

והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים מוכנים לעולם ועד

ספר הזהר

מנקד

שהפר התנא האלקי
רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

כרך שני

ספר בראשית חלק ב'

פרשת חיי שרה — פרשת ויחי

דף קכא ע"א — דף רנא ע"א

ללומדים בשנה אחת יב חשוון — כב כסליו

ללומדים בשלש שנים שנה ראשונה יד שבט — כו סיון

נסדר, נערך והוגה מחדש, בנקוד ופיסוק מלא,
עם מראה מקומות, בחלוק קטעים לפי הענינים,
באותיות גדולות ומאירות עינים.

עם באור בלשון הקדש

כל הזכויות שמורות
לרבי שמעון בר יוחאי זי"ע
מותר להעתיק לשם שמים
ומצוה גדולה לעשות זאת

פֶּרֶשֶׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
וְשִׁבְעֵי שָׁנִים, רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (יִנְה
א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד
הַיָּם מִזְעָפוֹ. הֲכָא אִית לְאַסְתָּפְלָא, מָאִי
טַעְמָא אַרְעִישַׁת יִמָּא עֲלֵיהּ דְיוֹנָה, וְלָא
אַרְעִישַׁת עֲלֵיהּ אַרְעָא, פִּינּוֹן דְהָוָה אֲזִיל בְּגִין
דְלָא תִשְׂרִי עֲלֵיהּ שְׂכִינְתָּא, יִמָּא (עֲלָאָה) אֲמָאִי
אַחִיד בֵּיהּ כַּד הָוָה אֲזִיל.

אַלְא וּדְאִי מְלָה בְאַתְרֵיהּ הָוָה. יָם, תַּנּוּן יָם
דְמָא לְרַקִּיעַ וְרַקִּיעַ לְכֶסֶּא הַכְּבוֹד,
וּבְגִין כֶּף יִמָּא אַחִיד בֵּיהּ וְנִטְלָ לִיהּ (בְּגִין דְהָוָה
עֲרִיק) מְקַמֵּי יִמָּא עֲרַק (נ"א וּמְקַמֵּי יִמָּא בֵּיהּ שָׂרָא יִרְאָה
בְּדוּכְתֵיהּ), שְׂדֵי יִמָּא יָדָא בֵּיהּ בְּדוּכְתָהָא (נ"א תִשְׂרִי
יָדָא בְּדוּכְתָהָא).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. אוֹלִיפְנָא
כַּד הָוּוּ נְטִילֵי לִיהּ וְטַבְעֵי יִרְכּוּי בְיִמָּא,
הָוָה יִמָּא שְׂכִיף, זְקַפִּין לִיהּ, אַתְרַעִישַׁת יִמָּא,
כַּל מַה דְטַבְעֵי לִיהּ הֲכִי אֲשַׁתְכִּיף יִמָּא, עַד
דְאִיהוּ אָמַר שְׂאוּנֵי וְהִטִּילוּנֵי אֶל הַיָּם, מִיָּד
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלוּהוּ אֶל הַיָּם.

בֵּינּוֹן דְאַתְרָמִי בֵּיָם פְּרַחָה מְגִיָּה נְשַׁמְתִּיָּה,
וְסִלְקָא עַד פְּרִסְיָא דְמִלְפָּא, וְאַתְדַּנְת
קַמִּיָּה, וְאַהֲדַרְת לִיהּ נְשַׁמְתִּיָּה, וְעָאֵל בְּפוּמָא
דְהָוָה נוּנָא, וּמִית נוּנָא, לְבַתָּר אַתְקִיָּים
הָוָה נוּנָא, וְאוּקְמוּהָ. (דף קבא ע"ב).

הָא חֲזִי, בְשַׁעְתָּא דְבַר נֶשׁ סְלִיק בְּעַרְסִיָּה
כַּל לִילִיָּא וְלִילִיָּא, נְשַׁמְתִּיָּה נְפַקַת מְגִיָּה
וְאַתְדַּנְת קַמִּי בֵּי דִינָא דְמִלְפָּא, אִי זַפְאָה
לְאַתְקִיָּימָא, אַתְהֲדַרְת לְהָאִי עֲלִמָּא.

וְדִינָא הוּא בְתַרִּין גְּוֹוִינִין, דְהָא לָא דִּינִינִין
לִיהּ לְבַר נֶשׁ עַל בִּישְׁיִן דְאִיהוּ עֲתִיד
וְזַמִּין לְמַעַבְד דְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית כ"א) כִּי שָׁמַע
אֱלֹהִים וְגו' בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. וְלָא תִימָא

פֶּרֶשֶׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה
וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים. רַבִּי יוֹסִי פָתַח
וְאָמַר, (יִנְה א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה
וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם
מִזְעָפוֹ. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפְּל מַה
הַטַּעַם הִרְעִישַׁת הַיָּם עַל יוֹנָה וְלָא
הִרְעִישַׁת הָאָרֶץ עֲלָיו, פִּינּוֹן שְׂהִיָּה
הוֹלֵף כְּדִי שְׂלָא תִשְׂרִי עֲלָיו
הַשְׂכִּינָה? לְמַה הַיָּם (הַעֲלִיין) הִיָּה
אוֹחֵז בּוֹ כְּשִׂהִיָּה הוֹלֵף?

אַלְא וּדְאִי הִיָּה הַדְּבַר בְּמַקְמוֹ. יָם
שְׂנִינּוּ, הַיָּם דּוּמָה לְרַקִּיעַ, וְהַרְקִיעַ
לְכֶסֶּא הַכְּבוֹד, וּמִשּׁוּם כֶּף הַיָּם אַחֵז
בּוֹ וְנִטְלָ אוֹתוֹ (מִשּׁוּם שְׂהִיָּה בּוֹרַח) בְּרַח
מִלְפָּנֵי הַיָּם (נ"א וּמִלְפָּנֵי הַיָּם בּוֹ שְׂרַחַת יִרְאָה
בְּמַקְמוֹ), וְרַק הַיָּם בּוֹ יָד בְּמַקְמוֹ (נ"א
תִשְׂרִי הַיָּד בְּמַקְמוֹ).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.
לְמַדְנּוּ, כְּשִׂהִיָּה נוּטִלִים אוֹתוֹ
וּמִטַּבְעֵים אֶת יִרְכּוּי בֵּיָם - הַיָּם
הִיָּה שׂוֹכֵף. מְרִימִים אוֹתוֹ - וְהַיָּם
רוֹעֵשׁ. כַּל מַה שְׂמַטְבְּעִים אוֹתוֹ -
כֶּף הִיָּה הַיָּם שׂוֹכֵף. עַד שְׂהוּא אָמַר
שְׂאוּנֵי וְהִטִּילֵנִי אֶל הַיָּם. מִיָּד
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.
בֵּינּוֹן שְׂנַזְרַק בֵּיָם, פְּרַחָה מְגִיָּה
נְשַׁמְתוֹ וְעֲלָתָה עַד כֶּסֶּא הַמְּלָךְ
וְנִדְוָנָה לְפָנָיו, וְחִזְרָה לוֹ נְשַׁמְתוֹ,
וְנִכְנַס בְּפִי הַדָּג הָהוּא וּמַת הַדָּג.
לְאַחַר מִכּוֹן הַתְּקִיָּים אוֹתוֹ הַדָּג,
וּפְרַשׁוּהִיָּה.

בַּא רְאָה, בְּשַׁעַת שְׂאָדָם עוֹלָה עַל
מִשְׁתּוֹ בְּכַל לִילָה וְלִילָה, נְשַׁמְתוֹ
יוֹצֵאת מְגִיָּה וְנִדְוִיָּת לְפָנֵי בֵּית
הַדִּין שְׁל הַמְּלָךְ. אִם זַכָּאִי לְהַתְּקִיָּים
- חִזְרַת לְעוֹלָם הַהָּךְ.

וְהַדִּין הוּא בְּשְׁנֵי גִוְוִיָּים, שְׂהִרִי אִין
דְנִים אֶת הָאִישׁ עַל הִרְעוֹת שְׂהוּא
עֲתִיד וּמְזַמֵּן לְעֲשׂוֹת, שְׂפַתּוֹב
(בְּרַאשִׁית כ"א) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים וְגו'
בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. וְלָא תִאמַר שְׂדָנִים
אוֹתוֹ עַל הַטּוֹבוֹת שְׂעֲשֵׂה לְחוּד,
אֲלָא לְהִטִּיב לוֹ עַל אוֹתָם טוֹבוֹת
שְׁל עַכְשָׁו, כְּמוֹ שְׂנַתְבְּאָר. וְדָנִים
אוֹתוֹ עַל זְכוּיָת שְׂעֲתִיד לְעֲשׂוֹת,

ובשכילם הוא נצול, אף על גב
שהוא כעת רשע. משום
שהקדוש ברוך הוא עושה חסד
עם כל הבריות, וכל דרכו שהוא
עושה - להיטיב לכל, ולא דן את
האדם על הרעות שהוא עתיד
לעשות, ומשום כך נדון האדם
לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, פיון שהטילו את יונה
לים מה כתוב? ויעמד הים
מזעפון. הים העליון. מה זה
ויעמד? שעמד בקיומו פראוי.
הוא בעמידה כשהרגו שוכף.
בשעה שהדין שרוי בעולם,
אותו בית הדין הוא כמו אשה
שמתעברת ומקשה ללדת,
וכשמולידה, שוכף הרגו. כך גם
כשהדין שורה בעולם, לא שוכף
ולא נח עד שנעשה הדין
ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו,
לעמד במקום שלם ולעמד
בקיומו. זהו שכתוב (משלי יא)
ובאבד רשעים רנה. וזה בארנו.
באבד רשעים רנה. והרי כתוב
(יחזקאל יח) החפץ אהפץ מות
רשע? והרי אין נחת לפני
הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין
ברשעים? אלא כאן קדם
שנשלמה הסאה - וכאן אחר
שנשלמה הסאה [יש לו נחת].

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גוף המשנה, אנו
קרובים היינו, שמענו קול
מתהפף מפעלה למטה מתפשט
בעולם, קול משבר הרים ומשבר
סלעים חזקים, רוחות חזקות
עולות. אגנינו פתוחות.

היה אומר במסעיו, אקיץ בקוץ
הישנים הדוממים. שנה
בחוריהם (בעיניהם), עומדים
על עמדם. המלך שמדבר, ולא
עברו [נמצאו] שומרי השערים,
שלטון של חילות רבים עומד
על עמדו.

כרם לא מרגישים ולא יודעים
שהספר פתוח ובשם נכתבים,

דננין ליה על טבין דעביד לחוד, אלא
לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה
דאתמר, ודננין ליה על זכין דאיהו זמין
למעבד, ובגינייהו אשתזיב אף על גב דאיהו
השתא חייבא. בגין דקדשא בריך הוא עביד
טיבו עם כל בריין וכל ארחוי דאיהו עביד
לאוטבא לכלא, ולא דאין לבר נש על בישין
דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדון בר נש
קמי קדשא בריך הוא.

הא חזי, פיון דאטילו ליה ליונה בימא, מה
כתיב, ויעמד הים מזעפון. הים עלאה,
מאי ויעמד, דקאים בקיומיה פדקא יאות,
בעמידה איהו כד רוגזא שכיף, בשעתא דינא
שריא בעלמא, ההוא ביי דינא איהו כאתתא
דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת
שכיף רוגזא. הכי נמי כד דינא שריא בעלמא,
לא שכיף ולא נח עד דאתעביד דינא בחייביא,
פדין הוא נייחא דיליה, למיקם בדוכתא
שלים, ולמיקם בקיומיה, הדא הוא דכתיב,
(משלי יא) ובאבד רשעים רנה. והא אוקימנא.

באבד רשעים רנה. והכתיב (יחזקאל יח) החפץ
אהפץ מות רשע והא לית נייחא קמי
קדשא בריך הוא כד אתעביד דינא ברשיעייא.
אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא, כאן לבתר
דאשתלים קיסטא (אית ליה נייחא):

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנו קריבין הוינא,
שמענא קלא מתהפף מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא,
קל מתבר טורין, ומתבר טורין תקיפין, עלעולין רברבין
סלקין, אודננא פתיחין.

היה אומר במטלנוי. קוץ קוצייתא, דמיכן. דמימין.
שינתא בחוריהון, קנימין בקיומיהון. מלפא דממלל,
(ולא אעברו, אשתבחיו) נטרי תרעין, שליטא דחילין סגיאין
קם בקיומיה.

פלהו לא מרגשין ולא ידעי דספרא פתיח ובשמא
אכתוב, ודומה קאים ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא

ודומה עומד ונוטל בַּחֲשׁוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם לְחַוֵּץ, וְקָרַב טוֹב לְהַמְנוֹת בָּהֶם, אִינֶם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוּל וְהַפּוֹף.

נוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחֲיִבִים מִסְפְּרוֹ שֶׁל דּוּמָה, מִי יִבְקֹשׁ אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב בַּחֲשׁוֹנוֹתֵיהֶם. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְחֵייהֶם! אוֹי לְרִגְשׁוֹת שְׁלָהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׁבְלֵם נֶאֱמַר (תהלים ט) יִמְחוּ מִסְפָּר חַיִּים וְגו'.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנֶה כָּאֵן שְׁכִתּוּבָה מִיתְתָּהּ בַּתּוֹרָה מִכָּל נִשׁוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוּבָה כָּף מִיתְתָּן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חַיֵּיא, וְלֹא?! וְהִנֵּה כְּתוּב וְתָמַת רַחֵל וְתִקְבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה, וְכְתוּב (במדבר כ) וְתָמַת שֵׁם מְרִים וְגו', וְכְתוּב (בראשית לה) וְתָמַת דְּבוּרָה מִיִּנְקַת רַבְקָה, וְכְתוּב (בראשית לח) וְתָמַת בֵּת שׁוּעַ אֵשֶׁת יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכֻלָּם לֹא כְּתוּב כְּמוֹ שְׁכִתּוּב בְּשָׂרָה, שְׁנֹאֲמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. שְׁהָרִי בְּכֻלָּם לֹא נִמְנוּ יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה, וּבְכֻלָּם לֹא כְּתוּב פְּרָשָׁה אַחַת לְבִדָּה כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא סוּד הוּא, מִשׁוּם אוֹתָהּ הִדְרָגָה שְׁכָל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שָׁו] הִיא ה"א הַחֲרוּגָה).

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שְׁהָרִי מִשֵּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת וְתוֹעֵלַת לְעוֹלָם. מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד, מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְשָׂדֶה נֶעֱבַד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּפִאֻי. וּמִלֶּךְ זֶה הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁמֵתְחַבֵּר לְשָׂדֶה כְּשֶׁהוּא נֶעֱבַד. מִי הַשָּׂדֶה? זֶה הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵאֵי שָׁנָה הֵכָא שָׂרָה דְּכָתִיב מִיתְתָּהּ בְּאוֹרֵייתָא מִכָּל נְשֵׁי דְעֵלְמָא דְלֹא כְּתִיב הָכִי מִיתְתָּהּ בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבִּי חַיֵּיא וְלֹא, וְהַכְּתִיב (בראשית לה) וְתָמַת רַחֵל וְתִקְבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה. וּפְתִיב, (במדבר כ) וְתָמַת שֵׁם מְרִים וְגו'. וְכְתִיב, (בראשית לה) וְתָמַת דְּבוּרָה (דף קכב ע"א) מִיִּנְקַת רַבְקָה. וְכְתִיב, (בראשית לח) וְתָמַת בֵּת שׁוּעַ אֵשֶׁת יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּכֻלְהוּ לֹא פְתִיב כְּמָה דְּכָתִיב בְּשָׂרָה דְּאִתְמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. דְּהָא בְּכֻלְהוּ לֹא אִתְמַנוּן יוֹמִין וְשָׁנִין כְּמוֹ לְשָׂרָה. לֹא כְּתִיב פְּרָשָׁתָא חֲדָא בְּלַחוּדָהָ כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ בְּגִין הַהוּא דְּרָגָא דְּכָל יוֹמִין וְשָׁנִין דְּבַר נֶשׁ בִּיהַּ תְּלִיין (דְּהָא הִיא ה"א בְּתִרְגָּמָה).

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שְׁהָרִי מִשֵּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת וְתוֹעֵלַת לְעוֹלָם. מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שְׁהָרִי מִשֵּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת וְתוֹעֵלַת לְעוֹלָם. מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד. מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְשָׂדֶה נֶעֱבַד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּפִאֻי. וּמִלֶּךְ זֶה הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁמֵתְחַבֵּר לְשָׂדֶה כְּשֶׁהוּא נֶעֱבַד. מִי הַשָּׂדֶה? זֶה הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ הוּא. לְשָׂדֶה נֶעֱבַד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּפִאֻי. וּמִלֶּךְ זֶה הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁמֵתְחַבֵּר לְשָׂדֶה כְּשֶׁהוּא נֶעֱבַד. מִי הַשָּׂדֶה? זֶה הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ הוּא. לְשָׂדֶה נֶעֱבַד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּפִאֻי. וּמִלֶּךְ זֶה הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁמֵתְחַבֵּר לְשָׂדֶה כְּשֶׁהוּא נֶעֱבַד. מִי הַשָּׂדֶה? זֶה הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ הוּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד. כְּמָה גְּוֹנֵי ה'. שְׁכִשְׁהוּא [נַעֲשֶׂה] נֶעֱבַד וְנִתְקַן בְּכָל מַה שְׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אֲזַי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד - כְּמָה גְּוֹנֵים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כָּאֵן. מִלֶּךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד. כְּמָה גְּוֹנֵי ה'. שְׁכִשְׁהוּא [נַעֲשֶׂה] נֶעֱבַד וְנִתְקַן בְּכָל מַה שְׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אֲזַי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבַד - כְּמָה גְּוֹנֵים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כָּאֵן. מִלֶּךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

שורה בבית להפקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדווג עם אשתו להוליד ולעשות פרות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ומשום כך לשדה נעבד ולא לאחר.

דבר אחר, מלך - זו אשה יראת ה', כמו שנאמר (משלי לא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד - זו אשה זרה, כמו שנאמר (שם) לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדשות בו שורות, כמו שנאמר פריח שדה אשר ברכו ה', ויש שדה שכל חרבן וטמאה וכליון והרג וקרכות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב (שם) תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד פי ימלוך וגו' ושפחה פי תירש גברתה. והמלך הזה מתפסה אורו ונחשף עד שנטהר ומתחבר למעלה.

ומשום כך השעיר של ראש חודש, משום שנפרד השדה שהוא מן המלך הקדוש ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב (דברים כב) פי בשדה מצאה וגו'. פי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה חנה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זמה, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב? (שם ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, משום כך זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה

(ישעיה נא) הביטו אל צור

רזין עלאין הקא. מלך. דא שכנתא דלא שריא בביתא לאתתקנא בה אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואזדווג באנתתיה לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין לאשראה בה, ובגין כך לשדה נעבד ולא לאחרא.

דבר אחר מלך דא אשה יראת יי כמה דאת אמר, (משלי לא) אשה יראת יי היא תתהלל. לשדה נעבד דא אשה זרה כמה דאת אמר, (משלי ז) לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה ואית שדה. אית שדה דכל ברכאן וקדושין ביה שריין כמה דאת אמר פריח שדה אשר ברכו יי. ואית שדה דכל חירוב ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין.

והאי מלך זמנין דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב, (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ (דף קכב ע"ב) וגו', תחת עבד פי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גבירתה. והאי מלך אתפסיא נהוריה ואתחשף עד דאתדפי ואתחבר לעילא.

ובגין כך שעיר דראש חודש, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה כדין כתיב, (דברים כב) פי בשדה מצאה וגו'. פי בשדה כמה דאתמר.

הא חזי, אתת חוה לעלמא אתדפקת בהאי חויה ואטיל בה זמהא. וגרמא מותא לעלמא ולבעלה. אתת שרה ונחתת וסלקת ולא אתדפקת ביה כמה דאת אמר, (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ובגין דאברהם ושרה לא אתדפקו ביה, בגין כך שרה זכתה לחיים עלאין לה ולבעלה ולבניה ואתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ובלבעלה ולבניה בתראה הדא הוא דכתיב

אחריה. זהו שכתוב (ישעיה נא) הפיטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. ועל כן ויהיו חיי שרה, שזכתה בהם בכלם. ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חנה, וכן בכלם. היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

תוספתא

אשרי מי שמקטין את עצמו בעולם. פמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה: מי שהוא קטן - הוא גדול. מי שהוא גדול - הוא קטן. שכתוב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה שהוא חשבון גדול, כתוב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו ורבה אותו, שכתוב שנים.

בא ראה שאינו מגדל הקדוש ברנף הוא אלא למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, פה הוא גדול בעלוי לאותו העולם. עד כאן. מי שפסק יפסק. מי שקצר יתקצר. מי שקצר יתארף. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על דברים בטלים - יפסקו חיי מן העולם הזה, ודינו קים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריך תוף מנוחה - יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאומר אחד, צריך לחטף האלף ולקצר את הקריאה שלה, ולא יתעכב באות הזו כלל, ומי שיעשה את זה יתארכו ימיו. [אלו החרושים שהגידו לרבי שמעון בר

יוחאי בישיבה של מעלה.] ע"כ התוספתא ויהיו חיי שרה. אותם החיים כלם למעלה. מאה שנה למעלה, ועשרים שנה למעלה, ושבע שנים למעלה, כלם היו פראוי.

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שכתוב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הפלל

חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא ויהיו חיי שרה דזכתה בהו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חנה, וכן בכלא, היא אתדבקת בחיין, ועל דא דילה הו חייין:

תוספתא

זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא. פמה איהו רב ועלאה פההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר איהו רב. מאן דאיהו רב איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושפן רב כתיב ביה שנה, זעירו דשנין חד אזעיר ליה. שבע דאיהו חושפן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים.

תא חזי, דלא רבי קדשא בריף הוא אלא לדאזעיר, ולא אזעיר אלא לדרבי. זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, פמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא. עד כאן. מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר יתקצר. מאן דקצר יתארף. רצונו לומר מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסקון חיהי מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן ולא מאריך גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד אצטרף לחטפא אלף ולקצר קריאה דילה ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דיעביד דא יתארכון חיייו. [אלו הם חרושים שהגידו לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה]. (עד כאן התוספתא)

ויהיו חיי שרה. אינון חיין פלהו לעילא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעילא, פלהו הו פדקא יאות.

אמר רבי שמעון (דף קבב ע"א) תא חזי רזא דמלה, מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה, ובאינון שבע דאמר שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה, ולבתר שבע שנים. אלא כלא חד. מאה שנה כללא דכלא (נ"א בלא כחדא ברזא דמאה ברזאן ככל יוכא. וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובנין כף כתיב שנה רזא דחודא). קדשא בריף הוא דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שכתוב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הפלל

שֶׁל הַכֵּל [נ"א הַכֵּל כְּאֵהָר כְּסוּד שֶׁל מֵאָה
בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן עֲשָׂרִים שָׁנָה, שְׁנֵיכֵל הַעֲלִיּוֹן,
הַנְּסֻתָּר שֶׁל כָּל הַנְּסֻתָּרִים, וּמִשּׁוּם כִּךְ כְּתוּב שָׁנָה,
הַסּוּד שֶׁל הַיְחוד]. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁנֵיכֵל מִמְקוֹם עֲלִיּוֹן, הַנְּסֻתָּר
שֶׁל כָּל הַנְּסֻתָּרִים בְּמֵאָה, בְּסוּד
שֶׁל מֵאָה בְּרֻכּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה. וּמִשּׁוּם כִּךְ כְּתוּב
שָׁנָה, סוּד הַיְחוד, שְׁלֵא נִפְרָדִים
הַמְּחֻשְׁבָּה וְהַיּוֹבֵל לְעוֹלָמִים.

שֶׁבַע הַשָּׁנִים הַלְלוּ הַתְּפֻרָדוֹ
וַיִּצְאוּ מִכֵּל הַנְּסֻתָּר שְׁלֵמְעֵלָה.
וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל יְחוד אַחַד,
אַבְל נִפְרָדִים בְּדִין וּרְחֻמִּים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שְׁלֵא
הָיָה כִּךְ לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כִּךְ
כְּתוּב שָׁנָה, סוּד הַיְחוד שְׁלֵא
נִפְרָד לְעוֹלָמִים. שֶׁבַע הַשָּׁנִים
הַלְלוּ נִפְרָדִים בְּדִין וּרְחֻמִּים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שְׁאִין
כֵּן לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כִּךְ בְּשֶׁבַע
הַשָּׁנִים הַלְלוּ כְּתוּב בְּהֵם שָׁנִים
וְלֹא שָׁנָה. וְכֵלֶם נִקְרָאִים חַיִּים.
וַיְהִי חַיִּי שְׁרָה, שֶׁהָיָה מִמֶּשׁ,
שְׁנִבְרָאוּ וְהַתְּקִימוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, הִנֵּה פְּרֻשָׁה,
שְׁתַּרִּי פֶּאֶשֶׁר נֶעְקֵד יִצְחָק, הוּא
הָיָה בֶן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים,
וְכִיּוֹן שְׁנַעְקֵד, מֵתָה שְׁרָה,
שְׁכַתּוֹב וַיִּבֵּא אַבְרָהָם לְסַפֵּד
לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ. מֵאִין בָּא? מֵהַר
הַמְּרִיָּה בָּא, מִלְּעֵקֶד אֶת יִצְחָק.
וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים מִיּוֹם
שְׁנוּלֵד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה שְׁנַעְקֵד,
הֵם הָיָה חַיִּי שְׁרָה. וְדַאי כְּחֻשְׁבוֹן
וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע
שָׁנִים הָיָה, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָר,
מְשֻׁנּוּלֵד יִצְחָק וְעַד שְׁנַעְקֵד.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים צח)
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ
וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים שֶׁהַפְּרוֹת אָמְרוּ
אֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שְׁמוּאֵל א' ו') וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדַרְךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

בְּמֵאָה בְּרוּזָא דְמֵאָה בְּרֻכָּאן דְכָל יוֹמָא, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה, וּבְגִין כִּךְ כְּתִיב שָׁנָה רִזָּא
דִּיחודָא דְלֹא אֶתְפְּרֵשׁ מִחֻשְׁבָּה וַיּוֹבֵלָא
לְעֵלְמִין.

שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין אֶתְפְּרֵשׁ וְנִפְקָאן מִכֵּלָּא
סְתִימָאָה דְלְעִילָא. וְאֵף עַל גַּב דְכֵלָּא
יְחודָא חֲדָא, אַבְל מִתְּפְּרֵשׁן בְּדִינָא וּרְחֻמִּי
בְּכַמָּה סְטָרִין וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי
לְעִילָא. וּבְגִין כִּךְ כְּתִיב שָׁנָה רִזָּא דִּיחודָא
דְלֹא אֶתְפְּרֵשׁ לְעֵלְמִין. שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין
אֶתְפְּרֵשׁאן בְּדִינָא וּרְחֻמִּי בְּכַמָּה סְטָרִין
וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי לְעִילָא. וּבְגִין כִּךְ
בְּאֵלִין שֶׁבַע שָׁנִים כְּתִיב בְּהוּ שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה,
וְכֵלְהוּ אֶקְרוּן חַיִּים. וַיְהִי חַיִּי שְׁרָה, דְהָוָה
מִמֶּשׁ דְּאֶתְבְּרִיאָו וְאֶתְקִימָו לְעִילָא.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא הָא אוּקְמוּהָ דְהָא כַד אֶתְעַקֵּד
יִצְחָק בַּר תְּלַתִּין וְשֶׁבַע שָׁנִים הָוָה,
וְכִיּוֹן דְּאֶתְעַקֵּד יִצְחָק מִיִּתַּת שְׁרָה, דְכְּתִיב
וַיִּבֵּא אַבְרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ. מֵאִין
בָּא, מֵהַר הַמְּרִיָּה בָּא מִלְּמַעְקֵד לִיָּה לְיִצְחָק,
וְאִינוּן תְּלַתִּין וְשֶׁבַע שָׁנִין מִיּוֹמָא דְאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד שְׁעָתָא דְאֶתְעַקֵּד אִינוּן הוּוֹ חַיִּי שְׁרָה
וְדַאי כְּחֻשְׁבוֹן וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא אֶתְלַתִּין
וְשֶׁבַע שָׁנִין הוּוֹ כְּמָה דְאֶתְמַר מִדְּאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד דְּאֶתְעַקֵּד.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים צח) מִזְמוֹר שִׁירוֹ
לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה
לוֹ יְמִינוֹ וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ
חֲבָרִיא, דְּפְרוֹת אָמְרוּהָ. כְּמָה דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל א' ו')
וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדַרְךְ. מֵאִי וַיִּשְׁרְנָה, דְהָוָה
אָמְרִי שִׁירְתָּא חֲדָתָא. וּמֵאִי שִׁירָה אָמְרוּ.
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

אֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שְׁמוּאֵל א' ו') וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדַרְךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

מזמור שירו לה' שיר חדש פי
נפלאות עשה.

כאן יש להסתכל, שכל מה
שברא הקדוש ברוך הוא בעולם,
כלם אומרים שירה ותשבחות
לפניו, בין למעלה בין למטה.
ואם תאמר שהם מעצמם [ד"א ה"ו]
אומרים את השירה הזו - כף זה
ודאי! שזהו סוד עליון. אבל
אלו, הארון היה על גבן. וכיון
שהארון נשקל עליהם ושמוהו
למעלה, הן שרו [ג"א לא שכבו]
שירה, שהרי כיון שנגטל מהן
הארון, היו גזעות כדרך שאר
הפרות של העולם ולא אמרו
שירה. ודאי שהארון שעל גבן
עשה אותן לזמר.

מזמור. הרי בארנו, ונתבאר,
ובכל פתוב מזמור לְדוֹד או לְדוֹד
מזמור, וכאן לא אמר דוד כלל.
אלא מזמור, שעתידיה רוח
הקדש לזמר אותו בזמן שיקים
הקדוש ברוך הוא את ישראל מן
העפר, ואז שירו לה' שיר חדש.
אז הוא חדש. שהרי שירה כזו
לא נאמרה מיום שנברא העולם.

תוספתא

רבי יוסי בן רבי יהודה הלך
לראות את רבי חייא. אמר לו,
יאמר מר אם שמע את הפרשה
הזו, איך אמרו בעלי הבריתא
שפרשה בענין הנשמה. אמר,
אשרי חלקם של הצדיקים
בעולם הבא, שכף התורה היא
בלבם כמעין גדול של מים,
שאף על גב שסותמים אותו -
מרב המים פותחים מעינות
שנובעים לכל עבר.

בא תשמע, רבי יוסי, אהוב
אתה. אני אמר לך בפרשה הזו,
לעולם אין גוף האדם נכנס
בחשבון הצדיקים על יד דומה,
עד שתראה הנשמה בגן עדן.

הבא אית לאסתפלא, דכל מה דברא קדשא
בריה הוא בעלמא כלהו אמרי תשבחון
ושירתא קמיה בין לעילא בין לתתא, ואי
תימא דאינהו מגרמיהו (ד"א ל"ג ה"ו) אמרי
שירתא דא, הכי הוא ודאי דרזא עלאה איהו,
אבל הני, ארונא הוה על גבייהו, וכיון
דארונא אשתקיל עלייהו ושיויה לעילא
אינון שרירו (ג"א לא שכבו ב) שירתא, דהא כיון
דאתנטיל מנייהו ארונא הוה געאן פאורח
שאר פרות דעלמא ולא אמרו שירתא. ודאי
ארונא (דף קכג ע"ב) דעל גבייהו עביד לון
לזמרא.

מזמור. הא אוקימנא, ואתמר בכלא כתיב
מזמור לְדוֹד או לְדוֹד מזמור. והכא
לא אמר דוד כלל. אלא מזמור דרוח קדשא
זמין לזמרא ליה לזמנא דיוקים קדשא בריך
הוא לישראל מעפרא. וכדין שירו ליי שיר
חדש, כדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי
לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

תוספתא

רבי יוסי בן רבי יהודה אזיל למיחמי לרבי חייא, אמר
ליה לימא מר אי שמע האי פרשתא הנה אמרו
מארי מתניתא דפרשה בעניינא דנשמתא. אמר ופאה
חולקיהון דצדיקיא בעלמא דאתי, דכף היא אורייתא
בלבהון כמבועא רבא דמיא, דאף על גב דמסתמיין
ליה, מסגיאות מיא פתחי מבועין דנבעין לכל עיבר.

תא שמע רבי יוסי רחיקא את, אנא אימא לך בהאי
פרשתא, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון
הצדיקים על יד דומה, עד שתראה הנשמה פנקס
סימנא שנותנין לה הפרוכים בגן עדן.

עד שתראה הנשמה פנקס סימן שנותנים לה הפרוכים בגן עדן.

אמר רבי יוסי אָנא שְׁמַעְנָא דְהָא נְשַׁמְתָּא בְּתַר דְעֵיילת
תַּמָּן הִיא אֲזֵלַת לְסַלְקָא לְאַתְרָהּ לְעֵילָא וְלֹא לְמִיחַת
לְתַתָּא, אָבֵל קוֹדֵם שְׁתַּעְלָה וְתַכְנִס נַעֲשֵׂת אֶפְטָרוֹפּוֹס
הַגּוֹף עַל יַד דּוּמָה וּמְרָאָה לּוֹ שְׂרָאוּי הוּא לְקַבֵּל שְׂכָר
אַרְבַּע מָאוֹת עוֹלָמוֹת.

אמר רבי יוסי, אָנִי שְׁמַעְתִּי
שֶׁהִנֵּה הַנְּשֻׁמָּה, אַחַר שֶׁנִּכְנְסָת
לְשֵׁם, הִיא הוֹלֶכֶת לְעֵלוֹת
לְמַקוֹמָה לְמַעְלָה, וְלֹא לְרֵדֵת
לְמַטָּה. אָבֵל קֹדֵם שְׁתַּעְלָה
וְתַכְנִס, נַעֲשֵׂית אֶפְטָרוֹפּוֹס הַגּוֹף
עַל יַד דּוּמָה, וּמְרָאָה לּוֹ שְׂרָאוּי
הוּא לְקַבֵּל שְׂכָר אַרְבַּע מָאוֹת
עוֹלָמוֹת.

אמר רבי חייא הא רבי אלעזר אמר, דְהָא דוּמָה יַדַּע
קוֹדֵם מְשׁוּם דְמַכְרִזֵי עֲלֶיהָ בְּגַנְתָּא דְעַדּוֹ. אָבֵל אָנָּא
כִּף שְׁמַעְנָא, דִּי בַעֲדָנָא דִּיהִבִּין לִיהַּ פְּנִיקְסָא חֲזֵר עַל גּוּפָא
לְאֵעִיל לִיהַּ בְּפִתְקָא דְצַדִּיקָא עַל יְדוּי דְדוּמָה. הֵדָּא הוּא
דְכְתִיב אִךְ אִם אֶתָּה לּוֹ שְׁמַעְנִי נִתְמִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח
מִמֶּנִּי. מַהוּ כֶסֶף הַשְּׂדֵה, דָּא כְּסוּפָא דְעֵלְמִין אַרְבַּע מָאוֹת
דִּיהִבִּין לִיהַּ לְאַחְסָנָא.

אמר רבי חייא, הִנֵּה רבי אלעזר
אמר, שֶׁהָרִי דוּמָה יוֹדַע קֹדֵם,
מְשׁוּם שְׁמַכְרִיזִים עֲלֶיהָ בְּגַן עַדּוֹן.
אָבֵל אָנִי כִּף שְׁמַעְתִּי - שְׁבֻזְמָן
שְׁנוּתָנִים לָהּ פְּנִיקְסָא, חוֹזֵרֵת עַל
הַגּוֹף לְהַכְנִיסוֹ בְּפִתְקָא שֶׁל
הַצַּדִּיקִים עַל יְדֵי דוּמָה. זֶהוּ
שְׁכָתוּב אִךְ אִם אֶתָּה לּוֹ שְׁמַעְנִי
נִתְמִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי. מַה
זֶה כֶסֶף הַשְּׂדֵה? זֶה הַכְּסוּפָא שֶׁל
אַרְבַּע מָאוֹת הָעוֹלָמוֹת שְׁנוּתָנִים
לּוֹ לִירֵשָׁה.

רב יוסף פד הוה שמע פּרשׂתא דא ממאריהון
דמתבתא, הוה אמר, מאן דאיהו עפרא מאי קא
(ריקנא) זכי להאי. מאן יזכה ומאן יקום הדא הוא דכתיב,
(תהלים כד) מי יעלה בהר יי וגו'.

אמר רבי אבא תא חזי מאי דכתיב וישמע אברהם אל
עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא
כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל
כסף, ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין. עובר
לסוחר. רב נחמן אמר שיעבור כל שערי שמים
וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה.

בשרב יוסף היה שומע הפרשה
הזו מראשי הישיבה, היה אומר:
מי שהוא עפר, מה הוא [ריק] זוכה
לזה? מי יזכה ומי יקום? זהו
שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר
ה' וגו'.

תא חזי מה כתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה
אשתו, ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתקא
דממנא על ידו דדומה. אמר רבי יצחק הכי גמירנא כל
אינון דכתיבין בידו דדומה וממנן על ידו יקומו
לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא. ווי להון לרשיעיא
דלא כתיבין על ידו בפתקא, שיאבדו בגיהנם לעלמין,
ועל דא נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל
הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי אבא, בא ראה מה
שכתוב, וישמע אברהם אל
עפרון וישקל אברהם לעפרון את
הכסף. זהו הכסוף הגדול שהם
עולמות וכסופים. ארבע מאות
שקל כסף - ארבע מאות עולמות
והנאות וכסופים. עבר לסחר -
רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי
שמים וירושלים של מעלה, ואין
מוחה בידו.

בא ראה מה כתוב, ואחרי כן
קבר אברהם את שרה אשתו.
ונמנה עם שאר הצדיקים
בחבורתם מפתק של המנה על
ידי דומה. אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו
לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתיובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם
לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. עד כאן תוספתא

זהר:

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא כְּתִיב, (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְהִכָּא שִׁירְתָּא דָּא אִיהִי חֲדָשׁ וְאִיהִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, דְּהָא תַּחֲוֹת שְׁמַשָּׁא לְהוּי. וּמַאי אִיהוּ דָּא סִיְהָרָא, וּכְדִין הוּי חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מָאי טַעְמָא בְּגִין כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמַאן אֵינּוּן נַפְלְאוֹת, הָאִי דְכְתִיב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וּזְרוּעַ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ. לְמַאן (דף קכד ע"א) לְהֵהוּא דְרַגָּא דְאָמַר שִׁירְתָּא דָּא, בְּגִין דְּבִהוּ אֶסְתַּמִּיף בִּימִינָא וּבְשַׁמְאֵלָא. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאי לְהֵהוּא דְרַגָּא דְּהָאִי מְזֻמּוֹר, אִימְתִי בְּזֻמְנָא דִּיקוּמוּן מְתִי עַלְמָא וַיִּתְעַרוּן מֵעַפְרָא, כְּדִין יְהֵא חֲדָשׁ מַה דְּלָא אַתְעֵבִיד בְּהָאִי עַלְמָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כְּתוּב (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, וְכֵאֵן שִׁירָה זוּ הִיא חֲדָשׁ, וְהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁהִירִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי הִיא? זוּ הִלְבְּנָה. וְאִזּוּ יֵשׁ חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמִי הֵם הַנַּפְלְאוֹת? זֶה שְׁכַתוּב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וּזְרוּעַ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ, אֵת מִי? אֵת אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁאִמְרָה אֵת הַשִּׁירָה הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׁבָהֶם נִסְמְכָה בִּימִין וּבְשַׁמְאֵל. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאי לְאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל הַמְּזֻמּוֹר הַזֶּה. מְתִי? בְּזֻמְן שִׁיקוּמוֹ מְתִי עוֹלָם וַיִּתְעַרוּרוּ מִן הָעַפְרָא, וְאִזּוּ יְהִיָּה חֲדָשׁ מַה שְּׁלָא נַעֲשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּזֻמְנָא דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא נוּקְמִין בְּעַלְמָא בְּגִינְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל, כְּדִין יִתְאַמְר שִׁירְתָּא, דְּהָא לְבַתֵּר יִתְעַרוּן מֵעַפְרָא מְתִי עַלְמָא וַיִּתְחַדָּשׁ עַלְמָא בְּקִיּוּם שְׁלִים דְּלָא לְיַהוּי (בְּקִיּוּמִיתָא דְשְׁלִים מוֹתָא בְּעַלְמָא בְּגִין דְּחַוּיָא) (ג"א בְּרַת וּמִיתָה בְּעַלְמָא וַיִּתְעַבֵּר חַוּיָא מֵעַלְמָא דְגֵרִים) גְּרִים מוֹתָא בְּעַלְמָא לְכֻלָּא וְאֶסְתַּאֲב עַלְמָא וְאַתְחַשִּׁיף אַנְפוּי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּזֻמְן שִׁיעֵשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא נְקֻמּוֹת בְּעוֹלָם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אִזּוּ תֵּאמַר הַשִּׁירָה [הוּי], שְׁהִירִי אַחַר כִּף יִתְעַרוּרוּ מִן הָעַפְרָא הַמְּתִים שֶׁל הָעוֹלָם וַיִּתְחַדָּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוּם שְׁלִים, שְׁלָא יְהִיָּה [כְּבַחְחֻלָּה שְׁתַּמְנֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם הַשְּׁנַחֲשֹׁשׁ] [ג"א בְּרַת וּמִיתָה בְּעוֹלָם, וַיִּעֲבֵר הַמַּחֲשֵׁ מִהָעוֹלָם שְׁהוּא גֵרִים] גְּרִים מוֹתָא בְּעוֹלָם לְכֻלָּא, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנַחֲשָׁכוּ פְּנֵיו.

הָא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית ג) וְאִיבָה אֲשִׁית בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה. מָאי וְאִיבָה כְּדְכְתִיב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבִה. דְּהָא כְּמַה אַרְבִּין שְׁטָאן גּוֹ יִמָּא רַבָּא, וְאִית אַרְבִּין וּסְפִינָן מִתְפָּרְשֵׁן דָּא מִן דָּא. וְאֵינּוּן אַרְבִּין דְּהָאִי נַחֲשׁ שְׁאֵט בְּגוּוּיָיהּ אַקְרוּן אֲנִיּוֹת אָבִה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (בראשית ג) וְאִיבָה אֲשִׁית בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה. מַה זֶה וְאִיבָה? כְּפִתּוּב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבִה. שְׁהֵנָּה כְּמַה אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת מְשׁוּטְטוֹת בְּתוֹף הַיָּם הַגְּדוֹל, וַיֵּשׁ אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת נִפְרָדוֹת זוּ מִזּוֹ. וְאוֹתָן הָאֲנִיּוֹת שְׁהַנְחֵשׁ הַזֶּה שֵׁט בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אֲנִיּוֹת אָבִה.

בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה. דָּא אִשָּׁה יִרְאֵת יְיָ. וּבֵין זֶרְעֵךָ, אֵלִין שְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמִזְלֹת. וּבֵין זֶרְעָה, אֵלִין יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דְזֻמִּין לְבַעֲרָא לִיָּה מֵעַלְמָא דְכְתִיב, (ישעיה כה) בַּלַּע

בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה - זוּ אִשָּׁה יִרְאֵת ה'. וּבֵין זֶרְעֵךָ - אֵלִין שְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמִזְלֹת. וּבֵין זֶרְעָה - אֵלִין יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף

הַמּוֹת לְנֶצַח. וּכְתִיב, (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעְבִּיר מִן הָאָרֶץ.

רֹאשׁ, דָּא לְזִמְנָא דְאֵתִי דִיתְעֲרוּן מִתְּנָא. דְהָא כְּדִין לְהוּי עֲלָמָא רֵא"ש, דִּיתְקִיִּים בְּרֵא"ש דְאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה. וְאִתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֲקֵב. דָּא בְּהֵאִי עֲלָמָא הִשְׁתָּא דְאִיהוּ עֲקֵב וְלֹאוּ אִיהוּ בְּקִיּוּמָא וְהֵהוּא חוּיָא נְשִׁיף לְעֲלָמָא וְאַחֲשִׁיף אֲנַפּוּי בְּרִיין.

הָא חֲזִי, יוֹמִין דְּבֵר נֶשׁ אֶתְפְּרִיאוּ וְקִיִּימוּ בְּאִינוּן דְּרִגִין עֲלָאִין, פִּינּוּן דְּמַסִּימוּ לְאֶתְקִימָא בְּאִינוּן דְּרִגִין דְּכְתִיב, (תהלים ז) יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה וְגו', מִכָּאן וְלֵהֲלָאָה לִית דְּרִגָּא לְאֶתְקִימָא. וּבְגִין כִּף וְרַהֲבִ"ם עֲמַל וְאָוֶן. וְאִינוּן פְּלֵא הוּוּ.

אַבְרָם אִינוּן יוֹמִין דְּצַדִּיקָא (דף קכד ע"ב) הוּוּ וְאֶתְקִימוּ פְּמָה דְאֵת אָמַר וַיְהִי חֲיֵי שָׂרָה. וְכֵן וְאַלְהָ יָמֵי שְׁנֵי חֲיֵי אַבְרָהָם. וְאִי תִימָא הָכִי נִמְי פְּתִיב בִּישְׁמַעְעָל דְּכְתִיב, (בראשית כה) שְׁנֵי חֲיֵי יִשְׁמַעְעָל. אֲלָא בְּתִשׁוּבָה אֶהְדֵּר, וְעַל דָּא קָרִי בְּיוֹמוֹי וַיְהִיּוּ:

וְתַמְתַּ שָׂרָה בְּקִרְיַת אֶרְבֶּע. רַבִּי אַבָּא אָמַר כְּגִוּוֹנָא דָּא לָא הוּוּ בְּכָל נְשִׁי עֲלָמָא דְהָא אֶתְמַר חוּשְׁפִין יוֹמָהָ וּשְׁנָהָא וְקִיּוּמָהָ בְּעֲלָמָא וְהֵהוּא אֶתְר דְּאֶתְקַבְּרַת בֵּיהּ. אֲלָא לְאַחֲזָאָה דְלֵא הוּוּ כְּשָׂרָה בְּכָל נְשִׁי עֲלָמָא.

וְאִי תִימָא הָא מְרִים דְּכְתִיב (במדבר כ) וְתַמְתַּ שָׁם מְרִים וְתַקְבֵּר שָׁם. בְּגִין לְאַחֲזָאָה סְרַחֲנָא דִּישְׂרָאֵל קָא אֶתְא, דְהָא מְיָא לָא אֲזִלִּי לְהוּ בִישְׂרָאֵל אֲלָא בְּזִכּוּתָא דְּמְרִים. אֲבָל לָא אֶתְמַר בְּמִיתְתָּהּ פְּמָה דְּאֶתְמַר בְּשָׂרָה.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמַלְכָף

הוּא שְׁעִתִּיד לְבַעַר אוֹתוּ מִן הָעוֹלָם, שְׁפָתוּב (ישעיה כד) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח, וּכְתוּב (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעְבִּיר מִן הָאָרֶץ.

רֹאשׁ - זֶה לְעִתִּיד לְבֹא כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ הַמֵּתִים, שְׁהָרִי אֲזִי הָעוֹלָם יִהְיֶה רֵא"ש, שְׁיִתְקִים בְּרֵא"ש, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְאִתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֲקֵב - זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּעֵת שֶׁהוּא עֲקֵב וְאִינוּ בְּקִיּוּם, וְאוֹתוֹ הַנְּחַשׁ נוֹשֵׁף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַשֵּׁף פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת.

בְּאִ רֵאָה, הַיָּמִים שֶׁל אָדָם נִבְרְאוּ וְעַמְדוֹ בְּאוֹתָם הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, פִּינּוּן שֶׁהִסְתִּימוּ לְהִתְקִים בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת, שְׁפָתוּב (תהלים ז) יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה וְגו'. מִכָּאן וְהֵלְאָה אִין דְּרִגָּה לְהִתְקִים, וּמִשׁוּם כִּף וְרַהֲבִ"ם עֲמַל וְאָוֶן, וְהֵם פְּלֵא הַיּוֹ.

אַבְרָם אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים הָיוּ וְהִתְקִימוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חֲיֵי שָׂרָה, וְכֵן וְאַלְהָ יָמֵי שְׁנֵי חֲיֵי אַבְרָהָם. וְאִם תֹּאמַר, כִּף גַּם כְּתוּב בִּישְׁמַעְעָל, שְׁפָתוּב (בראשית כה) שְׁנֵי חֲיֵי יִשְׁמַעְעָל? אֲלָא שְׁחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, וְעַל כֵּן קָרָא בְּיָמֵי וַיְהִיּוּ.

וְתַמְתַּ שָׂרָה בְּקִרְיַת אֶרְבֶּע. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּמוֹ זֶה לֹא הָיוּ בְּכָל נְשׁוֹת הָעוֹלָם, שְׁהָרִי נֶאֱמַר חֲשִׁבוּן יָמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ וְקִיּוּמָהּ בְּעוֹלָם וְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁבּוּ הִיא נִקְבְּרָה. אֲלָא לְהִרְאוֹת שֶׁלֹּא הִיְתָה כְּמוֹ שָׂרָה בְּכָל נְשׁוֹת הָעוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר הִנֵּה מְרִים, שְׁפָתוּב (במדבר כ) וְתַמְתַּ שָׁם מְרִים וְתַקְבֵּר שָׁם - זֶה בָּא לְהִרְאוֹת אֶת סְרַחֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי הַמֵּים לֹא הִלְכוּ בִישְׂרָאֵל אֲלָא בְּזִכּוּת מְרִים. אֲבָל לֹא נֶאֱמַר בְּמִיתְתָּהּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשָׂרָה.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמַלְכָף בֵּין חוֹרִים וְשִׁרְיָ בַעַת יֹאכְלוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֶרְוֵהוּ

החברים, אבל יש לנו להסתכל בו, שאשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לרעת כל הדרכים הנספרות ולגלות להם סודות עליונים, והרי זה נתבאר. אשריך ארץ - זו ארץ החיים, משום שהמלך שלה מזמין לה כל הברכות שהתברכה מהאבות העליונים, הסוד של וא"ו, שהוא עומד להריק עליה ברכות תמיד, והוא בן חורים, בן היובל שמוציא את העבדים לחרות, בן העולם העליון שמוציא תמיד את כל החיים וכל האור וכל שמן משחה, והכל משפיע הבן הבכור הזה לארץ הזו, כמו שנאמר (שמות ט) בני בכרי ישראל, ומשום כך אשריך ארץ.

ומה שנאמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמו שבארוה, שהארץ התחתונה הזו והעולם העליון לא יונקים אלא מתוך שלטון (של מעלה) של הערלה, והכל מאותו המלך שנקרא נער, כמו שבארוה - אוי לארץ שצריכה לינק כך.

בא ראה, הנער הזה אין לו מעצמו כלום, רק כשנוטל ברכות לעתים ידועים, וכל הפעמים שנמנעו ממנו, ונפגמה הלכנה ונחשקת, והברכות נמנעות ממנו. אוי לעולם שצריך לינק בפעם הזו. ועוד, בכמה דינים נדון העולם הזה טרם יונק ממנו, שהכל מתקים בדין ונעשה, ונתבאר [קד].

בא ראה, ותמת שרה בקרית ארבע - סוד הוא, משום שלא הייתה מיתתה על ידי אותו הנחש עקלתון, ולא שלט בה כמו שאר בני העולם ששולט בהם, ועל ידו מתו בני העולם מיום שגרם להם אדם, פרט למש"ה ואהר"ן

בני עלמא מיומא דגרים לון

בן חורים ושריך בעת יאכלו. האי קרא (צה ב) אוקמוה חבריאי, אבל אית לן לאסתפלא ביה, דזכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא יתב לון אורייתא למנדע כל אורחין סתימין ולא תגלייא לון רזין עלאין והא אתמר.

אשריך ארץ, דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה אזמין לה כל ברכאן דאתברכא מאבהן עלאין, רזא דוא"ו דאיהו קיימא לארקא עליה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורים בן יובלא דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה דאפיק תדיר כל חייך וכל נהירו וכל משח רבות, וכלא אנגיד האי ברא בוכרא להאי ארץ כמה דאת אמר (שמות ט) בני בכרי ישראל, ובגין כך אשריך ארץ.

ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתאה ועלמא תתאה לא ינקא אלא מגו שלטנותא (דעילא) דערלה. וכלא מההוא מלכא דאקרי נער כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי.

הא חזי, האי נער (דף קכה ע"א) לית ליה מגרמיה כלום בר פד נטיל ברכאן לזמנין ידיען, וכל זמנין דאתמנעו מגיה ואתפגים סיהרא ואתחשף וברכאן אתמנעו מגיה, ווי לעלמא דאצטריך לינקא בההיא שעפא. ועוד בכמה דינין אתדן האי עלמא עד לא ינקא מגיה, דכולא בדינא אתקייים ואתעבד ואוקמוה (קכ"א).

הא חזי, ותמת שרה בקרית ארבע. רזא איהו, בגין דלא הוה מיתתה על ידא דההוא נחש עקימאה, ולא שלט בה כשאר בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

ומר"ם, שכתוב בהם על פי ה'.
ומשום כבוד השכינה לא כתוב
במרים על פי ה'.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע.
הסוד של קרית ארבע בסוד עליון,
ולא על ידי אחר. בקרית ארבע,
ולא בנחש. בקרית ארבע, היא
חברון. שהתחבר דוד המלך עם
האבות, ועל כן לא היתה מיתתה
ביד אחר אלא בקרית ארבע.

בא ראה, פאשר הימים של אדם
התקיימו בדרגות עליונות, מתקיים
האדם בעולם. פיון שלא מתקיים
בדרגות העליונות, יוצאים
ויורדים למטה, עד שקרבים
לדרגה הזו שבה שורה המות. ואז
נוטלת רשות להוציא הנשמה,
וטסה העולם בפעם אחת ונוטלת
הנשמה, ומטמא את הגוף ונשארו
טמא. אשרי הצדיקים שלא
נטמאו ולא נשארה בהם טמאה.

ובא ראה, באמצע הרקיע נקשר
דרך אחד מביהיק, והוא נחש
הרקיע, שכל הפוכבים הדקים
כלם קשורים בו ועומדים בו תלי
תלים, והם ממנים [בצד] על מעשי
בני העולם שבסתר.

בדגמת זה כמה קבוצות מלאכי
דין יוצאות לעולם מזה הנחש
העליון הקדמון שהתפתח בו
אדם, וכלם ממנים בסתר מעשי
העולם, ומשום כך, בא אדם
להטהר - מסייעים אותו מלמעלה,
והסיוע של רבו מקיף אותו
ונשמר ונקרא קדוש.

בא האדם להטמא - כמה חבילות
של אורות מזדמנים לו, וכלם
[סובבים] שורים בו ומסוככים אותו
ומטמאים אותו, ונקרא טמא.
וכלם הולכים ומכריזים לפניו
טמא טמא, כמו שנאמר (ויקרא יא)
וטמא טמא יקרא. וכלם קשורים

אדם בר מש"ה ואהר"ן ומר"ם דכתיב בהו
על פי י'. ובגין יקרא דשכינתא לא כתיב
במרים על פי י'.

אבל בשרה כתיב בקרית ארבע, רזא
דקרית ארבע ברזא עלאה, ולא על
ידא אחרא. בקרית ארבע, ולא בנחש.
בקרית ארבע היא חברון, דאתחבר דוד
מלכא באבהו, ועל דא לא הוה מיתתה
בידא אחרא אלא בקרית ארבע.

הא חזי, פד יומין דבר נש אתקיימו בדרגין
עלאין, אתקיים בר נש בעלמא. פיון
דלא אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי
לתתא עד דקריבו להאי דרגא דמותא שריא
ביה, וכדין נטיל רשו לאפיק נשמטא וטאס
עלמא בזמנא חדא ונטיל נשמטא וסאיב
ליה לגופא ואשתאר מסאבא. זפאין אינון
צדיקיא דלא אסתאבו ולא אשתאר בהו
מסאבותא.

ותא חזי באמצעות דרקיעא אתקטר חד
אורחא קסטריא ואיהו חויה דרקיעא
דכל ככבין דיקיין פלהו קטירין ביה וקיימי
ביה תלי תליו, ואינון ממנן בסתירו (ס"א בסטירו)
עובדי בני עלמא.

בגוונא דא כמה חבילי טהירין נפקי
לעלמא מהאי חויה עלאה קדמאה
דאתפתא ביה אדם, וכלהו ממנן בסתירו
עובדי (דף קכח ע"ב) עלמא, ובגין כך אתי בר נש
לאתדפאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא
דמאריה סחרא ליה ואסתמר ואקרי קדוש.

אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין
טהירין אזדמנו ליה. וכלהו (סחרו)
שריין ביה ומסחרין ליה ומסאבין ליה
ואקרי טמא, וכלהו אזלי ומכריזי קמי, טמא

טמא כמה דאת אמר, (ויקרא

באותו הנחש הקדמוני ונסתרים בכמה מעשים של העולם. רבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק, תמהני על אותו בלעם הרשע, שכל מעשי אותו הרשע היו מצד הטמאה, וכאן למדנו סוד אחר - שכל מיני נחשים של העולם, כלם קשורים ויוצאים מאותו הנחש הקדמוני, שהוא רוח טמאה מזהמת. ומשום כך כל הפשעים של העולם נקראים בשם הנה נחשים [עקרים], וכלם יוצאים מן הצד הזה. ומי שנמשך לזה, הנה הוא נטמא ור"א עוד, אלא שרוצה להטמא כדי למשך עליו אותו הצד של רוח טמאה. שהרי שנינו, כמו שמעורר האדם - כך גם מושך עליו מלמעלה. אם הוא מעורר בצד הקדושה - מושך עליו קדושה מלמעלה ומתקדש. ואם הוא מעורר בצד הטמאה - כך מושך עליו רוח הטמאה ונטמא. שהרי נאמר על מה ששנינו, בא אדם להטמא - מטמאים אותו. משום כך אותו בלעם הרשע, כדי למשך עליו רוח טמאה מאותו הנחש העליון, היה נטמא בכל לילה עם אתונו, והיה עושה עמה מעשי אישות כדי להטמא ולמשך עליו רוח טמאה, ואז עשה כשפיו ומעשיו.

וראשית מעשיו היה נוטל נחש מאותם נחשים, וקושר אותו לפניו, וקורע את ראשו, ומוציא את לשונו, ונוטל עשבים ידועים ושורף הכל, ועושה ממנו קטרת אחת. אחר כך נוטל את ראש אותו הנחש וקורע אותו לארבעה צדדים, ועושה ממנו קטרת אחרת.

(א) וטמא טמא יקרא. וכלהו קטירין ביהויה חיויא קדמאה וסתירין בכמה עובדי עלמא. רבי יצחק ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק תוהנא על ההוא רשע דבלעם דכל עובדוי דההוא רשע הוו מסטרא דמסאבא. והכא אוליפנא רזא חדא, דכל זייני נחשיא דעלמא כלהון מתקטרין ונפקין מההוא נחש קדמוני דאיהו רוח מסאבא מזוהמא, ובגין כך פל חרשין דעלמא אקרון על שמא דא נחשים (ועקרים) וכלהו מהאי סטרא נפקי. ומאן דאתמשך ביהאי, הא אסתאב.

ור"א עוד אלא דבעי לאסתאבא בגין לאמשכא עליה ההוא סטרא דרוח מסאבא. דהא תנינן כגוונא דאתער בר נש הכי נמי אמשיך עליה מלעילא, אי איהו אתער בסטרא דקדושה אמשיך עליה קדושה מלעילא ואתקדש. ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב. דהא אתמר על מה דתנינן אתי בר נש לאסתאבא מסאבין ליה.

בגין כך ההוא רשע דבלעם, בגין לאמשכא עליה רוח מסאבא מההוא נחש עלאה, הוה אסתאב בכל ליליא באתניה, והוה עביד עמה עובדי אישות בגין לאסתאבא ולאמשכא עליה רוח מסאבא, וכדין עביד חרשוי ועובדוי.

ושירותא דעובדוי הוי נטיל נחש מאינון חוין וקטיר ליה קמיה ובזע (ד) קכו (א"ע) רישיה ואפיק לישניה ונטיל עשבין ידיען ואוקיד כלא ועביד מגיה קטרתא חדא, לבתר נטיל רישא דההוא חוין ובזע ליה לארבע סטירין ועביד מגיה קטרתא אחרא.

וְעֵבִיד עֲגוּלָא חַד, וְהָוָה אָמַר מַלְיָן וְעֵבִיד
עוֹבְדֵין אַחֲרֵינוּן, עַד דְּאִמְשִׁיף עָלֶיהָ
רוּחִין מְסֻאָבִין, וְאוֹדִיעִין לִיהָ מַה דְּאַצְטְרִיף,
וְעֵבִיד בְּהוּ עוֹבְדוּי כְּפּוּם מַה דְּאִינוּן יְדַעֵי
מְסֻטְרָא דְּהֵהוּא חוּזָא דְּרַקִּיעָא. מִתְמַן
אַתְמַשְׁף בְּעוֹבְדוּי וְחַרְשׁוּי עַד דְּאִמְשִׁיף עָלֶיהָ
רוּחַ מֵהֵהוּא נַחֵשׁ קַדְמָאָה.

וּמִתְקַבָּא הָוָה יְדַע יְדִיעֵן וְחַרְשִׁין וְקוֹסְמִין.
וּבְגִין כְּףָּה כְּתִיב וְלֹא הִלֵּךְ כִּפְעַם
בְּפַעַם לְקִרְאֵת נַחֲשִׁים, נַחֲשִׁים וְדָאֵי, וְעִקְרָא
וְשִׁרְשָׁא בְּמְסֻאָבוּתָא אִיהוּ כְּמַה דְּאַתְמַר,
וּלְבַתֵּר שִׁירוּתָא דְּכֻלָּא לָאו אִיהוּ אֱלֹא בְּנַחֵשׁ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲמַאי כָּל זַיִּינֵי חַרְשִׁין
וְקוֹסְמִין לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ אֱלֹא בְּנִשְׁתִּיא.
אָמַר לִיהָ הָכִי אוֹלִיפְנָא מִדְּאַתָּא נַחֵשׁ עַל חוּהָ
הַטִּיל בָּהּ זוּהֵמָא, בָּהּ אֲטִיל וְלֹא בְּבַעֲלָהּ.
אָמַר הָכִי הוּא וְדָאֵי, אַתָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשַׁקִּיָּה
לְרַבִּי יִצְחָק, אָמַר כְּמַה זְמַנִּין שְׂאִילְנָא הָאֵי
מְלָה וְלֹא זְכִינָא בָּהּ אֱלֹא הַשְׁתָּא.

אָמַר לִיהָ כָּל הַנֵּי עוֹבְדֵין וְכָל מַה דִּידַע
בְּלַעַם מֵאֵן אַתֵּר אוֹלִיף לִיהָ. אָמַר לִיהָ
מֵאֲבוּי. אָבֵל בְּאִינוּן הֲרִי קְדָם דְּאִיהוּ אֶרֶץ
קְדָם אוֹלִיף כָּל חַרְשִׁין וְכָל זַיִּינֵי קוֹסְמִין. בְּגִין
דְּבְּאִינוּן טוּרֵי אִינוּן מְלֹאכֵי עֲזָ"א וְעֲזָ"ל,
דְּאִפִּיל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מִן שְׂמִיא וְאִינוּן
קְטִירִין בְּשִׁלְשָׁלָאֵי דְּפִרְזָלָא וְאוֹדִיעִין חַרְשִׁין
לְבָנֵי נֶשֶׁא, וּמִתְמַן הָוָה יְדַע בְּלַעַם כְּמַה דְּאַתָּ
אָמַר מִן אֶרֶם יְנַחֲנֵי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהֲרָרֵי
קְדָם.

אָמַר לִיהָ וְהָא כְּתִיב וְלֹא הִלֵּךְ כִּפְעַם בְּפַעַם
לְקִרְאֵת נַחֲשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמְדַבֵּר פָּנָיו.
אָמַר לִיהָ, סְטֻרָא תַתָּאָה דְּאַתָּא מְרוּחַ מְסֻאָבָא
דְּלַעִילָא, הוּא רוּחַ מְסֻאָבָא דְּשִׁלִּיט בְּמִדְבָּרָא

וְעוֹשָׂה עֲגוּלָא אַחַד, וְהָיָה אוֹמֵר
דְּבוּרִים וְעוֹשָׂה מַעֲשִׂים אַחֲרֵים,
עַד שְׁמֵשֶׁף עָלָיו רוּחוֹת טְמֵאוֹת
וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מַה שְּׂצָרִיף, וְעוֹשָׂה
בְּהֵם מַעֲשִׂים כְּפִי מַה שֶּׁהֵם
יֹודְעִים מִצַּד אוֹתוֹ הַנַּחֵשׁ שֶׁל
הַרְקִיעַ. מִשֶּׁם נִמְשָׁף בְּמַעֲשָׂיו
וּבְכַשְׁפּוֹ, עַד שְׁמֵשֶׁף עָלָיו רוּחַ
מֵאוֹתוֹ הַנַּחֵשׁ הַקְּדָמוֹנִי.

וּכְמֵאֵן הָיָה יוֹדַע יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים
וּקְסָמִים. וּמִשׁוּם כְּףָּה כְּתוּב, וְלֹא
הִלֵּךְ כִּפְעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת
נַחֲשִׁים. נַחֲשִׁים וְדָאֵי. וְהַעֲקֹר
וְהַשְׂרֵשׁ בְּטְמֵאָה הוּא כְּמוֹ
שְׁנַתְבָּאָר, וְאַחַר כְּףָּה רֵאשִׁית הַכֹּל
אִינוּ אֱלֹא בְּנַחֵשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמַה כָּל מִינֵי
כְּשָׁפִים וּקְסָמִים לֹא נִמְצְאוּ
אֱלֹא בְּנִשְׁתִּים? אָמַר לוֹ, כְּףָּה
לְמַדְנוּ, מִשְׁבָּא נַחֵשׁ עַל חוּהָ,
הַטִּיל בָּהּ זוּהֵמָא. הַטִּיל בָּהּ וְלֹא
בְּבַעֲלָהּ. אָמַר, כְּףָּה זֶה וְדָאֵי! בָּא
רַבִּי יוֹסִי וּנְשַׁק לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר,
כְּמַה פְּעָמִים שְׂאִלְתִּי עַל הַדְּבָר
הַזֶּה וְלֹא זְכִינִי בּוֹ, אֱלֹא כַּעַתָּה.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל
מַה שְּׂיַדַע בְּלַעַם, מֵאִיזָה מְקוּם
לְמַד אוֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאֲבוּי.
אָבֵל בְּאוֹתָם הֲרִי קְדָם, שְׁהִיא
אֶרֶץ קְדָם, לְמַד כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל
מִינֵי קְסָמִים, מִשׁוּם שְׁבָאוֹתָם
הַהֲרִים הֵם הַמְּלֹאכִים עֲזָ"א
וְעֲזָ"ל שְׁהִפִּיל אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהֵם
קְשׁוּרִים בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרוּזָל,
וּמוֹדִיעִים כְּשָׁפִים לְבָנֵי אָדָם.
וּמִשֶּׁם הִנֵּה יוֹדַע בְּלַעַם, כְּמוֹ
שְׁנַאָמַר מִן אֶרֶם יְנַחֲנֵי בְּלֶק מְלֶךְ
מוֹאָב מֵהֲרָרֵי קְדָם.

אָמַר לוֹ, וְהֲרִי כְּתוּב וְלֹא הִלֵּךְ
כִּפְעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נַחֲשִׁים
וַיִּשֶׁת אֶל הַמְדַבֵּר פָּנָיו? אָמַר לוֹ,
הַצַּד הַתַּחְתּוֹן שְׁבָא מְרוּחַ
הַטְּמֵאָה שְׁלַמְעֵלָה הִיא רוּחַ

טמאה ששולטת במדבר, כשעשו בני ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהיא תחתון. ובכל עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שפאשר הנחש בא על חנה הטיל בה זהמא - זה יפה. אבל הרי שנינו, שפאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם הזהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את הזהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים בכשפים ובהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה, והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו שנתבאר, משום שבאות מצד הדין הקשה, והכל נדבק והולך אחר מינו.

בא ראה שפך הוא כמו שאמרת - שבלעם היה נטמא בראשונה כדי להמשיך עליו רוח של טמאה. כמו זה האשה בימי טמאתה יש לאדם להשמר ממנה, משום שנדבקות ברוח של טמאה, ובאותו הזמן אם היא תעשה כשפים - יצליחו בידה יותר מבזמן אחר, שהרי רוח טמאה שורה עמה, ועל כן לכל

כד עבדו בני ישראל ית עגלא בגין לאסתאבא בהדיה דאיהו תתאה, ובכלא (ד) קבו ע"ב) עבד חרשוי בגין דיכול לאעקרא לון לישראל ולא יכיל.

אמר רבי יוסי האי דאמרת בקדמיתא דכד נחש אתא על חנה אטיל בה זזהמא שפיר, אבל הא תנינן דכד קאימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זזהמא. ישראל דקבילו אורייתא פסק מנייהו זזהמא, אבל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות דלא קבילו אורייתא לא פסקא זזהמא מנייהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, אבל תא חזי, אורייתא לא אתייהבת אלא לדכורי דכתיב, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא.

ועוד דאהדרו כלהו לזזהמתן בקדמיתא בתר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זזהמא מנה יתיר מגברא. ובגין כן אשתפחו נשין בתרשיא ובזזהמא דא יתיר מגוברין. דהא נשיא מסטרא דשמאלא קא אתיין ואתדבקו בדינא קשיא, וסטרא דא אתדבק בהו יתיר מגוברין כמה דאתמר בגין דאתיא מסטרא דדינא קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה.

תא חזי, דהכי הוא כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקדמיתא בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. כגוונא דא אתתא ביומי דמסאבו דילה אית ליה לבר נש לאסתמרא מנה, בגין דברוח מסאבא אתדבקת ובההוא זמנא אי איהי תעביד חרשין אצלחו בידהא יתיר מזמנא אחרא, דהא רוח מסאבא שריא

עמה, ועל דא בכל מה דקריבת אסתאב, כל שפן מאן דקריב בהדה. זפאין אינון ישראל דקודשא ברין הוא זיהיב לון אורייתא ואמר לון (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני יי.

אמר ליה האי מאן דאסתפל בצפצופוי דעופי אמאי אקרי נחש. אמר לו דהא מההוא סטרא קאתי דרוח מסאבא שריא על ההוא עופא (דף קכו ע"א) ואודע מלין בעלמא. וכל רוח מסאבא בנחש אתדבקו ואתיין לעלמא ולית מאן דישתזיב מגיה בעלמא, דהא איהו אשתפח עם פלא, עד זמנא דזמין קדשא ברין הוא לאעברא ליה מעלמא כמה דאתמר דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתיב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

מה שמתקרבת - נטמא, כל שפן מי שקרב אליה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה ואמר להם (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

אמר לו, מי שמסתפל בצפצופוי העופות למה נקרא נחש? אמר לו, שהנה מאותו הצד באה, שרוח טמאה שורה על העוף ההוא ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טמאה דבוקים בנחש ובאות לעולם, ואין מי שינצל ממנו בעולם, שהרי הוא נמצא עם הכל עד הזמן שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירו מן העולם, כמו שנאמר, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע באותה המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום שמקדם לכן נכנס לשם וראה את אדם וחוה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו? אלא ראה דמותו והסתפל, ונפתח לו פתח אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם היתה עומדת אצלו.

ובא וראה, כל מי שמסתפל בדמותו של אדם, אינו נצול ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם הסתפל בו וראה דמותו והתקיים, וראה האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אז התאנה אברהם למדורו במקום ההוא, ולבו ורצונו היו תמיד במערה.

בא ראה, כעת אברהם עשה בחכמה בזמן שבקש קבר

רבי יהודה אמר, אברהם ידע בההיא מערתא סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה, בגין דמקדמת דנא עאל לתמן וחקא לאדם וחוה טמירין תמן. ומנא הוה ידע דאינון הוו. אלא חמא דיוקניה, ואסתפל ואתפתח ליה חד פתחא דגנתא דעדן תמן וההוא דיוקנא דאדם הוה קאים לגביה.

ותא חזי כל מאן דאסתפל בדיוקנא דאדם לא אשתזיב לעלמין ממיתה, בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא חמי ליה לאדם ובההוא זמנא מית. אבל אברהם אסתפל ביה וחקא דיוקניה ואתקיים, וחקא נהורא דנהיר במערתא וחד שרגא דליק, פדין תאיב אברהם דיוקניה בההוא אתר, ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא.

תא חזי, השתא אברהם בחכמתא עבד

לְשָׂרָה, שֶׁהָיָה כְּשִׁבְקָשׁ, לֹא בִקֵּשׁ אֶת הַמַּעֲרָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְלֹא אָמַר שְׂרוּצָה לְהַפְרֵד מֵהֶם, אֲלֵא אָמַר, תָּנוּ לִי אַחֲזוֹת קָבֵר עִמָּכֶם וְאִקְבְּרָה מִתִּי מִלְּפָנַי. וְאִם תֹּאמַר שֶׁעֲפָרוֹן לֹא הָיָה שֵׁם - הוּא הָיָה שֵׁם, שֶׁכְּתוּב וְעֲפָרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. וְאִבְרָהָם לֹא אָמַר לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׂעָה כְּלוּם.

אֲלֵא מָה דֹּאמַר לָהֶם אָמַר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת וְגו'. וְכִי עוֹלָה בְּדַעְתְּךָ שֶׁאִבְרָהָם רָצָה לְהַקְבֵּר בִּינֵיהֶם בֵּין הַטְּמְאִים, אוֹ שֶׁשְׁשׂוּקְתוֹ הִיָּתָה עִמָּהֶם? אֲלֵא עֲשֵׂה בַחֲכָמָה.

וְלִמְדֵנוּ פֶּאֶן דְּרַף אַרְץ בְּמָה שֶׁעֲשָׂה אִבְרָהָם, שֶׁהָיָה מְשׁוּם שֶׁשְׁשׂוּקְתוֹ וַיְרָצוֹנוּ הָיָה בַּמַּעֲרָה הַהִיא - אִף עַל גַּב שְׁהִיָּה שֵׁם, לֹא רָצָה לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ מִיַּד אוֹתוֹ הַרְצוֹן שְׁהִיָּה לוֹ בַּמַּעֲרָה, וּבִקֵּשׁ בַּתְּחִלָּה מָה שְׁלֵא צְרִיף לְאוֹתָם אַחֲרָיִם וְלֹא לְעֲפָרוֹן.

בֵּינָן שֶׁאָמְרוּ לוֹ לִפְנֵי עֲפָרוֹן, שֶׁמַּעֲנֵנו אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכָנוּ וְגו' - מָה כְּתוּב? וְעֲפָרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. כְּתוּב יֹשֵׁב. מְרֵאשִׁית הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר אִבְרָהָם שֵׁם הָיָה. אֲזַי אָמַר, שֶׁמַּעֲנֵנִי וּפְגַעוּ לִי בְּעֲפָרוֹן בֶּן צַחַר, וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגו'. וְאִם תֹּאמַר בְּשִׁבְלִי כְּבוֹדִי, יוֹתֵר מִכֶּם אֲנִי עוֹשֶׂה, שְׁלֵא רְצִיתִי בָכֶם. בְּתוֹכְכֶם - כְּדִי לְהַקְבֵּר בִּינֵיכֶם, שֶׁרְצִיתִי בָכֶם, כְּדִי שְׁלֵא אֶפְרָד מִכֶּם.

רְבִי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּשְׂעָה שְׁנֹכְסֵי אִבְרָהָם לְמַעֲרָה, אִיף נִכְנָס? מְשׁוּם שֶׁהָיָה רֵץ אַחַר אוֹתוֹ הַעֲגָל, שֶׁכְּתוּב וְאֵל הַבָּקָר רֵץ אִבְרָהָם וְגו', וְאוֹתוֹ בֶּן בָּקָר בָּרַח עַד אוֹתָהּ הַמַּעֲרָה, וְנִכְנָס אַחֲרָיו, וַיִּרְאֶה מָה שֶׁרָאָה.

בְּזִמְנָא דְתַבַּע קַבְרָא לְשָׂרָה, דְּהָא פַד תַּבַּע לָא תַבַּע לְמַעֲרַתָּא בְּהֵוּא זְמַנָּא, וְלֹא אָמַר דְּבַעֲי לְאַתְפְּרָשָׁא מִנֵּיהּ. אֲלֵא אָמַר, תָּנוּ לִי אַחֲזוֹת קָבֵר עִמָּכֶם וְאִקְבְּרָה מִתִּי מִלְּפָנַי. וְאִי תִימָא דְלֹא הָוָה עֲפָרוֹן תַּמָּן. תַּמָּן הָוָה, דְּכְתִיב וְעֲפָרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, וְאִבְרָהָם לֹא אָמַר לִיהּ בְּהֵוּא שְׂעָתָא כְּלוּם.

אֲלֵא מָה דֹּאמַר לוֹן אָמַר, כְּמָה דְכְתִיב וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת וְגו'. וְכִי סִלְקָא דְעֲתָף דְאִבְרָהָם בְּעָא לְאַתְקַבְרָא בִּינֵי מְסֻאֲבִין אוֹ דְתֵאוּבְתִיָּה הָוָה עִמָּהוֹן, אֲלֵא בַחֲכָמָה עֲבַד.

וַיִּלְפִּינָן (דף קכו ע"ב) אֹרְחָא אַרְעָא הַכָּא בְּמָה דְעֲבַד אִבְרָהָם, דְּהָא כְּגִין דְתֵאוּבְתִיָּה וְרַעוּתִיָּה הָוָה בְּהֵוּא מַעֲרַתָּא, אִף עַל גַּב דְּהָוָה תַּמָּן, לָא בְּעָא לְמַשְׁאֵל לִיהּ מִיַּד הַהוּא רַעוּתָא דְהָוָה לִיהּ בַּמַּעֲרַתָּא, וְשְׂאִיל בְּקַדְמִיתָא מָה דְלֹא אֲצִטְרִיף לִיהּ לְאִינוּן אַחֲרֵינוּן וְלֹא לְעֲפָרוֹן.

בֵּינָן דֹּאמְרוּ לִיהּ קַמֵּי עֲפָרוֹן שֶׁמַּעֲנֵנו אֲדֹנָי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכָנוּ וְגו'. מָה כְּתִיב וְעֲפָרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. יֹשֵׁב כְּתִיב, מְשִׁירוּתָא דְמַלִּין דֹּאמַר אִבְרָהָם תַּמָּן הָוָה. כְּדִין אָמַר שֶׁמַּעֲנֵנִי וּפְגַעוּ לִי בְּעֲפָרוֹן בֶּן צַחַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגו'. וְאִי תִימָא כְּגִין יִקְרָא דִּילִי יוֹתֵר מִנֵּיכֶם אֲנָא עֲבִיד דְלֹא רַעִינָא בְּכוּ. בְּתוֹכְכֶם, כְּגִין לְאַתְקַבְרָא בִּינֵיכֶם דְרַעִינָא בְּכוּ כְּגִין דְלֹא אַתְפְּרָשׁ מִנֵּיכֶם.

רְבִי אֶלְעָזָר אָמַר בְּשְׂעָתָא דְעָאֵל אִבְרָהָם בַּמַּעֲרַתָּא הִיף עָאֵל. כְּגִין דְּהָוָה רְהִיט אַבְתְּרִיָּה דְהֵוּא עֲגָלָא דְכְתִיב וְאֵל הַבָּקָר רֵץ אִבְרָהָם וְגו'. וְהֵוּא בֶּן בָּקָר עָרַק עַד הַהוּא מַעֲרַתָּא וְעָאֵל אַבְתְּרִיָּה וְחָמָא מָה דְחָמָא.

תוּ בְּגִין דְּאִיהוּ צְלִי כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְהָוָה
נְפִיק עַד הַהוּא חֲקַל דְּהָוָה סְלִיק רִיחִין
עֲלָאִין, וְחָמָא נְהוּרָא דְנַפְיָק מִגּוּ מְעַרְתָּא וְצְלִי
תַּמָּן, וְתַמָּן מְלִיל עֲמִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וּבְגִין כֶּךָ בְּעָא לִיָּה, דְּתֵאוּבְתִיָּה הָוָה בְּהָוָה
אַתְר תְּדִיר.

וְאִי תִימָא אִי הָכִי אַמְאִי לָא בְּעָא לָה עַד
הַשְׁתָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁגַּחוּן עֲלֵיהּ הוּאִיל
וְלָא אַצְטְרִיךְ לִיָּה. הַשְׁתָּא דְאַצְטְרִיךְ לִיָּה,
אָמַר, הָא שְׁעָתָא לְמַתְּבַע לִיָּה.

הָא חֲזִי, אִי עֶפְרוֹן הָוָה חָמִי בְּמְעַרְתָּא מַה
דְּהָוָה חָמִי אַבְרָהָם בְּהַ, לָא יִזְבִּין לָה
לְעֵלְמִין. אֲלָא וְדָאִי לָא חָמָא בְּהַ וְלָא כְּלוּם,
דְּהָא לִית מְלָה אַתְגְּלִיא אֲלָא לְמֵאֲרִיָּה, וּבְגִין
כֶּךָ לְאַבְרָהָם אַתְגְּלִיא וְלָא לְעֶפְרוֹן. לְאַבְרָהָם
אַתְגְּלִיא דִּילִיָּה הָוָה, (דף קכח ע"א) לְעֶפְרוֹן לָא
הָוָה אַתְגְּלִיא לִיָּה דְלָא הָוָה לִיָּה חוּלְקָא בֵּיָּה.
וּבְגִין כֶּךָ לָא אַתְגְּלִי לְעֶפְרוֹן כְּלוּם, וְלָא הָוָה
חָמִי אֲלָא חֲשׁוּכָא, וְעַל דָּא זְבִין לָה.

וּמַה דְּלָא תְּבַע אַבְרָהָם בְּקַדְמִיתָא דִּיזְבִּין לִיָּה
זְבִין, דְּהָא אַבְרָהָם לָא קָאֻמַר אֲלָא וְיִתָּן
לִי אֶת מְעַרְתַּת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגו'. בְּכֶסֶף
מְלָא יִתְנַנְּה לִי וְגו', וְאִיהוּ אָמַר הַשְׁדָּה נְתִיתִי
לָךְ וְהַמְעַרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נְתִיתִי וְגו'. בְּגִין
דְּכֵלָא הָוָה מְאִיס עֲלֵיהּ דְּעֶפְרוֹן דְּלָא יָדַע מַה
הִיא.

וְתָא חֲזִי, כִּד עָאל אַבְרָהָם בְּמְעַרְתָּא
בְּקַדְמִיתָא, חָמָא תַּמָּן נְהוּרָא, וְאַתְרָמִי
עֶפְרָא קַמִּיָּה, וְאַתְגְּלָא לִיָּה תְרִין קַבְרִין אַדְהָכִי
אֶסְתַּלַּק אָדָם בְּדִיוֹקְנִיָּה וְחָמָא לִיָּה לְאַבְרָהָם
וְחִינְיָ, וּבִיָּה (הוּת) יָדַע אַבְרָהָם דְּתַמָּן (הוּת) הוּא
זְמִין לְאַתְקַבְרָא.

אָמַר לִיָּה, אַבְרָהָם, בְּמָטוּ מִינָךְ, קוּסְטְרָא

עוּד, מְשׁוּם שְׁהוּא הַתְּפַלֵּל כָּל
יוֹם וְיוֹם, וְהִיָּה יוֹצֵא עַד אוֹתָהּ
הַשְׁדָּה שְׁהִיתָה מְעַלָּה רִיחוֹת
עֲלִיוֹנִים, וְרָאָה הָאוּר שִׁיּוּצָא
מִתּוֹךְ הַמְעַרָה וְהַתְּפַלֵּל שָׁם, וְשָׁם
דִּבֵּר עִמּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
וּמְשׁוּם כֶּךָ רְצָה אוֹתָהּ,
שְׁתְּשׁוּקְתוּ הִיתָה תְּמִיד בְּאוֹתוֹ
הַמְּקוֹם.

וְאִם תֵּאמַר, אִם כֶּךָ, לְמָה לָא
רְצָה אוֹתָהּ עַד עַכְשָׁו? כִּדִּי שְׁלָא
יִכְחִינוּ בּוֹ, הוּאִיל וְלָא צְרִיךְ
אוֹתָהּ. כְּעַת שְׁהַצְטְרִיךְ אוֹתָהּ,
אָמַר, הִנֵּה הַשְׁעָה לְבַקֵּשׁ אוֹתָהּ.
בְּאִ רְאָה, אִם עֶפְרוֹן הִיָּה רוּאָה
בְּמְעַרָה מַה שְׂרָאָה בְּהַ אַבְרָהָם,
לָא הִיָּה מוֹכֵר אוֹתָהּ לְעוֹלָמִים,
אֲלָא וְדָאִי לָא רְאָה בְּהַ וְלָא
כְּלוּם, שְׁהִרִי אִין הַדְּבַר נִגְלָה
אֲלָא לְבַעֲלִיו, וּמְשׁוּם כֶּךָ
לְאַבְרָהָם הַתְּגַלְתָּה וְלָא לְעֶפְרוֹן.
לְאַבְרָהָם הַתְּגַלְתָּה - שְׁלוֹ הִיתָה.
לְעֶפְרוֹן לָא הִיתָה מִתְּגַלָּה - שְׁלָא
הִיָּה לוֹ בְּהַ חֵלְק. וּמְשׁוּם כֶּךָ לָא
הַתְּגַלָּה לְעֶפְרוֹן כְּלוּם, וְלָא הִיָּה
רוּאָה אֲלָא חֲשׁוּכָה, וְעַל כֵּן מוֹכֵר
אוֹתָהּ.

וּמַה שְׁלָא בְּקַשׁ אַבְרָהָם
בְּרֵאשׁוֹנָה שִׁימְכֵר לוֹ מְכַר, שְׁהִרִי
אַבְרָהָם לָא אָמַר אֲלָא - וְיִתָּן לִי
אֶת מְעַרְתַּת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגו',
בְּכֶסֶף מְלָא יִתְנַנְּה לִי וְגו'. וְהוּא
אָמַר, הַשְׁדָּה נְתִיתִי לָךְ וְהַמְעַרָה
אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נְתִיתִי וְגו'. מְשׁוּם
שְׁתַּכַּל הִיָּה מְאוּס עַל עֶפְרוֹן,
שְׁלָא יָדַע מַה הִיא.

וּבְאִ וְרָאָה, כִּשְׁנַכְנַס אַבְרָהָם
בַּתְּחִלָּה לְמְעַרָה, רְאָה שָׁם אוּר,
וְנִזְרַק לְפָנָיו עֶפֶר, וְהַתְּגַלּוֹ לוֹ שְׁנֵי
קַבְרִים. בֵּינָתַם עָלָה אָדָם
בְּדַמּוּתָא, וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם וְחִיָּךְ,
וּבּוֹ (הוּת) יָדַע אַבְרָהָם שְׁשָׁם (הוּת)
הוּא עֵתִיד לְהַקְבֵּר.

אָמַר לוֹ אַבְרָהָם: בְּבַקֵּשָׁה מִמֶּךָ,

האם טירה שאינה מקרה יש פאן? אמר לו הקדוש ברוך הוא, הטמין אותי פאן, ומאותו הזמן עד עכשו נטמנתי כמו דג בחפירה עד שאתה באת לעולם. עכשו מפאן ואילך הנה קיום לי ולעולם יש בשבילך.

ראה מה כתוב - ויקם השדה ברוך, קימה ממש הרוח ברוך. ממש קימה היתה לה מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, ויקם השדה - ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשו לא נראה שם פלוס, ועכשו, מה שהיה טמון - קם והתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. אמר רבי שמעון, בשעה שנכנס אברהם למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם וחוה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו: ומה אנו כבושה לפני הקדוש ברוך הוא באותו העולם משום אותו החטא שגרמנו, וכעת תתוסף לנו ביושה אחרת - מפני המעשים טובים שבכם?

אמר אברהם: תריני מזמן לפני הקדוש ברוך הוא עבדך שלא תתפיש לפניו לעולמים. מיד - ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מה זה ואחרי כן? אחר שקבל עליו אברהם את הדבר הזה.

אדם נכנס למקומו - חנה לא נכנסה, עד שקרב אברהם והכניס אותה אצל אדם וקבל אותה בשבילו. זהו שכתוב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ולא כתוב לשרה, אלא את שרה, לרבות חנה. ואז התישבו במקומם פראוי. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהפראם, ושנינו באברהם.

תולדות השמים והארץ - זה

קטיר אית הקא. אמר ליה קדשא ברוך הוא טמרני הקא ומההוא זמנא עד השתא אתטמרנא כגילדא דקירטא עד דאתית אנת בעלמא, השתא מפאן ואילך הו קיומא לי ולעלמא הוה בגינך.

חמי מה כתיב ויקם השדה והמערה אשר בו, קימה ממש הוה ליה מה דלא הוה ליה עד השתא. רבי אבא אמר ויקם השדה, ודאי קימה ממש דקם ואסתלק קמיה דאברהם בגין דעד השתא לא אתחזי תמן פלוס, והשתא מה דהוה טמיר קם ואסתליק וכדין קם פלא בנמוסוי.

אמר רבי שמעון בשעתא דעאל אברהם במערתא ואעיל שרה תמן, קמו אדם וחוה ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ומה אנו ככסופא קמי קדשא ברוך הוא בההוא עלמא בגין ההוא חובא דגרימנא והשתא יתוסף לן כסופא אחרא מקמי עובדין טבין דככו.

אמר אברהם הו אנו זמין קמי קדשא ברוך הוא בגינך דלא תכסוף קמיה לעלמין. מיד ואחרי כן קבר אברהם את (דף קכח ע"ב) שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

אדם עאל בדוכתיה חנה לא עאלת, עד דקריב אברהם ואעיל לה לגבי אדם וקביל לה בגיניה, הדא הוה דכתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב אלא את שרה לאסגאה חנה, וכדין אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, הדא הוה דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ (בראשית ב) בהפראם, ותנינן באברהם.

תולדות השמים והארץ דא אדם וחוה.

אדם וחוה. לא כתוב אלה השמים והארץ, אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בן אדם. והם התקיימו בשביל אברהם. ומנין לנו שהתקיימו בשביל אברהם? שכתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם וחוה במקומם באותו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר, המערה הזו אינה כפולה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך הכתוב קרא לה מערת שדה המכפלה. מכפלה הוא קרא לשדה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, המערה היא מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על שם מכפלה, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שהרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל, והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו כן ירושלים למעלה - ירושלים מטה. אחוזה למעלה ואחוזה למטה. ירושלים למעלה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה [ירושלים למטה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה], ומשום כך היא כפולה.

ועל כן השדה הזו מאותה מכפלה היא שבו היא שורה. כמו כן כתוב פריח השדה אשר ברכו ה', למעלה ולמטה, ומשום כך שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול. עוד סוד הדבר - שדה המכפלה ודאי. מי המכפלה? [ה] שבשם הקדוש שהיא מכפלה. הכל עומד יחד, ובשבילה אמר בדרך גסתר

אלה השמים והארץ לא כתיב, אלא תולדות השמים והארץ ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם. דכתיב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם וחוה בדוכתייהו בההוא עלמא.

רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה, וקרא קרי לה לבתר מערת שדה המכפלה, מכפלה קא קרי ליה לשדה.

אמר ליה הכי קארי ליה מערת המכפלה כמה דאת אמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי חייך לאו מערתא איהו מכפלה. ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא על שום מכפלה אקרון שדה המכפלה ודאי ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהו, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

הא חזי, ירושלים כל ארעא דישראל אתכפל תחותה. ואיהו קיימא לעילא ותתא, פגוונא דא ירושלים לעילא וירושלים לתתא, אחידא לעילא ואחידא לתתא, ירושלים לעילא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא (ירושלים לתתא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא) ובגין כך כפלתא היא.

ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו דביה שריא. פגוונא דא כתיב פריח שדה אשר ברכו יי לעילא (ד קכט ע"א) ותתא, ובגין כך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול.

תו רזא דמלה שדה המכפלה ודאי, מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא

ה' מִכְפֶּלֶה, שְׁלֹא הִיְתָה בְּשֵׁם
הַקְדוּשׁ אֹת אַחֲרַת מִכְפֶּלֶה
פָּרַט לָזֶה.

וְאִם עַל גַּב שְׁמַעְרַת הַמִּכְפֶּלֶה
הִיְתָה וְדַאי, שְׁהִיא מְעַרָה בְּתוֹךְ
מְעַרָה, אֲבָל עַל שֵׁם אַחַר
נִקְרָאת מְעַרַת הַמִּכְפֶּלֶה, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר. וְאַבְרָהָם יָדַע,
וּכְשֵׁאמַר לְבִנֵי חַת, כִּסֶּה אֶת
הַדָּבָר, וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת
הַמִּכְפֶּלֶה, עַל שֵׁם שְׁהִיא מְעַרָה
כְּפוּלָה, וְהַתּוֹרָה לֹא קִרְאָהּ לֵאמֹר
אֶלָּא מְעַרַת שְׁדָה הַמִּכְפֶּלֶה
כְּרֵאוּי.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה אֶת
הַכֹּל שְׁיִמְצָא הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה, וְיִלְהַדְבִּיק זֶה עִם זֶה
שְׁיִהְיֶה כְבוֹדוֹ לְמַעֲלָה וְלִמְטָה.
אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּם שֶׁל הַצְּדִיקִים
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה
בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְהוּא
בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל רֵבִי
יְהוּדָה פֶּתַח, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי
תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ.
הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאֵר, אֲבָל אֲשֶׁרִי
הָאִישׁ שֶׁדָּרְכָיו כְּשֵׁרוֹת לִפְנֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
הַתְּרַצָּה בּוֹ לְקָרְבוֹ אֵלָיו.

בֵּא רְאֵה, אַבְרָהָם הַתְּקָרַב
אֵלָיו, וְהַשׁוֹקֵתוֹ הִיְתָה כָּל יוֹם
בְּזֶה. וְלֹא הַתְּקָרַב אַבְרָהָם בְּיוֹם
אֶחָד אוֹ בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא
מְעַשְׂוֹ קְרֻבָהוּ בְּכָל יְמֵי
מִדְרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה
בְּדְרָגָתוֹ.

בְּשִׁתּוּהָ זָקֵן וְנִכְנַס לְדְרָגוֹת
עֲלִיוֹנוֹת כְּרֵאוּי, שְׁפִתּוֹב
וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְאִזּוֹ בָּא בַּיָּמִים,
בְּאוֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים, בְּאוֹתָם
יָמִים יְדוּעִים בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.
וְהוּא בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל
שְׁמֵשׁ יוֹצֵאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת
וְכָל טוֹב.

דְּאִיהִי מִכְפֶּלֶה. וְכֹלָא קִיַּימָא כְּחַד, וּבִגְיִינָה
קָאָמַר בְּאוֹרַח סְתִימִים ה' מִכְפֶּלֶה דְלֹא הָוִי
בְשֵׁמָא קְדִישָׁא אֶת אַחֲרָא מִכְפֶּלֶה בַר אִיהִי.

וְאִם עַל גַּב דְּמְעַרְתָּא כְּפִלְתָּא הוּהוּ וְדַאי
דְּאִיהִי מְעַרְתָּא גּוּ מְעַרְתָּא, אֲבָל עַל שׁוּם
אַחֲרָא אֶקְרִי מְעַרַת שְׁדָה הַמִּכְפֶּלֶה כְּמָה
דְּאַתְמָר. וְאַבְרָהָם יָדַע, וְכַד אָמַר לְבִנֵי חַת פְּסִי
מְלָה וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת הַמִּכְפֶּלֶה, עַל
שׁוּם דְּאִיהִי מְעַרְתָּא כְּפִלְתָּא, וְאוֹרִייתָא לֹא
קָרִי לָהּ אֶלָּא מְעַרַת שְׁדָה הַמִּכְפֶּלֶה כְּדָקָא
יְאוּת.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֶבֶד פְּלֵא לְאַשְׁתַּפְּחָא
הָאִי עַלְמָא פְּגוּוּנָא דְלַעֲיִלָא,
וְלֹא תִדְבַקָא דָּא בְּדָא, לְמַהוּי יְקָרִיָּה לְעִילָא
וְתַתָּא. וְזַפָּאָה חוּלְקִיהוּן דְּצַדִּיקָיָא דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֲי בְּהוּ בְּהָאִי עַלְמָא וּבְעַלְמָא
דְּאַתִּי:

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְיָ בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם
בְּכָל רֵבִי יְהוּדָה פֶּתַח (תהלים סח)
אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ, הָאִי קִרְא
אַתְמָר, אֲבָל זַפָּאָה הוּא בַר נֶשׁ דְּאוֹרְחוּי
אַתְפְּשָׁרֵן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אַתְרַעֲי
בֵּיהּ לְקָרְבָא לִיָּה לְגַבִּיָּהּ.

הָא חֲזִי, אַבְרָהָם אַתְקָרִיב לְגַבִּיָּהּ וְתַאוּבָתִיָּה
דִּילִיָּה הָוָה כָּל יוֹמוּי בְּהָאִי, וְלֹא אַתְקָרִיב
אַבְרָהָם בְּיוֹמָא חָדָא אוֹ בְּזַמְנָא חָדָא, אֶלָּא
עוֹבְדוּי קָרִיבוּ לִיָּה בְּכָל יוֹמוּי מִדְרָגָא לְדְרָגָא,
עַד דְּאַסְתַּלַּק בְּדְרָגוּי.

בַּר הָוָה סִיב וְעָאֵל בְּדְרָגִין עַלְאִין פְּדָקָא חֲזִי
דְּכַתִּיב וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְכַדִּין בָּא בַּיָּמִים
בְּאִינוּן יוֹמִין עַלְאִין בְּאִינוּן יוֹמִין יְדִיעָאן
בְּרָזָא דְּמַהִימְנוּתָא. וַיְיָ בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל
דְּמַתְמָן נְפָקִין כָּל בְּרָכָאן וְכָל טִיבוּ.

אשריהם בעלי התשובה, שהרי
 בשעה אחת ביום אחד [בפעם אחת]
 ברגע אחד קרבים לקב"ה, מה
 שלא היה כף אפלו לצדיקים
 גמורים שהתקרבו לקב"ה בכמה
 שנים. אברהם לא נכנס באותם
 הימים העליונים עד שהיה זקן,
 כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב
 (מלכים-א א) והמלך דוד זקן בא
 בימים. אבל בעל התשובה מיד
 נכנס ונדבק בקב"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום
 שבעלי התשובה עומדים בעולם
 ההוא, אין לצדיקים גמורים רשות
 לעמד בו, משום שהם קרובים
 למלך יותר מכלם, והם מושכים
 עליהם ברצון הלב יותר ובכח רב
 להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים
 לקב"ה בעולם ההוא, ובכלם בית
 מושבים לצדיקים, כל אחד ואחד
 לפי דרגתו כראוי לו.

בתוב (תהלים סח) אשרי תבחר
 ותקרב ישפן חצריך, שהקדוש
 ברוך הוא מקרב אותם אליו,
 שעולים אותם הנשמות מטה
 למעלה ולהאחז בנחלתם שנתקנה
 להן. ישפן חצריך - אלו המקומות
 והדרגות שפחות, ומי הם? כמו
 שנאמר (זכריה א) ונתתי לך מהלכים
 בין העמדים האלה. זוהי דרגה
 בין קדושים עליונים.

ומי שזכאים לדרגה הזו הם
 שליחים של רבון העולם, כמו
 אותם המלאכים, ותמיד עושים
 שליחות ברצון רבונם, משום
 שאלו [התקדשו] תמיד בקדשה ולא
 נטמאו. כמו כן מי שנטמא בעולם
 הזה, הוא מושף עליו רוח טמאה,
 וכשיוצאת ממנו נשמתו, מטמאים
 אותו, ומדורו בין אותם הטמאים,
 ואלו הם המזיקים של העולם.

וזכאין אינון מאריהון דתשובה דהא
 בשעתא חדא ביומא חדא ברגעא
 חדא (ד קכט ע"ב) קריבין לגבי קדשא בריך
 הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים
 גמורים דאתקריבו גבי קדשא בריך הוא
 בכמה שנין. אברהם לא עאל באינון יומין
 עלאין עד דהוה סיב כמה דאתמר. וכן דוד
 דכתיב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים.
 אבל מאריה דתשובה מיד עאל ואתדבק
 ביה בקודשא בריך הוא.

רבי יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון
 דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא,
 צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה,
 בגין דאינון קריבין למלפא תיר מפלהו,
 ואינון משכי עליהו ברעותא דלפא תיר
 ובחילא סגיא לאתקרבא למלפא.

תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא
 בריך הוא בההוא עלמא, ובכלהו בי
 מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד לפום
 דרגיה פדקא חזי ליה.

בתיב, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישפן
 חצריך, דקדשא בריך הוא קריב לון
 לגביה דסלקין אינון נשמתין מתתא לעילא
 ולא תאחדא באחסנתיהון דאתתקנן להו.
 ישפן חצריך, אליו אתרין ודרגין לבר, ומאן
 אינון, כמה דאת אמר (זכריה א) ונתתי לך
 מהלכים בין העומדים האלה. והאי הוא
 דרגא בין קדישין עלאין.

ומאן דזכאין לדרגא דא, אינון שליחן
 דמארי עלמא כאינון מלאכין ועבדין
 שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין
 דאלין [אתקדשו] תדיר בקדושה ולא אסתאבו.

בגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא איהו משיף עליה רוח מסאב,

כְּמוֹ שֶׁמִּמְשִׁיךְ אָדָם אֶת עַצְמוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּף הוּא מְדוֹרוֹ
וְנִמְשָׁךְ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם [ואותן רוחות
הַטְּמָאוֹת מִטְּמָאוֹת אוֹתוֹ וּמְכַנְסוֹת אוֹתוֹ
לְגִיהֶנָּם].

בֵּא רָאָה, מִי שֶׁמִּתְקַדֵּשׁ וְשׁוֹמֵר
אֶת עַצְמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלֵא
יִטְמָא, מְדוֹרוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא בֵּין
אוֹתָם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים וְעוֹשִׂים
תְּמִיד שְׁלִיחוֹת, וְאֵלוֹ עוֹמְדִים
בְּחֶצֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כז) אֶת
חֶצֶר הַמִּשְׁכָּן.

יִישׁ אַחֲרֵים שֶׁהֵם בְּפָנִים יוֹתֵר
שְׂאִינָם בְּחֶצֶר, אֲלֵא בְּבֵית, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סה) נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב
בֵּיתְךָ. אָמַר דָּוִד, נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב
בֵּיתְךָ. כִּיֹּן שֶׁאָמַר יִשְׁכֵּן חֶצֶרֶיךָ,
לְמָה כְּתוֹב נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב
בֵּיתְךָ? יִשְׁבַּע בְּטוֹב בֵּיתְךָ הִיא
צְרִיף לַהֲיוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוֹב
יִשְׁכֵּן! אֲלֵא הֲרֵי שְׁנִינּוּ, אֵין
יִשְׁיבָה בְּעֶזְרָה אֲלֵא לְמַלְכֵי דָוִד
לְבָדָם.

יִישׁ מְקוֹם לְחִסְדִּים עֲלִיוֹנִים
שֶׁנִּכְנָסִים לְפָנִים, וּמִי הֵם?
כְּפִתוּב (במדבר א) וְהַחֲנִים לְפָנֵי
הַמִּשְׁכָּן קְדָמָה לְפָנֵי אֵהָל מוֹעֵד
מִזְרְחָה מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָיו וְגו'.
וְכַמָּה מְדוֹרִים עַל מְדוֹרִים
וְאוֹרוֹת עַל אוֹרוֹת נִפְרָדִים
בְּעוֹלָם הַהוּא, וְכֵל אֶחָד מִתְּבַשֵּׁשׁ
מְאוֹר חֶבְרוֹ. כְּמוֹ שֶׁהַמַּעֲשִׂים
נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּף גַּם
מְקוֹמוֹת וְאוֹרוֹת נִפְרָדִים בְּעוֹלָם
הַהוּא.

וְבֵא וְרָאָה, הֲרֵי נֶאֱמַר שֶׁאִפְלוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּשֶׁאָדָם יִשָּׁן עַל
מִטָּתוֹ וְהַנְּשִׁמוֹת צְרִיכוֹת
לְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְיִצְאוּ מִתּוֹךְ
הַגּוֹף, אֵין כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה
עוֹלָה וּמְשׁוֹטֵטת לְרֵאוֹת בְּכַבּוּד
סָבַר פְּנֵי עֵתִיק הַיָּמִים, אֲלֵא כְּמוֹ
שֶׁנִּמְשָׁךְ תְּמִיד וּכְפִי הַמַּעֲשִׂים,
כִּף נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה.

וְכַד נִפְקַ נְשִׁמָּתִיהָ מִנִּיָּה מְסַאֲבִין לִיהָ וּמְדוֹרִיהָ
בֵּין אֵינוֹן מְסַאֲבִין וְאֵלִין אֵינוֹן מְזִיקִין
דְּעֵלְמָא. כְּמָה דְּאֵתְמַשְׁךְ בְּרַ נֶשׁ גְּרַמִּיהָ בְּהֵאֵי
עֵלְמָא הֲכֵי הוּא מְדוֹרִיהָ וְאֵתְמַשְׁךְ בְּהֵאֵי הוּא
עֵלְמָא (נ"א וְאֵינוֹן רִחִי מְסַאֲבִין לִיהָ וְאֵעֲלִין לִיהָ לְגִיהֶנָּם).

הָא חֲזִי מָאן דְּאֵתְקַדֵּשׁ וְנִטְוֵר גְּרַמִּיהָ בְּהֵאֵי
עֵלְמָא דְּלֵא אִסְתָּאב. מְדוֹרִיהָ בְּהֵאֵי הוּא
עֵלְמָא בֵּין אֵינוֹן קְדִישִׁין (דף קל ע"א) עֵלְאִין
וְעוֹבְדִין שְׁלִיחוֹתָא תְּדִיר, וְאֵלִין קְיִימֵי בְּחֶצֶר
כְּמָא דְּאֵתְ אָמַר, (שְׁמוֹת כז) אֶת חֶצֶר הַמִּשְׁכָּן.

וְאֵית אַחֲרֵנִין דְּאֵינוֹן לְגוֹ יִתִּיר, דְּלֵאוֹ אֵינוֹן
בְּחֶצֶר אֲלֵא בְּבֵיתָא כְּמָא דְּאֵתְ אָמַר,
(תְּהִלִּים סה) נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ. אָמַר דָּוִד נִשְׁבְּעָה
בְּטוֹב בֵּיתְךָ, כִּיֹּן דְּאָמַר יִשְׁכֵּן חֶצֶרֶיךָ, אִמְאֵי
כְּתִיב נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ, יִשְׁבַּע בְּטוֹב בֵּיתְךָ
מִיבְעֵי לִיהָ כְּמָה דְּכְתִיב יִשְׁכֵּן. אֲלֵא הָא תְּנִינָן
לִית יִשְׁיבָה בְּעֶזְרָה אֲלֵא לְמַלְכֵי בֵית דָּוִד
בְּלַחוּדֵיהוּ.

וְאֵית אַתֵּר לְחִסְדֵי עֲלִיוֹנִין דְּעֵיִלֵי לְגוֹ, וּמְאֵי
אֵינוֹן, כְּדְכְתִיב, (במדבר א) וְהַחֲנִים לְפָנֵי
הַמִּשְׁכָּן קְדָמָה לְפָנֵי אֵהָל מוֹעֵד מִזְרְחָה מִשֶּׁה
וְאַהֲרֹן וּבְנָיו וְגו'. וְכַמָּה מְדוֹרִין עַל מְדוֹרִין
וְנִהוּרִין עַל נִהוּרִין מִתְּפָרְשָׁן בְּהֵאֵי עֵלְמָא,
וְכֵל חַד אִכְסִיף מִנְהוּרָא דְּחֶבְרִיהָ, כְּמָה
דְּעוֹבְדִין אֵתְפָרְשָׁן בְּהֵאֵי עֵלְמָא הֲכֵי נְמִי
דוּכְתִין וְנִהוּרִין מִתְּפָרְשָׁן בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

וְתֵא חֲזִי הָא אֵתְמַר דְּאִפְלוּ בְּהֵאֵי עֵלְמָא כַּד
בְּרַ נֶשׁ נְאִים עַל עַרְסִיהָ, וְנִשְׁמָתִין
אִצְטְרִיכוּ לְאֵתְשׁוֹטְטָא בְּעֵלְמָא וְנִפְקוּ מִגּוֹ
גּוֹפָא, לֵאוֹ כָּל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא סְלָקָא וְשִׁטְיָא
לְמַחֲזִי בִיקָר סָבַר אִפִּי דְּעֵתִיק יוֹמִין, אֲלֵא
כְּמָא דְּאֵתְמַשִּׁיךְ תְּדִיר וּכְפּוּם עוֹבְדֵי הֲכֵי
נִשְׁמָתִיהָ סְלָקָא.

אִי אֶסְתָּאב אִיהוּ נָאִים וְנִשְׁמָתָא נִפְקָא וְכָל
אֵינּוּן רוּחִין מְסַאֲבִין נִקְטִין לָהּ וְאִתְדַבְּקַת
בְּהוּ בְּאֵינּוּן דְּרַגִּין תַּתְּאִין דְּשִׁטְיִין בְּעֵלְמָא
וְאֵינּוּן מוֹדִיעִין לָהּ מַלִּין דְּאֵינּוּן קְרִיבִין
לְמִיתֵי בְּעֵלְמָא, וְלִזְמַנִּין דְּמוֹדְעִין לָהּ מַלִּין
כְּדִיבָן וְחֵיכָן בְּהּ וְהָא אִוְקְמוּהָ.

וְאִי זְכִי בַר נֶשׁ כַּד אִיהוּ נָאִים, וְנִשְׁמָתִיהָ
סְלָקָא אֲזֵלָא וְשִׁטְיָא וּבְקַעָא בֵּין אֵלִין
רוּחִין מְסַאֲבִין, וְכִלְהוּ מְכַרְיִין וְאַמְרִין, פִּנּוּן
אֶתְר פִּנּוּן, לָאוּ דָא מְסַטְרָנָא, וְאִיהִי סְלָקָא בֵּין
אֵינּוּן קְדִישִׁין וּמוֹדְעֵי לָהּ מְלָה חֲדָא דְקָשׁוּט.

וְכַד נִחְתָּא כָּל אֵינּוּן חֲבִילִין טְרִיקִין בְּעָאן
לְאִתְקַרְבָּא בַּהֲדָה לְמַנְדַּע הֵהִיא מְלָה,

וְאֵינּוּן מוֹדְעִין לָהּ מַלִּין אַחֲרָנִין, וְהֵהִיא מְלָה
דְּנִטְלָא גּוּ אֵינּוּן קְדִישִׁין בֵּין אֵינּוּן (דף קל ע"ב)

אַחֲרָנִין אִיהוּ כְּעַבְרָא גּוּ תִיבְנָא. וְהָאִי (מ"א)
אִיהוּ דְזְכִי יִתִּיר בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים וְנִשְׁמָתָא
קִימָא בְּהָאִי עֵלְמָא.

בְּגוֹנָא דָא כַּד נִפְקִין נִשְׁמָתִין מִגּוּפָא מְהָאִי
עֵלְמָא, בְּעָאן לְסְלָקָא, וְכַמְה תְּרַעִין
חֲבִילֵי טְהִירִין קִימֵי, (1) אִי אֵינּוּן מְסַטְרִייהוּ
כְּלָהוּ אֶחָדִין בְּהוּ בְּאֵינּוּן נִפְשָׁאן וּמְסַרִי לֹון
בִּידָא דְדוּמָה לְאַעְלָא לֹון בְּגִיהֶנּם.

וְלִבְתַּר סְלָקָן וְאַחַדָּן בְּהוּ וְאֵינּוּן נְטִילֵי לְהוּן
וּמְכַרְזֵי בְּהוּ אֵלִין אֵינּוּן דְּעֵבְרוּ עַל

פְּקוּדֵי דְמֵאֲרִיהוּן, וְכֵן שִׁטְיִין בְּכָל עֵלְמָא.
וְלִבְתַּר מְהִירֵי לְהוּ לְגִיהֶנּם, וְכֵן עַד תְּרִיסַר

יִרְחֵי. לִבְתַּר תְּרִיסַר יִרְחֵי מִשְׁתַּכְּכֵי בְּהֵהוּא
אֶתְר דְּאִתְחַזִּי לֹון. אֵינּוּן נִשְׁמָתִין דְּזָכוּ סְלָקֵי

לְעֵילָא כְּמָה דְּאִתְמַר וְזָכָאן בְּדוּכְתִייהוּ.
תָּא חַזִּי, זָכָאִין אֵינּוּן צְדִיקָא דְּאִתְגְּנִזֵי לְהוּ

כְּמָה טְבִין לְהֵהוּא עֵלְמָא, וְלִית אֶתְר
בָּא רָאה, אֲשֶׁרֵי הַצְדִיקִים שֶׁנִּגְנְזוּ לָהֶם כְּמָה טוֹבוֹת לְעוֹלָם הֵהוּא, וְאֵין מְקוּם פְּנִימִי בְּכָל אוֹתָם

אִם נְטִמָא - הוּא יִשָּׁן וְהִנְשְׁמָה
יוֹצֵאת, וְכָל אוֹתָן רוּחוֹת טְמֵאוֹת
לוֹקְחוֹת אוֹתָהּ, וְנִדְבְּקַת בְּהֵן
בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת
שְׁמוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְהֵם
מוֹדִיעוֹת לָהּ דְּכָרִים שְׁקֻרוּבִים
לְבָא לְעוֹלָם. וְלַפְעָמִים
שְׁמוֹדִיעִים לָהּ דְּכָרִים כּוֹזְבִים
וְצוֹחֲקִים עֲלֶיהָ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

וְאִם זוֹכָה אָדָם, כִּשְׁהוּא יִשָּׁן
וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה, הוֹלֶכֶת וְשֹׁטָה
וּבוֹקֵעַת בֵּין הַרוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת
הַלְלוּ, וְכֹלֵם מְכַרְיִים וְאוֹמְרִים:
פִּנּוּ מְקוּם, פִּנּוּ. זֶה אֵינוֹ מְצַדְנוּ!
וְהִיא עוֹלָה בֵּין אוֹתָם הַקְּדוּשִׁים,

וּמוֹדִיעִים לָהּ דְּבַר אֶחָד אָמֵת.
וּבְשִׁירְדָתָא, כָּל אוֹתָם מַחְנוֹת שֶׁל
עֲרֻבּוֹב רּוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיהָ
לְדַעַת אוֹתוֹ הַדְּבַר, וְהֵם מוֹדִיעִים
לָהּ דְּכָרִים אַחֲרִים. וְהַדְּבוּר הֵהוּא
שְׁנוּטְלַת בְּתוֹף אוֹתָם קְדוּשִׁים
בֵּין אוֹתָם הָאַחֲרִים הוּא כְּתוּבָא
בְּתוֹף הַתְּכָן. וְזֶה (מ"ו) הוּא זוֹכָה
יֹוֹתֵר בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד וְהִנְשְׁמָה
עוֹמְדַת בְּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּמוֹ כֵן כִּשְׁיוֹצְאוֹת הַנְּשָׁמוֹת
מִהַגּוּף מִהָעוֹלָם הַזֶּה, רוּחוֹת
לְעוֹלוֹת, וְכַמְה שׁוּמְרֵי הַפֶּתַח
וּמַחְנוֹת מְזִיקִים נִמְצְאִים. אִם הֵם
מְצַדְם - כֹּלָם אוֹחֲזִים בָּהֶם
בְּאוֹתָן הַנְּפִשׁוֹת, וּמוֹסְרִים אוֹתָם
בִּיד דוּמָה לְהַכְנִיסֵם לְגִיהֶנּם.

וְאַחַר כֵּן עוֹלוֹת וְאוֹחֲזִים בָּהֶם,
וְהֵם נוֹטְלִים אוֹתָם, וּמְכַרְיִים
בָּהֶם: אֵלוֹ הֵם שְׁעָבְרוּ עַל מְצוֹת
רְבוּנָם. וְכֵן מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל
הָעוֹלָם. וְאַחַר כֵּן מְחַזִּירִים אוֹתָם
לְגִיהֶנּם, וְכֵן עַד שְׁנַיִם עָשָׂר
חֲדָשִׁים. אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים
הֵם שׁוֹכְכִים בְּאוֹתוֹ מְקוּם שְׁרָאוּי
לָהֶם. אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת שְׁזָכוּ
עוֹלוֹת לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר,
וְזוֹכוֹת בְּמְקוֹמוֹתֵיהֶם.

וְאֵין מְקוּם פְּנִימִי בְּכָל אוֹתָם

כְּאוֹתָם שִׁיּוּדָעִים אֶת סוּד רְבוּנָם וַיּוּדָעִים לְדַבֵּק בָּהֶם בְּכָל יוֹם. עַל אֱלוֹ פְתוּב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים וְזוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ. מַה זֶה לְמַחֲכָה לּוֹ? כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיו. וְאֵלּוּ הֵם שְׂדוּחִיקִים לְדַבֵּר שֶׁל חֲכָמָה וּמְדַיִקִים אוֹתָהּ וּמְחַפְּסִים לְדַעַת אֶת בְּרוּר הַדְּבָר, וְהֵם מְפָרִים לְרְבוּנָם. אֵלּוּ הֵם שְׂרַבּוּנָם מִשְׁתַּבַּח בָּהֶם בְּכָל יוֹם. אֵלּוּ הֵם שְׂנַכְנָסִים בֵּין עֲלוּיּוֹנִים קְדוּשִׁים, וְאֵלּוּ נַכְנָסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים שְׁלֹמְעֵלָה, וְאֵינַי מִי שִׁמְחָה בְּיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנָס לְדַעַת וְלַהֲדַבֵּק בְּרְבוּנוֹ כְּרֹאֵי לְאַחַר שְׁהַקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו שְׁבִרְאֵשׁוֹנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הַעֲלוּיּוֹנִים, וְהַתְּבַרֵּךְ מִהַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרִכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, שְׁפָתוֹב וְה' בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל? הַמְּקוֹם שֶׁל הַנְּהַר שְׁאֵינַי פּוֹסְקִים מִיָּמִיו לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בֹּא רְאֵה שְׁאֲבָרְהָם לֹא רָצָה לְהַתְּעַרֵּב עִם גִּשְׁוֹת הָעוֹלָם וְלַהֲדַבֵּק בְּשֶׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוֹם שֶׁגִּשְׁוֹת שְׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הֵם מְטַמְּאוֹת אֶת הַגְּבָרִים שְׁלָהֶם וְלֹאֹתָם שְׂנֵדְבָקִים בָּהֶם. מִשּׁוֹם שֶׁשְׁאֲבָרְהָם יָדַע אֶת הַחֲכָמָה, יָדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ, וּמֵאִיזָה מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת רִחוּת טְמֵאוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הַשְּׁבִיעַ אֶת עַבְדּוֹ שְׁלֹא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוֹ מִשְׁאֵר הָעַמִּים.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וַיְהִי. רְבוּתֵינוּ פִתְחוּ בְּפִסְקֵי הַזֶּה (שיר ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. שְׁנוֹ רְבוּתֵינוּ, הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת:

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן כְּאֵינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא דְמֵאֲרִיהוֹן וַיְדָעֵי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אֱלִיָּן כְּתִיב, (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים וְזוֹלָתָךְ, יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

מֵאֵי לְמַחֲכָה לּוֹ, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיו. וְאֱלִיָּן אֵינּוֹן דִּידְחִקִין לְמַלְהָ דְחֲכָמְתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ, וּמְחַפְּאֵן לָהּ לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְמַלְהָ, וְאִשְׁתַּמוּדְעָא לְמֵאֲרִיהוֹן, אֱלִיָּן אֵינּוֹן דְמֵאֲרִיהוֹן מִשְׁתַּבַּח בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֱלִיָּן אֵינּוֹן דְעֵאלִין בֵּין עֲלֵאִין קְדִישִׁין, וְאֱלִיָּן עֵאלִין כָּל תְּרַעֵי דְלְעִילָא וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידְהוֹן, זְכָאָה חוֹלְקִיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתֵי.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהָם עָאֵל לְמַנְדַּע וְלַאֲתַדְבְּקָא בְּמֵאֲרִיָּה פְדָקָא יָאוֹת לְבַתֵּר דְאֶקְדִּים עוֹבְדוֹי בְּקְדָמִיתָא, וְזָכָה בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלֵאִין, וְאַתְבְּרַךְ מֵאֵתֵר דְכָל בְּרַכָּאֵן נְפָקֵי מִתְמָן, דְכְּתִיב וַיִּי בְרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מֵאֵי בְּכָל. אֵתֵר דְנִהָרָא דְלֹא פְסָקֵי מִיָּמִיו לְעֵלְמִין.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא תָא חֲזִי, דְאֲבָרְהָם לֹא בְעָא לְאַתְעַרְבָא בְּנָשֵׁי עֵלְמָא וְלַאֲתַדְבְּקָא בְּשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דְנִשְׁפִּיא דְשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אֵינּוֹן סָאֲבִין לְגוֹבְרִיָּהוּ וְלֵאֵינּוֹן דְמִתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְכַד אֲבָרְהָם יָדַע חֲכָמְתָא, יָדַע עֶקְרָא וְשֶׁרְשָׁא וּמָאֵן אֵתֵר נְפָקֵי וְשִׁטְיִין רוּחֵי מְסָאֲבִין בְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא אוּמֵי לְעַבְדֵיהּ דְלֹא יִסְבּ אֶתְתָא לְבְרִיָּה מִשְׁאֵר עַמִּין.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וַיְהִי. רְבוּנָן פְּתַחֵי בְּהַאי קְרָא, (שיר השירים ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. תְּנוּ רְבוּנָן הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת, תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם.

ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה. ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ולימא להו להגי שלשה, אפילו באחד יכיל למעבדיה, דתנינן פל שאלותיו של אדם יכיל למכללינהו בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה כל עובדוי דבר נש פתיבין בספרא, הן טב הן ביש, ועל פלהון עתיד למיתן דינא, דתנינן אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה.

אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו ההוא דלא מסתפל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי כהאי בעירא דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי בון, וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא.

אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון.

אמר רבי בון, למה. אמר ליה תא חזי, פלהו דדמו ליה או ברמיזא דיליה, לא מתו במיתת נפשעהון, וכלהו לקו כההוא עניינא ממש.

תא חזי, אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירוניה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקיא לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו.

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפילו באחד יכול לעשותו, ששנינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלל אותן בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל פלם עתיד לתת את הדין. ששנינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך - אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו - לתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא. הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו.

אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו אותו שלא מסתפל בנשמה הקדושה, אלא פל מעשיו כבהמה הזו שאין משגחת ואין יודעת. אמר רבי בון, וכי גולם נקרא דוד שאמר את הפסוק הזה?

אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך. קדם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מי הם? ימים יצרו, בצורה הזו שלי. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בון, למה? אמר לו, בא ראה, פלם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכלם לקו באותו ענין ממש.

בא ראה, אמר רבי יהודה,

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שָׁכַךְ דָּרְכוּ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - נוֹתֵן עֶשֶׂר לְאָדָם, לְמָה? לְזוֹן אֶת הָעֲנִיִּים וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו. אֵינּוּ עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה [ואם נִתְגַּלַּח בו] בַּעֲשֶׂר הַהוּא - בּוֹ יִלְקָה, שְׁפָתוֹב (קֹהֶלֶת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלִיו לְרַעְתּוֹ. נוֹתֵן לוֹ בְּנִים, לְמָה? לְלַמֵּד אוֹתָם דֶּרֶךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמַר מִצְוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנֵי וְאֵת כָּל בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמֵרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה בָהֶם - בָּהֶם הוּא לוֹקָה, שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נִכְד בְּעַמּוֹ וְגו'. וְכֵן כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁנוֹתֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִפִּי טוֹב עֲלִיּוֹן שֶׁל אָדָם הִרְאִשׁוֹן לָהֶם, לְמָה? כִּדֵּי לִשְׁמַר מִצְוֹתָיו וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. לֹא עֲשׂוּ כֶּף אֶלֶּא הִתְגַּאוּ בּוֹ - בּוֹ לוֹקִים, בִּלְפִי הִנֵּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הִרְאִשׁוֹן, הִיָּה גִלְמֵ טָרָם שְׁזָרַק בּוֹ נְשָׁמָה, וְקָרָא לְאוֹתוֹ הַמְלָאָךְ הַמְמַנֶּה עַל צוּרוֹת בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר לוֹ: עֵינִי וְצַר בְּדַמּוֹת הַזֶּה שֶׁשָּׂה בְּנֵי אָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ה) וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא שֵׁשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ שֶׁנִּבְרָא אָדָם הִרְאִשׁוֹן, לְקַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת שֵׁשֶׁת אֱלֹהִים, וְקָרָא לוֹ שֵׁת שֵׁשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ, מֵאוֹתָהּ הָעֶסֶה שֶׁנִּבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ. וְעַל כֵּךְ נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם, וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת [בו] שְׁדוּמִים לוֹ. וְעַל סִפְרָךְ כָּלָם לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [וְנִדְוּוּ בְּאוֹתוֹ

דְּכַךְ אֹרְחֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, יְהִיב עוֹתְרָא לְכַר אֵינִישׁ, לְמָה, לְמִיזֵן עֲנִיִּין וְלְמַעַבְד פְּקוּדֵי. לֹא עֶבֶד הָאִי וְאִתְגַּאֵי (וְאִי אִתְגַּלֵּי בֵּיה) בְּהֵוּא עוֹתְרָא, בֵּיה יִלְקִי דְכְּתִיב, (קֹהֶלֶת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלִיו לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לֵיה בְּנִין, לְמָה, לְמִילָף לְהוֹ אֹרְחֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלְמִיטַר פְּקוּדֵי כְּדָאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנֵי וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמֵרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. לֹא עֶבֶד הָאִי וּמִתְגַּאֵה בְּהוֹ, בְּהוֹ לְקִי דְכְּתִיב, (אִיּוֹב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נִכְד בְּעַמּוֹ וְגו'. וְכֵן כְּהִיב גְּוֹנָא כִּד יְהִיב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִשְׁפִּירוֹתָא טְבָא עֲלָאָה דְאָדָם הִרְאִשׁוֹן לְהוֹ, לְמָה, בְּגִין לְמִיטַר פְּקוּדֵי וְלְמַעַבְד רְעוּתֵיהּ, לֹא עֶבְדוּ כְּדִין אֶלֶּא אִתְגַּאוּ בֵּיה. בֵּיה לְקוּ בְּהִיב שְׁפִירוֹתָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כִּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אָדָם הִרְאִשׁוֹן, הָוָה גּוֹלָם עַד לֹא זָרִיק בֵּיה נְשָׁמָתָא, וְקָרָא לְהֵוּא מְלָאָכָא דְהוּא מְמוּנָה עַל דִּיּוּקְנָא דְבְנֵי נְשָׁא, וְאָמַר לוֹ עֵינִי וְצַר בְּדִיּוּקְנָא דְדִין שִׁתָּא בְּנֵי נְשָׁא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ה) וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שִׁתָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהֵוּא עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ דְּאִתְבְּרִי אָדָם הִרְאִשׁוֹן נְסִיב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאִתְבְּרָאָה אֱלִין שִׁתָּא, וְקָרָא לֵיה שֵׁת, שִׁתָּא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ מֵאוֹתָהּ הָעֶסֶה שֶׁנִּבְרָא הַגּוֹלָם שְׁלוֹ, וְעַל כֵּךְ נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת (ר"א ל"ג בו) דְּדָאֲמוּ לֵיה. וְעַל סִפְרָךְ כָּלָם יִכְתְּבוּ, מָאן אֵינּוּן, כְּלֵהוּ דְלֹא נִטְרְדוּ מֵאִי דְיָהִב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לוֹן וְאִתְטְרְדוּ מִן עֲלָמָא (וְאִתְרְדוּ בְּהוּא דִּנְיָא).

תַּנּוּן הָתָם אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲשֶׁפְּחִנָּא דְתַלְתַּל מְטָרָן הוּי לִילֵיא, וְכָל חַד וְחַד אֵית עֲנִינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ

יִכְתְּבוּ, מִי הֵם? כָּלָם שְׁלֹא שְׁמָרוּ מַה שֶׁנִּתֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

הַרְוִין.

שְׁנִינּוּ שֵׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִצְּאֵנוּ שְׁשֵׁלֵשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלֵּילָה, וְלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֲנִין לְקַב"ה בְּאָדָם, כְּשִׁיּוֹצֵאת נְשָׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאַר אוֹתוֹ גִּלְמֵ יֵשׁ עַל מִטָּתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל

לילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה - שמחים עמה, ואם לא - דוחים אותה החוצה. אמר רב יהודה אמר רב, מה שפיתונו (שיר ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, השבעתי אתכם בנות ירושלים - הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות להפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות לפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי - זה הקדוש ברוך הוא. רב אמר, זה זיו האספקלריה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מהזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר, שחולת אהבה אני - אותה התשוקה והפסוף שפספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר, זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף. שפיתונו ששאלם קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמו שנאמר ויהיו חיי שרה, מה פתוב? ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב, מה פתוב בפסוק קדם זה? שפיתונו ותמת שרה בקרית ארבע היא חבורן בארץ כנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא הקדוש ברוך הוא את האדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים ליסודו להתפרש כל אחד ליסודו

הוא כבר נש. פד נפיק נשמתיה מיניה ואשתאר ההוא גולמא נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קדשא בריה הוא, אמר רבי יצחק אי זבאה היא תדאן עמה, ואי לא דחיינן לה לבר. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב, (שיר השירים ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות ירושלים, הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות ליפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות ליפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי דא קדשא בריה הוא. רב אמר זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר שחולת אהבה אני, אותה התשוקה והפסוף שפספתי בעולם על הכל לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף, דכיון ששאלם קצו של גוף אותם הימים שנגזרו עליו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב מה פתוב בפסוק קודם זה דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא חבורן בארץ כנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא קדשא בריה הוא לאדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים ליסודו להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שפיתונו

ותמת שרה - זה הגוף. בקרית ארבע - אלו ארבעה היסודות. היא חברון - שהיו מחברים בגופו בחייו. בארץ כנען - בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. הנינו [שכתוב] ששנינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב (איוב יד) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כמו זה, ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם - זו היא הנשמה. לספד לשרה - זה הגוף.

אמר רבי יצחק, בפעם שנהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום ויגיד על משפכו. זהו שכתוב (ישעיה נז) יבוא שלום יגידו על משפכותם הלך נכחו. מה זה הלך נכחו?

אמר רבי יצחק, הנשמה הלך נכחו למקום העדן הגנוז לה. מה משמיע? אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה פתוב בה"א. ובפעם שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ענשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

אמר רבי יוסי, עצם הקולית [בר] הקשה הזה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כף הנשמה היא שראויה לקבל ענש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם. אמר רבי יהודה, בא ראה

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

מחברים בגופו בחייו. בארץ כנען, בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט:

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו (דכתיב) דתנן כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו, הדין הוא דכתיב, (איוב יד) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. פהאי גוונא ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם, זו היא הנשמה. לספד לשרה, זה הגוף.

אמר רבי יצחק בפעם שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום ויגיד על משפכו הדין הוא דכתיב, (איוב נז) יבא שלום יגידו על משפכותם, הלך נכחה. מאי הולך נכחה.

אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה. מאי משמע. אמר רבי יהודה מהאי משמע, נכחה כתיב, בה"א. ובפעם שאינה זוכה והיא ראויה לקבל עונשה הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר.

אמר רבי יוסי האי קוליתא דקרדינותא, פד אזיל בסריחותא לכאן ולכאן ויבקר לה לאתרה תריסר ירחי. כף נשמתא ההיא דאתחזיא לקבלא ענשא, אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא.

אמר רבי יהודה תא חזי, דכתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה, ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא עלאה. והכא את אמר דכד ליתא זכאה כל כף דכתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב בכרסיה נחית בגו זוטרי תתאה.

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

אֵלֶּא הָכִי גִזְרָא וַיִּקָּם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֵלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִנָּה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיִוצֵאֵת מִשָּׁם, וְאַחַר כֵּן עוֹלָה לְמָקוֹם מְעֻלָּתָהּ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּקָּם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, זֶה הַגּוֹף. וַיִּדְבֵּר אֶל בְּנֵי חַת - אֵלּוּ שְׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם (ר"א בְּנֵי חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, וְאַמְאֵי צְרִיכָה לְהוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּלְאָ בְּמַנְיֵינָא כְּתִיבִין, וְעַל (דְּהוּ ר"א דֵּא הוּי הוּוּא) גּוֹפָא בְּמַנְיֵינָא עֲמַהוּן. וּמָה אָמַר לְהוּ בְּדַרְךְ פִּיּוּס וּבְדַרְךְ כְּבוֹד.

גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו' דְּהָאֵי גּוֹפָא יְהוּי בְּמַנְיֵינָא חַד עִמָּכוֹן בְּחַבְרָא דָּא. אָמַר רַבִּי רְאָה מָה כְּתִיב וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵּן בְּדַרְךְ כְּבוֹד בְּדַרְךְ פִּיּוּס, הָדָא הוּא דְכְּתִיב שְׁמַעְנוּ אֲדוּנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְהָ בְּתוֹכְנוּ.

מֵאִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְהָ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס קוֹדֵם שְׂיִצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בֵּית קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן הָכִינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיָבֵא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אֶתְהָ נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ, בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוֹבַחְרִים מִנָּה אוֹתוֹ הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמָּנוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ פִּי כּוֹלְנוּ שְׁמַחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן (דָּף קכד ע"א) פִּזִּי תָא חַזִּי, פִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֵּן פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאךְ הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם דִּתְנֵן מְלֵאךְ מְמַנָּה עַל בְּתֵי קְבָרֵי וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְנָס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ פְּדֵי לְשַׁכְּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקֵט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ, (עֲלֵאָה) הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּדְבֵּר אֶל עֶפְרוֹן. וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְנָס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ פְּדֵי לְשַׁכְּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקֵט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּדְבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

אֵלֶּא הָכִי גִזְרָא וַיִּקָּם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֵלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִנָּה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיִוצֵאֵת מִשָּׁם, וְאַחַר כֵּן עוֹלָה לְמָקוֹם מְעֻלָּתָהּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקָּם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ זֶהוּ הַגּוֹף. וַיִּדְבֵּר אֶל בְּנֵי חַת אֵלּוּ שְׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם (ר"א בְּנֵי חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, וְאַמְאֵי צְרִיכָה לְהוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּלְאָ בְּמַנְיֵינָא כְּתִיבִין, וְעַל (דְּהוּ ר"א דֵּא הוּי הוּוּא) גּוֹפָא בְּמַנְיֵינָא עֲמַהוּן. וּמָה אָמַר לְהוּ בְּדַרְךְ פִּיּוּס וּבְדַרְךְ כְּבוֹד.

גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו' דְּהָאֵי גּוֹפָא יְהוּי בְּמַנְיֵינָא חַד עִמָּכוֹן בְּחַבְרָא דָּא. אָמַר רַבִּי רְאָה מָה כְּתִיב וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵּן בְּדַרְךְ כְּבוֹד בְּדַרְךְ פִּיּוּס, הָדָא הוּא דְכְּתִיב שְׁמַעְנוּ אֲדוּנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְהָ בְּתוֹכְנוּ.

מֵאִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְהָ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס קוֹדֵם שְׂיִצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בֵּית קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן הָכִינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיָבֵא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אֶתְהָ נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ, בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוֹבַחְרִים מִנָּה אוֹתוֹ הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמָּנוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ פִּי כּוֹלְנוּ שְׁמַחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן (דָּף קכד ע"א) פִּזִּי תָא חַזִּי, פִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֵּן פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאךְ הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם דִּתְנֵן מְלֵאךְ מְמַנָּה עַל בְּתֵי קְבָרֵי וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְנָס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ פְּדֵי לְשַׁכְּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקֵט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ, (עֲלֵאָה) הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּדְבֵּר אֶל עֶפְרוֹן. וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְנָס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ פְּדֵי לְשַׁכְּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקֵט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּדְבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא זֶה הַמְּלָאָךְ הַנִּקְרָא דּוּמָה, וְלָמָּה נִתְכַּנְּהָ שְׁמוֹ עֶפְרוֹן, עַל שֶׁהוּא מְמוּנָה עַל שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם. וְהוֹפְקֵדוּ בְּיָדוֹ כָּל פְּנִיקְסֵי הַצְּדִיקִים וְחַבְרוֹת הַחֲסִידִים הַשׁוֹכְנִים בְּעֶפְרָיִם, וְהוּא עֲתִיד לְהוֹצִיאֵם בְּחֻשְׁבוֹן.

וְתַנְאָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְעֲתִיד לְבָא כְּשִׁיפְקוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת הַמֵּתִים, יִקְרָא לְמְלָאָךְ הַמְּמוּנָה עַל הַקְּבָרוֹת, וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְיִתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנְּיָן כָּל הַמֵּתִים הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים וְאוֹתָם גְּרִי הַצֶּדֶק וְשִׁנְהֵרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאֵם בְּחֻשְׁבוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּטְּלָם (שְׁמוֹת צ"ב) בְּחֻשְׁבוֹן, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (יִשְׁעִיָּה מ) הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו' אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְתַנְאָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נִפְשׁוֹת הָרָשָׁעִים נִתְּנוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מְלָאָךְ זֶה שֶׁשְׁמוֹ דּוּמָה, לְהַכְנִיסָם בְּגֵיהֶנָּם וְלָדוֹן שָׁם, וְכִיּוֹן שֶׁנִּמְסְרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוֹב אֵינָן חוֹזְרוֹת עַד שִׁיכְנְסוּ לְגֵיהֶנָּם, וְזֶה יֵרָאֵת דּוֹד שְׁנִתְּיָרָא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ עוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צ"ד) לֹאֲלֵי יְיָ עֲזַרְתָּה לִּי כִּמְעַט שֶׁכָּנָה דּוּמָה נִפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יִיסָא הַנִּשְׁמָה פּוֹגַעַת לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ גּוֹף עִם שְׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים בְּחֻשְׁבוֹנָם הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּדְבֹּר אֶל עֶפְרוֹן וְגו'.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם הַמְּלָאָךְ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ. רְאֵה מָה כְּתִיב לְמַעַלָּה וְעֶפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, שְׁחַתּוֹ לְשָׁכוֹן בְּעֶפְרָיִם. וְהוּא מְקַדֵּים וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ הַגּוֹף בְּחֻשְׁבוֹן הַצְּדִיקִים, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת אַבְרָהָם בְּאֶזְנֵי בְּנֵי חֵת לְכָל בְּאֵי שְׂעֵר עִירוֹ לְאֹמֵר. מָאִי לְכָל בְּאֵי שְׂעֵר עִירוֹ. רַב נַחֲמָן אָמַר אֵינּוֹן דְּעָלוּ בְּכַתֵּב חוֹשְׁבֵין פְּנִיקְסִיָּה, דְּאָמַר רַב נַחֲמָן וְהָכִי אֲתַגְזֹר (ע"ל) חֻשְׁבוֹן, עַל יְדוּי דְּדוּמָה עָאֲלִין בְּכַתְּבֵי קַבְרֵי וּבְחוֹשְׁבֵין פְּתָקָא זְמִין לְאַפְקָא לֹון וְהוּא מְמוּנָה עַל דִּינְרֵי עֶפְרָא.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, זֶה הַמְּלָאָךְ הַנִּקְרָא דּוּמָה. וְלָמָּה נִתְכַּנְּהָ שְׁמוֹ עֶפְרוֹן? עַל שֶׁהוּא מְמוּנָה עַל שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, וְהוֹפְקֵדוּ בְּיָדוֹ כָּל פְּנִיקְסֵי הַצְּדִיקִים וְחַבְרוֹת הַחֲסִידִים הַשׁוֹכְנִים בְּעֶפְרָיִם, וְהוּא עֲתִיד לְהוֹצִיאֵם בְּחֻשְׁבוֹן.

וְלְמַדְנָהּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְעֲתִיד לְבָא כְּשִׁיפְקוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת הַמֵּתִים, יִקְרָא לְמְלָאָךְ הַמְּמוּנָה עַל הַקְּבָרוֹת, וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְיִתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנְּיָן כָּל הַמֵּתִים הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים וְאוֹתָם גְּרִי הַצֶּדֶק וְשִׁנְהֵרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאֵם בְּחֻשְׁבוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּטְּלָם בְּחֻשְׁבוֹן. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה מ) הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו' אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְלְמַדְנָהּ, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נִפְשׁוֹת הָרָשָׁעִים נִתְּנוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מְלָאָךְ זֶה שֶׁשְׁמוֹ דּוּמָה לְהַכְנִיסָם בְּגֵיהֶנָּם וְלָדוֹן שָׁם. וְכִיּוֹן שֶׁנִּמְסְרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוֹב אֵינָן חוֹזְרוֹת, עַד שִׁיכְנְסוּ לְגֵיהֶנָּם. וְזֶה יֵרָאֵת דּוֹד שְׁנִתְּיָרָא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ עוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צ"ד) לֹאֲלֵי ה' עֲזַרְתָּה לִּי כִּמְעַט שֶׁכָּנָה דּוּמָה נִפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, הַנִּשְׁמָה פּוֹגַעַת לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ גּוֹף עִם שְׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים בְּחֻשְׁבוֹנָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּדְבֹּר אֶל עֶפְרוֹן וְגו'.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלָאָךְ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ: רְאֵה מָה כְּתִיב לְמַעַלָּה - וְעֶפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. שְׁחַתּוֹ לְשָׁכוֹן בְּעֶפְרָיִם, וְהוּא מְקַדֵּים וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִיס אוֹתוֹ הַגּוֹף בְּחֻשְׁבוֹן הַצְּדִיקִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת אַבְרָהָם בְּאֶזְנֵי בְּנֵי חֵת לְכָל בְּאֵי שְׂעֵר עִירוֹ לְאֹמֵר. מָה זֶה לְכָל בְּאֵי שְׂעֵר עִירוֹ? רַב נַחֲמָן אָמַר,

אוֹתָם שֶׁנִּכְנְסוּ בְּכַתֵּב חֻשְׁבוֹן פְּנִיקְסוֹ. שְׂאֵמֵר רַב נַחֲמָן, וְכַךְ נִגְזֹר (ע"ל) חֻשְׁבוֹן, עַל יְדֵי דּוּמָה נִכְנְסִים לְכַתְּבֵי הַקְּבָרוֹת, וּבְחֻשְׁבוֹן הַפְּתָק עֲתִיד לְהוֹצִיא אוֹתָם, וְהוּא מְמוּנָה עַל שׁוֹכְנֵי עֶפְרָא.

מה זה השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה. זהו שכתוב (שיר ח) ומאתים לנטרים את פריו. ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאלו נהרגו על קדושת שמו, ונצחו כמו הפסוק הזה. [וכך אמרו בפסוק הזה] שכתב וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' וְגו'.

וְרַמְדֵנוּ, כל המכון את לבו בפסוק הזה כדי למסר נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הפתוב פאלו נהרג בכל יום עליו. זהו שכתוב (תהלים מד) כי עליך הרגנו כל היום. אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בפסוק זה, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, והרי שנינו מאתים? אמר רב נחמן, מאתים על התורה - ומאתם על שמסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

וְאֶבְרָהִם זָקֵן בָּא בְיָמִים וְגו'. משנה: אמר רבי אלעזר, על כל פנים כף הוא, שהמשנה הזו יפה, שנעשית הנשמה, שהוא שפתוב בו (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו, כמו שאמרו באותה הברייתא הראשונה. אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר מאותה המשנה. אמר לו, כף התפרש בשלש עשרה מדות הרחמים בפרשה שלו, אבל פאן יש לנו לומר. פתח ואמר, (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וכו'. אמר רבי אלעזר, מה היא שאנו קוראים פאן בשיר השירים לשון נקבה, ושם בתורה לשון זכר?

אָמַר, אמר רבי אלעזר, פאן בתורה ונקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, ונקבה בפני יורש מעלתו.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה. זהו שכתוב, (שיר השירים ח) ומאתים לנטרים את פריו, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאלו נהרגו על קדושת שמו, נצחו כהאי פסוקא (ג"א וכו' אמרו כהאי פסוקא) דְכָתִיב וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' וְגו'.

וְתֵאֵנָה כָּל הַמְכוּיָן לְבוֹ בְּהַאי פְּסוּקָא כְּדִי לְמִסֵּר נַפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ מַעְלָה עָלָיו הַפְּתוּב פְּאֵלוֹ נִהְרַג בְּכָל יוֹם עָלָיו, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מד) כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם. אָמַר רַב נַחְמָן כָּל הַמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּהַאי פְּסוּקָא נֹחַל אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב יוֹסֵף וְהָא תִּנּוּן מֵאֲתִים. אָמַר רַב נַחְמָן מֵאֲתִים עַל הַתּוֹרָה, וּמֵאֲתִים עַל שְׁמִסֵּר עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ.

וְאֶבְרָהִם זָקֵן בָּא בְיָמִים וְגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים כף הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמתא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. כדאמור בהיא מתניתא קמייטא.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא לִימָא לָן מַר מַהִּיָּא מֵתְנִיתִין אָמַר לִיה הַכִּי אֲתַפְּרֵשׁ בְּתַלְתַּת עֶשְׂרֵי מְכִילֵן דִּרְחֻמֵּי בְּפִרְשָׁתָא דִּילִיָּה, אָבַל הָכָא אֵית לָן לְמִימַר. פִּתַּח וְאָמַר (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תְּמִתִּי אַחַת הִיא לְאַמָּה וְגו'. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר מַאי הִיא דְאַנָּן קְרִינָן הָכָא בְּשִׁיר הַשִּׁירִים לִישָׁנָא דְנוֹקְבָתָא, וְהָתָם בְּאוֹרֵייתָא לִישָׁנָא דְזָכָרָא.

אָלָא אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר הָכָא בְּתוֹרָה נִקְרָא בְּלִשׁוֹן זָכָר אָצַל הַגּוּף מִפְּנֵי שֶׁהַגּוּף אָצַל הַנְּשָׁמָה כְּאִשָּׁה אָצַל הַזָּכָר, וְהַנְּשָׁמָה לְגַבֵּי מַעְלָה, פְּנִקְבָה בְּפָנֵי הַזָּכָר וְכָל אֶחָד מֵעֲלָתוֹ יוֹרֵשׁ.

וְנִקְרָא בְּלִשׁוֹן זָכָר אָצַל הַגּוּף, מִפְּנֵי שֶׁהַגּוּף אָצַל הַנְּשָׁמָה כְּאִשָּׁה אָצַל הַזָּכָר, וְהַנְּשָׁמָה כְּלִפֵּי מַעְלָה פְּנִקְבָה בְּפָנֵי הַזָּכָר, וְכָל אֶחָד יוֹרֵשׁ מֵעֲלָתוֹ.

שנינו שם, בארבע פעמים [בשנה] בשעה בכל יום העדן מנטף על הגן, ויוצא מאותם הטפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמנה וארבעים טפות בכל יום, ומשם שבעים אילני הגן. זהו שכתוב (תהלים קד) ישבעו עצי ה'. רבי תנחום אמר, מפאן (ס) משקה הרים מעליותיו. איזו היא עליה? זהו עדן. ועדן באיזה מקום הוא? רבי יהודה אמר, למעלה מערבות הוא. רבי יוסי אמר, בערבות הוא, שהרי שנינו, שם גנזי חיים טובים ברכה ושלוש ונשמטן של צדיקים, והגנוז העליון. הוא עדן למטה מכון כנגדו גן בארץ ונוטל ממנו שפע בכל יום.

אמר רבי אבהו, שמונה וארבעים נביאים עמדו להם לישראל, וכל אחד נטל בחלקו תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן, שהם שמונה וארבעים טפות. ומה אם כל נביא שנטל טפה אחת מהן היתה מעלתו ברוח הקדש על כל השאר - אדם הראשון שהיה מקבל משמונה וארבעים לא כל שכן. מפאן אתה למד כמה היתה חקמתו.

רבי בא אמר רב כהנא, וכי מאין היה להם לנביאים מאותן הטפות? אלא כף שנינו, בכל טפה וטפה היוצאת מעדן, רוח חכמה יוצאת עמו, ועל פן נגזר במשנה: יש מים שמגדלים חכמים, ויש מים שמגדלים טפשים. ואותם המים שמגדלים חכמים, אותם המים היו מטפות של עדן.

שאמר רבי יוסי, המים שבהם טפות יושבים [ג"א יתרים] מפל אותם ארבעת הנהרות הראשונים, הוא שכתוב (בראשית ב) שם האחד פישון. מה זה שם האחד פישון? המיחד מפלם פישון, והוא הנופל בארץ מצרים, ולפיכך היתה חקמת [לישראל] מצרים יותר מפל העולם.

תנן היום בארבעה פעמים (ג"א בשנה) בשעה בכל יום, עדן מנטף על הגן, ויוצא מאותם הטפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמנה וארבעים טפות בכל יום ומשם שבעים אילני הגן הדיא הוא דכתיב, (תהלים קד) ישבעו עצי יי. רבי תנחום אמר מהכא (תהלים קד) משקה הרים מעליותיו, איזו היא עליה זהו עדן. ועדן באיזה מקום הוא. רבי יהודה אמר למעלה מערבות הוא. רבי יוסי אמר בערבות הוא, דהא תנן שם גנזי חיים טובים, ברכה ושלוש ונשמטן של צדיקים והגנוז העליון הוא עדן, למטה מכון כנגדו גן בארץ ונוטל ממנו שפע בכל יום.

אמר רבי אבהו שמנה וארבעים נביאים עמדו להם לישראל וכל אחד נטל בחלקו תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן שהם שמונה וארבעים טפות. ומה אם כל נביא שנטל טפה אחת מהן היתה מעלתו ברוח הקדש על כל השאר. אדם הראשון שהיה מקבל משמונה וארבעים לא כל שכן, מפאן אתה למד כמה היתה חקמתו.

רבי בא אמר רב כהנא וכי מאין היה להם לנביאים מאותם הטפות, אלא הכי תנן, בכל טפה וטפה היוצאת מעדן רוח חכמה יוצא עמו, ועל פן אתגזר במתניתין, אית מיא מגדלן חפימין, ואית מיא מגדלן טפשיין, ואינון מיא דמגדלן חפימין אינון מיא הוו מטפין דעדן.

דאמר רבי יוסי, מיא דביה טפין יתבין [ג"א יתיריו] מפל אינון ארבע נהרי קדמאה הוא דכתיב, (בראשית ב) שם האחד פישון. מאי שם האחד פישון. המיוחד מפולם פישון והוא הנופל בארץ מצרים, ולפיכך היתה חקמת (לישראל) מצרים יותר מפל העולם.

שאמר רבי יוסי, המים שבהם טפות יושבים [ג"א יתרים] מפל אותם ארבעת הנהרות הראשונים, הוא שכתוב (בראשית ב) שם האחד פישון. מה זה שם האחד פישון? המיחד מפלם פישון, והוא הנופל בארץ מצרים, ולפיכך היתה חקמת [לישראל] מצרים יותר מפל העולם.

וּמְשַׁנְנֵזְרָה גְזֵרָה שְׁאֵבְדָה חֲכָמָה חֲכָמָה
מְצָרִים, נְטִל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אוֹתָם הַטּוֹת וְנִרְק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ
הַגֵּן, בְּאוֹתוֹ הַנְּהָר שֶׁל גֵּן עֵדֶן,
שְׁכָתוֹב (ס) וְנִהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְזֶה הָיָה
מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרֵים, וְהָאֶחָד
הַמֵּיחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה.
מְשַׁנְטְלוּ אֵלּוּ הַטּוֹת שֶׁלֹּא יֵצְאוּ

מֵהַגֵּן, אֲבָדָה הַחֲכָמָה מִמְצָרִים.
וּמְאוֹתָה הַרוּחַ שֶׁהִיָּתָה יוֹצֵאת
מֵעֵדֶן, תִּמְצוּ [מִצְוָה] כָּל נְבִיא וְנְבִיא,
וְהִינוּ שְׁכָתוֹב מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן לְרוּחַ
הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדֶן לְעֵתִיד
לְבָא, וְזֶה הוּא הַנְּהָר שֶׁרָאָה
יִחְזַקָּאֵל בְּנִבְוֵאתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר

הַכְּתוֹב (יִשְׁעִיָּה י"א) כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ
דְּעָה אֶת ה' וְגו'. שְׁאוֹתָם מִים
תְּמִיד מְגַדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.
שָׁנוּ רְבוּתֵינוּ, כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל
צַדִּיקִים לְמַעְלָה, בְּעֵדֶן הֵן. וְיָמָה
מִמָּה שִׁיּוֹרֵד מֵעֵדֶן יִשְׁגָּא הַחֲכָמָה
בְּעוֹלָם - לְעוֹמְדִים בּוֹ וְנִהְיִים
מִהֲנֵאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו עַל אַחַת כְּפָה
וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּינוּן שֶׁהִנְשָׂמָה
זוֹכָה לְכַנֵּס בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל
מַעְלָה, מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל
הוֹלֵךְ עִמָּה וּמְקַדֵּים לָהּ שְׁלוֹם.
מְלֵאכֵי הַשְּׂרָת תְּמַהִים בָּהּ
וְשׁוֹאֲלִים עֲלֶיהָ (שִׁיר ג') מִי זֹאת
עֲלָה מִן הַמְדָּבָר. מִי זֹאת עֲלָה
בֵּין הָעֲלִיּוֹנִים מִהַגּוֹף הַחֲרִב
שְׂדוּמָה לְהֵבֵל, שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים קמ"ד)

אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב
וְאוֹמֵר, (שִׁיר ו') אַחַת הִיא יוֹנְתִי
תְּמַתִּי. אַחַת הִיא - מִיחֻדָּת הִיא.
אַחַת הִיא לְאִמָּה - לְאִמָּה זֶה הִיא
כִּסַּא הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׂמָה
וְיוֹלְדָת לָהּ, שְׁנִגְזָרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - אֵלּוּ שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנוּ עַל מָה שֶׁאֲמַרְנוּ - אֵלּוּ נִקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרְאוֹת בְּנוֹת
לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵן. מְלָכוֹת וּפִילִגְשִׁים
- מְלָכוֹת אֵלּוּ הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת, וּפִילִגְשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

וּמְשַׁנְנֵזְרָה גְזֵרָה שְׁאֵבְדָה חֲכָמָה מְצָרִים, נְטִל קְדוּשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אוֹתָם טַפְיִן וְזִרְק לֹזֵן בְּהֵוֹא גִנָּא,

בְּהֵוֹא נִהָרָא דְגִנְתָא דְעֵדֶן דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ב') וְנִהָר יוֹצֵא
מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרֵים
וְהָאֶחָד הַמֵּיּוֹחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מְשַׁנְטְלוּ אֵלּוּ
הַטּוֹת שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵהַגֵּן אֲבָדָה הַחֲכָמָה מִמְצָרִים.

וּמְאוֹתוֹ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדֶן, תִּמְצוּ (נ"ל וּמִצְוָה) כָּל
נְבִיא וְנְבִיא, וְהִינוּ דְכְּתִיב מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן לְרוּחַ
הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדֶן לְעֵתִיד לְבֹא, וְזֶה הוּא הַנְּהָר
שֶׁרָאָה יִחְזַקָּאֵל בְּנִבְוֵאתוֹ. וְעַל כֵּן אָמַר הַכְּתוֹב (יִשְׁעִיָּה י"א)
כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' וְגו'. שְׁאוֹתָם מִים תְּמִיד
מְגַדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

תָּנוּ רַבָּנָן כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לְמַעְלָה בְּעֵדֶן הֵן. וְיָמָה
מִמָּה שִׁיּוֹרֵד מֵעֵדֶן יִשְׁגָּא הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם, לְעוֹמְדִים
בּוֹ וְנִהְיִין מִהֲנֵאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, עַל אַחַת כְּפָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּינוּן שֶׁהִנְשָׂמָה זוֹכָה לְכַנֵּס בְּשַׁעֲרֵי
יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵךְ
עִמָּה וּמְקַדֵּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֵאכֵי הַשְּׂרָת תְּמַהִים בָּהּ
וְשׁוֹאֲלִים עֲלֶיהָ (שִׁיר הַשִּׁירִים ג') מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְדָּבָר.
מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיּוֹנִים מִהַגּוֹף הַחֲרִב שְׂדוּמָה לְהֵבֵל
דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קמ"ד) אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר
(שִׁיר הַשִּׁירִים ו') אַחַת הִיא יוֹנְתִי תְּמַתִּי, אַחַת הִיא מִיּוֹחֻדָּת
הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה, לְאִמָּה זֶה הִיא כִּסַּא הַכְּבוֹד שֶׁהִיא
אִם לְנִשְׂמָה וְיוֹלְדָת לָהּ שְׁנִגְזָרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ. אֵלּוּ שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן
לְמַעְלָה וְהֵם הַנִּקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי הֵא חֲזַרְנָא עַל מָה דְאֲמַרְנָן אֵלּוּ נִקְרְאוֹת בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרְאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת
וְיִאֲשְׁרוּהָ. שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ, וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם

רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - אֵלּוּ שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנוּ עַל מָה שֶׁאֲמַרְנוּ - אֵלּוּ נִקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרְאוֹת בְּנוֹת
לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ - שְׂאָר הַנְּשָׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵן. מְלָכוֹת וּפִילִגְשִׁים
- מְלָכוֹת אֵלּוּ הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת, וּפִילִגְשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

שונקנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות ימים. זהו שפתוב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ימים לעולם הבא.

רבי אבא הזקן קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום עצמות יהיו לך, רבי שמעון, שהחזרת עטרה לישנה. ששינינו בפריאת הראשונה, שפיון שהנשמה היא בשלמותה במקום עליון (למן אחר נכנסים), לא שבה לגוף, אלא נבראות ממנה נשמות אחרות שיוצאות ממנה, והיא נשארת בקיום, עד שבא רבי שמעון בן יוחאי ודרש, ומה אם בעולם הזה שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו אותה הנשמה - לעתיד לבא שייצרפו כלם ויהיה הגוף מבחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומים והעלויים שבה?

אמר רבי אחא, אותה הנשמה (בו) ככל התשלומים (העלויים שבה) ממש, ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, (באותם הימים) באותו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב, באותם העולמות שהם ימים, באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל. וה' ברוך את אברהם בכל. באותה המשנה (ניא המשנה) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבה נברא העולם.

וְכַמְדֵנוּ, אמר רבי יוחנן, מטטרו"ן שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

בואך. מלכות ופלאגשים, מלכות אלו האבות שהם מלכות. ופלאגשים, הן גירי הצדק. כולם משבחות ומקלסות אותה עד שונקנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות הימים הדיא הוא דכתיב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות הימים לעולם הבא.

רבי אבא סבא קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי דחזרת עטרה ליושנה. דתנינן במתניתא קדמא דכיון שהנשמה היא בתשלומה באתר עלאה (למןא בתרא עליו) לא תבאת לגופא, אלא אתבריאן מנה נשמי אתרנין דנפקי מנה ואיהי אשתארת בקיומא, עד דאתא רבי שמעון בן יוחאי ודרש ומה אם בעולם הזה שהוא הבל והגוף שהוא טפה סרוחה נכנסת בו אותה הנשמה. לעתיד לבא שייצרפו כולם ויהיה הגוף מוכחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומין והעלויין שבה.

אמר רבי אחא אותה הנשמה (בו) ככל התשלומין והעלויין שבה) ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה:

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן (באותם הימים) באותו העולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב באותם העולמות שהם ימים באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל: ווי ברוך את אברהם בכל. באותו המשנה (ניא המשנה) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבו נברא העולם.

ותניא אמר רבי יוחנן מטטרו"ן שר הפנים שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

והוא עתיד לקחת חשבון פתק בכתי הקברות מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור אותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיים בשלמות של גוף בלי הנשמה, [במין] שהקדוש ברוך הוא ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה פתוב? ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הזו נסתפל, מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום, [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרו"ן, כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפוט את הגוף בכתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל אשר לו, שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ולמדנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והרי מהפסא נטלה הנשמה? אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר, גדול מאור הפסא ממש, שכתוב (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מה זה עליו? על זהו.

ובשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרפכה שלו

נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, פלומר סיעתך. תחת ירכי -

והוא עתיד למיסב חושפן פתקא בכתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין למעבד חמיר ההוא גרמא תחות ארעא לתקנא לגופייה ולקיימא לון בשלימותא דגופא בלא נשמתא (בומא) דקודשא בריה הוא ישדר לה לאתרה.

אמר רבי יצחק באותה שעה מה כתיב, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתפל מהו אל עבדו. אמר רבי נהוראי לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום. [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומאן איהו, זה מטטרו"ן כדקאמרן, דאיהו עתיד ליפוט לגוף בכתי קברי.

הדא הוא דכתיב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קדשא בריה הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ותאנא אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה, דתאנא אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והא מהפסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר גדול מאור הפסא ממש דכתיב, (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, מאי עליו על זהו.

ובשהוא הולך לעשות שליחותו כל צבאותיו והמרפכה שלו נזונים מאותו הזהר. הדא הוא שהנשמה אומרת לו (דכתיב) שים נא ידך, פלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום כף קבלנו בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, קדשא בריה הוא

נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, פלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, כף קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא, כף ירכי בגימטריא ר"ם.

כלומר, הנשמה אומרת שים נא ידך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל. ולאחר שצוה סיעת העליונים תחת ידו, אני משביעך שבועה גדולה בו. אמר רבי יצחק, אלהי השמים ואלהי הארץ - הואיל ואמר בה' שהוא הכל, למה נאמר אלהי השמים? אמר רבי יהודה, שהוא אדון על הכל. בבת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל, וככל פאין נגדו. רבי יצחק אומר על שמים אותיות משמו, להורות שהוא הכל ואין אחר בלתו.

ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ. אמר רב הונא, ואם הייתי עמהם של בעלי הבריתא כשגלו הסוד הזה, לא נפרד הייתי מהם כף, שהרי אני רואה עמקים רבים בפיהם שגלו ולא ראויים לכל אדם. בא ראה, שבועת הברית הזו נשבעת הנשמה, שכתוב אשר לא תקח אשה לבני.

אמר רבי יצחק, מכאן משמע, שהואיל ואתה הולך בשליחות זו, לא תקח אשה לבני. כלומר שלא תקח גוף לבני [לכניי] להכניס בגוף אחר, בגוף זר, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בכהוא ממש שהוא שלי, בכהוא ממש שיצאתי ממנו. זהו שכתוב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך. אמר רבי יוסי, מהו ולקחת אשה לבני ליצחק? אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנוצטער עמי באותו העולם ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו, אותו הגוף ממש תקח לצחק עמו בשמחת הצדיקים הזו, לצחק עמו בשמחת הקדוש ברוך הוא, לצחק עמו שעכשו עת שחוק בעולם. זהו שכתוב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק, בא תשמע, אין מלאך אחד עושה אלא שליחות אחת, ולא שתי

מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא כף ירכ"י בגימטריא ר"ם. כלומר הנשמה אומרת שים נא ידך סיעתך תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל ולאחר שצוה סיעת עליונים תחת ידו אני משביעך שבועה גדולה בו.

אמר רבי יצחק אלהי השמים ואלהי הארץ. הואיל ואמר ביני שהוא הכל, למה נאמר אלהי השמים, אמר רבי יהודה שהוא אדון על הכל, בבת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל וככל פאין נגדו. רבי יצחק אומר על שמים אותיות משמו להורות שהוא הכל ואין אחר בלתו:

ואשביעך ביני אלהי השמים ואלהי הארץ. אמר רב הונא ואי הוינא עמהון דמארי מתניתא כד גלו רזא דנא לא איפרשנא מנהון הכי, דהא אנא חזי עמיקין סגיאיין בפומייהו דגלו ולא אתחזיין לכל איניש. תא חזי, שבועת קנימא דא אומי לה נשמתא דכתיב אשר לא תקח אשה לבני.

אמר רבי יצחק מהכא משמע שהואיל ואתה הולך בשליחות זה לא תקח אשה לבני, כלומר שלא תקח גוף לבני (ר"א לכניי) ליכנס בגוף אחר בגוף זר בגוף שאינו ראוי לו, אלא בכהוא ממש שהוא שלי, בכהוא ממש שיצאתי ממנו, הדא הוא דכתיב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך.

אמר רבי יוסי מהו ולקחת אשה לבני ליצחק. אמר רבי יצחק אותו הגוף שנוצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו, אותו הגוף ממש תקח ליצחק עמו בהאי שמחת הצדיקים. ליצחק עמו בשמחת הקדוש ברוך הוא, ליצחק עמו דעכשו עת שחוק בעולם הדא הוא דכתיב, (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק תא שמע אין מלאך אחד

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדיא הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

שליחות בבת אחת. ולמדנו, אמר רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו. זהו שכתוב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה. מה זה לפניך? לפני שליחותך.

רבי (אלעזר) אליעזר אזל למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה, ויהוה יומא ריש ירחא הוה, כד מטא גביה אמר ליה בירא דלסריין, ומליין ליה, ויהוה נביע מדידיה יתיר, מאי בעא הכא. אמר ליה חייב אדם להקביל פני רבו. אמר ליה לאו על כף אמרית. אלא אנא חמי באנפך דמלה חדתא אית גבך מאינון עמיקין דאת עתיד למתבע.

רבי (אלעזר) אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואתו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שמנקה מכל טנפת, וממלאים אותו ונובע משלו יתיר, מה רוצה כאן? אמר לו, חייב אדם להקביל פני רבו. אמר לו, לא כף אמרתי, אלא אני רואה בפניך שדבר חדש יש אצלך מאותם העמקים שאתה עתיד לשאל. אמר לו, ראיתי את האור הראשון הזה שמסעותיו עשרה, ונוסע בעשרה, ובסוד של עשרה מנהיג את הכל, ובאותיות של עשרה עושה את מעשיו. ולמדנו, עשרה פתקים, עשרה מפתחות של בית חולים בידו, ועשרה פתקים נוטל בגן עדן להתקין ארץ על גופות הצדיקים.

אמר ליה, חמינא האי אור הראשון דמטלנוי עשרה ובעשרה נטיל, וברזא דעשרה נהיג לכלא, ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא עשרה פתקין עשרה מפתחן דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה נטיל בגינתא דעדן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא.

אמר לו, אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש של העולם, בעשרה נברא, בעשרה מנהיג. בעשרה הפסא הקדוש. בעשרה התורה, הוא בעשרה מסעותיו. בעשרה עולמות. עליונים (בעשרה). ואחד עליון על הכל ברוך הוא.

אמר ליה אליעזר ברי חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא דעלמא, בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג. בעשרה פרסיא קדישא, בעשרה אורייתא, הוא בעשרה מטלנוי, בעשרה עלמין עלאין (בעשרה) וחד עלאה על כלא בריך הוא.

ואימא לך מלה דעתיה דמארי דמתניפא הוה כהאי מה כתיב ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר ליה רבי זכיןא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה הוא שמיה דמאריה דאזיל גבי לאעלא ליה ולאנהגא (ולאנא) ליה, אמר דא ודאי הוא כי שמי בקרבו.

ואמר לך דבר, דעתו של בעל המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר לו, רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג (ולחגן) אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

שנינו, אמר רבי אבהו, בא ראה, מי שידע את שמו על בריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב (זכריה יד) ה' אחד וגו'. [כלם] כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתפל בפרשה הזו: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר - זהו בית הקברות. אל באר המים - שלמדנו, הנקדמים בכתבי הקברות - אותם שנשאו ונתנו בתורה. שהרי שנינו, פשנכנס אדם לקבר, מה ששאלו אותו בתחלה - אם קבע עתים לתורה, שכתוב (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא, אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא, לעת ערב - זהו יום ששי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להעמיד את המתים. מה משמע? ששנינו. ששת אלפי שנים הוא העולם, והוא אלהי הששי שהוא סיום הכל. והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השאבת - אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא, עוד יש לדעת, ששנינו, אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשומה לעולם הבא, זכו לצאת משבועות הנשמה, הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומה הוא. הנה אנכי נצב על עין המים, אף על גב שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשומה, שכתוב והיה העלמה

היצאת לשאב ואמרת אליה השקיני נא מעט מים מכדך - אמר לי רמז ידיעתו ממה שהשגת. ואמרה אלי גם אתה שתה - אף אתה עבד [כמוך] כמוני, ולא נתחלף לי [על] ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

תנו אמר רבי אבהו תא חזי, מאן דידע שמייה על ברייה, ידע דהוא ושמייה חד הוא, קדשא בריך הוא ושמייה חד דכתיב, (זכריה יד) יי אחד וגו' (בלהו) כלומר השם והוא אחד.

אמר רבי אבא אית לאסתפלא בפרשתא דא: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי. אל באר המים, דתניא הנקדמים בכתבי קברי אותם שנשאו ונתנו בתורה, דהא תנו כפשנכנס אדם לקבר מה דשאלו ליה תחילה אם קבע עתים לתורה דכתיב, (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא לעת ערב זהו יום ששי שהוא ערב השבת שאז הזמן לקיימא מתקיא, מאי משמע דתנו שיתא אלפי שנין הוי עלמא, והוא אלהי הששי שהוא סיום הכל, והיינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא עוד יש לדעת דתנו אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשומה לעולם הבא זכו לצאת משבועות הנשמה הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומאי הוא. הנה אנכי נצב על עין המים אף על גב שתלמיד חכם הוא הולך אחר התשומה, דכתיב והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמרת אליה השקיני נא מעט מים מכדך אמור לי רמז ידיעתו ממה שהשגת.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד (כמוך) כמוני ולא נתחלף לי (על) ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמַר, יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעַתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אֶתָּה מִזֵּיו הַנְּתוּן אֲצִלְךָ. אִם הוּא אֲמַר סִמְּן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלוֹ, וְאִדְעֵה שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי:

וְיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׁכַל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנַסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַה כְּתוּב? וְהִנֵּה רַבְּקָה יִצְאָתָּה, זֶהוּ הַגּוֹף קְדוֹשׁ שְׁנִתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתְּת גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנּוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָּה לְכַתּוּאֵל - אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה - בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם - חֲבֵרַת הַשְּׁכָל, גּוֹף שְׁנִדְבַק בְּשֻׁכָל, וְהִיא אַח הַנְּשֻׁמָּה. וְכַדָּה עַל שְׂכָמָה - מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ. וְיִרְיָן הָעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ - זֶה מִטְטְרוֹיָן. וְיִאמֹר הַגְּמִיאֲנִי מֵעַט מִיָּם מִכַּדָּךְ - אָמַר לִי רְמֹז חֲכָמָה בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שְׁעִסְקָתָּ בְּעוֹלָם שִׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשָׁנוּ, אַחֵר כָּל זֶה מַה כְּתוּב? וְאִשָּׁם הַנְּזָם עַל אִפְּהָ וְהַצְּמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שְׁנִפְזָרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה, כְּמוֹ שְׁנִאמַר (ישעיה נח) וְעִצְמוֹתֶיךָ יִחַלְצִי. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר רַבִּי זִירָא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ, וְהֵם מַתְגַּלְגְּלִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, גְּבִרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנֵּינ לָנוּ? שְׂכָתוּב (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, וְהָאִישׁ גְּבִרְיָא"ל (דניאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָא"ל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ שְׂכָתוּב וּלְרַבְּקָה אַח וְשָׁמוּ

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמַר יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעַתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אֶתָּה מִזֵּיו הַנְּתוּן אֲצִלְךָ. אִם הוּא אֲמַר סִמְּן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלוֹ, וְאִדְעֵה שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי:

וְיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׁכַל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנַסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַאי כְּתִיב וְהִנֵּה רַבְּקָה יִצְאָתָּה, זֶהוּ הַגּוֹף קְדוֹשׁ שְׁנִתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתְּת גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנּוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָּה לְכַתּוּאֵל, אָמַר רַב יְהוּדָה בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה, בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם. חֲבֵרַת הַשְּׁכָל גּוֹף שְׁנִדְבַק בְּשֻׁכָל וְהִיא אַח הַנְּשֻׁמָּה. וְכַדָּה עַל שְׂכָמָה, מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ.

וְיִרְיָן הָעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ. זֶה מִטְטְרוֹיָן. וְיִאמֹר הַגְּמִיאֲנִי נָא מֵעַט מִיָּם מִכַּדָּךְ, אָמַר לִי רְמֹז חֲכָמָתָא בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שְׁעִסְקָתָּ בְּעוֹלָם שִׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא כְּדַפְרֵשִׁינָן, אַחֵר כָּל זֶה מַה כְּתִיב וְאִשָּׁם הַנְּזָם עַל אִפְּהָ וְהַצְּמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שְׁנִפְזָרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתָּה אָמַר, (ישעיה נח) וְעִצְמוֹתֶיךָ יִחַלְצִי. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר רַבִּי זִירָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ וְהֵם מַתְגַּלְגְּלִים וְהוֹלְכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק גְּבִרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנֵּינ לָנוּ? שְׂכָתוּב (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה,

וְהָאִישׁ גְּבִרְיָא"ל (דניאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָא"ל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ שְׂכָתוּב וּלְרַבְּקָה אַח וְשָׁמוּ

ובכתיב התם (דניאל ט) והאיש גבריאל. אמר רבי יוסי מאי דכתיב ולרבקה אח ושמו לבן. אמר רבי יצחק אין יצר הרע בטל מן העולם, אף על פי שכלו לא נמצא קצתו נמצא.

תא חזי, בתחלה כשהיה מוטל בעולם הזה נקרא לוט, לעולם הבא (גדל) יבטל מן העולם, אבל (לעתיד לבא) לא כולו, ונקרא לבן לא מנוול כבראשונה אלא כמאן דסחי מנוולו. לבן למאי אצטריך. אמר רבי שמעון למעבד פריה ורביה אצטריך, דאמר רבי שמעון אם אין יצר הרע נמצא, פריה ורביה אינו מצוי.

תא שמע פיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מאי כתיב וישלחו את רבקה אחותם וגו'. מאי (תוי) ואת מניקתה, זה כח התנועה. רבי יצחק אמר זה כח הגוף.

רבי אבהו פתח בהאי קרא (שיר השירים ד) אתי מלבנון פלה אתי מלבנון תבאי וגו', אמר רבי אבהו כיון שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל, הנשמה ממתנת אליו ויוצאת לקראתו כמה דאת אמר ויצא יצחק לשוח בשדה. הדא הוא דכתיב אתי מלבנון פלה. זו היא הנשמה. תשורי מראש אמנה, היינו דכתיב וישא עיניו וירא.

אמר רבי יהודה אם היא הנשמה, תינח אברהם פדקאמרן, אבל יצחק מהו. אמר רבי אבהו הא חבריא אמרו דעכשיו אתקרי יצחק על שום חדוותא סגיאא דבעלמא.

אמר רבי אבהו בתחלה נקראת הנשמה אברהם והגוף שרה, עכשיו נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה. תנו במתניתין, אמר רבי שמעון ארבעים שנה קודם קיום הגוף ממתנת הנשמה לגוף בארץ ישראל. באיזה מקום במקום המקדש.

אמר רבי אבהו תא חזי, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה אמר רבי אבהו, בא ראה, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב

לבן? אמר רבי יצחק, אין יצר הרע בטל מן העולם. אף על פי שכלו לא נמצא - קצתו נמצא. בא ראה, בתחלה כשהיה מוטל בעולם הזה, נקרא לוט. לעולם הבא (גדל) יבטל מן העולם, אבל (לעתיד לבא) לא כולו, ונקרא לבן, לא מנוול כבראשונה, אלא כמי שרוחץ מנוולו. למה צריך לבן? אמר רבי שמעון, לעשות פריה ורביה צריך. שאמר רבי שמעון, אם אין יצר הרע נמצא, פריה ורביה אינו מצוי.

בא תשמע, פיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מה כתוב? וישלחו את רבקה אחותם וגו'. מה זה ואת מניקתה? זה כח התנועה. רבי יצחק אמר, זה כח הגוף.

רבי אבהו פתח בפסוק הזה, (שיר השירים ד) אתי מלבנון פלה אתי מלבנון תבאי וגו'. אמר רבי אבהו, כיון שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל, הנשמה ממתנת אליו ויוצאת לקראתו, כמו שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. זהו שכתוב אתי מלבנון פלה, זו היא הנשמה. תשורי מראש אמנה, היינו שכתוב וישא עיניו וירא.

אמר רבי יהודה, אם הנשמה היא, יפה אברהם כפי שאמרנו. אבל מה זה יצחק? אמר רבי אבהו, הנה החברים אמרו שעכשו נקרא יצחק על שם השמחה הרבה שבעולם.

אמר רבי אבהו, בתחלה נקראת הנשמה אברהם והגוף שרה. עכשו נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה. שנינו במשנה, אמר רבי שמעון, ארבעים יום קדם קיום הגוף ממתנת הנשמה לגוף בארץ ישראל. באיזה מקום? במקום המקדש. אמר רבי אבהו, בא ראה, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב

את אותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדוה בעולם. אמר רבי יהודה, הרי כל הפרשה הזו התבררה לנו, אבל לא יכלנו לדעת מהו. ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקול הדעת כל הפרשה הזו לסתר.

בשבא רב דימי, אמר, הפרשה הזו שמעתי ולא נזכרתי. אמרו שעליונים תקיפים לא זמנוה לגלות, ואנו מה נאמר? קם רבי יהודה ואמר, משיבת חברינו בעלי המשנה גלויה.

קמו והלכו הוא ורבי ייסא ורבי חייא. מצאו את רבי אלעזר ברבי שמעון, והיה מגלה את סודות התפלין. נכנסו לפניו ואמרו, במה מתעסק מר? אמר להם, את טעם התפלין אמרתי, שהרי אשרי האיש שמניח תפלין ויודע את הטעם שלהן.

אמרו, אם נזח לפני מר, יאמר לנו הדבר. אמרו, שמענו מאביך, שהקדוש ברוך הוא באהבה רבה שהיתה לו עם ישראל אמר להם לעשות לו בית משכן כמו המרפבה העליונה שלמעלה, ויביא את דיורו עמהם. זהו שכתוב (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענו מאביך, שפאן סתום הטעם של התפלין בפסוק הזה.

אמר לו, בא ראה, כמו העליון נעשה המקדש במרפבותיו הקדושות, ואחר כך השרה הקדוש ברוך הוא את דיורו עמהם פענן הזה. וכמו כן התעוררו החברים בעלי המשנה בטעם התפלין, שיהיה אותו האיש דגמא של המרפבות

העליונות, מרפבה תחתונה מרפבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרפבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב לאותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדוה בעולם.

אמר רבי יהודה הא כל פרשתא דא אתברר לן, אבל לא יכילנא למנדע מהו: ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקולא דדעתא כל פרשתא דא ליסתורי.

כד אתא רב דימי, אמר, האי פרשתא דא שמענא ולא אדברנא, אמרו דעלאין תקיפין לא זמנוה לגלאה ואנן מאי נימא. קם רבי יהודה ואמר ממתבתא דחברנא מארי מתניתא גליא.

קמו ואזלו הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשפחוה לרבי אלעזר ברבי שמעון והיה מגלה רזין דתפילין. עאלו קמיה ואמרו במאי אתעסק מר. אמר לון טעמא דתפילין אמינא, דהא זכאה הוא בר נש דמנח תפילין וידע טעמא דידיהו.

אמרו אי ניחא קמיה דמר לימא לן מלה. אמרו שמענא מאבוך דקודשא בריך הוא ברחימו סגיאה דהיה ליה עם ישראל אמר לון למעבד ליה בי משפנא פגוונא דרתיכא עלאה דלעילא וייתי דינריה עמהון הדא הוא דכתיב, (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא מאבוך דהכא סתים טעמא דתפילין בהאי פסוקא.

אמר ליה תא חזי, פגוונא עלאה אתעבד מקדש ברתוכי קדישין, ובתר פן אשרי קדשא בריך הוא דינריה עמהון, פעננינא דא, ובגוונא דא אתעררו חבריאי מארי מתניתא בטעמא דתפלין, למיהוי ההוא גברא דוגמא דרתיכי עלאין, רתיכא תתאה רתיכא עלאה, למיתי מלכותא דיליה וישרי דינריה עלויה.

ותנינן אית ביה רזין עלאין ודוגמיהון, ואית ביה תלת

של שלש אותיות של השמות הקדושים, שלשה עולמות, מרכבות שלש אותיות, ארבע פרשיות שולט על ארבע. ועל פן סוד השי"ן של שלשה כתרים, ושי"ן של ארבעה כתרים, שלשה מלכים שולטים בגוף, תפלין עליו, הקדוש ברוך הוא למעלה. אלו תפלין של ראש. התפלין של זרוע ארבע פרשיות. ה"ב רוכב, דגמא של המרכבה התחתונה, והתחתון רוכב. עוד שנינו, זה הרכב של הזרוע למטה. והלב רוכב, דגמא שהוא למטה, ונקסרו בידו להכניס אותם כל חילות השמים. פך הלב רוכב למטה, ונקסרו בידו כל איברי הגוף.

ומעליו ארבע פרשיות על המח, שהוא הראש. אבל הקדוש ברוך הוא שליט עליון, המלך מהפל. [ורית] וסוד החכמה הזו הוא כמו שהמקדש, שכתוב ועשה כרוב אחד מקצה מזה ורכוב אחד מקצה. ועליהם דיור המלך בארבע אותיות שתי מרכבות. וכמו זה הלב והמח, הלב מפאן והמח מפאן, ועליהם מדורו של הקדוש ברוך הוא בארבע [ארבע] פרשיות. אמר רבי אלעזר, מפאן והלאה סודות הכתרים, האותיות והפרשיות בגופם וברצועותיהם. הלכה למשה מסיני והרמוז שלהם התגלה, והטעם של הפל בשלש עשרה מדות [הרחמים].

אמר רבי יהודה, אלמלא לא באתי אלא עבור הסוד הזה - די לי. אמרו לו, אשרי חלקך בעולם הבא, שכל רז אינו אנוס לך. אמרו לו, באנו לפני מר לדעת

רתיבין, דוגמת עלאין קדישין רזין דתלת אתוותא דשמהן קדישי, עלמין תלת, רתיבין תלתא אתוותא, ארבע פרשיות שליט על ארבע, ועל כן רזא דשי"ן דתלת בתרין, ושי"ן דארבע בתרין, תלתא מלכין שליטין בגופא תפלין עלוי קדשא בריך הוא לעילא, אלין תפלין דרישא, תפלין דדרועא ארבע פרשיין.

לפא רכיב דוגמא דרתיבא תתאה ותתאה רכיב. עוד תנינן דא רכיבא דדרועא לתתא. ולפא רכיב, דוגמא דאיהו לתתא ואתמסרון בידיה לאעלאה לון כל חילי שמיא, כן לפא הוא רכיב לתתא ואתמסרו בידי כל אברי גופא.

ועילא מגיה ארבע פרשיין על מוחא דרישא איהו, אבל קדשא בריך הוא שליטא עלאה מלפא מפלא. [ורית] ורזא דחכמתא דא, הוא פגוונא דמקדשא דכתיב ועשה כרוב אחד מקצה מזה ורכוב אחד מקצה. ועליהו דיתריה דמלפא בארבע אתוון תרין רתיבין.

ובהאי גוונא לפא ומוחא, לפא מפאן ומוחא מפאן ועליהו מדוריה דקודשא בריך הוא בארבע [ר"א ארבע] פרשיין. אמר רבי אלעזר מפאן ולהלאה רזי דכתרי אתוותא ופרשיין בגופייהו ורצועותיהון. הלכה למשה מסיני ורמיזא דלהון אתגלי וטעמא דכלא בתלת עשר מכילן [הרחמי].

אמר רבי יהודה אלמלא לא אתינא אלא בדיל רזא דא די. אמרו ליה זכאה חולקך לעלמא דאתי דכל רז לא אנוס לך. אמרו ליה אתינא קמיה דמר למנדע רזא דהאי פסוקא ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה.

אמר פירושא דהאי פסוקא כמה דגלו חברנא מארי מתניתין, דכד נשמתא ייתי בההוא גופא קדישא

את סוד הפסוק הזה, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. אמר, פרוש של הפסוק הזה כמו שגלו חברינו בעלי המשנה, שכאשר הנשמה תבוא באותו הגוף הקדוש שלה, הנה הדברים היו על הרשעים שיקומו ויכשירו את מעשיהם, ויתן להם מזיו

כבודו שידעו וישובו ויזכו זכות
שלמה.

ובשׂראה את זה שלמה, היה [תמה
הרבה] הרבה ואמר, (קהלת ח) ויבן
ראיתי רשעים קברים ויבאו
וממקום קדוש יהלכו, שיבאו
ויחיו ממקום קדוש.

ושנינו. אמר רבי אבא אמר רבי
יוחנן, פתוב (ירמיה א) היתהפך פושי
עורו ונמר חברברתיו. פך
הרשעים שלא זכו לשוב בעולם
הזה ולהקטיר מעשים טובים,
לעולם לא יקטירו בעולם הבא.
ראה מה פתוב, ויסף אברהם
ויקח אשה, ושרוצה לעשות
להם נשמה לגופם ולקרובם
בתשובה, כמו שנאמר ואת
הנפש אשר עשו בחרן.

אמר רבי אלעזר, בא ראה מה
פתוב, ותלד לו את זמרן ואת
יקשן. הרבה מעשים רעים עד
שנגרשים מן העולם, שפתוב
וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם
נאמר (דניאל יב) ורבים מישני
אדמת עפר יקיצו וגו'. ועל
האחרים נאמר והמשפלים יזהירו
כזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה, זה משמע על
הפרשה, ומשמע שאותו זמן
[נקרא] [אבד] שם [הנשמה] אברהם,
ובמקומו נקראת יצחק, כפי
שאמרנו. זהו שפתוב ויהי אחרי
מות אברהם ויכרך אלהים את
יצחק בנו וישב יצחק עם באר
לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא
חי העולמים, לדעת ולהשיג מה
שלא השיג בעולם הזה. זהו
שפתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ
דעה את ה'.

(עד כאן מדרש הנעלם)
זהר: רבי יצחק פתח ואמר,
(קהלת יב) וישב העפר על הארץ
כשהיה והרוח תשוב אל
האלהים אשר נתנה. בא ראה,
כשברא הקדוש ברוך הוא את

דילה, הא מיליאי הו' על חייביא דיקומון ויכשרון
עובדין ויתן להו מזינא יקרא דיליה דינדעון ויתובון
ויזבון זכותא שלימתא.

וכר חמא שלמה דא הוה סגי (ר"א תוה סגי) ואמר (קהלת
ח) ויבן ראיתי רשעים קברים ויבאו וממקום קדוש
יהלכו, שיבאו ויחיו ממקום קדוש.

ותנינן אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן פתיב, (ירמיה ג)
היתהפך פושי עורו ונמר חברברתיו, פך הרשעים
שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים
לעולם, לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתיב ויוסף
אברהם ויקח אשה, ושרוצה לעשות להם נשמה לגופם
ולקרובם בתשובה, כמה דאת אמר ואת הנפש אשר עשו
בחרן.

אמר רבי אלעזר תא חזי, מה כתיב ותלד לו את זמרן
ואת יקשן, הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן
העולם דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר
(דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', ועל
האחרים נאמר והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה האי משמע על פרשתא, ומשמע
דאותו זמן [נקרא] (ס"א אבד) שם [הנשמה] אברהם,
ובמקומו נקראת יצחק פדקאמרן, הדא הוא דכתיב ויהי
אחרי מות אברהם ויכרך אלהים את יצחק בנו, וישב
יצחק עם באר לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא חי
העולמים לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה
הדא הוא דכתיב, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה',
(עד כאן מדרש הנעלם)

זהר:

רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר
על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל
האלהים אשר נתנה. תא חזי, פד ברא קדשא
ברוך הוא לאדם, נטל עפריה מאתר
דמקדשא, ובנה גופיה מארבע סטרין

דַּעֲלָמָא, דְּכִלְהוּ יְהִיבוּ לִיהּ חִילָא, לְבַתָּר אַתְרָק
עֲלִיהּ רוּחָא דְחַיֵּי כַּמָּה דְאַתָּ אָמַר, (בראשית ב)
וַיִּפַּח בְּאָפְיוֹ נְשַׁמַּת חַיִּים וְגו' לְבַתָּר קָם וַיֵּדַע
דְּאִיהוּ מַעֲיֵלָא וְתַתָּא, וַיְכַדִּין אַתְדַּבֵּק וַיֵּדַע
חֲכָמָה עֲלָאָה.

בַּגּוֹזְנָא דָא כָּל בַּר נֶשׁ דַּעֲלָמָא אִיהוּ כָּלִיל
מַעֲיֵלָא וְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן דִּידַעֲדִין
לְאַתְקַדְשָׁא בְּהַאי עֲלָמָא כְּדָקָא יְאוּת, כַּד
אוּלִּידוּ בַר, מְשַׁכִּין עֲלִיהּ רוּחַ קְדִישָׁא מֵאַתְר
דְּכָל קְדִישֵׁי נַפְקִין מִגְּיָה, וְאַלִין אַקְרוּן בְּנִין
לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּגוּפָא אַתְעֵבִיד
בְּקַדוּשָׁה פְּדָקָא יְאוּת, הַכִּי נִמְי יְהִבִין לִיהּ
רוּחָא מֵאַתְר עֲלָאָה קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי וְהָא
אַתְמַר.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְזַמִּין בַּר נֶשׁ לְמִיָּהֵב
חוּשְׁבִין עוֹבְדוּי עַד לָא יִפּוּק מֵעֲלָמָא,
הֵהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְחוּשְׁבִין אִיהוּ, דְּגוּפָא
וְנִשְׁמָתָא יְהִיבֵי חוּשְׁבָנָא. לְבַתָּר נִשְׁמָתָא
אַתְפְּרָשָׁא מִגְּיָה, וְגוּפָא תֵב לְאַרְעָא, וְכֹלָא תֵב
לְאַתְרִיהּ דְּאַתְנַסִּיב מִתַּמָּן וְהָא אוּקְמוּהָ, עַד
זַמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַחֲרֵיא מִתְיֵיא
כָּלָא גְּנִיז קַמִּיהּ.

וְהָהוּא גוּפָא מִמָּשׁ וְהֵיָא נִשְׁמָתָא מִמָּשׁ
זַמִּין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְבָּא
לְעֲלָמָא כַּמְלַקְדָּמִין וְלַחֲדַתָּא אַנְפֵי עֲלָמָא
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתְיָה נְבִלְתֵי
יְקוּמוּן. וְהֵיָא נִשְׁמָתָא מִמָּשׁ גְּנִיזָא קַמִּי
קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתֵבַת לְאַתְרָהּ כְּפּוּם אַרְחָהָא
כַּמָּה דְאַתָּ אָמַר וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נִתְּנָה. וְלְזַמְנָא דְזַמִּין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַחֲרֵיא מִתְיֵיא, זַמִּין אִיהוּ לְאַרְקָא טְלָא
מְרִישֵׁיהּ עֲלִיָּהּ, וּבְהָהוּא טְלָא יְקוּמוּן כָּלָא
מֵעַפְרָא.

הָאָדָם, נִטְל עֲפָרוֹ מִמְקוּם
הַמְקַדֵּשׁ, וּבְנָה אֶת גּוּפוֹ מֵאַרְבַּעַת
הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁפָלָם נִתְּנוּ
לוֹ כַּת. אַחַר כֵּן הִרִיק עָלָיו רוּחַ
חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב)
בְּאָפְיוֹ נְשַׁמַּת חַיִּים וְגו'. אַחַר כֵּן
קָם וַיֵּדַע שֶׁהוּא מִמַּעַלָּה וּמִטָּה,
וְאָז נִדְּבַק וַיֵּדַע אֶת הַחֲכָמָה
הָעֲלִיּוֹנָה.

כְּמוֹ זֶה כָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הוּא
כְּלוּל מִמַּעַלָּה וּמִטָּה, וְכָל אוֹתָם
שֶׁיּוֹדְעִים לְהַתְקַדֵּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
כְּרְאוּי, כְּשֶׁמוּלִידִים בֵּין מוֹשָׁכִים
עָלָיו רוּחַ קְדִישָׁה מִהַמְקוּם שֶׁכָּל
הַקְּדוּשִׁים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְאֵלוּ
נִקְרָאִים בְּנִים לְקַב"ה. מִשׁוּם
שֶׁהַגּוּף נַעֲשֶׂה בְּקַדְשָׁה כְּרְאוּי, כֵּן
גַּם נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ מִמְקוּם עֲלִיּוֹן
קְדוֹשׁ כְּרְאוּי, וְהָרִי זֶה נִתְפָּאֵר.

בֵּא רְאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׁעִתִּיד אָדָם
לְתַת חֲשַׁבּוֹן מַעֲשָׂיו טְרַם יֵצֵא מִן
הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם
הַחֲשַׁבּוֹן שֶׁגּוּף וּנְשָׁמָה נוֹתְנִים
חֲשַׁבּוֹן. אַחַר כֵּן הַנְּשָׁמָה נִפְרַדַּת
מִמֶּנּוּ, וְהַגּוּף שָׁב לְאַרְץ, וְהַכֵּל
שָׁב לְמִקְוָמוֹ שֶׁנִּלְקַח מִשָּׁם, וְהָרִי
פְּרֻשָׁה. עַד הַזְּמַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחְיֹת מֵתִים, הַכֵּל
גְּנוּז לְפָנָיו.

וְאוֹתוֹ גּוּף מִמָּשׁ וְאוֹתָהּ נִשְׁמָה
מִמָּשׁ עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַשִּׁיב לְעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם
וְלַחֲדַשׁ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתְיָה
נְבִלְתֵי יְקוּמוּן. וְאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה
מִמָּשׁ גְּנוּזָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְשָׁבָה לְמִקְוָמָהּ כְּפִי דְרַפְּהָ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. וּבְזַמֵּן
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד
לְהַחְיֹת מֵתִים, עֲתִיד הוּא לְהִרִיק
טַל מֵרָאשׁוֹ עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַטַּל
כָּלֵם יְקוּמוּ מֵהַעֲפָר.

וְהוּא שְׁכַתוּב (שם) כִּי טַל אֲוֵרוֹת
טַלְדָּה. מַה זֶה טַל אֲוֵרוֹת? אֲוֵרוֹת
מִמַּשׁ מְאוֹתָם הָאֲוֵרוֹת שֶׁל מַעְלָה
שֶׁבָּהֶם עֲתִיד לְהִרְיֵק חַיִּים
לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁעֵץ הַחַיִּים יִרְיֵק
חַיִּים שְׁלֵא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים.
שְׁהָרִי עֲכָשׁוּ פּוֹסְקִים מִשּׁוּם
שֶׁהִנְחֵשׁ הָרַע הִזָּה שׁוֹלֵט וְהַלְבְּנָה
מִתְכַּפֶּסֶה. וּמִשּׁוּם כֶּף כְּבִיכּוֹל
פּוֹסְקִים מִימּוֹ, וְהַחַיִּים לֹא
שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע,
שֶׁהוּא הִנְחֵשׁ הָרַע, יִסְתַּלַּק מִן
הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יַעֲבִיר אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג)
וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעַבִּיר מִן
הָאָרֶץ. וְאַחַר שֶׁהוּא יַעֲבִיר מִן
הָעוֹלָם, הַלְבְּנָה לֹא תִתְכַּפֶּסֶה.
וְהַנְּהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, לֹא יִפְסְקוּ
מַעֲנִינָיו. וְאֵז פְּתוּב (ישעיה ל) וְהָיָה
אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר
הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר
שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם תֵּאמַר שֶׁכֵּל
הַגּוֹפּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם יִקּוּמוּ
וְיִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֵפֶר - אוֹתָם
הַגּוֹפּוֹת שֶׁנִּשְׁטְעוּ בְּנִשְׁמָה אַחַת מֵהַ
יְהִיָּה מֵהֶם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָם
הַגּוֹפּוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ וְלֹא הִצְלִיחוּ,
הָרִי הֵם כְּלֵא הָיוּ. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עֵץ
יָבֵשׁ בְּעוֹלָם הַהוּא, כֶּף גַּם בְּאוֹתוֹ
הַזְּמַן. וְהַגּוֹף הַאֲחֵרוֹן שֶׁנִּשְׁטַע
וְהִצְלִיחַ וְנִטַּל שְׂרָשׁוֹ כְּרֵאוּי
יָקוּם.

וְעֲרִיב פְּתוּב (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ
שֶׁתּוֹלַע עַל מִים וְגו' וְהָיָה עָלָהוּ
רַעַן וְגו'. שֶׁעֲשֵׂה פְרוֹת וְנִטַע
שְׂרָשִׁים וְהִצְלִיחַ כְּרֵאוּי. וְעַל
אוֹתוֹ גּוֹף רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא עָשָׂה
פְרוֹת וְלֹא נִטַע שְׂרָשִׁים [ולא יָבֵה וְלֹא
הִצְלִיחַ], פְּתוּב (שם) וְהָיָה כְּעֵרְעֵר
כְּעֵרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב
וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב - זוֹ תַחֲמִית
הַמַּתִּים.

הָרָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת
טַלְדָּה. מֵאֵי טַל אֲוֵרוֹת, אֲוֵרוֹת מִמַּשׁ
מְאִינּוֹן נְהוּרִין דְּלַעֲיֵלָא דְּבַהוֹן זְמִין לְאַרְקָא
חַיִּין לְעֵלְמָא, בְּגִין דְּאִילְנָא (ד קלא ע"א) דְּחַיִּי
יִרְיֵק חַיִּין דְּלֹא פְּסְקִין לְעֵלְמִין, דְּהָא הַשְׁתָּא
פְּסְקִין בְּגִין דְּהָא חוּיָא בִישָׁא שְׁלֵטָא וְאַתְּכַפְּסִי
סִיְהָרָא. וּבְגִין כֶּף כְּבִיכּוֹל פְּסְקִין מִימּוֹי וְחַיִּין
לֹא שְׁלֵטִין בְּעֵלְמָא כְּדָקָא יְאוּת.

וּבְהַהוּא זְמַנָּא הַהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ חוּיָא
בִישָׁא יִסְתַּלַּק מִעֵלְמָא וְיַעֲבִיר לִיה
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאַתְמָר (זכריה יג) וְאֵת
רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעַבִּיר מִן הָאָרֶץ. וְלִבְתַּר
דְּאִיהוּ יִתְעַבֵּר מִעֵלְמָא, סִיְהָרָא לֹא אֲתַפְּסִיא,
וְנְהָרָא דְנִגִּיד וְנִפְיֵק לֹא יִפְסְקוֹן מִבּוֹעוּי,
וְכַדִּין פְּתִיב, (ישעיה ל) וְהָיָה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר
הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר
שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אִי תִימָא דְכָל גּוֹפִין
דְּעֵלְמָא יִקּוּמוֹן וְיִתְעוֹרוֹן מִעֵפְרָא,
אֵינּוֹן גּוֹפִי דְּאַתְנַטִּיעוּ בְּנִשְׁמָתָא חָדָא מֵהַ
תְּהֵא מְנִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֵינּוֹן גּוֹפִין דְּלֹא
זָכוּ וְלֹא אֲצִלְחוּ הָרִי אֵינּוֹן כְּלֵא הוּוּ, כְּמָה
דְּהוּוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּהֵיָא עֵלְמָא הַכִּי נְמִי בְּהֵוּא
זְמַנָּא, וְגוֹפָא בְּתֵרָאָה דְּאַתְנַטַּע וְאַצְלַח וְנִטַּל
שְׂרָשׁוּי כְּדָקָא יְאוּת יָקוּם.

וְעֲלִיָּה פְּתִיב, (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עַל
מִים וְגו' וְהָיָה עָלָהוּ רַעַן וְגו'.
דְּעַבְדַּי אֵיבִין וְנִטַע שְׂרָשִׁין וְאַצְלַח כְּדָקָא
יְאוּת. וְעַל הַהוּא גּוֹפָא קְדָמָאָה דְּלֹא עַבְדַּי
אֵיבִין וְלֹא נִטַע שְׂרָשִׁין (ולא יָבֵה וְלֹא אֲצִלַּח) פְּתִיב,
(ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵרְעֵר כְּעֵרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי
יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב דְּאֵת תַּחֲמִית
הַמַּתִּים.

וַיֹּאֲרֶה אֹתוֹ הָאוֹר שְׁעֵתִיד לְהֵאֲדָר
לְצַדִּיקִים שֶׁהָיָה גָנוּז לְפָנָיו מִיּוֹם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א)
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.
וְאָז עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַחְיֹת הַמֵּתִים, וְכָתוּב (מלאכי ג)
וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ
צְדָקָה וְגו'. וְאָז יִתְגַּבֵּר הַטּוֹב
בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע יַעֲבֹר
מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְאָז
אוֹתָם הַגּוֹפִים הָרָאוּשׁוּנִים יִהְיוּ
כְּלֵא הַיּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַרְיֵק עַל אוֹתָם
הַגּוֹפִים רוּחוֹת אַחֲרוֹת, וְאִם
זוֹכִים בָּהֶם - יִקּוּמוּ בְּעוֹלָם
כְּרֵאוּי, וְאִם לֹא - יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת
רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּתוּב (דניאל יב)
וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עִפְרוֹ יִקְיָצוּ
וְגו', וְהַכֹּל יוֹקֵם וַיִּוָּעַד לְפָנָי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם כָּלֵם
בְּמַגֵּן, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מ)
הַמוֹצִיא בְּמַסְפֵּר צְבָאָם וְגו'.

בֵּא רֵאָה, הֲרֵי נֹאֲמַר, כֹּל אוֹתָם
הַמֵּתִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ
כְּרֵאוּשׁוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם וַיִּקֶּם אוֹתָם.
עֲלֵיהֶם כְּתוּב יַחֲיוּ מִתֵּיָד. אֵלּוּ הֵם
שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִבְלַתִּי יִקּוּמוּן -
אֵלּוּ הֵם שֶׁבְּתוֹךְ אֲרָצוֹת אַחֲרוֹת,
שֶׁלֹּא כְּתוּבָה בָּהֶם תַּחֲיָה, אֲלֵא
קִימָה. שֶׁהֲרֵי רוּחַ הַחַיִּים לֹא
תִּשָּׁרֵה אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
הַקְּדוֹשָׁה, וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב בָּהֶם
יַחֲיוּ מִתֵּיָד, וְאוֹתָם שֶׁבְּחוּץ יִבְרָא
הַגּוֹף שְׁלֵהֶם, וַיִּקּוּמוּ גוֹף בְּלִי
רוּחַ. אַחֵר כֵּן יִתְגַּלְּגְלוּ תַּחַת
הָעֶפֶר עַד שֶׁיִּגְיָעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְשֵׁם יִקְבְּלוּ נְשָׁמָה, וְלֹא בְּרִשׁוֹת
אַחֲרָת, כְּדִי שִׁיתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם
כְּרֵאוּי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הָיוּ
יוֹשְׁבִים לִילָה אֶחָד וְעוֹסְקִים
בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא

וְיִתְנַהֲרוּ הַהוּא נְהוֹרָא דְזַמִּין לְאַנְהָרָא לְהוּ
לְצַדִּיקָיָא דְהוּא גָנִיז קַמֵּיהּ מִיּוֹמָא
דְּאַתְבְּרֵי עֲלֵמָא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְכַדִּין זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַחֲיָיא מִתֵּיָא, וְכְּתִיב, (מלאכי ג) וְזָרְחָה
לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וְגו', וְכַדִּין
יִתְגַּבֵּר טוֹב בְּעֲלֵמָא, וְהַהוּא דְאַתְקַרֵּי רַע
יִתְעַבֵּר מִעֲלֵמָא כְּדַאֲמַרְן. וְכַדִּין אֵינוֹן גּוֹפִין
קַדְמָי לְהוּוּ כְּלֵא הוּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַרְקָא עֲלֵייהוּ עַל אֵינוֹן גּוֹפִין רוּחִין
אַחֲרֵינִין, וְאֵי זְכָאן בְּהוּן יִקּוּמוּן בְּעֲלֵמָא כְּדַקָּא
יְאוּת, וְאֵי לָאו יְהוּן קַטְמָא תַּחוֹת רַגְלֵיהוּן
דְּצַדִּיקָיָא דְכְּתִיב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת
עִפְרוֹ יִקְיָצוּ וְגו'. וְכֵלֵא אַתְקָם וְאַתְעַתֵּד קַמֵּי
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֵלֵהוּ בְּמַגֵּינָא הוּוּ כְּמָה
דְּאַתְ אָמַר (ישעיה מ) הַמוֹצִיא בְּמַסְפֵּר צְבָאָם וְגו'.

הָא חֲזִי, הָא אַתְמַר כֹּל אֵינוֹן מִתִּין דְּבִאֲרַעָא
דִּישְׂרָאֵל יִקּוּמוּן בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלֵייהוּ וַיִּוִּקֵם לוֹן,
עֲלֵייהוּ כְּתִיב יַחֲיוּ מִתֵּיָד, אֵלִין אֵינוֹן דִּי
בְּאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלַתִּי יִקּוּמוּן, אֵלִין אֵינוֹן
דְּבָגוּ אֲרַעָאן אַחֲרֵינִין, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תַּחֲיָיָה
אֲלֵא קִימָה. דְּהָא רוּחָא דְחַיִּי לֹא תִשָּׁרֵי אֲלֵא
בְּאֲרַעָא קַדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב בְּהוּ
יַחֲיוּ מִתֵּיָד, וְאֵינוֹן דְּלִבְר, יִתְבְּרֵי גּוֹפָא דְלַהוּן
וַיִּקּוּמוּן גּוֹפָא בְּלֵא רוּחָא. וְלִבְתַּר יִתְגַּלְּגְלוּן
תַּחוֹת עֶפְרָא עַד דִּימַטוּן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתַמָּן
יִקְבְּלוּן נְשָׁמָתָא, וְלֹא בְּרִשׁוֹ אַחֲרָא, בְּגִין
דִּיתְקַיְמוּן בְּעֲלֵמָא כְּדַקָּא חֲזִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הָיוּ יַתְבִּי לִילָיָא חַד
וְעַסְקֵי בְּאוּרִייתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא
חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין

רָאָה, בְּשֵׁעָה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עֲתִיד לְהַחְיֹת אֶת הַמֵּתִים, כֹּל
אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ לְפָנָיו,
כֻּלָּם עוֹמְדוֹת דְּמִיּוֹת דְּמִיּוֹת
לְפָנָיו, בְּאוֹתָהּ דְמוֹת מִמֶּשׁ שֶׁהָיוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְיוֹרִיד אוֹתָם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְיִקְרָא לָהֶם בְּשֵׁמוֹת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) לְכֻלָּם בְּשֵׁם
יִקְרָא. וְכֹל נִשְׁמָה תִּפְגַּס לְמִקוּמָהּ,
וְיִקוּמוּ בְּקִיּוּם בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, וְאִז
יִהְיֶה הָעוֹלָם שָׁלֵם. וְעַל אוֹתוֹ
הַזְּמַן כְּתוּב (שם כ"ח) וְחִרְפַת עֲמוֹ
יִסִּיר וְגו'. מַה זֶה וְחִרְפַת עֲמוֹ
יִסִּיר? זֶה יִצְרַר הָרַע שֶׁמִּחְשִׁיף אֶת
פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת וְשׁוֹלֵט בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי רֵאִינוּ, כֹּל זְמַן
שֶׁאֲדָם עוֹמֵד בְּרוּחַ הַזֶּה - אֵינוֹ
טָמֵא. יִצְאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ - הוּא
טָמֵא. אָמַר לוֹ, וְדַאי שָׁזָה כֶּן, וְכִּי
נֶאֱמַר, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ יִצְרַר הָרַע,
כְּשֶׁנוֹטֵל אֶת הַרוּחַ שֶׁל הָאָדָם,
הוּא מְטַמֵּא אוֹתוֹ, וְנִשְׁאָר גּוֹף
טָמֵא. וְשֶׁאֵר עֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, כְּשֶׁהֵם בְּחַיֵּיהֶם
הֵם טָמְאִים, שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהֶם
נִשְׁמוֹת מִצַּד הַטְּמָאָה,
וְכִשְׁמִתְרוֹקְנֵת מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ טְמָאָה,
נִשְׁאָר הַגּוֹף בְּלִי טְמָאָה כָּלֵל.

כִּשְׁוֹם כֶּן מִי שֶׁנִּדְבַק בְּאִשָּׁה שֶׁל
שָׂר הָעַמִּים וּמַזְלוֹת, הוּא נְטָמָא,
וְאוֹתוֹ בֶּן שִׁיּוּלָד לוֹ יִקְבַּל עָלָיו
רוּחַ שֶׁל טְמָאָה. וְאִם תֵּאמַר, הָרִי
מִצַּד אָבִיו הוּא בֵּא מִיִּשְׂרָאֵל,
לְמָה יִקְבַּל עָלָיו רוּחַ טְמָאָה?

בֵּא רָאָה, שֶׁהָרִי בְּרֵאשׁוֹנָה נְטָמָא
אָבִיו בְּשֵׁעָה שֶׁנִּדְבַק עִם אוֹתָהּ
אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמָאָה, וְכִיּוֹן שֶׁהָאָב
נְטָמָא בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא
טְמָאָה, כֹּל שֶׁכֵּן שְׂאוֹתוֹ הַבֶּן
שֶׁנוֹלָד מִמֶּנָּה יִקְבַּל עָלָיו רוּחַ
טְמָאָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁעֵבֵר עַל
הַתּוֹרָה, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ל"ד) כִּי לֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, כִּי ה' קָנָא

לְאַחֲרָיָא מִתְיָא, כֹּל אֵינוֹן נִשְׁמָתִין דִּיתְעוֹרוֹן
קָמִיהּ כְּלָהּוּ קְיִימִין דִּיוִקְנִין דִּיוִקְנִין קָמִיהּ
בְּהֵוּא דִּיוִקְנָא מִמֶּשׁ דִּהְוּוּ בְּהָאֵי עֲלָמָא,
וְנַחֲתִית לִוְן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִקְרִי לִוְן
בְּשֵׁמָהּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה נח) לְכֻלָּם בְּשֵׁם
יִקְרָא. וְכֹל נִשְׁמָתָא תִיעוּל לְדוּכְתָהּ, וְיִקוּמוֹן
בְּקִיּוּמָא בְּעֲלָמָא כְּדָקָא חֲזִי, וְכַדִּין יִהֵא
עֲלָמָא שְׁלִים, וְעַל הַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (ישעיה כ"ח)
וְחִרְפַת עֲמוֹ יִסִּיר וְגו', מָאֵי וְחִרְפַת עֲמוֹ
יִסִּיר. דָּא יִצְרַר הָרַע דְאַחְשִׁיף אֲנַפֵּי בְּרִיּוֹן
וְשִׁלִּיט בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָא חֲמִינֵן כֹּל זְמַנָּא דְבַר נֶשׁ
קָאִים בְּרוּחָא דָּא. לָאו אִיהוּ מְסַאָב,
נְפָקָא נִשְׁמָתִיהּ מִגְּוִיהּ אִיהוּ מְסַאָב. אָמַר לִיהּ
וְדַאי הָכִי הוּא, וְהָכִי אֲתִמַּר דִּהָא הַהוּא יִצְרַר
הָרַע כִּד נְטִיל רוּחָא דְבַר נֶשׁ סְאִיב לִיהּ
וְאַשְׁתָּאר גּוּפָא מְסַאָב, וְשֶׁאֵר עֲמִין עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת כִּד אֵינוֹן בְּחַיֵּיהוֹן
אֵינוֹן מְסַאָבִין דִּהָא מְסַטְרָא מְסַאָבָא אִית לִוְן
נִשְׁמָתִין, וְכִד אֲתִרִיק מִגְּוִיהּ הַהוּא מְסַאָבִי
אַשְׁתָּאר גּוּפָא בְּלֹא מְסַאָבִי כָּלֵל.

בְּגִין כֶּן (דף קלא ע"ב) מָאֵן דְאַתְדַּבַּק בְּאַתְתָּא
דְשֶׁאֵר עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת אֲסִתָּאב אִיהוּ. וְהַהוּא בְּרָא דְאַתְלִיד
לִיהּ יִקְבַּל עָלֶיהּ רוּחַ מְסַאָבָא. וְאִי תִימָא הָא
בְּסַטְרָא דְאַבּוּי מִיִּשְׂרָאֵל קָא אֲתִיא, אֲמַאי
יִקְבַּל עָלֶיהּ רוּחַ מְסַאָבָא.

הָא חֲזִי, דִּהָא בְּקִדְמִיתָא אֲסִתָּאב אָבּוּי
בְּשֵׁעָתָא דְאַתְדַּבַּק בְּהֵיִיא אֲתִתָּא דְאִיהִי
מְסַאָבָא, וְכִיּוֹן דְאָב אִיהוּ אֲסִתָּאב בְּהֵיִיא
אַתְתָּא דְאִיהִי מְסַאָבָא, כֹּל שֶׁכֵּן דְאִיהוּ בְּרָא
דְאַתְלִיד מִינָהּ יִקְבַּל עָלֶיהּ רוּחַ מְסַאָבָא.
וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְעֵבֵר עַל אוֹרִייתָא דְכְּתִיב,

שָׁמוּ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בַּא רְאָה, שֶׁהָרִי נֹאמַר שְׂכִינָן שְׂדֵעָ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָה, רְצָה לְהַפְרֵד מִכָּל שְׂאָר הָעַמִּים וְלֹא לְהַדְבִּיק בָּהֶם, וּמִשּׁוֹם כִּף כְּתוּב: וְאַשְׁבִּיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי. [מ"ה] סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר (מְלָאכִי ב) וּבַעַל בַּת אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ, אֲנֹכִי בְּמִדְיָן. כְּתוּב כַּאֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתוּב שֶׁם (יִשְׁעִיָּה מו) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי לֹא לְהִטָּמֵא עִמָּהֶם.

בַּא רְאָה, מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת הַבְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה בְּאִשָּׁה הַהִיא שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, גּוֹרֵם לְטָמֵא מְקוֹם אַחֵר, וְעַל זֶה כְּתוּב (מְשַׁלִּי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֶּה, לֹא כִּטַּח בּוֹ אַבְרָהָם, עַד שֶׁהַתַּפְלֵל תִּפְלְתוּ לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָיו. וְדֹאֵי זֶה מְלָאָךְ הַבְּרִית כְּדֵי שִׁישְׁמַר הַבְּרִית הַזֶּה וְלֹא יִטָּמֵא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׂמָה. מַה הַטֵּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁיִּדְעַ אַבְרָהָם שֶׁהִנֵּה בְּכֻלָּם לֹא הָיָה מִי שֶׁהִפִּיר אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבָדוֹ, וְלֹא רְצָה שִׁיְהִי מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינְיָהֶם, אֲלֵא שִׁיְהִי מְדוּרוֹ עִמוֹ, וְיִצְחָק יִלְמַד מִמֶּנּוּ תְּמִיד אֶת דְּרָךְ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יִסְטֵה יְמִינָהּ וּשְׂמָאלָהּ, וְעַל כֵּן לֹא רְצָה אַבְרָהָם שֶׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שֵׁם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְדֹאֵי שְׁזָכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הָיְתָה לִפְנֵי הַעֶבֶד הַהוּא, שֶׁהַיּוֹם הַהוּא יִצָּא, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם

(שְׁמוֹת לר) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי יִי קִנָּא שְׁמוֹ בְּגִין דְּקִנֵּי עַל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי דְהָא אֲתָמַר דְּכִיּוֹן דִּידְעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָתָא בְּעָא לְאַתְפָּרְשָׁא מִכָּל שְׂאָר עַמִּין וְלֹא לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ, וּבְגִין כִּף כְּתוּב וְאַשְׁבִּיעֶךָ בֵּין אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו', מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי, (מְאִי) רְזָא אִיהוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מְלָאכִי ב) וּבַעַל בַּת אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אֲנֹכִי דִּיִּיקָא כְּתוּב הֲכָא אֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתוּב הֲתָם (יִשְׁעִיָּה מו) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְּלֹא לְאַסְתָּאבָא בְּהוּ.

תָּא חֲזִי, הָאֵי מָאן דְּאָעִיל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא בְּהִיא אֲתָתָא דְשְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, גְּרִים לְאַסְתָּאבָא אֲתֵר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כְּתוּב (מְשַׁלִּי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב דְּאוּמֵי לִיָּה בְּהָאֵי בְּרִית, לֹא אֲבִטַח בִּיָּה אַבְרָהָם עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיָּה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר יִי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָיו, וְדֹאֵי דָּא מְלָאָךְ הַבְּרִית, בְּגִין דִּיתְנַטִּיר הָאֵי בְּרִית וְלֹא יִסְתָּאב בֵּין אֵינוֹן עַמִּין:

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׂמָה. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דִּידְעַ אַבְרָהָם דְּהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא הָוֵה מָאן דְּאַשְׁתַּמּוּדַע לִיָּה לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי אִיהוּ בְּלַחוּדוּי, וְלֹא בְּעָא דְלָהוּוּ מְדוּרִיָּה דִּיִּצְחָק בִּינְיָהוּ, אֲלֵא דִיָּהּ מְדוּרִיָּה עִמִּיָּה, וְיִצְחָק יוֹלִיף מְגִיָּה תְּדִיר אֲרַחוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לֹא בְּעָא אַבְרָהָם דְלָהוּי מְדוּרִיָּה דִּיִּצְחָק תַּמָּן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְדֹאֵי זְכוּתִיָּה דְאַבְרָהָם אָעֲרַע קָמִיָּה דִּיהוּא עַבְדָּא, דִּיהוּא יוֹמָא

הגיע לעין המים, שכתוב ואבא היום אל העין. והנה פרושה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. [החרות תהיא של העולם הזה ושל הבא היא] [ג"א חרות תהיא של העולם הבא היא החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כג) את מספר ימך אמלא. ולימים ארפים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי. שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה? חרות על הלחח, והרי פרושה. ואלמלא הם לא חטאו ועזבו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתם את עצמכם - אכן כאדם תמותו וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול לשלט עליו הנחש הרע ההוא שהחשיף את העולם.

נפק, וההוא יומא מטא לעינא דמיא, דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה אינון בני נשא טפשיין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא כל חיין וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי. (ההוא חירו דעלמא דין ודעלמא דאתי איהו)

(ג"א ההוא חירו דעלמא דאתי איהו חיינ בעלמא דין). חיינ אינון בעלמא דין דיזכון ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר, (שמות כג) את מספר ימך אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חיינ שלימין, אינון חיינ דחידו, חיי בלא עציבו, חיינ דאינון חיינ. חירו בעלמא דין חירו דכלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלטאה עלוי כל עמין דעלמא.

ואי תימא אינון בני שמד. גזרה היא מלעילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלטאה עלוי, והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא, לא גרים מותא ליה ולכל עלמא.

ובגין כך פד יהב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל מה כתיב בה חרות על הלווחות והא אוקמוה. ואלמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי, לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקדשא בריך הוא אמר (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל לשלטאה עלוי ההוא חוּיא בישא דאחשיף עלמא.

אָמַר רַבִּי יִיסָא אִם כָּף, לְמַה מְשָׁה מֵת? שְׂאֵם כָּף, פִּינּוֹן שְׂלֵא חֲטָא - לֹא יָמוּת! [וְלִמָּה יָמוּת?] אָמַר לוֹ, וְדָאֵי מֵת, אָבֵל לֹא שְׂלֵט בּוֹ אָמְרֵנוּ, אֲלֵא לֹא מֵת עַל יְדוֹ וְלֹא נִטְמָא בּוֹ, וְלֹא מֵת וְדָאֵי. אֲלֵא נִדְבֵק בְּשִׁכְיָנָה וְהִלֵּךְ לְחַיֵּי עוֹלָם. וְזֵה נִקְרָא חַי, כְּמוֹ שְׂבָאֲרֵנוּ

שְׂכָתוּב (שְׂמוּאֵל-ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוּדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגוֹ'. וְעַל כֵּן, כָּל מִי שְׂמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוּת מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם הַזֶּה מְשַׁעְבֹּד שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. חֲרוּת בְּעוֹלָם הַבָּא, מְשׁוּם שְׂלֵא יִתְבַּעֲוּ מִמֶּנּוּ דִּין בְּעוֹלָם הַהוּא כָּלֵל.

בֵּא רְאֵה כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיּוּנִים יֵשׁ בַּתּוֹרָה, מְשׁוּם כָּף כְּתוּב (מְשֻׁלֵי א) יָקָרָה הִיא מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנִזִּים טְמוּנִים יֵשׁ בָּהּ. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁהִסְתַּפֵּל דְּוֹד בְּרוּחַ שֶׁל הַחֲכָמָה וְיָדַע כְּמָה נִפְלְאוֹת יוֹצְאִים מִן הַתּוֹרָה.

פִּתַּח וְאָמַר (תְּהִלִּים קיט) גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ. בֵּא רְאֵה, וַיְהִי הוּא טָרַם כְּלֵה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה יֹצֵאת? שְׂהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָהּ מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׂכָלָם רְשָׁעִים, וְהִיא יוֹצֵאת מִהַפְּלֵל שְׂלָהֶם. וְתִרְדַּ הָעֵינָה כְּתוּב בְּה"א, סוּד הוּא שְׂפָגְשָׁה שָׁם אֶת בָּאָר מְרִים, וּמְשׁוּם כָּף כְּתוּב הָעֵינָה בְּה"א, וְעַל לָהּ הַמִּים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, כְּפִתּוּב יֹצֵאת לְשֹׂאב מִים. לְמַה יוֹצֵאת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת? אֲלֵא מְשׁוּם שְׂטֻמוּנוֹת הָיוּ כָּל הַיּוֹם, וּבָאוֹתָהּ שְׁעָה יוֹצֵאת לְשֹׂאב מִים. וְסִימָן לְקַח בִּידוֹ.

בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁהִגִּיעַ הָעֶבֶד לְחָרָן וּמִצָּא אֶת רִבְקָה לְעֵת עֶרֶב, הִיא זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. בָּאוֹתָהּ שְׁעָה

אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי מְשָׁה אֲמָאֵי מִית, דָּאֵי הָכִי כִּינּוֹן דְּלֹא חָב לָא יָמוּת (וְאֲמָאֵי יָמוּת). אָמַר לִיה וְדָאֵי מִית, אָבֵל לֹא שְׂלֵטָא בֵּיהּ קְאֲמְרִינָן, אֲלֵא לֹא מִית עַל יְדוּי וְלֹא אִסְתַּאֲב בֵּיהּ, וְלֹא מִית (דף קלב ע"א) וְדָאֵי אֲלֵא אִתְדַּבֵּק בְּשִׁכְיָנָתָא וְאֲזִיל לְחַיֵּי עֲלֵמָא.

וְהָאֵי חַי אֲקָרִי, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא דְכְּתִיב (שְׂמוּאֵל ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוּדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגוֹ'. וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא חִירוֹ אִית לִיה מִכְּלָא בְּעֵלְמָא דִּין מְשַׁעְבֹּדָא דְשְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. חִירוֹ בְּעֵלְמָא דָּאֲתִי בְּגִין דְּלֹא יִתְבַּעֲוֹן מִנִּיהּ דִּינָא כְּהֵהוּא עֲלֵמָא כָּלֵל.

הָא חֲזִי, בְּאוּרִייתָא כְּמָה רְזִין עֲלֵאִין סְתִימִין אִית בָּהּ, בְּגִין כָּף כְּתִיב, (מְשֻׁלֵי א) יָקָרָה הִיא מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנִיזִין טְמוּרִין אִית בָּהּ, וְעַל דָּא כַּד אִסְתַּפֵּל דְּוֹד בְּרוּחָא דְחֲכָמָתָא וְיָדַע כְּמָה פְּלִיאָן נִפְקִין מְאוּרִייתָא

פִּתַּח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קיט) גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ. תָּא חֲזִי, וַיְהִי הוּא טָרַם כְּלֵה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת, בָּאָה מִיבְעֵי לִיה, מָאֵי יוֹצֵאת. דְּקָדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲפִיק לָהּ מִכָּל אֵינוֹן בְּנֵי מֵתָא דְכָלְהוּ חַיִּיבִין, וְהִיא יוֹצֵאת מִכָּלְלָא דְלֵהוּזַן. וְתִרְדַּ הָעֵינָה כְּתִיב בְּה"א, רְזָא אִיהוּ דְאַעֲרַעַת תַּמָּן בִּירָא דְמְרִים, וּבְגִין כָּף כְּתִיב הָעֵינָה בְּה"א וְסִלִּיקוּ לָהּ מִיָּא.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יוֹצֵאת כְּמָה דְכְּתִיב יוֹצֵאת לְשֹׂאב מִים, אֲמָאֵי יוֹצֵאת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת. אֲלֵא בְּגִין דְטְמוּרִין הָיוּ כָּל יוֹמָא וּבְהֵיא שְׁעָתָא נִפְקִין לְשֹׂאבָא מִיָּא, וְסִימָנָא נְקִיט בִּידֵיהּ.

הָא חֲזִי, כַּד מְטָא עֲבָדָא לְחָרָן וְאִשְׁכַּח לָהּ

שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך פראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל פן בא העבד לבאר המים, סוד הפתוב (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ובארנהו, והכל הוא סוד. רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, גלף, שהרי אנו ראינו שאיש אחד יגיע פעת אלינו ודברים חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא, הגה ידעתי שבכל מקום שמר הולף, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו, וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי מקפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר יוחאי, שנמנו החברים בדברים ידועים ושלחוני אליו. אמר לו, אמר בני. אמר לו, אתה בר יוחאי? אמר לו, אני בר יוחאי.

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הפתל, כפתוב (ישעיה לח) ויטב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומי שמתפלל, אסור לעבר ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות הללו לכל צד, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו.

בצלותיה ביניה לבין פותלא כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויטב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומאן דצלי אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

לרבקה לעת ערב הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא דמטא יצחק לצלאה צלותא דמנחה, בההיא שעתא מטא עבדא לגבה דרבקה. ובההיא שעתא דמטא יצחק לצלותא דמנחה כמלקדמין מטאת רבקה לגביה. לאשתפחא כלא באתריה דאצטריך פדקא יאות, וכלא מטא ברזא דחכמתא, ועל דא אתא ההוא עבדא לבאר המים רזא דכתיב (שיר השירים ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, ואוקימנא, וכלא רזא איהו.

רבי שמעון הוה אתי לטבריה והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא גזיל, דהא אנן חמינן דבר נש חד ימטי השתא לגבן ומלין חדתין בפומיה ואינון מלין דאורייתא. אמר רבי אבא הא ידענא דבכל אתר דמר אזיל, קדשא בריה הוא משדר ליה מלאכין טסין בגדפין לאשתעשעא ביה.

עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וקמא בר נש דהוה רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. פד מטא גבייהו, אמר ליה רבי שמעון מאן אנת. אמר ליה יודאי אנא ומקפוטקיא קאתינא ואנא אזילנא אטיטריה דבר יוחאי דאתמנון חבריא במלין ידיען ושדרוני גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנא בר יוחאי.

אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמְעָה תְּפִלָּתִי ה' וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תְּחַרְשׁ. מָה הִטְעַם שְׁמָעָה וְלֹא שְׁמַע? בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב שְׁמַע ה' וְחַנּוּנִי וְגו', וּבְמָקוֹם אַחֵר שְׁמָעָה. אֵלֶּא בְּכֹל מָקוֹם לְפַעֲמִים שְׁמַע לְזָכַר, וּלְפַעֲמִים שְׁמָעָה לְנִקְבָּה. שְׁמָעָה - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם יז) שְׁמָעָה ה' צְדָק וְגו'. שְׁמַע - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם ל) שְׁמַע ה' וְחַנּוּנִי, (משלי א) שְׁמַע בְּנִי, (דברים כז) הִסְכַּת וְשְׁמַע.

וְכַאֵן שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי ה', מִשׁוּם שְׁזָה [שהיא] הַדְּרָגָה שְׁמַקְבֵּלַת כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְהָרִי שְׁנִינּוּ שְׁעוֹשָׂה מָהֶם עֲטָרָה וְשֵׁם אוֹתָהּ בְּרֹאשׁ שֶׁל צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים, שְׁכַתוּב (משלי י) בְּרֹכוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק, וְעַל כֵּן שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי ה'. שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי ה' - זו תְּפִלָּה שְׁבִלְחַשׁ. וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה - זו תְּפִלָּה שְׁאֵדָם מְרִים קוֹלוֹ בְּצַרְתּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְּם אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָה זֶה שׁוּעַתְּם? אֵלֶּא שְׁבִתְפִלְתוֹ מְרִים קוֹלוֹ וְזוֹקֵף עֵינָיו לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה כב) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת מְשַׁבֵּרַת שְׁעָרִים וְדוֹפְקַת [ס"א וְדוֹחֶקֶת] אוֹתָם לְהַכְנִיס אֶת תְּפִלְתוֹ. אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תְּחַרְשׁ - זֹאת נִכְנַסַּת לְפָנָיו הַמְּלֶךְ וְאֵין שַׁעַר שְׁעוֹמֵד לְפָנָיִהּ, וּלְעוֹלָם לֹא חֲזָרוּ דְּמַעוֹת רִיקִים.

עוֹד, הִנֵּה כְּתוּב כַּאֵן שֶׁלֶשׁ דְּרָגוֹת: תְּפִלָּה, שׁוּעָה, דְּמָעָה. כְּנֶגֶד אֵלוֹ שֶׁלֶשׁ אַחֲרִים: כִּי גַר אֲנִכִּי עִמָּךְ, אַחֵר כֶּף תּוֹשֵׁב, אַחֵר כֶּף כָּל אַבוֹתַי, עֶקֶר הָעוֹלָם.

בֹּא רֵא, תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם מַעֲמֵד, מִשׁוּם שֶׁשְׁתֵּי תְּפִלוֹת הֵן - אַחַת מִיֹּשֵׁב וְאַחַת מַעֲמֵד, וְהֵן אַחַת כְּנֶגֶד שְׁתֵּי דְרָגוֹת - תְּפִלָּה שֶׁל יָד

שֶׁל יָד וְתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמְעָה תְּפִלָּתִי יי וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תְּחַרְשׁ. מָאִי טַעֲמָא שְׁמָעָה וְלֹא שְׁמַע, בְּאַתְרַּא חַד כְּתִיב שְׁמַע יי וְחַנּוּנִי וְגו', וּבְאַתְרַּא אַחְרָא שְׁמָעָה. אֵלֶּא בְּכֹל אַתְרַּא לְזַמְנִין שְׁמַע לְדְכוּרָא וּלְזַמְנִין שְׁמָעָה לְנוֹקְבָא. שְׁמָעָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים יז) שְׁמָעָה יי צְדָק וְגו'. שְׁמַע כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים ל) שְׁמַע יי וְחַנּוּנִי. (משלי א) שְׁמַע בְּנִי. (דברים כז) הִסְכַּת וְשְׁמַע.

וְהִבָּא שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יי, בְּגִין דְּהָאִי (ד'איהו) דְּרָגָא דְּמַקְבֵּלָא כָּל צְלוֹתִין דְּעֵלְמָא. וְהָא תְּנִינָן דְּעַבְדָּא מְנִייהו עֲטָרָה וְשׁוּי לָהּ בְּרִישָׁא דְצְדִיק חַי עוֹלָמִים דְּכְתִיב, (משלי י) בְּרֹכוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק. וְעַל דָּא שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יי.

שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יי דָּא צְלוֹתָא דִּי בְּלַחֲשׁ. וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה דָּא צְלוֹתָא דְאַרִים בַּר נֶשׁ קְלִיָּה בְּעַקְתִּיהָ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְּם אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָהוּ שׁוּעַתְּם, אֵלֶּא דְּבְצְלוֹתִיהָ אָרִים קְלִיָּה וְזָקִיף עֵינָיו לְעֵילָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כב) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְצְלוֹתָא דָּא (דף קלב ע"ב) מְתַבַּר תְּרַעִין וְדַפִּיק (ס"א וְדוֹחֶק) לֹוֹן לְאַעְלָא צְלוֹתִיהָ. אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תְּחַרְשׁ דָּא, אַעִיל קָמִי מְלָכָא וְלִית תְּרַעָא דְקָאִים קָמִיָּה, וּלְעוֹלָם לֹא אַהֲדָרוּ דְמַעִין בְּרִיקְנִיָּא.

תּוֹ הָא כְּתִיב הִבָּא תֵּלַת דְרָגִין, תְּפִלָּה. שׁוּעָה. דְּמָעָה. לְקַבִּיל אֵלִין תֵּלַת אַחְרִינִין. כִּי גַר אֲנִכִּי עִמָּךְ. לְבַתֵּר תּוֹשֵׁב. לְבַתֵּר כָּל אַבוֹתַי עֶקֶרָא דְעֵלְמָא.

תָּא חַזִּי, צְלוֹתָא דְבַר נֶשׁ מְעוֹמֵד, בְּגִין דְּתַרִי צְלוֹתָא נִינְהוּ חַד מִיּוֹשֵׁב וְחַד מְעוֹמֵד, וְאִינוּן חַד לְקַבִּיל תְּרִין דְרָגִין תְּפִלָּה

ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מישב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [כמי] שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרפכה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישב. כיון שנוכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז [הדרגה] הזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה [וגאלה ותפלה] הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדק, יוסף ורחל].

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקיימה שבשעור [ר"א בשעור] הסרט חבל של יוצר כל. וכל מה שפא בצד הזכר, צריך לאדם לעמד בקיימו ומזדקף [ס"א ויזדקף]. כמו כן פשהוא כורע, כורע בכרוף. וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבח הזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל יתפלל אדם אחורי רבו, ונתפאר, כפתוב (דברים י) את ה' אלהיך תירא. את - לכלל שצריך לירא מרבו פמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. משום כך בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו [ר"א לתפלה], אלא את מורא הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מורא אחר.

ובא וראה, את תפלת מנחה תקן יצחק, ודאי כמו שתקן אברהם תפלת הבקר כנגד אותה הדרגה שגדבק בה. וכן [כדי] יצחק תקן תפלת מנחה כנגד אותה דרגה שגדבק בה. ועל פן תפלת מנחה

לגבי יום ולילה וכלא חד. אוף הכא תפלה מיושב לגבי תפלה של יד, לאתקין לה כמה (ר"א כמה) דאתקין לכלה וקשיט לה לאעלא לחופה, הכי נמי מקשטין לה ברזא דרתיכאה ומשירייהא, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל דא צלותא מיושב, כיון דעאלת לגבי מלפא עלאה ואיהו אתי לקבלא לה, כדין אנו קיימין קמי מלפא עלאה, דהא כדין (דרגא) דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה תרין דרגין אינון, רוא דצדיק וצדק יוס"ף ורח"ל).

ובגין דבר נש קאים קמי מלפא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה ואוקמוה דבשיעורא (ר"א בשיעורא) דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי בסטרא דדכורא בעי ליה לאיניש למיקם בקיימיה ואזדקף (ס"א ויזדקף). פגוונא דא כד איהו כורע, כורע בכרוף, וכד איהו זקיף, זקיף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

ותא חזי דהא אוקמוה לא יצלי בר נש אחורי רביה ואתמר כמה דכתיב, (דברים י) את יי אלקיך תירא. את לאכללא דבעי למדחל מרביה פמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך בשעתא דצלותא לא ישוי ההוא מורא לקמיה, (ר"א ל"ג לצלותא) אלא מורא דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מורא אחרא.

ותא חזי צלותא דמנחה אתקין ליה יצחק. ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וכן (ר"א כד) יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ועל דא צלותא

דמנחה מכי נטי שמשא

לְנַחְתָּא בְּדַרְגוּי לְסִטְר מְעָרְב.

דְּהָא עַד לָא נָטָה שְׁמַשׁא לְצַד מְעָרְב אַקְרִי
יוֹם מְצַפְרָא עַד הֵהוּא זְמַנָּא דְכְּתִיב,
(תהלים כב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִי תִימָא עַד
חֲשֻׁכָה, תָּא חֲזִי, דְכְּתִיב (ירמיה ו) אוֹי נָא לָנוּ פִי
פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרְב. פִּי פְּנֵה הַיּוֹם
לְקַבֵּל צְלוֹתָא דְצַפְרָא דְכְּתִיב חֶסֶד אֵל כָּל
הַיּוֹם, דְּהָא כְּדִין שְׁמַשׁא אִיהוּ לְסִטְר מְזַרְח,
פִּינּוּן דְנָטָה שְׁמַשׁא וְנַחְתָּא לְסִטְר מְעָרְב, הָא
כְּדִין אִיהוּ זְמַן צְלוֹתָא דְמַנְחָה וּכְבַר פְּנֵה
הַיּוֹם וְאָתוּ צְלָלֵי עָרְב וְאִתְעַר דִּינָא קְשִׁיא
בְּעַלְמָא.

וּפְנֵה הַיּוֹם דְאִיהוּ דְרָגָא דְחַס"ד, וְנָטוּ צְלָלֵי
עָרְב דְאִינוּן דְרָגָא דְדִינָא קְשִׁיא, וּכְדִין
אִתְחַרְב בִּי מִקְדָּשָׁא וְאִתְוַקַּד הֵיכְלָא. וְעַל דָּא
תְּנִינָן דִּיהָא בַר נֶשׁ זְהִיר בְּצְלוֹתָא דְמַנְחָה
דְאִיהוּ זְמַנָּא דְדִינָא קְשִׁיא שְׂרִיָּא בְּעַלְמָא.
יַעֲקֹב אִתְקִין צְלוֹתָא דְעַרְבִית דְּהָא אִיהוּ
אִתְקִין לָהּ וְזַן לָהּ בְּכָל מַה דְאַצְטְרִיף, וְדָאִי
וְא"ו אִתְקִין לָהּ "א, וְה"א אִתְזַנְתָּ מִן וְא"ו
דְלִית לָהּ נְהוּרָא מְגַרְמָה כְּלָל.

וּבְגִין כְּפֵ תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת דְּהָא אִתְפְּלִילַת
בְּצְלוֹתָא דִּיּוֹמָא בְּגִין לְאִתְנַהֵרָא,
וְהַשְׁתָּא לָאו זְמַנָּא אִיהוּ. וְאִתְקִימָנָא לָהּ דְּהָא
לָא אִתְגַּלְיָא נְהוּרָא דִּימְמָא דִּינְהִיר לָהּ, וְאִיהִי
שְׁלֵטָא בְּחֻשׁוֹכָא עַד זְמַנָּא דְפְּלָגוֹת לֵילִיא
דְאַשְׁתַּעֲשַׁע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עִם צְדִיקִיא
בְּגַנְתָּא דְעֵדוֹן, וּכְדִין אִיהוּ זְמַנָּא לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא
בַר נֶשׁ (כ"א וְלַמְלָעִי) בְּאוּרִייתָא כְּמַה דְאַתְמַר.

תָּא חֲזִי, דְּוֹד אָתָּא וְאָמַר אֵלִין תְּלַת זְמַנִּין
דְּצְלוֹתֵי דְכְּתִיב, (תהלים נה) עָרְב וּבִקְרָא
וְצַהֲרִים הָא תְּלַתָּא, וְאִיהוּ לָא צְלִי אֱלָא תְרִי
מְנִייהו, דְכְּתִיב אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה, וְלָא יִתִיר.

מִפְּאֶשׁר נּוֹטָה הַשְׁמֶשׁ לְרַדְתָּ
בְּדַרְגָּתוֹ לְצַד מְעָרְב.

שְׁהָרִי בְּטָרַם נּוֹטָה הַשְׁמֶשׁ לְצַד
מְעָרְב, נִקְרָא יוֹם מִן הַבִּקְרָא עַד
הַזְמַן הַהוּא, שְׁפָתוּב (תהלים כב)
חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תֵּאמַר עַד
חֲשֻׁכָה - בָּא רָאָה, שְׁפָתוּב (ירמיה ו)
אוֹי לָנוּ פִּי פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ
צְלָלֵי עָרְב. פִּי פְּנֵה הַיּוֹם - כְּנִגְדָּ
תְּפִלַּת הַבִּקְרָא, שְׁפָתוּב חֶסֶד אֵל
כָּל הַיּוֹם, שְׁהָרִי אֲזַי הַשְׁמֶשׁ הִיא
לְצַד מְזַרְח. פִּינּוּן שְׁנֵטָה הַשְׁמֶשׁ
וְיִרְדַּ לְצַד מְעָרְב, הָרִי אֲזַי הוּא זְמַן
תְּפִלַּת הַמַּנְחָה, וּכְבַר פְּנֵה הַיּוֹם
וּבָאוּ צְלָלֵי עָרְב וְהִתְעוֹרַר הַדִּין
הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפְנֵה הַיּוֹם שְׁהִיא הַדְּרָגָה שֶׁל
חֶסֶד, וְנָטוּ צְלָלֵי עָרְב שְׁהִם
הַדְּרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֲזַי
נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרַף
הַהֵיכָל. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ שְׁיִהִיָּה
אָדָם זְהִיר בְּתְּפִלַּת הַמַּנְחָה,
שְׁהוּא הַזְמַן שְׁשְׂרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה
בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבִית,
שְׁהָרִי הוּא תִּקַּן אוֹתָהּ וְזַן אוֹתָהּ
בְּכָל מַה שְׁצַרִיף, וְדָאִי שְׁנָא"ו
תִּקַּן אֶת ה"א, וְה"א נְזוּנִית
מִיָּא"ו, שְׁאִין לָהּ אוֹר מִשָּׁל
עֲצָמָה כְּלָל.

וּמִשּׁוּם כְּפֵ תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת,
שְׁהָרִי נִכְלָלַת בְּתְּפִלַּת הַיּוֹם כְּדִי
שְׁתַּהֲיָה מְאִירָה, וְכַעַת לָא זֶה
הַזְמַן. וּבְאֲרָנוּ אוֹתָהּ, שְׁהָרִי לָא
הִתְגַּלְיָה אוֹר הַיּוֹם שְׁיִאִיר לָהּ,
וְהִיא שׁוֹלֶטַת בְּחֻשׁוֹכָה עַד זְמַן
חֻצוֹת הַלֵּילָה, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּף
הוּא מְשַׁעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגִין
הַעֲדוֹן, וְאֲזַי הַזְמַן שְׁהָאָדָם
יִשְׁתַּעֲשַׁע [וְלַמְרָא] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ
שְׁנַתְּבָאָר.

בָּא רָאָה, דְּוֹד בָּא וְאָמַר שְׁלֵשֶׁת
זְמַנֵּי הַתְּפִלוֹת הַלָּלוּ, שְׁפָתוּב
(תהלים נה) עָרְב וּבִקְרָא וְצַהֲרִים, הִנֵּה
שְׁלֵשָׁה. וְהוּא לָא הַתְּפִלָּל אֱלָא

דָּא לְצִלוֹתָא דְצַפְרָא וְדָא לְצִלוֹתָא דְמִנְחָה,
בְּגִין כְּךָ אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה דִּי יִקָּא. בְּצַפְרָא
דְּאִיהוּ שְׁעֵתָא דְחֹסְד סְגִי לִיה בְּחֹסְד
בְּאֲשִׁיחָה, וּבְמִנְחָה דְהוּא שְׁעֵתָא דְדִינָא קְשִׁיָּא
בְּעֵי הַמְּיָה וּבְגִין כְּךָ וְאַהֲמָה. וּלְבַתֵּר כַּד
אֲתַפְּלִיג לִילִיָּא הָוָה קָם בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבַחָן
כַּדְקָא (דף קלג ע"א) יְאוֹת דְכֻתִּיב, (תהלים ס"ב) וּבְלִילָה
שִׁירָה עַמִּי וְהָא אֲתָמֵר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַזְלוּ. אֲזַל הֵהוּא בַר גִּשְׁ
בְּהַדְיָה עַד טְבַרְיָה. עַד דְּהוּוּ אֲזַלוּ, אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, תְּפִלוֹת כְּנֻסָּת הַגְּדוֹלָה, בְּגִין
תְּקֻנוֹם רַבְּנָן דְּאַנְשֵׁי כְּנֻסָּת הַגְּדוֹלָה, בְּגִין
דְּאַשְׁכְּחִין תְּרִי דְכֻתִּיב, (במדבר כח) אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד
תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין
הָעֶרְבָּיִם. וְאִינוּן מִתְקַרְבִּין כַּהֲנֵי תְּרִי זְמַנֵּי
דִּיּוֹמָא דְּאִינוּן זְמַנֵּין לְצִלוֹתָא.

אָמַר הֵהוּא גְבַרָא הָא בְּקֻדְמִיתָא אָבוֹת
תְּקֻנוֹם לְהַנִּי צְלוֹתִי, וּמָה דְאַתְקִינֵנוּ
אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק הוּא עַקְרָא, וּמָה דְאַתְקִין
יַעֲקֹב דְּאִיהוּ שְׁבַחָא דְאַבְרָהָן אֲמַאי אִיהוּ רִשׁוֹת
וְלֹא עַקְרָא כַּהֲנֵי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הָא אֲתָמֵר. אֲבָל תָּא חֲזִי,
הַנִּי תְּרִי זְמַנֵּי דְתְּרִי צְלוֹתִי לָאו אִינוּן
אֶלָּא לְחַפְרָא לְיַעֲקֹב בְּעַדְבִּיָּה, פִּיּוֹן דְּאַתְחַבְּרוּ
דָּא בְּדָא אֲנָן לֹא צְרִיכִין יַתִּיר, דְּכִיּוֹן
דְּאַתְהִיבַת אֲתָתָא בֵּין תְּרִין דְּרוּעִין וְאַתְחַבְּרַת
בְּגוּפָא לֹא אֲצִטְרִיף יַתִּיר, וְעַל דָּא אֲנָן בְּעִינָן
לְאַתְעָרָא תְּרִין דְּרוּעִין בְּגִין דְּאַתְהִיבַת
בִּינְיָהוּ, פִּיּוֹן דְּאִיהִי בִּינְיָהוּ, גּוּפָא וְאַתְתָּא
מְלִיָּהוּ בְּלַחֲשֵׁי דְלֹא לְאַדְכְּרָא.

וּבְגִין כְּךָ יַעֲקֹב מְשַׁמֵּשׂ בְּמֵרוֹם תְּנִינָן. מָאי
בְּמֵרוֹם כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים צב) וְאַתָּה

שְׁנַיִם מָהֵם, שְׁכַתוּב אֲשִׁיחָה
וְאַהֲמָה, וְלֹא יוֹתֵר. זֶה לְתַפְלַת
הַבֶּקֶר - וְזֶה לְתַפְלַת הַמִּנְחָה.
מִשׁוּם כְּךָ דִּיק אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה.
בַּבֶּקֶר, שְׁהִיא שְׁעַת הַחֹסְד,
מְסַפִּיק לוֹ בְּחֹסְד בְּאֲשִׁיחָה.
וּבְמִנְחָה, שְׁהִיא שְׁעַת הַדִּין
הַקָּשָׁה, צְרִיף הַמְּיָה, וּמִשׁוּם כְּךָ
וְאַהֲמָה. אַחַר כְּךָ כְּשֶׁנֶּחְלַק
הַלֵּילָה, הִיָּה קָם לְשִׁירוֹת
וְתוּשְׁבַחוֹת כְּרָאוּי, שְׁכַתוּב (תהלים
סב) וּבְלִילָה שִׁירָה עַמִּי, וְהִרִי
נִתְבָּאֵר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִלְכוּ. הִלְף אוֹתוֹ
הָאִישׁ עֲמוֹ עַד טְבַרְיָה. בְּעוֹדֵם
הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא
רְאֵה, תְּפִלוֹת כְּנֻסָּת תְּמִידִין
תְּקֻנוֹם הַחֻכְמִים שֶׁל אַנְשֵׁי כְּנֻסָּת
הַגְּדוֹלָה, מִשׁוּם שְׁנַמְצָאוֹת
שְׁתַּיִם, שְׁכַתוּב (במדבר כח) אֵת
הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת
הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם,
וְהֵם נִקְרָבִים בְּשְׁנֵי הַזְּמַנִּים הֵלְלוּ
שֶׁל הַיּוֹם, שְׁהֵם זְמַנֵּי הַתְּפִלָּה.

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, הִרִי בַתְּחִלָּה
הָאָבוֹת תְּקִינוּ אֵת הַתְּפִלוֹת הֵלְלוּ,
וּמָה שְׁתַּקִּינוּ אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק הוּא
הַעֶקֶר. וּמָה שְׁתַּקִּין יַעֲקֹב שְׁהוּא
הַמְּשַׁבַּח שֶׁל הָאָבוֹת, לְמָה הִיא
רִשׁוֹת וְלֹא עַקֵּר כְּמוֹ אֲלוֹ?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הִרִי נִתְבָּאֵר,
אֲבָל בֹּא רְאֵה, שְׁנֵי הַזְּמַנִּים הֵלְלוּ
שֶׁל שְׁתֵּי הַתְּפִלוֹת אֵינָם אֶלָּא
לְחַבְּרָא אֵת יַעֲקֹב לְגוֹרְלוֹ. פִּיּוֹן
שְׁהַתְּחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה, אִינוּן
צְרִיכִים יוֹתֵר. שְׁכִיּוֹן שְׁנַתְּנָה
הָאִשָּׁה בֵּין שְׁתֵּי הַזְּרוּעוֹת
וּמִתְחַבְּרַת בְּגוּף, לֹא צְרִיף יוֹתֵר,
וְעַל כֵּן אֲנוּ צְרִיכִים לְעוֹרֵר שְׁתֵּי
הַזְּרוּעוֹת בְּגִלְל שְׁנַתְּנָה בִּינְיָהֵם.
פִּיּוֹן שְׁהִיא בִּינְיָהֵם, הַגּוּף
וְהָאִשָּׁה, אִזְ דְּבְרִיָּהֵם בְּלַחֲשׁ שְׁלֹא
לְהַזְכִּיר.

וּמִשׁוּם כְּךָ, יַעֲקֹב מְשַׁמֵּשׂ בְּמֵרוֹם שְׁנִינֵנוּ. מָה זֶה בְּמֵרוֹם? כְּמוֹ שְׁנַמְר (תהלים צב) וְאַתָּה מְרוֹם לְעוֹלָם

ה'. והכל הוא סוד ליוֹדְעֵי הַדִּין. פֶּאוּ רַבִּי אַבָּא וְהִיְהוּדֵי הֵהוּא וּנְשָקוּ אֶת יָדוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, עַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא לְמַדְתִּי בְדַבְרֵי הַזֶּה, רַק עֲכָשׁוּ. אֲשֶׁרִי חֲלָקִי שְׂזִכִיתִי לְשִׁמְעַע אוֹתוֹ.

וַיְבִיֵאֵהּ יִצְחָק הָאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה. הָאֵהֱלָה? הִנֵּה צָרִיף לְהֵיטִיב לְאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ! מַה זֶה הָאֵהֱלָה? שְׁחִזְרָה לְשֵׁם הַשְּׂכִינָה. מִשּׁוּם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁשָׂרָה הֵיטָה קִיָּמָה בְּעוֹלָם, לֹא זָוָה מִמֶּנָּה הַשְּׂכִינָה, וְגַר הִיָּה דוֹלֵק מֵעֶרֶב שֶׁבֶת לְעֶרֶב שֶׁבֶת וְהִיָּה מְאִיר אֶת כָּל אוֹתָם יְמֵי הַשָּׁבוּעַ. אַחַר שֶׁמָּתָה, כָּבָה אוֹתוֹ הַגֵּר. כִּיּוֹן שֶׁבָּאָה רַבְּקָה, חִזְרָה הַשְּׂכִינָה וְהִדְלִיקָה אֶת הַגֵּר. שָׂרָה אִמּוֹ - שֶׁדָּמְתָה לְשָׂרָה בְּכָל מַעֲשֵׂיהָ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּמוֹ שֶׁדְּמוּתוֹ שֶׁל יִצְחָק הֵיטָה כְּדְמוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְכָל מִי שֶׁרָאָה אֶת יִצְחָק אָמַר זֶה וְדָאִי אַבְרָהָם שֶׁהוּלִיד אֶת יִצְחָק - כִּף גַּם דְּמוּתָהּ שֶׁל רַבְּקָה מִמֶּשׁ הֵיטָה כְּדְמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה, וּמִשּׁוּם כִּף שָׂרָה אִמּוֹ וְדָאִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּכָל כִּף זֶה, אֲכַל בֹּא רָאָה, זֶהוּ סוּד. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁשָׂרָה מָתָה, דְּמוּתָהּ לֹא זָוָה מִן הַבֵּית, וְלֹא נִרְאָתָה שֵׁם מִיּוֹם שֶׁמָּתָה עַד שֶׁבָּאָה רַבְּקָה. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנְסָה רַבְּקָה, נִרְאָתָה דְּמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה, שֶׁפְּתוּב וַיְבִיֵאֵהּ יִצְחָק הָאֵהֱלָה וְגוֹ'. מִיָּד שָׂרָה אִמּוֹ נִרְאָתָה שֵׁם. וְלֹא הִיָּה רוֹאָה, רַק יִצְחָק לְבַדּוֹ כִּשְׁנִכְנַס לְשֵׁם, וְעַל כֵּן וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ. [ס"א מה זֶה אַחֲרֵי אִמּוֹ? אַחֲרֵי] שְׂאִמּוֹ נִרְאָתָה וְהִזְדַּמְנָה בַּבֵּית, וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב אַחֲרֵי מֵיתַת אִמּוֹ, אֶלֶּא אַחֲרֵי אִמּוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מַה שׁוֹנָה שֶׁפְּתוּב בְּיִצְחָק, וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה

מִרוּם לְעוֹלָם יְיָ. וְכֹלֵא אִיהוּ רָזָא לְיֹדְעֵי מַדִּין. אָתוּ רַבִּי אַבָּא וְהֵהוּא יוֹדָאִי וּנְשָקוּ יָדָאִי. אָמַר רַבִּי אַבָּא עַד יוֹמָא דִּין לֹא קָאִימְנָא בְּמַלְהָ דָּא בַר הַשְּׁתָּא. זַפָּאָה חוֹלְקֵי דְזִכִּינָא לְמִשְׁמַע לֵיהּ:

וַיְבִיֵאֵהּ יִצְחָק הָאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַאי קָרָא קָשָׁיָא. הָאֵהֱלָה. לְאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ מִיבְעֵי לֵיהּ, מָאִי הָאֵהֱלָה. דְּאֵהֲדַרְתָּ תַּמָּן שְׂכִינְתָּא, בְּגִין דְּכָל זְמַנָּא דְשָׂרָה קָיִימָא בְּעַלְמָא שְׂכִינְתָּא לֹא אַעֲדֵי מִינָהּ, וְשָׂרְגָא הָוָה דְּלִיקַת מֵעֶרֶב שֶׁבֶת לְעֶרֶב שֶׁבֶת וְהִוָּה נְהִיר כָּל אִינוּן יוֹמֵי דְשֶׁבֶתָּא, בְּתַר דְּמֵיתַת, כְּבִתָּה הֵהִיא שְׂרָגָא. כִּיּוֹן דְּאֵתַת רַבְּקָה אֵהֲדַרְתָּ שְׂכִינְתָּא וְשָׂרְגָא אֲדִלִיקַת. שָׂרָה אִמּוֹ, דְּדַמְיָא לְשָׂרָה בְּכָל עוֹבְדָהָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר כְּמַה דְּדִיוֹקְנִיָּה דְּיִצְחָק הָוָה כְּדִיוֹקְנִיָּה דְּאַבְרָהָם, וְכָל מָאן דְּחָמֵי לְיִצְחָק אָמַר דָּא אַבְרָהָם, וְדָאִי אַבְרָהָם הוּלִיד אֶת יִצְחָק, הִכִּי נָמִי רַבְּקָה דִּיוֹקְנָה מִמֶּשׁ הַוָּת דִּיוֹקְנָא דְשָׂרָה, וּבְגִין כִּף שָׂרָה אִמּוֹ וְדָאִי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּכֹלֵא הִכִּי הוּא, אֲכַל תָּא חֲזִי, רָזָא אִיהוּ דְאֵף עַל גַּב דְּשָׂרָה מֵיתַת, דִּיוֹקְנָה לֹא אַעֲדֵי מִן בֵּיתָא, וְלֹא אֲתַחֲזִי תַּמָּן מִיּוֹמָא דְּמֵיתַת עַד דְּאֵתַת רַבְּקָה, כִּיּוֹן דְּעַאֲלַת רַבְּקָה אֲתַחֲזִיאת דִּיוֹקְנָא דְשָׂרָה, דְּכִתִּיב וַיְבִיֵאֵהּ יִצְחָק הָאֵהֱלָה וְגוֹ' מִיָּד שָׂרָה אִמּוֹ אֲתַחֲזִיאת תַּמָּן, וְלֹא הָוָה חָמֵי לָהּ בַר יִצְחָק בְּלַחֲדוּי כַּד אַעֲלִיל תַּמָּן, וְעַל דָּא וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ (כ"א מָאִי אַחֲרֵי אִמּוֹ, אַחֲרֵי) דְּאִמּוֹ אֲתַחֲזִיאת וְאִזְדַּמְנָא בְּבֵיתָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב אַחֲרֵי מֵיתַת אִמּוֹ, אֶלֶּא אַחֲרֵי אִמּוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מָאִי שְׂנָא דְכִתִּיב בֵּיהּ בְּיִצְחָק וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וְתַהִי לוֹ לְאִשָּׁה

וַיֵּאָהֲבָהּ. פִּינּוֹן דְּאָמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה לֹא יִדְעָנָא דְהוּא רַחִים לָהּ, דְּהָא כָּל בְּנֵי עֲלָמָא רַחֲמֵי לְנִשְׂיֵיהּ. מָאִי שְׁנָא בִּיצְחָק דְכִתִּיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ.

ותהי לו לאשה ויאהבה? פינן שאמר ותהי לו לאשה, לא ידענו שהיא אהב אותה? שהרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם. מה שונה ביצחק שכתוב בו ויאהבה?

אַלְא וְדָאִי אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲמֵמוּ דְדְכוּרָא לְגַבֵּי אֲתַתָּא לָאו אִיהוּ אֲלָא שְׁמַאֲלָא דְכִתִּיב, שְׁמַאלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחֻשְׁפוֹ וְלִילָהּ כְּחַד אֵינּוֹן, וְשְׁמַאֲלָא אֲתַעַר רַחֲמֵמוּ תְדִיר לְגַבֵּי נוֹקְבָא וְאַחִיד בָּהּ, וְעַל דָּא אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם (ס"א הוה) רַחִים לָהּ לְשָׂרָה לֹא כִתִּיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָה אֲלָא בִּיצְחָק. וְאִי תִימָא וַיֵּאָהֲבָה יַעֲקֹב אֶת רַחֵל, סְטָרָא דִּיצְחָק דְהוּא בֵּיהּ קַעְבִּיד לִיהּ.

תא חזי, אברהם כד חמא לשרה (ס"א לרבקה) הוה מחבק לה ולא תיר, אבל יצחק דאיהו בעלה אחיד בה ושוי דרועיה תחות רישה דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. לבתר אתא יעקב ושמש ערסא ואוליד תריסר שבטין פלא כדקא יאות.

וְתָא חֲזִי אַבְהֵן פְּלֵהוּ בְרִזָּא חֲדָא (דף קלג ע"ב) אַזְלוּ. וְכֻלְהוּ שְׁמָשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁין כָּל חַד מְנַיְיְהוּ, אַבְרָהָם בְּאַרְבַּע שָׂרָה וְהֶגֶר וְתָרִי פִלְגָשִׁים. דְכִתִּיב וּלְבַנֵּי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם, פִּלְגָשִׁים תָּרִי הָא אַרְבַּע.

יִצְחָק בְּרִזָּא דְאַרְבַּע דִּסְטִירוּ דְרַבְּקָה, דְכִתִּיב וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה חַד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה תָרִי. וַיֵּאָהֲבָה תִלְתָּ. וַיִּנְחָם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ הָא אַרְבַּע. לְקַבֵּל דָּא הוּוּ לִיעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁין. וְכֻלָּא בְרִזָּא חֲדָא.

רבי חייא אמר אברהם ויצחק שמשו כל חד באתתא חדא ברזא דקודשא. אברהם בסוד של קדש. אברהם עם שרה, יצחק עם רבקה. דכנגד שניהם היו ארבע נשים ליעקב בשני והכל בסוד אחד.

רבי חייא אמר, אברהם ויצחק שמשו כל אחד עם אשה אחת

בא ראה, כשאברהם ראה את שרה (ס"א את רבקה), הנה מחבק אותה ולא יותר. אבל יצחק שהוא בעלה, אחז בה ושם את זרועו תחת ראשה, שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. אחר כך בא יעקב ושמש מטתו, והוליד שנים עשר שבטים, כלם פראוי.

וכא וראה, כל האבות הלכו בסוד אחד, וכלם שמשו בארבע נשים כל אחד מהם. אברהם בארבע - שרה והגר ושתי פילגשים, שכתוב ולבני הפילגשים אשר לאברהם. פילגשים - שתיים. הנה ארבע. יצחק בסוד של ארבע של הצד של רבקה, שכתוב ויקח את רבקה - אחד. ותהי לו לאשה - שתיים. ויאהבה - שלש. וינחם יצחק אחרי אמו - הנה ארבע. כנגד זה היו ליעקב ארבע נשים. והכל בסוד אחד.

רבי חייא אמר, אברהם ויצחק שמשו כל אחד עם אשה אחת בסוד של קדש. אברהם עם שרה, יצחק עם רבקה. דכנגד שניהם היו ארבע נשים ליעקב בשני

חֲלָקִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עָלוּ הַדְּבָרִים לְמִקּוֹמָם, שֶׁהָרִי הִפְלֵ נַעֲשֶׂה בְּסוּד קְדוּשָׁה, וְהִכַּל בְּסוּד אֶחָד.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה. קְטוּרָה זוּ הִיא הַגֵּר. שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, אַחֵר שֶׁנִּפְרְדָה הַגֵּר מֵאַבְרָהָם וְטַעַמָּה אַחֵר גְּלוּלֵי אֲבִיָּה, אַחֵר כֶּף נִקְשְׁרָה לְמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וּמִשׁוּם כֶּף הַשְׁתַּנָּה שָׁמָּה וְנִקְרָאָה קְטוּרָה בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וְשִׁלַּח אַבְרָהָם וְלָקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאֵן שֶׁשְׁנוּי שֵׁם מְכַפֵּר עַל חַטָּאִים, וְעַל כֵּן הַשְׁתַּנָּה שָׁמָּה. וַיֹּסֵף אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֹּסֵף? אִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹסִיף עַל שָׂרָה - לֹא כֶּף! אֲלֵא בִימֵי שָׂרָה הַזְּדוּגָה עָמָה פַּעַם אַחַת, וְאַחֵר כֶּף גֵּרָשׁ אוֹתָהּ עַל עֶסְקִי יִשְׁמַעֲאֵל, וְאַחֵר כֶּף וַיֹּסֵף, כְּמוֹ מִקְדָּם פַּעַם אַחֲרַת עַל מַה שֶׁנִּשְׁאַ אֹתָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְלִפִּי שֶׁשְׁתַּנָּה מַעֲשִׂיָּה, כֶּף גַּם שָׁנָה שָׁמָּה.

בֹּא רֵאֵה, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ - שֶׁהִתְגַּלְתָּה דְמוּת שָׂרָה, וַיִּצְחָק הַתַּנְחֵם אַחֲרֵי שֶׁהִתְגַּלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוּתָהּ הִיָּה רוֹאֶה כֹּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אֵף עַל גֵּב שֶׁנִּשְׁאַ, לֹא נִכְנַס לְאוֹתוֹ הַבֵּית, וְלֹא הִכְנִיס אֶת אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדֵי שֶׁשִּׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיִּבְאֶהֱלָ שָׂרָה לֹא נִרְאָתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֲלֵא רִבְקָה.

וְאֵף עַל גֵּב שֶׁאַבְרָהָם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁדְמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה נִגְלָתָה שָׁם, הַשְּׂאִיר לִיִּצְחָק אוֹתוֹ הָאֵהֱלָ, לְרֵאוֹת אֶת הַדְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ בְּכֹל יוֹם. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיִּצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דוּקָא, זֶה אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל שָׂרָה בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁכָּן.

בְּשָׂרָה, יִצְחָק בְּרִבְקָה, וְלִקְבֵל תְּרוּוֹיָהּ הָיָה אַרְבַּע נָשִׁין לִיִּצְעֻק בְּתָרִין חוֹלְקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר סְלִיקוּ מַלִּין לְאַתְרֵיָּהּ. דִּהָא כֹּלָא בְּרֵזָא קְדִישָׁא אַתְּעַבַד וְכֹלָא בְּרֵזָא חֲדָא:

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה. קְטוּרָה דָּא הִיא הַגֵּר. דִּהָא תַנִּינָן בְּתַר דְאַתְּפָרְשָׁא הַגֵּר מִנִּיהּ דְאַבְרָהָם וְטַעַמָּה בְּתַר גְּלוּלֵי דְאַבּוּהָ, לְבַתָּר אַתְּקַשְׂרָא בְּעוּבְדִין דְכַשְׂרוֹן, וּבְגִין כֶּף אֲשֶׁתַּנִּי שָׁמָּה וְאַקְרִי קְטוּרָה בְּעוּבְדִין דְכַשְׂרוֹן, וְשִׁדְר אַבְרָהָם וְנִסְכָּה לִיהּ לְאַנְתּוּ. מִכָּאֵן דְשְׁנוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוּבִין, וְעַל דָּא אֲשֶׁתַּנִּי שָׁמָּה.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם, מָאִי וַיֹּסֵף, אִי תִימָא דְעַל שָׂרָה אִיהוּ דְאוּסִיף, לָאו הֲכִי. אֲלֵא בְיוֹמָהּ דְשָׂרָה אֲזִדּוּגָה בְּהַדָּה זְמַנָּא חֲדָא, וְלְבַתָּר תְּרִיף לָהּ עַל עֶסְקִי דִישְׁמַעֲאֵל, וְלְבַתָּר וַיֹּסֵף כְּמִלְקָדְמִין זְמַנָּא אַחְרָא עַל מַה דְנָסִיב לָהּ בְּקַדְמִיתָא. וְכַפּוּם דְשְׁנֵי עוּבְדָהּ הֲכִי נָמִי שְׁנֵי שָׁמָּה.

הָא חֲזִי, דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ. דְאַתְּגַלִּיא דְיוֹקְנָא דְשָׂרָה וַיִּצְחָק אַתְּנַחֵם אַחֲרֵי דְאַתְּגַלִּיא אִמּוֹ, וְדְיוֹקְנָהּ הָוּה חֲמִי כֹל יוֹמָא. וְאַבְרָהָם אֵף עַל גֵּב דְאִינְסִיב לָא עָאֵל בְּהִוָּא בֵּיתָא וְלֹא אָעִיל לָהּ לְהֵאִי אַתְתָּא תַמָּן, בְּגִין דְשִׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וּבְאֵהֱלָ דְשָׂרָה לָא אַתְחֲזִי אַתְתָּא אַחְרָא אֲלֵא רִבְקָה.

וְאַבְרָהָם אֵף עַל גֵּב דִּהוּהוּ יָדַע דְדְיוֹקְנָא דְשָׂרָה אַתְּגַלִּיא תַמָּן, שֶׁבְקִיָּה לִיִּצְחָק הִוָּא אֵהֱלָ לְמַחְמֵי דְיוֹקְנָא דְאִמִּיהּ כֹּל יוֹמָא. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיִּצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיִּקָּא, דָּא הִוָּא דְיוֹקְנָא דְשָׂרָה בְּהִוָּא מִשְׁכָּנָא.

דָּבַר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לַיִצְחָק, וְרָזָא דְמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה לְאַתְדַבְּקָא יִצְחָק בְּדַרְגָּא דְחוּלְקִיָּה כְּדָקָא יְאוּת. תָּא חֲזִי, הֵכָא אֲתַפְּלִיל (ס"א מִיָּא בְּאִשָּׁא) אֲשָׁא בְּמִיָּא, וְדָאֵי אֲשָׁא נְטִיל מִיָּא, מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לַיִצְחָק דָּא מִיָּא דְאַתְפְּלִיל בְּאִשָּׁא. וּבְקַדְמִיתָא אֲתַפְּלִיל כְּחֻדָּא אֲשָׁא בְּמִיָּא. אֵימְתִי, בְּשַׁעְתָּא דְעַקְדָּא לִיָּה לַיִצְחָק לְמַעַבְדָּא בֵּיה דִּינָא כְּדִין אֲתַפְּלִיל אֲשָׁא בְּמִיָּא. וְהַשְׁתָּא אֲתַפְּלִילוּ מִיָּא בְּאִשָּׁא, לְמַהוּי כְּלָא רָזָא דְמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה:

וְרַבְנֵי הַפְּיִלְגָּשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מֵאֵי מִתְּנּוֹת. אֲלִין סְטָרֵי דְרַגִּין תַּתְּאִין דְּאִינוּן שְׁמַהֲן דְּסְטָרֵי רוּחַ מְסַאָבָא בְּגִין לְאַשְׁלֵמָא דְרַגִּין, וְאַסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כָּלָא בְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי.

בְּנֵי הַפְּיִלְגָּשִׁים, אֲלִין הוּוּ בְּנֵי קְטוּרָה פְּלִגְשׁ בְּקַדְמִיתָא וּפְלִגְשׁ הַשְׁתָּא. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר פְּלִגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, דְּלָא לְשַׁלְטָאָה לְגַבִּיָּה דִּיִצְחָק. בְּעוּדְנּוּ חֵי, בְּעוּד דְּהוָּה אַבְרָהָם חֵי וְקָיִים בְּעֵלְמָא דְּלָא יְקַטְרִגוּן לִיָּה לְבַתָּר, וּבְגִין דִּיתַתְּקֵן יִצְחָק בְּסִטְרֵי דִּינָא קִשְׁיָא עֲלָאָה לְאַתְתַּקְפָּא עַל כָּלָהוּ, וּכְלָהוּ אֲתַפְּפִיזֵן קַמִּיָּה. קְדָמָה אֶל אַרְצֵן קָדָם, בְּגִין דְּתַמָּן אִינוּן סְטָרֵי חֲרָשֵׁי מְסַאָבֵי.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב (מַלְכִּים א ה) וַתִּרְכַּב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכַמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. אֲלִין אִינוּן דְּהוּוּ מִבְּנֵי (אִינוּן) בְּנֵי פִילְגְשִׁים דְּאַבְרָהָם, וְהָא אֹקִימָנָא דְהָא בְּאִינוּן הַרְרֵי קָדָם אִינוּן דְּאוּלְפִין חֲרָשִׁין לְבְנֵי נְשָׂא, וּמַהִיָּא אַרְצֵן קָדָם נְפָקוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם בְּנוֹ וּכְלָהוּ חֲרָשֵׁי וְהָא אֹקִימוּהָ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב) מִי נָתַן

דְּבַר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לַיִצְחָק, סוּד הָאִמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁיִּדְבַּק יִצְחָק בְּדַרְגַת חֲלָקוֹ כְּרָאוּי. בֵּא רָאָה, כָּאֵן נִכְלָלוּ (מִיָּם עִם אִשׁ) אִשׁ עִם מִיָּם. וְדָאֵי אִשׁ נוֹשָׂא מִיָּם. מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לַיִצְחָק, זֶה הַמִּיָּם שֶׁנִּכְלָלִים בְּאִשׁ. וּבְרָאשׁוֹנָה נִכְלָלוּ יַחַד אִשׁ וּמִיָּם. מְתִי? בְּשַׁעְתָּא דְעַקְדָּא יִצְחָק לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִּין, אִזְ נִכְלָלָה הָאִשׁ בְּמִיָּם. וְכָאֵן נִכְלָלוּ מִיָּם בְּאִשׁ, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּסוּד הָאִמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וְרַבְנֵי הַפְּיִלְגָּשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מַה זֶה מִתְּנּוֹת? אֵלוּ הַצְּדִידִים הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהֵם שְׁמוֹת שֶׁל צְדִידֵי רוּחַ הַטְּמָאָה כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרָגוֹת, וְהַתְּעֵלָה יִצְחָק עַל הַכֹּל בְּאִמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה כְּרָאוּי.

בְּנֵי הַפְּיִלְגָּשִׁים - אֵלוּ הֵיוּ בְּנֵי קְטוּרָה. פִּלְגְשׁ בְּרָאשׁוֹנָה, וּפִלְגְשׁ פְּעֵת. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פִּילְגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ - שְׁלָא לְשַׁלְטָא אֲצֵל יִצְחָק. בְּעוּדְנּוּ חֵי - בְּעוּד שְׁאֲבָרָהֶם הִיָּה חֵי וְקָיִים בְּעוֹלָם, שְׁלָא יִתְגַּרְוּ בּוֹ אַחַר כֵּן, וּכְדִי שֶׁיִּצְחָק יִתְקַן בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה הָעֲלִיּוֹן שֶׁיִּתְגַּבֵּר עַל כָּלָם וְכָלָם יִכְנַעוּ לְפָנָיו. קְדָמָה אֶל אַרְצֵן קָדָם - מִשּׁוּם שֶׁשָּׂם הֵם צְדִידֵי הַכְּשָׁפִים הַטְּמָאִים.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (מַלְכִּים-א ה) וַתִּרְכַּב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכַמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. אֵלוּ הֵם שֶׁהֵיוּ מִבְּנֵי (הֵם) בְּנֵי פִילְגְשִׁים שֶׁל אַבְרָהָם. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם הַרְרֵי קָדָם הֵם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם, וּמֵאוֹתָהּ אַרְצֵן קָדָם יִצְאוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם, וְכָלָם מְכַשְׁפִּים, וְהָרִי בְּאַרְוֵהוּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב)

מי נתן למשפּה יַעֲקֹב ויִשְׂרָאֵל
לְבוֹזִים הָלֵא ה' וְגו'. בא רֵאָה,
מִזְמַן שֶׁנַּחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
הַבְּרֻכּוֹת לֹא שׁוֹרוֹת בְּעוֹלָם
וְנִמְנָעוֹת, כְּכִיכּוֹל נִמְנָעוֹת
מִמְעַלָּה וּמִטָּה, וְכֵל אוֹתָן שָׁאֵר
הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת מִתְּגַבְּרוֹת
וְהוֹלְכוֹת וְשׁוֹלְטוֹת עַל יִשְׂרָאֵל,
מִשׁוּם שֶׁהֵם גָּרְמוּ בַחֲטָאֵיהֶם.

הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין מִתְיַשְׁבִּים
דְּבָרָיו, שֶׁכְּתוּב מִי נָתַן לַמֶּשֶׁפָּה
יַעֲקֹב. כִּינּוּן שֶׁאָמַר מִי נָתַן
לַמֶּשֶׁפָּה יַעֲקֹב ויִשְׂרָאֵל, מֵה זֶה
חֲטָאנוּ לוֹ? הֲיָה צָרִיף לְהִיּוֹת
חֲטָאוּ לוֹ! וְאִם אָמַר חֲטָאנוּ לוֹ,
מֵהוּ וְלֹא אָבוּ? וְלֹא אָבִינוּ צָרִיף
לְהִיּוֹת!

אֲרָא בְּשַׁעַר שֶׁנַּחֲרַב הַמִּקְדָּשׁ
וְנִשְׂרַף הַהֵיכָל וְהָעַם הִגְלָה,
רִצְתָה הַשְּׂכִינָה לְהַעֲקֹר מִמְּקוֹמָהּ
וְלָלַכְתָּ עִמָּהֶם בְּגָלוֹת. אָמְרָה:
אַלְף בְּרֵאשׁוֹנָה לְרֵאוֹת אֶת בֵּיתִי
וְהֵיכָלִי, וְאֶפְקֹד אֶת מְקוֹמוֹת
הַכְּהָנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים
בְּבֵיתִי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שַׁעַר
הַסְּתַפְּלָה כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה
וְרֵאָתָה אֶת בַּעֲלָה מְסַתְּלֵק מִמֶּנָּה
לְמַעְלָה לְמַעְלָה. יוֹדָה לְמִטָּה,
נִכְנְסָה לְבֵית וְהַסְּתַפְּלָה בְּכֵל
אוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת, וְנִשְׁמַע קוֹל
לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְנִשְׁמַע קוֹל
לְמִטָּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (יִרְמִיָּה ל"א) קוֹל
בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים
רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ וְגו',
וּבְאֵרוֹהָ.

כִּינּוּן שֶׁנִּכְנְסָה לְגָלוֹת, הַסְּתַפְּלָה
עַל הָעַם, וְרֵאָתָה שֶׁדוֹחֲקִים
אוֹתָם וְרוֹמְסִים אוֹתָם בְּגָלוֹת כִּינּוּן
רַגְלֵי שָׁאֵר הָעַמִּים. אַזְ אָמְרָה:
(יִשְׁעִיָּה מ"ב) מִי נָתַן לַמֶּשֶׁפָּה יַעֲקֹב
וְגו'. וְהֵם אוֹמְרִים: הֲלֵא ה' זֶה
חֲטָאנוּ לוֹ. וְהֵיא אוֹמְרָת: וְלֹא אָבוּ
בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שִׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

לַמֶּשִׁיפָה יַעֲקֹב (ד' קלד ע"א) ויִשְׂרָאֵל לְבוֹזִים
הֲלֵא יי וְגו'. תָּא חֲזִי, מִזְמַנָּא דְאַתְחַרְבַּ בֵּי
מִקְדָּשָׁא בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין בְּעַלְמָא וְאַתְמַנְעוּ,
כְּכִיכּוֹל אַתְמַנְעוּ מִעֵילָא וְתַתָּא, וְכֵל אֵינוּן
שָׁאֵר דְרֵגִין תַּתָּאִין מִתַּתְּקָפִי וְאַזְלִי וְשְׁלִטִי
עַלְיֵיהוּ דִישְׂרָאֵל בְּגִין דְאֵינוּן גָּרְמוּ בַחֲבוּבֵיהוּ.

הָאֵי קָרָא לֹא אַתְיִישְׁבֵן מְלִיָּה דְכְּתִיב מִי נָתַן
לַמֶּשִׁיפָה יַעֲקֹב, כִּינּוּן דְאָמַר מִי נָתַן
לַמֶּשִׁיפָה יַעֲקֹב ויִשְׂרָאֵל, מֵהוּ חֲטָאנוּ לוֹ,
חֲטָאוּ לוֹ מִיבְעֵי לֵיהּ, וְאֵי אָמַר חֲטָאנוּ לוֹ,
מֵאֵי וְלֹא אָבוּ, וְלֹא אָבִינוּ מִיבְעֵי לֵיהּ.

אֲרָא בְּשַׁעַר דְאַתְחַרְבַּ מִקְדָּשָׁא וְאַתְּוֹקֵד
הֵיכְלָא וְעַמָּא אַתְגְּלִי, בְּעֵיא שְׂכִינְתָּא
לְאַתְעַקְרָא מִדּוֹכְתָּהּ וְלְמִיָּהּ עַמְהוּן בְּגָלוֹתָא,
אָמְרָה אֵיָּהּ בְּקַדְמִיתָא לְמַחְמֵי בֵּיתָאֵי
וְהֵיכְלָאֵי וְאַפְקוֹד עַל דּוֹכְתֵי דְכְּהָנִי וְלִיוָאֵי
דְהוּוּ פְּלַחִין בְּבֵיתָאֵי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּהֵיא שַׁעַר אַסְתַּפְּלַת
כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא וְחַמַּאת דְּבַעֲלָה
אַסְתַּלַּק מִנָּה לְעֵילָא לְעֵילָא, נַחַתַת לְתַתָּא
עֲאֵלַת בְּבֵיתָא וְאַסְתַּפְּלַת בְּכֵל אֵינוּן דּוֹכְתֵי,
וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא לְעֵילָא לְעֵילָא וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא
לְתַתָּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב (יִרְמִיָּה ל"א) קוֹל בְּרָמָה
נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ
וְגו' וְאוֹקְמוּהָ.

כִּינּוּן דְעֲאֵלַת בְּגָלוֹתָא אַסְתַּפְּלַת בְּעַמָּא
וְחַמַּאת דְּדַחְקֵי לֹון וְרַמְסֵי לֹון בְּגָלוֹתָא
כִּינּוּן רַגְלֵיהוּ דְשָׁאֵר עַמִּין, כִּינּוּן אָמְרַת (יִשְׁעִיָּה מ"ב)
מִי נָתַן לַמֶּשִׁיפָה יַעֲקֹב וְגו'. וְאֵינוּן אָמְרִין
הֲלֵא יי זֶה חֲטָאנוּ לוֹ. וְהֵיא אָמְרַת וְלֹא אָבוּ
בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שִׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהֵיא אוֹמְרַת: וְלֹא אָבוּ
בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שִׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

ובשעה שעתיד הקדוש ברוך הוא לפקד את עמו, כנסת ישראל תשוב מן הגלות בראשונה. [אומר לה הקדוש ברוך הוא]: תלכי לבית פדי שבית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה הקדוש ברוך הוא: קומי מן העפר. היא שבה ואמרת: לאיזה מקום אלף? ביתי תרב, והיכלי נשרף באש.

עד שהקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את קרית ירושלים, ואחר כך יקים אותה מן העפר. זהו שכתוב (תהלים קמז) בונה ירושלים ה' וגו'. בונה ירושלים בראשונה, ואחר כך נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה: (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויכנס את גליות ישראל. זהו שכתוב בונה ירושלים ה' - בראשונה, ואחר כך - נדחי ישראל יכנס. ואז הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, זו תחית המתים, וכתוב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן.

ואמן.
פרשת ואלה תולדות יצחק
ואלה תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר (תהלים ק) מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדיא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

ובשעתא דזמין קדשא בריך הוא למפקד על עמיה, כנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא (אמר ליה קדשא בריך הוא) תיהי לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ויימא לה קדשא בריך הוא קומי מעפרא. היא תבת ואמרה לאן אתר איהך, ביתאי תרב היכלי אתוקד בנורא.

עד דקדשא בריך הוא יבני בי מקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדיא הוא דכתיב (תהלים קמז) בונה ירושלים יי וגו'. בונה ירושלים בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויתפניש גלותהון דישראל. הדיא הוא דכתיב בונה ירושלים יי, בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם דא תחית המתים. וכתיב, (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך יי לעולם אמן ואמן: (ע"ב פרשת חיי שרה).

פרשת תולדות

ואלה (בראשית כח) תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר (תהלים ק) מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדיא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה, אי בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

ואחר כך יחטא ואתה פדון אותו,

למה יהיו מעשי יָדִיךָ לְחַנּוּם, שְׁהָרִי לֹא יוּכַל לְסַבֵּל אֶת דִּינְךָ? אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִנֵּה תִקְנָתִי תִשׁוּבָה טָרָם שֶׁבְּרֵאתִי אֶת הָעוֹלָם. אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם בְּשֶׁעָה שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ וּבְרָא אֶת הָאָדָם, אָמַר לוֹ: עוֹלָם, עוֹלָם, אַתָּה וְחַקוֹתֶיךָ לֹא יִתְקַיְמוּ אֲלֵא עַל הַתּוֹרָה.

וּכְשׁוּם כִּף בְּרֵאתִי כִּף אֶת הָאָדָם, כְּדֵי שְׁיִתְעַסֵּק בָּהּ, וְאִם לֹא - הָרִינִי מִחֲזִירָךְ לְתַהוּ וּבַהוּ, וְהַפֵּל בְּשֶׁבִיל הָאָדָם קִנְיָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה מוה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עֲלֶיהָ בְּרֵאתִי. וְהַתּוֹרָה עוֹמְדַת וּמְכַרִּיזָה לְפָנַי בְּנֵי אָדָם כְּדֵי שְׁיִתְעַסְקוּ וְיִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וְאִין מִי שְׁיִרְכִין אָזְנוֹ.

בֹּא רְאֵה, כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, מְקַיֵּם הָעוֹלָם וּמְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה עַל תְּקוּנָתוֹ כְּרֵאוּי, וְאִין לָךְ כָּל אִיבָר וְאִיבָר בְּאָדָם שֶׁאִין כְּנֻגָדוֹ בְּרִיָּה בְּעוֹלָם. שְׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁאָדָם נִחְלַק לְאִיבָרִים, וְכֻלָּם עוֹמְדִים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת מְתַקְנִים אֵלָיו עַל אֵלָיו וְכֻלָּם גּוֹף אֶחָד - כִּף גַּם הָעוֹלָם, כָּל אוֹתָם בְּרִיּוֹת כָּלָם אִיבָרִים אִיבָרִים וְעוֹמְדִים אֵלָיו עַל אֵלָיו, וְכֹאֲשֶׁר כָּלָם מְתַקְנִים - הִנֵּה גּוֹף [אחת] מִמֶּשׁ.

וְהַכֵּר כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה שְׁהָרִי כָּל הַתּוֹרָה אִיבָרִים וּפְרָקִים וְעוֹמְדִים אֵלָיו עַל אֵלָיו, וְכִשְׁכֹּלֵם נִתְקַנְיָם - נַעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד. כִּיּוֹן שְׁדוּד הַסֵּתֶפֶל בְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה, פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלָם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאֶה הָאֶרֶץ קִנְיָנָךְ.

בַּתּוֹרָה כָּל הַסּוּדוֹת עֲלִיוֹנִים חֲתוּמִים שֶׁלֹּא יִכּוּלִים לְהַשִּׁיג. בַּתּוֹרָה כָּל אוֹתָם דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁהַתְּגַלּוּ וְלֹא הַתְּגַלּוּ. בַּתּוֹרָה הֵם כָּל הַדְּבָרִים שֶׁלְמַעַלָּה וְלִמְטָה.

בְּרַ נְשׁ יִתְבַּרֵּי, וּלְבַתֵּר יִחֲטִי וְאַנְתָּ תִידוּן לִיָּהּ, אֲמַאי יְהוּן עוֹבְדֵי יָדְךָ לְמַגְנָא, דְּהָא לֹא יִיכּוּל לְמַסְבֵּל דִּינְךָ. אָמַר לִיָּהּ קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, הָא אֲתַקִּינַת תִּשׁוּבָה עַד לֹא בְּרֵאתִי עֲלֵמָא, אָמַר קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְעֵלְמָא בְּשֶׁעָתָא דְעֵבֵד לִיָּהּ וּבְרָא לְאָדָם, אָמַר לִיָּהּ, עֲלֵמָא עֲלֵמָא, אַנְתָּ וְנִימוּסְךָ לֹא קִיִּימִין אֲלֵא עַל אוֹרִיִּיתָא.

וּבְגִין כִּף בְּרֵאתִי לִיָּהּ לְאָדָם כִּף, בְּגִין דִּיתְעַסֵּק בָּהּ. וְאִי לֹאו, הָא אֲנָא אֶהְדֵּר לָךְ לְתַהוּ וּבַהוּ וְכֻלָּא בְּגִינִיָּה דְאָדָם קִיִּימָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מוה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עֲלֶיהָ בְּרֵאתִי. וְאוֹרִיִּיתָא קִיִּימָא וּמְכַרִּיזָא קַמִּיָּהוּ דְבְּנֵי נְשָׁא, בְּגִין דִּיתְעַסְקוּ וְיִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ וְלִית מָאן דִּירְכִין אוֹדִיָּהּ.

הָא חֲזִי, כָּל מָאן דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִיִּיתָא אִיָּהוּ קִיִּים עֲלֵמָא, וְקִיִּים כָּל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא עַל תְּקוּנִיָּה פְּדָקָא יְאוּת, וְלִית לָךְ כָּל שְׁיִיפָא וְשְׁיִיפָא דְקִיִּימָא בִּיָּה כְּבַר נְשׁ, דִּלָּא הָוִי לְקַבְּלִיָּה בְּרִיָּה בְּעֵלְמָא. דְּהָא כְּמָה דְבַר נְשׁ אִיָּהוּ מִתְּפַלִּיג שְׁיִיפִין, וְכֻלְהוּ קִיִּימִין דְּרַגִּין עַל דְּרַגִּין מִתְּתַקְנִין אֲלִין עַל אֲלִין וְכֻלְהוּ חַד גּוּפָא, הָכִי נְמִי עֲלֵמָא, כָּל אִינוּן בְּרִיִּין כְּלָהוּ שְׁיִיפִין שְׁיִיפִין, וְקִיִּימִין אֲלִין עַל אֲלִין, וְכַד מִתְּתַקְנִין כְּלָהוּ, הָא (חיד) גּוּפָא מִמֶּשׁ.

וְכֻלָּא כְּגוּוֹנָא דְאוֹרִיִּיתָא, דְּהָא אוֹרִיִּיתָא כְּלָא שְׁיִיפִין וּפְרָקִין, וְקִיִּימִין אֲלִין עַל אֲלִין, וְכַד מִתְּתַקְנִין כְּלָהוּ, אֲתַעֲבִידוּ חַד גּוּפָא. כִּיּוֹן דְּאֲסֵתְפַל דוּד בְּעוֹבְדָא דָּא, פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ יי כָּלָם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאֶה הָאֶרֶץ קִנְיָנָךְ.

בְּאוֹרִיִּיתָא אִינוּן כָּל רִזִּין עֲלֵאִין חֲתִימִין דִּלָּא יְכַלִּין לְאֲתַדְּבָקָא, בְּאוֹרִיִּיתָא כָּל אִינוּן מְלִין עֲלֵאִין, דְּאֲתַגְלִיִּין וְלֹא אֲתַגְלִיִּין.

כל הדברים של העולם הזה וכל הדברים של העולם הבא הם בתורה, ואין מי שמשיגים ומפיר אותם. ומשום כך כתוב (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

בא ראה, בא שלמה ובקש לעמד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, כתוב בשלמה (מלכים א-ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והרי בארוהו שחמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהיה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר ודם, כך היו בדבריו - דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שפכל דבר ודבר יש בו כמה משלים, כמה שירים, כמה תשבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות, ועל כן כתוב מי ימלל גבורות ה'.

בא ראה מה כתוב למעלה, ואלה תלדות ישמעאל. שהם שנים עשר נשיאים. אחר כך אמר ואלה תולדות יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה וזה לא התעלה? על כן כתוב מי ימלל גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את יעקב, שהוא היה לבדו יותר מכלם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדשה עליונה, (וישמעאל) ועשו למטה, ועל כן כתוב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. זה יעקב. כשנדבק השמש בלכנה,

באורייתא אינון כל מלין דלעילא ולתתא, כל מלין דעלמא דין, וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא אינון, ולית (ד קלה ע"א) מאן דישגח וידע לון, ובגין כך כתיב, (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו.

הא חזי אתא שלמה ובעא למיקם על מלוי דאורייתא, ועל דקדוקי אורייתא, ולא יכיל, אמר (קהלת ז) אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

הא חזי, כתיב בשלמה (מלכים א ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והא אוקמוה. דחמשה ואלף טעמים הוו בכל משל ומשל דההו אמר. ומה שלמה דאיהו בשר ודם כך הוו במלוי, מלין דאורייתא דקאמר קדשא בריה הוא, על אחת כמה וכמה, דבכל מלה ומלה אית בה כמה משלים, כמה שירין, כמה תשבחות, כמה רזין עלאין, כמה חכמאן ועל דא כתיב מי ימלל גבורות יי.

הא חזי, מה כתיב לעילא, (בראשית כה) ואלה תולדות ישמעאל, דאינון תריסר נשיאין, לבתר אמר ואלה תולדות יצחק, סלקא דעתך דכיון דכתיב ביה בישמעאל דאוליד תריסר נשיאין, ויצחק אוליד תרין בנין, דדא אסתלק ודא לא אסתלק. על דא כתיב מי ימלל גבורות יי, דא יצחק, ויצחק אפיק ליה ליעקב דההו איהו בלחודוי יתיר מפלהו, דאוליד תריסר שבטין, קיומא דלעילא ותתא. אבל יצחק לעילא בקדושה עלאה (ס"א ושמעאל) ועשו לתתא, ועל דא כתיב, מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו, דא יעקב כד אתדבק שמשא

כמה פוככים מאירים מהם.
ואל"ה תולדת יצחק בן אברהם.
אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן
לא כתוב בן אברהם וכעת אמר?
אלא אף על גב שכתוב ויברך
אלהים את יצחק בנו, פעת שמת
אברהם, דמותו היתה בו, ונשארה
ביצחק. שפל מי שראה את יצחק,
היה אומר זה ודאי אברהם, והיה
מעיד ואומר, אברהם הוליד את
יצחק.

רבי יצחק קם לילה אחד לעסק
בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה
בשעה הדיא. אמר רבי יהודה,
אקום ואלף לרבי יצחק, ואעסק
בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו
חזקה בנו, שהיה ילד. כשקרב
לשער, שמע את רבי יצחק שהיה
אומר, ויהי אחרי מות אברהם
ויברך אלהים את יצחק בנו וישב
יצחק עם באר לחי ראי. הפסוק
הזה אין ראשו סופו, ואין סופו
ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך
הוא הצריך לברך את יצחק משום
שאברהם לא ברך אותו? מה
הטעם? משום שלא יתברך עשו,
ועל בן עלו אותו ברכות לקב"ה,
ובארוהו. וישב יצחק עם באר
לחי ראי, מה זה לחי ראי? אלא
שהתחבר עם השכינה, הבאר של
מלאך הברית נראה עליה
פתגומו, ומשום כך ברכו.

בינתיים דפק רבי יהודה בשער
ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק,
פעת זוג השכינה עמנו. אמר רבי
יהודה, הבאר לחי ראי הזו
שאמרת - יפה, אבל בדבר נשמע.
פתח ואמר, (שיר ד) מעין גנים באר
מים חיים ונזלים מן לבנון.
הפסוק הזה נתבאר, אבל הגה
פרשוהו, מעין גנים - זה אברהם.
באר מים חיים - זה יצחק. ונזלים

באר מים חיים ונזלים מן

בסיהרא כמה ככביא נהירין מנייהו.
ואל"ה תולדות יצחק בן אברהם. (בראשית כה)
אמר רבי יוסי, מאי שנא דעד הכא
לא כתיב בן אברהם והשתא אמר, אלא אף
על גב דכתיב ויברך אלהים את יצחק בנו,
השתא דמית אברהם דיוקניה הוה ביה,
ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי
ליצחק הוה אמר דא אברהם ודאי, והוה
סהיד ואמר (בראשית כה) אברהם הוליד את
יצחק.

רבי יצחק קם ליליא חד (דף קלה ע"ב) למלעי
באורייתא, ורבי יהודה קם בקסרוי,
בהדיא שעתיא. אמר רבי יהודה, איקום
ואיזיל לגבי רבי יצחק, ואלעי באורייתא
ונתחבר פחדא. אזל עמיה חזקה בריה
דהוה רביא. פד קריב אבבא, שמע ליה
לרבי יצחק דהוה אמר, ויהי אחרי מות
אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב
יצחק עם באר לחי רואי, האי קרא לאו
רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה, מאי שנא
דקדשא בריה הוא אצטריף לברכא ליה
ליצחק, בגין דאברהם לא ברכיה. מאי
טעמא, משום דלא יתברך עשו, ועל דא
סליקו אינון ברכאן לקדשא בריה הוא,
ואוקמוה. וישב יצחק עם באר לחי ראי,
מאי לחי ראי, אלא דאתחבר בה בשכינתא,
בירא דמלאך קיימא אתחזי עליה, פתגומו,
ובגין כך ברכיה.

אדהבו, בטש רבי יהודה אבבא ועאל,
ואתחברו. אמר רבי יצחק, השתא
זווגא דשכינתא בהדן. אמר רבי יהודה, האי
באר לחי רואי דקאמרת שפיר, אבל במלה
אשתמע. פתח ואמר, (שיר השירים ד) מעין גנים

מִן לְבָנוֹן - זֶה יַעֲקֹב. בָּאֵר מֵיִם חַיִּים זֶה יִצְחָק, הֵיִינוּ שְׁפָתוֹב וַיֹּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לַחֵי רֵאִי. וּמָה הַבָּאֵר? זֶה הַשְּׂכִינָה. לַחֵי - זֶה חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאֵין לְהַפְרִיד אוֹתָם. חֵי הוּא בְּשָׁנֵי עוֹלְמוֹת. חֵי לְמַעְלָה, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. חֵי כְּלָפֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּשָׁבִילוֹ קָיָם וּמְאִיר.

בֵּא רָאָה, הַלְּבָנָה לֹא מְאִירָה אֲלֵא כְּשֶׁרוֹאֶה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וְכִיּוֹן שְׂרוּאָה אוֹתוֹ - מְאִירָה. וְעַל כֵּן בָּאֵר לַחֵי רֵאִי הִזּוּ וַדְּאִי, וְאָז מְאִירָה וְעוֹמְדָת בְּמִים חַיִּים. לַחֵי רֵאִי, כְּדֵי לְהַתְּמַלֵּא וְלִהְיוֹת מְאִירָה מִחֵי הַזֶּה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב' כז) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי, שֶׁהָיָה צְדִיק וְהָאִיר לְדוֹרוֹ, כְּמוֹ חֵי שְׁלֹמֶעֱלָה מְאִיר לְעוֹלָם, וּבְכָל זְמַן הַבָּאֵר הִזּוּ לַחֵי מְסֻפְּלָת וְרוֹאֶה כְּדֵי לְהָאִיר, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וַיֹּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לַחֵי רֵאִי, הֵיִנוּ שְׁפָתוֹב בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה, וַיֹּשֶׁב עִמָּה וְהִתְאַחַד עִמָּה, חֲשַׁף בְּלִילָה, שְׁפָתוֹב (שִׁיר ב) שְׁמָאֵלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי. וּבֵא וַרְאָה, יִצְחָק הִזָּה בְּקִרְיַת אַרְבַּע אַחֲרֵי שְׁמַת אַבְרָהָם. מָה זֶה וַיֹּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לַחֵי רֵאִי? שֶׁהִזְדוּג עִמָּה, וְאִמּוֹ בְּאוֹתָהּ הַבָּאֵר לְעוֹרֵר הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שְׁמָאִיר לְלִבְנָה. שְׁכַאֲשֶׁר נִרְאָה עִמָּה, אֲזַי מְאִירָה, וּמְאִיר וְזוֹרַח מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן שְׁעוֹמֵד עָלָיו, מִשֵּׁם זוֹרַח תְּמִיד. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ - לְהִזְדוּג עִם הַלְּבָנָה. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - שֶׁהוּא הַיָּמִין, וְשֵׁם בּוֹ אֶת כַּחוֹ. וּמִשּׁוֹם

לְבָנוֹן, הָאִי קָרָא אֶתְמָר אֲבָל הָא אֻקְמוּהָ, מְעַיֵן גְּנִים דָּא אַבְרָהָם בָּאֵר מִיִם חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן דָּא יַעֲקֹב. בָּאֵר מִיִם חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵיִנוּ דְכְּתִיב וַיֹּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לַחֵי רֵאִי. וּמְאִיר בָּאֵר דָּא שְׂכִינָתָא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים וְלִית לְאַפְרָשָׁא לוֹן, חֵי הוּא בְּתַרֵּי עֲלָמִין, חֵי לְעִילָא, דְּאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, חֵי לְגַבֵּי עֲלָמָא תַּתָּאָה, וְעֲלָמָא תַּתָּאָה בְּגִינָה קְיַימָא וְנִהְרָא. הָא חֲזִי, סִיְהֵרָא לֹא אֶתְנַהֲרִית, אֲלֵא כַּד חֲזִיָא לִיהַ לְשִׁמְשָׁא, וְכִיּוֹן דְּחֲזִיָא לִיהַ, אֶתְנַהֲרִיר. וְעַל דָּא הָאִי בָּאֵר לַחֵי רֵאִי וַדְּאִי, וְכַדִּין אֶתְנַהֲרָא, וְקְיַימָא בְּמִיּוֹן חַיִּין, לַחֵי רֵאִי, בְּגִין לְאַתְמַלְיָא וְלֹאֲתַנְהֵרָא מִהָאִי חֵי.

הָא חֲזִי, כְּתִיב (דף קלו ע"א) (שְׁמוּאֵל ב' כ"ג) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי דְהוּהוּ צְדִיק וְנִהֲרִיר לְדַרְיָה, כְּמָה דְחֵי דְלְעִילָא נִהֲרִיר לְעֲלָמָא. וּבְכָל זְמַנָּא הָאִי בָּאֵר לַחֵי אֶסְתַּפַּל וְחָמִי, בְּגִין לְאַתְנַהֲרָא כְּדַקְאֲמַרְן. וַיֹּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לַחֵי רֵאִי. הֵיִנוּ דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כה) בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה, וַיְתִיב בַּהֲדָה, וְאֶתְאַחִיד עִמָּה, חֲשַׁף בְּלִילָה, דְכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׁמָאֵלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי. וְתֵא חֲזִי, יִצְחָק בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּהוּ בְּתַר דְּמִית אַבְרָהָם, מָהוּ וַיֹּשֶׁב יִצְחָק עִם בָּאֵר לַחֵי רֵאִי, דְּאִזְדוּג בִּיהַ, וְאֶחִיד בִּיהַ בַּהֲהוּא בִּירָא, לְאַתְעָרָא רַחֲמֵי וְתֵא כְּדַקְאֲמַרְן.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שְׁמָשָׁא דְנִהֲרִיר לְסִיְהֵרָא, דְּכַד אֶתְחֲזִי בַּהֲדָה כְּדִין נִהֲרָא, וְאֶתְנַהֲרִיר וְזָרַח מְאֵתֵר עֲלָאָה דְקְיַימָא עָלֵיהַ, מִתְמַן זָרַח תְּדִיר. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ, לְאַזְדוּגָא בַּהֲדָה דְסִיְהֵרָא. (קַהֲלַת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם, דְּאִיהוּ

שכחו בו, כל כח הגוף הוא בימין ובו הוא תלוי. אחר כך סובב אל צפון. מאיר לצד זה ומאיר לצד זה. סובב סבב הולך הרוח. בראשונה פתוב שמש, וכעת רוח? אלא הכל אחד וסוד אחד, וכל זה משום שהלכנה מוארת ממנו ויתחברו שניהם.

בא ראה, כשאברהם בא לעולם, חבק את הלכנה וקרב אותה. פיון שבא יצחק, אחז בה והחזיק בה כראוי ומשך אותה באהבה, כמו שנאמר, שכתוב שמאלו תחת לראשי. פיון שבא יעקב, אז התחבר השמש עם הלכנה והאירה, ונמצא יעקב שלם בכל הצדדים, והלכנה האירה ונתקנה בשנים עשר שבטים.

פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בא ראה, הנה ברכו את ה', ומי הם שראויים לברך את הקדוש ברוך הוא? כל עבדי ה', משום שכל אדם בעולם מישראל, אף על גב שכלם ראויים לברך את הקדוש ברוך הוא, הברכה שבשבילם יתברכו העליונים והתחתונים מה היא? אותה שמברכים אותו עבדי ה', ולא כלם. ומי הם שברכתם ברכה? העומדים בבית ה' בלילות. אלה הם שעומדים בחצות הלילה ומתעוררים לקרא בתורה, אלו עומדים בבית ה' בלילות, שהרי אז בא הקדוש ברוך הוא להשמעשע עם הצדיקים בגן עדן. ואנו עומדים פאן להתעורר בדברי תורה, נאמר בדברי יצחק, שאנו בו.

פתח רבי יצחק ואמר, ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו'. בן ארבעים שנה, למה בא

ימינא ושווי תוקפיה ביה, ובגין דתוקפיה ביה, כל חילא דגופא בימינא הוא וביה תליא. ולבתר סובב אל צפון, נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא. סובב סובב הולך הרוח, בקדמיתא כתיב שמש, והשתא רוח. אלא כללא חד ורזא חדא, וכל דא בגין דסיהרא אתנהרא מגיה ויתחברון תרווייהו. תא חזי, פד אתא אברהם לעלמא חביק לה לסיהרא וקריב לה, פיון דאתא יצחק אחיד בה ואתקיף בה פדקא יאות, ומשיף לה ברחימו, פמה דאתמר דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. פיון דאתא יעקב, פדין אתחבר שמשא בסיהרא ואתנהיר, ואשתפח יעקב שלים בכל סטרין, וסיהרא אתנהירת ואתתקנת בתריסר שבטין.

פתח רבי יהודה ואמר (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי יי וגו'. האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, הנה ברכו את יי, ומאן אינון דיתחזון לברכא ליה לקדשא בריך הוא, כל עבדי יי, בגין דכל בר נש (ד) קלו ע"ב) בעלמא מישראל אף על גב דכללא יתחזון לברכא ליה לקדשא בריך הוא, ברכתא דבגינייהו יתברכון עלאין ותתאין מאן היא, ההיא דברכין ליה עבדי יי ולא פלהו. ומאן אינון דברפתהון ברכתא, העומדים בבית יי בלילות, אלין אינון דקיימו בפלגות ליליא ואתערי למקרי באורייתא. אלין קיימי בבית יי בלילות, דהא פדין קדשא בריך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקא בגנתא דעדן. ואנו קיימי הכא לאתערא במלי דאורייתא, נימא במלי דיצחק, דאנו ביה.

פתח רבי יצחק ואמר. (בראשית כה) ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את

למנות וגו'. בן ארבעים שנה, אמאי אתא לממני הכא דהוה בן ארבעים שנה פד נסיב לה לרבקה, אלא ודאי הא אתפליל יצחק בצפון ודרום, באש ומים, ואז היה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. פמראה הקשת, ירק לבן אדם. בת שלש שנים אחז בה כשאחז בה ברבקה, וכשהוליד, הוליד בן ששים, להוליד פראוי, כדי שיצא יעקב שלם מבין ששים שנה פראוי. ואת פלם אחז יעקב אחר כף ונעשה איש שלם.

בת בתואל הארמי מפרדן ארם אחות לבן הארמי, מה אכפת לנו כל זה, שהרי כבר נאמר ובתואל ללד את רבקה וגו', וכעת אמר בת בתואל הארמי, ואחר כף מפרדן ארם, ואחר כף אחות לבן הארמי? אלא פרשוה, שהיתה בין רשעים, והיא לא עשתה כמעשיהם. שהיתה בת בתואל, ומפרדן ארם, ואחות לבן, וכלם היו רשעים להרע, והיא העלתה מעשים פשרים ולא עשתה כמעשיהם.

עבשו יש להסתפל, אם רבקה היתה בת עשרים שנה או יותר, או בת שלש עשרה, אז הוא השבח שלה שלא עשתה כמעשיהם, אבל עד עתה היתה בת שלש שנים, אז מה השבח שלה? אמר רבי יהודה, בת שלש שנים היתה, ועשתה לעבד את כל אותו המעשה.

אמר רבי יצחק, אף על גב שכל זה עשתה, לא ידענו האם מעשיה פשרים או לא. אלא בא ראה, כתוב פשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות. פשושנה - זו פנסת ישראל. שהיא בין אוכלוסיה כמו שושנה בין קוצים, וסוד הדבר - יצחק בא מהצד של אברהם שהוא

רבקה וגו'. בן ארבעים שנה, אמאי אתא לממני הכא דהוה בן ארבעים שנה פד נסיב לה לרבקה, אלא ודאי הא אתפליל יצחק בצפון ודרום, באשא ומיא, וכדין הוה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. פמראה הקשת, ירוק חוור סומק. בת שלש שנים אחיד בה, פד אחיד בה ברבקה. וכד אוליד, אוליד בן ששים, לאולדא כדקא יאות בגין דיפוק יעקב שלם, מבין ששים שנה פדקא יאות, וכלהו אחיד להו יעקב לבתר, ואתעביד גבר שלים.

בת בתואל הארמי מפרדן ארם אחות לבן הארמי, מאי אכפת לן פולי האי, דהא כבר אתמר (בראשית כד) ובתואל ילד את רבקה וגו', והשתא אמר בת בתואל הארמי ולבתר מפרדן ארם, ולבתר אחות לבן הארמי. אלא אוקמוה, דהות בין רשעים ואיהי לא עבדת פעובדיהו, דהות בת בתואל ומפרדן ארם, ואחות לבן, וכלהו חייבין לאבאשא, והיא סלקא עובדין דכשרין ולא עבדת פעובדיהו. השתא אית לאסתפל, אי רבקה הות בת עשרין שנין או יתיר, או בת שלש עשרה, פדין הוא שבחא דילה דלא עבדת פעובדיהו, אבל עד פזן בת שלש שנים הות, מאי שבחא דילה. אמר רבי יהודה בת שלש שנים הות, ועבדת לעבדא כל ההוא עובדא.

אמר רבי יצחק, אף על גב דכולי האי עבדת, לא ידענא עובדהא אי אינון פשראן או לאו. (דף קל"ז ע"א) אלא, תא חזי, פתיב, (שיר השירים ב) פשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות. פשושנה, דא כנסת ישראל דאיהי בין אוכלוסיהא פורדא בין פובין. ורזא

חֶסֶד עֲלִיּוֹן, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא הַדִּין הַקָּשֶׁה. וְרִבְקָה בָּאָה מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה, וְהִתְעַלְתָּה מִבִּינְיָהִם, וְהִתְחַבְּרָה עִם יִצְחָק. שֶׁהָיָה רִבְקָה בָּאָה מִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהָיָה מִצַּד הַדִּין הַרְפֵּה וְחוּט שֶׁל חֶסֶד תְּלוּי בָּהּ, וְיִצְחָק דִּין קָשֶׁה וְהָיָה רְפֵה - הָיָה כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים, וְאִם לֹא שֶׁהָיָה רְפֵה, לֹא יָכוֹל הָעוֹלָם לְסַבֵּל אֶת הַדִּין הַקָּשֶׁה שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים בְּעוֹלָם, אֶחָד תְּקִיף וְאֶחָד רְפֵה, כְּדֵי שֶׁהַכֹּל יִתְמַקֵּן וְיִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיָּה וְאָמַר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, מִהוּ וַיַּעֲתֵר? שֶׁהַקְּרִיב לּוֹ קָרְבָן וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהָ. וְאִיזָה קָרְבָן הַקְּרִיב? הַקְּרִיב עוֹלָה, שֶׁכְּתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. כְּתוּב כְּאֵן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוּאֵל-ב כ"א) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו'. מִה לְהֵלֵךְ קָרְבָן - אֵף כְּאֵן קָרְבָן. כְּתוּב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכְתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ. שֶׁצִּיָּאָה אִשׁ מִלְּמַעְלָה כְּנֹגֵד הָאִשׁ שֶׁלְּמַטָּה. דְּבַר אַחֵר וַיַּעֲתֵר יִצְחָק - שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וְחָתַר חֲתִירָה לְמַעְלָה אֶל הַמַּזָּל שֶׁעַל הַבָּנִים, שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תְּלוּיִים הַבָּנִים, שֶׁכְּתוּב וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְאֵן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִירָה חֲתַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָבַל אוֹתוֹ, וְאֵן - וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

בֹּא רֵא, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּהֲהָה יִצְחָק עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הוֹלִידָה, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. מְשׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֵּה בַתְּפִלוֹת הַצְּדִיקִים בְּשַׁעַר שְׁמֵיבְקָשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלָּתָם עַל מַה שֶׁהִצְטָרְכוּ. מַה הַטֵּעַם? כְּדֵי שֶׁיִּתְרַבֶּה וַיִּתּוֹסֵף

עַל מַה דְּאֲצִטְרִיכוּ. מֵאֵי

דְּמַלְגָּה, יִצְחָק אֲתִי מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד עַלְמָה וְעַבִּיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרִיּוֹן, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהוּ דִּינָא קָשִׁיא. וְרִבְקָה אֲתַת מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא וְאִסְתַּלְקַת מִבִּינְיָהוּ וְאִתְחַבְּרַת בִּיִצְחָק, דְּהָא רִבְקָה מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא אֲתִיא, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא רְפִיא הוּת, וְחוּטָא דְּחֶסֶד תְּלִי בָּהּ וְיִצְחָק דִּינָא קָשִׁיא וְאִיהוּ רְפִיא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים הוּוּ. וְאִי לֹאוּ דְּאִיהוּ רְפִיא, לֹא יָכִיל עַלְמָא לְמַסְבֵּל דִּינָא קָשִׁיא דְּיִצְחָק. כְּגוֹוֵנָא דָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְווגִין בְּעַלְמָא, חַד תְּקִיף וְחַד רְפִיא בְּגִין לְאִתְתַּקְנָא כְּלָא וְיִתְבַּסֵּם עַלְמָא.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיָּה וְאָמַר, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לִי לִנְכַח אִשְׁתּוֹ. מִהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב לִיָּה קָרְבָּנָא, וְצִלִּי עֲלָהּ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב, דְּכְתִיב, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, כְּתִיב הֵכָא וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוּאֵל ב כ"ד) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו', מִה לְהֵלֵךְ קָרְבָן אֵף כְּאֵן קָרְבָן. כְּתִיב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכְתִיב וַיַּעֲתֵר לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מִלְּעִילָא לְקַבְּלָא אִשָּׁא דְלִתְתָא.

דְּבַר אַחֵר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק. דְּצִלִּי צְלוֹתִיָּה, וְחָתַר חֲתִירָה לְעִילָא לְגַבִּי מְזִלָּא עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהוּא אֲתַר תְּלוּיִן בְּנִין, דְּכְתִיב, (שְׁמוּאֵל א א) וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְכִדִּין וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֲתַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקָבִיל לִיָּה, וְכִדִּין וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

הָא חֲזִי, עֲשָׂרִין שָׁנִין אִשְׁתַּהֲי יִצְחָק עִם אִתְתִּיָּה וְלֹא אוֹלִידַת, עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיָּה. בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצִדִּיקָיָא, בְּשַׁעַתָּא דְּבַעָאן קָמִיָּה צְלוֹתְהוֹן

משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים.

בא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתת זרע - ההוא לא משום תפלה היתה [הוא לא צריך בנים], אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היתה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו. שיצחק היתה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להווציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כן, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כן כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון אדמוני פלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, פכתוב ויאהב יצחק את עשו פי ציד בפיו. כתוב כאן פי ציד בפיו, וכתוב שם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, פתוב ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאיזה מקום הלכה? לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצו הפנים בקרבה - ששם היתה אותו

לבי מדרשא דשם ועבר.

טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן (דף קלז ע"ב) דאצטריך בצלותהון דצדיקיא.

הא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא בריך הוא דיתן ליה בנין, אף על גב דשרה עקרה הות. ואי תימא, הא כתיב, (בראשית טו) הן לי לא נתת זרע, ההוא לאו בגין צלותא הוה (נ"א ההוא לא בעי בנין) אלא כמאן דמשתעי קמי מריה. אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה, דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא, דיעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כן כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה ואתמשיך ואזיל זינא בתר זיניה.

הא חזי, עשו נפק סומק כמה דכתיב, (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו, דינא קשיא לתתא דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מיעקב כמה דכתיב, (בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פתיב הכא כי ציד בפיו, וכתיב התם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני יי.

אמר רבי יצחק, פתיב, (בראשית כה) ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את יי, לאן אתר אזלת.

עשו הרשע נלחם בקרב עם יעקב. ויתרצצו - נשברו כמו שאמרנו, רצץ את מחו. נשברו זה עם זה ונחלקו. בא ראה, הצד הזה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על הפסא השלם הקדוש בצד השמש, לשמש עם הלכנה.

ובא וראה, משום שנמשך עשו אחרי אותו נחש, הלך אתו יעקב בעקמימות. כמו הנחש שהוא חכם והוא הולך בעקמימות, כמו שנאמר והנחש היה ערום וגו', חכם. והמעשים של יעקב כלפיו היו לו כמו נחש, וכך צריך לו כדי למשך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד ממנו, ולא יהיה לו חלק עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ושנינו, בא להרגך - הקדם אתה והרג אותו. כתוב (הושע יב) בפטן עקב את אחיו, שהשרה אותו למטה באותו העקב, זהו שכתוב וידו אחזת בעקב עשו, ששם את ידו על אותו עקב להכניעו.

דבר אחר וידו אחזת - שלא יכל לצאת ממנו מכל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו - זו הלכנה שהתכסה אורה משום העקב של עשו, ועל פן הצטרף לו ללכת עמו בחכמה כדי לדחותו למטה וידבק במקומו.

ויקרא שמו יעקב, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב ודאי. בא ראה, כתוב הכי קרא שמו יעקב. לא כתוב נקרא שמו, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי ראה אותו הקדוש ברוך הוא, שהרי אותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע. פיון שבא יעקב, אמר, הרי ודאי חכם כנגדו, ומשום כך קרא לו יעקב.

ויתרצצו הבנים בקרבה, דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה בייעקב. ויתרצצו, אתברו כמה דאמרינן, רצץ את מחו. אתברו דא עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על פרסיא שלימתא קדישא בסטרא (ד) קלח (ר"ע) דשמשא, לשמשא בסיהרא. ותא חזי, בגין דאתמשך עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקימא, פנחש דאיהו חפים, ואיהו אזיל בעקימו, כמה דאת אמר, (בראשית ג) והנחש היה ערום וגו', חפים. ועובדוי דיעקב לגביה הוו ליה פנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ותנינן, בא להרגך, אקדים אנתי וקטליה. פתיב, בפטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא, בההוא עקב, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) וידו אחזת בעקב עשו, דשוי ידוי על ההוא עקב לאכפיא ליה.

דבר אחר וידו אחזת, דלא יכיל למיפק מניה מפל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו דא סיהרא, דאתכפיא נהורא בגין עקב דעשו, ועל דא אצטריך ליה למיהך עמיה בחכמתא, בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה.

ויקרא שמו יעקב. (בראשית כח) קדשא בריך הוא קרי ליה יעקב ודאי. תא חזי, פתיב, (בראשית כח) הכי קרא שמו יעקב, נקרא שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חכמה הוא דהוא חוץ קדמא איהו חפים לאכאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

הָרִי הַקָּמָנוּ בְּכָל מְקוֹם, וַיִּקְרָא
סֵתֶם זֶה הִיא הַדְּרָגָה הָאֲחֵרוֹנָה,
כַּפְתּוֹב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְגו'.
וְכַאן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל
מְקוֹם שְׁמוֹ לֹא נִקְרָא [אֵלָא] עַל יְדֵי
בֶן אָדָם. בְּמְקוֹם אַחֵר מִה פְתוּב?
(בראשית לב) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא
לַיַעֲקֹב אֵל. אָמַר לוֹ, אֲנִי אֱלֹהִים
בְּעֵלְיוֹנִים, וְאַתָּה אֱלֹהִים
בַּתְּחֻתּוֹנִים.

וְכַא וַרְאָה, יַעֲקֹב הִזָּה יוֹדֵעַ
שֶׁעָשׂוּ הִזָּה לוֹ לְהַדְבֵּק בְּאוֹתוֹ
נַחֲשׁ עֲקֻלְתוֹן, וְעַל פֶּן בְּכָל
מַעֲשֵׂיו נִמְשָׁךְ עָלָיו כְּנַחֲשׁ
עֲקֻלְתוֹן אַחֵר, בְּחֻכְמָה,
בְּעֻמּוּמִיּוֹת, וְכִף צְרִיף. וְזֶה כֹּא
כְּמוֹ זֶה מִה שְׁאָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן,
מִה שְׁפָתוֹב (בראשית א) וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִנִּים הַגְּדֹלִים - זֶה
יַעֲקֹב וְעָשׂוּ. וְאַתְּ כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הַרְמֵשֶׁת - אֵלּוּ שְׁאָר הַדְּרָגוֹת
שֶׁבִינֵיהֶם. וְדַאי שֶׁיַּעֲקֹב נִעֲשֶׂה
חֻכֵּם כְּגַדְרֵי אוֹתוֹ הַנַּחֲשׁ הָאֲחֵר,
וְכִף צְרִיף.

וּמִשּׁוּם כֵּן בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ
שְׁעִיר אֶחָד, כְּדֵי לְהַמְשִׁיכוֹ
לְמַקוֹמוֹ וַיִּפְרֹד מִן הַלְבָנָה, וְכֵן
בִּימֵי הַכַּפּוּרִים לְהַקְרִיב אוֹתוֹ
הַשְּׁעִיר, וְזֶה בְּחֻכְמָה לְשַׁלֵּט עָלָיו
וְלֹא יוּכַל לְהִרְעוֹ, שְׁפָתוֹב (ויקרא טז)
וְנִשְׂאָה הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עוֹנֹתָם
אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה, וּבְאֵרֶוֹהוּ שָׂדֶה
עָשׂוּ, שֶׁהוּא שְׁעִיר, וְהַכֵּל בְּחֻכְמָה
וּבְרַמְאֹת כְּלָפְיוֹ. מִה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם שְׁפָתוֹב (תהלים יח) וְעַם עֲקֹשׁ
תִּתְפַּתֵּל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נַחֲשׁ רַע,
עֲקֹם רוּחַ, חֻכֵּם לְהִרְעוֹ, מְסַטֵּן
לְמַעַלָּה וּמְסַטֵּן לְמַטָּה.

וּמִשּׁוּם כֵּן יִשְׂרָאֵל מְקַדְּמִים
וּמִתְחַפְּמִים לוֹ בְּחֻכְמָה,
בְּעֻמּוּמִיּוֹת, כְּדֵי שְׁלֹא יוּכַל לְהִרְעוֹ
וְלְשַׁלֵּט. וְעַל פֶּן יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
בְּסוּד הָאֲמוּנָה, כָּל מַעֲשָׂיו כְּלָפִי

הָא אוֹקִימָנָא בְּכָל אֲתֵר, וַיִּקְרָא סֵתֶם הָאִי
הוּא דְרָגָא בְּתֵרָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (ויקרא א)
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְגו'. וְהֵכָא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
יַעֲקֹב, בְּכָל אֲתֵר שְׁמִיהָ לָא אִקְרִי (ר"א ל"ג אֵלָא) עַל
יְדָא דְבֵר נֶשׁ. בְּאַתֵּר אַחֵרָא מִה פְתִיב, (בראשית
לב) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא קָרָא לִיהָ לַיַעֲקֹב אֵל. אָמַר לִיהָ, אֲנָא
אֱלֹהִים בְּעֵלְאִי וְאַנְתָּה אֱלֹהִים בְּתַתְּאִי.

וְתֵא חֲזִי, יַעֲקֹב הָוּה יָדַע דְעָשׂוּ הָוּה לִיהָ
לְאַתְדִּבְקָא בְּהוּא חוּיָא עֲקִימָא, וְעַל
דָּא בְּכָל עוֹבְדוּי אֲתַמְשֵׁן עֲלֵיהָ פְחוּיָא עֲקִימָא
אַחֵרָא, (דף קל"ז ע"ב) בְּחֻכְמָתָא בְּעֻמּוּמִיּוֹ, וְהֵכִי
אַצְטְרִיף. וְאַתְיָא דָּא, כִּי הָא דְאָמַר רַבֵּי
שְׁמַעוֹן, מָאִי דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים
אֶת הַתַּיִנִּים הַגְּדֹלִים, דָּא יַעֲקֹב וְעָשׂוּ. (בראשית
א) וְאַתְּ כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת, אֵלִין שְׁאָר
דְּרָגִין דְּבִינֵיהוּ, וְדַאי אֲתַעֲבִיד יַעֲקֹב חֲפִים
לְקַבְלִיהָ דִּיהוּא חוּיָא אַחֵרָא וְהֵכִי אַצְטְרִיף.

וּבְגִין כֵּן בְּכָל יְרֻחָא וְיְרֻחָא חַד שְׁעִיר, בְּגִין
לְאַמְשָׁכָא לִיהָ לְאַתְרֵיהָ וַיִּתְפָּרֵשׁ מִן
סִיְהָרָא. וְכֵן בְּיוֹמֵי דְכַפּוּרֵי לְאַקְרִבָּא הוּא
שְׁעִיר, וְדָא בְּחֻכְמָה לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהָ וְלֹא יְכִיל
לְאַבְאָשָׁא, דְכְּתִיב, (ויקרא טז) וְנִשְׂאָה הַשְּׁעִיר עָלָיו
אֶת כָּל עוֹנֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה, וְאוֹקְמוּהָ דְדָא
עָשׂוּ דְאִיהוּ שְׁעִיר, וְכֵלָא בְּחֻכְמָה וּבְרַמְאֹת
לְגַבִּיהָ. מָאִי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְכְּתִיב, (תהלים יח)
וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְפַּתֵּל, בְּגִין דְאִיהוּ חוּיָא בִישָׁא,
עֲקִים רוּחָא, חֲפִים לְאַבְאָשָׁא, אֲסִטִי לְעִילָא
וְאַסִטִי לְתַתָּא.

וּבְגִין כֵּן, יִשְׂרָאֵל מְקַדְּמִין וְחֻכְמִין לִיהָ
בְּחֻכְמָה, בְּעֻמּוּמִיּוֹ, בְּגִין דְלֹא יְכִיל
לְאַבְאָשָׁא וְלְשַׁלְטָאָה. וְעַל דָּא יַעֲקֹב דְאִיהוּ
כְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא, כָּל עוֹבְדוּי לְגַבִּי דְעָשׂוּ

עשו משום שלא נתן מקום לנחש
ההוא לטמא את המקדש, ולא
יקרב אליו ולא ישלט בעולם. ועל
כן לא הצטרף לאברהם להתנהג
בעקמימות, ולא ליצחק, משום
שעשו, שהוא הצד של הנחש
ההוא, טרם בא לעולם. אבל
יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו
לעמד כנגד אותו הנחש שלא
תהיה לו כלל שליטה לטמא את
בית המקדש של יעקב, ועל כן
צריך ליעקב יותר מפל בני
העולם, ומשום כך ישראל
קדושים נבחרו לחלק גורלו של
הקדוש ברוך הוא, שפתיב (דברים
לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל
נחלתו.

ויגדלו הנערים, הצד של אברהם
גרם להם להתגדל וזכותו סיעה
להם, הוא היה מחנך אותם
במצוות, שפתיב פי ידעתי למען
יצוה את בניו וגו', לרבות יעקב
ועשו. ויגדלו הנערים ויהי עשו
איש ידע ציד וגו'. אמר רבי
אלעזר, כל אחד ואחד נפרד
לדרבו, זה לצד האמונה - וזה
לצד של עבודה זרה.

וכן היה במעים של רבקה, ששם
כל אחד הלך לצדו. שכאשר היא
השתדלה במעשים כשרים, או
שעברה סמוך למקום טוב לעשות
את מצוות התורה, היה יעקב
שמח ודוחק לצאת. וכשהיתה
הולכת סמוך למקום של עבודה
זרה, אותו הרשע הפה לצאת,
ובארוהו. ומשום כך, כשנבראו
ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך
ונמשך למקומו שראוי לו. ועל כן
ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע
ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד
בפיו. הרי פרושהו, [כמו] שפתיב

בגין דלא יהב דיוכתא ליה ליהוה חויה,
לסאבא מקדשא. ולא יקריב לגביה, ולא
ישלוט בעלמא. ועל דא לא אצטרף ליה
לאברהם לאתנהגא בעוקמא, ולא ליצחק,
בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא חויה, עד
לא אתא לעלמא. אבל יעקב, דאיהו מאריה
דביתא, איבעי ליה לקיימא לקבליה דההוא
חויה, דלא יהיב ליה שלטנותא כלל לסאבא
בי מקדשא דיעקב. ועל דא אצטרף ליעקב
יתיר מפל בני עלמא. ובגין כך ישראל
קדישין אתברירו חולק עדביה דקדשא
ברוך הוא, דכתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו
יעקב חבל נחלתו.

ויגדלו הנערים. (בראשית כה) סטרא דאברהם
גרים לון לאתגדלא וזכותיה סייע
לון, הוא הוה מחנך לון במצות, דכתיב,
(בראשית יח) פי ידעתי למען אשר יצוה את בניו
וגו', לאסגאה יעקב ועשו. (בראשית כה) ויגדלו
הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'. אמר
רבי אלעזר, כל חד וחד אתפרש לארחיה,
(דף קלט ע"א) דא לסטרא דמהימנותא ודא
לסטרא דעבודה זרה.

וכן הוה במעוי דרבקה, דתמן כל חד אזיל
לסטריה. דכד איהי אשתדלת בעובדין
דכשרן או עברת סמיה לאתר טב למעבד
פקודי דאורייתא, הוה יעקב חדי ודחיק
לנפקא, וכד הוות אזלא סמיה לאתר עבודה
זרה, ההוא רשע בטש לנפקא, ואוקמוה.
ובגין כך, כד אתבריו ונפקו לעלמא, כל
חד אתפרש ואזיל ואתמשך בדוכתיה
דאתחזי ליה, ועל דא, (בראשית כה) ויגדלו
הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, (בראשית כה) הא אוקמוה, (במה) דכתיב,

איש יודע ציד איש שדה. וכתוב התם, (בראשית
 י) **הוא היתה גבור ציד. (ר"א ל"ג מאי) איש שדה,**
לקפחא לון לבני נשא ולקטלא לון, ואיהו
אמר דעביד צלותא וצייד ליה בפומיה. איש
שדה, בגין דחולק עדביה לאו איהי בישובא,
אלא באתר חרוב. במדברא, בחקלא, ועל דא
איש שדה.

איש ידע ציד איש שדה. וכתוב
 שם (בראשית י) הוא היתה גבור ציד.
 [מהו] איש שדה, לקפח את בני
 האדם ולהרג אותם. והוא אמר
 שעשה תפלה, וצד אותו בפיו.
 איש שדה, משום שחלק גורלו
 אינו בישוב, אלא במקום חרב,
 במדבר, בשדה, ועל זה איש
 שדה.

ואי תימא, היך לא ידע יצחק כל עובדוי
בישין דעשו, והא שכנתא הות עמיה,
דאי לא שריא עמיה שכנתא, היך יכיל
לברכא ליה ליעקב בשעתא דברכיה. אלא
ודאי שכנתא הות דיירא עמיה בביתא
ודיירא עמיה תדיר, אבל לא אודעא ליה,
בגין דיתברך יעקב בלא דעתיה אלא בדעתיה
דקודשא בריך הוא. והכי אצטריך, דבההיא
שעתא דעאל יעקב קמי אבוהי עאלת עמיה
שכנתא. וכדין חמא בדעתוי יצחק דאתחזי
לברכא, ויתברך מדעתא דשכנתא.

ואם תאמר, איך יצחק לא ידע
 את כל מעשיו הרעים של עשו,
 והרי השכינה היתה עמו? שאם
 לא שרתה עמו שכינה, איך יכל
 לברך את יעקב בשעה שברך
 אותו? אלא ודאי ששכינה היתה
 דרה עמו בבית ודרה עמו תמיד,
 אבל לו הודיעה לו, כדי שיתברך
 יעקב בלי דעתו, אלא בדעתו של
 הקדוש ברוך הוא. וכך צריך,
 שבשעה שהיא שוכנת עמו לפני
 אביו, נכנסה עמו שכינה, ואז
 ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה
 ויתברך מדעת השכינה.

בא ראה, [פעם אחת היה יושב רבי שמעון
 ושאר החברים. נכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו
 לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בענינם
 של יעקב ועשו, איך לא רצה יעקב לתת לעשו
 תבשיל עדשים עד שמכר לו את בכורתו? ועוד,
 שאמר עשו ליצחק אביו ויעקבני זה פעמים. אמר
 להם, בשעה הזאת אתם תביים לקבל מלקות,
 שהאמתם לדברי עשו ושקרתם לדברי יעקב, שהרי
 הכתוב מעיד עליו ויעקב איש חם, ועוד כתוב תתן
 אמת ליעקב. אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו,
 משום שעשו היה שונא את הבכורה בראשונה,
 והנה רוצה מיעקב שיקח אותה ממנו אפלו בלי
 כסף. והו שכתוב ויאכל וישת ויקם וילך ויבן עשו
 את הבכורה].

תא חזי, (ס"א ומנא תדא, הנה ותיב רבי שמעון ושאר חברי, עאל
 קמיה רבי אלעזר בריה. אמרו ליה לרבי שמעון, מלתא רבתא בעינן
 למבעי קמך בענינא דיעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיחב לעשו תבשיל
 דמלופתין עד דנבין ליה בכירוותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהי,
 ויעקבני זה פעמים. אמר לון, בהרין שעתא, אתון חייבים לקבלא מלקות.
 דהאמתון לפתגמי דעשו ושקרתון לפתגמי דיעקב, דהא קרא אסחיד עליה,
 (בראשית כה) ויעקב איש חם. ותו כתיב, (מיכה ז) תתן אמת ליעקב. אלא
 כך הוא עניניה דיעקב עם עשו, בגין דעשו הוה סני לבכירוותא כקדמיתא,
 והוה בעי מניה דיעקב דלספה ליה אפילו בלא כסף. תדא הוא דכתיב,
 (בראשית כה) ויאכל וישת ויקם וילך ויבן עשו את הבכורה).

ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא
עירף. (בראשית כה) **אמר רבי אלעזר, ויזד**
יעקב, הא אוקמוה דהא בגין אבלותא
דאברהם הוה, אבל ויזד יצחק נזיד מיבעי
ליה, אלא ויזד יעקב נזיד, דאיהו הוה ידע
עקרא (דף קל"ט ע"ב) **דיליה, בההוא סטרא**

ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן
 השדה והוא עירף. אמר רבי
 אלעזר, ויזד יעקב - הנה פרשוה
 שהרי בשביל האכל של אברהם
 זה היה, אבל ויזד יצחק נזיד היה
 צריך להיות! אלא ויזד יעקב
 נזיד, שהוא היה יודע את השרש

שְׁלוֹ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּדְבַק בוֹ, מִשׁוּם
כֶּף עֲשֵׂה תַבְשִׁילִים אֲדָמִים,
עֲדָשִׁים תַבְשִׁיל אָדָם, שֶׁהַתַּבְשִׁיל
הַזֶּה מְשַׁבֵּר אֶת הַכַּחַ וְהַחֹזֶק שֶׁל
הָאָדָם הָאָדָם כְּדִי לְשַׁבֵּר אֶת חֲזָקוֹ
וְכַחוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף עֲשֵׂה לוֹ בְּחֻכְמָה
כְּמוֹ אוֹתוֹ הַצֶּבֶע הָאָדָם.

וְעַל הַתַּבְשִׁיל הַהוּא נִמְכַר לוֹ
לְעַבְד וּמְכַר בְּכוֹרְתוֹ לִיעֶקֶב,
וּבְשִׁעָה הַחַיִּיא יָדַע יַעֲקֹב, שֶׁבְּשִׁבִיל
שְׁעִיר אֶחָד שִׁיקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל
לְדַרְגָּה שְׁלוֹ, יִתְהַפֵּף לְעַבְד לְבָנָיו
וְלֹא יִקְטָרְג לָהֶם. וּבְכַל הַלֶּף יַעֲקֹב
עִם עֲשׂו בְּחֻכְמָה, מִשׁוּם אוֹתָהּ
הַדַּרְגָּה שֶׁל עֲשׂו הַחֹכֵם, וְלֹא יָכַל
לְשַׁלֵּט, וְנִכְנַע וְלֹא נִטְמָא [בו] בֵּיתוֹ,
וְהוּא יִגַן עָלָיו.

[ויאמר עשו אל יעקב תלויטני נא מן האדם האדם
הזה. למה כתוב פעמים האדם? אלא משום שכל מה
שיש בו - אדם, כמו שנאמר ויצא הראשון אדמוני.
ותבשילו אדם, שכתוב מן האדם האדם הזה. וארצו
אדמה, שכתוב ארצה שעיר שדה אדום. ואנשיו
אדמים, שכתוב הוא עשו אבי אדם. ומי שעתידי
להפדע ממנו אדם, שכתוב דודי צח ואדום. ולבושו
אדם, שכתוב מדוע אדם ללבושך. וכתוב בו מה בא
מאדם.]

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָבָן נִרְאָה
כֶּף, מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא הֵיךְ מְכַשֵּׁף,
בְּכַתוּב (בראשית כ) נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי
ה' בְּגִלְגָּלָף. וְאַף עַל גַּב שִׁיעֲקֹב
נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשׁוּם כֶּף הֵיךְ
שְׁלָם, עִם מִי שֶׁהַצֵּטְרִף לוֹ לְלַכֵּת
עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הֵיךְ הוֹלֵף, וְעִם מִי
שֶׁהַצֵּטְרִף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּדִין קֶשֶׁה
וּבְעַקְמִימוֹת הֵיךְ הוֹלֵף, מִשׁוּם
שֶׁשְׁנֵי חֲלָקִים הֵיוּ בוֹ, וְעָלָיו כְּתוּב
(תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּצַד
הַחֲסִיד, וְעִם הַעַקֵּשׁ בְּצַד שֶׁל הַדִּין
הַקָּשֶׁה, הַכֹּל כְּפֶאֱוִי.

דְּאִתְדַבֵּק בֵּיהּ, וּבִגְיִן כֶּף עַבְד תַּבְשִׁילִין
סוּמְקִין. עֲדָשִׁים, תַּבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא
דָּא מְתַבֵּר חֵילָא וְתוּקְפָא דְדָמָא סוּמְקָא בְּגִין
לְתַבְרָא תוּקְפִיהּ וְחֵילֵיהּ. וּבִגְיִן כֶּף, עַבְד לֵיהּ
בְּחֻכְמָתָא, כֶּהוּא גְוֹנָא סוּמְקָא.

וְעַל הַהוּא תַבְשִׁילָא אֲזִדְבִין לֵיהּ לְעַבְדָּא
וְזַבִּין בְּכִירוּתֵיהּ לִיעֶקֶב. וּבַהֲהִיא
שַׁעְתָּא יָדַע יַעֲקֹב דְּבִגְיִן שְׁעִיר חַד דִּיקְרַבּוּן
יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי דְרַגָּא דִּילֵיהּ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדָּא
לְבָנָיו וְלֹא יִקְטָרְג לּוֹן. וּבְכֻלָּא אֲזַל יַעֲקֹב
לְגַבֵּיהּ דְעֲשׂו בְּחֻכְמָה, בְּגִין הַהוּא דְרַגָּא
חַפִּים דְעֲשׂו, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה וְאִתְפְּיָא
וְלֹא אִסְתַּאֲב (ביה) בֵּיתֵיהּ וְאִיהוּ יִגִּין עָלֵיהּ.

(חסר, ומצאנו בספרא אחרונה וז"ל ויאמר עשו אל יעקב
תלויטני נא מן האדם האדם הזה. אמאי כתיב תרי ומני האדם,
בגין דכל מה דאית ביה אדום, כמה דאת אמר (בראשית כה) ויצא
הראשון אדמוני. ותבשילו אדום דכתיב מן האדום האדום הזה, וארעא
דיליה אדומה דכתיב (בראשית לב) ארצה שעיר שדה אדום, ונוכרין דיליה
אדומין דכתיב, (בראשית לו) הוא עשו אבי אדם. ומאן דזמין לאתפרעא
מניה אדום דכתיב (שיר השירים ה) דודי צח ואדום, ולבושה אדום דכתיב,
(ישעיה ג) מדוע אדום ללבושך, וכתיב (ישעיה סג) מי זה בא מאדם.)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָבָן אִתְחַזִּי הָכִי,
בְּגִין דְּהָא אִיהוּ חַרְשָׁא הָוָה, כְּמָה
דְּכָתִיב (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי יי בְּגִלְגָּלָף,
וְאַף עַל גַּב דִּיעֲקֹב אִקְרִי גִבְר שְׁלָם,
בְּגִין כֶּף הָוָה שְׁלָם עִם מָאן דְּאֲצִטְרִיף
לֵיהּ לְמִיּהָף עַמִּיהּ בְּרַחֲמֵי הָוָה אֲזִיל,
וְעִם מָאן דְּאֲצִטְרִיף לְמִיּהָף עַמִּיהּ בְּדִינָא
קָשְׂיָא וּבְעַקְמִימוֹ הָוָה אֲזִיל, בְּגִין דְּתָרִי
חוֹלְקֵי הָווּ בֵּיהּ, וְעָלֵיהּ פְּתִיב, (תהלים יח)

עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם
חֲסִיד בְּסִטְרָא דְחֲסִיד, וְעִם עַקֵּשׁ בְּסִטְרָא דְדִינָא קָשְׂיָא, כֹּלָּא כְּדָקָא יְאוּת.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'.

(בראשית כו) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא)

י צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה עובדוי דקודשא בריהו הוא מתתקנו, וכל מה דאיהו עביד פלא על דינא וקשוט, כמה דכתיב, (דברים לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה - הפל על הדין והאמת, כפתיב (דברים לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדור אחרת כדי שלא ישמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר כן דן אותו בדין.

ועם כל זה לא דן אותו פראוי לו, והארץ עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלף שנים, פרט לאותם שבועים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו פלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כן לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, כפתיב (יחזקאל לב) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחייה. וחייה בעולם הזה, וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבר קדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל

הא חזי, לא דן קדשא בריהו הוא לאדם קדמאה עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לפיה ורעותיה לארח אחרת בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר כן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א).

ועם כל דא, לא דן ליה פדקא חזי ליה, ואוריה עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלף שנין, בר אינון שבועים שנים דמסר ליה לדוד מלכא דלא הוה ליה מגרמיה פלום.

בגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קדשא בריהו הוא אריך רוגזיה עם צדיקא, ועם רשיעיא יתיר מצדיקא. עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לב) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחייה. ועל דא אוריה רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפוק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא. אבר קדשא בריהו הוא מדקדק עם צדיקא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין

המעשים שהם עושים, משום שהיא יודע שלא יסוף מינה ושמאלה, ומשום כף בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כף הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, כשמתרצה בצדיקים, מה כתוב? (ישעיה נג) וזה חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחז למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאיר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בוחן. כף גם צדיק יבחן, מחזק אותו. כאכן בוחן הזו שהיא פנת יקרת, כף גם צדיק יבחן.

ידע דלא יסוף לימינא ושמאלא, ובגין כף אבחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגיניהו.

בגוונא דא, עבד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם.

מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה סב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא בריך הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קדשא בריך הוא בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון, לארמא רישיהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקדשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקיא, מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא בריך הוא, לא אתרעי אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא איהו דמיא לנשמתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

ותא חזי, בזמנא דקדשא בריך הוא אתרעי בנשמתיה דפר נש, לאתהנאה (נ"א לאתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא. דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (נ"א אהבר) גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בוחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה. פהאי אכן בוחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. מָאִי שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, סִלְקָא דְעֵתָךְ דִּקְדָּשָׁא בְרִיךְ הוּא הוּי דְנִפְשׁוֹ שְׁנֵאָה לְהוּא רָשַׁע. אֵלָא הוּא דְרָגָא דְכָל נִשְׁמַתִּין תְּלִיין בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ דְהוּא רָשַׁע, דְּלֹא בַעֲיָא לָהּ כְּלָל. לֹא בַעֲיָא לָהּ לֹא בַעֲלָמָא דִּין וְלֹא בַעֲלָמָא דְאִתִּי. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּכַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּבְגִין כֶּף צַדִּיק יִבְחֹן.

הָא חֲזִי, כַּד בְּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיה לְאוֹטָבָא לִיה, יְהֵב לִיה חֲכָמְתָא, אֶסְתַּלַּק בְּדַרְגוּי לְעִילָא. כַּד נַחַת לְתַתָּא, חֲמָא תִיאֻבְתָּא דִּינְצֵר הָרַע וְאִתְדַבֵּק בֵּיהּ, וְאִנְשֵׁי כָל מַה דְאֶסְתַּלַּק (ס"א דְאֶסְתַּבֵּל), בִּיקְרָא עֲלָאָה דְמַרְיָה.

אָתָּא נַח, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתֵּר נַחַת לְתַתָּא, וְחָמָא חֲמָרָא תְקִיף, דְּלֹא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאִשְׁתִּי מַנְיָה, וְאִשְׁתַּכַּר וְאִתְגַּלִּי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשְׁתֶּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתּוֹךְ אֶהְלֵה.

אָתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכָמְתָא, וְאֶסְתַּבֵּל בִּיקְרָא דְמַאֲרִיָּה, לְבַתֵּר (בראשית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגֹוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגֹוֹר. לְבַתֵּר מַה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִגְבִּיחַ, וְאֶסְתַּלַּק לְדַרְגֵיָּה קַדְמָאָה דְהוּא בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וְנִפְקַ בְּשָׁלָם.

אָתָּא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וַיֵּרֶד יִצְחָק וְאֶסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבַתֵּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מַה זֶה שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ? הַתְעַלָּה עַל דְעֵתָךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שְׁנִפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת אֵת הָרָשַׁע הַהוּא? אֵלָא אִתָּה דְרָגָה שְׁכַל הַנִּשְׁמוֹת תְּלִיּוֹת בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ שֶׁל הָרָשַׁע הַהוּא שְׁלֹא רוֹצֵה אִתָּה כְּלָל, לֹא רוֹצֵה אִתָּה לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּכַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף צַדִּיק יִבְחֹן.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם, צָוָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. נִתֵּן לוֹ חֲכָמָה, הַתְעַלָּה בְּדַרְגָּתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיֵּרֶד לְמַטָּה, רְאֵה תְּשׁוּקַת הַיֵּצֵר הָרַע וְנִדְבַק בוֹ, וְשָׂכַח כָּל מַה שֶׁהַתְעַלָּה (שְׁהַסְתַּבֵּל) בְּכַבוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהַתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כֶּף יֵרֵד לְמַטָּה, וְרְאֵה יַיִן חֲזָק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מִמֶּנּוּ וְהִשְׁתַּכַּר וְהִתְגַּלָּה, כְּכַתוּב וַיִּשְׁתֶּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתּוֹךְ אֶהְלֵה.

בֹּא אַבְרָהָם, הַתְעַלָּה בְּחֲכָמָה, וְהִסְתַּבֵּל בְּכַבוֹד רַבּוּנוֹ. אַחַר כֶּף וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגֹוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגֹוֹר. מַה כְּתוּב אַחַר כֶּף? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִגְבִּיחַ, וְהַתְעַלָּה לְדַרְגָּתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

בֹּא יִצְחָק, מַה כְּתוּב? וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וַיֵּרֶד יִצְחָק וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתְעַלָּה מִשָּׁם אַחַר כֶּף בְּשָׁלוֹם. וְאֵת כָּל הַצַּדִּיקִים בּוֹחֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי

צדיקניא, פלהו בחין לון קדשא ברין הוא,
בגין לארמא רישייהו בעלמא דין ובעלמא
דאתי.

מדרש הנעלם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את
יצחק. (בראשית כה) רבי יצחק פתח, (שיר השירים ז)

היודאים נתנו ריח וגו'. תנו רבנן, לעתיד לבא הקדוש
ברוך הוא מחיה את המתים וינער אותם מעפרם, שלא
יהיו בגין עפר כמות שהיו בתחלה שנבראו מעפר ממש,
דבר שאינו מתקיים, הדא הוא דכתיב (בראשית ב) וייצר יי
אלהים את האדם עפר מן האדמה.

ובאותה שעה יתנערו מעפר מאותו הבגין, ויעמדו
בבגין מקיים להיות להם קיומא, הדא הוא
דכתיב, (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שכי ירושלם,
יתקיימו בקיומא. ויעלו מתחת לארץ ויקבלו נשמתם
בארץ ישראל. באותה שעה יציף (ג"א ישיב) קדשא ברין
הוא כל מיני ריחין שבגן עדן עליהם, הדא הוא דכתיב
(שיר השירים ז) היודאים נתנו ריח.

אמר רבי יצחק, אל תקרי היודאים אלא היודים, זהו
הגוף והנשמה שהם יודים ורעים זה עם זה. רב
נחמן אמר, יודאים ממש. מה היודאים מולידים
אהבה בעולם, אף הם מולידים אהבה בעולם. ומאי
נתנו ריח, כשרון מעשיהם לדעת ולהפיר לבוראם.

ועל פתחינו, (שיר השירים ז) אלו פתחי שמים שהם
פתוחים להוריד נשמות לפגרים. כל מגדים, אלו
הנשמות. (שיר השירים ז) חדשים גם ישנים, אותם שיצאו
נשמתם מהיום כמה שנים, ואותם שיצאו נשמתם
מימים מועטים, וזכו בכשרון מעשיהם להפגס בעולם
הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להפגס בגופות
המוכנים להם.

הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להפגס בגופות המוכנים להם.

להרים את ראשם בעולם הזה
ובעולם הבא.
מדרש הנעלם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם
אברהם הוליד את יצחק. רבי
יצחק פתח, היודאים נתנו ריח
וגו'. תנו רבתינו, לעתיד לבא
הקדוש ברוך הוא מחיה את
המתים וינער אותם מעפרם
שלא יהיו בגין עפר כמות שהיו
בתחלה שנבראו מעפר ממש,
דבר שאינו מתקיים. זהו שכתוב
(בראשית ב) וייצר ה' אלהים את
האדם עפר מן האדמה.

ובאותה שעה יתנערו מעפר
מאותו הבגין, ויעמדו בבגין
מקיים להיות להם קיום. זהו
שכתוב (ישעיה נב) התנערי מעפר
קומי שכי ירושלם. יתקיימו
בקיום, ויעלו מתחת לארץ,
ויקבלו נשמתם בארץ ישראל.
באותה שעה יציף הקדוש ברוך
הוא כל מיני ריחות שבגן עדן
עליהם. זהו שכתוב היודאים
נתנו ריח.

אמר רבי יצחק, אל תקרא
היודאים אלא היודים. זהו
הגוף והנשמה שהם יודים
ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר
יודאים ממש. מה היודאים
מולידים אהבה בעולם, אף הם
מולידים אהבה בעולם. ומאי
נתנו ריח? כשרון מעשיהם,
לדעת ולהכיר את בוראם.

ועל פתחינו - אלו פתחי שמים
שהם פתוחים להוריד נשמות
לפגרים. כל מגדים - אלו
הנשמות. חדשים גם ישנים -
אותם שיצאו נשמתם מהיום
כמה שנים ואותם שיצאו
נשמתם מימים מועטים וזכו
בכשרון מעשיהם להפגס בעולם
הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להפגס בגופות המוכנים להם.

אָמַר רבי אַחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך, בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים (נתנו ריח) אלו מלאכי שלום. נתנו ריח, אלו הנשמות שהם ריח העולם. נתנו, שבו קו כמה דאת אמר, (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל.

אָמַר רבי אַחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת: חדשים גם ישנים דודים צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך - בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים (נתנו ריח) - אלו מלאכי שלום. נתנו ריח - אלו הנשמות שהם ריח העולם. נתנו - השאירו, כמו שצאמר (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל.

התאנא אמר רבי יהודה, שלש פתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמאן נוקים על פתחינו כל מגדים. אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן. ודומ"ה נותן פתקא דחשבנא והוא מכריז ואומר, רבוננו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מפמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט, כלם צפנתי לך למיפק להו בחושבנא.

שצמדנו, אמר רבי יהודה, שלש פתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמי נקים את על פתחינו כל מגדים? אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן, ודומה נותן פתק של חשבון, והוא מכריז ואומר: רבוננו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מפמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט - כלם צפנתי לך, להוציא אותם בחשבון.

אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמוח באותו זמן עם הצדיקים, להשרות שכינתו עמם והכל ישמחו באותה שמחה, הדין הוא דכתיב, (תהלים קד) ישמח יי במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן, לברא עולמות ולהחיות מתים.

אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח באותו זמן עם הצדיקים להשרות שכינתו עמם, והכל ישמחו באותה שמחה, זהו שכתוב (שם קד) ישמח ה' במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן לברא עולמות ולהחיות מתים.

אמר ליה רבי יוסי, והתנן (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש. אמר ליה רבי יהודה, תא שמע, בעוד שהרשעים בעולם וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם אזי העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים פדקאמרן, (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, פדכתיב לעיל.

אמר לו רבי יוסי, והרי שנינו (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש? אמר לו רבי יהודה, בא שמע, בעוד שהרשעים בעולם וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם, אזי העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים כמו שאמרנו, (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, כמו שכתוב למעלה.

באותו זמן, ישיגו הצדיקים דעת שלמה, דאמר רבי יוסי, ביומא דיחדי קדשא בריך הוא בעובדוי,

העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים כמו שאמרנו, (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, כמו שכתוב למעלה. באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלמה. שאמר רבי יוסי, ביום שישמח הקדוש ברוך הוא במעשיו, עתידים הצדיקים להכיר אותו בלבם, ואז תרבה ההשפלה בלבם כאלו ראו אותו בעין.

זהו שכתוב (ישעיה כח) ואמר ביום
ההוא הנה אלהינו זה וגו' .
ושמחת הנשמה בגוף יתר
מכלם, על שיהיו שניהם קימים
וידעו וישגו את בוראם ויהנו
מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז
לצדיקים לעתיד לבא. זהו
שכתוב ואלה תולדות יצחק בן
אברהם. אלו הם תולדות
השמחה והשחוק שיהא בעולם
באותו זמן. בן אברהם - היא
הנשמה הזוכה לכף ולהיות
שלמה במעלתה. אברהם הוליד
את יצחק - הנשמה מולידה
השמחה והשחוק הזה בעולם.

אמר רבי יהודה לרבי חייא, זה
ששנינו שעתיד הקדוש ברוך
הוא לעשות סעודה לצדיקים
לעתיד לבא מה היא? אמר לו,
טרם הלכתי לפני אותם
המלאכים הקדושים, בעלי
המשנה, כף נשמע לי. כיון
ששמעתי את זה שאמר רבי
אלעזר, החלישב בלבי. שאמר
רבי אלעזר, סעודת הצדיקים
לעתיד לבא כמו זה שכתוב (שמות
כ) ויחזו את האלהים ויאכלו
וישתו. וזה הוא ששנינו גדונים.
ואמר רבי אלעזר, במקום אחד
שנינו נהנים, ובמקום אחר שנינו
גדונים. מה בין זה לזה? אלא כף
אמר אבי, הצדיקים שלא זכו כל
כף, נהנים מאותו זיו, שלא ישגו
כל כף. אבל הצדיקים שזכו,
גדונים עד שישגו השגה שלמה.
ואין אכילה ושתייה אלא זו, וזו
היא הסעודה והאכילה. ומניין
לנו זה? ממשנה, שכתוב (שמות לד)
ויהי שם עם ה' ארבעים יום
וארבעים לילה לחם לא אכל
ומים לא שתה. מה הטעם לחם

זמנין אינון צדיקיא למנדע ליה בלבהון, וכדין יסגי
סכלתנו בלבהון כאילו חזו ליה בעינא, הדא הוא
דכתיב, (ישעיה כח) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וגו' .
ושמחת הנשמה בגוף יתר מכולם, על שיהיו שניהם
קימים וידעו וישגו את בוראם ויהנו מזיו
השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. הדא
הוא דכתיב, (בראשית כח) ואלה תולדות יצחק בן אברהם,
אלו הם תולדות השמחה והשחוק שיהא בעולם באותו
זמן. בן אברהם, היא הנשמה הזוכה לכף ולהיות
שלמה במעלתה. (בראשית כח) אברהם הוליד את יצחק,
הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם.

אמר רבי יהודה לרבי חייא, הא דתנינן דעתיד הקדוש
ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא,
מאי היא. אמר ליה, עד לא אזלית קמי אינון מלאכין
קדישין מארי מתניתין הכי שמיע לי, כיון דשמעית הא
דאמר רבי אלעזר, אתישבא בלכאי, דאמר רבי אלעזר,
סעודת הצדיקים לעתיד לבא, כהאי דכתיב (שמות כד)
ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו, ודא הוא דתנן ניוזנין.
ואמר רבי אלעזר באתר חד תנינן נהנין, ובאתר אתרא
תנינן ניוזנין, מאי בין האי להאי. אלא הכי אמר
אבוי, הצדיקים שלא זכו כל כף נהנין מאותו זיו שלא
ישגו כל כף, אבל הצדיקים שזכו גדונין עד שישגו
השגה שלמה. ואין אכילה ושתייה אלא זו וזו היא
הסעודה והאכילה. ומנא לן הא, ממשנה, דכתיב, (שמות
כד) ויהי שם עם יי ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא
אכל ומים לא שתה. מאי טעמא לחם לא אכל ומים לא
שתה. מפני שהיה נזון מסעודה אחרת מאותו זיו של
מעלה, וכהאי גוונא סעודתן של צדיקים לעתיד לבא.

אמר רבי יהודה סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמוח
לא אכל ומים לא שתה? מפני שהיה נזון מסעודה אחרת, מאותו זיו של מעלה. וכמו כן סעודתם
של צדיקים לעתיד לבא.

אמר רבי יהודה, סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמוח בשמחתו, וזה שכתוב (תהלים לד) ישמעו

עָנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רַב הוֹנָא אָמַר, מִכָּאֵן (שם ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה וְזֶה יִשְׁנֵם לְעֵתִיד לְבָא. וְלַמְדֻנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵינן הַמְשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁתֵּי יְמֵי בְּרֵאשִׁית - אֵלּוּ דְבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וְהַאֲכִילָה, וְדָאֵי זוּ הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, שְׁפָתוֹב (איוב מ) כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִנֵּה כְּתוּב (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ה' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרַח וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהַרְג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם. הִנֵּה כֵּן שְׁלֵשָׁה. אֵלּא רְמֹז הוּא שְׁרֵמֶז עַל הַמַּלְכִּיּוֹת. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, אֵינן לֹמַר עַל מַה שְּׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְדָאֵי כֶּף קָף זֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי הֵייתִי לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁאלַתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַרְתִּי, הַסְּעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא הֲאֵם כֶּף הוּא? לֹא הִתִּישְׁבָה בְּלִבִּי, שֶׁהִנֵּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כְּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שמות כד) וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יָפָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הֲאֵמוּנָה הַזֹּאת שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׂמֻזְמָנִים הֵם לְסְעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל לְוִיתָן וְהַשּׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת זֵינן טוֹב שְׂמֻשְׁמֻר מִכְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מִצְאוּ וְדָרְשׁוּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

שְׂאֲמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִתּוּי פִתְּהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵם, שְׂאֲמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע, וּבִקְלָלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה קָשָׁה לָהֶם מִן

בְּשִׁמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רַב הוֹנָא אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִיא וְהִיא אֵיתָא לְעֵתִיד לְבָא. וְתַאנָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵינן הַמְשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁתֵּי יְמֵי בְּרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וְהַאֲכִילָה (וישתייה), וְדָאֵי דָא הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, דְּכְּתִיב, כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִיא כְּתִיב, (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד יי בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרִיחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהַרְג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם, הִיא הֲבָא תְּלָתָא. אֵלּא רְמֹז הוּא דְקָא רְמֹז עַל מַלְכּוּתָא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם לֵית לְמִימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדָאֵי כֶּף הִיא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא הוֹינָא קַמֵּיה דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁאִילְנָא הִיא מְלָה, אָמַרְנָא, הִיא סְעוּדַתָּא דְּצַדִּיקָא לְעֵתִיד לְבָא אֵי כֶּף הוּא, לָא אֲתִישְׁבָא בְּלִבָּאֵי דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כִּהִיא גְּוֹנָא דְכְּתִיב, (שמות כד) וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הִיא מִהֵימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּבָא דְּעַלְמָא, דְּזַמְיִנָן אֵינוּן בְּהִיא סְעוּדַתָּא דְּלוֹיָתָן וְהִיא תוֹרָא וְלִמְשֻׁתֵי חֲמָרָא טַב דְּאֲתַנְטֵר מִכַּד אֲתַבְּרִי עַלְמָא, קָרָא אֲשַׁפְּחוּ וְדָרְשׁוּ, דְכְּתִיב, (ויקרא כו) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

דְּאָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִתּוּי פִתְּהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב, וְדָא הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵהוּן, דְּאָמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טו) מי יתן מותנו ביד מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה מסרו נפשם בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאונתם, אמר להם: אם תשמעו לקול המצות - ואכלתם לשבע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידים לאכל ולשמח בסעודה גדולה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל כן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתור את אמונת הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמונת הצדיקים, והפסוקי שלהם מה הוא? שכתוב (שיר א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. נזכירה דרך מנין. ואותה סעודה שמוזמנים אליה, יהיה לנו חלק להנות מפנה, וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק - שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. אברהם הוליד את יצחק - זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר כן רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת הרי שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

ובקללות, (ויקרא כו) ואכלתם ולא תשבעו, ודא קשיא להו מפלהו. מאי טעמא, דכתיב, (שמות טו) מי יתן מותנו ביד יי בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאונתם, אמר להם, (ויקרא כו) אם תשמעו לקול המצות, ואכלתם לשבע כדי להניח דעתם. כהאי גוונא חמו רבנן דגלותא אתמשך, אסתפקמו על קראי דאורייתא ואמרו דזמינין למיכל ולמחדי בסעודתא רבה דזמין קדשא בריך הוא למעבד להו, ועל דא רובא דעלמא סבלו גלותא בגין ההיא סעודתא.

אמר רבי יוחנן, לית לן לסתור מהימנותא דכלא אלא לקיימא ליה, דהא אורייתא אסהידת עלוי, דהא אנן ידעין מהימנותא דצדיקיא וכסופא דלהון מאי היא, דכתיב, (שיר השירים א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. (שיר השירים א) נזכירה דודך מנין. וההיא סעודתא דזמינין בה, יהא לן חולק למחגי מפנה וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק, שיצחקו הצדיקים לעתיד לבוא. אברהם הוליד את יצחק, זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דדהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דהא בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף - כן זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתפתח עמיהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בפעם ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות] עמקים [עמקים] יהיה בארבעים, וגזר הדין - (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם תחית הגוף ממחנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

ומן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתנה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזינה. זהו שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני - פרנסני. שאין פרנסתם אלא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב כי טובים דידך מיין. בת בתואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריך הוא, עבד בגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, כל כן. אבל לית אינון יכלין למעבד עבידתא, עד שישפתח בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גוויי כל מאי דעביד אצטרין לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריך הוא לאחיא מתיא, והא סופא כל (ס"א עתיו), עמיקין (ס"א עתיו) בארבעים להוי. וגזר קיים, (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחית הגוף, ממחנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם, הדא הוא דכתיב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב (בראשית ז) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

ומן גאלתם של ישראל, בשנת הארבעים הוא. ובחמשים אתא ישוב עלמא, דהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף, בשנת הארבעים, שהמתנה לו בארץ ישראל. הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא ליהנות מזיו השכינה ולזון מזינה, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני פרנסני, שאין פרנסתן אלא ליהנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב, (שיר השירים א) כי טובים דודיך מיין.

בת בתואל בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

עלינו. אמרו שהיא פראש (דומה) הנחש, שהיא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מכל שאר העצמות.

ש"מ"דנו, אמר רבי שמעון, למה נשאר בקיים אותו העצם יותר מכל שאר העצמות? משום שהוא רמאי, ואינו סובל טעם של המזון של בני האדם כמו שאר העצמות, ומשום כך הוא חזק מכל העצמות, והוא יהיה העקר שהגוף נבנה ממנו. זהו שכתוב בתתואל הארמי.

ו"מ"דנו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב בתתואל הארמי - עצם רמאי. מפרדן ארם - מצמד רמאים, כמו ששינו פדנא דתורא, שהוא צמד. אחות לכן - אחות יצר הרע הארמי. כמו ששינו, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי שרוחץ ומטביל את טמאתו, קוראים לו לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

בא שמע שפך אנו בארנו בברייתא. שתי בנות לוט, שהן שני כחות הגוף המעוררות את יצר הרע, עכשו שאינו כל כך מנוול ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש. זהו שכתוב (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי, כך הוא. שם כתוב בכירה וצעירה, וכאן כתוב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה, משמע שכתוב שם הגדולה לאה,

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמות שכתוב (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

גרמא דשדרה, ההוא דאשתאר בקברא מפל גופא, בתואל רמאה. שאלית עליה, אמרו דהוא פרישא (רמאי) דתורא, דאיהו רמאה, וההוא גרמא הוא רמאה מכל שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למה אשתאר בקיומא יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו רמאה. ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר גרמי, ובגיגי כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהוי עקרא דגופא אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי גרמא רמאה. מפרדן ארם, מצמד רמאין, פדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לכן, אחות יצר הרע הארמי, פדתנן, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול פדבקדמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה, קראן ליה לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

תא שמע, דהכי אנן אוקימנא במתניתא. שתי בנות לוט שהן שתי כחות הגוף המעוררות ליצר הרע, עכשו שאינו מנוול כל כך ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי כך הוא, תמן כתיב בכירה וצעירה והכא כתיב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה. משמע דכתיב שם הגדולה לאה, שלאה מפחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמות דאתאמר, (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שכתוב (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע, וזה יצר הרע, ושתי בנותיו מתחלפות מנול. עכשיו לבן, מלובן, שאינו מקלל ומגול בניוולו כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה בלא כח, לאה חזוק, לאה ממצעשיה הראשונים. ושם הקטנה רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רב אחא בר יעקב, בא ראה מה כתוב, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי אחא, מפני מה היא עקרה? מפני שיצר הרע אינו נמצא בכח בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה. ומה פתוב? ויעתר לו ה' ופתר רבקה אשתו. פיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן, מה הפרש בין העולם הזה לאותו זמן? ועוד, שהנה הכתוב אמר שהקדוש ברוך הוא עשה. אמר רבי אחא, כן הוא, שהקדוש ברוך הוא העיר אותו לענין ההוא שצריך לזוג, ולא לכל שעה, שיהיה תמיד עם אדם כמו כעת, שהוא נמצא תמיד וחוטאים בו בני אדם, אלא לאותו זוג לבדו. וההתעוררות ההיא תהיה התעוררות של הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (יחזקאל לו) והסירתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מה זה לב בשר? אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר, ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי היה בא מקפוטקיא ללוד, פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק, תאמר דחבירנא חכימי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעמא לזיווגא. אמר ליה, חייך הכי אצטריך יצר הרע לעולם פמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדותא דשמעתא לא

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו מתחלפות מנול. עכשיו לבן, מלובן, שאינו מקלל ומגול בניוולו כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה בלא כח, לאה חזוק, לאה ממצעשיה הראשונים. ושם הקטנה רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, תא חזי, מה כתוב, ויעתר יצחק לז' לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה, מה כתוב, ויעתר לו ה' ופתר רבקה אשתו. פיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן מה הפרש בין העולם הזה לאותו הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער ליה ליהוא עניינא דצריך לזיווגא, ולא לכל שעמא דיהא תדיר עם בר נש כמו כעון, דאיהו אשתפח תדיר וחסאן ביה בני נשא, אלא ליהוא זיווגא בלחודוי, ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי, דהא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מהו לב בשר. אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי היה בא מקפוטקיא ללוד, פגע ביה רבי יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר דחבירנא חכימי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעמא לזיווגא. אמר ליה, חייך הכי אצטריך יצר הרע לעולם פמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדותא דשמעתא לא

מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק, תאמר דחבירנא חכימי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעמא לזיווגא. אמר ליה, חייך הכי אצטריך יצר הרע לעולם פמטרא לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדותא דשמעתא לא

מגולת כְּבָרָא שׁוֹנָה לַחֲטָא בּוּ. זְהוּ
שְׁכָתוּב (ישעיה יא) לֹא יָרְעוּ וְלֹא
יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַקְדָּשִׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא הֵלֵב
שְׁמִדוּרוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע בּוּ. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אָמַר, לֵב טוֹב בְּנִין הַגּוֹף
וְהַנְּשָׁמָה, וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב (דברים
1) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל
לִבְּךָ, שֶׁהוּא עֶקֶר הַחַל.

בְּשָׂבָא רַב כְּהֵנָּא, אָמַר, כֶּף
אוֹמְרִים מִשְׁמַם שֶׁל בְּעַלִּי
הַבְּרִיתָא: שְׁנֵי בְּנֵינִים שֶׁל הַגּוֹף
הֵם - הַפְּכָד וְהֵלֵב. שְׁאָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַפְּכָד
וְהֵלֵב מְנַהֲגִים אֶת הַגּוֹף בְּכָל
צְדָדֵי אֵיבָרָיו. הַמְּנַהֵג שֶׁל הָרָאשׁ
הוּא הַמַּחַ, אָבֵל שֶׁל הַגּוֹף הֵם
שְׁנַיִם. וְהָרָאשׁוֹן הוּא הַפְּכָד,
וְהַשְּׁנֵי הֵלֵב. וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב
בְּפָרָשָׁה וַיִּתְרַצְּצוּ הַבְּנָיִם בְּקַרְבָּהּ,
אֵלוֹ שְׁנֵי בְּנֵי הַגּוֹף.

מָה הַטַּעַם וַיִּתְרַצְּצוּ? מִשּׁוּם
שְׁמֵהֵלֵב [מתעורר] נִשְׁכַּח הַיֵּצֵר
הָרַע. וַיִּתְרַצְּצוּ? [שאלו] וַיִּשְׁלְיוּ
הֵיךְ צְרִיף לְהִיּוֹת! אֵלָּא, אָמַר רַב
הוֹנָא, וַיִּתְרַצְּצוּ - וַיִּשְׁכְּרוּ,
כְּלוּמַר, נִשְׁכַּר כְּחֵם וְחִילָם. אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר?
אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי, וְלָמָּה
נִבְרָאתִי? מִיָּד - וַתִּלְךָ לְדַרְשׁ אֶת

ה'.
וַיֹּאמֶר ה' לֵה שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ
וְשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'. אֵלוֹ הַשְּׁנֵי
גוֹיִם - הַפְּכָד וְהֵלֵב. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, הַמַּחַ וְהֵלֵב. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, הַמַּחַ אֵין בְּכֻלָּל זֶה, מִשְׁמַע
שְׁכָתוּב בְּבִטְנָךְ, וְאֵין הַמַּחַ בְּבִטְן
אֵלָּא בְּרָאשׁ. וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעֲיָף
וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר. זְהוּ הַפְּכָד,
שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל וְהוּא מִשְׁמַשׁ
לְפָנֵי הֵלֵב. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַפְּכָד
קוֹלֵט הַדָּם וּמִשְׁמַשׁ בּוֹ לְפָנֵי הֵלֵב.

וַיֵּצֵא הָרָאשׁוֹן אֲדָמוּנִי. אָמַר רַב כְּהֵנָּא, הַפְּכָד
הוּא הָרָאשׁוֹן, וְהוּא אֲדָמוּנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוּנִי?
עַל שְׁבוּלַע אֶת הַדָּם תַּחֲלָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, לָמָּה
נִקְרָא שְׁמוֹ רָאשׁוֹן? עַל שֶׁהוּא רָאשׁוֹן לְכָלֵעַ

לְיֵהוּי, אָבֵל לֹא מְנוּוְלָה כְּקַדְמִיתָא לְמַחֲטִי בִיהּ. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה יא) לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַקְדָּשִׁי
וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא לָפָא דְמְדוּרִיָּה דִּיצֵר הָרַע בִּיהּ.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, לָפָא טָבָא, בְּנֵינָא דְגוֹפָא
וְנִשְׁמָתָא, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב (דברים ז) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל לִבְּךָ דֵּהוּא עֶקֶרָא דְכָלָא.

כִּד אֶתָּא רַב כְּהֵנָּא אָמַר, הָכִי אֲמַרִין מִשְׁמִיהוֹן דְּמֵאֲרִי
מִתְנִיתָא, תְּרִי בְּנֵינִין דְּגוֹפָא אֵינוֹן, כְּבָדָא וְלָפָא.
דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּבָדָא וְלָפָא אֵינוֹן
מְנַהֲגֵי גוֹפָא בְּכָל סְטָרֵי אַבְרוּי, מְנַהֲגָא דְרִישָׁא מוֹחָא.
אָבֵל דְּגוֹפָא אֵינוֹן תְּרִין וְקַדְמָאָה הוּא כְּבָדָא, תְּנִינָא
לָפָא. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב בְּפָרָשָׁתָא, (בראשית כח) וַיִּתְרַצְּצוּ
הַבְּנָיִם בְּקַרְבָּהּ, אֵלִין תְּרִין בְּנֵינֵי דְּגוֹפָא.

מֵאֲרִי טַעְמָא וַיִּתְרַצְּצוּ. מִשּׁוּם דְּלָפָא (אתער) אֲתַנְשֵׁי מִנִּיהּ
יֵצֵר הָרַע. וַיִּתְרַצְּצוּ, (שאלו) וַיִּשְׁלְיוּ מִיבְעֵי לִיהּ.
אֵלָּא אָמַר רַב הוֹנָא, וַיִּתְרַצְּצוּ וַיִּשְׁכְּרוּ, כְּלוּמַר נִשְׁכַּר
כְּחֵם וְחִילָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר, אִם כֵּן
לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וְלָמָּה נִבְרָאתִי. מִיָּד (בראשית כח) וַתִּלְךָ לְדַרְשׁ
אֶת ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לֵה שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'.
(בראשית כח) אֵלוֹ הַשְּׁנֵי גוֹיִם וְהֵלֵב. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, הַמַּחַ וְהֵלֵב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמַּחַ אֵין
בְּכֻלָּל זֶה, מִשְׁמַע דְּכְּתִיב בְּבִטְנָךְ, וְהַמַּחַ אֵינוֹ בְּבִטְן אֵלָּא
בְּרָאשׁ. וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעֲיָף וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר זְהוּ
הַפְּכָד שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל, וְהוּא מִשְׁמַשׁ לְפָנֵי הֵלֵב. דְּאָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, הַפְּכָד קוֹלֵט הַדָּם וּמִשְׁמַשׁ בּוֹ לְפָנֵי הֵלֵב.

וַיֵּצֵא הָרָאשׁוֹן אֲדָמוּנִי. (בראשית כח) אָמַר רַב כְּהֵנָּא, הַפְּכָד
הוּא הָרָאשׁוֹן וְהוּא אֲדָמוּנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוּנִי, עַל

הדם מכל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו? אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות היא תהיה בארץ - דרפו וטבעו של העולם לא ישמנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הפכד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא יושב אהלים. זהו שפתוב ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משמנה, בא ראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמו שנאמר (שמות יח) אשר דוד עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומתהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מתהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתייה לקיים גופך. זהו שפתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלע הדם ולשגור לשאר האברים, פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתייה.

והלב אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שפתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאנה. עד שהלב מתהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. שאלמלא אותו כסוף והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון לבלוע הדם מכל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ובמאן נוקים ורב יעבד צעיר, על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה אתא פרשתא דא, אלא לאחזאה לבני עלמא דאף על גב דהיה שלימותא ליהוי בארעא, ארחה וטבעיה דעלמא לא אשפני. רבי ייסא אמר בא וראה הפכד הוא הצד ציד והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב והוא (בראשית כח) יושב אהלים הך הוא דכתיב (בראשית כח) ויזד יעקב נזיד. חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד. רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משמנה, בא וראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמה דאת אמר אשר דוד עליהם ותרגומו דחשיבו. כלומר הלב חושב ומתהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתיב, ויבא עשו מן השדה. והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא, נקרא עיף. והוא אומר ללב, עד שאתה מתהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתייה לקיים גופך. הך הוא דכתיב, ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלוע הדם ולשגור לשאר האברים. פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתייה.

והלב אומר, תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הך הוא דכתיב, (בראשית כח) מכרה כיום את בכורתך לי, קונמייתא דתאיבא. עד שהלב מתהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. דאלמלי ההוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע דאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

והאברים לבלע. שאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים -

אמר רבי יוסי, פתיב לאחר פן, ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. מה זה עדשים? עגלגלים כגלגלת, והגלגל סובב בעולם, כלומר שלא נשכח מדרךכו. כך הוא בן אדם, באותו זמן, אף על גב שכל אותו חסד וכבוד ושלמות יהיו, דרכו של העולם לאכל ולשתות לא ישתכח.

משנה. שנינו, ארבע רוחות העולם מנשבות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף שיהיה כלול מארבע רוחות. זהו שכתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתוב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.

ולמדנו, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ואין בין עולם הזה לתחיית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה. רב נחמן אמר, ואריכות ימים.

אמר רב יוסף, וכי ימות המשיח ותחית המתים אינם אחד? אמר לו, לא, ששנינו, בית המקדש קודם לקבוצ גליות, קבוצ גליות קודם לתחיית המתים, ותחיית המתים האחרון שבכלם. מנין לנו? שכתוב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס. הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. זו היא תחיית המתים שהיא הרפואה לשבורי לב על

מתיקם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל. שנינו, ארבעים שנה קודם הקבוצ גליות לתחיית המתים, כמו שאמרנו ויהי יצחק בן ארבעים שנה. ארבעים השנה הללו מה מעשיהם? אמר רב פהנא אמר רבי

אמר רבי יוסי, פתיב לאחר פן, (בראשית כה) ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. מהו עדשים, סגלגלין כגלגלתא, וגלגלא סביב בעלמא. כלומר, דלא אתנשי מארחה. כך הוא בר נש, בההוא זמנא אף על גב דכל ההוא טיבו ויקר ושלמותא ליהוי, ארחה דעלמא למיכל ולמשתה לא יתנשי.

מתניתין, תנן ארבע רוחות העולם מנשכן, ועתיד קדשא בריה הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף, שיהא כלול מארבע רוחות. הדא הוא דכתיב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתיב אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.

ותאנא, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה. ואין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד מלכיות בלבד. ואין בין עולם הזה, לתחיית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה. רב נחמן אמר ואריכות ימים.

אמר רב יוסף וכי ימות המשיח ותחית המתים לאו חד הוא. אמר ליה, לא. דתנן, בית המקדש קודם לקבוצ גליות, קבוצ גליות, קודם לתחיית המתים, ותחיית המתים הוא אחרון שבכלם. מנא לן, דכתיב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. זו היא תחיית המתים, שהיא הרפואה לשבורי לב על מתיקם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל.

תנן, ארבעים שנה קודם הקבוצ גליות לתחיית המתים, כדאמרין ויהי יצחק בן ארבעים שנה. האי ארבעים שנה, מאי עבידתיהו. אמר רב פהנא אמר רבי

מתיקם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל. שנינו, ארבעים שנה קודם הקבוצ גליות לתחיית המתים, כמו שאמרנו ויהי יצחק בן ארבעים שנה. ארבעים השנה הללו מה מעשיהם? אמר רב פהנא אמר רבי

תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתיב בספר.

רבי יהודה אמר מפאן, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מפאן, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחן את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים עד תחית המתים שנה.

רבי הונא אמר, בא ראיה, פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה' - כמו כן [הטורף] פאן. אמר רבי יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שיעברו. ומזמן תחית המתים יתישב העולם בלישבו, זהו שכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, והוה יתיב, והוה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיזו נהירו בוצינא דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עליהו רוח קדישין. והוה דאתערו, דבשתיחאי יהא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורפא יתירא על אינון דירא עפרא, דבאלף שתיחאי לזמן (שמות י"ז ע"א) ארבע מאות ותמניא שנין מגיה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקימיהון.

ובגניי כו אתערו חברינא, על פסוקא דקרא לון בני חת, ח"ת, דיתערו לן ח"ת שנה, והיינו דכתיב, ומשום כן העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והיינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

ברוקא, מקבוין גליות עד תחיית המתים, כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתיב בספר.

רבי יהודה אמר מהכא, (דניאל יב) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מהכא, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו (קהלת יב) אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים עד תחית המתים שנה.

רבי הונא אמר, תא חזי (יהושע ה) פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', פהאי גוונא (גופא) הכא. אמר רבי יוסף, כל אלין חד מלה אמרו, ולסוף ארבעים שנה שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מאי טעמא, משום דכתיב, (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שיעברו. ומזמן תחית המתים, יתישב עלמא בלישבו, הדא הוא דכתיב, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, והוה יתיב, והוה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיזו נהירו בוצינא דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עליהו רוח קדישין. והוה דאתערו, דבשתיחאי יהא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורפא יתירא על אינון דירא עפרא, דבאלף שתיחאי לזמן (שמות י"ז ע"א) ארבע מאות ותמניא שנין מגיה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקימיהון.

ובגניי כו אתערו חברינא, על פסוקא דקרא לון בני חת, ח"ת, דיתערו לן ח"ת שנה, והיינו דכתיב, ומשום כן העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והיינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו. (עור) אמר רבי יהושע, שנה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש פתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר לו, רבי, הנה שנינו, יהי אור - יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם פלא. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כן, חסמנו את הפיות לצפות לגאולה כל יום, שפיתוב (יחזקאל לג) חסן ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל יום.

מהו דעתו של רבי אלעזר? הינו מה שפיתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע שפיתוב מישני, אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קדם זה. וכמה שנים הם נקדמים? רבי יהודה אומר, מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, דכתוב (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר רבי יוסי, אם כן, הרבה תחיות היו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בתזון (דניאל ט')

ואמת הדבר וצבא גדול. ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

(ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כשישתלם הזא"ת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמניא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עור) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' פתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר ליה, רבי, הא תנינן, (בראשית א) יהי אור, יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם פלא. אמר רבי יהושע, אי לאו דאמרת הכי, אחסימנא פומין למצפי פורקנא כל יומא, דכתיב, (ישעיה לג) חסן ישועות. מהו ישועות, אלו המצפים ישועות בכל יום.

מה הוא דעתו דרבי אלעזר. היינו דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע דכתיב מישני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה. וכמה שנים הם נקדמים, רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, דכתיב, (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר רבי יוסי, אם כן הרבה תחיות היו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בתזון (דניאל ט') ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר

התחיות יהיו באותו הזמן, וזהו שנאמר בתזון, (דניאל ט') ואמת הדבר וצבא גדול. ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. רבי אבהו פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

הצדיקים לעתיד לבא. האחד -
אותו זמן ישגא החכמה בעולם
וישיגו השגה מה שלא השיגו
בזה העולם. ששינינו, אמר רבי
פנחס, השגת הצדיקים לעתיד
לבא יותר ממלאכי השרת,
שפתיב (ישעיה יא) פמים לים
מכסים, השני תתעסקו. (חסר) עד

כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו
ויאמר אחתי היא, כמו שאמר
אברהם, משום ששכינה היתה
עמו ועם אשתו, ובשביל
השכינה הוא אמר, שפתיב (משלי
ו) אמר לחכמה אחתי את, ועל פן
התחזק ואמר אחתי היא. עוד,
אברהם ויצחק כף ראוי, שודאי
משום הפסוק שפתיב (שיר ה)
אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום
כף ודאי נראה להם לומר אחתי
היא, ועל פן מתחזקים הצדיקים
בקב"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'.
את רבקה אשתו - דוקא, ויו
השכינה. כמו שעבודה ורה כתוב בה וקומו לצחק
כד גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם
רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על
דעתך שיצחק היה משמש מטתו
ביום? שהרי שנינו, ישראל הם
קדושים ולא משמשים מטתם
ביום, ויצחק שהיה קדוש היה
משמש מטתו ביום?.

אלא ודאי שאבימלך היה חכם,
והוא הסתפל באיצטגנינותו
שהוא חלון. כתוב כאן בעד
החלון, וכתוב שם (שופטים ה) בעד
החלון נשקפה ותיבב אם
סיסרא. מה לחלן באיצטגנינות,
אף כאן באיצטגנינות. וראה
שלא היה כמו שאומר יצחק,
אלא ודאי הוא מצחק עמה,
והיא אשתו. ואז ויקרא אבימלך
ליצחק ויאמר וגו'. רבי יוסי
אמר, נאה היה לאבימלך לעשות

השירים א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. דתנינן,
ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו
הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה
בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם.
דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא,
יותר ממלאכי השרת דכתיב, (ישעיה יא) פמים לים
מכסים. השני תתעסקו (חסר) (עד כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי
היא, (בראשית כו) פמה דאמר אברהם
בגין דשכינתא הוה עמיה ועם אתתיה, ובגין
שכינתא קאמר, דכתיב, (משלי ו) אמור לחכמה
אחתי את. ועל דא אתתקף ואמר אחתי היא.
תו, אברהם ויצחק, הכי אתחזי, דודאי בגין
קרא דכתיב (שיר השירים ה) אחתי רעייתי יונתי
תמתי, ובגין כף ודאי אתחזי לון לומר, אחתי
היא, ועל דא אתתקפו צדיקיא ביה בקדשא
ברוך הוא.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. (בראשית כו) את
רבקה אשתו דייקא, (ודא שכינתא, כמה דעבודה
ורה כתיב בה (שמות לב) וקומו לצחק הכי נמי מצחק את) דא
שכינתא דהות עמה דרבקה. דבר אחר, וכי
סלקא דעתך דיצחק הוה משמש ערסיה
ביממא, דהא תנינן ישראל קדישין אינון ולא
משמשי ערסייהו ביממא, ויצחק דהוה
קדיש, הוה משמש ערסיה ביממא.

אלא, ודאי אבימלך חכים הוה, ואיהו
אסתפל באיצטגנינותא דיליה, דאיהו
חלון. פתיב הכא (בראשית כו) בעד החלון, וכתיב
התם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם
סיסרא, מה לחלן באיצטגנינותא, אוף הכי
נמי באיצטגנינותא, וחקא דלא הוה כמה
דהוה אמר יצחק. אלא ודאי איהו מצחק
עמה, ואיהו אתתיה. וכדין (בראשית כו) ויקרא

לִיצְחָק כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שָׁזָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבְא, מִשּׁוּם כֶּף אָמַר אַחְתִּי הִיא, כְּדִי לְהַדְבִּיק בְּשִׁכְיָנָה, שְׁכַתוּב אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתִּי אֶת. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם שִׁבְחָם לֹא הִיִּתְּהָ אֲמוּנָה. שָׂאם נִמְצְאָה כְּהֵם אֲמוּנָה, לֹא הִיָּה צְרִיךְ, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׁלֹא הִיִּתְּהָ בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה אָמַר כֶּף, וּמִשּׁוּם כֶּף אָמַר, כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, זֹו הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׁלֹא שׁוּרָה הַשְּׁכִינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל זֶה אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, שָׁזָה לֹא מְקוּמוֹ וְלֹא שׁוּרָה כָּאֵין. וְיִצְחָק הַחֲזִיק בּוֹ בְּאֲמוּנָה, שְׂרָאָה שְׁהִנָּה הַשְּׁכִינָה שׁוּרָה כְּתוּבָה אֶשְׁתּוּ.

וַיְצַו אַבְיִמְלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמֵת בֵּא רָאָה כְּמָה מֵאָרִיךְ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרִשְׁעִים מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהָרִי מִשּׁוּם זֶה לֹא שְׁלִטוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דּוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים. יָפָה עָשָׂה אַבְיִמְלֶךְ שֶׁעָשָׂה חֲסֵד עִם יִצְחָק שֶׁאָמַר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֻכַּל עַל הַרְשָׁעִים שֶׁחֲסָדָם אֵינוֹ שְׁלֵם. בֵּא רָאָה, עֶפְרוֹן אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנָי שְׁמַעֲנִי הַשְׁדָּה נִתְּתִי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְּתִיָּהּ וְגו'. וְאַחַר כֶּף אָמַר, אָרְצִי אֶרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף וְגו'. וְכְתוּב וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסַחַר. אֶף כָּאֵין כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה

אַבְיִמְלֶךְ לִיצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יָאוֹת הָיָה אַבְיִמְלֶךְ לְמַעַבְד לִיצְחָק כְּמָה דְעַבְד לְאַבְרָהָם, בַּר דְּהָא אוֹכַח לִיהַ קְדָשָׁא כְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמֵיתָא.

הָא חֲזִי, כְּתִיב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּגִין כֶּף אָמַר אַחְתִּי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשִׁכְיָנָתָא, דְּכְתִיב, (מְשִׁלִּי ז) אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתִּי אֶת. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּבָהוּ לֹא הָיָה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֶשְׁתַּפַּח בִּינֵיהוּ, לֹא הָיָה אֶצְטְרִיךְ. אֲבָל מְגוֹ דְּלֹא הָיָה בִּינֵיהוּ מְהִימְנוּתָא, אָמַר הַכִּי. וּבְגִין כֶּף אָמַר (בְּרֵאשִׁית כ) כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיא שְׁכִינָתָא לְבַר מֵאֶרְעָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, דְּלֹאוֹ אַתְרִיהַ הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הֵכָא. וְיִצְחָק אַתְתַּקַּף בֵּיהַ בְּמְהִימְנוּתָא, דְּחָמָא דְּהָא שְׁכִינָתָא גּוֹ אַתְתִּיהַ שְׂרִיא.

וַיְצַו אַבְיִמְלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמֵת (בְּרֵאשִׁית כו).

תָּא חֲזִי, כְּמָה אוֹרִיךְ לְהוּ קְדָשָׁא כְּרִיךְ הוּא לְרִשְׁיַעֲיָא, בְּגִין הוּא טִיבוֹ דְעַבְד עִם אַבְהָן קְמָאִי. דְּהָא בְּגִין דָּא לֹא שְׁלִיטוֹ כְּהוּ יִשְׂרָאֵל עַד לְבִתְרַ דְּרִין בְּתֵרָאִין. יָאוֹת עַבְד אַבְיִמְלֶךְ, דְעַבְד טִיבוֹ עִם יִצְחָק, דְּאָמַר לִיהַ (בְּרֵאשִׁית כ)

הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֻכַּל עַלֵּיהוּ דְרִשְׁיַעֲיָא, דְטִיבוּתָא דְלְהוֹן לָאו אִיהוּ שְׁלִים, תָּא חֲזִי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנָי

שְׁמַעֲנִי הַשְׁדָּה נִתְּתִי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְּתִיָּהּ וְגו'. וְלְבִתְרַ אָמַר,

הנה ארצי לפניך וגו', ואחר כך אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו - שלא לקח משל אבימלך כלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה השתדל וחסר באר מים, כדי להתחזק באמונה כראוי. כן אברהם השתדל וחסר באר מים (ובו יצחק). יעקב מצא אותה מתקנת וישב עליה, וכלם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי.

ובעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית, שהיא מצוה, ואדם מתעטף בה. כך גם בתפלין שמניח על ראשו ובזרועו, שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטר בו בתפלין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה.

ועל כן, מי שלא מתעטף בזה ולא מתעטר להתחזק בתפלין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבונו, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ומשום כך היו האבות מתחזקים בתוף האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

נח) ונחך ה' תמיד והשביע

(בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו', וכתוב (בראשית כג) וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הקא, פתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, (בראשית כו) לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל בתריה, למגזר עמיה קיים.

ואמר רבי אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין דיידע רזא דחכמתא, אשתדל וחסר בירא דמיזן, בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות. וכן אברהם אשתדל וחסר בירא דמיא (ובו יצחק), יעקב אשפח ליה מתפקן, ויתיב עליה וכלהו אזלו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה, דאינון רזא עלאה כדקא חזי. בגין דקדשא בריך הוא אשתפח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלוי ואתעטף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא. דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדדי מניה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו

צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין דבירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא שריא ביה.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו', (בראשית כו) רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

בצחצחות נפשך ועצמתיד
יחליץ וגו'. הפסוק הזה בארוהו
ונתבאר. אבל בפסוק הזה בו
החזיקו בעלי האמונה שהבטיח
להם לעולם הבא. ונחך ה' תמיד
- בעולם הזה ובעולם הבא.
ונחך ה', פיון שאמר ונחך ה',
למה תמיד? אלא זה התמיד של
בין הערבים שהוא התחזק פחת
זרועו של יצחק, וזהו החלק
לעולם הבא. מנין לנו? מדוד,
שכתוב (תהלים כג) ינחני במעגלי
צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך - זו
האספקלריה המאירה שכל
הנשמות נהנות להסתכל
ולהתענג בתוכה. ועצמתיד
יחליץ - הפסוק הזה אין ראשו
סופו. אם נשמתו של הצדיק ועולה
למעלה, נ"א נהנית באור של מעלה, מה זה
ועצמתיד יחליץ? אלא הנה
פרשוה, זו תחית המתים.
שעתיד הקדוש ברוך הוא
להחיות את המתים ולתקן את
עצמות האדם שיהיו כבראשונה
בגוף שלם, והנשמה מוסיפה
אור בתוך האספקלריה המאירה
שפאיר עם הגוף לברית שלם
כראוי.

ומשום כך פתוב והיית כגן רוח.
מה זה כגן רוח? שלא פוסקים
מימיו העליונים לעולם ולעולמי
עולמים. והגן [והגוף] הזה נשקה
ממנו ומתרוה ממנו תמיד.
וכמוצא מים - זה הנהר ההוא
ששופע ויוצא מעדן, ולא
פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים
זהו סוד עליון בתוך סוד
האמונה. באר שיש בה מוצא
מים, והיא באר שמתמלאת
ממוצא המים ההוא, והם שתי
דרגות שהן אחת, זכר ונקבה
יחד כראוי.

ונחך יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך
ועצמתיד יחליץ וגו'. האי קרא אוקמוה
ואתמר. אבל בהאי קרא, ביה אתתקפו מארי
מהימנותא דאבטח לון לעלמא דאתי. ונחך
יי תמיד בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ונחך יי,
פיון דאמר ונחך יי, אמאי תמיד. אלא דא
תמיד דבין הערבים, דאיהו אתתקף תחות
דרועיה דיצחק, ודא הוא חולקא לעלמא
דאתי, מנלן מדוד דכתיב, (תהלים כג) ינחני
במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך, (ישעיה נח) דא
אספקלריא דנהרא, דכל נשמתין
אתהנן לאסתכלא ולא תענגא בגוה.
ועצמתיד יחליץ, האי קרא לאו רישיה
סופיה. אי נשמתיה דצדיקא, (סלקא לעילא, נ"א אתהני
בעדינא דא דלעילא) מאי ועצמתיד יחליץ. אלא הא
אוקמוה. דא תחית המתים, דזמין קדשא
ברוך הוא לאחייא מתיא ולא תקנא לון
לגרמוי דבר נש למהוי כקדמיתא בגופא
שלם. ונשמתא אתוספת נהורא גו
אספקלריאה דנהרא, לאתנהרא עם גופא
לקיימא שלים פדקא חזי.

ובגין כך פתיב, והיית כגן רוח. מאי כגן
רוח, דלא פסקו מימיו עלאין, לעלם
ולעלמי עלמין, והאי (גופא) גינתא אתשקי
מניה, ואתרוי מניה תדיר. (דף קמא ע"ב) וכמוצא
מים, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן ולא
פסקין מימיו לעלמין.

הא חזי, בירא דמיין נבעין, האי איהו רזא
עלאה כגו רזא דמהימנותא. בירא דאית
ביה מוצא מים, ואיהו בירא דאתמליא
מההוא מוצא מים, ואינון תרין דרגין דאינון
חד, דכר ונוקבא כחדא כדקא יאות.

וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוֹצֵא מִים וְהֵהוּא בִּירָא
אֵינּוֹן חַד, וְאִקְרִי כֻלָּא בְּאֵר. דְּהָא הֵהוּא
מְקוֹרָא דְעֵייל, וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא
אֲתַמְלִי. וּמֵאֵן דְּאֲסַתְפַּל בְּבִירָא דָא, אֲסַתְפַּל
בְּרִזָא עֲלָאָה דְמְהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא
דְּאֲבָהֶן, דְּמִשְׁתַּדְּלִי לְחַפּוֹר בִּירָא דְמֵיא גּוֹ רִזָא
עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָא בֵּין מְקוֹרָא וּבִירָא
וְכֻלָּא חַד.

וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוֹת (בראשית כו). רְמִיז דְּזַמִּינִין
בְּנוֹי לְמַפְלַח וְלֹאֲתַקְנָא הָאֵי בִירָא
כְּדָקָא חֲזִי, בְּרִזָא דְקִרְבָּנִין וְעֵלְיוֹן. פְּגוּוֹנָא
דָא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ
וְלִשְׁמָרָהּ, אֲלִין קִרְבָּנִין וְעֵלְיוֹן וּבְגִין דָא,
יִתְפַּשְׁטוֹן מִבּוֹעוּי לְכָל סְטָרִין פְּמָה דְאֲתָ אָמַר,
(משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיתֶיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֵת פְּלָגֵי
מַיִם, וּבְגִין כֶּן וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוֹת.

רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ
תְּרוֹנָה בְּרַחֲבוֹת תַּתֵּן קוֹלָהּ. הָאֵי קָרָא
אִיהוּ רִזָא עֲלָאָה. מָאֵי חֲכָמוֹת, אֲלִין חֲכָמָה
עֲלָאָה וְחֲכָמָתָא זַעִירָא דְאֲתַפְלִילַת בַּהּ
בַּעֲלָאָה וְשָׂרִיא בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי
סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִיידַע
וְלֹא אִיהִי בְּאֲתַגְלִיא, פְּמָה דְאֲתָ אָמַר, (איוב כח)
לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ, כִּד אֲתַפְשִׁטַּת
לְאֲתַנְהָרָא, אֲתַנְהָרָא בְּרִזָא דְעֵלְמָא דְאֲתִי,
וְעֵלְמָא דְאֲתִי אֲתַבְרִי מְנִיָּה. כִּד תַּנֵּן עֵלְמָא
דְאֲתִי אֲתַבְרִי בְּיוֹד, וְאֲתַפְסִיא הָאֵי חֲכָמָה
תַּמָּן וְאֵינּוֹן חַד. בְּזַמְנָא דְאֲתַעֲתַד (נ"א דְאֲתַעֲתַד נ"א
דְאֲתַעֲבַד) פְּלָא בְּרִזָא דְעֵלְמָא דְאֲתִי כִּד קָאֲמַרְן,
כִּדִּין הוּא חֲדוּהָ לְאֲתַנְהָרָא, וְכֻלָּא בַּחֲשָאֵי
דְלֹא אֲשַׁתְמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

וּבֹא וּרְאָה, אוֹתוּ מוֹצֵא מַיִם
וְאוֹתָהּ בְּאֵר הֵם אֶחָד, וְהַפֵּל
נִקְרָא בְּאֵר, שְׁהִרִי אוֹתוּ הַמְקוֹר
שֶׁמְכַנִּים וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים,
וְהַבְּאֵר מִתְמַלֵּאת. וּמִי שֶׁמְסַתְפֵּל
בְּבְאֵר הַזֶּה, מִסְתְּפֵל בְּסוּד הָעֵלְיוֹן
שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -
שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים לְחַפּוֹר בְּאֵר מַיִם
כִּתּוּב סוּד עֵלְיוֹן, וְאֵין לְהַפְרִיד
בֵּין הַמְקוֹר וְהַבְּאֵר, וְהַפֵּל אֶחָד.

וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוֹת - רְמִז
שְׁעֵתִידִים בְּנֵי לְעֵבֵד וְלַתְקַן אֶת
הַבְּאֵר הַזֶּה כְּרֵאוּי בְּסוּד הַקְּרַבְנוֹת
וְהַעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב)
וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ
וְלִשְׁמָרָהּ. אֵלוּ הַקְּרַבְנוֹת
וְהַעוֹלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ
מִעֵינֵיהֶם לְכָל הַצְּדִידִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיתֶיךָ
חוּצָה בְּרַחֲבוֹת פְּלָגֵי מַיִם,
וּמִשׁוּם כֶּן וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוֹת.
רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שם א)
חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרוֹנָה בְּרַחֲבוֹת
תַּתֵּן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד
עֵלְיוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלוּ
הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה וְהַחֲכָמָה
הַקְּטָנָה שֶׁנִּכְלָלַת בְּעֵלְיוֹנָה וְשׁוֹרָה
בָּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה - בֹּא רְאָה, הַחֲכָמָה
הָעֵלְיוֹנָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל
הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת וְאֵינָה
בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) לֹא
יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ.
כְּשֶׁמִּתְפַּשְׁטַת לְהֵאִיר, מֵאִירָה
בְּסוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא
נִבְרָא מִמְּנָה, כְּפִי שֶׁשְׁנִינּוּ,
הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּיוֹד,
וְהַחֲכָמָה הַזֶּה נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם
אֶחָד בְּזַמֵּן שֶׁמִּתְיַצֵּב [שְׁמַתְעִיב נ"א
שְׁנַעֲשֵׂה] הַפֵּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם
הַבָּא, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ. אֲזַי הִיא
הַשְּׁמִמָּה לְהִיּוֹת מֵאִירָה, וְהַפֵּל
בַּחֲשָאֵי, שֶׁלֹּא נִשְׁמַע בַּחוּץ
לְעוֹלָמִים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הפוככים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תמן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שפתיב בחוץ תרנה, שהרי מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שפתיב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שיתיה שלם] קרא רחובות, והכל פראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שפתיב כי ישרים ישכנו ארץ, ישכנו ארץ, והרי פרושה. ויהי פי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, פתיב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו

תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר אשא ומיא ורוחא, כמה דאתמר. ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר. פדין מתמן ולהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רזא, אקרי חוץ, מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא דביה כל פכביא דנהרין, ואיהו מבועא דמימוי לא פסקין. כמה דאת אמר, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות. ותמן תמן קולה, עלאה ותתאה וכלא חד.

ובגין דא אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמה דאתמר. דכתיב בחוץ תרונה, דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך, דא (בראשית כד) שדה אשר ברכו יי. ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר, ובנית ביתך. דא נשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים. ועל דא פד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, לההוא שלם (ג"א) למחוי שלים) קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא דעובדיהון לגבי קדשא בריך הוא לקיימא עלמא. דכתיב, (משלי ב) כי ישרים ישכנו ארץ, ישכנו ארץ. והא אוקמוה.

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כד). אמר רבי שמעון פתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום

ונתבאר. אבל בא ראה, כל מעשי הקדוש ברוך הוא, כלם הם דברי אמת, והפל בסוד עליון. וכל דברי התורה כלם דברי אמונה וסודות עליונים פראוי.

ובא וראה, לא זכה יצחק כמו אברהם, שלא סמו עיניו ולא כהו. אבל כאן הוא סוד עליון, סוד האמונה, כמו שנתבאר, שפתיב ויקרא אלהים לאור יום. זה אברהם, שהוא אור היום, ואורו הולך ומאיר ומתחזק בתקון היום. ומשום כך מה פתיב? ואברהם זקן בא בימים, באותם האורות שפאירים. והוא זקן, ומאיר או הולך ומאיר] כמו שנאמר (משלי ד) הולך ואור עד נכון היום, ומשום כך ויקרא אלהים לאור יום. ולחשף קרא לילה - זה יצחק, שהוא חשף, והוא הולך לקבל לתוכו את הלילה. ומשום כך, פשהוא זקן מה פתיב? ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת. כך זה ודאי, שרצה להחשף ולהדבק [בחשף] בדרגתו פראוי.

בא רבי אלעזר בנו ונשק ידיו. אמר לו, יפה. אברהם מאיר מצד של דרגתו, יצחק נחשף מהצד של דרגתו, ויעקב למה, שפתיב ועיני ישראל פבדו מזקן? אמר לו, כך זה ודאי, פתיב פבדו ולא כהו. פתיב מזקן ולא מזקנו. אלא מזקן - מזקן של יצחק, מאותו צד פבדו. לא יוכל לראות להסתפל פראוי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל, ונעשה חשף, שהרי אז נאמז בו הלילה, והתקיים ולחשף קרא לילה.

מההוא סטרא כבדו. לא יוכל לראות, לאסתפלא כדקא חזי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מפל וכל, ואתעביד חשף, דהא כדין אתאחיד ביה לילה, ואתקיים ולחשף קרא לילה.

ולחשף קרא לילה, האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל תא חזי, כל עובדוי דקדשא בריך הוא, פלהו אינון מלין דקשוט וכלא ברזא עלאה. וכל מלוי דאורייתא, פלהו מלי מהימנותא ורזין עלאין פדקא יאות.

ותא חזי, לא זכה יצחק פאברהם, דלא סמו עינוי ולא כהו. אבל רזא עלאה איהו הכא, רזא דמהימנותא. פמה דאתמר, דכתיב ויקרא אלהים לאור יום, דא אברהם, דאיהו נהורא דיממא. ונהורא דיליה אזיל ונהיר ואתתקף בתקונוא (דף קמב ע"א) דיומא.

ובגין כך, מה כתיב, (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים, פאינון נהורין דנהרין.

ואיהו סיב, (ד"א ל"ג ונהיר כדון אויל ונהיר) פמה דאת אמר, (משלי ד) הולך ואור עד נכון היום, ובגין כך, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

ולחשף קרא לילה, דא יצחק דאיהו חשף, ואיהו אזיל לקבלא ליליא פגויה, ובגין כך, איהו כד סיב, מה כתיב, (בראשית כז) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות. הכי הוא ודאי, דבעא לאתחשכא ולא תדבקא (בחשף) בדרגיה פדקא יאות.

אתא רבי אלעזר בריה, ונשיק ידוי. אמר ליה, שפיר, אברהם נהיר מסטרא דדרגא דיליה, יצחק אתחשף מסטרא דדרגא דיליה, יעקב אמאי, דכתיב, (בראשית מז) ועיני ישראל פבדו מזקן. אמר ליה, הכי הוא ודאי, פבדו כתיב, ולא כהו. מזקן פתיב, ולא מזקנו. אלא מזקן, מזקן דיצחק,

מההוא סטרא כבדו. לא יוכל לראות, לאסתפלא כדקא חזי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מפל וכל, ואתעביד חשף, דהא כדין אתאחיד ביה לילה, ואתקיים ולחשף קרא לילה.

וַיִּקְרָא אֶת עֵשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. שְׁנַכְלָל
מִצְדוֹ שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה
נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי
אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ
שֶׁמִּתְחַזֵּק בַּקְּב"ה וְשֵׁם בּוֹ אֶת
תְּקוּפוֹ.

יְבוּרָה פְּחַנְנִיָּה מִישָׁאֵל וְעִזְרִיָּה
שֶׁהִתְחַזְּקוּ וְאָמְרוּ, (דניאל א) הֵן אֲתָנוּ
אֱלֹהֵינוּ שְׂאֲנוּ עוֹבְדִים יְכוֹל
לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כַּבְּשָׁן הָאֵשׁ
הַיּוֹקְדֵת, וּמִיָּדֶךָ הַמְּלַךְ יִצְיָל.

בֹּא רָאֵה, שְׂאֵם לֹא יִצְיָל וְלֹא יַעֲמֵד
עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא
שֶׁשְּׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ.
אֲלֹא בִּינוֹן שִׁדְעוּ שֶׁלֹּא אָמְרוּ
כְּרֹאוּי, חֲזְרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדוּעַ
לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלַךְ וְגו'. בֵּין יִצְיָל בֵּין
לֹא יִצְיָל, יָדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלַךְ
וְגו'. וְשִׁנְנוּ שִׁיחֻזְקָאֵל הוֹדִיעַ לָהֶם
דְּבַר, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ,
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֲמֵד
עֲלֵיהֶם, כְּדֵי שִׁיקְבְּלוּ שְׂכָר, וְאִז
חֲזְרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדוּעַ לְהִיּוֹת
לָךְ הַמְּלַךְ וְגו'.

אֲלֵא לֹא יִתְחַזֵּק אָדָם שִׁיאֲמַר,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְיָלֵנִי, אוֹ
יַעֲשֶׂה לִּי כֶּף וְכַף. אֲבָל יֵשִׁים אֶת
כַּחוֹ בַּקְּב"ה שִׁיִּסִּיעַ לוֹ, כְּשֶׁהוּא
מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל
הַתּוֹרָה וְלִלְכֵת בְּדַרְךְ אֲמֵת. שְׁפִינֵן
שְׂאָדָם כָּאֵל הַטְּהוֹר, וְדַאי מְסִייעִים
לוֹ. וּבִזְהָרָה יִתְחַזֵּק בַּקְּב"ה שֶׁהוּא
יִסִּיעַ לוֹ, וְיִתְחַזֵּק בּוֹ, שֶׁלֹּא יֵשִׁים
אֶת כַּחוֹ בְּטַחֲוֹנוֹ בְּאַחֵר.

וּמִשּׁוֹם כֵּן, עוֹז לוֹ כֵּן מְסֻלוֹת
בְּלִבְכֶם. שִׁיעֲשֶׂה לְבוֹ כְּרֹאוּי בְּלִי
הַרְהוּר אַחֵר, אֲלֵא כַּמְסֻלָּה הַזֶּה
שֶׁהִיא מִתְיַשְׁבֵּת לְעֵבֶר בְּכָל מְקוֹם

וַיִּקְרָא אֶת עֵשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, (בראשית כו)
דְּאֵתְפַלֵּל מְסֻטְרִיהַ דְּדִינָא קְשִׁיא (שם)
וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם
עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו', זַפְּאָה בַר נָשׁ דְּאֵתְתַקַּף בֵּיהַ
בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִשְׁוֵי תוֹקְפִיהַ בֵּיהַ.

יְבוּרָה פְּחַנְנִיָּה מִישָׁאֵל וְעִזְרִיָּה דְּאֵתְתַקַּפוּ
וְאָמְרוּ, (דניאל א) הֵן אִיתִי אֱלֹהֵנָא דִּי
אֲנַחְנָא פְּלַחִין יְכוֹל לְשִׁיזְבוּתְנָא מִן אֲתוּן
נִוְרָא יְקִידְתָּא וּמִן יָדֶךָ מְלַכָּא יִשְׁזִיב.

הָא חֲזִי, דְּאִי לֹא יִשְׁזִיב וְלֹא אֲתַקְיִים
עֲלֵיהוּ קְדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁתַּפַּח
שְׁמִיהַ דְּקְדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא יִתְקַדֵּשׁ
בְּעֵינֵיהוּ דְּכָלֵּא כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֲלֵא, בִּינוֹן
דִּידְעוּ דְּלֹא אָמְרוּ כְּדָקָא יְאוּת, אֲהֲדָרוּ
וְאָמְרוּ, (דניאל א) וְהֵן לֹא יָדִיעַ לְהוּי לָךְ מְלַכָּא
וְגו'. בֵּין יִשְׁזִיב, בֵּין לֹא יִשְׁזִיב, יָדִיעַ לְהוּי
לָךְ מְלַכָּא וְגו'. וְתַנִּינֵן דְּמִלְּהַ אֹדְעַ לְהוּ
יְחֻזְקָאֵל, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִנֵּיהַ, דְּקְדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַקְיִים עֲלֵיהוּ, בְּגִין דִּיקַבְּלוּן
אֲגְרָא. וּכְדִין אֲהֲדָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדִיעַ
לְהוּי לָךְ מְלַכָּא וְגו'.

אֲלֵא לֹא יִתְתַקַּף בַּר נָשׁ דְּיִימָא, קְדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא יִשְׁזַבְיָנִי, אוֹ אִיהוּ עֶבֶד לִי
כֶּף וְכַף, אֲבָל יִשְׁוֵי תוֹקְפִיהַ בֵּיהַ בְּקְדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דִּיִּסִּיעַ לֵיהַ, כַּד אִיהוּ אֲשֶׁתַּדֵּל
בְּאִינוּן פְּקוּדִין דְּאוּרִייתָא, וְלִמִּיהַ בְּאַרְחַ
קְשׁוּט. דְּכִינוּן דְּאֵתִי בַר נָשׁ לְאֵתְדַפְּאָה,
מְסִייעִין לֵיהַ וְדַאי, וּבְדָא יִתְתַקַּף בֵּיהַ
בְּקְדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ יִסִּיעַ לֵיהַ,
וְיִתְתַקַּף בֵּיהַ, דְּלֹא יִשְׁוֵי תוֹקְפִיהַ בְּאַחֵרָא.

וּבְגִין כֵּן, עוֹז לוֹ כֵּן. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, דִּיעֲבִיד לְבִיהַ כְּדָקָא יְאוּת בְּלֵא

הַרְהוֹרָא אַחְרָא, אֶלָּא כְּהַאי מְסֻלָּה דְּאִיהִי
מִתִּישְׁבָּא לְאַעְבְּרָא בְּכָל אַתְר דְּאַצְטְרִיף, הָכִי
נָמִי.

שְׁצַרְיָךְ, כֶּף גַּם.
דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו
כֶּף - עוֹז כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים כט)
ה' עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשׁוֹם שְׁצַרְיָךְ
לְאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְשִׂמּוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂכָל מִי
שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וְאִינוֹ
מִשְׁתַּדֵּל לְשִׂמְהָ, טוֹב לֹו שְׂלֵא
נִבְרָא. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, מֵה זֶה
מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(שם סח) סִלּוֹ לְרוֹכֵב בְּעֵרְבוֹת בֵּיתָה
שָׂמוֹ. זֶה הַתּוֹרָה הִיא שְׂהוּא
הַשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְהֵרִים אֶת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה
בְּעוֹלָם.

בֵּא רָאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב
הָיוּ לְשִׂמּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמִשׁוֹם כֶּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הִיָּה עִמּוֹ תָּמִיד, שְׂלֵא זֶה
מִמּוֹנֵי הַשְּׂכִינָה. שְׁהֵרִי בְּשַׁעָה
שְׁקָרָא לֹו יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ בְּנוֹ,
יַעֲקֹב לֹא הִיָּה שֵׁם, וְהַשְּׂכִינָה
הוֹדִיעָה לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רָאָה, אִם
חֵס וְחִלְלָה בְּאוֹתוֹ זְמַן הִיָּה
מִתְבָּרַךְ עֲשׂוֹ, לֹא הִיָּה שׁוֹלֵט
יַעֲקֹב לְעוֹלָמִים. אֶלָּא מֵעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הִיָּה,
וְהַכֵּל בֵּא בְּמִקּוֹמוֹ פְּרָאוּי. בֵּא
רָאָה, פְּתוּב וְרַבְּקָה אֶהְבֵּת אֶת
יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאֵר. וּמִשׁוֹם כֶּף
שֶׁלְחָה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה
שִׁמְעֵתִי אֶת אֲבִיךָ מְדַבֵּר אֶל
עֲשׂוֹ אַחִיךָ לְאִמֹר.

וְעַתָּה בְּנֵי שְׂמַע בְּקִלִּי וְגוֹ.
בְּזְמַן הַהוּא עָרַב פֶּסַח הִנֵּה,
וְצַרִיךְ הַיָּצָר הָרַע לְהִתְבַּעַר
וְלִשְׁלֹט הַלְבָּנָה, סוּד הָאִמּוֹנָה,
וְלָכֵן עֲשֵׂתָה שְׁנֵי תַבְשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פֶּאֶן רָמֵז
שְׁעִתִּידִים בְּנֵי יַעֲקֹב לְהַקְרִיב
שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד
לְעִזְאֵזֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. מִשׁוֹם

דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו כֶּף, עוֹז, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים כט) יִי עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין
דְּאַצְטְרִיף לִיָּה לְבַר נֶשׁ דִּיתְעַסֵּק בְּאוֹרֵייתָא
לְשִׂמְיָה דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מָאן דְּאַתְעַסֵּק
בְּאוֹרֵייתָא וְלֹא אֲשְׁתַּדֵּל לְשִׂמְהָ, טוֹב לִיָּה דְּלֹא
אַתְבְּרִי. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, מָאִי מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם,
כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים סח) סִלּוֹ לְרוֹכֵב בְּעֵרְבוֹת
בֵּיתָה שָׂמוֹ. דָּא הִיא אוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ אֲשְׁתַּדֵּל
בָּהּ לְאַרְמָא לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלְמַעַבְד
לִיָּה חֲטִיבָא בְּעִלְמָא.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדוֹי הָיוּ לְשִׂמְא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כֶּף קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא הָוָה עִמֵּיהָ תְּדִיר, דְּלֹא אֲעֵדִי מִנֵּיהָ
שְׂכִינְתָּא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּקָרָא לִיָּה יִצְחָק לְעֲשׂוֹ
בְּרִיָּה, יַעֲקֹב לֹא הָוָה תְּמָן, וְשְׂכִינְתָּא אוֹדְעַת לָהּ
לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה אוֹדְעַת לִיָּה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חֲזִי, אִי חֵס וְשְׁלוֹם בְּהַהוּא
זְמַנָּא יִתְבָּרַךְ עֲשׂוֹ, לֹא יִשְׁלוֹט יַעֲקֹב
לְעִלְמִין. אֶלָּא מֵעַם קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה,
וְכֹלָא בְּאַתְרֵיהָ אֶתָּא כְּדָקָא חֲזִי. תָּא חֲזִי, (בראשית
כה) וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב פְּתִיב, וְהָא אֶתְמַר.

וּבְגִין כֶּף שְׁדֵרַת בְּגִינֵיהָ דְּיַעֲקֹב, (בראשית כז) הִנֵּה
שִׁמְעֵתִי אֶת אֲבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֲשׂוֹ אַחִיךָ לְאִמֹר.
וְעַתָּה בְּנֵי שְׂמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ. בְּהַהוּא זְמַנָּא,
עָרַב פֶּסַח הָוָה, וּבְעֵי יָצָר הָרַע
לְאַתְבַּעְרָא, וְלִשְׁלֹטָאָה סִיְהָרָא, רָזָא (דף קמב ע"ב)
דְּמַהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדַת תְּרִי תַבְשִׁילִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רָמֵז הָכָא דְּזְמִינִין בְּנוֹי
דְּיַעֲקֹב לְקַרְבָּא שְׁנֵי שְׁעִירִים, חַד לִיָּי, וְחַד
לְעִזְאֵזֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי. וּבְגִין כֶּף, קָרִיבֶת שְׁנֵי

כף הקריבה שני גדיי עזים - אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלט על יעקב, ועל פן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

ויבא לו יין וישת. ויבא לו יין, רמז רמז - ממקום רחוק קרב אותו מאותו מקום [של עשו]. רבי אלעזר אמר, רמז מהיין שהוא שפל השמחה נמצאת בו כדי לשמח את יצחק, שצריך שמחה, כשרוצים שמחה לשמח את צד [הלוים] שלו, ועל פן ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלו הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלה לבושי כבוד, שהיו מאדם הראשון, ובאו לידי נמרוד, ובהם היה צד צידה נמרוד, שכתוב (בראשית י) הוא היה גבר ציד לפני ה' וגו'. ועשו יצא לשדה ונלחם בקרב עם נמרוד והרג אותו, ולקח ממנו את הלבושים הללו. זהו שכתוב ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ובארוה, פתוב כפון והוא עיף, וכתוב שם (ירמיה ד) פי עיפה נפשי להרגים.

ועשו היה מעלה את אותם הלבושים לרבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד, ואותו היום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם. וכשעשו היה לובש אותם, לא היו מעלים ריחות כלל. כיון שיעקב לבש אותם, אז שבה האבדה למקומה והעלו ריחות, משום שיפיו של יעקב היה כפיו של אדם, ומשום כף חזרו בשעה ההיא למקומם והעלו ריחות.

אמר רבי יוסי, יפיו של יעקב [היה] שהוא יפיו של אדם איך אפשר? והרי שנינו, תפוח יעקב של אדם הראשון מכהה גלגל

גדיי עזים, חד בגין דרגא דלעילא, וחד בגין לכפייא דרגיה דעשו דלא ישלוט עליה דיעקב, ועל דא שני גדיי עזים, ומתרוניהו טעים יצחק ואכיל.

ויבא לו יין וישת, (בראשית כז) ויבא לו יין, רמז רמזי, מאתר רחיק קריב ליה מההוא אתר (דעשו). רבי אלעזר אמר, רמז מההוא יין דכל חדו אשתכח ביה, בגין לחדתא ליה ליצחק, דבעי חדוה, פדקא בעיין חדוה לחדתא סטרא (דלויא) דיליה, ועל דא ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו', (בראשית כז) אליו אינון לבושיין דרווח עשו מנמרוד, ואליו לבושי יקר דהו מן אדם הראשון, ואתו לנדא דנמרוד, ובהו הוה צד צידה נמרוד, דכתיב, (בראשית י) הוא היה גבור ציד לפני יי וגו', ועשו נפק לחקלא, ואגח ביה קרבא בנמרוד וקטל ליה, ונסב אליו לבושיין מגיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ואוקמוה. פתיב הכא והוא עיף, וכתיב התם (ירמיה ד) פי עיפה נפשי להרגים.

ועשו הוה סליק לון לאינון לבושיין לגבה דרבקה, ובהו הוה נפיק וצד צידה, וההוא יומא לא נטל לון, ונפק לחקלא ואתעכב תמן. וכד הוה לביש לון עשו, לא הוה סלקין ריחין כלל. כיון דלביש לון יעקב, כדן תבת אבדה לאתרה, וסליקו ריחין. בגין דשופריה דיעקב, שופריה דאדם הוה. ובגין כף אהדרו בההיא שעתא לאתריהו, וסליקו ריחין.

אמר רבי יוסי, שופריה דיעקב (הוה) דאיהו שופריה דאדם איך אפשר, והא תנינן,

חמה, ואם תאמר שָׁכַף הָיָה יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וּדְאֵי שְׁכַף הָיָה. בְּרֵאשׁוֹנָה טָרַם חֲטָא אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ יְכוּלִים כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהַסְתַּפֵּל בְּיַפְיּוֹ. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, הַשְׁתַּנָּה יַפְיּוֹ וְרוּמוֹ הַנֶּמֶף, וְנַעֲשֶׂה בֶן מֵאָה אַמּוֹת.

וּבֵא וּרְאָה, יַפְיּוֹ שֶׁל אָדָם הֲרֵאשׁוֹן הוּא סוּד, שֶׁהֶאֱמוּנָה הַעֲלִיּוֹנָה תְלוּיָה בְיַפְיֵי הַהוּא, וּמִשׁוּם כֶּף (תהלים ז) וַיְהִי נֶעֱם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וְכַתּוּב (שם כז) לְחַזוֹת בְּנַעֲם ה'. וְזֶהוּ וּדְאֵי יַפְיּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְהַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן. וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. בֵּא רְאָה, וַיֵּרַח אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְתוּב, אֲלֵא רִיחַ בְּגָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קד) עֲטָה אוֹר פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעֶה. דְּבַר אַחַר [וְהוּא] וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁכִינּוֹן שְׁהִלְבִּישׁ אוֹתָם יַעֲקֹב, הַעֲלוּ רִיחוֹת בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. וְעַד שֶׁלֹּא הָרִיחַ [שְׁמַרְיָה] אֶת רִיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בְרַף אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי אֹז [לֹא] יָדַע שֶׁהוּא רְאוּי לְהַתְּבַרֵּךְ. שְׁאֵם לֹא רְאוּי לְהַתְּבַרֵּךְ, לֹא הָיוּ עוֹלִים כָּל הַרִיחוֹת הַקְּדוּשִׁים הִלְלוּ עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. וַיֹּאמֶר - דְּבַר נִסְתָּר הוּא. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיָּתָה הַשְּׁכִינָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּצְחָק הָיָה. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' - מִי הַשְּׂדֵה? זֶה שְׂדֵה הַתְּפוּחִים, הַשְּׂדֵה שֶׁהָאֲבוֹת הַעֲלִיּוֹנִים [חֹמְרִים] סוֹמְכִים אוֹתוֹ וּמִתְקַנְּגִים אוֹתוֹ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אַבְא, הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל [פִּתְחֵי רַבִּי אַבְא וְאָמַר] בֵּא

תְּפוּחִים עֲקֹבוּ דְאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, מִכְּהָה גִלְגַּל חֲמָה. וְאֵי תִימָא דְכֶף הָיָה יַעֲקֹב. אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, וּדְאֵי הָכִי הָיָה, בְּקִדְמִיתָא עַד לָא חָב אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לָא הָווּ יְכַלִּין כָּל בְּרִיּוֹן לְאִסְתַּפְּלָא בְּשׁוּפְרִיָּה. כִּיּוֹן דְּחֲטָא, אֲשַׁתְּנִי שׁוּפְרִיָּה וְנִתְמַאֵךְ רוּמִיָּה וְאִתְעַבִּיד בַּר מֵאָה אַמּוּן.

וְתָא חֲזִי, שׁוּפְרִיָּה דְאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, רְזָא אִיהוּ, דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה תְלִיא בַּהֲהוּא שׁוּפְרָא, וּבְגִין כֶּף, (תהלים ז) וַיְהִי נֶעֱם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. וְכַתִּיב, (תהלים כז) לְחַזוֹת בְּנַעֲם יְיָ, וּדְאֵי הוּא שׁוּפְרִיָּה דְיַעֲקֹב וּדְאֵי, וְכִלְאֵי רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ.

וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חֲזִי, וַיֵּרַח אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְתִיב, אֲלֵא רִיחַ בְּגָדָיו. כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (תהלים קד) עוֹטָה אוֹר פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעֶה. דְּבַר אַחַר (נ"א דֵּא הוּא) וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכִיּוֹן דְּאֵלְבִישׁ לוֹן יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רִיחֵין בַּהֲהִיא שְׁעָתָא, וְעַד דְּלֹא אָרַח (דְּאֵרַח) רִיחֵין דְּלְבוּשִׁיָּה, לֹא בְרָכִיָּה, דְּהָא כְדִין (לֹא) יָדַע דְּאִתְחַזִּי הוּא לְאִתְבְּרָכָא, דְּאֵי לֹא אִתְחַזִּי לְאִתְבְּרָכָא, לֹא סְלִיקוּ כָּל הַנִּי רִיחֵין קְדִישִׁין בַּהֲדִיָּה, הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יְיָ. (בראשית כז) וַיֹּאמֶר, מְלֵה סְתִים הוּא. אִית דְּאִמְרֵי שְׁכִינְתָא הוֹת, וְאִית דְּאִמְרֵי יִצְחָק הוּהוּ. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יְיָ, מֵאֵן שְׂדֵה, דְּאֵי שְׂדֵה דְתְּפוּחִים. שְׂדֵה דְאִבְהֵן עֲלֵאִין (תְּמִידִי) סְמִיכוּ לִיָּה וּמִתְקַנְּגִין לִיָּה.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אַבְא, הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל [פִּתְחֵי רַבִּי אַבְא וְאָמַר] תָּא

רָאָה, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בְּצִרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֵּל כְּדֵי לְהַתְקִין אֶת דְּרָגָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְהַשִּׁירָה הַזֹּאת אָמַר [ו] כְּשִׁרְיָהּ הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה לַיַּעֲקֹב [של יַעֲקֹב].

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת [שְׁהַר] בְּשַׁעַר שְׂעָרֵי לֹא אָבִיו גָּשָׁה נָא וְאִמִּישׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא. אִזְ [מִשּׁוֹם] שְׁהִיָּה [הַיָּה] יַעֲקֹב בְּצִרְתָּה גְדוּלָּה, שִׁפְתוֹד שְׂאֵבִיו יִכִּיר אוֹתוֹ וַיִּנְדַּע לִפְנֵי. מַה כְּתוּב? וְלֹא הִכִּירוּ פִי הָיוּ יָדָיו כִּיָּדֵי עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעֵרֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִזְ אָמַר, אֶל ה' בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה. זוֹהִי הַדְּרָגָה שְׁעֲשׂוֹ שְׂרׁוּי בָּהּ, שֶׁהִיא שְׁפַת הַשְּׁקָר [מִה הוּא]. שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעַר שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבִהַתְחַכְּמוֹת וּבְעַקְמִימוֹת הִבִּיא קָלְלוֹת, שֶׁהַתְקַלֵּל הָעוֹלָם.

בֹּא רָאָה, בְּשַׁעַר שְׂעָרֵי יַצְחָק לַעֲשׂוֹ, וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאַרְוֵה, וַיַּצֵּא עֲשׂוֹ כְּדֵי שִׁיתְבָּרֵךְ מִיַּצְחָק, שְׂאֵלוֹ אָמַר וַאֲבִרְכָכָה לִפְנֵי ה'. - יָפָה. פִּינּוֹן שְׂאֵמַר לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַר הַזֶּה עָשָׂה כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַרְהָ, וּמַה שִׁיַּצֵּא נֶחֱשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלְלוֹת וַיִּשְׂאֵר יַעֲקֹב.

בְּשַׁעַר הַיָּהִי הַזֶּה מִיִּכְאֵל, וּבֹא לִפְנֵי יַעֲקֹב וְהַשְׂכִּינָה עִמּוֹ. וַיַּדַּע יַצְחָק, וְרָאָה אֶת גֵּן עֵדֵן עִם יַעֲקֹב וּבִרְכוּ לִפְנֵי. וּכְשֶׁנִּכְנַס עֲשׂוֹ, נִכְנַס עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיַּחֲרֵד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָּה עַד

חֲזִי, (תְּהִלִּים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יְיָ בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן אָמַר דָּוִד מִלֶּכָּא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאַתְקָנָא דְרָגִיָּה וְלִמְעַבְדַּד לִיהַ שְׂמָא, כַּמָּה דְאַתָּ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירְתָּא דָּא אָמַר (פ"א ל"ג לִיָּה) כִּד חָמָא עוֹבְדָא דָּא לַיַּעֲקֹב (פ"א דִּיעֲקֹב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָּא דָּא (דְּהָא), בְּשַׁעַר דָּאֵמַר לִיָּה אָבוּי, (בְּרֵאשִׁית כז) גָּשָׁה נָא וְאִמִּישׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא, כְּדִין (ד"א בְּגִין) דְּהָיָה (הוּרָה) (דף קמג ע"א) יַעֲקֹב בְּעֵאקוֹ סָגִי, דְּדַחִיל דְּאָבוּי יָדַע לִיָּה וְאַשְׁתַּמּוּדַע קָמִיָּה. מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וְלֹא הִפִּירוּ פִי הָיוּ יָדָיו כִּיָּדֵי עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעֵירוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. כְּדִין אָמַר, (תְּהִלִּים קכ) אֶל יְיָ בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יְיָ הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה, (ש"ס) דָּא הוּא דְרָגָא דְעֲשׂוֹ שְׂרִיא בִיָּה, דְּאִיְהוּ שְׁפַת שְׁקָר (פ"א מָה הוּא). שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעַר דְּאִיְיָ הִהוּא חוּיָא לְוֹטִין עַל עֲלֵמָא, וּבְחַפְיָמוֹ וּבְעַקְיָמוֹ אִיְיָ לְוֹטִין, דְּאַתְלִטְיָא עֲלֵמָא.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעַר דָּאֵמַר יַצְחָק לַעֲשׂוֹ, (בְּרֵאשִׁית כז) וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוּקְמוּהָ. וְנָפַק עֲשׂוֹ בְּגִין דִּיתְבָּרֵךְ מִיַּצְחָק, דְּקָאֵמַר לִיָּה, (בְּרֵאשִׁית כז) וַאֲבִרְכָכָה לִפְנֵי יְיָ, דְּאֵלוֹ אָמַר וַאֲבִרְכָכָה וְלֹא יִתִּיר, יָאוּת. פִּינּוֹן דָּאֵמַר לִפְנֵי יְיָ, בְּהִיא שְׁעָתָא אֲזִדְעוּעַ פְּרִסִי יִקְרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַרְהָ, וּמַה דִּיפּוּק חוּיָא מְאִינוֹן לְוֹטִין, וַיִּשְׁתַּאֵר יַעֲקֹב בְּהוּ.

בְּהִיא שְׁעָתָא, אֲזִדְמֵן מִיִּכְאֵל וְאַתָּא קָמִיָּה דִּיעֲקֹב, וַיִּשְׁכִּינְתָּא בְּהִדִּיָּה, וַיַּדַּע יַצְחָק, וְחָמָא לְגֵן עֵדֵן בְּהִדִּיָּה דִּיעֲקֹב, וּבְרִכִּיָּה קָמִיָּה. וְכִד עָאֵל עֲשׂוֹ, עָאֵל בְּהִדִּיָּה גִיְהֵנִם. וְעַל דָּא

מאד, שְׁחֶשֶׁב שְׁעָשׂוּ לֹא הִיָּה
בְּצַד הַהוּא. פֶּתַח וְאָמַר,
וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

מִשׁוּם כִּף הַזְדַּמָּן יַעֲקֹב בְּחֻמָּה
וּבְעַקְמוּמִיּוֹת שֶׁהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרָאשׁוֹן,
וְנִגְטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ, שֶׁהוּא
שֹׁפֵת שְׁקָר. שְׁפָמָה שְׁקָר אָמַר,
וְכַמָּה דְּבָרֵי שְׁקָר עָשָׂה כְּדִי
לְהַטְעוֹת וּלְהֵבִיא קָלְלוֹת עַל
הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בָּא יַעֲקֹב
בְּחֻמָּה וְהַטְעָה אֶת אֲבִיו, כְּדִי
לְהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטַּל
מִמֶּנּוּ מָה שֶׁמְנַע מִן הָעוֹלָם.
וּמִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה הֵיטָה, וְעַל כֵּן
כְּתוּב (תהלים ט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ
וַתִּבּוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ
וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלִיו כְּתוּב (בראשית
a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל
חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי
דוֹרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנִטַּל מִמֶּנּוּ
הַבְּרֻכּוֹת.

וּמִיָּמֵינוּ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן נֹעֵד
יַעֲקֹב לִטַּל מִהַנְּחֻשׁ הַהוּא אֶת
כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַלְלוֹ, וְהוּא נִשְׁאָר
עִם קָלְלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד
אָמַר בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, (תהלים קב) מָה
יִתֵּן לָךְ וּמָה יִסְיֵף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה
חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מָה אֶכְפֵּת
לְאוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ הַרַע שֶׁהֵבִיא
קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ,
נְחֹשׁ נֹשֵׁף וּמְמִית, וְאֵין לוֹ מִמֶּנּוּ
הַנָּאָה.

לְשׁוֹן רַמְיָה - שְׂרָמָה אֶת אָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְהֵבִיא רַע עֲלָיו וְעַל
הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְנִטַּל
מִשְׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת.
חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים - זֶה עָשׂוּ
שְׂשֻמְר שֶׁנֶּאֱמַר [שְׂשֻמְר] לְיַעֲקֹב עַל
אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
וַיִּשְׁטֵם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל
הַבְּרֻכָּה וְגו'. [בא ראה].

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם
וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ - הֵנָּה מְלַמְּעָה

וַיִּחְרַד יַעֲקֹב חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מָאֵד,
דְּחֶשֶׁב דְּלֹא הָוָה עָשׂוּ בְּהֵוָה סִטְרָא, פֶּתַח
וְאָמַר, (בראשית כז) וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

בְּגִין כֵּן, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב בְּחֻמָּתָא וּבְעַקְיָמוֹ
דְּאִיִּיתִי בְּרַכָּאן עֲלֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ
כְּגוּוֹנָא דְּאָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאִתְנַטְלוּ מֵהֵוָה חוּיָא
דְּאִיהוּ שֹׁפֵת שְׁקָר. דְּכַמָּה שְׁקָרָא אָמַר, וְכַמָּה
מְלִי דְּשְׁקָרָא עֲבַד, בְּגִין לְאַטְעָאָה וּלְאַיִיתָאָה
לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֵּן, אַתָּא יַעֲקֹב
בְּחֻמָּה וְאַטְעִי לְאַבּוּי, בְּגִין לְאַיִיתָאָה בְּרַכָּאן
עַל עֲלָמָא, וְלִנְטֵלָא מִנֵּיהּ מָה דְּמְנַע מֵעֲלָמָא,

וּמִדָּה לְקַבֵּל מִדָּה הָוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט)
וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתִּבּוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ
וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיהּ פְּתִיב, (בראשית a) אָרוּר אַתָּה
מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאִשְׁתָּאָר בֵּיהּ
לְדַרְי דְּרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב וְנִטִּיל מִנֵּיהּ בְּרַכָּאן.

וּבִן יוֹמוֹי דְּאָדָם, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב לְנִטְלָא מֵהֵוָה
חִוּיָא, כֹּל הַנִּי בְּרַכָּאן, וְאִשְׁתָּאָר אִיהוּ
בְּלוֹטִין וְלֹא נִפְק מִנֵּיהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ
קִדְשָׁא, (תהלים קכ) מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יוֹסִיף לָךְ
לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מָה אֶיכְפֵּת לֵיהּ
לְהֵוָה חוּיָא בִישָׂא, דְּאִיִּיתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא.
כְּמָה דְּאָמְרוּ, נְחֹשׁ נֹשֵׁף וּמְמִית, וְלִית לֵיהּ
הַנָּאָה מִנֵּיהּ.

לְשׁוֹן רַמְיָה, דְּרַמִּי לֵיהּ לְאָדָם וּלְאַתְתִּיהּ,
וְאִיִּיתִי בִישָׂא עֲלֵיהּ וְעַל עֲלָמָא. לְכַתֵּר
אַתָּא יַעֲקֹב, וְנִטִּיל מִדִּילֵיהּ כֹּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.
חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים, דָּא עָשׂוּ דְּנִטְר דְּכִבּוּ (נ"א
דְּאִינוֹם) לְיַעֲקֹב עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, כְּמָה דְּאַתָּא אָמַר,
(בראשית כז) וַיִּשְׁטֵם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָּה

וְגו'. (ר"א ל"ג תא חו')

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ, הָא מְלַעֲלָא וּמִתְתָּא בְּחַבּוּרָא

וממטה בַּחבוּר אָחַד. וְרַב דָּגַן וְתִירֵשׁ - הִנֵּה פְּרֻשֵׁה, אֲבָל כִּפְתּוּב וְלֹא רְאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם. בֹּא רֵאה, נֶעַר הֵייתִי וְגו', וּבְאֲרֵה - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשּׁוֹם כֵּן אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֵשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים - בְּזִמְנָ שֶׁשִּׁלַּטְתָּ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם, שִׁכְתּוֹב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים - בְּזִמְנָ שֶׁיָּבֵא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתּוֹב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַפֶּל בְּזִמְנָ שֶׁיָּבֵא הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, כִּפְתּוּב (תְּהִלִּים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גְבִיר לְאַחִידָה, וְלֹא אָמַר הִנֵּה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּא דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְאֵלִין אַתּוּן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֻמְצֵיתָא, ה' לְבִתְרָה. וּבְגִין כֵּן אָמַר, הָיָה גְבִיר לְאַחִידָה, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ וְלִרְדָּאָה לּוֹן, בְּזִמְנָ דְאַתָּא דּוּד מִלְכָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כִּפְתּוּב אִיהוּ בְּזִמְנָ דְיִיתִי מִלְכָּא מְשִׁיחָא, דְהָא בְּגִין דְעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוֹרֵייתָא, כִּדִּין (בראשית כז) וּפְרַקַת עֲלוּ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַבְּרָכוֹת הֵלְלוּ מִצִּדְ שֶׁל חֲלָקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה וּמִשְׁלוֹ הוּא נִטְלָה. וְהַבְּרָכוֹת הֵאלוּ הֵיָה רוּצָה יַצְחָק לְבָרַךְ עַת עָשׂוּ, וּבְגִין כֵּן עֲבַד קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיהִי לְיַעֲקֹב לְנִטְלָא מִדִּילִיָּה.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֵשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלֻמָּא וְאַתְלִטְיָא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שְׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרֵךְ וְגו', דְלֹא תִהְיֶה

חָדָא. וְרַב דָּגַן וְתִירֵשׁ, הָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל כִּפְתּוּב, (תְּהִלִּים לז) וְלֹא רְאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם. תָּא חֲזִי, (שם) נֶעַר הֵייתִי וְגו' וְאוֹקְמוּהָ, הָא קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמַרוּ וְכוּ'. וּבְגִין כֵּן אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֵשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים, בְּזִמְנָ דְשִׁלַּטְתָּ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם, דְכְּתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ט) וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בראשית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים, בְּזִמְנָ דְיִיתִי מִלְכָּא מְשִׁיחָא, דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כִּפְתּוּב אִיהוּ בְּזִמְנָ דְיִיתִי מִלְכָּא מְשִׁיחָא, כִּפְתּוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גְבִיר לְאַחִידָה, הָיָה, וְלֹא אָמַר הִנֵּה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּא דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְאֵלִין אַתּוּן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֻמְצֵיתָא, ה' לְבִתְרָה. וּבְגִין כֵּן אָמַר, הָיָה גְבִיר לְאַחִידָה, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ וְלִרְדָּאָה לּוֹן, בְּזִמְנָ דְאַתָּא דּוּד מִלְכָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כִּפְתּוּב אִיהוּ בְּזִמְנָ דְיִיתִי מִלְכָּא מְשִׁיחָא, דְהָא בְּגִין דְעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוֹרֵייתָא, כִּדִּין (בראשית כז) וּפְרַקַת עֲלוּ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַבְּרָכוֹת הֵלְלוּ מִצִּדְ שֶׁל חֲלָקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה וּמִשְׁלוֹ הוּא נִטְלָה. וְהַבְּרָכוֹת הֵאלוּ הֵיָה רוּצָה יַצְחָק לְבָרַךְ לִיהִי לְעָשׂוּ, וּבְגִין כֵּן עֲבַד קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיהִי לְיַעֲקֹב לְנִטְלָא מִדִּילִיָּה.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֵשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלֻמָּא וְאַתְלִטְיָא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שְׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרֵךְ וְגו', דְלֹא תִהְיֶה

האדמה בעבורך וגו'. שלא תהיה עושה פרות וגדולים כראוי. כנגד זה ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה - כנגד זה מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך - כנגד זה ורב דגן ותירש. בזעת אפיק תאכל לחם - כנגד זה יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים, שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל. והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטל את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידיבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והנה ראינו שמשמני הארץ ומטל השמים, אותן ברכות נטל עשו אחר כך, כמו שנאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל. אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, פמה נפרדות הדרגות. בייעקב פתוח ויתן לך האלהים - וכזה פתוח יהיה. בייעקב פתוח מטל השמים ומשמני הארץ - בעשו פתוח משמני הארץ וטל השמים, שהנה זה אינו כזה.

והדרגות נפרדות פמה וכמה, משום שבזה של יעקב פתוח בו, ויתן לך האלהים מטל השמים - זה הטל העליון ששופע מעתיק הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - זו הארץ שלמעלה, ארץ החיים. בעשו פתוח ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ זו ארץ החיים שלמעלה, וירוש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של פאן למטה, ובשמים של פאן למטה.

עבדא פירין ואיפין פדקא יאות. לקבל דא, ומשמני הארץ. (סו) בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. (סו) וקוץ ודרדר תצמיח לך, לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. (סו) בזעת אפיק תאכל לחם, לקבל דא, (בראשית כז) יעבדוך עמים וישתחו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא, פמה דאת אמר, (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. וכלא נטל יעקב, דא לקבל דא, ומדיליה נטל. וקדשא בריך הוא גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

אמר רבי חזקיה, והא חמינן דמשמני הארץ ומטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתר, פמה דאת אמר, הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל.

אמר רבי שמעון, לאו האי כהאי ולא דא כדא, פמה אתפרשאן דרגין. בייעקב פתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. בייעקב פתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, דהא לאו דא איהו כדא.

וירגין אתפרשן פמה וכמה. בגין דבדא דייעקב פתיב ביה, ויתן לך האלהים מטל השמים, דא טל עלאה דנגיד מעתיק יומין דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ומשמני הארץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ דא ארץ החיים דלעילא, וירית לה בארעא דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

יעקב למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

עוד, יעקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף על גב שכתוב והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך - מזה של פאן למטה, אבל למעלה לא כלום, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בא ראה, בפעם שהתחילו לטל את ברכותיהם יעקב ועשו, יעקב נטל חלקו שלמעלה, ועשו נטל חלקו שלמטה.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך לא התקיימו הברכות שברך יצחק את יעקב, ואותן הברכות שברך יצחק את עשו פלם התקיימו?

אמר לו, כל אותם הברכות מתקיימות, וברכות אחרות שברך הקדוש ברוך הוא את יעקב, אבל מיד יעקב נטל למעלה, ועשו נטל למטה. אחר כך כשיקום מלך המשיח, יטל יעקב למעלה ולמטה, ויאבד עשו מן הכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, כמו שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'. כדי שיאבד עשו מן הכל, ויעקב יירש שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ובזמן הזה פתוב, (שם) ועלו מושיעים בחר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה המלוכה. אותה מלכות עשו שננטל בעולם הזה, נתן לו הקדוש ברוך הוא [תורה לקדוש ברוך הוא] לבדו. וכי עכשו אינה מלכות מהקדוש ברוך הוא? אלא אף על גב שהקדוש ברוך הוא שולט למעלה ולמטה, הנה נתן לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק

לתתא. יעקב לעילא לעילא. עשו לתתא לתתא.

תו, יעקב לעילא ותתא, ועשו לתתא. ואף על גב דכתיב (בראשית כז) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. מהאי דהכא לתתא, אבל לעילא לא כלום, דכתיב, (תהלים לב) כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי, בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון, יעקב ועשו. יעקב נטל חולקיה דלעילא, ועשו נטיל חולקיה לתתא.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך, אמאי לא אתקיימו ברכאן דברכיה יצחק ליעקב, ואינון ברכאן דבריה יצחק לעשו אתקיימו כלהו.

אמר ליה, כל אינון ברכאן מתקיימי, וברכאן אחרנין דברכיה קדשא בריה הוא ליעקב. אבל מיד, יעקב נטל לעילא, ועשו נטיל לתתא. לבתר פד יקום מלכא משיחא, יטול יעקב לעילא ותתא ויתאביד עשו מפלא, ולא יהא ליה חולקא ואחסנא ודוכרנא בעלמא, כמה דאת אמר, (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'. בגין דיתאביד עשו מפלא, וירית יעקב תרין עלמין, עלמא דין ועלמא דאתי.

ובהאי זמנא כתיב, (עובדיה א) ועלו מושיעים בחר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה. ההוא מלכו דעשו, דנטל בהאי עלמא, יחב ליה קדשא בריה הוא (ס"א) יהא ליה לקדשא בריה הוא) בלחודוי. וכי השתא לאו איהי מלכו מקדשא בריה הוא, אלא אף על גב דשליט קדשא בריה הוא לעילא ותתא, הא יחב לון לשאר עמין, לכל חד וחד חולק

ונחלה בעולם הזה להשתמש בו, ויבזמן שהוא יטל מכלם את המלכות וכלה תהיה שלו, שפתיב והיתה לה' המלוכה, לו לבדו, שפתיב (וכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ויהי אף יצא יצא יעקב וגו'. רפי שמעון אמר, אף יצא יצא - שתי היציאות הללו למה? אלא אחת של השכינה, ואחת של יעקב. שהנה כשנכנס יעקב, השכינה נכנסה עמו והתברך לפני השכינה. שיצחק היה אומר את הברכות, והשכינה מודה להם עליהם. וכשיצא יעקב, השכינה יצאה עמו. זהו שפתיב אף יצא יצא יעקב. שתי יציאות יחד.

ועשו אחיו בא מצידו. לא כתוב מן הציד, אלא מצידו, שהוא הצידה שלו, שלא היתה בו ברכה, ורוח הקדש צונחת ואומרת, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ויעש גם הוא מטעמים וגו'. יקום אבי - דבורו היה בעזות, בתקיפות הרוח, דבר שאין בו טעם, יקום אבי. בא ראה מה בין יעקב לעשו. יעקב אמר בבושה של אביו, בענוה. מה פתוב? ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין זה לזה? אלא שלא רצה לזעזע אותו, דבר בלשון תחנונים: קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר: יקום אבי, כמי שלא דבר עמו.

בא ראה, בפעה שנכנס עשו - נכנס עמו גיהנם. הודעו יצחק ופחד, שפתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד. פיון שפתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה - די מה זה [גולה] עד מאד? אלא שלא היתה יראה ואימה גדולה שנפלה על יצחק מיום שנברא. ואפלו בפעה

ואחסנתא בהאי עלמא, לאשתמשא ביה. ובההיא זמנא, יטול מפלהו מלכותא, ותהא דיליה פלא, דכתיב והיתה ליי המלוכה, ליה בלחודו, דכתיב, (וכריה יד) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד.

ויהי אף יצא יצא יעקב וגו'. (בראשית כז) רפי שמעון אמר, אף יצא יצא, תרי יציאות הללו למה. אלא (דף קמ"ד ע"א) חד דשכינתא וחד דיעקב, דהא כד עאל יעקב, שכינתא עאלת עמיה, וקמי שכינתא אתברך. דיצחק היה אומר ברכאן, ושכינתא אודי להו עלייהו. וכד נפק יעקב, שכינתא נפקת עמיה, הדא הוא דכתיב אף יצא יצא יעקב, תרי יציאות כחד.

ועשו אחיו בא מצידו. (בראשית כז) מן הציד לא כתיב, אלא מצידו, דאיהו צידה דיליה, דלא הוה ביה ברכה, ורוח הקודש צווקה ואמרה, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ויעש גם הוא מטעמים וגו'. (בראשית כז) יקום אבי, דבוריה הוה בעזות, בתקיפו רוחא, מלה דלית בה טעמא, יקום אבי. תא חזי, מה בין יעקב לעשו, יעקב אמר בכסיפו דאבוי, בענוה, מה כתיב, (בראשית כז) ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין האי להאי, אלא דלא בעא לאזדעזעא ליה, מליל בלשון תחנונים, (בראשית כז) קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר, יקום אבי, כמאן דלא מליל עמיה.

תא חזי, בשעתא דעאל עשו, עאל עמיה גיהנם, אזדעזע יצחק, ודחיל. דכתיב,

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. (בראשית כז) פיון דכתיב ויחרד יצחק

ההיא שוּעַקְד יִצְחָק על גְּבִי
הַמְזַבַּח וְרָאָה [שְׂכִינָה] סָפִין עָלָיו, לֹא
הוֹדְעָה כְּשֶׁעָה הֵיחָא שְׂנַכְנַס עֲשׂו
וְרָאָה גֵיהֶנּוּ שְׂנַכְנַס עֲמוּ. אִז אָמַר,
בְּטָרַם תְּבֵא וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ
יְהִי, מִשׁוּם [שְׂרָאָה] שְׂרָאִיתִי
שְׂכִינָה שְׂמוּדָה על אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.
דְּבַר אַחַר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ,
יֵצֵא קוֹל וְאָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִי.
רָצָה יִצְחָק לְקַלֵּל אֶת יַעֲקֹב, אָמַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק, אֶת
עֲצָמָךְ אֶתָּה מְקַלֵּל, שְׁהָרִי כְּבָר
אִמְרַתְּ לוֹ אֲרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבָרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

בֵּא רָאָה, כָּלֶם הוֹדוּ על אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,
וְאִפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עֲשׂו הוֹדָה
עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהִעֲלָהוּ עַל
רֵאשׁוֹ לְמַעְלָה. מִנֵּיין לְנוֹ? שְׁפָתוֹב
וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר
וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.
וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי - מִשׁוּם שְׁהַחְזִיק בּוֹ
יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יִכּוֹל אָדָם, שֶׁהוּא
גּוֹף וּבָשָׂר, לְהַחְזִיק בְּמִלְאָךְ שֶׁהוּא
רוּחַ מְמֹשׁ, שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה
מִלְאָכִיו וְרוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לְהֵט?
אָרְא, מִכָּאן שְׁמִלְאָכִים שְׁלוּחֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁינְרָדִים
לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים וּמִתְגַּלְמִים,
וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה, מִשׁוּם שְׁכָף רְאוּי שְׁלֹא
לְשָׁנוֹת מְמַנְהָג אוֹתוֹ הַמְקוּם
שְׁהוֹלָכִים לְשָׁם.

וְהִנֵּה נֹאמַר, שְׁפָאָשׁר עָלָה מִשָּׁה
לְמַעְלָה מֵהַ כְּתוּב? (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי
שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לְחָם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה, מִשׁוּם הַמְנַהֵג, שְׁלֹא לְשָׁנוֹת
מִהַמְקוּם הַהוּא שְׁהִלֵּךְ לְשָׁם.
וְאוֹתָם הַמְלָאָכִים, כְּשִׁינְרָדוֹ לְמַטָּה,

וְהָא אִתְמַר, דְּמִשָּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

חֲרָדָה גְּדוּלָה, דִּי מַהוּ (גְּדוּלָה) עַד מְאֹד. אֵלָא,
דְּלֹא הָוָה דְּחִילוֹ וְאִימְתָא. דְּנָפַל עֲלֵיהּ
דְּיִצְחָק, רַבְתָּא, מִיוֹמֵי דְאַתְבָּרִי. וְאִפְילוֹ
כִּהֵיחָא שְׁעָתָא, דְּאַתְעַקְד יִצְחָק עַל גְּבִי
מְדַבְּחָא וְחָמָא (שְׂכִינָתָא) סָפִינָא עֲלֵיהּ, לֹא
אִזְדַּעְזַע. כִּהֵיחָא שְׁעָתָא דְעָאֵל עֲשׂו, וְחָמָא
גֵיהֶנּוּ דְעָאֵל עֲמִיָה, כְּדִין אָמַר, בְּטָרַם תְּבֵא
(שם) וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי, בְּגִין (דְּחַמְתָּא)

דְּחַמִּית שְׂכִינָתָא דְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכְאָן.
דְּבַר אַחַר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ, נָפַק קְלָא
וְאָמַר, גַּם בְּרוּךְ יְהִי, בְּעָא יִצְחָק
לְמִילֵט לִיהַ לְיַעֲקֹב, אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, יִצְחָק, גְּרַמְךָ אָנְתָ לִיט, דְּהָא כְּבָר
אִמְרַתְּ לִיהַ, (שם) אֲוִרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבָרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

תָּא חֲזִי, כָּלָא אוּדוֹ עַל אֵינוֹן בְּרַכְאָן, עֲלָאִי
וְתַתָּאִי, וְאִפְילוֹ אִיהוּ חוֹלֵק עַדְבִּיָה
דְּעֲשׂו, אוּדֵי עֲלֵיהּ וּבְרַכִּיָה אִיהוּ, וְאוּדֵי עַל
אֵינוֹן בְּרַכְאָן וְסַלְקִיָה עַל רִישִׁיָה לְעֵילָא.
מְנַלָן, דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי
עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם
בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי, בְּגִין דְּאַתְקִיף בִּיָה
יַעֲקֹב. וְכִי הִיךְ יְכִיל בַּר נֶשׁ דְּאִיהוּ גּוּפָא
וּבְשָׂרָא, לְאַתְתְּקָפָא בִיָה בְּמִלְאָכָא דְאִיהוּ
רוּחַ מְמֹשׁ, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קד) עוֹשֵׂה מִלְאָכִיו
רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט.

אֵלָא, מִכָּאן דְּמִלְאָכִי שְׁלִיחֵי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כַּד אֵינוֹן נְחַתִּין לְהָאִי עֲלָמָא
גְּלִימִין, וְאַתְגְּלִימוּ וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגוּפָא כְּגוּוֹנָא
דְּהָאִי עֲלָמָא, בְּגִין דְּהִכִּי אִתְחַזִּי, דְּלֹא
לְהַשְׁנָאָה מְמַנְהָג דְּהָהוּא אֶתְר דְּאִזִּיל תַּמָּן.

וְהָא אִתְמַר, דְּמִשָּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

כְּתוּב (בראשית יח) וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם פִּתְחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן כָּאֵן, כְּשִׁירֵד לַמִּטָּה הַמְּלֻאָף הַזֶּה, לֹא נֶאֱבַק עִם יַעֲקֹב אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׁהִיָּה מְלֻבֵּשׁ בְּגוּפֵי כְמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל כֵּן נֶאֱבַק עִמּוֹ כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה.

בֹּא רֵאֵה, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁלֵטוֹן שֶׁל אֵלוֹ אֵינוֹ אֲלֵא בְּלִילָה וְדֹאֵי, וּמִשּׁוּם כֶּף הַשְּׁלִיטָה שֶׁל עֲשׂוֹ אֵינָה אֲלֵא בְּגִלוּת, שֶׁהִיא הַלֵּילָה, וְעַל כֵּן בְּלִילָה הַתְּחִיזֵק עִם יַעֲקֹב וְנֶאֱבַק עִמּוֹ. וּכְשָׁבָא הַבְּקָר, נִחְלַשׁ כַּחוֹ וְלֹא יָכֹל, וְאָז הִתְגַּבֵּר יַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁלֵטוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בְּיָוֵם.

וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב, (ישעיה כא) מִשָּׂא דוּמָה אֵלֵי קְרָא מִשְׁעִיר שְׁמֵר מַה מְלִילָה שְׁמֵר מַה מְלִיל. שְׁהֲרִי אֹז הַשְּׁלֵטוֹן הוּא שֶׁל עֲשׂוֹ, שֶׁהוּא שְׁעִיר, הוּא בְּלִילָה. וּמִשּׁוּם כֶּף נִחְלַשׁ כְּשָׁבָא הַבְּקָר, וְאָז וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי? כִּי אִם תְּבָרַכְנִי הֲיֵה צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי? אִם תּוֹדָה עַל אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת שֶׁבִּרְךָ אוֹתִי אָבָא וְלֹא תִהְיֶה מְקַטְרֵג עָלַי בְּגִלְלָם. מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֵר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגו'. לְמַה יִּשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, בְּעַל כְּרַחֲמֵי יֵשׁ לִי לְשִׁמְשׁ אוֹתְךָ, שְׁהֲרִי אִתְּךָ הַתְּעַטְרָת בְּכַחַךְ לְמַעְלָה בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה, וְדֹאֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים. מַה זֶה עִם אֱלֹהִים? וְכִי תַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁעָלֶיךָ הֲיֵה אוֹמֵר? אֲלֵא אָמַר לוֹ, שְׂרִית לְהַתְּחַבֵּר וּלְהַתְּדוּג עִם

אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֶם לֹא אָכַל וּמִים לֹא שָׁתָה, בְּגִין מִנְהַגָּא, דְּלֹא לְהַשְׁנֵאָה מִהֵוּא אֲתֵר דְּאָזִיל לְתַמָּן, וְאֵינּוֹן מְלֻאָכִין כַּד נִחְתּוּ לְתַתָּא כְּתִיב, (בראשית יח) וְהוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם פִּתְחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן הָכָא, הֵיא מְלֻאָכָא כַּד נִחְתַּת לְתַתָּא, לֹא אִתְאַבַּק עִמִּיהָ דִּיעֲקֹב, אֲלֵא מִגּוֹ דְהוּא אִתְלַבֵּשׁ בְּגוּפָא כְּגוּוּנָא דְהֵיא עֲלֻמָּא. וְעַל דָּא אִתְאַבַּק יַעֲקֹב בְּהַדִּיָּה כָּל הַהוּא לַיְלָא.

הָא חֲזִי, בְּגִין דְשְׁלֵטְנוּתָא דְהַנִּי, לָאו אִיהוּ אֲלֵא בְּלִילָא וְדֹאֵי. וּבְגִין כֶּף, שְׁלֵטְנוּתָא דְעֲשׂוֹ לָאו אִיהוּ אֲלֵא בְּגִלוּתָא, דְאִיהוּ לַיְלָה. וְעַל דָּא בְּלִילָא אִתְתַּקַּף עִמִּיהָ דִּיעֲקֹב, וְאִתְאַבַּק עִמִּיהָ. וְכַד אִתָּא צְפָרָא, אִתְחַלַּשׁ חִילִיָּהּ, וְלֹא יָכִיל, וּכְדִין אִתְתַּקַּף יַעֲקֹב, בְּגִין דִּיעֲקֹב, שְׁלֵטְנוּתִיהָ בִּימָמָא.

וּבְגִין כֶּף, כְּתִיב, (ישעיה כא) מִשָּׂא דוּמָה אֵלֵי קְרָא מִשְׁעִיר שְׁמֵר מַה מְלִילָה שְׁמֵר מַה מְלִיל. דְּהָא כְּדִין שׁוּלְטְנוּתִיהָ דִּינִידִיהָ דְעֲשׂוֹ, דְאִיהִי שְׁעִיר בְּלִילָה אִיהוּ, וּבְגִין כֶּף אִתְחַלַּשׁ כַּד אִתָּא צְפָרָא, וּכְדִין (בראשית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. כִּי אִם (דף קמ"ד ע"ב) בְּרַכְתָּנִי, כִּי אִם תְּבָרַכְנִי מִיבְעֵי לִיָּה, מָאִי כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. אִם אוֹדִית עַל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּבָרַכְנִי אָבָא וְלֹא תְהֵא מְקַטְרָגָא לִי בְּגִינִיָּיהוּ, מַה כְּתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֵר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגו', אָמַי יִשְׂרָאֵל, אָמַר לִיָּה, בְּעַל

כְּרַחֲמֵי אִית לָן לְשִׁמְשָׂא לָךְ, דְּהָא אַנְתָּ אִתְעַטְרַת בְּחִילָךְ לְעִילָא בְּדַרְגָּא עֲלָאָה, יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וְדֹאֵי.

כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים, מָאִי עִם אֱלֹהִים, סְלֵקָא דַּעְתָּךְ דְּעִלִּיָּה הָוָה אָמַר.

אֱלֹהִים בַּחבוּר, בַּזְנוּג שֶׁל הַשְּׁמַשׁ
עִם הַלְבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב עַל
[אֵת] אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים,
בַּחבוּר וְזוּנוג אַחֵר.

דָּבַר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע
לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אַף כָּאֵן, וַיֹּאמֶר
לֹא יֹאמֶר עוֹד שְׁמַךְ יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל. וְאֵז הַתְּעַטֵּר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּתוֹ
לְהִיּוֹת הַכֹּלֵל שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה
כְּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מַה זֶה
וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם? שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל
הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וַאֲמַר, (מְשַׁלִּי טו)
בְּרָצוֹת ה' דְּרַכִּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו
יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאֵה כְּמַה יֵשׁ לְאָדָם
שִׁיתְקַן אֶת שְׁבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת מְצוּוֹת
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׁוֹדָאֵי שְׁנֵי
מְלָאכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
מִלְּמַעְלָה לְהַזְנוּג עִמוֹ, אַחַד לִמִּין
וְאֶחָד לְשִׁמְאֵל, וְהֵם מְעִידִים עַל
הָאָדָם בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הֵם
נִמְצָאִים שֵׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר
טוֹב וַיֵּצֵר רַע.

כֹּא הָאָדָם לְהַטְהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל
בְּמְצוּוֹת הַתּוֹרָה - אוֹתוֹ יֵצֵר הַטוֹב
שֶׁהַזְנוּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּגַבֵּר עַל
אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע וְהַשְׁלִים עִמוֹ
וְהַתְּהַפֵּף לוֹ לְעֵבֶד. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ
לְהַטְמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע מִתְחַזֵּק
וּמִתְגַּבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְהָרִי
בְּאֶרְנוֹ, וְדָאֵי כְּשִׁאוֹתוֹ הָאָדָם כֹּא
לְטַהֵר, בְּכַמְהָ כַח הַתְּחַזֵּק הָאָדָם
כְּשֶׁהַתְּגַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אֵז
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שִׁאוֹתוֹ יֵצֵר
הָרַע נִכְנַע לְפָנָי הַיֵּצֵר הַטוֹב. וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֵמָה, (מְשַׁלִּי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר
הָרַע. וְאֵז כְּשִׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּמְצוּוֹת

אֲלֵא אָמַר לִיָּה, שְׁרִיתָ לְאַתְחַבְּרָא וּלְאַזְנוּגָא
עִם אֱלֹהִים בַּחבוּרָא, בַּזְנוּגָא דְשְׁמַשׁ
וְסִיְהָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אֵת)
אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים, בַּחבוּרָא וְזוּנוגָא
חָדָא.

דָּבַר אַחֵר, וַיֹּאמֶר, כְּמַה דְּאַתָּה אָמַר, (שְׁמוֹת טו)
וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יי
אֱלֹהֶיךָ, אוֹף הָכָא, (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב
יֹאמֶר עוֹד שְׁמַךְ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדִין
אַתְעַטֵּר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּיָה, לְמַהוּי כָּלְלָא דְאַבְהָן.
מַה כְּתִיב, (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מָאֵי וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ שֵׁם, דְּאוּדֵי לִיָּה עַל כְּלָהוּ בְּרַכָּאן,
דְּבְרַכִּיָּה אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וַאֲמַר, (מְשַׁלִּי טו) בְּרָצוֹת יי
דְּרַכִּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. תָּא
חֲזִי, כְּמַה אֵית לִיָּה לְבַר נָשׁ, לְאַתְתְּקִנָּא
שְׁבִילוּי בֵּיה בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמַעַבְד
פְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּוֹדָאֵי תְרִין
מְלָאכִין שְׁלִיחֵן אֵית לְבַר נָשׁ מְלַעֲיֵלָא
לְאַזְנוּגָא בְּהַדִּיָּה, חַד לִימִינָא וְחַד
לְשִׁמְאֵלָא, וְאִינוּן סְהֵדִין בֵּיה בְּבַר נָשׁ בְּכָל
מַה דְּאִיהוּ עֵבֶד, אִינוּן מְשַׁתְּפְּחֵי תְמָן וְקָרִינָן
לוּן יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר רַע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּכָּאָה וּלְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּפְקוּדֵי
דְּאוּרִייתָא, הֵהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאַזְנוּג
בֵּיה, כְּכֹר אִיהוּ אֲתַתְּקַף עַל הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
וְאַשְׁתַּלִּים בְּהַדִּיָּה וְאַתְהַפִּיךְ לִיָּה לְעֵבֶדָא.
וְכַד בַר נָשׁ אֲזִיל לְאַסְתַּאבָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
אֲתַתְּקַף וְאַתְגַּבֵּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב, וְהָא
אוֹקְמִינָא. וְדָאֵי כַד הֵהוּא בַר נָשׁ אֲתִי
לְאַתְדַּכָּאָה, כְּמַה תְּקִיפּוּ אֲתַתְּקַף בַר נָשׁ, כַּד
אַתְגַּבְּרָא הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כְּדִין (מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרַע

התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה יצר הרע ומה שבא מצדו.

בא ראה, משום שייעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו לשמו, על פן אויביו ישלים אתו. וזה [נה] סמאל, הפח והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן הברכות, אזי השלים עמו עשו. ואז הודה לו עשו, שכתוב יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, שהרי הודה לו על אותן הברכות שלו [בהרב] ועד שלא השלים יעקב עם אותו הממנה שנתמנה עליו, לא השלים עמו עשו. משום כן, בכל מקום הפח של מטה תלוי בפח של מעלה.

ויחרר יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא - מה זה מי אפוא? הנה צריך להיות מי הוא זה! אלא מי אפוא - ששם עמדה השכינה כשברך יצחק את יעקב, ועל פן אמר מי אפוא, מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי אותו? ודאי גם ברוך יהיה! שהנה הקדוש ברוך הוא הסכים לאותן הברכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב בענש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו באותן הברכות, הוא נענש באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו הענש.

אתאביד ואתעניש יעקב. ואף על גב דקדשא בריך הוא אסתפם על ידוי באינון ברכאן, איהו אתענש באיפה, דכתיב איפה הם רועים. ומתממן אתאביד מניה ואתענש כל ההוא עונשא.

אתפפיא קמיה דיצור טוב. ועל דא אמר שלמה, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו, מאי ועבד לו, דא יצר הרע. וכדין פד אזיל בר נש בפקודי אורייתא, פדין גם אויביו ישלים אתו, דא יצר הרע, ודאתא מסטרוי.

הא חזי, בגין דייעקב, אבטח ביה בקדשא בריך הוא, וכל ארחוי הוו לשמיה, על דא אויביו ישלים אתו. ודא (ר"א דא) סמאל, חילא ותוקפא דעשו דאשלים עמיה דייעקב, ובגין דאשלים עמיה דייעקב, ואודי ליה על אינון ברכאן, פדין אשלים עמיה עשו, (ג"א כדין אודי ליה עשו דכתיב יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, דהא אודי ליה על אינון ברכאן דליה בחרבא) ועד דלא אשתלים עמיה יעקב לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה, לא אשלים עמיה עשו, בגין כן, בכל אתר תקפא דלתתא תליא בתוקפא דלעילא.

ויחרר יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא, מאי מי אפוא, מי הוא זה מיבעי ליה. אלא מי אפוא, דקימא שכינתא תמן, פד בריך ליה יצחק ליעקב, ועל דא אמר, מי אפוא. מאן הוא דקאים קא, ואודי על אינון ברכאן דברכית ליה, ודאי (בראשית כז) גם ברוך יהיה. דהא קדשא בריך הוא אסתפם באינון ברכאן.

רבי יהודה אמר, בגין ההיא חרדה דאחריד יעקב ליעחק אבוי, אתענש יעקב בעונשא דיוסף, דחרד חרדה כהאי, בשעתא דאמרו ליה, (בראשית לו) זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא. באיפה אתענש יעקב, דכתיב, (בראשית לו) איפה הם רועים, ותמן יוסף

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק תְּרַדָּה גְדוּלָּה, מֵאֵי גְדוּלָּה? פְּתִיב הָכָא גְדוּלָּה, וְכַתִּיב שֵׁם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת וְגו'. שְׁנַכְנַס עִמּוֹ גֵּיהֶנּוּ. עַד מָאֵד - מַה זֶה עַד מָאֵד? פְּתִיב הָכָא מָאֵד, וְכַתִּיב שֵׁם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאֵד. זֶה מִלְאָךְ הַמּוֹת. אָז אָמַר מִי אֶפּוֹא.

בְּשִׁמּוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אָבִיו וְגו'. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, פְּמָה רַעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוּת שְׂבִכָה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לַפְּנֵי אָבִיו כְּדִי שְׂיִתְבַּרַךְ מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שְׁהִיָּה מַחְשִׁיב דְּכַר אָבִיו יוֹתֵר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יִעֲקֹב. (ובאורו) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ - קָרָא שְׁמוֹ אוֹתוֹ שְׁקָרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׁמַעַת קוֹל שֶׁל רַק בְּשִׁבִיל קְלוּן. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ.

וַיִּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה - מַה הוּא זֶה? (אלא) וַיִּעֲקֹבֵנִי פְּעַמִּים הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא דְּכַר אֲחַד הִיָּה פְּעַמִּים - בְּכַרְתִּי, הַחֲזִיר לוֹ פְּעַם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶהוּ פְּעַמִּים. כְּמוֹ כֵּן (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנוּ זֶה פְּעַמִּים. דְּכַר אֲחַד פְּעַמִּים. אֲחַד שְׁהִנָּה הַחֲזַרְתִּי לוֹ, וְלֹא נִהְיָה בְּבוּשָׁה לַפְּנֵי אוֹתוֹ אָדָם. שְׁבִנוּ - בְּשִׁנוּ. אָנוּ בְּבוּשָׁה מִמֶּנּוּ, וְכַבֵּר הַחֲזַרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה אָמַר אֵיזֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאֵיזֹב לָךְ. חֲזוֹר אֵיזֹב - אֵיזֹב. וּפְרָשׁוּהָ שְׂכַתוּב אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר לַפְּנֵיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סַעֲרָה עֹבְרָה לַפְּנִי? וְכַאֵן בְּכַרְתִּי לְקַח, וְהִנֵּה עֲתָה חֲזוֹר הַדְּכַר וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גְּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוֹא מַה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. וּלְךָ אֶפּוֹא - אֵינִי עוֹמֵד פַּה מִי שִׁסְפִים עֲלֶיךָ. מַה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. אָז בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִסְתַּפַּל בְּדַרְגָּתוֹ

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק תְּרַדָּה גְדוּלָּה, (בראשית כז) מֵאֵי גְדוּלָּה, פְּתִיב הָכָא גְדוּלָּה, וְכַתִּיב הָתֵם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאֵל עִמִּיהָ גֵּיהֶנּוּ. עַד מָאֵד. מֵאֵי עַד מָאֵד. פְּתִיב הָכָא מָאֵד, וְכַתִּיב הָתֵם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאֵד, דָּא מִלְאָךְ הַמּוֹת, כְּדִין אָמַר מִי אֶפּוֹא. (דף קמח ע"א).

בְּשִׁמּוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אָבִיו וְגו'. (בראשית כז) אָמַר רַבִּי חֵיִיא, פְּמָה בִּישִׁין עֲבָדוּ אֵינּוּן דְּמַעִין דְּבִכָּה וְאֶפִּיק עֲשׂוּ קָמִי אָבִיו, כְּגִין דִּיתְבַּרַךְ מִנִּיהָ, כְּגִין דְּהוּהוּ חֲשִׁיב מְלָה דְּאָבִיו יִתִּיר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יִעֲקֹב. (ד"א ל"ג (ואוקמוה) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ, קָרָא שְׁמוֹ הַהוּא דְּקָרָא לִיהָ, אֶפִּיק צִיצָא דְּרוּקָא כְּגִין קְלָנָא. הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ. וַיִּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה. (בראשית כז) מַהוּ זֶה, (אלא) וַיִּעֲקֹבֵנִי פְּעַמִּים מִיבְעֵי לִיהָ.

אֲלֵא, מְלָה חַד הוּי תִרִי זְמַנִּי, בְּכוֹרְתִי, אֲהַדְרִי לִיהָ זְמַנָּא אַחֲרָא בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תִרִי זְמַנִּין. כְּגַוְוָנָא דָּא, (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנוּ זֶה פְּעַמִּים, מְלָה חַד, תִּרִין זְמַנִּין. חַד דְּהָא אֲהַדְרָנָא לִיהָ וְלֹא נִהְיָה בְּכַסּוּפָא קָמִיהָ דְּהַהוּא בַר נֶשׁ. שְׁבִנוּ, בְּשִׁנוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מִנִּיהָ, וְכַבֵּר אֲהַדְרָנָא.

כְּגַוְוָנָא דָּא, אָמַר אֵיזֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאֵיזֹב לָךְ, אֲהַדְרִי אֵיזֹב, אוֹיֵב. וְאוּקְמוּהָ דְּכַתִּיב, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּסַעֲרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר לַפְּנֵיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סַעֲרָה עֹבְרָה לַפְּנִיךָ. וְהָכָא בְּכוֹרְתִי לְקַח וְהִנֵּה עֲתָה אֲהַדְרִי מְלָה וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גְּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוֹא מַה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. (בראשית כז) וּלְךָ אֶפּוֹא, לִית

קָמִימָא הָכָא מָאֵן דְּמִסְתַּפֵּם עֲלָךְ. מַה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. כְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהַאי

ואמר ועל חרבת תחיה, שהרי כך ראוי לך לשפך דמים ולעשות קרבות, ועל כן אמר מה אעשה בני.

רבי אלעזר אמר, ולך אפוא מה אעשה - פיון שאמר את זה, למה בני? אלא אמר לו, ולך אפוא מה אעשה שאמה בדין ובחרב ובדם אני רואה אותך, ואת אחיך בדרך שלמה. אלא בני, בני ודאי. אני גרמתי לך משום שאמה בני, ועל כן ועל חרבת תחיה ואת אחיך תעבד. ועדין לא התקיים, שהרי לא עבד עשו את יעקב, משום שיעקב לא רצה אותו עכשו, והוא חזר וקרא לו אדוני כמה פעמים, משום שהסתפל למרחוק והעלה אותו לסוף הימים, כמו שאמרנו.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. בעודם הולכים ראו את רבי יוסי הנקן שהיה הולך אחריהם. ישבו עד שהגיע אליהם. פיון שהגיע אליהם, אמרו, עכשו הדרך מתקנת לפנינו. הלכו. אמר רבי חייא, עת לעשות לה'. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה - זו כנסת ישראל. ותורת חסד על לשונה - אלו הם ישראל, שהם לשון התורה שמדברים בה ימים ולילות.

פיה פתחה בחכמה - זו ב' של בראשית, ופרשוה. ותורת חסד על לשונה - זה אברהם, שבו ברא את העולם ובו מדבר תמיד. ב' סתומה מצד זה, ופתוחה מצד זה. סתומה מצד זה, כמו שנאמר וראית את אחרי. פתוחה מצד זה כדי להאיר [למדר] פניה כלפי מעלה, ופתוחה מצד זה כדי לקבל מלמעלה, והיא אכסדרה

עלמא ואסתפל בדרגיה, ואמר (בראשית כז) ועל חרבת תחיה, דהא הכי אתחזי לך לאושדא דמין ולמעבד קרבין, ועל דא אמר מה אעשה בני.

רבי אלעזר אמר, ולך אפוא מה אעשה, פיון דאמר האי, אמאי בני. אלא אמר ליה, ולך אפוא מה אעשה, דאנת בדינא ובחרבא ובדמא חזינא לך, ולא אחיך בארץ שלי. אלא בני, בני ודאי, אנא גרימנא לך, בגין דאנת בני. ועל דא על חרבת תחיה ואת אחיך תעבד. ועדיין לא אתקיים, דהא לא פלח ליה עשו ליעקב. בגין דיעקב לא בעא ליה השתא, ואיהו אהדר וקרא ליה אדני כמה זמני, בגין דאסתפל למרחוק, וסליק ליה לסוף יומיא, כדקאמרן.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארץ. עד דהוו אזלי, חמו ליה לרבי יוסי סבא דהוה אזיל בתרייהו. יתבו עד דמטא לגבייהו. פיון דמטא לגבייהו, אפרו השתא ארץ מתתקנא קמן, אזלו. אמר רבי חייא (תהלים קיט) עת לעשות ליי. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה, דא כנסת ישראל, ותורת חסד על לשונה אליו אינון ישראל, דאינון לישנא דאורייתא דמשתעי בה יומי ולילי.

פיה פתחה בחכמה (משלי לא) דא ב' דבראשית, ואוקמוה. ותורת חסד על לשונה דא אברהם, דביה ברא עלמא, וביה משתעי תדיר. ב' סתים מהאי גיסא, ופתיחא מהאי גיסא. סתימא מהאי גיסא, כמה דאת אמר, (שמות לג) וראית את אחורי. פתיחא מהאי גיסא, בגין לאנהרא (נ"א למדר) אנפיה לגבי עילא,

וּפְתִיחָא מֵהַאי גִיסָא, בְּגִין לְקַבְּלָא מְלַעֲיָלָא, וְאִיהִי אֶפְסֻדְרָה לְקַבְּלָא. וּבְגִין כְּפִי קִיּוּמָא בְּרִישָׁא דְאוּרִייתָא וְאַתְמַלְיָא לְבַתָּר, פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה, בְּחַכְמָה וּדְאִי, דְכְּתִיב בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, כְּתַרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה עַל לְשׁוֹנָה, דְּהָא לְבַתָּר מְשַׁתְּעִי וְאָמַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר.

פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה, דָּא ה' (קְדָמָא) דְשִׁמְא קְדִישָׁא דְכָלָא בְּה, וְאִיהִי סְתִים וּגְלִיָּא, כְּלִילָא דְעֵילָא וְתַתָּא, רְזָא דְעֵילָא וְתַתָּא. (משלי לא) פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה, בְּגִין דְּאִיהִי סְתִים וְתַתָּא דְלָא אֲתִיידַע כְּלָל, דְכְּתִיב, (איוב כח) וְנַעֲלָמָה מְעִינִי כָל חַי וּמְעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכַד שְׂאֲרֵי לְאַתְפְּשֻׁטָא בְּחַכְמָה דְאַתְדַּבֵּק בְּה, וְאִיהִי בְּגוּוּה, (ואייה) אֶפְיֻקְתָּ קָלָא, דְּאִיהִי תוֹרַת חֻסְדָּא.

פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה, דָּא ה"א בְּתַרְרָא דְאִיהִי דְבוּר, וּמְלָה תְלִיָּא בְּחַכְמָה. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה. דָּא קוּל דְקִיּוּמָא עַל דְבוּר לְאַנְהָגָא לִיה. וְתוֹרַת חֻסְדָּא, דָּא יַעֲקֹב, (דף קמח ע"ב) דְּאִיהִי עַל לְשׁוֹנָה, לְאַנְהָגָא מְלָה וּלְאַחַדָּא לָה, דְּהָא לִית דְבוּר בְּלָא קוּל, וְאוּקְמוּהָ.

פְּתַח רַבִּי חֲיִיא אֲבַתְרִיָּה וְאָמַר, (משלי ח) אֲנִי חַכְמָה שְׁכַנְתִּי עַרְמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חַכְמָה, דָּא כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עַרְמָה, דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהִי חַפִּים, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא דָּא יִצְחָק, דְּהוּה לִיה דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרְכָא לִיה לַעֲשׂו. וּבְגִין דְּחַכְמָה אֲשַׁתְּתַּף בְּהַדִּיָּה דִיעֲקֹב דְּאִיהִי עַרְמָה, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא, דְּאַתְבָּרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוּי, וְשָׂרוּ עֲלֵיהָ כָּל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, וְאַתְקִימוּ בֵיה וּבְכַנּוּי לַעֲלָם וּלְעֲלָמֵי עֲלָמִין.

מֵאֵינּוֹן אֲתַקִּימוּ בְּהַאי עֲלָמָא, וְכִלְהוּ

לְקַבְּלָא. וּמְשׁוּם כְּפִי עוֹמְדָת בְּרִאשׁ תְּתוּרָה וּמְתַמְלָאֵת אַחַר כְּפִי. פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה, בְּחַכְמָה וּדְאִי, שְׁכַתוּב בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, כְּתַרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה - שְׂהַרִי אַחַר כְּפִי מְסַפֵּר וְאוּמַר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה - זו ה' (הראשונה) שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהַכָּל בְּה, וְהִיא סְתוּמָה וּגְלוּיָה, כְּלוּלָה מִמְעַלָּה וּמִטָּה, הַסּוּד שֶׁל מְעַלָּה וּמִטָּה. פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה - מְשׁוּם שֶׁהִיא סְתוּמָה שְׂאִין נוֹדַעַת כְּלָל, שְׁכַתוּב וְנַעֲלָמָה מְעִינִי כָל חַי וּמְעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּכְשֶׁמְתַחִילָה לְהַתְּפַשֵּׁט בְּחַכְמָה שְׁנֹדְבַקָה בְּה, וְהִיא בְּתוּכָה, (וְהִיא) מוֹצִיאָה קוּל, שֶׁהִיא תוֹרַת חֻסְדָּא.

פִּיחָ פְּתַחָה בְּחַכְמָה - זו ה"א הַאֲחֻרׁוֹנָה שֶׁהִיא דְבוּר, וְהַדְּבוּר תְּלוּי בְּחַכְמָה. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַקוּל שֶׁעוֹמֵד עַל הַדְּבוּר לְהַנְהִיגוּ. וְתוֹרַת חֻסְדָּא - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עַל לְשׁוֹנָה, לְהַנְהִיג הַדְּבָר וּלְאַחַז אוֹתוֹ, שְׂהַרִי אֵינּוֹן דְבוּר בְּלִי קוּל, וּבְאֻרוּהָ.

פְּתַח רַבִּי חֲיִיא אַחֲרֵיו וְאָמַר, (משלי ח) אֲנִי חַכְמָה שְׁכַנְתִּי עַרְמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חַכְמָה - זו כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עַרְמָה - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהוּא חַכֵּם. וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא - זֶה יִצְחָק, שֶׁהִיָּתָה לוֹ דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרַךְ אֶת עַשׂו. וּמְשׁוּם שֶׁחַכְמָה הַשְּׁתַּתְּפָה עִם יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עַרְמָה - וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא, שֶׁהַתְּבָרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוּי, וְשָׂרוּ עֲלָיו כָּל הַבְּרַכּוֹת, וְהַתְּקִימוּ בוֹ וּבְכַנּוּי לַעֲוֹלָם וּלְעֲוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

מִתְּחַן הַתְּקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכִלְנִי וְתַקִּימוּ לְזִמְנֵי מְלַךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂאֵז יְהִי יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָא וְעַם

יִתְקַיְימוּן לְזַמְנָא דְמִלְפָּא מְשִׁיחָא, דְכַדִּין יְהוֹן יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְץ וְעַם אֶחָד לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, ^{(יחזקאל} ^{לו)} וְעַשִּׂיתִי אִתְּם לְגוֹי אֶחָד בְּאַרְץ. וְיִשְׁלֹטוּן לְעִילָא וְתַתָּא, דְכַתִּיב, ^(דניאל ז) וְאָרוּ עִם עַנְנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אָנֹשׁ אֶתְהָ, דָּא מִלְפָּא מְשִׁיחָא, דְכַתִּיב, ^(דניאל יב) וּבִיּוֹמֵיהוֹן דִּי מַלְכֵיָא אַנוּן יִקִּים אֱלֹהֵי שְׁמַיָּא מַלְכוּ וְגוֹ'. וְעַל דָּא בְעָא יַעֲקֹב, דִּי־סִתְלַקוּן בְּרַכּוּי לְהֵהוּא זְמַנָּא דְאַתִּי, וְלֹא נָטַל לוֹן לְאַלְתֵּר.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא אֲבַתְרִיָּה וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ וְאַל תַּחַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּהֵיא שְׁעַתָּא דְנַפְק יַעֲקֹב מִקְמֵי אָבוּי, בְּאִינוּן בְּרַכְאֵן, אֲסַתְפַּל בְּנַפְשִׁיהָ. אָמַר, הָא אֲלִין בְּרַכְאֵן, בְּעֵינָא לְסַלְקָא לוֹן לְבַתֵּר לְאַרְיֵכוּ יוֹמִין, וְהוּהִי דְחִיל וּמִסְתַּפִּי, נַפְק קָלָא וְאָמַר, ^(ירמיה מו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ כִּי אַתָּה אָנִי, לָא אֲשַׁבּוּק לָךְ בְּהֵאִי עַלְמָא. ^{(ירמיה} ^{מו)} כִּי הִנְנִי מוֹשַׁעַךְ מִרְחוּק, לְהֵהוּא זְמַנָּא דְאַנְתָּ סְלִיק לוֹן לְאִינוּן בְּרַכְאֵן.

וְאַתָּה זְרַעַךְ מֵאַרְץ שְׁכִיָּם, ^(ירמיה מו) דְּאָף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא נָטִיל בְּרַכּוּי עֲשׂוּ וַיִּשְׁתַּעְבְּדוּן בְּבִנְיָה, אָנָּא אֲפִיק לוֹן מִיְדוּי, וְכַדִּין יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּבִנְיָה בֵּיהָ. וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאִינוּן בְּרַכְאֵן, וְשָׁב יַעֲקֹב, דָּא שְׁכִינְתָּא ^(נ"א דְהִיא עַמִּית דְּעַקֵּב). וְשָׁב יַעֲקֹב וְדָאִי. וְשַׁקֵּט וְשִׁאנְן, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. מֵאִינוּן מִלְפוּוֹן, מִבְּכַל מְמַדֵּי וּמִיּוּן, וּמֵאֲדוּם. דְּאִינְהוּ הוּוּ דְאִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּהוּ בִישְׂרָאֵל. ^(שם) וְאִין מַחְרִיד, לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עַלְמָיָא.

אֲזַלְוּ, עַד דְּהוּוּ אֲזַלִּי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָא כָּל מַה דְּעַבִּיד קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא

אֶחָד לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זְהוּ שְׁכַתוּב וְעַשִּׂיתִי אִתְּם לְגוֹי אֶחָד בְּאַרְץ. וְיִשְׁלֹטוּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שְׁכַתוּב ^(דניאל ז) וְהִנֵּה עִם עַנְנֵי הַשָּׁמַיִם כְּבֶן אָדָם בָּא. זְה מְלַךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׁכַתוּב ^(שם ב) וּבִימֵיהֶם שֶׁל אֱלֹהֵי הַמַּלְכִּים יַעֲמִיד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם מַלְכוּת. וְעַל פֶּן רָצָה יַעֲקֹב שִׁיעֲבְרוּ בְּרַכּוּתוֹ לְאוֹתוֹ עֲתִיד לְבֹא, וְלֹא נָטַל אוֹתָם לְאַלְתֵּר.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא אַחְרֵיוּ וְאָמַר, ^{(ירמיה} ^{ל)} וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ וְאַל תַּחַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. הַפְּסוּק הִזְה בְּאַרוּהוּ. אֲבָל בְּשַׁעָה הַהִיא שִׁיעָצָא יַעֲקֹב מִלְפְּנֵי אָבִיו עִם אוֹתָן הַבְּרַכּוֹת, הִסְתַּכַּל בְּעַצְמוֹ וְאָמַר: הִנֵּה הַבְּרַכּוֹת הִלְלוּ אֲנִי רוּצָה לְהַעֲבִיֵן לְאַחַר פֶּךָ, לְאַרְךָ הַיָּמִים. וְהִנֵּה יָרָא וּפּוֹחַד. יָצָא קוֹל וְאָמַר: וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ כִּי אַתָּה אָנִי. לֹא אֲעֻזֵב אוֹתָךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְחוּק, לְאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁאַתָּה מְעַבִּיר אוֹתָן, אֶת אוֹתָן הַבְּרַכּוֹת.

וְאַתָּה זְרַעַךְ מֵאַרְץ שְׁכִיָּם, שְׂאָף עַל גַּב שְׁעַכְשׁוֹ נָטִיל עֲשׂוּ בְּרַכּוּתוֹ וַיִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּבִנְיָה, אָנִי אוּצִיא אוֹתָם מִיְדוּי, אֲזוּ בְּנִיךְ יִשְׁתַּעְבְּדוּ בּוּ. וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאוֹתָן הַבְּרַכּוֹת. וְשָׁב יַעֲקֹב - זוּ הַשְׁכִּינָה ^[שְׁהִיא עִם יַעֲקֹב]. וְשָׁב יַעֲקֹב וְדָאִי. וְשַׁקֵּט וְשִׁאנְן, כְּמוֹ שְׁבַארוּהָ, מֵאוֹתָן מַלְכֵיּוֹת: מִבְּכַל, וּמִדֵּי, וּמִיּוּן, וּמֵאֲדוּם. שְׁהֵם הִיוּ שֶׁהִשְׁתַּעְבְּדוּ בִישְׂרָאֵל. וְאִין מַחְרִיד - לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

הֲלִיבּוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאִי כָּל מַה שְׁעוֹשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ, הַכֵּל הִנֵּה בְּסוּד הַחֲכָמָה, וְהַכֵּל כְּפִי לְהִרְאוֹת אֶת הַחֲכָמָה הַעֲלִיּוֹנָה לְבִנְיָי הָאָדָם כְּפִי שִׁילְמָדוֹ מֵהַמַּעֲשֶׂה הַהוּא אֶת

בְּאַרְעָא, כֵּלָּא הוּהִי בְּרַזָּא

סודות החקמה, והכל הם פראוי, וכל מעשיו דרכי התורה, משום שדרכי התורה הם דרכי הקדוש ברנף הוא, ואין דבר קטן שאין בו פמה דרכים ושבילים וסודות של חקמה עליונה.

בא ראה, שהרי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר שלש מאות הלכות פסוקות בסוד החקמה העליונה בפסוק ושם אשתו מהיטבאל בת מטריד בת מי זהב, ולא גלה אותם אלא לרבי אליעזר שהיה עמו, כדי לדעת שפמה סודות עליונים הם בכל מעשה ומעשה, שהוא בתורה, ובכל דבר ודבר, היא חקמה ותורת אמת. משום כך דברי התורה הם דברים קדושים להראות ממנה נפלאות, כמו שנאמר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, בשעה שעקם הנחש ההוא את אדם ואת אשתו, שקרב לאשה והטיל בה זחמא, והתפתה בו אדם, אז נטמא העולם, והתקללה בשבילו האדמה, וגרם מות לכל העולם, ועמד העולם להפרע ממנו, עד שבא עץ החיים וכפה [כפר] על אדם, והכניע אותו הנחש שלא ישלט לעולמים על זרעו של יעקב.

שהרי בזמן שהקריבו ישראל שעיר, היה נכנע אותו הנחש והתהפך לעבד, כמו שנאמר, ועל פן הקריב יעקב לאביו שני שעירים. אחד להכניע את עשו, שהוא שעיר, ואחד בשביל הדרגה שהיתה תלויה בעשו ונדבק בו ונתפאר.

ומשום כך עמד העולם עד שתבא אשה כמו חוה, וכן אדם כמו אדם, ויעקמו ויחפיו את אותו הנחש הרע ואותו שרוכב עליו,

דחכמתא, וכלא בגין לאחזאה חכמתא עלאה להו לבני נשא, בגין דילפון מההוא עובדא רזין דחכמתא, וכלא אינון פדקא יאות, ועובדוי כלהו אורחי דאורייתא, בגין דאורחי דאורייתא, אינון ארחי דקדשא בריף הוא, ולית מלה זעירא דלית בה פמה אורחין ושבילין, ורזין דחכמתא עלאה.

תא חזי, דהא רבי יוחנן בן זכאי הוה אמר תלת מאה הלכות פסוקות, ברזא דחכמתא עלאה, בפסוק (בראשית לו) ושם אשתו מהיטבאל בת מטריד בת מי זהב, ולא גלי לון, אלא לרבי אליעזר דהוה עמיה, בגין למנדע דכמה רזין עלאין אינון בכל עובדא ועובדא דאיהי באורייתא, ובכל מלה ומלה חכמתא איהי, ואורייתא דקשוט, בגין כך אינון מלין דאורייתא, מלין קדישין אינון, לאחזאה מינה נפלאות, פמה דאת אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

תא חזי, בשעתא דעקים ההוא חויה לאדם ולאנתיה, דאקריב לאתתא ואטיל בה זחמא, ואתפתא ביה אדם פדין אסתאב עלמא ואתלטיא ארעא בגיניה, וגרים מותא לכל עלמא, וקיימא עלמא לאתפרעא מגייה. עד דאתא אילנא דחיי, וכפי (וכפר) על אדם, וכפיא ליה לההוא נחש דלא ישלוט לעלמין על זרעא דיעקב.

דהא בזמנא דאקריבו ישראל שעיר, הוה אתפפיא ההוא נחש ואתהפך לעבדא, פמה דאתמר. ועל דא אקריב יעקב לאבוי תרין שעירין. חד, לאפפיא לעשו דאיהו שעיר. וחד, בגין דרגא דהוה תלי ביה עשו ואתדבק ביה ואתמר.

ובגין כך קיימא עלמא, עד דיתתי אתתא כגוונא דחוה, ובר נש כגוונא

דָּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִימוּ (דף קמ"ז ע"א) לִיָּה
לְהֵיוֹא חוּיָא בִישָׁא וְהֵיוֹא דְרָכִיב עֲלֵיהּ
וְכֹלָא אַתְמָר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָא אַתְמָר וַיַּעֲקֵב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים,
כְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים, אֲמַאי אִיהוּ תָם, בְּגִין
דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֲהֵלִים, דְּאֲחִיד לְתַרְיִן סְטָרִין,
לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא
דִּיצְחָק אַתָּא לְגַבִּיהּ דְּעֲשׂוֹ, כְּמָה דְּאַתְמָר.
דְּכְתִיב, (שמואל ב כה) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אַתָּא עִם בְּרַכְאֵן, בְּסִיּוּעָא
דְּלַעִילָא קָא אַתָּא, בְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וַיַּצְחָק,
וּבְגִין כְּףֵי בְּחֻכְמָתָא הָוֵה, כְּמָה דְּאַתְמָר.

הָא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אַתְעַר לְגַבִּי סַמְאֵל,
דְּרַגָּא דְּעֲשׂוֹ, וְקָבִיל עֲלֵיהּ לִיעֲקֹב,
וַיַּעֲקֹב נֶצַח לִיָּה בְּכַמָּה סְטָרִין, נֶצַח לְחוּיָא
בְּחֻכְמָתָא וּבְעֲקִימוֹ, וְלֹא אַתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.
וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, נֶצַח כְּמוֹ כֵּן לְסַמְאֵל
בְּנִצְחוֹנָא אַחְרָא, וְנִצְחִיהּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

הָא חֲזִי, זְכוּתֵיהּ דִּיעֲקֹב כְּמָה הָוֵה, דְּאִיהוּ
אַתָּא וּבְעָא לְאַעֲבָרָא לִיָּה מַעֲלָמָא. וְהֵיוֹא
לִילְיָא, הוּת לִילְיָא דְאַתְבָּרִי בֵיהּ סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב
אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי. דְּלֹא הָוֵה עֲמִיהּ אַחְרָא, דְּתַנֵּן
לֹא יַפּוּק בַּר נֶשׁ יַחֲידָאֵי בְּלִילְיָא, וְכָל שְׁפָן
בְּלִילְיָא דְאַתְבָּרִיאוּ בֵיהּ נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא
אִיהִי חֲסָרָא, דְּכְתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר.
וְהֵיוֹא לִילְיָא, אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי, בְּגִין דְּכַד
סִיְהָרָא חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׁא אַתְתַּקֵּף וְשִׁלְטָא,

וּכְדִין אַתָּא סַמְאֵל, וְקִטְרִיג לִיָּה, וּבְעָא לְאוּבְרָא לִיָּה מַעֲלָמָא.

וְהַכֵּל נִתְבָּאָר.
פְּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֵב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם -
גְּבַר שְׁלֵם, כְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים
- לְמָה הוּא תָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא
יֹשֵׁב אֲהֵלִים, שְׂאוּחֹז אֶת שְׁנֵי
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יַצְחָק.
וְעַל כֵּן יַעֲקֹב בְּצִדוֹ שֶׁל יַצְחָק בָּא
אֶל עֲשׂוֹ, כְּמוֹ שְׂנֹאמַר, שְׂכַתוּב עִם
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל.
וּכְשָׁבֵא עִם בְּרַכּוֹת - עִם סִיּוּעַ
שְׁלַמְעֵלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל
אַבְרָהָם וַיַּצְחָק, וּמִשּׁוּם כְּפֵי זֶה הִיָּה
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר.

בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל
סַמְאֵ"ל, דְּרַגְתּוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, וְקָבִיל
עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נֶצַח אוֹתוֹ
בְּכַמָּה צְדָדִים - נֶצַח אֶת הַנְּחֻשׁ
בְּחֻכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת, וְלֹא נֶצַח, רַק
מִהַשְׁעִיר. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אַחַד,
נֶצַח כְּמוֹ כֵּן אֶת סַמְאֵ"ל בְּנִצְחוֹן
אַחַר וְנֶצַח אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב
וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

בָּא רָאָה כְּמָה הִיָּתָה זְכוּתוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּא וְרַצָּה לְהַעֲבִירוֹ
מִן הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה הִיָּה
הִלְיָלָה שְׁנִבְרָאָה בּוֹ הִלְבְּנָה, וַיַּעֲקֹב
נִשְׂאָר לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא הִיָּה מִשְׁהוּ
אַחַר עֲמוֹ. שְׁשִׁנְיָו, אֵל יֵצֵא אָדָם
יַחֲידִי בְּלִילְיָה, וְכָל שְׁפָן בְּלִילְיָה
שְׁנִבְרָאוּ בּוֹ הַמְּאֹרֹת, שְׁהָרִי
הִלְבְּנָה חֲסֵרָה, שְׂכַתוּב יְהִי מְאֹרֹת
חֲסֵר. וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ,
מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הִלְבְּנָה בְּחֲסֻרוֹנָה,
הַנְּחֻשׁ הִרְעַ מִתְגַּבֵּר וְשׁוֹלֵט, וְאִז
בָּא סַמְאֵ"ל וְקִטְרִג עָלָיו, וְרַצָּה
לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם.

וַיַּעֲקֹב הִיָּה חֲזָק בְּכָל הַצְּדָדִים,

וַיַּעֲקֹב הָוֵה תְּקִיף בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דִּיצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינוּן

בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק היום, בצד הימין של החסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחויץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

בין שהתעורר הבקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש כחו של סמאל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר את שירת הבקר. ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שכתוב ויברך אתו שם. בא ראה כמה ברכות התברך יעקב: אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שכתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך ההוא, הממנה של עשו. ואחת ברכה אחרת שברך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שכתוב ואל שדי יברך אתך וגו'.

בזמן שהוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת? אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא? זו האחרונה, שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הזה כראשונה.

אמר יעקב, אטל עכשו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרף לי

הווי תקיפו דייעקב. אתא לימינא חמא לאברהם תקיף בתקיפו דיומא, בסטרא דימינא דחסד. אתא לשמאלא, חמא ליצחק תקיף בדינא קשיא. אתא לגופא, חמא לייעקב, תקיף מתרין סטרין אלין דסתרון ליה, חד מפאן, וחד מפאן. פדין, (בראשית לב) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, דאיהו אתר לבר מגופא, ואיהו חד עמודא דגופא, פדין ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

בין דאתער צפרא ועבר ליליא, אתתקף יעקב, ואתחלש חיליה דסמאל, פדין אמר שלחני, דמטא זמנא לומר שירתא דצפרא. ובעי למיזל, ואודי ליה על אינון ברקאן, ואוסיף ליה ברכתא אחרא, דכתיב (בראשית לב) ויברך אתו שם.

תא חזי, כמה ברקאן אתברך יעקב, חד דאבוי, בהווא עקימו, ורווח כל אינון ברקאן. וחד דשכינתא דבריה ליה קדשא בריה הוא, פד הוה אתי מלבן, דכתיב, (בראשית לב) ויברך אלהים את יעקב. וחד, דברכיה ליה ההוא מלאכא ממנא דעשו. וחד, ברכה אחרא, דברכיה ליה אבוה, פד הוה אזיל לפדן ארם, דכתיב (בראשית כח) ואל שדי יברך אתך וגו'.

בהווא זמנא דחמא יעקב גרמיה בכל הגני ברקאן, אמר, במאן ברכתא דמנייהו אשתמש השתא. אמר, בחלשא מנייהו אשתמש השתא, ומאן איהו, דא בתרייתא, דברכיה אבוה, ואף על גב דאיהי תקיפא, אמר, לאו איהי תקיפא בשלטנותא דהאי עלמא פקדמאה.

אמר יעקב, אטול השתא דא ואשתמש בה, ואסלק כל אינון אחרנין לזמנא

וּלְבָנֵי אַחֲרֵי, מִתִּי? בְּזִמְנָן
שִׁיתְּפַנְשׁוּן כָּל הָעַמִּים לְהַאֲבִיד אֶת
בְּנֵי מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב כָּל גּוֹיִם
סְבִיבֵי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילִם.
סְבִיבֵי גַם סְבִיבֵי וְגו'. סְבִיבֵי
כְּדַבְּרִים וְגו'. הִנֵּה כָּאֵן שְׁלִשָּׁה,
כְּלָפֵי שְׁלִשָּׁה שְׁנֵי שְׁאָרוֹ. אַחַת -
אוֹתָן הַבְּרָכוֹת הַרְאֵנוֹת שֶׁל
אֲבוֹי. שְׁתַּיִם - אוֹתָן בְּרָכוֹת
שְׁבַרְךָ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
שְׁלֹשׁ - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שְׁבַרְךָ
אוֹתוֹ הַמְּלָאךָ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צָרִיךְ אוֹתָן, אֵל
הַמְּלָכִים וְכָל הָעַמִּים שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם, וְאֶעֱבִיר אוֹתָן לְשֵׁם,
וְכַעַת כְּלָפֵי עֲשׂוֹ דֵי לִי בְּזָה.
לְמַלְאָךְ שְׁהִי לּוֹ כְּמָה לְגִיּוֹנוֹת
חֲזָקִים, כְּמָה בְּעַלֵי לוחֲמֵי קְרָבוֹת
לְהִלָּחֵם בְּקְרָבוֹת, שְׁמִזְמָנִים כְּלָפֵי
מְלָכִים חֲזָקִים לְהִלָּחֵם בְּהֵם
קְרָבוֹת. בִּינְתַיִם שְׁמַע עַל שׁוֹדֵד
אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים
הִלְלוּ יִלְכוּ לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל
הַלְּגִיּוֹנוֹת שְׁלָךְ אֵינְךָ שׁוֹלַח לְשֵׁם
אֵלָא אֵלּוֹ? אָמַר, כְּלָפֵי אוֹתוֹ
הַשׁוֹדֵד דֵי בְּאֵלוֹ, שְׁהִי כָּל
לְגִיּוֹנוֹתֵי וּבְעַלֵי הַקְּרָב אֶעֱבִיר
אוֹתָם לְאוֹתָם הַמְּלָכִים הַחֲזָקִים.
בְּיוֹם הַקְּרָב כְּשִׁיטְצֻרְכוּ לִי, יִהְיוּ.
אֵךְ כִּף יַעֲקֹב אָמַר כְּלָפֵי עֲשׂוֹ, דֵי
לִי כַעַת בְּבְרָכוֹת הִלְלוּ. אָבָל
לְזִמְנָן הוּא שִׁיטְצֻרְכוּ לְבָנֵי כְּלָפֵי
כָּל הַמְּלָכִים וְהַשְּׁלִיטִים שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם, אַעֲלָה אוֹתָם. כְּשִׁיטְצֵי
אוֹתוֹ הַזִּמְנָן, יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדִידִים, וְיִתְקַיֵּם
הָעוֹלָם עַל קִיּוּמוֹ בְּרָאוּי. וּמֵהַיּוֹם
הַהוּא וְהִלְאָה תְּקוּם הַמְּלָכוֹת הַזֹּאת
עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָת, כְּמוֹ
שְׁבַארוּהָ, שְׁכַתוֹב (דְּנִיאל ב) תְּכַתֵּת
וְתַכְלָה כָּל אֵלּוֹ הַמְּלָכִיּוֹת וְהִיא
תְּקוּם לְעוֹלָם. וְהִינּוּ הָאֲבָן הַהִיא
שְׁנַגְזֵרֶת מִן הַהָר וְלֹא בְּיַדִּים, כְּמוֹ
שְׁנַאֲמַר מִשֵּׁם רַעְיָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל.

דְּאַצְטְרִיךְ לִי וְלְבָנָי בְּתָרָא. אֵימְתִי, בְּזִמְנָא
דִּיתְפַנְשׁוּן כָּל עַמְמָיָא לְאוּבְדָא בְּנֵי מַעְלָמָא,
דְּכַתִּיב, (תהלים קיח) כָּל גּוֹיִם סְבִיבֵי בְּשֵׁם יי כִּי
אֲמִילִם. סְבִיבֵי גַם סְבִיבֵי וְגו'. סְבִיבֵי
כְּדַבְּרִים וְגו'. הָא הֵכָא תְּלָתָא, לְגַבֵי תְּלָתָא
דְּאַשְׁתָּארוּ. חַד, אֵינּוֹן בְּרָכָאן קְדָמָי דְּאַבוּהָ.
תְּרִין, אֵינּוֹן בְּרָכָאן דְּבְרָכִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
תְּלָת, אֵינּוֹן בְּרָכָאן דְּבְרָכִיהָ הַהוּא מְלָאכָא.
אָמַר יַעֲקֹב, לְהֵתָם אֲצְטְרִיכוּ, לְגַבֵי מְלָכִין
וְכָל עַמִּין דְּכָל עַלְמָא, וְאַסְלִיק לִוְן
לְהֵתָם. וְהַשְׁתָּא לְגַבֵי דְעֲשׂוֹ, דֵי לִי בְּהָאֵי.
לְמַלְפָּא, דְּהוּוֹ לִיהָ כְּמָה לְגִיּוֹנִין תְּקִיפִין, כְּמָה
מְאָרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לְאַגְחָא קְרָבִין, דְּזִמְיִנִין
לְגַבֵי מְלָכִין תְּקִיפִין (דף קמז ע"ב) לְאַגְחָא בְּהוּ
קְרָבָא. אַדְהֵכִי שְׁמַע עַל לְסֻטִים חַד קְפָחָא,
אָמַר, הִנֵּי בְּנֵי תְרַעֵי יִהְיוֹן תְּמָן. אָמַר לִיהָ,
מִכָּל לְגִיּוֹנִין דִּילָךְ, לִית אַנְתָּ מְשִׁדֵּר הֵתָם אֵלָא
אֵלִין. אָמַר, לְגַבֵי הַהוּא לְסֻטִים, דֵי בְּאֵלִין.
דְּהָא כָּל לְגִיּוֹנוֹתֵי וּמְאָרֵי קְרָבָא, אֶסְתַּלֵּק לְגַבֵי
אֵינּוֹן מְלָכִין תְּקִיפִין, בְּיוֹמָא דְקְרָבָא,
דְּאַצְטְרִיכוּ לִי, לִיהוּוֹ.

אוּף הֵכִי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבֵי עֲשׂוֹ, דֵי לִי הַשְׁתָּא
בְּאֵלִין בְּרָכָאן. אָבָל לְהַהוּא זִמְנָא,
דְּאַצְטְרִיכוּ לְבָנֵי לְגַבֵי כָּל מְלָכִין וְשְׁלִיטִין
דְּכָל עַלְמָא, אֶסְלֵק לִוְן. כְּדִ יִמְטֵי הַהוּא זִמְנָא,
יִתְעָרוֹן אֵינּוֹן בְּרָכָאן מִכָּל סְטְרִין, וְיִתְקַיֵּם
עַלְמָא עַל קִיּוּמֵיהָ כְּדָקָא יְאוּת, וּמֵהַהוּא יוֹמָא
וְלְהִלְאָה, יְקוּם מְלָכוֹתָא דָּא עַל כָּל שְׂאָר
מְלָכוֹת אַחֲרָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכַתִּיב, (דְּנִיאל ב)
תְּדַק וְתִסַּף כָּל אֵלִין מְלָכוֹתָא וְהִיא תְּקוּם
לְעַלְמָיָא. וְהִינּוּ הַהִיא אֲבָנָא, דְּאַתְגַּזְרַת מִן
טוּרָא דֵי לָא בִּידִין, כְּמָה דְּאַתְ אָמַר (בראשית מט)
מִשֵּׁם רוֹעֵה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, מָאֵן אֲבָן דָּא. דָּא

מי האבן הזו? זו פנסת ישראל, כמו שנאמר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מכאן, (ישעיה י) שאר ישוב שאר יעקב - אלו הברכות האחרות שגשארן. וכתוב (מיכה ה) והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים. [אלו ברכות אחרות. כתוב והיה שארית יעקב בגוים כלם, ולא רק בעשו. וכתוב והיה שארית וגו' כטל מאת ה'.]

פתח רבי ייסא ואמר, (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו, בן זה עשו, שלא היה אדם בעולם שיכבד את אביו כמו שעשו כבוד את אביו, ואותו הכבוד שכבד אותו השליט אותו בעולם הזה. ועבד אדניו - זה אליעזר עבד אברהם, ובארוה. שהרי אדם שהיה בא לחרן בכמה עשר וכמה מתנות ואוצרות וגמלים טעונים, שלא אמר לבתואל ולבן שהוא אוהבו של אברהם או איש אחר שבא עם פיוס של אברהם, אלא טרם ידבר את דברו מה כתוב? ויאמר עבד אברהם אנכי, ואחר כך אדני אדני, כדי שיכבד את אברהם, אותו הכבוד ואותו החסד האריך לו לכמה פעמים.

כך עשו, הכבוד ההוא שכבד את אביו האריך לו כל הפעמים הללו שישלט בעולם הזה, ואותן הדמעות הורידו את ישראל לשעבודו עד שישובו ישראל לקדוש-ברוך הוא בכביה ובדמעות, שכתוב (ירמיה לא) בככי יבאו וגו', ואז כתוב (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

כנסת ישראל, כמה דאת אמר, (בראשית כח) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מהכא (ישעיה י) שאר ישוב שאר יעקב, אליו ברכאן אחרנין דאשתארו, וכתוב, (מיכה ה) והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים (אליו ברכאן אחרנין פתיב, מיכה ה) והיה שארית יעקב בגוים פלהו, ולא בעשו בלחודיה, וכתוב והיה שארית וגו', כטל מאת יי'.

פתח רבי ייסא ואמר (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו, בן, דא עשו. דלא הוה בר נש בעלמא דיוקיר לאבוי, כמה דאוקיר עשו לאבוי. וההוא יקירו דאוקיר ליה אשליט ליה בהאי עלמא.

ועבד אדניו, (שם) דא אליעזר עבד אברהם ואוקמוה, דהא בר נש דהוה אתי לחרן, בכמה עותרא, וכמה מתנן ונבזבזין, וגמלין טעינן. דלא אמר לבתואל ולבן, דאיהו רחימוי דאברהם, או בר נש אחרא דאתי בפיוסא דאברהם, אלא עד לא ימלל מלוי, מה פתיב, (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם אנכי, ולבתר אדני אדני, בגין דיוקיר ליה לאברהם ההוא יקרא וההוא טיבו, אוריף ליה לכמה זמנין.

כך עשו, ההוא יקרא דאוקיר ליה לאבוי, אוריף ליה כל הני זמנין דישלוט בעלמא דא. ואינון דמעין, אורידו לון לישראל בשעבודא דיליה, עד דיתובון ישראל לקדשא בריך הוא, בבכיה ובדמעין. דכתיב בבכי יבאו וגו', וכדין פתיב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה. ברוך יי לעולם אמן ואמן.

פְּרֻשֶׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. (בראשית כח)

רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח

הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח

הוּא שָׁם, הַאי קָרָא אוּקְמוּהּ. אֲבָל וְזָרַח

הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב, פֶּד הוּה בְּבֵּאֵר שָׁבַע. וּבָא

הַשֶּׁמֶשׁ, פֶּד אֲזַל לְחָרָן, דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּלֶךְ

שָׁם פִּי בֵּא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף (דף קמח

ו"א) זֹרַח, דְּכֵתִיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְתָא חֵזִי, שְׁמַשָּׁא אָף עַל גַּב דְּנַהִיר לְכָל

עֲלָמָא, מְטַלְנוּי בְּתַרִּין סְטַרִּין אֵינּוּן,

פְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב

אֶל צְפוֹן, בְּגִין דְּדָא יְמִינָא וְדָא שְׂמָאלָא. (ובגין)

וְנָגִיד וְנִפְיָא כָּל יוֹמָא מִסְטָרָא דְּמַזְרָח, וְאֲזִיל

לְסִטְרָא דְּדָרוֹם, (נ"א דְּמַעְרָב) וּלְבִתְרָא לְסִטְרָא

דְּצְפוֹן, וּמִסְטָרָא דְּצְפוֹן לְסִטְרָא דְּמַעְרָב,

וּכְדִין שְׁמַשָּׁא אֲתַפְנִישׁ, וְאֲזִיל לְגַבֵּי מַעְרָב.

נִפְיָא מִמַּזְרָח דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

מִבְּאֵר שָׁבַע. וְאֲזִיל לְמַעְרָב דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ

חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נִפְיָא מִכְּלָלָא דְּאֲרַעָא

דִּישְׂרָאֵל, דְּכֵתִיב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר

שָׁבַע. וְאֲזַל לְרִשׁוֹ אַחְרָא, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

(ס"א נִפְיָא מִמַּזְרָח, דְּכֵתִיב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, דָּא שְׂמָאלָא. דְּנִמְיָל

מַעוּמָקָא עֲלָמָה, נַהִירוֹ דְּנַהִיר, וְאֲזִיל לְמַעְרָב, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, אַחַר דְּדִינָא

וְרוּגְזָא תַּמּוּן.

רַבִּי יוֹסִי מוֹקֵי הַאי קָרָא בְּגִלּוּתָא, בְּקַדְמִיתָא תוּה נְחִית נַהִירוֹ מַעוּמָקָא

עֲלָמָה וַיַּעֲקֹב תוּה נִמְיָל לִיה, וְאֲזִיל לְגַבֵּי בְּאֵר שָׁבַע, (במדבר כא) בְּאֵר

דְּחַפְרוּתָ שְׂרִים, דְּתוּה נַהִיר מִתַּמּוּן, וְאֲשֻׁלִים לְתַהוּא בְּאֵר בְּכָל שְׁלִימִי. וּבְיוֹמֵי

דְּגִלּוּתָא, נִמְיָל מִהַאי בְּאֵר שָׁבַע, וְאֲזִיל לְגַבֵּי חֲרָנָה, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, בְּלוֹמֵר

חֲרוֹן אָף, וּמַאי הִיא חֲרוֹן אָפוּ דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּרָגָא בִישָׁא), אֲרַעָא

דְּרִשׁוֹ אַחְרָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, פֶּד אֲזִיל שְׁמַשָּׁא לְמַעְרָב,

הַאי מַעְרָב אֲקָרִי מְקוֹמוֹ דְּשְׁמַשָּׁא,

פְּרֻשֶׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ

חֲרָנָה. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר,

(קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ

וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.

הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל וְזָרַח

הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁהָיָה בְּבֵּאֵר

שָׁבַע. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ - כְּשֶׁהָלַךְ

לְחָרָן, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ שָׁם פִּי בֵּא

הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח,

שְׁכַתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וּבָא וַרְאָה, אָף עַל גַּב שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ

מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מִסְעוּתָיו הֵם

בְּשְׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר הוֹלֵךְ

אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב אֶל צְפוֹן, מִשׁוּם

שְׁזָה יָמִין וְזָה שְׂמָאל. [ומשום]

וְשׁוֹפַע וַיֵּצֵא כָּל יוֹם מִצַּד

הַמַּזְרָח, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְּרוֹם [של

מַעְרָב], וְאַחַר כֵּן לְצַד הַצְּפוֹן,

וּמִצַּד הַצְּפוֹן לְצַד הַמַּעְרָב, וְאֵז

הַשֶּׁמֶשׁ מִתְּכַנֵּס וַיֵּצֵא לְצַד

מַעְרָב. יוֹצֵא מִמַּזְרָח, שְׁכַתוּב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע. וְהוֹלֵךְ

לְמַעְרָב, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מִכְּלָל

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

מִבְּאֵר שָׁבַע, וְהוֹלֵךְ לְרִשׁוֹת

אַחְרָת, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. [יוֹצֵא

מִמַּזְרָח, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, וְהַשְׂמָלָא

שְׁנוּמָלָת מִתַּמּוּן הַעֲלִיּוֹן הַאוּר שְׂמָאִיר, וְהוֹלֵכָת

לְמַעְרָב, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, תַּמּוּן שְׁתַּרְדִּין וְהַרְגוּ

שָׁם.

רַבִּי יוֹסִי מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק תוּה בְּנִלּוּת. בְּרֵאשׁוֹנָה

תוּה יוֹרֵד אוּר מִן הַעַמּוּק הַעֲלִיּוֹן, וַיַּעֲקֹב תוּה נוֹטֵל

אוּתוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵּאֵר שָׁבַע, הַבֵּאֵר שְׁחַפְרוּתָ שְׂרִים,

שְׁתַּהֵּי מֵאִיר מִשָּׁם, וְהַשְׁלִים אוּתוּה הַבֵּאֵר כְּכָל

הַשְּׁלֵמוֹת. וּבְיוֹם הַגִּלּוּת נִסַּע מִבְּאֵר שָׁבַע הוּוּ וְהָלַךְ

לְחֲרָנָה, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוֹמֵר חֲרוֹן אָף. וְזִמָּה

הוּא חֲרוֹן אָפוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא? תַּדְרִיגָה

הַרְעָה, הַאֲרִץ שֶׁל רִשׁוֹת אַחְרָת.

אל מקומו שואף זורח הוא שם. שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו.

והינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין, [ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב נשבע ה' בימינו ובורוע עזו. ושנינו, ימינו - זו התורה, שכתוב מימינו אש דת למו. ובורוע עזו - אלו תפלין, וכלם נטל יעקב ומאסף לצד מערב. ותלכנה אוספת לכסוף כל אותם האורות והנרות שנטל יעקב, שהוא נותן לה ומאיר לה, וזה ששנינו הקדוש ברוך הוא מניח תפלין] משום שנוטל את כל הפתרים העליונים, ומי הם? הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששנינו, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטל הזמן והשמאל, ונמצא [שהקדוש ברוך הוא] שנוטל הכל.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת אף כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם הנקבה של הקדוש ברוך הוא. כמו שיוצאים כל האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה, שהרי זה כמו זה, ומשום כך באר שבע זה היובל, באר [שבע] זו השמטה. [שחרי זה כמו זה] [הכל לקדוש ברוך הוא] והשמש [הנה] אינו מאיר אלא מן היובל, [והוא נוטל לתוך האורות ומכניס תוך השמטה] ומשום כך ויצא יעקב מבאר שבע וילך תרנה, זה המערב שהיא השמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע - זה המערב, שנת השמטה. וילך תרנה - זו שנת הערלה, משום שיוצא מרשות הקדשה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

פרסייא דיליה, אתר דשריא עליה, הדיא הוא דכתיב, (קהלת א) ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה לאנהרא עליה, ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה.

והיינו כמה דתנינן, קדשא בריך הוא אנה תפלי, (ס"א והנינו, קדשא בריך הוא אנה תפלין, דכתיב,

ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובורוע עזו. ותנינו ימינו דא תורה, דכתיב מימינו אש דת למו. ובורוע עזו אלון תפלין. וכלהו נטיל יעקב, ומכניש לגבי מערב, וסיהרא כניש לבתר כל אינו נהורין ובוצינין דנטיל יעקב, דאיהו יתיב לה ואנהר לה, והיינו דתנינו קדשא בריך הוא אנה תפלין) בגין דנטיל כל פתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא דאבא עלאה, ורזא דאמא עלאה. ואינון תפלין שבראש, כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש. ולבותר דנטיל אבא ואמא, נטיל ימינא ושמאלא, ואשתפח (דקדשא בריך הוא) דנטיל כלא.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל כלא, וכד אתמשכא כנסת ישראל לעילא, נטלא אוף הכי כלא, עלמא דדכורא דקדשא בריך הוא, וכן עלמא (דף קמז ע"ב) דנוקבא דקדשא בריך הוא, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטיל כלא האי עלמא. דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר (שבע) דא איהי שמטה. (דהא דא כגוונא דא) (כלא לקדשא בריך הוא) ושמשא (דא) לא נהיר אלא מיובלא, (ס"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לנו שמטה) ובגין כך (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך תרנה, דא מערב דאיהי שמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, שנת השמטה. וילך תרנה, דא שנת ערלה. בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק מאחוי, כמה דאתמר.

תוספתא

תוספתא

בני עלמא, רחימי עלאה, הורמנא דבוריירי, קריבו שמעו. מאן חפימא בכו, מארי דעינין בסוקלתנו, ליטי ולינדע. בשעתא דרישא הורא גטיל תלת אתון וגליף לון בגלופא בגלופין, חד א', חד י' וחד ו', ואתגליף אי"ן, א' רישא עלאה דכלא, טמירא דכל טמירין. י' סליקו דרעותא הוי, אשתכלל מרישא לעילא ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין ותריין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלהטן. ואתקשרו באות נו"ן דאיהו דבר ונוקבא, תריין רחימין. קשורא תקיפא, בהו אשתכללו, ושמא קדישא בהו אתקשר, מנייהו אשתפח מזונא לכלא (בהו), אשתכללו עלמין.

ועל דא אתגליף ו' פשוטה, פללא דתריין, נ' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא דאפיק שבילין, בטש בין אתון, ועבד רקיעא דיעקב בין תריין רוחין, ואטיל ביני שייפי מלולי, עד דנחת להאי נ' דאיהי כפופה, וחברו לה פחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי נ' כפופה, באר שבע אקרי. ואתמלי מיעקב, לאשקאה כל עדרי ענא. ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה נפיק, לבתר אזיל לאשקאה לתרנה, דאיהו בירא דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלהים. ועל דא (תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך. (עד כאן תוספתא).

וכר מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום. מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב (קהלת א) ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). (בראשית כח) וילך שם פי בא השמש. כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם, דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא.

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, יבא וידע. בשעה שהראש הלכן גטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', וחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וינד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנחקקו באבנים יקרות שלוחות, ונקשרו עם האות נו"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אותבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל [הם], נתקנו העולמות.

ועל פן נחקקה ו' פשוטה, הפלל של שתיים: נ' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שירד לנ' הזו, שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הזו נקראת באר שבע ומתמלאת מיעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל פן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דיין, בית הדין, אלהים. ועל פן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה פתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שפתוב ואל מקומו שואף [וורח הוא שם]. וילך שם פי בא השמש, כמו שנאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. לֹא כְתוּב
אֲבְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם.
אֵלּוּ הֵם אֲבָנִים יְקָרוֹת מְרֻגְלוֹת
טוֹבוֹת שֶׁהֵן שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים
עֲלִיּוֹנוֹת, כְּפִתוּב שְׁתֵּים עָשָׂר
אֲבָנִים. וַתַּחַת אֵלּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֶלֶף
וּרְכָבוֹת אֲבָנִים פְּסוּלוֹת, וְכֵלֶן
נִקְרְאוֹת אֲבָנִים, וּמִשּׁוֹם כֶּף מֵאֲבְנֵי
הַמָּקוֹם וְלֹא אֲבָנֵי [הַמָּקוֹם], זֶה
הַמָּקוֹם שְׁאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ. מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל
מִי? אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם
הַהוּא. מַה זֶה מֵרֵאשִׁיתוֹ? אִם
תֹּאמַר כְּמִי שֶׁשָּׁם תַּחַת רֵאשׁוֹ -
לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ - לְאֶרְבֶּעָה
[ראש] צְדָדֵי הָעוֹלָם. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים
לְצַד צְפוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מַעְרָב,
וְשְׁלֹשׁ לְצַד דְרוֹם, וְשְׁלֹשׁ לְצַד
מְזֻרָח. וְהַמָּקוֹם הַהוּא עֲלֵיהֶם
לְהַתְקֵן בָּהֶם.

וַאֲזַי וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וישכב, י"ב
מְרֻגְלוֹת לְמִשְׁתָּה, וְכָל אוֹתוֹן הַדְּרוֹת שֶׁהֵן עַל הַמָּקוֹם
הַהוּא חֲרֵי חַן כ"ב]. בַּיּוֹן שְׁנַתְקַנָּה הַמִּטָּה,
שָׁכַב בָּהּ. מִי שָׁכַב בָּהּ? הַשֶּׁמֶשׁ.
וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּיַעֲקֹב וַיֵּשֶׁב עַל
הַמִּטָּה, שֶׁחֲרֵי לוֹ רְאוּיָה וְלֹא
לְאַחֵר. וְעַל כֵּן וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם
הַהוּא, וּמִשּׁוֹם כֶּף כְּתוּב וַיִּזְרַח
הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד
לְפָנַי מְעַרְת אֶפִיקוֹתָא. עֶבֶר אִישׁ
אֶחָד וּשְׁנַיִ בָּנִים עִמּוֹ, וְהִזָּה אֶחָד
לְאַחָד אוֹמֵר, חֲזַק הַשֶּׁמֶשׁ הִזָּה
הוּא מִצַּד הַדְרוֹם, וְאִין הָעוֹלָם
מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל הַרוּחַ, מִשּׁוֹם
שֶׁהַרוּחַ הִיא קְיוּם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל
הַצְּדָדִים, וְאֵלְמָלָא שְׁהוּא עוֹמֵד
בְּשְׁלֵמוֹת, אִין הָעוֹלָם יְכוּל
לְהִתְקַיֵּם.

אָמַר לוֹ אַחֵיו הַקָּטָן, אֵלְמָלָא
יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֹּא
רְאֵה, בְּשַׁעֲרֵי שִׁיחְדוֹ בָּנָיו אֶת
אֶתְקַיֵּם עֲלֵמָא. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲרֵי שִׁיחְדוֹ בָּנָיו יְחוּדָא דְלַעֲיָלָא,

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. (בראשית כח) אֲבָנֵי הַמָּקוֹם
לֹא כְתוּב, אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, אֵלִין
אֵינּוֹן אֲבָנֵי יְקָר, מְרֻגְלָאן טְבָאן, דְּאֵינּוֹן
תְּרִיסַר אֲבָנִין עֲלֵאִין, כְּמָה דְכְתוּב שְׁתֵּים
עָשָׂר אֲבָנִים, וַתַּחַת אֵלִין תְּרִיסַר אֶלֶף,
וּרְכוּוֹן, אֲבָנֵי פְּסִילָן, וְכֵלְהוּ אֶקְרוּן אֲבָנִין,
בְּגִין כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, וְלֹא אֲבָנֵי (כ"א הַמָּקוֹם)
דָּא הוּא מָקוֹם דְקָאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ, (בראשית כח) מֵרֵאשִׁיתוֹ דְמָאן.
אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ דֵההוּא מָקוֹם. מֵאֵי
מֵרֵאשִׁיתוֹ. אֵי תִימָא כְּמָאן דְשְׁוֵי תַחַת
רִישִׁיה, לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ, לְאֶרְבֶּעָה (כ"א
רִישׁוֹ) סְטְרִין דְעֵלְמָא, תְּלַת אֲבָנִין לְסְטַר (ד' קמח
צ' א"א) צְפוֹן, וַתַּלַּת לְסְטַר מַעְרָב, וַתַּלַּת לְסְטַר
דְרוֹם, וַתַּלַּת לְסְטַר מְזֻרָח, וְהִהוּא מָקוֹם
עֲלֵייהוּ, לְאַתְתְּקַנָּא בְהוּ.

וּבְרִין וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. (בראשית כח) (כ"א
וַיִּשְׁכַּב, י"ב מְרֻגְלָאן לְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן דְרִינִין דְאֵינּוֹן עַל הָאֵי
מָקוֹם הָא אֵינּוֹן כ"ב), בַּיּוֹן דְאַתְתְּקַנָּן עֲרִסָא, שְׁכִיב
בִּיה. מָאן שְׁכִיב בִּיה, שְׁמִשָּׁא. וְעַל דָּא כְתוּב
בְּיַעֲקֹב, (בראשית מח) וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, דֵהָא לִיה
אַתְחֲזִי וְלֹא לְאַחֲרָא, וְעַל דָּא וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם
הַהוּא. וּבְגִין כֶּף כְּתוּב, (קהלת א) וַיִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ
וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יְתִיב יוֹמָא חַד קָמִי מְעַרְתָּא
דְאַפִיקוֹתָא, אַעֲבַר חַד בַּר נֶשׁ וַתְרִין
בָּנִין עִמִּיה. וְהִזָּה אָמַר חַד לְחַד, דָּא תְקַפָּא
דְשְׁמִשָּׁא, מִסְטְרָא דְדְרוֹם אִיהוּ. וְעֵלְמָא לֹא
אַתְקַיֵּם אֲלֵא עַל רוּחַ, בְּגִין דְרוּחַ אִיהוּ
קְיוּמָא שְׁלִימוֹ דְכָל סְטְרִין, וְאֵלְמָלָא דְאִיהוּ
קְיוּמָא בְשְׁלִימוֹ, לֹא יְכִיל עֲלֵמָא לְאַתְקַיֵּמָא.
אָמַר לִיה אַחֲוָה זְעִירָא, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא
אַתְקַיֵּם עֲלֵמָא. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲרֵי שִׁיחְדוֹ בָּנָיו יְחוּדָא דְלַעֲיָלָא,

הַיְחִיד שְׁלֹמֶעֱלָה וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, זוּהִי הַשְּׁלֹמֹת הַעֲלִינָה לְהַתְיַחַד בַּיְחִיד אֶחָד, אִזִּי הַתְּחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, וְנִטַּל אֶת בֵּיתוֹ, וְיָשֵׁב בּוֹ בְּחַבּוּר אֶחָד עִם הָאֲבוֹת, לְהַתְחַבֵּר זָכַר וְנִקְבָּה יַחַד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּפֶךָ עִמָּהֶם וְאֲשַׁמַּע מָה הֵם אוֹמְרִים. פֶּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ. קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ - כְּמִי שְׁאוֹמֵר יָקוּם הַמֶּלֶךְ לְבֵית מְנוּחַת מִשְׁכָּנוֹ.

שְׁנַיִם הֵם הַיּוֹד שְׁאָמְרוּ קוּמָה ה' - מֹשֶׁה וְדָוִד. מֹשֶׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה ה' וְיִפְצוּ אֵיבֶיךָ. וְדָוִד אָמַר (תהלים קלב) קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֲבָדֵל בֵּינֵיהֶם? אֵלֹא מֹשֶׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מֹשֶׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאָיו, וְדָוִד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָהּ. כְּמוֹ שְׁמִזְמִין (ל) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְרִידֵם.

בְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֶּיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאֵן לְמַדְנֹה, שְׁמִי שְׁמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדֵי לְתַת שְׁמִחָה לְמֶלֶךְ. אִם דָּרָךְ הַמֶּלֶךְ שְׁמִשְׁמָחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֶה לֹא [משום] שְׁמִחַת הַמֶּלֶךְ.

בֹּא רֵא, דָּוִד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָהּ, מָה עָשָׂה? שָׁנָה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׁפָתוֹב כְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֶּיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֶּיךָ יִרְנְנוּ? הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיּוֹת לוֹיִד יִרְנְנוּ! שְׁהָרִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דָּוִד שְׁהִזְמִין

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאֶתְיַחַד בַּיְחִיד חַד. כְּדִין אֶתְחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְנִטַּל בֵּיתָהּ, וְיָתִיב בֵּיהּ בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם אֲבָהּן, לְאֶתְחַבְּרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּפֶךָ בְּהַדְיָהּ, וְאֲשַׁמַּע מֵאֵי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיָהּ. פֶּתַח הַהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יי לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ. קוּמָה יי לְמַנוּחָתְךָ, כְּמֵאֵן דְּאָמַר, יָקוּם מִלְּפָא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁכְּנִיהּ.

הַרְיִן אֵינּוֹן הוּוּ דְּאָמְרוּ קוּמָה יי, מֹשֶׁה וְדָוִד. מֹשֶׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יי וְיִפְצוּ אֵיבֶיךָ. וְדָוִד אָמַר, קוּמָה יי לְמַנוּחָתְךָ. מֵאֵי אֵיכָא בִּינִיָּהּ. אֵלֹא מֹשֶׁה כְּמֵאֵן דְּפָקִיד לְבֵיתָהּ קְאָמַר, מֹשֶׁה פָּקִיד לָהּ, לְאַגְחָא קָרְבָא לְקַבִּיל שְׁנֵאוֹי. דָּוִד זְמִין לִיָּה לְנִיּוּחָא, כְּמָה דְּמִזְמִין (ל) לְמַרְיָה, זְמִין לְמִלְּפָא וְלְמַטְרוֹנִיתָא עִמִּיהּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, קוּמָה יי לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ, בְּגִין דְּלֹא לְאַפְרָשָׁא לִוְן.

בְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֶּיךָ יִרְנְנוּ. (תהלים קלב) מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא, דְּמֵאֵן דְּמִזְמִין לְמִלְּפָא, יִשְׁנֵי (דף קמח ע"ב) עוֹבְדוֹי בְּגִין לְמִיָּהּ חָדוּהּ לְמִלְּפָא. אֵי אֶרְחִיָּה דְּמִלְּפָא דְּחָדָן לִיָּה בְּדִיחֵי הַדְיּוּטִי, יִסְדֵּר קָמִיָּה בְּדִיחֵי רוֹפִינוּס וּפְרַדְשֻׁכִּי, וְאֵי לָאו, לָאו אִיָּהּ (בְּגִינִי) בְּדִיחוּתָא דְּמִלְּפָא.

הָא חֲזִי, דָּוִד זְמִין לִיָּה לְמִלְּפָא וְלְמַטְרוֹנִיתָא לְנִיּוּחָא, מָה עֵבֵד, שְׁנֵי בְּדִיחֵי דְּמִלְּפָא, בְּגִין רוֹפִינוּס. וּמֵאֵן נִינְהוּ, דְּכַתִּיב, (תהלים קלב) כְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֶּיךָ

יִרְנְנוּ. וְחִסְדֶּיךָ יִרְנְנוּ, לוֹיִד יִרְנְנוּ מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא לִיּוּאֵי אֵינּוֹן בְּדִיחֵי

אותו למנוחה, עשה את הפהנים והחסידים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. [אלו] [אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך] אמר לו דוד, רבונני, [לא כך, אלא] כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך. כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו, שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מבאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר פהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפלו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדוד היו אלא לשמע את זה - די לי.

פתח בן אחר שלו ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, הינו שכתוב (בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והגלו בין העמים, כמו שנאמר (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעני וגו'.

מלפא. והשתא דוד דזמין ליה לנייחא, עבד פהני וחסידים דליהווי אינון בדיחי מלפא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, לא בעינא לאטרחא עליך. (אליו) (נ"א אמר ליה קדשא ברוך הוא, דוד, לאו הכי) אמר ליה דוד, מארי (לאו הכי אלא), כד אנת בהיכלך, את עביד רעותך. השתא דזמיננא לך, ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אף על גב דלאו ארחייהו בהאי.

מבאן אוליפנא, דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ועובדיה פרעותיה. אי מזמנין ליה, יעביד רעותיה דאושפיזיה, כמה דמסדר עלוי. דהא דוד אחלף לינאי וסדר פהני, וקדשא בריך הוא אוקים מלה פרעותיה.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא דקא סדרנא, לא יתוב לאחורא. אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, חייך, אפילו במאנין דילי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קדשא בריך הוא מתמן, עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן, דכתיב (תהלים קלב) נשבע יי לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. אתא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא להאי ארחא, אלא למשמע דא די.

פתח חד בריה ואמר, (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב (בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז כד נפקו ישראל מבי מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כמה דאת אמר, (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב גלתה יהודה מעוני וגו'.

פְּתַח אַחֲרָא זַעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',
וְגו'. מַה זֶה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם? לְמַלְאָךְ
שֶׁהוּלֵךְ לְבֵית הַגְּבִירָה, צָרִיף לְפָגֵשׁ
אוֹתָהּ וּלְבַשֵּׁם אוֹתָהּ בְּדָבָרִים כְּדִי
שֶׁלֹּא תִמָּצֵא אֲצִלוּ כְּהַפְקָר, וְלֹא
עוֹד, אֲלֹא שְׁאִפְלוּ יֵשׁ לוֹ מִטָּה שֶׁל
זָהָב וּכְסֻתוֹת מְרַקְמוֹת מַעֲשֵׂה
רוּקֵם לִישׁוֹן בָּהֶם, וְהִיא מִתְקַנֶּת לוֹ
מִטָּתוֹ מְאֻבָּנִים בְּאַרְץ, וּבְחֹדֶר שֶׁל
תְּכֵן. יַעֲזוֹב אֶת שְׁלוֹ וַיִּלֶן בָּהֶם,
לְתַת לָהּ נַחַת, וּכְדִי שִׁיְהִיָּה הַרְצוֹן
שֶׁלָּהֶם יַחַד בְּלִי אֲנָס. כְּמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ
כָּאן, שְׁפִינֵן שֶׁהֵלֵךְ אֵלֶיהָ, מַה
כְּתוּב? [וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ, לְהִרְאוֹת שְׂאִסוֹר
לוֹ לְאָדָם לְשִׁמּוֹשׁ מִטָּתוֹ כִּיֹּם] וַיִּקַּח מֵאֻבָּנֵי
הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשׁוֹתָיו וַיִּשְׁכַּב
בְּמָקוֹם הַהוּא, כְּדִי לְתַת לָהּ נַחַת
שְׁאִפְלוּ אֻבָּנֵי הַבַּיִת אֲהוּבִים לְפָנָיו
לְלוֹן בָּהֶם [שְׁכָחוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא].

בְּכָה רַבִּי יִצְחָק, [וְתוֹרָה] וְשִׁמְחָה. אָמַר,
אֵלּוּ הַמְרַגְלִיּוֹת תַּחַת יְדֵיכֶם, וְלֹא
אֵלֶיךָ אַחֲרֵיכֶם? אָמְרוּ לוֹ, אַתָּה
תִּלְךָ לְדַרְכָּךְ, וְאֲנִי נִפְגַּס לְעִיר
לְהִלּוּלָא שֶׁל בְּנֵי זֶה. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, עַכְשָׁיו יֵשׁ לִי לְלַכֵּת לְדַרְכֵי.
הֵלֵךְ לוֹ וְסִדֵּר אֶת הַדְּבָרִים לְפָנָיו
רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְדַאי יָפָה אָמְרוּ, וְהַכֵּל נֹאמַר
בְּקוֹדֶשׁ-בְּרוּךְ הוּא. אָמַר, הַדְּבָרִים
הֵלְלוּ הֵם מִבְּנֵי כְּנִיּוֹ שֶׁל רַבִּי צְדוּק
הַחֲלָשׁ הֵם. מַה הַטַּעַם נִקְרָא
חֲלָשׁ? מִשּׁוֹם שְׁאֲרַבְעִים שָׁנָה
הִתְעַנָּה עַל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא תִחַרַּב
בְּיָמָיו, וְהָיָה מִפְּרֹשׁ עַל כָּל דָּבָר
וְדָבָר שֶׁל הַתּוֹרָה סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים
וְנוֹתֵן בָּהֶם דֶּרֶךְ לְבְנֵי הָעוֹלָם
לְהִתְנַהֵג בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הָיָה [אֵלָּא] יָמִים
מוֹעֲטִים עַד שֶׁפְּגַשְׁתִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ,
וּבְנֹו הַקְּטָן עִמּוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ, אֵיפֹה
בְּנֵךְ הָאֲחֵר? אָמַר לִי, עֲשִׂיתִי לוֹ

פְּתַח אַחֲרָא זַעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',
מָאִי וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, לְמַלְאָךְ דְּאֲזִיל לְבִי
מִטְרוּנִיתָא, בְּעֵי לְמַפְגַּע לָהּ וּלְבַסְמָא לָהּ
בְּמַלִּין, בְּגִין דְּלֹא תִשְׁתַּפַּח גְּבִיָּה כְּהַפְקִירָא.
וְלֹא עוֹד, אֲלֹא דְאִפְלוּ אִית לִיהַ עֲרֵסָא
דְּדַהֲבָא, וּכְסוּתוֹתַי מְרַקְמָאן בְּאַפְלִטְיָא,
לְמִיבַת בְּהוּ. וְאִיהִי מְתַקְנָא עֲרֵסִיָּה בְּאַבְנֵין
בְּאַרְעָא, וּבְקִיסְטָרָא דְתִיבְנָא. יִשְׁבּוּק דִּידִיָּה,
וְיִבִית בְּהוּ לְמִיָּהֵב לָהּ נִיּוּחָא, וּבְגִין דִּיהֵא
רְעוּתָא דְלַהוֹן כְּחָדָא, בְּדִלָא אֲנִיסוּ. כְּמָה
דְּאוּלִּיפְנָא הָכָא, דְכִיּוֹן דְאֲזִיל לְגַבְּהָ מַה
כְּתִיב, (וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ לְאִחְזָאָה דְאִסִּיר לִיהַ לְכַר נֶשׁ לְשִׁמְשָׁא
עֲרֵסִיָּה בְיוֹמָא) (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֻבָּנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם
מִרְאֲשׁוֹתָיו (שם) וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא, בְּגִין
לְמִיָּהֵב לָהּ נִיּוּחָא, דְאִפְלוּ אֻבָּנֵי בֵיתָא,
רַחֲמִין קָמִיָּה, לְמִיבַת בְּהוּ. (ס"א דְכִתִּיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם
הַהוּא)

בְּכָה רַבִּי יִצְחָק, (ד"א ל"ג וְתוֹרָה) וְחֹדֵי, אָמַר
מְרַגְלָאן אֵלִין תַּחּוֹת יְדֵיכֶו, וְלֹא אֲזִיל
בְּתַרְיִכֶו. אָמְרוּ לִיהַ אַתְּ תִזִּיל לְאוּרְחָךְ, וְאַנֵּן
נִיעוּל לְמַתָּא לְהִלּוּלָא דְהָאִי בְרִי. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, הַשְׁתָּא אִית לִי לְמַהֵךְ לְאַרְחִי. (ד' קמט
ע"א) אֲזִיל לִיהַ, וְסִדֵּר מַלִּין קָמִיָּה דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדַאי שְׁפִיר
קְאָמְרוּ, וְכִלָּא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְּמַר.
אָמַר, מַלִּין אֵלִין, מִבְּנֵי בְנוֹי דְרַבִּי צְדוּק
חֲלָשָׁא נִינְהוּ. מָאִי טַעְמָא אִקְרִי חֲלָשָׁא, בְּגִין
דְאַרְבַּעִין שָׁנִין אַתְעֵנִי עַל יְרוּשָׁלַם, דְּלֹא
יִתְחַרַּב בְּיוֹמוֹי, וְהָוָה פְּרִישׁ עַל כָּל מְלָה
וּמְלָה דְאוּרִייתָא, רְזִין עֲלָאִין, וְיָהִיב בְּהוּ
אַרְחָא לְבְנֵי עֲלָמָא, לְאַתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הוּו (ס"א) יוֹמִין זַעִירִין, עַד דְאַעְרַעְנָא כְּהֵוּא בַר נֶשׁ

הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי בך ולא הפרתי אותך, שכן מזמינים את האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד - אולי אתה הולך לדרך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד - שלא תתביש לפני אנשי החבורה, שדרכנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבני שלשה, אחד בנבואה, ואחד [ושנים] בחלום.

ואמר, מה בין נבואה לחלום? נבואה בעולם היא של זכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה בשש דרגות יורד. הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, משום כך החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא ראה מה כתוב, ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היתה היתה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היתה היתה - נבואה לשעה היתה, שהצטרכה על הגלות משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה

ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו. כיון דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת מלין. חד, דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה, ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל בארחה בבהילו, ולא אטרח עליך. וחד, דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא. דאורחא דילן, דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה, פלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון. אמינא ליה, קדשא בריך הוא ידין לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, אמר ליה צדוק זוטא. בההוא שעתא, אוליפנא מגיה, תליסר (נ"א תריסר) רזין עלאין באורייתא, ומן בריה תלת, חד בנבואה, וחד (נ"א ותרין) בחלמא.

ואמר מה בין נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, פשיטא דרגין נחתא. נבואה בימינא ובשמאלא, וחלמא בשמאלא. וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא, בגין כך חלמא איהו בכל עלמא. אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש, הכי דרגיה, דנבואה לא אתפשטא אלא באתריה.

הא חזי מה כתיב, (בראשית כח) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היתה היתה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היתה היתה, נבואה לשעתא היתה (ס"א תוות), דאצטריף על גלותא

בגין דשכינתא נחתת בהו

בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְחָמָא יְחֻזְקָא לַמָּה דְּחָמָא
 לְפָנִים שְׁעָתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֲתַחֲזִי הֵהוּא
 אֲתֵר לְהָאִי, בְּגִינֵי כֹךְ הָיָה הָיָה. מָאִי הָיָה
 הָיָה. אֲלֵא הָיָה לְעֵילָא, הָיָה לְתַתָּא. דְּכַתִּיב
 סֵלִם מוּצָב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה,
 נָטִיל ^(ל"ח) לְעֵילָא וְנָטִיל ^(ל"ח) לְתַתָּא. הָיָה הָיָה,
 חַד לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, הָאִי סֵלִם בְּתַרֵּי עַלְמִין אֲתַתְּקַף,
 בְּעֵילָא וְתַתָּא. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר
 כְּבַר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, בְּאַתֵּר דְּגִלוּתָא שְׂרִיא
 בִּיה, וְעַם כָּל דָּא עַל נְהַר כְּבַר. מָאִי נְהַר כְּבַר.
 אֲלֵא דְהוּהוּ כְּבַר, מִקְדָּמַת דְּנָא, דְּשְׂכִינְתָּא ^(ד)
^{קמט ע"ב} שְׂרִיא עֲלוּי, דְּכַתִּיב (בְּרַאשִׁית ב) וְנָהַר יוּצֵא
 מִעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְדָא הוּא נְהַרָא
 חַד מֵאִינוּן אַרְבַּע נְהַרִין, וּבְגִין דְּשְׂרִיא עֲלוּי
 מִקְדָּמַת דְּנָא, וְהוּהוּ עֲלוּי כְּבַר, שְׂרִיא בִּיה
 הַשְּׁתָּא, וְאַתְגְּלִי לִיה לִיחֻזְקָאֵל.

תָּא חֲזִי וַיַּחְלוּם, וְכִי יַעֲקֹב קִדִּישָׁא, דְּאִיהוּ
 שְׁלִימָא דְאַבְהֵן, בְּחֻלְמָא אֲתַגְּלִי עֲלוּי,
 וּבְאַתֵּר דָּא קִדִּישָׁא לָא חָמָא ^(ל"ח) אֲלֵא
 בְּחֻלְמָא. אֲלֵא יַעֲקֹב בְּהוּוּא זְמַנָּא לָא הוּוּ
 נְסִיב, וַיַּצְחֵק הוּוּ קָיִים. וְאִי תִימָא וְהָא לְבַתֵּר
 דְּאֲתַנְסִיב כְּתִיב וְאַרְאָ בְּחֻלוֹם. תַּמָּן אֲתֵר גְּרִים,
 וַיַּצְחֵק הוּוּ קָיִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיה חֻלוֹם.
 וְלְבַתֵּר דְּאֲתָא לְאַרְעָא קִדִּישָׁא עִם שְׂבָטִין,
 וְאַשְׁתָּלִים ^(ב"ח) לְהוּן עֶקְרַת הַבֵּית,
 וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתִיב, ^(בְּרַאשִׁית ל"ה) וַיֵּרָא
 אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וְכַתִּיב, ^(בְּרַאשִׁית מו) וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאוֹת הַלַּיְלָה, הֲכָא לָא
 כְּתִיב בִּיה חֻלוֹם דְּהָא מִדְּרָגָא אַחְרָא עֲלָאָה
 הוּוּ.

תָּא חֲזִי, חֻלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְגַבְרִיאֵל
 דְּאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדְרָגָא שְׁתִּיתָאָה

שְׂרָאָה לְפִי שְׁעָה. וְאַף עַל גַּב
 שְׂאוּתוֹ הַמְּקוֹם לֹא רְאוּי לְזָה,
 מִשּׁוּם כִּף הָיָה הָיָה. מָה זֶה הָיָה
 הָיָה? אֲלֵא הָיָה לְמַעְלָה - הָיָה
 לְמַטָּה, שְׂכַתוּב סֵלִם מִצָּב אַרְצָה
 וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה. נוֹטֵל
^(אוּתוּ) לְמַעְלָה וְנוֹטֵל ^(אוּתוּ) לְמַטָּה.
 הָיָה הָיָה - אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד
 לְמַטָּה.

בֵּא רָאָה, הַסֵּלִם הָזֶה מִחֻזֵּק
 בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת - בְּמַעְלָה וּמַטָּה.
 בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבַר.
 בְּאַרְץ פְּשָׁדִים - בְּמִקְוֹם שְׁהַגְלוּת
 שׁוּרָה בּוּ, וְעַם כָּל זֶה, עַל נְהַר
 כְּבַר. מָה זֶה נְהַר כְּבַר? אֲלֵא
 שְׁהִיָּה כְּבַר מִקְדָּם לְכּוּן,
 שְׁהַשְׂכִּינָה שׁוּרָה עֲלוּי, שְׂכַתוּב
 וְנְהַר יֵצֵא מִעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן
 וְגו'. וְזֶה הוּא נְהַר אַחַד מֵאוּתָם
 אַרְבַּעַת הַנְּהַרוֹת. וּמִשּׁוּם שְׁשָׂרָה
 עֲלוּי מִקְדָּם לְכּוּן וְהָיָה עֲלוּי כְּבַר
 - שׁוּרָה בּוּ עֲכָשׁוּ, וְהַתְּגַלָּה
 לִיחֻזְקָאֵל.

בֵּא רָאָה, וַיַּחְלוּם, וְכִי יַעֲקֹב
 הַקְּדוּשׁ, שְׁהוּא הַשְּׁלֵם שֶׁל
 הָאֲבוֹת, הַתְּגַלָּה עֲלוּי בְּחֻלוֹם,
 וּבְמִקְוֹם הַקְּדוּשׁ הָזֶה לֹא רָאָה ^(ל"ח)
 אֲלֵא בְּחֻלוֹם? אֲלֵא יַעֲקֹב בְּזְמַן
 הַהוּא לֹא הָיָה נְשׁוּי, וַיַּצְחֵק הָיָה
 קָיִם. וְאִם תֹּאמַר שְׁהִנָּה אַחַר כִּף,
 כְּשֶׁנִּשְׁפָּא, כְּתוּב וְאַרְאָ בְּחֻלוֹם?
 שֵׁם הַמְּקוֹם גְּרִים, וַיַּצְחֵק הָיָה
 קָיִם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוּ חֻלוֹם.
 וְאַחַר שְׂבָא לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה עִם
 הַשְּׂבָטִים, וְנִשְׁלַמָּה ^(כ"ה) לְהֵם
 עֶקְרַת הַבֵּית וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה,
 כְּתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו',
 וְכַתוּב ^(בְּרַאשִׁית מו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאוֹת הַלַּיְלָה. כָּאֵן לֹא
 כְּתוּב בּוּ חֻלוֹם, שְׁהִרִי הָיָה
 מִדְּרָגָה אַחְרַת עֲלִיוֹנָה.

בֵּא רָאָה, הַחֻלוֹם הוּא עַל יְדֵי
 גַבְרִיאֵל, שְׁהוּא לְמַטָּה, בְּדְרָגָה
 הַשְּׂשִׁית מִנְּבוּאָה. מִרָאָה - עַל יְדֵי

הַדְרָגָה הַהִיא שֶׁל הַחִיָּה הַהִיא שְׁשׁוּלְטַת בְּלִילָהּ. וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה כְּתוּב (דְּנִיאל ח) גְּבַרְיָאֵל הִבֵּן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה - כִּף זֶה וְדָאֵי, שְׁמַרְאָה דְּכַרְבּוּי יוֹתֵר סְתוּמִים, וּבְחִלּוּם מְפָרֵשׁ יוֹתֵר, וּמְפָרֵשׁ אֶת הַסְּתוּמִים שֶׁל הַמְרָאָה. וְעַל כֵּן נִפְקֵד גְּבַרְיָאֵל, שְׁיִפְרֵשׁ אֶת דְּכַרְבּוּי הַמְרָאָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר סְתוּם.

וְעַל כֵּן כְּתוּב בַּמְרָאָה - וַיֵּרָא, וְאַרְא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרָאָה, כְּמוֹ הַמְרָאָה הַזֶּה שֶׁנִּרְאִים בְּתוֹכּוֹ כֹּל הַדְּמִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף וְאַרְא, רְאִיתִי דְּמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמְרָאָה, שֶׁנִּרְאִית בְּתוֹכּוֹ דְּמוּת אַחֲרָת, וְכֹל הַדְּמִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּף, יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, כְּתוּב וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלָם מִצֵּב אֶרְצָה [וראשו]. מַה זֶה סֵלָם? הַדְרָגָה שֶׁשָּׂאֵר הַדְּרָגוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, כִּף הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, מִי רֵאשׁוּ? רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלָם. וּמִי הוּא? זֶה שְׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית מז) רֵאשׁ הַמְּטָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֵאשׁ לַמְּטָה הַזֶּה וּמִמֶּנָּה מְאִיר. מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הַיְרֻכִים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וַיּוֹרְדִים בּוֹ, בּוֹ, אֵלוֹ הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וַיּוֹרְדִים בְּסֵלָם הַזֶּה. כְּשִׁישְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפֵּל הַסֵּלָם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וּכְשִׁישְׂרָאֵל מְכַשְׂרִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלֶּה הַסֵּלָם הַזֶּה, וְכֹל הַמְּמַנִּים וַיּוֹרְדִים לַמְּטָה וְעוֹבֵר שְׁלֹטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלָם הַזֶּה. כֵּאֵן רָאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוּמוֹ אֶת

מִבְּנוּאָה. מְרָאָה, עַל יָדָא דְּהַהוּא דְּרָגָא דְּהַהִיא חִיָּה דְּשְׁלֹטָא בְּלִילָא. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (דְּנִיאל ח) גְּבַרְיָאֵל הִבֵּן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה. הֵכִי הוּא וְדָאֵי, דְּמְרָאָה מְלוּי סְתִימִין יְתִיר, וּבְחִלְמָא פְּרִישׁ יְתִיר, וּפְרִישׁ סְתִימִין דְּמְרָאָה, וְעַל דָּא אֲתַפְקֵד גְּבַרְיָאֵל, דִּיפְרֵשׁ מְלוּי דְּמְרָאָה דְּאִיהוּ סְתִימִין יְתִיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב בַּמְרָאָה, וַיֵּרָא, וְאַרְא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּמְרָאָה אִיהוּ, פְּהֵאֵי מְרָאָה דְּאֲתַחְזִי כָּל דִּיוּקְנִין בְּגוּיָהּ, בְּגִינֵי כִף וְאַרְא, אַחְמִית דִּיוּקְנִיָּהּ, בְּאֵל שְׂדֵי, דְּאִיהוּ מְרָאָה, דְּאֲתַחְמֵי דִּיוּקְנָא אַחְרָא בְּגוּיָהּ, וְכֹל דִּיוּקְנִין עֲלָאִין בִּיהּ אֲתַחְזוּן.

בְּגִינֵי כִף, יַעֲקֹב בְּהַהוּא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלָם מִצֵּב אֶרְצָה [וראשו], מַהוּ סֵלָם, דְּרָגָא דְּשָׂאֵר דְּרָגִין בִּיהּ תְּלִיין וְהוּא יְסוּד דְּעֲלָמָא. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, הֵכִי הוּא לְאֲתַקְשָׁרָא בְּהַדְּיָה. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, מֵאֵן רֵאשׁוּ. רֵאשׁוּ דְּהַהוּא סֵלָם. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא דְּכְּתִיב בִּיהּ (בְּרֵאשִׁית מז) רֵאשׁ הַמְּטָה, בְּגִין דְּאִיהוּ רֵאשׁ לְהֵאֵי מְטָה וּמִמֶּנָּה נְהִיר. מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, בְּגִין דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין עֲלָאָה וְתַתָּאָה, כְּמָה דְּבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין יְרֻכִין וְגּוּפָא, וְעַל דָּא מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וַיּוֹרְדִים בּוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) אֵלִין מְמַנֵּן דְּכָל עַמִּין, דְּאִינוּן סְלָקִין וְנִחְתִּין בְּהֵאֵי סֵלָם. כִּד יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, מְאִידָּהּ הֵאֵי סֵלָם וְסְלָקִין אִינְהוּ מְמַנֵּן, וְכִד יִשְׂרָאֵל מִתְּפַשְׁרוּן עוֹבְדֵייהוּ, אֲסַתְּלַק הֵאֵי סֵלָם וְכִלְהוּ מְמַנֵּי נַחְתֵי לְתַתָּא, וְאֲתַעְבֵּר שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַהוּן, כִּלְאָ בְּהֵאֵי סֵלָם קִימָא.

הֵכָא חָמָא יַעֲקֹב בְּחִלְמִיָּהּ,

שְׁלֹטוֹנוֹתָ דְעָשׂוּ וְשְׁלֹטוֹתָ דְשָׂר עִמִּין.
שָׂר הַעֲמִים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלָאכֵי אֱלֹהִים
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, בְּמִי? בְּאוֹתוֹ
רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם.
שְׁכַשְׁמִסְתְּלַק רֵאשׁוּ מִמֶּנּוּ -
הַסֵּלֶם נִכְנַע, וְעוֹלִים כֹּל הַמְּמַנִּים.
וְכַשְׁמִתְחַבֵּר רֵאשׁוּ בְּאוֹתוֹ סֵלֶם -
מִתְעַלֶּה, וְכֹל הַמְּמַנִּים יֹרְדִים.
וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

בְּתוֹב (מלכים א-א) נִרְאֶה ה' אֵל
שְׁלֵמָה בַּחֲלוֹם הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתֵן לָךְ. וְאִם
תֹּאמַר, כָּאֵן בַּחֲלוֹם, וְכִי אֵיזוֹ
רְשׁוֹת יֵשׁ לְחֲלוֹם בְּזֶה? אֲלֵא כָּאֵן
נִכְלַלְתָּ דְרָגָה בְּדְרָגָה, הַדְרָגָה
הַעֲלִינָה עִם הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.
מִשׁוֹם שְׂעַד עֲכָשׁוּ שְׁלֵמָה לֹא
הָיָה שְׁלֵם. כִּיֹּן שְׁנִשְׁלַם, כְּתוֹב
(שם ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֵמָה,
וְכְתוֹב (שם) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה.
שְׁעַמְדָּה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ, וּבֵית
הַמְּקֻדָּשׁ נִבְנָה, וְאִזּוֹ הָיָה רוֹאֶה
שְׁלֵמָה אֶת הַחֲכָמָה עֵין בְּעֵין,
וְלֹא הִצְטַרֵּף לְחֲלוֹם.

אַחַר שְׁחֻטָא, הִצְטַרֵּף לְחֲלוֹם
כְּבָרֵאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב (שם יא)
הַנִּרְאֶה אֵלָיו פְּעַמִּים. וְכִי פְעַמִּים
הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֲלֵא צַד הַחֲלוֹם
הָיָה לוֹ פְּעַמִּים, וְצַד הַחֲכָמָה הָיָה
בְּכָל יוֹם.

וְעַם כֹּל זֶה הִצַּד שֶׁל הַחֲלוֹם הָיָה
יוֹתֵר עַל כֹּל שָׂר בְּנֵי הָאָדָם,
מִשׁוֹם שְׁנִכְלָלָה דְרָגָה עִם דְרָגָה,
מְרָא"ה בְּמְרָא"ה. וְהִנֵּה כָּאֵן
בְּסוּף יָמָיו יוֹתֵר חֲשׂוּף, וְזֶה
מִשׁוֹם שְׁחֻטָא, וְהַלְּבָנָה עֲמָדָה
לְהַפְגֵּם. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁלֹּא
שָׁמַר אֶת בְּרִית הַקֻּדְשׁ
בְּהַתְּעַסְקוֹתוֹ עִם נְשִׁים נִכְרִיּוֹת,
וְזֶה הַתְּנָאֵי שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
עֲשֵׂה עִם דָּוִד, שְׁכְּתוֹב (תהלים קלב)
אִם יִשְׁמְרוּ בְּרִיתִי וְגו', גַּם
בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ לְכֶסֶף לָךְ.

שְׁלֹטוֹתָ דְעָשׂוּ וְשְׁלֹטוֹתָ דְשָׂר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלָאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים
וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּמִאֵן, בְּהֵהוּא רֵאשׁוּ,
דְּהֵהוּא סֵלֶם. דְּכַד אֲסַתְּלַק רֵאשׁוּ מִנִּיה, סֵלֶם
אֲתַכְּפִיָא וְסִלְקִין כְּלֵהוּ מִמֶּנּוּ. וְכַד אֲתַחְבֵּר
רֵאשׁוּ בְּהֵהוּא סֵלֶם, אֲסַתְּלַק, וְכְלֵהוּ מִמֶּנּוּ
נַחְתִּין. וְכֹלֵא חַד מְלָה.

בְּתוֹב, (מלכים א א) נִרְאֶה ה' אֵל שְׁלֵמָה בַּחֲלוֹם
הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתֵן
לָךְ. וְאִי תִימָא הֲכָא בַּחֲלוֹם, וְכִי מָה (דף קו ע"א)
רֵשׁוּ אֵית לִיה לְחֲלוֹם בְּהֵאֵי. אֲלֵא הֲכָא
אֲתַכְּלִיל דְרָגָא בְּדְרָגָא, דְרָגָא עֲלָאָה בְּדְרָגָא
תַּתָּאָה. בְּגִין דְּעַד כְּעַן, שְׁלֵמָה לֹא הָיָה שְׁלִים,
כִּיֹּן דְּאֲשְׁתְּלִים, כְּתוֹב, (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה
לְשְׁלֵמָה. וְכְתוֹב, (מלכים א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה.
דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּאֲשְׁלְמוֹתָא, וְכִי מְקֻדְשָׁא
אֲתַבְּנִי. וְכַדִּין, הָיָה חָמִי שְׁלֵמָה, עֵינָא בְּעֵינָא
חֲכָמָתָא, וְלֹא אֲצַטְרִיף לְחֲלָמָא.

לְבַתֵּר דְּחֻטָא, אֲצַטְרִיף לִיה לְחֲלָמָא
כְּקַדְמִיתָא, וְעַל דָּא כְּתוֹב, (מלכים א יא)
הַנִּרְאֶה אֵלָיו פְּעַמִּים, וְכִי פְעַמִּים הָיָה וְלֹא
יִתִיר. אֲלֵא סְטָרָא דְחֲלָמָא הָיָה לִיה פְּעַמִּים,
סְטָרָא דְחֲכָמָתָא כֹּל יוֹמָא הָיָה.

וְעַם כֹּל דָּא, סְטָרָא דְחֲלָמָא הָיָה יִתִיר עַל כֹּל
שָׂר בְּנֵי נְשָׂא, בְּגִין דְּאֲתַכְּלִיל דְרָגָא
בְּדְרָגָא, מְרָא"ה בְּמְרָא"ה. וְהָא הַשְׁתָּא בְּסוּף
יוֹמוֹי חֲשִׂיף יִתִיר, וְדָא בְּגִין דְּחֻטָא, וְסִיְהֵרָא
קִימָא לְאֲתַפְגְּמָא. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא
נָטִיר בְּרִית קְדִישָׁא, בְּאֲשְׁתַּדְלוּתִיה בְּנִשְׁתִּים
נִכְרִיּוֹת. וְדָא הוּא תְנָאֵי דְעַבְד קְדֻשָׁא בְּרִיף
הוּא עִם דָּוִד, דְּכְתוֹב, (תהלים קלב) אִם יִשְׁמְרוּ
בְּרִיתִי וְגו'. גַּם בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ
לְכֶסֶף לָךְ.

מה זה עדי עד? הינו שפּתוב (דברים יא) כימי השמים על הארץ. ומשום ששלמה לא שמר את הברית הזו פראוי, התחילה הלבנה להפגם, ועל פן בסוף הצטרף את החלום, וכן יעקב הצטרף את החלום, כמו שבארנו.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן ו)
ויחלום והנה סלם מצב ארצה (בראשית כח). והנה סלם - זו תפלה. מצב ארצה - שמתפללים בני אדם לו בארץ, שהיא שכינה, ומגיע לשמים שהוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו (מלכים-א ח) ואתה תשמע השמים, וסוד הדבר - (תהלים ח) ה' אדננו מה אדיר שמך בכל הארץ וגומר. ובזמן שמודיע להם הקדוש ברוך הוא ושכינתו שעולה באותה התפלה, מיד - והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. בו - באותו אדם.

בכל פותחים פניהם לקבל שכינה באותה תפלה. זהו שפּתוב (יחזקאל א) וכנפיהם פרדות מלמעלה. זה עלים, שכינה על פניהם, וירדים בו. מה זה בו? בקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש ברוך הוא יורד עליהם לקבל שכינתו, ומיחד הקדוש ברוך הוא באותו האיש בתפלתו, ששכינה היא מצוה כלולה בשם יהוה, היא החיה שלו, ומצוה בלי מחשבה אין לה עליה. ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, תפארת מצוה, המלכות כלולה מארבע חיות המרפבה, כלולה מארבע

מאי עדי עד. הינו דכתיב, (דברים יא) כימי השמים על הארץ. ובגין דשלמה לא נטר האי ברית פדקא יאות, שרוא סיהרא לאתפגמא. ועל דא, בסופא אצטריך חלמא, וכן יעקב אצטריך ליה לחלמא פדאמרן.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן ו)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה. והנה סלם דא צלותא, מצב ארצה, דמצלאן בני נשא ליה בארעא דאיהי שכינתא ומטא לשמיא דאיהו קדשא ברין הוא דאתמר ביה (מלכים א' ח) ואתה תשמע השמים ורזא דמלה (תהלים ח) יהוה אדננו מה אדיר שמך בכל הארץ וגו'. ובזמנא דמודע לון קדשא ברין הוא ושכנתיה דסלקא בההוא צלותא, מיד והנה מלאכי אלהים עולים וירדים בו. בו בההוא בר נש.

בלהו פתחין גדפיהו לקבלא שכינתא בההיא צלותא, הדא הוא דכתיב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות מלמעלה והאי איהו עולים שכינתא על גדפיהו וירדים בו. מאי בו, בקדשא ברין הוא. דקדשא ברין הוא נחית עליהו לקבלא שכינתיה ומיחד קדשא ברין הוא ביה בההוא בר נש בצלותיה. דשכינתא איהי מצוה כלילא בשם יהוה איהי חיה דליה. ומצוה בלא מחשבה לית לה סליקו. ומחשבה איהו אדם יו"ד ה"א וא"ו ה"א תפארת מצוה. מלכותא כלילא מארבע חיוון דמרפבתא, כלילא מארבע אתוון. איהי נוקבא דליה, אנפין דליה, אנפוי דרחמי. בגינה אמנא (שמות ל"ג) אם אין פניו הולכים וגו'.

ומפטר דצדיק אתקרא אחורוי חיה כלילא תמנסר חולין דאחורוי דבר נש, דדמי לשדרה דביה

אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניו הולכים וגומר.

ובצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמננה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

שְׁבַח שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה חֲלִילוֹת, הַיָּא אַחֲרֵי לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְקִדְּם לְמַחְשְׁבָה, שְׁנֵאמַר בָּהּ עָלָה בְּמַחְשְׁבָה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאֲדָם שֶׁל אַחֲרֵי, שֶׁל עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא אַחֲרֵי לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית וְקִדְּם לְפָרְעֻנוֹת.

קָמוּ תְנָאִים וְאִמּוֹרָאִים וְאִמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּרוּךְ אַתָּה לֵאל עֲלִיּוֹן, הוּא יְקִים לָךְ בְּקִשְׁתְּךָ בְּכָל. קָם וְקָן עֲלִיּוֹן בִּינֵיהֶם וְאִמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּךָ הַתְּקִים פְּסוּק זֶה שְׁנֵאמַר (ישעיה סב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמֵי לוֹ, שֶׁהָרִי עֲלִיּוֹנִים וְתַתְּנוּנִים מְקַנְנִים בְּצִלְמֶךָ, מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַעֲלִיּוֹנָה, וּמַחְנוֹת הַגְּבִירָה שֶׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַתַּתְּנוּנָה, עֲלִיךָ נֵאמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיִוְרְדִים בּוֹ. בְּךָ עֹלִים מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה בַתְּפִלָּה, וְיִוְרְדִים מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁכְנֵתוֹ בְּכִמְהָ שִׁירִים וְנִגּוּנִים שֶׁל תְּפִלָּה.

אַתָּה הוּא הַקְּרוֹב לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא בַתְּפִלָּתְךָ, שֶׁהִיא קְרִיבָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ בְּאִיזְהוּ מְקוֹמָן, בְּצוֹ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. שֶׁתְּקַנּוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה קְרִיבָנוֹת הַתְּפִלָּה מִצַּד הַיְמִינִי, שֶׁשֵּׁם כֵּהֵן אִישׁ חֶסֶד, וְתְקַנּוּ זְמִירוֹת שֶׁהֵם שִׁיר הַלְלוּם אַחֲרֵיהֶם מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְהוּד דְרָגָה שֶׁל דוֹד נִקְשָׁרָה בְּשִׁמְאֵל שֶׁל גְּבוּרָה. וְאֶהְרֵן דְרָגָתוֹ בְּהוּד נִקְשָׁר בְּחֶסֶד, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים טו) נַעֲמֹת בִּימִינְךָ נִצַּח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁל הַיְחֻד כּוֹלֵל בְּרַכּוֹ וְקִדְּשָׁה, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ, וּבְרַכָּה מִצַּד הַיְמִינִי, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְּשָׁה מִצַּד הַלְלוּם עֲמוּדָה הַאֲמֻצָּעִי, הַקָּשָׁר שֶׁל יְמִין וְשִׁמְאֵל, וְהוּא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֵאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה, תְּפִלִּין שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם מֵה כְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשָׁר

ח"י חוֹלְיִין. אֵיזִי אַחֲרֵי לְעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית וְקִדְּם לְמַחְשְׁבָה דְּאִתְמַר בָּהּ, עָלָה בְּמַחְשְׁבָה. מֵה דְּלָאוּ הָכִי בְּאֲדָם, דְּאַחֲרֵי דְעֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אַחֲרֵי לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְקִדְּם לְפָרְעֻנוֹת.

קָמוּ תְנָאִין וְאִמּוֹרָאִין וְאִמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּרִיךְ אַנְתָּ לְאַלְהָא עֲלָאָה, הוּא יְקָם לָךְ בְּעוֹתְךָ בְּכָלְא. קָם סְבָא עֲלָאָה בִּינֵיהוֹן וְאִמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּךָ אַתְקִיִּים הַאי קְרָא דְּאִתְמַר (ישעיה ס"ב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמֵי לוֹ דְּהָא עֲלָאִין וְתַתְּנָאִין מְקַנְנֵי בְּצִלְמֵא דִידְךָ מְשִׁירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינוּן מְתִיבְתָא עֲלָאָה וּמְשִׁירִין דְּמְטְרוֹנִיתָא דְּאִינוּן מְתִיבְתָא תַּתְּאָה עֲלָךְ אַתְמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיִוְרְדִים בּוֹ בְּךָ סְלִקִין מְשִׁירִין דְּשְׁכִינְתָא בְּצִלְוֹתָא וְנַחְתִין מְשִׁירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתִּיהָ בְּכִמְהָ שִׁירִין וְנִגּוּנִין דְּצִלְוֹתָא.

אַנְתָּ הוּא קְרִיבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצִלְוֹתָא דִילְךָ, דְּאִיהוּ קְרִיבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתִּיהָ בְּאִיזְהוּ מְקוֹמָן בְּצוֹ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' דְּתְקִינּוּ מְאִרֵי מַתְנִיתִין קְרִיבָנִין דְּצִלְוֹתָא מְסֻטְרָא דִּימִינָא דְּתַמָּן כֵּהֵן אִישׁ חֶסֶד וְתְקִינּוּ זְמִירוֹת דְּאִינוּן שִׁיר דְּלוּם אַבְתְּרִיָּיהוּ מְסֻטְרָא דְּגְבוּרָה. וְהוּ"ד דְּרָגָא דְּדוֹד אַתְקָשֵׁר בְּשִׁמְאֵל דְּגְבוּרָה. וְאֶהְרֵן דְּרָגָא דִּילִיָּה בְּהוּ"ד אַתְקָשֵׁר בְּחֶסֶד"ד. הָדָא הוּא דְּכָתִיב (תהלים י"ו) נַעֲמֹת בִּימִינְךָ נִצַּח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דִּיחֻדָא כָּלִיל בְּרַכּוֹ וְקְדוּשָׁה. דְּאִיהוּ קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. וּבְרַכָּה מְסֻטְרָא דִּימִינָא הָדָא הוּא דְּכָתִיב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקְדוּשָׁה מְסֻטְרָא דְּלוּם עֲמוּדָא דְּאֲמֻצָּעִיתָא קְשׁוּרָא דִּימִינָא וְשִׁמְאֵלָא וְאִיהוּ קְשׁוּרָא דְּתְפִלִּין דְּרִישָׁא דְּאִיהוּ אִימָא עֲלָאָה.

תְּפִלִּין עַל רֵישִׁיָּה, כְּמָה דְּאִימְרוּ מְאִרֵי מַתְנִיתִין.

וְאֵל לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְּשָׁה מִצַּד הַלְלוּם עֲמוּדָה הַאֲמֻצָּעִי, הַקָּשָׁר שֶׁל יְמִין וְשִׁמְאֵל, וְהוּא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֵאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה, תְּפִלִּין שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם מֵה כְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשָׁר

שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל יָד, שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה. וְזֶה שֶׁבָּארוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, הִרְאֶהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין. ש' שֶׁלֶךְ מֹשֶׁה, כּוֹלֵל שֶׁלֶשׁ פְּנֵי הָאֲבוֹת לְמַעַלָּה שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֶשׁ תַּפְלוֹת, שְׁסִימָנָם: "שְׁחֲרִית מְנַחֵה" עֲרֻבִית. מ"ה שֶׁלֶךְ תַּפְלַת הַשִּׁבְת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בְּרֵאשִׁית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ, וּנְכַלְלָהּ מְרַכְּבָהּ הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וְאָדָם הִרְאִישׁוֹן לְמַעַלָּה, וּבֵת זִוְגוֹ לְמִטָּה, אִם כָּל חַי, שֶׁהוּא צָדִיק חַי הַעוֹלָמִים.

וְכֵן, אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב שֶׁהוּא יָמִין, בְּאֵרוֹהוּ רְבוּתֵינוּ, אֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִין הַגְּבִירָה הִיָּה. רוּעָה הַנֶּאֱמָן, יַעֲקֹב הוּא הַכוֹלֵל שֶׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת, שָׁבוּ רוֹכְבֵי אָדָם הִרְאִישׁוֹן, וְלֹא לְחֹנֵם הַקִּימוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, יָפִיּוּ שֶׁל יַעֲקֹב כִּיפִּיּוּ שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן.

אָמַר הַמְּנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, רוּעָה הַנֶּאֱמָן, רְאִינוּ שֶׁכָּפַל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְכָלֵל אוֹתָךְ בְּמִרְכָּבָה הַעֲלִינָה וּבְמִרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהַכְלִיל בָּךְ אָדָם הִרְאִישׁוֹן מִצִּדּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְלְהַכְלִיל בָּךְ חֲוָה מִצִּדּוֹ שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

רְמָה לֹא כָּפַל אֶת שֵׁם יַעֲקֹב כֶּף? אָמַר לוֹ מְנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, מִשׁוּם שֶׁקָּרָא לוֹ יַעֲקֹב וְקָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לְשׁוֹן לְשׁוֹן עֲקֹב, שֶׁהֵינּוּ נִקְבָּה, שֶׁלְמִדְּנוּ, עֲקֹבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן מְכָהה גִּלְגַּל חֲמָה. וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁשֵׁם רֹאשׁ זָכָר רֹאשׁ לְנִקְבָה, שֶׁהֵינּוּ עֲקֹב. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִחְשׁ, (שם א) הוּא יְשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאֶתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֲקֹב, וְזֶה גֵרָם שְׂכִינָה בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כב) עֲקֹב עֲנֶה יִרְאֵת ה'.

בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כב) עֲקֹב עֲנֶה יִרְאֵת ה'.

תַּפְלִין דְּמֵאֲרֵי עֲלָמָא, מָה פְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קֶשֶׁרֶת דְּתַפְלִין דִּיד, דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא תַּתְּאָה. וְהִיא אִיהוּ דְּאוּקְמוּהִי מֵאֲרֵי מִתְּנִיתִין הִרְאֶהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין שֶׁ דִּילֶךְ מֹשֶׁה כְּלִיל תְּלַת אֲנָפֵי אֲבָהֶן לְעִילָא דְּתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין דְּאִיהוּ סִימָנָם שְׁחֲרִית מְנַחֵה עֲרֻבִית. מ"ה דִּידֶךְ צְלוֹתָא דְּשִׁבְתָּ דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (בָּהּ) (בְּרֵאשִׁית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וְאֶתְפַּלְלִיל מְרַכְּבָתָא תַּתְּאָה דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קְדָמָאָה לְעִילָא וּבֵת זִוְגִיָּה לְתַתְּאָה אִם כָּל חַי דְּאִיהוּ צָדִיק חַי"י עֲלָמִין.

וּבְגִין דָּא אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהִי רְבִנָן בֵּיהּ, אֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִינָא דְּמִטְרוּנִיתָא הָוָה. רַעֲזָא מְהֵימְנָא, יַעֲקֹב אִיהוּ כְּלִיל תְּלַת אֲבָהֶן דְּבֵיהּ רְכִיב אָדָם קְדָמָאָה וְלֹאוּ לְמַגְנָא אוּקְמוּהִי מֵאֲרֵי מִתְּנִיתִין שׁוּפְרִיָּה דִּיעֲקֹב כְּשׁוּפְרָא דְּאָדָם קְדָמָאָה.

אָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא רַעֲזָא מְהֵימְנָא חֲזִינָא דְּכָפַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה לְאֶכְלָלָא לָךְ בְּמִרְכָּבָתָא עֲלָאָה וּבְמִרְכָּבָתָא תַּתְּאָה. לְאֶכְלָלָא בָּךְ אָדָם קְדָמָאָה מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם וְלְאֶכְלָלָא בָּךְ חֲוָה מִסְטָרָא דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָּפַל שְׁמִיָּה דִּיעֲקֹב הַכִּי אָמַר לִיָּה בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּקָרָא לִיָּה יַעֲקֹב וְקָרָא לִיָּה יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְּעוּקְבָא דְּהֵינּוּ נוּקְבָא, דְּאֶתְמַר עֲקֹבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן מְכָהה גִּלְגַּל חֲמָה. וְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל, דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רִישָׁא לְנוּקְבָא, דְּהֵינּוּ עֲקֹב. וְהִיא אִיהוּ דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחֻוּיָא (בְּרֵאשִׁית ג) הוּא יְשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאֶתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֲקֹב. וְדָא גֵרָם שְׂכִינְתָא בְּגִלוּתָא דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (מְשִׁלִּי כ"ב) עֲקֹב עֲנֶה יִרְאֵת יי.

תְּרָא רְבִי שְׁמַעוֹן וְחֵדוּ מֵאֲרֵי מְתִיבְתָא וְאָמְרוּ קַמִּיָּה. פּוּמָא דְּשְׂכִינְתָא סִינִי, מָאן יְכִיל לְמִיקָם (קַמִּיָּה)

בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כב) עֲקֹב עֲנֶה יִרְאֵת ה'.

שְׂמַח רְבִי שְׁמַעוֹן וְשְׂמַחוּ רֵאשִׁי הִלְשִׁיבָה וְאָמְרוּ לְפָנָיו, פֶּה הַשְּׂכִינָה, סִינִי, מִי יְכוֹל לְעַמֵּד וּלְפָנָיו,

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתוֹ
מְדַבְּרִים עִמּוֹ, וְשׁוֹשִׁים רַבְבוֹת שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הַתַּחְתּוֹנִים מְדַבְּרִים
עִמּוֹ, וְאֵף שׁוֹשִׁים רַבּוֹא שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה כֶּף מְדַבְּרִים
עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֶאֱמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי
אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דְּבַר אַחַר וַיִּחְלַם וְהִנֵּה סֵלֶם.
פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינַי זֶה
סֵלֶם, וְהוּא ק"ל, וְסוּד הַדְּבַר -
(שְׁעִיָּה יט) הִנֵּה ה' רַכֵּב עַל עֵ"ב
ק"ל. עַב זֶה יוֹד ה"י וַיִּי ר"י ה"י.
וְעוֹד - יוֹד. יוֹד ה"א. יוֹד
ה"א וְאִ"ו. יוֹד ה"א וְאִ"ו ה"א -
זֶה מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים. הָאוֹתִיּוֹת
הָרֵאשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים
וּשְׁנַיִם. הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
תּוֹלְדוֹתֶיהֶן עוֹלוֹת לְמֵאָה
וּשְׁלֹשִׁים. עֵ"ב ק"ל מֵאֵתִים
וּשְׁתַּיִם כַּחֲשִׁבּוֹן ב"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הַרוּעֵה הַנֶּאֱמָן,
עֲלִיךָ נֶאֱמַר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ בַר.
אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל
לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת,
ב"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתוֹ, (וְהִסֵּר גַּם)
לְהַשְׁלִים לְמֵאֵתִים אַרְבָּעִים (וּמִשְׁחָה) עֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר לְגַבֵּי מִשִּׁיחַ בֵּן יוֹסֵף (שְׁמוֹת
ב) גַּם יְהוֹ"ה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא
תָמוּת. ב"גַּם" הִנֵּה הַתְּכַפֵּר דָּוִד,
וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל הַחֲלָה, אַרְבָּעִים
וּשְׁלֹשׁ בִּיצִים וְתוֹסֶפֶת חֲמֵשׁ
בִּיצָה, רְמוּז (וַיִּקְרָא ד) וְחֲמִשְׁתּוֹ
יִסַּף עֲלָיו.

אֲשֶׁרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ,
כְּמוֹ שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵרֵד עַל
הַר סִינַי וְנֶאֱמַר בּוֹ (דְּבָרִים כט) כִּי אֵת
אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עֲמָנוּ עִמָּד הַיּוֹם
[וְגו'] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עֲמָנוּ
הַיּוֹם, כֶּף כְּשֵׁאֲתָה מִשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוּא מְכַנֵּס עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשֻׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לְהֵיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמְּלֹאכִים,
וַיּוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוּם שְׁמַחְשִׁבְתָּךְ לַיְחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינְתוֹ

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתִּיהָ מְמַלְלֵן בֵּיה וְשִׁתִּין רַבְבֵּן
דְּמַתִּיבְתָא תַתְּאָה מְמַלְלִין בֵּיה וְאֵיף שִׁתִּין רַבּוֹא
דְּמַתִּיבְתָא עֲלָאָה הֲכִי מְמַלְלִין בֵּיה. עַל פּוּמְךָ אֲתָמַר
וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחַר וַיִּחְלּוֹם וְהִנֵּה סֵלֶם פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר
סִינַי דָּא סֵלֶם וְאִיהוּ ק"ל וְרִזָּא דְמִלָּה (שְׁעִיָּה י"ט)
הִנֵּה יי רַכֵּב עַל עֵ"ב ק"ל. ע"ב דָּא יוֹד ה"י וַיִּי ר"י ה"י
וְעוֹד יוֹד. יוֹד ה"א. יוֹד ה"א וְאִ"ו. יוֹד ה"א וְאִ"ו
ה"א, דָּא ק"ל. אֲתוּוֹן קְדָמָן סֵלְקִין לְע"ב אֲתוּוֹן דְּאִינוּן
תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סֵלְקִין ק"ל. ע"ב ק"ל מֵאֵתִן וְתִרִין
כַּחֲשִׁבּוֹן ב"ר.

אַנְתָּה הוּא בָר, רַעֲיָא מְהִימְנָא עֲלֵךְ אֲתָמַר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ
בַר, אַנְתָּה הוּא רַבֵּן דִּישְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבֵּן דְּמְלֹאכֵי
הַשָּׁרֵת ב"ר לְעֵילָא בְּרָא דְקֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתִּיהָ
(תְּסַר ג"ם לְאֶשְׁלָמָא רמ"ה) עֲלֵיהוּ אֲתָמַר לְגַבֵּי מִשִּׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
(שְׁמוּאֵל ב' י"ב) גַּם יְהוֹ"ה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כֶּהֱאִי
ג"ם אֲתַכְּפֹר דָּוִד וְהֵאִי אִיהוּ שִׁיעֲנָרָא דְחֲלָה מ"ג בִּיצִים
וְתוֹסֶפֶת חוֹמֵשׁ בִּיצָה רְמוּז (וַיִּקְרָא ה) וְחֲמִישִׁיתוֹ יוֹסֵף
עֲלָיו.

זְכָאָה עֲלוֹתָא דְנִפְיָךְ מִפּוּמְךָ כְּגוֹוְנָא דְקֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דְנַחֲתָ עַל טוֹרָא דְסִינַי וְאֲתָמַר בֵּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי
אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עֲמָנוּ עִמָּד הַיּוֹם וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה
עֲמָנוּ הַיּוֹם, הֲכִי כַד אֵת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְצִלוֹתָא,
קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וְכָל אֵלִין
נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וַדְּעִתִּין לְמַהוּוּ, וְכָל מִשִּׁירֵיין דְּמְלֹאכִין.
וְנַחֲתָ בְּצוּלְמָא דִילְךָ, לְקַבֵּלָא עֲלוֹתָא דִילְךָ, אוֹרֵייתָא
דִילְךָ. בְּגִין דְּמַחְשִׁבְתָּא דִילְךָ לַיְחַדָּא לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
וּשְׁכִנְתִּיהָ בְּכָל מִשִּׁירֵיין דִּילִיהָ לְעֵילָא וְתַתָּא בְּאוֹרֵייתָךְ
וּבְצִלוֹתָךְ קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְצַרְף מַחְשִׁבָה טוֹבָה

הוּא מְכַנֵּס עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשֻׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לְהֵיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמְּלֹאכִים,
וַיּוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוּם שְׁמַחְשִׁבְתָּךְ לַיְחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינְתוֹ

למעשה. וכגוונא דאיהו אמר אנכי, ואינהו אמרי (שמות כ"ד) נעשה ונשמע.

הכי קדשא בריה הוא עביד לבלהו משיריין ואינהו שתקין ושמעין למלוכה בגין דרעותה בהון ליחדא קדשא בריה הוא ושכנתיה בכל משיריין דיליה וכל מה דקדשא בריה הוא אכטח ואודי למעבד לה חכמה מפמה טבין דלית לון סוף בלהו אמרין נעשה ונשמע.

ובגין דא אמרו (תהלים ק"ג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח וגו' ואתתקף בך דהא קדשא בריה הוא ושכנתיה וכל משיריין דיליה ודשכנתיה אסתכמו למעבד כל רעותה, ויתיר מדאי הוא פתיב על ידה ולא נפל מלה זעירא מפתית ידה דלא אתקיים. ופאה בר נש דמריה חשיב ליה כגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה למהוי שקיל מלולין דפומוי באורייתא בצלותא כלימוד בטורא דסיני. ולית חד דפתח פומיה לקטרגא, אלא עלאין ותתאין באספקמותא תדא ברעותא תדא. ע"כ: (עד

כאן רעיא מדימנא מההשמטות)

והנה ה' נצב עליו וגו'. (בראשית כח) הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום, נצב מלך. (נצב מלח) חמא, דכל דרגין קיימין בלהו כחד על ההוא סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תרין סטריין, תדא הוא דכתיב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', אלין אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא. דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כך הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שהקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות לה חכמה מפמה טובות שאין להם סוף, כלם אמרים נעשה ונשמע.

ומשום זה אמרו (תהלים ק"ג) ברכו ה' [כל] מלאכיו גבורי כח וגומר, והחזיק בך, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הספיקו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא כתוב על ידה, ולא נפל דבר קטן מפתית ידה שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרג, אלא עליונים ותחתונים בהספמה אחת ברצון אחד: ע"כ

מדהשמטות.

והנה ה' נצב עליו וגו'. פאן ראה יעקב הקשר של האמונה פאחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. (נצב מלח) ראה, שכל הדרגות עומדות פלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו

דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר) - על יעקב, שהפל יהיה מרפכה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכנסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנין

לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"י), ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שוכב עליה - הגה הפל מרפכה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא ראה, אלהי אברהם אביך, שפיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואוחז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אוחז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמפיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מפאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הגה כתוב והגה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

ושמרתיהך בכל אשר תלך. אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

דיעקב, למהוי כלא רתיכא קדישא, מינא ושמאלא, ויעקב בגוייהו, ופנסת ישראל לאתקשרא בינייהו, הדיא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"י), ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתפח דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיכא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

הא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיתא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, תוספת וא"ו לגבי יצחק, לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין.

ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר באתגליא יתיר, ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הדיא הוא דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אוליפנא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא. שאני יעקב, דאשתלים לעילא ותתא, אבל לא באתגליא.

ואי תימא דאשתלים פההיא שעתא, לא. אלא חמא דישתלים לבתר זמנא. ואי

תימא הא כתיב, (בראשית כח) והגה אנכי עמך אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

וַיִּיקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן
יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא
יָדַעְתִּי. וְכִי תִמְיִיחָה הוּא שְׁלֹא
יָדַע? אֵלֵּא מַה זֶה וְאָנֹכִי לֹא
יָדַעְתִּי? כִּמוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוּאֵל א' יג)
וּפְנֵי ה' לֹא חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל
זֶה הַתְּגָלָה לִי וְלֹא הִסְתַּפַּלְתִּי
לְדַעַת אָנֹכִי, וְלִהְיֶנְס תַּחַת כַּנְּפֵי
הַשְּׂכִינָה וְלִהְיוֹת שְׁלֵם?

בא ראה, פתוב (בראשית כה)
ותאמר אם פן למה זה אנכי. כל
יום ויום ראתה רבקה את אור
השכינה, שהשכינה היתה
במשפנה, והתפללה שם. פיון
שראתה צרתה במעיה, מה
פתוב? ותלך לדרש את ה'. לצאה
מהדרגה הזו לדרגה אחרת,
שהיא הוי"ה. משום כך אמר
יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי
לא ידעתי? משום שהיה לבדו
ולא נכנס תחת כנפי השכינה.
מיד - ויירא ויאמר מה נורא
המקום הזה. הדבר הזה הוא
לשני הצדדים. מה נורא המקום
הזה - אחד על אותו המקום
שאמר בראשונה, ואחד על אות
הברית הקדוש, שלא צריך
להבטל.

ואף על גב שהם לשני צדדים -
הוא אחד. אמר, אין זה פי אם
בית אלהים. אין זה להיות בטל,
אין זה להמצא לבדו, זה לא
העמידה שלו, אלא בית אלהים,
להשתמש בו ולעשות בו פרות
ולהריק לו ברכות מכל איברי
הגוף, שהיה השער של כל הגוף.
זהו שפתוב וזה שער השמים. זה
השער של הגוף ודאי, שער הוא
להריק ברכות למטה, אחוז
למעלה ואחוז למטה. אחוז
למעלה - שפתוב וזה שער
השמים. [אחוז] למטה - שפתוב
אין זה פי אם בית אלהים. ועל
זה, ויירא ויאמר מה נורא

וַיִּיקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ ה'
בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. (שם) וְכִי
תוֹרָה הוּא דְלֹא יָדַע. אֵלֵּא מַאי וְאָנֹכִי לֹא
יָדַעְתִּי, כִּמּוֹ דַּאתְּ אָמַר, (שְׁמוּאֵל א' יג) וּפְנֵי ה' לֹא
חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל הָאֵי אַתְּגַלִּי לִי וְלֹא
אִסְתַּפַּלְנָא לְמַנְדַּע אָנֹכִי, וְלִמְיַעַל תַּחֲוֹת גְּדַפִּי
דְשְׂכִינְתָא לְמַהוּי שְׁלִים.

הא חזי, פתיב, (בראשית כה) ותאמר אם פן למה
זה אנכי, כל יומא ויומא חמאת רבקה
נהורא דשכינתא, (דף קן ע"ב) דהויא שכינתא
במשפנהא וצליאת תמן. פיון דחמאת עאקו
דילה במעיהא, מה כתיב ותלך לדרש את ה',
נפקת מהדרגא דא לדרגא אחרא דאיהו
הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך
חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה בלחודוי
ולא עאל תחות גדפי דשכינתא.

מיד (בראשית כה) ויירא ויאמר מה נורא המקום
הזה. מלה דא לתרין סטרין איהו. מה
נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום
דקאמר בקדמיתא. וחד על את קיימא
קדישא דלא בעיא לאתבטלא.

ואף על גב דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר
(בראשית כה) אין זה כי אם בית אלהים, אין
זה, למהוי בטיל. אין זה, לאשתפחא
בלחודוי, קיימא דיליה לאו איהו אלא בית
אלהים, לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין,
ולארקא ביה ברכאן מפל שייפי גופא. דהאי
הוא תרעא דכל גופא, הדא הוא דכתיב,
(בראשית כה) וזה שער השמים, דא תרעא דגופא
ודאי, תרעא איהו לארקא ברכאן לתתא,
אחיד לעילא ואחיד לתתא. אחיד לעילא,
דכתיב וזה שער השמים. (אחיד) לתתא, דכתיב
אין זה כי אם בית אלהים. ועל דא ויירא

המקום הזה. ובני אדם אינם משגיחים בכבוד שבו להיות בו שלם למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כששמעתי אותם הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות עד שנכנסתי עמם לעיר. לא הספיקו להכנס, עד ששדף אותו האי ש את בנו, ואמרו לו, דבריה לא יהיו לבטלה.

אמרתי, זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו הם כלם בסוד החכמה ולהראות דברים אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של סודות עליונים, והפל רשומים בסוד החכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון שכל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'? אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות - מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת. ועל כן אמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלהים. אני אהיה מושף ברכות מהמעין של הנחל של הכל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא ראה, ישראל שהוא באמצע, הכל הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה, משמע שכתוב והיה ה' לי - בראשונה, ואחר הכל - לאלהים. כמו שאלהים

ויאמר מה נורא המקום הזה, ובני נשא לא משגחן ביקרא דביה למיהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

אמר רבי יצחק, פד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, ואמינא ברוך רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה. אזלינא עמהון עד תלת פרסי, עד דעאלנא עמהון למתא. לא ספיקו למיעל, עד דשדף ההוא בר נש לבריה, ואמרי ליה, מלין לא יהון לבטלה.

אמינא, הא דאמר רבי שמעון, דמלין אלין פלהו ברזא דחכמתא גינהו, ולאחזאה מלין אחרנין. פד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון. אמר לי, לא תימא דמלין אלין דינוקא גינהו, אלא מלין דרזין עלאין גינהו, וכלא ברזא דחכמתא רשימין.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', (בראשית כח) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קדשא ברוך הוא, אמאי לא האמין, דאמר (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו', כמה דחלמנא, והיה יי לי לאלהים, אנא אהא משיף ברכאן ממבועא דנחלא דכלא, לאתר דא דאקרי אלהים.

הא חזי, ישראל דאיהו באמצעיתא, פלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, מניה, נגיד ואמשיף להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי לי בקדמיתא, ולבתר פלא לאלהים. כמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, פל אלין טבאן, אוף אנא

וְהָיָה שׁוֹמֵר וְעוֹשֶׂה לִּי כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת, אֲף אֲנִי אֶהְיֶה מוֹשֵׁף לּוֹ מִהֶמְקוֹם שְׁלִי כָּל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְיִתְחַבֵּר בּוֹ הַקָּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל. מִתִּי? וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כְּשֶׁאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בַּדְּרָגָה שְׁלִי, וְאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בַּדְּרָגָה שֶׁל שָׁלוֹם לְתַקְנָא אֶת בֵּית אָבִי, וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם דְּוָקָא, אֲזִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים.

דְּבַר אַחַר וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, שְׁשֵׁם הִיא הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁם אֲשַׁתְּלֵם. וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים. בְּמָקוֹם הַזֶּה אֶעֱלֶה [נְתַעֲלֶה] מִדְּרָגָה זוֹ לְדְרָגָה אַחֲרָת כְּרֹאֲוִי, וְשֵׁם אֶעֱבֹד עֲבוֹדָתוֹ.

רְבִי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, שְׂאִין סוּפּוֹ רֵאשׁוּ וְאִין רֵאשׁוּ סוּפּוֹ. אֲלֵא דְּוֹד בְּקֶשׁ עַל עֲצָמוֹ, וְאַחַר כֶּף בְּקֶשׁ עַל הַכֹּל (תְּהַלִּים סה) דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי. אָמַר דְּוֹד, אֲנִי יִדְעִיתִי בְּעֲצָמִי שְׁחֻטָּאתִי, אֲכַל כְּמָה רִשְׁעִים הֵם בְּעוֹלָם שְׁהַתְּגַבְּרוּ חֻטְאֵיהֶם עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִמִּנִּי. הוֹאִיל וְכֵן, לִי וְלָהֶם, פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעֲה שְׂרָבִים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, הֵם עוֹלִים עַד אוֹתוֹ מָקוֹם שְׁסַפְּרֵי הַרְשָׁעִים נִפְתָּחוּ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר הַבַּיִת) דִּין יוֹשֵׁב וְסַפְּרִים נִפְתָּחוּ, וְאוֹתוֹ סִפֵּר [הַדִּין עוֹמֵר עֲלֶיהָ], [לְמַעַל מֵרֵאשׁוֹ שֶׁל דְּוֹד הוּא] מִשּׁוֹם כֶּף דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי, וְעַל כֵּן פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

יַעֲקֹב, כְּמוֹ כֵּן מִשּׁוֹם כֶּף לֹא הֶאֱמִין. אִם תֵּאמַר שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בְּקְדוּשַׁת-בְּרוּךְ-הוּא - לֹא. אֲלֵא שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בְּעֲצָמוֹ. אוֹלֵי יַחֲטֵא, וְאוֹתוֹ הַחֲטָא יִמְנַע אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יָשׁוּב בְּשָׁלוֹם וְתִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ הַשְּׂמִירָה, וּמִשּׁוֹם כֶּף לֹא הֶאֱמִין

אֶהָא מְשִׁיב לִיה מְאֵתֵר דִּילִי כָּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְיִתְחַבֵּר קְשָׁרָא דְכָלְא בֵּיה. אֵימְתִי, (בְּרֵאשִׁית כח) וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כִּד אֶהָא יְתִיב בַּדְּרָגָא דִּילִי, וְאֶהָא יְתִיב בַּדְּרָגָא דְשָׁלוֹם לְתַקְנָא בֵּית אָבִי, וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם דִּיִּיקָא, כְּדִין וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים.

דְּבַר אַחַר וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, דְּתַמָּן הוּא אֲרַעָא קְדִישָׁא, תַּמָּן אֲשַׁתְּלִים. וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים. בְּאֵתֵר דָּא, אֲסַלֵּק (אֲסַתְּלֵק) מִדְּרָגָא דָּא לְדְרָגָא אַחֲרָא כְּדָקָא יְאוֹת, וְתַמָּן אֶפְלַח פּוֹלְחָנִיָּה.

רְבִי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (תְּהַלִּים סה) דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם. הָא קָרָא קְשָׁיָא, דְּלֹאוּ סוּפִיָּה רִישִׁיָּה, וְלֹאוּ רִישִׁיָּה סוּפִיָּה. אֲלֵא דְּוֹד בְּעָא עַל גְּרַמִּיָּה, וְלִבְתֵּר בְּעָא עַל כָּלָא. דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי. אָמַר דְּוֹד, אֲנִי יִדְעֵנָא בְּגְרַמִּי דְּחִבְנָא, אֲכַל כְּמָה חֲזִיבִין אֵינוֹן בְּעֵלְמָא, דְּאֵתְּגַבְּרוּ חוּבִיָּיהוּ עֲלֵיָּיהוּ יִתִּיר מִנִּי. הוֹאִיל וְכֵן, לִי (דף קנא ע"א) וְלָהוֹן, פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּחֲזִיבִין סְגִיאִין בְּעֵלְמָא, אֵינוֹן סְלִקִין, עַד הֵהוּא אֶתֵּר דְּסַפְּרֵי דְּחֲזִיבִיָּא אֶתְּפַתְּחוּ, כְּמָה דְּאֵתֵּר אָמַר, (דְּנִיָּאל ז) דִּינָא יְתִיב וְסַפְּרִין פְּתִיחוּ, וְהֵהוּא סִפֵּר (דִּינָא עֲלֶיהָ קְרִיָּמָא), (נ"א לְעִילָא מְרִישִׁיָּה דְּדוֹד אִיהוּ) בְּגִינֵי כֶּף, דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי, וְעַל דָּא פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

יַעֲקֹב, כְּמוֹ כֵּן מִשּׁוֹם כֶּף לֹא הֵימִין, אִי תִימָא דְּלֹא הֵימִין בְּקְדוּשַׁת בְּרִיךְ הוּא, לֹא. אֲלֵא, דְּלֹא הֵימִין בֵּיה בְּגְרַמִּיָּה, דִּילְמָא יַחֲוֹב, וְהֵהוּא חוּבָא, יִמְנַע לִיה, דְּלֹא יְתוּב בְּשָׁלָם וְיִסְתַּלַּק נְטִירוֹ מִנִּיה, וּבְגִין כֶּף, לֹא הֵימִין בְּגְרַמִּיָּה. וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים, אֶפְּלִלוּ

בַּעֲצֻמוֹ. וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים
אֶפְלוּ רַחֲמִים, כְּשֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲשִׁים כְּנַגְדִי אֶת הַדִּין, מִשׁוֹם
[שְׁתֵּרִי] שְׁאֲנִי עוֹבֵד לִפְנֵי תַמִּיד.

אָמַר רַבִּי אַחָא, אָמַר יַעֲקֹב, כַּעֲת
אֵינִי צָרִיף אֶת הַדִּין. כְּשֶׁאֲשׁוּב
לְבֵית אָבִי אֲתַכְּלֵל בְּדִין וְאֲתַקְּשֶׁר
בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא כֹף, אֲלֵא
אָמַר, עֲכָשׁוּ אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים
עִמָּדִי, אֲנִי צָרִיף שֶׁהַדִּין יִשְׁמַר
אוֹתִי עַד שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית
אָבִי. אָבֵל כִּיּוֹן שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲכַלִּיל אֶת הַרַחֲמִים בְּדִין,
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁר נֶאֱמַן לְהַכְלִיל
הַכֹּל יַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבֵּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים,
שְׁתֵּרִי אִזּוּ הַכֹּל יִהְיֶה קֶשֶׁר אַחַד,
וְהָאֵבֶן הַזֹּה מִתְּבַרְכֵת מִיֵּמִין
וּמִשְׁמָאל, מִתְּבַרְכֵת מִמַּעַלָּה
וּמִמַּטָּה, מִשׁוֹם [וְהִ] שְׁאֲתָן מִעֲשֶׂר
מַכֵּל.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הִנֵּה כְּתוּב וַיִּקַּח
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִם תֵּאמַר
שֶׁהָאֵבֶן הַזֹּה עֲלִיוֹנָה [עַל] כֶּמֶה
אֲבָנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשֵׁרוֹת
עֲלִיָּהֶם, [וְהוּוּ שְׁתוּב] וְהָרִי כְּתוּב
וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה
- [עֲלִיוֹנָה הִיא צָרִיף לְהוֹתוֹ] מִשׁוֹם [כְּיוֹן]
שֶׁאֲמַר אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
כֵּאֵן הָרִים אוֹתָהּ מִצְבֵּה עֲלִיוֹנָה,
מִשׁוֹם שֶׁתֵּלָה בָּהּ כָּל הַשְּׁבֹחַ שֶׁל
זֶה, שֶׁאֵין זֶה לְקַיֵּם [לְמַשָּׁה] כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים, וַיִּפְּהָ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבֵּה.

יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִים. בֵּית
אֱלֹהִים? בֵּית ה' הִיא צָרִיף
לְהוֹתוֹ, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְכוּנֵן אֶת
בֵּית ה', וְכֵן [תַּהֲלִים קַבֵּב] בֵּית ה'
גִּלְגָּל. אֲלֵא מָקוֹם בֵּית הַדִּין הוּא
מִשְׁנֵי צְדָדִים עֲלִיוֹנִים - מִצַּד
הַיּוֹבֵל שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים,
וּמִהַצַּד שֶׁל יִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַיּוֹבֵל, אֵף עַל
גַּב שֶׁהַדִּינִים [וְצִאִים] מִתְּעוֹרְרִים

רַחֲמִי, כִּד אֵיתוּב בְּשָׁלָם, אֲשִׁוּי לְקַבְּלֵי לְדִינָא,
בְּגִין (ס"א דְהָא) דְאֵנָא פְּלַח קַמִּיה תְּדִיר.

אָמַר רַבִּי אַחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְּׁתָא לָא
אֲצִטְרִיכְנָא לְדִינָא, כִּד אֵיתוּב לְבֵית
אָבָא, אֲתַכְּלִילְנָא בְּדִינָא וְאֲתַקְּשֶׁר בִּיה. אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי, לָאוּ הָכִי, אֲלֵא אָמַר, הַשְּׁתָא אִם
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דִּינָא אֲצִטְרִיכְנָא לְנִטְרָא
לִי, עַד דְאֵיתוּב בְּשָׁלָם לְבֵית אָבָא, אָבֵל כִּיּוֹן
דְאֵיתוּב בְּשָׁלָם, אֲתַכְּלִילְנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא,
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁר מְהִימְנָא, לְאֲכַלְלָא כֹּלָא
כַּחַד. (בְּרַאשִׁית כח) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבֵּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דְהָא כְּדִין יִהָא כֹּלָא
קֶשֶׁר אַחָד, וְהָאֵי אֵבֶן אֲתַבְּרַכָּא מִיֵּמִינָא
וּמִשְׁמָאלָא, אֲתַבְּרַכָּא מִעִילָא וּמִתַּתָּא, בְּגִין
(דָא) דְאֲתָן מִעֲשֶׂרָא מַכְּלָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָא כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית כח) וַיִּקַּח
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תִימָא דְאֲבָנָא דָא,
עֲלִיָּהּ (עַל) כֶּמֶה אֲבָנִין לְאֲתֵר מוֹתְבִיָּה, לְמִשְׁרֵי
עֲלִיָּהּ, (נ"א הָאֵי דְכְּתִיב) וְהָא כְּתוּב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת
אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה, (נ"א עֲלִיוֹנָה מִיבְעֵי לִיה). בְּגִין (נ"א
כִּיּוֹן) דְאָמַר (בְּרַאשִׁית כח) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
הָכָא אָרִים לָהּ קַמָּא עֲלִיָּהּ, בְּגִין דְתֵלָא כָּל
שְׁבֹחָא דְזֶה בָּהּ, דְאֵין זֶה לְקַיֵּמָא (לְתַתָּא) כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים. וְשִׁפִּיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבֵּה כְּתוּב.

יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית
יְי מִיבְעֵי לִיה, כֶּמֶה דְאֲתָ אָמַר, (עוֹרָא א)
לְכוּנֵן אֶת בֵּית יְי. וְכֵן (תַּהֲלִים קַבֵּב) בֵּית יְי גִּלְגָּל.
אֲלֵא, אֲתֵר דְבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטְרִין
עֲלִיָּין, מִסְטְרָא דְיוֹבֵלָא, דְאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.
וּמִסְטְרָא דְיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יוֹבֵלָא, אֵף עַל גַּב דְּדִינִין
(בְּגִין) מִתְעוֹרְרִין מִינָהּ, וְכִלְהוּ רַחֲמֵי (וְדִינֵי),

ממנה וכלם רחמים (ורניים), כל השמחות יוצאות ממנה, והוא שמחת (הוא חרות) הכל. אלא בית אלהים - הצד של הדין הקשה. אם לטוב, בצד (היכל) השמאל מתעוררת בו אהבה, כמו שנאמר שמאלו תחת לראשי. אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה, כמו שנאמר מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ. ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים, הינו שפתיב קרית מלך רב. יש מלך סתם ויש מלך רב. ודאי שהעולם העליון הוא מלך רב, וזהו קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה היו יושבים תחת האילנות של שדה אונו. נרדם רבי חייא, וראה את אליהו. אמר, מהזכחת הדרך של מר מאיר השדה. אמר, כעת באתי להודיע שקרובה ירושלים להתרב, וכל אותן קריות החכמים, משום שירושלים היא דין, ועל דין עומדת ועל דין מתרב, והנה נתנה רשות לסמאל עליה ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים אולי יאריכו את שנות ירושלים, שהרי כל זמן שנמצאת בה תורה - היא עומדת, משום שהתורה עץ החיים העומד עליה. כל זמן שהתורה מתעוררת למטה - עץ החיים לא יז למעלה. פסקה התורה למטה - עץ החיים מסתלק [ממנה] מן העולם.

ועל כן, כל זמן שהחכמים ישמחו בתורה, לא יוכל עליהם סמאל, שהרי פתוב הקל קול יעקב והידיים ידי עשו. זו התורה העליונה שנקראת קול יעקב. בעוד שאותו קול לא פוסק, הדבור שולט ויכול, ועל כן לא צריך להפסיק בתורה. והתעורר רבי חייא, והלכו ואמרו את

כל חידו מינה נפקין, והוא חדותא (ס"א והוא חירותא) דכלא. אלא בית אלהים, סטרא דדינא קשיא, אי לטב, בסטרא (רובלא) דשמאלא, אתער ביה רחמותא, כמה דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. אי לביש, בסטרא דשמאלא, אתער ביה דינא קשיא, כמה דאת אמר, (ירמיה א) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים היינו דכתיב, (תהלים מח) קרית מלך רב. אית מלך סתם, ואית מלך רב, ודאי עלמא עלאה, מלך רב איהו, ודא הוא (שם) קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה, הוו יתבי תחות אילני דחקל אונו, אדמוף רבי חייא, חמא ליה לאליהו, אמר מקסטיטורא דמר, חקלא נהיר. אמר, השתא אתינא לאודעא, דירושלם קריב איהו לאתחרבא, וכל אינון קרתין דחכימיא. בגין דירושלם דינא איהו, ועל דינא קיימא, ועל דינא אתחרב, והא אתיהיב רשו לסמאל עליה, ועל תקיפי עלמא, ואתינא לאודעא לחכימיא דילמא יורכוון שני דירושלם, דהא כל זמנא דאורייתא אשתפח בה, היא קיימא. בגין דאורייתא אילנא דחיי דקיימי עליה, (תרי נוסחי אינון) כל זמנא דאורייתא אתער לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא, פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק (מינה) מעלמא.

ועל דא, כל זמנא דחכימיא יחדון בה באורייתא, לא יכיל סמאל בהו, דהא כתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, דא הוא אורייתא עלאה, דאקרי קול יעקב, בעוד דההוא קול לא פסק, דבור שלטא ויכלא, ועל דא לא אצטריף אורייתא

למפסק. ואתער (דף קנא ע"ב) רבי חייא, ואזלו
ואמרו מלה דא לחכימא.

אמר רבי ייסא, פלא ידעין דא, והכי הוא,
דכתיב, (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר
שוא שקד שומר, אלין אנון דמשתדלין
באורייתא, קרתא קדישא קיימא עלייהו, ולא
על גבריין תקיפין דעלמא, היינו דכתיב אם
ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. (בראשית כט)
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג)
מזמור לדוד בברחו מפני
אבשלום בנו. בפסוק הזה
התעוררו החברים, אבל מזמור
לדוד, למה אמר שירה? אם
משום שבנו הוא שקם עליו,
יותר קינה היה צריך להיות,
שהרי הרע עליו על האדם קצת
מקרוכיו משאחר הרבה. אלא
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך
בקש דוד, שחשב שהקדוש
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם
ההוא. פיון שראה שכאן בעולם
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.
עוד, שראה שעליונים ממנו היו
בעולם שברחו, וכלם לבדם.
יעקב ברח, שפתיב (הושע יב)
ויברח יעקב שדה ארם, וברח
לבדו. משה ברח, שפתיב (שמות כ)
ויברח משה מפני פרעה, וברח
לבדו. ודוד ברח, פל אותם
שליטי הארץ וכל אותם גבורי
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון
שראה השבח הזה, אמר שירה.
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש
בה? אלא דוד בעל שנאה היה
פגגדו [של הבאר] באותו הזמן,
ומשום כך לא פגש בה. את
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.
ועל כן, פיון שראתה אותם

הדבר הזה לחכמים.
אמר רבי ייסא, הכל יודעים את
זה, וכך הוא, שפתיב אם ה' לא
ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו
הם שמשתדלים בתורה, הקריה
הקדושה עומדת עליהם, ולא על
הגברים הגבורים של העולם,
הינו שפתיב אם ה' לא ישמר עיר
וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. רבי
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג)
מזמור לדוד בברחו מפני
אבשלום בנו. בפסוק הזה
התעוררו החברים, אבל מזמור
לדוד, למה אמר שירה? אם
משום שבנו הוא שקם עליו,
יותר קינה היה צריך להיות,
שהרי הרע עליו על האדם קצת
מקרוכיו משאחר הרבה. אלא
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך
בקש דוד, שחשב שהקדוש
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם
ההוא. פיון שראה שכאן בעולם
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.
עוד, שראה שעליונים ממנו היו
בעולם שברחו, וכלם לבדם.
יעקב ברח, שפתיב (הושע יב)
ויברח יעקב שדה ארם, וברח
לבדו. משה ברח, שפתיב (שמות כ)
ויברח משה מפני פרעה, וברח
לבדו. ודוד ברח, פל אותם
שליטי הארץ וכל אותם גבורי
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון
שראה השבח הזה, אמר שירה.
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש
בה? אלא דוד בעל שנאה היה
פגגדו [של הבאר] באותו הזמן,
ומשום כך לא פגש בה. את
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.
ועל כן, פיון שראתה אותם

תו, דחמא דעלאי מניה הוו בעלמא, דקא
ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק,
דכתיב, (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וערק
בלחודוי. משה ערק, דכתיב, (שמות ב)
ויברח
משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד ברח,
פל אינון שולטני ארעא, וכל אינון גיברי
ארעא, ורישיהון דישראל, בלהו ערקין
עמיה וסחרין ליה, מימיניה ומשמאליה,
לנטרא ליה מפל סטריין, פיון דחמא שבחא
דא, אמר שירתא.

ואמר רבי יהודה, בלהו אערעו בהאי באר.
ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד
מארי דבבו, הוה לקבליה, (דבריאל) ביהוא
זמנא, ובגין כך, לא אערע ביה. ליעקב

הבאר הזו, עליו המים אליה
כאשה ששמחה עם בעלה.
ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא
פגש בה, למה? אלא אליהו הוא
למטה מן הבאר, ולא למעלה,
כמו שהיו משה ויעקב, ומשום
כך הוא מלאך ועושה שליחות.
ומשום שיעקב וימשה הם
למעלה מן הבאר, הבאר שמחה
אליהם ועלתה לקבל אותם
כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת
אותו.

וירא והנה באר בשדה. סוד הוא
שראה את הבאר הזו למעלה, זה
כמו זה. כתוב שלשה עברי צאן
רובצים עליה. אם הם שלשה,
למה כתוב ונאספו שמה כל
העדרים? אלא הם שלשה:
דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד
הנה, וצפון מהצד הנה, ומזרח
ביניהם. ואלו עומדים על הבאר
הזו ואוחזים אותה וממלאים
אותה. מה הטעם? משום כי מן
הבאר ההיא ישקו העדרים. הינו
שכתוב ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. רבי
אלעזר אמר, כתוב (ישעיה נא)
שמעו אלי רדפי צדק. אותם
המבקשים סוד האמונה, אותם
שנדבקו בקשר האמונה, אותם
שיודעים דרכי המלך העליון
[קרו שמו].

בשעורים שנים ויצאו לקראת
אחד - מקבלים אותו בין שתי
זרועות. שנים יורדים למטה,
שנים הם, אחד ביניהם. שני
אלה מושב הנביאים, המקום
שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא
מתחבר בכל, הוא נוטל הכל.
אותה באר קדושה עומדת
תחתיהם, היא שדה התפוחים
הקדושים. מהבאר הזו משקים
העדרים, כל אותן המרפבות, כל

ומשה, בחדוה קביל לון האי באר, ובצעא
לאתקרבא בהדייהו, ועל דא כיון דחמא לון
האי באר סליקו מיא לגבייהו, פאתתא
דחדיאת עם בעלה.

ואי תימא הא אליהו ברח ולא אערע ביה,
אמאי. אלא, אליהו לתתא מן באר הוא,
ולא לעילא, כמה דהו משה ויעקב, ובגין
כך, מלאך איהו, ועביד שליחותא, ובגין
דיעקב ומשה, לעילא אינון מן הבאר, באר
חדי לגבייהו, וסליק לקבלא לון, פאתתא
דחדיאת לגבי בעלה, ומקבלא ליה.

וירא והנה באר בשדה, רזא איהו, דחמא
האי באר לעילא, דא כגוונא דא,
פתיב, (בראשית כט) שלשה עברי צאן רובצים
עליה, אי אינון (דף קנב ע"א) שלשה, אמאי
פתיב, (בראשית כט) ונאספו שמה כל העדרים.
אלא, אינון שלשה, דרום, מזרח, צפון.
דרום מהאי סטרא, וצפון מהאי סטרא,
ומזרח ביניהו, ואלין קיימין על האי באר
ואחידין ליה, ומליין ליה. מאי טעמא, בגין,
(בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים.
הינו דכתיב, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. (בראשית כ"ט) רבי אלעזר אמר,
פתיב (ישעיה נא) שמעו אלי רדפי צדק, אינון
דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא
דמהימנותא, אינון דידעין ארחוי דמלכא עלאה.
כד סליקו תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין
תרין דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד
ביניהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד
ביניהו, דאיהו אתחבר בכלא, הוא נוטל כלא.
ההוא בירא קדישא קאים תחותיהו, חקלא דתפוחין
קדישין איהו. מהאי בירא מתשקין עדריא, כל

אותם בעלי כנפים. שלשה קימים רובצים [ועומדים] על הבאר הזו. הבאר הזו מתמלאת מהם. זהו שכתוב כי מן הבאר היא יסקו העדרים וגו'. זה נקרא אדני, ועל זה כתוב אדני אלהים אתה החלות, וכתוב והאר פניך על מקדשך השמש למען אדני. אדון כל הארץ. זהו שכתוב הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ע"כ התוספתא.

ונאספו שמה כל העדרים, הינו שכתוב (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים. ונגללו את האבן מעבירים ממנה את תקף הדין הקשה, אותו שקפא ונקרש, [מים זכרים] שאז נקרא אבן, ולא יוצאים ממנה מים החוצה. וכשאותם הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, ולא יכול הצפון להקריש את המים, פנהר הנה, כשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים, כמו נהר שמימיו מועטים.

וע"כ כן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב יסקו כל חיתו שדי. והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה. בא ראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תודמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, פיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תודמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הודמנה לו אשתו, כמו שכתוב עודנו מדבר עם ורחל באה עם ורחל באה עם הצאן. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'.

אינון רתיכין, כל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) כי מן הבאר ההיא יסקו העדרים וגו'. דא אדני אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדני אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמש למען אדני. אדון כל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. (ע"כ תוספתא)

ונאספו שמה כל העדרים, הינו דכתיב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים. (בראשית כט) ונגללו את האבן, מעבירין מינה תקיפו דינא קשיא, ההוא דגליד וקריש, (ס"א פיון דכרין) דכדין אקרי אבן, ולא נפקי מינה מייא לבר. וכד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום דאיהו ימינא, ולא יכלא צפון למקדש מיין, פהאי נהרא, פד מימיו סגיאיין, לא גלידין וקרישי מנא, פנהרא דמימיו זעירין. וע"כ דא, פד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום דאיהו ימינא, ומיין אשתריין, ונגדין ואשקייין עדרייא, פמה דאמרן דכתיב יסקו כל חיתו שדי. (בראשית כט) והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, בגין דעלמא אצטריף דינא דילה, דתהוי בדינא לאוכחא ביה חייבא.

הא חזי, יעקב פד הוה יתיב על בירא, וחקא מנא דסלקין לגביה, ידע דתמן תודמן ליה אתתיה. וכן במשה, פד יתיב על בירא, פיון דחקא דמנא סלקין לגביה, ידע דאתתיה אזדמנת ליה תמן, והכי הוה ליה ליעקב, דתמן אזדמינת ליה אתתיה, פמה דכתיב, (בראשית כט) עודנו מדבר עם ורחל באה עם הצאן, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה, דכתיב, (שמות ו) ויבאו הרועים

וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְתַמָּן אֲזַדְמַנַּת לִיהַ צְפוּרָה, (ד) קנב ע"ב) בְּגִין דְּהֵיּוּא בְּאֵר גְּרָמָא לֹון.

הָא חֲזִי הָאִי בְּאֵר, שְׁבַע זְמַנִּין כְּתִיב בְּפִרְשְׁתָּא דָא, בְּגִין דְּאִיהוּ רְמִז לְשְׁבַע. וְהָכִי אֲקָרִי בְּאֵר שְׁבַע, (ובגין) בְּאֵר דָּא, אֲדַכְּר שְׁבַע זְמַנִּין בְּפִרְשְׁתָּא דָא. דְּכְתִיב, (בראשית כט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. כִּי מִן הַבְּאֵר הֵיחָא. וְהָאֲבָן גְּדוּלָּה עַל פִּי הַבְּאֵר. וְנֶאֱסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן עַל פִּי הַבְּאֵר. וַגְּלָלוּ אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וַיִּגַּל אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. הָא שְׁבַעָה. וּבּוֹדָאִי דְּהָכִי הוּא.

בְּמֹשֶׁה לֹא כְּתִיב אֱלָא זְמַנָּא חֲדָא, דְּכְתִיב, (שמות ב) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּגִין דְּמֹשֶׁה, אֲתַפְּרֵשׁ מִכָּל וְכָל מִבֵּיתָא דְּלַתְתָּא, וַיַּעֲקֹב לֹא אֲתַפְּרֵשׁ כָּלָל. בְּמֹשֶׁה חַד, כְּמָה דְּכְתִיב, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּבְגִין כֶּן מֹשֶׁה מְאִרְיָה דְּבֵיתָא הָוָה, וְאֲסַתְּלַק לְעִילָא, בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, (שמות ב) וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר, בַּיַּעֲקֹב וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה, וְלֹא כְּתִיב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר.

דְּכָר אַחַר (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, רַבִּי אַבָּא פִּתַח וְאָמַר, (תהלים ק) אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט, זְפַאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לֹון אֲוִרְיִיתָא דְּקִשׁוּט לְאֲשְׁתַּדְּלָא בְּהַ יִמְמָא וְלִילִי. דְּהָא כָּל מָאן דְּאֲשְׁתַּדְּלָא בְּאֲוִרְיִיתָא, אֵית לִיהַ חִירוּ מִכָּלָּא, חִירוּ מִן מוּתָא דְּלֹא יִכְלָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהַ, וְהָא אֲוִקְמוּהַ. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאֲשְׁתַּדְּלָא בְּאֲוִרְיִיתָא וְאֲתַאֲחִיד בְּהַ, אֲתַאֲחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיִּי. וְאִי אֲרַפִּי גְרַמְיָה מְאִילָנָא דְּחַיִּי, הָא אִילָנָא דְּמוּתָא שְׂרִיא עֲלוּי, וְאֲתַאֲחִיד בֵּיהַ.

מֹשֶׁה, שְׁכַתּוּב (שמות ב) וַיִּכְאֹו הָרַעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְשֵׁם הַזְּדִמְנָה לוֹ צְפוּרָה, מִשׁוּם שְׂאוּתָהּ הַבְּאֵר גְּרָמָה לְהֵם.

בְּאֵר רָאָה, הַבְּאֵר הַזֶּה כְּתוּבָה שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, מִשׁוּם שֶׁהִיא רְמִז לְשְׁבַע. וְכַךְ נִקְרָאת בְּאֵר שְׁבַע. [ומשום] הַבְּאֵר הַזֶּה נִזְכָּרְת שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, שְׁכַתּוּב וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. כִּי מִן הַבְּאֵר הֵיחָא. וְהָאֲבָן גְּדוּלָּה עַל פִּי הַבְּאֵר. וְנֶאֱסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן עַל פִּי הַבְּאֵר. וַגְּלָלוּ אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וַיִּגַּל אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. הָרִי שְׁבַעָה, וּבּוֹדָאִי שְׁכַךְ זָה.

בְּמֹשֶׁה לֹא כְּתוּב אֱלָא פְּעַם אַחַת, שְׁכַתּוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. מִשׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה נִפְרַד מִכָּל וְכָל מִהַבֵּית שְׁלַמְטָה, וַיַּעֲקֹב לֹא נִפְרַד כָּלָל. בְּמֹשֶׁה אַחַד, כְּפַתּוּב (שיר ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּמִשׁוּם כֶּן מֹשֶׁה הִיָּה כְּעַל הַבֵּית וְהִתְעַלָּה לְמַעְלָה. בְּמֹשֶׁה כְּתוּב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בַּיַּעֲקֹב - וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה, וְלֹא כְּתוּב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר.

דְּכָר אַחַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - רַבִּי אַבָּא פִּתַח וְאָמַר, (תהלים ק) אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרִיֵּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְהֵם תּוֹרַת אֱמֶת לְהַשְׁתַּדְּלָא בְּהַ יָמִים וְלִילוֹת, שְׁהָרִי כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדְּלָא בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוּת מִהַכָּל, חֲרוּת מִן הַמְּוֹת, שְׁלֹא יִכּוֹל לְשַׁלֵּט עֲלָיו, וְהָרִי פְרִשׁוּהַ, מִשׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדְּלָא בַּתּוֹרָה וְנֶאֱחַז בְּהַ, נֶאֱחַז בְּעֵץ הַחַיִּים. וְאִם מִרְפָּה אֶת עַצְמוֹ מֵעֵץ

החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צר כחכה. התרפית - אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צר צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח פה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לכן האדם ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח פה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"פה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה.

דבר אחר צר כחכה - שפאשר בן אדם אוהב מדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמואל ב יב) וה' אהבו, שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח פה, צר שלו ובעל שנאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. ובה וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי

הדא הוא דכתוב, (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, אי ארפי ידוי מאורייתא. ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח פה, דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש פד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרגא ליה. וכד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא ואתרפי מנה, פדין צר כח פה, בגין דההוא רע, דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר צר כחכה, דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחימא דקדשא בריה הוא הוי, כמה דאת אמר, (שמואל ב יב) ויי אהבו, דההו רחימוי דקדשא בריה הוא, ורחים ליה. וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, פדין צר כח פה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגביה, ושליט עלוי ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

הא חזי, האי רע דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא בכמה סטריין. וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו חויה תקיפא דחב ביה אדם, וכשלין ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון נשמתיהו.

והא חזי, פד איהו שליט, שליט על גופא. וכיון דעל גופא שליט, נשמטא נפקא מניה, בגין דגופא אסתאב, ונשמטא סלקא. ולא שליט עליה עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושלטין על עלמא. והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו, ושלטי

שנינו שכל מעשי העולם
שנעשים ושולטים בהם, ויש לו
ממנים ושמשים, כלם שמשים
במעשי העולם.

ועד פן הוא קץ של השמאל,
והרי פרשוה שיש קץ לימין ויש
קץ לשמאל, והקץ של השמאל
הזה הוא קץ כל בשר. נקרא קץ
כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח,
וסוד הדבר - זהו קץ [כל בשר] וזהו
קץ. זה קץ על בשר, וזה על רוח.
משום כך זה פנימי וזה חיצוני,
זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה
טמא, והנה פרשוה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של
האמונה, הסוד של עולם הזכר
ועולם הנקבה, וכל קדש
הקדשים בו, וכל סודות האמונה
מפאן יצאו, וכל החיים וכל
החרות, וכל הטובות וכל
האורות הם מפאן, וכל הפרכות
וטללי נדבות, וכל האהבה של
האהבות הכל מהצד הזה, סוד
הדרום.

מצד הצפון מתפשטות דרגות
עד שמגיעה למטה פסלת ההב,
בצד הטמאה, לכלוף טמא,
ואוחז את זה למעלה, ואוחז את
זה למטה. וכאן מזדווגים זכר
ונקבה יחד, והם רוכב נחש,
הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד
עזאז"ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים
פמה צדדים לעולם,
שמתפשטים מכאן ושולטים על
העולם, וכלם צדדי הטמאה,
וממנים שרים לתוף העולם. בא
ראה, כשיצא עשו לעולם, כלו
אדם כשושנה בשער כמו
השעיר, ומשם אלופים, מגנים
ממנים [שנים עשר] ששולטים
בעולם, והנה פרשוה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט -
ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, בלהו שמשין
בעובדין דעלמא.

ועד דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה,
דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא,
והאי קץ דשמאלא, איהו קץ כל בשר. קץ
כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא אקרי, ורזא
דמלה, דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ, דא
קץ על בשרא ודא על רוחא. בגין כך, דא
פנימי ודא חיצון. דא ימינא, ודא שמאלא.
דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

ותא חזי, רזא עלאה קדישא דמהימנותא,
רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא,
וכל קדושא דקדישין ביה, וכל רזי
דמהימנותא מהכא נפקו. וכל חייזן וכל חירו
וכל טבין וכל (דף קנג ע"א) נהורין מהכא אינון,
וכל ברקאן וטלי נדבאן וכל רחימו
דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום.

מסטרא דצפון מתפשטי דרגין, עד דמטא
לתתא קסטופא דדהבא, בסטרא
מסאבא, לכלוכא דמסאב, ואחיד להאי
לעילא ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי
דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא
דדכר ונוקבא, ורזא דא עזאז"ל.

ומהכא מתפרשין דרגין, ונפקין פמה סטרין
לעלמא, דמתפשטין מהכא,
ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא,
ורברבין ממנן גו עלמא. תא חזי, עשו פד
נפק לעלמא, פוליה סומקא כורדא, בשערא
כגוונא דשעיר, ומתמן אלופין ממנן תריסין
(ס"א תריסר) דשלטין בעלמא, והא אוקמוה.

תא חזי, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט, דנטרי
מהימנותא דקדשא בריך הוא, בגין

ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

לשמר שלא יסטה לדרך אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת - וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אלא מי שמשפדל בדרך התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה. שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשפדל בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרכבה עליונה, וממשיך ברכות למקום שהוא מן המעין של כל המעונות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם הפתוחים ולכל המרכבות ולכל החילות, וכלם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכלם נקראו עת, וזהו שכתוב עשה צדקה בכל עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו פחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם.

בא ראה, יעקב היה פחת רשות קדושה. פיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת. וטרם שנכנס פחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישוב על הבאר. וכיון שישוב על הבאר עלו אליו הפנים, וכן היה משה, שמשם הודמנה לו אשתו. סוד הדבר - הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

דקדשא בריך הוא, איהו משפט. ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסטי לאורחא אחרא, אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקודשא בריך הוא איהו משפט, דכל ארחוי משפט.

עושה צדקה בכל עת, (תהלים קו) וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה. אלא, מאן דישתדל באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה עם אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד צדקה עם מספנא, אסגי היהא צדקה לעילא ותתא.

הא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, היהא צדקה דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא לההוא אתרא דיעקב, דאיהו רתיכא עלאה. ואמשיך ברכאן לההוא אתר, ממבועא דכל מבועין. ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין ולכל חילין, וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין, כדקא יאות. בגין דכלהו אקרו עת, ודא הוא דכתיב, עושה צדקה בכל עת.

הא חזי, בזמנא דהווי ישראל בארעא קדישא, אינון הווי משכי ברכאן מלעילא לתתא, וכד נפקו ישראל מארעא קדישא, עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו מעלמא.

הא חזי, יעקב הוה תחות רשו קדישא, פיון דנפק מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה קדשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד דיתיב על בירא. וכיון דיתיב על בירא, סליקו מיא לגביה, וכן הוה משה, דמתמן אזדמנת ליה אתתיה. רזא דמלה, בירא לא סלקא, אלא כד חמא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה.

הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קוֹשִׁים זֶה עַל זֶה. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וְלָכֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּחָרָן. לָמָּה נִסַּע מִשָּׁם? שְׁפָתוֹב וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנֵּינ לָנוּ שְׁפָתָרָן הָיָה דִּירוֹ שֶׁל לָבָן? שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבָן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. מִשְׁמַע דְּדִירוֹיָה דְלָבָן.

בְּחָרָן הָיָה הַפְּנִיס בְּשִׂכְנָה מְשׁוּם שְׂאֵנִי רוּצָה לְהִתְחַתֵּן. כְּשֵׁאֲבָא נִשְׂא וְשִׁלַּח אֵת הָעֶבֶד, מֵצֵא עֵין הַמַּיִם, וְאָז הַזְדַּמְנָה לְאֲבָא אִשָּׁה, וְהָיָה בְּמִקּוֹם הַזֶּה לֹא מֵצֵאתִי לֹא עֵין וְלֹא בָּאָר וְלֹא מֵיִם, וּמִיָּד - וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְשֵׁם הַזְדַּמְנָה לוֹ בָּאָר, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ, וְהַזְדַּמְנָה לוֹ אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי אֲלֶעָזָר אָמַר, חָרָן, שֵׁם הָיָה וְדַאי, וְהַבָּאָר הַזֶּה הָיְתָה בְּשָׂדֵה. שְׂאֵם לֹא כָּף, לָמָּה כְּתוּב וַתֵּרֶץ וַתִּגַּד לְאָבִיהָ? אֲלֵא מְשׁוּם שְׁהָיָה סְמוּךְ לַעִיר.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, יַעֲקֹב שְׁהַזְדַּמְנָה לוֹ אִשָּׁה עַל הַבָּאָר, לָמָּה לֹא הַזְדַּמְנָה לוֹ לְאָה, שְׁהָרִי הַעֲמִידָה לוֹ לַיַּעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׂבָטִים? אֲלֵא שְׂאֵת לְאָה לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַוְגָה עִם יַעֲקֹב בְּגִלּוּי, שְׁפָתוֹב וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהָיָה הוּא לְאָה. (מְכַלֵּל) שְׁהָרִי קְדָם לֹא הַתְּגַלָּה הַדְּבָר.

וְעוֹד, כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ אֵת עֵינוֹ וְלָבוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בִּיפֵי שֶׁל רַחֵל, לַעֲשׂוֹת שֵׁם אֵת דִּירוֹ, וּבְשִׁבְלֵה הַזְדַּמְנָה לוֹ לְאָה וְהִקִּימָה אֵת כָּל אוֹתָם הַשְּׂבָטִים. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מִי הוּא רַחֵל? אֲלֵא שְׂאוֹתָם הַרוּעִים אָמְרוּ

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַנִּי קְרָאֵי קְשִׁינָא אֶהְדֵּדִי, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְלָבָן בְּחָרָן הָיָה יְתִיב, אֲמַאי נָטִיל מִתְּמָן, דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנֵּלָן דְּבְחָרָן הָיָה דִּירוֹיָה דְלָבָן, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבָן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. מִשְׁמַע דְּדִירוֹיָה דְלָבָן, בְּחָרָן הָיָה.

אֲלֵא, יַעֲקֹב אָמַר, אֲנָא בְּעֵינָא לְמִיעֵל בְּשִׂכְנֵתָא, בְּגִין דְּבְעֵינָא לְאִזְדַּוּגָא. אֲבָא כַּד אֲתַנְסִיב וְשִׁדְר לְעֶבְדָא, אֲשִׁפַּח עֵינָא דְמֵיָא, וּכְדִין אִזְדַּמְנַת לִיָּה לְאֲבָא אֲתַתָּא. וְהָא כְּאַתֵּר דָּא, לֹא אֲשִׁפַּחְנָא לֹא עֵינָא וְלֹא בִירָא וְלֹא מֵיָא, וּמִיָּד וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְתַמָּן אִזְדַּמְנַת לִיָּה בִירָא, כְּדַקְאֲמָרָן, וְאִזְדַּמְנַת לִיָּה אֲתַתִּיהָ.

רַבִּי אֲלֶעָזָר אָמַר, חָרָן תַּמָּן הָיָה וְדַאי, וְהָיָה בִירָא בְּחַקְלָא הָהוּא. דַּאי לָאו הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַתֵּרֶץ וַתִּגַּד לְאָבִיהָ, אֲלֵא בְּגִין דְּהָיָה סְמוּךְ לְמִתָּא.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, יַעֲקֹב דְּאִזְדַּמְנַת לִיָּה עַל בִּירָא אֲתַתָּא, אֲמַאי לֹא אִזְדַּמְנַת לִיָּה לְאָה, דְּהָא קְיִימָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִין. אֲלֵא לְאָה, לֹא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְזַוּוּגָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב בְּאַתְגְּלִיָּא, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהָיָה הוּא לְאָה, (מְכַלֵּל)

דְּהָא קוֹדָם לָבָן לֹא אֲתַגְּלִיָּא מְלָה. וְתוֹ, בְּגִין לְאֲמַשְׁכָּא עֵינָא וְלָבָא דִיעֲקֹב בְּשִׁפְרוֹ דְרַחֵל, לְמַעַבְד דִּירוֹיָה תַמָּן, וּבְגִינָה (דף קנג ע"ב) אִזְדַּוּגַת לִיָּה לְאָה,

וְאוֹקִימַת כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִין. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מֵאֵין הוּא רַחֵל. אֲלֵא דַּאי אֵינוֹן

לו, שפכתוב והנה רחל בתו באה עם הצאן.

בא ראה מה פתוב, ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה. וכי מה דעתו של יעקב שלא אמר עשרה ירחים או שנה אחת, אלא שבע שנים למה? אלא יעקב עשה בחכמה, כדאי שלא יאמרו שבשביל התשוקה של יפיה של רחל עשה, אלא בשביל החכמה, שהלכנה בת שבע שנים היא, וכל שבע השנים העליונות שורות היו על יעקב טרם נשא את רחל לשבת עמה פראוי, שהרי יעקב נטל את כלם בראשונה, ואחר כך בא אליה, כדי להמצא הוא שמים והיא ארץ.

וסוד הדבר - ויהיו בעיניו כימים אחדים. מה זה כימים אחדים? אלא כל שבע השנים שקל אותם בעיניו פאותם עליונים, שהם אחדים ולא נפרדים, וכלם אחד, שנקשרים זה עם זה. באהבתו אתה, להיות כדגמה העליונה.

בא ראה שאפילו לכן רמז לו באותם השבע ולא ידע מה אמר. שפתח ואמר טוב, שפכתוב טוב תתי וגוי. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, עבד שבע שנים להזדוג עם שמטה. אמר רבי אלעזר, בא ראה, בכל מקום היוכל סתום, שלא התגלה, והשמטה התגלתה. בא ראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים ראשונות, יצא קול ואמר: יעקב, פתוב מן העולם ועד העולם. העולם הנסתר שלמעלה היוכל, משם הראשית. שאלו שהם נסתרים, שלא התגלה להם, הם מן היוכל. משום כך נסתמו מיעקב שלא ידע, שחשב שהרי הם מן השמטה, וכדי שיעשה ראשית מן העולם שלמעלה

רעין אמרו ליה, דכתיב, (בראשית כט) והנה רחל בתו באה עם הצאן.

הא חזי, מה כתיב, ויאמר (בראשית כט) אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, וכי מה דעתיה דיעקב דלא קאמר עשר ירחין או שתא חדא, אלא שבע שנים אמאי. אלא יעקב בחכמתא עבד. בגין דלא יימרון, דבגין תיאובתא דשפירו דרחל עבד, אלא בגין חכמתא, דסיהרא בת שבע שנין היא. וכלהו שבע שנין עלאין, שרו עליה דיעקב עד לא נסיב לה לרחל למיתב גבה פדקא יאות. דהא יעקב נטל פלהו בקדמיתא, ולבתר אתא לגבה, בגין לאשתפחא איהו שמים, ואיהי ארץ.

ורזא דמלה, ויהיו בעיניו כימים אחדים, מאי כימים אחדים, אלא, פלהו שבע שנין שקיל לון בעינוי, פאינון עלאין. דאינון אחדין דלא מתפרשאן, וכלהו חד, דמתקשרן דא בדא. באהבתו אותה, לאשתפחא כגוונא עלאה.

הא חזי, דאפילו לכן רמז ליה באינון שבע, ולא ידע מאי קאמר, דפתח ואמר טוב, דכתיב, (בראשית כט) טוב תתי וגוי. אמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, פלח שבע שנין, לאזדוגא בשמטה. אמר רבי אלעזר, תא חזי, בכל אתר יובלא סתים דלא אתגליא ושמטה אתגליא.

הא חזי, בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין, נפקא קלא ואמר, יעקב, (תהלים) מן העולם ועד העולם פתיב, עולם סתים דלעילא יובלא מתמן שירותא. דאלין דאינון סתימין, דלא אתגליא לון מן יובלא אינון. בגין כך אסתמו מיעקב, דלא ידע, דחשב דהא מן שמטה אינון.

התפסו ממנו, משום שהיובל הוא נסתר. ואחר שעברו שני היובל המכסים, עשה שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

בא ראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכף ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת בסוד עליון יצאה. רחל הולידה שני צדיקים, וכף ראוי, הנה שמטה, שבין שני צדיקים יושבת לעולמים, שפתוב צדיקים יירשו ארץ. צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים. הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשוקה שלמה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה. כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים.

ועל פן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמטה בין שני צדיקים - יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? פן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הזדמן לו מעשה כמו יוסף, אם פן למה נקרא צדיק? אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שמש מטתו. ואם תאמר, שפשטל יוסף מעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שמש מטתו? אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: פן. אמר לו: יש

ובגין דייעביד שירותא מעולם דלעילא, אתפסיין מניה, בגין דיובלא איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא דאתפסייא, עבד שני שמטה דאתגליין, ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון.

הא חזי, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא. והכי אתחזי, דהא שית סטרין קיימין עלה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא עלאה נפקא. רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, הא שמטה, דבין תרי צדיקי יתבא לעלמין, דכתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, צדיק לעילא וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה נגדן מיין עלאין. צדיק לתתא, מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכורא, בתיאובתא שלים. צדיק מסטרא דא, וצדיק מסטרא דא, כמא דדכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי.

ועל דא, יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו. יוסף זכה למהוי צדיק לעילא, בגין דנטר את קיימא. ובנימין איהו צדיק לתתא, לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי, יוסף הצדיק, ובנימין הצדיק.

וכי בנימין צדיק הוה, אין. דכל יומוי לא חטא בהאי את קיימא, ואף על גב דלא אזדמן ליה עובדא פיוסף. אי הכי, אמאי אקרי צדיק. אלא כל יומוי דיעקב הוה באבלא דיוסף, לא שמש ערסיה. ואי תימא דכד אתגטיל יוסף מעקב, רביא הוה ולא נסיב. ואת אמרת דלא שמש ערסיה, אלא אף על גב דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

ואנו הכי תנו, בשעה דשאל יוסף לבנימין,

לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו, שתידים לי. וביאך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? [אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. [לאחר שיצא מבית האסורים היו לו] ואם תאמר, ובני בנימין בלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כף זה ודאי. שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. כיון שהוא נאכד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאכד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו - אלא כלם היו יודעים מיצדק, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כך האריך אצל לכן כל כך, עד שייספים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל כן כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי כעת השתלם הגוף. כיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כך בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

כיון שבא ליוסף ונמצא, בנימין חזר לביתו ושמש מטתו [והלכו ונקנסו] והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כך רחל הולידה שני בנים, ולא ששה בנים וכת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל.

אמר ליה אית לך אינתו. אמר ליה, אין. אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה אין. והיך אקרוין, אמר ליה על שום אחי וכו' (נ"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה וסינין לי. ואיך ותקרוין לך, אמר ליה על שום אחי וגו') גרא ונעמן וגו' דכתיב (בראשית מו) ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש. (כ"א אלא בההיא שעתא).

אמר ליה אין, דהא בההיא שעתא לא הוה ליה. (כ"א לבתר דנצא מבית האסורין הוה ליה) ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר. כד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין. ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קנימא דאבא הוה. דהא ברית סיומא דגופא איהו, כיון דאיהו אתאכיד, אנא אהא נטיר (דף קנד ע"א) אתריה דאחי.

ואי תימא, הא בההוא זמנא דאתאכיד, לא הוה צדיק. דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, פלהו הוה ידעי מייעקב. דיעקב הוה ידע דאתר דא ירית יוסף, ובגייני כף אורין בלבן כל כף עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ברית. ועל דא כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', דהא ודאי השתא אשתלים גופא, כיון דגופא אשתלים, בעינא למיזל. ובגייני כף בנימין ידע ונטר אורחיה דאחוי.

כיון דאתא ליוסף, ואשתפח. בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה (אולי ועאלו) ואוליד בנין. ועל דא קדשא בריך הוא עביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא. ובגייני כף, רחל תריין בנין אולידת, ולא שית בנין וברתא.

ועל דא, אינון שבע שנין קדמאי אתפסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין

ואותן של שְׁמֵטָה הַתְּגֵלוֹ, וּבְשֵׁמֵטָה הַגְּלוּיָה עֲבַד אֶת הַיּוֹבֵל שֶׁהַתְּכֶסֶה, שְׁכָתוּב וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שְׁבַע שָׁנִים סָתָם. בְּרַחֵל עֲבַד שֶׁבַע שָׁנִים עֲלִיּוֹנוֹת, וּנְאֻחֲזוּ בָהֶן בַּשָּׁנִי עוֹלָמוֹת. מִכָּאן לְמַדְנֹו, מִתּוֹךְ הַנִּגְלָה בָּא הָאֵדָם לְנִסְתֵּר.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ שֶׁהַשָּׁנִים הֵרָאוּנוֹת הֵן מֵהַיּוֹבֵל, הֲרִי בַיּוֹבֵל פְּתוּב שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים מְצוּיּוֹת, שֶׁבַע פְּעָמִים [לא מְצוּיּוֹת] אֵיפֹה הֵן? אֲלֵא אוֹתָם שֶׁבַע יָמִים שֶׁשָּׁמַר בַּחֲתָנָה שֶׁל לֵאָה הַשְּׁלִימוֹ אֶת הַחֲשֻׁבוֹן, שֶׁהֲרִי כָּל יוֹם [פַּעַם אַחַת וְשֶׁבַע אַחַת] [שֶׁבַע] נִקְרָא פַּעַם אַחַת, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ. וְכָל שֶׁבַע מִשְׁתַּלֵּם בְּשֶׁבַע יָמִים, ז' בְּכָל יוֹם, שֶׁנִּקְרָא פַּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָיָה כֵּן, שֶׁלֹּא שָׁמַר שֶׁבַע יָמִים, אֲלֵא שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁעֲבַד אַחַר כֶּךָ. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ, שָׁנִים שֶׁל שְׁמֵטָה הָיָה לוֹ לַעֲבֹד קֹדֶם וְאַחַר כֶּךָ הַהַזְדוּג עִם הַשְּׁמֵטָה? אֲלֵא בִּינוֹן שֶׁקָּבַל עָלָיו לַעֲבֹד, כִּאֲלוֹ עֲבַד אוֹתָם. בָּא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקוּ. אָמַר, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׂזִכִּיתִי לְפָסוּק הַזֶּה, עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כְּתוּב (ישעיה מט) ה' חֲפִץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר. עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שֶׁנֶּאֱמַר לֵאָה הוֹלִידָה שֵׁשָׁה בָּנִים וּבַת אַחַת - כֶּךָ זֶה וְדָאִי. רַחֵל שְׁנֵי בָּנִים וְדָאִי, בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת אֲרַבְעָה. תְּקוּנָם אֵיךְ עוֹמְדִים? אֲלֵא אוֹתָם אֲרַבְעָה קְשָׁרִים שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲרֵיהֶם, שְׁכָתוּב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

שְׁהָרִי בְּזָרוּע יָמִין שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, אֲבָל קֶשֶׁר אֶחָד בְּאִמְצַע שֶׁהוּא גְדוּל וְהוּא אַחֲזוֹר, שֶׁנֶּשְׂאָר בַּחוּץ. וְכֵן אֶחָד בְּזָרוּע שְׂמָאל, וְכֵן אֶחָד

דְּהוּוּ דְיּוֹבֵלָא, וְאִינוּן דְשֵׁמֵטָה אֲתַגְלִיין, וּבְשֵׁמֵטָה דְאֲתַגְלִיָא פְּלַח לְיּוֹבֵלָא דְאֲתַפְסִיָא, דְכְּתִיב (בראשית כט) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שֶׁבַע שָׁנִים סָתָם. בְּרַחֵל פְּלַח שֶׁבַע שָׁנִין עֲלֵאִין, וְאֲתַאֲחִיד בָּהוּ בְתָרֵי עֲלִמִין. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מִגּוֹ דְאֲתַגְלִיָא, אֲתִי בַר נֶשׁ לְסִתִּימָאָה.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי דְשָׁנִין קְדָמָאִי מִיּוֹבֵלָא אִינוּן, הָא בְיּוֹבֵלָא כְּתִיב (ויקרא כה) שֶׁבַע שָׁנִים, שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים שְׁכִיחִי, שֶׁבַע פְּעָמִים (לא שְׁכִיחִי) אֵן אִינוּן. אֲלֵא, אִינוּן שֶׁבַע יוֹמִין דְנִטְר בְּהַלּוּלָא דְלֵאָה אֲשִׁלִּימוֹ חוּשְׁפְּנָא, דְהָא כָּל יוֹמָא (כ"א פַּעַם אַחַת וְשֶׁבַע אַחַת) (שֶׁבַע) אַחַת אֲקָרִי, דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ. וְכָל שֶׁבַעֶה אֲשִׁתָּלִים בְּשֶׁבַע יוֹמִין, ז' בְּכָל יוֹמָא, דְאֲקָרִי פַּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָיָה כֵּן, דְלֹא נָטַר ז' יוֹמִין, אֲלֵא שֶׁבַע שָׁנִין דְפְּלַח לְבִתָּהּ. וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, שָׁנִין דְשֵׁמֵטָה הָיָה לִיהָ לְמַפְלַח קוֹדֶם, וּלְבִתָּהּ לְאֲזַדְדוּגָא בְשֵׁמֵטָה. אֲלֵא בִּינוֹן דְקָבִיל עַלִּיהָ לְמַפְלַח, כִּאֲלוֹ פְּלַח לוּן. אֲתָא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקִיהָ. אָמַר בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְזִכִּינָא לְהֵאִי קָרָא, עַל הַהוּא אֲתֵר פְּתִיב (ישעיה מב) ה' חֲפִץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר.

תּוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָא דְאֲתַמַּר לֵאָה אוֹלִידַת שֵׁשֶׁת בָּנִין וּבְרַתָּא חֲדָא, הָכִי הוּא וְדָאִי, רַחֵל תְּרֵי בָּנִין וְדָאִי, בְּנֵי שְׁפָחוֹת אֲרַבְעָה, תְּקוּנָא דְלַהוּן הֵיךְ קְיִימִי. אֲלֵא אִינוּן אֲרַבְעֵ קְשָׁרִים דְאֲקָרוּן אַחֲזָרִים, דְכְּתִיב (מלכים א ז) וְכָל אַחֲזָרֵיהֶם בֵּיתָה.

דְהָא בְּזָרוּעָא יְמִינָא תֵּלַת קְשָׁרִין. אֲבָל קְשָׁרָא חַד בְּאִמְצַעִיתָא דְאִיהוּ רַב וְאִיהוּ וְכֵן

אֲחֲזוֹר, דְאֲשִׁתָּאָר לְבַר. וְכֵן

בִּירָךְ יָמִין, וְכֵן אֶחָד בִּירָךְ
שְׂמָאל. וְכִשְׁהִכַּל נִתְקַן, נִמְצְאוּ
כָּלֶם בֵּיתָה, לְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק
שְׁכַתוֹב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאֵר הַקְּשָׁרִים, כָּלֶם נִרְאִים
בִּישׁוּר, וְאֵלוּ יוֹצְאִים מִחוּץ
לְזִרְעוֹת וּמִחוּץ לִיִּרְכִים
לְהִרְאוֹת בַּפְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת. שְׂאֵף
עַל גֹּב שְׁהֵם בַּמִּנְיָן, אֵינֶם
חֲשׂוֹבִים כַּכֵּי רַחֵל וְלֵאָה,
וּמִשׁוּם כֵּן יֵצְאוּ בַּחוּץ.

דָּבָר אַחֵר, אֵלוּ הֵם הָאֲרֻבָּעָה
שֶׁכָּל שְׂאֵר הַקְּשָׁרִים נוֹטְלִים
בְּשִׁבְלֵם, וְאֵלוּ נוֹטְלִים אוֹתָם.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּן זֶה וְדָא,
(אָמַר רַבִּי אֲבָא, זֶה לֹא הוּא) וְעַל כֵּן הִכָּל
נִתְקַן יַחַד.

וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לֵאָה וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (תְּהִלִּים קיג)
מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים
שְׂמִיחָה הִלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת - זֶה רַחֵל, שֶׁהִיא עֶקֶר
הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה
לֵאָה.

דָּבָר אַחֵר מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת
- זֶה שְׂמִיחָה, שֶׁהִיא עֶקֶר הָעוֹלָם
הַזֶּה, עָלָיו הוּא מְנַהֵג. אִם
הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה הַיּוֹבֵל,
שֶׁכָּל שְׂמִיחָה וְכָל חֲדוּה שֶׁל כָּל
הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַפְּסוּק
הַזֶּה הוּא הַפְּלֵל שֶׁל הַכָּל,
מִשׁוּם שֶׁזֶּה כּוֹלֵל הַכָּל בְּסוּד
קְדוּשָׁה, וְעַל זֶה סִיּוּם הַפְּסוּק
הִלְלוּיָהּ.

וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לֵאָה. וְכִי
לְמָה הִיא שָׁנוּאָה, וְהָרִי בְּנֵי
הַשָּׁנוּאָה אֵינֶם בָּנִים מְעֵלִים,
וְרֵאֵינוּ שֶׁכָּל אוֹתָם בָּנִים מְעֵלִים
יֵצְאוּ מִלֵּאָה, וְאִתָּהּ אוֹמַר
שֶׁלֵּאָה שָׁנוּאָה? אֵלֹא וַיֵּרָא
הַיּוֹבֵל הוּא תְּמִיד עוֹלָם הַנִּסְתָּר,
וְכָל דְּבָרָיו אֵינֶם [בְּנוֹ] בְּנִגְלָה,
וּמִשׁוּם כֵּן נִסְתָּרוּ מִיַּעֲקֹב כָּל
מַעֲשָׂיו.

חַד בְּדְרוּעָא שְׂמָאלָא, וְכֵן חַד בְּיִרְכָא יְמִינָא,
וְכֵן חַד בְּיִרְכָא שְׂמָאלָא. וְכַד אֶתְתַּקַּן כְּלָא,
אֶשְׁתַּכְּחוּ כְּלָהוּ בֵּיתָה, לְקַיֵּימָא קָרָא דְכַתִּיב
וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאֵר קְשׁוּרֵין, כְּלָהוּ אֶתְחַזְּיִין בְּמִישׁוּר
וְאֵלִין נַפְקִין, לְבַר מְדְרוּעִין וְלְבַר מִיִּרְכִין,
לְאֶתְחַזְּאָה בְּבִנְי הַשְּׁפָחוֹת, דְּאֵף עַל גֹּב דְּאֵינוּן
בְּמִנְיָנָא, לֹא חֲשִׁיבֵי כַּכֵּי רַחֵל וְלֵאָה. וּבְגִינֵי
כֵּן נַפְקֵי לְבַר.

דָּבָר אַחֵר אֵלִין אֵינוּן אֲרַבְעָה, דְּכָל שְׂאֵר
קְשָׁרִין נֹטְלֵי בְּגִינֵייהוּ, וְאֵלִין נֹטְלֵי לֹוּן.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַכֵּי הוּא וַיֵּרָא, (נ"א אָמַר רַבִּי אֲבָא דָא
לָאוּ דָא) וְעַל דָּא כְּלָא מִתְתַּקַּן כְּחֻדָא.

וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לֵאָה וְגו'.

(בְּרַאשִׁית כט) רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת (תְּהִלִּים
קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה הִלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת, דָּא רַחֵל דְּאֵיהִי עֶקֶרָא דְּבֵיתָא. אִם
הַבָּנִים שְׂמִיחָה, דָּא לֵאָה.

דָּבָר אַחֵר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת דָּא שְׂמִיחָה,
דְּאֵיהִי עֶקֶרָא, דְּהִיא עֶלְמָא, עֲלֵיהּ
אֶתְדַבֵּר. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה, דָּא יוֹבֵלָא. דְּכָל
חֲדוּ וְכָל חֲדוּה דְּכָלְהוּ עֲלִמִין בֵּיהּ תְּלִיין.
וְהִיא קָרָא, כְּלָלָא דְּכָלָא הוּא. בְּגִין דְּהִיא
כְּלִיל כְּלָא, בְּרִזָּא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא סִיּוּמָא
דְּקָרָא, הִלְלוּיָהּ.

וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לֵאָה, וְכִי אֲמַאי הִיא
שָׁנוּאָה, וְהִיא בְּנֵי שָׁנוּאָה לָאוּ בְּנֵי
מְעֵלִיא נִינְהוּ. וְחַזְינָן דְּכָל אֵינוּן בְּנֵי מְעֵלִי
מִלֵּאָה נַפְקוּ, וְאִתְּ אֲמַרְתָּ כִּי שָׁנוּאָה לֵאָה.
אֵלֹא, וַיֵּרָא יוֹבֵלָא אֵיהוּ תְּדִיר עֶלְמָא
דְּאֶתְפְּסִיא, וְכָל מִילוּי לָאוּ (בְּנֵי) (דף קנד ע"ב)
בְּאֶתְגַּלְיָא נִינְהוּ, וּבְגִין כֵּן, יַעֲקֹב אֶתְפְּסִיין
מִגֵּיהּ כָּל עוֹבְדוּי.

בא ראה, העולם הפתוח הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם הפתוח הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כך קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היובל, קוראים הוא, שכל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא - העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. מפאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בין מתיחד עם אמו. והכל התכסה מיצקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם - אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב שלח את בני ויעבדני. ישראל נקרא בן

תא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכלא, לסלקא בדרגוי. כמה דחכמה עלאה הוא שירותא דכלא, הכי נמי עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא שירותא דכלא. ובגין כך, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

ועלמא עלאה דאיהו יובלא, קרינא הוא, דכל מלוי באתפסיא אינון. ורזא דמלה דלאה, דכתיב, (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא. ועל דא כתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא. הוא, עלמא עלאה דאתפסיא תדיר, ויעקב במה דאתפסיא לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא דכתיב, (בראשית ב) ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. (בראשית כט) מהכא, דסאני בר נש עריין דאמיה, (ואחותיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש. והא אתערו, בין מתיחד עם אמו. וכלא אתפסי מיצקב, דעלמא עלאה לא אתגליא כלל.

תא חזי, בגיניה דיעקב אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה דאברהם, כמה דאת אמר, (בראשית ב) בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם, דכתיב, (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא הוה קדשא בריה הוא בני עלמין וחרוב לון, כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין, ולא אתחרבו פקדמיתא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מג) פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

תא חזי מה כתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב שלח את בני ויעבדני, ישראל (שם) שלח את בני ויעבדני, ישראל

לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשׁוּם שְׁנֵי דְבָרִים
בוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר מִה שָׁמוּ וּמִה
שֵׁם בְּנוֹ כִּי תִדַע.

בְּשִׁרְיָא הוֹלִידָה אֶת רַאבוּבִין, מִה
כְּתוּב? וּתְקָרָא אֶת שְׁמוֹ רַאבוּבִין.
רַאבוּבִין סִתָּם, מִשׁוּם שְׁנֵי דְבָרִים
בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים מְחַבְרִים יַחַד -
שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מִה הִטְעַם לוֹי? כְּמוֹ
שְׁנֵי אֲמָר (מַלְכִים א-ז) לִיּוֹת, הַחֲבוּר
שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן שְׁכַתוּב
יֵתֵר שְׂאֵת וְיֵתֵר עֵז, כְּתָרְגוּמוֹ
בְּכוּרָה, כְּהִנֵּה וּמַלְכוּת. וְהַמְלָכוֹת
הֵיא בְּצַד הַגְּבוּרָה, וְעַל פִּן רַאבוּבִין
סִתָּם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, רַאוּ בֵּן סִתָּם,
שְׁנֵי דְבָרִים בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. כִּי הִיָּתֵה
דְּעִתָּה [רְעוּתָה] שֶׁל לָאָה, שְׁכַתוּב
הַפְּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי
לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. מִשׁוּם שְׁהִיּוּ
שְׁלִשָּׁה שְׁמַתְחַבְרִים יַחַד.

וְכַא וְרָאָה שְׁכַתוּב הוּא, שְׁהִיּוּ
הַמְרַבְּכָה הַעֲלִיזוּנָה - הָאָבוֹת,
וְדוּד הַמְלֵךְ שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמָּם, וְכָל
הָאַרְבַּע הֵם מְרַבְּכוֹת עֲלִיזוֹנוֹת,
הַסּוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְעַל פִּן
רַאבוּבִין שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, אַחַר כֵּן
יְהוּדָה שִׁירַשׁ מַלְכוּת, וְעַל פִּן
כָּלֵם בְּמִקּוּם הַזֶּה.

וְכַתוּב [וְ] אַחַר זֶה שְׁכַתוּב (בְּרַאשִׁית כט)
הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וְתַעֲמַד
מִלְדָּת. מִשׁוּם שְׁכַתוּב נִשְׁלְמוּ
אַרְבַּעָה עֲמוּדִים. הַפְּעַם אוֹדָה
אֶת ה', מִה הִטְעַם אֲמָרָה אוֹדָה
אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם? אֵלֹא
מִכָּאן, שֶׁכָּל זְמַן שְׁכַתוּב יִשְׂרָאֵל
בְּגִלוּת, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֵינוֹ שָׁלֵם.
בֹּא רָאָה, אֵף עַל גַּב שְׁשִׁלְשָׁה
בָּנִים הִיּוּ עַד שֶׁהוֹלִידָה אֶת
יְהוּדָה, הַפְּסָא לֹא הִשְׁלֵם, וּמִשׁוּם
כֵּן הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא
בְּכֻלָּם. וְעַל פִּן וְתַעֲמַד מִלְדָּת. מִה

אֲקָרִי בֵּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאֵתְדַבֵּק
בִּיה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (מִשְׁלִי ל) מִה שָׁמוּ וּמִה שֵׁם
בְּנוֹ כִּי תִדַע.

לָאָה, כִּד אוֹלִידָת לְרַאבוּבִין מִה כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית
כט) וּתְקָרָא אֶת שְׁמוֹ רַאבוּבִין. רַאבוּבִין
סִתָּם, בְּגִין דְּאֵתְפְּלִיל בְּתַלְתָּ סִטְרִין מִתְחַבְרִין
כְּחֻדָּא, שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מָאִי טַעְמָא לוֹי, כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (מַלְכִים א ז) לִיּוֹת, חֲבוּרָא דְכָל סִטְרִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִהְכָּא, דְּכְתוּב, (בְּרַאשִׁית מט)
יֵתֵר שְׂאֵת וְיֵתֵר עֵז, כְּתָרְגוּמוֹ בְּכִירוּתָא,
כְּהוֹנֵתָא, וּמַלְכוּתָא. וּמַלְכוּתוֹ בְּסִטְרָא דְגְבוּרָה
אִיהוּ, וְעַל דָּא רַאבוּבִין סִתָּם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא רַאוּ בֵּן סִתָּם, דְּאֵתְפְּלִיל
בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. יֵאָה הַכִּי הָוָה דְּעִתָּה.
(כ"א רְעוּתָא) דְּכְתוּב, (בְּרַאשִׁית כט) הַפְּעַם יִלְוֶה אִישִׁי
אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. בְּגִין דְּהָוָה
תְּלַתָּא דְּמִתְחַבְרִין כְּחֻדָּא.

וְתָא חֲזִי, דְּהִכָּא הוּא. דְּהָא רְתִיכָא עֲלָאָה,
אַבְהֵן וְדוּד מְלָפָא דְּאֵתְחַבֵּר בְּהוּ, וְכֻלְהוּ
אַרְבַּע אֵינוֹן רְתִיכִין עֲלָאִין, רְזָא דְשָׁמָא
קְדִישָׁא. וְעַל דָּא, רַאבוּבִין שְׁמֵעוֹן לוֹי, לְבַתֵּר
יְהוּדָה דִּירִית מַלְכוּ, וְעַל דָּא, כְּלָהוּ בְּאֵתֵר
דָּא.

וְכַתוּב (כ"א דָּא כְּתֵר דָּא דְכְתוּב) (בְּרַאשִׁית כט) הַפְּעַם אוֹדָה
אֶת ה' וְגו' (בְּרַאשִׁית כט) וְתַעֲמַד מִלְדָּת,
בְּגִין דְּהִכָּא אֲשַׁתְּכַלְלוּ אַרְבַּע סְמִכִין. הַפְּעַם
אוֹדָה אֶת ה', מָאִי טַעְמָא אֲמָרָה אוֹדָה אֶת ה'
בְּהֵאִי, וְלֹא בְּכֻלְהוּ. אֵלֹא מִהְכָּא, כָּל זְמַנָּא (דף
קנה ע"א) דְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, שְׁמָא קְדִישָׁא
לָאוּ שְׁלִים הוּא.

תָּא חֲזִי, אֵף עַל גַּב דְּתַלְתָּ בְּנִין הָווּ עַד
דְּאוֹלִידָת לִיהוּדָה, לָא שְׁלִים כְּרַסִּיא.

וּבְגִינֵי כֵן הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלְהוּ, וְעַל דָּא וְתַעֲמַד מִלְדָּת. מָאִי

ותַעַמַד, דְּקַיִמָא כְּרִסְיָא עַל סְמֻכּוּהִי. (ותַעַמַד עַד הַכָּא) וְתַעַמַד, דְּהָא עַד הַכָּא, וְתַעַמַד בְּיַחְוָדָא חַד, מִכָּאן וְלַתְתָּא עַלְמָא דְפִירוּדָא אִיהוּ. וְאִי תִימָא אֵינּוֹן תְּרִין בְּנִין דְּאוּלִידַת לְבָתֵר, כְּגוּוֹנָא דָּא. לָא, דְּהָא אֵינּוֹן תְּרִין בְּאֵלִין אַתְחַבְרוּ, בְּגִין דְּשִׂית סְטָרִין דְּעַלְמָא כַּחְדָּא אֵינּוֹן.

וְתָא חֲזִי, פְּלָהוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין, תְּקוּנִי דְכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עַלְמָא נִינְהוּ, לְאַתְתְּקִנָּא נְהוּרָא עַלְאָה אוּכְמָא כְּמָה דְאַתְחֲזִי, וְלְאַתְבָּא עַקְרָא דְכֻלָּא לְאַתְרִיהּ. פְּלָהוּ עַלְמִין כְּגוּוֹנָא חַד קַיִמִי, וּבְהַאי אֲשַׁתְּכַלֵּל עַלְמָא תַתְּאָה כְּגוּוֹנָא דְעַלְמָא דְלַעִילָא.

יִשְׁשַׁבֵּר זְבוּלוֹן, הַכָּא אֲשַׁתְּכַלְלוּ שִׂית בְּנִין, שִׂית סְטָרִין דְּעַלְמָא. כְּגוּוֹנָא דָּא, בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת אֵינּוֹן אַרְבַּע, וְאַתְחַבְרוּ בְּאֵלִין. וְאֵלִין אַרְבַּע קְשָׁרִין דְּמַתְחַבְּרָן בְּהוּ, וְאוּקְמוּהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים א' ז') וְכָל אַחֲרֵיהֶם בְּיָתָהּ, אַף עַל גַּב דְּבְנֵי שְׁפָחוֹת נִינְהוּ, בְּיָתָהּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אִי הַכִּי, הָא אֲתָמַר כָּל מָה דְּאוּלִיד עַלְמָא תַתְּאָה, פִּירוּדָא אִיהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית ב') וּמִשָּׁם יִפְרֹד, מָה תִימָא כְּיוֹסֵף וּבְנֵימִין, אִי תִימָא דְעַלְמָא חַד בְּהַנִּי, לָאוּ אִיהוּ. דְּהָא לָא נִפְקוּ מֵעַלְמָא עַלְאָה, וְעַלְמָא תַתְּאָה מָה דְּאוּלִידַת אוּלִידַת לְתַתְּאָ וְלָא לְעִילָא, וְאִי הַכִּי פִירוּדָא אִיהוּ.

אַתָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקִיָּה. אָמַר לִיה מְלָה דָּא סְתִים אִיהוּ, דְּהָא עַלְמָא עַלְאָה אֲתַתְּקִין בְּתְרִיסַר דְּאֵינּוֹן מְדִילִיָּה. אָבַל תָּא חֲזִי, רְזָא דְמְלָה, בְּכָל זְמָנָא צְדִיק מֵעַלְמָא תַתְּאָה נְפִיק וְעִיל, בֵּיה עִיל וּמְנִיָּה נְפִיק. וּבְגִין כֶּף, אַתְבְּנֵי בְּאַתֵר דָּא, וְעַקְרָא הוּא לְעִילָא וְעַקְרָא

זֶה וְתַעַמַד? שְׁעַמַד הַכָּסָא עַל תּוֹמְכִיו.

[ותַעַמַד עַד כָּאן] וְתַעַמַד, שְׁהֵנָּה עַד כָּאן וְתַעַמַד, בְּיַחְוָד אַחֵר. מִכָּאן וְלַמְטָה הוּא עוֹלָם הַפְּרוּד. וְאִם תֹּאמַר, אוֹתָם שְׁנֵי הַבָּנִים שְׁהוּלִידָה אַחֵר כֶּף כְּמוֹ זֶה? לָא שְׁהָרִי אוֹתָם הַשְּׁנַיִם הַתְּחַבְּרוּ עִם אֵלוּ, מִשּׁוּם שְׁשִׁשֶׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם יַחַד.

וְכֹא וּרְאָה, כָּל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים הֵם תְּקוּנִיָּה שֶׁל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְתַמְנָן הָאוּר הָעֵלְיוֹן הַשְּׁחוּר כְּמוֹ שְׂרָאוּי, וְלְהַשִּׁיב אֶת עַקְר הַכָּל לְמִקוּמוֹ. כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ אַחַד עוֹמְדִים, וּבְזֶה נִשְׁלַם הָעוֹלָם הַתְּחוּתוֹן כְּמוֹ שְׁהָעוֹלָם שֶׁלְמַעְלָה.

יִשְׁשַׁבֵּר זְבוּלוֹן, כָּאן נִשְׁלְמוּ שְׁשֵׁה בָנִים, שְׁשִׁשֶׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵּן בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת הֵם אַרְבַּע, וְהַתְּחַבְּרוּ עִם אֵלוּ, וְאֵלוּ אַרְבַּעַת הַקְּשָׁרִים שֶׁמַּתְחַבְּרִים בֵּהֶם, וּבְאַרְוָה. וְעַל כֵּן כְּתוּב (מלכים א' ז') וְכָל אַחֲרֵיהֶם בְּיָתָהּ. אַף עַל גַּב שְׁבְנֵי שְׁפָחוֹת הֵם - בְּיָתָהּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אִם כֶּף, הָרִי נֹאמַר, כָּל מָה שְׁהוּלִיד הָעוֹלָם הַתְּחוּתוֹן הוּא פְּרוּד, שְׁהָרִי כְּתוּב וּמִשָּׁם יִפְרֹד. מָה תֹּאמַר כְּיוֹסֵף וּבְנֵימִין? אִם תֹּאמַר שְׁעוֹלָם אַחַד בְּאֵלָה - זֶה אֵינּוּ, שְׁהָרִי לָא יֵצְאוּ מִן הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, וְהָעוֹלָם הַתְּחוּתוֹן - מָה שְׁהוּלִיד, הוּלִיד לְמַטָּה וְלֹא לְמַעְלָה, וְאִם כֶּף הוּא פְּרוּד.

כָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוֹ. אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה הוּא נִסְתֵּר, שְׁהָרִי הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן הַתְּתַמְנָן בְּשְׁנַיִם עֶשֶׂר שֶׁל אוֹתָם מְשַׁלוּ. אָבַל בֹּא רְאָה סוּד הַדְּבַר, בְּכָל זְמַן הַצְּדִיק מִהָעוֹלָם הַתְּחוּתוֹן יוֹצֵא וּנְכַנֵּס, בּוֹ נְכַנֵּס וּמְמַנְנוּ יוֹצֵא, וּמִשּׁוּם כֶּף נְכַנְּה בְּמִקוּם הַזֶּה, וְהַעֲקַר הוּא

למעלה, והעקר הוא למטה, [צדיק, בו נכנס בו יוצא] והוא תמיד בעולם התחתון לעולם, פתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה.

בא ראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא. כשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיוצא הוא בסוד של בנימין. זהו שכתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה. מי נפשה? זה הצדיק שיוצא ממנה.

זה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר באותם למעלה. מה פתוב? ואביו קרא לו בנימין, בן זמין. שהרי התעלה למעלה בעולם העליון. שכאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו. ועל פן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון. משום כך יוסף ובנימין וכל השנים עשר, כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם אודה את ה'. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב ישרים ועדה. בכל לבב? בכל לב הנה צריך להיות! אלא דוד בסוד עליון של השם הקדוש רצה להודות לקדוש ברוך הוא. אודה ה' בכל לבב - ביצר טוב וביצר רע, ואלו שני הצדדים, אחד זמין ואחד שמאל.

בסוד ישרים ועדה - אלו הם שאר הצדדים של העולם הזה, שהרי לבב כמו צפון ודרום. בסוד ישרים - אלו הם שאר צדדי העולם, שהם ששה כמו שלמעלה. ועדה - זהו המקום של יהודה, וכתוב (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרן. כאן במקום אחד

הוא לתתא, (כ"א צדיק ביה עייל ביה נפיק) ובעלמא תתאה (דף קנה ע"ב) איהו תדיר לעולם, פתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה.

הא חזי בהאי עלמא תתאה, צדיק ביה עייל ומניה נפיק, פד עייל, איהו ברזא דיוסף הצדיק, פד נפיק ברזא דבנימין הדא הוא דכתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה, מאן נפשה, דא צדיק דנפיק מנה.

ודא בנימין, נקרא בן אוני, דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפירודא, ואשתארו חד סרי באינון לעילא. מה כתיב ואביו קרא לו בנימין בן זמין, דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה. דכד אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה. ועל דא צדיק בעלמא תתאה עייל ונפק, בגין כך יוסף ובנימין וכלהו תריסר, כגוונא דלעילא ביחודא חד. הפעם אודה את ה', (בראשית כט) רבי שמעון

פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב ישרים ועדה, בכל לבב, בכל לב מיבעי ליה. אלא, דוד ברזא עלאה דשמא קדישא, קא בעי ליה לאודאה ליה לקדשא בריך הוא, אודה ה' בכל לבב ביצר טוב וביצר רע, ואלין תרין סטרין, חד זמינא וחד שמאלא.

בסוד ישרים ועדה, אלין אינון שאר סטרין דהאי עלמא, דהא לבב, כגוונא דדרום וצפון. בסוד ישרים, אלין אינון שאר סטרי עלמא, דאינון שית כגוונא דלעילא. ועדה, דא הוא אתר דיהודה, וכתוב, (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב, (הושע יב) ויהודה עוד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרן, הקא באתר חד קאמר, דכתיב נגד אלהים אומרן. דהא לגבי האי

נאמר, שכתוב נגד אלהים
אזמר, שהרי לדרגה הזו אמר
שירה, לחבר אותה לימין.

בא ראה, יהודה אחוז בכל
הצדדים. אחוז בדרום, אחוז
במזרח. שהרי הוא בא מצד
השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז
בדרום, משום שהוא הולך לימין
ונאחז בגוף. משום כן, הפעם
אודה את ה'. ותעמד מלדת.
ותעמד, שעמדה בקיום של
הברית פראוי, שהרי הכל נתקן
מרכבה קדושה.

רבי שמעון יצא לקריה. הודמן
לו רבי אבא ורבי חייא ורבי
יוסי. כיון שראה אותם, אמר,
התחדשות של התורה צריך כאן.
ישבו שלשת אלה [מים]. כשצצה
ללכת, פתח כל אחד מהם
בפסוק.

רבי אבא פתח ואמר, וה' אמר אל
אל אברהם אחרי הפרד לוט
מעמו, שא נא עיניך וראה וגו'.
וכי לפי הראיה של אברהם יורש
את הארץ, ולא יותר? עד כמה
רואה בן אדם? שלש פרסאות,
או ארבע או חמש פרסאות,
והוא אומר כי את כל הארץ אשר
אתה ראה וגו'!

אלא, כיון שארבעת הצדדים
של העולם רואה, את כל הארץ
רואה. שהרי ארבעת הצדדים
של העולם הם כללו של כל
העולם. עוד, הרים אותו הקדוש
ברוך הוא על ארץ ישראל
והראה לו שהיא קשורה בצדדי
העולם, והיה רואה את הכל.
כמו כן, מי שרואה את רבי
שמעון, רואה את כל העולם,
השמחה של מעלה ומטה.

פתח רבי חייא ואמר, הארץ
אשר אתה שוכב עליה לך אתגנה
ולזרעך, וכי אותו המקום לבדו
הבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

דרגא קאמר שירתא, לחברא ליה בימינא.
תא חזי, יהודה אחיד בכל סטרין, אחיד
בדרום ואחיד במזרח. דהא איהו מסטר
שמאלא קא אתיא, ושירותיה בצפון ואחיד
בדרום, בגין דאיהו אזיל לימינא ואתאחיד
בגופא, בגין כן (בראשית כט) הפעם אודה את ה'.
ותעמד מלדת, ותעמד, דקיימא בקיימא
דקיימא כדקא יאות, דהא אתתקן כללא
רתיכא קדישא.

רבי שמעון נפק לקרייתא, אזדמן ליה רבי
אבא ורבי חייא ורבי יוסי, כיון דחמא
לון, אמר חדותתי דאורייתא אצטריך הקא,
יתבו תלתא אלין, (ס"א יומין) כד בעא למיזל,
פתח כל חד וחד קרא.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית יג) וה' אמר אל
אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו', שא
נא עיניך וראה וגו'. וכי לפנים חזו דאברהם
ירית ארעא ולא יתיר. עד כמה חמי בר נש,
תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי, ואיהו
אמר (בראשית יג) כי את כל הארץ אשר אתה
רואה וגו'.

אלא, כיון דארבע סטרין דעלמא חמי, כל
ארעא חמי. דהא ארבע סטרי
דעלמא, כללא דכל עלמא. תו, זקף ליה
קדשא בריך הוא על ארעא דישראל, (דף קנו
ו"א) ואחמי ליה דאיהי קשירא בסטרי
דעלמא, והוה חמי כללא. כגוונא דא, מאן
דחמי ליה לרבי שמעון, כל עלמא חמי,
חדוותא דעילא ותתא.

פתח רבי חייא ואמר (בראשית כח) הארץ אשר
אתה שוכב עליה לך אתגנה ולזרעך,
וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קדשא
ברוך הוא, דהא ארבע אמין או חמשא הוו

שְׁהָרִי אַרְבַּע אַמּוֹת או חֲמֵשׁ הָיוּ
וְלֹא יוֹתֵר? אֵלֶּא בְּאוֹתוֹ זְמַן,
בְּאוֹתָם אַרְבַּע אַמּוֹת קָפַל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.
נִמְצָא שְׁאוֹתוֹ מְקוּם הוּא הַכֶּלֶל
שֶׁל כָּל הָאֶרֶץ. וּמָה אוֹתוֹ הַמְּקוּם
הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאֶרֶץ - רַבִּי
שִׁמְעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאוּר שֶׁל כָּל
הָאֶרֶץ, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה
שֶׁשְׁקוּל כָּכֵל הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפְּעַם
אוֹדָה אֶת ה', וְכִי בְּכָל מָה
שֶׁהוֹלִידָה לֹא רָאוּי לְהוֹדוֹת
לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵלֶּא בְּזָה?
אֵלֶּא יְהוּדָה הוּא הַבֵּן הַרְבִּיעִי
לְכַפְּסָא, וְהוּא מְשָׁלִים אֶת הַכַּפְּסָא.
וּמִשּׁוּם כֶּף יְהוּדָה לְבַדּוֹ תִּקּוֹן
הַכַּפְּסָא וְתוֹמָךְ שֶׁל כָּל הַתּוֹמְכִים.
[שְׁחָיו שְׁלֹשָׁה, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעִקֵּב, וְאֵן בֶּן דָּוִד
מִיְהוּדָה וְהַשְּׁלִים הַכַּפְּסָא, וְעַל כֶּף נִקְרָא יְהוּדָה,
שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, וְהַדְּלִ"ת (אַרְבַּע רִגְלוֹ)
מִרְגְּלוֹת הַכַּפְּסָא] רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁמְּאִיר
אֶת כָּל הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה וְכַמָּה
מְאוּרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלוֹ, עַל
אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

וַיִּרְדֵּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים
וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשֻׁדָּה. רַבִּי יִצְחָק
פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ
מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ
מְלָאָה הָאֶרֶץ קִנְיָנָךְ. הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּאֵרוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלֶּא מִי
יָכוֹל לְמַנּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהִנֵּה פְּמָה צְבָאוֹת
וּמַחְנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין
לָהֶם חֲשׁבוֹן, וְכָלֵם בְּפַעַם אַחַת,
כְּמוֹ פְּטִישׁ שֶׁמוּצִיא זִיקִים לְכָל
הַצְּדָדִים בְּפַעַם אַחַת, כֶּף הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מוּצִיא פְּמָה מִיָּנִים
וּמַחְנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין
לָהֶם חֲשׁבוֹן, וְכָלֵם בְּפַעַם אַחַת.
בֹּא רְאֵה, בְּדַבּוּר וּבְרוּחַ יְחִד
נַעֲשֶׂה הָעוֹלָם, שֶׁפְּתוּב בְּדָבָר ה'
שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּו כָּל
צְבָאָם. בְּדָבָר ה' - זֶה הַדַּבּוּר.

וְלֹא יוֹתֵר. אֵלֶּא, בְּזַמְנָא הַהוּא, בְּאִינוּן אַרְבַּע
אַמִּין, כְּפִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל. אֲשַׁתְּפַח הַהוּא אֶתְר כָּלֵלֵא דְכָל
אַרְעָא, וּמָה הַהוּא אֶתְר אִיהוּ כָּלֵלֵא דְכָל
אַרְעָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאִיהוּ בּוּצִינָא דְכָל
אַרְעָא, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה דְשְׁקוּל כָּכֵל
עֲלֵמָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה',
וְכִי בְּכָלֵהוּ דְאוֹלִידָת, לֹא אֲתַחֲזִי
לְאוֹדָאָה לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלֶּא בְּהֵאִי.
אֵלֶּא יְהוּדָה אִיהוּ בְּרָא רַבִּיעֵאָה לְפְרִסְיָא,
וְאִיהוּ אֲשָׁלִים לְפְרִסְיָא. וּבְגִין כֶּף, יְהוּדָה
בְּלַחֲדוּדֵי, תִּקּוֹנָא דְפְרִסְיָא וְסַמְכָא דְכָלֵהוּ
סְמְכִין. (נ"א דְמוֹ תְּלַת, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעִקֵּב וּבְרִין אֲתָא דָּוִד מִיְהוּדָה
וְאֲשָׁלִים לְכַרְסִיָּא, וְעַל כֶּף אֲקַרְבִי וְהוּדָה דְאִיהוּ שְׁמָא קְדִישָׁא וְהַדְּלִ"ת (ס"א
ד' רִגְלוֹתוֹ) מִרְגְּלוֹתוֹ דְכַרְסִיָּא) רַבִּי שִׁמְעוֹן דְנִהִיר כָּל
עֲלֵמָא בְּאוּרִייתָא וְכַמָּה בּוּצִינִין נְהָרִין בְּגִינֵיהּ,
עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

וַיִּרְדֵּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים
בְּשֻׁדָּה. (בְּרֵאשִׁית ל) רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר,
(תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֵם בְּחֻכְמָה
עֲשִׂיתָ מְלָאָה הָאֶרֶץ קִנְיָנָךְ. הֵאִי קְרָא
אוּקְמוּהָ, בְּכַמָּה אֶתְר. אֵלֶּא, מֵאֵן יָכִיל לְמַמְנֵי
עוּבְדוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כְּמָה חִילִין
וּמִשְׁרִיין, מְשַׁנְיין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן
חוּשְׁבָנָא. וְכָלֵהוּ בְּזַמְנָא חֲדָא, כְּמַרְזָפָא
דְּאַפִּיק זִיקִין לְכָל סַטְרִין בְּזַמְנָא חֲדָא. כֶּף
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲפִיק פְּמָה זִינִין וּמִשְׁרִיין
מְשַׁנְיין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָנָא וְכָלֵהוּ
בְּזַמְנָא חֲדָא.

תָּא חֲזִי, בְּדַבּוּרָא וּבְרוּחָא כְּחֲדָא, אֲתַעְבִּיד
עֲלֵמָא, דְכַתִּיב (תְּהִלִּים לג) בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם
נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּו כָּל צְבָאָם. בְּדָבָר ה', דָּא

וברוח פיו - זו הרוח. זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולמות, הוציא אור נסתר אחד, שמהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון. ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אמן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, רוצה להתקשר למטה. ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר בקשר שלמעלה, מוציא את כל החילות והמחנות למינים רבים. זהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכך מה שבארץ כף גם למעלה, ואין לה דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה. משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה. בא ראה, כתוב תני נא לי מודדאי בנה. לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר, שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחותה ביצקב לא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

דבורא. וברוח פיו, דא רוחא. דא בלא דא לא אזיל, ואתפליל דא בדא, ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

הא חזי כד בעא קדשא בריה הוא למברי עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה. דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין. ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה. תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, בעי לאתקשרא לעילא, (דף קנו ע"ב) בעי לאתקשרא לתתא, ובקשורא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא. והאי נהורא דלא נהיר, בקשורא דלעילא, אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכך מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לה מלה זעירא בהאי עלמא, דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

הא חזי כתיב, (בראשית ל) תני נא לי מודדאי בנה. לאו דודאים אולידו לה לרחל, אלא קדשא בריה הוא קא גלגל מלה על ידי דאינון דודאים. בגין דיפוק יששכר, דאחיד באורייתא יתיר מפלהו שבטין. בגין דהא רחל אחידא ביה ביצקב, לא שבקת ליה לגבי לאה. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

הם גָּרְמוּ דִּיפּוּק יִשְׁשַׁכֵּר לְעֵלְמָא, בְּגִין
מְשׁוּם שְׁמַעְלָה הָרִיחַ שֶׁל הַתּוֹרָה
לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ
שְׁכַתוֹב הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְכוּ',
וְכַתוּב וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלֵּילָה הוּא,
הוּא וְדָאִי, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׁהַעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן הוּא שְׁנֹסְתָר וְלֹא נִגְלָה,
מְשׁוּם שְׁהָרִי הַתּוֹרָה יוֹצֵאת
מִהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

וּבְבִרָא מְקוּם הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא
שֶׁלֹּא הַתְּגִלָּה, וְהָרִי נֹאֲמַר וְעַבְד
הַלּוּי הוּא, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ מִמֶּנּוּ
בְּרֻכּוֹת לְכָל, וַיִּשְׁשַׁכֵּר נֶאֱחָז בּוֹ,
וְעַל כֵּן קוֹרְאִים עַץ הַחַיִּים, הָעֵץ
שֶׁלֹּאֹתָם הַחַיִּים הָעֲלִיּוֹנִים שְׁנֹקְרָא
הוּא וְלֹא אִתָּהּ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַדּוֹדָאִים הִלְלוּ
פְתַחוּ אֶת מַעֲיָה שֶׁל רַחֵל - לֹא,
שֶׁהִנֵּה כְּתוּב וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְלֹא דָבָר אַחֵר. מְשׁוּם שְׁאוֹתָם
הַדּוֹדָאִים, אִף עַל פִּי שְׁכַחַם
לְמַעַלָּה, בְּאוֹתוֹ הִפְחַ שְׁלָהֶם לֹא
מִתְּמַנֶּה פְקִידַת הַבְּנִים, שְׁהָרִי
הַבְּנִים תְּלוּיִים בְּמִזְל, וְלֹא בְּדָבָר
אַחֵר. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהִנֵּה הֵם נִכְרְאוּ
לְחַנּוּם - לֹא, שְׁהָרִי אֶפְלוּ לְדָבָר
הַזֶּה הֵם סִיוַע לְאוֹתָם שְׁמַתְעַכְבִּים,
וְאִינִם עֲקָרוֹת, וְלֹא נִגְזַר עֲלֵיהֶם
אֶלָּא בְּמִזְל.

וְהַצֵּא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וְתֹאמַר אֵלֵי
תְּבוֹא וְגו'. הַדָּבָר הַזֶּה הוּא
חֲצִפְפָּה? אִינּוּ כֵּן, אֶלָּא מִכַּאֵן
לְמַדְנּוּ עֲנוּתְנוּתָהּ שֶׁל לָאָה, שֶׁלֹּא
אִמְרָה דְּבָר לִפְנֵי אַחוֹתָהּ, וְהִיא
הַקְּדִימָה לְדָרְךָ וְאִמְרָה לּוֹ בְּחַשְׁאֵי
וְהוֹדִיעָה לּוֹ, שְׁהָרִי זֶה הִנֵּה בְּרִשׁוֹת
רַחֵל, שְׁכַתוּב כִּי שָׁכַר שְׁכָרְתִּיךָ.
מִרַחֵל נִטְלָה רִשׁוֹת. וְכִדִּי שֶׁלֹּא יָרַע
בְּעֵינֵי רַחֵל, אִמְרָה לּוֹ בְּחוּץ, וְלֹא
בְּבֵית.

הָזֶה, דְּכַתִּיב, (ש) פִּי שְׁכוֹר שְׁכָרְתִּיךָ, מִרַחֵל נִטְלָת רִשׁוֹ, וּבְגִין דְּלֹא
יִבְאִישׁ בְּעֵינָאָה דְּרַחֵל, אִמְרָה לִיהָ לְבָר וְלֹא בְּבֵיתָא.

אִינּוֹן גָּרְמוּ דִּיפּוּק יִשְׁשַׁכֵּר לְעֵלְמָא, בְּגִין
דְּסָלִיק רִיחָא דְּאוֹרֵייתָא, קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב (שיר השירים ז)
הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְגו'. וְכַתִּיב, (בראשית ל)
וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלֵּילָה הוּא. הוּא וְדָאִי, וְהָא
אוֹקְמוּהָ, דְּעֵלְמָא עֲלָאָה. הוּא, דְּסָתִים וְלֹא
גִלְיָא, בְּגִין דְּהָא אוֹרֵייתָא מֵעֵלְמָא עֲלָאָה
נִפְקַת.

וּבְבִרָא אִתֵּר, עֵלְמָא עֲלָאָה. הוּא, דְּלֹא
אֲתַגְלִיא, וְהָא אֲתַמֵּר, (במדבר יח) וְעַבְד
הַלּוּי הוּא, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא מַנְיָה בְּרַכָּאן
לְכָלָא, וַיִּשְׁשַׁכֵּר בֵּיה אֲתַאֲחִיד, וְעַל דָּא קְרִינָן
עַץ הַחַיִּים, אֵילָנָא דְּאִינּוֹן חַיִּין עֲלָאִין,
דְּאִקְרִי הוּא וְלֹא אִתָּהּ.

וְאִי תִימָא דְּאֵלִין דּוֹדָאִים פְּתַחוּ מַעְהָא
דְּרַחֵל. לָאוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע
אֱלֹהִים אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ, קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְלֹא מְלָה אַחְרָא. בְּגִין דְּאִינּוֹן דּוֹדָאִים,
אִף עַל גַּב דְּחִילָא דְּלַהוֹן לְעֵילָא. בְּהַהוּא
חִילָא דְּלַהוֹן, לֹא אֲתַמְנִי פְקִידָא דְּבְנִין, דְּהָא
בְּנִין בְּמִזְלָא תְּלִיין, וְלָאוּ בְּמִלָּה אַחְרָא. וְאִי
תִימָא דְּהָא אִינּוֹן לְמַגְנָא אֲתַבְּרִיאוּ, לָאוּ,
דְּהָא אֶפְילוּ (דף קנו ע"א) לְמִלָּה דָּא, סִיוַעַא
אִינּוֹן לְאִינּוֹן דְּמַתְעַכְבִּי, וְלָאוּ אִינּוֹן עֲקָרָאן,
וְלֹא אֲתַגְזַר עֲלֵיהוּ אֶלָּא בְּמִזְלָא.

וְהַצֵּא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וְתֹאמַר אֵלֵי תְּבוֹא וְגו'.
(בראשית ל) הָאִי מְלָה חֲצִיפּוֹתָא אִיהוּ.
לָאוּ אִיהוּ הַכִּי, אֶלָּא מְהַכָּא אוֹלִיפְנָא,
עֲנוּתְנוּתָא דְּלָאָה, דְּלֹא אִמְרָה קָמִי אַחְתָּהּ
מִיָּדִי, וְאִיהִי אִקְדִּימַת לְאוֹרְחָא, וְאִמְרָה לִיהָ
בְּחַשְׁאֵי, וְאוֹדְעָא לִיהָ. דְּהָא בְּרִשׁוֹתָא דְּרַחֵל

הָזֶה, דְּכַתִּיב, (ש) פִּי שְׁכוֹר שְׁכָרְתִּיךָ, מִרַחֵל נִטְלָת רִשׁוֹ, וּבְגִין דְּלֹא
יִבְאִישׁ בְּעֵינָאָה דְּרַחֵל, אִמְרָה לִיהָ לְבָר וְלֹא בְּבֵיתָא.

וְרָא עוֹד אֶלָּא פִּתְחָא מִשְׁכְּנָא דְלֵאָה (לְבַר),
נִפְקֵת לְבַר, וְעֵיילת לִיה לְיַעֲקֹב בְּפִתְחָא
דְלְבַר, עַד לָא יִיעוּל לְמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל. מָאִי
טַעמָא, בְּגִין דְלֵא תִימָא מְלָה קָמִי דְרַחֵל, וְלֵא
תַחְצִיף קָמִי אַחְתָּהָא. וְלֵא עוֹד, אֶלָּא אָמְרָה
לֵאָה, אִי יִיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל, לָאו
דִּין הוּא לְאַפְקִיָּה מִתַּמְזָן, בְּגִין כֶּף אַקְדִּימַת
לִיה לְבַר.

וְרָא עוֹד, אֶלָּא בְּפִתְחָא שְׁל מִשְׁכְּנָא
לֵאָה [לחיו] יִצְאָה הַחוּצָה,
וְהַכְנִיסָה אֶת יַעֲקֹב בְּפִתְחָא
שְׁבַחוּץ טָרַם שְׂיַכְנִס לְמִשְׁכְּנָא
רַחֵל. מָה הַטַּעַם? כִּדִּי שְׁלֵא
תֹאמַר דְבַר לְפָנֵי רַחֵל, וְלֵא
תַתְּחַצֵּף לְפָנֵי אַחוּתָהּ. וְלֵא עוֹד,
אֶלָּא אָמְרָה לֵאָה, אִם יַכְנִס יַעֲקֹב
לְמִשְׁכְּנָא רַחֵל, אִינוּ דִּין לְהוֹצִיאֹ
מִשָּׁם, מִשּׁוּם כֶּף הַקְדִּימָה לוֹ
בַחוּץ.

וְכֹרְ הַאי לְמָה, אֶלָּא לֵאָה רוּחָא דְקוּדְשָׁא
אַתְעֵרַת בָּהּ, וְיַדְעַת דְכָל הַנִּי שְׁבֻטִין
עֲלֵאִין, כְּלֵהוּ קְדִישִׁין, יַפְקוּן מִנָּה, וְדַחֲקַת
שְׁעֵתָא, בְּחִבִּיבוּתָא לְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא, וּבְגִין
כֶּף הַיָּא קְרֵאת לֹון שְׁמָהּ, בְּרִזָּא דְחֻכְמָתָא.

וְכֹרְ זֶה לְמָה? אֶלָּא שְׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
הַתְּעוֹרְרָה בְּלֵאָה, וְיַדְעָה שְׁכָל
הַשְּׁבֻטִים הַעֲלִיּוֹנִים הַלְלוּ, כָּלֵם
קְדוּשִׁים, יִצְאוּ מִמֶּנָּה, וְדַחֲקָה
הַשְּׁעָרָה בְּחִבִּיבוּת לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף קְרֵאתָ לְהֵם
שְׁמוֹת בְּסוּד הַחֻכְמָה.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ אֶזְלִי בְּאוּרְקָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, בְּכָל זְמַנָּא
דְּאֶזְלִינָן בְּאוּרְקָא, וְלַעֲיָנָן בְּאוּרִייתָא,
קְדָשָׁא בְרִיף הוּא מְרַחֵשׁ לָן נְסִינָא, וְהַשְׁתָּא
אוּרְקָא דָּא אַרִיף לָן, נִתְעַסַּק בְּאוּרִייתָא,
וְקְדָשָׁא בְרִיף הוּא יִזְדַּוּג בְּהַדָּן.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא,
בְּכָל פַּעַם [שאנו] הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְרַחֵשׁ לָנוּ נְסִים, וְכַעַת
הַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲרַכָּה לָנוּ, נִתְעַסַּק
בַּתּוֹרָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִתְחַבֵּר עִמָּנוּ.

פִּתְחָ רַבִּי חֲזִיא וְאָמַר, (שְׁמוֹת יב) בְּרֵאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב
תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתִיב, (דְּבָרִים טז) שְׁבַעַת יָמִים
תֹּאכְל עֲלִיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי כְּתִיב,
הַאי מְלָה אִתְעֵרוּ בָּהּ חֲבֵרִיאָא. אָבַל תָּא חֲזִי,
כִּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא.
כִּד בְּעָא קְדָשָׁא בְרִיף הוּא לְקַרְבָּא לֹון לְגַבִּיָּה,
יְהִב לֹון אַתְר דְּלָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי, מָאן עֲנִי.
דָּא דוּד מְלַפָּא, דְּכְתִיב בִּיה (תְּהִלִּים מו) כִּי עֲנִי
וְאָבִיוֹן אָנִי.

פִּתְחָ רַבִּי חֲזִיא וְאָמַר, (שְׁמוֹת יב)
בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתוּב (דְּבָרִים
טז) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכְל עֲלִיו מִצּוֹת
לָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי כְּתוּב. בְּדְבַר
הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים. אָבַל
כִּא רָאָה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְּרִשׁוּת אַחְרָת.
כְּשֶׁרָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַרְב
אוֹתָם אֵלָיו, נָתַן לָהֶם מְקוֹם שֶׁל
לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי. מִי הָעֲנִי? זֶה
דוּד הַמְּלָךְ, שְׁכְּתוּב בּוֹ (תְּהִלִּים פו)
כִּי עֲנִי וְאָבִיוֹן אָנִי.

וְהַאי לָחֶם עֲנִי אֲקָרִי מִצָּה, נוֹקְבָא בְּלָא
דְּכוּרָא, מְסַפְּנוּתָא הוּוּ, אִתְקַרְיָבוּ לְגַבִּי
מִצָּה בְּקַדְמִיתָא, כִּינּוּן דְּקַרְיָבוּ לֹון יְתִיר, עֵייל
לֹון קְדָשָׁא בְרִיף הוּא בְּדֶרֶגֶן אַתְרֵינָן,

וְלָחֶם עֲנִי הַזֶּה נִקְרָא מִצָּה, נִקְבָּה
בְּלִי זְכַר הִיא עֲנִי. הַתְּקַרְבוּ לְמִצָּה
בְּהִתְחַלָּה. כִּינּוּן שְׁקַרְבוּ אוֹתָם
יוֹתֵר, הַכְנִיס אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּדֶרֶגוֹת אַחְרוֹת, וְהִתְחַבֵּר

זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בדכור, נקרא מצוה, בתוספת וא"ו. זהו שכתוב (דברים ל) כי המצוה הזאת. משום כך מצה בראשונה, ואחר כך מצוה. בעודם הולכים שמעו קול אחד שאומר: גרוד של רוצחים אורבים בדרך, סטו למעלה, אל תרדו לטירה חסרת הגג שלמטה. אמר רבי יוסי, מזה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמר את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים תזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הזו, נראה דבר, או יתרחש לנו נס.

הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה? אמר, אני מאנשי ארקא. אמר לו, ושם יש בני אדם? אמר, כן, וזרעים וקוצרים, מהם במראה אחר משנים ממני, ועליתי אליכם להפיר מפם, מה שמה של הארץ שאתם בה?

אמר לו, ארץ, משום שפאן שורה ארץ החיים, שכתוב (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם. מזו יצא לחם? בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו. תמהו. אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, וזכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הזה מארץ החיים, ואחר כך לחם מן השמים, הלחם הזה, והנה בארנו את הדבר.

עוד היה אומר, שאדם, כשיוצא לחם, מתעורר לדעת ולהפיר. כך

ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה פד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו, הדיא הוא דכתיב, (דברים ל) כי המצוה הזאת.

בגיני כך, מצה בקדמיתא, ולבחר מצוה. עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא דאמר, טופסרא דקטנון, עקימן באורחא, סטו לעילא, לא תחתון בקוסטרא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע מינה, דקדשא בריך הוא בעי לנטרא אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין טרין תקיפין, אמרו, הואיל וקדשא בריך הוא בעא באורחא דא, מלה נחמי או ניפא (תרחיש) אתרחיש לן.

אזלי, יתבי גבי בקיעי דטנרא. סליק לון חד בר נש, תוהו, אמר רבי יוסי מאן את. אמר מאנשי ארקא אנא, אמר ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין וחצדין, מנייהו בחיזו אתרא משניין מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה.

אמר ליה, ארץ, בגין דהכא ארץ החיים שריא, דכתיב, (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי נפיק, לאו משבעת המינים. אדהכי עאל לאתריה. תוהו, אמרו ודאי קדשא בריך הוא בעי לאתערא לן במלה.

אמר רבי חייא, ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה. בפסח, דיהב לון קדשא בריך הוא לישראל לחם דא, מארעא דחיי, ולבחר לחם מן השמים, לחם דא, והא אוקימנא מלה.

תו הוה אומר, דבר (דף קנו ע"ב) נש, פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי, עד דאטעים לעולם הזה, לא ידע דבר עד שטועם לחם. פיון שאוכל

כְּשֵׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּבַר, עַד שֶׁהֻטְעוּ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ הַזֶּה, שְׁכַתּוֹב אָרֶץ מְמֹנָה יֵצֵא לֶחֶם, וְאֵז נִכְנָסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינּוֹק לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִפִּיר עַד שְׁטוּעִם לֶחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בַּדְּבָרִים שֶׁלְמַעַלָּה עַד שֶׁאֶכְלוּ לֶחֶם עֲלִיּוֹן, וְאֵז יָדְעוּ וְהִפִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאֵי אֶרֶץ הַזֶּה, וְלֹא יִכְלוּ, עַד שֶׁטְעָמוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, וּמִי הוּא? שְׁמַיִם, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵז יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְעַד שֶׁאֶכְלוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ מְקוֹם, [וְעַד שֶׁלֹּא אֶכְלוּ לֶחֶם בְּאֵלֵי הַמְּקוֹמוֹת] לֹא יָדְעוּ דְּבַר וְלֹא הִפִּירוּ.

בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ. אָמַר, וַדַּאי עַל זֶה הָעִיר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה, וְעַל כֵּן הִרְאִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הִזֶּה הַלֶּחֶם. קָמוּ וְהִלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רָאוּ שְׁנֵי פְרוֹת, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵינִי לָנוּ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׂאִינּוּ זָכָר וְנִקְבָּה, וְכָל מֵה שֶׁבְּאֶרֶץ - כֶּף גַּם בֵּינָם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַּ וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וְגו'. וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ, מִיָּנִין יָדְעָה? הֲרֵי אָמְרוּ שְׂגָעָה הַחֲמוֹר, וְלָאָה יָדְעָה וַיֵּצְאֶה אֵלָיו, וְגַרְם לוֹ שֵׁיִצְא מְמֹנָה יִשְׁשָׁכֵר. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם אֶלָּא גָרַם, שֶׁהַחֲמוֹר גָּרַם לוֹ. אָמְרָה לָאָה: וַדַּאי יָדַעְתִּי שְׂאֵם יִכְנַס יַעֲקֹב לְמִשְׁכַּן רַחֵל, אֵינִי

נִהְיָא. פִּינִין דְּאֶכִּיל נִהְיָא, אֲתַעַר לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא. כֶּף כֶּף נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעֵי מַדִּי, עַד דְּאֻטְעִים לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֶחֶם מֵהַאי אָרֶץ, דְּכַתִּיב אָרֶץ מְמֹנָה יֵצֵא לֶחֶם, וּכְדִין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא לִיהַ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וַיִּנּוּקָא לֹא יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, עַד דְּטְעִים נִהְיָא דְהַאי עֲלֵמָא.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְּמַלְיָן דְּלַעֲיִלָּא, עַד דְּאֶכְלוּ לֶחֶם עֲלָאָה, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲשַׁתְּמוּדְעוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר וּבְעָא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּינִדְעוּן יִשְׂרָאֵל יִתִּיר, בַּהֵהוּא אֲתֵר דְּאֲתַחְזִי לְהַאי אָרֶץ. וְלֹא יִכִּילוּ, עַד דְּטְעָמוּ לֶחֶם, מֵהֵהוּא אֲתֵר, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמַיִם. דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲסַתְּפְלוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר, וְעַד דְּאֶכְלוּ לֶחֶם מֵהֵהוּא אֲתֵר, (כ"א וְעַד דְּלֹא אֶכְלוּ לֶחֶם מֵאֵלֵין אֲתֵרִי) לֹא יָדְעוּ מִיָּדֵי וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ.

אָתָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּה. אָמַר, וַדַּאי עַל דָּא אֲתַעַר לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי, וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דִּישְׂרָאֵל לְמַנְדַּע, לֶחֶם הָוָה. קָמוּ וְאִזְלוּ, עַד דְּהָיוּ אִזְלוּ, חֲמוֹ תְרֵי דְרַמוּסְקִין, חַד דְּבַר וְחַד נוֹקְבָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לִית לָן מְלָה בְּעֲלֵמָא, דְּלֹא הָוִי דְּבַר וְנוֹקְבָא, וְכָל מֵה דִּי בְּאַרְעָא, הֲכִי נְמִי בִּימָא. פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ל) וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַּ וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וְגו', וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ, מִנָּא יָדַעְתָּ. הָא אָמְרוּ דְּגָעָא חֲמָרָא, וְלָאָה יָדַעְתָּ, וְנִפְקַת לִיהַ, וְגָרִים לִיהַ דְּנִפְקַ מְנָה יִשְׁשָׁכֵר. הָדָא

הוּא דְּכַתִּיב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם, אֶלָּא גָרַם דְּחֲמָרָא גָרַמָא לִיהַ. אָמְרַת לָאָה, וַדַּאי יָדַעְנָא דָּאִי יִיעוֹל יַעֲקֹב בְּמִשְׁפַּנָּא דְּרַחֵל, לִית לִי

לי להוציא אותו, אלא אַחַכָּה לו
פֶּאן וַיִּכְנַס לְמִשְׁכְּנִי.

בִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ בְּדוּדָאֵי בְּנֵי, מַה
זֶה בְּדוּדָאֵי בְּנֵי? מִשּׁוֹם שְׁנוּחַ
לְיַעֲקֹב עַל זֶה, שְׁאֵלוֹ מְסִיעִים
לְהוֹלִיד. וַיַּעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהַדְּבָר
לֹא עוֹמֵד בְּדוּדָאֵים, אֶלָּא לְמַעְלָה.
פִּתַח וְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבֵּית
אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הִלְלוּיָהּ. אָמַר
רַבִּי חֲזִיָּא, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרָת:
מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבֵּית - זוֹ רַחֵל. אִם
הַבְּנִים שְׂמַחָה - זוֹ לֵאָה. מוֹשִׁיבֵי
עֲקֶרֶת הַבֵּית - זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.
אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה [הִלְלוּהָ] - זֶה
הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. מִשּׁוֹם כִּף
הִלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל הַשְּׁבֻטִים
הִלְלוּ הֵם תְּקוּנִים שְׁלֵמֹת, וְכֻלָּם
כְּמוֹ שְׁלֵמַעְלָה. בֹּא רָאָה, כִּי שָׁכַר
שְׁכַרְתִּיךָ - לְקַחַת מְנוּנָה הַגּוֹף, וּמִי
הוּא? תּוֹרָה. שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ - לָךְ,
לְגוֹפֶךָ מִמֶּשׁ. שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ -
לְהוֹלִיד אֶת דְּמוּתְךָ.

מִכַּאֲן מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה, יוֹרֵשׁ
אֶת הָעוֹלָם הַבֹּא וְיוֹרֵשׁ אֶת נַחֲלַת
יַעֲקֹב. יוֹרֵשׁ הָעוֹלָם הַבֹּא, שְׂפָתוֹב
יִשְׁשָׁכַר, יֵשׁ שָׁכַר, (יִרְמִיָּה ל"א) כִּי יֵשׁ
שָׁכַר לְפַעֲלָתְךָ, וְכָתוּב (מְשִׁלִּי ח)
לְהִנְחִיל אֶהְיֵי יֵשׁ וְאַצְרַתִּיהֶם
אֲמַלָּא.

בִּי יִלְדַתִּי לוֹ שֶׁשָּׂה בָּנִים. אָמַר רַבִּי
חֲזַקְיָה, אֵלּוֹ מַעְלָה וּמַטָּה וְאַרְבַּעַת
הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם. וּמִי שְׂמַאֲרִיךָ
בְּאַחַד, צָרִיךְ לוֹ לְהַמְלִיךָ אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה
וְלְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵינּוּ
אֶחָד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתוּב (שִׁיר ב) עַל
הָרִי בְּתֵר, וְכָתוּב (שִׁם ח) עַל הָרִי
בְּשָׁמַיִם. מִי הֵם הָרִי בְּשָׁמַיִם? אֵלּוֹ
שֵׁשֶׁת הַבְּנִים שֶׁל לֵאָה שְׂכוּלָלִים

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתוּב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) עַל

לְאַפְקָא לֵיה, אֶלָּא אוֹרִיךָ לֵיה הָכָא, וַיִּיעוֹל
בְּמִשְׁכְּנִי.

בִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ בְּדוּדָאֵי בְּנֵי, (בְּרֵאשִׁית ל) מָאֵי
בְּדוּדָאֵי בְּנֵי, בְּגִין דְּנִיחָא לֵיה לְיַעֲקֹב עַל
דָּא, דְּאֵלִין מְסִיעִין לְאוּלְדָּא. וַיַּעֲקֹב הָוָה
יֹדֵעַ, דְּמַלְּהָ לֹא קִייֵמָא בְּדוּדָאֵים, אֶלָּא
לְעִילָא.

פִּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קי"ג) מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבֵּית
אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הִלְלוּיָהּ. אָמַר רַבִּי
חֲזִיָּא רוּחָא דְקוּדְשָׁא קְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבֵּית, דָּא רַחֵל. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, דָּא
לֵאָה. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבֵּית, דָּא עַלְמָא
תַּתָּאָה. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה (הִלְלוּיָהּ), דָּא עַלְמָא
עַלְאָה, בְּגִינֵי כִּף הִלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל אֵלִין שְׂבֻטִין, תְּקוּנִין
דְּלִתְתָּא אֵינּוּן, וְכֻלְהוּ פְּגוּוֹנָא
דְּלְעִילָא. תָּא חֲזִי, כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ, לְנִסְבָּא
מְנִיָּה גּוֹפָא וּמֵאֵן אִיהוּ תּוֹרָה. שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ,
לָךְ, לְגוֹפֶךָ מִמֶּשׁ. שָׁכַר (דף קנח ע"א) שְׁכַרְתִּיךָ,
לְאוּלְדָּא דִּיוֹקְנֶךָ.

מַהְכָּא, מָאֵן דְּלְעִי בְּאוּרִייתָא, אַחְסִין
עַלְמָא דְאַתִּי וְאַחְסִין אַחְסִנְתָּא
דִּיעֲקֹב. אַחְסִין עַלְמָא דְאַתִּי, דְכְּתִיב יִשְׁשָׁכַר
יֵשׁ שָׁכַר, (יִרְמִיָּה ל"א) כִּי יֵשׁ שָׁכַר לְפַעֲלָתְךָ.
וְכְּתִיב, (מְשִׁלִּי ח) לְהִנְחִיל אֶהְיֵי יֵשׁ וְאַצְרַתִּיהֶם
אֲמַלָּא.

בִּי יִלְדַתִּי לוֹ שֶׁשָּׂה בָּנִים. (בְּרֵאשִׁית ל) אָמַר רַבִּי
חֲזַקְיָה, אֵלִין עִילָא וְתַתָּא וְאַרְבַּע סְטָרִין
דְּעַלְמָא. וּמֵאֵן דְּאָרִיךָ בְּאַחַד, בְּעִי לֵיה
לְאַמְלָכָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִילָא וְתַתָּא,
וְלְאַרְבַּע סְטָרֵי דְעַלְמָא, וְהֵינּוּ אֶחָד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתוּב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) עַל הָרִי

ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד כלול בחברו, ולא עליהם, לקיים (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל כן פתוב לא תקח האם על הבנים, משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהוא העולם שנסתר ולא התגלה כלל.

ואת הבנים תקח לך, הינו שפתוב פי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל אלו נקראים הרי בשמים. מפאן ולמטה נקראו הרי בתר, שפתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ההרים של הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתקון. ואמר רבי אלעזר, שמשום כך יוצאים החוצה אותם הקשרים. ואף על גב שכלם אחד, ומפאן והלאה כלם אחד, בדרך ישרה, ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. מה ראה יעקב ללכת לדרכו כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרכו? אלא הנה פרושה, שראה שנולד שטנו של עשו.

ובא וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. פינן שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא הבגדית, ועם כל זה

הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלין שית בנין דלאה, דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר, ואינון שית. בגין דכל חד כליל בחבריה, ולא עליהו, לקיימא (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל דא כתיב, (דברים כב) לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא, ועל דא (ש) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא כלל.

ואת הבנים תקח לך, היינו דכתיב, (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשונים וגו' (ש) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי בשמים, מפאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפירוודא.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשירו קשרין, ארבע קשרין דאצטריכו לתקונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין, ואף על גב דכלהו חד, ומפאן ולהלאה כלהו חד, באורח מישר. ועל דא, כלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', מה חמא יעקב למיהו לאורחיה, כד אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף לא בעא למיהו לאורחיה. אלא הא אוקמוהו, דחמא דאתיליד שטנא דעשו.

ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה בתריה ויוסף זכי ליה, דאקרי צדיק,

בנימין השלים את החשבון, שבו
נשלמו שנים עשר.

ואם תאמר, וכי לא היה יודע
יעקב שעד עכשו לא השתלמו
השבטים, אף על גב שנולד יוסף,
מה הטעם לא חפה עד שנולד
בנימין וישתלמו השבטים? אלא
יעקב עשה בחכמה וידע הדבר.
אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל
השבטים, הנה ידעתי שהתקון של
מעלה שרוי עליהם פראוי, ובארץ
הזו לא צריכים שישתלמו, אלא
בארץ הקדושה.

בא ראה שכף הוא, שכל שנים
עשר השבטים הם התקון של
העולם התחתון, וכיון שנולד
בנימין, מתה רחל, ולקחה את
המקום העולם התחתון הזה
להתקן בהם, ועל פן לא נולד
בנימין אלא בארץ הקדושה. זהו
שכתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי
רחל בארץ פנען בדרך, ושם מתה
רחל ונטלה את המקום, העולם
התחתון הזה, להתישב בבית
שלם. וכל זמן שרחל קימת,
העולם התחתון אינו נתקן בהם.
מתה רחל - נטלה [למעלה] הבית
בשלמותו.

ואם תאמר, למה לא מתה לאה
באותו הזמן? אלא משום שהבית
הוא בעולם התחתון [העליון], והכל
היו ממנו להתקן, ולא מן העולם
העליון [התחתון], ומשום כך לא
מתה באותה שעה. וכל מעשי
לאה הם בנסתר, משום שהעולם
העליון הוא בנסתר ולא בנגלה,
ומשום כך לא נזכרה מיתתה של
לאה כמיתתה של רחל.

והכא סיומא דגופא. פיון דחמא יעקב,
דאשתלים גופא, בעא גופא למהך
לאורחיה, וסיומא דגופא הוא ברית. ועם
פל דא בנימן אשלים חושבנא, דביה
אשתלימו תריסר.

ואי תימא, וכי לא הוה ידע יעקב, דעד כען
לא אשתלימו שבטין, אף על גב
דאתיליד יוסף, מאי טעמא לא אוריף עד
דיתיליד בנימין וישתלימו שבטין. אלא,
יעקב בחכמתא עבד, ומלה ידע. אמר, ודאי
אי אשתלימו הכא כלהו שבטין, הא ידענא
דתקונא דלעילא שריא עלייהו כדקא יאות.
ובארעא דא, לא ליבעי דישתלימו, אלא
בארעא קדישא.

תא חזי, דהכי הוא, דכלהו תריסר שבטין,
תקונא דעלמא תתאה נינהו, וכיון
דאתיליד בנימין, מיתת רחל, ונטלא דוכתא
האי עלמא תתאה, לאתתקנא בהו. ועל דא
לא אתיליד בנימין, אלא בארעא קדישא,
הדא הוא דכתיב, (בראשית מח) ואני בבואי מפדן
מתה עלי רחל בארץ פנען בדרך, ותמן
מיתת רחל ונטלא דוכתא, האי עלמא
תתאה, לאתישבא בביתא שלימתא, וכל
זמנא דרחל קיימא, עלמא תתאה לא
אתתקנא בהו, מיתת רחל, נטלא (ר"א ל"ג לעילא)
ביתא בשלימו.

ואי תימא, לאה אמאי לא מיתת בההוא
זמנא. אלא בגין דביתא בעלמא תתאה
(נ"א עלאה) איהו, וכלא מניה הוו לאתתקנא,
ולאו מעלמא עלאה (נ"א תתאה), ובגין כך לא

מיתת בההיא שעתא. וכל עובדוי דלאה באתכפיא אינון, בגין דעלמא
עלאה איהו באתכפיא, ולאו באתגליא, ובגין כך לא אדכר מיתתה
דלאה, כמיתתה דרחל.

ובא וראה שכך זה ודאי, משום שהעולם העליון כל דבריו בנסתר, והעולם [העליון] התחתון כל דבריו בנגלה, משום כך נתפסות לאה במערת המכפלה, ורחל בדרך הגלויה. זו בנסתר, וזו בגלוי. ובנסתר העולם העליון נרשם, שכתוב ותאמר לאה באשרי פי אשרוני בנות, ומשום כך קראה שמו אשר. [משום כך כל הכרכות של שני העולמות בנגלה ובנסתר, ועם כל זה].

ומשום כך הפל אחד, שהרי הכל הוא מן העולם העליון. כך גם, ובכל מקום, שני עולמות, זה בנגלה וזה בנסתר, ואנו לא מברכים את הקדוש ברוך הוא אלא בשני עולמות, שכתוב ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. משום כך לעולם העליון קוראים הו"א, ולעולם התחתון קוראים אפ"ה, משום שהוא ברוך מן העולם העליון על ידי הצדיק. זהו שכתוב ברוך ה' מציון שכן ירושלם וגו'. ודאי מציון הוא ברוך.

בא ראה, כמו כן ה' ה' שני עולמות הם, זה בנגלה וזה בנסתר, ועל פן מפסיק הטעם בתוכם, ומתעולם הזה ועד העולם הזה הכל אחד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. אמר רבי יהודה, בא ראה השלמות של יעקב, שלא רצה ללכת אלא ברשות לבן. ואם תאמר, למה לא הלך פעם אחרת ברשותו? אלא משום שפחד יעקב שלא יעזב אותו וישתלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת, ועל פן, כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו.

ותא חזי, דהכי הוא ודאי. בגין דעלמא עלאה, כל מלוי באתפסיא, ועלמא תתאה כל מלוי באתגליא. בגין כך, אתפסיא לאה במערתא דכפלתא, ורחל בגלוייא דאורחא, דא בסתרא, ודא באתגליא. ובאתפסיא עלמא עלאה אתרשים, דכתיב, (בראשית ל) ותאמר לאה באשרי פי אשרוני בנות, ובגין כך קראה שמייה אשר. (בגין כך כל ברכאן (דף קנח ע"ב) דתריז עלמין באתגליא ובאתפסיא ועם כל דא).

ובגין דא, פלא חד, דהא כלא הוי מעלמא עלאה. הכי נמי ובכל אתר, תריז עלמין, דא באתגליא ודא באתפסיא. ואנן לא מברכינן לקדשא בריהו הוא, אלא בתריז עלמין, דכתיב, (תהלים קו) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. בגיני כך, עלמא עלאה קרינן הו"א, וקרינן לעלמא תתאה אפ"ה, בגין דאיהו ברוך מעלמא עלאה, על ידא דצדיק. הדא הוא דכתיב (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שוכן ירושלם וגו'. ודאי מציון איהו ברוך.

תא חזי, פגוונא דא (שמית לד) ה' ה' תריז עלמין נינהו, דא באתגליא ודא באתפסיא, ועל דא פסיק טעמא בגווייהו, ומעלמא דא עד עלמא דא, פלא חד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', (בראשית לא) אמר רבי יהודה, תא חזי, שלימותא דיעקב דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן. ואי תימא, זמנא אחריןא אמאי לא אזיל ברשותיה. אלא בגין דרחיל יעקב, דלא ישבוק ליה, וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא. ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין, ברח. כמה דאת אמר, ויברח הוא וכל אשר לו.

שבין שנוֹלד בְּנִימין, נקשרה השכינה בכל השבטים ונטלה הבית עם כלם. ויעקב היה יודע בסוד החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר שבטים, שהשכינה תתקשט ותתקשר עמם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

בא ראה, כף למדנו, העולם התחתון נראה ליעקב כמו שנראה למשה, אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמם, ואז נטהרה [יורה] רחל, והיא נטלה את הבית בכל השבטים והיתה עקר הבית, ואז ודאי מושיבי עקרת הבית.

אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שישלמו שנים עשר השבטים, ודאי ירד העולם שלמעלה לבית להתקשר עמם, והמספנה הזאת נדחית לפניו. אם תמות פאן, לא אצא מפאן לעולמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. משום כף ויהי פאשר ילדה וגו', טרם ישתלמו השבטים.

שמע רבי שמעון ואמר, ודאי יפים הם כל דברי רבי יהודה, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרכו מיד? אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנימין, התעכב שם. פיון שהגיע הזמן של בנימין, ברח ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, ויתחבר יעקב בכל השבטים במקום [שלא] שצריך.

רבי אבא פתח, וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו'. בא ראה, משה היה רועה את צאן חותנו, ודיורו היה עמו. וכשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו. ויעקב, שהיה שלם, ודיורו תמיד היה עם לבן, למה לא בקש ממנו רשות? אלא הרי

בין דאתיליד בנימין, אתקשרת שכנתא בכלהו שבטין, ונטלא ביתא בכלהו.

ויעקב הוה ידע ברזא דחכמתא, דכד ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא תתקשט ותתקשר בהו, ורחל תמות, ואיהי נטלא ביתא.

הא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב כמה דאתחזי למשה, אלא דלא יכילת, עד דהוו תריסר שבטין בביתא לאתקשרא בהו, וכדין אתדפיאת (נ"א אתדחית) רחל, ונטלא איהי ביתא בכלהו שבטין, והות עקרא דביתא, וכדין (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית ודאי.

אמר יעקב, הא מטא זמנא, דאשתלימו תריסר שבטין, ודאי עלמא דלעילא יחות הוא לביתא לאתקשרא בהו, ומספנותא דא אתדחיא קמיה. אי תמות הכא, לא אפויק מהכא לעלמין. ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלמא ביתא. בגין כף ויהי פאשר ילדה וגו', עד לא אשתלימו שבטין.

שמע רבי שמעון, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סליק על פלא. ואי תימא אמאי לא אזל ליה לאורחיה מיד. אלא, כל זמן דרחל לא מתעברא מבנימין, אתעכב תמן. פיון דמטא זמנא דבנימין, ערק ולא בעא רשותא, בגין דלא יתעכב תמן ויתחבר יעקב בכלהו שבטין, באתרא (דלא) דאצטריך.

רבי אבא פתח, (שמות ד) וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו'. תא חזי, משה רעי ענא דיתרו חמוי הוה, ודיוריה הוה ביה. וכד בעי למיזל, לא אזל אלא ברשותא דידיה. ויעקב דהוה שלים

נתבאר שלא יגלגל לכן עמו
גלגולים וישאר שם, שהרי
בראשונה אמר לו, ומיד גלגל
עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת
פחד ממנו.

אבל יתרו לא היה כן כלפי משה,
משום שלכן היה מכשף, ובכשוף
היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת
לא רצה יעקב להתעכב שם,
שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו
שוב אל ארץ אבותיך וגו', ועל כן
לא רצה להתעכב ולעזוב את מצות
רבנו.

בא ראה, כתוב ויזכר אלהים אל
רחל וגו'. פתח ואמר, (תהלים מז)
למנצח לבני קרח על עלמות שיר.
בפסוק הזה יש להסתכל שהוא
סוד של חכמה, וכל השירים
והתשבחות הללו שהיו אומרים
בני קרח, כלם מחדשים הם אותם
שירים ותשבחות שהיו מלפנים,
וכן כל אותם שירות ותשבחות
שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו,
כלם היו בסוד עליון, בסוד
החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה
את העולם התחתון כמו העולם
העליון, וכל אותם הסדרים
שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם
נביאי האמת - כלם סדרו כמו
שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות
בארץ - כך גם ברכיע שמזמרים
לרבונם ואומרים תמיד שירה,
וכלם עומדים אלו כנגד אלו,
והכל בסדרים של שירות
ותשבחות, והרי פרשה החברים.
עלמות שיר, מה זה עלמות שיר?
אלא כמו שנאמר (שיר ו) ששים
המה מלכות ושמנים פילגשים
ועלמות אין מספר. מה זה
ועלמות אין מספר? כמו שנאמר

ודיוריה הנה תדיר עמיה דלכן, אמאי לא
בעא רשותא מניה. אלא הא אתמר דלא
יגלגל לכן עמיה גלגולין וישתאר תמן. דהא
פקדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה
גלגולין ואשתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

אבל יתרו, לא הוה הכי לגבי משה. בגין
דלכן חרשא הוה, ובחרשא הוה כל
עובדוי לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב
לאתעכבא תמן, דהא קדשא בריה הוא אמר
ליה (בראשית לא) שוב אל ארץ אבותיך וגו'. ועל
דא לא בעא לאתעכבא ולמישבק פקודא
דמריה.

הא חזי, כתיב, (בראשית ל) ויזכר אלהים את
רחל וגו', פתח ואמר, (תהלים מז) למנצח
לבני קרח על עלמות שיר. האי קרא, אית
לאסתפלא ביה, דרזא דחכמתא איהו. וכל
הני שירין ותושבחותן, דהוו אמרי בני קרח,
פלהו מחדתין אינון שירין ותושבחותן דהוו
מלקדמין, וכן כל אינון שירין ותושבחותן
דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה, פלהו הוו
ברזא עלאה, ברזא דחכמתא.

הא חזי, עבד קדשא בריה הוא עלמא
תתאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל
אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל
אינון נביאי קשוט פלהו (דף קנט ע"א) סדרו
כגוונא דלעילא.

הא חזי, כגוונא דאיפא משמרות בארעא,
הכי נמי ברקיעא. דמזמרי למרייהו,
ואמרי שירתא תדיר. וכלהו קיימין אלין
לקבל אלין, וכלא בסדרן דשירין ותושבחותן,
והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר, מאי עלמות שיר. אלא כמה
דאת אמר, (שיר השירים ו) ששים המה

מלכות ושמונים פלגשים

הַיֵּשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדֵינוּ. וּמִשׁוּם
שָׂאִין לָהֶם חֲשׁוֹבוֹן, כְּתוּב
וְעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר.

וּבְרָם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, מְקִיפִים
סְדָרִים, אֵלוּ כְּנֶגֶד אֱלֹהֵי, לְזִמְרָה
וּלְשִׁבְחָת אֵת רַבּוֹנָם, וְאֵלוּ הֵם
עֲלָמוֹת שִׁיר. וּמִשׁוּם שִׁישׁ
עֲלָמוֹת שָׂאִין מְזַמְּרוֹת כְּמוֹ אֱלֹהֵי,
אֵלוּ נִקְרְאוֹת עֲלָמוֹת שִׁיר.

שְׁלֹשָׁה סְדָרִים נִפְרָדִים לְכָל צַד
לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וּבְכָל
סְדֵר וְסְדֵר, שֶׁהוּא לְכָל צַד,
שְׁלֹשָׁה סְדָרִים אַחֲרֵים. סְדֵר
רֵאשׁוֹן שֶׁלְצַד מְזַרְחָ - שְׁלֹשָׁה
סְדָרִים הֵם, וְהֵם תְּשַׁעַת סְדָרִים,
מִשׁוּם שֶׁכָּל סְדֵר מֵהַשְּׁלֹשָׁה הִלְלוּ
יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה סְדָרִים, וְנִמְצְאוּ
שֶׁהֵם תְּשַׁעַת, וּכְמָה אֲלֵפִים
וּרְכֻבוֹת תַּחְתֵּיהֶם.

תְּשַׁעַת הַסְדָרִים הִלְלוּ, כְּלָם
מִתְנַהֲגִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל
סְדֵר מְסַתְּפֵל לְאוֹתָן אוֹתִיּוֹת
רְשׁוּמוֹת, וְנִתְּרֵי בְּאֵרוֹת וְכוּן לְכָל סְדֵר וְסְדֵר,
וְכָלם נִסְעִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְאֵלוּ עֲלִיּוֹנִים
מֵאֵלוּ וְעוֹמְדִים אֵלוּ עַל אֵלוּ וְכֵלְן
מִתְחַבְּרוֹת וְאוֹמְרוֹת שִׁירָה.
וּכְשֶׁאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת
לְתוֹךְ הָאָוִיר שֶׁל הַרְיוֹחַ (הַהֵיא)
הַמְּמַנֶּה עַל הַכֵּל, אֲזֵי הֵם נִסְעִים,
וְהַשִּׁירָה נִמְתַּקֶּת, וְאוֹת אַחַת מִכָּה
מְלַמֶּטָה, וְאוֹתָהּ אוֹת עוֹלָה
וְיוֹרֶדֶת, וְשְׁתֵי אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת
עֲלֵיהֶן. וְהָאוֹת הַזֹּאת מְלַמֶּטָה
מְעַלָּה סְדֵר מִמֶּטָה לְמְעַלָּה
וּמִתְחַבְּרֶת עִמָּם, וְנִנְעָשׂוֹת שְׁלֹשׁ
אוֹתִיּוֹת, כְּלָם לְפִי הָאוֹתִיּוֹת יְהוָה,
שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ בְּתוֹךְ הָאֶסְפִּיקְלָרְיָה
הַמְּאִירָה. מֵאֵלוּ נִפְרָדִים שְׁלֹשָׁה
סְדָרִים וְאוֹתָן שְׁתֵי הָאוֹתִיּוֹת,
וְאוֹתָהּ הָאוֹת שֶׁעוֹלָה מִתְחַבְּרֶת
עִמָּהֶן, וְהֵן שְׁלֹשׁ.

בֵּא רָאָה, אוֹתָן שְׁתֵי אוֹתִיּוֹת
עֲלִיּוֹנוֹת שְׁעוֹלוֹת בְּאָוִיר, הֵן
כְּלוֹלוֹת זוּ בְּזוּ, רַחֲמִים בְּדִין,

וְעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. מָאֵי וְעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר.
כְּמָה דָּאֵת אָמַר (אִיּוֹב כ"ה) הַיֵּשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדֵינוּ.
וּבִגִּין דְּלִית לֹוֹן חוֹשְׁבָנָא, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין
מִסְפָּר.

וּבְרָהוּ שׁוֹרִין שׁוֹרִין, מְסַחֲרִין סְדָרִין, אֵלִין
לְקַבִּיל אֵלִין, לְזִמְרָא וּלְשִׁבְחָא
לְמַרְיָהוֹן, וְאֵלִין אֵינּוֹן עֲלָמוֹת שִׁיר. וּבִגִּין
דָּאֵית עֲלָמוֹת דְּלֵא מְזַמְּרִין כְּאֵלִין, אֵלִין
אֶקְרוּן עֲלָמוֹת שִׁיר.

תִּלְתֵּי סְדָרִין מִתְפָּרְשִׁין לְכָל סְטֵר לְדֵי סְטֵרֵי
עֲלָמָא, וּבְכָל סְדָרָא וְסְדָרָא דָּאֵיהִי לְכָל
סְטֵר, תִּלְתֵּי סְדָרִין אַחֲרֵנִין. סְדָרָא קְדָמָאָה
דְּלְסְטֵר מְזַרְחָ, תִּלְתֵּי סְדָרִין אֵינּוֹן. וְאֵינּוֹן
תְּשַׁעַת סְדָרִין, בְּגִין דְּכָל סְדָרָא מֵאֵינּוֹן תִּלְתֵּי,
אֵית לֵיהּ תִּלְתֵּי סְדָרִין, וְאֵשְׁתַּפְּחוּ דָּאֵינּוֹן
תְּשַׁעַת, וּכְמָה אֶלְפָּה וּרְבִבָּן תַּחֲוֹתֵיהוּ.

הַנִּי סְדָרִין תְּשַׁעַת, כּוֹלְהוּ מִתְנַהֲגֵי בְּאַתְוּוֹן
רְשִׁימָן, וְכָל סְדָרָא אֶסְתְּכֵי לְאֵינּוֹן אַתְוּוֹן
רְשִׁימָן, (ס"א וְהָא אוֹקְמוּהּ וְכוּן לְכָל סְדָרָא וְסְדָרָא, וְכֵלְהוּ נְטִילֵי בְּאַתְוּוֹן
רְשִׁימִין וְאֵלִין עֲלָאֵי מֵאֵלִין וּבְקִימָאן אֵלִין עַל אֵלִין) וּמִתְחַבְּרִין
כְּלָהוּ, וְאַמְרֵי שִׁירָתָא. וְכַד אֵינּוֹן אַתְוּוֹן פְּרָחֵי
גּוֹ אוֹיְרָא דְרוּחָא (הַהוּא) דְּמִמְנָא עַל כְּלָא, כְּדִין
אֵינּוֹן נְטִילֵי, וְשִׁירָתָא אַתְבַּסָּם, וְחַד אֵת
אַתְבַּטְּשׁ מִתְפָּא. וְהֵהוּא אֵת סְלָקָא וְנִנְחָתָא
וְתִרִין אַתְוּוֹן פְּרָחֵי עֲלֵייהוּ, וְהָאֵי אֵת מִתְפָּא,
סְלָקָא סְדָרָא מִתְפָּא לְעֵילָא וְאַתְחַבְּרָ בְּהוּ,
וְאַתְעַבִּידוּ תִּלְתֵּי אַתְוּוֹן, כְּלָהוּ לְפּוּם אַתְוּוֹן
יְהוָה, דָּאֵינּוֹן תִּלְתֵּי גּוֹ אֶסְפִּיקְלָרְיָא הַמְּאִירָה.
מֵאֵלִין אַתְפָּרְשׁוּ תִּלְתֵּי סְדָרִין וְאֵינּוֹן תִּרִין
אַתְוּוֹן, וְהֵהוּא אֵת דְּסְלָקָא, מִתְחַבְּרָא עִמָּהוֹן
וְאֵינּוֹן תִּלְתֵּי.

תָּא חֲזִי, אֵינּוֹן תִּרִין אַתְוּוֹן עֲלָאֵין, דְּסְלָקִין
בְּאוֹיְרָא, אֵינּוֹן כְּלִילָן דָּא כְּדָא, רַחֲמֵי

ומשום כף הן שפטים, והן מן העולם העליון, בסוד של זכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא נקבה, ונכללת בשפתיהן. כמו שהנקבה נכללת בשני צדדים, בימין ובשמאל, ומתחברת עמהם, כף גם האות הנקבה הזו שמתחברת עם שתי אותיות אחרות, והן בשני צדדים אלו העליונים, וזה למטה, והפל הוא אחד, זכר ונקבה. [חיון] שפאשר נברא העולם, שאותם האותיות הן מן העולם העליון, שהם הולידו את כל המעשים למטה כמו שלהם ממש. ומשום כף, מי שיודע אותן ונזהר בהן, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה.

רבי שמעון אמר, כל האותיות הללו, זכר ונקבה, להפיל יחד בסוד המים העליונים והמים התחתונים, והפל אחד, וזהו היחוד השלם. ומשום כף, מי שמכיר אותם ונזהר בהם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהוא עקר היחוד השלם כראוי, שלש שלש מצד זה ומצד זה, ביחוד אחד בשלמות הכל, וכלם הסוד של הסדר העליון כראוי כמו שלמעלה, שאותו סדר שלשה שלשה בסוד אחד.

סדר שני שלצד הדרום, שלשה סדרים הם לאותו הצד, וכל סדר וסדר שלשה שלשה, והם תשעה, כמו שנאמר, וכף נחלקות האותיות לכל צד להתחבר הפל יחד. משום שיש אותיות בסוד של נקבה, ואותיות בסוד של זכר, וכלן התחברו יחד, והן אחת בסוד השם הקדוש השלם, ואליהם סדרים ממנים שלשה שלשה, כמו שנתבאר, והפל יוצא מהסדר של האבות שלמעלה, כסדר שנתקנו

בדינא. ובגין כף אינון תרין, ואינון מעלמא עלאה ברזא דדכורא, והאי דסלקא ואתחברא עמהון איהי נוקבא, ואתפלילת בתרווייהו. פגוונא דנוקבא אתפלילת בתרי סטרי, בימינא ובשמאלא, ואתחברת בהו, הכי נמי האי את נוקבא, דאתחברת בתרי אתוון אחרנין, ואינון בתרין סטרין, אלין עלאין, ודא לתתא, וכלא איהו חד, דכר ונוקבא. (בר) דכד אתברי עלמא, דאינון אתוון מעלמא עלאה נניהו, דאינון אולידו כל עובדין לתתא, פגוונא דלהון ממש, ובגין כף מאן דיידע לון ואזדהר בהו, רחים לעילא ורחים לתתא.

רבי שמעון אמר, אלין אתוון פלהו, דכר ונוקבא, לאתפללא כחדא ברזא דמיין עלאין ומיין תתאין, וכלא חד, ודא איהו יחודא שלים. ובגין כף, מאן דיידע להו, ואזדהר בהו, זפאה איהו חולקיה ביהאי עלמא ובעלמא דאתי, בגין דאיהו עקרא דיחודא שלים כדקא יאות. תלת תלת מסטרא דא ומסטרא דא, ביחודא חדא בשלימו דכלא. וכלהו רזא דסדרא עלאה כדקא חזי, פגוונא דלעילא, דההוא סדרא תלת תלת ברזא חדא.

סדרא תניינא דלסטור דרום, תלת סדרין אינון ליהוא סטרא. וכל סדרא וסדרא תלת תלת, ואינון תשעה, כמה דאתמר. ואתוון אתפלגו הכי. לכל סטרי, לאתחברא כלא כחד, בגין דאית אתוון ברזא דנוקבא, ואתוון ברזא דדכורא, ואתחברו כלהו כחדא, והווי חד ברזא דשמא קדישא שלים. ולגבייהו סדרין ממנן

תלת תלת, כמה דאתמר. וכלא נפקא מסדרא דאבהן דלעילא, פסדרא

אותיות השם הקדוש יה"ו, כמו שנתבאר. כל הסדרים הללו מתנהגים באותיות הידועות הללו ונוסעים בהן, וכמה צבאות ורכבות כלם למטה שנוסעים ומתנהגים בסדר הזה. סדר שלישי של צד צפון, בשלשה סדרים הם לאותו הצד, והם תשעה, ובשלשה צדדים שלשה שלשה לכל צד הם תשעה, ואותם סדרים משלשת הצדדים, כמו שנתבאר. שבעה ועשרים, בסוד האותיות שהן שבע ועשרים. ואף על גב שהן עשרים ושתים, שלמות האותיות הן עשרים ושבע. וכך הסדור של הסדרות הללו.

שבעה ועשרים, לשלשה שלשה סדרים לכל צד. ונמצאו שלשה אלה מצד זה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, נמצאו כלם שבעה ועשרים.

והסוד של השבעה ועשרים הללו הן תשע אותיות (מן) שהן בסוד הנקבות, לחבר עמהם נקבה עם אותם שמונה עשר צדדים אחרים בסוד שנתבאר (של) הכר, והכל הוא כראוי.

בא ראה, כמו שאותן אותיות עליונות של העולם העליון, כף גם האותיות האחרות למטה, אותיות עליונות גדולות, ואותיות תחתונות קטנות, והכל זה כמו זה. וכל הסודות הללו הם בסוד של זכר ונקבה, הכל אחד בשלמות.

השלמה מההשמטות (סימן נ"א)

ויזכר אלהים את רחל, בשרה פתויב פקידה, וכרחל פתויב זכירה, למה? משום שזכור נרשם ביצקב שהוא ברית שלום כשנעשה יוסף, ובמה? כשנטל

דאתתקנא אתון דשמא קדישא יה"ו, כמה דאתמר. הני סדרין פלהו, מתנהגי באלין אתון ידיען, ונטלי בהו, וכמה חילין ורכון פלהו לתתא, דנטלי ואתנהגי בסדרא דא.

סדרא תליתאה דלסטר צפון, בתלת סדרין אינון לההוא סטרא, ואינון תשעה.

ובתלת סטרין תלת תלת לכל סטר אינון תשעה, ואינון סדרין מתלת סטרין כמה דאתמר. שבעה ועשרים, (דף קנט ע"ב) ברזא דאתון דאינון שבעה ועשרין. ואף על גב דאינון תרין ועשרין, שלימו דאתון אינון שבעה ועשרין. והכי סדורא דסדרין אלין.

שבעה ועשרין לתלת תלת סדרין לכל סטר.

ואשתפחו אלין תלת מהאי סטרא דאינון תשעה, ואלין תלת מהאי סטרא דאינון תשעה, ואלין תלת דהאי סטרא דאינון תשעה. אשתפחו כלהו שבעה ועשרין.

ורזא דאלין שבעה ועשרין, אינון תשעה אתון (אינון) דאינון ברזא דנוקבי, לאתחברא בהו נוקבא, עם אינון תמני סרי סטרי אחרנין, ברזא דאתמר (נ"א דכר), וכלא איהו כדקא חזי.

הא חזי, כגוונא דאינון אתון עלאין דעלמא עלאה, הכי נמי אתון אחרנין לתתא. אתון עלאין רכרבין, ואתון תתאין זעירין, וכלא דא כגוונא דא, וכל הני רזין, ברזא דדכר ונוקבא, כלא חד בשלימו.

השלמה מההשמטות (סימן נ"א)

ויזכור אלהים את רחל, בשרה כתיב פקידה, וברחל כתיב זכירה. אמאי, בגין דזכור אתרשים ביצקב דאיהו ברית שלום כד אתעביד יוסף, ובמה כד נטל שור בהדיה

שור עמו שלא יחזק אותו הצד האחר, ולכן נקרא יוסף בכור, שאותו שור שנטל בכור שורו ודאי, והוא שור, שור תם ויעקב תם. רבון ושליט מאריה דביתא, דההוא שור תם שאותו שור תם שורה בתוכו:

ע"כ מההשמות

ויזכר אלהים אל רחל, שהרי במזל זה תלוי, ומשום כך פתוח בה זכירה. וה' פקד את שרה - זה לא היה מהמזל. ואם תאמר שהרי הבנים תלויים במזל ולא למטה - כאן בשרה זה לא היה במזל, אלא פתוח וה', הפל יחד. אם כך, למה פתוח פקידה? אלא ודאי הזכירה [היו] היתה מקדם לכן, והמפתח הזה נמסר למטה, כמו שכתוב (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו'. אחרי כן כמו זה - פיון שנוצר בסוד שלמעלה, אחר כך נאמר בסוד של הנקבה פקידה, שיהיה הכלל של הכל יחד.

ויזכר אלהים אל רחל. רבי חייא פתח ואמר, (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכר את בריתי. ואזכר - הרי זכירה, משום שהיא למעלה, שהמזל הזה הוא למעלה בנכר, בא על פקידה שהיא בגלות למטה בנקבה. כמו כן ויזכר אלהים את רחל, כמו שנאמר ואזכר את בריתי.

בא ראה, פתוח פקד פקדתי אתכם. וכי פקד פקדתי? והרי הפקידה עומדת בנקבה, ובאותו הזמן היתה בגלות, והיא אומרת פקד פקדתי? אלא שפאן יש להסתפל, וכאן סוד של החכמה, והיא בגלות, איך נראה למשה פאן ואיך אמרה פקד פקדתי.

דלא יתקיף לסטרא אחרא. ובגין כך אתקרי יוסף בכור, דההוא שור דנטל, בכור שורו ודאי, וההוא שור, שור תם ויעקב איש תם. רבון ושליט מאריה דביתא, דההוא שור תם

שארי בגויה: (עד כאן מההשמות)

ויזכר אלהים את רחל, דהא במזלא תליא, ובגין כך פתיב בה זכירה. (בראשית כא) וה' פקד את שרה, לאו ממזלא הוה. ואי תימא דהא בנין במזלא תליין ולא לתתא, הכא בשרה לאו במזלא הוה. אלא וה' פתיב, כלא כחדא.

אי הכי אמאי כתיב פקידה, אלא ודאי זכירה, (דא) הות מקדמת דנא, ואתמסר מפתחא דא לתתא, פמה דכתיב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו'. ולבתר פגוונא דא, וכיון דאדפר, ברזא דלעילא, לבתר אתמר ברזא דנוקבא פקידה, למהוי כללא דכלא כחדא.

ויזכר אלהים את רחל. רבי חייא פתח ואמר, (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכר את בריתי. ואזכר הא זכירה, בגין דאיהו לעילא. דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא, אתא על פקידה דאיהי בגלותא לתתא בנוקבא. פגוונא דא ויזכר אלהים את רחל, פמה דאת אמר ואזכר את בריתי.

הא חזי, פתיב, (שמות א) פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי, והא פקידה בנוקבא קיימא ובההוא זמנא בגלותא הות, ואיהי אמרת פקד פקדתי. אלא הכא אית לאסתפל, ורזא דחכמתא הכא ואיהי בגלותא היו אתחזי למשה הכא, והיו אמרת פקד פקדתי.

אָרָא כִּף לְמַדְנוּ, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מֵאִיר - הוּא בְּשָׁמַיִם, וְתִקְפוּ וְכחוּ עַל הָאָרֶץ בְּכָל מְקוֹם. כְּמוֹ כֵּן מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּזִמְן שֶׁהִמְקַדֵּשׁ עַמְד - מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זוּ הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְכַעַת שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלוֹת - הִיא לְמַעְלָה, וְהִתְקַף מִקִּיף אֶת יִשְׂרָאֵל לְהִגֵּן עֲלֵיהֶם, וְאִף עַל גַּב שָׁהֶם בְּאָרֶץ אַחֲרָת.

וּבֵא תְרָאָה, שְׂכִינָה לְמִטָּה וְשְׂכִינָה לְמַעְלָה. שְׂכִינָה לְמַעְלָה בְּשָׁנַיִם עֶשֶׂר תַּחֲמוּמִים מִרְכָּבוֹת קְדוּשׁוֹת וְשִׁתִּים עֶשְׂרֵה חִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת. שְׂכִינָה לְמִטָּה בְּשָׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים קְדוּשִׁים. וְאִזּוּ נִכְלַלְתָּ הַשְׂכִּינָה לְמַעְלָה וּלְמִטָּה, וְהִכַּל בְּפַעַם אַחַת יַחַד. וְאִף עַל גַּב שְׁבוּזֵן שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלוֹת לְמִטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ לְמַעְלָה, כִּי גַם לֹא נִתְקַנְתָּ מִשׁוּם שְׁלִמְטָה לֹא נִתְקַנְתָּ, וְזֵהוּ בְּגִלוֹת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּגִלוֹת עִמָּהֶם.

בְּמָה נִתְקַנְתָּ? לְמַלְךְ שְׁמַת בְּנוֹ, מָה עָשָׂה? כִּפָּה אֶת מִטָּתוֹ עַל אֲבָל בְּנוֹ, וְלֹא הִתְקִין לוֹ אֶת מִטָּתוֹ, אֲלֵא נָטַל קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְהִטִּיל פַּחַת מִטָּתוֹ וְשָׁכַב עֲלֵיהֶם. כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, פִּיּוֹן שָׁגְלוֹ יִשְׂרָאֵל וְנִחְרַב הַמְּקַדֵּשׁ, לְקַח קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְשָׁם תַּחֲתֵינוּ. זֵהוּ שְׁכַתוֹב וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה, מִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ בְּגִלוֹת.

פֶּקֶד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם. מִי שְׁלֵא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתוֹ, מָה מְצוּה וּמָה עוֹשָׂה? אֲלֵא פֶּקֶד מִלְמַעְלָה, פְּקַדְתִּי מִלְמַטָּה. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהִזְכִּירָה הַזֵּה הִיזְתָּה עֲלֵיהֶם מִקִּדְמָה לְכוּ, שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר - הִנֵּה זְכִירָה הַתְּמַנְתָּה עֲלֵיהֶם, וּמִשׁוּם כִּי אָמְרָה אַחֲרַי כִּי פֶּקֶד פְּקַדְתִּי, שֶׁהָרִי סִימָן לְקַחְתָּ מִקִּדְמָה לְכוּ. כְּמוֹ כֵּן שָׂרָה,

אָרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא שְׁמַשָּׁא כַד נָהִיר, אִיהוּ בְּשָׁמַיָא, וְתוֹקְפִיה וְחִילִיָּה שְׁלֵטָא עַל אֶרְעָא בְּכָל אֶתְר. כְּגוֹנוֹנָא דָא (ישעיהו ו) מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּזִמְנָא דְּמִקְדָּשָׁא קָאִים, מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דָּא אֶרְעָא קְדִישָׁא. וְהִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל בְּגִלוֹתָא, אִיהוּ לְעִילָא, וְתוֹקְפָא סַחְרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאַגְנָא עֲלֵייהוּ, וְאִף עַל גַּב דְּאִינוּן בְּאֶרְעָא אַחֲרָא.

וְתָא חֲזִי, שְׂכִינְתָּא לְתַתָּא וְשְׂכִינְתָּא לְעִילָא. שְׂכִינְתָּא לְעִילָא בְּתַרִּיסַר תַּחֲמוּמֵי רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְתַרִּיסַר חִיּוּן עֲלֵאִין. שְׂכִינְתָּא לְתַתָּא בְּתַרִּיסַר שְׂבָטִין קְדִישִׁין, וְכַדִּין אַתְּפְלִילְתָּ שְׂכִינְתָּא לְעִילָא וְתַתָּא, וְכִלָּא בְּחַד זְמַנָּא כְּחַדָּא. וְאִף עַל גַּב דְּבְּזִמְנָא דִּישְׂרָאֵל בְּגִלוֹתָא לְתַתָּא, לָא אַתְּפְקַנְתָּ לְעִילָא, הָכִי נִמִּי לֹא אַתְּפְקַנְתָּ, בְּגִין דְּלְתַתָּא לֹא אַתְּפְקַנְתָּ, וְדָא הוּא בְּגִלוֹתָא עִמָּהוּן דִּישְׂרָאֵל, דִּאִיהִי בְּגִלוֹתָא עִמָּהוּן.

בְּמָה אַתְּפְקַנְתָּ, לְמַלְכָּא דְּמִית בְּרִיָּה, מָה עֵבַד כְּפָא לִיָּה לְעַרְסִיָּה עַל אֲבָלָא דְּבְּרִיָּה, וְלֹא אַתְּקִין לִיָּה לְעַרְסִיָּה, אֲלֵא נָטַל פּוֹבִין וְדַרְדְּרִין, וְאִטִּיל תַּחוֹת עַרְסִיָּה, וְשָׁכַיב עֲלֵיהֶם, כִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פִּיּוֹן דְּאַתְּגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאַתְּחַרַּב מִקְדָּשָׁא, נָטַל פּוֹבִין וְדַרְדְּרִין וְשׁוּי תַּחוּתֵיהֶם, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שמות ג) וַיֵּרָא מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ בְּגִלוֹתָא.

פֶּקֶד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם, מָאן דִּלָּא קְוִימָא בְּרִשׁוֹתֵיהֶם, מָה פִּקִּיד, וּמָה עֵבִיד. אֲלֵא פֶּקֶד מִלְעִילָא, פְּקַדְתִּי מִלְתַּתָּא, מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָאִי זְכִירָה הוּת עֲלֵהּ מִקְדַּמַּת דְּנָא, דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר,

הָא זְכִירָה אַתְּמָנָא עֲלֵהּ, וּבְגִין כִּי פֶּקֶד אֶמְרַת לְבַתֵּר פֶּקֶד פְּקַדְתִּי. (דף קס ע"א)

שְׁכַתוּב וְה' פִּקֵּד אֶת שְׂרָה. אָבֶל
כָּאֵן רָחֵל, שְׁלֹא נִזְכְּרָה מִקֶּדֶם לְכֹן,
לֹא נֶאֱמַר בָּהּ פְּקִידָה, אֶלֶּא זְכִירָה,
וְהַכֵּל הוּא בְּזִכְרָהּ, בְּסוּד שֶׁל
הַמִּזְלֵ.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ
הוֹלְכִים מִקְפּוֹטְקֵיָא לְלוּד, וְרַבִּי
יְהוּדָה הָיָה רוֹכֵב, וְרַבִּי חִזְקִיָּה עַל
רַגְלָיו. בֵּינֵתִים יָרַד רַבִּי יְהוּדָה.
אָמַר, מִכָּאֵן וְהִלְאָה נִתְעַסַּק
בַּתּוֹרָה, כְּפִתּוּב (דְּבָרִים לב) הָבּוּ גִדְל
לְאַלְהֵינוּ.

אָמַר לוֹ, אֵלּוּ הֵיינוּ שְׁלֹשָׁה - יָפָה
הוּא, שְׁאָחֵד יֹאמַר - וּשְׁנַיִם יֹשִׁיבוּ
לוֹ. אָמַר לוֹ, הַדְּבָרִים הַלְלוּ שֶׁל
הַבְּרָכוֹת, מִשּׁוּם שֶׁנִּזְכַּר שֵׁם אָחֵד
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּשְׁנַיִם
יֹשִׁיבוּ לוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב כִּי שֵׁם ה'
אֶקְרָא הָבּוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ. כִּי שֵׁם
ה' אֶקְרָא - זֶה אָחֵד שְׁמִכְרוּךְ. הָבּוּ
גִדְל לְאַלְהֵינוּ - אֵלּוּ שְׁנַיִם אֲחֵרִים.
אָבֶל בַּתּוֹרָה, אֶפְלוּ שְׁנַיִם יוֹשְׁבִים
וְנוֹתְנִים גִּדְל וְחִזְקֵ שֶׁל שְׁבַח
הַתּוֹרָה לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה, כְּלַפִּי
הַבְּרָכוֹת לְמָה שְׁלֹשָׁה? אָמַר לוֹ,
הָרִי פִּרְשׂוּהָ וְנִתְבָּאָר, שְׁכַתּוּב הָבּוּ
גִדְל לְאַלְהֵינוּ. אָבֶל סוּד הַדְּבָר
כָּאֵן, שֶׁהָרִי כֹל הַסּוּדוֹת שֶׁל
הַבְּרָכוֹת הוּא כֶּף - אָחֵד לְבָרַךְ
וּשְׁנַיִם לְהַשִּׁיב, כְּדִי שִׁיעֲלָה הַשְּׁבַח
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּד שֶׁל
שְׁלֹשָׁה, אָחֵד מְבָרַךְ וּשְׁנַיִם (אוֹמְרִים
אִיזוֹ) שְׁמוּדִים, וְזֶהוּ קִיּוּם הַבְּרָכוֹת,
וּבְסוּד עֲלִיּוֹן פְּרָאוּי, וּבְסוּד שֶׁל
שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָהוּ.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
שְׁנֵינוּ, יֵשׁ זְכִירָה לְטוֹב וְיֵשׁ זְכִירָה
לְרַע, יֵשׁ פְּקִידָה לְטוֹב וְיֵשׁ פְּקִידָה
לְרַע. יֵשׁ זְכִירָה לְטוֹב - כְּמוֹ
שֶׁבְּאַרְוָה, שְׁכַתּוּב (ויקרא כו) וְזִכְרָתִי
לְהֵם בְּרִית רַאשֵׁינִים וְגו', (בראשית ח)

דְּהָא סִימְנָא נְקֻטַּת מִקְדַּמַּת דְּנָא. כְּגוֹנוּנָא דָא
שְׂרָה דְכְּתִיב, (בראשית כא) וְה' פִּקֵּד אֶת שְׂרָה.
אָבֶל הָכָא רָחֵל דְּלֹא אֲדַפְרַת מִקְדַּמַּת דְּנָא,
לֹא אֲתַמַּר בָּהּ פְּקִידָה אֶלֶּא זְכִירָה, וְכִלְא
בְּזִכְרָהּ אִיהוּ, בְּרִזָּא דְּמִזְלָא.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה, הָיוּ אֲזֵלִי
מִקְפּוֹטְקֵיָא לְלוּד, וְהָיָה רַבִּי יְהוּדָה
רְכִיב, וְרַבִּי חִזְקִיָּה עַל רַגְלָיו, אֲדַהְכִי נַחַת
רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר מִכָּאֵן וְהִלְאָה נִתְעַסַּק
בְּאוּרֵייתָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (דְּבָרִים לב) הָבּוּ גִדְל
לְאַלְהֵינוּ.

אָמַר לִיה אֵלּוּ הֵיינָא תְּלַתָּא, יָאוּת הוּא דְחַד
יִימָא, וְתַרְיִן יְתִיבוּ לִיה. אָמַר לִיה,
הֵינִי מְלִי בְּבִרְכָאָן. בְּגִין דְּאֲדַפְרַת חַד שְׁמָא
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתַרְיִן יְתִיבוּ לִיה. הַדָּא
הוּא דְכְּתִיב, (דְּבָרִים לב) כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבּוּ
גִדְל לְאַלְהֵינוּ. כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא, דָּא חַד
דְּמְבָרַךְ, הָבּוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ, אֵלִין תַּרְיִן
אֲחֵרַיִן. אָבֶל בְּאוּרֵייתָא אֶפִּילוּ תַרִּי יְתִיבִי
וְיַהֲבִי רַבּוּ וְתוּקְפָא דְשְׁבַחָא דְאוּרֵייתָא
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לִיה רַבִּי חִזְקִיָּה, לְגַבִּי בְּרַכָּאָן אֲמַאי
תְּלַת. אָמַר לִיה, הָא אוּקְמוּהָ וְאֲתַמַּר,
דְּכְתִיב הָבּוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ. אָבֶל רִזָּא דְמְלָה
הָכָא, דְּהָא כָּל רִזִּין דְּבְּרַכָּאָן הָכִי אִיהוּ, חַד
לְבְּרַכָּא וְתַרְיִן לְאַתְבָּא, בְּגִין דִּיסְלַק שְׁבַחָא
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִזָּא דְתְּלַתָּא. חַד מְבָרַךְ
וְתַרְיִן (אֲמַרִי אִיזוֹ) דְּאוּדוּ, וְדָא הוּא קִיּוּמָא
דְּבְּרַכָּאָן, וּבְרִזָּא עֲלָאָה כְּדָקָא יָאוּת, וּבְרִזָּא
דְתְּלַת כְּמָה דְאוּקְמוּהָ.

עַד דְּהָיוּ אֲזֵלִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תַּנְיִנָן, אִית
זְכִירָה לְטַב, וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ, אִית
פְּקִידָה לְטַב, וְאִית פְּקִידָה לְבִישׁ. אִית זְכִירָה לְטַב, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ,

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, (שמות ב)
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וַיֵּשׁ
זְכִירָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים עח)
וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הָמָּה רוּחַ הַלֵּךְ וְלֹא
יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב
(שמות א) פֶּקֶד פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם.
פְּקִידָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים פט)
וּפְקִידְתִּי בְּשֹׁבֵט פִּשְׁעֵם וּבִנְגָעִים
עֲוֹנֵם. וְכֻלָּם סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים.

כָּל אֱלוֹ - זְכִירָה וּפְקִידָה - לְטוֹב,
אֱלוֹ הֵן דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת, סוּד
הָאֲמוּנָה, זְכָר וּנְקֵבָה, סוּד אַחַד,
זְכִירָה וּפְקִידָה, אֱלוֹ הֵם לְטוֹב.
זְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע אֱלוֹ הֵם
הַסוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר שְׁעוֹמֵד
בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים אֲחֵרִים. זְכָר
וּנְקֵבָה יַחַד, זְכִירָה בְּזָה וּפְקִידָה
בְּזָה, וְאֱלוֹ הֵם שְׁתַּמִּיד עוֹמְדִים
לְרַע וְאֱלוֹ פִּנְגָד אֱלוֹ. מִכָּאן
יוֹצְאִים כֹּל סוּדוֹת הָאֲמוּנָה וְכֹל
הַקְדָּשׁוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, כְּמוֹ
שְׁבָאֲרוּהָ, וּמִכָּאן יוֹצְאִים כֹּל
הַמִּינִים הַרְעִים וְכֹל מוֹת וְכֹל
הַצָּדִידִים וְהַמִּינִים הַרְעִים בְּעוֹלָם,
וּבְאֲרוּהָ, וְזֶה בְּהַפְנוּךְ מִזָּה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כִּף זֶה וְדָאִי.
אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁחָלְקוּ מִתְקִים
בַּצַּד הַטוֹב וְלֹא יִרְכִּין עֲצָמוֹ לְצַד
אֲחֵר וַיִּנְצַל מֵהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי
יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאִי, וְאֲשֶׁרִי מִי
שְׂיֻכּוֹל לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ מֵהַצַּד
הַהוּא, וְאֲשֶׁרִי הֵם הַצַּדִּיקִים
שְׂיֻכּוֹלִים לְהַנְצִל מֵהֶם וְלִהְלָחֵם
קָרֵב עִם אוֹתוֹ הַצַּד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, בְּמָה? פֶּתַח
וְאָמַר, (משלי כד) כִּי בְתַחֲבֹלוֹת
תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה. מִי
הַמִּלְחָמָה? זֶה הַמִּלְחָמָה שֶׁל
אוֹתוֹ הַצַּד הַרְעִי שְׁצָרִיף אָדָם
לְהִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב וְלִשְׁלֹט עָלָיו
וְלִהַנְצִל מִמֶּנּוּ.

דְּכַתִּיב (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים
וְגוֹ'. (בראשית ח) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח. (שמות ב)
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ,
דְּכַתִּיב, (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הָמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ
וְלֹא יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שמות א) פֶּקֶד
פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם. פְּקִידָה לְבִישׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט)
וּפְקִידְתִּי בְּשֹׁבֵט פִּשְׁעֵם וּבִנְגָעִים עֲוֹנֵם. וְכֻלָּהוּ
רְזִין עֲלֵאִין.

כָּל הַיַּי זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב, אֱלִין אִינוֹן
דְּרָגִין יְדִיעֵן. רְזָא דְמַהִימְנוּתָא דְכָר
וְנוֹקְבָא רְזָא חֲדָא, זְכִירָה וּפְקִידָה, וְאֱלִין
אִינוֹן לְטוֹב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, אֱלִין אִינוֹן
רְזָא דְסִטְרָא אַחְרָא, דְקִיִּמָּא בְּרְזָא דְאֱלֹהִים
אַחְרִים, דְכָר וְנוֹקְבָא כְחֲדָא, זְכִירָה בְהֵאִי,
וּפְקִידָה בְהֵאִי, וְאֱלִין אִינוֹן דְקִיִּמִין תְּדִיר
לְבִישׁ. וְאֱלִין לְקָבִיל אֱלִין. מַהֲכָא נְפָקִי כָל
רְזִי דְמַהִימְנוּתָא וְכָל קִדּוּשִׁין עֲלֵאִין, כְּמָה
דְאִוְקְמוּהָ. וּמַהֲכָא נְפָקִי כָל זִינִין בִּישִׁין וְכָל
מוֹתָא, וְכָל סִטְרִין וְזִינִין בִּישִׁין בְּעֵלְמָא
וְאוֹקְמוּהָ. וְדָא בְהַפּוּכָא מִן דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הַכִּי הוּא וְדָאִי, זַכָּאָה
אִיהוּ, מָאן דְחוֹלְקִיה אֶתְקִיִים בְּסִטְרָא
טְבָא, וְלֹא יִרְכִין גְּרַמִּיָּה לְסִטְרָא אַחְרָא,
וַיִּשְׁתְּזִיב מִנְהוּן. אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, הַכִּי
הוּא וְדָאִי, וְזַכָּאָה מָאן דִּיכִיל לְאַשְׁתְּזַבָּא מִנִּיָּה
מַהֲהוּא סִטְרָא, וְזַכָּאִין אִינוֹן צַדִּיקִיא, דִּיכִלִּי
לְאַשְׁתְּזַבָּא מִנִּיָּהוּ, וְלֹאֲגַחָא קָרְבָּא בְהֵהוּא
סִטְרָא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה בְּמָה. פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כד)
כִּי בְתַחֲבֹלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה וְגוֹ'.
מָאן מִלְחָמָה, דָּא מִלְחָמָה דְהֵהוּא סִטְרָא
בִישָׂא, דְאֲצִטְרִיף בַּר נֶשׁ לְאַגְחָא בִיָּה קָרְבָּא,
וְלִשְׁלֹטָאָה עֲלוּי וְלֹאֲשְׁתְּזַבָּא מִנִּיָּה.

בא ראה שייעקב כף השתדל
אצל עשו משום אותו הצד
שלו, להתחכם עליו וללכת עמו
בעקמומיות בכל מה שצריך
כדי לשלט עליו בראש ובסוף,
והפל פראוי, והראש והסוף יחד
זה כמו זה, כפתוב בכרתי, ואחר
כף ברכתי. הראשית והסוף יחד
זה כמו זה, כפי לשלט עליו
בדרך ישרה כראוי לו, ומשום
כף צדיק הוא מי שנצל מהם
ויכול לשלט עליהם.

בא ראה, זכירה ופקידה לטוב
הם כאחד בסוד האמונה,
ואשרי הוא מי שמשתדל אחר
האמונה, כמו שנאמר (חושע יא)
אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'.
אמר רבי חזקיה, כף הוא ודאי.
ובא וראה, כשאדם מתפלל
תפלתו, אל יאמר עליה זכרני
ופקדני, משום שיש זכירה
ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה
לרע, ועתידים לטל את הדבור
מפיו, וכאים להזכיר חטאי
האדם ולהענישו. פרט אם הוא
צדיק שלם, שפאשר בודקים את
חטאיו, אותה זכירה ופקידה
לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא
שאמר זכרה לי אלהי לטובה.
שהנה בכל מקום שאדם
מתפלל תפלתו, יכלל את עצמו
בין רבים, בכלל של הרבים.
ובא וראה, השונמית, פאשר
אמר לה אלישע (מלכים-ב ד) ה'יש
לדבר לך אל המלך או אל שר
הצבא, ה'יש לדבר לך אל המלך
- אותו היום הנה יום טוב של
ראש השנה, ואותו היום
ששולטת מלכות הרקיע לדון
את העולם, והקדוש ברוך הוא
נקרא המלך המשפט באותו
הזמן, ומשום כף אמר לה ה'יש
לדבר לך אל המלך.

תא חזי, דיעקב הכי אשתדל לגבי עשו, בגין
ההוא סטרא דיליה. לאתחפמא עלוי
ולמיזל עמיה בעקימו בכל מה דאצטריך,
בגין לשלטאה עלוי ברישא וסופא, וכלא
כדקא יאות. ורישא וסופא כחדא דא כגוונא
דא, כמה דכתיב, (בראשית כה) בכרתי, ולבתר
ברכתי, שירותא וסופא כחדא, דא כגוונא
דא. בגין לשלטאה עלוי באורח מישר כדקא
חזי ליה. ובגין כף זפאה איהו מאן דאשתזיב
מנייהו, ויכיל לשלטאה עלייהו.

תא חזי, זכירה ופקידה לטב אינון כחדא
ברזא דמהימנותא, וזפאה איהו מאן
דאשתדל בתר מהימנותא, כמה דאת אמר,
(חושע יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר
רבי חזקיה הכי הוא ודאי.

ותא חזי, בר נש פד צלי צלותיה, לא יימא
עליה זכרני ופקדני. בגין דאיפא זכירה
ופקידה לטב, וזכירה ופקידה (דף קס ע"ב) לביש,
וזמינין לנטלא מלה מן פומא, ואתיין
לאדפרא חובוי דבר נש ולענשא ליה. בר אי
איהו זפאה שלים, דכד בדקי חובוי, ההיא
זכירה ופקידה לביש לא ישפחון לון, כגון
עזרא דאמר (נחמיה יג) זכרה לי אלהי לטובה.

דהא בכל אתר, דבר נש צלי צלותיה, יכליל
גרמיה בין סגיאין בכללא דסגיאין.

ותא חזי שונמית, פד אמר לה אלישע, (מלכים ב
ד) ה'יש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא.
ה'יש לדבר לך אל המלך, ההוא יומא, יום
טוב דראש השנה הוה, וההוא יומא
דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא,
וקדשא בריך הוא אקרי מלך המשפט בההוא
זמנא. ובגין כף אמר לה, ה'יש לדבר לך אל
המלך.

מה פתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרה. לא בעינא, למיהוי רשימאה לעילא, אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. וכך בעי ליה לבר נש, לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי, בגין דלא ישגחון עליה, לאדפרא חובוי כדקאמרן.

פתח רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, איוב אמר הן יקטלני לו איחל. פתוב לא באל"ף, וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם?! הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה?! כמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכלם סתומים מבני אדם, [ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם] שלא מכירים את אותם השערים.

ושערי צלמות תראה. מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות? אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. מות - הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה. צלמות - צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והפח שלו להזדוג יחד בקשר אחד, והם אחד.

וכך אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלו [אותם שערים] נקראים נהרות ונחלים. ששת הצדדים של העולם, אף כף הם

מה פתוב, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרה. לא בעינא, למיהוי רשימאה לעילא, אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. וכך בעי ליה לבר נש, לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי, בגין דלא ישגחון עליה, לאדפרא חובוי כדקאמרן.

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קדשא בריך הוא אמר ליה לאיוב, כד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקדשא בריך הוא.

הא חזי, איוב אמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל, פתוב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו, וכלא איהו. אמר ליה קדשא בריך הוא, וכי אנא קטיל בני נשא, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה תרעין אינון פתיחן בההוא סטרא. ומותא שלטא עלייהו, וכלהו סתימין מבני נשא, (ס"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא) ולא ידעין אינון שערים.

ושערי צלמות תראה. מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות. אלא מות וצלמות פחדא אינון, וזווגא חדא אינון. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. צלמות, צל מות. האי איהו מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינון חד.

וכך אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון כמה דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלין (אינון

ואלין (אינון

שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי צַלְמוֹת מֵהֵצֵד
הָאֲחֵר, דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת שְׁשׁוּלְטוֹת
בְּעוֹלָם. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי
צַלְמוֹת - זֶה נִקְבָּה וְזֶה זָכַר,
וְשִׁנְיָהֶם יַחַד.

וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאִיּוֹב בְּשִׁבִיל כָּל אוֹתָם דְּבָרִים
שֶׁהוּא אָמַר, (איוב ז) כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ
כִּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אוֹתָם שָׁאֵר דְּבָרִים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הִנְגְּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת,
לְדַעַת שְׁהָרֵי הַכּל בְּרִשׁוֹתַי, וְכֻלָּם
עֲתִידִים לְהִתְבַּעַר מִן הָעוֹלָם,
שְׁכַתוֹב (ישעיה כח) בַּלַּע הַמּוֹת
לְנִצָּח וְגו'.

בֹּא רָאָה, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּפְתַּח אֶת
רַחֲמָהּ. פַּעַמִּים אֱלֹהִים אֱלֹהִים,
לְמָה? אֵלָּא אֶחָד מֵעוֹלָם הִזְכֵּר,
וְאֶחָד מֵעוֹלָם הִנְקָבָה, מִשׁוּם
שֶׁהַדָּבָר תְּלוּי בְּמִזְל.

וּבְשִׁמְתוֹעוֹרְרַת רַחֵל בְּשֵׁם הַזֶּה,
שְׁכַתוֹב יִסֵּף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע
יַעֲקֹב שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהַשְׁלִים אֶת
כָּל הַשְּׂבָטִים וְלֹא תִתְקַים בְּעוֹלָם,
מִשׁוּם כִּף רִצָּה לְלַכֵּת וְלֹא יִכַּל,
וּכְשֶׁהֲגִיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל בְּנִימִין, בָּרַח
וְהִלָּךְ לוֹ, כְּדִי שֶׁהַבֵּית לֹא יִשְׁתַּלֵּם
בְּאַרְץ אַחֲרַת, לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ
הָעוֹלָם הַקְּדוֹשׁ.

וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה'
אֵל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ
וּלְמוֹלְדֹתֶיךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מֵה זֶה
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ? אֵלָּא אָמַר לוֹ, עַד
כָּאֵן רַחֵל הִיָּתָה עִמָּךְ עַקֵּר הַבֵּית,
מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ
וְאִטְל אֶת הַבֵּית עִמָּךְ עִם שְׁנַיִם
עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים. וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב
וְאֲנִי בָבְאִי מִפְּדֹן מִתָּה עָלַי רַחֵל.
עָלַי הִיָּה זֶה, וּבִגְלָלִי הִיָּה הַדָּבָר
שֶׁהִיא נִדְחָתָה, וּבָאָה דִּיִּת אַחֲרַת
וְנִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּשִׁבְלֵי לְדוֹר
עַמִּי.

שְׁעָרֵי) אֵיךְרוּ נִהְרִין וְנִחְלִין, שֵׁית סְטָרִין
דְּעַלְמָא. אוֹף הָכִי אֵינּוֹן שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי
צַלְמוֹת מִסְטָרָא אַחְרָא, דְּרָגִין יְדִיעֵן דְּשְׁלִטִין
בְּעַלְמָא. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי צַלְמוֹת, דָּא
נּוֹקְבָא וְדָא דְכוּרָא, וְתַרוּוּיָהוּ כְּחֻדָּא.

וְעַל דָּא, אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לִיה לְאִיּוֹב,
בְּגִין כָּל אֵינּוֹן מְלִין, דְּאִיהוּ אָמַר (איוב ז)
כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ כִּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אֵינּוֹן שָׁאֵר מְלִין. אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
הִנְגְּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת, לְמַנְדַּע דְּהָא כְּלָהוּ
בְּרִשׁוֹתַי, וְכֻלָּהוּ זְמִינִין לְאַתְבַּעְרָא מֵעַלְמָא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה כח) בַּלַּע הַמּוֹת לְנִצָּח וְגו'.

הָא חֲזִי, (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת רַחֲמָהּ.
תְּרִי זְמִנִין, אֱלֹהִים אֱלֹהִים, אֲמַאי. אֵלָּא, חַד
מֵעַלְמָא דְּדְכוּרָא, וְחַד מֵעַלְמָא דְּנוֹקְבָא, בְּגִין
דְּבְמִזְלָא תְלִיָּא מְלֵתָא.

וְכַד אֶתְעַרַת רַחֵל בְּשִׁמָּא דָּא, דְּכַתִּיב, (בראשית
ל) יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע יַעֲקֹב דְּאִיהִי
אֶתְחַזְיָא לְאַשְׁלָמָא כְּלָהוּ שְׂבָטִין וְלֹא תִתְקַיִּים
בְּעַלְמָא, בְּגִין כִּף בְּעָא לְמִיזֵל וְלֹא יִכַּל. וְכַד
מְטָא זְמַנָּא דְּבְנִימִין, עֵרַק וְאִזֵּל לִיה, בְּגִין
דְּבְאַרְעָא אַחְרָא לֹא יִשְׁתַּלֵּם בֵּיתָא, לְאַתְקַשְׁרָא
עַלְמָא קְדִישָׁא בֵּיה.

וְהִינּוּ דְּכַתִּיב, (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה' אֵל יַעֲקֹב
שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ וּלְמוֹלְדֹתֶיךָ
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מְאִי וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. אֵלָּא אָמַר
לִיה, עַד הָכָּא, רַחֵל הוֹת עִמָּךְ עַקֵּרָא דְּבֵיתָא.
מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה, אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְאִטְוֹל בֵּיתָא
בְּהַדָּךְ בְּתַרְיִסֵּר שְׂבָטִין. וְהִינּוּ דְּכַתִּיב, וְאֲנִי
בָבְאִי מִפְּדֹן מִתָּה עָלַי רַחֵל. עָלַי הוֹה, וּבְגִינִי
הוֹה מְלָה דְּאַתְדַּחֲיָא אִיהִי וְאַתְיָא דִּיּוֹרָא
אַחְרָא, וְנִטְלָא בֵּיתָא בְּגִינִי לְדִיִּרָא עַמִּי.

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה.
מה זה נִקְבָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
אוֹתוֹ רָשַׁע אָמַר, אֲנִי רוֹאֶה
שֵׁיֶעֱקֵב לֹא מִסְתַּכֵּל אֶלֶּא
בְּנֻקְבֵי, (דף קסא ע"א) וּבְגִין כֶּף יִפְלַח לִי. אָמַר
נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הֵא נִקְבָה דְאִיהוּ שְׁכַרְךָ כִּד
בְּקֻדְמִיתָא. וְאַתְנָה, אִימָא מָאן נִקְבָה אִסְתַּכְּלַת
בֵּה, וְאַתְנָה, וּפְלַח לִי בְּגִינָה.

וַיֹּאמֶר יִעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם) אָמַר
יִעֲקֹב חֲלִילָה, דְּהָא אֲנָא כָּל מַה
דְּעִבִידְנָא, לְשֵׁם יִקְרָא דְמַלְפָּא קְדִישָׁא
עִבִידְנָא, (ס"א ולאו לכסופא דנרמאוי) וְעַל דָּא לֹא תִתֵּן
לִי מְאוּמָה, דְּהָא לֹא דְעִתָּאי בְּהָאִי, אֶלֶּא אִם
תַּעֲשֶׂה לִי (את) הַדְּבָר הַזֶּה וְגו'.

וַיִּסַּר בְּיוֹם הַהוּא אֶת הַתְּלִישִׁים.
רַבִּי אֲלֵעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים טו)
ה' מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלֶךָ וְגו'. הָרִי
בְּאַרְנוֹ וּבְאַרְוֵי הַחֲבָרִים, הוֹלֵךְ
תְּמִים - זֶה אַבְרָהָם, שְׂכַאֲשֶׁר
נִמְוָל נִקְרָא תְּמִים. וּפְעַל צְדָק -
זֶה יִצְחָק. וּדְבַר אֱמֶת - זֶה יִעֲקֹב.
וְדָאִי שֵׁיֶעֱקֵב נִדְבַק בְּאֱמֶת. אִם
הוּא בְּאֱמֶת נִדְבַק, מַה הַטַּעַם
עֲשֶׂה עִם לְבָן בְּצוּרָה הַזֹּו?

אֲלָא יִעֲקֹב הַבְּחִין אֶת שַׁעַת
הַמְּזֹל שְׁלוֹ שְׁהִיתָה, שְׂמַתָּר לְאָדָם
לְבַחֲן אֶת שַׁעַתוֹ טָרָם יִשׁוּב
לְאַרְצוֹ, וְאִם מְזֹלוֹ עוֹמֵד בְּמַה
שְׂעוּשָׂה - יִפָּה, וְאִם לֹא - אֵל
יּוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד שֵׁיֶעֱלֶה [שֵׁיֶעֱמֵד בְּמַה
שְׂעוּשָׂה] אֲלִיו.

בָּא רָאֵה, כְּתוּב וְעִנְתָּה בִּי צְדָקְתִּי
בְּיוֹם מִחַר וְגו'. שְׁהָרִי הוּא לֹא
עֲשֶׂה כְּדִי שֵׁיטֵל מִשְׁלוֹ לְחִנָּם,
אֶלֶּא הַכֹּל בְּאֱמֶת וּשְׁלֵמוֹת הַרְצוֹן,
וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא שְׁהוּא נָטֵל רְשׁוֹת
מִלְּבָן, וְעַל כֵּן כְּתוּב נַחֲשָׁתִי
וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְלָךְ. כְּמַה כְּשָׁפִים
וּמִינִים עֲשֶׂה לְבָן וּבְחִין אֶת מְזֹלוֹ
מִשׁוּם יִעֲקֹב, וְהִיָּה מוֹצֵא בְּגִלְלָת
יִעֲקֹב מֵאַה צֹאן כָּל חֲדָשׁ, וּמֵאַה

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה, (בראשית ל) מָאִי
נִקְבָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַהוּא רָשַׁע
אָמַר, אֲנָא חָמִי, דִּיִּעֲקֹב לֹא אִסְתַּכֵּל אֶלֶּא
בְּנֻקְבֵי, (דף קסא ע"א) וּבְגִין כֶּף יִפְלַח לִי. אָמַר
נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הֵא נִקְבָה דְאִיהוּ שְׁכַרְךָ כִּד
בְּקֻדְמִיתָא. וְאַתְנָה, אִימָא מָאן נִקְבָה אִסְתַּכְּלַת
בֵּה, וְאַתְנָה, וּפְלַח לִי בְּגִינָה.

וַיֹּאמֶר יִעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם) אָמַר
יִעֲקֹב חֲלִילָה, דְּהָא אֲנָא כָּל מַה
דְּעִבִידְנָא, לְשֵׁם יִקְרָא דְמַלְפָּא קְדִישָׁא
עִבִידְנָא, (ס"א ולאו לכסופא דנרמאוי) וְעַל דָּא לֹא תִתֵּן
לִי מְאוּמָה, דְּהָא לֹא דְעִתָּאי בְּהָאִי, אֶלֶּא אִם
תַּעֲשֶׂה לִי (את) הַדְּבָר הַזֶּה וְגו'.

וַיִּסַּר בְּיוֹם הַהוּא אֶת הַתְּלִישִׁים. (שם) רַבִּי
אֲלֵעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים טו)
ה' מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלֶךָ וְגו'. הָרִי
בְּאַרְנוֹ וּבְאַרְוֵי הַחֲבָרִים, הוֹלֵךְ
תְּמִים, דָּא אַבְרָהָם, דְּכִד
אֲתַגְזֹר תְּמִים אֶקְרִי. וּפְעַל צְדָק, דָּא יִצְחָק.
וְדוּבַר אֱמֶת, דָּא יִעֲקֹב. וְדָאִי יִעֲקֹב בְּאֱמֶת
אֲתַדְבַּק, אִי הוּא בְּאֱמֶת אֲתַדְבַּק, מָאִי טַעְמָא
עֲבַד עִם לְבָן כְּגוֹוְנָא דָּא.

אֲלָא יִעֲקֹב בְּחִין שַׁעַתָּא דְּמִזְלִיהָ הָוָה. דְּשָׁרִי
לִיה לְאִינִשׁ, לְמַבְחָן שַׁעַתִּיהָ, עַד לֹא
יָתוּב לְאַרְעִיהָ, וְאִי מִזְלִיהָ קָאִים בְּמַה דְּעִבִיד
שְׂפִיר, וְאִי לָאו לָא יּוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד דִּיִּסְלַק
(ס"א דקאִים בְּמַה דְּעִבִיד) לְגַבִּיהָ.

הָא חֲזִי, כְּתוּב, (בראשית ל) וְעִנְתָּה בִּי צְדָקְתִּי
בְּיוֹם מִחַר וְגו', דְּהָא אִיהוּ לֹא עֲבַד בְּגִין
דִּיטוּל מְדִילִיה לְמַגְנָא, אֶלֶּא כִּלָּא בְּקוּשְׁטָא
וּשְׁלִימוֹ דְרַעוּתָא, וְלֹא עוֹד אֶלֶּא דְאִיהוּ נָטֵל
רְשׁוֹ מִלְּבָן, וְעַל דָּא כְּתוּב, (בראשית ל) נַחֲשָׁתִי
וַיִּבְרַכְנִי יי בְּגִלְלָךְ. כְּמַה חֲרָשִׁין וְזִינִין עֲבַד
לְבָן, וּבְחִין מִזְלִיהָ בְּגִינָה דִּיִּעֲקֹב, וְהָוָה

כבשים ומאה עזים יותר על צאנו. רבי אבא אמר, אלף צאן ואלף כבשים ואלף עזים היה מביא לו יעקב יותר בכל חדש וחדש. זהו שכתוב כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך ה' אתך לרגלי. והברכה שלמעלה אינה פחות מאלף מפל מין ומין. נמצא אלף מהצאן, מהכבשים נמצאו אלף, מהעזים נמצאו אלף, על כל מה ששורה הברכה שלמעלה לא פחות מאלף, עד שבשביל יעקב התעלה לכן לעשר רב.

ובשרצה יעקב לטל שָכְרוּ, לא מצא אלא עשרה מפל מין ומין, ויעקב חשב אותו לעשר רב. ראה כמה נטל משלו ממה שהיה נותן הוא בזכותו ללבן. וכל זה שעלה בו ביעקב, לא היה אלא בזרוע של אותם מקלות ששם אצל הצאן.

בא ראה כמה טרח אותו יעקב השלם אחרי לבן. כתוב וישם דרך שלשת ימים וגו', והביא לו כל העשר הזה, ועם כל זה לא רצה לבן שיהיה כף שָכְרוּ של יעקב, אלא נטל עשרה מזה ועשרה מזה, ונתן [בדי בנין] לו ואמר לו: טל את אלה, ואם יולידו כמו שאמרתי - בצורה הזו יהיה שָכְרוּ. זהו שכתוב ותחלף את משפתי עשרת מנים. [ובאלו] עשרה מזה ועשרה מזה, וכתוב ואביכן התל בי ותחלף את משפתי עשרת מנים. [ובאלו העשרה] השתדל אחר הקדוש ברוך הוא, וברכו. ומפל מה שהתנה לבן עם יעקב - חזר בדבורו ונטל מיעקב הפל, עד שהקדוש ברוך הוא חס עליו ונטל משלו בזרוע.

ברוך הוא, וברכיה. ומפל מה דשוי לבן עמיה דיעקב, אהדר במלוליה, ונטיל מיעקב פלא, עד דקדשא בריך הוא חס עליה, ונטיל מדיליה

אשפח בגיניה דיעקב, מאה עאנא כל ירחא, ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאניה.

רבי אבא אמר, אלף עאנין, ואלף אמרין, ואלף עזין, הוה מיייתי ליה יעקב יתיר

בכל ירחא וירחא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ל)

כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך יי אותך לרגלי, וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף מפל זינא וזינא, מעאנין אלף אשתפח, מאמרין אלף אשתפח, מעזין אלף אשתפח. על כל מה דשריא ברכתא דלעילא, לא פחות מאלף. עד דבגיניה

דיעקב אסתלק לבן לכמה עותרא.

וכר בעא יעקב לנטליה אגריה, לא אשפח אלא עשרה מפל זינא וזינא, ויעקב

חשיב ליה לעותרא סגני. חמי כמה נטיל מדיליה, ממה דהוה יהיב איהו בזכותיה

ללבן. וכל דא דסליק ביה יעקב, לא הוה אלא בזרוע דאינון מקלות, דשוי לגבי ענא.

הא חזי, כמה טרח ההוא שלימא דיעקב, אבתריה דלבן. כתיב, (בראשית ל)

דרך שלשת ימים וגו', והוה אייתי ליה כל האי עותרא. ועם כל דא, לא בעא לבן דיהא

אגריה דיעקב הכי, אלא נטל עשרה מן דא ועשרה מן דא ויהב (בידא דבני) ליה. ואמר ליה

טול הני. ואי יולידו כמה דאמרתי, בהאי גוונא יהא אגרך. הדא הוא דכתיב, (בראשית ל)

ותחלף את משפתי עשרת מונים, (ובנהני) עשרה מן דא ועשרה מן דא, וכתיב, (בראשית

ל) ואביכן התל בי ותחלף את משפתי עשרת מונים. (ובנהני עשרה) אשתדל בתר קדשא

ברוך הוא, וברכיה. ומפל מה דשוי לבן עמיה דיעקב, אהדר במלוליה, ונטיל מיעקב פלא, עד דקדשא בריך הוא חס עליה, ונטיל מדיליה

בזרוע.

אמר רבי אלעזר כל הני קראי, לאחזאה
חכמתא קא אתיין. דתנינן מלין
דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון
במלווא ומנהון ברעותא דלבא. ומאן דבעי
לאמשכא ברקאן, בצלותא, במלווא,
ורעותא. ומנהון דלא בצלותא, אלא בעובדא
תליין.

בא ראה, יעקב השלם, כל מה
שעשה, עשה בחכמה. כתוב
ויצג את המקלות אשר פצל
ברקטים בשקתות המים. הפל
בחכמה, למשך ברכות מהמעין
של הפל לכל הדרגות העליונות
שהן חלקו וגורלו.

את המקלות - איזה מקלות?
אלו הדרגות שהן בית הדין.
אשר פצל - שהעביר מהן את
הדין. ברקטים - הינו שכתוב (שיר
" מלך אסור ברקטים, שזה
מהמלך ההוא פאות ברכות לכל
העולמות.

דבר אחר מלך אסור ברקטים -
מלך זה אסור וקשור באותם
הרקטים העליונים שמהם
משקים את הפל (ומשכות ברכות לכל)
מן המלך העליון. בשקתות
המים - (ומשם משקים כל שקתות המים)
אלו הם הנחלים שיוצאים ובאים
עד שמגיעים למקום ששם
מתפנסים. אשר תבאן הצאן
לשתות - כמו שנאמר (תהלים קד)
ישקו כל חיתו שדי ישברו
פראים צמאם. ובאותו המקום
ששם מתפנסים המים, כלם
באים להשקות ממנו.

ויחמנה - מה זה ויחמנה? בא
ראה, בשעה שרוח צפון נושבת,
המים קופאים ולא נמשכים
לחוץ ולא משקים, משום שהדין
תלוי, וקר הצפון מקפיא את
המים. וכשמתעוררת רוח
הדרום, מתחממים המים
והקפאון שלהם עובר ושופעים.

תא חזי, יעקב שלים, כל מה דעבד,
בחכמתא עביד, פתיב (בראשית ל) ויצג את
המקלות אשר פצל ברקטים בשקתות המים,
פלא בחכמתא, לאמשכא ברקאן ממבועא
דכלא, לבלהו דרגין עלאין דאינון חולקיה
ועדביה.

את המקלות. מאן מקלות, אלין דרגין
דאינון בי דינא. אשר פצל, דאעבר
מנהון דינא. ברקטים, היינו דכתיב, (שיר השירים
" מלך אסור ברקטים, דהא מההוא מלך,
אתיין ברקאן לבלהו עלמין.

דבר אחר (דף קסא ע"ב) מלך אסור ברקטים,
מלך דא, אסור וקשור באינון רהטין
עלאין, דמנייהו אשתקיין כלא, (ג"א אהמשכון ברקאן
לכולא) ממלך עלאה. בשקתות המים, (ס"א ומתמן
אשתקיין כלא שקתות המים), אלין אינון נחלין דנפקין
ואתיין, עד דמטו לאתר דמתפנשי תמן. אשר
תבאן הצאן לשתות, פמה דאת אמר, (תהלים קד)
ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.
ובהוא אתר, דמתפנשי תמן מיא, פלהו
אתיין לאשקאה מגיה.

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי,
בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין
גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין
דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד
אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי,
בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין
גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין
דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד
אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

אז הכל משקים, משום שהם של הדרום מפשירים המים, וכלם מתחממים ושמחים לשתות מאותו הקר של הצפון שהיה להם בראשונה. זהו שפתוב ויחמנה. ויהרי [ולא] כתוב ויחמו. אלא שהם כלם נקבות.

ועל זה התפון יעקב לעשות מעשה בחכמה, וזהו שפתוב ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. פתח [רבי אלעזר] ואמר, פי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו. בא ראה, פי יעקב בחר לו יה, עד כאן לא ידענו מי בחר את מי - אם הקדוש ברוך הוא בחר את יעקב, אם יעקב בחר את הקדוש ברוך הוא, אלא ממה שגלה הכתוב ידענו שהקדוש ברוך הוא נטל את יעקב לגדלו, שפתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

תוספתא

הקשר של הקשר הטהור היה עולה לפני ולפנים טרם שמצא מקום לבית מושבו. אותו מקום אינו מקום, לא נמצא למעלה ולמטה, נאבד מן הכל. אבדון הוא מן הכל, אבדון זכר. סמא"ל שיצא מהתוף של החזק של יצחק, אבדון ומות היא הנקבה שלו, הנחש הקדמוני, אשת זנונים, שפתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות. ואלו שנים - אבדון ומות - שמעו את תקף רצון המלך.

הסוד והסתור [הסתור] הנסתר העליון נאבד [הסוד] מהכל, טמיר מרעיונות [מענים] והרהורים. [מי שנמשך אחר אלו, נאבד מן הכל. הכל בהפוך זה מזה. אשריו של איש שלום, כיעקב שעולה ולא

גליו דלהון ונגדיו, פדין אתשקיין פלא. בגין דחמימו דדרום שראן מיא, וכלהו מתחממי וחדאן למשתי מההוא קרירו דצפון, דהיה לון בקדמיתא, הדא הוא דכתיב ויחמנה. ויהא (ולא) כתיב ויחמו. אלא דאינון פלהו נוקבי.

ועל דא אתפווין יעקב, למעבד עובדא בחכמתא, ודא הוא דכתיב (בראשית ל) ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. פתח (נ"א רבי אלעזר) ואמר (תהלים קלה) פי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו, תא חזי כי יעקב בחר לו יה, עד כאן לא ידענא מאן בריר למאן, אי קדשא ברין הוא בריר ליה ליעקב, אי יעקב בריר ליה לקדשא ברין הוא. אלא ממה דגלי קרא, ידענא דקדשא ברין הוא נטיל ליה ליעקב לעדיה, דכתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו.

תוספתא

קוטרא דקוטרא וכיא, הוה סליק לגו לגו, עד לא אשפח אתר בית מותבא. ההוא אתר לאו אתר, לאו אשפח לעילא ותתא. מפלא אתאביד, אבדון הוי מפלא, אבדון דכורא, סמא"ל דנפק מהתוכא דתוקפא דיצחק. אבדון ומות נוקבא דיליה, נחש קדמאה, אשת זנונים, דכתיב (משלי ה) רגליה ירדות מות. ואלין תרין, אבדון ומות, שמעו תקפא דהורמנו דמלכא.

רזא וסתרא סתימא (נ"א טמירא) עלאה אתאביד (נ"א טמיר) מפלא, אתאביד (נ"א טמיר) מרעיונין (נ"א מעיונין) והרהורין. (ס"א מאן דאתמשך בטר אליו אתאביד מפלא. כלא כהפוכא דא מן דא מבוהי דנכר שלים כיעקב דסליק ולא אתחשבו עייניו כהאי תנא וזכה לאתקרבא באמת חותמא דמלכא קדישא. תא חזי, טמירא עלאה מפלא) מניה נפק את י', נקודה עלאה. מהאי נקודה עלאה נפק כלא. אמשיך ואפיק ה', אמא עלאה דאשקי

נחשבו הענים בעשן הזה, וזכה להתקרב באמת חותם המלך הקדוש. בא ראה, הטמיר העליון מהכל] ממנו יצאה האות י', הנקודה העליונה. מהנקודה העליונה הזו יצא הכל, המשיך והוציא ה', האם העליונה שמשקה את הכל.

מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון.

שתי הזרועות שאוחזות בו, אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה לחבר המשכון יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיות אחת. והלבן נחקק על הגונים ועולה על הגונים כלם. זהו שכתוב מחשף הלבן, ואז נקרא (זכריה ב) ה' אחד ושמו אחד. ואז (תהלים כג) ה' רעי לא אחסר, וכתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישוּב וגו'. ע"כ תוספתא.

בא ראה, כך גם יעקב בחר את ירשתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מפל הדרגות ונטל אותו לגורלו. מקל לבנה לח - הינו הדרגה הלבנה של צד הימין. ולזו וערמון - הינו הדרגה האדמה של צד שמאל.

ויפצל בהם פצלות לבנות - שהעביר מזה את הדין וחבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל אותם יחד ונעשה הפל אחד בשני גונים. ועם פל זה מחשף הלבן, שיתגלה הלבן על האדם. וכל זה למה? למשך את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הפל [של החל], ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש פאחת.

ברחמים בשקתות המים - כמו שבארנו, ואז במעשה הזה של חכמה שופעות הברכות למטה ומשקים [וימתברכא] כל העולמות ושורות עליהם הברכות, כמו שפרשוקה (בראשית מט) שכתוב בפקר יאכל עד וגו', ואחר מפאן - ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

לכלא. מהאי נפיק ו', רזא דשית דאחיד לכל סטרין, דאיהו, מקל לבנה לח, ולזו, וערמון.

תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה, לחברא משכנא כחד ולמהוי חד. פדין, תליסר מכילן הוּו חד. וחורא אתגליף על גוונין וסליק על גוון פלהו. הָדא הוא דכתיב (בראשית ל) מחשף הלבן, וכדין אקרי (זכריה יד) יי אחד ושמו אחד. וכדין (תהלים כג) יי רועי לא אחסר. וכתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישוּב וגו'. (ע"כ תוספתא)

הא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מפל דרגין, ונטיל ליה לעדביה. מקל לבנה לח, היינו דרגא חורא דסטר ימינא. ולזו וערמון, היינו דרגא סומקא דסטר שמאלא.

ויפצל בהן פצלות לבנות, דאעבר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל בינייהו ונטיל לון פחדא ואתעביד פלא חד בתרי גווני. ועם פל דא, מחשף הלבן, דיתגלי חורא על סומקא. וכל דא למאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא (נ"א דנחלא), ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא פחדא.

ברחמים בשקתות המים, כמה דאוקימנא. וכדין בעובדא דא דחכמתא נגדין ברכאן לתתא, ומתשקיין (נ"א ופתברכאן) פלהו עלמין ושריין עליה ברכאן, כמה דאוקמוה. דכתיב, (בראשית מט) בפקר יאכל עד וגו', ולבתר מפאן, (שם) ולערב יחלק שלל, (דף קטב ע"א) לאתברכא כלהו עלמין לתתא. ויעקב נטל חולקיה, מאינון ברכאן, דשריין עליה לתתא, בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקודשא בריך הוא.

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר ליה. האי דכתיב (משלי י) ברכות לראש צדיק, לצדיק מיבעי ליה, מאי לראש צדיק. אמר ליה, ראש צדיק דא היא עטרה קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל עיבר, ומתברכן פלהו עלמין.

אבל הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, (ראש) צדיק אקרי, ההוא אתר (ס"א ל"ג רישא) דברית, דמניה נפקין מבויעין לבר, נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה, איהו רישא. כף ראש צדיק, ההוא אתר, פד זריק מבויעין לנוקבא, אקרי ראש צדיק. צדיק איהו ראש (נ"א רישא לכל ברכאן) בגין דכל ברכאן ביה שריין. תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את קיימא קדישא, ועביד פקודי דאורייתא, צדיק אקרי, ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי. וכד ברכאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומניה קיימי ברכאן לעלמא, בבנין קדישין זכאין דאוקים.

רבי ייסא תו שאיל ואמר, (תהלים לו) פתיב נער הייתי גם זקנתי וגו'. האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו, איהו אמרו בחכמתא, יתיר ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא ביחודא קדישא אתמר נער הייתי גם זקנתי והכי הוא. (תהלים לו) ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא דיחודא, דלא אשתפח יום בלא לילה. דהא לילה ביה אשתפח תדירא, וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע

רבי ייסא הקטן היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, זה שפתיב (משלי י) ברכות לראש צדיק, היה צריך להיות לצדיק, מה זה לראש צדיק? אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובארוה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים.

אבל הנה בארנו, ברכות לראש צדיק - (ראש) צדיק נקרא אותו המקום (ראש) של הברית, שממנו יוצאים מעינות החוצה. הנקב של הפד שיוצא ממנו היין הוא הראש, כף ראש צדיק, אותו מקום, כשזרק מעינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש (ראש לכל הברכות) משום שכל הברכות שריות בו.

עוד, אותו האדם שזוכה לשמר את אות ברית הקדש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד רגליו כף נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבנים הקדושים הצדיקים שהקים.

עוד שאל רבי ייסא ואמר, פתיב נער (תהלים לו) גם זקנתי וגו'. הפסוק הזה פרושהו ששרו של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר נער הייתי גם זקנתי. וכך הוא, ולא ראיתי צדיק נעזב - זה השבח של היחוד שלא נמצא יום ללא לילה, שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה.

וזרעו מבקש לחם, מה הוא? אלא בשעה שזורק ונשפע הנרע,

לְנוֹקְבָא. דְּהָא בְּהִדְיָה שְׂרִיא, דְּלֹא אֶתְפְּרָשָׁא
 מְנִיָּה לְעֵלְמִין, וְזַמְנָא הִיא לְגַבְיָה. דְּהָא זִרְעָא
 לָא נְגִיד, אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּנוֹקְבָא זְמִינָא, (דף קסב
 ע"ב) וְתִיאֻבְתָּא דְּתִירוּיָהּוּ כְּחֻדָּא בְּדַבּוּקָא חַד
 דְּלֹא מִתְפְּרָשֵׁן, וְעַל דָּא לָא אֶצְטְרִיךְ לְמִתְבַּע
 עֲלָהּ.

אָמַר לִיָּה, וּבְזַמְנָא דְּגְלוּתָא לָאו הֲכִי. אָמַר
 לִיָּה זִרְעוּ פְתִיב, וְלָאו אִיהוּ. אִימְתִי
 נְפִיק, כִּד נּוֹקְבָא בְּדַבּוּקָא חַד עִם דְּכוּרָא. וְאִי
 תִּימָא לָא רְאִיתִי צְדִיק נְעֻזְב, בְּזַמְנָא דְּגְלוּתָא
 מְאִי הִיא.

אָרְא, הָא אַחִיד לְעֵילָא. וְלֹא נְעֻזְב לְעֵלְמִין,
 בְּזַמְנָא אַחְרָא, לֹא נְעֻזְב מְנוֹקְבָא,
 אַחִיד לְעֵילָא, וְאַחִיד לְתַתָּא. אַחִיד לְעֵילָא,
 בְּזַמְנָא דְּגְלוּתָא. בְּזַמְנָא אַחְרָא, אַחִיד לְתַרִּין
 סְטְרִין, לְעֵילָא וְתַתָּא, וְלְעוֹלָם אִינוּ נְעֻזְב.

בְּתִיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ
 הַשָּׁמַיִם, דָּא צְדִיק. וְאַף עַל גַּב
 דְּאֶתְמַר בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, אֶלָּא בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם
 וְדָאִי, דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא.

הָא חֲזִי, תַרִּין רְקִיעֵין אִינוּן, וְאִינוּן שִׁירוּתָא
 וְסִיּוּמָא, דָּא כְּגֻוּנָא דָּא. שִׁירוּתָא רְקִיעָא
 תְּמִינָאָה, בִּיָּה שְׁקִיעֵן כָּל כְּכַבְיָא, זְעִירִין
 וְרַבְרַבִּין. וְדָא הוּא רְקִיעָא עֲלָאָה סְתִימָאָה,
 דְּקָאִים כְּלָא וּמְנִיָּה נְפִיק כְּלָא. וְאִיהוּ
 תְּמִינָאָה, מִתְתָּא לְעֵילָא, וְהוּא שִׁירוּתָא
 לְאַפְקָא מְנִיָּה כְּלָא.

כִּד אִיהוּ רְקִיעָא תְּמִינָאָה מְעֵילָא לְתַתָּא,
 דְּבִיָּה שְׁקִיעֵן כָּל כְּכַבְיָא, כָּל נְהוּרִין
 וּבוֹצִינִין. וְהוּא נְטִיל כְּלָא וְדָא סִיּוּמָא דְּכָלָא.
 כְּמָה דְּהוּא רְקִיעָא תְּמִינָאָה, דְּאִיהוּ שִׁירוּתָא
 דְּכָלָא. תַלְיִין בִּיָּה כָּל נְהוּרִין וְנְטִיל לוּן,
 וּמְנִיָּה נְפִיקִי. הֲכִי נְמִי הָאִי, אִיהוּ רְקִיעָא

אִינוּ תּוֹבַע אֶת הַנִּקְבָּה, שְׁהִרִי
 הִיא שׁוֹרָה עֲמוּ, שְׂאִין נִפְרַדְת
 מִמְּנוּ לְעוֹלָמִים וְזַמְנָה הִיא
 אֶצְלוּ, שְׁהִרִי אִין זִרְע שׁוֹפַע אֶלָּא
 בְּשַׁעָה שְׁהַנִּקְבָּה זְמִינָה, וְתִשׁוּקַת
 שְׁנִיָּהִם יַחַד בְּדַבּוּק אַחַד, שְׂאִין
 נִפְרַדִּים, וְלִכְּן לֹא צְרִיךְ לְתַבַּע
 אוֹתָהּ.

אָמַר לוּ, וּבְזַמְנָן הַגְּלוּת לֹא כִּד?
 אָמַר לוּ, כְּתוּב זִרְעוּ, וְאִינוּ. מְתִי
 יוֹצֵא? כִּשְׁהַנִּקְבָּה בְּדַבּוּק אַחַד
 עִם הַזְּכָר. וְאִם תֹּאמַר, לֹא רְאִיתִי
 צְדִיק נְעֻזְב - בְּזַמְנָן שֶׁל הַגְּלוּת מַה
 הִיא?

אָרְא זֶה אַחֲזוּ לְמַעְלָה וְלֹא נְעֻזְב
 לְעוֹלָמִים. בְּזַמְנָן אַחַר לֹא נְעֻזְב
 מִהַנִּקְבָּה, אַחֲזוּ לְמַעְלָה וְאַחֲזוּ
 לְמַטָּה. אַחֲזוּ לְמַעְלָה - בְּזַמְנָן שֶׁל
 הַגְּלוּת. בְּזַמְנָן אַחַר אוֹחֲזוּ אֶת שְׁנֵי
 הַצְּדִיקִים, לְמַעְלָה וְלְמַטָּה,
 וְלְעוֹלָם אִינוּ נְעֻזְב.

כְּתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים
 בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, זֶה צְדִיק, וְאַף
 עַל גַּב שְׁנַאֲמַר בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם,
 אֶלָּא בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְדָאִי, שְׁהוּא
 סִיּוּם הַגּוּף.

כִּא רְאָה, שְׁנֵי רְקִיעִים הֵם, וְהֵם
 הִרְאִישִׁית וְהַסִּיּוּם, זֶה כְּמוֹ זֶה.
 רִאשִׁית הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם בּוֹ
 שְׁקוּעִים כָּל הַכּוֹכָבִים, קְטַנִּים
 וְגְדוֹלִים, וְזֶהוּ הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן
 הַנִּסְתָּר שְׁמֻקִּים הַכּל, וּמִמְּנוּ יוֹצֵא
 הַכּל, וְהוּא הַשָּׁמַיִם מִמַּטָּה
 לְמַעְלָה, וְהוּא הִרְאִישִׁית לְהוֹצֵא
 מִמְּנוּ הַכּל.

כִּד הוּא הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם מִמַּעְלָה
 לְמַטָּה, שְׁבוּ שְׁקוּעִים כָּל
 הַכּוֹכָבִים, כָּל הָאוֹרוֹת
 וְהַמְּאוֹרוֹת, וְהוּא נוֹטֵל אֶת הַכּל,
 וְזֶה הַסִּיּוּם שֶׁל הַכּל. כְּמוֹ שְׂאוֹתוֹ
 הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שְׁהוּא רִאשִׁית
 הַכּל, תַלְוּיִים בּוֹ כָּל הָאוֹרוֹת,
 וְנוֹטֵל אוֹתָם, וּמִמְּנוּ יוֹצֵאִים - כִּד
 גַּם זֶה, אוֹתוֹ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם

תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל פן הוא הנזהר ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כגון אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא זה מקים וזן את העולם העליון שהוא בו ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי [הוא] אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנבאר. אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו, וכל זה וזה הכל אחד, ברוב הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא ראיה, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מי הלבנון? הרי פרשהו ונתבאר. הפסוק הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה - אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום? בלבנון. ואלו הן שתי הצפרים שאמרנו בכמה מקומות, ומאלו נפרדות כמה צפרים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאת מן לבנון, שהוא [חתום] למעלה, וסוד הדבר - וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ו' לאה) באותם ששה בנים עליונים,

תמינאה, תליין ביה כל נהורין ונטיל לון, ומניה נפקו לכלהו עלמין.

שירותא וסיומא כגוונא חד קיימי, ועל דא איהו נהר דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימוי לעלמין. פלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה, להאיר על הארץ.

ואף על גב דאתמר פלא כגוונא חדא קיימי, ודא הוא ברירא דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וזן לעלמא עלאה דאיהו ביה ולכל אינון סטרין עלאין, ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטרין תתאין.

ואי תימא, עלמא דלעילא מאן איהו, והא (איהו) ההוא רקיעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו והכי אקרי, דהא תרין עלמין נינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא עלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמיה אקרוין. ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמיה אקרוין. וכל האי והאי כלא חד, ברירא הוא לעלם ולעלמי עלמין.

הא חזי (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. מאן לבנון. הא אוקמוה ואתמר, האי קרא (תהלים קד) אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר, בלבנון. ואלין אינון תרין צפרים דקאמרן בכמה אתר, (דף קסג ע"א) ומאלין אתפרשן כמה צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין ונפקין מלבנון דאיהו (ס"א סתימאה) לעילא, ורזא דמלה, (בראשית כט) וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ס"א דא לאה) באינון שית בנין עלאין, שית סטרין

ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שפאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

ומשום שהיא חסידה, יוצא [משם] ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים - אל תקרי ברושים אלא בראשים, שהרי העולם האחר בתחתונים ביתה, והיא בית הדין של העולם, ולפעמים נקרא כמו שלמעלה בכל אותם השמות.

ועל המקום הזה כתוב, וינחם ה' ויתעצב אל לבו. חרון אף ה'. שהרי במקום הזה תלוי. שהרי כל מה שלמעלה, הכל הוא באור, חיים לכל הצדדים, ועל כן שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את ה' בשמחה - כנגד העולם העליון. באו לפני ברננה - כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך כתוב (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו פלם מלאים בשכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה אף על גב דניקבא איהי, קרינן לה דכר, דכד אתפשט, כל טיבו וכל נהירו מניה נפיק.

ובגין כך דאיהי חסידה, נפיק (מתפון) מינה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באחר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חייך לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא. ועל דא פתיב, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את יי בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה. זפאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. בגין כך פתיב, (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביי מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. (בראשית ל) פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט)

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמזין בעינייהו כאילו כלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון רקנין מדעתא ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שפתיב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה [בתורה].

וכך אותם הטפשים אטומי הלב, פשרואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם כשיתבע אותם הקדוש ברוך הוא את עלבון התורה, ויענשו ענש שמורדים ברבונם.

מה פתיב בתורה? פי לא דבר רק הוא מכס. ואם הוא רק - הוא מכס, שהרי כל התורה מלאה מפל אבנים טובות ומרגליות יקרות מפל הטובות של העולם, כמו שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה, ואיך יאמרו שהיא ריקה?! ושלמה המלך אמר, אם חכמת חכמת לך. שפאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפלו אות אחת. ולצת לכדך תשא, שהרי התורה לא יגרע כלום מהשבח שלה, והליצנות היא שלו ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא. בא ראה, כאשר האותיות העליונות כלן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד פראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים.

בא ראה מה פתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללבנה ולהשקות ולברך אותה מפל הצדדים, שפתיב ויצג את המקלות, אלו דינים וגבורות

וסכלתנו. דהא כל מילי דאורייתא, פלהו מלין עלאין ויקירין. וכל מלה ומלה כתיב בה (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא).

וכך אינון טפשיין, אטימין דלבא, פד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא ידעי, אלא דאינון אמרי, דאינהו מלין פגימין, מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, פד יתבע לון קדשא בריך הוא, עלבונא דאורייתא, ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון.

מה פתיב באורייתא, (דברים לב) פי לא דבר רק הוא מכס, ואי איהו רק מכס איהו, דהא אורייתא כלא, מלייא מפל אבנין טבין ומרגלאן יקירין, מפל טבין דעלמא. כמה דאת אמר וכל חפצים לא ישוו בה, והיה ימרון דאיהי ריקנא.

ושלמה מלכא אמר, אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו. דהא באורייתא לא יכול לאוספא אפילו את אחת. ולצת לכדך תשא, דהא אורייתא, לא יגרע משבחה כלום, וליצנותא, דיליה איהו, ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

הא חזי, פד אתוון עלאין, מתחברן פלהו בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישיין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה. פדין, האי דרגא קיימא לאשקאה לכלהו עדריין, פל חד וחד פדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

הא חזי, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא, ולאשקאה ולברכא לה מפל סטריין, דכתיב

וַיִּצַג אֶת הַמְקָלוֹת. אֵלַיִן דִּינִין וַיִּגְבוֹרֵן דְּנַפְקֵי
מִגְבוּרָה דְלַעִילָא.

וַיַּעֲקֹב כַּד בַּעַא לְאַתְקָנָא לְהַאי דְרַגְא, סְלִיק
לְכָל אֵינֻון דִּינִין וַיִּגְבוֹרֵן מִינָהּ,
וְאוֹקִים לֹון בְּרַהֲטִים, בְּאֵינוֹן רַהֲטִים אַרְבַּע,
דְּקִיָּמִי תַחוֹת הַאי (במדבר כא) בְּאֵר חֲפְרוּהָ
שְׂרִים, דְּאַתְמַלְיָא מְאִינוֹן נַחֲלִין וּמִבּוּעִין
עֲלֵאִין. בְּגִין דְּכַד נַפְקִין מִיִּין מְהַאי בְּאֵר
קְדִישָׁא, אֵלַיִן אַרְבַּע נְטְלֵי כְּלָא. וְעַל דָּא
אֶקְרוּן רַהֲטִים, וּמִתְמַן (ד' קטג ע"ב) אַתְיִין כְּלָא
לְמִשְׁתֵּי. וְאֵינוֹן דִּינִין וַיִּגְבוֹרֵן, כְּלֵהוּ קְיָיְמִי
תְּמַן, לְנַטְלָא לְכָל חַד וְחַד כְּדָא חֲזִי לֵיהּ.
אַשְׁרֵי תְּבַאנָה הַצֵּאן לְשִׁתּוֹת לְנַכַּח הַצֵּאן,
אֵלַיִן לְקַבִּיל אֵלַיִן. וַיַּחֲמֵנָה, מְאִי
וַיַּחֲמֵנָה. דְּכַד מִתְעַטְרֵן בְּדִינָא, מִתְחַמְמִין
בְּהַהוּא דִינָא, וְאֲזֵלִין וְשֹׁאטִין בְּעֲלָמָא,
וּמְעֵינִי בְּאַרְחִיהוּן דְּבִנֵי נְשָׂא, הֵן לְטַב הֵן
לְבִישׁ.

הַא חֲזִי, מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה, (בראשית ל) וַיַּחֲמוּ
הַצֵּאן אֶל הַמְקָלוֹת, בְּגִין דְּאֵינוֹן מְקָלוֹת
הוּוּ מִתְחַמְמִין, וּמִשְׁגִּיחִין בְּדִינֵי עֲלָמָא,
וְאַתְפַּקְדֵן עֲלֵיהּ, וְאַתְדַּנוּ בְּנֵי נְשָׂא עֲלֵיהּ,
כְּמָה דְּאַתְ אָמַר (דניאל ד) בְּגִזְרַת עִירִין פְּתַגְמָא
וּמֵאמַר קְדִישִׁין שְׁאַלְתָּא וַגּוּ'.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים ג) דְּבַקָּה נַפְשִׁי
אַחֲרִיךָ בִּי תְּמַכָּה יְמִינֶךָ, הַאי קָרָא אֵית
לְאַסְתְּפָלָא בֵּיהּ, דְּבַקָּה נַפְשִׁי אַחֲרִיךָ, בְּגִין
דְּדוֹד מְלָפָא, הָוָה מִתְדַּבֵּק נַפְשִׁיהּ תְּדִיר,
אַבְתַּרְיָה דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלֹא חֲזִישׁ
לְמַלְיָן אַחֲרֵנִין דְּעֲלָמָא, אֶלָּא לְאַתְדַּבְּקָא
נַפְשִׁיהּ וּרְעוּתֵיהּ בֵּיהּ, וְכִינֹן דְּאִיהוּ הָוָה
מִתְדַּבֵּק בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָוָה תְּמִיךָ בֵּיהּ
וְלֹא שְׂבָקִיהּ. מִכָּאן, לְכַר נֶשׁ כַּד אַתָּא לְאַתְדַּבְּקָא בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

שְׂיֻצָאִים מִן הַגְּבוּרָה שְׁלַמְעֵלָה.
וְכַאֲשֶׁר יַעֲקֹב רָצָה לְתַקַּן אֶת
הַדְּרָגָה הַזֹּאת, סָלַק אֶת כָּל אוֹתָם
הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת מִמֶּנָּה, וְהִקִּים
אוֹתָם בְּרַהֲטִים, בְּאוֹתָם אַרְבַּעַת
הַרְהֲטִים שְׁעוּמָדִים תַּחַת זֶה בְּאֵר
חֲפְרוּהָ שְׂרִים, שְׁמַתְמַלְאֵת מְאוֹתָם
הַנְּחָלִים וְהַמְעֵינֹת הַעֲלִיוֹנִים.
מִשׁוּם שְׁכַאֲשֶׁר הַמִּים יוֹצְאִים
מִהַבָּאֵר הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת, אֵלוּ
הַאֲרַבְעָה נוֹטְלִים הַכֹּל, וְעַל כֵּן
נִקְרָאִים רַהֲטִים, וּמִשָּׁם כָּלֵם בְּאִים
לְשִׁתּוֹת. וְאוֹתָם דִּינִים וַיִּגְבוֹרוּת,
כָּלֵם עוּמָדִים שֵׁם לְטַל אֶת כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

אַשְׁרֵי תְּבַאנָה הַצֵּאן לְשִׁתּוֹת לְנַכַּח
הַצֵּאן, אֵלוּ כְּנָגַד אֵלוּ. וַיַּחֲמֵנָה, מַה
זֶה וַיַּחֲמֵנָה? שְׁכַאֲשֶׁר מִתְעַטְרִים
בְּדִין, מִתְחַמְמִים בְּאוֹתוֹ הַדִּין,
וְהוֹלְכִים וּמִשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם,
וּמְעֵינִים בְּדַרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם, הֵן
לְטוֹב הֵן לְרַע.

בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב אַחֲרָיו, וַיַּחֲמוּ
הַצֵּאן אֶל הַמְקָלוֹת. מִשׁוּם שְׁאוֹתָם
הַמְקָלוֹת הָיוּ מִתְחַמְמִים
וּמִשְׁגִּיחִים בְּדִינֵי הָעוֹלָם, וְנַפְקִידִים
עֲלָיו, וְנִדְוֹנִים אֲנָשִׁים עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (דניאל ד) בְּגִזְרַת מְלָאכִים
הַדְּבַר וּבְכַפְקַדַת קְדוּשִׁים הַגְּזָרָה
וַגּוּ'.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים ג) דְּבַקָּה
נַפְשִׁי אַחֲרִיךָ בִּי תְּמַכָּה
יְמִינֶךָ. בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל,
דְּבַקָּה נַפְשִׁי אַחֲרִיךָ - מִשׁוּם שְׁדוּד
הַמְּלָךְ הִנֵּה מְדַבֵּיק תְּמִיד אֶת נַפְשׁוֹ
אַחֲרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא
חֲשַׁשׁ לְדַכְרִים אַחֲרִים שֶׁל הָעוֹלָם,
אֶלָּא לְהַדְּבִיק נַפְשׁוֹ וּרְצוּנוֹ בּוֹ.
וְכִינֹן שֶׁהוּא הִנֵּה נִדְבֵק בְּקַדְשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, הִנֵּה תוֹמֵךְ בּוֹ וְלֹא
עוֹזֵב אוֹתוֹ. מִכָּאן שְׁכַאֲשֶׁר אָדָם
כֵּא לְהַדְּבִיק בְּקַדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,

וְלֹא שְׂבָקִיהּ. מִכָּאן, לְכַר נֶשׁ כַּד אַתָּא לְאַתְדַּבְּקָא בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹחֵז בּוֹ וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ.

דִּבֶּר אַחַר דְּבָקָה נִפְשֵׁי אַחֲרֵיהֶּ - לְהַתְעַטֵּר בְּרִגְתּוֹ לְמַעְלָה. שֶׁהָרִי כַּאֲשֶׁר נִדְבַקְתָּ הַדְּרָגָה הַהִיא (שְׁלוֹ הַתְּבַרְכָּה, וּכְשֶׁהִתְנַלְּחָה) בְּדְרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת לְעֵלוֹת אַחֲרֵיהֶן, אִז הַיָּמִין אוֹחֵז בָּהּ לְהַעֲלוֹתָהּ וּלְחַבְרָהּ בְּחַבּוּר אֶחָד פְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְתִאחַזְנִי יָמִינְךָ, וְכַתוּב וַיִּמְנֹעַ תְּחַבְּקֵנִי, וְעַל כֵּן בִּי תִמְכָּה יָמִינְךָ.

וּכְשֶׁאוֹחֵז בּוֹ בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִז פְּתוּב שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיִּמְנֹעַ תְּחַבְּקֵנִי. וְהוּא יְחוּד אֶחָד וְחַבּוּר אֶחָד. וּכְשֶׁהוּא חַבּוּר אֶחָד, אִז מִתְמַלֵּאת אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁלוֹ וּמִתְבַּרְכֵת.

וּכְשֶׁמִּתְמַלְּאִים כָּל אוֹתָם הִרְהִטִים, מִתְמַלְּאִים לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, וְכָל הַעֲדָרִים מְשֻׁקִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְצַדּוֹ. וּכְשֶׁבָא יַעֲקֹב לְתַקֵּן אֶת הַדְּרָגָה הַזֶּה, בָּחַר לוֹ צֶדֶד הַיָּמִין שְׂרָאוּי לוֹ, וְהִצִּד הָאֲחֵר שְׁלֵא רְאוּי לוֹ נִפְרָד מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוּ וְלֹא שָׂתָם עַל צֵאן לְבָן. לְבָדוּ - הִיָּה לְבָדוּ שְׁלֵא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתוֹעֵבוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁבְּצַדָּדִים הָאֲחֵרִים. אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲלִיהֶם כְּתוּב (דְּבָרִים יד) כִּי עִם קְדוּשׁ אֲתָה לֵה' אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בָּחַר ה' וְגו'.

וּבֹא וְרָאָה, יַעֲקֹב הוּא הַמְּשַׁבַּח שֶׁל הָאֲבוֹת וְהוּא הַכֹּלֵל שֶׁל כָּלֶם, וּמְשׁוּם שֶׁהוּא הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל, מְשׁוּם כִּי הוּא עוֹמֵד לְהַאִיר לְלִבָּנָהּ, שֶׁיַּעֲקֹב הוּא עוֹמֵד לְתַקֵּן אֶת תְּפִלַּת עֲרֻבֵית.

וּבָרַךְ הַתַּקֵּינָה הַהִיא הוּא פְּרָאוּי לוֹ. כָּל אוֹתָם הַעֲדָדִים הַקְּדוּשִׁים, כָּלֶם בְּתַקֵּינָה הַתַּקֵּינָה בְּצַדּוֹ, וְהַפְּרִיד חִלְקוֹ

קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד בֵּיהּ, וְלֹא שְׂבִיב לִיהּ.

דִּבֶּר אַחַר דְּבָקָה נִפְשֵׁי אַחֲרֵיהֶּ, לְאַתְעַטְרָא דְרָגִיָּה לְעִילָא, דְּהָא כַד אֲתַדְבַּק הַהוּא

דְּרָגָא (כ"א דיליה אַתְבְּרַכָא וְכַד אַתְגְּלִיָּא) בְּדְרָגִין עֲלֵאִין לְסִלְקָא בְּתַרְיִיהוּ, כְּדִין יְמִינָא אֶחָד בֵּיהּ לְסִלְקָא לִיהּ, וּלְחַבְרָא לִיהּ, בְּחַבּוּרָא חַד כְּדָקָא יְאוּת, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים קלט)

וְתִאחַזְנִי יָמִינְךָ, וְכַתִּיב (שיר השירים ב) וַיִּמְנֹעַ תְּחַבְּקֵנִי, וְעַל דָּא בִּי תִמְכָּה יָמִינְךָ.

וְכַד אֶחָד בֵּיהּ בְּקְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדִין פְּתִיב, (שם) שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיִּמְנֹעַ

תְּחַבְּקֵנִי. וְאִיהוּ יְחוּדָא חַד וְחַבּוּרָא חַד, וְכַד אִיהוּ חַבּוּרָא חַד, כְּדִין אֲתַמְלֵיא הַהוּא דְרָגָא דִּילִיהּ וְאַתְבְּרַכָא.

וְכַד אֲתַמְלֵיין כָּל אֵינּוֹן רְהִטִין, אֲתַמְלֵיין לְאַרְבַּע סְטָרִין דְּעֲלָמָא, וְכִלְהוּ עֲדָרִיא

אַשְׁתַּקֵּיין, כָּל חַד וְחַד לְסְטָרִיהּ. וְכַד אֲתָא יַעֲקֹב לְאַתְקַנָּא הָאִי דְרָגָא, בְּרִיר לִיהּ סְטָרָא דִּימִינָא, דְּאַתְחַזִּי לִיהּ, וְסְטָרָא אַחֲרָא דְלֹא אֲתַחַזִּי לִיהּ אֲתַפְרֶשֶׁת מִינֵיהּ. כְּמָה דְכַתִּיב, (בראשית ל) וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוּ וְלֹא שָׂתָם עַל

צֵאן לְבָן. לְבָדוּ, הוּא בְּלַחֲדוּי, דְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטַעֲוּוֹן אַתְרֵינָן דְּבְסְטָרִין אַתְרֵינָן. זַכָּאָה חוֹלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּעֲלִיֵּיהוּ כְּתִיב, (דְּבָרִים יד) כִּי עִם קְדוּשׁ אֲתָה לִי אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בָּחַר יי וְגו'.

וְתָא חַזִּי, יַעֲקֹב אִיהוּ תוֹשְׁבַחָא דְאַבְהֵן, וְאִיהוּ כָלְלָא דְכִלְהוּ, וּבְגִין דְּאִיהוּ

כָּלְלָא דְכָלְלָא, בְּגִין כִּי אִיהוּ קָאִים לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא, דִּיעֲקֹב אִיהוּ קָאִים לְאַתְקַנָּא לְתַפִּלַּת עֲרֻבֵית.

וְכַרְ הַהוּא תְּקוּנָא, אִיהוּ כְּדָקָא חַזִּי לִיהּ, כָּל אֵינּוֹן סְטָרִין קְדִישִׁין כְּלָהוּ

מחלקם של שאר העמים. אלו
הצדדים העליונים הקדושים
בקדושה עליונה, ואלו צדדים
טמאים בטמאות הטמאה.

והרי בארנו, שכתוב וישת לו
עדרים לבדו. וישת לו - שהתקין
תקונים לאמונה. לבדו - כמו
שנאמר וקד בחר ה' להיות לו
לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם
על צאן לבן - שלא שם חלקו
וגורלו עמהם.

ועל פן יעקב, שלמות האבות,
התקין סוד האמונה, והפריד
חלקו וגורלו מהחלק והגורל של
שאר העמים. ועל זה כתוב ואתם
הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם
היום.

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של
ישראל, שהם עליונים על העמים
עובדי כוכבים ומזלות, משום
שדרגתם למעלה, והדרגות של
העמים עובדי כוכבים ומזלות
למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו
בצד הטמאה. אלו לימין, ואלו
לשמאל.

בין שנחרב בית המקדש מה
כתוב? (איכה ב) השיב אהור ימינו
מפני אויב. ומשום כך כתוב
הושיעה ימינך וענני. והשמאל
מתגבר והטמאה מתחזקת, עד
שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית
המקדש ויתקן את העולם על
תקונו, ויחזרו דבריו כראוי, ויעבר
צד הטמאה מן העולם. והנה
נאמר, שכתוב (זכריה ג) ואת רוח
הטמאה אעביר מן הארץ וגו',
וכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח
וגו'.

וישאר הקדוש ברוך הוא לבדו,
כמו שכתוב והאלילים כליל
יחלי, וכתוב ונשגב ה' לבדו ביום
ההוא. הוא לבדו, כמו שכתוב

בתקונו אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה,
מחולקא דשאר עמין. אלין סטרין עלאין
קדישין בקדושה עלאה. ואלין סטרין
מסאבין, במסאבן דמסאבותא.

והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים
לבדו. וישת לו, דאתקין תקונין
למהימנותא. לבדו, פמה דאת אמר, ובך
בחר יי להיות לו לעם סגלה מפל העמים.
ולא שתם על צאן לבן, דלא שוי חולקיה
ועדביה עמהון.

ועל דא יעקב שלימו דאבהו, אתקין רזא
דמהימנותא, ואפריש חולקיה
ועדביה, מחולקא ועדבא דשאר עמין. ועל
דא כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם
חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, זפאה חולקהון דישראל,
דאינון עלאין על עמין עובדי עבודת
פוכבים ומזלות, בגין דדרגא דלהון לעילא,
ודרגין דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות
לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין
בסטרא דמסאבא, אלין לימינא, ואלין
לשמאלא.

בין דאתחרב בי מקדשא, מה כתיב, (איכה ב)
השיב אהור ימינו מפני אויב, ובגין
כך כתיב, (תהלים ס) הושיעה ימינך וענני.
ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף, עד
דיבני קדשא בריך הוא בי מקדשא, ויתקין
עלמא על תקונו, ויהדרון מליה כדקא
יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא
אתמר, דכתיב (זכריה ג) ואת רוח הטמאה
אעביר מן הארץ וגו', (דף קסד ע"א) וכתבי, (ישעיה
כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישתאר קדשא בריך הוא בלחודוי, פמה

דכתיב, (ישעיה ב) והאלילים

פָּלִיל יַחֲלֶה, וּכְתִיב, (שם) וְנִשְׁגָּב יִי לְבָדוֹ בַּיּוֹם
הַהוּא. הוּא בִלְחֻדוֹי, כְּמָה דְכְתִיב, (דברים לב)
וְאִין עֲמוּ אֵל נְכָר, בְּגִין דִּישְׁתַּצִּי חִילָא
מְסַאָבָא מֵעֲלֵמָא, וְלֹא יִשְׁתַּאֲר לְעִילָא וְתַתָּא
אֶלָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בִלְחֻדוֹי, וַיִּשְׂרָאֵל
לְפוֹלְחָנִיָּה, עִם קִדְיִשׁ, וַיִּתְקַרֵּי קִדְיִשׁ,
דְּכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר
בִּירוּשָׁלַם קִדּוּשׁ יֵאָמֵר לוֹ כֹּל הַפְּתוּב לַחַיִּים
בִּירוּשָׁלַם. וּכְדִין יְהֵא מְלַפָּא יְחִידָאִי, לְעִילָא
וְתַתָּא, וְעֲמָא יְחִידָאָה לְפוֹלְחָנִיָּה, כְּמָה
דְּכְתִיב, (דברי הימים א יז) וּמִי כַעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל גּוֹי
אֶחָד בְּאַרְצָךְ.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יִיסָא, הוּוּ אֶזְלִי בְּאַרְחָא,
אָמַר רַבִּי יִיסָא, הָא שְׂכִינְתָא לְגַבְּן
נִתְעַסַק בְּמַלְי דְּאוּרִייתָא, דְּכָל מָאן דְּעָסִיק
בְּמַלְי דְּאוּרִייתָא וַיִּשְׁתַּדַּל בָּהּ, זְכִי לְאַמְשָׁכָא
לֵיה בַּהֲדִיָּה.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תהלים יח) חִי יְיָ וּבְרוּךְ
צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי, הָאִי קָרָא
אִיהוּ רָזָא. חִי יְיָ, וְכִי לָא יִדְעָנָא דְקִדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא אֶקְרִי חִי, אֶלָּא אֶפִּילוּ צַדִּיק גָּמוּר,
אִיהוּ אֶקְרִי חִי, דְּהָא חִי, צַדִּיק אִיהוּ לְעִילָא
וְצַדִּיק אִיהוּ לְתַתָּא. לְעִילָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אֶקְרִי חִי. לְתַתָּא צַדִּיק אֶקְרִי חִי, דְּכְתִיב,
(שמואל ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חִי,
אֲמַאי אֶקְרִי חִי בְּגִין דְּאִיהוּ צַדִּיק, דְּהָא צַדִּיק
חִי אֶקְרִי, חִי הָעוֹלָמִים. וּבְרוּךְ צוּרֵי, כְּלָא
חַד, חִי וּבְרוּךְ, דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁי מִהֲדַדִּי, דְּכַד
מִתְחַבְּרִין פְּחָדָא אֶקְרִי (שיר השירים ד) בְּאֵר מַיִם
חַיִּים. דָּא נְבִיעַ לְגוּ, וְדָא אֲתַמְלִיָּא מִנִּיָּה.

וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי, דָּא עֲלֵמָא עֲלָאָה, דְּאִיהוּ
רָם וְנִשְׂאָ, רָם עַל כְּלָא. דְּהָא מִנִּיָּה

(דברים לב) וְאִין עֲמוּ אֵל נְכָר, מִשּׁוּם
שְׂיִכְלָה פַח הַטְּמָאָה מִן הָעוֹלָם,
וְלֹא יִשְׂאֵר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה אֶלָּא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ, וַיִּשְׂרָאֵל
לְעִבּוּדָתוֹ, עִם קִדּוּשׁ. וַיִּקְרָא
קִדּוּשׁ, שְׁכָתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה
הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם
קִדּוּשׁ יֵאָמֵר לוֹ כֹּל הַפְּתוּב לַחַיִּים
בִּירוּשָׁלַם. וְאֵז יְהִיָּה מְלֹךְ יְחִידִי
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעִם יְחִידִי
לְעִבּוּדָתוֹ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב וּמִי כַעֲמָךְ
יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָךְ.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יִיסָא הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדַרְךָ. אָמַר רַבִּי יִיסָא, הִנֵּה שְׂכִינָה
אֶצְלָנוּ, נִתְעַסַק בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, שְׁכַל
מִי שְׁעוֹסֵק בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וּמִשְׁתַּדַּל
בָּהּ, זוֹכֵה לְהִמְשִׁיךְ אוֹתָהּ עִמּוֹ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תהלים יח) חִי
ה' וּבְרוּךְ צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי.
הַפְּסוּק הִנֵּה הוּא סוּד. חִי ה', וְכִי
לֹא יִדְעָנוּ שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
נִקְרָא חִי? אֶלָּא אֶפִּילוּ צַדִּיק גָּמוּר,
הוּא נִקְרָא חִי, שְׁהָרִי חִי - צַדִּיק
הוּא לְמַעְלָה וְצַדִּיק הוּא לְמַטָּה.
לְמַעְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא
חִי - לְמַטָּה הַצַּדִּיק נִקְרָא חִי,
שְׁכָתוּב (שמואל ב-ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן
יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חִי. לְמָה נִקְרָא
חִי? מִשּׁוּם שֶׁהוּא צַדִּיק, שְׁהָרִי
צַדִּיק נִקְרָא חִי, חִי הָעוֹלָמִים.
וּבְרוּךְ צוּרֵי - הַכֹּל אֶחָד. חִי וּבְרוּךְ
- שְׁלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. שְׁפָאֲשֵׁר
מִתְחַבְּרִים יַחַד נִקְרָא בְּאֵר מַיִם
חַיִּים. זֶה נוֹבַע הַחוּצָה, וְזֶה
מִתְמַלָּא מִמְּנוֹ.

וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי - זֶה הָעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא רָם וְנִשְׂאָ, רָם עַל
הַכֹּל, שְׁהָרִי מִמְּנוֹ יוֹצֵא הַכֹּל, (מקור
שְׁלֹא פוֹסֵק) וְכֹל הַנְּבִיעָה שְׁנוֹבַע לְמַלְא
הַבְּאֵר כְּרָאוּי, וּמִשָּׁם מִתְבַּרְכֵת
לְהַאִיר לְכֹל אוֹתָם שְׁלֵמָטָה.

נְפִיק כְּלָא, (מקורא דְּלֹא פְּסִיק) וְכֹל נְבִיעוֹ דְּנְבִיעַ, לְאַתְמְלִיָּא בִּירָא כְּדָקָא יֵאוּת.

וּכְשֶׁמִתְמַלֵּאת [10] הַכֹּל כְּרֵאוּי, אָז
וַיְרוּם אֱלוֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא
יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים
לִפְסָא וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ. בֵּא
רְאֵה, כְּשֶׁרְשָׁעִים לֹא שׁוֹלְטִים
בְּעוֹלָם וְנֹאֲבָדִים מִמֶּנּוּ [מהעולם], אִז
הַצְדִּיק שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכִתּוּב
לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפָּט עֲנִיִּים יִתֵּן.
מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק
עֵינָיו. מֵה זֶה עֵינָיו? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים לד) עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא - אֵלוֹ הֵם
הַמַּלְכִים הַשׁוֹלְטִים שְׁנֹאֲחֲזִים
בִּפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח - שֶׁהִתְקַיְּמוּ
בִּפְסָא בְּקִיּוּם שְׁלֹם. וַיִּגְבְּהוּ - לְמַה
וַיִּגְבְּהוּ? לְשֵׁלֵט בְּעוֹלָם, וַיִּתְקַיֵּם
הַפְסָא עַל עֲמוּדָיו. דְּבָר אַחֲרֵי
וַיִּגְבְּהוּ - שְׁנוּטָלִים אֵת הַפְסָא
וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה לְהֶאֱחֹז
בְּמִקּוּמוֹ כְּרֵאוּי, וְאִז הַכֹּל יִחוּד
אֶחָד.

בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים רְאוּ אִישׁ אֶחָד
שֶׁהָיָה בָּא, וְעָלָם אֶחָד עִמּוֹ רוֹכֵב
עַל כְּתָפוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַדַּאי
שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי, וְכַדִּי
לְזִכּוֹת אֲנָשִׁים הוּא בָּא. אָמַר רַבִּי
יִיסָא, נִזְכָּה אֲנוּ בּוֹ בְּרֵאוּשׁוֹנָה.

כְּשֶׁהֲגִיעַ אֵלֵיהֶם, אָמַר רַבִּי יִיסָא,
אֵיפֹה הַכֹּלִי [המורה של העמיר] עִם
מֵאֲכָלֵי הַדֶּרֶךְ? אָמַר, כְּדֵי שִׁזְכּוּ [ובן]
אֲנָשִׁים, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי שְׁנֵי בָנִים,
וְהֲגִיעַ הַצָּבָא לְעִיר וְנִשְׁבּוּ, וְכַעַת
אֲנִי הוֹלֵךְ כְּדֵי שִׁזְכּוּ בָהֶם בְּנֵי
אָדָם. זְכוּ עִמּוֹ וְנִתְּנוּ לוֹ לְאָכֹל.

בִּינְיָתִים פָּתַח אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר,
(במדבר כח) אֵת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי
וְגו'. הַקְּרָבָן שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
בְּכָל יוֹם כְּדֵי לְזוֹן אֵת הָעוֹלָם

וּמִתְמַן אֲתַבְּרָכָא, לְאַנְהָרָא לְכָל אֵינּוֹן
דְּלִתְתָא, וְכַד (ה"א) אֲתַמְלִיא, כְּדָקָא
יְאוּת, כְּדִין וַיְרוּם אֱלוֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא יִגְרַע
מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא
וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ, תָּא חֲזִי, כַּד חֲיִיבִיא
לֹא שְׁלִטִין בְּעֵלְמָא וְאֲתַאֲבִידוּ מִיְנִיה (מעלמא),
כְּדִין צְדִיק אִיהוּ שְׁלִיט בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (שם) לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפָּט עֲנִיִּים
יִתֵּן. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיֵה, לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק
עֵינָיו, מֵהוּ עֵינָיו, כְּמַה דְּאֵת אָמַר (תהלים לד)
עֵינֵי יי אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא, אֵלִין אֵינּוֹן מַלְכִין
שְׁלִיטִין, דְּאֲתַאֲחֲדָן לִפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם
לְנֹצַח, דְּאֲתַקְיִימוּ בְּכַרְסֵיִיא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.
וַיִּגְבְּהוּ, אֲמַאי וַיִּגְבְּהוּ, לְשֵׁלֵטָה בְּעֵלְמָא,
וַיִּתְקַיֵּם כְּרֵסֵיִיא עַל סְמִכוּתֵיהּ. דְּבָר אַחֲרֵי
וַיִּגְבְּהוּ, דְּנִטְלֵי כְּרֵסֵיִיא, וְזַקְפִין לָהּ לְעֵילָא,
לְאֲתַאֲחֲדָא בְּאֲתַרְיֵה כְּדָקָא יְאוּת, וְכַדִּין כְּלָא
יִחוּדָא חֲדָא.

עַד דְּהוּוּ אָזְלִי, חֲמוּ חַד בְּרַ נֶשׁ, דְּהוּוּ אֲתֵי
וְחַד יְנוּקָא עִמִּיהּ, רָכִיב עַל כְּתַפֵּיהּ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַדַּאי הָאִי בְּרַ נֶשׁ יוּדַאי
אִיהוּ, וּבְגִין לְזַפָּאָה לְבָנֵי נֶשָׁא קָא אֲתֵי. אָמַר
רַבִּי יִיסָא, נִזְכָּה אֲנִן בְּקַדְמִיתָא בֵּיהּ.

כַּד מָטָא לְגַבְיֵיהוּ, אָמַר רַבִּי יִיסָא אֲן
קִיסְתָא דְּטְרִימָא (ס"א קִיסְתָא דְּעַמִּירָא) בְּקִירְטוּי
דְּאוּרְחָא, אָמַר בְּגִין דְּיִזְכּוּן (ד"א ל"ג ב"י) בְּנֵי
נֶשָׁא, דְּהָא תְרִין בְּנִין אִית לִי, וְאֲתָא טוּרְנָא
לְמִתָּא, וְאֲשַׁתְּבוּ. וְהָאִידְנָא אָזְלִנָא, בְּגִין

דְּיִזְכּוּן בְּהוּ בְּנֵי נֶשָׁא. זְכוּ בְּהַדְיָה, וַיְהִיבוּ לִיהּ לְמִיכָל.

אֲדַהְבֵי פָתַח הֵהוּא יוּדַאי וְאָמַר, (במדבר כח) אֵת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי וְגו'.

ולתת פלפלה למעלה ולמטה,
שהרי בהתעוררות שלמטה
מתעורר למעלה, וכזה מתפלפלים
כל אחד ואחד כראוי.

את קרבני לחמי - זהו שפתוב (שיר
ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי
ייני עם חלבי. לאשי - זהו שפתוב
אכלו רעים וגו'. ומה הקדוש
ברוך הוא צוה לעורר מזון
למעלה [למטה] כדי לעורר מזון
[למעלה] למטה מהמזון ההוא - מי
שנותן לקיים נפש על אחת כמה
וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך
אותו, ויעיר לו מזון שלמעלה,
ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד
כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא,
ודאי על זה אמר אותו, שלא יזלזל
אדם בשום אדם אחד בעולם,
בשתי צורות זכינו לאיש הזה.

פתח ואמר, הפסוק הזה אמר רבי
אלעזר, את קרבני לחמי לאשי.
את קרבני - הסוד של כנסת
ישראל, שפתוב את, את דוקא.

קרבני - זהו קרבן וקשר להתקשר.
לחמי - זה המזון שבא מלמעלה
בהתעוררות שלמטה. לאשי -
להכליל שאר החילות האחרים
שהצטרפו להזון כל אחד ואחד
כראוי לו. ריח ניחחי - זה הרצון
והקשר שאוחז את הכל בסוד
העולם העליון.

תשמרו להקריב לי במועדו, מי
הוא מועדו? בזמן שמתעורר
אברהם לעשות רצונו, שפתוב
(בראשית כב) וישכם אברהם בבקר,
ובזמן שנעקד יצחק על גבי
המזבח, שאותה השעה היתה בין
הערבים. ואמר רבי (תיא) ייסא, אם
כך, זה שפתוב במועדו היה צריך
להיות במועדים! אמר לו, אותה

קרבנא דקדשא בריך הוא בכל יומא, בגין
למיזן עלמא ולמיהב ספוקא לעילא ותתא.
דהא באתערוותא דלתתא, אתער לעילא.
ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות.

את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, (שיר
השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי

ייני עם חלבי. לאשי, הדא הוא דכתיב, (שיר
השירים ה) אכלו רעים וגו', ומה קדשא בריך

הוא פקיד לאתערא מזונא לעילא (לתתא) בגין
לאתערא מזונא (לעילא) לתתא מההוא מזונא.

מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת
כמה וכמה דקודשא בריך הוא בריך ליה,
ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא
בגיניה.

אמר רבי יצחק, ודאי רזא דא כדקא חזי,
ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי
על דא אמרו, דלא יזלזל בר נש, לשום בר
נש אחרא בעלמא, בתרי גווני זכינא להאי
בר נש.

פתח ואמר, האי קרא אמר (דף קסד ע"ב) רבי
אלעזר (במדבר כח) את קרבני לחמי

לאשי, את קרבני, רזא דכנסת ישראל.
דכתיב את, את דייקא. קרבני, דא איהו

קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי, דא
מזונא דאתי מלעילא, באתערוותא דלתתא.

לאשי, לאתפללא שאר חילין אחרנין
דאצטריכו לאתזנא, כל חד וחד כדקא חזי

ליה. ריח ניחחי, דא רעותא וקשורא,
דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה.

תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו,
בזמן דאתער אברהם למעבד

רעותיה, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ובזמנא דאתעקד יצחק
על גבי מדבחא, דההיא שעתא, בין הערבים הוה. ואמר רבי (תיא) ייסא,

השעה נכלל אש במים ומים באש, ומשום כך פתוב במועדו. בא ראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן תשמרו להקריב לי. תשמרו - הסוד של שמור, שהוא צריך להקריב למעלה, שכתוב תשמרו להקריב לי במועדו, במין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון.

אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמע הדברים הללו - די לי. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה כתוב (ישעיה ד) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים? אלא עבודה זרה. ולמה נקראים תרפים? לגנאי היה, כמו ששינינו במקום התרף. ומניין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, ובה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמפנים את השעה הזו, והשעה מרפה היד, כמו שנאמר רב עתה הרף ירך.

בשהאמן עושה אותו, אותו שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר: כעת הרפה וכעת עשה. ולא תמצא מעשה שצריך שירפו ממנו אלא זה. והוא מדבר תמיד

אי הכי, האי דכתיב במועדו, במועדים מיבעי ליה. אמר ליה, ההיא שעתא, אתכליל אשא במיא ומיא באשא, ובגין כך פתיב במועדו.

הא חזי, בכל קרבנין לא כתיב כמה דכתיב הקא, תשמרו להקריב לי. תשמרו, רזא דשמור, דאיהו צריכא לקרבא לגבי עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו. בימינא ושמאלא, כמה דאתמר באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הקא, אלא למשמע מלין אלין, די. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי. על דא כתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא עבודה זרה הוו, ואמאי אקרי תרפים, לגנאי הוה, כמה דתנינן במקום התורף. ומנלן דעבודה זרה הוו, דכתיב, (שם) למה גנבת את אלהי. וכתיב, (שם) עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן חרשא דכל חרשין דעלמא הוה, ובהאי הוה ידע בכל מאי דבעי למנדע.

אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא אתעבידו אלא בשעתי ידיען. ואמאי אקרי תרפים. בגין דבטשי האי שעתא, והאי שעתא ארפי ידא, כמה דאת אמר, (שמואל ב כד) רב עתה הרף ירך.

אומנא פד עביד ליה, ההוא דידע רגעי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא

אדא, והשתא עביד. ולא

ונתן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע ליצקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם פחמיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי כשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו. וכעת מה כתוב? ותשב עליהם. זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ומשום כך התעכב לכן שלשה ימים, שלא ידע שברח יצקב, שכתוב ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, הזמן עצמו בשלשה דברים: הזדרז בכלי הפשפים שהיו לו, והזדרז בכלי זין כדי לאבד אותו מן העולם, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יצקב, מה כתוב? השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה בטח? בפשפים שהיו בידו. בא ראה, לכן הלך ביום אחד הדרך שהלך יצקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליצקב עם לכן, החזיר לו ללכן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב ראה אלהים עד ביני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו.

תשפח עבדתא דאצטריך דירפון מינה אלא האי. ואיהו מליל תדיר, ויהיב עיטין בישין לאבאשא לנפשיה דבר נש.

ורחל דחילת, בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה ליצקב, ובגין בזיונא דעבודה זרה, שני לון תחותה, עד דלא יכיל למלא. דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין קמיה, והשתא מה כתיב, (בראשית לא) ותשב עליהם. דכר ונוקבא הוו, ופולחנין סגיאיין קא עבדין לון עד לא ממללן. ובגיני כך אתעכב לכן תלת יומין, דלא ידע דערק יצקב, דכתיב, (ש) ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אזדרז בכל חרשין דהוה ליה ואזדרז בזיינין, בגין לאובדא ליה מן עלמא, דכתיב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון דחמא קדשא בריך הוא, דבעא לאובדא ליצקב. מה כתיב, (בראשית לא) השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והינו דכתיב, (ש) יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה אתרחיץ, בחרשין דהוו בידיה.

הא חזי, לכן אזל ביומא חד, ארח שבעה ימים דאזל יצקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מפתר עבודה זרה, אתענשת. דלא רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעתא חדא, בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתפונת לטב.

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליצקב בלכן. אהדר ליה ללכן,

לאודא ליה לקודשא בריך הוא, דכתיב (בראשית לא) ראה אלהים עד ביני

וּבִינְיָן. תָּא חֲזִי, פְּתִיב, (בראשית לא) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר יִשְׁפְּטוּ בִּינֵינוּ, אֶהְדֵּר הֵהוּא רָשַׁע לְתַקְלִיה, פִּינּוּן דְּאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֶהְדֵּר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר. (דף קסח ע"א).

וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק, (בראשית לא) מָאֵי טַעְמָא בְּפַחַד יִצְחָק, וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֶלָּא, דְּלֹא בְּעַא לְאַטְרָחָא לִימִינָא בְּגִינְיָה דְּלִבָּן. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּלֹא לְבַעֵי לִיה לְאִינִישׁ, אָף עַל גַּב דְּאוּמִי בְּקוּשְׁטָא, לְאוּמָאָה בְּאַתֵּר עֲלָאָה דְּכֻלָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּמָא (ס"א לְאוּמָאָה) פְּדֻקָּא יְאוּת, אוּמִי יַעֲקֹב פְּדֻ, וְהָכִי אַתְחֲזִי, וַיַּעֲקֹב אֲשַׁגַּח בְּמַלְאָה, אָמַר, הָא אִיהוּ אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְשַׁבַּק לְאַבְא, אָנָּא אֲשֵׁלִים פְּלֹא, מִיָּד וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דְּבַר אַחַר, לְאַתְפְּלָלָא בְּדִינָא, לְמִיקָם עֲלִיה דְּלִבָּן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) רַבִּי אַבְא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וְגו'. כְּמָה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתּוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרְאָת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לָכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׁתוּ בַּיַּיִן מְסַכְתִּי. מִי פְתִי הִנֵּה חָסַר לֵב אֲמָרָה לוֹ, וְאִין מִי שְׁיִשְׁגִּיחַ. בָּא רָאָה, בְּפִסְקֵי הַזֶּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בְּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבֵּנָה הֵם בְּחַבּוּר אַחַד, שְׁכַתּוּב בְּרָאָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (חבקוק א) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זִבְלָה. וְנִשְׁמַע שְׁאָדָם וְחוּהָ וְנִכְרָאוּ יַחַד חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרָאָם. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (חבקוק ג) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זִבְלָה.

פִּינּוּן שְׁאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, חֲוֹר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר.

וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. מָה הַטַּעַם בְּפַחַד יִצְחָק וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם? אֶלָּא שְׁלֹא רָצָה לְהַטְרִיחַ אֶת הַיַּמִּין בְּשִׁבְלֵי לָבוֹן, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁלֹא צְרִיף לְאָדָם - אָף עַל גַּב שְׁנֹשְׁבַע בְּאֵמַת - לְהַשְׁבַּע בְּמָקוֹם הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּם [לְשׁוּבָה] כְּרָאוּי נִשְׁבַּע כִּף יַעֲקֹב, וְכִף רָאוּי. וַיַּעֲקֹב הַשְׁגִּיחַ בְּדַבְרֵי. אָמַר, הָרִי הוּא אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְעֹזֵב אֵת אַבְא. אָנִי אֲשֵׁלִים אֵת הַכֹּל. מִיָּד - וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דְּבַר אַחַר, לְהַפְלֵל בְּדִין, לְעַמַּד עַל לָבוֹן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. רַבִּי אַבְא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וְגו'. כְּמָה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתּוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרְאָת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לָכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׁתוּ בַּיַּיִן מְסַכְתִּי. מִי פְתִי יֵסַר הִנֵּה. חָסַר לֵב אֲמָרָה לוֹ, וְאִין מִי שְׁיִשְׁגִּיחַ.

בָּא רָאָה, בְּפִסְקֵי הַזֶּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בְּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבֵּנָה הֵם בְּחַבּוּר אַחַד, שְׁכַתּוּב בְּרָאָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (חבקוק א) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זִבְלָה. וְנִשְׁמַע שְׁאָדָם וְחוּהָ וְנִכְרָאוּ יַחַד

חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרָאָם. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (חבקוק ג) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זִבְלָה.

בְּזוּג אָחַד, וְכִינּוּן שְׁנַמְצָאוּ בְּזוּג אָחַד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם, שְׁאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָאִים זָכַר וְנִקְבָּא.

בֵּא רָאָה, כְּשִׁי צָא יַעֲקֹב לְלֶכֶת לְחָרֹן, הִיָּה לְבַדּוֹ, שְׁלֵא נִשְׂא, מַה פְּתוּב? וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו', וְלֹא הִשְׁיִבּוּ לוֹ אֶלָּא בְּחִלּוֹם. פְּעַת שְׁנִשְׂא, וְהִיָּה בָּא עִם כָּל הַשְּׂבָטִים, כְּפִיכּוֹל הַמַּחֲנוֹת הָעֲלִיּוֹנִים פִּגְשׁוּ בּוֹ וְהִתְחַנְּנוּ לוֹ, שְׁפָתוֹב וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ. הֵם חֲזְרוּ לְהַפְגִּשׁ בּוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה - וַיִּפְגַּע הוּא בְּמָקוֹם, וְכַעַת הֵם - וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ.

מִשׁוֹם שְׂבָשְׂבִיל יַעֲקֹב וּבֵאוֹתָם הַשְּׂבָטִים הֵם מְשַׁקִּים, מִן הַמַּיִם שֶׁל הַיָּם הַגְּדוֹל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִילָה בְּחִלּוֹם, וְכַעַת בְּמֵרָאָה הָעֵינָן וּבֵיּוֹם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמַה הִפְּיֵר אֹתָם? אֶלָּא רָאָה שֶׁהֵם הָיוּ אוֹתָם שְׂרָאָה בְּחִלּוֹם, מִשׁוֹם כִּף קָרָא לָהֶם מַחֲנִים, מַחֲנוֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַעֲלָה וּמַחֲנוֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַטָּה. לְמַה נִּתְגַּלּוּ לְפָגַשׁ אוֹתוֹ? אֶלָּא הַשְּׂכִינָה הִלְכָה אֵלָיו לְטַל אֶת בֵּיתוֹ, וּמִצְפָּה לְבִנְיָמִן לְטַל אֶת הַבַּיִת עִם יַעֲקֹב כְּרֵאוּי, וְאֵז פְּתוּב וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחֲרִיד. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

סְתַרֵּי תוֹרָה

וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ. מַה רָאָה שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ שְׂרֵאשִׁית סִפְרָה הַחֲכָמָה שְׁלוֹ הוּא מְכָאן? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמְּלִךְ שְׁלֵמָה הָקִים אֶת הַסִּפְרָה הַזֶּה עַל שְׁבַעַה הַבָּלִים, וְהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

מִלְפָּא, דְּשִׁירוּתָא דְּסִפְרָא דְּחֲכָמָתָא דִּילִיָּה מִהֲכָא אִיהוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֵמָה מִלְפָּא הָאִי סִפְרָא, אוֹקִים לִיָּה עַל שְׁבַעַה הַבָּלִים, וְעֵלְמָא קָאִים עֲלֵיהוּ.

וְאֶשְׁתַּמַּע, דְּאָדָם וַחֲוָה כִּחְדָּא אֶתְבְּרִיאוּ, בְּזוּגָא חַד. וְכִינּוּן דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ בְּזוּגָא חַד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם. דִּלִּית בְּרִכְתָּא שְׂרֵיָא, אֶלָּא בְּאַתְר דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ דְּכַר וְנוֹקְבָא.

הָא חֲזִי, כַּד נִפְק יַעֲקֹב לְמִיָּהָ לְחָרֹן, בְּלַחֲדוּי הָוָה, דְּלֹא אִינְסִיב. מַה פְּתִיב, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו', וְלֹא אָתִיבּוּ לִיָּה אֶלָּא בְּחֵלְמָא, הַשְּׁתָּא דְּאִנְסִיב וְהָוָה אָתִי בְּכִלְהוּ שְׂבָטִין. כְּפִיכּוֹל מְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, פִּגְעִין בִּיָּה, וְאֶתְחַנְּנוּ לִיָּה. דְּכַתִּיב וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ, אִינוּן אֶהְדְּרוּ לְמַפְגַּע בִּיָּה. פְּקַדְמִיתָא אִיהוּ וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, הַשְּׁתָּא אִינוּן וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ.

בְּגִין דְּבִגִּינָיָה דִּיעֲקֹב וּבְאִינוּן שְׂבָטִין, אֶתְשַׁקִּין אִינוּן מִמֵּיא דִּימָא רַבָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא בְּלִילָה בְּחֵלְמָא. הַשְּׁתָּא בְּחִיזוּ דְּעֵינָא, וּבִימָמָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית לב) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחֲנֶה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמַה (דף קסה ע"ב) אֶשְׁתַּמוּדַע לֹוֹן, אֶלָּא חֲמָא, דְּאִינוּן הָוֹ, אִינוּן דְּחֲמָא בְּחֵלְמָא, בְּגִינֵי כִף קָרָא לֹוֹן מַחֲנִים, מְשַׁרְיִין דְּאֶתְחַזּוּ לְעִילָא, וּמְשַׁרְיִין דְּאֶתְחַזּוּ לְתַתָּא. אֲמָאִי אֶתְגַּלִּיאוּ לְמַפְגַּע לִיָּה. אֶלָּא שְׂכִינְתָּא אֶזְלָא לְגַבִּיָּה, לְנִטְלָא לְבִיתִיָּה. וּמַחְפָּא לִיָּה לְבִנְיָמִן, לְנִטְלָא בֵּיתָא עֲמִיָּה דִּיעֲקֹב פְּדָקָא יָאוּת. וְכַדִּין פְּתִיב, (ירמיה מו) וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחֲרִיד. בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (ע"כ פִּרְשֵׁת)

(ויצא)

סְתַרֵּי תוֹרָה

וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ. (קהלת א) מָאִי קָא חֲמָא שְׁלֵמָה

וְהֵם הַעֲמוּדִים וְהַתּוֹמְכִים, קִיּוּם הָעוֹלָם. שְׁמֹשׁוֹם כֶּף נִקְרָאוּ הַבָּלִים: (כ"א בְּהֶבֶל זֶה שׁוֹיָא מִפּוֹי שֶׁל אָדָם וּמִתְקָנָם בּוֹ, וְהַתְּעוּרָו הַחֲבֵרִים אִין הָעוֹלָם מִתְקָנִים אֵלָא בְּהֶבֶל פִּיֵּהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בּוֹת רַבָּן. דְּבַר אַחַר, עַל שְׁלֶשֶׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוֹת הַסְּדִים. דָּא יַעֲחֵק גְּמִילוֹת הַסְּדִים דָּא אַבְרָהָם. שְׁלֶשֶׁה דְבָרִים אֵלִין אִינוּן סְמִכּוֹן עַלְאִין תְּלַתָּא מִן שְׁבַעָה הַבָּלִים) מַה גּוֹפָא, לֹא אֲתַקְנִים בְּלֹא הֶבֶל, אוֹף הֵכִי עֲלֵמָא, לֹא אֲתַקְנִים אֵלָא עַל הַבָּלִים דְּאָמַר שְׁלֵמָה מְלֻכָּא. וְאִינוּן שְׁבַע, דְּכַתִּיב, (קֹהֶלֶת א) הֶבֶל הַבָּלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הַבָּלִים הַכֹּל הַכֹּל הֶבֶל, הָא שְׁבַע.

וְאִי תִימָא, אִי הֵכִי דְאִינוּן מְרַגְלָאן טְבָאן דְּעֲלֵמָא קִיּוּמָא עֲלֵייהוּ, הָא בְּאֲתַר אַחְרָא כְּתִיב הַבָּלִים בִּישׁוּן, וְאִינוּן סְתִירוֹ דְּעֲלֵמָא, כְּגוֹן (קֹהֶלֶת ו) זֶה הֶבֶל וְחָלִי רַע הוּא. (קֹהֶלֶת ד) זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רִוַח. אֵלָא וְדָאִי (אֵלִין) אָף עַל גַּב דְּהַגִּי שְׁבַע הַבָּלִים, דְּאִינוּן קְדִישִׁין קִיּוּמָא דְּעֲלֵמָא, אִית לְקַבֵּל הַגִּי ז' הַבָּלִים דְּכָל דִּינִין דְּעֲלֵמָא (מִנְיָה) נִפְקִין, וּמִנְיָהוּ מִתְפַּשְׁטִין. (הַבָּלִים אַחְרֵינִין וְכֹלָא קִיּוּמָא דְּגִלוּתָא (כ"א דְּעֲלֵמָא) כְּגוֹן דְּאִית בְּהַגִּי שְׁבַע הַבָּלִים דְּכָל דִּינִין דְּעֲלֵמָא נִפְקִין וּמִתְפַּשְׁטִין מִנְיָה) וְאִקְרוּן הַבָּלִים אַחְרֵינִין, לְאֵלְקָאָה בְּנֵי נֶשָׂא, וְלֹאֲתַקְנָא לֹון דִּינְהוֹן בְּאֲרַח מִישַׁר, וְאִקְרוּן הֶבֶל דְּשָׂרְיָא בְּהוּ חָלִי רַע, הֶבֶל דְּאִיהוּ רַעוּת רִוַח. וְאִינוּן קִיּוּמָא (דְּעֲלֵמָא). דְּבִגְיָהוּן בְּנֵי נֶשָׂא אֲזִלִין בְּאֲרַח מִישַׁר וְדִחִילוּ מִקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַל דָּא סְגִיאִין אִינוּן הַבָּלִים דְּמִתְפַּשְׁטִין מִהַגִּי שְׁבַע.

וְשִׁירוּתָא דְּאִיהוּ אָמַר, רְזָא דְּשִׁמְשָׁא, דְּאִיהוּ הֶבֶל, דְּקִיּוּם עֲלֵמָא, וְאִיהוּ רְזָא לְאֵעֲלָא בַר נֶשׁ לְגוּ מְהִימְנוּתָא עֲלָאָה דְּקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא. וּבְגִין כֶּף, כֹּל מַה דְּתַחֲוֹת הָאִי דְּרָגָא, לֹאוּ אִיהוּ רְזָא דְּמְהִימְנוּתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (קֹהֶלֶת ב) וְאִין יִתְרוֹן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ (קֹהֶלֶת ט) בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא תַּחֲוֹת הָאִי לֹא אֲצַטְרִיף לְאִתְדַבְּקָא.

אָדָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יֶשֶׁר וּפּוֹחֲדִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, וְעַל כֵּן רַבִּים הֵם הַהַבָּלִים שְׂמִתְפַּשְׁטִים מִשְׁבַּעָה הַלְלוּ. וְהִרְאִשִׁית שֶׁהוּא אָמַר, סוּד הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא הֶבֶל שְׂמִקִּים אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא הַסּוּד לְהַכְנִיס אֶת הָאָדָם לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וּמִשׁוּם כֶּף, כֹּל מַה שֶׂפְתַח הַדְרָגָה הַזֹּאת אִינוּ סוּד הָאֲמוּנָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (סוֹם) וְאִין יִתְרוֹן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהִירִי מִתַּחַת לָזֶה לֹא צְרִיף לְהַדְבִּיק.

וְהֵם הַעֲמוּדִים וְהַתּוֹמְכִים, קִיּוּם הָעוֹלָם. שְׁמֹשׁוֹם כֶּף נִקְרָאוּ הַבָּלִים: (כ"א בְּהֶבֶל זֶה שׁוֹיָא מִפּוֹי שֶׁל אָדָם וּמִתְקָנָם בּוֹ, וְהַתְּעוּרָו הַחֲבֵרִים אִין הָעוֹלָם מִתְקָנִים אֵלָא בְּהֶבֶל פִּיֵּהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בּוֹת רַבָּן. דְּבַר אַחַר, עַל שְׁלֶשֶׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוֹת הַסְּדִים. דָּא יַעֲחֵק גְּמִילוֹת הַסְּדִים דָּא אַבְרָהָם. שְׁלֶשֶׁה דְבָרִים אֵלִין אִינוּן סְמִכּוֹן עַלְאִין תְּלַתָּא מִן שְׁבַעָה הַבָּלִים) מַה גּוֹפָא, לֹא אֲתַקְנִים בְּלֹא הֶבֶל, אוֹף הֵכִי עֲלֵמָא, לֹא אֲתַקְנִים אֵלָא עַל הַבָּלִים דְּאָמַר שְׁלֵמָה מְלֻכָּא. וְאִינוּן שְׁבַע, דְּכַתִּיב, (קֹהֶלֶת א) הֶבֶל הַבָּלִים אָמַר קֹהֶלֶת הֶבֶל הַבָּלִים הַכֹּל הַכֹּל הֶבֶל, הָא שְׁבַע.

וְאִי תִימָא, אִי הֵכִי דְאִינוּן מְרַגְלָאן טְבָאן דְּעֲלֵמָא קִיּוּמָא עֲלֵייהוּ, הָא בְּאֲתַר אַחְרָא כְּתִיב הַבָּלִים בִּישׁוּן, וְאִינוּן סְתִירוֹ דְּעֲלֵמָא, כְּגוֹן (קֹהֶלֶת ו) זֶה הֶבֶל וְחָלִי רַע הוּא. (קֹהֶלֶת ד) זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רִוַח. אֵלָא וְדָאִי (אֵלִין) אָף עַל גַּב דְּהַגִּי שְׁבַע הַבָּלִים, דְּאִינוּן קְדִישִׁין קִיּוּמָא דְּעֲלֵמָא, אִית לְקַבֵּל הַגִּי ז' הַבָּלִים דְּכָל דִּינִין דְּעֲלֵמָא (מִנְיָה) נִפְקִין, וּמִנְיָהוּ מִתְפַּשְׁטִין. (הַבָּלִים אַחְרֵינִין וְכֹלָא קִיּוּמָא דְּגִלוּתָא (כ"א דְּעֲלֵמָא) כְּגוֹן דְּאִית בְּהַגִּי שְׁבַע הַבָּלִים דְּכָל דִּינִין דְּעֲלֵמָא נִפְקִין וּמִתְפַּשְׁטִין מִנְיָה) וְאִקְרוּן הַבָּלִים אַחְרֵינִין, לְאֵלְקָאָה בְּנֵי נֶשָׂא, וְלֹאֲתַקְנָא לֹון דִּינְהוֹן בְּאֲרַח מִישַׁר, וְאִקְרוּן הֶבֶל דְּשָׂרְיָא בְּהוּ חָלִי רַע, הֶבֶל דְּאִיהוּ רַעוּת רִוַח. וְאִינוּן קִיּוּמָא (דְּעֲלֵמָא). דְּבִגְיָהוּן בְּנֵי נֶשָׂא אֲזִלִין בְּאֲרַח מִישַׁר וְדִחִילוּ מִקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַל דָּא סְגִיאִין אִינוּן הַבָּלִים דְּמִתְפַּשְׁטִין מִהַגִּי שְׁבַע.

וְשִׁירוּתָא דְּאִיהוּ אָמַר, רְזָא דְּשִׁמְשָׁא, דְּאִיהוּ הֶבֶל, דְּקִיּוּם עֲלֵמָא, וְאִיהוּ רְזָא לְאֵעֲלָא בַר נֶשׁ לְגוּ מְהִימְנוּתָא עֲלָאָה דְּקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא. וּבְגִין כֶּף, כֹּל מַה דְּתַחֲוֹת הָאִי דְּרָגָא, לֹאוּ אִיהוּ רְזָא דְּמְהִימְנוּתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (קֹהֶלֶת ב) וְאִין יִתְרוֹן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ (קֹהֶלֶת ט) בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא תַּחֲוֹת הָאִי לֹא אֲצַטְרִיף לְאִתְדַבְּקָא.

אָדָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יֶשֶׁר וּפּוֹחֲדִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, וְעַל כֵּן רַבִּים הֵם הַהַבָּלִים שְׂמִתְפַּשְׁטִים מִשְׁבַּעָה הַלְלוּ. וְהִרְאִשִׁית שֶׁהוּא אָמַר, סוּד הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא הֶבֶל שְׂמִקִּים אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא הַסּוּד לְהַכְנִיס אֶת הָאָדָם לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וּמִשׁוּם כֶּף, כֹּל מַה שֶׂפְתַח הַדְרָגָה הַזֹּאת אִינוּ סוּד הָאֲמוּנָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (סוֹם) וְאִין יִתְרוֹן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהִירִי מִתַּחַת לָזֶה לֹא צְרִיף לְהַדְבִּיק.

השמש והלבנה הם אחד בלי פרוד. ואף על גב שהלבנה היא תחת השמש, הכל הוא שמש בלי פרוד, ותחת לזה הכל הוא רעות רוח ואסור להדבק בו.

ויצא יעקב, בקשר של הסתום, מתוך הסתר הסתום יוצא, זהר האספקלריה המאירה כלולה משני גונים שמתחברים יחד. כיון שאלו נכללו זה עם זה, נראים בו כל הגונים. הוא ארמון. כל מראה האורות כלולים בו. רצוא ושוב, אותם האורות לא מתעכבים לראות, חבור אחד הם מתחברים בזהר ההוא.

בזה"ר הנה שורה מי ששורה, הוא שם לאותו הנסתר שלא ידוע כלל, נקרא קול יעקב, בזה נראית האמונה של הכל. אותו נסתר שלא ידוע כלל, בזה שורה יהו"ה. הוא השלמות של כל הצדדים, העליון והתחתון נמצא כאן, יעקב השלמות של האבות שאחוז מכל הצדדים. הנה הנה על בחירת השם הנה נקרא, שכתוב ישראל אשר בחרתיך. שני שמות נקרא - יעקב וישראל. בראשונה יעקב, ואחר כך ישראל.

הסתר של הסתר הנה, כשהיה בהתחלה בסוף הנה של המחשבה, שהוא הפרוש של תורה שבכתב, והיא התורה שבעל פה. ועל כן נקרא באר, שגאמר (דברים א) הואיל משה באר את התורה. בא"ר הוא לאותו שנקרא שבע, שכתוב ויבנהו שבע שנים. והינו קול גדול.

וסוף המחשבה הנה הוא בא"ר שבע. ויעקב נכנס בראש הנה לאמונה. כיון שנדבק באמונה היו, הצריך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום.

אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס

שמשא בסיהרא, חדא אינון בלא פירוודא, וסיהרא אף על גב דאיהו תחות שמשא, בלא פירוודא. ותחות האי, בלא איהו רעות רוח, ואסיר לאתדבקא ביה.

ויצא יעקב, (בראשית כח) בקטרא דסתימו, מגו סתרא סתימא נפקא, זהר אספקלריאה דנהרא, כלילא מתרין גוונים דמתחברין כחדא, כיון דאלין אתפלילו דא בדא, אתחזון ביה כל גוונים. ארמון איהו כל חיוזו דנהורין ביה כלילין. רצוא ושוב, אינון נהורין לא מתעכבין למחמי, חבורא חדא אתחברין בההוא זהר.

בהאי זה"ר שארי מאן דשארי. שקא איהו לההוא דסתים דלא ידיע כלל. קול יעקב אקרי, בהאי אתחזי מהימנותא דכלא. ההוא דסתים ולא ידיע כלל, בהאי שריא יהו"ה. שלימו דכל סטרין איהו, עלאה ותתאה. הכא אשתכח יעקב שלימו דאבהן דאחיד מכל סטרין. זה"ר דא, על ברירו דשקא דא אקרי, דכתיב, (ישעיה מא) יעקב אשר בחרתיך. תרין שמיהן אקרי, יעקב וישראל. בקדמיתא יעקב, ולבתר ישראל.

סתרא דסתרא דא, כד הנה בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה, דאיהו פרושא דאורייתא דככתב, ואיהי תורה שבעל פה. ועל דא אקרי באר, שגאמר (דברים א) הואיל משה באר את התורה, בא"ר איהו לההוא דאקרי שבע, דכתיב, (מלכים א) ויבנהו שבע שנים. והיינו קול גדול.

ודא סופא דמחשבה, בא"ר שבע איהו. ויעקב עאל בהאי רישא למהימנותא, כיון דאתדבק במהימנותא דא, אצטריוף ליה לאתבחנא, בההוא אתר דאתבחינו אבהן דיליה דעאלו בשלום ונפקו בשלום.

אדם עאל ולא אסתמר, ואתפתא אבתרה, וחטא בההיא שבע. ויעקב נכנס בראש הנה לאמונה. כיון שנדבק באמונה היו, הצריך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום.

אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס

וְלֹא נִשְׁמַר, וְהִתְפַּתָּה אַחֲרֶיהָ, וְחָטְא, שְׁפָתוֹב וְיִשֶׁת מִן הַיִּין וְיִשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתוֹךְ אֶהְלֶה. אַבְרָהָם נִכְנַס וַיֵּצֵא, שְׁפָתוֹב וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרִימָה, וְכָתוֹב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק נִכְנַס וַיֵּצֵא, שְׁפָתוֹב וַיִּלֶּךְ יִצְחָק אֶל אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וְכָתוֹב וַיַּעַל מֶשֶׁם בְּאֵר שָׁבַע.

וְעַקְב, פִּינִן שְׁנַכְנַס בְּאֶמּוֹנָה, הַצֵּטְרָךְ לְהַכְנִיס מְנַחֵה לְצַד הַהוּא, מִשׁוּם שְׁמִי שְׁנַצַּל מִשְׁם הוּא אֶהוֹב וְנִבְחָר שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מַה פְּתוֹב? וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, הַסֵּתֵר שֶׁל סוּד הָאֶמּוֹנָה. וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה - הַצַּד שֶׁל אֵשֶׁת זְנוּנִים, אֵשֶׁה מְנַאֲפָת. סֵתֵר הַסֵּתְרִים מִתּוֹךְ הַתְּקָף שֶׁל אוֹרוֹ שֶׁל יִצְחָק [יֵצֵא] מִתּוֹךְ שְׁמֵרֵי הַיִּין, יֵצֵאָה צוּרָה מְרַכֶּכֶת אַחַת כּוֹלֵלֶת אֶחָד זָכָר וְנִקְבָּה, אֲדָמָה כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים וְשִׁבְלִים. הַזָּכָר נִקְרָא סַמְא"ל, וְנִקְבָּתוֹ כְּלוּלָה בְּתוֹכוֹ תְּמִיד. כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּצַד הַקְדוּשָׁה, כִּף גַּם בְּצַד הָאֲחֵר זָכָר וְנִקְבָּה כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַנִּקְבָּה עִם סַמְא"ל, נִחַשׁ, נִקְרָאת אֵשֶׁת זְנוּנִים, קָץ כָּל בְּשָׂר, קָץ הַיָּמִים. שְׁתֵּי רוּחוֹת רַעוֹת נִדְבָקוֹת יַחַד. רוּחַ הַזָּכָר דִּקָּה. רוּחַ הַנִּקְבָּה בְּכַמָּה דְרָכִים וְשִׁבְלִים נִפְרָדֶת, וְנִדְבָקֶת בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁל הַזָּכָר. מִקְשָׁטֶת אֶת עֲצָמָה בְּכַמָּה תַכְשִׁיטִים, כְּמוֹ זֹנָה, מְרַחֶקֶת, עוֹמְדֶת בְּרֹאשׁ הַדְרָכִים וְהַשִּׁבְלִים לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם.

הַשׁוֹטָה שְׁקָרֵב אֵלֶיהָ, מִחֲזִיקָה בּוֹ וּמְנַשְׁקֶת אוֹתוֹ, מוֹזְגֶת לוֹ יִין הַמְשֻׁמֵּר שֶׁל מְרוֹרֶת פְּתָנִים. פִּינִן שְׁשׁוֹתָהּ, סוֹטָה אַחֲרֶיהָ. אַחַר שְׁרוּאָה אוֹתוֹ סוֹטָה אַחֲרֶיהָ מְדַרְךְ הָאֲמֶת, מִפְּשִׁיטָה אֶת עֲצָמָה מִכָּל אוֹתָם הַתַּקְוִינִים שֶׁהֵיטָה מִתְקַנֶּת לְשׁוֹטָה הַזֶּה.

הַתַּקְוִינִים שֶׁלָּה לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם: שְׁעֲרוֹתֶיהָ מִתְקַנִּים אֲדָמִים כְּשׁוֹשְׁנָה, פְּנִיָּה לְבָנִים וְאֲדָמִים,

(הוֹשַׁע א) אֵשֶׁת זְנוּנִים, נִחַשׁ קְדֻמָּאָה. נִחַשׁ עָאֵל, וְלֹא אִסְתַּמַּר, וְאִתְפַּתָּא אַבְתְּרָה, וְחָטְא. דְּכָתִיב (בְּרַאשִׁית ט) וַיִּשֶׁת מִן הַיִּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתוֹךְ אֶהְלֶה. אַבְרָהָם עָאֵל וְנִפְקֵי דְכָתִיב, (בְּרַאשִׁית יב) וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרִימָה, וְכָתִיב, (בְּרַאשִׁית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק עָאֵל וְנִפְקֵי, דְכָתִיב, (בְּרַאשִׁית כו) וַיִּלֶּךְ יִצְחָק אֶל אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וְכָתִיב, (שֵׁם) וַיַּעַל מֶשֶׁם בְּאֵר שָׁבַע.

יַעֲקֹב פִּינִן דְּעָאֵל בְּמַהִימְנוּתָא, אֲצִטְרִיף לְמֵיעַל מְנַחֶתָא לְהֵיחָא סְטָרָא, בְּגִין דְּמֵאֵן דְּאִשְׁתּוֹיֵב מִתְּמִין, אִיהוּ רַחֲמָא וּבְרִירָא דְקֻדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. מְאִי (מַח) פְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, סֵתֵרָא דְרֹזָא דְמַהִימְנוּתָא. וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה, סְטָרָא (הוֹשַׁע א) דְּאֵשֶׁת זְנוּנִים, אֵשֶׁה מְנַאֲפָת.

סֵתֵרָא דְסֵתְרִין, מְגוֹ דְתוֹקְפָא דְטִיְהֵרָא דְיִצְחָק (נִפְקֵי), מְגוֹ דוֹרְדִיא דְחִמְרָא, נִפְקֵי חַד נְעִיצוֹ קְטִירָא, כְּלִיל חַד דְכַר וְנוֹקְבָא, סוּמְקָא כְּוּרְדָא, מִתְפָּרְשֵׁן לְכַמָּה סְטְרִין וְשִׁבְלִין. דְכּוֹרָא אֲקָרִי סַמְאֵל, נוֹקְבִיָּה כְּלִילָא בְּגוּיָה תְּדִיר. כְּמָה דְאִיהוּ בְּסֵטֵר קְדוּשָׁה, הַכִּי נְמִי בְּסֵטָרָא אַחֲרָא, דְכַר וְנוֹקְבָא כְּלִילֵן דָּא בְּדָא. נוֹקְבָא דְסַמְאֵל, נִחַשׁ, אֲקָרִי אֵשֶׁת זְנוּנִים, (בְּרַאשִׁית י) קָץ כָּל בְּשָׂר, קָץ הַיָּמִים.

תְּרִין רוּחִין בִּישִׁין מִתְדַבְּקוֹן בְּחֵדָא, רוּחָא דְדְכּוֹרָא דְקִיק. רוּחָא דְנוֹקְבָא, בְּכַמָּה אוֹרְחִין וְשִׁבְלִין מִתְפָּרְשָׁא, וּמִתְדַבְּקָא בְּהוּא רוּחָא דְדְכּוֹרָא. קְשִׁיטַת גְּרָמָה כְּכַמָּה תַכְשִׁיטִין פְּזוּנָה, מְרַחֶקָא קְוִימַת בְּרִישׁ אוֹרְחִין וְשִׁבְלִין, לְפָתָאָה בְּנֵי נֶשָׂא.

שְׁטָא דְקָרִיב בְּהֵדָה, אֶתְקִיפַת בִּיה וְנִשְׁקַת לִיה, מְסַכַת לִיה חִמְרָא דְדוֹרְדִיא, דְמְרוֹרֶת פְּתָנִים. פִּינִן דְשִׁתִּי, אִסְטִי אַבְתְּרָה, לְבָתֵר דְחֻמַּת לִיה סְטִי אַבְתְּרָה מְאוֹרְחָא דְקְשׁוּט, אִפְשִׁיטַת גְּרָמָה מִכָּל אִינוֹן תַּקְוִינִין דְהוֹת מִתְתַּקְנָא לְגַבִּי דְהוּא שְׁטָא.

תַּקְוִינִין דִּילָה, לְפָתָאָה לְבְנֵי נֶשָׂא. שְׁעֲרָהּ מִתְקַנִּין סוּמְקוֹן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ סוֹטָה אַחֲרֶיהָ מְדַרְךְ הָאֲמֶת, מִפְּשִׁיטָה אֶת עֲצָמָה מִכָּל אוֹתָם הַתַּקְוִינִים שֶׁהֵיטָה מִתְקַנֶּת לְשׁוֹטָה הַזֶּה.

הַתַּקְוִינִים שֶׁלָּה לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם: שְׁעֲרוֹתֶיהָ מִתְקַנִּים אֲדָמִים כְּשׁוֹשְׁנָה, פְּנִיָּה לְבָנִים וְאֲדָמִים,

בְּאַזְנֵיהָ תְּלוּיִים שֶׁשָּׂה תְּקוּנִים שֶׁל
אֲטוּן מִצְרַיִם, תְּלוּיִים עַל צְוֹאֲרָה
כָּל חֵילוֹת אֶרֶץ קְדָם, פִּיָּה מִתְקַן
כַּפְתִּיחָה דְקָה זָפָה בְּתִקּוּנֶיהָ,
לְשׁוֹן מִדָּה כַּחֲרֹב, דְּבָרֶיהָ חֲלָקִים
כַּשְׂמָן, שֶׁפְּתוּחֶיהָ יְפוֹת אֲדָמוֹת
כַּשׁוֹשְׁנָה מִתּוֹקוֹת בְּכָל הַמְּתִיקוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם, לְבוּשָׁה אֲרֻגְמָן,
מִתְקַנֶּת בְּאַרְבָּעִים תְּקוּנִים חֹסֵר
אֶחָד.

שׁוֹמֵה ^[ה] שְׁפוּטָה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹמֵה
מִכּוֹס הַיַּיִן וְעוֹשֶׂה עִמָּה נְאוּפִים
וְשׁוּטָה אַחֲרֶיהָ, מָה הִיא עוֹשֶׂה?
מִשְׁאִירָה אוֹתוֹ יֵשֶׁן בַּמִּטָּה,
וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמַלְשִׁינָה עָלָיו,
וְנוֹטְלֶת רְשׁוֹת וַיּוֹרְדֶת. מִתְעוֹרֵר
הַשׁוּטָה הַהוּא, וְחוֹשֵׁב לְצַחֹק
עִמָּה כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהוּא
מְסִירָה אֶת תְּקוּנֶיהָ מִמֶּנָּה,
וְחוֹזֶרֶת לְגִבּוֹר חֲזָק שְׁעוֹמֵד
כְּנִגְדּוֹ, לְבוֹשׁ בְּלִבוּשׁ שֶׁל אִשׁ
לוֹהֶטֶת, כַּפְּחֵד חֲזָק מִרְמַת עֲצֻמָּה
וְנִפְשָׁה עֲרֻמָּה, מְלֵאָה בְּעֵינַיִם
מִפְּחִידוֹת, חֲרֹב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ
^[ג] טְפוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיּוֹת
מִהַחֲרֹב הַהִיא. הוֹרֵג אֶת הַשׁוּטָה
הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְתוֹךְ גֵּיהֶנֶם.
וְעַקֵּב יָרַד אֵלָיָה וְהִלֵּךְ לְמִקּוּמָה,
שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וַרְאָה אֶת כָּל
תְּקוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל מִמֶּנָּה. הַזְּכָר
שֶׁלָּה סֵמָא"ל, הִרַע לְפָנָיו, וַיָּרַד
לְעֶרְףָּה בּוֹ קָרַב וְלֹא יָכֹל לוֹ,
שֶׁכְּתוּב וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. אִזִּי
נִצַּל מִן הַכֹּל, וְהַשְׁתַּלֵּם בְּשַׁלְמוֹת,
וְהַתְּעַלָּה בְּדַרְגָּה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא
יִשְׂרָאֵל. אִז עָלָה לְדַרְגָּה עָלְיוֹנָה
וְנִשְׁלַם בְּכָל וְנִהְיָה הָעֲמוּד
הָאֲמֻצָּעִי, וְעָלְיוֹ כְּתוּב וְהַבְּרִיחַ
הַתִּיכֵן וְגו'.

מִהוּ וַיֵּצֵעַ בְּכַף יָרֻכוּ? לוֹ לֹא יָכֹל,
אֲבָל נִגַּע בְּכַף יָרֻכוּ שֶׁהֵם נָדָב וְאֲבִיהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרֻכוּ שֶׁל אֶהְרֵן, [בַּסֵּפֶת אִשׁ זָרָה. וְהָרִי הַתְּעוֹרֵרוֹ לְשִׁמְרָד מֵאִשָּׁה
וְגו', וְהַפְסָה אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רְאָה מִה כְּתוּב בְּעַקֵּב הַשֵּׁלֶם] [וְעַל יַעֲקֹב כְּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן
הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדַרְגָּה הַשְּׂשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

כְּוֹרְדָא, אֲנַפְהָא חוֹרוּרִין וְסוּמְקִין. בְּאוֹדְנָהָא תְּלִיין שִׁימָא
תְּקוּנִין אֲטוּנָא דְמִצְרַיִם, תְּלִיין עַל קַדְלָהָא כָּל חֵילֵי דְאַרְעָא
דְקְדָם. פִּיָּה מִתְּתַקְנָא בְּפִתְחוֹ דְקִיק יָאָה בְּתִקּוּנָהָא, לִישְׁנָא
חֲדִידָא כַּחֲרָבָא, שְׁעִיעֵן מְלָהָא כַּמְשָׁחָא. שְׁפוּוּהָא יָאָן
סוּמְקִין כְּוֹרְדָא, מִתִּיקוֹ בְּכָל מִתִּיקוֹ דְעַלְמָא, אֲרֻגְוֹנָא
לְבָשֶׁת, אֲתַתְּקַנַּת בְּאַרְבָּעִין תְּקוּנִין, חֹסֵר חֵד.

שְׁטִיא (דָא) סְטִי אַבְתְּרָהָא, וְשְׁתִי מַכְפְּסָא דְחִמְרָא וְעֵבִיד בַּה
נִיאוּפִין וְאַסְטִי אַבְתְּרָה. מָה עֵבֶדְתָּ, שְׁבַקְתָּ לִּיהָ נְאִים
בְּעַרְסָא, וְסִלְקְתָּ לְעִילָא וְאַלְשִׁינַת עֲלֵיהָ, וְנִטְלָא רְשׁוֹ וְנִחְתָא.
אֲתַעַר הַהוּא שְׁטִיא וְחָשַׁב לְחִיכָא בְּהַדָּה כַּקְּדַמִּיתָא, וְהִיא
אַעֲדִיאת תְּקוּנָהָא מִינָה, וְאַתְהַדְרַת גִּיבְרַת תְּקִיף קְאִים
לְקַבְלֵיהָ, לְכִישׁ לְבוּשָׁא דְנוּרָא מְלַהֲטָא, בְּדַחֲלִיו תְּקִיף
מִרְתַּתָּ גְרָמָא וְנִפְשָׁא עֲרוּמָה. מְלִיָּא דְעֵינִין דִּחְלָן, חֲרָבָא
שְׁנָנָא בִידֵיהָ (בִּידָה), טִיפִין מְרִירָן תְּלִיין מִהֵוּא חֲרָבָא, קְטִיל
לִיהָ לְהֵוּא שְׁטִיא, וְאַרְמִי לִיהָ לְגוֹ גֵּיהֶנֶם.

וְעַקֵּב נִחַת לְגַבְהָ, וְאַזֵּל לְאַתְרָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְחִמָּא
כָּל תְּקוּן בֵּיתָא, וְאַשְׁתִּיזִב מִינָה. דְכּוּרָא דִילָה סֵמָאֵל,
אַבְאִישׁ קְמִיָה, וְנִחַת לְאַנְחָא בֵּיהָ קְרָבָא וְלֹא יָכִיל לִיהָ,
דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. כְּדִין אֲשְׁתִּיזִב
מִכְּלָא, וְאַשְׁתַּלֵּם בְּשַׁלְמוֹ וְאַסְתַּלַּק בְּדַרְגָּא שְׁלִים וְאַתְקַרִי
יִשְׂרָאֵל. כְּדִין סִלִּיק בְּדַרְגָּא עֲלָאָה וְאַשְׁתַּלֵּם בְּכָלָא, וְהוּהָ
עֲמוּדָא דְאַמְצָעִיתָא, וְעֲלֵיהָ כְּתִיב, (שְׁמוֹת כ"ו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן
וְגו'.

מִהוּ (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּצֵעַ בְּכַף יָרֻכוּ, לִיהָ לֹא יָכִיל, אֲבָל נִגַּע בְּכַף
יָרֻכוּ, דְאִינְהוּ נָדָב וְאֲבִיהוּא, דְנִפְקוּ מִן יָרֻכוּ דְאַהֲרֹן,
(ס"א כְּסִיפַת אִשׁ זָרָה. וְהָא אֲתַעֲרוּ לְשִׁמְרָד מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְתַפְסָה לִין
בְּרִשׁוּתָהָא, תָּא חוּי, מָה כְּתִיב בְּעַקֵּב שְׁלִימָא) (וְעַל יַעֲקֹב כְּתִיב) וְהַבְּרִיחַ
הַתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה.

אֲבָל נִגַּע בְּכַף יָרֻכוּ שֶׁהֵם נָדָב וְאֲבִיהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרֻכוּ שֶׁל אֶהְרֵן, [בַּסֵּפֶת אִשׁ זָרָה. וְהָרִי הַתְּעוֹרֵרוֹ לְשִׁמְרָד מֵאִשָּׁה
וְגו', וְהַפְסָה אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רְאָה מִה כְּתוּב בְּעַקֵּב הַשֵּׁלֶם] [וְעַל יַעֲקֹב כְּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן
הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדַרְגָּה הַשְּׂשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

דרגות הנבואה עד אותה הדרגה, הן שש דרגות, ועל כן החלום אחד מששים דרגות של נבואה. סלם, ראה את בניו שעתידיים לקבל תורה בהר סיני. סלם זה סיני [בנימטריא], משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות [הקדושות] והמחנות העליונים, כלם יורדים [ידרו] לשם עם הקדוש ברוך הוא פשנתן להם את התורה.

והב"ר ראה. ראה את מטטרו"ן זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטון על העולם [מתה], בשלטון של שם שד"י. ועולה למעלה בעלית שם רבנו הוי"ה, המקום שיעקב השלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמ"מה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום ההוא, השלם ונקרא באותו שם של רבנו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים. כשהוא עולה, עולים עמו. כשהוא יורד, יורדים עמו. מלאכי אלהים - שתיים עשרה מרגליות טובות, והן: מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא, חסדיאל, רפאל, נוריא, יפיאל, ענאל. אלפי שנאן, שנאן - שו"ר נש"ר אר"ה. ו' אדם, כולל זכר ונקבה. והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם ששולטים

(בראשית כח) חלמא, מדרגא שתיקא מנינון דרגין תרין דנבואה, עד ההוא דרגא, שית דרגין אינון, ועל דא, חלמא חד משתין דרגין דנבואה. סלם, חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. סלם דא סיני. (ס"א בנימטריא) בגין דאיהו נעין בארעא, וחישיב בסליקו לשמ"ה. וכל רתיכין (קדושי) ומשריין עלאין, בלהו נחתי (נחתי) תמן בהדי קדשא בריהו הוא, פד זיהיב לון אורייתא.

וכלא חמא. חמא מטטרו"ן, סבא דביתא, דשליט בכל דליה. דאיהו קאי בשלטנו על (האי) עלמא. בשלטנו בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשמא דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שד"י, איהו י', ודא מגיע השמ"מה. כיון דמטי וסליק את דא, לכהוא אתר, אשתלים ואתקרי בההוא שמא דמאריה הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, (בראשית כח) אינון מלאכין קדישין, דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אתרינין דלא קרבין הם נחתי. ותו, בו סלקי ונחתי, פד איהו סליק, סלקין בהדיה, פד נחתי, נחתין בהדיה. מלאכי אלהים, תריסר מרגליטאן טבאן, ואינון, מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא, חסדיאל, רפאל, רזיאל, סטורי"ה, נוריא, יפיאל, ענאל, אלפי שנאן, שנאן. שו"ר, נש"ר, אר"ה, ו' אדם כליל דכר ונוקבא. ואינון סלקי, פד איהו סליק, ואלין נחתי, פד איהו נחתי.

ותו, כל אינון דשליטי בשלטנו דהאי עלמא, על ידיה סלקין, וכל אינון דנחתי על ידיה נחתי, בלהו בהאי סלם. הוי"ה שלטא על כלא, דכתיב, (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו. פד אתער, כתיב, (בראשית כח) אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי. ואיהו תרעא לאעלא לגו, דכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. זה השער לה'. זה שער השמים כלא חד.

בשלטון העולם הזה עולים על ידו, וכל אותם שיוורדים יורדים על ידו, כלם בפסלם הזה. הוי"ה שולט על הכל, שפתוב והנה ה' נצב עליו. כשהתעורר, פתוב אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי, והוא השער להכנס פנימה, שפתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה זה השער לה'. זה שער השמים הכל אחד.

וַיֵּרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה וְהָנָה שָׁם
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עֲלֶיהָ.
בְּאֵר - הַדְּרָגָה שֶׁל אָדוֹן פֶּל
הָאָרֶץ. בְּשָׂדֶה - שָׂדֶה הַתְּפוּחִים
הַקְּדוּשִׁים. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן -
שֶׁל דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת
מְתַקְנֹת עַל אוֹתָהּ הַבְּאֵר, וְהֵן
נְצִיחַ וְהוֹי"ד וְהֵיִסוּד שֶׁל הָעוֹלָם.
וְאֵלוּ מוֹשְׁכוֹת מִים מְלַמְעֵלָה
וּמְמַלְאִים אֶת הַבְּאֵר הַזֹּאת.

מִשׁוֹם שֶׁהַמְקוֹר הַהוּא, יְסוּד
הָעוֹלָם, כְּשִׁשׁוּרָה בַּבְּאֵר הַזֶּה,
הוּא עוֹשֶׂה פְּרוֹת וְנוֹבֵעַ תְּמִיד,
וְאוֹתָהּ הַבְּאֵר מְתַמְלֶאֶת מִמֶּנּוּ.
כִּינֵן שֶׁהַתְּמַלְאָה, וְדָאֵי כִּי מִן
הַבְּאֵר הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלוּ
הֵם כָּל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים, שְׁכֹלֵם מְשֻׁקִּים
וְשׁוֹתִים מִהַבְּאֵר הַהִיא, וְכָל אֶחָד
אֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר - זוֹ
הָאֶבֶן שֶׁמְמַנֶּה כּוֹשְׁלִים בְּנֵי
הָעוֹלָם, אֶבֶן נֶגֶף וְצוֹר מְכֻשׁוֹל,
שֶׁעוֹמְדַת תְּמִיד עַל פִּי הַבְּאֵר הַזֶּה,
עַל פְּקֻדָּתָהּ לְתַבֵּעַ הַדִּין שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם שְׁאֵל יֵרֵד מְזוּזָן וְטוֹב
לְעוֹלָם.

וְנֹאסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים. לֹא
כְּתוּב וְנֹאסְפוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים. הַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַעְלָה וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַטָּה. אֵלוּ בְּשִׁירִים
וְתַשְׁבְּחוֹת לְמַעְלָה, וְאֵלוּ
בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלוּ
וְאֵלוּ מִדְּוֹגְלוֹת אֶת הָאֶבֶן מֵעַל
פִּי הַבְּאֵר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ
וּמַעְבִּירִים אוֹתָהּ מִן הַקֶּדֶשׁ
וּמִסְתַּלְקֶת מִן הַדִּין. מִדְּוֹגְלוֹת
אֶת הַצֹּאן. נוֹסְעִים מְלֹאכִים
עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כֵּן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל פְּקֻדַת הַבְּאֵר הַזֶּה, שֶׁתְּהִיָּה מְעַטְרַת [מִמְנַת] לְפָנָיו וּלְתַבֵּעַ הַדִּין שֶׁל
הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכֵן צָרִיךְ, שֶׁהָרִי אֵין הָעוֹלָם יְכוּל לְעַמֵּד אֲלָא עַל דִּין, שֶׁהַפֶּל יִהְיֶה
בְּאֶמֶת וְזָכוֹת.

כִּינֵן שְׁנֹשְׁלָם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטַרֵּף לְאֶבֶן הַזֶּה סִיּוּעַ אַחֲרָהּ. מֵה כְּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן. וַיִּגַּל

וַיֵּרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה וְהָנָה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים
עֲלֶיהָ. (בראשית כט) בְּאֵר, דְּרָגָא דְאָדוֹן פֶּל הָאָרֶץ. בְּשָׂדֶה,
חֶקֶל תְּפוּחִין קְדִישִׁין. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן, תְּלַת דְּרָגִין עֲלִינִין
קְדִישִׁין, מְתַמְקְנִין עַל הַהוּא בְּרָא, וְאִינוּן, נְצִיחַ וְהוֹי"ד
וְיִסוּדָא דְעֻלְמָא. וְאֵלִין מְשֻׁכִין מִיָּא מְלַעֲיֵלָא, וּמְלִינִין לְהֵאֵי
בְּרָא.

בְּגִין דְּהַהוּא מְקוֹרָא, יְסוּדָא דְעֻלְמָא, כִּד שְׁאֵרֵי בְּגוּ הַהוּא
בְּרָא, עֲבִיד פִּירֵי וְנִבְיַע תְּדִיר, וְאֶתְמַלְיָא הַהוּא בְּרָא
מִגִּיָּה. כִּינֵן דְאֶתְמַלְיָא, וְדָאֵי (בראשית כט) כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא
יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלִין אִינוּן כָּל אוּכְלוֹסִין וּמְשֻׁרִין קְדִישִׁין,
דְּכֻלְהוּ שְׁקִינִין וְשִׁתְּאֵן מִהַהוּא בְּרָא, וְכָל חַד וְחַד כְּמָה
דְאֶתְחַזִּי לֵיהּ.

וְהָאֶבֶן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר. דָּא אֶבֶן, דְּמִינֶה כְּשִׁלֵּי בְּנֵי
עֻלְמָא, אֶבֶן נֶגֶף וְצוֹר מְכֻשׁוֹל, דְּקִימָא תְּדִיר עַל פִּי
הַאֵי בְּאֵר, עַל מִימְרֵיהּ, לְמַתְבַּע דִּינָא דְכָל עֻלְמָא, דְלֹא יַחֲוֹת
מְזוּנָא וְטַב לְעֻלְמָא.

וְנֹאסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, וְנֹאסְפוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים, לֹא כְּתוּב,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים, מְשֻׁרִין קְדִישִׁין לְעִילָא, וּמְשֻׁרִין
קְדִישִׁין לְתַתָּא, אֵלִין בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבִחוֹן לְעִילָא, וְאֵלִין
בְּצֻלוֹתִין וּבְעוֹתִין לְתַתָּא, אֵלִין וְאֵלִין מִדְּ (בראשית כט) וַיִּגְלָלוּ
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, מְגַנְדְּרִין לָהּ, וּמַעְבְּרִין לָהּ מִן
קְדֻשָּׁא וְאֶסְתַּלִּיק מִן דִּינָא. מִדְּוֹגְלוֹת וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, נְטִלוּ
מְלֹאכֵי עֻלְמָא לְעִילָא, וְנְטִלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

לְבַתֵּר וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל מִימְרָא, דְּהֵאֵי בְּאֵר, לְאֶתְעַטְרָא
(ס"א לְאֶתְעַטְרָא) קְמִיָּה, וּלְמַתְבַּע דִּינָא דְעֻלְמָא,
לְאֶתְנַהֵגָא עֻלְמָא בְּדִינָא, וְהִכִּי אֶצְטְרִיף דְּהֵא לֹא יְכִיל עֻלְמָא
לְמִיָּקָם אֲלָא עַל דִּינָא, לְמַתְוִי כְּלָא בְּקֻשׁוֹט וְזָכוּ.

כִּינֵן דְאֶשְׁתַּלִּים יַעֲקֹב, לֹא אֶצְטְרִיף לְהֵאֵי אֶבֶן סִיּוּעַ אַחֲרָהּ,

מה כתיב (בראשית כט) וַיִּגַשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאָבֶן. וַיִּגַּל וַיְגַלְלוּ, וְלֹא כְתִיב וַיִּסֵּר וְהִסִּירוּ. אֲלֵא וַיְגַלְלוּ, הַיִּנּוּ עֲרֻבֹבָא דְשִׁטָּן, דְּמַעֲרַבְבִּין לִיה, דְּלֵא יְכִיל לְקַטְרָגָא. וַיַּעֲקֹב בְּלַחֲדִיָּה, לֹא אֲצִטְרִיף לְסִיּוּעָא אַחְרָא, אֲלֵא אִיהוּ בְּלַחֲדִיָּה, דְּהָא שְׁלִימוּ דְאַבְהָתָא הָווּ יַעֲקֹב, דְּכִיּוֹן דִּיכִיל בֵּיה בַּעֲשׂוּ בַּהִיא עֲלֵמָא יְכִיל לַעֲיֵלָא. וּבְכֻלָּא אֲצִטְרִיף עֹבְדָא.

וַיְגַלְלוּ, וְלֹא כְתִיב וַיִּסֵּר וְהִסִּירוּ, אֲלֵא וַיְגַלְלוּ, הַיִּנּוּ עֲרֻבֹבָא שֶׁל הַשִּׁטָּן שֶׁמַּעֲרַבְבִּים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יוֹכֵל לְקַטְרֵג. וַיַּעֲקֹב לְבַדּוֹ, לֹא הִצְטַרֵּף לְסִיּוּעַ אַחֵר, אֲלֵא הוּא לְבַדּוֹ. שְׁהָרֵי יַעֲקֹב הִיָּה בְּחִיר הָאֲבוֹת. שְׁפִינָן שְׂיָכַל לַעֲשׂוּ בַּעֲוֹלָם הַזֶּה, יְכוֹל לְמַעְלָה, וּבְכֹל צְרִיף מַעֲשָׂה.

תְּרִין עֲלָמִין אַחֲסִין יַעֲקֹב, חַד עֲלֵמָא דְאַתְגְּלֵא, וְחַד עֲלֵמָא דְאַתְפְּסֵיָא כְּגֹוּנָא דְלַהוֹן מַמָּשׁ, מְחַד נְפָקוּ שִׂית שְׁבָטִין, וּמְחַד נְפָקוּ תְרִין שְׁבָטִין. עֲלֵמָא דְאַתְפְּסֵיָא אֲפִיק שִׂית סְטֵרִין, עֲלֵמָא דְאַתְגְּלֵא אֲפִיק תְרִין, וְאִינוּן תְרִין כְּרוּבִין דְתַחֲוֹתָהּ, וַיַּעֲקֹב בֵּין תְרִין עֲלָמִין אֲשַׁתְּפַח, בְּדִיוקְנָא דְלַהוֹן מַמָּשׁ, וּבְגִין כֶּף כֹּל מַלּוּי דְלֵאָה הוּוּ בְאַתְפְּסֵיָא, וּדְרַחַל בְּאַתְגְּלֵיָא.

שְׁנֵי עֲוֹלָמוֹת יִרְשׁ יַעֲקֹב - אַחַד הָעוֹלָם שְׁנִגְלָה, וְאַחַד הָעוֹלָם שְׁהַתְּפַסָּה, כְּמוֹ שְׁהֵם מַמָּשׁ. מְאָחַד יִצְאוּ שְׁשָׂה שְׁבָטִים, וּמְאָחַד יִצְאוּ שְׁנֵי שְׁבָטִים. הָעוֹלָם הַמְּכַסֶּה הוֹצִיא שְׁשָׂה צְדָדִים, וְהָעוֹלָם הַמְּגַלֶּה הוֹצִיא שְׁנַיִם, וְאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שֶׁתַּחֲתֵיהֶם. וַיַּעֲקֹב נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי עֲוֹלָמוֹת, בְּדַמּוּתָם מַמָּשׁ, וּבְמִשׁוּם כֶּף כֹּל דְּבָרֵי לֵאָה הָיוּ בְּנִכְסָה, וְשָׁל רַחַל בְּהַתְּגַלוֹת.

מִתְנִיתִין. בְּנֵי עֲלִיּוֹן, קַדִּישֵׁי עֲלִיּוֹנִין, בְּרִיכָן (כ"א בִּרְדוֹ) דְּעֲלֵמָא, מוֹחָא דְאַגּוּזָא. כְּנָשׁוּ לְמַנְדַּע, הָא צְפֵרָא נְחִית בְּכֹל יוֹמָא, אַחְעָר בְּגַנְתָּא. שְׁלַהּוּבָא דְנוֹרָא בְּגַדְפָּהָא. בִּידְהָא תְלַתָּא מְגֻרְפִיין שְׁנִינָן כְּחַרְבָּא. מִפְּתַחַן גְּנִיזִין בִּידָא יְמִינָא.

מִשְׁנַה. בְּנֵי עֲלִיּוֹן, קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים, בְּרוּכֵי וְנִבְרָרִין הָעוֹלָם, מִחַ הָאָגוּז, הַתְּפַנְסוּ לְדַעַת. הִנֵּה צְפוּר יוֹרֶדֶת בְּכֹל יוֹם, מִתְעוֹרֶרֶת בְּגַן. שְׁלַחֲבַת אֵשׁ בְּכַנְפֶיהָ, בְּיַדֶיהָ שֶׁלֹּשׁ מְגֻרְפוֹת שְׁנוּנוֹת כְּחַרְב, מִפְּתַחוֹת שֶׁל גְּנִזִים בִּיד יְמִין. קוֹרָא בְּחִיל וְאוֹמֵר: מִי מְכַם שְׁפָנִיו מְאִירוֹת, שְׁנִכְנַס וַיִּצָּא וְהַחֲזִיק בְּעֵץ הַחַיִּים, הַגִּיעַ לְעַנְפִּיו, אַחַז בְּשֵׁרְשִׁיו, אֲכַל מִפְרִיו הַמְּתוּק מִדְּבַשׁ, נוֹתֵן חַיִּים לְנַפְשׁ וּרְפוּאָה לְעַצְמוֹ?

קָרִי בְּחִיל וְאוֹמֵר, מָאן מְנַכּוֹן דִּי נְהִירוּ אֲנַפּוּי, דִּי עָאל וְנַפֵּק וְאַתְתַּקִּיף בְּאֵילָנָא דְחַיִּי, מָטָא בַּעֲנַפּוּי, אַחִיד בְּשֵׁרְשׁוּי, אֲכִיל מְאִיבִיה מְתִיק מְדוּבְשָׂא, יְהִיב חַיִּין לְנַפְשָׂא, אֲסוּתָא לְגַרְמִיהָ.

הַשְּׁכָר מִהֲרֵהוּר רַע, מִהֲרֵהוּר שְׁמִשְׁקָר בְּעֵץ הַחַיִּים, מְטַמָּא הַנְּהָר וְהַנַּחַל הַמְּקוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁנוֹתָן מוֹת לְנַפְשׁ וְשְׁכָר לְעַצְמוֹ, אֵין לוֹ כֹּלל קִיּוּם.

אַסְתַּמַּר מִהֲרֵהוּרָא בִישָׂא, מִהֲרֵהוּרָא דְמִשְׁקָר בְּאֵילָנָא דְחַיִּי, מְסֵאִיב נְהָרָא וְנַחֲלָא מְקוּרָא דְיִשְׂרָאֵל, דִּיהִיב מוֹתָא לְנַפְשָׂא, וְתַבִּירוּ לְגַרְמִיהָ לִית לִיהָ קִיּוּמָא כֻּלָּל.

הֲרֵהוּרָא דְמְסֵאִיב הֵהוּא מְקוּרָא דִילִיָּה, עֶבֶיד אֵילָנָא דְשְׁקָרָא, בְּגִין דְּהֵהוּא הֲרֵהוּרָא סְלֵקָא, וְאַחֲלַף נַפְשָׂא תַּחוֹת נַפְשָׂא. אֵילָנָא דְחַיִּי אֲסַתְלַק, וְאֵילָנָא דְמוֹתָא אַתְתַּקִּיף בֵּיה, נַפְשָׂא מִתְמָן מְשִׁיף.

וּוי לִיָּה, דְאַתְעַקֵּר בְּהֵהוּרָא הֲרֵהוּרָא, מְגוּ אֵילָנָא דְחַיִּי,

הַתְּרַהוּר שְׁמִטְמָא אוֹתוֹ הַמְּקוּר שֶׁלוֹ, עוֹשָׂה עֵץ שֶׁל שְׁקָר, מִשׁוּם שְׁאוֹתוֹ הַתְּרַהוּר עוֹלָה וּמְחַלִּיף נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ. עֵץ הַחַיִּים מְסַתְלַק, וְעֵץ הַמּוֹת מְחַזִּיק בּוֹ, מוֹשֵׁף מִשֵּׁם הַנַּפְשׁ.

אוֹי לוֹ שְׁנַעֲקֵר בְּהֲרֵהוּרָא הֵהוּא מִתּוֹךְ עֵץ הַחַיִּים וְנִדְבַק בְּעֵץ הַמּוֹת, אֵין בּוֹ עַנְפִּים, לֹא רוֹאֵה טוֹב

לְעוֹלָמִים, הוּא יִבֶּשׁ בְּלִי לַחֹת
כָּלָל, פָּרְיוֹ מֵר פִּלְעָנָה, עָלְיוֹ נֶאֱמַר
(יִרְמִיָּה יז) וְהָיָה כְּעָרְצֵר בְּעָרְכָּה וְלֹא
יִרְאֶה כִּי יָבֵא יְיָאֵה כִּי יָבֵא טוֹב וְגו'.

מִשׁוֹם שֶׁהִרְהוּר טוֹב עוֹלָה
לְמַעַלָּה, אוֹחוֹ בַּעֲץ הַחַיִּים,
מִחֲזִיק בְּעַנְפָּיו, אוֹכֵל מִפְּרִיו, כֹּל
הַקְּדוּשׁוֹת וְכֹל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת
מִמֶּנּוּ, מוֹרִישׁ חַיִּים לְנַפֶּשׁ
וּרְפוּאָה לְעַצְמוֹ, עָלְיוֹ נֶאֱמַר (שם)
וְהָיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל מַיִם וְעַל
יּוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי
יָבֵא חֹם וְגו'.

כִּי דְבָרֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחֵר
הַמְּחַשְׁבָּה וְהַהִרְהוּר, וְעַל כֵּן
(ויקרא יא) וְהִתְקַדְּשִׁתֶם וְהִיִּיתֶם
קְדוֹשִׁים, מִשׁוֹם שֶׁכֹּל הַקְּדוּשׁוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם מוֹצִיא וּמוֹשֵׁף
בְּהִרְהוּר טוֹב.

כִּי שׁוֹטְטָא בְּהִרְהוּר רַע, כְּשָׂבָא
לְהַזְדוּג עִם אִשְׁתּוֹ וְשֵׁם רְצוּנוֹ
וְהַהִרְהוּר בְּאִשָּׁה אַחֲרָת, וְזוֹרַע
זֶרַע בְּהִרְהוּר אַחֵר, זֶהוּ שֶׁמְחַלֵּף
אֶת הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנִים שְׁלֹמְעֵלָה,
הַדְּרָגָה שֶׁל קִדְשׁ בְּעִבּוֹר הַדְּרָגָה
שֶׁל הַטְּמְאָה. כְּמוֹ שֶׁהַהִרְהוּר שְׁלוֹ
עוֹשֶׂה חֲלוּפִים לְמִטָּה, אֵף כֵּן
עוֹשֶׂה חֲלוּפִים לְמַעַלָּה.

כְּמוֹ שֶׁגּוֹפּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ בֵּן שִׁיּוּלִיד
נִקְרָא בֵּן תְּמוּרָה, כֵּן גַּם בְּנַפֶּשׁ
נִקְרָא בֵּן תְּמוּרָה, שֶׁהָרִי לֹא מוֹשֵׁף
מְשִׁיכָה קְדוּשָׁה בְּהִרְהוּר הַהוּא,
וְנַפְשׁוֹ מִתְחַלֶּפֶת בְּדְרָגָה אַחֲרָת.
לְעַקְבֵי הַשְּׁלָם שֶׁל הַכֹּל, גְּלוּי לְפָנָי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁכֹּל דְּרָכָיו
הֵיוּ בְּאֵמֶת, וְהַהִרְהוּר שֶׁל אֵמֶת
הִרְהוּר תְּמִיד בְּכֹל, בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה
שֶׁשֶׁמֶשׁ עִם אִשְׁתּוֹ לֹאֵה, הַהִרְהוּר
שֶׁלּוֹ הָיָה בְּרַחֵל. מְשַׁמֵּשׁ עִם לֹאֵה
וְחוֹשֵׁב עַל רַחֵל. וְהַמְקוֹר שֶׁלּוֹ
הֵלֶךְ בְּהִרְהוּר הַהוּא שְׁלוֹ.

וְרֹא לְדַעַת, שֶׁהָרִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, מִשׁוֹם כֵּן לֹא עָלָה רְאוּבֵן בְּשֵׁם.
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ,
הִרְאָה לוֹ וְאָמַר, רְאוּ בֵּן שְׁנוּלֵד בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן כְּתוּב (יִרְמִיָּה כג) אִם יִסְתֵּר

וְאִתְּדַבֵּק בְּאֵילָנָא דְמוֹתָא. עֲנַפִּין לִית בֵּיה, לֹא חֲמָא טְבָא
לְעֵלְמִין, יִבֶּשׁא אִיהוּ בְּלֹא לַחֹתָא כָּלָל. אֲנַבְיָה מְרִיר פִּלְעָנָה,
עָלְיָה אֲתָמַר (יִרְמִיָּה יז) וְהָיָה כְּעָרְצֵר בְּעָרְכָּה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֵא
טוֹב וְגו'.

בְּגִין דְּהִרְהוּרָא טְבָא סְלִיק לְעֵילָא, אַחִיד בְּאֵילָנָא דְחַיִּי,
אֲתַקִּיף בְּעַנְפּוֹי, אֲכִיל מֵאֲנַבְיָה, כֹּל קְדוּשִׁין וְכֹל בְּרָכָאן
נִפְקִין מִנֵּיה. אַחֲסִין חַיִּין לְנַפְשֵׁיה וְאַסְוֹתָא לְגַרְמִיָּה, עָלְיָה
אֲתָמַר (יִרְמִיָּה יז) וְהָיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל מַיִם וְעַל יּוֹבֵל יִשְׁלַח
שְׂרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֵא חֹם וְגו'.

כֹּל מַלְיָן דְּעֵלְמָא, אֲזֵלִין בְּתֵר מְחַשְׁבָּה וְהַהִרְהוּרָא, וְעַל דָּא
(ויקרא יא) וְהִתְקַדְּשִׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים, בְּגִין דְּכֹל קְדוּשִׁין
דְּעֵלְמָא אֲפִיק וּמְשִׁיף בְּהִרְהוּרָא טְבָא.

מֵאֵן דְּאַסְתָּאב בְּהִרְהוּרָא בִּישָׂא, כִּד אֲתִי לְאַזְדוּגָא בְּאַתְמִיָּה
וְשׁוּי רַעוּתִיָּה וְהַהִרְהוּרִיָּה בְּאַתְמָא אַחֲרָא, וְזֶרַע זֶרַעָא
בְּהִרְהוּרָא אַחֲרָא, דָּא הוּא דְאַחֲלַף דְרָגִין עֲלָאִין דְּלְעֵילָא,
דְרָגָא דְקוּדְשָׁא בְּגִין דְרָגָא דְמְסֻאָבָא. כְּמָה דְהַהִרְהוּרָא דִּילִיָּה
עֲבִיד חֲלוּפִין לְתַתָּא, אוּף הָכִי עֲבִיד חֲלוּפִין לְעֵילָא.

כְּמָה דְגּוֹפָא דְהַהוּא בְּרָא דִּיּוּלִיד, אֲקָרִי בֵּן תְּמוּרָה. אוּף הָכִי
בְּנַפְשָׁא בֵּן תְּמוּרָה אֲקָרִי. דְהָא לֹא מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ
קְדִישָׁא בְּהַהוּא הַהִרְהוּרָא, וְנַפְשָׁא דִּילִיָּה אֲתַחֲלַף בְּדְרָגָא
אַחֲרָא.

יַעֲקֹב שְׁלִימָא דְכֵלָא, גְּלִי קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכֹל אֲרַחוּי
בְּקִשׁוּט הוּו, וְהַהִרְהוּרָא דְקִשׁוּט הִרְהוּר תְּדִיר בְּכֵלָא.
בְּהַהוּא לִילָא דְמְשַׁמֵּשׁ בְּאַתְמִיָּה בְּלֹאֵה, הַהִרְהוּרָא דִּילִיָּה
בְּרַחֵל הוּת. מְשַׁמֵּשׁ בְּלֹאֵה וְחָשִׁיב בְּרַחֵל, וּמְקוֹרָא דִּילִיָּה
בְּהַהוּא הַהִרְהוּרָא דִּילִיָּה אֲזֵלָא.

וְלֹא לְדַעַתָּא, דְהָא לֹא הָוָה יוֹדֵעַ. בְּגִין כֵּן, לֹא סְלִיק רְאוּבֵן
בְּשֵׁמָא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְהוּו יוֹדֵעַ, אַחֲמִי לִיָּה וְאָמַר,
רְאוּ בֵּן דְאַתְּלִיד בְּעֵלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה כג) אִם יִסְתֵּר

וְרֹא לְדַעַת, שֶׁהָרִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, מִשׁוֹם כֵּן לֹא עָלָה רְאוּבֵן בְּשֵׁם. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ,
הִרְאָה לוֹ וְאָמַר, רְאוּ בֵּן שְׁנוּלֵד בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן כְּתוּב (יִרְמִיָּה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא

אַרְאֵנוּ. אַל תִּקְרִי אַרְאֵנוּ אֶלָּא אַרְאֵנוּ, שֵׁיִסְתַּכְלוּ בוֹ. וּמִשׁוּם שֶׁהַתְּגָלָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהָרִי זֶה הִיָּה לֹא לְדַעְתּוֹ וּבִדְרָךְ אִמֶת הִרְהַר בְּרַצוֹנּוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׂבָטִים הַקָּדוֹשִׁים, שְׂאֵם לֹא כָּף - הִיָּה נִפְסַל. וּמִשׁוּם שֶׁהִרְהוּר הוּא עֶקֶר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הִרְהוּר בְּמָקוֹם שֶׁנִּדְבַק, בְּאוֹתָהּ הַטָּפָה הִרְאֵנוּהָ נִשְׁמָרָה לוֹ הַבְּכוֹרָה, שְׂפָתוֹב (ד"ה א-כ) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'. נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִרְהוּר הִלֵּךְ וְנִדְבַק בְּטָפָה הֵיחָא, שֵׁם נִדְבַק וְנִמְסָרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה הַבְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְנִמְסָרָה לְמָקוֹם שֶׁהִרְהוּר נִדְבַק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהוּר וְנִדְבַק הַרְצוֹן - בְּרַחֵל נִדְבְּקָה הַבְּכוֹרָה, וְהִכַּל חִזּוּר אַחַר הִרְהוּר וְהַמְחַשְּׁבָה.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּר וְהַמְחַשְּׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וְנִמְשַׁכֵּת מְשִׁיכָה בְּכָל מַה שֶׁנִּדְבַק אִדָּם בְּסִתְרָה, שְׂפָתוֹב (דְּבָרִים כה) לֹא תִהְיֶה אֶשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִכְמֶה יֵבֵא עֲלֶיהָ, וְכֵאֵן צָרִיף הִרְהוּר וְרַצוֹן לְהַתְּדַבֵּק, וּבְאוֹתוֹ הַרְצוֹן וּמְחַשְּׁבָה מוֹשֵׁף מְשִׁיכָה וְעוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁצָּרִיף, וְלֹא יִכְלֶה שֵׁם הַמֵּת מִן הָעוֹלָם.

וְסִתְרָה זֶה, (אִיּוֹב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף. שְׁהָרִי וְדָאִי הַרְצוֹן וְהַמְחַשְּׁבָה מוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּכָל מַה שֶׁצָּרִיף. וְעַל כֵּן בְּתַפְלָה צָרִיף רַצוֹן וְהִרְהוּר לְכוֹן, וְכֵן בְּכָל אוֹתָן הַעֲבוּדוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - הִרְהוּר וְהַמְחַשְּׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכָל מַה שֶׁצָּרִיף.

וַיִּלָּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וְגו'. שְׁנִינּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְּבָרְכַת אֶלָּא בְּצַד יָמִין, וּמִשׁוּם כֵּן, בְּעוֹד שְׂמִתְעוֹרֵר הַיָּמִין לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמָאל לֹא תִסְיַע לְשָׁם, שְׁהָרִי הַיָּמִין מוֹצֵא עֲלֶה בְּכוֹס הֵיחָא לְעוֹרֵר כְּלָפֵי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֵינוּ לֹא אַרְאֵנוּ, אַל תִּקְרִי אַרְאֵנוּ אֶלָּא אַרְאֵנוּ, דִּיִסְתַּכְלוּן בֵּיהּ. וּבִגִּין דְּאֵתְגַלִּי קַמֵּיה דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דֵּהָא לֹא לְדַעְתָּא הָהּ וּבְאֵרַח קְשׁוּט הִרְהַר בְּרַעוּתֵיהּ יַעֲקֹב, לֹא אִיפְסַל מַגּוֹ שְׂבָטִין קַדִּישִׁין, דְּאִי לֹא הָכִי הָהּ אִיפְסַל.

וּבִגִּין דִּהִרְהוּרָא עֶקְרָא אִיהוּ וְעֵבִיד עוֹבְדָא, קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא דֵּהָהּ יַדַּע הֵהוּא הִרְהוּרָא, בְּאַתְר דְּאֵתְדַבְּקָא. בְּהֵיחָא טָפָה קַדְמָאָה, אִסְתַּמַּר לֵיהּ בְּכִירוּתָא, דְּכֵתִיב, (דְּבָרִי הַיָּמִים א ה) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו', נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּהֵיחָא אֵתֵר דִּהִרְהוּרָא אֶזְלָא וְאֵתְדַבְּק בְּהֵיחָא טָפָה, תַּמָּן אֵתְדַבְּק וְאֵתְמַסֵּר הֵהוּא בְּכוֹרָה. וְאֵתְנַטִּילַת בְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְאֵתְמַסֵּר בְּאַתְר דִּהִרְהוּרָא אֵתְדַבְּק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהוּר וְאֵתְדַבְּק רַעוּתָא, בְּרַחֵל אֵתְדַבְּק בְּכִירוּתָא, וְכֵלָּא אֵתְהַדַּר בְּתַר הִרְהוּרָא וּמְחַשְּׁבָה.

כְּגוּוֹנָא דָּא, הִרְהוּרָא וּמְחַשְּׁבָה, עֵבִיד עוֹבְדָא וְאֵתְמַשְׁף מְשִׁיכוֹ, בְּכָל מַה דְּאֵתְדַבְּק בְּרַ נֶשׁ בְּסִתְרָא, דְּכֵתִיב, (דְּבָרִים כה) לֹא תִהְיֶה אֶשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִכְמֶה יֵבֵא עֲלֶיהָ, וְהֵכָא אִצְטְרִיף הִרְהוּרָא וְרַעוּתָא לְאֵתְדַבְּקָא. וּבֵהֵהוּא רַעוּתָא וּמְחַשְּׁבָה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְּאִצְטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְּמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא דָּא (אִיּוֹב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף, דֵּהָא וְדָאִי רַעוּתָא וּמְחַשְּׁבָה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ, וְעֵבִיד עוֹבְדָא בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיף. וְעַל דָּא, בְּעֵלוּתָא אִצְטְרִיף רַעוּתָא וְהִרְהוּרָא לְכוּוֹנָא, וְכֵן בְּכָל אִינוּן פּוֹלְחָנִין דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, הִרְהוּרָא וּמְחַשְּׁבָה עֵבִיד עוֹבְדָא, וּמְשִׁיף מְשִׁיכוֹ בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיף.

וַיִּלָּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וְגו'. (שם) תָּנַן, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לֹא אֵתְבָרְכָא, אֶלָּא בְּסִטְר יָמִינָא. וּבִגִּין כֵּן, בְּעוֹד דְּאֵתְעַר יָמִינָא לְגַבֵּי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שְׂמָאֵלָא לֹא תִסְיַע תַּמָּן. דֵּהָא יָמִינָא אֵשְׁבַח עִילָה בְּהֵהוּא כּוֹס, לְאֵתְעַרָא לְגַבֵּי עֵלְמָא עֲלָאָה.

וְהִסְתַּר הַזֶּה, וַיִּלְךָ רְאוּבֵן, זֶה צַד הַדְּרוֹם, מִשּׁוֹם כָּף דְּגָלוֹ בְּדְרוֹם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְשָׁנִים עֶשֶׂר הַתְּחוּמִּים, וְתִשׁוּקְתּוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוֹם לְמִצַּא עֲלֵה וְתִקְרַבְתָּ לְגַבִּירָה לְבָרַךְ אוֹתָהּ.

מָה כְּתוּב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. הֵלֶךְ לְחַפֵּשׂ בְּכָל אוֹתָם הַגְּנוּזִים שָׁלָה, וַיִּמְצָא בַּשָּׂדֶה הַזֶּה אוֹתָם הַדוּדָאִים, וְעֲלִיהֶם נֶאֱמַר הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים שֶׁהֵם הַתְּקוּנִים שָׁלָה, לְהַעִיר הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי בְּכָל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֶה הַזֶּה אֵין תְּקוּנָה שְׁיִעוֹרֵר כָּל־פִּי מַעְלָה, רַק הַכְּרוּבִים.

מָתִי צַד הַדְּרוֹם מִתְּעוֹרֵר אֵלֶיהָ לְמִצַּא עֲלֵה לְבָרַךְ אוֹתָהּ? בִּימֵי קְצִיר חֲטִים, בְּזִמְנָה שֶׁמְחַלֶּקֶת חֶלֶק שָׁלַל לְאוּכְלוּסִיָּה, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד - וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ. מַעְלָה רִיחַ וְהַתְּעוֹרְרוֹתָם לְעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, הַעוֹלָם הַנֶּכְסָה, מִשּׁוֹם שֶׁמְעִיר [שְׁיִעוֹרֵר] בְּרִכּוֹת לְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן.

וְכֹאֲשֶׁר מִתְּבַרְכֶּת, אוֹתָם הַדוּדָאִים לּוֹקְחִים וְנוֹתְנִים לְכָל הַעוֹלָמוֹת, שֶׁכְּתוּב הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנֵינוּ כָּל מְגִדִים. כְּאֲשֶׁר הֵם נָתְנוּ רִיחַ, אוֹתוֹ הָרִיחַ לּוֹקֵחַ אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם לְהַתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן. מִיָּד - עַל פְּתַחֲנֵינוּ כָּל מְגִדִים, וְכָל טוֹב לֹא חֹסֵר [וְהַכֵּל] מִהַעוֹלָם.

הַעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן לֹא מִתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, אֲלֵא כִּשְׂאוֹתָם דוּדָאִים נוֹתְנִים רִיחַ לְזִמְנָה. בִּיּוֹן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רִיחַ לְזִמְנָה, וְהִזְמִין מִתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, מִיָּד הַעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן לֹא מִתְּעוֹרֵר לְצַד הַזִּמְנָה.

אֲזִי הַעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן בְּשִׂמְחָה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב אֵלֶיהָ, וְאוֹמְרֵת הַמְּעַט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כֹּאֵם אֶל בַּתָּהּ. וְאִם כֵּן, בַּעֲלָה שֶׁל הַעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֵּן, אֲלֵא תִשׁוּקַת הָאֵב תְּמִיד אֵינָה אֲלֵא

וְסִטְרָא דָא, וַיִּלְךָ רְאוּבֵן, דָּא סִטְרָא דְדְרוֹם. בְּגִין כָּף דְּגָלִיָּה בְּדְרוֹם, דְּאִיהוּ רִישָׁא לְתַרְסֵר תְּחוּמִין, וְתִיאוּבְתִיָּה דְסִטְרָא דְרוֹם, לְאַשְׁפְּחָא עֲלֵה וְתִקְרַבְתָּ לְמִטְרוּנִיתָא לְבָרַכָּא לָהּ.

מָה כְּתִיב, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, אֲזַל לְחַפֵּשׂא בְּכָל אֵינוֹן גְּנוּזִין דִּילָהּ, וְאַשְׁפַּח בְּהַאי שָׂדֶה אֵינוֹן דוּדָאִים, וְעֲלִיָּהּ אוֹתָמֵר (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ, וְאֵינוֹן תְּרִין כְּרוּבִים, דְּאֵינוֹן תְּקוּנִין דִּילָהּ, לְאַתְעָרָא אֲתַעְרוּ לְעֵילָא, דְּהָא בְּכָל אֵינוֹן תְּקוּנִין דְּהַאי שָׂדֶה, לִית תְּקוּנָא דִּיתַעַר לְגַבִּי עֵילָא, בְּר כְּרוּבִים.

סִטְרָא דְרוֹם אֵימְתִי אֲתַעַר לְגַבְהָ, לְאַשְׁפְּחָא עֲלֵה לְבָרַכָּה לָהּ. בִּימֵי קְצִיר חֲטִים, בְּזִמְנָא דְפְּלִיגַת חוּלְקָא שְׁלָלָא לְאוּכְלוּסִיָּה, וְכִלְהוּ חֲצָרֵי חֶלְקָא: מִיָּד וַיָּבֵא אוֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ, סָלִיק רִיחָא, וְאַתְעָרוּ דְלַהוֹן לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, עֲלֵמָא דְאַתְפְּסִינָא, בְּגִין דְאַתְעָר (נ"א דִּיתַעַר) בְּרַכָּאן לְעֵלְמָא תַתָּאָה.

וְכַד אֲתַבְּרַכָּא, אֵינוֹן דוּדָאִים נְקִטִין וְיַהֲבִין לְכָל עֲלִמִין. דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנֵינוּ כָּל מְגִדִים. כַּד אֵינוֹן נָתְנוּ רִיחַ, הַהוּא רִיחָא נְקִיט לֵיהּ סִטְרָא דְרוֹם לְאַתְעָרָא לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, מִיָּד עַל פְּתַחֲנֵינוּ כָּל מְגִדִים, וְכָל טוֹבָא לֹא חֹסֵר (ס"א מְכֵלָא) מַעְלָמָא.

עֲלֵמָא תַתָּאָה לֹא אֲתַעַר לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, אֲלֵא כַּד אֵינוֹן דוּדָאִים יַהֲבִין רִיחָא לִימִינָא, בִּיּוֹן דְּאֵינוֹן יַהֲבִין רִיחָא לִימִינָא, וַיִּמְינָא אֲתַעַר לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, מִיָּד עֲלֵמָא תַתָּאָה אֲתַעַר לְשִׂאֲלָא מַה דְאַצְטְרִיף. מָה כְּתִיב, (כּוֹרַשִׁית ל) וְתֹאמֶר רַחַל אֶל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדוּדָאֵי בְנֶךָ, הֵב לִי בְּרַכָּאן מַהֲהוּא אֲתַעְרוּ, דְּאֵינוֹן דוּדָאִים דְאַתְעָר לְגַבִּי סִטְרָא יִמִּינָא.

כְּדִין עֲלֵמָא עֲלָאָה בְּחִדּוּהָ, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, אֲתִיב לְגַבְהָ, וְאַמְרֵת הַמְּעַט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כֹּאֵמָא לְגַבִּי בְּרַתָּא. וְאִי הֲכִי

הַעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מִתְּעוֹרֵר לְשִׂאֲלָא מַה שְׁצָרִיף. מָה כְּתוּב? וְתֹאמֶר רַחַל אֶל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדוּדָאֵי בְנֶךָ. תֵּן לִי בְּרִכּוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דוּדָאִים שֶׁמִּתְּעוֹרֵר לְצַד הַזִּמְנָה.

כַּלְפֵי הַבַּת הַזוֹ, [שהיא] שֶׁהַבַּת הַזוֹ
אֶהְבְּתוּ אֵלַיָּה תָּמִיד, מִשּׁוּם
שֶׁהִיא בַת יַחֲדָה בֵּין שְׁשֵׁה בְּנִים,
וְלִכְל אֹתָם שֶׁשֶׁת הַבְּנִים חָלַק
לָהֶם חֻלְקִים וְאוֹצְרוֹת וּמִתְנַנּוֹת,
וְלָהּ לֹא חָלַק, וְאֵין לָהּ יִרְשָׁה
כְּלוּם, וְעַל כֵּן זֶה הוּא מְשַׁגֵּיחַ
בָּהּ בְּתִשׁוּבָהּ וְאֶהְבָּה יוֹתֵר מִן
הַכֹּל.

בְּאַהֲבָה שְׁלוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בַּת.
לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, וְקָרָא לָהּ
אֲחוֹת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ
אִם בְּשֵׁם אִמּוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה,
קָרָא לָהּ בְּשֵׁמוֹ, שֶׁכְּתוּב וְהַחֲכָמָה
מֵאֵין תְּמַצָּא, חֲכָמָה וְדָאִי. וְעַל כֵּן
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אוֹמְרֵת לָהּ,
הַמְעַט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, שֶׁכָּל
אֶהְבְּתוּ נִמְשָׁכָה לָךְ אֲלֵיךָ וְעַל זֶה,
בְּשַׁעֲשׁוּעַ וְאֶהְבָּה הָאֵם אֶל הַבַּת.
מַה הִיא מְשִׁיבָה? לִכֵּן יִשְׁכַּב
עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל מְקוֹם לִכֵּן הִיא
שְׂבוּעָה. יִשְׁכַּב, מַה זֶה יִשְׁכַּב?
אֵלָּא שְׂכִיבָה בְּכֹל מְקוֹם הִיא
תִּקּוֹן הַנִּקְבָּה לְזָכֵר לְהַכְנִיס בָּהּ
צִיּוּר שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ
יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֶהוּ הָעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן, [כ"ב סוד] הַסּוּד שֶׁל
הַתּוֹרָה, נִקְדָּה טְמִירָה
שֶׁמִּתְעוֹרְרִים אֵלֶיהָ כ"ב אוֹתִיּוֹת.
וְזֶהוּ יִשְׁכַּב. י"ש - הָעוֹלָם הַבָּא,
שֶׁכְּתוּב (מְשַׁלֵּי א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי
י"ש. כ"ב - נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה
שֶׁמְכַנְיָסָה כָּל כ"ב הָאוֹתִיּוֹת,
הַסּוּד שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב.
לֹא כְּתוּב יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב, אֵלָּא
יִשְׁכַּב עִמָּךְ, אוֹתוֹ הַטְּמִיר שְׂרָאוּי
לְהַתְעוֹרֵר אֲלֵיךָ, וְהַכֹּל
בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם [שְׂכַלָם]
דְּוָדָאִים, וְהַכֹּל כְּתוּב בְּאַהֲבָה.

וַיֵּבֵא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב.
וַיֵּבֵא יַעֲקֹב - זֶה תְּפָאֶרֶת הַקְּדוּשָׁה,
מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שְׁלוֹקַחַת אֶת כָּל
הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ
ה'. בְּעָרֵב, לְמַה בְּעָרֵב? אֵלָּא בְּעָרֵב
שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק
לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָן
שֶׁהַתְעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה
וְלִקַּח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא
מִתְעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינֵן שֶׁהַסְּתַלַּק

בְּעֵלָה דְעֵלְמָא עֲלָאָה יַעֲקֹב אִיהוּ. לֹא
הָכִי, אֵלָּא תִּיאוּבְתָא דְאָבָא תְּדִיר,
לֹא אִיהוּ, אֵלָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא דְנָא,
(דְּאִיָּה) דְּהִיא בַת, רְחִימוּ דִּילֵיהּ
לְגַבֵּה תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיָּהּ בַת
יַחֲדָאָה בֵּין שֵׁת בְּנִין, וְלִכְל
אֵינוֹן שֵׁת בְּנִין, פְּלִיג לֹן חוֹלְקִין
וְנִבְזֻבְזֻן וּמִתְנָן, וְלָהּ לֹא פְּלִיג,
וְלִית לָהּ יִרְוֹתָא כְּלוּם, וְעַל כֵּן
דָּא, אִיהוּ אֲשַׁגַּח בָּהּ בְּתִיאוּבְתָא
וְרְחִימוּ יַתִּיר מִכָּלֵא.

בְּרְחִימוּ דִּילֵיהּ קָרָא לָהּ בַּת, לֹא
סְפִיק לֵיהּ דָּא, וְקָרָא לָהּ אֲחוֹת,
לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, קָרָא לָהּ אִם
בְּשׁוּם אִמִּיה, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא,
קָרָא לָהּ בְּשִׁמְיָהּ, דְּכְתִיב, (אִיּוֹב כח)
וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תְּמַצָּא, חֲכָמָה
וְדָאִי. וְעַל דָּא, עֵלְמָא עֲלָאָה
אֲמַרְתָּ לְגַבֵּה, הַמְעַט קָחְתָּךְ
אֶת אִישִׁי, דְּכָל רְחִימוּ דִּילֵיהּ
אֶתְמַשְׁךְ לָךְ לְגַבֵּה וְעַל דָּא.
בְּשַׁעֲשׁוּעָא וְרְחִימוּ אִימָא
לְגַבֵּי בְּרַתָּא.

מַה אֲתִיבַת אִיָּהּ, (בְּרֵאשִׁית ל)
לִכֵּן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל
אֲתֵר, לִכֵּן, שְׂבוּעָה אִיָּהּ. יִשְׁכַּב,
מַהוּ יִשְׁכַּב. אֵלָּא שְׂכִיבָה
בְּכֹל אֲתֵר תְּקוּנָא דְנוֹקְבָא
לְגַבֵּי דְכוּרָא, לְאֶעֱלָא בָּהּ
צִיּוּרָא דְאֲתוּוֹן כְּלָהּ, וְדָא
אִיהוּ יִשְׁכַּב, י"ש פ"ב. י"ש דָּא
אִיהוּ עֵלְמָא עֲלָאָה, (ס"א כ"ב
רוא) רְזָא דְאוֹרִיָּתָא נְקוּדָה
טְמִירָא, דְאֲתַעֵר לְגַבֵּה
כ"ב אֲתוּוֹן, וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, י"ש
עֵלְמָא דְאֲתִי, דְכְתִיב, (מְשַׁלֵּי ח)
לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי יִש. כ"ב נְקוּדָה
עֲלָאָה דְאֶעִיל כָּל כ"ב אֲתוּוֹן.
רְזָא דְכָל אוֹרִיָּתָא. וְדָא הוּא
יִשְׁכַּב, יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב
לֹא כְתִיב, אֵלָּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ.
הַהוּא טְמִירָא דְאֲתַחֲזִי
לְאֲתַעֵרָא לְגַבֵּה, וְכֹלֵא
בְּאֲתַעֵרוּ דְאֵינוֹן (דְּבוֹלָהוּ)
דְּוָדָאִים, וְכֹלֵא כְתִיב בְּרְחִימוּ.

(בְּרֵאשִׁית ל) וַיֵּבֵא יַעֲקֹב
מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיֵּבֵא יַעֲקֹב, דָּא
תְּפָאֶרֶת קְדִישָׁא, מַהֲהוּא
שָׂדֶה דְנִקִּיט כָּל בְּרַכָּאן, דְּכְתִיב
בֵּיה (בְּרֵאשִׁית כז) אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי.
בְּעָרֵב, אִמָּאֵי בְּעָרֵב, אֵלָּא
בְּעָרֵב, דְכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד)
וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה
לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָן דְאֲתַעֵר
יַצְחָק אָבִיו לְגַבֵּי הָאִי
שָׂדֶה, וְנִקִּיט לֵיהּ, דְּהָא
יַצְחָק לֹא אֲתַעֵר לְגַבֵּי
הָאִי שָׂדֶה, כִּינֵן דְאֶסְתַּלַּק
יַעֲקֹב מִתְמָן.

וַיֵּבֵא יַעֲקֹב - זֶה תְּפָאֶרֶת
הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה
שְׁלוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת,
שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
בְּעָרֵב, לְמַה בְּעָרֵב? אֵלָּא
בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד)
וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה
לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָן שֶׁהַתְעוֹרֵר
יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה
וְלִקַּח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק
לֹא מִתְעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה.
כִּינֵן שֶׁהַסְּתַלַּק

יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתוב? ויצא לאה לקראתו. האם העליונה, לבן היחיד. ותאמר אלי תבוא, תחת כנפי, לברך אותך ולהרוות אותך בתפנוקים ועדונים עליונים. הנה עת רצון וענג לתת לך נחת רוח עליונה לאותה השדה טרם שישרף בחזק של יצחק.

בין שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז וישכב עמה בלילה הוא. הוא - שנסתר מן הפל. הוא - שכל הברכות וכל הקדשות יוצאות משם. לא כתוב יעקב, אלא הוא, מי שראוי להתעורר אליה.

וטרם מזמן אליה תחת כנפיה, מי שלקח אותם הקדושים [הקדשות] והברכות, לא מתמלא מהנקדה הטמירה, העולם העליון ההוא. ועל כן הדודאים מעוררים הפל, והפל פמו שסוד עליון. ראובן, מה זה ראובן? הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו מקל לבנה וגו'. משנה. הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות, מתעורר מפעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים. הגלגל סובב מפעלה לכמה צדדים, קול של נעימות התעורר. התעוררו ישנים נרדמים ששנה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מסתכלים ולא רואים, אטומי אונים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים, התורה

עומדת לפניהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בערב, שביק האי שדה ליצחק אביו, ואיהו סליק ביהווא זמנא לגבי עילא.

מה כתוב, (בראשית ל) ויצא לאה לקראתו. אמא עלאה לגבי ברא יחידא. ותאמר אלי תבוא, תחת גדפאי לברכא לך, ולרוואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין. הא עידן רעוא וענוגא למיהב לך נייחא דרוחא עלאה, לגבי ההוא שדה, עד לא תוקד בתוקפא דיצחק.

בין דנקטא ליעקב תחות גדפאה, כדין (שם) וישכב עמה בלילה הוא. הוא, דסתים מפלא, הוא. דכל ברקאן וכל קדושין נפקי מתמן. יעקב לא כתיב אלא הוא. מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ועד דלא זמין לגבה תחות גדפאה, מאן דנקיט אינון קדישאן (קדושיאן) וברקאן לא אתמלי מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. ועל דא דודאים מתערי כלא, וכלא כגוונא דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קדשא ברוך הוא שוי שמיהן בארעא, דכתיב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו', (בראשית ל) מתניתין, רעותא דעובדא, קטרי דמהימנותא, קל קלא דקליא אתער מעילא לתתא, אנו פתיחין עינין הוינו. גלגלא אסחר מעילא לכמה סטרין, קל נעימותא אתער. אתערו ניימין דמיכין דשינתא בחוריהון, ולא ידעי ולא מסתפלן, ולא חמאן. אטימין אוידינו, כבדין דלבא, ניימין ולא ידעין. אורייתא קיימא קמזיהו, ולא משגיחין ולא ידעי במה מסתפלן, חמאן ולא חמאן. אורייתא רמאת קלין אסתפלוי טפשיין, פתחו עינין, ותנדעון. לית מאן דישיגח, ולית מאן דירכין אוידיניה, עד מה תהוון בגו חשוכא דרעותיכו. אסתפלוי למנדע, ואתגלי לכוון נהורא דנהיר.

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות דחה את כלם, ובחר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכבד את רבונו, כשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן כתוב (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב (בראשית ל), בחר לו לחלקו ולגורלו, מקל לבנה לח, צד ימין, גון לבן. לח, הוא צד של המים. ולו, זה צד של השמאל, אדם כורד. וערמון, כלול זה בזה. וכלם אחוז הימין הלכן בצבעו ועולה בהם, שכתוב מחשף הלכן, שאף על גב שאחוז לשני הצדדים, לוקח (נחלק) חלקו לצד ימין, ונחלק כלם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל.

מה כתוב אחריו? (שם) והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סתר הסתרים לחכמי לב נמסר. בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלך הקדוש, ומתחברים בישראל, בנים קדושים להקדוש ברוך הוא, ואלו נקראות הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזוהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ימוש, להנחת התפלין. ומפאן לוקחים אור וזיו

כל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם. ומשום כן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים,

בזמן דיעקב שלימא, מגו עאקו דארעא ורשו אחרא, בגו דרגין נוכראין דחה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה. נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא, ואוקיר ליה למאריה כד היה קאים בגו רשותא דאל זר. על דא פתיב, (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב, (בראשית ל) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימנא, גוון חוור. לח, סטרא איהו דמים. ולו, דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון, כליל דא כדא. וכלהו אחיד ימינא חוורא בגוניה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלכן, דאף על גב דאחיד לתרין סטרין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, פדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

מה כתיב בתריה, (שם) והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סתרא דסטרין, לחכמי לבא אתמסר. בגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבר. אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא, ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקדשא ברין הוא, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותתא.

בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמונדא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אתר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומקבא נטלי נהורא וזיווא, כל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתתא. כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, פדין, אינון הוו מקורין ומבועין לנחתא לתתא ולמיהב לכלא.

ובגין כן, אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל)

כל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם. ומשום כן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים,

כמו שְׁנָאֹמֶר (בראשית ל) וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שְׂתָם עַל צֹאן לָבָן. [אלו] עֲדָרִים הִפְרִיד לוֹ לְעֲצָמוֹ, שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּשֹׂאֵר הָאֲמוֹת, וּכְמוֹ שֶׁהִפְרִישׁ לוֹ מִדְּרָגוֹת הָאֲמוֹנָה לְמַעַלָּה לְחַלְקוֹ וּלְגוּרְלוֹ, כִּף צָרִיף לְהִפְרִישׁ מִדְּרָגוֹת שֶׁל מַחְנוֹת קְדוּשִׁים לְמִטָּה, לְקֶשֶׁר אוֹתָם עִמּוֹ בְּאֵלוֹ הַהִיכָלוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה.

וּכְבָּם רְשׁוּמִים בְּסִימָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שִׁישׂרָאֵל רְשׁוּמִים לְמִטָּה בֵּין כָּל שְׂאֵר הָאֲמוֹת, אִף מִדְּרָגוֹת שֶׁל מַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים רְשׁוּמִים הֵם לְחַלְקוֹ [שֶׁל הַקְּדוּשָׁה] שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּין כָּל שְׂאֵר הַחִילוֹת וּמַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים. וְעַל זֶה בָּרַר יַעֲקֹב אֵת אֱלוֹ לְחַלְקוֹ וּגְוָרְלוֹ, רְשׁוּמִים לְחַלֵּק [בְּסוּר] שֶׁל הָאֲמוֹנָה, [מִשּׁוֹם כִּף כְּתוּב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלוֹתוֹ. יְהוָה עֲלִיּוֹן הוּא, בָּרַר חֵלֶק וּגְוָרְלוֹ סוּר הָאֲמוֹנָה] אִף כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרַר לוֹ מִכָּל שְׂאֵר צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

וּמַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים נִפְרָדִים אֱלוֹ מֵאֱלוֹ. בְּשַׁעַר שׁוֹהַר שֶׁל אֵשׁ בְּהָאֲרֵת הַשְּׂכִינָה מִתְגַּלָּה, כָּל הַמִּדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת הָאֱלוֹ מִתְבַּיֵּשׁוֹת, וּמִתְכַּפֵּסוֹת מִהִזְהַר הַהוּא, וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. וְכָל אֱלוֹ הַתְּקוּנִים [מִדְּרָגוֹת] הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהֵם תְּקוּנִים שְׁלוֹ. בְּשַׁעַר שְׂמִתְגַּלָּה הִזְהַר הַהוּא, מִיַּד שְׂמֵחִים וְעוֹלִים לְהִתְקַרֵּב עִמּוֹ וְלְהִתְקַשֵּׁר אֵצֶלּוֹ, וְהוּא בְּהֵם נִתְקַן, וְסוּד זֶה - (בראשית ל) וְהָיָה הָעֲטֻפִים לָבָן וְהַקְּשָׁרִים לְיַעֲקֹב. וְצָרִיף לְבָרַר [לְבָרַד] וְלְהַבְדִּיל

מִדְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת [כִּי חֵלֶק] שֶׁל חֵלֶקוֹ מֵאֱלוֹ הַמִּדְּרָגוֹת שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים, וּבְכֻלָּם צָרִיף יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ [בְּכּוֹר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְקַרֵּב], וְעַל זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּתַח בְּתוֹרָה, אֲמוֹנָה שְׁלוֹ, בְּתוֹף צְדִדֵי [כִּי] מְלִים אֱלוֹ. אֲשֶׁרֵי חֵלְקוֹ.

וְיַעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. מִשְׁנָה. חֻזְקֵי הַשָּׂרִים זְקוּפִים מְלַמְעֵלָה, וְלֵהִט הַחֶרֶב הַשְּׂנוּנָה מִמֶּנָּה עַל כָּל [כִּי] הַצְּבָאוֹת וְהַמַּחְנוֹת.

וַיֵּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שְׂתָם עַל צֹאן לָבָן. (אינון) עֲדָרִים אִפְרִישׁ לִיהוָה לְגִרְמִיָּה, דְּלֹא יִהְיֶה חוֹלֵק בְּשֹׂאֵר עַמּוּמִין, כְּמָה דְאִפְרִישׁ לִיהוָה, דְּרָגִי דְמַהִימְנוּתָא לְעִילָא, לְחוּלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, הִכִּי אֲצַטְרִיף לְאִפְרָשָׁא דְרָגִין דְּמִשְׂרַיִן קְדִישִׁין לְתַתָּא, לְקִשְׂרָא לִזְן בְּהַדְרִיָּה, בְּאִינוֹן הִיכְלִין דְּמִטְרוּנִיתָא.

וּבְלָהוּ רְשִׁימִין, בְּרִשְׁמוֹ דְּמִלְכָּא עֲלָאָה. כְּמָה דִּישְׂרָאֵל, רְשִׁימִין לְתַתָּא, בֵּין כָּל שְׂאֵר עַמּוּמִין, אוֹף דְּרָגִין דְּמִשְׂרַיִן עֲלָאִין, רְשִׁימִין אִינוֹן לְחוּלְקִיָּה (דְּקוּדְשָׁא) לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בֵּין כָּל שְׂאֵר חִילוֹן, וּמִשְׂרַיִן עֲלָאִין. וְעַל דָּא בְּרִיר יַעֲקֹב אִינוֹן לְחוּלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, רְשִׁימִין לְחוּלְקִיָּה (בְּרֹא) דְּמַהִימְנוּתָא, (כִּי) וּבְגִין כִּף כְּתוּב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלוֹתוֹ. יְהוָה עֲלָאָה אִיהוּ בְּרִיר חוּלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה רֹא דְמַהִימְנוּתָא) אוֹף הִכִּי קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא, בְּרִיר לִיהוָה, מִכָּל שְׂאֵר חִילוֹן וּמִשְׂרַיִן דְּעֲלָמָא.

וּמִשְׂרַיִן עֲלָאִין, מִתְפָּרְשָׁאן אֵלִין מֵאֵלִין. בְּשַׁעַר דְּזִהְרָא דְנוּרָא בְּנִהִירוֹ דְּשְׂכִינְתָא אֲתַגְלִיא, כָּל אִינוֹן דְּרָגִין אֲתַרְנִין, אֲתַכְפִּסֵּן, וּמִתְעַטְפִּי מִהִהוּא זִהְרָא וְלֹא יִכְלוּ לְקַרְבָּא לְגַבִּיָּה. וְכָל אִינוֹן תְּקוּנִין (כִּי) דְּרָגִין קְדִישִׁין, דְּאִינוֹן תְּקוּנָא דִּילִיָּה. בְּשַׁעַר דְּאֲתַגְלִיא הַהוּא זִהְרָא, מִיַּד חֲדָאן וְסִלְקָן לְאֲתַקְרָבָא בְּהַדְרִיָּה, וְלֹאֲתַקְשָׁרָא לְגַבִּיָּה, וְאִיהוּ בְּהוֹ אֲתַמְקַנְתָּ, (אֲתַתְּקַן) וְסִתְרָא דָּא (בראשית ל) וְהָיָה הָעֲטֻפִים לָבָן וְהַקְּשָׁרִים לְיַעֲקֹב.

וְאֲצַטְרִיף לְבָרַרָא (כִּי) לְבָרַבָּא) וְלֹאֲתַפְרָשָׁא דְרָגִין קְדִישִׁין (כִּי) (חוּלְקִיָּה) דְּחוּלְקִיָּה. מֵאִינוֹן דְּרָגִין דְּשֹׂאֵר עַמּוּמִין, וּבְכֻלָּא אֲצַטְרִיף יַעֲקֹב קְדִישָׁא (כִּי) בּוּכְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְאֲתַקְרָבָא) וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא פְתִיב בְּאוּרִיָּתָא, מְהִימְנוּתָא דִּילִיָּה, בְּגוֹ סְטְרֵי (כִּי) סְטְרֵי) מְלִין אֵלִין. וְכִפְּאָה חוּלְקִיָּה.

וְיַעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב)

מִדְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת [כִּי חֵלֶק] שֶׁל חֵלְקוֹ מֵאֱלוֹ הַמִּדְּרָגוֹת שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים, וּבְכֻלָּם צָרִיף יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ [בְּכּוֹר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְקַרֵּב], וְעַל זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּתַח בְּתוֹרָה, אֲמוֹנָה שְׁלוֹ, בְּתוֹף צְדִדֵי [כִּי] מְלִים אֱלוֹ. אֲשֶׁרֵי חֵלְקוֹ.

מתניתין, תוקפי דהורמני, זקיפין מלעילא, ושננא דחרבא דמלהטא ממנא על כל (ס"א כמה) חילין ומשיריין.

ההוא חרבא מלהטא, היא חרבא סומקא. דכתביב, (ישעיה לד) חרב לוי מלאה דם. ההוא חרבא דתליא ביה הפוכא, אינון דמהפכי לכמה גווינין. הוא נשין, הוא גוברין, בסטרין סגיאין, מתפרשין גווינין אתרנין לכמה דרגין.

מסטרא דאילנא דחיי, נפקי אינון. דמתיתדי ביחודא בקשורא. קדישין אליו, אשתאון תדיר מטל השמים, שמייה דאלקים, אתתקין בהו. (ס"א ועל דא אמר משמני הארץ ואתתקון) בארבע סטרין דעלמא, אתעבידו סמכין דפרסייא. פלהו מרגליטין, שייפין וסמכין, לא מתפרשין לעלמא. מגו דא שמא, אינון קשורין דינעקב, דבריר לחולקיה. ומתקשרן בשמא דא, פלהו נפקו (בערב).

וינעקב פד נפק למיזל לארחיה, לארבע סטרין אקיפו ליה, לארבע זוויין דעלמא נטרו ליה, בשעתא קלה אתרגיש מאילנא (ס"א באתר) לעילא, למיטר אילנא דלתתא, וקדין (בראשית ל) ויאמר יעקב פאשר ראם מחנה אלהים זה. פדין (בראשית ל) ויקרא שם המקום ההוא מחנים.

אמר רבי יהודה, תא חזי, שלמותיה דינעקב, דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלכון, ואי תימא, זמנא אתרא אמאי לא. אלא בגין דדחיל יעקב דלא ישבוק ליה, וישתלימו תריסר שבטין בארעא אתרא. ועל דא כיון דתמא דמטא שעתא דבנימן, ברח. כמה דאת אמר, (בראשית לא) ויברח הוא וכל אשר לו. דכיון דאתיליד בנימן, אתקשר שכונתא בכלהו שבטין, ונטל ביתא בהו. ויעקב הוה ידע ברוחא דתכמתא, דכד ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא תתקשר בהו, ורחל תמות, ואייהי נטלא ביתא.

ותא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה, אתחזי ליה ליעקב, ברוח החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה תתקשר עמהם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

אותה החרב הלוהטת היא חרב אדמה, שכתוב (ישעיה לד) חרב לה מלאה דם. החרב הזאת שתלויה בה ההפוך, הם שמתהפכים לכמה צורות. הוא נשים, הוא גברים, בצדדים רבים, נפרדות הצורות האחרות לכמה דרגות. מהצד של עץ החיים הם יוצאים, שמתיתדים ביחוד בקשר. אלו הקדושים נשאבים תמיד מטל השמים. השם של אלהים מתתקן בהם. [ועל זה אמר משמני הארץ ואתתקון] בארבעה הצדדים של העולם נעשו לעמודי הכפא. כלם מרגליות ואיברים ועמודים, לא נפרדים לעולם מתוף השם הזה, הם הקשרים של יעקב שפחר לחלקו ונקשרים בשם הזה, כלם יצאו [בערב].

וינעקב, כשיצא ללכת לדרך, הקיפו אותו לארבעה צדדים. לארבע הזויות של העולם שמרו אותו. בשעה קלה התרגש מהעץ [מחמקום] שלמעלה לשמר את העץ שלמטה, ואז ויאמר יעקב פאשר ראם מחנה אלהים זה. אז ויקרא שם המקום ההוא מחנים.

אמר רבי יהודה, בא ראה את שלמותו של יעקב שלא רצה ללכת אלא ברשותו של לכון. ואם תאמר, בפעם אחרת למה לא? אלא משום שיעקב פחד שלא יעזב אותו, וישתלמו שנים עשר השבטים בארץ אחרת. ועל כן, כיון שראה שהגיעה השעה של בנימן, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו. כיון שנולד בנימן, נקשרה השכינה עם כל השבטים, ונטלה את הבית עמם. ויעקב היה יודע ברוח החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה תתקשר עמהם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

ובא וראה, כך למדנו, העולם התחתון ראוי לו ליעקב כמו שראוי למשה, אלא שלא יכלה עד

שְׁהִיוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שָׁבָטִים בְּבֵית
לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם, וְאִזּוֹ נִדְחָתָה
רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבֵּית עִם
כָּל הַשָּׁבָטִים וְהִיָּתָה עִקַּר הַבֵּית,
וְאִזּוֹ (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֲקֵרֶת
הַבֵּית. אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ
הַזְּמַן שִׁישְׁתַּלְמּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר
הַשָּׁבָטִים, וְיִוְדָאֵי שֶׁהָעוֹלָם
שֶׁלְמַעֲלָה יָרַד לוֹ לְבֵית וִיתְקַשֵּׁר
(הָעוֹלָם שֶׁלְמַעֲלָה יָרַד לוֹ בְּבֵיתוֹ וְהִתְקַשֵּׁר בְּהֵם,
וְהַעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחִית לְפָנָיו. אִם
תְּמוֹת כָּאֵן, לֹא אֵצֵא מִכָּאֵן
לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאָרְץ
הַזֹּאת לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבֵּית.
מִשׁוּם כֵּן, (בראשית ל) וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר
יָלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף, טָרַם
שִׁישְׁתַּלְמּוּ הַשָּׁבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וַיְדָאֵי
שָׁכַל דְּבַרֵי רַבִּי יְהוּדָה זְפִים, וְזֶה
עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
לֹא הִלְךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כָּל
זְמַן שֶׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה
מִבְּנֵימִין, הִתְעַכַּב שָׁם. כִּיּוֹן
שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנֵימִין, בְּרוּחַ
וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי שֶׁלֹּא
יִתְעַכַּב שָׁם, וְהִתְחַבֵּר יַעֲקֹב עִם
כָּל הַשָּׁבָטִים בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיף. ע"כ

סתרי תורה

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי
יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו
יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.
פְּסוּקָה זֶה בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שֶׁהָרִי
בְּשַׁעַת שְׁאָדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיָּד
מִזְדַּמֵּן עִמּוֹ יִצְרַח הָרַע שֶׁהוּא
מְקַטְרֵג לְאָדָם תְּמִיד, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד) לְפָתַח חֲטָאת
רֹבֵץ. מִי זֶה חֲטָאת רֹבֵץ? זֶה יִצְרַח
הָרַע.

וְכַךְ גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חֲטָאת,
(תהלים נא) וְחֲטָאתִי נִגְדִי תְּמִיד,

מִשׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוֹנוֹ, וְיִצְרַח הָרַע הִנֵּה לֹא זָו מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם
שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרַח הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

כְּמָה דְאִתְחַזֵּי לִיהּ לְמַשָּׁה, אֲלֵא דְלֹא יְכִילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסָר
שָׁבָטִין בְּבֵיתָא, לְאִתְקַשְׁרָא בְהוּ. וְכַדִּין, אִתְדַחֲיִית רַחֵל,
וְנִטְלַת אִיהִי בֵיתָא בְּכֻלְהוּ שָׁבָטִין, וְהוּוּ עִקְרָא דְבֵיתָא. וְכַדִּין
(תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֲקֵרֶת הַבֵּית. אָמַר יַעֲקֹב, הֵא מָטָא זְמַנָּא
דִּישְׁתַּלְמּוּ י"ב שָׁבָטִין, וְיִוְדָאֵי עֲלָמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהּ
לְבֵיתָא, וְאִתְקַשְׁרָא (נ"א עֲלָמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהּ בְּבֵיתָהּ, וְאִתְקַשְׁרָא)
בְּהוּ, וּמִסְפַּנְתָּא דָּא אִתְדַחֲיִיא קָמִיהּ. אִי תִימוֹת הָכָא, לֹא
אָפּוֹק מִכָּאֵן לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֵרְעָא דָּא, לֹא אִתְחַזֵּי
לְאִשְׁלָמָא בֵיתָא. בְּגִין כֵּן, (בראשית ל) וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר יָלְדָה רַחֵל
אֶת יוֹסֵף, עַד לֹא יִשְׁתַּלְמּוּ שָׁבָטִין.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וַיְדָאֵי כָּל מְלוֹי דְרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר,
וְדָא סְלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תִימָא, אִמָּאֵי לֹא אָזַל לִיהּ לְאַרְחִיָּה
מִיָּד. אֲלֵא, כָּל זְמַנָּא דְרַחֵל לֹא מִתְעַבְּרָא מִבְּנֵימִין, אִתְעַכַּב
תְּמַן. כִּיּוֹן דְמָטָא זְמַנָּא דְבְנֵימִין, עָרַק, וְלֹא בָעָא רְשׁוּתָא.
בְּגִין דְלֹא יִתְעַכַּב תְּמַן, וְאִתְחַבֵּר יַעֲקֹב בְּכֻלְהוּ שָׁבָטִין, בְּאִתְר
דְּאִצְטְרִיף. (ע"כ סתרי תורה).

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
(תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ
בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הֵאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא, דְּהֵא
בְּשַׁעַתָּא דְּבַר נֶשׂ אֲתִי לְעוֹלָמָא, מִיָּד אִזְדַּמֵּן
בְּהַדְיָה יִצְרַח הָרַע דְאִיהוּ מְקַטְרֵג לִיהּ לְבַר נֶשׂ
תְּדִיר כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (בראשית ד) לְפָתַח חֲטָאת
רֹבֵץ. מָאֵי חֲטָאת רֹבֵץ, דָּא יִצְרַח הָרַע.

וְדוֹד הַכִּי נָמִי קָרִיִּיה חֲטָאת דְכִתִּיב, (תהלים נא)
וְחֲטָאתִי נִגְדִי תְּמִיד, בְּגִין דְאִיהוּ עֲבִיד
לִיהּ לְבַר נֶשׂ כָּל יוֹמָא לְמַחֲטִי קָמִי מְאָרִיָּה,
וְיִצְרַח הָרַע דָּא לֹא אִתְעַדִּי מִבְּר נֶשׂ מִיּוֹמָא
דְאִתְיָלִיד בְּר נֶשׂ לְעוֹלָמִין. וְיִצְרַח הַטּוֹב אֲתִי
לְבַר נֶשׂ מִיּוֹמָא דְאִתִּי לְאִתְדַכְּפָּא.

מִשׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוֹנוֹ, וְיִצְרַח הָרַע הִנֵּה לֹא זָו מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם
שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרַח הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

וְיָמְתִי בֵּא אָדָם לְהַטְהֵר? כִּשְׁהוּא
בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, אִזּוּ מִזְדוּג
הָאָדָם בְּשָׁנֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד
מִשְׂמָאל. יֵצֵר טוֹב לְיָמִין, וְיֵצֵר
הָרַע לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי
מְלָאכִים מִמָּשׁ מְמַנָּן, וְהֵם
נִמְצָאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בֵּא בֶּן אָדָם לְהַטְהֵר - אוֹתוֹ יֵצֵר
הָרַע נִכְפָּה לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיָּמִין
עַל הַשְּׂמָאל. וְשָׁנֵיהֶם מִזְדוּגִים
לְשֹׁמֵר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו
שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב פִּי
מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבָאָר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּיַעֲקֹב, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין
עִמּוֹ מְלָאכִים מִחַנּוֹת מְמַנָּן,
מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא בֵּא שְׁלָם
בְּשִׁבְטִים עֲלִיוֹנִים כָּלֵם שְׁלָמִים
פְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ
לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים,
וַיִּנְתְּבָאָר. וְכֵאן, בֵּינָן שְׁנֵי מְלָכִין
וְהָרִי נִפְרַד מִמֶּנּוּ, אִזּוּ הַזְּדוּגָה עִמּוֹ
שְׁכִינָה, וְכֵאן מִחַנּוֹת קְדוּשִׁים
לְהַקְיָא אוֹתוֹ, וְאִזּוּ וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב
כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו', וּמֵאוֹתָם מְלָאכִים
שָׁלַח לַעֲשׂוֹ, זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּשְׁלַח
יַעֲקֹב מְלָאכִים. מְלָאכִים מִמָּשׁ הָיוּ
וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יַצְחָק וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים
לד) חֲנֹה מְלָאךְ ה' סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחֲלֹצֵם. הָרִי פְּרָשׁוּהָ. אֲבָל בְּמָקוֹם
אֶחָד כְּתוּב פִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ,
מְלָאכִיו רַבִּים, וְכֵאן אֶחָד, שְׁכַתּוּב
חֲנֹה מְלָאךְ ה' סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחֲלֹצֵם. אֵלֶּה פִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ
- אֵלֶּה שְׁאָר מְלָאכִים. מְלָאךְ ה'
סְבִיב - זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שמות א) וַיֵּרָא מְלָאךְ ה' אֵלָיו בְּלִבַת
אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה. וְלִכְּן חֲנֹה מְלָאךְ
ה' סְבִיב לִירְאִיו, לְהַקִּיפּוֹ בְּכָל
הַצְּדָדִים כְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ,

וְאֵימְתִי אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאַתְדַּכְּפָּא כַּד אֵיהוּ בַר
תְּלִיסַר שָׁנִין, כְּדִין אֲזַדְדוּג בַר נֶשׁ
בְּתַרוּוִייהוּ חַד מִימִנָּא וְחַד מִשְׂמָאלָא, יֵצֵר
טוֹב לְיָמִין וְיֵצֵר רַע לְשְׂמָאלָא. וְאֵלֶּין אֵינּוֹן
תְּרִין מְלָאכִין מִמָּשׁ מְמַנָּן, וְאֵינּוֹן מִשְׁתַּכְּחִין
תְּדִיר בְּהַדִּיהָ דְּבַר נֶשׁ.

אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאַתְדַּכְּפָּא, הַהוּא יֵצֵר הָרַע
אֶתְכַפֵּיא קַמִּיהָ וְשְׁלִיט יְמִנָּא עַל
שְׂמָאלָא. וְתַרוּוִייהוּ מִזְדוּגִין לְנִטְרָא לִיהָ
לְבַר נֶשׁ בְּכָל אַרְחוּי דְּהוּא עֲבִיד. הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב פִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לִיהָ לְהָאִי קָרָא בְּיַעֲקֹב,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמִּין בְּהַדִּיהָ
מְלָאכִין מִשְׁרִיין מְמַנָּן. בְּגִין דְּהָא אֵיהוּ אֶתִּי
שְׁלָיִם בְּשִׁבְטִין עֲלָאִין כְּלָהוּ שְׁלָמִין כְּדָקָא
יְאוּת, כְּמָה דְּאַתְמָר (דְּכַתִּיב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ
וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים וְאַתְמָר. וְהָכָא כֵּיּוֹן
דְּאַשְׁתַּזִּיב מַנִּיהָ דְּלִבָּן וְהָא אֶתְפָּרַשׁ מַנִּיהָ
כְּדִין אֲזַדְדוּגַת עַמִּיהָ שְׁכִינְתָּא וְאַתּוּ מִשְׁרִיין
קְדִישִׁין לְסַחְרָא לִיהָ, וְכִדִּין (דף קסו ע"א) וַיֵּאמֶר
יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו'. וּמֵאֵינּוֹן מְלָאכִין
שְׁדֵר לִיהָ לַעֲשׂוֹ הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּשְׁלַח
יַעֲקֹב מְלָאכִים, מְלָאכִים מִמָּשׁ הָיוּ וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יַצְחָק וְאָמַר כְּתִיב, (תהלים לד) חֲנֹה
מְלָאךְ יי סְבִיב לִירְאִיו וַיַּחֲלֹצֵם, הָא
אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּאַתֵּר חַד כְּתִיב פִּי מְלָאכִיו
יֵצֵה לָךְ, מְלָאכִיו סְגִיאִין, וְהָכָא חַד דְּכַתִּיב
חֲנֹה מְלָאךְ יי סְבִיב לִירְאִיו וַיַּחֲלֹצֵם. אֵלֶּה
כִּי מְלָאכִיו יֵצֵה לָךְ, אֵלֶּין שְׁאָר מְלָאכִין.
מְלָאךְ יי סְבִיב דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר,
(שמות א) וַיֵּרָא מְלָאךְ יי אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ

הַסֵּנֶה. וּבְגִין כְּן חֲנֹה מְלָאךְ יי סְבִיב לִירְאִיו, לְאַקְפָּא לִיהָ בְּכָל סְטְרִין

בְּגִין לְשַׁזְבָּא לִיה. וְכַד שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא בְּגִינָה דְּבַר נֶשׁ, כַּמָּה מִשְׂרִיין קַדִּישִׁין פְּלִהוּ אֲזַדְמַנּוּ לְתַמְזָן.

וְכַשְׁהַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בְּתוֹף הָאָדָם, כַּמָּה מַחְנוֹת קְדוּשִׁים כָּלָם מִזְדַּמְנִים לְשָׁם.

הָא חֲזִי, כַּד דְּוֹד מְלָפָא אֲשַׁתְּזִיב מֵאֲכִישׁ מְלָךְ גַּת כְּדִין אָמַר הָאִי, בְּגִין דְּשְׁכִינְתָּא סַחְרָא לִיה וְאֲשַׁתְּזִיב מִנִּיּהוּ מֵאֲכִישׁ וּמַעֲמִיּה כָּל אֵינּוֹן דְּאֲתְקִיפוּ (נ"א דְּאֲקִיפוּ) בֵּיּה, מַה כְּתִיב, (שמואל א כא) וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, אֲמַאי וַיִּתְהוֹלֵל, וַיִּשְׁתַּגַּע מִיבְעֵי לִיה, כַּמָּה דְּאֲתָּ אָמַר, (שם) כִּי הִבַּאתֶם אֶת זֶה לְהַשְׁתַּגַּע עָלַי.

בֵּא רָאָה, כְּשֶׁדוֹד הַמְּלָךְ נִצַּל מֵאֲכִישׁ מְלָךְ גַּת, אֲזַ אָמַר אֶת זֶה, מִשׁוּם שְׁהַשְׁכִּינָה הַקִּיפָה אוֹתוֹ וְנִצַּל מֵהֶם מֵאֲכִישׁ וּמַעֲמוֹ, כָּל אוֹתָם שְׁהַתְּקִיפוּ [שְׁתַּקִּיפוּ] אוֹתוֹ. מַה כְּתוּב? (שמואל א-א כא) וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, לְמַה וַיִּתְהוֹלֵל? הֲיָה צְרִיף לְכַתֵּב וַיִּשְׁתַּגַּע, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם) כִּי הִבַּאתֶם אֶת זֶה לְהַשְׁתַּגַּע עָלַי. אֲלָא חֲזוּר עַל אוֹתוֹ דְּכָר שְׁאָמַר דְּוֹד בְּתַחֲלָה, שְׁכַתוּב (תהלים עג) כִּי קִנַּאתִי בַּהוֹלְלִים וְגו'. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲזִיף עֲדִין אֲתָּה צְרִיף אֶת זֶה. כִּיּוֹן שְׁנַכְנַס לְבַיִת אֲכִישׁ וְהַחֲזִיקוּ בוֹ, מַה כְּתוּב? וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, כְּאוֹתָם הוֹלְלִים שְׁקִנָּא בְּהֶם בְּהַתְּחִלָּה. וְאֲזַ בָּאָה שְׁכִינָה וְשִׁרְתָּה סְבִיב דְּוֹד.

אֲלָא אֲהַדְרַר עַל הַהוּא מְלָה דְּאָמַר דְּוֹד בְּקַדְמִיתָא דְּכַתִּיב, (תהלים עג) כִּי קִנַּאתִי בַּהוֹלְלִים וְגו'. אָמַר לִיה קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא חֲזִיף עֲדִין אֲנָתְּ אֲצַטְרִיף לְהָאִי, כִּיּוֹן דְּעָאֵל לְבִי אֲכִישׁ וְאֲתְקִיפוּ בֵּיּה, מַה כְּתִיב וַיִּתְהוֹלֵל בְּיָדָם, כְּאֵינּוֹן הוֹלְלִים דְּקִנִּי בְּקַדְמִיתָא, וְכַדִּין אֲתָּא שְׁכִינְתָּא וְשְׂרִיא סַחְרָנִיה דְּדוֹד.

וְאִם תֵּאמַר שְׁהַשְׁכִּינָה לֹא שׁוֹרָה כִּי אִם בְּנַחֲלָתָה, שְׁהִיא הָאֲרִץ הַקְּדוּשָׁה - וְדָאִי לֹא שׁוֹרָה בְּעֵבֹר [שִׁינְקִים] לִינְק מִמְּנָה, אֲבָל שׁוֹרָה כְּדִי לְהַגֵּן. וְכֵאֵן כְּשָׁבָא יַעֲקֹב מִבֵּית לָבָן, כָּל הַמַּחְנוֹת הַקְּדוּשִׁים הַקִּיפוּ אוֹתוֹ, וְלֹא נִשְׂאָר לְבָדוּ.

וְאִי תִימָא שְׁכִינְתָּא לָא שְׂרִיא אֲלָא בְּאַחַסְנִיתִיה, דְּאִיּהִי אֲרַעָא קַדִּישָׁא. וְדָאִי לָא שְׂרִיא בְּגִין (דִּינְקוּ) לִינְקָא מְנָה, אֲבָל לְאַגְנָא שְׂרִיא. וְהָכָא כַּד אֲתָא יַעֲקֹב מִבֵּי לָבָן פְּלִהוּ מִשְׂרִיין קַדִּישִׁין סַחְרָן לִיה וְלֹא אֲשַׁתְּאָר בְּלַחְדוּי.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם כְּף וּסִיא שְׁכַל הַמַּחְנוֹת הַקְּדוּשִׁים כְּאוֹ יַחַד עֲמוּ וְהַשְׁכִּינָה עִמּוֹ, לְמַה כְּתוּב וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוּ וְגו'? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשׁוּם שְׁהַכְּנִיס עֲצָמוֹ לְסַפְנָה וְהִיה רֹאָה אוֹתָהּ סַפְנָה בְּעֵינָיו, הֵם פְּרָשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְאֲזַ אָמַר, קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמָת, אֲלוֹ הֵם הַמַּחְנוֹת הַקְּדוּשִׁים שְׁנַפְרְדוּ מִמֶּנּוּ.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אִי הָכִי (ס"א דְּכַלְהוּ מִשְׂרִיין קַדִּישִׁין אֲתוּ כַּתְרִיה וְשְׁכִינְתָּא כַּתְרִיה), אֲמַאי כְּתִיב וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוּ וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּגִין דְּאֲעִיל גְּרַמִּיּה לְסַפְנָה, וְהוּה חָמִי לְהִיָּא סַפְנָה בְּעֵינָיו, אֵינּוֹן אֲתַפְּרָשׁוּ מִנִּיה, וְכַדִּין אָמַר קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמָת, אֲלִין אֵינּוֹן מִשְׂרִיין קַדִּישִׁין דְּאֲתַפְּרָשׁוּ מִנִּיה.

רַבִּי יַצְחָק אָמַר, כְּדִי לְהַשְׁאִירוּ עִם אוֹתוֹ מְמָנָה שֶׁל עֲשׂוֹ שְׁהִיהָ כְּאֵ בְּרִשׁוֹת עֲלִיוֹנָה, וְאֵלֶּה הֵלְכוּ לוֹמַר שִׁירָה, שְׁהַגִּיעַ זְמַנָּם לְשַׁבַּח

רַבִּי יַצְחָק אָמַר בְּגִין לְשַׁבְּקָא לִיה עִם הַהוּא מְמָנָא דְּעֲשׂוֹ דְּבְרִשׁוֹתָא עֲלָאָה הָוָה אֲתִי. וְאֲלִין אֲזַלִּי לְמִימַר שִׁירְתָּא דְּמָטָא זְמַנִּיּהוּ

אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה, וְאַחַר כֶּף חֲזוּרוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
קִטְנֵי מִכַּל הַחֲסָדִים וּמִכַּל הָאֱמֶת
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה
הֵייתִי לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׂכִינָה,
וְכָל בֵּיתוֹ. [ס"א מַחְנֵה אַחַר הָיָה, שְׁפָתוֹב מַחְנֵה
אֱלֹהִים זָה]. לְשָׁנֵי מַחְנוֹת - שְׁהִיָּה
שְׁלָם מִכַּל הַצְּדִדִים מִשְׁנֵי חֻלְקִים,
לְבֹן וְאָדָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָרִי נִתְבָּאֵר
אוֹתוֹ לִילָה שְׁלֹטוֹן שֶׁל צַד שֶׁל
עָשׂוּ הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהָרִי
כְּתוּב (בְּרַאשִׁית א) 'הִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּמִשׁוּם כֶּף וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ,
שֶׁנֶּשְׂאָר יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שֶׁמֶשׁ לְבָדוֹ,
שֶׁהִתְכַסְּתָה הַלְּבָנָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ.
וְאִף עַל גַּב שְׁשֻׁמֵּרֵת [וְעַם כָּל זֶה הַשְּׁמִירָה
שֶׁל] הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ
מִכַּל וְכָל, וְעַל זֶה לֹא יָכַל לוֹ,
שְׁפָתוֹב וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ.

הַסֵּתֶפֶל יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם,
הַסֵּתֶפֶל שְׂמֵאלָה וְרָאָה אֶת יִצְחָק,
הַסֵּתֶפֶל בְּגוּף וְרָאָה שְׁנַכְלָל מִצַּד
זֶה וּנְכַלָּל מִצַּד זֶה, וְאֵז וַיִּגַע בְּכַף
יָרְכוּ, בְּעַמּוּד אֶחָד הַסְּמוּךְ לַגּוּף,
שֶׁהוּא מִחוּץ לַגּוּף.

וְכֵן חֲנָה מְלֵאָף ה' סְבִיב לִירְאִיו
וַיִּחְלָצֵם, הַקִּיפּוֹ בְּכָל צְדָדָיו כְּדִי
לְהַצִּילוֹ. וּכְשֶׁשָּׂרְתָה שְׂכִינָה בְּתוֹכוֹ
[ס"א אֵלֶיךָ], כִּמְהָ תְּחִלּוֹת וּמַחְנוֹת בְּאוֹ
עֲמָה, וּמְאוֹתָם מְלֵאכִים שֶׁלַח
לְעָשׂוּ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים. אָמַר רַבִּי
אָבָא, וְכִי מָה הוּא הַתְּעוּרָר אֶל
עָשׂוֹ? וְטוֹב הָיָה לוֹ לְשַׁתֵּק מִמֶּנּוּ.
אֲלָא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעָשׂוּ
חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹד אָבָא וּלְעוֹלָם לֹא
הִרְגִּיז אוֹתוֹ, וְהִרְגִּיז יוֹדַע, שֶׁהוּא אֵיל
וְאָבָא קָיָם, אֵינִי פוֹחֵד מִמֶּנּוּ, אֲבָל
עָכְשׁוּ שְׂאָבָא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה

לְשַׁבְּחָא לִיָּה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהֵיָא
שְׁעָתָא, וּלְבַתֵּר אַהֲדָרוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב
קִטְנֵי מִכַּל הַחֲסָדִים וּמִכַּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׁנֵי
מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׂכִינָתָא, וְכָל בֵּיתֵיהּ, [ס"א מַחְנֵה
חַד הָיָה דְכְּתִיב מַחְנֵה אֱלֹהִים זָה], לְשָׁנֵי מַחְנוֹת, דְּהוּא
שְׁלָים מִכַּל סְטָרִין מִתְרִין חוּלְקִין חוּר
וְסוּמָק.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אֲתָמַר, הַהוּא לִילֵיא
שׁוּלְטָנוּתָא דְסֵטְרָא דְעָשׂוּ הָוָה בְּהֵיָא
שְׁעָתָא דְהָא כְּתִיב (בְּרַאשִׁית א) 'הִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּבְגִין כֶּף וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, דְּאֲשַׁתָּאֵר יַעֲקֹב
דְּאִיהוּ שְׁמֵשׁא בְּלַחֲדוּדֵי, דְּאֲתַכְּסִיָּא סִיְהָרָא
מִן שְׁמֵשׁא. וְאִף עַל גַּב דְּנִטְרִירוֹ [ס"א וְעַם כָּל דָּא
נִטְרִירוֹ] דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַעְדֵי מַנְיָה
מִכַּל וְכָל, וְעַל דָּא לֹא יָכּוּל לוֹ, דְּכְּתִיב וַיֵּרָא
כִּי לֹא יָכּוּל לוֹ.

אֲסִתְפַּל לִיְמִינָא וְחָמָא לְאַבְרָהָם. אֲסִתְפַּל
לְשְׂמֵאלָא וְחָמָא לְיִצְחָק. אֲסִתְפַּל
בְּגוּפָא וְחָמָא דְאֲתַפְּלִיל מִסֵּטְרָא דָּא
וְאֲתַפְּלִיל מִסֵּטְרָא דָּא, כְּדִין וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ.
בְּחַד עַמּוּדָא דְסְמִיךְ לַגּוּפָא דְאִיהוּ לְבַר מִן
גּוּפָא.

וּבְגִין כֶּף חוּנָה מְלֵאָף יי סְבִיב לִירְאִיו
וַיִּחְלָצֵם, אֲקִיפָה לִיָּה בְּכָל סְטָרוֹי בְּגִין
לְשׁוּבָא לִיָּה, וְכַד שָׂרָא שְׂכִינָתָא בְּגִיָּה [ס"א
לְגִיָּה] כִּמְהָ חִילִין וּמִשְׁרַיִין אֲתוּ בְּהֵדִיָּה,
וּמְאִינוּן מְלֵאכִין שְׁדֵר לְגִבְיָה דְעָשׂוֹ:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים, אָמַר רַבִּי אָבָא וְכִי
אֲמַאי אֲתַעַר אִיהוּ לְגִבְיָה דְעָשׂוֹ,
וְטַב הָוָה לִיָּה לְאַשְׁתוּקֵי מַנְיָה. אֲלָא אָמַר

יַעֲקֹב יְדַענָא דְעָשׂוּ חֵישׁ לִיָּה לִיקְרָא דְאָבָא וּלְעֵלָם לָא אֲרַגִּיז קַמֵּיהּ, וְהָא
יְדַענָא הוּא אֵיל וְאָבָא קָיָם לָא מִסְתַּפְּינָא מַנְיָה, אֲבָל הַשְּׁתָא דְאָבָא קָאִים

לְהַתְּפִיֵּס עִמּוֹ. מִיָּד - וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב
מַלְאָכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, רַבִּי שְׁמַעוֹן
פָּתַח וְאָמַר, (מְשָׁלִי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֵבֶד לוֹ מִמְתַּכְּפֵד וְחָסֵר לְחָם.
פְּסוּקַת זֶה נֹאמַר עַל יֵצֵר הָרַע,
מִשּׁוּם שֶׁהוּא תְּמִיד מְקַטְרֵג לְבְנֵי
אָדָם, וַיֵּצֵר הָרַע מְרִים לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ
שֶׁל הָאָדָם בְּגָאוֹה, וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו,
מְסַלְסֵל בְּשַׁעְרוֹ וּבְרָאוֹ, עַד
שֶׁמִּתְגָּאָה עָלָיו וּמוֹשֵׁף אוֹתוֹ
לְגִיחָנָם.

אָבִיר טוֹב נִקְלָה - אוֹתוֹ שְׁלֵא הוֹלֵךְ
אֲחֵר יֵצֵר הָרַע וְלֹא מִתְגָּאָה כָּלֵל
וּמְנַמֵּךְ רוּחוֹ וְלְבוֹ וּרְצוֹנוֹ אֶל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִזּוֹ אוֹתוֹ יֵצֵר
הָרַע מִתְהַפֵּף לוֹ לְעֵבֶד, שְׁלֵא יְכוּל
לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְאוֹתוֹ אִישׁ שׁוֹלֵט
עָלָיו, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (בְּרֵאשִׁית ד) וְאַתָּה
תִּמְשָׁל בּוֹ.

מִמְתַּכְּבֵּד - כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, שֶׁהוּא
מְכַבֵּד עִצְמוֹ, מְסַלְסֵל בְּשַׁעְרוֹ,
מִתְגָּאָה בְּרוּחוֹ, וְהוּא חָסֵר לְחָם -
חָסֵר אֲמוּנָה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (וַיִּקְרָא כא)
לְחָם אֱלֹהֵינוּ וְגו', (שם) לְחָם
אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרְיָבִים וְגו'.

דְּבַר אַחֵר טוֹב נִקְלָה וְעֵבֶד לוֹ - זֶה
יַעֲקֹב שֶׁהִנְמִיךְ רוּחוֹ לְעֵשׂוֹ כְּדִי
שְׂאֲחֵר כֶּף יִהְיֶה לוֹ עֵבֶד וַיִּשְׁלַט
עָלָיו וַיִּתְקַיֵּם בּוֹ (בְּרֵאשִׁית כז) יַעֲבֹדוּךָ
עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֵמִים וְגו',
וְעַדִּין לֹא הָיָה זְמַנּוֹ כָּלֵל, אֲלֵא
מִשּׁוּם שֶׁהֵעִבִּירוּ יַעֲקֹב לְסוּף
הַיָּמִים. וְעַל זֶה הָיָה מִיָּד נִקְלָה,
וְאַחֵר כֶּף אוֹתוֹ שֶׁמִּתְכַּבֵּד יִהְיֶה
עֵבֶד לוֹ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא חָסֵר לְחָם
יִהְיֶה עֵבֶד לְאוֹתוֹ שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רַב דָּגָן
וְתִירוֹשׁ.

בֹּא רֵאָה, עַל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁיַּדַּע
יַעֲקֹב שֶׁהֵצְטַרֵּף לוֹ, עֲכָשׁוֹ הִתְהַפֵּף
לוֹ לְנִקְלָה, וַיּוֹתֵר חֲכָמָה
וְעַקְמוּמִיּוֹת עֲשָׂה בְּזָה מִכָּל מָה

בְּעֵינָא לְאַתְּפִיֵּסָא עִמִּיהָ, מִיָּד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב
מַלְאָכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח
וְאָמַר, (מְשָׁלִי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֵבֶד לוֹ
מִמְתַּכְּבֵּד וְחָסֵר לְחָם, הַאי קָרָא עַל יֵצֵר (ד)
קסו ע"ב) הָרַע אֲתָמַר, בְּגִין דְּאִיהוּ מְקַטְרֵגָא
תְּדִיר לְגַבֵּי בְנֵי נְשָׂא, וַיֵּצֵר הָרַע אִיהוּ אָרִים
לְבִיָּה וְרַעוּתִיהָ דְּבַר נֶשׁ בְּגָאוּתָא וְאִזִּיל
אַבְתְּרִיהָ מְסַלְסֵל שְׁעָרֶיהָ וּבְרִישִׁיהָ עַד דְּאִיהוּ
אַתְּגָאֵי עָלֶיהָ וּמְשִׁיף לִיהָ לְגִיחָנָם.

אָבִיר טוֹב נִקְלָה, הַהוּא דְּלֹא אִזִּיל אַבְתְּרִיהָ
דִּיֵּצֵר הָרַע וְלֹא אַתְּגָאֵי כָּלֵל וּמֵאִיף
רוּחִיהָ וְלְבִיָּה וְרַעוּתִיהָ לְגַבֵּי קַדְשָׁא בְּרִיף
הוּא, וּכְדִין הַהוּא יֵצֵר הָרַע מִתְהַפֵּף לְעֵבֶד
לוֹ, דְּלֹא יְכִיל לְשַׁלְטָאָה עָלָיו, וְהַהוּא בַר נֶשׁ
שְׁלִיט עָלָיו כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (בְּרֵאשִׁית ד) וְאַתָּה
תִּמְשָׁל בּוֹ.

מִמְתַּכְּבֵּד, כְּמָה דְּאִמְרָן דְּאִיהוּ אוֹקִיר
גְּרַמִּיָּה מְסַלְסֵל בְּשַׁעְרֵיהָ אַתְּגָאֵי
בְּרוּחִיהָ, וְאִיהוּ חָסֵר לְחָם, חָסֵר מְהֵימְנוּתָא
כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (וַיִּקְרָא כא) לְחָם אֱלֹהֵינוּ וְגו' (וַיִּקְרָא
כא) לְחָם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מְקַרְיָבִים וְגו'.

דְּבַר אַחֵר טוֹב נִקְלָה וְעֵבֶד לוֹ, דָּא יַעֲקֹב
דִּמְאִיף רוּחִיהָ לְגַבֵּיָּה דִּעֵשׂוֹ. בְּגִין
דְּלְבַתֵּר לִיהוּי עֵבֶד לוֹ וַיִּשְׁלוּט עָלָיו וַיִּתְקַיֵּם
בִּיהָ (בְּרֵאשִׁית כז) יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ
לְאוּמִים וְגו', וְעַדִּין לֹא הָוָה זְמַנִּיהָ כָּלֵל.
אַלֵּא בְּגִין דְּסָלִיק לִיהָ יַעֲקֹב לְבַתֵּר יוּמִיָּא,
וְעַל דָּא הָוָה מִיָּד נִקְלָה. וְלְבַתֵּר הַהוּא דְּאִיהוּ
מִתְכַּבֵּד יִהְיֵא עֵבֶד לוֹ, הַהוּא דְּאִיהוּ חָסֵר
לְחָם יִהְיֵא עֵבֶדָא לְהַהוּא דִּיִּהְבּוּ לִיהָ רֹב דָּגָן
וְתִירוֹשׁ.

תָּא חַזִּי, עַל דָּא בְּגִין דִּידַע יַעֲקֹב דְּאַצְטְרִיף לִיהָ, הַשְׁתָּא אַתְּהַפֵּף לִיהָ

שְׁעֵשָׂה לַעֲשׂוֹ. שְׁאֵלוּ הִיָּה יוֹדֵעַ
עֲשׂוֹ חֻכְמָה זֹה, יִהְיֶה אֶת עֲצָמוֹ וְלֹא
יָבֵא לִידֵי זֶה, אֲבָל הַפֶּל עֲשֵׂה
בְּחֻכְמָה, וְעֲלִיו אֲמָרָה חֲנָה
(שמואל א-ב) ה' יַחֲתוּ מְרִיבֹו וְגוֹ' וַיִּתֵּן
עַז לְמַלְכוֹ וְגוֹ'.

וַיֵּצֵא אֶתְּם לֵאמֹר כֹּה תֵאמְרוּן
לְאֲדֹנָי לַעֲשׂוֹ כֹּה אֲמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב
עִם לְבָן גִּרְתִּי וְאַחֵר עַד עֲתָה. מִיָּד
פִּתַח יַעֲקֹב לְהַתְּהַפֵּף לוֹ לַעֲבֹד כְּדֵי
שֵׁלֵא יִסְתַּפֵּל עֲשׂוֹ בְּאוֹתָן בְּרֻכּוֹת
שֶׁבְּרָכּוֹ אֲבִיו, שְׁחָרִי יַעֲקֹב הָעֵבִיר
אוֹתָן לְסוּף, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה רָאָה יַעֲקֹב
שֶׁשָּׁלַח לַעֲשׂוֹ וְאָמַר עִם לְבָן גִּרְתִּי,
וְכִי מָה עֲשָׂה בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ
[שְׁאֲמַר] דְּבַר זֶה? אֲלֵא לְבָן הָאֲרָמִי,
קוֹלוֹ הֵלֶךְ בְּעוֹלָם, שֵׁלֵא הִיָּה אָדָם
שֶׁיִּנְצֵל מִמֶּנּוּ, וְהוּא הִיָּה מְכַשֵּׁף
בְּכַשְׁפִּים וְגִדּוּל בְּקוֹסְמִים, וְאֲבִי
בְּעוֹר הִיָּה, וּבְעוֹר אֲבִי בַלְעָם,
שֶׁכְּתוּב (יהושע ג) בַּלְעָם בֶּן בְּעוֹר
הַקּוֹסֶם, וְלְבָן חֻכְם בְּמְכַשְׁפִּים
וּבְקוֹסְמִים יוֹתֵר מִכָּל, וְעִם כָּל זֶה
לֹא יָכֹל לַיַּעֲקֹב, וְרָצָה לְאֲבֹד אֶת
יַעֲקֹב בְּכַמָּה פְּלִי זֵינָן. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(דברים כ) אֲרָמִי אֲבֹד אֲבִי.

אֲמַר רַבִּי אֶפְרָא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ
יּוֹדְעִים שֶׁלְבָן הִיָּה גִדּוּל הַחֻכְמִים
וְהַמְכַשְׁפִּים וְהַקּוֹסְמִים, וְמִי שֶׁרָצָה
לְאֲבֹד אוֹתוֹ בְּכַשְׁפִּיו, לֹא נִצֵּל
מִמֶּנּוּ, וְכָל מָה שֶׁיִּדְעַע בַּלְעָם - מִמֶּנּוּ
הִיָּה, וְכְתוּב בַּבְּלָעָם (במדבר כב) כִּי
יִדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר
תֵּאָר יוֹאֵר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ
פוֹחֲדִים מִלְבָּן וּמְכַשְׁפִּיו. וְדָבַר
רֵאשׁוֹן שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ - אֲמַר
עִם לְבָן גִּרְתִּי.

וְאֵם תֵּאמַר שֶׁמַּעַט הִיָּה, חֲדָשׁ אוֹ
שְׁנָה - לֹא כֵּן, אֲלֵא וְאַחֵר עַד
עֲתָה, עֲשָׂרִים שְׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ.
וְאֵם תֵּאמַר שֵׁלֵא עָלָה בְּיָדֵי כָּלֹם -

אֶתְאַחַרִּית עִמָּיָה. וְאֵי תֵימָא

נִקְלָה. וְיוֹתֵר חֻכְמָה וְעֻקְמוֹ עֲבַד בְּדָא, מִכָּל
מָה דְעֲבַד לְגַבֵּי דַעֲשׂוֹ. דְאֵילוּ הָוָה יִדְעַ עֲשׂוֹ
חֻכְמָה דָא יִקְטִיל לִיָּה לְגִרְמִיָּה וְלֹא יִיתִי
לְדָא, אֲבָל כִּלָּא עֲבַד בְּחֻכְמָתָא, וְעֲלִיָּה
אֲמָרָה חֲנָה (שמואל א ב) יי יַחֲתוּ מְרִיבֹו וְגוֹ' וַיִּתֵּן
עַז לְמַלְכוֹ וְגוֹ':

וַיֵּצֵא אֶתְּם לֵאמֹר כֹּה תֵאמְרוּן לְאֲדֹנָי לַעֲשׂוֹ
כֹּה אֲמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גִּרְתִּי
וְאַחֵר עַד עֲתָה. מִיָּד פִּתַח יַעֲקֹב לְאֶתְהַפְּכָא
לִיָּה לַעֲבָדָא, בְּגִין דְלֹא יִסְתַּפֵּל עֲשׂוֹ בְּאִינוֹן
בְּרַכָּאן דְּבְרַכִּיָּה אֲבִיו, דְהָא יַעֲקֹב סָלִיק לוֹן
לְבֵתֵר כְּדָקָא אֲמַרְוֹן.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה מָאי חֻמָּא יַעֲקֹב דְשִׁדַּר
לִיָּה לַעֲשׂוֹ וְאָמַר עִם לְבָן גִּרְתִּי, וְכִי
מָה עֲבִיד בְּשִׁלְיָחוֹתֵיהּ דַעֲשׂוֹ (דְאֲמַר) מְלָה דָא.
אֲלֵא לְבָן הָאֲרָמִי קָלִיָּה אֲזִיל בְּעֵלְמָא דְלֹא
הָוָה בַּר נֶשׁ דִּישְׁתַּזִּיב מִנֵּיהּ, דְהוּא הָוָה חֲרַשׁ
בְּחַרְשֵׁין וְרַב בְּקוֹסְמִין, וְאֲבִיו דְבְּעוֹר הָוָה,
וּבְעוֹר אֲבִיו דְבַלְעָם, דְכְתִיב (יהושע ג) בַּלְעָם בֶּן
בְּעוֹר הַקּוֹסֶם, וְלְבָן חֻכְם בְּחַרְשֵׁין וְקוֹסְמִין
יִתִיר מִכָּלֵהוּ, וְעִם כָּל דָא לֹא יָכִיל בִּיַּעֲקֹב.
וּבְעָא לְאוּבְדָא לַיַּעֲקֹב בְּכַמָּה זֵינִין הָדָא הוּא
דְכְתִיב, (דברים כו) אֲרָמִי אוּבְדָא אֲבִי.

אֲמַר רַבִּי אֶפְרָא כּוּלִי עֵלְמָא הָוִי יִדְעִי דְלְבָן
הָוָה רַב חֲפִימִין וְחַרְשֵׁין וְקוֹסְמִין,
וּמֵאֵן דְבְעִי לְאוּבְדָא בְּחַרְשֵׁין לֹא אֶשְׁתַּזִּיב
מִנֵּיהּ, וְכָל מָה דִיִּדְעַע בַּלְעָם מִנֵּיהּ הָוָה. וְכְתִיב
בִּיָּה בַּבְּלָעָם (במדבר כב) כִּי יִדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר
תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר. וְכּוּלִי עֵלְמָא
הָוִי מִסְתַּפֵּי מִלְבָּן וּמְחַרְשֵׁין, וּמְלָה קְדַמָּאָה
דְשִׁדַּר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ אֲמַר עִם לְבָן גִּרְתִּי.

וְאֵי תֵימָא דְזַעִיר הָוָה יִרַח אוֹ שְׁתָא. לָאו
הָכִי, אֲלֵא וְאַחֵר עַד עֲתָה, עֲשָׂרִין שְׁנִין

ויהי לי שור וַחֲמֹר. אותם שני גזרי דין, שִׁשְׁשֵׁנִיהֶם מִתְחַבְּרִים יחד, לא מִתְחַבְּרִים אֶלָּא לְהַרְע לְעוֹלָם, וְלִכֵּן כְּתוּב (דברים כב) לא תַחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבְחֹמֶר יַחְדָּו.

צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה - אֵלוּ הֵם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁהֵרֵג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְוֹתָיִם, (שמות יב) בְּכוֹר בְּהֵמָה, (שם) בְּכוֹר הַשֶּׁבִי, (שם יא) בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה. זֶהוּ שְׂכָתוּב צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיַּד הָיָה עֲשׂו פּוֹחֵד וְיֵצֵא פְּגָדוֹ, וּפְחַד הָיָה לוֹ מִיַּעֲקֹב כְּמוֹ שֶׁהָיָה לִיַּעֲקֹב מֵעֲשׂו. רֵאִישׁ שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ. עַד שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ, שָׁמַע עַל לִסְטִים אֶחָד שְׁהִיָּה אוֹרֵב בְּדֶרֶךְ. פָּגַשׁ אוֹתוֹ אִישׁ אַחֵר, אָמַר לוֹ: מִמִּי אַתָּה? אָמַר לוֹ: אֲנִי מִלְּגִיזוֹן פְּלוֹנִי. אָמַר לוֹ: סֵטָה לָךְ מִלְּפָנַי, שְׁכַל מִי שֶׁקָּרַב אֵלַי, אֲנִי מִבִּיא נַחֵשׁ אֶחָד שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ. הֵלֵךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ לְאוֹתוֹ הַלְּגִיזוֹן. אָמַר לוֹ: אִישׁ אֶחָד בָּא, וְכָל מִי שֶׁקָּרַב אֵלָיו, נוֹשֵׁף אוֹתוֹ נַחֵשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מִבִּיא, וּמַת.

שָׁמַע אוֹתוֹ לְגִיזוֹן וּפְחַד. אָמַר: יִפֶּה שְׂאֵלְךָ עִמּוֹ וְאַתְּפִיס עִמּוֹ. עַד שֶׁרָאָה אוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמַר: אוֹי וְאֲבוֹי שֶׁעֲכָשׁוּ יַהֲרֹג אוֹתוֹ הַלְּגִיזוֹן. הַתְּחִיל לְהַשְׁתַּחֲוֹת וְלִכְרַע כְּנֻגְדּוֹ. אָמַר אוֹתוֹ לְגִיזוֹן: אֲלֵמָּלָה הָיָה לוֹ בִּידוֹ נַחֵשׁ לְהַרְג, לֹא הָיָה מִשְׁתַּחֲוֶה כָּל זֶה כְּנֻגְדִי. הַתְּחִיל הַלְּגִיזוֹן לְהַתְּגַאוֹת. אָמַר: הוֹאִיל וְכָל כֶּף פָּרַע לְנֻגְדִי, לֹא אֶהַרֵּג אוֹתוֹ.

כֶּךָ אָמַר יַעֲקֹב, עִם לְבֹן גֵּרְתִי וְאַחֵר עַד עֵתָה. עֲשָׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ, וְאֲנִי מִבִּיא נַחֵשׁ לְהַרְג בְּנֵי אָדָם. שָׁמַע עֲשׂו, אָמַר, אוֹי מִי יָקוּם לְפָנָיו, שֶׁעֲכָשׁוּ יַהֲרֹג

דְּלֹא סָלִיק בְּיַדִּי כְּלוּם. וַיְהִי לִי שׂוֹר וַחֲמֹר, אֵינּוֹן תְּרִין גְּזָרֵי דִינִין, דְּכַד מִתְחַבְּרָן תְּרוּוִייהוּ כְּחֻדָּא, לֹא מִתְחַבְּרָן אֶלָּא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (דברים כב) לֹא תַחַרֵּשׁ בְּשׂוֹר וּבְחֹמֶר יַחְדָּו.

צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, אֵלֶיךָ אֵינּוֹן כְּתָרֵי תַתָּאי דְקָטַל קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּמִצְוֹתָיִם (שמות יב) בְּכוֹר בְּהֵמָה (שמות יב) בְּכוֹר הַשֶּׁבִי (שמות יא) בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיַּד מִסְתַּפִּי הָוָה עֲשׂו וְנִפְק לְקַדְמוּתִיהָ, וּדְחִילוֹ הָוָה לִיהָ מִיַּעֲקֹב כְּמָה דְהָוָה לִיהָ לִיַּעֲקֹב מֵעֲשׂו.

לְבַר נֶשׁ דְּהָוָה אָזִיל בְּאַרְחָא, עַד דְּהָוָה אָזִיל שָׁמַע עַל חַד לִסְטִים דְּהָוָה כְּמִן בְּאַרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ בַּר נֶשׁ אַחֲרָא. אָמַר לִיהָ מִמָּאן אַנְתָּ, אָמַר לִיהָ מִפְּלוֹנִי לְגִיזוֹן אָנָּא, אָמַר לִיהָ סֵטִי לָךְ מִגַּבְּאֵי דְכָל מָאן דְקָרִיב בְּהָדָאי חַד חוּיָא אָנָּא מִיִּיתֵי וְקָטִיל לִיהָ. אָזִיל הֵהוּא בַּר נֶשׁ לְהֵהוּא לְגִיזוֹן, אָמַר לִיהָ חַד בַּר נֶשׁ אַתִּי וְכָל מָאן דִּי קָרִיב בְּהָדִיָּה נִשְׁכִּיָּה חַד חוּיָא דְהוּא מִיִּיתֵי (דף קסו ע"א) וּמִיִּית.

שָׁמַע הֵהוּא לְגִיזוֹן וּדְחִיל, אָמַר יָאוֹת דְאָזִיל לְקַבְּלִיהָ וְאַתְּפִיס בְּהָדִיָּה. עַד דְחֻמָּא לִיהָ הֵהוּא בַּר נֶשׁ, אָמַר, וּוִי דְהַשְׁתָּא יִקְטְלִינִיהָ הֵהוּא לְגִיזוֹן. שְׂאֲרֵי סְגִיד וְכַרְע לְקַבְּלִיהָ. אָמַר הֵהוּא לְגִיזוֹן, אֲלֵמָּלָה הָוָה לִיהָ בִּידִיָּה חוּיָא לְקָטְלָא, לֹא סְגִיד כּוּלֵי הָאֵי לְקַבְּלִי. שְׂאֲרֵי לְגִיזוֹנָאָה לְאַתְגָּאָה, אָמַר, הוֹאִיל וְכָל כֶּף פָּרַע לְקַבְּלִי לֹא אֶקְטְלִינִיהָ.

כֶּךָ אָמַר יַעֲקֹב עִם לְבֹן גֵּרְתִי וְאַחֵר עַד עֵתָה, עֲשָׂרִין שָׁנִין אַתְאַחַרִּית עִמִּיהָ וְאָנָּא מִיִּיתֵי חוּיָא לְקָטְלָא בְּנֵי נֶשָׂא. שָׁמַע עֲשׂו, אָמַר, וּוִי מָאן יָקוּם קַמִּיהָ. דְהַשְׁתָּא יִקְטְלִינִיהָ יַעֲקֹב בְּפוּמִיָּה, שְׂאֲרֵי נְפִיק

לְקַדְמוֹתֶיהָ לְאַתְפִּיּוֹסָא עֲמִיָּה.

בֵּינָן דְּחָמָא לִיָּה מַה כְּתִיב וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ, בֵּינָן דְּקָרִיב בְּהַדְיָה שְׂאֵרֵי כְרַע וְסָגִיד לְקַבְלֶיהָ. הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֲשׂוּ אֲלֵמְלָא כָּל כְּף הָוּה עֲמִיָּה, לָא סָגִיד לְקַבְלֵי, שְׂאֵרֵי לְאַתְגָּאָה.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב בְּבַלְעָם (במדבר כב) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם לִילָה. בְּלָבָן פְּתִיב (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב וְגו'. פֶּן תִּדְבַר, פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה מִיִּבְעֵי לִיָּה. אֶלָּא לָבָן לָא רִדַף אֲבִתְרִיָּה דְיַעֲקֹב בַּחֲיִלָּא דְגוֹבְרִין לְאַגְחָא בֵּיהּ קָרְבָּא. דְּהָא חֲיִלָּא דְיַעֲקֹב וּבְנוֹי רַב מְנִיָּה, אֶלָּא לְמַקְטְלִיָּה בְּפוּמִיָּה וּלְשִׁינְצָאָה כְּלָא. הָדָא הוּא דְכְתִיב אֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי.

וּבְגִין כְּף, פֶּן תִּדְבַר, וְלָא כְתִיב פֶּן תַּעֲשֶׂה. וְכְתִיב יֵשׁ לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת. מְנִין הָוּה יַדַּע דְּיִכְלַתָּא הָוּה בִּידֵיהּ. אֶלָּא כְּמָה דְאַתְמָר אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אָמַשׁ אָמַר אֵלֵי וְגו'.

וְרָא הוּא סְהֵדוּתָא, דְּפָקִיד קַדְשָׁא בְרִיף הוּא לְאַסְהָדָא. דְּכְתִיב (דברים כו) וְעִנִּיתָ וְאַמַּרְתָּ לְפָנַי יְיָ אֱלֹהֵיךָ אֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי וְגו'. וְעִנִּיתָ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות כ) לָא תַעֲנֶה בְרַעְףָּ. (דברים ט) עֲנֶה בְּאָחִיו.

כְּתִיב בֵּיהּ בְּבַלְעָם (במדבר כד) וְלָא הֵלֶךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נַחְשִׁים, דְּהִכִּי הוּא אֲרַחֲיָה דְאִיהוּ הָוּה מְנַחֵשׁ. בְּלָבָן פְּתִיב, (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי, דְּאִשְׁגַח בַּחֲרָשׁוּי וּבְקַסְמוּי בְּעַסְקָא דְיַעֲקֹב, וְכַד בְּעָא לְאוֹבְדָא לְיַעֲקֹב בְּנַחֲשָׁא וּבַחֲרָשָׁא דִּילִיָּה בְּעָא לְאוֹבְדֵיהּ, וְלָא שְׂבָקִיָּה קַדְשָׁא בְרִיף הוּא.

אוֹתוֹ יַעֲקֹב בְּפִיּוֹ. הַתְּחִיל לְצַאֵת כְּנֻגְדוֹ לְהַתְּפִיֵס עִמּוֹ.

בֵּינָן שְׂרָאָה אוֹתוֹ מַה כְּתוּב? וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ. בֵּינָן שְׂקָרָב אֱלִיּוֹ, הַתְּחִיל לְכַרְעַ וְלִסְגַד לְפָנָיו, זֶהוּ שְׂכָתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֲשׂוּ, אֲלֵמְלָא כָּל כְּף הָיָה עִמּוֹ, לָא יִשְׁתַּחֲוּהוּ כְּנֻגְדֵי. הַתְּחִיל לְהַתְּנַאֲוֹת.

בֹּא רְאָה מַה כְּתוּב בְּבַלְעָם, (במדבר כב) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם לִילָה. בְּלָבָן כְּתוּב (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב וְגו'. פֶּן תִּדְבַר? פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה צְרִיף לְכַתֵּב! אֶלָּא לָבָן לָא רִדַף אַחֲרֵי יַעֲקֹב בְּכַח גְּבוּרִים לְעַרְףָּ בּוֹ קָרַב, שְׁתַּרְי חֲיִל יַעֲקֹב וּבְנָיו גְּדוֹל מְמַנּוּ, אֶלָּא לְהַרְגוֹ בְּפִיּוֹ וּלְהַשְׁמִידוֹ אֶת הַכֹּל. זֶהוּ שְׂכָתוּב אֲרָמִי אֹבֵד אָבִי.

וְכֵן כְּתוּב פֶּן תִּדְבַר וְלֹא פֶּן תַּעֲשֶׂה. וְכְתוּב יֵשׁ לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת. מְנִין הָיָה יוֹדַע שְׂיִכְלַת הַיְתָה בִּידּוֹ? אֶלָּא כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אָמַשׁ אָמַר אֵלֵי.

וְזוֹרֵי הַעֲדוֹת שְׁצִיָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהַעֲיֵד, שְׂכָתוּב (דברים כו) וְעִנִּיתָ וְאַמַּרְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲרָמִי אֹבֵד אָבִי וְגו'. וְעִנִּיתָ - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שמות כ) לָא תַעֲנֶה בְרַעְףָּ, (דברים ט) עֲנֶה בְּאָחִיו.

כְּתוּב בְּבַלְעָם (במדבר כד) וְלֹא הֵלֶךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נַחְשִׁים, שְׂכָף הוּא דְרַכּוֹ - שֶׁהוּא הָיָה מְנַחֵשׁ. בְּלָבָן כְּתוּב (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי, שֶׁהַשְּׂגִיחַ בְּכַשְׁפּוֹ וּבְקַסְמּוֹ בְּעַסְקָא שֶׁל יַעֲקֹב, וּכְשֶׁרָצָה לְהַאֲבִיד אֶת יַעֲקֹב בְּנַחְשִׁים וּבְכַשׁוּפִים שְׁלוֹ, רָצָה לְאַבְדּוֹ, וְלֹא עֲזָבוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

והיינו דאמר בלעם בר בריה (במדבר כג) כי לא נחש בייעקב ולא קסם בישראל, מאן יכיל להון, דהא סבאי בעא לאובדא לאבוהון בנחשים ובקסמים דיליה ולא סליקא בידוי. דלא שבקיה ללטיא. הדא הוא דכתיב פי לא נחש בייעקב ולא קסם בישראל.

ובבבליהו עשרה זיני תרשין וקוסמין דקוּזטפי דכתרין תפאין עבד לבן לקבליה דיעקב ולא יכיל. הדא הוא דכתיב, (בראשית לא) ותחלף את משכרתי עשרת מנים. שפלים עשה לבן פנגדו ולא עלה בידו להרע לו, שפתיב (שם) והחלף את משכרתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים להרע עמדי. מה זה מנים? פתרגום מינים, וכתוב (ויקרא יז) לשעירם אשר הם זנים אחריהם. מונים - מינים כמשמעו. ועשרה מינים הם של פשפים וקסמים בפתרים התפתונים, וכלם עשה כנגדו.

עשרה מינים הם, שפתיב (דברים יח) קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים. הרי הם עשרה.

אמר רבי יוסי, נחש וקסם הם שני מינים, ובדרגה אחת עולים, וכשפא בלעם, בקסם עשה פנגד ישראל, והיינו שפתיב (במדבר כב) וקסמים בידם. וכנגד יעקב בא לבן בנחש. זה וזה לא עלה בידם. זהו שפתיב (שם כג) כי לא נחש בייעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש בייעקב - בתחלה בימי לבן. ולא קסם בישראל - אחר כך בימי בלעם.

אמר בלעם לבלק, בא ראה מי יכול להם, שפל הקסמים והפשפים שפפתרים שלנו

והיינו דאמר בלעם בר בריה (במדבר כג) כי לא נחש בייעקב ולא קסם בישראל, מאן יכיל להון, דהא סבאי בעא לאובדא לאבוהון בנחשים ובקסמים דיליה ולא סליקא בידוי. דלא שבקיה ללטיא. הדא הוא דכתיב פי לא נחש בייעקב ולא קסם בישראל.

ובבבליהו עשרה זיני תרשין וקוסמין דקוּזטפי דכתרין תפאין עבד לבן לקבליה דיעקב ולא יכיל. הדא הוא דכתיב, (בראשית לא) ותחלף את משכרתי עשרת מונים. דכלהו עבד לבן לקבליה ולא סליקו בידוי לאבאשא ליה, דכתיב, (בראשית לא) ותחלף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אלהים להרע עמדי. מאי מונים, פתרגום זינין, וכתוב (ויקרא יז) לשעירים אשר הם זונים אחריהם. מונים, מינים כמשמעו. ועשרה זינין אינון דתרשין וקוסמין בכתרין תפאין וכלהו עבד לקבליה.

עשרה זינין אינון, דכתיב, (דברים יח) קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים, הא עשרה אינון.

אמר רבי יוסי נחש וקסם, תרי זיני אינון, ובדרגא חד סלקין. וכד אתא בלעם בקסם עבד לקבליהו דישראל. והיינו דכתיב, (במדבר כב) וקסמים בידם. ולקבליה דיעקב אתא לבן בנחש, האי והאי לא סליקו בדייהו הדא הוא דכתיב, (שם כג) כי לא נחש בייעקב ולא קסם בישראל. פי לא נחש בייעקב בקדמיתא ביומוי דלבן. ולא קסם בישראל לבתר ביומוי דבלעם.

אמר בלעם לבלק, תא חזי, מאן יכיל להון. דכל קסמין ותרשין

מִהָאֲרַת הַמְּלָכוֹת שְׁלַמְעֵלָה (וּמִשָּׁה)
מִתְעַטְרִים, (וְשֶׁהָרִי) וְהוּא הַתְּקַשֶּׁר
בָּהֶם, שְׁכָתוֹב ה' אֱלֹהֵיו עִמּוֹ
וְתוֹרַעַת מְלָךְ בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֵס וְחִלְלִיָּה
שְׁהִיָּה יוֹדַע בְּלַעַם בְּקִדְשָׁה
שְׁלַמְעֵלָה כָּלֵל, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לֹא הִתְרַצָּה בְּעַם וְלִשׁוֹן
אֲחֵר שִׁשְׁתַּמְשׁ בְּכַבּוּדוֹ אֲלֵא בְּנֵי
הַקְּדוֹשִׁים, וְאָמַר (וּיקרא יא)
וְהִתְקַדְּשִׁתָּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. מִי
שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּקִדְשָׁה.
יִשְׂרָאֵל הֵם קְדוֹשִׁים, שְׁכָתוֹב (דְּבָרִים
יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתָּה. אַתָּה קְדוֹשׁ
וְלֹא עִם אֲחֵר.

מִי שֶׁהֵם טְמֵאִים, טְמֵאָה מִזְדַּמְּנַת
לָהֶם לְהַטְמֵא עֲלֵיו. כְּתוּב (וּיקרא יג)
טְמֵא הוּא בְּדָד יֹשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
מוֹשְׁבּוֹ, וְטֵמֵא וְטֵמֵא לְטֵמֵא קוֹרָא,
שְׁכָתוֹב (שם) וְטֵמֵא טֵמֵא יִקְרָא. מִי
שֶׁהוּא טְמֵא לְטֵמֵא יִקְרָא, הַכֹּל
הוֹלֵךְ אַחֵר מֵיְנוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נֶאֱמַר הוּא לִיעֶקֶב,
שְׁהִיָּה קְדוֹשׁ, לֹמַר שְׁנֹטְמָא בְּלָבָן
וּבְכַשְׁפִּי, אוֹ שְׁבַח הוּא שְׁלוֹ?
אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אַף עַל גַּב
שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה - אֲנִי מְסִיעַ לָךְ,
שְׁהָרִי כְּתוּב (בְּרַאשִׁית כז) אֲנֹכִי עֹשׂוֹ
בְּכֹרֶךָ. וְכִי יִפֶּה הוּא לְצַדִּיק כִּיֵּעֲקֹב
לְהַחֲלִיף שְׁמוֹ בְּשֵׁם טְמֵאָה? אֲלֵא
אֲנֹכִי, פּוֹסֵק טַעַם, וְאָמַר אֲנֹכִי מִי
שְׁאֲנִי, אֲבָל עֹשׂוֹ בְּכֹרֶךָ, וְהָרִי
פְּרִשׁוּהָ.

אֵף כֵּאֵן. וַיְהִי לוֹ שׁוֹר וְחֹמֶר.
לֹמַר, אֵל תְּשִׁים לְבָךְ וּרְצוֹנְךָ
לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁבִרְכֵנִי אָבָא
שֶׁהִתְקַיְּמָה בִּי. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי הוּהוּ
גְבִיר לְאַחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוֶי לָךְ בְּנֵי אִמְךָ
- מִשׁוּם כֶּף עֲבָדְךָ יַעֲקֹב לְאֲדָנִי
לַעֲשׂוֹ. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי בְּרַב דְּגָן
וְתִירוֹשׁ - הָרִי לֹא הִתְקַיְּם בִּי, שְׁלֹא
אֲצַרְתִּי אוֹתָם, אֲלֵא וַיְהִי לִי שׁוֹר

דְּבַכְתֵּרִין דִּילָן, מְקִיזָפָא דְּמְלָכוּתָא דְּלַעֲיָלָא
(וּתְמָא) מִתְעַטְרִין (דְּהָא), וְהוּא אַתְקַשֶּׁר בְּהוּ,
דְּכְתִיב יי אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וְתוֹרַעַת מְלָךְ בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה חֵס וְשְׁלוֹם דְּהוּה יוֹדַע
בְּלַעַם בְּקִדְוִשָׁה דְּלַעֲיָלָא (דף קסז ע"ב)
כָּלֵל. דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אַתְרַעֲי בְּעַם
וְלִישׁוֹן אַחְרָא דִּישְׁתַּמְשׁ בִּיקְרִיָּה, אֲלֵא בְּנֵי
קְדִישִׁין. וְאָמַר (וּיקרא יא) וְהִתְקַדְּשִׁתָּם וְהִיִּיתֶם
קְדוֹשִׁים, מָאן דְּאִינוּן קְדִישִׁין יִשְׁתַּמְּשׁוּן
בְּקִדְוִשָׁה, יִשְׂרָאֵל אִינוּן קְדִישִׁין דְּכְתִיב, (דְּבָרִים
יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתָּה. אַתָּה קְדוֹשׁ וְלֹא עִם
אַחְרָא.

מָאן דְּאִינוּן מְסַאָבִין, מְסַאָבוּ אֲזַדְמֵן לוֹן
לְאַסְתָּאבָא עֲלִיָּה. כְּתִיב, (וּיקרא יג) טְמֵא
הוּא בְּדָד יֹשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבּוֹ.
וּמְסַאָבָא לְמְסַאָבָא קְרִי דְּכְתִיב, (שם) וְטֵמֵא
טֵמֵא יִקְרָא, מָאן דְּאִיהוּ טְמֵא, לְטְמֵא יִקְרָא,
כֹּלֵא אֲזִיל בְּתַר זִנְיָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יְאוֹת הוּא לִיעֶקֶב דְּהוּהוּ
קְדִישָׁא לֹמַר דְּאַסְתָּאב בְּלָבָן
וּבְחֵרְשׁוֹי, אוֹ שְׁבַחָא הוּא דִּילִיָּה. אָמַר לִיָּה
רַבִּי יוֹסִי, אַף עַל גַּב דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
אֲנָא מְסִיעַ לָךְ. דְּהָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כז) אֲנֹכִי
עֹשׂוֹ בְּכֹרֶךָ. וְכִי יְאוֹת הוּא לְצַדִּיקָא כִּיֵּעֲקֹב
לְמַחֲלָף שְׁמִיָּה בְּשֵׁמָא דְּמְסַאָבָא, אֲלֵא אֲנֹכִי,
פְּסִקָא טַעַמָא. וְאָמַר אֲנֹכִי מָאן דְּאֲנָא, אֲבָל
עֹשׂוֹ בְּכֹרֶךָ וְהָא אוּקְמוּהָ.

אוּף הָבָא, וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֹמֶר, לֹמַר לָא
תְּשׁוּי לְבָךְ וּרְעוּתְךָ לְהֵיָא בְּרַכְתָּא
דְּבְרִיךָ לִי אָבָא דְּאַתְקִיָּים בִּי. הוּא בְּרִיךְ לִי
הוּהוּ גְבִיר לְאַחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוֶי לָךְ בְּנֵי אִמְךָ,
בְּגִין כֶּף עֲבָדְךָ יַעֲקֹב. לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ. הוּא
בְּרִיךְ לִי בְּרוּב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. הָא לֹא אַתְקִיָּים בִּי, דְּלֹא אוּצְרָנָא לוֹן. אֲלֵא,

וְהָיָה לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד, רֹעֵה צֶאֱן
בְּשָׂדֶה. הוּא בְּרִיךְ אוֹתִי מִטַּל
הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ - הָרִי לֹא
הִתְקַיֵּם בִּי, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי עִם לִבָּן
גִּרְתִּי, כָּגֹר, שְׁלֹא הָיָה לִי בֵּית
אָחֵד, כִּל שְׁכָן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ.
וְכָל זֶה כְּדֵי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל בְּיַעֲקֹב
עַל אוֹתָן בְּרָכוֹת וַיִּקְטֹּרֵג עִמָּיה.

רְבִי אַבָּא אָמַר, כְּתוּב בְּיַעֲקֹב (שם
כה) אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֶהְלִים, גִּבּוֹר
שְׁלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהוּשׁ יוֹשֵׁב בְּשָׁנֵי
מִשְׁכָּנִים עֲלִיוֹנִים, וְהַשְּׁלִים לְצַד
זֶה וּלְצַד זֶה. וְהוּא לֹא אָמַר
שְׁנִטְמָא בְּכַשְׁפִּיר. אָבֵל עַל מָה
שֶׁאָמַר רְבִי יְהוּדָה, מִשּׁוֹם שֶׁלְּבוֹ
שְׁלָם עַל טוֹב וְאִמְתָּ שַׁעֲשֵׂה לוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַל הָעוֹלָם
יִוָּדְעִים מַעֲשֵׂי לִבָּן מָה הֵם וּמִי
יְכוֹל לְהַנְצִיל [ס"א מִמֶּנּוּ, כָּל עֲשָׂרִים הַשָּׁנִים
שֶׁהָיִיתִי עִמּוֹ] מִקְטֹרֵגוֹ, וְרָצָה לְאָבֵד
אוֹתִי [ס"א וְאֵי נִשְׁכַּחְתִּי וְעִשְׂתִּי עִמּוֹ עֲשָׂרִים
שָׁנָה] וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִצִּילֵנִי
מִמֶּנּוּ. וְהַכֵּל הָיָה כְּדֵי שְׁלֹא
יִסְתַּכַּל בּוֹ עֲשׂוֹ שֶׁהִתְקַיְּמוּ בּוֹ
אוֹתָן בְּרָכוֹת וְלֹא יִשְׁמַר לוֹ
טִינָה. וְעַל זֶה כְּתוּב (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי
יִשְׂרָאֵל יִדְרֹכִי ה' וְגו', וְכְתוּב
(דְּבָרִים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה'

אֱלֹהֶיךָ.

וַיִּשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל יַעֲקֹב
לֵאמֹר בָּאנוּ אֵל אַחִיךָ אֶל עֲשׂוֹ
וְגַם הִלֵּךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת
אִישׁ עִמּוֹ. כִּינֹן שֶׁאָמַר בָּאנוּ אֵל
אַחִיךָ, לֹא יִדְעֶנּוּ שֶׁהוּא עֲשׂוֹ?
וְכִי אֲחִים אַחֲרִים הָיוּ לְיַעֲקֹב?
אֵלָּא בָּאנוּ אֵל אַחִיךָ. וְאִם תֹּאמַר
שֶׁחֲזַר בְּתִשְׁבּוּבָה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
תְּקִינָה - לֹא כֵן, אֵלָּא עֲשׂוֹ
הִרְשַׁע כְּמוֹ מַעֲקָרוֹ. וְגַם הִלֵּךְ
לְקִרְאָתְךָ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא
הוֹלֵךְ לְבִדּוֹ - לֹא, אֵלָּא אַרְבַּע
מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכֵן כֵּן לְמָה? [וְאֵלָּא הֵם] אָמְרוּ לוֹ,

וְהָיָה לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד, רֹעֵה צֶאֱן
בְּחֻקְלָא. הוּא בְּרִיךְ לִי, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
הָאָרֶץ. הָא לֹא אֲתַקְיִים בִּי, בְּגִין דְּהָא עִם לִבָּן
גִּרְתִּי, כָּגִירָא. דְּלֹא הָוָה לִי בֵּיתָא חֲדָא כָּל
שְׁכָן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְּלֹא יִסְתַּכַּל
בֵּיה בְּיַעֲקֹב עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן וַיִּקְטֹּרֵג עִמָּיה.

רְבִי אַבָּא אָמַר כְּתִיב בֵּיה בְּיַעֲקֹב (בראשית כה)
אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֶהְלִים, גִּבּוֹר שְׁלָם. בְּגִין
דְּאִיהוּ יְתִיב בְּתַרְיִן מִשְׁכָּנִין עֲלֵאִין. וְאִשְׁלִים
לְהֵאֵי גִיסָא וְלְהֵאֵי גִיסָא, וְאִיהוּ לֹא אָמַר
דְּאִסְתַּאב בְּחַרְשׁוֹי. אָבֵל עַל מָה דְּקָאָמַר רְבִי
יְהוּדָה, בְּגִין דְּלְבוֹי שְׁלָם עַל טִיבוֹ וְקִשׁוּט
דְּעֶבֶד לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל עֲלֻמָּא
יִדְעִי עוֹבְדוֹי דְּלִבָּן מָאן אֵינוֹן, וּמָאן יְכִיל
לְאִשְׁתַּזְבָּא [ס"א מִנִּיה, כָּל עֲשָׂרִין שָׁנִין דְּהָיִיתִי עִמָּיה]

מִקְטֹרֵגָא דִּילִיה דְּבַעֲי לְאוֹבְדָא לִי. [ס"א וְאֵנָּה
וְהִיכְנֵא וְעֶבְרָנָא עִמָּיה עֲשָׂרִין שָׁנִין] וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁזַבְנֵי
מִנִּיה. וְכֻלָּא הָוָה בְּגִין דְּלֹא יִסְתַּכַּל בֵּיה עֲשׂוֹ
דְּאִתְקַיְּמוּ בֵּיה אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְלֹא יִנְטַר לִיה
דְּבָבוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי יִשְׂרָאֵל יִדְרֹכִי
יְי וְגו', וְכְתִיב, (דְּבָרִים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְי
אֱלֹהֶיךָ:

וַיִּשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֵל
אַחִיךָ אֶל עֲשׂוֹ וְגַם הוֹלֵךְ לְקִרְאָתְךָ
וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כִּינֹן דְּאָמַר בָּאנוּ אֵל
אַחִיךָ, לֹא יִדְעֶנָּא דְּאִיהוּ עֲשׂוֹ, וְכִי אַחִין
אַחֲרֵינִין הָיוּ לְיַעֲקֹב. אֵלָּא בָּאנוּ אֵל אַחִיךָ, וְאִי
תִּימָא דְּהָדַר בְּתִשְׁבּוּבָה וְאִזִּיל בְּאַרְחַ מִתְקַנָּא,
לָאוּ הָכִי, אֵלָּא עֲשׂוֹ הִרְשַׁע כְּדַמְעִיקְרָא. וְגַם
הוֹלֵךְ לְקִרְאָתְךָ, וְאִי תִימָא דְּאִיהוּ בְּלַחֲדוּי
אִזִּיל. לָאוּ, אֵלָּא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכֵן כֵּן לְמָה, [אֵלָּא אֵינוֹן] אָמְרוּ לִיה, בְּגִין

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתְרַעֵי תְדִיר בְּצִלּוֹתֵהוּן
 דְּצַדִּיקָא וּמִתְעַטֵּר בְּצִלּוֹתֵהוּן. כְּדָא מְרִינֵן,
 דִּהֵוּא מְלֹאכָא דְמִמְנָא עַל צִלּוֹתֵהוּן
 דִּישְׂרָאֵל, סַנְדֵּי"ל פּוֹן שְׁמִיָּה, נְטִיל כָּל אֵינוֹן
 צִלוֹתֵין וְעֵבִיד מְנַיְהוּ עֲטָרָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים
 וְאוּקְמוּהָ. וְכֹל שְׁפָן צִלּוֹתֵהוּן דְּצַדִּיקָא
 דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתְרַעֵי בְּהוּ וְאֲתַעְבְּדֵן
 עֲטָרָה לְאַתְעֲטָרָא בְּאֵינוֹן צִלוֹתֵין לְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. וְאִי תִימָא מְשַׁרְיִין קְדִישִׁין הוּוּ
 אֲתִיִּין עֲמִיָּה, אֲמַאי דְחִיל. אֲלֵא צַדִּיקָא לֹא
 סְמִכִין עַל זְכוּתֵיהוּ, אֲלֵא עַל צִלּוֹתֵהוּן
 וּבְעוֹתֵהוּן לְגַבֵּי מְאִרִיהוּן.

וְתָא חֲזִי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, צִלוֹתָא
 דְּסַגִּיאִין סְלִיק קָמִי קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 וּמִתְעַטֵּר בְּהֵוּא צִלוֹתָא. בְּגִין דְּסִלְקָא בְּגוּוֹנִין
 סַגִּיאִין וְאֲתַפְלִילַת מִכַּפְּמָה סְטָרִין. וּבְגִין
 דְּאֲתַפְלִילַת מִכַּפְּמָה גּוּוֹנִין אֲתַעְבִּידַת עֲטָרָה
 וּמִנְחָא עַל רִישָׁא דְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים.
 וְצִלוֹתָא דִּיחִיד לֹאוּ אִיְהִי כְּלִילָא, וְלֹאוּ אִיְהִי
 אֲלֵא בְּגוּוֹן חַד. וְעַל דָּא צִלוֹתָא דִּיחִיד לֹאוּ
 אִיְהִי מִתְתַקְנָא לְאַתְקַבְּלָא (אֲלֵא בְּצִלוֹתָא) בְּצִלוֹתָא
 דְּסַגִּיאִין. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב כְּלִיל הָוָה, וְעַל דָּא
 צִלוֹתֵיהּ תְּאִיב לָהּ קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב
 וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצַר לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר (מְשַׁלֵּי כו) אֲשֶׁרִי אָדָם
 מִפְּחַד תְּמִיד וּמִקְשָׁה לְבוֹ יַפּוֹל בְּרַעְיָה.
 (דף קטז ע"א) זַפְּאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אֲתְרַעֵי בְּהוּ, וַיְהִי לֹון אֲוִרִיִּיתָא דְּקֻשׁוּט
 בְּגִין לְמִזְפֵּי בְּהּ לְחַיֵּי עֲלְמָא, דְּכֹל מָאן
 דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִיִּיתָא קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשִׁיךְ
 עֲלֵיהּ חַיִּין עֲלָאִין, וְאֲעִיל לִיהּ לְחַיֵּי עֲלְמָא
 דְּאֲתִי, דְּכְתִיב, (דְּבָרִים ל) כִּי הוּא חַיִּיךְ וְאֲרִיךְ
 יְמִיךְ. וּכְתִיב, (שֵׁם לב) וּבְדַבַּר הַזֶּה תֵּאֲרִיכוּ יָמִים.

מְשׁוּם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד
 מְרַצָּה בְּתַפְלוֹת הַצַּדִּיקִים
 וּמִתְעַטֵּר בְּתַפְלוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ
 שְׁאִמְרָנוּ שְׂאוֹתוֹ הַמְּלֹאךְ הַמְּמַנֶּה
 עַל תַּפְלוֹת יִשְׂרָאֵל, סַנְדֵּי"ל פּוֹן
 שְׁמוֹ, נוֹטֵל כָּל אוֹתָן תַּפְלוֹת
 וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרָה לְחַיֵּי
 הָעוֹלָמִים וּבְאֵרֹהָ, וְכֹל שְׁפָן
 תַּפְלוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְתַרְצָּה כְּהֵן, וְנַעֲשׂוֹת עֲטָרָה
 לְהַתְעַטֵּר בְּאוֹתָן תַּפְלוֹת לְקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ הוּא. וְאִם תֹּאמַר, מִחֲנֻת
 קְדוֹשִׁים הֵיוּ בָאִים עִמּוֹ, אֲזַי לְמָה
 פְּחַד? אֲלֵא צַדִּיקִים לֹא סוֹמְכִים
 עַל זְכוּתֵיהֶם, אֲלֵא עַל
 תַּפְלוֹתֵיהֶם וּבְקִשׁוֹתֵיהֶם לְרַבּוֹנָם.
 וְכֹא וְרָאָה שְׁאִמַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 תַּפְלוֹת רַבִּים עוֹלָה לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַטֵּר בְּאוֹתָהּ
 תַּפְלָה, מְשׁוּם שֶׁעוֹלָה בְּגוּוֹנִים
 רַבִּים וְנִכְלַלַת מִכַּפְּמָה צַדִּיקִים,
 וּמְשׁוּם שֶׁנִּכְלַלַת מִכַּפְּמָה גּוּוֹנִים,
 נַעֲשִׂית עֲטָרָה, וּמִנְחַת עַל רֹאשׁ
 צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְתַפְלוֹת
 הַיְחִיד אֵינָה כְּלוּלָה וְאֵינָה אֲלֵא
 בְּגוּוֹן אֶחָד, וְעַל כֵּן תַּפְלוֹת יְחִיד
 אֵינָה מִתְקַנָּת לְהַתְקַבֵּל (אֲלֵא בְּתַפְלוֹת)
 כְּתַפְלוֹת רַבִּים. וְכֹא וְרָאָה, יַעֲקֹב
 הָיָה כְּלוּל, וְעַל כֵּן תַּפְלוֹתוֹ
 הִשְׁתַּוְּקַק לָהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 מַה כְּתוּב? וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד

וַיִּצַר לוֹ.
 רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלֵּי כו)
 אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תְּמִיד וּמִקְשָׁה
 לְבוֹ יַפּוֹל בְּרַעְיָה. אֲשֶׁרִיִּיהֶם
 יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הִתְרַצָּה בְּהֶם וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת
 אֱמֶת כְּדֵי לְזַכּוֹת בְּהּ לְחַיֵּי עוֹלָם,
 שְׁפָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בְּתוֹרָה,
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עֲלָיו
 חַיִּים עֲלִיּוֹנִים וּמְכַנְּסוֹ לְחַיֵּי
 הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים ל) כִּי
 הִיא חַיִּיךְ וְאֲרִיךְ יְמִיךְ, וּכְתוּב (שֵׁם
 לב) וּבְדַבַּר הַזֶּה תֵּאֲרִיכוּ יָמִים.

חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מי שמשתדל בתורה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, משום [שהוא נחש, והוא מלאך הנות, אלא מיתתם בנשיקה, ככתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. כלומר על פי ה' והיא הנשיקה שהיא דבקות של הנפש בעקר, ואותו שמשתדל בתורה] שהתחזק בעץ החיים ולא הרפה ממנו, ולכן צדיקים שמשתדלים בתורה לא נטמא גופם [אלא הוא טהור, כמו אלהו בבית הקברות שמצאו אותו רבנו ושאלו אותו, ולא כהן הוא מרי? אמר להם, צדיקים לא טמאים במיתתם, כמו ששינונו, ביום שמת רבי במלה בהנה. כלומר שהתעסקו בו] שלא שרתה עליהם ריח טמאה.

יעקב היה עץ החיים, למה פחד, שהרי לא יכול לשלט עליו? ועוד, שהרי פתויב והנה אנכי עמך וגו', למה היה פוחד? ועוד, שהרי פתויב ויפגעו בו מלאכי אלהים, אם מחנות קדושים היו עמו, למה היה פוחד?

א"א הכל היה נאה, ויעקב לא היה רוצה לסמך על נס של הקדוש ברוך הוא, משום שחשב שאינו כדאי שהקדוש ברוך הוא יעשה לו נס, מה הטעם? משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי ולא השתדל בתורה ונשא שתי אחיות, ואף על גב שהכל נתבאר. ועם כל זה צריך לאדם לפחד תמיד ולהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא בתפלה, שכתוב אשרי אדם מפחד תמיד [ולפחד תמיד מלפני הקדוש ברוך הוא], והרי פרשנה.

בא ראה, תפלת האבות העמידו עולם, וכל בני העולם עליהם עומדים וסמוכים, ולעולם

ולעולמי עולמים לא נשפחת זכות האבות, משום שזכות האבות היא קיום של מעלה ומטה, וקיום של יעקב הוא קיום שלם יותר מכלם. ולכן בשעה שצרה לבני יעקב, הקדוש ברוך הוא

חיין בהאי עלמא וחיין בעלמא דאתי. רבי אלעזר אמר כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה על ידא

דיצר הרע, בגין (גליון דהוא נחש והוא מלאכא דמותא. אלא מיתתהון בנשיקה דכתיב (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו, כלומר על פי ה' והיא הנשיקה דהיא דביקוּתא דנפשא בעיקרא, והיא דאשתדל באורייתא) דאתתקיף באילנא דחיי ולא ארפי מניה, ובגין כן צדיקא דמשתדלי באורייתא לא מסתאבי גופא דלהון (גליון: אלא הוא דכו, כגון אלהו כבי קברי דאשכחוהו רבנו, ושאלו ליה ולאו כהן הוא מר, אמר לון צדיקא לא מסאבי במיתתהון, כמה דתנינן ביום שמת רבי במלה בהונה, כלומר דאתעסקו ביה) דלא שרא עלייהו ריח מסאבא.

יעקב אילנא דחיי הוה, אמאי דחיל, דהא לא יכול לשלטאה עלוי. ועוד דהא כתיב והנה אנכי עמך וגו', אמאי הוה דחיל. ותו דהא כתיב ויפגעו בו מלאכי אלהים. אי משריין קדישין הוו עמיה אמאי הוה דחיל. אלא כלא יאות הוה, ויעקב לא הוה בעי למסמך על ניסא דקדשא בריה הוא, בגין דחשיב דלאו איהו כדאי דקדשא בריה הוא יעביד ליה ניסא. מאי טעמא, בגין דלא פלח לאבוי ולאמיה כדקא יאות, ולא אשתדל באורייתא ונטל תרי אחיות. ואף על גב דכלא אתמר, ועם כל דא בעי ליה לבר נש למדחל תדיר ולצלאה קמי קדשא בריה הוא בצלותא. דכתיב אשרי אדם מפחד תמיד (ולמדחל תדיר קמי קדשא בריה הוא) והא אוקמוה.

תא חזי, צלותא דאבהן קיימו עלמא, וכל בני עלמא עלייהו קיימי וסמכין. לעלם ולעלמי עלמין, לא אתנשי זכותא דאבהן, בגין דזכותא דאבהן איהו קיומא דעילא

ורואה את דמות יעקב וחס על העולם, כמו שנאמר (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב"ב בוא"ו, למה בוא"ו? משום שהוא דמות של יעקב ממש.

בא ראה, כל מי שרואה את יעקב, כמי שמסתכל באספקלריה המאירה (תפארת), והרי נאמר שפייו של יעקב כפייו של אדם הראשון. אמר רבי ייסא, אני שמעתי, שכל מי שמסתכל בחלומו ורואה את יעקב מעטף במלבושי, מתוספים לו חיים.

רבי שמעון אמר, הרי נאמר שדוד המלך, עד שלא היה, לא היו לו חיים כלל, פרט לזה שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משלו, וכך היה קיומו של דוד המלך שבעים שנה היו, וקיים של אדם הראשון אלה שנה חסר שבעים. נמצאו באלה אלה שנים ראשונות אדם הראשון ודוד המלך.

פתח ואמר, (תהלים כא) חיים שאל ממך נתתה לו ארץ ימים עולם ועד. חיים שאל ממך - זה דוד המלך. שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא גן עדן, הטיל בו נשמת דוד המלך, והסתכל בו וראה שאין לו חיים משלו כלום ועומד לפניו כל היום. פיון שנברא אדם הראשון, אמר, הרי ודאי קיומו. ומאדם הראשון היו שבעים שנים שהתקיים דוד המלך בעולם.

עוד האבות השאירו לו מחייהם כל אחד ואחד. אברהם השאיר לו, וכך יעקב ויוסף. יצחק לו השאיר לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו.

יצחק לא שבק ליה כלום, בגין דדוד מלפא מסטריה קא אתא.

ותתא, וקיומא דיעקב איהו קיומא שלים יתיר מפלהו. ובגין כך בשעתא דעאקו לבנוי דיעקב, קדשא בריך הוא אחמי קמיה דיוקנא דיעקב וחיס על עלמא כמה דאת אמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב"ב בוא"ו, אמאי בוא"ו, בגין דאיהו דיוקנא דיעקב ממש.

הא חזי, כל מאן דחמי ליה ליעקב פמאן דאסתפל באספקלריא דנהרא, והא אתמר דשופריה דיעקב פשופריה דאדם קדמאה. אמר רבי ייסא, אנא שמענא דכל מאן דאסתפל בחלמיה וחמא ליה ליעקב מקסטר בקוספוי, חיינ אתוספן ליה.

רבי שמעון אמר, הא אתמר דדוד מלפא עד לא הוה, לא הוה ליה חיים כלל. בר דאדם קדמאה ירב ליה שבעין שנין מדיליה, וכך הוה קיומיה דדוד מלפא שבעין שנין הוה. וקיומא דאדם קדמאה אלה שנין חסר שבעין. אשתפחו בהני אלה שנין קדמאי, אדם הראשון ודוד מלפא.

פתח ואמר (תהלים כא) חיים שאל ממך נתתה לו ארץ ימים עולם ועד. חיים שאל ממך, דא דוד מלפא. דהא כד ברא קדשא בריך הוא גנתא דעדן אטיל ביה נשמתא דדוד מלפא, ואסתפל ביה וחמי דלית ליה חיים מדיליה כלום. וקיימא קמיה כל יומא. פיון דברא אדם הראשון אמר הא ודאי קיומיה, ומאדם קדמאה הוה שבעין שנין דאתקיים דוד מלפא בעלמא.

תו אבהן שבקו ליה מחייהון כל חד וחד, אברהם שבק ליה, וכן יעקב ויוסף.

וְדָאֵי אַבְרָהָם שָׁבַק לִיּוֹהָוָה, דְּהָוָה לִיּוֹהָוָה לְאַתְקִימָא מָאָה וְתַמְנִין שָׁנִין, וְאַתְקִימָא מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין, חֲסֵרִין חֲמִשׁ. יַעֲקֹב הָוָה לִיּוֹהָוָה לְאַתְקִימָא בְּעֹלָם כִּיּוֹמֵי דְאַבְרָהָם, וְלֹא אֶתְקִימָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעִין שָׁנִין, חֲסֵרִים תַּמְנִינָא וְעֶשְׂרִין. אֲשַׁתְּפַחֵי דְאַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב שָׁבַק לִיּוֹהָוָה מִחֵיהוֹן תְּלַתִּין וְתַלְתַּת שָׁנִין. יוֹסֵף דְאַתְקִימָא מָאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין, הָוָה לִיּוֹהָוָה לְאַתְקִימָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעִין שָׁנִין פְּיוּמֵי דְיַעֲקֹב, וְחֲסֵר מְנַהוֹן תְּלַתִּין וְשִׁבְעִין שָׁנִין. הָא שִׁבְעִין שָׁנִין דְשָׁבַק לִיּוֹהָוָה לְדוֹד מְלָפָא לְאַתְקִימָא בְּהוֹן, וּבְהוֹן אֶתְקִימָא דְדוֹד בְּכָל אִינוּן שָׁנִין דְשָׁבַק לִיּוֹהָוָה לִיּוֹהָוָה.

וְאִי תִימָא יַצְחָק אֲמַאי לָא שָׁבַק לִיּוֹהָוָה כְּהַנִּי, בְּגִין דְאִיהוּ חֲשָׁף וְדוֹד מְסִטְרָא דְחֲשָׁף קָא אֶתְא, וּמֵאֵן דְאִיהוּ בְּחֲשָׁף לִית לִיּוֹהָוָה נְהוּרָא כְּלָל וְלִית לִיּוֹהָוָה חַיִּים. וּבְגִין כֵּן לָא הוּוּ לְדוֹד חַיִּים כְּלָל. אַבְל אֵלִין דְהוּוּ לְהוֹן נְהוּרָא, נְהִירוּ לִיּוֹהָוָה לְדוֹד מְלָפָא, וּמְנַיִיהוּ אֲצִטְרִיף לְאַנְהָרָא וּלְמַהוּי לִיּוֹהָוָה חַיִּים, דְהָא מְסִטְרָא דְחֲשָׁף לִית לִיּוֹהָוָה חַיִּים כְּלָל, וְעַל דָּא לָא אֶתְא יַצְחָק בְּחוּשְׁבָנָא.

וְאִי תִימָא יוֹסֵף אֲמַאי יִתִּיר מְפֻלְהוּ. אֶלָּא וְדָאֵי יוֹסֵף בְּלַחֲדוּדֵי, כְּכֻלְהוּ בְּגִין דְאַקְרִי צְדִיק, וְדָא הוּוּ דְאַנְהִיר לְסִיְהָרָא יִתִּיר מְפֻלְהוּ. וּבְגִין כֵּן הָאֵי שָׁבַק לִיּוֹהָוָה לְדוֹד מְלָפָא יִתִּיר מְפֻלְהוּ חַיִּין, דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִיץ עַל הָאָרֶץ.

בְּא רָאָה, יַעֲקֹב, תְּפִלְתוֹ הִגְנָה עָלָיו מַעֲשׂוֹ מַשׂוּם שְׂרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִכְשָׁו אֲצִל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה תְּפִלְתוֹ לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּוּ וְלֹא סָמַף עַל זְכוּתוֹ

וְדָאֵי אַבְרָהָם שָׁבַק לִיּוֹהָוָה, דְּהָוָה לִיּוֹהָוָה לְאַתְקִימָא מָאָה וְתַמְנִין שָׁנִין, וְאַתְקִימָא מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין, חֲסֵרִין חֲמִשׁ. יַעֲקֹב הָוָה לִיּוֹהָוָה לְאַתְקִימָא בְּעֹלָם כִּיּוֹמֵי דְאַבְרָהָם, וְלֹא אֶתְקִימָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעִין שָׁנִין, חֲסֵרִים תַּמְנִינָא וְעֶשְׂרִין. אֲשַׁתְּפַחֵי דְאַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב שָׁבַק לִיּוֹהָוָה מִחֵיהוֹן תְּלַתִּין וְתַלְתַּת שָׁנִין. יוֹסֵף דְאַתְקִימָא מָאָה וְעֶשְׂרִין שָׁנִין, הָוָה לִיּוֹהָוָה לְאַתְקִימָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעִין שָׁנִין פְּיוּמֵי דְיַעֲקֹב, וְחֲסֵר מְנַהוֹן תְּלַתִּין וְשִׁבְעִין שָׁנִין. הָא שִׁבְעִין שָׁנִין דְשָׁבַק לִיּוֹהָוָה לְדוֹד מְלָפָא לְאַתְקִימָא בְּהוֹן, וּבְהוֹן אֶתְקִימָא דְדוֹד בְּכָל אִינוּן שָׁנִין דְשָׁבַק לִיּוֹהָוָה לִיּוֹהָוָה.

וְאִי תִימָא יַצְחָק אֲמַאי לָא שָׁבַק לִיּוֹהָוָה כְּהַנִּי, בְּגִין דְאִיהוּ חֲשָׁף וְדוֹד מְסִטְרָא דְחֲשָׁף קָא אֶתְא, וּמֵאֵן דְאִיהוּ בְּחֲשָׁף לִית לִיּוֹהָוָה נְהוּרָא כְּלָל וְלִית לִיּוֹהָוָה חַיִּים. וּבְגִין כֵּן לָא הוּוּ לְדוֹד חַיִּים כְּלָל. אַבְל אֵלִין דְהוּוּ לְהוֹן נְהוּרָא, נְהִירוּ לִיּוֹהָוָה לְדוֹד מְלָפָא, וּמְנַיִיהוּ אֲצִטְרִיף לְאַנְהָרָא וּלְמַהוּי לִיּוֹהָוָה חַיִּים, דְהָא מְסִטְרָא דְחֲשָׁף לִית לִיּוֹהָוָה חַיִּים כְּלָל, וְעַל דָּא לָא אֶתְא יַצְחָק בְּחוּשְׁבָנָא.

וְאִי תִימָא יוֹסֵף אֲמַאי יִתִּיר מְפֻלְהוּ. אֶלָּא וְדָאֵי יוֹסֵף בְּלַחֲדוּדֵי, כְּכֻלְהוּ בְּגִין דְאַקְרִי צְדִיק, וְדָא הוּוּ דְאַנְהִיר לְסִיְהָרָא יִתִּיר מְפֻלְהוּ. וּבְגִין כֵּן הָאֵי שָׁבַק לִיּוֹהָוָה לְדוֹד מְלָפָא יִתִּיר מְפֻלְהוּ חַיִּין, דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִיץ עַל הָאָרֶץ.

הָא חֲזִי, יַעֲקֹב צְלוּתִיה אֲגִין לִיּוֹהָוָה מַעֲשׂוֹ, בְּגִין דְבָעָא לְסִלְקָא זְכוּתִיה לְבָנוּי אַבְתְּרִיה וְלֹא לְאַפְקָא לִיּוֹהָוָה הַשְׁתָּא לְגַבִּיה דְעֲשׂוֹ. וְעַל דָּא צְלִי צְלוּתִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיף

הוא, ולא אסתמיה על זכותיה, לשיזבא ליה בגיניה:

ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. תא חזי, מה כתיב ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. אמאי לשני מחנות. בגין דאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה.

תא חזי, שכינתא לא עדיאת מאהל לאה ומאהל רחל. אמר יעקב ידענא דהא נטירו לון לאלין מן קדשא בריה הוא. מה עבד וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, אמר אם יקטיל עשו, לאלין יקטיל. אבל אלין לא מסתפינא מנייהו, בגין דשכינתא עמהון. ועל דא והיה המחנה הנשאר לפליטה. פיון דעביד האי אתקין צלותיה עלייהו, מה כתיב ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטף ולפני יי ישפך שיחו. האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אלא דוד מלכא אמר דא כד אסתפל וחקא במלי דמספנא, ואסתפל ביה כד הוה אזיל וערק מקמי חמוי אמר דא. תפלה לעני, דא היא צלותא דבעי מספנא קמי קדשא בריה הוא, ודא צלותא דאקדימת לכל צלותהון דעלמא.

בתוב הכא תפלה לעני וכתיב התם (תהלים ז) תפלה למשה איש האלהים, מה בין האי להאי. אלא דא תפלה של יד ודא תפלה של ראש, ולית לאפרשא בין האי תפלה לעני ובין תפלה למשה איש האלהים, ותרוייהו שקולין כחד.

להצילו בגללה.

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. בא ראה מה כתוב, ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. למה לשני מחנות? משום שאמר, אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. בא ראה ששכינה לא וזה מאהל לאה ומאהל רחל. אמר יעקב, ידעתי שהרי שמירה לאלה מהקדוש ברוך הוא. מה עשה? וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה. אמר, אם יהרג עשו - יהרג את אלה, אבל אלה איני פוחד מהם, משום ששכינה עמהם, ועל זה - והיה המחנה הנשאר לפליטה. פיון שעשה את זה, תקן תפלתו עליהם, מה כתוב? ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו. פסוק זה בארוהו בכמה מקומות. אלא דוד המלך אמר את זה כשהסתפל וראה בדברי העני, והסתפל בו כשהיה הולך ובורח מלפני חמוי אמר זה. תפלה לעני - זוהי תפלה שמבקש העני לפני הקדוש ברוך הוא, וזו התפלה שמקדימה את כל תפלות העולם.

בתוב כאן תפלה לעני, וכתיב שם (שם ז) תפלה למשה איש האלהים. מה בין זה לזה? אלא זו תפלה של יד, וזו תפלה של ראש, ואין להפריד בין התפלה לעני וזו ובין תפלה למשה איש האלהים, וישתיהן שקולות כאחת.

ועל זה תפלת העני מקדימה לפני הקדוש ברוך הוא מפל תפלות העולם, משום שכתוב (שם כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. בא ראה, תפלה לעני זו תפלה של יד, שהעני דבוק בעניו כמי שאין לו מעצמו כלום.

דבר אחר, תפלה - זה משה, לעני - זה דוד, כי יצטף - כשמתכסה הלכנה ומתכסה השמש ממנה, ולפני ה' ישפף שיחו - כדי להתחבר עם השמש. בא ראה, התפלה של כל בני אדם תפלה, ותפלת העני היא תפלה שעומדת לפני הקדוש ברוך הוא ושוכרת שיערים ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו. זהו שכתוב (שמות כב) והיה פי יצעק אלי ושמעתי פי חנון אני, וכתוב שמע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפף שיחו - כמי שמתרעם על דין הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי אלעזר, תפלות הצדיקים חזקה לכנסת ישראל להתעטר לפני הקדוש ברוך הוא. משום זה חביבה היא יותר לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן הקדוש ברוך הוא תאב לתפלות הצדיקים בשעה שצריך להם, משום שיודעים לרצות את רבונם.

מה כתוב ביצחק? אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האמר אלי שוב וגו'. התעטר ונקשר קשר בקשר אחד פראוי. אלהי אבי אברהם לימין, ואלהי אבי יצחק לשמאל. האמר אלי - כאן תלה הדבר להתעטר למקומו ביניכם. שוב לארצה ולמולדתך ואיטיבה עמך.

קמנתי מכל החסדים. למה היה צריך זה עם זה? אלא, אמר

ועל דא צלותא דעני אקדימת קמי קדשא בריך הוא מפל צלותין דעלמא, בגין דכתיב, (תהלים כב) פי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. תא חזי, תפלה לעני, דא תפלה של יד. דעני אתדבק במספנותיה, כמאן דלית ליה מגרמיה כלום.

דבר אחר תפלה דא משה. לעני דא דוד. פי יצטף, כד אתפסיא סיהרא ואתפסי שמשא מינה. ולפני יי ישפף שיחו, בגין לאתחברא בהדי שמשא.

תא חזי, צלותא דכל בני נשא צלותא וצלותא דמספנא איהי צלותא דקיימא קמיה דקודשא בריך הוא ותבר תרעין ופתחין ועאלת לאתקבלא קמיה דדא הוא דכתיב, (שמות כב) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתוב שמע אשמע צעקתו. ולפני יי ישפף שיחו, כמאן דמתרעם על דינוי דקדשא בריך הוא.

אמר רבי אלעזר צלותהון דצדיקיא חזקה לכנסת ישראל (דף קסט ט"ו א) לאתעטרא קמיה קדשא בריך הוא, בגין כף חביבא הוא יתיר קמיה קדשא בריך הוא. ובגין כף קדשא בריך הוא תאיב לצלותהון דצדיקיא בשעתא דאצטריך לון, בגין דידיעי לרצויי למאריהון.

מה פתיב ביה ביצחק אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב וגו', אעטר ואקשר קשורא בקשורא חד פדקא חזי. אלהי אבי אברהם לימינא, ואלהי אבי יצחק לשמאלא. האומר אלי, הכא תלי מלה לאתעטרא לאתריה בינייהו. שוב לארצה ולמולדתך ואיטיבה עמך:

קמנתי מכל החסדים, אמאי הוה אצטריך

יעקב, אתה הבטחת לי להיטיב עמי, ואני ידעתי שכל מעשיך כלם הם על תנאי, הרי אני אין בי זכות, שהרי קטנתי מפל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. וכל מה שעשית לי עד היום, לא בשביל זכותי הנה, אלא בגללך הוא שעשית לי. ואותו טוב ואמת בגללך היו, שהרי כשעברתי בתחלה, שהייתי הולך מלפני עשו, יחידי עברתי את אותו נהר, ואתה עשית עמי טוב ואמת, והרי אני עכשו עובר אותו בשני מחנות, הם שני המחנות שחלק.

עד כאן סדור השבח של רבונו. מכאן ולהבא בקש מה שצריך לו, להראות לכל בני העולם שצריך לו לאדם לסדר שבח של אדונו בתחלה, ואחר יבקש בקשותיו. שך עשה יעקב - בתחלה סדר שבחיו של קונו, ואחר שסדר השבח, אמר בקשתו שהצטרף לה.

זהו שכתוב: הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים. מכאן, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי. הצילני נא. ואם תאמר שהרי הצלתני מלכך - מיד אחי. ואם תאמר קרובים אחרים סתם נקראים אחים - מיד עשו. מה הטעם? בשביל לפרש הדבר כראוי. ואם תאמר, אני למה אצטרף? כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני. כדי להודיע דבר למעלה ולפרשו כראוי, ולא יסתרי הדבר.

ואתה אמרת היטב איטיב עמי וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מה זה ואתה? כמו שנאמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. אף כאן ואתה אמרת.

האי עם האי. אלא אמר יעקב את אבטחת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא דכל עובדך כלהו על תנאי. הא אנא לית בי זכותא דהא קטנתי מפל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יומא לאו בגין זכותאי הוה אלא בגינך הוא דעבדת לי, והוה טיבו וקשוט בגינך הוה. דהא כד עברנא בקדמיתא דהוינא אזיל מקמי דעשו, יחידי עברנא ליה ללהווא נהרא, ואנת עבדית עמי טיבו וקשוט. והא אנא השתא מעבר ליה בתרי משיריין, אינון תרין משיריין דפליג.

עד הכא סדורא דשבחא דמאריה, מכאן ולהלאה בעא מה דאצטרף ליה. לאחזאה לכל בני עלמא, דאצטרף ליה לבר נש לסדרא שבחא דמאריה בקדמיתא, ולבתר יבעי בעותיה. דהכי עבד יעקב, בקדמיתא סדר שבחא דמריה, ולבתר דסדר שבחא אמר בעותיה דאצטרף ליה.

הדא הוא דכתיב הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבא והכני אם על בנים. מכאן, מאן דצלי צלותיה דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות. הצילני נא, ואי תימא דהא שזבת לי מלכך. מיד אחי. ואי תימא קריבין אוחרנין סתם, אחין אקרין, מיד עשו. מאי טעמא, בגין לפרשא מלה כדקא יאות. ואי תימא אנא אמאי אצטרף, כי ירא אנכי אתו פן יבא והכני. בגין לאשתמודעא מלה לעילא ולפרשא לה כדקא יאות, ולא יסתים מלה:

ואתה אמרת היטב איטיב עמי וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מאי ואתה. כמה דאת אמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם, אוף הכא ואתה אמרת.

בא ראה, דוד המלך אמר, (תהלים ט) יהיו לרצון אמרי פי, אלו דברים שהתפרשו. והגיון לבי - אלו דברים נסתרים שלא יכול בן אדם לפרשם בפיו, זהו הגיון, שהוא בלב, שלא יכול להתפרש. ועל זה צריך הדבר להתפרש בפה, ודבר שתלוי בלב, והכל סוד הוא. אחד פנגד דרגה תחתונה, ואחד פנגד דרגה עליונה. דבר שהתפרש, פנגד דרגה תחתונה שהצטרף להתפרש. אותו שתלוי בלב הוא פנגד דרגה פנימית יותר, והכל הוא כאחד. ועל זה אמר יהוה לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

כמו זה אמר יעקב. בתחלה פרש הדבר פראוי, ואחר כך הסתיר הדבר שתלוי בהגיון הלב שלא צריך לפרש, שפתוב (בראשית לב) ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. כאן הוא דבר התלוי בלב שלא צריך לפרש, וכן צריך כמו שאמרנו, כדי ליחד יחוד שלם פראוי. אשרי הצדיקים שיודעים לסדר שבח רבונם פראוי ולבקש בקשתם, ולכן כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. [ס"א כתוב גם את השני גם את השלישי וגו'. שלש פעמים גם, רמו (ג"ם ראשי תבות: גואל משה. גואל מרדכי. גואל משיח) לשלש גאלות על ידי שלשה צדיקים, משה מרדכי משיח, שעתיד לנאלנו בקרוב].

ויותר יעקב לבדו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. בא ראה, פשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה בכל יום ויום מעשהו הראוי לו, והרי פרשוהו. ונתפאר, [ואם תאמר] ביום הרביעי עשה מאורות, ואז נבראה הלבנה

תא חזי, דוד מלכא אמר (תהלים ט) יהיו לרצון אמרי פי, אלין מלין דאתפרשן. והגיון לבי, אלין מלין דסתימן דלא יכיל בר נש לפרשא לון בפומיה, דא הוא הגיון דאיהו בלבא דלא יכיל לאתפרשא.

ועל דא אצטריך מלה לאתפרשא בפומא, ומלה דתליא בלבא, וכלא רזא איהו. חד לקבל דרגא תתאה, וחד לקבל דרגא עלאה. מלה דאתפרשא לקבל דרגא תתאה דאצטריך לאתפרשא. ההוא דתליא בלבא איהו לקבל דרגא פנימאה יתיר, וכלא כחדא איהו. ועל דא אמר יהוה לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

בגוונא דא אמר יעקב, בקדמיתא פריש מלה כדקא יאות, ולבתר סתים מלה דאיהי תליא בהגיונא דלבא דלא אצטריך לפרשא. דכתיב, (בראשית לב) ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. הכא איהו מלה דתליא בלבא דלא אצטריך לפרשא. וכן אצטריך כדקאמרן, בגין ליחדא יחודא שלים כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא דידעי לסדרא שבחא דמאריהון כדקא יאות ולמבעי בעותהון, ובגין פך פתיב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. [ס"א כתיב גם את השני גם את השלישי וגו', שלש פעמים גם, רמו (גליון, ג"ם ראשי תבות גואל משה גואל מרדכי גואל משיח) לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לנאלנו בקרוב]:

ויותר יעקב לבדו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא עבד בכל יומא ויומא (דף קסט ע"ב) עבדתייה דאתחזי ליה והא אוקמוהו. ואתמר, (ד"א ל"ג ואי תימא) פיומא

חסרה, אור שהקטינה עצמה, ומשום שהיא מארת חסר וא"ו, נתן מקום לשלט פל הרוחות והשדים ורוחות סערה ומזיקים וכל רוחות הטמאה.

בלם עולים ומשוטטים בעולם להסוות, ונתמנו במקומות חרבים ובשדות חזקים ובמדברות חרבים, וכלם מצד רוח הטמאה. והרי נתבאר שהרי רוח הטמאה באה שבאה מנחש העקלתון, הוא רוח טמאה ממש, והוא התמנה בעולם להסוות בן אדם אליו, ועל זה יצר הרע שולט בעולם. והוא התמנה אצל בני אדם ונמצא עמם, ובעקמומיות ובתחבולות בא אליהם להסוותם מדרכי הקדוש ברופך הוא. כמו שהסטה את אדם הראשון וגרם מות לכל העולם, כך גם מסטה בני אדם וגורם להם להטמא.

ומי שבא להטמא, מושך עליו אותו רוח טמאה ונדבק עמו. וכמה הם שמזמנים לטמא אותו, ומטמאים אותו והוא טמא, ומטמאים אותו בעולם הזה ובאותו עולם, והרי נתבאר.

ובשעה שבא בן אדם להטהר, אותו רוח טמאה נכפה לפניו ולא יכול לשלט עליו, ואז כתוב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. אמר [כשאמר] רבי יוסי, לא תאנה אליך רעה - זו לילית. ונגע לא יקרב באהלך - אלו שאר מזיקים, והרי פרשוה ונתבאר.

רבי אלעזר אמר, הרי אמרנו שלא יצא אדם יחידי בלילה, וכל שפן פשה לבנה נבראה והיתה חסרה, ובארה שהרי אז רוח טמאה שולטת, וזוהי רוח רעה. מי רעה?

רביעאה עבד נהורין. וכדין אתברי סיהרא חסר, נהורא דאזעירת גרמה, ובגין דאיהי מארת חסר וא"ו, אתיהיב דוכתא לשלטאה כל רוחין ושדין ועלעולין ומזיקין וכל רוחי מסאבי.

בלהו סלקין ושאטין בעלמא לאסטאה, ואתמנון בדוכתי דאתחריבו, ובחקלין תקיפין ובמדברין חריבין. וכלהו מסטרי רוח מסאבא. והא אתמר דהא רוח מסאבא דאתיא מנחש עקימאה איהו רוח מסאבא ממש. ואיהו אתמנא בעלמא לאסטאה בר נש לגביה, ועל דא יצר הרע שליט בעלמא.

ואיהו אתמני לגביהו דבני נשא ואשתפח עמהון. ובעקימו ובתסקופין אתי לגביהו לאסטאה לון מארחוי קדשא בריך הוא, כמה דאסטי לאדם קדמאה וגרים מותא לכל עלמא, הכי נמי אסטי להו לבני נשא וגרים לון לאסתאבא.

ומאן דאתי לאסתאבא איהו משיך עליה ההוא רוח מסאבא ואתדביק בהדיה, וכמה אינון דזמינין לסאבא ליה ומסאבין ליה, ואיהו מסאב, וסאבין ליה בהאי עלמא ובההוא עלמא והא אתמר.

ובשעתא דאתי בר נש לאתדכאה, ההוא רוח מסאבא אתכפייא קמיה ולא

יכיל לשלטאה עלוי, וכדין כתיב, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. אמר (ס"א בדאמר) רבי יוסי לא תאנה אליך רעה, דא לילית, ונגע לא יקרב באהלך, אליון שאר מזיקין, והא אוקמוה ואתמר.

רבי אלעזר אמר הא אמרן דלא יפוק בר נש יחידאה בליליא, וכל שפן

זֶה נַחַש הָרַע, וְנִגְעַע זֶהוּ מִי שְׂרוּכָב
עַל הַנַּחֲשׁ. רָעָה וְנִגְעַע הֵם כְּאַחַד.
וְאִף עַל גֵּב שִׁשְׁנֵינוּ שֶׁנִּגְעַע אֵלָיו נִגְעֵי
בְּנֵי אָדָם שִׁיִּצְאוּ מֵאָדָם, שֶׁהָרִי כָל
אוֹתָן שָׁנִים שֶׁלֹּא קָרַב אָדָם
לְאַשְׁתּוֹ, רוּחוֹת טְמֵאָה הֵיוּ בָאוֹת
וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ וּמוֹלִידוֹת מִמֶּנּוּ,
וְאֵלֶּה נִקְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

וְהָרִי נֹאמֵר, שֶׁשֶּׁשְׁבָן אָדָם בְּחִלּוּמוֹ
וְלֹא שׁוֹלֵט בְּגוּפוֹ וְהַגּוֹף שׁוֹכֵף,
רוּחַ טְמֵאָה בָּאָה וְשׁוֹרָה עָלָיו,
וְלִפְעָמִים רוּחוֹת נִקְבוֹת טְמֵאוֹת
בָּאוֹת וְקָרְבוֹת אֵלָיו וּמוֹשְׁכוֹת
אוֹתוֹ אֲלֵיהֶן וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ,
וּמוֹלִידוֹת אַחַר כֵּף רוּחוֹת וּמִזִּיקִים
[נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם], וְלִפְעָמִים
נִרְאִים כְּמֵרֵאָה בְּנֵי אָדָם, פָּרֵט לְזֶה
שְׂאִין לָהֶם שְׁעֵרוֹת בְּרֵאשׁ.

וּבבב' יֵשׁ לְאָדָם לְהִשְׁמַר מִלִּפְנֵיהֶם
כְּדֵי שִׁילֵף בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא
יִטְמָא עִמָּם, שֶׁהָרִי אֵין לָךְ מִי
שִׁישֵׁן כְּלִילָה בְּמִטָּתוֹ וְלֹא טוֹעֵם
טַעַם מוֹת וְיוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ,
וְכִינֵן שֶׁנִּשְׁאַר הַגּוֹף בְּלִי נִשְׁמָה
קְדוּשָׁה, רוּחַ טְמֵאָה זְמִינָה וְשׁוֹרָה
עָלָיו וְנִטְמָא. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ דְּכַר,
שְׂאִין לְאָדָם לְהַעֲבִיר יָדָיו עַל עֵינָיו
בְּבִקּוּר, מִשׁוּם שֶׁהָרִי רוּחַ טְמֵאָה
שׁוֹרָה עָלֵיהֶם, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

בֵּא רֵאָה שֶׁהָרִי יַעֲקֹב, אִף עַל גֵּב
שֶׁנִּשְׁאַב עַל יָדָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא,
מִשׁוּם שֶׁנִּשְׁאַר לְבָדוֹ, רוּחַ אַחֲרַת
נוֹעֲדָה לְהַזְדַּוֵּג עִמּוֹ.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּא רֵאָה מַה
כְּתוּב בּוֹ בְּבַלְעָם הַרְשָׁע, וַיִּלְךְ
שְׁפִי. מַהוּ שְׁפִי? יַחֲדִידִי, כְּמוֹ
שֶׁנִּשְׁאַר שְׁפִיפוֹן עָלֵי אֶרֶץ. כְּנֹחַשׁ
הַזֶּה שֶׁהוֹלֵךְ יַחֲדִידִי וְאוֹרֵב עַל
דְּרָכִים וְשִׁבְלִים, כֵּף גַּם בְּלַעַם
הֵיזָה הוֹלֵךְ יַחֲדִידִי. מַה הַטַּעַם? כְּדֵי
לְהַמְשִׁיף עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה. שֶׁכָּל
מִי שֶׁהוֹלֵךְ יַחֲדִידִי בְּזִמְנֵים יְדוּעִים

בְּזִמְנָא דְּסִיְהָרָא אַתְּבְּרִיאַת וְהוּוּה חֲסֵרָה,
וְאוּקְמוּהָ. דְּהָא כְּדִין רוּחָא מְסֵאָבָא שְׁלֵטָא,
וְדָא הוּא רוּחַ רָעָה, מֵאֵן רָעָה, דָּא חוּיָא
בִישָׂא. וְנִגְעַע, דָּא הוּא מֵאֵן דְּרָכִיב עַל חוּיָא.
רָעָה וְנִגְעַע כְּחָדָא אֵינּוּן.

וְאִף עַל גֵּב דְּתַנִּינֵן, דְּנִגְעַע, אֲלִין נִגְעֵי בְּנֵי
אָדָם דְּנִפְקוּ מֵאָדָם. דְּהָא כָּל אֵינּוּן
שְׁנִין דְּלֹא קָרִיב אָדָם עִם אַתְתֵּיהּ, רוּחֵי
מְסֵאָבֵי הוּוּ קָא אַתְיִין וּמִתְחַמְּמֵן מִגְּמִיהָ
וְאוּלִידֵן מִגְּמִיהָ וְהֵי אַקְרוּן נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

וְהָא אַתְמַר, דְּכַד בַּר נֶשׁ בְּחַלְמִיהָ וְלֹא
שְׁלִיט בְּגוּפִיהָ וְגוּפָא אֲשַׁתְּפַךְ, רוּחַ
מְסֵאָבָא אַתְיָא וְשְׂרִיא עָלֵיהּ. וְאִית זְמַנִּין
דְּרוּחֵי נוּקְבִין מְסֵאָבִין אַתְיִין וְקָרְבֵן בְּהַדִּיָּה,
וּמִשְׁכִּין לִיהָ בְּהַדִּיָּהוּ וּמִתְחַמְּמֵן מִגְּמִיהָ,
וְאוּלִידוֹ לְבַתֵּר רוּחִין וּמִזִּיקִין [נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם נ"א
כְּנוּנָא בְּנֵי נִשְׂאָא]. וְלִזְמַנִּין אַתְחַזְיִין כְּחִיזוֹ בְּנֵי נִשְׂאָא
בַּר דְּלִית לוֹן שְׁעָרֵי בְּרִישָׂא.

וּבבב'ֵא אִית לִיהָ לְבַר נֶשׁ לְאַסְתְּמָרָא
מִקְמִיָּהוּ, בְּגִין דִּיהֵף בְּאַרְחֵי
דְּאוּרִיָּתָא וְלֹא יִסְתַּאֵב בְּהַדִּיָּהוּ. דְּהָא לִית
לָךְ מֵאֵן דְּנָאִים בְּלִילָא בְּעַרְסִיָּה, דְּלֹא טַעִים
טַעֲמָא דְּמוֹתָא וְנִפְקַת נִשְׁמַתִּיהָ מִגְּמִיהָ. וְכִינֵן
דְּאַשְׁתָּאֵר גּוּפָא בְּלֹא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׂא, רוּחַ
מְסֵאָבָא זְמִין וְשְׂרִיא עָלֵיהָ וְאַסְתַּאֵב. וְהָא
אוּקְמִנָא מְלָה, דְּלִית לִיהָ לְבַר נֶשׁ לְאַעֲבָרָא
יְדוּי עַל עֵינָיו בְּצַפְרָא. בְּגִין דְּהָא רוּחָא
מְסֵאָבָא שְׂרִיא עָלֵיהּ וְכוּ' וְהָא אַתְמַר.

תָּא חֲזִי, דְּהָא יַעֲקֹב אִף עַל גֵּב דְּאַתְרַחִים
קְמִיָּה קְדִישָׂא בְּרִיף הוּא, בְּגִין דְּאַשְׁתָּאֵר
בְּלַחֲדוּדִי, רוּחָא אַחֲרָא הוּוּה זְמִין לְאַזְדַּוּוּגָא
בְּהַדִּיָּה.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב בֵּיהּ בְּהָהוּא רָשַׁע דְּבַלְעָם, וַיִּלְךְ

אָפּלוּ בַעִיר בְּמִקּוֹמוֹת יְדוּעִים,
מוֹשֵׁף עֲלֵיו רוּחַ טְמֵאָה.

רַבֵּן בְּכָל זְמַן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי
בַּדֶּרֶךְ וּבַעִיר, אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׁבִי
אָדָם הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים וְנִמְצְאִים
שָׁם, וְעַל פֶּן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי
בַּלַּיְלָה, הוֹאִיל וּבְגִי אָדָם לֹא
נִמְצְאִים, וְהִינּוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא תִלֵּן
נִבְלָתוֹ, שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיק גּוֹף מֵת בְּלִי
רוּחַ עַל הָאָרֶץ בַּלַּיְלָה. מִשּׁוֹם כֵּן
אוֹתוֹ בַּלְעָם הִרְשַׁע הָיָה הוֹלֵךְ
יְחִידִי כְּנֹחֵשׁ הַזֶּה, כִּמּוֹ שְׁבָאֲרוֹהוּ.
וַיֹּאבֵק אִישׁ עֲמוֹ. מַה זֶה וַיֹּאבֵק?

[וְשֹׁמֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן ל׳, מִלְּפָד שֶׁהָעוֹלָם אָבָק
בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד. כְּתוּב כִּי כִּי בְּהֶאֱבָקוּ עֲמוֹ,
(כְּתוּב נַחֲמוֹם א) אָבָק רַגְלָיו, וְאוֹתוֹ מִלֵּאֵךְ שָׂרוּ שֶׁל
עֵשׂוּ הָיָה, וְהוּא סְמָאֵל לְכֹן דִּינוֹ הוּא שֶׁהָעוֹלָם אָבָק
רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד, שֶׁהוּא מִקּוֹם הַמְּשֻׁפָּט]. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, מִן אָבָק. אָבָק טָפַל
לְעֶפֶר. מַה בֵּין עֶפֶר לְאָבָק? זֶה
אָבָק שֶׁנִּשְׁפָּאֵר מִהָאֵשׁ וְלֹא עוֹשֶׂה
פְּרוֹת [בְּעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, עֶפֶר שֶׁכָּל
הַפְּרוֹת יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא כָּלֵל
שֶׁלְּמַעֲלָה וּמִטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן, מַה זֶה
מִקִּים מַעֲפָר דָּל? אָמַר לוֹ,
כְּמִשְׁמַעוֹ, אָבָל בְּגוֹן זֶה מִקִּים
מַעֲפָר דָּל מִשּׁוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַעֲצָמוֹ
כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר יֵצֵא דָל שֶׁאֵין
בוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר כָּל הַפְּרוֹת
וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְבוֹ
נַעֲשִׂים כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כִּמּוֹ
שְׁכַתוֹב (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר
וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.

וְשִׁנְיָנוּ, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר - אָפּלוּ
גִּלְגָּל חֲמָה, אָבָל אָבָק לֹא עוֹשֶׂה

מִגְרָמִיָּה כְּלוּם, וּמֵהֵיוּא עֶפְרָא נָפַק דָּל דְּלִית לִיהּ כְּלוּם, וּמֵהֵיוּא עֶפֶר
כָּל אֵיבִין וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא נְפָקִי מִנִּיהּ וּבִיָּה אֲתַעְבִּידוּ כָּל עוֹבְדֵי דְּעֵלְמָא
כְּמָה דְּכְתִיב, (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.

וְתַנְיָנָן הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְאֵפִילוּ גִלְגָּל חֲמָה. אָבָל אָבָק לֹא עֹבֵד פִּירִין
וְאֵיבִין (לְעֵלְמָא) לְעֵלְמִין, וּבְגִין כֵּן וַיֹּאבֵק אִישׁ, דְּאֲתִיָּא בְּהֵיוּא אָבָק

שְׁפִי, מֵהוּ שְׁפִי, יְחִידָאִי. כְּמָה דְּאֲתָּ אָמַר
שְׁפִיפּוֹן עֲלֵי אֲרַח, כְּמָה חוּיָא דְּאֲזִיל יְחִידָאִי
וְכַמִּין עֲלֵי אֲרַחִין וּשְׁבִילִין. הֵכִי נָמִי בַלְעָם
הָוָה אֲזִיל יְחִידָאִי. מָאִי טַעֲמָא בְּגִין
לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסֻאָבָא. דְּכָל מָאן
דְּאֲזִיל יְחִידָאִי בְּזַמְנִין יְדִיעֵן, אָפִילוּ בְּמֵתָא,
בְּאַתְרֵין יְדִיעֵן מְשִׁיף עֲלֵיהּ רוּחָא מְסֻאָבָא.

בְּגִין כֵּן, בְּכָל זְמַנָּא לֹא יִהְיֶה בַר נֶשׁ יְחִידָאִי
בְּאַרְחָא בְּמֵתָא אֲלֵא בְּאַתְרֵי דְּבְגֵי נְשָׂא
אֲזִילִין וְתַבִּין וּמִשְׁתַּפְּחִין תַּמָּן, וְעַל דָּא לֹא
יִהְיֶה בַר נֶשׁ יְחִידָאִי בְּלִילְיָא הוֹאִיל וּבְגֵי נְשָׂא
לֹא מִשְׁתַּפְּחִי, וְהֵינּוּ טַעֲמָא דְּלֹא תִלֵּן
נִבְלָתוֹ. (דף קע ע"א) דְּלֹא לְקִימָא גּוּפָא מֵיָתָא
בְּלֹא רוּחָא עַל אֲרַעָא בְּלִילְיָא. בְּגִין כֵּן הָהוּא
רְשָׁע דְּבַלְעָם הָוָה אֲזִיל יְחִידָאִי כְּמָה נְחֹשׁ
כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וַיֹּאבֵק אִישׁ עֲמוֹ, מָאִי וַיֹּאבֵק. (גליון דְּאָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן ל׳, מִלְּפָד דְּסִלְקוּ אָבָק בְּרַגְלֵיהוֹן עַד כְּרַסֵּי וְקִרָא.
כְּתִיב הִקָּא בְּהֶאֱבָקוּ עֲמוֹ, וְכְתִיב (נַחֲמוֹם א) אָבָק רַגְלָיו, וְהוּא מִלֵּאֵךְ שָׂרוּ
שֶׁל עֵשׂוּ הָיָה, וְאִיהוּ סְמָאֵל. בְּגִין כֵּן, דִּינוֹ הוּא שֶׁהָעוֹלָם אָבָק דְּרַגְלָיו עַד כִּסֵּא
הַקְּבוּד, שֶׁהוּא מִקּוֹם הַמְּשֻׁפָּט). רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִן
אָבָק. אָבָק טָפַל לְעֶפֶר, מַה בֵּין עֶפֶר לְאָבָק.
דָּא אָבָק דְּאֲשַׁתָּאֵר מִן נוּרָא וְלֹא עֵבֵד אֵיבִין
(לְעֵלְמָא) לְעֵלְמִין. עֶפֶר דְּכָל אֵיבִין נְפָקִי מִנִּיהּ
וְאִיהוּ כָּלְלָא בְּעִילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵי הֵכִי מָאִי (שְׁמוּאֵל א ב) מִקִּים
מַעֲפָר דָּל. אָמַר לִיהּ כְּמִשְׁמַעוֹ, אָבָל
כְּמָה גְּוֹנָא מִקִּים מַעֲפָר דָּל, בְּגִין דְּלִית לִיהּ
מִגְרָמִיָּה כְּלוּם, וּמֵהֵיוּא עֶפְרָא נָפַק דָּל דְּלִית לִיהּ כְּלוּם, וּמֵהֵיוּא עֶפֶר
כָּל אֵיבִין וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא נְפָקִי מִנִּיהּ וּבִיָּה אֲתַעְבִּידוּ כָּל עוֹבְדֵי דְּעֵלְמָא
כְּמָה דְּכְתִיב, (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.
וְתַנְיָנָן הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְאֵפִילוּ גִלְגָּל חֲמָה. אָבָל אָבָק לֹא עֹבֵד פִּירִין
וְאֵיבִין (לְעֵלְמָא) לְעֵלְמִין, וּבְגִין כֵּן וַיֹּאבֵק אִישׁ, דְּאֲתִיָּא בְּהֵיוּא אָבָק

וּרְכִיב עָלֶיהָ, בְּגִין לְקַטְרְגָא לִיה לִיעֻקְבּ.
 עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, דְּאֵתְעֵבֵר שׁוֹלְטָנוּתִיהָ
 וְאֵתְחַלֵּף. וְכֹף הוּא לְזַמְנָא דְאַתִּי, בְּגִין
 דְּגִלוּתָא הַשְּׁתָא כְּלִילִיא דְמִיא, וְאִיהוּ לִילִיא.
 וְשִׁלְטָא הַהוּא אָבֶק עַל יִשְׂרָאֵל וְאִינוּן שְׂכִיבֵי
 לְעַפְרָא (אֶחָרָא), עַד דִּי־סִתְלַק נְהוּרָא וְיִתְנַהֵר
 יִמְמָא. וְכַדִּין יִשְׁלֹטוּן יִשְׂרָאֵל וְלַהּוֹן יִתְיַהֵיב
 מְלָכוּתָא דְאִינוּן קְדִישֵׁי עֲלִיוֹנִין. כְּמָה דְאַתְּ
 אָמַר, (דְּנִיאל ז') וּמְלָכוּתָא וְשִׁלְטָא וּרְבוּתָא דִּי
 מְלָכוֹת תַּחֲוֹת פֶּל שְׁמִיא יְהִיבֵת לְעַם קְדִישֵׁי
 עֲלִיוֹנִין מְלָכוּתָהּ מְלָכוֹת עֲלֵם וְכֹל שִׁלְטָנוּיָא
 לָהּ יִפְלַחוּן וְיִשְׁתַּמְעוּן:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. רַבִּי יְהוּדָה
 פִּתַּח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ
 שָׁחַר יָפָה כְּלַבְנָה בְּרָה כַחֲמָה אֵימָה פְּנֵדְגָלוֹת.
 הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ וְאִתְמַר, אָבֵל מִי זֹאת
 הַנְּשַׁקְפָה, אֵלִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל בְּזַמְנָא דְקִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לֹון וְיַפִּיק לֹון מִן גְּלוּתָא. כְּדִין
 יִפְתַּח לֹון פִּתְחָא דְנְהוּרָא (דְּהִיא) דְקִיק זְעִיר.
 וּלְבַתֵּר פִּתְחָא אַחֲרֵינָא דְאִיהוּ רַב מִינֵיהּ, עַד
 דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לֹון תַּרְעִין עֲלֵאִין
 פְּתִיחִין לְאַרְבַּע רוּחֵי עֲלָמָא.

וְכֵן פֶּל מַה דְעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
 וּלְצַדִּיקֵינָא דִּי בְהוּ, הָכִי כְלָהוּ וְלֹא
 בְּזַמְנָא חָדָא. לְבַר נֶשׁ דְּאִתְיַהֵיב בְּחִשׁוּכָא
 וְדִיּוּרִיָּה הָוָה בְּחִשׁוּכָא תְדִיר, פֶּד יִבְעוּן
 לְאַנְהָרָא לִיה, בְּעֵינִין לְאַפְתָּחָא לִיה נְהוּרָא
 זְעִירָתָא כְּעֵינָא דְמַחְטָא, וּלְבַתֵּר רַב מִגִּיָּה,
 וְכַדִּין בְּכֹל זַמְנָא עַד דִּינְהַרְוֹן לִיה פֶּל נְהוּרָא
 כְּדָקָא יֵאוּת.

כֹּף אֵינוּן יִשְׂרָאֵל כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שְׁמוֹת כג)
 מְעַט מְעַט אֲגַרְשְׁנוּ מִפְּנֵיךָ עַד אֲשֶׁר

פְּרוּת וְנִצְנִים [לְעוֹלָם] לְעוֹלָמִים,
 וּמִשׁוּם כֹּף וַיֹּאבֵק אִישׁ, שְׂבָא
 בְּאוּתוֹ אָבֶק וְרַכְבַּ עָלָיו כְּדִי
 לְקַטְרְגָא לִיעֻקְבּ.

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, שְׁנַעֲבֵר שְׁלֹטוֹנוֹ
 וְהֵתְחַלֵּף. וְכֹף הוּא לְעֵתִיד לְבָא,
 מִשׁוּם שְׁהֵגְלוֹת עֲכָשׁוּ דוּמָה
 לְלִילָה, וְהִיא לִילָה, וְשׁוֹלֵט אוּתוֹ
 אָבֶק עַל יִשְׂרָאֵל וְהֵם שׁוֹכְבִים
 לְעַפְרָא (אֶחָרָא), עַד שְׁיַעֲלֵה הָאוּר
 וַיֵּאִיר הַיּוֹם, וְאֵז יִשְׁלֹטוּ יִשְׂרָאֵל,
 וְלָהֶם תַּנְתָּן הַמְּלָכוֹת, שְׁהֵם
 קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
 (דְּנִיאל ו') וּמְלָכוֹת וְשִׁלְטוֹן וְגִדְלָה
 שְׁמוּלְכַת תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם תַּנְתָּן
 לְעַם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים. מְלָכוֹתוֹ
 מְלָכוֹת עוֹלָם, וְכֹל הַשְּׁלִיטִים לוֹ
 יַעֲבְדוּ וְיִשְׁמְעוּ.

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר
 וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם
 בְּרַכְתָּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר,
 (שִׁיר ו') מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שָׁחַר
 יָפָה כְּלַבְנָה בְּרָה כַחֲמָה יָפָה
 פְּנֵדְגָלוֹת. פְּסוּק זֶה פְּרֻשׁוֹהוּ
 וְנִתְבָּאֵר. אָבֵל מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה -
 אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל, בְּזַמֵּן שְׁהַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא יֹקִים אוֹתָם וַיּוֹצִיאֵם
 מִן הַגְּלוּת, אֵז יִפְתַּח לָהֶם פִּתַּח
 שֶׁל אוּר [שְׁהוּא] דְקִיק קֶטֶן, וְאַחַר
 כֹּף פִּתַּח אַחַר שְׁהוּא גְּדוֹל מִמֶּנּוּ,
 עַד שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח
 לָהֶם שְׁעָרִים עֲלִיוֹנִים פְּתוּחִים
 לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.

וְכֵן פֶּל מַה שְׁעֵשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְיִשְׂרָאֵל וּלְצַדִּיקִים שְׂבָהֶם,
 כֹּף כֹּלָם וְלֹא בְּזַמֵּן אַחַד. לְאָדָם
 שְׁנַתָּן בַּחֲשָׁךְ וְדִיּוּרוֹ הִיָּה תְּמִיד
 בַּחֲשָׁךְ, כְּשִׁירְצוֹ לְהֵאִיר לוֹ,
 צְרִיכִים לְפִתַּח לוֹ אוּר קֶטֶן כְּעֵין
 הַמַּחְטָא, וְאַחַר כֹּף גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכֹף
 בְּכֹל פְּעַם עַד שְׁיֵאִירוּ לוֹ פֶּל
 הָאוּר כְּרָאוּי.

כֹּף הֵם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
 (שְׁמוֹת כג) מְעַט מְעַט אֲגַרְשְׁנוּ

תַּפְרָה וְגו'. וְכֵן לְמֵאן דְּאִתִּי אֶסְוֹתָא לָאו אִיהוּ בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, אֶלָּא זְעִיר זְעִיר עַד דִּיתַתְקַף. אֲבָל לְעֵשׂוּ לָאו הָכִי, אֶלָּא בְּזַמְנָא חֲדָא נְהִיר לִיה וְאִתְאַבִּיד מִנִּיה זְעִיר זְעִיר. (וְלִזְמַנָּא דְּאִתִּי לְאוֹמֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת בּוֹכְבִּים וּמְזֻלֹת (ישעיה מב) י' כַּנְבוֹד יצא) עַד דִּיתַתְקַפוּן יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁיַעֲזוּן (וישבו) לִיה מִפְּלָא, מַעְלָמָא דִּין וּמַעְלָמָא דְּאִתִּי. וּבְגִין דְּנְהִיר בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, הָוֵה לִיה שְׁעִיאוּ מִפְּלָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נְהוֹרָא דְּלְהוֹן זְעִיר זְעִיר, עַד דִּיתַתְקַפוּן וַיִּנְהִיר לוֹן קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלְמִין.

וּבְרָא שְׁאֵלִי לוֹן וְאֶמְרִי מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר, אִיהוּ קַדְרוּתָא דְּצַפְרָא, וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דְּקִיק. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלַבְנָה, בְּגִין דְּסִיְהָרָא נְהוֹרָא דִּילָה נְהִיר יִתִּיר מִשְׁחַר. וּלְבַתֵּר בְּרָה כַחְמָה, בְּגִין דְּנְהוֹרִיָּה תַקִּיף וְנְהִיר יִתִּיר מִסִּיְהָרָא. וּלְבַתֵּר אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת, תַקִּיפָא בְּנְהוֹרָא תַקִּיף כְּדָקָא יְאוּת.

הָא חֲזִי, בְּעוֹד דְּאִתְחַשְׁף יִמְמָא וְאִתְפַּסְיָא נְהוֹרָא וְאִתִּי צַפְרָא, יִתְנַהִיר בְּקַדְמִיתָא זְעִיר זְעִיר עַד דִּיתַרְפִּי נְהוֹרָא כְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא כִּיּוֹן דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר לְאַנְהָרָא לָה לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יִתְנַהִיר בְּקַדְמִיתָא כְּמוֹ שְׁחַר דְּאִתִּי אוּכְמָא. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלַבְנָה, וּלְבַתֵּר בְּרָה כַחְמָה. וּלְבַתֵּר אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת כְּמָה דְּאִתְמַר. (דף קע ע"ב)

וְהָא חֲזִי, כִּיּוֹן דְּאִסְתְּלִיק צַפְרָא, דְּהָא לָא כְּתִיב כִּי בָא הַשְׁחַר אֶלָּא כִּי עָלָה, דְּהָא בְּזַמְנָא כִּי בָא הַשְׁחַר, כְּדִין אִתְתַּקַּף הֵהוּא מִמְנָא וְאִפִּישׁ לִיה לִיעֶקֶב. בְּגִין דְּהֵהוּא מִמְנָא אִפִּישׁ לִיעֶקֶב לְמִיָּהב תַקִּיפוּ לְאִתְתַּקַּפָּא לְעֵשׂוּ.

וְכֵן סְלִיק הֵהוּא אוּכְמָא דְּשְׁחַר וְאִתְחַזִּי אִתָּא

מִפְּנִיךְ עַד אֲשֶׁר תַּפְרָה וְגו'. וְכֵן לְמִי שְׁהוּא בָּא לְהַרְפָּא, אִינוּ בְּשַׁעְתָּא אַחַת, אֶלָּא מְעַט מְעַט עַד שְׁיִתְחַזֵּק. אֲבָל לְעֵשׂוּ לָאו כֵּן, אֶלָּא בְּפַעַם אַחַת מְאִיר לוֹ, וְנֶאֱבַד מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט (ולתמיד לבא לְאוֹמֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת יְרָה (ישעיה מב) ה' כַּנְבוֹד יצא) עַד שְׁיִתְחַזֵּקוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְדוּ (וישבו) אוֹתוֹ מִהַפְּלָא, מִהַעוֹלָם הַזֶּה וּמִהַעוֹלָם הַבָּא. וּמִשׁוּם שְׁמֵאִיר בְּשַׁעְתָּא אַחַת, יִהְיֶה לוֹ הַשְׁמָדָה מִהַפְּלָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אוֹר שְׁלָהֶם מְעַט מְעַט, עַד שְׁיִתְחַזֵּקוּ, וַיֵּאִיר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.

וּבְכֶם שׂוֹאֲלִים אוֹתָם וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר, זוּהִי קַדְרוּת הַבְּקָר, וְזֶהוּ אוֹר דְּקִיק. וְאַחַר יָפָה כְּלַבְנָה, מִשׁוּם שְׁהַלְבְּנָה, הָאוֹר שְׁלָה מְאִיר יוֹתֵר מִשְׁחַר. וְאַחַר בְּרָה כַחְמָה, מִשׁוּם שְׁאוּרָה חֲזָק וּמְאִיר יוֹתֵר מִהַלְבְּנָה. וְאַחַר כֵּן אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת, חֲזָקָה בְּאוֹר חֲזָק כְּרָאוּי.

בָּא רָאָה, בְּעוֹד שְׁנַחֲשַׁף הַיּוֹם וּמִתְפַּסָּה הָאוֹר וּבָא הַבְּקָר, יוֹאֵר בְּתַחֲלָה מְעַט מְעַט עַד שְׁיִתְרַבָּה הָאוֹר כְּרָאוּי. שְׁהִרִי כִּיּוֹן שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְעוֹרֵר לְהֵאִיר לָה לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יֵאִיר בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁחַר, שְׁהוּא שְׁחַר, וְאַחַר כֵּן יָפָה כְּלַבְנָה, וְאַחַר כֵּן בְּרָה כַחְמָה, וְאַחַר כֵּן אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת, כְּמוֹ שְׁנַחֲפָאָר.

וּבָא רָאָה, כִּיּוֹן שְׁעוּלָה הַבְּקָר, שְׁהִרִי לָא כְּתוּב כִּי בָא הַשְׁחַר, אֶלָּא כִּי עָלָה, שְׁהִרִי בְּזַמֵּן כִּי בָא הַשְׁחַר, אִזְּ הַתְּחַזֵּק אוֹתוֹ מִמְנָה וְהִפִּישׁ אֶת יַעֲקֹב, מִשׁוּם שְׁאוּתוֹ מִמְנָה הִפִּישׁ אֶת יַעֲקֹב לְתַת כַּח לְהַתְּחַזֵּק לְעֵשׂוּ.

וּבְשַׁעְרָה אוֹתוֹ שְׁחַר שֶׁל שְׁחַר וְנִרְאָה, בָּא הָאוֹר וְהַתְּחַזֵּק יַעֲקֹב,

שְׁהָרִי אֲזֵה הַגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִיזוֹת מוֹאֵר, מַה כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֵבֶר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהָרִי אֲזֵה הַזְמַן לְהִיזוֹת מוֹאֵר.

וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. אֲזֵה הוּא רְמֵז, שְׁהָרִי בַעֲדֵי שִׁשְׁרָאֵל בְּגִלוֹת וּסְבָלִים כַּאֲבִים וְצַעַר וְכַמָּה רַעוּת, כְּשֶׁמֵאִיר לָהֶם הַיּוֹם וַיָּבִיא לָהֶם מְנוּחָה, אֲזֵה יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאָבוּ בַעֲצָמוֹתֵיהֶם מִכַּמָּה רַעוּת וְצַעַר שֶׁסָּבְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם כִּף וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁאוֹתוֹ זְמַן הַמְּנוּחָה, וְאֲזֵה הוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ, כּוֹאֵב וּמְצַעַר עֲצָמוֹ עַל מַה שֶּׁעֵבֶר.

וְהוּא, כְּשֶׁעוֹלָה קְדֵרוֹת הַשָּׁחַר, אֲזֵה מִתְחַזֵּק וְנֶאֱחָז בּוֹ, שְׁהָרִי נֶחְלָשׁ כַּחוֹ, שְׁאִין לוֹ שְׁלוֹטוֹן אֲלָא בְּלִילָה, וַיַּעֲקֹב שְׁלוֹטוֹנוֹ בְּיוֹם. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁהָרִי אֲנִי בְּרִשׁוֹתָךְ עוֹמֵד, וְהָרִי נִתְבָּאָר וּפְרָשׁוּהוּ.

ועל כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש וגו', כי נגע בכף ירך ועקב בגיד הנפש. שאפילו בהנאה אכור, ואפילו לתת אותו לבלב. ולמה נקרא גיד הנפש? כלומר, גיד שהוא משכיח את בני האדם מעבודת רבונו, ושם רובץ הוצר הרע.

וכיון שנרדף עם יעקב, לא מצא מקום שיכול להתגבר על יעקב, משום שקל איברי הנוף סינו ליעקב, וכלם היו חנוקים ולא היתה בהם חלשה. מה עשה? ונגע בכף ירכו בגיד הנפש, במינו של יצר הרע שהוא מינו למקומו, ומשם בא יצר הרע על בני האדם.

ולכן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש, כמו שאמרו החכמים באיברי האדם שרמו למעלה, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ולכן כל איבר מחזק איבר. ודאי גיד הנפש מחזק את יצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שאינם מצדו וממינו, אכל עמים עובדי זרה יאכלו אותו, שהוא מצד וממין המלאך שלהם, שהוא

נְהוֹרָא וְאֶתְתַּקַּף יַעֲקֹב, דְּהָא כְּדִין מְטָא זְמַנִּיה לְאֶתְנַהֲרָא, מַה כְּתוּב וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֵבֶר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא כְּדִין זְמַנָּא לְאֶתְנַהֲרָא.

וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. כְּדִין אִיהוּ רְמֵז דְּהָא בַעֲדֵי דִישְׁרָאֵל בְּגִלוֹתָא וּסְבָלִין כַּאֲבִין וְצַעֲרִין וְכַמָּה בִישׁוּן, כִּד דְּאֶתְנַהֲרִי לִוְן יַמְמָא וַיִּיתִי לִוְן נִיחָא, כְּדִין יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאָבוּ בְּגַרְמֵיהוּ מִכַּמָּה בִישׁוּן וְצַעֲרִין דְּסָבְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵיהוּ. בְּגִין כִּף וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. דְּהוּא זְמַנָּא דְּנִיחָא, וְכְדִין וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ אֶתְפָּאָב וְצַעֲרִי גְרַמִּיה עַל מַה דְּעֵבֶר.

ואיהו כד אסתלק קדרותא דשחרא כדין אתתקף ואתאחיד ביה דכד אתחלש חיליה, דלית ליה שולטנותא אלא בלילא, ויעקב שולטנותיה ביממא. ועל דא אמר ויאמר שלחני כי עלה השחר, דהא אנא ברשותך קאימנא, והא אתמר ואוקמויה:

(על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש וגו', כי נגע בכף ירך ועקב, בגיד הנפש, דאפילו בהנאה אכיר ואפילו ליחבית לבלבא. ואמאי אקרי גיד הנפש. כלומר גיד דאיהו מנשה לבני נשא לפולחנא דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביע.)

וכיון דאתרדף עם יעקב לא אשכח אתר דיקיל לאתנברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוו תקופין ולא הוו בהון חולשא, מה עבר, ונגע בכף ירכו בגיד הנפש, בזיניה ביצר הרע דאיהו ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

ובגין כף אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנפש. כמה דאמרו חכמינו, בשייפין דבר נש דרמוי לעילא אי טוב, טוב, ואי ביש, ביש. ובגין כף כל שייפא מתקופ שייפא. ודאי גיד הנפש מתקופ ליצר הרע דהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו איגון מספריה ומזיניה. אכל עמין עובדי עבודה זרה, יאכלו ליה, דאיהו מספרא ומזינא דמלאכא דלהון דאיהו סמא"ל בגין לתקפא לבהון. בגין דאית כבר נש רמ"ח שייפין לקבל מאתן ותמניא וארבעין פקודין דאורייתא דאיגון למעבד אתחבבו, ולקבל מאתן ותמניא וארבעין מלאכין דאתלבשת בהון שכניתא ושמא דלהון בשמא דמאריהון.

סמא"ל, כדי לחזק לבם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכניה והשם שלהם כשם רבונם.

וְיֵשׁ בְּאֲדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה גִידִים, וּבְכַנְגָדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ מֵצוֹת שְׁלֹא נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת וּבְכַנְגָד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה יָמוֹת הַשָּׁנָה. וְהָרִי תִשְׁעָה בָּבָב אֶחָד מֵהֶם, שֶׁהוּא כְּנָגֵד סְמָ"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה מֵאֲלָכִים [זַמִּים], וְלָכֵן אִמְרָה תּוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשֵׂה. א"ת - לְרִבּוֹת תִּשְׁעָה בָּבָב שְׁלֹא אוֹכְלִים בוּ וְלֹא שׁוֹתִים, וְלָכֵן רָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא הַכֹּל, וְנִרְמֵז בָּהֶם רְמִזוּ יַעֲקֹב. וְנֵאֻבָּק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יָמוֹת הַשָּׁנָה וּבְכָל אֵיבָר יַעֲקֹב, וְלֹא נִמְצָא פֶרֶט לְאוֹתוֹ גִּיד הַנְּשֵׂה. מִיֵּד תִּשָּׁשׁ כַּח יַעֲקֹב, וּבִימֹת הַשָּׁנָה מִצָּא יוֹם תִּשְׁעָה בָּבָב שְׁבוּ הַחֲסוּךְ וְנִגְדָר דִּין עֲלֵיו וְנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל מִי שְׁאוֹכֵל בְּתִשְׁעָה בָּבָב כְּאוֹל אֶכֶל אֶת גִּיד הַנְּשֵׂה. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אֶלְמָלָא לֹא נִחְלַשׁ כַּח [שֶׁל מְקוֹם] זֶה שֶׁל יַעֲקֹב, הָיָה מִתְקַיֵּם יַעֲקֹב אֵלָיו, וְנִשְׁבַּר כַּח שֶׁל עֵשׂוֹ לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל לֵא) כְּמִרְאָה הַקִּשְׁתָּ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינָיִךְ בְּיוֹם הַגִּשְׁמִים כִּי מִרְאָה הַנְּגִיָּה סְבִיב הוּא מִרְאָה דְּמוֹת כְּבוֹד ה' וְאֶרְאֶה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְּבָאֵר. אֲבָל בֵּא רְאָה, שְׁהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים ל"ד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. מַה בֵּין מִשָּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם? מִשָּׁה הִסְתַּפַּל בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה - שְׁאֵר הַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ מִסְתַּפְּלִים אֶלָּא בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה שְׁאִינָה מְאִירָה. מִשָּׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ וְעוֹמֵד עַל רִגְלָיו וְכַחוּ מִתְחַזֵּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּבָר עַל בְּרִיּוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בְּמִדְבָר י"ב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת - שְׁאֵר הַנְּבִיאִים הָיוּ נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנִחְלַשׁ כַּחֶם וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְעַמֵּד עַל בְּרִיּוֹ שֶׁל דְּבָר. מִי גֵרַם לָהֶם אֶת זֶה? מִשׁוֹם שְׁכַתּוּב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צָלַע עַל יָרֵכוֹ.

וְכֵל אֹתָם נְבִיאִים לֹא יָכְלוּ לְעַמֵּד עַל מַה שְּׁעָתִיד לַעֲשׂוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹ, פֶּרֶט לְעוֹבְדֵיהָ

וְאִיתָּ בְּכַר נֵשׁ תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה גִידִין וְלִמְכַלְהוֹן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה פְּקוּדִין דְּלֹאוּ אֵינּוּן אֲתִּיבְהוּ לְמַעַבְדַּ וְלִמְכַלְהוֹן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה יוֹמֵי שְׁתָּא, וְהָא תִשְׁעָה בָּבָב חַד מִנְהוֹן דְּאִיהוּ לְקַבֵּל סְמָ"ל דְּאִיהוּ חַד מֵאֵינּוּן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה מֵאֲלָכִין (נ"א יוֹמִין), וּבְגִין כִּף אִמְרָה אוֹרְיִיתָא לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשֵׂה. א"ת, לְאֶסְפֵּקְלָא תִשְׁעָה בָּבָב דְּלֹא אֲכִלִין בֵּיהּ וְלֹא שְׁתִּין. וּבְגִין כִּף הוּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָא וְנִרְמֵז בְּהוֹן רְמִזוּ יַעֲקֹב, וְנֵאֻבָּק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יוֹמֵי שְׁתָּא וּבְכָל שְׁוִיפִין דְּיַעֲקֹב וְלֹא אֲשַׁבַּח בַּר תְּהוּא גִיד הַנְּשֵׂה, מִיֵּד תִּשָּׁשׁ חִילִיָּה דְּיַעֲקֹב, וּבִיּוֹמֵי שְׁתָּא אֲשַׁבַּח יוֹם תִּשְׁעָה בָּבָב דְּבֵיהּ אֲתַתְּקַף וְאֲתַגְדָּר דִּינָא עֲלֵנָא וְאֲתַחֲרַב בִּי מִקְדְּשָׁא, וְכָל מָאן דְּאֲכִיל בְּתִשְׁעָה בָּבָב כְּאִילוּ אֲכִיל גִּיד הַנְּשֵׂה). רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, אֶלְמָלָא לֹא אֲתַחְלַשׁ חִילָא (נ"א דְּאִתֵּר) דָּא דְּיַעֲקֹב, אֲתַקְיִים יַעֲקֹב לְגַבְיָהּ וְאֲתַבַּר חִילָא דְּעֵשׂוֹ לְעִילָא וְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל א) כְּמִרְאָה הַקִּשְׁתָּ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינָיִךְ בְּיוֹם הַגִּשְׁמִים כִּי מִרְאָה הַנְּגִיָּה סְבִיב הוּא מִרְאָה דְּמוֹת כְּבוֹד יי וְאֶרְאֶה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. הָאִי קָרָא אֲתַמָּר. אֲבָל תָּא חֲזִי, דְּהָא כְּתִיב, (דְּבָרִים ל"ד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. מַה בֵּין מִשָּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי עֲלָמָא. מִשָּׁה אֶסְתַּפַּל בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה דְּנִהְרָא, שְׁאֵר נְבִיאֵי לֹא הָיוּ מִסְתַּפְּלִי אֶלָּא בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה (דְּקַעֲמָא ע"א) דְּלֹא נִהְרָא. מִשָּׁה הָוָה שְׁמַע וְקָאִים עַל רִגְלָיו, וְחִילִיָּה אֲתַתְּקַף, וְהָוָה יוֹדֵעַ מְלָה עַל בְּרִיָּה, כְּמָה דְּכְתִיב, (בְּמִדְבָר י"ב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת. שְׁאֵר נְבִיאֵי הָיוּ נְפִלִי עַל אֲנַפְיָהוּ וְאֲתַחְלַשׁ חִילָא דְּלַהוֹן וְלֹא הָיוּ יְכִלִי לְקַיְימָא עַל בְּרִיָּה דְּמְלָה. מָאן גֵּרַם לוֹן דָּא בְּגִין דְּכְתִיב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צוֹלַע עַל יָרֵכוֹ. וְכֵל אֵינּוּן נְבִיאִין לֹא יָכְלוּ לְקַיְימָא עַל מַה דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּ לִּיהּ לְעֵשׂוֹ, בַּר עוֹבְדֵיהָ נְבִיאָה דְּהָוָה גִּיּוֹרָא דְּאֲתִי מִסְטֵרָא דְּעֵשׂוֹ, דָּא קָאִים בְּקִיּוּמִיהּ עֲלִיהּ דְּעֵשׂוֹ וְלֹא אֲתַחְלַשׁ חִילִיָּה.

וְעַל דָּא כָּל שְׁאֵר נְבִיאֵי אֲתַחְלַשׁ תּוֹקְפִיָּהוּ וְלֹא הָיוּ יְכִלִין לְאֲתַקְיִמָּא

הנביא שהיה גר, שבא מצד של עשו - זה עמד בקיומו על עשו ולא נחלש כחו.

וע"ז זה כל שאר הנביאים נחלש פחם ולא היו יכולים לעמד לקבל דבר על בריו פראוי. מה הטעם? משום פי נגע בכף ירדף יעקב בגיד הנשה. שלקח ושאב כל כח הירדף, ועל זה נשפר כח הירדף ונשאר צולע על ירכו, שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להדבק ולעמד בו.

בא ראה, כל הנביאים פרט למשה לא עמדו בכחם פראוי, ומי שעוסק בתורה ואין מי שתומך בו, לא נמצא מי שמטיל מלאי לכיסו להתחזק. על זה התורה משתפחת בכל דור ודור ונחלש פח התורה כל יום ויום, משום שאין להם לאלו שעוסקים בתורה על מה שסומכים, ומלכות הרשעה מתחזקת בכל יום ויום.

בא ראה פמה גרם חטא זה, ומשום שאין [לו] מי שיתמך בתורה פראוי, אותם עמודים חלשים, וגורמים להתחזק את אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמד עליהם.

פתח ואמר, (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים אל הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו' על גחנך תלך. מה זה על גחנך תלך? שנשברו התומכים שלו וקצצו את רגליו ואין לו על מה שיעמד. כשישראל לא רוצים לתמך בתורה, הם נוטנים לו תומכים ושוקים לעמד ולהתחזק בהם.

בא ראה פמה עקימות והתחפמות התחכם באותו לילה אותו הרכב על הנחש פנגד יעקב, שהרי הוא היה יודע קול יעב, אז והידיים ידי עשו. לכן

לקבלא מלה על ברייה פדקא יאות, מאי טעמא, בגין פי נגע בכף ירדף יעקב בגיד הנשה, דנסיב ושאיב כל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא ואשתאר צולע על ירכו. דהא כל נביאין דעלמא לא יכילו לאדבקא ולקיימא ביה.

הא חזי, נביאין פלהו בר משה לא קיימו בתוקפייהו פדקא חזי. ומאן דלעי באורייתא ולית מאן דסמיה ליה ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי לכיסיה לאתתקפא. על דא אורייתא קא משתפחא בכל דרא ודרא ואתחלש תקפא דאורייתא כל יומא ויומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן פה על מה דסמכין, ומלכו חייבא אתתקף בכל יומא ויומא.

הא חזי, פמה גרים חוכא דא, ובגין דלית (לון) מאן דאסמיה לאורייתא כדקא יאות אינון סמכין חלשין, וגרמין לאתתקפא לההוא דלית ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו.

פתח ואמר, (בראשית ג) ויאמר יי אלהים אל הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו' על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתברו סמכין דיליה וקצצו רגלוי ולית ליה על מה דקאים. פד ישראל לא בעאן לסמכא לה לאורייתא, אינון יהבין ליה סמכין ושוקין לקיימא ולאתתקפא בהו.

הא חזי, פמה עקימו וחפימו אתחכם פההוא ליליא ההוא דרכיב נחש לקבליה דיעקב, דהא איהו הוה ידע דכתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו. ואי פסיק קלא דיעקב פדין והידיים ידי עשו. בגין שכתוב (שם כז) הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, ואם פוסק

הסתפל לכל הצדדים להרע
ליעקב ולהפסיק קולו.

וראה אותו חזק בכל; זרועות
מצד זה ומצד זה שהם חזקי הגוף
שמתחזק ביניהם, וראה כח
התורה שהתחזק בכל, אז וירא פי
לא יכל לו. מה עשה? מיד - ויגע
בכף ירכו, שהתחכם כנגדו. אמר,
פיון שנשברו עמודי ותומכי
התורה, מיד התורה לא מתחזקת,
אז יתקיים מה שאמר אביהם הקל
קול יעקב והידיים ידי עשו, (שם)
והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל
צוארך.

ובזה התחכם כנגד יעקב. שהרי
משום שנשבר כח התורה, הלך
והתחזק עשו. וכשראה שלא יכל
לתורה, אז החליש כח אותם
התומכים אותה. וכשלא נמצא מי
שסומך את התורה, אז לא יהיה
קול קול יעקב, ויהיו הידיים ידי
עשו.

וכשראה יעקב כף פשעלה הבקר,
החזיק [עקב] בו והתגבר עליו, עד
שהוא ברך אותו והודה לו על
אותן ברכות, ואמר לו, לא יעקב
יאמר עוד שמך פי אם ישראל. לא
יעקב בעקימות, אלא בגאווה וכח,
שאין מי שיוכל לה.

ובא וראה, מהנחש הזה כמה
כחות נפרדים לכל צד ונמצאים
בעולם אצל בני אדם, ורוצים
לקיים אותו גיד הנשה. שאף על
גב שקרב אליו אותו רוכב על
נחש, עומד הוא והתקיים בצורה
ולא נשבר.

וכח צריכים להתחזק בעולם
ולהראות, פי שרית עם אלהים
ועם אנשים ותוכל. וכשראה
שהרי לא נשבר ולא נאכל אותו
מקום, אז נשבר כחו וחזקו ולא
יכל להרע לבני יעקב, ועל זה לא

כף אסתפל לכל סטרין לאבאשא ליה ליעקב
ולאפסקא קליה.

וחמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא
ומסטרא דא דאינון תקפין גופא
דאתתקף בינייהו, וחמא תקפא דאורייתא
ואתתקף בכלא, פדין וירא כי לא יכול לו.
מה עבד, מיד ויגע בכף ירכו, דאתחכם
לקבליה. אמר פיון דאתברו סמכין
דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף. וכדין
יתקיים מה דאמר אבוהון, הקול קול יעקב
והידיים ידי עשו. (בראשית כז) והיה כאשר תריד
ופרקת עלו מעל צוארך.

וכרא אתחכם לקבליה דיעקב דהא בגין
דיתבר חילא דאורייתא אזיל
ואתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה
לאורייתא, פדין חליש תקפא דאינון
דסמכין לה, וכד לא ישתפח מאן דסמיך
לאורייתא, פדין לא יהא קול קול יעקב
ויהוון ידיים ידי עשו.

וכד חמא יעקב הכי כד סליק צפרא,
אתקיף (יעקב) ביה ואתגבר עליה עד
דאיהו בריך ליה ואודי ליה על אינון
ברכאן, ואמר ליה לא יעקב יאמר עוד שמך
פי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו אלא
בגאותא ותוקפא דלית מאן דיכיל לה.

ותא חזי, מהאי נחש כמה חילין מתפרשן
לכל סטר ואשתפחו בעלמא לגבי בני
נשא. ובעינן לקיימא לההוא גיד הנשה,
דאף על גב דקריב ביה ההוא דרכיב על
חויא קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא אתבר.
וחיירא בעינן לאתתקפא בעלמא ולאחזאה
כי שרית עם אלהים ועם אנשים

ותוכל. וכד חמי דהא לא אתבר ולא אתאכיל ההוא אתר, פדין אתבר

צְרִיכִים לְתַתּ מְקוֹם לְבְרִיּוֹת
הָעוֹלָם לְאַכֵּל אוֹתוֹ וְלֹא לְהַנּוֹת
מִמֶּנּוּ כָּלֵל.

רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן דְּרַשׁ, כִּי נִגַע בְּכַף
יִרְךָ יַעֲקֹב - פְּתוּב פֶּאֶן כִּי נִגַע בְּכַף,
וְכַתוּב שָׁם (במדבר יט) כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּמַת
בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם [יטמא]. מַה לְהֵלֵן
טְמֵאָה - אַף פֶּאֶן גַּם טְמֵאָה,
שְׁטֵמָא אוֹתוֹ מְקוֹם, וּמְקוֹם טְמֵא
אִין לָנוּ [להתקן] לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל.
כָּל שָׁפֵן בְּמְקוֹם שְׁקָרָב אוֹתוֹ צַד
הַטְּמֵאָה, וְהַתּוֹרָה לֹא אָמְרָה אֲלֵא
כִּי נִגַע, וְכַתוּב וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (שם) וְכֹל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ
הַטְּמֵא יִטְמָא. בְּרוּךְ הַרְחִיק מִשְׁתָּן
תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בַּהּ בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוּב (משלי ג)
אֶרְךָ חַיִּים בְּיַמֶּינָהּ בְּשִׂמְאֵלָה עֲשֶׂר
וְכַבּוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה
שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי
לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי ה' קָנָא
שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בַחִיר
הָאֲבוֹת, שְׁנִבְחַר חֶלֶק שְׁלֹם
לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא הִתְקַרַּב
אֵלָיו יוֹתֵר [ס"א וְנִשְׁלַם לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה], אִיף
הַשְׁתַּחֲוָה לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הַרְשַׁע
שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אַחֵר, וּמִי
שְׁסוּגֵד לוֹ - סוּגֵד לְאֵל אַחֵר? אִם
תֵּאמַר מִשּׁוֹם שְׁאֲמְרוּ, שׁוּעֵל
בְּשַׁעְתּוֹ הַשְׁתַּחֲוָה לוֹ - לֹא כִּף,
שְׁהָרִי עֲשׂוּ כְּמוֹ אֵל אַחֵר הִנֵּה,
וַיַּעֲקֹב לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד
וְלְאוֹתוֹ חֶלֶק כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אַבְנָא וְאָמַר], אֲלֵא כְּתוּב
(שמואל א-ב) וְאִמְרַתְּם כֹּה לְחֵי
וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל
אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָרִי נִתְבָּאָר
שְׂאֲסוּר [ו] לְהַקְדִּים שְׁלוֹם
לְרַשְׁעִים, וְכִיּוֹן שְׂאֲסוּר, אִיף
מְצָאנּוּ שְׂדוּד אֲמַר פְּסוּק זֶה לְנִבְּלָ?
לְאִקְדוּמֵי לְהוֹ שְׁלֹם

אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָא אֲתַמָּר דְּאָסִיר (ד"א ל"ג ליה) לְאִקְדוּמֵי לְהוֹ שְׁלֹם

חִילִיָּה וְתוֹקֶפִיָּה (דף קעא ע"ב) וְלֹא יְכִיל
לְאַבְאָשָׁא לְבִנּוּי דְיַעֲקֹב. וְעַל דָּא לֹא בְעֵינָן
לְמִיָּהֵב דּוּכְתָא לְבְרִיּוֹתָא דְעֵלְמָא לְמִיכַל לִיָּה
וְלֹא לְאַתְאַכְלָא כָּלֵל.

רַבִּי יִיסָא סָבֵא דְרַשׁ, כִּי נִגַע בְּכַף יִרְךָ
יַעֲקֹב. פְּתִיב הָכָא כִּי נִגַע בְּכַף, וְכַתִּיב
הִתָּם (במדבר יט) כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם
(יטמא) וְגו'. מַה לְהֵלֵן מְסֵאבָא אוֹף הָכָא נְמִי
מְסֵאבָא, דְּסָאִיב הוּא אֲתֵר, וּמֵאֲתֵר מְסֵאבָא
לִית לָן [לאתקנא] לְאַתְהַנָּאָה מִנִּיָּה כָּלֵל, כָּל
שָׁפֵן בְּאֲתֵר דְּקָרִיב הוּא סְטוּר מְסֵאבָא,
וְאוּרִיּוֹתָא לֹא קָאֵמַר אֲלֵא כִּי נִגַע, וְכַתִּיב
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, כְּמָה דְאֵתְ אֲמַר, (במדבר יט) וְכֹל
אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הַטְּמֵא יִטְמָא, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא
דְיִהִיב אוּרִיּוֹתָא לְיִשְׂרָאֵל לְמִזְפֵי בַהּ בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי כְּמָה דְכַתִּיב, (משלי ג) אֶרְךָ
יָמִים בְּיַמֶּינָהּ בְּשִׂמְאֵלָה עֲשֶׂר וְכַבּוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע
פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל אַחֵר כִּי יי קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב דְאִיְהוּ
שְׁלִימָא דְאַבְהֵן דְאֲתַבְרִיר חוּלְקָא שְׁלִימָתָא
לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְאִיְהוּ אֲתַקְרִיב לְגַבִּיָּה
יְתִיר, (ס"א וְאִשְׁתַּלִּים לְעֵילָא וּלְתַתָּא) הִיךְ סָגִיד לִיָּה
לְהוּא רְשַׁע דְעֲשׂוּ דְאִיְהוּ בְּסִטְרָא דְאֵל
אַחֵר, וּמֵאֵן דְּסָגִיד לִיָּה סָגִיד לְאֵל אַחֵר. אִי
תִּימָא בְּגִין דְאֲמְרוּ תַעֲלָא בְּעַדְנִיָּה סָגִיד לִיָּה,
לְאוּ הָכִי. דְהָא עֲשׂוּ כְּאֵל אַחֵר הוּא, וַיַּעֲקֹב
לֹא יִסְגוּד לְהוּא סִטְרָא וְלְהוּא חוּלְקָא
כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אַבְנָא וְאָמַר] אֲלֵא כְּתִיב, (שמואל א כה) וְאִמְרַתְּם
כֹּה לְחֵי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל

אֵלָא הָרִי פְּרִשׁוּהַ שְׁאָמַר לְקַדּוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא כְּדִי לְקַשְׁרֵה אֹתוֹ לְחֵי,
וְחָשַׁב נִבְּל שְׁעָלְיוֹ אָמַר.

כְּמוֹ זֶה (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוֶי יִשְׂרָאֵל
עַל רֹאשׁ הַמַּטֶּה, וְכִי אֵל בְּנֵו הוּא
הַשְׁתַּחֲוֶה? אֵלָא לְמַקּוֹם הַשְּׂכִינָה
כְּרַע וְהַשְׁתַּחֲוֶה, אִף כַּאֲן וְהוּא עֵבֶר
לְפָנֶיהֶם. מַה זֶה וְהוּא? זֵו שְׂכִינָה
עָלְיוֹנָה שְׁהִיתָה הוֹלְכַת לְפָנָיו (ברע),
וְזוֹהִי שְׁמִירָה עָלְיוֹנָה. כִּיִּן שְׂרָאָה
יַעֲקֹב, אָמַר, הִנֵּה זְמַן לְהַשְׁתַּחֲוֹת
לְקַדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁהִיָּה הוֹלְךָ
עִמּוֹ.

כְּרַע וְהַשְׁתַּחֲוֶה שְׁבַע פְּעָמִים עַד
גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲרָיו, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
לְעִשׂוֹ. אֵלָא כִּיִּן שְׂרָאָה שְׁהִרִי
הַקַּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלְךָ עִמּוֹ, אִז
הַשְׁתַּחֲוֶה כְּנִגְדּוֹ, כְּדִי שְׁלֹא לְתַת
כְּבוֹד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאַחַר פְּרִט לּוֹ,
וְהַכֵּל הוּא כְּרֹאִי. אֲשֵׁרִי הַצְּדִיקִים
שְׁפָל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל
כְּבוֹד רַבּוֹנָם הוּא, וְכִדִּי שְׁלֹא יִסְטוּ
יְמִינָה וּשְׂמָאלָהָ.

וַיִּרְץ עֲשׂוֹ לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ וַיִּפֹּל
עַל צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתוּב חֶסֶר.
וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּכְפּוּ. רַבִּי יַצְחָק אָמַר,
(ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ כִּי
הַשְּׁקֵט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמִיו
רַפְּשׁ וְטִיט. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאָר.
וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כְּמָה סוּדוֹת
עָלְיוֹנִים מְשֻׁנִּים זֶה מְזָה, וְהַכֵּל
אֶחָד.

וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְּׁקֵט לֹא
יוּכַל - זֶה עֲשׂוֹ שְׁפָל מַעֲשֵׂיו בְּרִשְׁעוֹ
וּבְחֻטָּא, שְׁהִרִי כְּשָׂבֵא יַעֲקֹב אֵלָיו,
מַעֲשֵׂיו לֹא הָיוּ בְּשִׁלּוּם. וַיִּפֹּל עַל
צְוָאָרוֹ - אֶחָד. צְוָאָרוֹ זֵו יְרוּשָׁלַיִם,
שְׁהִיא צְוָאָרוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל
עַל צְוָאָרוֹ וְלֹא עַל צְוָאָרָיו, מִשּׁוּם
שְׁפָעָמִים נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ -
אֶחָד מִבְּבָל, וְאֶחָד מִזְרַעֲוֹ שֶׁל
עֲשׂוֹ, שְׁהַפִּיל עֲצָמוֹ עָלָיו פְּעַם

לְרִשְׁעֵיָא, וְכִיִּן דְּאָסִיר הִיכִי אֲשַׁפְּחָנָא דְדָוִד
אָמַר הָאִי קָרָא לְנִבְּל, אֵלָא הָא אוּקְמוּהָ (שמות
כג ב) דְּלִקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאָמַר, בְּגִין לְקַשְׁרָא
לִיָּה לְחֵי. וְחָשִׁיב נִבְּל דְּעָלִיָּה קָאָמַר.

בְּגוֹזְנָא דָא (בראשית יב) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל
רֹאשׁ הַמַּטֶּה, וְכִי לְגַבֵּי דְבְרִיָּה סָגִיד.

אֵלָא לְאַתְרֵיהַ דְּשְׂכִינְתָא קָא כְּרַע וְסָגִיד, אוּף
הַכָּא, וְהוּא עֵבֶר לְפָנֶיהֶם. מָאִי וְהוּא, דָּא
שְׂכִינְתָא עֲלָאָה דְהוּא אֲזָלָא קַמֵּיהַ (ברע), וְדָא
הוּא נְטִירוֹ עֲלָאָה. כִּיִּן דְּחָמָא יַעֲקֹב, אָמַר,
הָא עֵידָן לְסָגִידָא לְגַבֵּיָה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דְהוּא אֲזִיל קַמֵּיהַ.

כְּרַע וְסָגִיד שְׁבַע זְמַנִּין עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲרָיו,
וְלֹא כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְעִשׂוֹ. אֵלָא כִּיִּן

דְּחָמָא דְהָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִיל קַמֵּיהַ,
כְּדִין סָגִיד לְקַבְלֵיהַ. בְּגִין דְּלֹא לְמִיָּהֵב יָקָר
לְמַסְגֵּד לְאַחְרָא בַר מַנִּיָּה, וְכֹלָא אִיהוּ כְּדָקָא
יָאוּת. זַפְּאִין אִינוּן צְדִיקָיָא דְכָל עוֹבְדֵיהוּן
דְקָא עֵבְדֵי בְּגִין יָקָרָא דְמֵאֲרִיָּהוּן אִיהוּ, וּבְגִין
דְּלֹא יִסְטוּן לִיְמִינָא וְלִשְׂמָאלָא:

וַיִּרְץ עֲשׂוֹ לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ וַיִּפֹּל עַל
צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתִיב חֶסֶר. וַיִּשְׁקָהוּ
וַיִּכְפּוּ. רַבִּי יַצְחָק אָמַר (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם
נִגְרָשׁ כִּי הַשְּׁקֵט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רַפְּשׁ
וְטִיט, הָאִי קָרָא אֶתְמַר. וּמְלִי דְאוּרִיָּיתָא,
כְּמָה רְזִין עֲלָאִין אִית בְּהוּ מְשֻׁנִּין דָּא מִן
דָּא, וְכֹלָא חַד.

וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְּׁקֵט לֹא יוּכַל,
דָּא עֲשׂוֹ דְכָל עוֹבְדֵי בְרִשְׁעֵיו
וּבְחִיּוּבָא, דְהָא כַּד אָתָא לְגַבֵּיָה דְיַעֲקֹב,
עוֹבְדֵי לָא הָווּ בְּשִׁלּוּם, וַיִּפּוֹל עַל צְוָאָרוֹ,
חַד. צְוָאָרוֹ דָּא יְרוּשָׁלַיִם דְּאִיהוּ צְוָאָרוֹ דְכָל
עֲלָמָא. וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ, וְלֹא עַל צְוָאָרָיו. בְּגִין דְּתַרִּין זְמַנִּין אֶתְחַרִּיב כִּי

אָחד וְהַחֲרִיבוּ, וְעַל זֶה וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ - אָחַד.

וַיִּשְׁקָהוּ נְקוּד לְמַעְלָה, כִּי לֹא נִשְׁקוּ בְּרַצוֹנוֹ. וְשָׁנִינוּ, מַה זֶה שְׁכַתוֹב (מִשְׁלֵי כ"ז) וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא? זֶה בַלְעָם כְּשִׁבְרוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי לֹא בָרַכְם בְּרַצוֹן הַלֵּב. אַף כָּאֵן נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא - זֶה עֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (תְּהִלִּים א) קוֹמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִפִּית אֶת כָּל אֵיבֵי לְחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרָתָהּ. וְשָׁנִינוּ, אֵל תִּקְרֵי שִׁבְרָתָהּ אֲלֵא שִׁבְרָתָהּ, שֶׁהָרִי גָדְלוֹ שָׁנִיו וְחָשַׁב לְנִשְׁכָּא אוֹתוֹ וְכוּ'. וְעַל זֶה וַיִּכְפּוּ, זֶה בְּכָה וְזֶה בְּכָה, וּבְאֵרוּיָה הַחֲבָרִים.

בֵּא רָאָה כַּמָּה הָיָה לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂו לִיעֶקֶב, שֶׁהָרִי אָפְלוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה חָשַׁב לְאַרְבֵּי זְמָן [בְּאֵרוּיָה תְּמִימִים] לַעֲשׂוֹת לוֹ רַעוֹת וּלְקַטְרֵג לוֹ, וְעַל זֶה וַיִּכְפּוּ. זֶה הָיָה בּוֹכָה שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב לְהַנְצִיל מִיָּדוֹ, וְזֶה הָיָה בּוֹכָה מִשׁוֹם שֶׁאָבִיו הָיָה קָזֵם וְלֹא יָכוֹל לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי נַחֲלֵשׁ רְגִזוֹ שֶׁל עֲשׂו בְּשַׁעֲה שְׂרָאָה אֶת יַעֲקֹב. מַה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁהָרִי הִסְפִּים עֲמוֹ אוֹתוֹ מִמְּנָה שֶׁל עֲשׂו, וְעַל זֶה לֹא יָכַל עֲשׂו לְשַׁלֵּט בְּרְגִזוֹ, שֶׁהָרִי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הָיָה תְּלוּיִים לְמַעְלָה, וּכְשֶׁהִסְפִּימוֹ לְמַעְלָה בְּתַחֲלָה - הִסְפִּימוֹ לְמַטָּה. הַשְּׁלִטוֹן אֵינּוּ לְמַטָּה עַד שֶׁנִּתְּן הַשְּׁלִטוֹן לְמַעְלָה, וְהַפֵּל תְּלוּי זֶה בְּזָה.

יַעֲבָר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ וְאֲנִי אֲתַנְהֵלָה לְאִטִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינּוּ מַה שֶׁאֲמַרְנוּ בְּתַחֲלָה, שֶׁיַּעֲקֹב לֹא רָצָה עֲכָשׁוֹ אוֹתָן בְּרִכּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁפָּרְכוּ אָבִיו, (מִשׁוֹם שְׁכַתוּב (אִיכָה א) טוֹב לְנַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל

מִקְדָּשָׁא. חַד מִבְּבָל, וְחַד מִזְרַעֲיָה דְעֲשׂו, דְאִפִּיל גְּרַמְיָה עֲלֵיהּ זְמָנָא חָדָא וְחָרִיב לֵיהּ. וְעַל דָּא וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ חַד.

וַיִּשְׁקָהוּ, נְקוּד לְעֵיל, דְּלֹא נִשְׁקִיָּה בְּרַעוּתֵיהּ. וְתַנּוּן מָאִי דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי

כ"ז) וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דָּא בַלְעָם כַּד בְּרִיךְ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. דְּהָא לֹא בְּרִיךְ לוֹן בְּרַעוּתָא דְלִבָּא. אוּף הָכָא נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דָּא עֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (תְּהִלִּים א) קוֹמָה יי הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִּי הִפִּית אֶת כָּל אוֹיְבֵי לְחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרָתָהּ. וְתַנּוּן אֵל תִּקְרֵי שִׁבְרָתָהּ אֲלֵא שִׁבְרָתָהּ. דְּהָא אִסְגִּיאוֹ שִׁינוּי וְחָשִׁיב לְנִשְׁכָּא לֵיהּ וְכוּ'. וְעַל דָּא וַיִּכְפּוּ, דָּא כְּכִי וְדָא כְּכִי, וְאוּקְמוּיָה חֲבָרִיָּא.

תָּא חֲזִי, כַּמָּה הָוָה (דף קעב ע"א) לְבִיָּה וּרַעוּתֵיהּ דְעֲשׂו לְגַבֵּי דְיעֶקֶב, דְּהָא אָפִילוּ בְּהֵוָה שַׁעֲתָא חָשִׁיב לְאַרְבֵּי זְמָנִין (כ"א לְאוּרְכָא דְיוֹמִין) לְמַעַבְדַּד לֵיהּ בִּישִׁין וּלְקַטְרֵגָא לֵיהּ, וְעַל דָּא וַיִּכְפּוּ. דָּא הָוָה כְּכִי, דְּלֹא הָוָה חָשִׁיב לְאַשְׁתַּזְבָּא מִן יְדוּי. וְדָא הָוָה כְּכִי, בְּגִין דְאָבוּי הָוָה קָזִים וְלֹא יָכִיל לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדַאי אֲתַחֲלֵשׁ רוּגְזֵיהּ דְעֲשׂו בְּשַׁעֲתָא דְחָמָא לֵיהּ לִיעֶקֶב. מָאִי טַעֲמָא, בְּגִין דְּהָא אִסְתַּפְּסִים בְּהַדְרֵיהּ הֵוָה מִמְּנָא דְעֲשׂו. וְעַל דָּא לֹא יָכִיל עֲשׂו לְשַׁלְטָאָה בְּרוּגְזֵיהּ, דְּהָכִי כָּל מְלִין דְּהָאִי עֲלִמָא תְּלִיין לְעִילָא. וְכַד אִסְתַּפְּמוּ לְעִילָא בְּקַדְמִיתָא אִסְתַּפְּמוּ לְתַתָּא. שְׁלִטְנוּתָא לָאוּ אִיהוּ לְתַתָּא עַד דְאִיתְּהֵיב שְׁלִטְנוּתָא לְעִילָא, וְכֹלָא דָּא כְּדָא תְּלִיא :

יַעֲבָר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ וְאֲנִי אֲתַנְהֵלָה לְאִטִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינּוּ דְקַאֲמְרִינָן בְּקַדְמִיתָא דְיעֶקֶב

בנעוריו, וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחרון ועדין לא התקיימו בו אפלו אחד מהם, משום שהעביר אותם לסוף הימים בשעה ששיצטרכו לבניו מול כל עמי העולם.

ולכן בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, ונחלק העולם הזה פאחד ונשלט פאחד - מה אמר יעקב? יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטונו עכשו בעולם הזה, יעבר נא, כמו שנאמר (מיכה ב) ויעבר מלכם לפנייהם וה' בראשם, הקדם אתה שלטונך בתחלה בעולם הזה - ואני אתנהלה לאטי, אני אעלה עצמי לאותו עולם הבא ולסוף הימים, לאותם ימים שהולכים לאט.

הרגל המלאכה - איזו מלאכה? זו אספקלריה שלא מאירה שבה נעשה מעשה העולם. אשר לפני - זוהי מלפני ה' בכל מקום. ולרגל הילדים - זהו סוד של הפרוכים להראות סוד האמונה שהוא נדבק בהם.

עד אשר אבא אל אדני שעירה - אני אסבל גלות שלך עד שיבא ויגיע זמני לשלט על הר עשו, כמו שנאמר (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, ואז והיתה לה' המלוכה.

ויעקב נסע ספתה ויכן לו בית ולמקנהו עשה ספת על בן קרא שם המקום ספות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו', אם ה' לא ישמר עיר וגו'. בא ראה, בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא עולם, הוציא מתוך ניצוץ חזק קשר אחד, והתלהט מתוך החשך, ונשאר בעליה וירד למטה. אותה חשכה להטה [והתלהט] במאה שבילים

לא בעא השתא אינון ברכאן קדמאי דברכיה אבוי. (ס"א בגין דכתיב, איכה ג) מוב לנבר כי ישא על בנעוריו. וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחרון) ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו. בגין דסליק לון לסוף יומיא בשעתא דאצטריכו לבנוי לגבי כל עמין דעלמא.

ובגין כך בשעתא דאמר עשו נסעה ונלכה, ונפלוג האי עלמא כחדא ונשלט כחדא. מה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטניה השתא בהאי עלמא. יעבר נא, כמה דאת אמר, (מיכה ב) ויעבור מלכם לפנייהם וי' בראשם, אקדים אנת שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי. אנא אסלק גרמי לההוא עלמא דאתי ולסוף יומיא לאינון יומיא דאזלין לאט.

הרגל המלאכה, מאן מלאכה. דא אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם יי בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא רזא דכרוכים, לאחזאה רזא דמהימנותא דאיהו אתדבק בהו.

עד אשר אבא אל אדני שעירה, אנא אסבול גלותא דילך עד דיייתי וימטי זמנא דילי לשלטאה על הר עשו, כמה דאת אמר, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, וכדין והיתה ליי המלוכה:

ויעקב נסע ספתה ויכן לו בית ולמקנהו עשה ספת על בן קרא שם המקום ספות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו', אם יי לא ישמר עיר וגו'. תא חזי, בשעתא דסליק ברעותא דקדשא בריך

דַּרְכֵימ דְּקִיקִים גְּדוּלִים, וְנַעֲשֶׂה בֵּית שֶׁל הָעוֹלָם.

בֵּית זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמֻצֵּעַ הַפֶּל. כַּמָּה פְּתָחִים וְחֻדְרִים לוֹ סָבִיב סָבִיב, מְקוּמוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, שֵׁם מְקַנְנוֹת צְפָרֵי הַשָּׁמַיִם כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. בְּתוֹכּוֹ יוֹצֵא אֵילָן גְּדוֹל אֶחָד וְחֻזֵק, עֲנַפָּיו וּפְרִיּוֹ רַב, מְזוּן לְכָל בּוֹ. אוֹתוֹ הָאֵילָן עוֹלָה לְעַנְיֵי הַשָּׁמַיִם, וְנִטְמָן בֵּין שְׁלֹשֶׁה הָרִים. מִתַּחַת לְשִׁלְשֵׁת הַהָרִים הֵלְלוּ יוֹצֵא, עוֹלָה לְמַעְלָה וְיִוָּרֵד לְמַטָּה.

הַבַּיִת הַזֶּה מְשַׁקֵּה מִמֶּנּוּ וּגְנוּזוֹ בְּתוֹכּוֹ כַּמָּה גְּנוּזִים עֲלִיוֹנִים שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ, בְּזֶה נִבְנָה בֵּית זֶה וְנִתְקַן. אוֹתוֹ הָאֵילָן מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם וּמִתְכַּפֵּה בַּלַּיְלָה. וְהַבַּיִת זֶה שׁוֹלֵט בַּלַּיְלָה וּמִתְכַּפֵּה בַּיּוֹם.

בְּשַׁעֲרָה שֶׁנִּכְנַס הַחֹשֶׁף וְנִקְשָׁר בּוֹ שׁוֹלֵט, וְכָל הַפְּתָחִים סְתוּמִים מִכָּל הַצְּדָדִים. אִזּוֹ כַּמָּה רוּחוֹת פּוֹרְחוֹת בְּאֹוִיר, תְּאֵבוֹת לְדַעַת וְלִהְכַנֵּס בּוֹ, וְנִכְנָסוֹת בֵּין אוֹתָן צְפָרִים, וְלוֹקְחוֹת עֲדוּת, וְשִׁטוֹת וְרוּאוֹת מֵהַ שְׁרוּאוֹת.

עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר אוֹתוֹ חֹשֶׁף שֶׁנִּקְשָׁר בּוֹ, וּמוֹצֵא שְׁלֵהֶבֶת אַחַת, וּמִכָּה בְּכָל הַפְּטִישִׁים הַחֻזְקִים, וּפּוֹתַח פְּתָחִים וּבּוֹקֵעַ סְלָעִים. עוֹלָה וְיִוָּרֵד אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת וּמִכָּה בְּעוֹלָם וּמִעוֹרֶרֶת קוֹלוֹת לְמַעְלָה וְלְמַטָּה.

וְאִזּוֹ פְּרוֹז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאֹוִיר וְקוֹרָא. אוֹתוֹ אֹוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ עֲמוּד עֲנָן שֶׁל הַמְּזַבֵּחַ הַפְּנִימִי, וְכִשְׁיוֹצֵא מִתְפַּשֵּׁט לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. אֶלֶף אֲלָפִים עוֹמְדִים מִצַּד

הוּא לְמַבְרֵי עֲלָמָא, אֲפִיק מְבוֹצֵינָא דְקַרְדִּינֵינֵינָא חַד קְטוּרָא, וְאַתְלֵהִיט מְגוֹ חֲשׂוּכָא, וְאַשְׁתָּאֵר בְּסֵלִיקוֹ, וְנִנְחַתָּא לְתַתָּא, הֵהִיא חֲשֻׁכָה לָהִיט (וְאַתְלֵהִיט) בְּמֵאָה שְׁבִילִין אֹרְחִין דְּקִיקִין רַבְרָבִין, וְאַתְעֲבִיד בֵּיתָא דְעֲלָמָא.

הָאִי בֵּיתָא אִיהוּ גּוֹ אֲמֻצְעֵיתָא דְכָלָא, כַּמָּה פְּתָחִין וְאֲדָרִין לִיהַ סְחֹר סְחֹר, דְּוִכְתִּין עֲלָאִין קְדִישִׁין, תַּמָּן מְקַנְנֵי צְפָרֵי שְׁמַיָא, כֹּל חַד וְחַד לְזִינְיָה. בְּגוֹוִיָה נְפִיק חַד אֵילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיף עַפְיָיָה וְאַנְבִּיָה סְגִי, מְזוּנָא לְכָלָא בִּיהַ. הֵהוּא אֵילָנָא סְלִיק לְעַנְיֵי שְׁמַיָא וְאַתְטַמַּר בֵּין תְּלַת טוּרִין, מִתְחַחֵת אֵילִין תְּלַת טוּרִין נְפִיק, סְלִיק לְעֵילָא נְחִית לְתַתָּא.

הָאִי בֵּיתָא אֲתַשְׁקִיָא מְנִיָה, וְגְנִיזוּ בְּגוֹוִיָה כַּמָּה גְּנִיזִין עֲלָאִין דְּלֹא אֲתִידְעוּ, בְּדָא אֲתַבְנֵי הָאִי בֵּיתָא וְאַשְׁתַּכְּלַל. הֵהוּא אֵילָנָא אֲתַגְלִיָא בִּימָמָא, וְאַתְכַּפְּיָא בְּלַיְלָא, וְהָאִי בֵּיתָא שְׁלֵטָא בְּלַיְלָא וְאַתְכַּפְּיָא בִּימָמָא.

בְּשַׁעֲרָה דְעָאֵל חֲשׂוּכָא וְאַתְקַטִּיר בִּיהַ שְׁלֵטָא, וְכָל פְּתָחִין סְתִימִין מִכָּל סְטָרִין, כְּדִין כַּמָּה רוּחִין פְּרָחִין בְּאֹוִירָא, תְּאִיבִין לְמַנְדַּע וְלְמִיעַל בִּיהַ, וְעָאֵלִין בֵּין אֵינּוֹן צְפּוּרִין, וְנִטְלִין סְהֵדוּתָא, וְשִׁטְיִין וְחֻמָּאן מֵהַ דְחֻמָּאן.

עַד דְאַתְעַר הֵהוּא חֲשׂוּכָא דְאַתְקַטִּיר בִּיהַ, וְאַפִּיק חַד שְׁלֵהוּבָא וּבְטַשׁ בְּכָל פְּטִישִׁין תַּקִּיפִין, וּפְתַח פְּתָחִין, וּבְקַע טַנְרִין. סְלָקָא

וְנִנְחַתָּא הֵהוּא שְׁלֵהוּבָא, וּבְטַשׁ בְּעֲלָמָא, וְאַתְעַר קְלִין לְעֵילָא וְתַתָּא.

כְּדִין חַד (דף קעב ע"ב) פְּרוֹזָא סְלִיק, וְאַתְקַטִּיר בְּאֹוִירָא, וְקָרִי, הֵהוּא אֹוִירָא נְפָקָא מְגוֹ עֲמוּדָא דְעַנְנָא דְמַדְבַּחָא פְּנִימָאָה, וְכַד נְפָקָא אֲתַפְּשֵׁט

שהוא שמאל, ורבוּא רבכות
עומדים מצד שהוא ימין, והכרוז
עומד בקיומו, קורא בחיל ומכריז.
אז כמה אותם שמתקנים שירה
ועובדים עבודה, ושני פתחים
נפתחים, אחד לצד דרום ואחד
לצד צפון.

עוֹלָה הבית הזה נגמון ומתקשר
בין שני צדדים, ושירים מזמרים
ותשבחות עולות. אז נכנס מי
שנכנס בלחש, והבית מתלהט
בששה אורות מאירים זיו לכל
צד, ונהרות בשמים יוצאים
ומשקים כל חיות השדה, כמו
שנאמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיֹּתוֹ
שָׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאָם וְגו',
ומזמרים עד עלות הבקר.
וכשעולה הבקר, אז כוכבים
ומזלות השמים וחילותיהם, כלם
משבחים ואומרים שירה, כמו
שנאמר (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כִּכְבֵּי בִקְר
וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בא ראה, (תהלים קכו) אם ה' לא
יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אם
ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר.
אם ה' וגו' - זה המלך העליון
שהוא בונה את הבית הזה תמיד
ומתקן אותו. אימתי? כשעולים
הרצונות והעבודות מלמטה
כראוי.

אם ה' לא ישמר עיר, אימתי?
בשעה שנגחשף הלילה והצדדים
המזינים שורים ומשוטטים
בעולם, והפתחים סתומים,
ונשמר מפל הצדדים שלא יתקרב
בו ערל וטמא, כמו שנאמר (ישעיה
ב) לא יוסיף לבא בך עוד ערל
וטמא, שעתיד הקדוש ברוך הוא
להעבירם מן העולם.

מי ערל ומי טמא? אלא הפל אחד
ערל וטמא. זהו שהתפתח בו
והלך אחריו אדם ואשתו וגרמו

בארבע סטרי עלמא. אלה אלפין קיימין
מסטרא דאיהו שמאלא, ורבוּא רבוּן
קיימין מסטרא דאיהו ימינא, וכרוזא קאים
בקיומיה. קרא בחיל ואכריז, פדין כמה
אינון דמתקני שירתא ופלחין פולחנא,
ותרין פתחין פתיחו. חד לסטר דרומא, וחד
לסטר צפון.

סלקא האי ביתא ואתייבת ואתקטרת בין
תרין סטרין, ושירין מזמרין
ותושבחין סלקין. פדין עאל מאן דעאל
בלחישא, וביתא מתלהטא בשית נהורין,
נהרין זיוא לכל סטר, ונהרין דבוסמא
נפקין. ואתשקין כל חיות ברא, כמה דאת
אמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיֹּתוֹ שָׂדֵי יִשְׁבְּרוּ
פְּרָאִים צִמָּאָם וְגו'. וזמרין עד דסלקא
צפרא. וכד סלקא צפרא כדין ככביא ומזלי
שמיא וחיליהון פלהון משבחין ואמרי
שירתא, כמה דאת אמר, (איוב לח) בְּרֵן יַחַד
כִּכְבֵּי בִקְר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

תא חזי, (תהלים קכו) אם ה' לא יבנה בית שוא
עמלו בוניו בו. אם יי לא ישמר עיר
שוא שקד שומר. אם יי וגו' דא מלכא
עלאה, דאיהו בונה להאי ביתא תדיר
ואתקין ליה, אימתי, כד סלקין רעותין
פולחנין מתתא כדקא יאות.

אם יי לא ישמר עיר, אימתי, בשעתא
דאתחשכא ליליא, וסטרין מזינין
שראן ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין,
ואתנטיר מפל סטרין דלא יקרב ביה ערל
ומסאבא, כמה דאת אמר (ישעיה נב) לא יוסיף
יבא בך עוד ערל וטמא, דזמין קדשא בריך
הוא לאעברא לון מעלמא.

מאן ערל ומאן טמא. אלא כלא חד, ערל וטמא. דא הוא דאתפתא ביה

מִוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא הַמְטָמֵא אֶת הַבַּיִת הַזֶּה עַד אוֹתוֹ זְמַן שְׁעֵבִירוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כִּף אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר, שְׁוֹא וְדָאִי.

בֵּא רָאָה, וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, נִסְע כְּנֶגֶד חִלְקוֹ שֶׁל הָאָמוּנָה. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עָשׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכְתוּב וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה. אֲלֵא כָּל אֶחָד נִפְרָד לְצַד שְׁלוֹ - עָשׂו לְצַד שְׁעִיר, מַה זֶה שְׁעִיר? זוֹ אִשָּׁה זָרָה, אֵל נָכֵר. וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, זוֹ הָאָמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁתַּקֵּן תְּפִלַּת עֲרֻבֵית כְּרֵאוֹי. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סַכְתָּה, שְׁאָר סַכּוֹת לְשִׁמּוֹר אוֹתָם, וְזֶהוּ חִלְקוֹ. וְאִזּוֹ וַיִּבֶן יַעֲקֹב שְׁלָם - שְׁלָם מֵהַכֵּל, וּבִאֲרוּהוּ. וְכְתוּב (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ וְגו', וּבִאֲרוּהוּ, וְהַכֵּל סוּד אֶחָד.

אִזּוֹ הַתְּחַבְּרָה עִמּוֹ הָאָמוּנָה כְּשֶׁהִיא שְׁלָם, כְּשֶׁהִתְעַטֵּר בְּמִקּוּם שְׂרָאוֹי לוֹ, וְאִזּוֹ סִכָּה זוֹ הִתְעַטְרָה עִמּוֹ, שְׁהִיא שְׁלָם מֵהָאֲבוֹת, שְׁהִיא שְׁלָם מִבְּנָיו, וְזֶהוּ שְׁלָם, שְׁלָם לְמַעְלָה שְׁלָם לְמַטָּה, שְׁלָם בְּשָׁמַיִם שְׁלָם בְּאָרֶץ. שְׁלָם לְמַעְלָה - שֶׁהוּא כֹּלֵל הָאֲבוֹת, תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל. שְׁלָם לְמַטָּה - בְּכַנְיֵי הַקְדוּשִׁים. שְׁלָם בְּשָׁמַיִם שְׁלָם בְּאָרֶץ. וְאִזּוֹ וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ, וּבִאֲרוּהוּ. מִיָּד מַה כְּתוּב? וַתֵּצֵא דִינָה בַת לֵאָה, וּבִאֲרוּהוּ הַחֲבָרִים

בֵּא רָאָה כְּמָה דְרָגוֹת וַיְצַדִּים נִפְרָדִים לְמַעְלָה, וְכֻלָּם מִשְׁנִים זֶה מִזֶּה, חִיּוֹת מִשְׁנׁוֹת אֵלּוֹ מֵאֵלּוֹ, אֵלֶּה מִקְטָרְגִים לְשִׁלְטַת עַל אֵלֶּה וְלְטָרְף טָרְף כֵּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמָאָה כְּמָה דְרָגוֹת נִפְרָדוֹת, וְכֻלָּם אוֹרְבִים לְקִטְרָג

מִשְׁנֵינִי אֵלִין מֵאֵלִין, אֵלִין

וְאִזּוֹ אֲבַתְרִיָּה אָדָם וְאִנְתְּתִיָּה, וְגָרִימוֹ מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְאִיהוּ דְמִסְאִיב הָאִי בֵּיתָא, עַד הַהוּא זְמַנָּא דִּיעְבַר לִיהַּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִעַלְמָא. בְּגִין כִּף אִם יי לֹא יִשְׁמַר עִיר, שְׁוֹא וְדָאִי.

הָא חֲזִי, וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, אֲתַנְטִיל לְקַבְלָא חוּלְקִיָּה דְמֵהִימְנוּתָא. מַה כְּתוּב לְעִילָא, וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עָשׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכְתוּב וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה. אֲלֵא כָּל חַד אֲתַפְרֵשׁ לְסַטְרָא דִּילִיָּה, עָשׂו לְסַטְרָא דְשְׁעִיר. מָאן שְׁעִיר, דָּא הִיא אִשָּׁה זָרָה אֵל נָכֵר. וַיַּעֲקֹב נִסְע סַכְתָּה, דָּא מֵהִימְנוּתָא עַלְמָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר, (ישעיה ב) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאֲתַקִּין תְּפִלַּת עֲרֻבֵית כְּדָקָא יָאוּת. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סַכְתָּה, שְׁאָר סַכְתָּה לְנִטְרָא לּוֹן וְדָא הוּא חוּלְקִיָּה. וְכַדִּין וַיִּבֶן יַעֲקֹב שְׁלָם. שְׁלָם מִכָּלֵא וְאוּקְמוּהָ. וְכְתוּב, (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ וְגו', וְאוּקְמוּהָ, וְכֻלָּא רָזָא חֲדָא.

בְּדִין אֲתַחְבַּר עִמִּיהָ מֵהִימְנוּתָא כַּד הוּא שְׁלָם כַּד אֲתַעְטֵר בְּדוּכְתִיָּה דְאֲתַחְזִי לִיהַּ. וְכַדִּין הָאִי סִכָּה אֲתַעְטֵרַת בִּהְדִּיָּה, דְּהוּא שְׁלָם מֵאֲבָהּוֹן, דְּהוּא שְׁלָם מִבְּנָוִי, וְדָא הוּא שְׁלָם. שְׁלָם לְעִילָא שְׁלָם לְתַתָּא, שְׁלָם בְּשָׁמַיָא שְׁלָם בְּאָרְעָא. שְׁלָם לְעִילָא דְאִיהוּ כֹּלְלָא דְאֲבָהּוֹן, תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל. שְׁלָם לְתַתָּא בְּבָנוֹי קְדִישִׁין. שְׁלָם בְּשָׁמַיָא, שְׁלָם בְּאָרְעָא, וְכַדִּין וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ וְאוּקְמוּהָ. מִיָּד מַה כְּתוּב וַתֵּצֵא דִינָה בַת לֵאָה, וְאוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא.

הָא חֲזִי, כְּמָה דְרָגִין וְסַטְרִין מִתְפָּרְשָׁן לְעִילָא וְכֻלְהוּ מִשְׁנֵינִי דָּא מִן דָּא. חִיוּן

מְקַטְרְגִין לְשִׁלְטָאָה עַל אֲלִין וְלִמְטָרְף טְרַפִּין
 כָּל חַד וְחַד וְחַד לְזִינְיָה. מִסְטָרָא דְרוּחָא מְסַאָבָא
 כְּמָה דְרַגִּין מִתְפָּרְשִׁין, וְכִלְהוּ כְּמִן לְקַטְרְגָא
 אֲלִין לְקַבִּיל אֲלִין, דְּהָא כְּתִיב (דְּבָרִים כֵּב) לֹא
 תִּחְרַשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר יִחְדּוּ, דְּכַד קָא
 מִתְחַבְּרִין מְקַטְרְגִי עַלְמָא.

וְתָא חֲזִי, תִּיאוּבְתָא דְדַרְגִין מְסַאָבִין לֹא
 אִיהוּ אֱלָא לְקַטְרְגָא בְּסִטְרִין קַדִּישִׁין.
 יַעֲקֹב דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא, כִּלְהוּ כְּמִן לִיה וְקַטְרְגוּ
 בְּהַדְיָה. בְּקַדְמִיתָא נְשַׁכְיָה חוּיָא, כְּמָה דְאַתָּ
 אָמַר וַיִּגַע בְּכַף יָרֻכּוּ, הַשְׁתָּא נְשַׁכְיָה חֲמֹר.
 תַּמְן אִיהוּ קָאִים לְגַבֵּי חוּיָא, הַשְׁתָּא שְׂמַעוּן
 וְלִוי דְאַתּוּ מִסְטָרָא (דף קנ"ג ע"א) דְּדִינָא
 קַשְׂיָא קְיִימוּ לְגַבֵּיהּ דְחֲמֹר וְשִׁלְטוּ עַלִּוי
 בְּכָל סִטְרִין וְאַתְּכַפְיָא קַמִּייהוּ. כְּמָה דְאַתָּ
 אָמַר וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שְׂכָם בְּנוּ הֲרַגּוּ לְפִי
 חֲרָב. וְשְׂמַעוּן דְּהָהּ (שׁוּר) מְזַלִּיָּה (אִיהוּ) שׁוּר,
 אֲתָא עַל חֲמֹר וְקַטְרַג בֵּיהּ, בְּגִין דְלֹא
 יִתְחַבְּרוּן כַּחְדָּא, וְאַשְׁתַּפַּח אִיהוּ מְקַטְרְגָא
 דִּילִיָּה.

וְכִלְהוּ אֲתִי לְקַטְרְגָא לִיה לְיַעֲקֹב וְאַשְׁתַּזִּיב,
 וְלִבְתֵּר אִיהוּ שְׁלִיט עַלִּייהוּ. לְבִתֵּר
 אֲתָא שׁוּר וְאַשְׁתַּלִּים בְּחֲמֹרִים דְכִלְהוּ
 מִסְטָרָא דְחֲמֹר. יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוּר, וּמְצָרִים
 דְּאִינוּן חֲמֹרִים דְּכְתִיב בְּהוּ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר
 בְּשׁוּר חֲמֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל דָּא לְבִתֵּר בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין אִינוּן
 חֲמֹרִים, בְּגִין דְּאַזְדַּוּג שׁוּר בְּהַדְיָיְהוּ,

וְנִשְׁכּוּ לֹזַן גְּרַמְיָא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאַתְעַר לִוי כְּמַלְקָדְמִין וּבְדַר לְאִינוּן
 חֲמֹרִים (ס"א דְאַזְדַּוּגוּ) לְכַפְיָא לֹזַן וְתִבְר תּוּקְפֵהוּן מֵעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוּר
 מִתַּמְן. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׂמוֹת יג) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

תָּא חֲזִי, כַּד אֲתָא שְׂמַעוּן בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא חֲמֹר, אֲתַעַר עַלִּיהוּן דִּם

אֱלֹהִים כְּנֹגַד אֱלֹהִים, שְׁהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים
 כב) לֹא תִחְרַשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר יִחְדּוּ,
 שְׂכַשְׂמַתְחַבְּרִים, מְקַטְרְגִים עוֹלָם.
 וְכָא וּרְאָה, תִּשְׁוֹקַת הַדְּרָגוֹת
 הַטְּמָאוֹת אִינְהוּ אֱלָא לְקַטְרַג
 בְּצַדָּדִים הַקְּדוּשִׁים. יַעֲקֹב, שְׁהוּא
 קְדוּשׁ, כִּלְמַם אֲרַבּוּ לוֹ וְקַטְרַגּוּ עִמּוֹ.
 בְּתַחֲלָה נִשְׁכּוּ נַחֲשׁ, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר
 וַיִּגַע בְּכַף יָרֻכּוּ. עַלְשׁוּ נִשְׁכּוּ חֲמֹר.
 שָׂם הוּא עוֹמֵד אֲצֵל הַנְּחֹשׁ. עַלְשׁוּ
 שְׂמַעוּן וְלִוי, שְׂכָאוּ מִצַּד הַדִּין
 הַקָּשָׁה, עֲמַדוּ כִּלְפֵי חֲמֹר וְשִׁלְטוּ
 עַלִּוי בְּכָל הַצַּדִּים וּנְכַפְּהוּ לְפָנֵיהֶם,
 כְּמוֹ שְׂנַאָמַר וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שְׂכָם
 בְּנוּ הֲרַגּוּ לְפִי חֲרָב. וְשְׂמַעוּן שְׁהִיָּה
 [שׁוּר], מְזַלִּו [הוּא] שׁוּר, כָּא עַל חֲמֹר
 וְקַטְרַג בּוּ כְּדִי שְׁלֹא יִתְחַבְּרוּ
 כַּחְדָּא, וְנִמְצָא שְׁהוּא מְקַטְרַג שְׁלוֹ.
 וְכִלְמַם בָּאִים לְקַטְרַג לְיַעֲקֹב, וְהוּא
 נִצָּל, וְאַחַר כֵּף הוּא שׁוֹלֵט עַלִּיהֶם.
 אַחַר כֵּף כָּא שׁוּר וְנִשְׁלַם בְּחֲמֹרִים
 שְׂכָלָם מִצַּד חֲמֹר - יוֹסֵף שְׁהוּא
 שׁוּר, וּמְצָרִים שְׁהֶם חֲמֹרִים,
 שְׂכַתוּב בְּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בְּשׁוּר
 חֲמֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל זֵה אַחַר כֵּף בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין
 אוֹתָם חֲמֹרִים, מִשׁוּם שְׁהַזְדַּוּג
 שׁוּר עִמָּם וְנִשְׁכּוּ אוֹתָם עַצְמוֹת
 וּבְשָׂרָא, עַד שְׁהַתְעוֹרֵר לִוי כְּמוֹ
 מְקַדָּם וּפְזַר אוֹתָם הַחֲמֹרִים
 [שְׁהַזְדַּוּגוּ] לְכַפּוֹת אוֹתָם, וְשִׁבַּר כְּתָם
 מִהַעוֹלָם, וְהוֹצִיא אֶת הַשׁוּר מִשָּׂם.
 זֵהוּ שְׂכַתוּב (שְׂמוֹת יג) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת
 עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

כָּא רְאָה, כְּשָׂבָא שְׂמַעוּן בְּתַחֲלָה
 עַל אוֹתוֹ חֲמֹר, הַתְעוֹרֵר עַלִּיהֶם
 דִּם שְׂנַמְלוּ, וְאַחַר כֵּף וַיַּהֲרֹגוּ כָּל

וְנִשְׁכּוּ לֹזַן גְּרַמְיָא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאַתְעַר לִוי כְּמַלְקָדְמִין וּבְדַר לְאִינוּן
 חֲמֹרִים (ס"א דְאַזְדַּוּגוּ) לְכַפְיָא לֹזַן וְתִבְר תּוּקְפֵהוּן מֵעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוּר
 מִתַּמְן. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׂמוֹת יג) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

תָּא חֲזִי, כַּד אֲתָא שְׂמַעוּן בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא חֲמֹר, אֲתַעַר עַלִּיהוּן דִּם

זָכַר. כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא על ידי לוי, זה משה,
באותם חמורים במצרים.
בתחלה דם, אחר כך (שם) ויהרג
ה' כל בכור בארץ מצרים וגו'.
כאן בחמור הזה פתוב, ואת כל
חילם ואת כל טפם ואת כל
בהמתם וגו'. שם באותם
חמורים פתוב, (שם) כלי כסף
וכלי זהב ושמלות, וכתוב (שם)
וגם ערב רב עלה אתם וצאן
ובקר וגו'.

וּשְׁמַעוֹן וְלוֹוִי - זה עומד אצל
החמור הזה, וזה עומד אצל כל
אותם חמורים. כלם רצו
להשתתף עם יעקב הקדוש
ונתקנו לנשף אותו, והוא בכניו
עומד לגביהם וכופה אותם
תחתיו. עכשו שעשו נשף אותו
ואת בניו, מי יקום מולו? יעקב
ויוסף, זה מצד זה וזה מצד זה,
שפתוב (עובדיה א) והיה בית יעקב
אש ובית יוסף להכה ובית עשו
לקש וגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל
הָעַרְוִים אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא
רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, כָּלֵם הָיוּ מִתְּפַנְסִים, וְכִשְׁהָיוּ
חוֹגְרִים כְּלֵי זֶיֶן לְקָרְב, הָיוּ
מִרְתָּמִים וְעוֹזְבִים אוֹתָם, וְלִכְן
לֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב.

הסירו את אלהי הנכר וגו'.
הסירו את אלהי הנכר - אלה הם
שנטלו משכם כלי כסף וזהב
שקה חקוק עליהם עבודה זרה
שלכם. רבי יהודה אמר, עבודה
זרה היו מכסף וזהב, ויעקב
הטמין אותם שם כדי שלא יהנו
מצד של עבודה זרה, שאסור
לאדם להנות ממנה לעולמים.

רבי יהודה ורבי חזקיה היו
הולכים בדרך. אמר רבי חזקיה
לרבי יהודה, מה זה שפתוב
(שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלכם

דַּאֲתַגְזְרוּ, וּלְבַתֵּר וַיַּהֲרֹגוּ כָּל זָכָר. כְּגוֹנוֹנָא דַּא
עַבְד קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַל יְדֵא דְלוֹוִי, דַּא
מִשָּׁה. בְּאִינוֹן חַמּוּרִים בְּמִצְרַיִם. בְּקַדְמֵיתָא
דָּם, וּלְבַתֵּר (שמות יג) וַיַּהֲרֹג יְיָ כָּל בְּכוֹר בְּאַרְצָא
מִצְרַיִם וְגו'. הָכָא בְּהַאי חַמּוּר פְּתִיב, וְאֵת כָּל
חֵילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם וְגו'.
הָתָם בְּאִינוֹן חַמּוּרִים פְּתִיב, (שמות יב) כְּלֵי כֶסֶף
וְכֵלֵי זָהָב וּשְׁמֹלוֹת, וְכִתִּיב, (שמות יב) וְגַם עֶרֶב
רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר וְגו'.

וּשְׁמַעוֹן וְלוֹוִי, דַּא קָאִים לְגַבֵּי הַאי חַמּוּר,
וְדַא קָאִים לְגַבֵּי כָּל אִינוֹן חַמּוּרִים,
כְּלָהוּ בְּעוּ לְאַשְׁתַּתְּפָא בְּהַדִּיָּה דִיעַקֵּב קַדִּישָׁא
וְאִתְתַּקְּנוּ לְנִשְׁכָּא לִיה, וְאִיהוּ בְּבִנוֹי קָאִים
לְגַבֵּייהוּ וְכִיִּיף לֹון תַּחוּתֵיה. הַשְׁתָּא דַּעֲשׂוּ
נִשְׁיף לִיה וְלִבְנוֹי, מָאן יָקוּם לְגַבֵּיָה, יַעֲקֹב
וְיוֹסֵף. דַּא מִסְטָרָא דַּא וְדַא מִסְטָרָא דַּא.
דְּכִתִּיב, (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית
יוֹסֵף לְהָכָה וּבֵית עֲשׂוּ לְקֶשׁ וְגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעַרְוִים אֲשֶׁר
סָבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי
יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כְּלָהוּ הוּוּ מִתְּפַנְשֵׁי, וְכִד
הוּוּ חֲגָרִי זֵינֵי קָרְבָּא הוּוּ מִרְתָּתִי וּשְׁבָקִין לֹון,
וּבְגִין כֶּף וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב:

הסירו את אלהי הנכר וגו'. הסירו את אלהי
הנכר, אליו אינון דנטלו משכם מאני
כספא ודהבא דהוה חקיק עלייהו טעוא
דלהון. רבי יהודה אמר, טעון הוה מכספא
ודהבא. ויעקב אטמין לון תפן, בגין דלא
יתהנון מסטרא דעבודה זרה, דאסיר ליה
לבר נש לאתהני מגיה לעלמין.

רבי יהודה ורבי חזקיה הוה אזלי בארְחָא,
אמר רבי חזקיה לרבי יהודה, מאי
דכתיב, (שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלכם

מעל ראשו ומשקלה כפר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ושינינו, שקויץ בני עמון מלכם שמו, וזהו עטרת מלכם. מה הטעם ותהי על ראש דוד, ומה הטעם כתוב שקויץ, שהרי בשאר אלהי העמים עובדי עבודה זרה כתוב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובזה אמר שקויץ אחד.

אמר לו, ובכל אלהי העמים עובדי עבודה זרה כף קרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה שאמר ויקח את עטרת מלכם, שהוא מלכום - כף הוא ודאי. אלא אפי הגתלי, עד שלא התגיר, אז הוא שבר את אותה עטרת של אותו מלכום, אותה דמות שחקוקה עליה ופגם אותה, אז הוא עשה אותה הפך להנות ממנה, והיתה על ראשו. ובא ויראה, שקויץ בני עמון, נחש אחד בחקיקה עמקה היה חקוק על אותו פתח, ולכן נקרא שקויץ, זהמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר - אלו שאר נשים שהיו מביאות בתוכן כל עדויהן, ועל זה כתוב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, אלו נשים וכל עדויהם וכל עבודה זרה של זהב וכסף. ויטמן אותם יעקב, כדי שלא יתנו מצד של עבודה זרה כלל.

בא ראה שיעקב איש שלם בכל הנה, והנה נדבק בקדוש ברוך הוא. מה כתוב? ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי. מיד - ויתנו את יעקב. מפאן שצריך האדם לשבח את הקדוש ברוך הוא ולהודות לו על נסים ועל טובות

ראשו ומשקלה כפר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ותנינן, שקויץ בני עמון מלכם שמה. ודא הוא עטרת מלכם. מאי טעמא ותהי על ראש דוד. ומאי טעמא כתיב שקויץ. דהא בשאר טעוון עממיא עובדי עבודה זרה כתיב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובהאי אמר שקויץ חד.

אמר ליה, ובכל טעוון עממיא עובדי עבודה זרה הכי קרא לון קדשא בריך הוא, דכתיב, (דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה דאמר ויקח את עטרת מלכם, דאיהו מלכום, הכי הוא ודאי. אלא איתי הגתלי עד דלא אתגיייר, כדין איהו תבר לה לההוא עטרת דאיהו מלכום, ההוא דיוקנא דחקיק עליה ופגים לה. כדין איהו עבד לה היתר לאתהני מנה והות על רישיה. ותא חזי, שקויץ בני עמון, חד חוץ בסורטא הוה חקיק על ההוא כתרא, ובגין כף אקרי שקויץ זהמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר, אלין שאר נשין דהוו מייתי בגוייהו כל נבזבזן דלהון. ועל דא כתיב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר. אלין נשין, כל נבזבזן וכל טעוון דדהבא וכספא. ויטמן אותם יעקב, בגין דלא (דף קעג ע"ב) יתהנון מסטרא דעבודה זרה כלל.

הא חזי, דיעקב גבר שלים בכלא הוה, והוה מתדבק ביה בקדשא בריך הוא. מה כתיב, ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, מיד ויתנו אל יעקב. מפאן דבעי בר נש לשבחא לקדשא בריך הוא ולאודאה ליה על נסין ועל טבאן

דַעֲבַד עַמִּיָּה, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיְהִי עַמְדִי
בַּדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי.

תָּא חַזִּי, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב וְנִקְוָמָה וְנַעֲלָה בֵּית
אֶל וַגּוֹ', אַכְלִיל בְּנוֹי בַּהֲדִיָּה. וְלִבְתֵּר
כְּתִיב וְאַעֲשֶׂה שֵׁם מִזְבֵּחַ וְלֹא כְּתִיב וְנַעֲשֶׂה.
דְּאַפִּיק לֹוֹן מִכְּלָלָא דָּא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין
דְּעַלְיָה הָוָה מְלָה. יַעֲקֹב אֲתַקִּין תְּפִלַּת עֲרַבִּית,
וְדָאִי. וְאִיהוּ עֲבַד מְדַבְּחָא וְעַלְיָה הָוָה מְלָה,
וּבְגִין דְּאִיהוּ עֲבַר כָּל אֵינּוֹן עֲקֵתִין מִן יוֹמָא
דְּעָרַק קַמִּיָּה דְּאַחוּוָה. דְּכָתִיב וַיְהִי עַמְדִי בַּדְרֹךְ
אֲשֶׁר הִלְכָתִי, וְאֵינּוֹן אֲתוּ לְבַתֵּר לְעֵלְמָא. וְעַל
דָּא לֹא אַעֲיִל לֹוֹן בַּהֲדִיָּה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר,
מִכָּאֵן מָאן דִּיתְעַבִּיד לִיה נֶסָא, אִיהוּ בְּעִי
לְאוֹדָאָה. מָאן דְּאַכִּיל נֶהֱמָא בְּפִתּוּרָא, אִיהוּ
בְּעִי לְבִרְכָא, וְלֹא אַחֲרָא דְלֹא אָכִיל מִיַּדִּי:

וַיְכֵן שֵׁם מִזְבֵּחַ וַגּוֹ', תָּא חַזִּי, כְּתִיב וַיְכֵן שֵׁם
מִזְבֵּחַ, וְלֹא כְּתִיב (בְּהַגֵּי מְדַבְּחֵי) דְּאַפִּיק עַלְיָה
נֶסְכִּין וְעֵלְוֹן, אֶלָּא בְּגִין דְּאַתַּקִּין הֵהוּא דְּרָגָא
דְּאַתַּחֲזִי לְאַתְתַּקְנָא. מִזְבֵּחַ לִי, לְאַתְתַּקְנָא דְּרָגָא
תַּתְּאָה לְחִבְרָא לִיה בְּדְרָגָא עֵלְאָה, וְעַל דָּא
וַיְכֵן שֵׁם מִזְבֵּחַ דָּא דְּרָגָא תַּתְּאָה. לִי דָּא
דְּרָגָא עֵלְאָה. וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֶל בֵּית אֶל,
שְׂמָא דָּא כְּשְׂמָא עֵלְאָה. בְּגִין דְּכַד אַתְנַהֲרָא
כְּדִין כְּפִאמָה בְּתָהּ וְכֹלָא חַד.

כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֱלֹוֵי הָאֱלֹהִים, בְּגִין דְּאֵינּוֹן לֹא
אַשְׁתַּכּחוּ אֶלָּא בְּשְׂכִינְתָּא, דְּהָא שְׂבַעִין
הוּוּ דְּאֵינּוֹן מִשְׁתַּפְּחִי תְּדִיר בַּהֲדִי שְׂכִינְתָּא,
וְשְׂבַעִין קַתְּדָרְאִי סַחְרִנְיָה דְּשְׂכִינְתָּא. וְעַל דָּא
כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֱלֹוֵי הָאֱלֹהִים בְּאַתְרָא דָּא
דְּאַתְגַּלְיָא, דְּהָא כְּתִיב וְהִנֵּה יִי נֹצֵב עָלָיו:
וַיַּעַר מַעְלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוּ,
רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, מִכָּאֵן דְּאַתְעַבִּיד

שְׂעֵשֶׂה עִמּוֹ, זְהוּ שְׂפָתוֹב וַיְהִי
עַמְדִי בַּדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי.

בֵּא רְאֵה, בַּהֲתַחֲלָה כְּתוֹב
וְנִקְוָמָה וְנַעֲלָה בֵּית אֶל וַגּוֹ',
הַכְּלִיל בְּנוֹי עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן כְּתוֹב
וְאַעֲשֶׂה שֵׁם מִזְבֵּחַ, וְלֹא כְּתוֹב
וְנַעֲשֶׂה, שְׂהוּצִיא אוֹתָם מִכְּלָל
זֶה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂעֵלְיוֹ
הָיָה הַדְּבָר. יַעֲקֹב תַּקֵּן תְּפִלַּת
עֲרַבִּית וְדָאִי, וְהוּא עֲשֶׂה מִזְבֵּחַ
וְעֵלְיוֹ הָיָה הַדְּבָר, וּמִשּׁוּם שְׂהוּא
עֲבַר כָּל אוֹתָן צְרוּת מִיּוֹם שְׂבִרַח
מִלְּפָנֵי אַחִיו, שְׂפָתוֹב וַיְהִי עַמְדִי
בַּדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי, וְהֵם בָּאוּ
אַחַר כֵּן לְעוֹלָם, וְעַל זֶה לֹא
הִכְנִיס אוֹתָם עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר, מִכָּאֵן מִי שְׂנַעֲשֶׂה לוֹ נֶס,
צְרִיף לְהוֹדוֹת. מִי שְׂאוּכַל לְחַם
בְּשִׁלְחָן, הוּא צְרִיף לְבִרְכָּהּ, וְלֹא
אַחַר שְׂלֵא אֶכֶל דְּבָר.

וַיְכֵן שֵׁם מִזְבֵּחַ וַגּוֹ'. בֵּא רְאֵה,
כְּתוֹב וַיְכֵן שֵׁם מִזְבֵּחַ, וְלֹא כְּתוֹב
[בְּאֵלוֹ הַמְּדַבְּחֵי] שְׂהַעֲלָה עָלָיו נֶסְכִּים
וְעוֹלוֹת, אֶלָּא מִשּׁוּם שְׂתַקֵּן אוֹתָהּ
דְּרָגָה הָרְאויָה לְהַתְתַּקֵּן. מִזְבֵּחַ
לֵה', לְתַקֵּן דְּרָגָה תַּחְתּוֹנָה
לְחִבְרָה בְּדְרָגָה עֵלְיוֹנָה, וְעַל זֶה
וַיְכֵן שֵׁם מִזְבֵּחַ - זוּ דְּרָגָה
תַּחְתּוֹנָה. לֵה' - זוּ דְּרָגָה עֵלְיוֹנָה.
וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֶל בֵּית אֶל - שֵׁם
זֶה כְּשֵׁם הָעֵלְיוֹן, מִשּׁוּם
שְׂשְׂהֲאִירָה מִהָאֵם, אִזּוּ כְּפִאמָה
בְּתָהּ וְהַפֵּל אַחַד.

כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֱלֹוֵי הָאֱלֹהִים -
מִשּׁוּם שְׂהֵם לֹא נִמְצְאוּ אֶלָּא
בְּשְׂכִינָה, שְׂהָרִי שְׂבַעִים הִיוּ שְׂהֵם
נִמְצְאוּ תְּמִיד עִם הַשְּׂכִינָה,
וְשְׂבַעִים קַתְּדָרְאוֹת סְבִיב
הַשְּׂכִינָה, וְעַל זֶה כִּי שֵׁם נִגְלוּ
אֱלֹוֵי הָאֱלֹהִים, בְּמָקוֹם זֶה
שְׂהַתְגַּלָּה, שְׂהָרִי כְּתוֹב וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו.

וַיַּעַר מַעְלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר
עִם הָאֲבוֹת. וּבֵא וְרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא

דְּבַר אֲתוּ. רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, מִכָּאֵן שְׂנַעֲשֶׂה מְרַכְבָּה קְדוּשָׁה

מִרְכָּבָה קְדוֹשָׁה עֲלִינָה שְׁעוֹמְדַת
לְהֵאִיר לְלִבָּנָה, וְהוּא מִרְכָּבָה
לְבַדּוֹ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וַיַּעַל מֵעֲלִיו
אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי
גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים
אֵלָיו בְּכָל קְרָאָנוּ. אֵלָיו בֹּא רְאֵה
כַּמָּה הֵם חֲכִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין לָךְ עִם
וְלִשׁוֹן בְּכָל הַעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה
זָרָה שְׁבַעֲוֹלָם שֵׁישׁ לוֹ אֱלוֹהֵי
שֵׁישִׁמֶע אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לְקַבֵּל תְּפִלוֹת
וּבְקִשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁעָה
שֶׁהֵם צְרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ תְּפִלָּה
שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבִיל אוֹתָהּ דְרָגָה
שֶׁלָּהֶם.

בֹּא רְאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא
לְיַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל, שְׁכֵתוֹב לֹא יִקְרָא
שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל
יְהִי שִׁמְךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ. מִי
וַיִּקְרָא? זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱלֹהִים, לְמַעַל בְּאָרְנֵי שְׁהַרֵי
נִשְׁלַם בְּכָל כְּרָאוֹי, וְאִזְ הִתְעַלָּה
בְּדַרְגָּתוֹ וְנִשְׁלַם בְּשֵׁם זֶה, וַעַל זֶה
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי
נִתְבָּאָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי מַה שְּׂאֵמַרְתָּ
שֵׁייעֲקֹב בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא, וְהוּא
אֲחוֹז לְכָל הַצְּדִידִים, וְקָרָא שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, וְכֵתוֹב לֹא יִקְרָא שִׁמְךָ
עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִי
שִׁמְךָ, וְכֵתוֹב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, לְמַה חֲזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וַיִּקְרָא לוֹ יַעֲקֹב בְּכַמָּה
פְּעָמִים, וְהַכֵּל קְרָאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ
מִקְדָּם? אִם כֵּן, מַה זֶה וְלֹא יִקְרָא
שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב?

רְתִיבָא קְדִישָׁא בְּהַדֵּי אֲבָהֶן. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב
אִיהוּ רְתִיבָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְקִימָא לְאַנְהָרָא
לְסִיְהָרָא, וְאִיהוּ רְתִיבָא בְּלַחֲוֹדוּי. הָדָא הוּא
דְכֵתִיב וַיַּעַל מֵעֲלִיו אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ
אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כִּי אֱלֹהֵינוּ בְּכָל
קְרָאָנוּ אֵלָיו. תָּא חֲזִי, כַּמָּה אֵינּוֹן חֲבִיבִין
יִשְׂרָאֵל קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלִית לָךְ עִם
וְלִישָׁן בְּכָל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה דְעֲלָמָא
דְאִית לִיה אֱלֹהָא דִישְׁמַע לוֹן, כַּמָּה דְקְדָשָׁא
בְרִיךְ הוּא זְמִין לְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבַעוֹתְהוֹן
דְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁעָתָא דְאַצְטְרִיךְ לוֹן לְמַשְׁמַע
צְלוֹתָא דְאֵינּוֹן בְּעָאן, בְּגִין הַהוּא דְרָגָא
דְלַהוֹן.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב, קָרִי לִיה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא,
יִשְׂרָאֵל. דְכֵתִיב לֹא יִקְרָא שִׁמְךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִי שִׁמְךָ. וַיִּקְרָא אֶת
שְׁמוֹ, מֵאֵן וַיִּקְרָא, דָּא שְׁכִינְתָּא. כַּמָּה דְאִתָּ
אָמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים.
לְעִיל אוֹקִימָנָא יִשְׂרָאֵל דְהָא אֲשַׁתְּלִים בְּכִלָּא
כְּדָקָא יְאוּת, וְכַדִּין אֲסַתְּלַק בְּדַרְגִיָּה וְאֲשַׁתְּלִים
בְּשִׁמָּא דָּא, וַעַל דָּא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל
וְהָא אֲתַמָּר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָא
דְאֵמַרְתָּ דִיעֲקֹב שְׁלִימָא דְאֲבָהֶן אִיהוּ, וְאִיהוּ
אֲחִיד לְכָל סְטְרִין, וְקָרָא שְׁמִיהּ יִשְׂרָאֵל,
וְכֵתִיב לֹא יִקְרָא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יְהִי שִׁמְךָ. וְכֵתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל. אֲמַאי אֶהְדֵּר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְקָרָא
לִיה יַעֲקֹב בְּכַמָּה זְמַנִּין, וְכִלָּא קְרוּן לִיה יַעֲקֹב
כְּמִלְקָדְמִין. אִי הָכִי, מַהוּ וְלֹא יִקְרָא שִׁמְךָ
עוֹד יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, יִפֶּה אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה מב) ה' כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
יַעֲרִי קִנְיָה, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזִי,
כַּגְבוּר יֵצֵא, גְבוּר מִיַּבְעֵי לִיָּה. כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת, אִישׁ מִלְחָמוֹת מִיַּבְעֵי לִיָּה.
לְכַתֵּב!

אָרָא הָרִי נִתְבָּאָר, ה' בְּכָל מְקוֹם
זֶה רַחֲמִים, וְדַאי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁמוֹ הוּא ה', שְׁכָתוּב (ישעיה
מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. וְרֵאיוּנו
שְׁלַפְעָמִים נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהִים,
וְהוּא דִין בְּכָל מְקוֹם. אֲלֵא בְזִמְן
שְׁמַתְרַבִּים הַצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, ה'
שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם הַרַחֲמִים.
וּבְזִמְן שְׁמַתְרַבִּים הַרְשָׁעִים
בְּעוֹלָם, אֱלֹהִים שְׁמוֹ, וְנִקְרָא
בְּשֵׁם אֱלֹהִים. כִּף בְּזִמְן שְׁיַעֲקֹב
לֹא הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים וְלֹא הָיָה
בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל.
וְכַאֲשֶׁר הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ
בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, עֲדִין לֹא הִתְיַשְׁבַּ הַדְּבָר
שְׁכָתוּב לֹא יִקְרָא, וְהָרִי אָנוּ
קוֹרְאִים לוֹ. וְמָה שְׁאֲמַרְתָּ
שְׁכָשְׁהִיָּה בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאֶרֶץ
אַחֲרַת קָרָא לוֹ יַעֲקֹב - בֹּא רְאֵה,
כְּתוּב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב
בְּאֶרֶץ מִגְדוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,
וְהָרִי לֹא הָיָה בְּאֶרֶץ אַחֲרַת?
אָמַר לוֹ, הָרִי בְּתַחֲלָה נֶאֱמַר כְּמוֹ
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַעְמִים
נִקְרָא ה' וְלְפַעְמִים נִקְרָא אֱלֹהִים,
כִּף גַּם לְפַעְמִים נִקְרָא יִשְׂרָאֵל
וְלְפַעְמִים נִקְרָא יַעֲקֹב, וְהַפֵּל
בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת. וְמָה שְׁנֹאֲמַר לֹא
יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, לְהִתְיַשְׁבַּ
בְּשֵׁם זֶה.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, הָרִי כְּתוּב (שם יז)
וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֶךָ אַבְרָם
וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם. אָמַר לוֹ, שֵׁם
כְּתוּב וְהָיָה, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ
שֵׁם, אֲבָל כֵּאֵן לֹא כְּתוּב וְהָיָה,
אֲלֵא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ,

אָמַר לִיָּה, שְׁפִיר קָא אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה מב) יִי כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
יַעֲרִי קִנְיָה, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזִי,
כַּגְבוּר יֵצֵא, גְבוּר מִיַּבְעֵי לִיָּה. כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת, אִישׁ מִלְחָמוֹת מִיַּבְעֵי לִיָּה.

אָרָא הָא אֲתַמָּר יִי בְּכָל אֲתַר רַחֲמֵי אִיָּהוּ,
וְדַאי (דף קעג ע"א) קְדָשָׁא בְּרִין הוּא, יִי
שְׁמִיָּה אִיָּהוּ, דְכָתִיב, (ישעיה מב) אֲנִי יִי הוּא שְׁמִי,
וְחֲמִינָן דְלְזִמְנִין אֲתַקְרִי שְׁמִיָּה אֱלֹהִים וְהוּא
דִינָא בְּכָל אֲתַר. אֲלֵא בְזִמְנָא דְאַסְגִּיאוּ זְפִאִין
בְּעֵלְמָא, יִי שְׁמִיָּה וְאֲתַקְרִי בְשֵׁמָא דְרַחֲמֵי.
וּבְזִמְנָא דְאַסְגִּיאוּ חֲיִיבִין בְּעֵלְמָא, אֱלֹהִים
שְׁמִיָּה וְאֲתַקְרִי בְשֵׁמָא דְאֱלֹהִים. כִּף בְּזִמְנָא
דְיַעֲקֹב לֹא הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִין וְלֹא הָיָה בְּאֶרְעָא
אַחֲרָא, קָרִי לִיָּה יִשְׂרָאֵל. וְכַד הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִין,
אוֹ בְּאֶרְעָא אַחֲרָא קָרִי לִיָּה יַעֲקֹב.

אָמַר לִיָּה, עֲדִיין לֹא אֲתִיַּשְׁבָּא מְלָה. דְכָתִיב
לֹא יִקְרָא, וְהָא אָנוּ קָרִינָן לִיָּה. וּמֵאִי
דְאַמַּרְתָּ דְכַד הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִין אוֹ בְּאֶרְעָא
אַחֲרָא קָרִי לִיָּה יַעֲקֹב. תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית
לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,
וְהָא לֹא הָיָה בְּאֶרְעָא אַחֲרָא.

אָמַר לִיָּה, הָא בְּקַדְמִיתָא אֲתַמָּר, כְּמָה
דְקוֹדְשָׁא בְּרִין הוּא לְזִמְנִין אֲתַקְרִי יִי,
וְלְזִמְנִין אֲתַקְרִי אֱלֹהִים. הֲכִי נִמְי לְזִמְנִין אֲקָרִי
יִשְׂרָאֵל וְלְזִמְנִין אֲקָרִי יַעֲקֹב וְכֹלָא בְּדַרְגִּין
יְדִיעֵן. וְמָה דְאַתְמָר לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב, לְאַתְיַשְׁבָּא בְשֵׁמָא דָּא.

אָמַר לִיָּה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (בראשית יז) וְלֹא
יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ
אַבְרָהָם. אָמַר לִיָּה, הָתָם כְּתִיב וְהָיָה. וְעַל דָּא
קָרִימָא בְּהָהוּא שְׁמָא. אֲבָל הֲכָא לֹא כְּתִיב
וְהָיָה, אֲלֵא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ. וְלֹא

וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שְׂמֻךְ יִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ בְּפַעַם אַחַת מִסְפִּיק לוֹ, כֹּל שָׁבֵן שֶׁלְּפַעֲמַיִם כָּף וְלְפַעֲמַיִם כָּף. וְכִשְׁהִתְעַטְרוּ בְּנֵי בְּכֵהֲנִים וְלוֹיִם וְהִתְעַלּוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אִזְ הִתְעַטְרוּ בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי נַחֲבָא, הָרִי נַחֲבָאָר שְׂכַשְׂמָתָה רַחֵל, נִטְלָה הַבַּיִת מִי שְׂצָרִיךְ לְהִתְקַן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים כְּרֵאוּי. לְמָה מֵתָה רַחֵל מִיָּד? אָמַר לוֹ, הָרִי לְהִיּוֹת שְׂכִינָה מִתְעַטְרֶת כְּרֵאוּי וְלִהְיוֹת אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה, וְבוֹ שׁוֹרָה [לְמַעַלָּה] לְטַל הַבַּיִת וְלְהִתְקַן. וְעַל זֶה בְּנִימִין הוּא תָּמִיד בְּמַעֲרָב וְלֹא בְּצַד אַחֵר.

וְבוֹ שׁוֹרָה לְהִתְקַן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְבוֹ שׁוֹרָה מְלָכוֹת הֶרְקִיעַ לְהוֹדֵעַ בְּאַרְץ. וְסוּד זֶה, שְׁפָל הַתְּחִלָּה שְׂפָאָה לְהַתּוֹדֵעַ, הִיא בְּקִשְׁיוֹת, וְעַל זֶה יֵשׁ בָּהּ דִּין שֶׁל מוֹת וּמִשָּׁם מִתְּשַׁבֵּת.

כָּאֵן בְּשִׁרְוּצָה לְהִתְקַן וְלִטַל הַבַּיִת, נַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֵל, וְאַחַר כָּף הִתְתַּקְּנָה לְהִתְיַשֵּׁב. כְּשִׁרְוּצָה לְהוֹדִיעַ מְלָכוֹת בְּאַרְץ, שׁוֹרָה בְּדִין, וְלֹא מִתְּיַשְׁבֵּת הַמְּלָכוֹת בְּמָקוֹם כְּרֵאוּי עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר דִּין בְּשִׁאוֹל לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כָּף הִתְיַשְׁבָּה הַמְּלָכוֹת וְנִתְקַנָּה.

בֵּא רֵאָה, כֹּל הַתְּחִלָּה קָשָׁה וְאַחַר כָּף נֹחָה. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הִתְחִלָּה קָשָׁה, שְׁפָל הָעוֹלָם נִדוֹן כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כָּף נֹחָה, סְלִיחָה וְכַפּוּרִים. מִשׁוּם שֶׁהִרְאִישִׁית הִיא מִשְׁמָאל, וְעַל זֶה דִּינָיו קָשִׁים, וְאַחַר כָּף מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין, וְעַל זֶה נַעֲשִׂית נֹחָה.

וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שְׂמֻךְ יִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ בְּפַעַם אַחַת מִסְפִּיק לוֹ, כֹּל שָׁבֵן שֶׁלְּפַעֲמַיִם כָּף וְלְפַעֲמַיִם כָּף. וְכִשְׁהִתְעַטְרוּ בְּנֵי בְּכֵהֲנִים וְלוֹיִם וְהִתְעַלּוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אִזְ הִתְעַטְרוּ בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

כְּתוּב וְהָיָה שְׂמֻךְ יִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ בְּזִמְנָא חָדָא סְגִי לִיה, כֹּל שָׁבֵן דְּלִזְמַנִּין כָּף וְלִזְמַנִּין כָּף. וְכַד אֲתַעְטְרוּ בְּנוֵי בְּכֵהֲנִי וְלוֹיֵאֵי וְאִסְתַּלְקוּ בְּדַרְגִּין עֲלֵאִין, כְּדִין אֲתַעְטְרוּ בְּשִׂמְא דָא תְדִיר.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, הָא אֲתָמַר דְּכַד מִיתַת רַחֵל נִטְלָא בֵּיתָא מָאן דְּאֶצְטְרִיךְ לְאַתְתַּקְנָא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין כְּדָקָא יָאוֹת. אִמַּאי מִיתַת רַחֵל מִיָּד, אָמַר לִיה, הָא לְמַהּוֹי שְׂכִינָתָא מִתְעַטְרָא כְּדָקָא יָאוֹת וְלְמַהּוֹי אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה וּבִיה שְׂרִיא (לְעִילָא) לְנִטְלָא בֵּיתָא וְלֹאֲתַתְקָנָא. וְעַל דָּא בְּנִימִין הוּא תְדִיר בְּמַעֲרָב וְלֹא בְּסַטְרָא אַחְרָא.

וּבִיה שְׂרִיא לְאַתְתַּקְנָא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין, וּבִיה שְׂרִיא מְלָכוֹתָא דְרְקִיעָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בְּאַרְעָא. וְרָזָא דָא, בְּכָל שִׁירוֹתָא דְאַתְיָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בְּקִשְׁיוֹ אִיהוּ, וְעַל דָּא אִית בָּהּ דִּינָא דְמוֹתָא וּמִתְמָן אֲתִישְׁבֵת.

הָבֵא כַד בְּעָא לְאַתְתַּקְנָא וְלְנִטְלָא בֵּיתָא אֲתַעֲבִיד דִּינָא בְּרַחֵל וּבְתַר כֵּן אֲתַתְקַנַת לְאַתִּישְׁבָא. כַּד בְּעָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא מְלָכוֹתָא בְּאַרְעָא שְׂרִיא בְּדִינָא. וְלֹא אֲתִישְׁבֵת מְלָכוֹתָא בְּדוּכְתָא כְּדָקָא יָאוֹת עַד דְאַתְעַר דִּינָא בְּשִׁאוֹל לְפוּם עוֹבְדוֹי, וְלִבְתַר אֲתִישְׁבֵת מְלָכוֹתָא וְאַתְתַּקְנַת.

הָא חֲזִי, כֹּל שִׁירוֹתָא תְקִיף וְלִבְתַר נִיחָא. בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שִׁירוֹתָא תְקִיף. דְּכָל עֲלָמָא אֲתַדִּין כֹּל חַד וְחַד לְפוּם עוֹבְדוֹי, וְלִבְתַר נִיחָא סְלִיחָה וְכַפּוּרִי. בְּגִין דְּשִׁירוֹתָא אִיהוּ מִשְׁמָאלָא וְעַל דָּא דִּינָיו תְקִיפִין, וְלִבְתַר אֲתַעַר יְמִינָא וְעַל דָּא הָוִי נִיחָא.

וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי זְמִין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְאַתְעָרָא בְּנִיחָא עַל שְׂאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וּלְבַתֵּר יִתְתַקַּף
עַלֵייהוּ בְּדִנָּא קְשִׁיא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה
מב) יִי פִגְבוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קְנָאָה
יִרְיַע אָף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. יִי
בְּקַדְמִיתָא דְאִיהוּ רַחֲמֵי, וּלְבַתֵּר פִּגְבוֹר וְלֹא
גְבוֹר. וּלְבַתֵּר כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ
מִלְחָמוֹת. לְבַתֵּר אֲתַגְלִי תִקְפָּא עַלֵייהוּ
וְיִתְתַקַּף לְשִׁיצָאָה לֹזֵן, דְכְּתִיב יִרְיַע אָף יַצְרִיחַ
עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. וְכְּתִיב, (זכריה יד) וַיֵּצֵא יִי
וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם פְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב.
וְכְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ
בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה פִי מִתָּה וּתְקַרָּא שְׁמוּ בֶן
אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִן. רַבִּי יְהוּדָה
פִּתַח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה
וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל
הָאִישׁ שְׁמֵתְחֻזַּק בְּקָדוּשׁ בְּרוּךְ-
הוּא, בְּשִׁבִיל שֶׁחֻזַּק שֶׁל הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הוּא חֻזַּק, וּבְאֲרוּהוּ
טוֹב ה', כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קמה)
טוֹב ה' לְכָל לְמַעוֹז - זֶהוּ חֻזַּק
שֵׁשׁ בּוֹ יְשׁוּעוֹת, שְׁכָתוּב (שם כח)
וּמַעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם
צָרָה - בְּיוֹם שֶׁל מְצוּקָה
שְׁמַצִיקִים שְׂאֵר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל
בָּא רָאָה מִה פְּתוּב, (משלי כד)
הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר פַּחְכָּה.
מִה זֶה הַתְּרַפִּיתָ? מִי שְׁמַרְפָּה
יָדוֹ מִהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא
לְהִתְחַזֵּק בּוֹ. וְאִיךָ יִחְזִיק הָאָדָם
בְּקָדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? יִחְזִיק
בַּתּוֹרָה. שְׁכָל מִי שְׁמַחְזִיק
בַּתּוֹרָה, מְחֻזַּק בְּעֵץ חַיִּים,
כְּבִיכּוֹל נוֹתֵן חֻזַּק לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
לְהִתְחַזֵּק. וְאִם הוּא יִתְרַפָּה
מִהַתּוֹרָה מִה פְּתוּב? הַתְּרַפִּיתָ.
אִם הוּא הַתְּרַפָּה מִן הַתּוֹרָה -

וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי זְמִין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְאַתְעָרָא בְּנִיחָא עַל שְׂאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וּלְבַתֵּר יִתְתַקַּף
עַלֵייהוּ בְּדִנָּא קְשִׁיא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה
מב) יִי פִגְבוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קְנָאָה
יִרְיַע אָף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. יִי
בְּקַדְמִיתָא דְאִיהוּ רַחֲמֵי, וּלְבַתֵּר פִּגְבוֹר וְלֹא
גְבוֹר. וּלְבַתֵּר כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ
מִלְחָמוֹת. לְבַתֵּר אֲתַגְלִי תִקְפָּא עַלֵייהוּ
וְיִתְתַקַּף לְשִׁיצָאָה לֹזֵן, דְכְּתִיב יִרְיַע אָף יַצְרִיחַ
עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. וְכְּתִיב, (זכריה יד) וַיֵּצֵא יִי
וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם פְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב.
וְכְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ
בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה פִי מִתָּה וּתְקַרָּא שְׁמוּ בֶן
אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִן. רַבִּי יְהוּדָה
פִּתַח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה
וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. זַכָּאָה חוֹלְקִיָּה דְבַר נֶשׁ
דְּאַתְתַּקַּף בֵּיה בְּקָדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּגִין
דְּתוֹקְפָא דְקָדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ תִקְפָּא,
וְאוֹקְמוּהָ טוֹב יִי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קמה)
טוֹב יִי לְכָל לְמַעוֹז, דָּא הוּא תִקְפָּא דְאִית
בֵּיה יְשׁוּעוֹת. דְכְּתִיב, (תהלים כח) וּמַעוֹז (דף קעד ע"ב)
יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה, בְּיוֹמָא דְעָקוּ
דְעָקִין שְׂאֵר עַמִּין לְיִשְׂרָאֵל.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב (משלי כד) הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם
צָרָה צַר פַּחְכָּה. מְאִי הַתְּרַפִּיתָ. מְאֵן
דְּאַתְרַפִּי יְדוּי מְקוּדָשָׁא בְרִיךְ הוּא דְלֹא
לְאַתְתַּקַּפָּא בֵּיה. וְהֵיךָ יִתְקַף בַּר נֶשׁ בֵּיה
בְּקָדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, יִתְקִיף בְּאוֹרֵייתָא. דְכָל
מְאֵן דְאַתְתַּקַּף בְּאוֹרֵייתָא, אֲתַתַּקַּף בְּאִילָנָא
דְחַיִּי. כְּבִיכּוֹל יֵהֵב תִּקְפָּא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
לְאַתְתַּקַּפָּא. וְאִי הוּא יִתְרַפִּי מְאוֹרֵייתָא, מַה

כְּתִיב הַתְּרַפִּית. אִי אִיהוּ אֲתַרְפִּי מִן אֹרִייתָא
בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה, בְּיוֹמָא דִּייתִי לִיה עֶקּוּ,
כַּבְּיָכּוּל דְּחִיק לָהּ לְשִׁכְנִיתָא דְּאִיהוּ חִילָא
דְּעֶלְמָא.

דְּבַר אַחַר צַר כַּחֲכָה, תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר
נָשׁ אֲתַרְפִּי מְאֹרִייתָא וְאֶזִּיל בְּאַרְחָא
דְּלָא כְּשָׂרָא, כַּמָּה בְּעֵלִי דְּבָבוּ זְמִינִין לִיה
לְמַהוּי לִיה קְטִיגוֹרִין בְּיוֹמָא דְּעָקוּ. וְאַפִּילוּ
נִשְׁמַתִּיה דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ חִילָא וְתוֹקְפָא
דִּילִיה אִיהוּ מְאִרִי דְּבָבוּ לְקַבְּלִיה, דְּכְתִיב צַר
כַּחֲכָה, בְּגִין דְּאִיהוּ צַר לְגַבִּיה. אָמַר רַבִּי
אַבָּא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אֶזִּיל בְּאַרְחֵי
דְּאֹרִייתָא וְכָל אַרְחֵי מִתְתַּקְּנִין כְּדָקָא יְאוּת,
כַּמָּה סְנִיגוֹרִין קְיִימִין עֲלִיה לְאֲדַפְרָא לִיה
לְטַב.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ
מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם
יִשְׂרָו וַיַּחֲנֶנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת
מְצֵאתִי כִפֹּר. הֵנִי קָרָאִי אִית לְאֶסְתַּכְּלָא בְּהוּ,
וְכִי לָא אֲתַגְּלִי כְּלָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּאִיהוּ צְרִיךְ לְמִלְאֲכָא דִּימָא קָמִיה טַב אוּ
כִישׁ. אֶלָּא וְדָאִי אֶצְטְרִיךְ. דְּכַד אִית לִיה לְבַר
נָשׁ סְנִיגוֹרִין לְאֲדַפְרָא זְכוּ דִּידִיה קָמִיה, וְלָא
אִית לִיה (לְבַר נֶשׁ) קְטִיגוֹרִין, כְּדִין וַיַּחֲנֶנּוּ
וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר.

תָּא חֲזִי, בְּהַאי קָרָא תְּשַׁכַּח בְּרִירָא דְּמִלְּה,
כְּתִיב אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ, אִי לָא כְּתִיב
יִתִיר יְאוּת הוּא. אֲבָל מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי
אֶלֶף כְּתִיב, וּמָאן אִיהוּ. דָּא הוּא מְלֶאֶךְ
דְּמִמְנָא עָמִיה דְּבַר נָשׁ בְּסִטְר שְׁמַאלָא,

דְּכְתִיב, (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדֶּךָ אֶלֶף, וְדָא הוּא סְטְרָא דְּשְׁמַאלָא, דְּכְתִיב
בְּתַרִּיה וּרְבִבָה מִימִינָהּ.

בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה. בְּיוֹם שַׁתְּבָא
לוּ מְצוּקָה, כַּבְּיָכּוּל דּוּחַק אֶת
הַשְּׂכִינָה שְׁהִיא כַּחוּ שֶׁל הַעוֹלָם.
דְּבַר אַחַר צַר כַּחֲכָה - בָּא רָאָה,
בְּשַׁעַת שְׁבָן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן
הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדַרְךָ לֹא כְּשֵׁרָה,
כַּמָּה בְּעֵלִי רִיב זְמִינִים לוּ לְהִיּוֹת
לוּ קְטִיגוֹרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאַפִּילוּ
נִשְׁמַת הָאָדָם, שְׁהִיא כַּח וְחִזְק
שְׁלוּ, הִיא יְרִיבָה שְׁלוּ כְּנִגְדוּ,
שְׁכַתוּב צַר כַּחֲכָה, מְשׁוּם שְׁהוּא
צַר אֶלָּיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּשַׁעַת
שְׁבָן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְכָל
דְּרָכָיו מִתְקַנּוֹת כְּרָאוּי, כַּמָּה
סְנִיגוֹרִים עוֹמְדִים עָלָיו לְהַזְכִּירוּ
לְטוֹב.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלַי
מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד
לְאָדָם יִשְׂרָו וַיַּחֲנֶנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ
מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר.
כַּפְּסוּקִים הִלְלוּ יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, וְכִי
לֹא גְלוּי הַכָּל לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁהוּא צְרִיךְ מְלֶאֶךְ שִׁיאֲמַר
לְפָנָיו טוֹב אוּ רַע? אֶלָּא וְדָאִי
שְׁצְרִיךְ, שְׁכַפְּאֶשׁר יֵשׁ לְאָדָם
סְנִיגוֹרִים לְהַזְכִּיר זְכוּת שְׁלוּ לְפָנָיו
וְאִין לוּ (לְאָדָם) קְטִיגוֹרִים, אֲזוּ וַיַּחֲנֶנּוּ
וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי
כִפֹּר.

בָּא רָאָה, בְּפְסוּקֵי הַזֶּה תִּמְצָא בְּרוּר
הַדְּבַר. כְּתוּב אִם יֵשׁ עָלַי מְלֶאֶךְ.
אִם לֹא כְּתוּב יוֹתֵר - יָפָה הוּא.
אֲבָל מְלֶאֶךְ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף
כְּתוּב, וּמִיְהוּ? זֶהוּ הַמְּלֶאֶךְ הַמְּמַנֶּה
עִם הָאָדָם בְּצַד שְׁמַאל, שְׁכַתוּב
(תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדֶּךָ אֶלֶף, וְזֶהוּ צַד
שְׁמַאל, שְׁכַתוּב אַחֲרָיו וּרְבִבָה
מִימִינָהּ.

אַבְרָם אֶחָד מִנִּי אֶלֶף, זֶהוּ יִצְרָק יִצְרָק

בְּתַרִּיה וּרְבִבָה מִימִינָהּ.

אַבְרָם אֶחָד מִנִּי אֶלֶף, דָּא הוּא יִצְרָק יִצְרָק, דְּאִיהוּ אֶחָד מֵאַנּוּן (דְּאִיהוּ) אֶלֶף

הָרַע, שְׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם [שהוא] אֶלֶף שֶׁהָיוּ לְצַד שְׂמָאל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וְנוֹטֵל רְשׁוּת. וְעַל זֶה, אִם בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲמָת, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע הוּא עֹבֵד לוֹ כְּמוֹ שְׂנְאָמֵר, שֶׁפְּתוּב (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֹבֵד לוֹ, אֲזִי הוּא עוֹלָה וְנִעְשָׂה סַנְגוֹר, וְאוֹמֵר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוּת עַל הָאָדָם, וְאֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל זֶה לֹא חוֹזֵר רִיקָם, מִשּׁוּם שְׁנוֹתָנִים לוֹ אַחֵר לְשַׁלֵּט עָלָיו וְלִטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדִים חֲטָאִי אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהוּא כֹּפֵר עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מִצְאָתִי כֹּפֵר, לְפָדוֹת אוֹתוֹ.

דְּבַר אַחֵר מִצְאָתִי כֹּפֵר - אוֹתָהּ זְכוּת שְׂאֲמַרְתָּ, הִיא עָלָיו כֹּפֵר לְפָדוֹת אוֹתוֹ שְׁלֵא יֵרֵד לְגִיהֶנָם וְלֹא יָמוּת. וְלִכֵּן צָרִיךְ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֲמָת כְּדִי שִׁיחֶיָהּ לוֹ הַקְּטָגוֹר סַנְגוֹר.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנוֹתָנִים לוֹ שְׁעִיר וּמִתְעַסְקִים עִמּוֹ עַד שֶׁהוֹפֵךְ לְהֵיּוֹת לָהֶם עֹבֵד, וְעוֹלָה וּמַעֲדֵי עֲדוּת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִעְשָׂה לָהֶם סַנְגוֹר. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, (שם כח) אִם רָעֵב שְׂנֵאָף הָאֲכִילָהוּ לָחֵם וְאִם צָמָא הַשְּׁקָהוּ מַיִם, וְעַל הַיֵּצֵר הָרַע הַזֶּה זֶה נֶאֱמַר.

וּמִשּׁוּם זֶה בְּיוֹם צָרָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל דוֹחֵק אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא נִעְשָׂה קְטָגוֹר. צַר כְּחָכָה - צַר כַּחַ פֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּקַרְב לְפָנָיו לְקַטְרֵג וְנִחַלֵּשׁ הַפֶּה.

בֵּא רְאֵה, טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מִה זֶה בְּיוֹם צָרָה? זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁבֵא עָלָיו עֲשׂו לְקַטְרֵגוֹ. וְיוֹדַע חוֹסֵי בוֹ, כְּשֶׁבָאָה עָלָיו צָרַת

דְּהוּוּ לְסִטְר שְׂמָאֵלָא. בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעִילָא וְנָטִיל רְשׁוֹ. וְעַל דָּא אִי בַר נָשׁ אָזִיל בְּאַרְחָ קְשׁוּט, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע אִיהוּ עֹבֵד לוֹ. כְּמָה (דְּאִתְקַר) דְּכְתִיב, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֹבֵד לוֹ. כְּדִין אִיהוּ סָלִיק וְאִתְעַבִּיד סַנְיִגוֹרָא, וְאָמַר קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זְכוּ עֲלִיָה דְּבַר נָשׁ. כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל דָּא לֹא אֶהְדֵּר בְּרִיקָנָא, בְּגִין דְּאִתְיָהִיב לִיה אַחֲרָא לְשַׁלְטָאָה עָלָיו וְלִיטוֹל נִשְׁמָתִיהָ מִנֶּיהָ. בְּגִין דְּאִקְדִים חוֹבוֹי דְּהוּא בַר נָשׁ וְאִיהוּ כֹּפֵר עַל הָאִי. הָדָא הוּא דְּכְתִיב מִצְאָתִי כֹּפֵר, לְמַפְדֵי לִיה.

דְּבַר אַחֵר מִצְאָתִי כֹּפֵר. הֵהוּא זְכוּ דְּאִמַרְתָּ אִיהוּ עֲלִיָה כֹּפֵר לְמַפְדֵי לִיה דְּלֹא יַחֲוֹת לְגִיהֶנָם וְלֹא יָמוּת. וְעַל דָּא מִיבְעִי לִיה לְבַר נָשׁ לְמִיָהוּ בְּאַרְחָ קְשׁוּט וּבְגִין דִּיְהֵא לִיה הֵהוּא קְטִיגוֹרָא, סַנְיִגוֹרָא.

בְּגוֹזְנָא דָּא יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי, דִּיְהִיבִי לִיה שְׁעִיר וְאִתְעַסְקוּ בַּהֲדִיָה. עַד דְּאִתְהַדֵּר עֹבֵד לָהּ וְסָלִיק וְסָהִיד סְהִדוּתָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַבִּיד לָהּ סַנְיִגוֹרָא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֵמָה, (משלי כח) אִם רָעֵב שְׂנֵאָף הָאֲכִילָהוּ לָחֵם וְאִם צָמָא הַשְּׁקָהוּ מַיִם. וְעַל הָאִי יֵצֵר הָרַע אִתְמַר.

וּבְגִין דָּא בְּיוֹם צָרָה, כְּדִי בַר נָשׁ אִתְרַפֵּי מֵאוֹרֵייתָא, כְּבִיכּוֹל דְּחִיק לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדִיָה דְּהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ אִתְעַבִּיד קְטִיגוֹרָא. צַר כְּחָכָה. צַר כַּחַ פֶּה, בְּגִין דְּאִתְקַרְב קָמִיָה לְקַטְרֵגָא וְאִתְחַלֵּשׁ חִילָא. תָּא חֲזִי, טוֹב יי לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מֵאִי בְּיוֹם צָרָה. דָּא יַעֲקֹב כְּדִי אִתְאָ עֲלִיָה עֲשׂו לְקַטְרֵגָא לִיה. וְיוֹדַע חוֹסֵי בוֹ, כְּדִי אִתְאָ עֲלִיָה

עקו דדינה. ותא חזי, לית מקטרגא אשתפח עליה דבר נש אלא בזמנא דספנה.

ותא חזי, בגין דייעקב אחר נדריה דנדיר קמי קדשא בריה הוא, אתתקף דינא על ידא דמקטרגא דקטריג עליה דייעקב, ^(דף קע"א ע"א) ובעא דינא בשעתא דספנה דהות רחל בה. אמר קמיה קדשא בריה הוא, והא יעקב נדר נדריה ולא שלים, והא איהו תקיף מפלא בעותרא ובבנין בכל מה דאצטריף. ולא שלים נדריה דנדר קמך ולא נסבת עונשא מגיה.

מיד ותלד רחל ותקש בלדתה. מאי ותקש. דאתקשי דינא לעילא גבי מלאך המות. ואתענש יעקב בהאי. מאי טעמא, בגין דכתיב ^(משלי כב) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד. ועל דא מיתת רחל ואתמסר דינא על ידא דמלאך המות.

ותא חזי, בשעתא דאתא עשו, מה עבד. וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים. מאי טעמא, בגין דרחיל עלה דרחל, דלא יסתפל ההוא רשע בשפירו דילה ולא יקטרג ליה עלה.

הו מה כתיב, ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוו ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו, נשין מקמי גוברין. אבל ברחל מה כתיב ואחר נגש יוסף ורחל, ויוסף מקמי אמיה ואיהו חפא עליה, ועל דא כתיב, ^(בראשית מט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. דאסגי גופיה וחפא על אמיה. עלי עין, עלי עינא דההוא רשע.

והבא אתענשת על ידא דיצר הרע דקטרג בשעתא דספנה, ואתענש יעקב על

דינה. ובא וראה, אין המקטרג נמצא על האדם אלא בשעת ספנה.

ובא וראה, משום שיעקב אחר נדרו שנדר לפני הקדוש ברוך הוא, התחזק הדין על ידי המקטרג שקטרג על יעקב, ורצה דין בשעת הספנה שהיתה בה ברחל. אמר לפני הקדוש ברוך הוא, והרי יעקב נדר נדרו ולא שלם, והריהו חזק מהכל בעשר ובבנים ובכל מה שצריך, ולא שלם נדרו שנדר לפניך, ולא לקחת ממנו ענש?

מיד - ותלד רחל ותקש בלדתה. מה זה ותקש? שהתקשה הדין למעלה אצל מלאך המות. ונענש יעקב בזה, מה הטעם? משום שכתוב ^(משלי כב) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד, ועל זה מתה רחל ונמסר הדין על ידי מלאך המות. ובא וראה, בשעה שבא עשו, מה עשה? וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשנה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים. מה הטעם? משום שפחד על רחל שלא יסתפל אותו רשע בפניה ולא יקטרג לו עליה.

עוד מה כתוב? ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוו ותגש גם לאה וילדיה וישתחוו. נשים מלפני גברים. אבל ברחל מה כתוב? ואחר נגש יוסף ורחל, יוסף מלפני אמו, והוא כסה עליה, ועל זה כתוב ^(בראשית מט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, שהגדיל גופו וכסה על אמו. עלי עין - עלי עין של אותו רשע.

וכאן נעושה על ידי היצר הרע שקטרג בשעת הספנה, ונענש יעקב על נדר שלא שלם, וזה

קָשָׁה לַיַּעֲקֹב מִכָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו. וּמִזֵּינָן לָנוּ שֶׁמִּשּׁוּם יַעֲקֹב זֶה הָיָה? שֶׁכְּתוּב (שם מח) מִתָּה עָלַי רַחֵל, עָלַי וְדָאֵי, עַל שְׂאֲחֵרְתִּי נְדָרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתוּב (משלי כז) קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תְבֹא, וּבְאֲרוּהוּ לֹא בְּרָא יוֹ. שְׂאֵם קָלֶלֶת צַדִּיק הִיא, אֲפִלוּ שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן בָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁיִּצְאָה מִפִּי נִטֵּל אוֹתָהּ אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַת הַסַּפְנָה.

יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאִם עַל גַּב שֶׁהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, נִטֵּל אוֹתוֹ דְּבַר אוֹתוֹ שֶׁטָּוֵן שֶׁנִּמְצָא תָּמִיד אֲצֵל בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה שֶׁנִּינֵנו, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח אָדָם פִּי לְשׁוֹן, מִשּׁוּם שֶׁנוֹטֵל אוֹתוֹ הַדְּבוּר וּמְקִטְרַג בּוֹ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, כָּל שֶׁכֵּן מִלָּה שֶׁל חֶכֶם אוֹ מִלָּה שֶׁל צַדִּיק, וְעַל שְׁנֵי אֵלֶּה נִעֲנֶשֶׁת רַחֵל.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מִתָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְכִי כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לֹא יִדְעֵנוּ כִּי מִתָּה? אֲלֵא צָרִיף מִשּׁוּם שֶׁלֹּא חֲזָרָה לְגוּפָהּ יוֹתֵר, וּמִתָּה רַחֵל מִיִּתַּת הַגּוּף, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת וְחוֹזֶרֶת לְמִקוּמָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א-ל) וַתֵּשֶׁב רֹחוֹ [נִפְשׁוֹ] אֵלָיו, (בראשית מב) וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר ה) נַפְשִׁי יֵצְאָה בְּדַבְּרוֹ, (מלכים א יז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ נִשְׁמָה. אֲבָל זֶה יֵצְאָה נִשְׁמָתָה וְלֹא חֲזָרָה לְמִקוּמָהּ וּמִתָּה רַחֵל. וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי, הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁל הַדִּין שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב הַחֲזִיר אוֹתוֹ וְקָשֶׁר אוֹתוֹ לְיָמִין, מִשּׁוּם שֶׁאֵת הַמַּעֲרָב צָרִיף לְקָשְׁרוֹ לְיָמִין. וְאִם עַל גַּב שֶׁהוּא בֶּן אוֹנִי, צַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה - בֶּן יָמִין הוּא, שֶׁהָרִי בְּיָמִין הַתִּקְשָׁרָה, וְנִקְבְּרָה בְּדָרְךָ כְּמוֹ

נְדָרָא דְלָא שְׁלִים, וְדָא קְשִׁיא לִיה לַיַּעֲקֹב מִכָּל עָקוֹ דְּעָבְרוּ עָלֶיהָ. וּמִנְלָן דְּבִגְנִינִיה דַּיַּעֲקֹב הָוָה, דְּכְתִיב, (בראשית מח) מִתָּה עָלַי רַחֵל. עָלַי וְדָאֵי, עַל דְּאֲחֵרִית נְדָרִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּתִיב, (משלי כז) קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תְבֹא. וְאוּקְמוּהָ לֹא בְּוִי"ו, דְּאִי קָלֶלֶת צַדִּיקָא הִיא, אֲפִילוּ דְלָא אִתְכַּוֵּן בָּהּ, כִּיּוֹן דְּנִפְקָא מִפּוּמִיָּה נִטֵּל לָהּ הֵהוּא יֵצֵר הָרַע וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַתָּה דְּסַפְנָה.

יַעֲקֹב אָמַר, (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה. וְאִם עַל גַּב דְּאִיְהוּ לֹא הָוָה יוֹדֵעַ, נִטֵּיל לָהּ לְהֵיכֵל מִלָּה הֵהוּא שֶׁטָּוֵן דְּאִשְׁתַּפַּח גְּבִיְהוּ תְדִיר בְּבְנֵי נֶשְׂאָה. וְעַל דְּאִ תְּנִינָן, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח בַּר נֶשׁ פּוּמִיָּה לְשִׁטְנָא, בְּגִין דְּנִטֵּיל הֵהוּא מִלָּה וְקִטְרַג בָּהּ לְעִילָא וְתַתָּא. כָּל שֶׁכֵּן מִלָּה דְּחֶכֶם אוֹ מִלָּה דְּצַדִּיקָא, וְעַל תְּרִין אֵלִין אִתְעַנְּשַׁת רַחֵל:

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מִתָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא וְכִי כִּיּוֹן דְּאָמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ לֹא יִדְעֵנָא כִּי מִתָּה. אֲלֵא אֲצִטְרִיף בְּגִין דְּלֹא אֶהְדְּרַת לְגוּפָא יִתִּיר, וּמִיִּתַּת רַחֵל מִיִּתַּת גּוּפָא, בְּגִין דְּאִית בְּנֵי נֶשְׂאָה דְּנִפְקִי נִשְׁמָתֵיהוּ וְאֶהְדְּרִין לְאִתְרִיְהוּ וּפְקָה דְּאֵת אָמַר, (שמואל א ל) וַתֵּשֶׁב נַפְשׁוֹ (לפנינו בקרא רוחו. ובדפוס ירושלים איתא גם כווח"ק ותשב רוחו אליו) אֵלָיו, (בראשית מב) וַיֵּצֵא לָבָם, (שיר השירים ה) נַפְשִׁי יֵצְאָה בְּדַבְּרוֹ. (מלכים א יז) לֹא נוֹתְרָה בּוֹ נִשְׁמָה. אֲבָל הִיא נִפְקַת נִשְׁמָתָה וְלֹא אִתְהִדְרַת לְאִתְרָהּ וּמִיִּתַּת רַחֵל.

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי. דְּקָשִׁיו דְּדִינָא דְּאִתְגַּזַּר עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב אֶהְדְּרַת לִיה וְקָשִׁיר לִיה לְיָמִינָא, בְּגִין דְּמַעֲרַב אֲצִטְרִיף לְקָשְׁרָא לִיה לְיָמִינָא, וְאִם עַל גַּב דְּאִיְהוּ בֶּן אוֹנִי סִטְרָא דְּדִינָא קְשִׁיא, בֶּן יָמִין אִיְהוּ, דְּהָא בְּיָמִינָא

שנתבאר, הרי התגלית מיתתה וקבורתה, אבל לא התגלית מיתתה וקבורתה, ואף על גב שארבע האמהות הללו סוד יש להם, ובארוהו.

ויצב יעקב מצבה על קבורתה. אמר רבי יוסי, מה הטעם? משום שלא התפסה מקומה עד היום שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר עד היום, עד אותו יום ממש.

רבי יהודה אמר, עד יום שתחזור שכינה מגלות ישראל באותו מקום, כמו שנאמר (ירמיה לא) ויש תקוה לאחרייתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם. וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כשישובו מהגלות לעמד על אותה קבורת רחל ולכפות שם, כמו שהיא בכחה על גלות ישראל, ועל זה פתוב (סו) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב (סו) כי יש שכר לפעלתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמח בישראל ועם השכינה, ובארוהו החברים.

ויהי בשפן ישראל בארץ היא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ היא, שהרי לאה ורחל מתו, ונטלה הבית מי שנטלה.

וכי יעלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה? אלא בכל זמן של לאה ורחל, שכינה שרתה עליהן, ועכשו שמתו, שכינה לא נפרדה מהבית, ושורה בבית במשפן של בלהה. ואף על גב ששכינה רצתה לטל הבית פראוי, אלמלא יעקב לא נמצא בזוג זכר ונקבה, לא שורה שכינה בגלוי

אתקשרת. ואתקברת בארץא כמה דאתמר. האי אתגליא מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה. ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לון והא אוקמוה:

ויצב יעקב מצבה על קבורתה, אמר רבי יוסי, מאי טעמא. בגין דלא אתפסיא אתרה עד יומא דזמין קדשא בריך הוא לאחייא מתייא. כמה דאתמר עד היום, עד ההוא יומא ממש.

רבי יהודה אמר, עד יומא דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל בההוא אתר, כמה דאת אמר, (ירמיה לא) ויש תקוה לאחרייתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם. ודא אומא דאומי לה קדשא בריך הוא. וזמין ישראל פד יתובון מן גלותא, לקיימא על ההיא קבורה דרחל ולמבפי תמן. כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל. ועל דא כתיב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו'. וכתוב, (ירמיה לא) כי יש שכר לפעולתך. ובההיא (ד) קעה ע"ב) שעפא זמינת רחל דאיהי בארץא למחדי בהו בישראל ועם שכינתא ואוקמוה חברייא:

ויהי בשפן ישראל בארץ היא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ היא, דהא לאה ורחל מתו, ונטלא ביתא מאן דנטיל.

וכי סלקא דעתך דראובן אזיל ושכיב בהדה דבלהה. אלא, כל יומא דלאה ורחל שכינתא שרייא עליהו. והשתא דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשפנא דבלהה.

בפית, ועל זה עמדה שכינה במשכן בלהה. ובא ראובן, משום שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שעמדה שכינה עליה כתוב בו וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, שישן על אותה מטה ולא חשש לכבוד השכינה, ומשום כך לא נפגם מחשבון השבטים, ובא הפסוק ועשה חשבון, משום כך כתוב בכור יעקב ראובן, והפסוק עשה אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וגו' - כל דרכי הקדוש ברוך הוא פלם ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא משגיחים על מה הם עומדים. ועל זה וצדיקים ילכו בם - משום שהם יודעים דרכי הקדוש ברוך הוא ומשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, הוא יודע והולך בהם שלא סוטה ימינה ושמאלה.

ופשעים יפשלו בם - אלה הם הרשעים שלא משתדלים בתורה ולא מסתכלים בדרכי הקדוש ברוך הוא ולא יודעים לאן הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל ולא משתדלים בתורה, הם נכשלים בהם באותם דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא. בא ראה, כל אדם שמשתדל בתורה, כשיוצא מן העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים ושבילים [שהם בתורה] של התורה, ואותם דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם

ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאות, אלמלא יעקב לא אשתפח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא. ועל דא קיימא שכינתא במשפנא דבלהה. ואתא ראובן ובגין דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, אזל ובלבל ערסא. ועל דקיימא שכינתא עליה, פתיב ביה וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא ולא חייש ליקרא דשכינתא. ובגין כך לא אתפגים מחושפנא דשבטין ואתא קרא ועביד חושפנא. בגין כך פתיב, בכור יעקב ראובן. ואיהו עביד קרא רישא דכל שבטין.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי יי וגו', כל ארחוי דקדשא בריך הוא כלהו ישרים וארחוי קשוט, ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא וצדיקים ילכו בם, בגין דאינון ידעין ארחוי דקדשא בריך הוא ומשתדלי באורייתא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו ידע ואזיל בהו דלא סטי לימינא ולשמאלא.

ופושעים יפשלו בם, אלין אינון חייבין דלא משתדלי באורייתא, ולא מסתכלן בארחוי דקודשא בריך הוא ולא ידעין לאן ארחי אזלין. ובגין דלא ידעי לאסתכלא ולא משתדלי באורייתא, אינון פשלי בהו פאינון ארחוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

תא חזי, כל בר נש דאשתדל באורייתא,

כד נפיק מהאי עלמא נשמתיה סלקא באינון ארחין ושבילין (ראינון

באורייתא) דאורייתא. ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידעין אינון, ואינון

שיודעים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם באותו עולם, פשיצאו מן העולם הזה.

ואם לא השתדלו בתורה בעולם הזה ולא יודעים דרכים ושבילים, פשיצאו מן העולם הזה לא ידעו ללכת באותם דרכים ושבילים, ונכשלים בהם. ואז ילך בדרךים אחרות שאינן דרכי התורה, ויתעוררו אליו בכמה דינים ויענש בהם.

ומי שמשתדל בתורה מה כתוב?

(משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך - בקבר, התורה תשמר עליך מדין אותו העולם. והקיצות - כשתקדוש ברוך הוא יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים, אז היא תשיחך, היא תהיה סנגור על הגוף בשביל שיקומו אותם גופים שהשתדלו בתורה פראוי, ואלה הם שיקומו בתחלה לחיי עולם, כמו שנאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלה הם לחיי עולם, משום שהתעסקו בחיי עולם שהיא התורה.

ובא ראה, כל אלו שהשתדלו בתורה, אותו הגוף יתקיים והתורה תגן עליו, מה הטעם? משום שבאותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא רוח אחת שכלולה מארבע רוחות, ואותה רוח הפוללת ארבע רוחות תודמן לכל אותם שהשתדלו בתורה להחיותם ברוח זו בשביל שיתקיים לעולמים.

ואם תאמר, הרי כתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, למה לא התקומו, שהרי כלם מתו פמקדם? בא ראה, אותו זמן שהקים הקדוש ברוך הוא על ידי

דידעי ארחוי דאורייתא בהאי עלמא יהכון בהו ביהוא עלמא כד יפקון מהאי עלמא.

ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא ולא ידעין ארחין ושבילין, כד יפקון מהאי עלמא לא ינדעון למיתה באינון ארחין ושבילין וכשלין בהון. כדין יהי בארחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא, ויתערוץ ליה בכמה דינין ואתענש בהו.

ומאן דאשתדל באורייתא מה כתיב, (משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקברא, אורייתא תשמר עליך מדינא דההוא עלמא. והקיצות, כד קדשא בריה הוא יתער רוחין ונשמתין לאחייא מתייא כדין היא תשיחך, היא תהא סניגוריא על גופא, בגין דיקומון אינון גופין דאשתדלו באורייתא כדקא יאות. ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, כמה דאת אמר, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי עולם דאיהי אורייתא.

ותא חזי, כל אינון דאשתדלו באורייתא, ההוא גופא יתקיים ואורייתא תגין עליה. מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא יתער קדשא בריה הוא חד רוחא דכליל מארבע רוחין, וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין, אזדמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא לאחייא לון בהאי רוחא בגין דיתקיים לעלמין.

ואי תימא, הא כתיב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא כלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, ההוא זמנא

דאוקים קדשא בריה הוא

יִחְזָקֵאל אוֹתָם הַמַּתִּים, אוֹתוֹ וְזִמְנוֹ
הַמְּתִיד [רוח, אף על גב שְׁהִיָּה
מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, לא ירד לְקִימָם
בְּקִיּוֹם, אֲלֵא לְהִרְאוֹת שְׁעֵתִיד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחִיּוֹת מַתִּים
בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּלְקִימָם בְּרוּחַ
שְׁנַכְלָלָה בְּצוּרָה זוֹ.

וְאַף עַל גַּב שְׁחִזְרוּ הַעֲצָמוֹת
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ שְׁהִיָּה, הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִרְאוֹת לְכָל
הָעוֹלָם שֶׁהוּא עֵתִיד לְהַחִיּוֹת
מַתִּים [מה כתוב? (ישעיה כו) יְחִיו מִתִּיד
נְבִלְתִי וְקוֹמֹן, עַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעֵתִידָה לְדַרְת
בְּהֵם צִדִּיקִים] [נ"א וְעַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעֵתִידָה
לְדַרְת בְּהֵם צִדִּיקִים מִה כְּתוּב? מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי
הַרוּחַ, רוּחַ שְׁנַכְלָלָה בְּאַרְבַּע], מְשׁוּם
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵתִיד לְקַיֵּם
אוֹתָם קִיּוֹם שְׁלָם בְּעוֹלָם כְּרְאוּי, וְאוֹתָם
שֶׁהַשְּׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,
הִיא עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם וְנַעֲשִׂית סְגוּרָהּ לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אוֹתָם דְּבָרֵי
תּוֹרָה וְכָל אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁהַשְּׁתַּדְּל
בָּהּ הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם
דְּבָרִים וְאוֹתָהּ תּוֹרָה עוֹמְדִים
לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמְרֵת
לִפְנֵינוּ, וְהִיא מְרִימָה קוֹלוֹת וְלֹא
שׁוֹכֶכֶת, וְלֹא אוֹתוֹ זְמַן הִיא תְּשִׁיחַ
וְתֹאמַר כְּפִי שֶׁהַתְּדַבֵּק בָּהּ הָאָדָם
וְהַשְּׁתַּדְּל בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל זֶה
הֵם יְקוֹמוּ בְּקִיּוֹם שְׁלָם לַחַיִּי
עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ, וּמְשׁוּם כִּף
(הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי ה' וְצִדִּיקִים
יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם.

רְבִי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א-ב) וְעַלִי
זָקֵן וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים
הַצְּבָאוֹת פָּתַח אֶהְל מוֹעֵד. וְכִי יַעֲלֶה עַל
דְּעַתְךָ שֶׁכְּהֵנִי ה' יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה זֶה,
וְהָרִי מִקְדָּם לְכָךְ נֹאמַר וּפְרָשָׁה
תּוֹרָה אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁלָהֶם,

עַל יְדֵא דִיחְזָקֵאל אֵינּוֹן מַתִּיא, הֵהוּא (וְזִמְנוֹ
דְּאַתָּה) רוּחָא אָף עַל גַּב דְּהָהּ מֵאַרְבַּע רוּחֵיָיא,
לֹא נַחִית לְקִיּוֹמָא לֹוֹן בְּקִיּוֹמָא, אֲלֵא לְאַחְזָאָה
דְּזִמְיִן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחְיִיא מַתִּיא
בְּהֵהוּא גְּוֹנָא וּלְקִיּוֹמָא לֹוֹן בְּרוּחָא (דף קעו ע"א)
דְּאַתְּפָלִיל בְּהֵאי גְּוֹנָא.

וְאַף עַל גַּב דְּאַהֲדָרוּ גְּרַמִּין בְּהֵהִיא שְׁעֵתָא
כְּמָה דְּהָהּ. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא
לְאַחְזָאָה לְכָל עַלְמָא דְּאִיהוּ זְמִין לְאַחְיִיא
מַתִּיא [מה כתיב, (ישעיה כו) יְחִיו מִתִּיד נְבִלְתִי וְקוֹמֹן. עַל דָּא הֵהוּא
רוּחָא דְּזִמְיִן לְנַחְתָּא כְּהוּ בְּצִדִּיקָא] (נ"א וְעַל דָּא הֵהוּא רוּחָא דְּזִמְיִן לְנַחְתָּא
כְּהוּ בְּצִדִּיקָא. מַה כְּתִיב מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ, רוּחָא דְּאַתְּפָלִילָת
בְּאַרְבַּע), בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְקִיּוֹמָא
לְהוּ קִיּוֹמָא שְׁלִים בְּעַלְמָא כְּדָקָא יְאוּת. וְאֵינּוֹן
דְּאַשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרִייתָא בְּהֵאי עַלְמָא, הִיא
קִיּוֹמָא עֲלִיָּה דְּבַר נֶשׁ וְאַתְּעַבִּידַת סְגִיגוּרִיא
קָמִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אֵינּוֹן מְלִין דְּאוּרִייתָא
וְכָל הֵהִיא אוּרִייתָא דְּאַשְׁתַּדְּל בָּהּ בַּר נֶשׁ
בְּהֵאי עַלְמָא, אֵינּוֹן מְלִין וְהֵהִיא אוּרִייתָא
קִיּוֹמָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַמְרַת קָמִיָּה
וְהִיא אַרְיַמַת קְלִין וְלֹא אֲשְׁתַּכַּכַת. וְלֵהֵהוּא
זְמַנָּא אִיְהִי תְּשִׁיחַ וְתִימָא כְּפּוּם דְּאַתְּדַבֵּק בַּר
נֶשׁ וְאַשְׁתַּדְּל בְּהֵאי עַלְמָא, וְעַל דָּא אֵינּוֹן
יְקוֹמוּן בְּקִיּוֹמָא שְׁלִים לַחַיִּי עַלְמָא כְּדָקָאמְרָן.
וּבְגִין כִּף (הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי יי וְצִדִּיקִים
יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם.

רְבִי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (שמואל א ב) וְעַלִי זָקֵן
מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים
הַצְּבָאוֹת פָּתַח אֶהְל מוֹעֵד. וְכִי סִלְקָא דְּעַתְךָ
דְּכְהֵנִי יי דִּיעַבְדוֹן עַבִּידְתָּא דָּא. וְהָא מִקְדָּמַת
דְּנָא אֶתְמַר וּפְרִישַׁת אוּרִייתָא הֵהוּא חוּבָא

שְׁכַתוּב (שם) כִּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכַתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהַנִּים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זִבְחַת זִבַּח וְגו', וְכַתוּב גַּם בְּטָרַם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפְּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ הַזִּבְחַת תָּנֵה בְּשֹׁר לְצִלוֹת לַפְּהֵן וְגו', וְכַתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחִזְקָה. וְעַל דָּא וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוֹלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מְנִיָּה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת. אֲלֵא חֵס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפָן בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא הֵהוּא, דְּלֵא יְקוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְטְלוּן לְהוּן. אֱלֵא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבֵּי לֹון לְאַעְלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמְחָאן בִּידְהוּן דְּלֵא לְאַעְלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מִיִּיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוֹלְקָא מְנִיָּהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבֵּין לֹון. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאן מְנִיָּהוּ לְאַעְלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבֵּי לֹון כְּדַקְאֲמָרֵן.

בְּגוּוּנָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חֵס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שְׁכַב עִמָּה, אֱלֵא בְּגִין דְּעַכְבַּ לָּהּ לְשִׁמּוֹשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בְּלָבוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵּי לְקַבִּיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבַכָּל אֲתֵר דְּשְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה אֲשַׁתַּפַּח, שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתַּפַּח תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה גָרִים דִּיסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵה. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פְּלִגְשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר. כְּלָהוּ הוּוּ

שְׁכַתוּב (שם) כִּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכַתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהַנִּים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זִבְחַת זִבַּח וְגו', וְכַתוּב גַּם בְּטָרַם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפְּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ הַזִּבְחַת תָּנֵה בְּשֹׁר לְצִלוֹת לַפְּהֵן וְגו', וְכַתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחִזְקָה. וְעַל דָּא וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוֹלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מְנִיָּה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת.

חֵס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפָן בְּאַתְרָא קַדִּישָׁא הֵהוּא, דְּלֵא יְקוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְטְלוּן לְהוּן. אֱלֵא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבֵּי לֹון לְאַעְלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמְחָאן בִּידְהוּן דְּלֵא לְאַעְלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מִיִּיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוֹלְקָא מְנִיָּהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבֵּין לֹון. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאן מְנִיָּהוּ לְאַעְלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבֵּי לֹון כְּדַקְאֲמָרֵן.

בְּגוּוּנָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חֵס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שְׁכַב עִמָּה, אֱלֵא בְּגִין דְּעַכְבַּ לָּהּ לְשִׁמּוֹשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בְּלָבוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵּי לְקַבִּיל שְׁכִינְתָּא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבַכָּל אֲתֵר דְּשְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה אֲשַׁתַּפַּח, שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתַּפַּח תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוֹשָׁא דְּמִצְוָה גָרִים דִּיסְתַּלַּק שְׁכִינְתָּא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵה. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פְּלִגְשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר. כְּלָהוּ הוּוּ

כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חֵס וְשְׁלוֹם שְׁהוּא שְׁכַב עִמָּה, אֱלֵא מִשׁוּם שְׁעַכְבַּ אֲוִתָּה לְשִׁמּוֹשׁ עִם אָבִיו שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, וְזֶה הוּא בְּלָבוּל הַמְטָה, וְעֵשָׂה כְּנָגַד הַשְׁכִּינָה הַמְעֵשָׂה הַזֶּה. שְׁכַכְל מְקוֹם שְׁשִׁמּוֹשׁ מִצְוָה נִמְצָא, שְׁכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ מְקוֹם וְנִמְצָאת שֵׁם, וּמִי שְׁגוּרָם לְעַכְבַּ שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, גוּרָם שְׁתַּסְתַּלַּק שְׁכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵה. וּמִשׁוּם זֶה כְּתוּב וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פְּלִגְשׁ

אָביו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשֶׂר. כָּל־מַה הָיוּ בְּמִצְרָיִם, וְלֹא נִגְרַעַה מִזְכוֹת שְׁלֵהֶם כָּל־מַה.

רבי אלעזר אָמר, מַה הַטַּעַם בַּתְּחִלָּה יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כֵּן יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשֶׂר? אֲלֵא כִּשְׁבָא רְאוּבֵן וּבְלֵבָל אוֹתָהּ מִטָּה, אָמר: וּמַה שָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבַטִים הָיוּ לְאַבְרָם בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹתֵר, וְעַכְשָׁיו רוּצָה לְהוֹלִיד בָּנִים, אוּלַי אֲנוּ פְּגוּמִים שֶׁהוּא רוּצָה לְהוֹלִיד אַחֵרִים כְּמוֹ מִקְדָּם. מִיָּד בְּלֵבָל אוֹתָהּ מִטָּה וְהִתְעַכֵּב אוֹתוֹ שְׁמוּשׁ כְּאֵלוֹ עָשָׂה קְלוֹן לְשִׁכְנָה שֶׁשָּׂרְתָהּ עַל אוֹתָהּ מִטָּה, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי בְּשֵׁם זֶה הִתְעַלָּה תוֹף שָׁנִים עֶשֶׂר שֶׁהִתְכַסּוּ, שֶׁהֵם שָׁנִים עֶשֶׂר נִהְרֹת אֶפְרָסְמוֹן זָךְ.

וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשֶׂר - אֵלּוֹ שָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבַטִים שֶׁהִשְׁכִּינָה הִתְתַּקְּנָה בָּהֶם, וּמִי הֵם? אֵלּוֹ שֶׁהִתּוֹרָה חֲזָרָה וְעִשְׂתָּה לָּהֶם חֲשׁוֹבֹן כְּמוֹ מִקְדָּם, כָּל־מַה קְדוּשִׁים, כָּל־מַה רְאוּיִים לְשִׁכְנָה לְהִסְתַּפֵּל בְּקִדְשֵׁת רְבוּבִים. שְׁאֵלּוֹ עָשָׂה אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, לֹא יָבֵא רְאוּבֵן בְּמִצְרָיִם.

וְעַם כָּל זֶה נִעְנַשׁ שְׁנֵטְלָה מִמֶּנּוּ בְּכוֹרָתוֹ וְנִתְּנָה לְיוֹסֵף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ד"ה א ה) וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחָלְלוּ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ [לְבָנִי] לְיוֹסֵף.

בֹּא רְאֵה, (דניאל ב) שִׁיחָהּ שֵׁם הָאֵל מְבָרַךְ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. שְׁכַל מַעֲשָׂיו אָמַת וּדְרָכָיו דִּין, וְכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא בְּחֻכְמָה עֲלִיוֹנָה.

בֹּא רְאֵה כְּמָה גוֹרֵם מַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁהָרִי כָּל מִי [מֵת] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה,

בְּמִצְרָיִם וְלֹא גִרַע מִזְכוֹתָא דְלַהוֹן כָּל־מַה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמר, מָאִי טַעְמָא בְּקִדְמִיתָא יִשְׂרָאֵל וּלְבַתֵּר יַעֲקֹב. דְּכָתִיב, וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשֶׂר. אֲלֵא כִּד אָתָּא רְאוּבֵן וּבְלֵבָל הָהוּא עֲרָסָא אָמר וּמַה תְּרִיסַר שְׁבַטִין הוּוּ לִיה לְאַבְרָם לְקִיּוּמָא בְּעִלְמָא וְלֹא יִתִּיר, וְהִשְׁתָּא בְּעִי לְאוּלְדָּא בְּנִין דִּילְמָא אֲנִן פְּגִימִין דְּאִיהוּ בְּעִי לְאוּלְדָּא אַחֲרֵנִין פְּמִלְקִדְמִין. מִיָּד בְּלֵבָל הָהוּא עֲרָסָא, וְאַתְעַכֵּב הָהוּא שְׁמוּשָׁא. פְּאִילוּ עֲבַד קְלָנָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא דְשָׂרְיָא עַל הָהוּא עֲרָסָא. וְעַל דָּא כָתִיב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, דְּהָא בְּשִׁמְא דָּא אִסְתַּלַּק גּוֹ תְּרִיסַר דְּאַתְפְּסִיין דְּאִינוּן תְּרִיסַר נִהְרֵי אֶפְרָסְמוֹנָא דְכָּיָא.

וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשֶׂר, אֵלּוֹן תְּרִיסַר שְׁבַטִין דְּשִׁכְנִיתָא אֶתְתַּקְּנַת בְּהוּ. וּמֵאַן אִינוּן, אֵלּוֹן דְּאוּרִייתָא אֶתְדַרְת וְעַבִּיד לוֹן חוּשְׁבָּנָא (דף קעו ע"ב) כְּמִלְקִדְמִין. כְּלַהוּ קְדִישִׁין, כְּלַהוּ אֶתְחַזְיִין לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא לְאַסְתַּפְּלָא בְּקִדְוִשָׁה דְּמֵאִרְיָהוֹן. דְּאִילוּ עֲבַד הָהוּא עוּבְדָּא לֹא יִיתִי רְאוּבֵן בְּמִצְרָיִם.

וְעַם כָּל זֶה אֶתְעַנַּשׁ דְּאַתְנַטִּיל בְּכוֹרְתִיה מִנִּיה וְאַתְיָהִיב לְיוֹסֵף כְּמָה דְּאַתְ אָמר, (דברי הימים א ה) וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחָלְלוּ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ [לְבָנִי] לְיוֹסֵף.

הָא חֲזִי, (דניאל ב) לְהוּא שְׁמָה דִּי אֱלֹהָא מְבָרַךְ מִן עִלְמָא וְעַד עִלְמָא, דִּי כָּל מַעֲבֻדוּהִי קְשׁוּט וְאַרְחֻתִיה דִּין, וְכָל מַה דְּאִיהוּ עַבִּיד כָּל־מַה אִיהוּ בְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה.

הָא חֲזִי, כְּמָה גְרִים עוּבְדָּא דְבַר נָשׁ, דְּהָא כָּל מָאִי (מֵאִין) דְּאִיהוּ עַבִּיד, כְּלַא אֶתְרִשִׁים וּקְיִימָא קְמִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא יַעֲקֹב

נרשם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא. שהרי יעקב, בשעה שנכנס ללאה, כל אותו הלילה היה רצונו ולבו ברחל, שהשב שהיא רחל, ומאותו שמוש וטפה ראשונה ומאותו רצון התעברה לאה, ובארוהו, שהרי אלמלא שיעקב לא ידע, לא יעלה ראובן בחשבון. ועל זה לא התעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן.

ועם כל זה חזר מעשיו למקומו, כמו שאותו רצון ראשון נעשה ברחל, אותו רצון חזר בה, שהרי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, מקום שהרצון היה ברחל, והכל עולה למקומו, משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אמת ונכונות.

רבי חזקיה מצא יום אחד את רבי יוסי שהיתה נשמטת חתיכת בשר לתוף להבות האש, והיה עולה קטור העשן למעלה. אמר לו, אלו קטור העשן של הקרבן שהיה עולה על גבי המזבח היה עולה תמיד כמו זה, לא שורה רגז בעולם, וישראל לא היו גולים מעל הארץ.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר א) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל אבקת ריכל. מי זאת עלה? בא ראה, בזמן שהיו ישראל הולכים במדבר, השכינה הלכה לפניהם, והם הלכו אחריה, שפתוב (שמות א) וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ולכן פתוב (ירמיה ב) פה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריתך אהבתך כלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינה היתה הולכת וכל ענני הכבוד עמה. וכשהיתה שכינה נוסעת, היו נוסעים, כפתוב

בשעתא דעאל לגבה דלאה, כל ההוא ליליא רעותיה ולביה הוה ברחל, דחשיב דרחל איהי. ומההוא שמושא וטפה קדמאה ומההוא רעותא אתעברת לאה ואוקמוה. דהא אלמלא דייעקב לא ידע לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא אסתלק בשמא ידיעא אלא שמייה סתם ראובן.

ועם כל דא אהדר עובדא לאתריה, כמה דההוא רעותא קדמאה אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה. דהא בכורתיה אהדרת ליוסף בוכרא דרחל, אתר דרעותא הות ברחל וכלא סליק באתריה. בגין דכל עובדוי דקדשא בריך הוא כלהו קשוט וזכו.

רבי חזקיה אשפחיה יומא חד לרבי יוסי דהוה משתמיט ספסינא גו קטרי דנורא והוה סליק קטורא דתננא לעילא. אמר ליה, אלו קטורא דתננא דקרבנא דהוה סליק על גבי מדבחא הוה סליק תדיר פי האי גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא וישראל לא אתגלי מעל ארעא.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר השירים ג) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל אבקת ריכל. מי זאת עלה. תא חזי, בזמנא דהווי ישראל אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמייהו ואינהו הווי אזלי אבתרה. דכתיב, (שמות יג) וי הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ובגין כן פתיב, (ירמיה ב) פה אמר יי זכרתי לך חסד נעוריתך אהבתך כלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינתא הות אזלא וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא נטלא, הווי

(במדבר ט) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכשהיא עולה, אותו ענן עולה עד למעלה, וכל בני העולם רואים ושואלים ואומרים, מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן.

אותו ענן של השכינה שגראה עשן. מה הטעם היא עשן? משום שהאש שהדליקו אברהם ויצחק בנו היתה אחוזה בה ולא זזה ממנה, וכאשר נאחזה אותה האש בתוכה, היתה עולה ענן ונא עשן.

ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה. מה זה מקטרת? מתקשרת בשני צדדים אחרים, ענן של אברהם לזמין, ענן של יצחק לשמאל. מכל אבקת רוכל - זה יעקב.

דבר אחר - זה יוסף הצדיק, משום שארוננו של יוסף היה הולך אליו. למה רוכל? משום שהיה רכיל את אחיו לאביו. דבר אחר למה רוכל - אלא מה חנוני זה שצורות עצי בשמים ואבקות עלים מריחים פלם בידו - כף גם יוסף, הוא קיום התורה, משום שהוא קים אותה, משום שכל מצוות התורה קשורות לשמירת ברית קדש.

ורכין שכינה קשורה לאברהם יצחק ויעקב ויוסף, כאחד הם, ודמות אחת להם. זהו שפתוב (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום כף מכל אבקת רוכל, משום שממקום שהנהר ששופע ויוצא, הכל משקים וכל הפנים מאירות.

ובא וראה, כשהיו ישראל בארץ והיו מקריבים קרבנות, כלם היו מתקרבים לקדוש ברוך הוא כראוי, וכשקרבו נעשה והעשן עולה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק מנוחה

נטלין. כמה דכתיב, (במדבר ט) ולפי [וב]העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא חמאן ושאלו ואמרי, מי זאת עולה מן המדבר פתימרות עשן.

ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מאי טעמא איהי עשן. בגין דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה הוה אחיד בה ולא אעדי מינה. וכד אתאחדת ההוא נורא בגווה הוה סליק עננא (נ"א תנא).

ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה. מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא. מכל אבקת רוכל, דא יעקב.

דבר אחר דא יוסף הצדיק, בגין דארונא דיוסף הוה אזיל לגביה, אמאי רוכל, בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה חנוני דא קטירי דקוסטרי ואבקי דפולמי כלהו בידיה. הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא מתקשרין בנטירו דברית קדישא.

ועל דא שכינתא מתקטרא באברהם יצחק ויעקב ויוסף, כחדא אינון ודיוקנא חדא להו. הך הוא דכתיב, (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין כף מכל אבקת רוכל, בגין דמאתר דנהרא דנגיד ונפיק אשתקיא כלא ונהירו כל אנפין.

ותא חזי, פד הוה ישראל בארעא והוה מקריבין קרבנין, פלהו הוה מתקרבין לגבי קדשא ברוך הוא כדקא יאות, וכד קרבנא אתעביד ותננא סליק בארץ מישר, כדין הוה ידעי דתננא דמדבחה אדליק (דף קטו)

שְׂרָאוּיָהּ לְהַדְלֵק, וְכֹל הַפְּנִים
מְאִירוֹת וְהַמְּנוֹרוֹת דּוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ
יוֹם וַיּוֹם שְׂאִין בּוֹ זַעַם וְרָגֶז, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל
יוֹם, וּפְרָשָׁה הַחֲדוּהַ מְלַמְעֵלָה
וּמְלַמְטָה, וַיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בְּגִלוֹת,
וְהֵם בְּרִשׁוֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת
אַחֲרוֹת, וְאֵז הַתְּקִים הַפְּסוּק
שֶׁכְּתוּב (דברים כח) וְעִבַדְתָּ שֵׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֵן זֶה לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (שם)
תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מַה
זֶה מְרֹב כֹּל? כֵּאֵן מְרֹב כֹּל, וְשֵׁם
מַחֲסֵר כֹּל.

עַד שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וַיִּפְדֶּה אוֹתָם מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוֹתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וּקְבָצֵךְ מִכָּל
הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ
שְׁמָה. וְכְתוּב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ
בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. בֹּא
רְאֵה, בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא נִמְנָו בְּנֵי עֲשׂוֹ
כְּמוֹ שֶׁנִּמְנָו בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי עַד
שֶׁלֹּא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנָו, אֲבָל
בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתוּב? וַיְגַוַע יִצְחָק
וַיָּמָת וַיֵּאֱסֹף אֶל עַמּוֹ זָקֵן וְשִׁבְעַת
יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב
בְּנָיו. אַחֲרָיו מַה כְּתוּב? וְאֵלֶּה
תּוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂאִינוֹ בְּחֻלְקוֹ
וּבִירְשָׁתוֹ וּבְגוֹרְלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב
וּבְנָיו.

וְכֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חֻלְקוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִכְנְסִים
בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂוֹ שְׂאִינוֹ בְּחֻלְקוֹ
שֶׁל צַד הָאֲמוּנָה, עֲשָׂה חֻשְׁבוֹנוֹ
אֲחֵר שְׂמַת יִצְחָק, וְנִפְרַד חֻלְקוֹ
לְמָקוֹם אַחֵר.

דְּבַסְטֵר דְּמַהִּימְנוּתָא, עֲבִיד חוֹשְׁבֵינִיה לְכַתֵּר דְּמִית יִצְחָק, וְאֵתְפָּרַשׁ
חוֹלְקִיה לְאַתֵּר אַתְרָא.

ו"א) בּוֹצִינָא דְאַתְחִזִּיא לְאַדְלָקָא, וְכֹל אַנְפִּין
נְהִירִין וּבוֹצִינִין דְּלִקִּין.

וּמִיּוֹמָא דְאַתְחָרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא לִית לָךְ יוֹמָא
וַיּוֹמָא דְלִית בֵּיה זַעִימוֹ וְרוּגְזָא.
כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל יוֹם,
וְאַתְפָּרַשׁ חֲדוּהַ מְעִילָא וּמַתְתָּא. וַיִּשְׂרָאֵל
אֲזִלִּין בְּגִלוּתָא וְאִינוּן בְּרִשׁוֹ דְטַעְוֹון אַתְרִנִּין.
וְכַדִּין אַתְקִיִּים קָרָא דְכְּתִיב, (דברים כח) וְעִבַדְתָּ
שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֵן דָּא לְמָה, בְּגִין דְכְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת
אֲשֶׁר לֹא עִבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה
וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מָאִי מְרֹב כֹּל. הֲכָא
מְרֹב כֹּל, וְהֵתָם בְּחֲסֵר כֹּל.

עַד דִּיתְעַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וַיִּפְרוֹק לוֹן
מִבֵּינֵי עַמְמֵיָא, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (דברים ל)
וְשָׁב יי אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוֹתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב
וּקְבָצֵךְ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיֶּךָ יי אֱלֹהֶיךָ
שְׁמָה. וְכְתִיב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם
מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. תָּא חֲזִי,
בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא אַתְמְנוּן בְּנוֹי דְעֲשׂוֹ
כְּמָה דְאַתְמְנוּן בְּנוֹי דְיַעֲקֹב, דְהָא עַד לֹא מִית
יִצְחָק אַתְמְנוּן. אֲבָל בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתִיב וַיְגַוַע
יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאֱסֹף אֶל עַמּוֹ זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב בְּנָיו. בְּתַרְיָה מַה
כְּתִיב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מָאִי
טַעְמָא, בְּגִין דְהָא בְּחוֹלְקִיה וּבְאַחְסִנְתִּיה
וְעַדְבִּיה לָאו אִיהוּ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנוֹי.

וּבְגִין כְּךָ, יַעֲקֹב וּבְנוֹי אִינוּן חוֹלְקִיה
דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְעַאֲלִין
בְּחוֹשְׁבֵינָא. אֲבָל עֲשׂוֹ דְלָאו אִיהוּ בְּחוֹלְקָא

בא ראה, אחרי שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה פתוב? ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. שהשאר ליעקב קרן ורוח שעבוד מצרים, והארץ, ומכר לו חלקו במערת המכפלה, והלך לו מן הארץ ומן האמונה ומחלקו, שהלך לו מהפל.

בא ראה כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל משום שלא נשאר עשו עמו ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אחוז בירשת אביו ובירשת אבותיו. ועל זה וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מה זה מפני יעקב אחיו? שלא רצה חלקו וירשתו וגורל האמונה שלו. אשרי חלקו של יעקב, עליו פתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בא ראה, כשעשה הקדוש ברוך הוא את העולם וחלק את הארץ לשבעה תחומי חלקים כנגד שבעים ממנים גדולים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים עמים, כל אחד ואחד פראוי לו, כמו שנגמר (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכר הממנים הגדולים שנמסרו לשאר העמים אין בהם בזוי לפניו כממנה של עשו, מה הטעם? משום שהצד של עשו הוא צד הטמאה, וצד הטמאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקנות של המדות האדמות, ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה

תא חזי, לבתר דמית יצחק, ועשו אתפרש לסטריה, מה כתיב ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. דשבק ליה ליעקב קרן ורוח שעבודא דמצרים, וארעא. וזבין ליה חולקיה מן מערתא דכפלתא, ואזל ליה מן ארעא ומן מהימנותא ומחולקיה, דאזל ליה מפלא.

תא חזי, כמה הוה חולקיה דיעקב טבא בכלא. בגין דלא אשתאר עשו בהדיה ואתפרש מניה ואזל ליה לחולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי ובאחסנת אבתותי. ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא חולקיה ואחסנתיה ועדבא דמהימנותא דיליה. זפאה חולקיה דיעקב עליה פתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו:

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. תא חזי, פד עבד קדשא בריך הוא עלמא, ופלג ארעא לשבעה תחומי פליגין לקביל שבעין רברבין ממנן, וקדשא בריך הוא פליג לון לשבעין עמין כל חד וחד כדקא חזי ליה, כמה דאת אמר, (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומבליהו רברבן ממנן דאתמסרו לשאר עמין לא אית בהו בזוי קמיה כממנא דעשו. מאי טעמא, בגין דסטרא דעשו סטרא מסאבא איהו, וסטרא דמסאבא איהו קלנא קמיה קדשא בריך הוא. מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים,

מאד, שכתוב (בראשית א) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֵפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מֵאֵד, כְּמוֹ שְׂנֹאֵמֵר אֶתְּהָ אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

בא ראה, בדרגות התחונות יש דרגות על דרגות, כלם משנים זה מזה, וכל הדרגות נפרדות הן, וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחרים בקשר אחד.

לאותו קשר יש קומה אחת, ושלישה קשרים לאותה קומה. בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שליטה אחת, והתמנה בעטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו פוכבים ומזלות. כל אחד ואחד נפרד בו פוכב אחד ומזל אחד, וכל הפוכבים מזמנים הם באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעטרת במקומות ידועים פראוי.

ובשנפרדות הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים לצד שנראה להם, והצדדים של דרגות השמאה שהם בצד שמאל, כלם נפרדים לכמה דרכים ושבילים מצדי הגבורות האדמות, ולכן תלויות הגבורות למטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל זה הנה קטן נתיף בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

בא ראה, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, בארץ - בצד של הדרגה שלו שהיא דרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום, וכלם באים מצד של רוח השמאה. לפני מלך מלך לבני ישראל - משום שאותן דרגות שעומדות בבית השערים למטה קודמות.

בזוי אתה מאד. דכתיב, (בראשית ג) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֵפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מֵאֵד, כְּמוֹ דֵּאֵת אֶמֶר אָרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

הא חזי, בדרגין תתאין אית דרגין על דרגין, כלהו משניין דא מן דא, וכלהו דרגין קפטרין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחידן בקשרא חדא.

ההוא קשרא משחתא חדא ליה, ותלת קשרין לההיא משחתא. בכל קשרא וקשרא חד עטרא, ובכל עטרא ועטרא חד קפסורא ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי. כל חד וחד אתפרש ביה חד (דף קעו ע"ב) ככבא וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון באינון דרגין דלעילא. ועל דא כל דרגא ודרגא אתעטר באתרין ידיען פדקא חזי.

וכד מתפרשין דרגין אשתבח קטורא דפוסתקא, עד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון, וסטרי דדרגי מסאבי דאינון בסטר שמאלא כלהו מתפרשין לכמה ארחין ושבילין מסטרי גבורן סומקן. ובגין כן תליין גבורן לתתא לאלף אלפין ורבין רבין, ועל דא הנה קטן נתיף בגוים בזוי אתה מאד פדקאמרן.

הא חזי, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום. בארץ, בסטרא דדרגא דיליה דאיהו דרגא דעשו. דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין בי תרעי לתתא קדמאי.

וְכֵן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּשִׁבִיל דְּרָגוֹתָיו הִרְאֵנוּנוּת הֵן לְהַפְנוּס, וּמִשׁוּם כֵּן לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׂעֵד עֲכָשׁוּ טָרַם הִגִּיעַ זְמַנָּה שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלֹּט וּלְהֶאֱחָז בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וּבְשִׁהְיָנוּ דְרָגוֹת אֵלּוּ בַּתְּחִלָּה, אַחַר כֵּן מִתְעוֹרְרַת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלֹּט עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וּכְשִׁשׁוּרָה, שׁוּרָה בְּקִטָּן שֶׁל כָּל הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנִימִין, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים סח) שֵׁם בְּנִימִין צָעִיר רוּדָם וְגו'. וְכוּ שׁוּרָה לְהַתְעוֹרֵר הַמַּלְכוּת. אַחַר כֵּן בָּאָה הַמַּלְכוּת לְמִקּוּמָה וְעוֹמְדַת עִמּוֹ שְׁלֵא תִזּוּ לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר ה' עֲשֹׂף וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יִצְרָךְ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרׁוֹן בְּחַרְתִּי בּוֹ. בַּא רְאָה פֶּמָה הַבְּטִיחַ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת [כַּרְי] לְזַכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי לֹא הִתְרַצָּה לְחַלְקוֹ לְכָל עַם וְלִשְׁוֹן פֶּרֶט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם.

וְכֵן נִתֵּן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזַכּוֹת בָּהּ וּלְדַעַת דְּרַכֵּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּדֵי שְׂיִירְשׁוֹ אֲרָץ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכָּל מִי שְׁזוּכָה בְּאֲרָץ הַקְּדוֹשָׁה הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שם ס) וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֲרָץ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת כָּאֵן: בַּתְּחִלָּה יַעֲקֹב, אַחַר כֵּן יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן יִשְׁוֹרוֹן.

בַּא רְאָה, יַעֲקֹב הָרִי כְּבֹר בְּאִרוּהוּ, יִשְׂרָאֵל אִף גַּם כֵּן, וְאִף עַל גַּב שְׁדְּרָגוֹת אֵלּוּ כְּאֶחָת. יִשְׁוֹרוֹן לְמָה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלּא יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁוֹרוֹן הַכָּל

וּבְגִין כֵּן, אָמַר יַעֲקֹב, יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּגִין דְּרָגִין דִּילִיָּה קְדָמָיִן אֵינּוֹן לְאֶעְלָא. וּבְגִין כֵּן לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּעַד כְּעַן לֹא מָטָא זְמַנָּא דְּמַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשִׁלְטָאָה וּלְאַתְאַחְדָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כֵּן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וְכֹד שְׁלִימוֹ אֵלִין דְּרָגִין בְּקְדָמִיתָא, לְבַתָּר אֲתַעֲר מַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשִׁלְטָאָה עַל תַּתָּאי. וְכֹד שְׂרָא, שְׂרָא בְּזַעֲרָא דְכָל שְׂבָטִין דְּאִיהוּ בְּנִימִין. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (תהלים סח) שֵׁם בְּנִימִין צָעִיר רוּדָם וְגו'. וּבִיָּה שְׂאָרִי לְאַתְעֲרָא מַלְכוּתָא, לְבַתָּר אֲתָא מַלְכוּתָא בְּאַתְרֵיהּ וְאַתְקִיִּים בְּהַדְרִיה דְּלֹא תַעֲדִי לְעַלְמִין.

רַבִּי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר יי עֲשֹׂף וְיִצְרָךְ מִבְּטָן יִצְרָךְ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרׁוֹן בְּחַרְתִּי בּוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה אַבְטַח לוֹן קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה אֲתָר (ד"א ל"ג בְּגִין) לְמַזְכֵּי לְהוֹ לְעַלְמָא דְּאֲתִי, דְּהָא לֹא אֲתַרְעִי לְחוּלְקִיָּה לְכָל עַם וְלִישְׁוֹן בְּרִי לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּי.

וּבְגִין כֵּן, יְהֵב לוֹן אוֹרֵייתָא דְקָשׁוּט. לְמַזְכֵּי בָּהּ וּלְמַנְדַּע אֲרַחוּי דְקְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּגִין דִּירְתוֹן אֲרַעָא קְדִישָׁא. דְּכָל מָאן דְּזָכִי בְּהָאִי אֲרַעָא קְדִישָׁא, אִית לִיה חוּלְקָא לְעַלְמָא דְּאֲתִי. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (ישעיה ס) וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרָץ. וְהָא אֲתָמַר. תַּלְת דְּרָגִין הַכָּא, בְּקְדָמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתָּר יִשְׂרָאֵל, וּלְבַתָּר יִשְׁוֹרוֹן.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב הָא אוּקְמוּהָ. יִשְׂרָאֵל אוּף הָכִי נָמִי. וְאִף עַל גַּב דְּדְרָגִין אֵינּוֹן חַד. יִשְׁוֹרוֹן, אֲמַאי אֲקָרוֹן יִשְׂרָאֵל בְּשְׁמָא דָּא. אֵלּא יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁוֹרוֹן כְּלָא חַד. יִשְׁוֹרוֹן, כְּמָה

אָחַד. יְשׁוּרוּן, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (איוב
 7) יֵשׁוּר עַל אֲנָשִׁים, מְשׁוּם שְׁנִטְל
 שׁוּרָה לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, וּמְשׁוּם
 אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוּרוֹת נִקְרָא יְשׁוּרוּן,
 וְזֶהוּ יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שְׁנִטְל
 גְּדֻלָּה וְתִקְוָה מִהַכֵּל. יִשְׂרָאֵל [ישורון]
 עַל אוֹתָם חִלְקִים שְׁנֵי צְדָדִים
 שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְהַכֵּל
 אָחַד.

וְכִי אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָם לְאָחַד.
 יַעֲקֹב עַבְדִּי, לְפַעְמִים הוּא עַבְד,
 כְּמוֹ עַבְד שֵׁישׁ לוֹ מִצּוֹת אֲדוֹנוֹ
 וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל
 בְּחֻרְתִּי בּוֹ, לְהַשְׁרוֹת עָלָיו, וְהַכֵּל
 הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן. כְּתוּב (ישעיה מג)
 בְּרֹאֲךָ יַעֲקֹב וַיִּצְרַךְ יִשְׂרָאֵל,
 וְכָתוּב כֹּה אָמַר ה' עֲשֶׂךָ. כֹּל
 הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאָחַד,
 וְהָרִי נֹאֲמַר, בּוֹרֵא, יוֹצֵר,
 עוֹשֵׂה, וְכֹל הַדְּרָגוֹת אֵלֶּה עַל
 אֵלֶּה וְכֵלֵן אָחַד.

אֲשֶׁרִי חִלְקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּהֵם
 מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מְשׁוּם שֶׁבְכֻלָּם
 כְּתוּב (ירמיה י) הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה
 תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקַדְתֶּם יֹאבְדוּ,
 בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד
 לְבַעַר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם וַיִּשְׂאֵר
 הוּא לְבָדוּ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה ב)
 וַיִּשְׁגֹּב ה' לְבָדוּ בַיּוֹם הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (שם מא)
 אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי
 יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נֶאֱמַר ה'
 וַיִּצְרַךְ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל. בֹּא רֵאֵה,
 כֹּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
 וּמַזְלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן אוֹתָם לְמַמְנִים
 שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר,
 וְכֻלָּם הוֹלְכִים אַחֲרַי אֱלֹהֵיהֶם,
 כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מיכה ד) כִּי כָל הָעַמִּים
 יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו. וְכֻלָּם
 שׁוֹפְכִים דָּמִים וְעוֹרְכִים קְרֻבוֹת
 אֵלֶּיךָ בְּאֵלֶיךָ, גּוֹזְלִים רוֹצְחִים

דָּאתָ אָמַר, (איוב לג) יֵשׁוּר עַל אֲנָשִׁים, בְּגִין דְּנִטְל
 שׁוּרָה לְהָאֵי סְטָרָא וּלְהָאֵי סְטָרָא, וּבְגִין אֵינּוֹן
 תְּרִין שׁוּרִין אֶקְרִי יְשׁוּרוּן, וְדָא הוּא יִשְׂרָאֵל.
 יִשְׂרָאֵל עַל דְּנִטְל רְבוּ וְתוֹקְפָא מִכְּלָא.
 יִשְׂרָאֵל (ס"א ישורון) עַל אֵינּוֹן חוֹלְקֵי תְרִין סְטָרִין
 תְּרִין שׁוּרִין כְּדָקָא אָמַרְוּ, וְכֹלָא חַד.

וְאֵינּוֹן שְׁמָהֵן כְּלָהוּ סְלָקֵי לְחַד. יַעֲקֹב עַבְדִּי,
 זְמַנִּין דָּאִיהוּ עַבְד פְּעַבְדָּא דָּאִית לִיה
 פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה וּלְמַעַבְד רְעוּתִיָּה. וְכֵן
 יִשְׂרָאֵל בְּחֻרְתִּי בּוֹ, לְאֲשַׁרְאֵה עָלָיָה, וְכֹלָא
 בְּרֹזָא עֲלָאָה אִיהוּ. כְּתוּב, (ישעיה מג) בְּרֹאֲךָ יַעֲקֹב
 וַיִּצְרַךְ יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב כֹּה אָמַר יי עֲשֶׂךָ, כֹּל
 אֵלִין דְּרִגִין סְלָקִין לְחַד וְהָא אֲתָמַר, בּוֹרֵא,
 יוֹצֵר. עוֹשֵׂה. וְכֹלָהוּ דְרִגִין אֵלִין עַל אֵלִין
 וְכֹלָהוּ חַד.

זְבָאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 אֲתָרְעֵי בְהוּ מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דְּבִכְלָהוּ כְּתוּב, (ירמיה י)
 הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בַּעַת פְּקַדְתֶּם
 יֹאבְדוּ, בְּשַׁעַתָּא דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא זְמִין
 לְבַעַרָא לֹוֹן מִן עֲלָמָא, וַיִּשְׂתַּאֲרֵהוּ בְלַחֲדוּדֵי
 כְּמָה דָּאתָ אָמַר, (ישעיה ב) וַיִּשְׁגֹּב יי לְבָדוּ בַיּוֹם
 הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה מא) אֵל תִּירָאֵי
 תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ
 נֶאֱמַר יי וַיִּצְרַךְ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, כֹּל
 עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת דְעֲלָמָא,
 קְדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לֹוֹן לְמַמְנֵן שְׁלִטְנִין
 יְדִיעִין כְּמָה דָּאתָמַר. וְכֹלָהוּ אֲזִלִּי בְתַר
 אֱלֹהֵהוֹן, כְּמָה דְכָתוּב, (מיכה ד) כִּי כָל הָעַמִּים
 יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו. וְכֹלָהוּ אוֹשְׁדִין דְמִין
 וּמַגִּיחִין קְרָבָא גְזֻלִין קְפַחִין וּמַנְאֲפִין,
 וְאֲתָעֲרְבִי (דף קעח ע"א) בְּכָמָה עוֹבְדִין

וְנוֹאֲפִים, וּמַעֲרָבִים בְּכַמָּה
מַעֲשִׂים רָעִים, וּמִתְחַזְּקִים בְּכַחַם
לְהַרְע.

וַיִּשְׁרָאֵל אֵין תַּקָּף וְכַח לְנֹצֵחַ
אוֹתָם פָּרַט לְפָה שְׁלָהֶם, פְּתוּלַעַת
הַזֶּה שְׁאִין לָהּ תַּקָּף וְכַח אֵלֶּא
בְּפִיָּה, וּבְפִיָּה הִיא שׁוֹבֶרֶת הַפֶּל,
וְלִכֵּן נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.

עוֹד, אַל תִּירָאֵי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב -
מֵה תּוֹלַעַת אֵין בְּרִיָּה בְּעוֹלָם כְּמוֹ
תּוֹלַעַת הַמָּשִׂי הַזֶּה שְׁטוּוֹיִם בּוֹ,
שְׁמִמְנָה יוֹצֵאִים כָּל לְבוּשֵׁי כְבוֹד,
לְבוּשֵׁי הַמְּלָכִים, אַחַר כֵּף זֹרַעַת
זְרַעִים וּמִתָּה, וּמֵאוֹתוֹ הַזְרַע
שֶׁנֶּשְׂאָר מִמְּנָה מִתְקַיֶּמֶת כְּמוֹ
מִקְדָּם וְהִרְיָה בְּקִיּוּם - כֵּף
יִשְׂרָאֵל הֵם כְּמוֹ הַתּוֹלַעַת הַזֶּה,
שְׂאֵף עַל פִּי שְׁמַתִּים, יַחֲזִרוּ
וַיִּתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם.

וְהָרִי נֶאֱמַר [שְׁכַחֹב] (ירמיה יח) (כ"י [הנה])
כַּחֲמֹר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיַדֵי
בֵּית יִשְׂרָאֵל. מֵה זֶה כַּחֲמֹר? אֵלֶּא
זֶהוּ חֲמֹר שֶׁל אוֹתָהּ זְכוּכִית, שְׂאֵף
עַל גַּב שֶׁנֶּשְׂבֵּר - נִתְקַן, וַיֵּשׁ לוֹ
תַּקְנָה כְּמוֹ מִקְדָּם.

מִתִּי יִשְׂרָאֵל - זֶה עֵץ הַחַיִּים.
שְׁמִשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל דְּבוֹקִים בְּעֵץ
הַחַיִּים, לִכֵּן יִהְיֶה לָהֶם חַיִּים
וַיִּקְוֶמוּ מִן הַעֵפֶר וַיִּתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם
וַיִּהְיֶה לָעַם אֶחָד לְעַבְדֵי אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר
(צפניה א) לְקַרְא כָּלֶם בְּשֵׁם ה' ^(א)
לְעַבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, וְהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת
שְׁמַע, וְקָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְקָרָא
קְרִיאַת שְׁמַע וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ.
אַחַר כֵּן אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, וְהָרִי
שְׁנִינּוּ, שְׁעַד שְׁלֹא יֵצֵא אָדָם
לְדַרְכּוֹ, צְרִיךְ לְטַל רְשׁוֹת מְרַבּוֹנוֹ
וְלִהְתַּפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ.

אָמַר לוֹ, מִשׁוּם שֶׁשְׂפִי צִאֲתִי לֹא
הָיָה זְמַן תְּפִלָּה וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן
קְרִיאַת שְׁמַע. עֲכָשׁוּ שֶׁהִשְׁמַשׁ

לְבִישׁ, וְאַתְתַּקְּפוּ בְּחִילְהוֹן לְאַבְאָשָׁא.
וַיִּשְׁרָאֵל לֵית לוֹן תַּקָּפָא וְחִילָא לְנֹצֵחָא לּוֹן
בַּר בְּפוּמְהוֹן, פְּתוּלַעַתָּא דָּא דְלִית
לָהּ תַּקָּפָא וְחִילָא אֵלֶּא בְּפוּמָא, וּבְפוּמָא
מִתְבַּר כְּלָא, וְעַל דָּא אַקְרוּן יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.
הַזֶּה אַל תִּירָאֵי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב, מֵה תּוֹלַעַת לִית
לְבְרִיָּה דְעֵלְמָא כְּהֵאִי תּוֹלַעַת דְּמָשִׂי
דְּסִיסְטָרָא, דְּמִנְהָ נִפְקִי כָּל לְבוּשֵׁי יִקְר
טִיסְטָרִי דְּמִלְכִין, לְבַתְרָ זְרַע זְרַעִין וּמִית,
וּלְבַתְרָ מֵהֵהוּא זְרַעָא דְאַשְׁתָּאָר מְנִיָּה אַתְקִיִּים
כְּמִלְקָדְמִין וְהָא אִיהוּ בְּקִיּוּמָא. כֵּף יִשְׂרָאֵל
אַיְנוּן כְּהֵאִי תּוֹלַעַת. דְּאָף עַל גַּב דְּמִתִּין,
יְתִהְדְּרוּן וַיִּתְקַיְמוּן בְּעֵלְמָא כְּמִלְקָדְמִין.

וְהָא אַתְמַר (ד"א ל"ג דְּבַתְיָב) (ירמיה יח) (כ"י [הנה])
כַּחֲמֹר בִּיד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיַדֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל. מָאִי כַּחֲמֹר. אֵלֶּא דָּא הוּא חֲמֹר
דְּהֵהוּא זְכוּכִית, דְּאָף עַל גַּב דְּאַתְבַּר אַתְתַּקְּוּ
וְאִית לִיָּה תַּקְנָה כְּמִלְקָדְמִין.

מִתִּי יִשְׂרָאֵל, דָּא אֵילְנָא דְחַיִּי, דְּבִגִין
דִּישְׂרָאֵל אֵינּוּן אַתְדַּבְּקוּ בְּאֵילְנָא דְחַיִּי,
בְּגִין כֵּן יִהְיֶה חַיִּין לְהוֹן וַיִּקְוֶמוּן מֵעַפְרָא
וַיִּתְקַיְמוּן בְּעֵלְמָא, וַיְהוֹן לָעַם חַד לְמַפְלַח
לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (צפניה
א) לְקַרְא כָּלֶם בְּשֵׁם יי לְעַבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
וּמִטָּא זְמַנָּא דְקְרִיאַת שְׁמַע, וְקָם רַבִּי
אֶלְעָזָר וְקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְצִלֵי צְלוֹתִיָּה.
לְבַתְרָ אָמַר לִיָּה רַבִּי יִצְחָק, וְהָא תְּנִינָן דְּעַד
לֹא יְפוּק בַּר נֶשׁ לְאַרְחָא אַבְעִי לִיָּה לְנִטְלָא
רְשׁוֹ מִמְּאָרִיָּה וְלְצִלֵי צְלוֹתִיָּה.

אָמַר לִיָּה, בְּגִין דְּכַד נְפִיקְנָא לָא הָוָה זְמַן
צְלוֹתָא וְלֹא מִטָּא זְמַנָּא דְקְרִיאַת שְׁמַע,
הִשְׁתָּא דְשְׁמָשָׁא נְהִיר צְלִינָא. אַבְל עַד לֹא

מאירה, התפללתי. אבל עד שלא יצאתי לדרך, בקשתי בקשתי ממנו ונמלכתי בו, אבל תפלה זו לא התפללתי.

שְׁהִי אֲנִי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, עַד עֲכָשׁוּ לֹא הָיָה זְמַן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁל קְדוּתַת הַשָּׁחַר נִמְצָאת אֵשׁ מְדַבֶּרֶת עִם בְּעֵלָה וְהֵם בְּסוּד כְּאֶחָד, שֶׁהִיא רוֹצֶה לְלַכֵּת לְמִשְׁפָּנָה עִם עֲלָמוֹתֶיהָ שִׁיּוֹשְׁבוֹת עִמָּה, וְלִכְּנֹן לֹא צָרִיף הָאָדָם לְהַפְסִיק דְבוּרָם כְּשֶׁמַּחֲבֵרִים כְּאֶחָד וְלִהְיוֹת דְּבַר אַחַר בִּינְיָהִם. וְעַכְשָׁו שֶׁהֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵהוּ, שְׁכַתוֹב (תהלים עב) "יִרְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ? לְשִׁמּוֹר אֹרֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ עִמָּנוּ לְהֵאִיר לָהּ, שְׁהִי יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ צָרִיף, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וְכִשְׁלֹא מֵאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְצָרִיף לְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ עִם שֶׁמֶשׁ.

הִדְבָּרוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שְׂדֵה אֶחָד לְשִׁבּוֹ. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ הֵר אֶחָד שֶׁהָיוּ עוֹלִים בְּרוֹמּוֹ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה אַתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רְאִיתִי שֶׁהֵר הַזֶּה קָשָׁה, וְרְאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוֹ שֶׁהֵן מְשֻׁנוֹת, וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יִצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד - מִחֲטָאִים שֶׁבִּידְיוֹ יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֵּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה מְאוֹתָן בְּרִיּוֹת קְשׁוֹת שֶׁהָיוּ נִמְצָאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מִצָּא אֶת הַיָּמִם וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאַרְוֵהוּ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכַתוֹב בָּהֶם (דברים ב) הָאָמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו', וּבְנֵי עֵשׂוּ "יִרְשׁוּם וְגו'.

נִפְקָנָא לְאַרְחָא בְּעֵינָא בְּעוֹתָא מְנִיָּה וְאִמְלַכְנָא בֵּיהּ, אֲבָל צְלוֹתָא דָּא לֹא צְלִינָא.

דְּהָא אָנָּא אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּאוֹרֵייתָא מִפְּלָגוֹת לֵילִיָּא, וְכַד אַתָּא צְפָרָא עַד כְּעֵן לֹא הָוָה עֲדָנָא לְצִלֵי צְלוֹתָא. בְּגִין דְּהָיָא שְׁעָתָא דְקִדְרוֹתָא דְצְפָרָא אֲשֶׁתְּפַח, אַתָּתָא מִשְׁתַּעֲיָא בְּבַעֲלָהּ, וְאִינוּן בְּרָזָא כְּחָדָא, דְּבַעֲיָא אִיהִי לְמִיָּהוּ לְמִשְׁפָּנָא בְּעוֹלְמָתָהָ דִּיתְבִּי בַּהֲדָה. וּבְגִין כֵּן לֹא בְּעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמַפְסַק מְלִיִּיהוּ דְמִתְחַבְּרִין כְּחָדָא וְלֹאֲעֵלָא מְלָה אַחְרָא בִּינְיָהוּ.

וְהַשְׁתָּא דְנִהִיר שְׁמֶשׁא הוּא עַדִּין צְלוֹתָא לְצֵלְאָה, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. דְכַתִּיב, (תהלים עב) "יִרְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ, לְנִטְרָא נְהוּרָא דְשֶׁמֶשׁא בַּהֲדִין לְאַנְהָרָא לָהּ, דְּהָא יִרְאֶה בַּהֲדִי שְׁמֶשׁא אֲצִטְרִיף וְלֹא לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן. וְכַד לֹא נִהִיר יִמָּא לָאו הוּא יִרְאֶה בַּהֲדִי שְׁמֶשׁא, וְצִרִיכָא לְחַבְּרָא לֹוֹן כְּחָדָא. וְדָא הוּא עִם שֶׁמֶשׁ.

אֲזַלְוּ, כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֲקַל, יִתְבוּ. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְחָמָא לִיָּה לְטוֹרָא דְהוּו סְלָקוּ בְּרוּמִיָּה בְּרִיִּין מְשֻׁנִּיִּין, דְּחִיל רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַאי דְחִילַת. אָמַר לִיָּה חָמִינָא דְהָאִי טוֹרָא אִיהוּ תְקִיף, וְחָמִינָא אֵלִיִּין בְּרִיִּין דְאִינוּן מְשֻׁנִּיִּין וְדְחִילְנָא דְלֹא יִקְטְרִגוּ לָן, אָמַר לִיָּה מָאן דְּדְחִיל מְחֻטְאוֹי דְבִידֵיהּ אִית לִיָּה לְמַדְחַל. תָּא חֲזִי, לָאו אֵלִיִּין מְאִינוּן בְּרִיִּין תְּקִיפִין דְהוּו מְשֻׁתְּפַחִין בְּטוֹרִיא.

פָּתַח וְאָמַר. וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מִצָּא אֶת הַיָּמִם וְגו', הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזִי, לָאו אֵלִיִּין אִינוּן דְכַתִּיב בְּהוּ (דברים ב) הָאָמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו' וּבְנֵי עֵשׂוּ יִרְשׁוּם וְגו'.

אָבֵר אֵלַי דְּקָאָמַר קָרָא אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִים
בַּמַּדְבָּר, יָמִים פְּתִיב. אֵלַי הוּוּ בְּרִינָן
מִשְׁנֵינָן. דְּכַד הָוָה אֶתְרָן קִינן מַעַל אִפִּי אֶרְעָא
כְּדַכְתִּיב, (בראשית ד) הִן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מַעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר, וְכַתִּיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, וּבְאֵרוּהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת
וּסְעוּת וּמְזִיקִים וְאֵלֶּה עֲמָדוֹ,
שְׁהָרֵי כְּשֶׁרְצָה לְהַתְּקַדֵּשׁ יוֹם
הַשַּׁבָּת, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד
רוּחֹת קִימּוֹת מְעוּפּוֹפּוֹת [מֵאוֹרוֹת]
בְּלֵי גוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם
שַׁבָּת וְלֹא מִיּוֹם שְׁשִׁי, וְנִשְׁאָרוּ
אֵלֵּי יוֹמִים בְּהֵם בְּסַפְקָא, וְלִכְּן
לֹא הִתְקַיְּמוּ לֹא מִזָּה וְלֹא מִזָּה.
וְהִלְכּוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל
קִינן, וְהִתְלַבְּשׁוּ בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא
הִתְלַבְּשׁוּ לְהַתְּקִים, וְנִקְרְאוּ
יִמ"ם חֶסֶד, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא
בְּיוֹם זֶה וְלֹא בְּיוֹם זֶה, וְנִרְאִים
לְבַנֵּי אָדָם. וְהוּא מְצָא אוֹתָם
וְלִמְדוּ אוֹתוֹ לְהַבִּיא מִמְזוּרִים
לְעוֹלָם, וְהֵם הוֹלְכִים בֵּין
הַקְּהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פַּעַם
אֶחָת בְּיוֹם, וְאַחַר כֵּן
מִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ.

בֹּא רְאֵה, הָעֲנָה הִזָּה הִיָּה
מִמְזוּר, שְׂבָא צְבָעוֹן עַל אִמּוֹ
וְהוֹלִיד מִמְזוּר, וְזֶה בֹּא מִצַּד רוּחַ
הַטְּמֵאָה שְׂנֵדְבַק בּוֹ, וְלִכְּן מְצָא
אוֹתָם וְלִמְדוּ אוֹתוֹ כֹּל מִיָּנִי צַד
הַטְּמֵאָה בְּשִׁבְלֵי זֶה.

וְכֹא וְרְאֵה, אֵלֶּה הֵם וְכִמְה
אַחֵרִים נִפְרִידִים אֵלֶּה מֵאֵלֶּה,
כֹּלָם בְּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בַּמַּדְבָּר וְנִרְאִים שָׁם, מִשׁוּם
שֶׁהַמַּדְבָּר הוּא מְקוּם חֶרֶב וְהוּא
בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כֹּל זֶה, כֹּל
אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּף הוּא וְיֵרָא מִהַקְּדוּשָׁה בְּרוּף
הוּא, לֹא פוֹחַד מֵהֵם. הִלְכוּ
וְנִכְנְסוּ בְּהַר.

בְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת וְעֲלֵעוּלִין וּמְזִיקִין
וְאֵלַי קִימּוֹ, דְּהָא כַּד בְּעָא לְאַתְקִדְשָׁא
יּוֹמָא דְשַׁבְּתָא, אֶתְבְּרוּן מַהֵהוּא סְטָרָא רוּחִין
קִימִין טְסִירִין (נ"א טְהִירִין) בְּלֹא גוֹפָא. וְאֵלַי לָאו
אֵינּוֹן מִיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְלֹא מִיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה,
וְאַשְׁתְּאַרוּ אֵלַי תְּרִין יוֹמִין בְּהוּ בְּסַפְקָא, וּבְגִין
כֵּן לֹא אֶתְקִימּוּ לָא (דף קעח ע"ב) מַהֵאִי וְלֹא מַהֵאִי.
וְאַזְלוּ וְאַתְפַּשְׁטוּ בְּהֵהוּא סְטָרָא דְקִינן וְאַגְלִימוּ
בְּהֵהוּא סְטָרָא וְלֹא אֶתְגְּלִימוּ לְאַתְקִימָא
וְאַקְרוּן יִמ"ם חֶסֶד, דְּלֹא אֶתְקִימּוּ לָא בְּיוֹמָא
דָּא וְלֹא בְּיוֹמָא דָּא, וְאַתְחַזּוּן לְבַנֵּי נְשָׂא. וְאַיְהוּ
אַשְׁפַּח לוֹן וְאוֹלְפֵי לִיָּה לְאַיְתָאָה מִמְזוּרִין
לְעֵלְמָא. וְאַיְנּוֹן אֲזִלִּי בִּינֵי טוּרֵיָא וְקִימִין בְּגוֹפָא
זְמַנָּא חָדָא בְּיוֹמָא, וְלִבְתֵּר מִתְפַּשְׁטֵי מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזִי, עֲנָה דָּא אִיְהוּ מִמְזוּרָא הָוָה, דְּאַתָּא
צְבָעוֹן עַל אִמִּיָּה וְאוֹלִיד מִמְזוּרָא, וְדָא אֶתָּא
מִסְטָרָא דְרוּחַ מְסֻאָבָא דְאַתְדַּבַּק בֵּיהּ. וּבְגִין כֵּן
אַשְׁפַּח לוֹן וְהוּוּ אוֹלְפֵי לִיָּה כֹּל זֵינִין דְסִטְר
מְסֻאָבָא בְּגִין דָּא.

וְתָא חֲזִי, אֵלַי אֵינּוֹן וְכִמְה אַחֲרֵינָן מִתְפַּרְשָׁן
אֵלַי מֵאֵלַי, כִּלְהוּ אֶתְיִין מַהֵהוּא סְטָרָא
וְאַזְלִי בְּמַדְבָּרָא וְאַתְחַזּוּן תַּמָּן. בְּגִין דְּמַדְבָּרָא
אַתְר חֶרֶב וְאַיְהוּ בֵּי מוֹתְבָא דְלַהוֹן. וְעַם כֹּל דָּא,
כֹּל בַּר נָשׁ דְּאַזִּיל בְּאוּרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא
וְדַחִיל לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לָא מְסֻתְפִי
מִנֵּיהּ. אֲזִלוּ וְאַעֲלוּ בְּטוּרָא.

אמר רבי יצחק, כגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם קיא) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישירים ועדה, פסוק זה פרשהו, אבל בא ראה, דוד המלך כל ימיו היה משתדל בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה.

שבשמתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר.

משום שפשהקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים לקולו, כפתיב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא חוט של חסד משוף עליו ביום, כמו שנאמר, שפתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא שאותם דברי תורה שהוא אומר, כלם עולים ומתעטרים לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך היה משתדל בלילה בעבודת אדונו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשבחות שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא הללויה, ובארנהו, מה הטעם? משום שכולל השם והשבח

אמר רבי יצחק, כגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, הללויה אודה יי בכל לבב בסוד ישירים ועדה, האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, דוד מלפא כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקדשא בריך הוא, והוה קם בפלגות ליליא ומשבח ומודה בשירין ותושבחות, בגין לאתתקנא דוכתיה במלכו דלעילא.

דבר אתער רוח צפון בפלגות ליליא, הוה ידע דקדשא בריך הוא בהיא שעתא יתער בגנתא דעדן לאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הוה קם בהיא שעתא ואתגבר בשירין ותושבחות עד דסליק צפרא.

בגין דכד קדשא בריך הוא אשתפח בגנתא דעדן, הא אוקימנא דאיהו וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין לקליה. כדכתיב, (שיר השירים ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד משוף עליה ביממא כמה דאתמר. דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא דאיהו אמר, כלהו סלקין ומתעטרין קמי קדשא בריך הוא. ובגין כן דוד מלפא הוה משתדל בליליא בפולחנא דמאריה.

תא חזי, הללויה, בכל אינון שירין ותושבחות דקאמר דוד, הא תנינן דלעילא מפלהון הוא הללויה ואוקמוה.

מאי טעמא בגין דכליל שמא ושבחא כחדא. מאי שמא ושבחא.

כְּאָחֵד. מֵה שֵׁם וּמֵה שְׂבִיחַ? שֵׁם זֶה י"ה. הַשְּׂבִיחַ מֵהוּ? אֵלֶּא זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא (הַלֵּל בְּנִימְרָא ה"ם, שְׁהוּא אֲדִנִי) מִתְקַנֵּת שְׂבִיחַ תְּמִיד לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא שׁוֹקֵטת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. מִשּׁוֹם שֶׁסְּדוּר הַשְּׂבִיחַ הִיא מְסֻדֶּרֶת וּמְשֻׁבַּחַת תְּמִיד אֵלָיו, וְלִכֵּן שֵׁם וּשְׂבִיחַ כְּאָחֵד.

אוּדְהָ יי בְּכָל לַבֵּב, כְּמֹה דְּאִוְקְמוּהּ בִּיּוֹצֵר הַטּוֹב וּבִיּוֹצֵר הָרָע, בְּגִין דְּאִינוּן מְשֻׁתְּפְחֵי תְּדִיר לְגַבְיָה דְּבֵר נֶשׁ, כְּמֹה דְּאִתְּ אָמַר, (דְּבָרִים ו) בְּכָל לְבַבְךָ וְאוּקְמוּהָ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּכָל דְּרַגְיָן בְּהוּ מִתְעַטְרָן כְּהַגִּי וְלִיּוֹאֵי, צְדִיקֵי וְחֲסִידֵי, יִשְׂרָאֵל. וְעֵדָה, כְּמֹה דְּאִתְּ אָמַר (תְּהִלִּים פב) נֶצֶב בַּעֲדַת אֵל. וְאִינוּן רְזָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֲטֵר בְּהוּ.

וְכֵן צְרִיךְ הָאָדָם לְשַׁבַּח אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מִתְרַצָּה בְּשִׁירִים וְתַשְׁבּוּחוֹת, וּמִי שִׁיּוּדַע לְשַׁבַּח לוֹ לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּפִאוּי, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל תַּפְּלוּתוֹ וּמְצִילוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב (שם צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַע שְׁמִי וְגו', אַרְךָ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֲתַה סְתָר לִי מִצַּר תַּצְרֵנִי רַנִּי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה. אֲתַה סְתָר לִי - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא סְתָר וּמַגֵּן לְאָדָם שֶׁהוּלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מְסַתְּמֵר בְּצֵל כְּנִפְיוֹ, שְׂלֵא יְכוּלִים לְהִרְעֵ לוֹ. מִצַּר תַּצְרֵנִי - מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אָף לְמַטָּה כְּפֹךְ גַּם, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ יַצֵּר הָרַע שֶׁהוּא צָר לְמַעְלָה וְצָר לְמַטָּה, וְאֵלְמֵלָא יַצֵּר הָרַע - לֹא נִמְצָא בַּעַל רִיב לְאָדָם בַּעֲוֹלָם.

דָּא י"ה. שְׂבִיחָא מֵאֵן אִיהוּ, אֵלֶּא דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ (הַלֵּל בְּנִימ' ה"ם שְׁהוּא אֲדִנִי) מִתְקַנֵּא שְׂבִיחָא תְּדִיר לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא אֲשַׁתְּפַכְתּ. כְּמֹה דְּאִתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. בְּגִין דְּסְדוּרָא דְּשְׂבִיחָא אִיהִי מְסֻדֶּרֶת וּמְשֻׁבַּחַת תְּדִיר לְגַבְיָה. וּבְגִין כְּפֹךְ שְׁמָא וּשְׂבִיחָא כְּחֻדָּא.

אוּדְהָ יי בְּכָל לַבֵּב, כְּמֹה דְּאִוְקְמוּהּ בִּיּוֹצֵר הַטּוֹב וּבִיּוֹצֵר הָרָע, בְּגִין דְּאִינוּן מְשֻׁתְּפְחֵי תְּדִיר לְגַבְיָה דְּבֵר נֶשׁ, כְּמֹה דְּאִתְּ אָמַר, (דְּבָרִים ו) בְּכָל לְבַבְךָ וְאוּקְמוּהָ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּכָל דְּרַגְיָן בְּהוּ מִתְעַטְרָן כְּהַגִּי וְלִיּוֹאֵי, צְדִיקֵי וְחֲסִידֵי, יִשְׂרָאֵל. וְעֵדָה, כְּמֹה דְּאִתְּ אָמַר (תְּהִלִּים פב) נֶצֶב בַּעֲדַת אֵל. וְאִינוּן רְזָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֲטֵר בְּהוּ.

וּבְגִין כְּפֹךְ בְּעֵי בֵר נֶשׁ לְשַׁבְּחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַרְעִי בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָחִין, וּמֵאֵן דִּידַע לְשַׁבְּחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַבִּיל צְלוּתִיָּה וְשִׁזִּיב לִיָּה. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַע שְׁמִי וְגו' אַרְךָ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תְּהִלִּים לב) אֲתַה סְתָר לִי מִצַּר תַּצְרֵנִי רַנִּי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה. אֲתַה סְתָר לִי, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ סְתָרָא וּמַגֵּן לְבֵר נֶשׁ דְּאֵזִיל בְּאַרְחֵי דְּאוּרִייתָא, וְאִיהוּ אֲסַתְּמֵר בְּצֵלָא דְּגִדְפוּי דְּלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא לִיָּה. מִצַּר תַּצְרֵנִי, מְעִילָא וּמִתְּתָא, לְעִילָא אִית לִיָּה לְבֵר נֶשׁ מְאַרִי דְּכְבוּ, לְתַתָּא אוּף הַכִּי נְמִי. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא יַצֵּר הָרַע, (ד) קַעט ע"א) דְּאִיהוּ צָר לְעִילָא וְצָר לְתַתָּא. וְאֵלְמֵלָא יַצֵּר הָרַע, לֹא אֲשַׁתְּפַח מְאַרִי דְּכְבוּ

לְבַר נֶשׁ בְּעֶלְמָא. בְּגִין כֶּף מִצַּר תַּצְרַנִּי.
רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבִנִי סְלָה, יְסוּבְּבִנִי סְלָה מִיבְעֵי
לִיָּה, מָאֵי תְּסוּבְּבִנִי. אֵלִין אֵינּוֹן שִׁירִין
דְּאִית בְּהוּ דְּרַגִּין לְהַצְלָה, תְּסוּבְּבִנִי בְּהוּ
לְשִׁזְבָּא לִי בְּאַרְחָא. וְהֵאֵי קָרָא אִיהוּ כְּסוּדְרָא
וְאִיהוּ לְמַפְרָע, מְהֵאֵי גִיסָא וּמְהֵאֵי גִיסָא.

הָא חֲזִי, בְּאֵלִין שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן דְּקָאֻמְר דְּוֹד
אִית בְּהוּן רְזִין וּמְלִין עֲלָאִין בְּרִזִי
דְּחֻכְמָתָא, בְּגִין דְּכִלְהוּ בְּרוּחַ קְדָשָׁא אֲתַתְּאֻמְרוּ.
דְּהוּהוּ שָׂרָא רוּחַ קְדָשָׁא עֲלֵיהּ דְּדוּד, וְהוּהוּ
אָמַר שִׁירְתָּא. וּבְגִין כֶּף כְּלָהוּ בְּרִזִי דְּחֻכְמָתָא
אֲתַתְּאֻמְרוּ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנִפְל וְיֵי עֲזַרְנִי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי,
דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי! מַה זֶה דְּחַה
דְּחִיתַנִּי? אֵלָא זֶה צַד הָאֲחֵר
שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה
לְדַחֹת אוֹתוֹ וּלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע
שֶׁנִּמְצָא תְּמִיד אֲצֵל הָאָדָם,
וּכְנַגְדוֹ חֲזַר דְּוֹד וְאָמַר דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנִפְל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הֵיךְ
מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוּת
לְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְעֲלִיו אָמַר דְּוֹד, דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנִפְל - בְּגִיָּהֲנָם, וְיֵי
עֲזַרְנִי דְּלָא אֲתַמְסְרָנָא בִּידָךְ.

וְעַל דָּא אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְאַזְדַּהֲרָא מְגִיָּה,
בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוּט עֲלֵיהּ. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא כְּדִין נְטִיר לִיָּה בְּכָל אַרְחוּי. דְּכִתִּיב, (משלי
א) אַז תִּלְךָ לְבִטַח דְּרַכְּךָ וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף (משלי
ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעְדְּךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא
תִכָּשֵׁל. וּכְתִיב, (משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהָ
הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זַפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיר לוֹן בְּעֶלְמָא

בְּשִׁבִיל כֶּף מִצַּר תַּצְרַנִּי.
רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבִנִי סְלָה, הֵיךְ
צְרִיף לְכַתֵּב יְסוּבְּבִנִי סְלָה, מַה זֶה
תְּסוּבְּבִנִי? אֵלֹו שִׁירִים שְׁיֵשׁ בְּהֵם
דְּרַגּוֹת לְהַצְלָה, תְּסוּבְּבִנִי בְּהֵם
לְהַצִּילַנִי בְּדַרְךָ. וּפְסוּק זֶה הוּא
גַּם כְּפִסְדָּר וְגַם לְמַפְרָע, מִצַּד זֶה
וּמִצַּד זֶה.

בֵּא רָאָה, בְּשִׁירִים וְתִשְׁבַּחוֹת
הִלְלוּ שְׁאָמַר דְּוֹד יֵשׁ בְּה סוּדוֹת
וּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים בְּסוּדוֹת
הַחֻכְמָה, מִשּׁוּם שֶׁפִּלְט נְאֻמְרוּ
בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ, שְׁהֵיךְ שׁוֹרְהַ רוּחַ
הַקְּדוֹשׁ עַל דְּוֹד וְהֵיךְ אֻמְר שִׁירָה,
וְלָכֵן פִּלְט נְאֻמְרוּ בְּסוּדוֹת
הַחֻכְמָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח)
דְּחַה דְּחִיתַנִּי לְנִפְל וְהֵי עֲזַרְנִי.
דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי הֵיךְ
צְרִיף לְכַתֵּב! מַה זֶה דְּחַה
דְּחִיתַנִּי? אֵלָא זֶה צַד הָאֲחֵר
שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה
לְדַחֹת אוֹתוֹ וּלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע
שֶׁנִּמְצָא תְּמִיד אֲצֵל הָאָדָם,
וּכְנַגְדוֹ חֲזַר דְּוֹד וְאָמַר דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנִפְל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הֵיךְ
מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוּת
לְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְעֲלִיו אָמַר דְּוֹד, דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנִפְל - בְּגִיָּהֲנָם, וְהֵי
עֲזַרְנִי - שְׁלֹא נִמְסְרַתִּי לְיָדְךָ.

וְעַל זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְהַזְהַר מִמְּנֹו
כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁלַט עֲלָיו, וְאִז
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ
בְּכָל דְּרַכְּיוֹ, שְׁכַתוּב (משלי יג) אַז
תִּלְךָ לְבִטַח דְּרַכְּךָ וְרַגְלְךָ לֹא
תִגּוֹף, (שם ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר
צַעְדְּךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל,
וּכְתוּב (שם) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר
נִגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִיָּהֵם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שׁוֹמֵר אוֹתָם בְּעוֹלָם הֵיךְ וּבְעוֹלָם

הבא, שכתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרַשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה' בא ראה כמה מקטרגים יש לו לאדם מן היום שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה (ר"א לאדם) [להתקיים] בעולם הזה, שכיון שאדם יוצא לאויר העולם, מיד מזדמן להשתתף עמו יצר הרע, כמו שנאמר, שכתוב (בראשית ו) לפתח חטאת רבץ וגו', ואז משתתף עמו יצר הרע.

ובא וראה שפך הוא, שהרי הבהמות מיום שנולדים, שומרים את עצמם ובורחים מתוף האש ומכל המקומות הרעים, ואדם מיד בא לזרק את עצמו לתוף האש, משום שיצר הרע שרוי בתוכו, ומיד מסיט אותו לדרך רעה.

ובארנו, שכתוב (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסד מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד - זהו יצר הטוב, שהוא יצר טוב שהוא ילד מקימים מועטים עם האדם, שהרי משלשה עשר שנים ואילך [עמו], כמו שנתבאר. ממלך זקן וכסיל. מלך - זה הוא יצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל - שהוא זקן ודאי, כמו שבארנו, שפאשר אדם נולד ויוצא לאויר העולם, הוא מזדמן עם האדם, ועל פן הוא מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, לא כתוב להזהיר אלא להזהר, משום שהוא פסיל, ועליו אמר שלמה, עליו השלום, (קהלת ב)

דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (ע"ב פרשת וישלה)

פְּרַשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'. תא חזי, כמה מקטרגין אית ליה לבר נש מיומא דקדשא בריך הוא ייב ביה נשמתא (ר"א ל"ג לבר נש) [להתקיימא] בהאי עלמא. דכיון דנפיק בר נש לאורא דעלמא, מיד אזדמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע כמה דאתמר. דכתיב, (בראשית ו) לפתח חטאת רבץ וגו'. וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.

ותא חזי, דהכי הוא, דהא בעירי מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמיהו, וערקין מן גו נורא, ומן פל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגייה, ומיד אסטי ליה לארמא בישא.

ואוקימנא דכתיב, (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסד מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד, דא הוא יצר טוב דהוא ילד מיומין זעירין עמיה דבר נש, דהא מתליסר שנין ואילך (עמיה) כמה דאתמר.

ממלך זקן וכסיל. מלך, דא הוא יצר הרע דאיהו אקרי מלך ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוה, דכד אתיליד בר נש ונפיק לאורא דעלמא איהו (דף קעט ע"ב) אזדמן עמיה דבר נש. ועל דא איהו מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין דאיהו כסיל.

וְהַכְסִיל בַּחֲשֵׁף הוֹלֵךְ, שְׁהָרִי
מִפְסֶלֶת הַחֲשֵׁף הוּא בָּא, וְאֵין לוֹ
אוֹר לְעוֹלָמִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֹּא רְאֵה, כְּתוּב
טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחֶכֶם, מִי זֶה יֵלֵד
מִסְפֵּן? הָרִי בְּאֵרוֹה, וְנִתְבָּאָר
שֶׁהוּא יֵצֵר טוֹב. אֲבָל טוֹב יֵלֵד, זֶהוּ
שְׁכֵתוּב (תהלים לו) נֶעַר הָיִיתִי גַם
זְקֵנְתִי, וְזֶה הוּא נֶעַר שֶׁהוּא יֵלֵד
מִסְפֵּן, שְׂאִין לוֹ מַעֲצָמוּ כְּלוּם.
וְלָמָּה נִקְרָא נֶעַר? מִשּׁוּם שֵׁשׁ לוֹ
חֲדוּשׁ הַלְבָנָה שֶׁתְּמִיד מִתְחַדֶּשֶׁת,
וְתְמִיד הוּא יֵלֵד מִסְפֵּן, כְּמוֹ
שְׂאֵמְרוֹנוּ. וְחֶכֶם, מִשּׁוּם שְׁשׂוּרָה בּוֹ
חֲכָמָה.

מִמְכָּר זֶקֶן - זֶהוּ יֵצֵר הָרַע, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר, שְׁהָרִי מִיּוֹם שֶׁהָיָה לֹא
יֵצֵא מִטְּמֵאָתוֹ לְעוֹלָמִים. וְהוּא
כְּסִיל, שֶׁכָּל דְּרָכָיו הֵם לְדָרוֹךְ רָעָה,
וְהוֹלֵךְ וּמִסְטָה אֶת בְּנֵי הָאָדָם וְלֹא
יִוֹדַע לְהִזְהָר, וְהוּא בָּא עִם אָדָם
בְּעֵלְיָלוֹת כְּדֵי לְהִסְטוֹתָם מִדְּרוֹךְ
טוֹבָה לְדָרוֹךְ רָעָה.

בֹּא רְאֵה, עַל זֶה מְקַדִּים עִם אָדָם
בַּיּוֹם שְׁנוֹלֵד, כְּדֵי שְׂיֵאֱמִין לוֹ,
שְׁהָרִי כְּשֶׁבֵּא יֵצֵר הַטּוֹב, לֹא יְכוּל
הָאָדָם לְהֵאֱמִין לוֹ, וְדוֹמָה עָלָיו
כְּמַעֲמָסָה. כְּמוֹ זֶה שְׁנִינוּ, מִי הוּא
רָשָׁע עָרוֹם? זֶהוּ מִי שֶׁמְקַדִּים
לְטַעַן דְּבָרָיו לְפָנֵי הַדִּין טָרָם יָבֵא
חֲבֵרוֹ בְּעַל הַדִּין, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי

יח) צַדִּיק הִרְאִישׁוֹן בְּרִיבוֹ וְגו'.
כְּמוֹ זֶה (הוּא נ"א הוּא) רָשָׁע עָרוֹם, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (בראשית א) וְהִנָּחֵשׁ הָיָה
עָרוֹם, וְהוּא מְקַדִּים וְשׂוּרָה עִמּוֹ
שֶׁל אָדָם בְּטָרָם יָבֵא חֲבֵרוֹ לְשֵׁרוֹת
עָלָיו. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מְקַדִּים, וְהִנָּה
טוֹעֵן טַעֲנָתוֹ עִמּוֹ - כְּשֶׁבֵּא חֲבֵרוֹ,
שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב, מֵרַע אֶת הָאָדָם
עִמּוֹ וְלֹא יְכוּל לְזַקֵּף רֹאשׁוֹ כְּאִלּוּ
הִטְעִין עַל כְּתָפוֹ כָּל הַמִּשְׁאֹת שֶׁל
הָעוֹלָם בְּגִלְלֵם אוֹתוֹ רָשָׁע עָרוֹם

וְעָלֶיהָ אָמַר שְׁלֵמָה עָלָיו הַשְּׁלוֹם (קהלת ב)

וְהַכְסִיל בַּחֲשֵׁף הוֹלֵךְ. דְּהָא מִסּוּסִיתָא דְחֲשֵׁף
קָא אַתְיָא וְלִית לִיה נְהוֹרָא לְעֵלְמִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, תָּא חֲזִי, כְּתִיב טוֹב יֵלֵד
מִסְפֵּן וְחֶכֶם. מָאן יֵלֵד מִסְפֵּן, הָא
אוּקְמוּהּ וְאִתְמַר דְּאִיהוּ יֵצֵר טוֹב. אֲבָל טוֹב
יֵלֵד, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לו) נֶעַר הָיִיתִי גַם
זְקֵנְתִי. וְדָא הוּא נֶעַר דְּאִיהוּ יֵלֵד מִסְפֵּן דְּלִית
לִיה מְגֻרְמִיה כְּלוּם. וְאִמָּאי אִקְרִי נֶעַר, בְּגִין
דְּאִית לִיה חֲדָתוֹ דְּסִיְהֵרָא דְּמִתְחַדֶּשֶׁת תְּדִיר,
וְתְדִיר אִיהוּ יֵלֵד מִסְפֵּן כְּמָה דְּאִמְרִין. וְחֶכֶם,
בְּגִין דְּחֲכָמָה שְׂרִיא בִיה.

מִמְכָּר זֶקֶן, דָּא הוּא יֵצֵר הָרַע כְּמָה
דְּאִתְמַר. דְּהָא מִן יוֹמָא דְהוּהָ לֹא
נִפְק מִמִּסְאָבוּתִיהָ לְעֵלְמִין, וְאִיהוּ כְּסִיל. דְּכָל
אֲרָחוּי אֵינּוּן לְאֲרַח בִּישָׂא, וְאִזִּיל וְסֻטִי לְבָנֵי
נְשָׂא וְלֹא יָדַע לְאִזְדַּהֲרָא. וְאִיהוּ אֶתִי עִם בַּר
נֶשׁ בְּתַסְקוּפִין בְּגִין לְאַסְטָאָה לוֹן מֵאֲרַח
טְבָא לְאֲרַח בִּישָׂא.

הָא חֲזִי, עַל דָּא אֲקָדִים עִם בַּר נֶשׁ בְּיוֹמָא
דְּאִתְיָלִיד בְּגִין דְּיִהִימִין לִיה. דְּהָא כַּד
אֶתִי יֵצֵר טוֹב לֹא יְכִיל בַּר נֶשׁ לְמַהִימְנָא לִיה
וְדָמִי עָלֶיהָ כְּמִטּוּלָא. כְּגוֹוֹנָא דָּא תְּנִינָן, מָאן
הוּא רָשָׁע עָרוֹם, דָּא הוּא מָאן דְּאֲקָדִים
לְאַטְעָנָא מְלוּי לְקַמִּי דִּינָא עַד לֹא יִיתִי
חֲבָרִיה מְאָרִי דְּדִינָא. כְּמָה דְּאִתְ אָמַר, (משלי יח)

צַדִּיק הִרְאִישׁוֹן בְּרִיבוֹ וְגו'.

כְּגוֹוֹנָא דָּא (הוּא נ"א הוּא) רָשָׁע עָרוֹם, כְּמָה דְּאִתְ
אָמַר, (בראשית א) וְהִנָּחֵשׁ הָיָה עָרוֹם.
וְהוּא אֲקָדִים וְשָׂרִי עֲמִיה דְּבַר נֶשׁ עַד לֹא
יִיתִי חֲבָרִיה לְאַשְׂרָאָה עָלֶיהָ. וּבְגִין דְּאִיהוּ
אֲקָדִים וְהָא אֲטַעִין טַעֲנָתִיהָ עֲמִיה, כַּד אֶתִי

חֲבָרִיה דְּאִיהוּ יֵצֵר הַטּוֹב, אֲבֵאִישׁ לִיה לְבַר נֶשׁ בְּהִדְיָה וְלֹא יְכִיל לְזַקֵּפָא

שְׁהִקְדִים עִמּוֹ. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמְסָכֵן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה הִקְדִים אַחֵר.

וְעַל כֵּן, כֵּן דִּין שְׁמֻקְבֵל מֵאָדָם דִּבֵּר בְּטָרֵם יָבֵא חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ קִבֵּל עָלָיו תּוֹעֵבָה אַחֲרַת לְאֻמוֹנָה, אֲלֵא (משלי שם) וְכֵן רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְזֶה הוּא דְרוֹף שֶׁל אָדָם צְדִיק. שְׁהָרִי הָאָדָם הַצְדִיק הַזֶּה שֶׁלֹּא הֶאֱמִין לְאוֹתוֹ רָשָׁע עָרוֹם שֶׁל יֵצֵר הָרָע בְּטָרֵם יָבֵא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשּׁוּם זֶה בָּנִי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אָבֵר אוֹתוֹ צְדִיק שְׁפוּחַד מִרְבוּנוּ, כִּמְהָ רְעוּת סוֹבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי שֶׁלֹּא יֶאֱמִין וְלֹא יִשְׁתַּתֵּף עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִיל אוֹתוֹ מִכָּלִם. זֶהוּ שְׁכֻתוֹב (תהלים לד) רְבוֹת רְעוּת צְדִיק וּמִכָּלִם יִצְלִינּוּ ה'. לֹא כְתוּב רְבוֹת רְעוּת לְצְדִיק, אֲלֵא צְדִיק, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בּוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמְצִיל אוֹתוֹ מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ.

בֵּא רְאֵה כִּמְהָ רְעוּת עָבְרוּ עָלָיו עַל יַעֲקֹב כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרָע וְיִתְרַחֵק מִחֲלָקוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן סָבַל כִּמְהָ עֲנָשִׁים וְכִמְהָ רְעוּת וְלֹא שְׁקֵט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטִי וְלֹא נַחְתִּי וְיָבֵא רִגְזוֹ. בֵּא רְאֵה כִּמְהָ רְעוּת סוֹבְלִים הַצְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רְעוּת עַל רְעוּת, כְּאִבִּים עַל כְּאִבִּים, כְּדִי לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כִּמְהָ רְעוּת סָבַל, רְעוּת עַל רְעוּת תְּמִיד, כִּמּוֹ שְׁנֹאמַר לֹא שְׁלוֹתִי - בְּבֵית לְבָן, וְלֹא יְכַלְתִּי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שְׁקֻטִי -

רִישִׁיָּה, כְּאִילוֹ אֲטָעִין עַל כְּתֻפִּיָּה כָּל מְטוֹלִין דְּעִלְמָא. בְּגִין הַהוּא רָשָׁע עָרוֹם דְּאִקְדִים עִמִּיָּה. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמְסָכֵן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, בְּגִין דְּהָא אִקְדִים אַחֲרָא.

וְעַל דָּא כָּל דִּינִי דְקִבֵּיל מִבֵּר נֶשׁ מְלָה עַד לָא יִיתִי חֲבֵרִיָּה, כְּאִילוֹ מְקַבֵּל עָלֵיָּה טְעוּוֹא אַחֲרָא לְמַהִימְנוּתָא. אֲלֵא (משלי יח) וְכֵן רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְדָא הוּא אֶרַח דִּבֵּר נֶשׁ זַפְאָה, דְּהָא בֵּר נֶשׁ זַפְאָה דָּא הוּא, דְּלֹא הִימִין לְהַהוּא רָשָׁע עָרוֹם דִּי יֵצֵר הָרָע, עַד דִּי יִיתִי חֲבֵרִיָּה דְאִיְהוּ יֵצֵר טוֹב. וּבְגִין דָּא בָּנִי נֶשׂא אֵינּוֹן כְּשִׁלִּין לְעִלְמָא דְאַתִּי.

אָבֵר הַהוּא זַפְאָה דְאִיְהוּ דְחִיל לְמֵאֲרִיָּה, כִּמְהָ בִישׁוּן סָבִיל בְּהָאִי עִלְמָא בְּגִין דְּלֹא יְהִימִין וְלֹא יִשְׁתַּתֵּף בְּהַהוּא יֵצֵר הָרָע. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָהוּ, הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (תהלים לד) רְבוֹת רְעוּת צְדִיק וּמִכָּלִם יִצְלִינּוּ יי. רְבוֹת רְעוּת לְצְדִיק לָא כְתִיב, אֲלֵא צְדִיק. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בֵיהּ. וּבְגִין כֵּן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהַהוּא בֵּר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָא בְּהָאִי עִלְמָא וּבְעִלְמָא דְאַתִּי, זַפְאָה חוֹלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ בִישׁוּן עָבְרוּ עָלֵיָּה דִיעֲקֹב, בְּגִין דְּלֹא יִתְדַבֵּק בְּהַהוּא יֵצֵר הָרָע וְיִתְרַחֵק מִחוֹלְקִיָּה. וּבְגִין כֵּן סָבִיל כִּמְהָ עוֹנָשִׁין כִּמְהָ בִישׁוּן וְלֹא שְׁקִיט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב ג) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטִי וְלֹא נַחְתִּי וְיָבֵא רִגְזוֹ. תָּא חֲזִי, כִּמְהָ בִישׁוּן סָבִיל צְדִיקָא בְּהָאִי עִלְמָא. בִישׁוּן עַל בִישׁוּן, כְּאִבִּין עַל כְּאִבִּין. בְּגִין לְמִזְכֵּי לוֹן לְעִלְמָא דְאַתִּי.

יַעֲקֹב כִּמְהָ סָבִיל בִישׁוּן עַל בִישׁוּן תְּדִיר,

כִּמְהָ דְאַתְּ אָמַר לֹא שְׁלוֹתִי, בְּבֵיתָא דְלָבָן, וְלֹא יְכִילְנָא לְאַשְׁתַּזְבָּא

מעשו, מאותו הצער שצער אותו
הממנה שהוא שלו, ואחר כך
הפחד של עשו. ולא נחתי - מן
דינה ומן שכם.

ויבא רגז - זה הרגז והערבוביה
של יוסף שהוא קשה מן הכל,
ומתוך אהבתו של יעקב אל
יוסף, שהוא סוד הברית, נכנס
למצרים, פי אחר כך פתוב (שמות
1) ואזכר את בריתי, שתמצא
השכינה [נ"א שמש] שם עמו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו
בארץ כנען. רבי יוסי פתח, (ישעיה
10) הצדיק אבד ואין איש שם על
לב ואנשי חסד נאספים באין
מבין פי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמן
שהקדוש ברוך הוא משגיח
בעולם ואין העולם כראוי,
ומזדמן הדין לשרות על העולם,
או הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק שנמצא ביניהם כדי
שישרה הדין על כל האחרים
ולא ימצא מי שיגן עליהם.

שחרי כל זמן שהצדיק שורה
בעולם, הדין לא יכול לשלט על
העולם. מנין לנו? ממשה,
שפתוב (תהלים קו) ויאמר
להשמידם לולי משה בחירו
עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום
כך הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק מביניהם ומסלק אותו מן
העולם, ואז נפרע וגובה את
שלו. סוף הפסוק - כי מפני
הרעה נאסף הצדיק. בטורם תבא
הרעה לשלט על העולם נאסף
הצדיק [ו"א כי מפני הרעה נאסף, טורם השלט
הרעה בעולם]. דבר אחר כי מפני
הרעה - זה יצר הרע.

בא ראה, יעקב היה בחיר
האבות, והוא עומד להתקיים
בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק,
התעכב הדין שלא לשלט בעולם,
שחרי כל ימי יעקב לא שרה

מניה. ולא שקטתי, מעשו. מההוא צערא
דצער לי ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו
דעשו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ויבא רגז, דא רוגזא וערבוביא דיוסף דאיהו
קשיא מפלהו, מגו רחימותא דיעקב
לגבי דיוסף דאיהו רזא דברית, עאל
במצרים. בגין דלבתר פתיב, (שמות 1) ואזכר את
בריתי, לאשתפחא שכינתא (נ"א שמש) תמן
בהדיה.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען,
(דף קפ ע"א) רבי יוסי פתח, (ישעיה נה) הצדיק
אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד
נאספים באין מבין פי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקדשא בריך
הוא אשגח בעלמא ולא הוי עלמא כדקא
יאות, ואזדמן דינא לשרייתא על עלמא. כדין
קדשא בריך הוא נטיל זפאה דאשתפח
בינייהו, בגין דישרי דינא על פלהו אתרנין,
ולא ישתפח מאן דיגין עלייהו.

דהא כל זמנא דזפאה שארי בעלמא, דינא
לא יכיל לשלטאה על עלמא. מנלן
ממשה, דכתיב, (תהלים קו) ויאמר להשמידם
לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'.
ובגין כך קדשא בריך הוא נטיל לזפאה
מבינייהו וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע
וגבי דיליה. סופיה דקרא, כי מפני הרעה
נאסף הצדיק. עד דלא ייתי רעה לשלטאה
על עלמא נאסף הצדיק. (ד"א כי מפני הרעה נאסף עד לא
שלוש הרעה בעלמא) דבר אחר כי מפני הרעה, דא
יצר הרע.

תא חזי, יעקב שלימו דאבהן הוה ואיהו
קאים לקיימא בגלותא. אבל מגו דאיהו
צדיק אתעכב דינא דלא שלטא בעלמא. דהא

הדין על העולם והרעב התבטל. ואף כן בימי יוסף, שהוא דמות אביו, [כיון שהוא מת מיד] לא שרתה הגלות [הדין על העולם], משום שהוא הגן עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמו שנאמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמוך לו - הבה נתחכמה לו. וכתוב וימרוו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. כמו כן בכל מקום ששרוי צדיק [על] בעולם, בשבילו הקדוש ברוך הוא יגן על העולם, וכל זמן שהוא קיים, הדין לא שורה על העולם, והנה נתבאר.

בא ראה, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מה זה מגורי אביו? כמו שנאמר (ירמיהו) מגור מסביב, שכל ימיו היה פוחד והיה בפחד. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי אלעזר אמר, שהתקשר וישב באותו מקום שנאחז בחשוף. ארץ מגורי אביו דוקא, בארץ כנען, נקשר המקום למקומו. מגורי אביו - זה הדין הקשה. בארץ מגורי אביו, כמו שנאמר אותו הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה מן הדין הקשה, ובו התישב יעקב ונאחז בו [ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה מאירה].

אלה תלדות יעקב יוסף וגו'. אחר שהתישב יוסף עם יעקב והזדוג השמש עם הלבנה, אז התחיל לעשות תולדות. ומי הוא שעושה תולדות? חזר ואמר יוסף. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא הוא עושה תולדות, משום שאין מימי פוסקים לעולמים, והוא עושה תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים תולדות לעולם.

שהרי השמש, אף על גב שהתקרב ללבנה, לא עושה פרות,

כל יומי דיעקב לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אתבטלת.

ואנה הכי ביומוי דיוסף דאיהו דיוקנא דאבוי (כיון דאיהו מת מיד). לא שרא גלותא (דינא על עלמא). בגין דאיהו אגין עלייהו כל יומוי, כיון דאיהו מת, מיד שרא עלייהו גלותא. כמה דאת אמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמוך ליה הבה נתחכמה לו. וכתוב וימרוו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. פגוונא דא בכל אתר דשריא זפאה (על) פעלמא בגיניה קדשא ברין הוא יגין על עלמא, וכל זמןא דאיהו קיים, דינא לא שריא על עלמא והא אתמר.

הא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כמה דאת אמר, (ירמיהו) מגור מסביב, דכל יומוי הוה דחיל והוה בדחילו: וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב בההוא אתר דאתאחיד בחשוף. ארץ מגורי אביו דייקא, בארץ כנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו, דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא דאיהי ארץ, דאתאחיד מן דינא קשיא וביה אתישב יעקב ואתאחיד ביה, (וההיא ארץ אינה אספקלריא ולא נהרא):

אלה תלדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתישב יוסף ביעקב ואזדוג שמשא בסיהרא, פדין שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק איהו עביד תולדות בגין דלא פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ ומגיה נפקין תולדות לעלמא.

דהא שמשא אף על גב דאתקרב בסיהרא לא עביד איבין בר ההוא

רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פרות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום כך כתיב אלה תלדות יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף - כל מי שהיה מסתכל בדםות יוסף, היה אומר שזו היא דמות יעקב. בא ראה שבכל בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, פרט ליוסף, שדמותו דומה לדמות אביו.

בן שבע עשרה שנה - אמר רבי אבא, רמז לו הקדוש ברוך הוא, שהנה כשנאבד ממנו יוסף היה בן שבע עשרה שנים, וכל אותם ימים שנשארו שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אותם שבע עשרה השנים, וכמו שהיה בוכה עליו - הקדוש ברוך הוא נתן לו שבע עשרה שנים אחרות שהתקיים בארץ מצרים בשמחה, בכבוד ובשלמות הכל. שבנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו. אותן שבע עשרה שנים היו חיים אצלו, ומשום כך בן שבע עשרה שנה הוא היה כשנאבד ממנו.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול, כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש נמצאנו. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה אותו על הדין, ועל הדין התקיים, וכל המעשים של העולם הם עומדים בדין חוץ משל הקדוש ברוך הוא, כדי לקיים את העולם שלא יאבד. פרש עליו רחמים, ואותם הרחמים מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, ועל הרחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילם.

דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין ולאפקא תולדין לעלמא, ובגין כך כתיב אלה תלדות יעקב יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף הוה אמר דדא הוא דיוקנא דיעקב. תא חזי, דבכלהו בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי לדיוקנא דאביו.

בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קדשא בריה הוא, דהא כד אתאביד מגיה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה. וכל אינון יומין דאשתארו דלא חמא ליה ליוסף הוה בכי על אינון שבע עשרה שנין. וכמה דהוה בכי עליה, קדשא בריה הוא יחב ליה שבע עשרה שנין אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים בחדו ביקרא ובשלימו דכלא. בריה יוסף הוה מלפא, וכל בנוי קמיה הו, אינון שבע עשרה שנין הו חיינ לגביה. ובגין כך בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מגיה.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול. כי פעל (דף קפ ע"ב) אדם ישלם לו וכארח איש נמצאנו. תא חזי, כד ברא קדשא בריה הוא עלמא, עבד ליה על דינא, ועל דינא אתקיים. וכל עובדין דעלמא אינון קיימין בדינא. בר דקדשא בריה הוא בגין לקיימא עלמא ולא יתאביד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי מעכבי לדינא דלא ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא ואתקיים בגיניה.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שפאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה פראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החכמים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרצה בו, לא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו' - משלם לשונאיו טובות שהם עושים [הוא], ומשום כך אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשפדק, ולא מצא חטא בקירו שפוענש עליו.

באן יש להסתכל בכמה סטריין, חד, אַחד - שהנה ראינו שאין השכינה שורה במקום עצוב, אלא במקום שיש בו שמחה. אם אין בו שמחה, אין שכינה שורה באותו מקום, כמו שנאמר (מלכים ב-א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה' שהרי ודאי ששכינה לא

ואי תימא דקדשא בריך הוא עביד דינא כבר נש בלא דינא. הא אתמר, דכד דינא שריא עליה דבר נש פד איהו זפאה. בגין רחיומתא דקדשא בריך הוא ביה איהי, כמה דאתמר. דהא קדשא בריך הוא רחים עליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו כדקא יאות. ונשמתא שלטא וגופא אתחלש. ובעיא גופא חולשא ונפשא תקיפא דאתפקף בתקיפו, וכדין איהו רחיימא דקדשא בריך הוא. כמה דאמרו חברייא, יהב קדשא בריך הוא לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזפי ליה לעלמא דאתי.

וכד נשמתא חלשא וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקדשא בריך הוא דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא אלא אורחוי מתתקנן והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה או טיבו קדשא בריך הוא משלם ליה אגריה בהאי עלמא ולא יהוי ליה חילק בההוא עלמא. ודא הוא דתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון עבדין וגו' (איהו). ובגין כך ההוא זפאה דאתבר תדיר איהו רחיימא דקדשא בריך הוא, והני מילי כד פדק ולא אשפח חובא בידיה דאתענש עליה.

הבא אית לאסתפלא בכמה סטריין. חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עצובו אלא באתר דאית ביה חדוה. אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר. כמה דאת אמר, (מלכים ב א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה' דהא שכינתא ודאי לא שריא באתר עצובו. מנלן

שורה במקום עצוב. מנין לנו?
מיצקב, שמשום שהיה עצוב על
יוסף הסתלקה ממנו שכניה. כיון
שבאה לו השמחה על בשורת
יוסף, מיד ותחי רוח יצקב
אביהם. כאן בצדיק הזה
שנשבר, כיון שהוא חלש ונשבר
במכאובים, איפה השמחה?
שהרי הוא בעצב ואין עמו כלל
שמחה.

ואחד - שהנה ראינו כמה
אהובים היו צדיקים לפני
הקדוש ברוך הוא ולא נשברו
בחלאים ולא במכאובים, ולא
נחלש גופם לעולמים, למה לא
אלה כאלה - שאלה נשברו,
ואלה עומדים בגופם כראוי?

ואם תאמר שהנה אלה שעמדו
בקיום כראוי משום שהם
צדיקים בני צדיקים הם, כמו
שבאריוהו, ואלו האחרים
צדיקים ולא בני צדיקים - הנה
ראינו צדיקים בני צדיקים,
שהנה אביו של זה צדיק בן
צדיק, והוא צדיק, למה נשבר
גופו במכאובים וכל ימיו בצער?
אלא כאן הוא סוד, שהנה כל
מעשי הקדוש ברוך הוא באמת
וצדק, (איוב לד) כי פעל אדם ישלם
לו וכארח איש ימצאנו. מצאנו
בספרי הראשונים סוד אחד,
ואצלו סוד אחר אחד שהוא
שנים, שהרי יש לפעמים
שהלבנה בחסרון ושורה בדין
ואין השמש נמצא אצלה, ובכל
זמן ובכל שעה יש לה להוציא
נשמות לבני אדם כמו שלקטה
בראשונה, ומוציאה אותם קצת
בזמן שהיא עומדת בדין, ומי
שלוקח אותה באתו זמן, יהיה
תמיד בחסרון והעני הולך אליו,
ונשבר תמיד בדין כל ימי האדם,
בין חיב בין זכאי, רק שתפלה
מבטלת את כל גזרי הדינים

מיצקב. דבגין דהיה עציב עליה דיוסף
אסתלקת שכנתא מניה, כיון דאתא ליה
חדוה דבשורה דיוסף מיד ותחי רוח יצקב
אביהם. הכא בהאי זפאה דאתבר כיון דאיהו
חלשא ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה דהא
איהו בעציבו ולית עמיה חדוה כלל.

וחד דהא חמינן כמה רחמינן הו צדיקיא
קמי קדשא בריך הוא ולא אתברו
במרעין ולא במכאובין ולא אתחלש גופא
דלהוץ לעלמין. אמאי לאו אלין פאלין,
דאלין אתברו ואלין קיימי בגופייהו כדקא
יאות.

ואם תאמר דהא אלין דקיימו בקיומא כדקא
יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי
אינהו, כמה דאוקמוה. ואלין אתרנין צדיקי
ולאו בני צדיקי, הא קא חמינן צדיקי בני
צדיקי, דהא אבוי דדין זפאה בר זפאה,
ואיהו זפאה. אמאי אתבר גופייהו במכאובין
וכל יומי בצערא.

אלא הכא רזא איהו, דהא כל עובדוי
דקודשא בריך הוא בקשוט וזכו
(איוב לד) כי פעל אדם ישלם לו וכארח
איש ימצאנו. אשפחנא בספרי קדמאי רזא
חדא, ולגביה רזא אחרא חד דאיהו תרין,
דהא אית זמנין דסיהרא איהי בפגימו
ושריא בדינא ושמשא לא אשתפח גבה.
ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא
נשמתין בבני נשא כמה דלקטא בקדמיתא,
ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהי קיימא
בדינא. האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא
ליהוי תדיר בגריעותא, ומספנותא אזלא
לגביה, ואתבר תדיר בדינא כל יומי דבר
נש בין חייבא בין זפאה. בר דצלותא

בטיל כל גזרי דינין ויכיל לסלקא בצלותא. ויהוה זמנא דקיימא יהוה דרגא בשלימו, ויהוה נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ההיא נשמתא דנפקת ואתדבקת ביה בההוא בר נש, ההוא בר נש אשתלים בכלא בעותרא בבנין בשלימו דגופא.

ויכול לסלקם בתפלה. ואותו הזמן שאותה הדרגה עומדת בשלמות, ואותו נהר ששופע ויוצא משתמש בה, אז אותה הנשמה שיצאה ונדבקה בו באותו האדם, אותו האדם משלם בכל - בעשר, בכנים ובשלמות הגוף.

ובכ"א בגין (דף קפא ע"א) ההוא מזלא דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה ולא תברכא מגיה, ועל דא כלא במזלא תליא מלתא. ועל דא תגינן, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. דהא בזכותא לאו איהו אלא עד דאתמליא ואתנהיר מן מזלא.

והכל משום אותו המזל ששופע ויוצא ומתחבר באותה הדרגה להשתלם בו ולהתברך ממנו, ועל פן הכל במזל הדבר תלוי. ועל פן שנינו, בנים, חיים ומזונות - לא בזכות תלויים, אלא במזל הדבר תלוי, שהרי בזכות אינו אלא עד שמתמלאת ומאירה מן המזל.

ובגין כך כל אינון דאתברו בהאי עלמא ואינון זפאי קשוט, פלהו אתברו בהאי עלמא ואתדנוו בדינא. מאי טעמא, בגין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חייס עלייהו קדשא בריך הוא לעלמא דאתי.

ומשום כך, כל אותם שגשגו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כלם נשברים בעולם הזה ונדונים בדין. מה הטעם? משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל פן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קדשא בריך הוא בדינא איהו, בגין לדפאה לההיא נפשא לאייתאה לה לעלמא דאתי.

רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קדשא בריך הוא בדינא איהו, בגין לדפאה לעולם הבא [ומשום כך כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא]

(ובגין כך קדשא בריך הוא כל עובדיו) (נ"א בגין דכל עובדיו דקדשא בריך הוא) אינון בדינא וקשוט. ובגין לאעברא מגיה ההוא זוהמא דקבילת בהאי עלמא ועל דא אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא. ובגין כך קדשא בריך הוא עביד לההוא זפאה דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא ויתנגי מפלא ויזפה לחיי עלמא. ועל דא כתיב (תהלים) יי צדיק יבחן. ודאי, והא אתמר.

הם בדין ואמת, וכדי להעביר ממנו אותה זהמה שקבלה בעולם הזה, ועל פן נשבר אותו הגוף ונטהרת הנפש, ומשום כך הקדוש ברוך הוא עושה לאותו הצדיק שישבול יסורים ומכאובים בעולם הזה ויתנגה מן הכל ויזפה לחיי עולם, ועל פן כתוב (תהלים יא) ה' צדיק יבחן, ודאי, והנה נתבאר.

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש פי מום בו ולא יחלל את מקדשי פי אני יי מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. תא חזי, בההיא שעטא

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש פי מום בו ולא יחלל את מקדשי פי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא - בא ראיה,

באותה שעה שאותו הנָהָר
ששופע ויוצא, מוציא כל אותן
הנשמות והנקבה מתעברת, כלם
עומדים בפנים בחצר לפנים
מחצר מצפה שטיחים.

ובשחלקבנה נפגמת באותו צד
של הנחש הרע, אז כל אותן
נשמות שיוצאות, אף על גב
שכלן טהורות וכלן קדושות -
הואיל ונפלו בפגם, בכל אותם
מקומות שהגיעו אותן הנשמות,
כלם נשברו ונפגמו בכמה צער
וכמה כאבים, ואלו הם (נשמות
ומקומות) [נ"א נשמות של מקומות של פגם]
שמתרצה בהם הקדוש ברוך
הוא אחר שנשברו, ואף על גב
שהנשמות בעצב ולא בשמחות.
סוד הדבר שורים כמו שלמעלה,
הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו
שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום
כך אלו הם שצריכות להתחדש
בהתחדשות הלבנה, ועל אלו
כתוב (ישעיה טו) והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא
כל בשר להשתחות לפני אִמֵר
ה'. כל בשר ודאי, שאלו
יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש
בהתחדשות הלבנה.

ואלו הם בשתפנות אחת עם
הלבנה פגומים באותו הפגם
שלה, ומשום כך היא תמיד
שורה בתוכם, שאינה עוזבת
אותם, כמו שנאמר (שם טו) ואת
דפא ושפל רוח, וכתוב (תהלים לד)
קרוב ה' לנשברי לב. לאותם
שסובלים עם הלבנה, אותו
הפגם הם קרובים לה תמיד. ועל
זה להחיות לב נדפאים, באותם
החיים שבאים לה להתחדש
יהיה להם חלקם, אותם
שסובלים עמה יתחדשו עמה.

ואלו נקראים יסורים של אהבה.
של אהבה הם, ולא מאותו
האדם. של אהבה, אותם שנפגם

דהוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון
נשמתין ואתעברת נוקבא, פלהו קיימין לגו
בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

וכר סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא
בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין,
אף על גב דכלהו דכייין וכלהו קדישין,
הואיל ונפלו בפגמו, בכל אינון אתרי דמטו
אינון נשמתין פלהו אתברו ואתפגמו בכמה
צעריין בכמה כאבין, ואילין אינון (נשמתין ואתריין)
(נ"א נשמתין דאתריין דפגמו) דאתרעי בהו קדשא בריך
הוא לבתר דאתברו, ואף על גב דנשמתין
בעציבו ולא בחדוון.

רוא דמלה שריין פגוונא דלעילא גופא
אתפגים, ונשמתא לגו פגוונא דלעילא,
ודא פגוונא דדא, ובגין כך אלין אינון
דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל
אלין פתיב, (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו
ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות
לפני אִמֵר יי. כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון
בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.

ואלין אינון בשותפותא חדא בסיהרא
פגימין בההוא פגימו דילה, ובגין כך
איהי שריא בגווייהו תדיר דלא שבקא לון
כמה דאת אִמֵר, (ישעיה טו) ואת דפא ושפל רוח.
וכתיב, (תהלים לד) קרוב יי לנשברי לב, לאינון
דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין
לה תדיר. ועל דא להחיות לב נדפאים,
פאינון חיים דאתיין לה לאתחדתא יהא לון
חולקהון, אינון דסבלי עמה יתחדתון עמה.
ואלין אקרון יסורין של אהבה, של אהבה
אינון ולא מניה דההוא בר נש. של
אהבה, אינון דאתפגים נהורא של אהבה
זוטא דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין

האור של האהבה הקטנה שגדחת מאהבה רבה. משום כך אלה הם חברים משתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שהם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם פתוב (שם קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא גלה להם דרכי התורה ללכת בהם. בא ראה, הפסוק הזה הוא סוד עליון, הנה ישפיל עבדי ובארוה. אבל בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את הלבנה והקטין לה את אורה, שהרי אין לה מעצמה כלום. ומשום שהקטינה את עצמה, האירה בגלל השמש ובחזק האורות העליונים.

ובזמן שהיה בית המקדש קיים, ישראל היו משתדלים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עושים הכהנים ולוים וישראלים כדי לקשר קשרים ולהאיר אורות. ולאחר שנחרב בית המקדש, נחשף האור, והלבנה לא הוארה מן השמש, והשמש הסתלק ממנה ולא האירה, ואין לה יום שלא שולטים בו קללות וצער וכאבים, כמו שנתבאר.

ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה פתוב? הנה ישפיל עבדי. נאמר על הלבנה הנה ישפיל עבדי, זהו סוד האמונה. הנה ישפיל - שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח וכא להתעורר ולהסתפל. ירום - מצד האור העליון של כל האורות.

ירום - כמו שנאמר (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא - מהצד של אברהם. וגבה - מהצד של

אינון חברים משתפים בהדה. זפאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי למהוי חברים בהדה, עלייהו כתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זפאה חולקהון דצדיקניא דקודשא בריהו גלי לון ארחי דאורייתא למהן בהו. תא חזי, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישפיל עבדי ואוקמוה. אבל תא חזי, פד ברא קדשא בריהו הוא עלמא, עבד לה לסיהרא ואזער לה נהורהא דהא לית לה מגרמה כלום. ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הו משתדלין בקורבנין ועלוון ופולחנין, דהו עבדין פהני וליואי וישראלאי בגין לקשרא קשרין ולאנהרא נהורין. ולבתר דאתחרב בי מקדשא אתחשף נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא (דף קפא ע"א) אסתלק מנה ולא אתנהרא, ולית לה יומא דלא שלטא ביה לווטין וצערין וכאבין פמה דאתמר.

ובהווא זמנא דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה פתיב הנה ישפיל עבדי, עליה דסיהרא אתמר הנה ישפיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא. הנה ישפיל, דאתער אתערוותא לעילא כמאן דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתפל. ירום, מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין.

ירום, פמה דאת אמר, (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא, מסטרא דאברהם. וגבה, מסטרא דיצחק. מאד, מסטרא דייעקב.

יִצְחָק. מֵאֵד - מֵצֵדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.
וְאֵף עַל גַּב שְׁבָאוֹהוּ, וְהִפְלֵ אֶחָד
בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבִאוּתוֹ זְמַן יַעֲזוּר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיּוֹנָה לְהָאִיר
לְלִבָּנָה כְּרֵאִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם)
וְהָיָה אֹרֶךְ הַלִּבָּנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲכָמָה
וְאֹרֶךְ הַחֲכָמָה יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ
שְׁבַע־עֶשְׂרִים הַיָּמִים. וּמִשּׁוּם כֶּף תַּתּוֹסֵף
לָהּ רֵיחַ עֲלִיּוֹנָה, וּמִשּׁוּם כֶּף
יִתְעוֹרְרוּ אֲזַי כָּל אוֹתָם הַמְתִּים
שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הָעֶפֶר. וְזֶהוּ עֲבָדִי,
הַסּוּד שֶׁמִּפְתָּחוֹת רַבּוֹנוֹ בִּידוֹ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (אֵל עֲבָדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר)
(בְּרֵאשִׁית כ"ד) וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֵם אֵל
עֲבָדוֹ. זֶה הַלִּבָּנָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
מִטְטְרוֹ"ן שֶׁהוּא עֲבָד שְׁלִיחַ רַבּוֹנוֹ.
זֶקֶן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ל"ו)
נֶעַר הָיִיתִי גַם זֶקֶנְתִּי. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל
אֲשֶׁר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַגּוֹנִים
נִרְאִים בּוֹ יִרְ"ק וְלִבְ"ן וְאֲד"ם.

שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יָרְכִי - זֶהוּ
הַצְּדִיק, סוּד הַדְּבָר קִיּוּם הָעוֹלָם,
שֶׁהָרִי אֲזַי הָעֶבֶד הִזָּה מְמַנֶּה בְּסוּד
עֲלִיּוֹן לְהַחְיֹת אֶת שׁוֹכְנֵי הָעֶפֶר,
וַיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּרוּחַ שֶׁל מַעְלָה
לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת
לְמִקּוֹמָן לְאוֹתָם גּוֹפִים [שֶׁנֶּאֱמַר]
שֶׁהַתְּבִלוֹ וְנִרְקְבוּ תַּחַת הָעֶפֶר.

וְאֲשַׁבְּעֶךָ בְּיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם.
וְאֲשַׁבְּעֶךָ - מֵה זֶה וְאֲשַׁבְּעֶךָ?
לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּסוּד שֶׁל שְׁבַעַה אֲוֵרוֹת
עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם סוּד הַשְּׁלֻמוֹת
הָעֲלִיּוֹנָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה -
זֶהוּ הַגּוֹף שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר שֵׁישׁ לוֹ
קִיּוּם לְהַקִּים מִהָעֶפֶר, שֶׁכָּל אוֹתָם
שֶׁנִּקְבְּרוּ בָּהּ וְזָכוּ לְהַקְבֵר בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל, הֵם יִתְעוֹרְרוּ בְּרֵאשׁוֹנָה,
כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוֹ, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כ"ו)
יַחֲיוּ מִתִּיד, בְּרֵאשׁוֹנָה - אֵלוֹ
הַמְתִּים שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִבְלַתִּי
יִקּוּמוּן - אוֹתָם הַמְתִּים שֶׁל שְׂאָר

וְאֵף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ, וְכֹלָא חַד בְּרִזָּא
דְּחֲכַמְתָּא.

וּבִתְהוּא זְמַנָּא יִתְעַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲתַעְרוּתָא עֲלָאָה לְאַנְהָרָא לָהּ
לְסִיְהָרָא כְּדָקָא יֹאוֹת כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה ל)
וְהָיָה אֹרֶךְ הַלִּבָּנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲכָמָה וְאֹרֶךְ הַחֲכָמָה
יִהְיֶה שְׁבַע־עֶשְׂרִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע־עֶשְׂרִים הַיָּמִים. וּבִגִּין
כֶּף יִתּוֹסֵף בָּהּ רֵיחַ עֲלָאָה, וּבִגִּין כֶּף יִתְעַרוּן
כְּדִין כָּל אֵינּוֹן מִיִּתְיֵא דְאֵינּוֹן גּוֹ עֶפְרָא. וְדָא
הוּא עֲבָדִי, רִזָּא דְמִפְתָּחֵן דְּמֵאֲרִיָּה בִּידֵיהּ.
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (אֵל עֲבָדוֹ זֶקֶן בֵּיתוֹ וּבְכָמָה דְאַתְּ אָמַר),
(בְּרֵאשִׁית כ"ד) וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֵם אֵל עֲבָדוֹ, דָּא
סִיְהָרָא כְּמָה דְאַתְמַר, מִטְטְרוֹ"ן דְּאֵיְהוּ עֲבָד
שְׁלִיחָא דְמֵאֲרִיָּה.

זֶקֶן בֵּיתוֹ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים ל"ו) נֶעַר הָיִיתִי
גַם זֶקֶנְתִּי. הַמּוֹשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, בִּגִּין
דְּכָל גּוֹנִין אֲתַחֲזוּן בֵּיהּ יִרְ"ק וְתוּוֹ"ר
וְסוּמְ"ק.

שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יָרְכִי, דָּא הוּא צְדִיק רִזָּא
דְּמַלְהָ, קִיּוּמָא דְעֲלָמָא. דְּהָא כְּדִין הָאִי
עֲבָד מְמַנָּא בְּרִזָּא עֲלָאָה לְאַחֲיָא לֹוֹן לְדִיִּירִי
עֶפְרָא וְיִתְעַבִּיד שְׁלִיחָא בְּרוּחָא דְלְעִילָא
וְלְאַתְבָּא רוּחִין וְנִשְׁמַתִּין לְאַתְרֵיהוּ לְאֵינּוֹן
גּוֹפִי (ס"א דְאַתְאֲבִלוֹ) דְאַתְבְּלוֹ וְאַתְרְקְבוּ תַּחַת
עֶפְרָא.

וְאֲשַׁבְּעֶךָ בְּיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאֲשַׁבְּעֶךָ,
מֵאִי וְאֲשַׁבְּעֶךָ. לְאַתְלַבֵּשׁא בְּרִזָּא
דְשִׁבַע נְהוּרִין עֲלֵאִין דְאֵינּוֹן רִזָּא דְשְׁלִימוֹ
עֲלָאָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא הוּא גּוֹפָא
דְתַחֲוֹת עֶפְרָא דְאֵית לֵיהּ קִיּוּמָא לְאַקְמָא
מִעֶפְרָא. דְּכָל אֵינּוֹן דְאַתְקְבְּרוּ בָּהּ וְזָכוּ
לְאַתְקְבְּרָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן יִתְעַרוּן
בְּקַדְמִיתָא, כְּמָה דְאוּקְמִנָּא. דְכְּתִיב, (ישעיה כ"ו)

יַחֲיוּ מִתִּיד, בְּקַדְמִיתָא אֲלִין

הַאֲרָצוֹת. וְעַל זֶה לְאוֹתָם גּוֹפִים
שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם, וְלֹא
לְגוֹפּוֹת שָׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה שֶׁהָאָרֶץ נִטְמָאָה
מֵהֶם.

וְעַל כֵּן, אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה
לְבָנִי. מַה זֶה לְבָנִי? שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת
הָעוֹלָם שִׁוּיָאֹת מֵאוֹתוֹ נִהְרָה
שְׁשׁוּפָע וְיוֹצֵא, הֵם בְּנִים לְקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ הוּא. וְעַל זֶה אֲשֶׁר לֹא תִקַּח
אִשָּׁה - זֶה הַגּוֹף. לְבָנִי - זוֹ
הַנְּשָׁמָה. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי - אֵלוֹ
גּוֹפּוֹת שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְנַעַר אוֹתָם מֵהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) וַיִּנְעָרוּ
רַשְׁעִים מִמֶּנֶּה, כְּמִי שֶׁמְנַעַר טְלִית
מִהַזְהֵמָה שְׁלָה.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךְ.
אֲרָצִי - זוֹ הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא
רֵאשׁוֹנָה לְכָל שָׂאֵר הָאֲרָצוֹת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּתְבָאֵר. (ועל זה כי אל ארצי, זו הארץ
הקדושה, שהיא שלו בין כל שאר הארצות שחלק
אוֹתָם לְמַנְיָם אַחֵרִים), וְעַל זֶה כִּי אֵל
אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי. כִּיֹּן שֶׁאֵמַר
אֵל אֲרָצִי, מַה זֶה וְאֵל מוֹלְדָתִי?
אֵלָּא אֵל אֲרָצִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. (מה
זה) וְאֵל מוֹלְדָתִי? אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל
בְּאֵי רֵאָה מַה כְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד
- כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר. עֲשָׂרָה גְמֻלִים -
אֵלוֹ הֵם עֲשָׂר דְּרָגוֹת שֶׁהָעֶבֶד הַזֶּה
שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.
מִגְמֻלֵי אֲדָנָיו - שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ גִּוֹן
מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר, וְהָעֶבֶד הַזֶּה
שׁוֹלֵט וְנִתְקַן בָּהֶם.

וְכָרְטוּב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ - כָּל אוֹתוֹ
טוֹב הַרְיחוֹת הָעֲלִיוֹנִים שִׁוּיָאִים
מִתּוֹךְ אוֹתָם אוֹרוֹת וּמְאוֹרוֹת
עֲלִיוֹנִים. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו - אוֹתוֹ
הַשְּׂמוּשׁ שֶׁל הַשְּׂמֵשׁ שֶׁנִּמְשָׁכָה
בָּהּ בְּלִבָּנָה.

וַיִּקַּם וַיִּלָּךְ אֵל אַרְס נְהָרִים - זֶהוּ
הַמְּקוֹם שֶׁל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה
שֶׁשָּׁם בְּכַתָּה רַחֵל כְּשֶׁחָרַב בֵּית

מִתִּין דְּאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלָתִי יְקוּמוּן, אִינוּן
מִתִּין דְּשָׂאֵר אֲרַעָאן. וְעַל דָּא לְאִינוּן גּוֹפִיהוּן
דִּישְׂרָאֵל דְּאִתְקַבְּרוּ תַּמָּן, וְלֹא לְגוֹפֵי דְשָׂאֵר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה דְּאִסְתְּאָבֵא אֲרַעָא
מִינֵיהוּ.

וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. מָאִי
לְבָנִי. דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּעֵלְמָא דְנִפְקִי
מֵהֵוּא נִהְרָה דְנִגִּיד וְנִפְקִי, אִינוּן בְּנִין לְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא
גּוֹפָא. לְבָנִי, דָּא נִשְׁמָתָא. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי,
אֵלִין גּוֹפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּזַמִּין
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַעַר לֹוֹן מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא.
כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (איוב לח) וַיִּנְעָרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנֶּה.

כְּמָאן דְּמְנַעַר טְלִיתָא מִזוּהֵמָא דִּילָהּ.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךְ. אֲרָצִי, דָּא
הִיא אֲרַעָא קְדִישָׁא דְאִיהוּ קְדָמָאָה לְכָל
שָׂאֵר אֲרַעִין כְּמָה דְּאִתְּמַר. (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא
קְדִישָׁא דְאִיהוּ דְלִיָּהּ בֵּין כָּל שָׂאֵר אֲרַעִין דְּפְלִיג לֹוֹן לְמַנְיָם אַחֵרִין) וְעַל
דָּא כִּי אֵל אֲרָצִי, וְאֵל מוֹלְדָתִי. כִּיֹּן דְּאָמַר אֵל
אֲרָצִי מַהוּ וְאֵל מוֹלְדָתִי. אֵלָּא אֵל אֲרָצִי כְּמָה
דְּאִתְּמַר, (מהו) וְאֵל מוֹלְדָתִי אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל.
הָא חֲזִי, מַה כְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד כְּמָה
דְּאִתְּמַר. עֲשָׂרָה גְמֻלִים, אֵלִין אִינוּן
עֲשָׂרָה דְּרָגִין דְּהֵאִי עֶבֶד שְׁלָטָא עֲלֵיהוּ,
כְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא. מִגְמֻלֵי אֲדָנָיו, דְּאִינוּן
כְּהֵוּא גּוּוֹנָא מִמֶּשׁ כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְהֵאִי עֶבֶד
שְׁלָטָא וְאִתְּתַקַּן בְּהוּ.

וְכָרְטוּב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ, כָּל הֵוּא טִיבוּ רִיחִין
עֲלָאִין דְּנִפְקִי מִגּוֹ אִינוּן נְהוּרִין וּבוֹצִינִין
עֲלָאִין. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו, הֵוּא שְׂמוּשָׁא
דְּשְׂמֵשׁא דְאִתְּמִשְׁכָּא בָּהּ בְּסִיָּהֳרָא.
וַיִּקַּם וַיִּלָּךְ אֵל אַרְס נְהָרִים, דָּא אִתְּר דְּאֲרַעָא
קְדִישָׁא דְּכַתָּה תַּמָּן רַחֵל כְּדִ חָרַיב בֵּי

המקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים - להתחזק כחה בחזקה פראוי טרם תפנס להקים את אותם הגופים.

לעת ערב, מה זה לעת ערב? זה ערב שבת שהוא הזמן של האלף הששי. לעת ערב - כמו שנאמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת - שפאותו זמן עתידים לקום ולהחיות. בראשונה מכל שאר בני העולם אותם ששואבים מימי התורה (ושואבים), פדי שיתעסקו לשאב מימי התורה, והתחזקו בעץ החיים, והם יצאו בראשונה, שעץ החיים גרם להם שיקומו בראשונה, כמו שנתבאר.

ובנות אנשי העיר יצאת, מה זה יצאת? כמו שנאמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, שעתידה הארץ לפלט ממנה כל הגופות שהם בתוכה, ועל כך כתוב יצאת. לשאב מים - לטל נשמה ולקבלה פראוי מתקנת ממקומה פראוי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, משום שהרי נתבאר, שכל אותן נשמות של העולם שהתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם בסוד החכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת בדרגה עליונה על כל אותם שלא נדבקו ולא ידעו, והם מתקיימים בראשונה. וזו השאלה שעמד אותו העבד לדעת ולשאל, במה התעסקה אותה הנשמה בעולם הזה.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אתה צריך לשתות ולהיות משקה בראשונה, ואחריו - וגם (גמליך אשקה, משום שכל אותם שאר המרפבות, אף על גב שנשקים מהדרגה הזו, כלם

מקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בתוקפהא כדקא יאות עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת (ד) קפב ו"א) דאיהו זמנא דאלף שתיתאה. לעת ערב כמה דאת אמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתיב, (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת, דההוא זמנא זמינין למיקם ולאחייא בקדמיתא מכל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא (ושאבי), בגין דאתעסקו לשאבא ממיימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא כמא דאתמר.

ובנות אנשי העיר יצאת. מאי יוצאות, כמה דאת אמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנהא כל גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יצאת. לשאב מים, לנטלא נשמתא ולקבלא לה כדקא יאות מתקנא מאתרה כדקא חזי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכל אינון נשמתין דעלמא דאתקיימו בהאי עלמא ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה. איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה על כל אינון דלא אתדבקו ולא ידעו, ואינון אתקיימון בקדמיתא. ודא הוא שאלתא דקאים ההוא עבד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא בהאי עלמא.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אנת בעי למשתי ולאתשקיא בקדמיתא, ובתרוך וגם (ל) גמליך אשקה. בגין דכל אינון שאר רתיכין אף על גב דאתשקייין מהאי דרגא,

נשקים מעבודת הצדיקים שיודעים עבודת רבונם פראוי, שהצדיקים יודעים לספק לכל דרגה ודרגה פראוי. ועל זה וגם (ג) גמליך אשקה. ודאי היא האשה אשר הכיח ה' לבן אדני. ודאי הריא (ס"א בהתעוררות של התפלה שלי) הוא הגוף שהזדמן לאותה הנשמה העליונה.

בא ראה, שהנה נתבאר שתשוקת הנזכר לנזקה עושה נשמה, ותשוקת הנזקה לזכר עולה ומתערב עמה שלמעלה, ונכללים זה עם זה ועושה נשמה. ומשום כך, היא האשה - זהו הגוף ודאי, שהוא זמין לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר.

ואותם הגופים עתידים להתעורר פראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקדם, ואז כתוב באותו הזמן (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

ומשום כך, הנה ישפיל עבדי - להחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. ירום ונשא וגבה מאד - מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

(ישעיה נב) כִּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עֲלֶיךָ רַבִּים בֶּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ וְתֹארוֹ מִבְּנֵי אָדָם, בֹּא רֵאָה, שֶׁהִנֵּה נֹאמֵר שְׂפָאֲשֶׁר נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַשְּׂכִינָה גִלְתָּה לְתוֹךְ אַרְצוֹת נְכַרְיוֹת בֵּינֵיהֶם, מֵהַ כְּתוּב? (שם לג) הֲנִי אֲרֹאֵם צֹעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרַבְּיוֹן, כָּלֵם בָּכוּ עַל זֶה וְקָשְׁרוּ בְּכִיָּה וְאָבֵל, וְכָל זֶה עַל הַשְּׂכִינָה שֶׁגִּלְתָּה מִמְּקוֹמָהּ. וְכִמָּה שְׁהִיא מִשְׁתַּנֵּית מִכְּמוֹ שְׁהִיתָה, אִף כִּף בְּעֵלָה לֹא מְאִיר אוֹרוֹ וְהַשְּׂתַנָּה

כִּלְהוֹ אֶתְשַׁקְּיִן מִפּוֹלְחָנָא דְצַדִּיקַיָּא דִּידְעֵי פּוֹלְחָנָא דְמֵאֲרִיהוֹן כְּדָקָא יְאוּת. דְצַדִּיקַיָּא יְדְעֵי לְסַפְקָא לְכָל דְרָגָא וְדְרָגָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא וְגַם (ל) גְּמַלְיָךְ אֲשַׁקֵּה. וְדָאֵי הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הַכִּיחַ יְיָ לְבֶן אֲדָנִי. וְדָאֵי הִיא (ס"א בהתעוררת דעלותא דילי) אִיהוּ גּוֹפָא דְאֲזַדְמָן לְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה.

תא חזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא עביד נשמתא. ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא סלקא ואתערב בהדה דלעילא ואתפליל דא בדא ועביד נשמתא. ובגין כך היא האשה. דא הוא גופא ודאי דאיהו זמינא ליהוא רעותא דנשמתא דנפקא מן דכורא.

ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדקאמרן. ולבתר דאלין יקומו, יקומו כל אתרנין דבשאר ארעאן, ויתקיימו בקיומא שלים, ויתחדשו בתחדשותן בחדותתא דסיהרא, ויתחדש עלמא כמלקדמין. וכדין פתיב בההוא זמנא (תהלים קד) ישמח יי במעשיו.

ובגין כך (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן.

כִּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עֲלֶיךָ רַבִּים בֶּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ וְתֹארוֹ מִבְּנֵי אָדָם. (ישעיה נב)

תא חזי, דהא אתמר דכד אתחרב בי מקדשא, ושכינתא אתגלי בגו ארען נוכראין בינייהו. מה כתיב, (ישעיה לג) הֲנִי אֲרֹאֵם צֹעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרַבְּיוֹן. כִּלְהוֹ בָּכוּ עַל דָּא, וְקָשְׁרוּ בְּכִיָּה וְאָבֵל. וְכָל זֶה עַל הַשְּׂכִינָה שֶׁגִּלְתָּה מִמְּקוֹמָהּ. וְכִמָּה שְׁהִיא מִשְׁתַּנֵּית מִכְּמוֹ שְׁהִיתָה, אִף כִּף בְּעֵלָה לֹא מְאִיר אוֹרוֹ וְהַשְּׂתַנָּה וְכָל זֶה עַל דְשְׂכִינְתָּא דְאֲתַגְלִיָּא מֵאֲתָרָה, וְכִמָּה דְאִיהִי

מִכְמוֹ שֶׁהִיָּה, שְׁכַתוֹב (שם יג) חֲשַׁף
הַשֵּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ, וְעַל זֶה כְּתוּב כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ
מְרֹאֵהוּ - מִהֶעֱבַד הַזֶּה שֶׁהִשְׁתַּנֵּה
דְּיוֹקְנוֹ וּגְוֹנוֹ מִכְמוֹ שֶׁהִיָּה. דָּבָר
אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ -
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) אֲלֵבִישׁ שְׁמַיִם
קְדֵרוֹת וְשֶׁק אֲשִׁים פְּסוּתִים. שֶׁהִיָּה
מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא
עָמְדוּ הַשְּׁמַיִם בְּאוֹרֵם, וְסוּד הַדָּבָר
- הַבְּרִכּוֹת לֹא שׁוֹרוֹת אֶלָּא בְּמִקּוֹם
שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה, וּבִאֲרוֹהוּ
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה
בְּרֵאֵם וַיִּבְרָךְ אֹתָם, וּמִשׁוּם כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְזוֹהוּ כְּכַתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד.
אָבֵד אוֹ נֶאֱבַד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא
אָבֵד, שְׂאִין שׁוֹרוֹת בְּרִכּוֹת אֶלָּא
בְּמִקּוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה יַחַד,
כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. מִשׁוּם זֶה בְּאוֹתוֹ
זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הַזָּכָר עִמָּה, וְאִז
כָּל אוֹתָן נִשְׁמָוֹת שְׁיוֹצְאוֹת, לְכַלֵּן
הִיָּה לָהֶן שְׁנוֵי מִכְמוֹ שֶׁהִיָּה בְּזִמְנָן
שֶׁהִשְׁמֵשׁ מִתְחַבֵּר בְּלִבָּנָה, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְלָכֵן אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב
יוֹסֵף וְגו', וְנִתְבָּאֵר.

וְהוּא נֵעַר, מִשׁוּם שְׂאִין נִפְרָדִים
לְעוֹלָמִים, צַדִּיק וְצַדִּיק הֵם יַחַד.
כְּמוֹ שֶׁהִיא נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הַזָּכָר,
גַּם כֵּן הוּא נִקְרָא בְּשֵׁם שֶׁלָּהּ,
שְׁכַתוֹב וְהוּא נֵעַר.

אֵת בְּנֵי בִלְהָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה.
בְּכֹלם עוֹמְדֵת לַחֲדָשׁ אוֹתָם כְּרֹאוֹי
וְלֹהֶשֶׁתִּשְׁעֵשׁ לָהֶם בְּשִׁמְחָה שְׁלוֹ.
שְׁכָל הַעֲנָפִים וְכָל הָעֵלִים, כָּלם
מִתְבָּרְכִים בְּשִׁמְחָתוֹ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר, שְׁכָל דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
הִיָּתָה בְּיוֹסֵף, וְכָל מַה שֶׁאַרְעָ לָזֶה
אַרְעָ לָזֶה, וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד.

מִשְׁתַּנִּית מִכְּמָה דְהוֹת. אוֹף הָכִי בְעֵלָה לֹא
נִהִיר נִהוּרִיָּה וְאִשְׁתַּנִּי מִכְּמָה דְהוֹה, דְכַתִּיב,
(ישעיה יג) חֲשַׁף הַשֵּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב
כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ, מֵהֵאֵי
עָבַד דְּאִשְׁתַּנִּי דְּיוֹקְנִיָּה וּגְוֹנִיָּה מִכְּמָה
דְּהוֹה. דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ,
כְּמָה דְאֵת אָמֵר, (ישעיה ו) אֲלֵבִישׁ שְׁמַיִם קְדֵרוֹת
וְשֶׁק אֲשִׁים פְּסוּתִים. דְּהָא מִיּוֹמָא דְאִתְחַרַּב בֵּי
מִקְדָּשָׁא לֹא קִיַּיְמוּ שְׁמַיִם בְּנִהוּרָא דְלִהוֹן,
וְרָזָא דְמַלְא בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין אֶלָּא בְּאִתְרֵי
דְּאִשְׁתַּפְּחוּ דְכָר וְנִוְקְבָא, וְאוֹקְמוּהָ. כְּמָה
דְּאֵת אָמֵר, (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה בְּרֵאֵם וַיִּבְרָךְ
אֹתָם. וּבְגִין כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְדָא הוּא כְּמָה דְכַתִּיב, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד,
אָבֵד אוֹ נֶאֱבַד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָבֵד,
דְּלֹא שְׂרִיין בְּרַכָּאן אֶלָּא בְּאִתְרֵי דְּאִשְׁתַּפְּחוּ
דְּכָר וְנִוְקְבָא כְּחֻדָּא כְּמָה דְאִתְמַר. בְּגִין דָּא
בְּהוּא זְמַנָּא דְלֹא אִשְׁתַּפַּח (דף קפב ע"ב) דְּכוּרָא
בְּהָדָה, וּכְדִין כָּל אֵינּוֹן נִשְׁמָתִין דְּנִפְקִי כְּלֵהוּ
הוּי לָהּ שְׁנוּיָא מִכְּמָה דְהוּי בְּזְמַנָּא דְשִׁמְשָׁא
אִתְחַבֵּר בְּסִיחָרָא כְּמָה דְאִתְמַר. וְעַל דָּא אֵלֶּה
תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגו' וְאִתְמַר.

וְהוּא נֵעַר, בְּגִין דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֵלְמִין,
צַדִּיק וְצַדִּיק כְּחֻדָּא אֵינּוֹן, כְּמָה
דְּאִיָּה אִתְקֵרִיָּאת בְּשִׁמָּא דְּכוּרָא, הָכִי נְמִי
אִתְקֵרִי אִיָּהוּ בְּשִׁמָּא דִּילָהּ דְכַתִּיב וְהוּא נֵעַר.
אֵת בְּנֵי בִלְהָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה, בְּכֹלֵהוּ
קִיַּיְמָא לְחֻדְתָּא לוֹן כְּדָקָא יְאוּת
וְלֹאִשְׁתַּעֲשַׁע לוֹן בְּחֻדָּה דִּילִיָּה. דְּכֹלֵהוּ
עֲנַפִּין וְכֹלֵהוּ עֲלִין, כְּלֵהוּ מִתְבָּרְכִין בְּחֻדָּה
דִּילִיָּה.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמָה דְאִתְמַר דְּכָל דְּיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב הוּא בֵּיה

וזהו הסוד של האות ו"ו, ששניהם
הולכים יחד, משום שהם סוד
אחד ודמות אחת.

**ויבא יוסף את דבתם רעה, הרי
פרשוקה שהיה אומר לאביו עליהם
שהיו אוכלים איבר מבצלי חיים
כשהם חיים. ויבא יוסף את דבתם
רעה, וכי זה במנין היו אותם בני
השפחות, איך היו מזלזלים בהם
בני לאה, ואיך היו אוכלים איבר
מן החי והיו עוברים על מצות
רבונם, שהרי צוה על בני נח
מצוה זו, כמו שנאמר (בראשית ט) אף
בשר בנפש דמו לא תאכלו, והם
היו אוכלים אותם ועוברים על
מצות רבונם? אלא יוסף היה
אומר, ועל זה נענש.**

**רבי יהודה אומר, את דבתם רעה -
כמו שבארוהו שנתנו עיניהם
בכנות הארץ, וזהו דבתם רעה,
להיניק את כל אותן הדרגות
שאינן קדושות (ר"א אף על גב) שבאות
מצד הטמאה.**

**וישראל אהב את יוסף מפל בניו
כי בן זקנים הוא לו ועשה לו
כתנת פסים. רבי אלעזר פתח
ואמר, (ישעיה כו) לך עמי בא
בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי
בא בחדריך.**

**בא ראה כמה אוהב הקדוש ברוך
הוא את ישראל, ובשביל אהבתם
שאוהב אותם על כל העמים
עובדי עבודת כוכבים ומזלות,
הזהיר אותם ורוצה לשמר אותם
בכל מה שהם עושים.**

**בא ראה, שלש פעמים יש ביום
שהדין שורה בעולם, וכשבא
אותו הזמן, צריך האדם להזהר
ולחשמו שלא יפגע בו אותו**

**ביוסף, וכל מה דאירע להאי אירע להאי,
ותרווייהו כחדא אזלי. ודא הוא רזא דאת
ו"ו דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא
חדא ודיוקנא חדא.**

**ויבא יוסף את דבתם רעה, הא אוקמוה
דהוה אומר לאבוי עלייהו דהוה אכלי
שויפא מבצלי חייך פד אינון חייך. ויבא
יוסף את דבתם רעה, וכי הא במנינא הו
אינון בני שפחות, היך הו מזלזלין בהון
בני לאה, והיך הו אכלין אבר מן החי והו
עברין על פקודא דמאריהון. דהא פקיד על
בני נח פקודא דא. כמה דאת אמר, (בראשית ט)
אף בשר בנפש דמו לא תאכלו, ואינון הו
אכלי ליה ועברין על פקודא דמאריהון.
אלא יוסף הוה קאמר, ועל דא אתענש.**

**רבי יהודה אומר, את דבתם רעה, כמה
דאוקמוה דיהבי עיניהו בכנות ארעא,
ודא הוא דבתם רעה. לניקא לכל אינון
דרגין דלא קדישין (ר"א ל"ג אף על גב) דאתין
מסטרא מסאבא:**

**וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן
זקנים הוא לו ועשה לו כתנת
פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, (ישעיה כו) לך
עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי בא
בחדריך.**

**הא חזי, כמה קדשא בריך הוא רחים לון
לישראל. ובגין רחימותא דלהון
דרחים לון על כל עמין עובדי עבודת
כוכבים ומזלות, אזהר לון, ובעי לנטרא לון
בכל מה דאינון עבדין.**

הא חזי, תלת זמנין אית ביומא דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא

הדין, והם זמנים ידועים, והרי בארוה.

משום שהרי כשעולה הבקר, אברהם מתעורר בעולם ואחז את הדין לקשר אותו עמו, ובראשית שלש השעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר בו ביצקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמחזירה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, לא צריך האדם ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגור את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתבה שלא ימצא לפני המשחית. ועל זה לך עמי בחדרך, סגר את עצמך, וסגר דלתך בעדך, שלא יתראה לפני המשחית. חבי כמעט רגע עד יעבר זעם, שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

בא ראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרחקים וישראל קרובים.

ובא ראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכלם היו לו אחים, מה כתוב? ויתנפלו אתו להמיתו. כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

לו שהגלה מאביו, וגלה אביו

זמנא, מיבעי ליה לבר נש לאזדהרא ולאסתמרא דלא יפגע ביה ההוא דינא, ואינון זמנין ידיען והא אוקמוה.

בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא לקשרא ליה בהדיה. ובשירותא דתלת שעי קמיייתא נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביצקב, עד דאתער צלותא דמנחה דאהדר דינא לאתריה, ואתער דינא דלתתא לאתקשרא בדינא דלעילא. דהא כדין אתקשר דינא בדינא ובעי לאזדהרא.

תו כד דינא אתער בעלמא ומותא אשתפח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש למיהף יחידאי בשוקא והא אוקימנא מלי. אלא בעי לאסגרא גרמיה דלא יפוק לבר, כמה דאוקמוה בנח דאסגר גרמיה בתיבותא דלא ישתפח קמי מחבלא.

ועל דא לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך. וסגור דלתך בעדך, דלא יתחזי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

תא חזי, דקדשא בריך הוא, בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל וקריב לון לגביה, כל שאר עמין עובדי כוכבים ומזלות שונאין לון לישראל. בגין דאינון מתרחקין וישראל קריבין.

ותא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר מאחוי, אף על גב דכלהו הוו ליה אחין, מה כתיב ויתנפלו אותו להמיתו, כל שכן עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

תא חזי, כמה גרים ליה ההוא רחימותא

בא ראה כמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרים

עמו, וגרם להם גלות ולשכינה
ושגלתה ביניהם, ואף על פי
שנגזרה הגזירה, ובארורהו
שבשכיל כתנת הפסים שעשה לו
יותר, מה כתוב? ויראו אהיו.

ויחלם יוסף חלום וגו'. רבי חייא
פתח ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו
נא דברי אם יהיה נביאכם ה'
במראה אליו אתודע בחלום
אדבר בו. בא ראה פמה דרגות
לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא,
כלם עומדים זה על זה, דרגה על
דרגה, זו למעלה מזו, וכלן יונקות
אלו מאלו פראוי להם, אלו מימין
ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו
על אלו הכל פראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם
יונקים מצד אחד מתוך שתי
דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו
נראות בתוך האספקלריה שאינה
מאירה, שפתוב במראה אליו
אתודע. מה היא המראה? כמו
שנאמר [שמראה] המראה שכל
הגונים נראים בתוכה, וזוהי
האספקלריה שאינה מאירה.
בחלום אדבר בו, זהו אחד
מששים בנבואה, כמו שבארורה,
והיא הדרגה הששית מאותה
הדרגה של נבואה, והיא הדרגה
של גבריאל שממנה על החלום,
והרי נתבאר.

בא ראה, כל חלום שהוא פראוי,
בא מן הדרגה הזו, ועל פן אין לה
חלום שלא יתערבו בו דברים
פוזבים, כמו שבארנו. ומשום כך
מהם אמת ומהם פוזבים, ואין לה
חלום שאין בו מצד זה ומצד זה.
ומשום שיש בחלום הכל כמו
שאמרנו, כל החלומות שבעולם
הולכים אחר פתרון הפה,
ובארורהו שפתוב (בראשית מא) ויהי
כאשר פתר לנו פן היה. מה

דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי,
ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם להו גלותא (ד)
קפג ע"א) ולשכינתא דאתגליא בינייהו. ואף
על גב דאתגזירת גזרה, ואוקמוה דבגין
כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתוב ויראו
אהיו:

ויחלם יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח
ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו נא דברי
אם יהיה נביאכם יי במראה אליו אתודע
בחלום אדבר בו. תא חזי, פמה דרגין
לדרגין עבד קדשא ברוך הוא, וכלהו קיימי
דא על דא. דרגא על דרגא, דא לעיל מן
דא, וכלהו ינקין אלין מן אלין פדקא חזי
לון, אלין מימינא ואלין משמאלא, וכלהו
אתמנן אלין על אלין, פלא כדקא יאות.

תא חזי, פל נביאי דעלמא כלהו ינקי
מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען,
ואינון דרגין הוו אתחזיין בגו אספקלריאה
דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע,
מאי הוא מראה, פמה דאתמר (ד"א ל"ג דמראה)
חזו דכל גוונן אתחזיין בגווה, ודא היא
אספקלריא דלא נהרא. בחלום אדבר בו,
דא הוא חד משתי בנבואה פמה דאוקמוה.
ואיהו דרגא שתיטאה מההוא דרגא דנבואה
ואיהו דרגא דגבריאל דממנא על חלמא
והא אתמר.

תא חזי, פל חלמא דאיהו כדקא יאות
מהאי דרגא קא אתיא, ועל דא לית לה
חלמא דלא יתערבון עמיה מלין פדיבין,
פמה דאוקימנא, ובגין כך מנייהו קשוט
ומנייהו כדיבון, ולית לה חלמא דלא אית
ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

ובגין דאית ביה בחלמא כלא כדארנו, פל חלמין דעלמא אזלין בתר

הטעם? משום שיש בחלום כָּזָב וְאִמָּת, וְהַדְּבוּר שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וּמִשׁוּם כִּךְ צָרִיף הַחֲלוּם פִּתְרוֹן טוֹב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשׁוּם שֶׁכָּל חֲלוּם הוּא מֵהַמְּדַרְגָּה שְׁלֹמֶטָה, וְהַדְּבוּר שׁוֹלֵט עָלָיו, וּמִשׁוּם כִּךְ כָּל חֲלוּם הוֹלֵךְ אַחֵר הַפִּתְרוֹן.

פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לג) בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנִפְל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשִׁים בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אִזּוּ יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחֲתֵם. בֹּא רֵא, כִּשְׁעוֹלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צָרִיף לְהַמְלִיף עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כִּךְ יֹאמַר פְּסוּק אַחַד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים. מִשׁוּם שֶׁהֵנָּה פֶּאֶר שְׁמֵי אָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ, הֵנָּה נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵכֶת וּמִשׁוֹטְטֶת לְמַעְלָה, כָּל אַחַד וְאַחַד כְּפִי דְרָכּוֹ, וְכִךְ עוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. מַה כְּתוּב? בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה, כִּשְׁבָנֵי אָדָם שׁוֹכְבִים בְּמִטָּתָם יִשְׁנִים וְהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אִזּוּ יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים. וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לְנִשְׁמָה, בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַחֲלוּם, אוֹתָם הַדְּבָרִים שְׁעֵתִידִים לְבֹא עַל הָעוֹלָם, אוֹתָם הַדְּבָרִים כְּפִי אוֹתָם הַהֲרֵהוּרִים שֶׁל לְבוֹ, מִשׁוּם שֶׁאָדָם נוֹטֵל דְרָךְ שֶׁל תּוֹכְחוֹת הָעוֹלָם.

מִשׁוּם שֶׁהֵנָּה לֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּכַח הַגּוֹף (נ"א שֶׁל הַיּוֹת) כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, אֲלֵא מְלֵאָף מוֹדִיעַ לְנִשְׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה לְאָדָם, וְאוֹתוֹ הַחֲלוּם הוּא מְלַמְעֵלָה, כִּשְׁתִּנְשָׁמוֹת יוֹצֵאוֹת מִן הַגּוֹפִים וְעוֹלוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת כְּפִי דְרָכָה. וְכַמָּה דְרָגוֹת עַל דְרָגוֹת בְּסוֹד הַחֲלוּם, כְּלָן בְּסוֹד הַחֲכָמָה. וְבֹא וּרְאֵה, הַחֲלוּם

פֶּשְׁרָא דְפּוֹמָא, וְאוֹקְמוּהָ. דְכִתְיָב, (בראשית מא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ בַּחֲלָמָא כְּדִיבּוּ וּקְשׁוּט, וּמְלָה שְׁלֵטָא עַל כֹּלָא, וּבְגִין כִּךְ בְּעֵי חֲלָמָא פֶּשְׁרָא טְבָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין דְּכָל חֲלָמָא מְדַרְגָּא דְלִתְתָא אִיהוּ, וְדְבוּר שְׁלֵטָא עָלָיה. וּבְגִין כִּךְ כָּל חֲלָמָא אֲזֵלָא בְּתַר פֶּשְׁרָא.

פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לג) בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנִפְל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשִׁים בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אִזּוּ יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחֲתֵם. תָּא חֲזִי, כַּד סְלִיק בְּרַשׁ לְעַרְסִיָּה, מִיבְעֵי לִיהּ לְאִמְלָכָא עָלָיה מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבְּתַר יִימָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמֵי וְאוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא. בְּגִין דְּהָא כַּד בְּרַשׁ נָשׁ נָאִים עַל עַרְסִיָּה, הָא נִשְׁמָתִיהּ נִפְקָא מִגְּוִיָּה וְאֲזֵלָא וְשִׁטָּא לְעֵילָא, כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה וְהַכִּי סְלִיקַת כְּמָה דְאַתְמָר.

מַה כְּתִיב, בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לִילָה. כַּד בְּנֵי נָשָׂא שְׁכָבֵי בְּעַרְסִיָּהוּ נִיִּימִין וְנִשְׁמָתָא נִפְקַת מִגְּוִיָּהוּ. הָדָא הוּא דְכִתְיָב, בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אִזּוּ יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים. וְכַדִּין קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא אוֹדַע לָהּ לְנִשְׁמָתָא בְּהוּא דְרַגָּא דְקִיִּימָא עַל חֲלָמָא, אֵינּוֹן מְלִין דְזְמִינִין לְמִיתֵי עַל עֲלָמָא אוֹ אֵינּוֹן מְלִין כְּפּוּם אֵינּוֹן הַרְהוּרִין דְלִבְיָהּ. בְּגִין דְּבַר נִשׁ נְטִיל אֲרַחָא דְתוֹכְחֵי דְעֲלָמָא.

בְּגִין דְּהָא לֹא מוֹדִיעִין לִיהּ לְבַר נִשׁ בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים בְּתוֹקְפָא דְגּוֹפָא (נ"א דְרוּחָא) בְּדְקָאֲמָרֵן, אֲלֵא מְלֵאכָא אוֹדַע לְנִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא לְבַר נִשׁ. וְהוּא חֲלָמָא אִיהוּ מְלַעֲיָלָא, כַּד נִשְׁמָתִין נִפְקִין מִגּוֹפֵי וְסְלִקִין כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה. וְכַמָּה דְרַגִּין עַל דְרַגִּין, בְּרִזָּא דְחֲלָמָא כְּלָהוּ בְּרִזָּא דְחֲכָמָתָא.

דְּרָגָה אַחַת, הַמְרָאָה דְּרָגָה אַחַת, הַנְּבוּאָה דְּרָגָה אַחַת, וְכֻלָּם דְּרָגוֹת לְדְרָגוֹת אֵלֶּה עַל אֵלֶּה.

וַיַּחֲרִם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִכָּאֵן שְׁלֵא צָרִיף הָאָדָם לומר אֶת חֲלוֹמוֹ רַק לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - הוּא גוֹרֵם לוֹ. שְׁאֵם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם מִתְּהַפֵּף לְגוֹן אַחַר - הוּא גוֹרֵם לְסַלְקוֹ

בֵּא רֵאָה שְׂיוֹסֵף אָמַר אֶת הַחֲלוֹם לְאָחִיו, וְעַל כֵּן גָּרְמוּ לוֹ לְסַלֵּק אֶת חֲלוֹמוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שֶׁהִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין לָנוּ? שְׁפָתוֹב וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ. מַה זֶה שָׁנָא אֶתוּ? שְׁגָרְמוּ לוֹ בְּזֶה קְטְרוּגִים.

מַה פְּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. שְׂרָצָה מֵהֶם שִׁישְׁמַעוּ לוֹ, וְהוּא הוֹדִיעַ לָהֶם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם, שְׁאֵלְמֵלֵא הֵם שֶׁהִפְכוּ אוֹתוֹ לְגוֹן אַחַר - כֶּף הַתְּקִים, וְהֵם הִשִּׁיבוּ וְאָמְרוּ, הַמְלִיךְ תְּמַלִּיךְ עֲלֵינוּ אִם מִשׁוֹל תְּמַשֵּׁל בָּנוּ?! מִיָּד אָמְרוּ לוֹ אֶת פֶּשֶׁר הַחֲלוֹם וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּמִשׁוֹם כֶּף וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ מְצוּיִים לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הִנֵּה שְׁנֵינוּ, חֲלוֹם שְׁלֵא נִפְתָּר כְּמוֹ אַגְרַת שְׁלֵא נִקְרָאָה, אִם מִשׁוֹם שֶׁהִתְקִים וְהוּא לֹא יָדַע, אוֹ שְׁלֵא הִתְקִים כָּלֵל. אָמַר לוֹ, הַתְּקִים וְלֹא נוֹדַע, שְׁהָרִי אוֹתוֹ הַחֲלוֹם תְּלוּי עֲלָיו כַּח, וְהוּא לֹא נוֹדַע וְלֹא יָדוּעַ אִם הַתְּקִים וְאִם לֹא הַתְּקִים.

וְאֵין לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם שְׁאֵינוּ תְּלוּי בְּחֲלוֹם אוֹ עַל יְדֵי כְרוּז, שְׁהָרִי נֹאמַר שְׁפָל דְּבַר וְדְבַר בְּטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם מְכַרְזִים

וְתָא חֲזִי, חֲלוֹם דְּרָגָא חֲדָא, מְרָאָה דְּרָגָא חֲדָא, נְבוּאָה דְּרָגָא חֲדָא, וְכֻלְהוּ דְּרָגִין לְדְרָגִין אֵלִין עַל אֵלִין.

וַיַּחֲרִם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִהֶכָּא דְלֵא מִיבְעֵי לִיהַ לְבַר נָשׁ לְמִימַר חֲלַמְיָה בַר לְהֵהוּא בַר נָשׁ דְּרַחִים לִיהַ, וְאִי לָאו, אִיהוּ גָרִים לִיהַ. דְּאִי הֵהוּא חֲלַמָּא מִתְּהַפֵּף לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, אִיהוּ גָרִים לְסַלְקָא.

תָּא חֲזִי, דִּיּוֹסֵף אִיהוּ אָמַר חֲלַמָּא לְאַחוּהִי, וְעַל דָּא גָרְמוּ לִיהַ לְסַלְקָא חֲלַמְיָה תְּרִין וְעֶשְׂרִין שָׁנִין דְּאַתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין דְּכַתִּיב וַיּוֹסִיפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ. מֵאִי שָׁנָא אֶתוּ, דְּגָרְמוּ לִיהַ קְטְרוּגִין בְּדָא.

מַה פְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה (דף קפג ע"ב) אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי, דְּבָעֵא מְנַיְיָהוּ דִּישְׁמַעוּן לִיהַ. וְאִיהוּ אוֹדַע לָהּ הֵהוּא חֲלַמָּא, דְּאֵלְמֵלֵא אֵינוּן דְּאַהֲפִכוּ לִיהַ לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, הֵכִי אַתְקִיִּים. וְאֵינוּן אֶתִּיבוּ וְאָמְרוּ הַמְלִיךְ תְּמַלִּיךְ עֲלֵינוּ אִם מִשׁוֹל תְּמַשֵּׁל בָּנוּ. מִיָּד אָמְרוּ לִיהַ פֶּשֶׁרָא דְּחֲלַמָּא וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּבְגִין כֶּף וַיּוֹסִיפוּ עוֹד שָׁנָא אֶתוּ.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָווּ שְׂכִיחֵי קַמְיָה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הָא תְּנִינָן חֲלַמָּא דְלֵא אַתְפֶּשֶׁר, כְּאַגְרַתָּא דְלֵא מִתְקַרִּיא. אִי בְּגִין דְּאַתְקִיִּים וְאִיהוּ לֹא יָדַע, אוֹ דְלֵא אַתְקִיִּים כָּלֵל. אָמַר לִיהַ, אַתְקִיִּים וְלֹא אַתְיָדַע, דְּהָא הֵהוּא חֲלַמָּא חִילָא תְּלִיא עֲלֵיהַ, וְאִיהוּ לֹא אַתְיָדַע וְלֹא יָדַע, אִי אַתְקִיִּים אִי לֹא אַתְקִיִּים.

וְלִית לָךְ מְלָה בְּעֵלְמָא דְּעַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא, דְּלֹאוּ אִיהִי תְּלִיא בְּחֲלַמָּא

אוֹ עַל יְדָא דְּכְרוּזָא. דְּהָא אַתְמָר דְּכָל מְלָה וּמְלָה עַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא,

עליו בְּרָקיעַ, ומשם מתפשט בעולם ונתן על ידי הפרוז, והכל משום שְׁכָתוּב (עמוס א) כי לא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָן שְׁנֵבִיאִים נִמְצְאִים בַּעֲלָם, וְאִם לֹא - אָף עַל גַּב שְׁנֵבִיאָה לֹא שׁוֹרָה, חֲכָמִים עֲדִיפִים מִנְּבִיאִים, וְאִם לֹא - נִתָּן בְּחָלוּם, וְאִם לֹא - הַדָּבָר נִמְצָא בְּצַפְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי בְּאֵרוֹהָ.

וַיִּלְכְּבוּ אָחִיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אֲבִיהֶם הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה אֲ"ת נִקּוּד מַעֲלִיו? לְרַבּוֹת שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁהִיא שְׁרוּיָה עִמָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁהֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, שֶׁהָרִי יוֹסֵף לֹא הָיָה עִמָּהֶם, וּבְנִימִין הוּא קָטָן בְּבֵיתָה, וּמִשׁוּם כִּף הֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, וּכְשֶׁהֲלָכוּ, הַשְׁכִּינָה הִיָּתָה בְּיַנְיָהֶם, וְעַל כֵּן נִקּוּד מִלְּמַעְלָה. וּמִשׁוּם כִּף, בְּזִמְנָן שְׁמַכְרוּ אֶת יוֹסֵף, הַשְׁתַּתְּפוּ כָּלֶם עִם הַשְׁכִּינָה, וְשִׁתְּפוּ אוֹתָהּ עִמָּהֶם כְּשֶׁעָשׂוּ שְׁבוּעָה, וְעַד שֶׁהִתְגַּלְּהָ דָבָר יוֹסֵף, לֹא שָׁרְתָה שְׁכִינָה עַל יַעֲקֹב.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַשְׁכִּינָה לֹא נִמְצְאָה עִמָּהֶם - בֹּא רְאֵה, שְׁכָתוּב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל הַלְּשֵׁם ה'. כָּלֶם צְדִיקִים וְחַסִּידִים, הַקִּיּוּם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הֵם קִיּוּם לְמַעְלָה וְלְמַטָּה.

פֶּתַח וְאָמַר, (שם) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּה. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, שְׁדוּד הָיָה עִם לְבוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (מלכים א-ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' וְגו'. וְאַחַר כִּף מַה כְּתוּב? רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֵךְ הֵיכָא מְחַלְצִיךָ הוּא יְבַנֶּה הַבַּיִת לְשָׁמַי. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִתִּי גְמוֹת

מְכַרְזֵי עַלְיָה בְּרָקיעַ. וּמִתְמַן אֶתְפַּשֵּׁט בַּעֲלָמָא וְאִתְהֵיב עַל יְדָא דְכְרוּזָא. וְכָלֶא בְּגִין דְכְּתִיב, (עמוס א) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יי אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דְנְבִיאִים אֲשֶׁתְּפָחוּ בַּעֲלָמָא. וְאִי לָאו, אָף עַל גַּב דְּנְבוּאָה לָא שְׁרִיא, חֲפִימִי עֲדִיפִי מִנְּבִיאִים. וְאִי לָא, אִתְהֵיב בְּחָלְמָא. וְאִי לָאו, בְּצַפְרֵי שְׁמַיָא מְשִׁתְּפַחֵי מְלָה וְהָא אוֹקְמוּהָ:

וַיִּלְכְּבוּ אָחִיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אֲבִיהֶם בְּשָׂכָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אֲבִיהֶם מִיבְעֵי לִיה, מָאִי אֲ"ת נִקּוּד מִלְּעִילָא, לְאַסְגָּאָה עִמָּהוֹן שְׁכִינְתָא, דְּאִיְהִי עִמָּהוֹן שְׁרִיא. בְּגִין דְּאִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה, דְּהָא יוֹסֵף לֹא הָוּה עִמָּהוֹן, וּבְנִימִין אִיהוּ זְעִיר בְּבֵיתָא. וּבְגִין כִּף אִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה. וְכַד אָזְלוּ הוֹת שְׁכִינְתָא בְּיַנְיָהוּ, וְעַל דָּא נִקּוּד מִלְּעִילָא.

וּבְגִין כִּף בְּזִמְנָא דְזַבִּינוּ לִיה לְיוֹסֵף אֲשֶׁתְּתַפּוּ כְּלָהוּ בְּהַדִּי שְׁכִינְתָא וְאֲשֶׁתִּיפּוּ לָהּ בְּהַדִּיָּהוּ כַד עֲבִידוּ אוֹמְרָה. וְעַד דְּאִתְגַּלְּיָא מְלָה דְיוֹסֵף, לָא שְׁרִיא שְׁכִינְתָא עַלְיָה דִיעֻקֵּב. וְאִי תִימָא דְשְׁכִינְתָא לָא אֲשֶׁתְּפַחַת עִמָּהוֹן. תָּא חֲזִי, דְכְּתִיב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל הַלְּשֵׁם ה'. פְּלָהוּ צְדִיקֵי וְחַסִּידֵי קִיּוּמָא דְכָל עַלְמָא, קִיּוּמָא אִינוֹן לְעִילָא וְתַתָּא.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קכב) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יי גִּלְגָּה. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ, דְדוּד הָוּה עִם לְבִיָּה לְמַבְנֵי בֵּיתָא. כְּמָה דְאִתָּה אָמַר, (מלכים א ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם יי וְגו'. וְלְבַתֵּר מַה כְּתִיב רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֵךְ הֵיכָא מְחַלְצִיךָ הוּא יְבַנֶּה הַבַּיִת לְשָׁמַי. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִתִּי גְמוֹת

דוד ויקום שלמה בנו ויבנה את
הבית, ואז עמדות היו רגלינו
בשערך ירושלם, אז נעלה
ונקריב שם קרבנות.

ועם כל זה, אף על גב שהיו
אומרים מתי ימות הזקן הזה,
אזי שמחתי ושמחה היתה לי
בשכיל בני, שהיו אומרים שבני
יקום תחתי לגמר את המצוה
לכנות את הבית. אז התחיל
לשבח אותה ואמר, ירושלים
הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.
שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא
ירושלים למטה כמו שלמעלה,
וזו מתקנת [10] כנגד זו, שכתוב

(שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה'.
הבנויה, שעתיד הקדוש ברוך
הוא להוריד את ירושלים
שלמעלה פראוי, ומשום כך
הבנויה. שחברה לה יחדו, והרי
בארוה, שחברה? הנה צריך
להיות שחברו! אלא שהתחברה
האם עם הבת ונהיו יחד,
ובארוהו.

ונאמר ששם עלו שבטים, אלו
הם קיום של העולם והתקון של
העולם התחתון. ואל תאמר
שהעולם התחתון לבדו, אלא
אפלו של העולם העליון,
שכתוב שבטי יה עדות לישראל,
דוקא לישראל, משום שהם
הקיום למטה, עדות הם למעלה,
והכל - להודות לשם ה', להודות
לשם הקדוש ברוך הוא לכל
הצדדים, שכתוב להודות לשם
ה'.

וימצאהו איש והנה תעה בשדה
וישאלהו האיש לאמר מה
תבקש. מה כתוב למעלה?
ויאמר ישראל אל יוסף הלוא
אחיד רעים בשכם לכה ואשלחך
אליהם. וכי יעקב השלם, שהיה
אוהב את יוסף מכל בניו והיה
יודע שכל אחיו היו שונאים

יבנה הבית לשמי. וכל ישראל הווי ידעי דא,
והווי אמרו אימתי ימות דוד ויקום שלמה
בריה ויבנה ביתא. וכדין עומדות היו רגלינו
בשערך ירושלים, כדין ניסק ונקריב תמן
קרבנין.

ועם כל דא, אף על גב דהווי אמרו אימתי
ימות סבא דא, כדין שמחתי. וחדוה
הוה לי בגין ברי, דהווי אמרי דברי יקום
תחותי למגמר פקודא למבני ביתא. כדין
שרי ושבח לה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר
שחברה לה יחדו.

הנן עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתתא
כגוונא דלעילא, ודא מתתקנא (דא)
לקבל דא דכתיב, (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת
יי. הבנויה, דזמין קדשא בריך הוא לנחתא
לה ירושלים דלעילא כדקא יאות, ובגין כך
הבנויה. שחברה לה יחדו, והא אוקמוה
שחברה שחברו מיבעי ליה. אלא דאתחברת
אמא בכרתא והווי כחדא ואוקמוה.

ואתמר. ששם עלו שבטים אלין אינון
קיומא דעלמא ותקונא דעלמא
תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי,
אלא אפילו דעלמא עלאה. דכתיב שבטי יה
עדות לישראל, לישראל דייקא. בגין דאינון
קיומא לתתא, סהדותא אינון לעילא. וכלא
להודות לשם יי, לאודאה שמייה דקדשא
ברוך הוא לכל סטרין, דכתיב להודות לשם
יי:

וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו
האיש לאמר מה תבקש. (דף ט"ג ע"א)
מה כתיב לעילא, ויאמר ישראל אל יוסף
הלוא אחיד רעים בשכם לכה ואשלחך
אליהם. וכי יעקב שלימא דהוה רחים ליה

לְיוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹי, וְהָיָה יָדַע דְּכָל אַחֲוֵי הוּוּ סָנְאִין לִיה, אַמְאֵי שְׁדַר לִיה לְגַבְיֵיהּ. אֶלָּא אִיהוּ לָא חֲשִׁיד עַלְיֵיהּ, דְּהָיָה יָדַע דְּכָלְהוּ הוּוּ זַפְאִין, וְלָא חֲשִׁיד לוֹן. אֶלָּא גְרַם קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כָּל דָּא, בְּגִין לְקַיְימָא גְזֵרָה דְגְזַר בֵּין הַבְּתָרִים.

אותו, למה שלח אותו אליהם? אלא הוא לא חשד עליהם, שהיה יודע שפלים היו צדיקים ולא חשד אותם, אלא הקדוש ברוך הוא גרם את כל זה כדי לקיים את הגזרה שגזר בין הבתרים.

מִצְאָנוּ בְּסַפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים, שְׁצָרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב הִלְלוּ לְשֵׁלֵט עֲלֵיוּ בְּטָרָם יָרַד לְמִצְרַיִם, שְׁאֵלוּ הוּוּ יָרַד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים בּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, יָכְלוּ הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֵט עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָמִים, וְהַתְּקִימִם בְּיוֹסֵף שְׁנִמְכַר לַעֲבָד, וְהֵם שְׁלְטוּ עֲלָיו, וְאַף עַל גַּב שְׁיוֹסֵף הָיָה אַחַר כֶּף מְלֶךְ וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֲבָדִים שְׁלוּ, נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל שְׁשֵׁלְטוּ עַל כָּלָם. **בַּא** רָאָה שְׁיוֹסֵף הוּא הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, כָּל זְמַן שְׁמַתְקִים הַבְּרִית, הַשְׁכִּינָה מִתְּקִימַת עִם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּרָאוּי. כִּיּוֹן שְׁהַסְתַּלַּק יוֹסֵף, הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ הַבְּרִית וְהַשְׁכִּינָה וְיִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ כָּלָם לְגִלוּת, וְהֵנָּה בְּאַרְנוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת א) וְיִקָּם מְלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, וְהַכֵּל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוּי.

אֲשַׁכְחָנָא בְּסַפְרֵי קְדָמָי, דְּבַעֲיִין אֶלִּין בְּנֵי יַעֲקֹב לְשֵׁלְטָאָה עַלּוּי עַד לָא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם. דְּאִילוּ הוּא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם, וְאִינוּן לָא שְׁלְטוּ בֵיהּ בְּקִדְמִיתָא. יָכְלֵי מִצְרָאֵי לְשֵׁלְטָאָה לְעַלְמִין עַלְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל, וְאַתְקַיְימָא בֵיהּ בְּיוֹסֵף דְּאִזְדַּבְּן לְעַבְדָּא וְאִינוּן שְׁלְטוּ עַלּוּי. וְאַף עַל גַּב דְּיוֹסֵף הָוּה מְלֶכָא לְבִתְרָא, וּמִצְרָאֵי הוּוּ עַבְדִּין לִיה, אֲשַׁתְּפַחוּ יִשְׂרָאֵל דְּשְׁלְטוּ עַל כָּלְהוּ.

הָא חֲזִי, דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּרִית עַלְאָה, כָּל זְמַנָּא דְּאַתְקַיְיִם בְּרִית, שְׁכִינְתָּא אֲתַקְיִים בְּהַדְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל בְּשָׁלָם כְּדָקָא יְאוּת, כִּיּוֹן דְּאַסְתַּלַּק יוֹסֵף בְּרִית עַלְאָה מֵעַלְמָא, כְּדִין בְּרִית שְׁכִינְתָּא וְיִשְׂרָאֵל כָּלְהוּ בְּגִלוּתָא נְפָקוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת א) וְיִקָּם מְלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. וְכֵלָּא הָוּה מֵעַם קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת.

הָא חֲזִי, וְיִמְצְאָהוּ אִישׁ דָּא גְּבִרְיָא"ל, וְאוֹקְמוּהּ. כְּתִיב הֲכָא וְיִמְצְאָהוּ אִישׁ, וְכְּתִיב הָתָם (דְּנִיָּאֵל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר רְאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחְלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה, בְּכֵלָּא תוֹעָה, דְּאַבְטַח עַל אַחֲוֵי דְהוּה מִתְּבַע אַחֲוֵה דְלְהוֹן וְלָא אֲשַׁפַּח, וְתַבַּע לְהוּ וְלָא אֲשַׁפַּח. וְעַל דָּא תוֹעָה בְּכֵלָּא, וְעַל דָּא וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לְאֹמַר מַה תְּבַקֵּשׁ:

בַּא רָאָה, וְיִמְצְאָהוּ אִישׁ - זֶה גְּבִרְיָאֵל. וּפְרָשׁוּהוּ, כְּתוּב כָּאן וְיִמְצְאָהוּ אִישׁ, וְכְּתוּב שָׁם (דְּנִיָּאֵל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר רְאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחְלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה - תוֹעָה בְּכָל, שְׁפָטַח עַל אַחֲוֵי שְׁהִיָּה מְבַקֵּשׁ אֶת הָאֲחֻוּה שְׁלָהֶם וְלָא מִצָּא, וּבְקֵשׁ אוֹתָם וְלָא מִצָּא, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה, וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לְאֹמַר מַה תְּבַקֵּשׁ.

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו'. רבי יהודה פתח (שיר ח) מי יתנדף פֶּאֶחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו', רבי יהודה

פָּתַח, (שיר השירים ח) מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחֵיו, שְׂאֵמֵר וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִכִּי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם (בראשית ג) וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִכִּי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. יֵהֵב לוֹן מְזוֹנָא וְזָן לָהּוּ בְּכַפְנָא. בְּגִין כֶּף מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי - זֶה יוֹסֵף, אֵל הַשְׂכִּינְיָה, שְׁנֵאֲחֵיו עִמָּה וְנִדְבַק עִמָּה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי - שְׁהָרִי אִז אַחֵיהּ וּשְׁלָמָה עִמָּהּ. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ - בְּתוֹף הַגְּלוּת, שְׁהֵיא בְּאַרְץ אַחֲרַת. אֲשַׁקֶּךָ - כְּדִי לְהַדְבִּיק רוּחַ עִם רוּחַ. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי - אֵף עַל גַּב שְׂאֵנִי נִמְצְאָת בְּאַרְץ אַחֲרַת

בֵּא רָאָה שְׂיוֹסֵף, אֵף עַל גַּב שְׂאֵחֵיו לֹא הָיוּ לוֹ כְּמוֹ אַחִים כְּשֶׁנֶּפֶל בִּידֵיהֶם, הוּא הָיָה לָהֶם כְּמוֹ אֵח כְּשֶׁנֶּפְלוּ בְּיָדוֹ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׁכָתוּב (בראשית ג) וַיִּנְחָם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּפֵּל הוּא דְבַר, עַל לִבָּם.

וְבֵא וּרְאָה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו. זֶה שְׁמַעוֹן וְלוֹי שְׁהֵם הָיוּ וְדָאִי אַחִים כִּפֵּל, מִשׁוּם שְׁבָאוּ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּף רְגִזָּם הוּא רְגִז שֶׁל הַרְגָּ בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמֵר (שם מט) אָרוּר אִפְסָם כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ

בֵּא רָאָה אֵת סוּד הַדְּבַר, יֵשׁ רְגִז וְיֵשׁ רְגִז. יֵשׁ רְגִז שְׁהוּא מְבָרַךְ מִמַּעֲלָה וּמִמַּטָּה, וְנִקְרָא בְּרוּךְ, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר שְׁכָתוּב (שם יד) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאַרְצָה, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְיֵשׁ רְגִז מְקַלֵּל לְמַעֲלָה וּמִמַּטָּה, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר, שְׁנִקְרָא אָרוּר, שְׁכָתוּב (שם א) אָרוּר אֲתָהּ מִכֵּל הַבְּהֵמָה

דְּאִקְרִי אָרוּר. דְּכִתְיִב, (בראשית

פָּתַח, (שיר השירים ח) מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחֵיו, דְּאֵמֵר, (בראשית ג) וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִכִּי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. יֵהֵב לוֹן מְזוֹנָא וְזָן לָהּוּ בְּכַפְנָא. בְּגִין כֶּף מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כָּאֵח לִי, דָּא יוֹסֵף, לְגַבְהָ דְשְׁכִינְתָּא דְאֶתְאַחֵד עִמָּה וְאֶתְדַבֵּק בְּהָדָה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי, דְּהָא כְּדִין אַחֵיהּ וּשְׁלִימוֹ בְּהַדְרִייהּ. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ, גִּזְלוּתָא, דְּאִיהוּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. אֲשַׁקֶּךָ, בְּגִין לְאֶתְדַבֵּקָא רוּחָא בְּרוּחָא. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי, אֵף עַל גַּב דְּאָנָא בְּאַרְעָא אַחֲרָא.

הָא חֲזִי, דְּיוֹסֵף אֵף עַל גַּב דְּאֵחֵיו לֹא הָיוּ לֵיהּ כְּאֵחִין כִּד נֶפֶל בִּידֵייהּ. אִיהוּ הָוָה לוֹן כְּאֵחָא כִּד נֶפֶלוּ בִּידֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. דְּכִתְיִב, (בראשית ג) וַיִּנְחָם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּכְלָא דְבַר עַל לְבִייהּ.

וְהָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו, דָּא שְׁמַעוֹן וְלוֹי דְּאִינוּן הָווּ אַחִין וְדָאִי כִכְלָא, בְּגִין דְּקָא אֲתוּ מִסְטָרָא דְּדִינָא קִשְׂתָּא. וּבְגִין כֶּף רוּגְזָא דְלֵהוֹן, אִיהוּ רוּגְזָא דְקִטְלָא בְּעַלְמָא. כְּמָה דְאֵת אֲמֵר (בראשית מט) אָרוּר אִפְסָם כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ.

הָא חֲזִי, רְזָא דְמַלְהָ, אִית רוּגְזָא וְאִית רוּגְזָא. אִית רוּגְזָא דְאִיהוּ מְבָרַכָא מְעִילָא וּמִתְתָּא, וְאִקְרִי בְרוּךְ, כְּמָה דְאֶתְמֵר דְּכִתְיִב (בראשית יד) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאַרְצָה וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִית רוּגְזָא דְאִיהוּ אֶתְלִטְיָא לְעִילָא וְתִתָּא, כְּמָה דְאֶתְמֵר

ומכל חית השדה. ארור אפם פי
עז.

ועל הסוד הזה יש שני הרים,
שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה
על הר גרזים ואת הקללה על הר
עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו.
ועל פן זה נקרא ארור וזה נקרא
ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין
הקשה, ומצד הדין הקשה החזק
יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא
רגז לשני צדדים - אחד שהתברך
ואחד שהתקלל, אחד ברוך ואחד
ארור. כמו כן מהצד של יצחק
יצאו שני בנים - אחד מברך,
ואחד שהתקלל למעלה ולמטה.
זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה
דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו
בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש
ידע ציד איש שדה. זה מקומו
במקום של מדבר, חרפה ושממה,
וזה ישב אהלים, והכל כמו
שצריך.

ומשום כך שתי דרגות הן - ברוך
וארור, זה לצדו וזה לצדו. מזה
יוצאות כל הברכות של העולמות
למעלה ולמטה וכל הטוב וכל
האור וכל גאולה וכל הצלה, ומזה
יוצאות כל הקללות וכל חרב וכל
דם וכל שממה וכל הרעות וכל
הטמאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו)
ארסץ בנקיון כפי ואסובבה את
מזבחתך ה'. הפסוק הזה בארונה.
אבל בא ראה פאן את סוד הדבר,
שהרי אין לך אדם בעולם שאינו
טועם את טעם המות בלילה,
ורוח הטמאה שורה על אותו
הגוף, מה הטעם? משום
שהנשמה הקדושה מסתלקת מן
האדם ויוצאת ממנו, ועל
שהנשמה הקדושה יוצאת

(ג) ארור אתה מפל הבהמה ומפל חית
השדה. ארור אפם פי עז.

ועל רזא דא אית תרין טורין דכתיב, (דברים
יא) ונתתה את הברכה על הר גרזים
ואת הקללה על הר עיבל, לקביל אליו תרין
דרגין. ועל דא, דא אקרי ארור, ודא אקרי
ברוך. ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא
קשיא, ומן סטרא דדינא קשיא תקיפא,
נפקת רוגזא דאתלטיא.

ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא נפקי רוגזא
לתרי סטרין, חד דאתברך, וחד
דאתלטיא. (דף קפד ע"ב) חד ברוך וחד ארור.
כגוונא דא מסטרא דיצחק נפקו תרין בנין,
חד מבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא.
דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה.
דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה
בטורא דשעיר. דכתיב, (בראשית כה) איש ידע
ציד איש שדה. דא אתריה באתר דמדברא
וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא
כגוונא דאצטריך.

ובגין כך תרין דרגין אינון, ברוך וארור,
דא לסטריה ודא לסטריה. מהאי
נפקין כל ברכאן דעלמין לעילא ותתא וכל
טיבו וכל נהירו וכל פורקן וכל שזבותא.
ומהאי נפקין כל לווטין וכל חרבא וכל
דמא וכל שממא וכל בישין וכל מסאבו
דעלמא.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו) ארסץ
בנקיון כפי ואסובבה את מזבחתך יי.
האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, רזא דמלה
הכא, דהא לית לך בר נש בעלמא דלא
טעים טעמא דמותא בלילה, ורוח מסאבא
שריא על ההוא גופא. מאי טעמא, בגין דנשמתא קדישא אסתלקת מניה

ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טמאה על אותו הגוף ונטמא. כשהנשמה חוזרת לגוף, עוברת אותה הזנהמה, והרי נתבאר שבידי האדם נשארת זהמת הטמאה, ועל פן אל יעביר ידו על עינו, משום שאותה רוח הטמאה שורה עליו עד שנוטל אותם, וכשנוטל ידו כראוי, אז מתקדש ונקרא קדוש.

ואיך צריך להתקדש? צריך פלי אחד למטה וכלי אחד למעלה, כדי שיתקדש מאותו שלמעלה, ואותו שלמטה שיושב בהמה שטמאה בו. וזה הפלי לקבל טמאה, וזה להתקדש ממנו. זה ברוך וזה ארור. ולא צריך לשפך בבית את אותם מים של הזנהמה, שלא יקרב אליהם איש, שהרי בהם מתכנסים הצד שלהם, ויכול לקבל נזק מאותם המים הטמאים.

ועד שיעבר הזנהמה מידו לא יברך, ובארנו. ומשום כך, בטרם יקדש האדם את ידיו בפקר, נקרא טמא. פיון שהתקדש, נקרא טהור. ומשום כך אל יטל אלא מיד שנטהרה בראשונה, שפתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. זה נקרא טהור, וזה נקרא טמא.

משום כך פלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה קדוש וזה טמא. ואסור לעשות דבר עם אותם המים, אלא צריך לשפך אותם במקום שאנשים לא עוברים עליהם ולא ילין אותם בבית, שהרי פיון שנספכו בארץ, רוח הטמאה נמצאת שם ויכולה להזיק. ואם חפר להם מדרון תחת הארץ שלא יראו - יפה.

דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא ואסתאב.

וכר נשמתא אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא זוהמא. והא אתמר דידוי דבר נש זוהמא דמסאבו אשתאר בהו. ועל דא לא יעבר ידוי על עינו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עלוי, עד דנטיל לון. וכד נטיל ידוי פדקא חזי, פדין אתקדש ואקרי קדוש. והיך בעי לאתקדשא. בעי חד פלי לתתא וחד פלי מלעילא, בגין דיתקדש מההוא דלעילא. וההוא דלתתא דיתב בזוהמא דמסאבו ביה. ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, דא ברוך ודא ארור. ולא בעיין אינון מיין דזוהמא לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש. דהא בהו מתפנשי סטרא דלהון, יכיל לקבלא נזקא מאינון מיין מסאבין.

ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי לא יברך, ואוקימנא. ובגין כך, בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא. פיון דאתקדש אקרי טהור. ובגין כך לא יטול אלא מן ידא דאדפי בקדמיתא. דכתיב, (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

בגין כך חד פלי לעילא וחד פלי לתתא, דא קדישא ודא מסאבא. ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון באתר דבני נשא לא עברין עלייהו, ולא יבית לון בביתא. דהא כיון דאתושדן בארעא, רוחא מסאבא אשתפח תמן ויכיל לנזקא. ואי חפר לון מדרון תחות ארעא דלא יתחזון שפיר.

וְרָא יִתֵּן אוֹתָם לְנָשִׁים מְכַשְׁפוֹת
שְׂיֻכְלוּ לְהִרְע בָּהֶם לְבִנֵי אָדָם,
מִשׁוּם שְׂאוֹתָם הַמִּים שֶׁהִתְקַלְלוּ,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר
אֶת יִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיוּ קְדוּשִׁים,
שְׂפָתוֹב (יחזקאל לו) וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם
מִיַּם טְהוֹרִים מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם
וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם.

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכְו אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר
רַק אֵין בּוֹ מִיַּם. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח
וְאָמַר, (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תִּמְיָמָה
מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. (מי שֶׁמְכַבֵּל דְּרָבִי תוֹרָה כְּאֵלוֹ
הַחֲרִיב עוֹלָם שְׁלָם) כְּמָה יֵשׁ לְבִנֵי אָדָם
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׂכַל מִי
שֶׁמְשַׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יִהְיוּ לוֹ חַיִּים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא זּוֹכָה
בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאֶפְלוּ מִי
שֶׁמְשַׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְלֹא מְשַׁתַּדֵּל בָּהּ
לְשִׁמָּה פְּרָאוֹי, זּוֹכָה לְשִׁכָר טוֹב
בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין דְּנִים אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְכֹא וְרָאָה, כְּתוּב (משלי א) אַרְךָ יָמִים
בִּימִינָה בְּשִׂמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.
אַרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ שֶׁמְשַׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, שְׂיֵשׁ לוֹ אַרְךָ יָמִים
בְּעוֹלָם הַהוּא שְׂבוּ אַרְךָ הַיָּמִים,
וְאוֹתָם הַיָּמִים הֵם וְדַאי יָמִים, שֵׁם
הוּא בְּטַחֲוֹן הַקְּדוּשָׁה שְׂלִמְעֵלָה
שְׂבוּטָח אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לְהַתְחַזֵּק בְּעוֹלָם
הַהוּא, בְּשִׂמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד, יֵשׁ
לוֹ שִׁכָר טוֹב וְשְׁלוֹה בְּעוֹלָם הַזֶּה.
וְכֹל מִי שֶׁמְשַׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה,
כְּשִׂיּוּצָא מִן הַעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה
הוֹלֶכֶת לְפָנָיו וּמְכַרִּיזָה לְפָנָיו
וּמְגַנְהָ עֲלָיו שְׂלֹא יִקְרָבוּ אֵלָיו
בְּעֲלֵי הַדִּין. כְּשִׁשׁוּכְב הַגּוֹף בְּקָבֵר,
הִיא שׁוֹמֶרֶת אוֹתוֹ. כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה
הוֹלֶכֶת לְהַסְתַּלֵּק לְשׁוּב לְמִקּוּמָה,
הִיא הוֹלֶכֶת לְפָנָי הַנְּשָׁמָה הַהִיא.
וְכִמְהָ שְׂעָרִים נִשְׁפָּרִים מִלְּפָנָי
הַתּוֹרָה עַד שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְמִקּוּמָה,

אֲזַלָּא לְאַסְתַּלְקָא לְמִיתָב

וְרָא יְהִיב לוֹן לְנָשִׁי חַרְשֵׁי אֲדִיכְלוּן
לְאַבְאָשָׁא בְּהוּ לְבִנֵי נָשָׂא. בְּגִין דְּאִינוּן
מִיִּין דְּאֲתַלְטִיִּין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִי
לְדַכָּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַהוּי קַדִּישִׁין.
דְּכַתִּיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים
וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכְו אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין
בּוֹ מִיַּם. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר,
(תהלים יט) תּוֹרַת יי תִּמְיָמָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ (מֵאֵן דְּכַמִּיל
מִלִּי דְּאוֹרִייתָא כְּאֵלוֹ חֲרִיב עֲלֵמָא שְׁלִים). כְּמָה אֵית לוֹן לְבִנֵי
נָשָׂא לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִייתָא, דְּכָל מֵאֵן
דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְהוּי לִיה חַיִּים בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאַתִּי, וְזָכִי בַתְרִין עֲלֵמִין.
וְאֶפְלוּ מֵאֵן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא וְלֹא
יִשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְשִׁמָּה פְּדָקָא יְאוֹת, זָכִי לְאַגְר
טַב בְּעֵלְמָא דִּין, וְלֹא דְיִינִין לִיה בְּהַהוּא
עֲלֵמָא.

וְהָא חֲזִי, כְּתִיב, (משלי א) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה
בְּשִׂמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךָ יָמִים
בְּהַהוּא דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְשִׁמָּה, דְּאֵית
לִיה אַרְךָ יָמִים בְּהַהוּא עֲלֵמָא דְּבִיה אֹרְכָא
דְּיוֹמִין. וְאִינוּן יוֹמִין אִינוּן יוֹמִין וְדַאי, תַּפְּזָן
אִיהוּ רַחְצָנוּ דְּקְדוּשָׁא דְּלְעִילָא דְּאַתְרַחֲיִין בַּר
נָשׁ בְּהַאי עֲלֵמָא לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִייתָא,
לְאַתְתַּקְפָּא בְּהַהוּא עֲלֵמָא (דַּךְ קַפָּה ע"א)
בְּשִׂמְאֵלָה עוֹשֶׂר וְכָבוֹד, אַגְר טַב וְשְׁלוֹה אֵית
לִיה בְּהַאי עֲלֵמָא.

וְכֹל מֵאֵן דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְשִׁמָּה, פֶּד
נְפִיק מְהַאי עֲלֵמָא, אֹרִייתָא אֲזַלָּא
קַמִּיה וְאַכְרִזַת קַמִּיה וְאַגִּינַת עֲלִיה, דְּלֹא
יִקְרָבוּן בְּהַדִּיה מְאַרִיהוּן דְּדִינָא. פֶּד שְׂכִיב
גּוּפָא בְּקַבְרָא, הִיא נְטַרַת לִיה. פֶּד נִשְׁמַתָּא

ועומדת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת עליו סגוריה.

זהו שפתוב (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך - כמו שנתבאר. בשכבך תשמר עליך - בשעה ששוכב הגוף בקבר, שהרי אז בזמן שהוא נדון הגוף בקבר, ואז התורה מגנה עליו. והקיצות היא תשיחך - כמו שנתבאר, בזמן שיתעוררו המתים של העולם מן העפר, היא תשיחך להיות עליך סגור.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך, מה זה היא תשיחך? משום שאף על גב שעכשו יקומו מהעפר, התורה לא תשפח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעזבו כשהסתלקו מן העולם הזה. אותה התורה שמורה מאותו זמן, ותכנס למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם.

וכך הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים והתורה תדבר בו. זהו שפתוב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה להשתדל בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא ראה, אותו האיש שלא זוכה להשתדל בעולם הזה בתורה והוא הולך בחשכה, כשיוצא מן העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם למקום התחתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא בור שאון טיט הנין, כמו

לאתרה, איהי אזלא קמה דהיה נשמתא. וכמה תרעין אתברו מקמה דאורייתא עד דעאלת לדוכתה. וקיימא עליה דבר נש עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא, ואיהי מלפא סניגורא עליה.

הרא הוא דכתיב, (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך, כמה דאתמר. בשכבך תשמר עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא אתדן גופא בקברא וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך כמה דאתמר בזמנא דיתערוון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך למהוי סניגוריא עלך.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי היא תשיחך. בגין דאף על גב דהשתא יקומו מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון. דהא כדין ינדעון כל ההיא אורייתא דשבקו כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא ותיעול במעיהו כמלקדמין ואיהי תמלל במעיהו.

וכך מלין מתתקנן יתיר מפמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכיל לאדבקא לו פדקא יאות ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק בהו. פלהו עאלין במעוי מתתקנן, ואורייתא תמלל ביה. הרא הוא דכתיב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, פגוונא דא כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדל בה לעלמא דאתי והא אתמר.

תא חזי, ההוא בר נש דלא זכי לאשתדל בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, פד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה

ועאלין ליה לגיהנם, אתר

שְׁנָאֲמַר (תהלים מ) וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר
שְׁאוֹן מְטִיט הַיְּזוֹן וַיִּקֶּם עַל סֹלַע
רַגְלֵי כּוֹנֵן אֲשׁוּרֵי.

וּמִשּׁוּם כֵּן, אוֹתוֹ שְׁלֵא מִשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְטַנֵּף
בְּטַנוּפוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, מֵה פְּתוּב?
וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבֶּרֶה - זֶה
הוּא הַגִּיהֶנֶם, הַמְּקוֹם שֶׁדָּנִים אֵת
אוֹתָם שְׁלֵא הִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה.
וְהַבּוֹר רַק - כְּמוֹ שֶׁהוּא הֵיזָה רִיק,
מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁלֵא הֵיזָה בּוֹ
מַיִם.

וּבֵא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא הַעֲנֵשׁ שֶׁל
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל
מִהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא מִשּׁוּם
שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִן הַתּוֹרָה וְנִעְזְבוּ
מִמֶּנָּה, זֶהוּ שְׁפָתוּב (ירמיה ט) מִי
הָאִישׁ הַחֲכָם וַיִּבֶן אֵת זֹאת וְגו'.
עַל מֵה אֲבָדָה הָאָרֶץ וְגו'. וַיֹּאמֶר
ה' עַל עֲזָבְכֶם אֵת תּוֹרָתִי וְגו'. רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, מִכָּאן (ישעיה ה) לִכֵּן גָּלָה
עַמִּי מִבְּלֵי דַעַת.

מִשּׁוּם כֵּן הַכֹּל עוֹמֵד עַל קִיּוּם
הַתּוֹרָה, וְהָעוֹלָם לֹא מִתְקַיֵּם
בְּקִיּוּמוֹ אֲלֵא בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא קִיּוּם
הָעוֹלָמוֹת, מַעֲלָה וּמִטָּה, שְׁפָתוּב
(ירמיה לב) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם
וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
שָׁמַתִּי.

וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבֶּרֶה, רָמַז
עַל שְׁזָרְקוּ אֹתוֹ לְתוֹף הַמַּצְרִים,
הַמְּקוֹם שְׁלֵא נִמְצָא בּוֹ סוּד
הָאֲמוּנָה כָּלֵל. רַבִּי יִצְחָק אָמַר,
אִם נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים הָיוּ בּוֹ,
לְמָה פְּתוּב בְּרֵאוּבֵן לְמַעַן הַצִּיל
אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, וְכִי
לֹא חָשַׁשׁ רֵאוּבֵן לְזֶה שֶׁהֵנָּה
אוֹתָם נִחְשִׁים וְעַקְרָבִים יִזְקוּ
אוֹתוֹ, וְאֵיךְ אָמַר לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל
אָבִיו, וְכֵתוּב לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ?
אֲלֵא שְׂרָאָה רֵאוּבֵן שֶׁהִנְזִק נִמְצָא
בְּיַד אֲחִיו, מִשּׁוּם שֶׁיָּדַע כַּמָּה הֵם
שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ וּרְצוֹנִם לְהַרְג
אוֹתוֹ. אָמַר רֵאוּבֵן, טוֹב לְהַפִּיל

תַּתְּאָה דְלָא יְהֵא מְרַחֵם עֲלֵיהּ, דְאֶקְרִי בּוֹר
שְׁאוֹן טִיט הַיְּזוֹן. כַּמָּה דְאֵת אָמַר, (תהלים מ)
וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שְׁאוֹן מְטִיט הַיְּזוֹן וַיִּקֶּם עַל סֹלַע
רַגְלֵי כּוֹנֵן אֲשׁוּרֵי.

וּבְגִין כֵּן הָהוּא דְלָא אֲשְׁתַּדֵּל בְּאוּרֵייתָא
בְּהַאי עֲלֵמָא וְאִתְטַנֵּף בְּטַנוּפֵי עֲלֵמָא,
מֵה כְּתִיב וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבֶּרֶה. דָּא
הוּא גִיהֶנֶם, אֲתֵר דְדִיִּינִין לְהוּ לְאִינוּן דְלָא
אֲשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרֵייתָא. וְהַבּוֹר רַק, כַּמָּה דְאִיהוּ
הֵזָה רַק. מְאִי טַעְמָא בְּגִין דְלָא הָוָה בֵּיה מַיִם.
וְתֵא חֲזִי, כַּמָּה הוּא עוֹנֵשׂא דְאוּרֵייתָא, דְהָא
לָא אִתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא,
אֲלֵא בְּגִין דְאִסְתַּלְּקוּ מֵאוּרֵייתָא, וְאֲשְׁתַּבְּקוּ
מִינָהּ. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ירמיה ט) מִי הָאִישׁ
הַחֲכָם וַיִּבֶן אֵת זֹאת וְגו'. עַל מֵה אֲבָדָה הָאָרֶץ
וְגו'. וַיֹּאמֶר יי' עַל עֲזָבְכֶם אֵת תּוֹרָתִי וְגו'. רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, מִהָכָא, (ישעיה ה) לִכֵּן גָּלָה עַמִּי מִבְּלֵי
דַעַת.

בְּגִין כֵּן פְּלֵא קִיּוּמָא עַל קִיּוּמָא דְאוּרֵייתָא,
וְעֲלֵמָא לָא אִתְקַיֵּים בְּקִיּוּמִיהּ אֲלֵא
בְּאוּרֵייתָא, דְאִיהוּ קִיּוּמָא דְעֲלָמִין עֵילָא וְתַתָּא
דְכְּתִיב, (ירמיה לב) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה
חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי:

וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלַכּוּ אֹתוֹ הַבֶּרֶה, רָמַז עַל
דְאֲרַמִּיאוּ לִיה לְגוּ מַצְרָאֵי אֲתֵר דְלָא
אֲשְׁתַּפַּח רְזָא דְמַהִימְנוּתָא כָּלֵל. רַבִּי יִצְחָק
אָמַר, אִי נִחְשִׁין וְעַקְרָבִין הָיוּ בֵּיה, אֲמַאי
כְּתִיב בְּרֵאוּבֵן לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ
אֶל אָבִיו. וְכִי לֹא חִישׁ רֵאוּבֵן לְהַאי. דְהָא
אִינוּן נִחְשִׁין וְעַקְרָבִין יִנְזְקוּן לִיה, וְאֵיךְ אָמַר
לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, וְכְּתִיב לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ.
אֲלֵא חָמָא רֵאוּבֵן דְנִזְקָא אֲשְׁתַּפַּח בְּיַדֵּיהּ
דְאֲחִוִּי, בְּגִין דִּיִּדַע כַּמָּה שְׁנֹאִין לִיה

אותו לתוך בור הנחשים והעקרבים ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מפאן אמרו, יפיל אדם עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים ולא ימסר בידי שונאיו [שמעטים הם שיכולים להנצל, ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם].

משום שפאן במקום הנחשים והעקרבים - אם הוא צדיק, הקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס, ולפעמים שזכות אבות מסייעים לאדם וינצל מהם. אבל פיון שנמסר בידי שונאיו, מעטים הם שיכולים להנצל.

ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם, מידם דוקא, ולא כתוב למען הציל אותו ויותר לא. אלא אמר ראובן, ינצל מידם, ואם ימות בבור - ימות. ומשום כך כתוב וישמע ראובן ויצלהו מידם

בא ראה כמה היא חסידותו של ראובן, שמשום שידע ששמעון ולוי, השתפות והחכמה והחברות שלהם הם קשים, שפאשר התחברו בשכם הרגו כל זכר [ס"א וזה שהרגו כל זכר], לא די להם, אלא שנוטלים נשים וטף וכסף וזהב וכל הבהמות וכל כלי יקר וכל מי שנמצא בקריה, ולא די, אלא שאפילו כל מה שבשדה נטלו, שכתוב (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה הקריה הגדולה כזו לא נצל מהם - אלמלא העלם הזה יפל בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להנצל מהם, שלא ישאירו ממנו שארית בעולם ולא יראה ממנו אבא כלום לעולמים.

ורעותא דלהון לקטלא ליה. אמר ראובן, טב למנפל ליה לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי דלא מרחמי עליה. מפאן אמרו יפיל בר נש גרמיה לאשא או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי (דועירוני אינון דיקלי (דף קפה ע"ב) לאשתזבא. ובגין כך אמר למען הציל אתו מידם).

בגין דהכא אתר דנחשים ועקרבים. אי איהו צדיקא, קדשא בריה הוא ירחיש ליה ניסא. ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לבר נש וישתזיב מניהו. אבל פיון דיתמסר בידי דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא. ובגין כך אמר, למען הציל אתו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא. אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות. ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצלהו מידם.

תא חזי, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דיידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון, קשיא אינון. דכד אתחברו בשכם, קטלו כל דכורא (ס"א ל"ג והא דקטלו כל דכורא) לא די לון. אלא דנטלין נשין וטף וכסףא ודהבא וכל בעירי וכל מאני דיקר וכל מאן דאשתפח בקרתא. ולא די כל דא, אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו. דכתיב, (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה קרתא רבתא כי האי לא אשתזיב מנהון, אלמלא רביא דא יפול בידיהו, לא ישארוני מניה אומצא בעלמא. ועל דא אמר, טב לאשתזבא מניהו דלא ישארוני מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין.

וְהָבֵא אִי יָמוּת, לֹא יִכְלִין לִיָּה וַיִּשְׁתָּאֵר כָּל
גּוֹפִיָּה שְׁלִים, וְאַתִּיב לִיָּה לְאַבָּא
שְׁלִים. וְעַל דָּא לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם
לְהִשְׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, אֲפֵּי עַל גַּב דִּימוֹת הָתָם.
וּבְגִין כֵּן אָמַר הֵילֵד אֵינְנוּ. וְלֹא אָמַר אֵינְנוּ
חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינְנוּ, אֶפִּילוּ מֵת.

בֵּא רָאָה מַה שְּׁעֲשֶׂה, שֶׁהוּא
בְּחֻמְהָ הִיָּה מִשְׁתַּף עֲצָמוֹ
עִמָּהֶם, שְׁכַתּוּב לֹא נִכְנָנוּ נֶפֶשׁ,
וְלֹא כְּתוּב לֹא תִפְוֵהוּ, וְהוּא לֹא
הִיָּה שֵׁם כְּשֶׁנִּמְכַּר יוֹסֵף, שְׁהָרִי
כָּלֶם שִׁמְשׁוּ אֶת אָבִיָּהֶם, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד יוֹם אֶחָד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה
שֶׁל רְאוּבֵן, וְעַל כֵּן רָצָה שְׁבִאוֹתוֹ
הַיּוֹם שְׁהִיָּה הַשְּׁמוּשׁ שֶׁלוֹ לֹא
יֵאָבֵד יוֹסֵף, וּמִשׁוּם כֵּן כְּתוּב
וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין
יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו.
וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף דּוֹקָא, אֶפִּילוּ (מי א) [א]
מֵת, מִיָּד וַיֵּשֶׁב אֶל אָחִיו וַיֹּאמֶר
הֵילֵד אֵינְנוּ.

וְאַפִּילוּ רְאוּבֵן לֹא יָדַע מַה הוּא זְבִינָא
הַמְכִירָה שֶׁל יוֹסֵף. וְהָרִי בְּאֵרוֹהוּ
שְׁהִשְׁכִּינָה הַשְּׁתַּתְפָּה עִמָּהֶם, וְעַל
כֵּן לֹא יָדַע רְאוּבֵן מַה הַמְכִירָה
הִיא שֶׁל יוֹסֵף, וְלֹא הִתְגַּלְתָּה לוֹ
עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן שִׁיּוֹסֵף הִתְגַּלָּה
לְאָחִיו.

בֵּא רָאָה כִּמְהָ גֵרִים לְרְאוּבֵן מִשׁוּם
שֶׁהוּא הַשְּׁתַּדֵּל לְהַחְיוֹת אֶת יוֹסֵף.
מַה כְּתוּב? (דברים לג) יְחִי רְאוּבֵן
וְאֵל יָמָת וְגו'. שְׁהָרִי מִשׁוּם זֶה,
אֲפֵּי עַל גַּב שְׂיָדַע שְׁנִלְקָחָה
כְּכוּרָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִתְּנָה לְיוֹסֵף,
הַשְּׁתַּדֵּל לְהַחְיוֹת אוֹתוֹ, וְהַתְּפַלֵּל
מִשָּׁה וְאָמַר יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יָמָת,
וְהַתְּקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם זֶה,
וּמִשׁוּם שְׁעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה מִהַמְעֲשֶׂה
הַהוּא. שְׁכַל מִי שְׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקִים אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וְהָבֵא אִי יָמוּת, לֹא יִכְלִין לִיָּה וַיִּשְׁתָּאֵר כָּל
גּוֹפִיָּה שְׁלִים, וְאַתִּיב לִיָּה לְאַבָּא
שְׁלִים. וְעַל דָּא לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם
לְהִשְׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, אֲפֵּי עַל גַּב דִּימוֹת הָתָם.
וּבְגִין כֵּן אָמַר הֵילֵד אֵינְנוּ. וְלֹא אָמַר אֵינְנוּ
חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינְנוּ, אֶפִּילוּ מֵת.

הָא חַזִּי, מָאִי דְעֵבֵד, דְּאִיָּהוּ בְּחֻמְתָּא הָהָה
שְׁתִּיף גְרַמִּיָּה בְּהִדְיָהוּ, דְּכַתִּיב לֹא נִכְנָנוּ
נֶפֶשׁ, וְלֹא כְּתִיב לֹא תִפְוֵהוּ. וְאִיָּהוּ לֹא הָהָה
תִּמְן כֵּד אֲזַדְבֵּן יוֹסֵף, דְּהָא כְּלָהוּ מִשְׁמִשִּׁי
לְאַבוֹהוֹן כָּל חַד וְחַד יוֹמָא חַד. וְהָהוּא יוֹמָא
דְּרְאוּבֵן הָהָה. וְעַל דָּא בְּעָא דְכַהֵהוּא יוֹמָא
דְּהָהָה שְׁמוּשָׁא דִילִיָּה לֹא יִתְאַבִּיד יוֹסֵף.
וּבְגִין כֵּן כְּתִיב וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה
אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה אֵין
יוֹסֵף דִּיִּיקָא. אֶפִּילוּ (ח' א) מֵיָת, מִיָּד וַיֵּשֶׁב אֶל
אָחִיו וַיֹּאמֶר הֵילֵד אֵינְנוּ.

וְאַפִּילוּ רְאוּבֵן לֹא יָדַע מַה הוּא זְבִינָא
דִּיוֹסֵף, וְהָא אוּקְמוּהָ דְאַשְׁתַּתִּיף
בְּהוּ שְׁכִינְתָּא, וְעַל דָּא לֹא יָדַע רְאוּבֵן
מַה הוּא זְבִינָא דִּיוֹסֵף וְלֹא אִתְגַּלְיָא לִיָּה עַד
הַהוּא זְמַנָּא דְאַתְגַּלִּי יוֹסֵף לְאַחוּזָהּ.

הָא חַזִּי, כִּמְהָ גֵרִים לִיָּה לְרְאוּבֵן בְּגִין
דְּאִיָּהוּ אֲשְׁתַּדֵּל לְאַחֲיָא לִיָּה לְיוֹסֵף,
מַה כְּתִיב, (דברים לג) יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יָמָת וְגו'.
דְּהָא בְּגִין דָּא, אֲפֵּי עַל גַּב דִּיָּדַע דְאַשְׁתַּקִּיל
בְּכִירוּתִיָּה מִנִּיָּה וְאַתִּיָּהִיב לְיוֹסֵף, אֲשְׁתַּדֵּל
לְאַחֲיָא לִיָּה, וְצִלִּי מִשָּׁה וְאָמַר יְחִי רְאוּבֵן
וְאֵל יָמָת, וְאַתְקִיָּים בְּעֵלְמָא דִּין וְאַתְקִיָּים
בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. מָאִי טַעַמָּא, בְּגִין דָּא, וּבְגִין
דְּעֵבֵד תְּשׁוּבָה מַה הוּא עוֹבְדָא. דְּכָל מָאן
דְּעֵבֵד תְּשׁוּבָה, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קִיָּים לִיָּה
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

בא ראה מה פתוב? ויקחו את פתנת יוסף וגו'. הרי בארונהו, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם. אבל בא ראה, אף על גב שהדבר בא פראוי, הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו פחוט השערה.

יעקב עשה מעשה פראוי, במה? משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה, משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בניו את הדם שלו. בו פתוב (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנאריו, משום כך - ויטבלו את הפתנת בדם, הקריבו לו פתנת להכחיש אותו. והפל זה כנגד זה. הוא גרם שפתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, משום כך גרמו לו שחרד חרדה בזמן ההוא, שפתוב הפך נא הפתנת בנך היא אם לא.

רבי חייא אמר, פתוב בו (שם) האתה זה בני עשו אם לא - לו פתוב, הפתנת בנך היא אם לא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

רבי אבא אמר (נ"א אמר רבי אבא), פיון שפל השבטים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו אותו אלמלא ימצאו אותו. פיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, [ואו"מ"א וכו' ש] העבירוהו מעליהם, מה פתוב? ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו בירד וגחלי אש. בא ראה,

תא חזי, מה כתיב, ויקחו את פתנת יוסף וגו', הא אוקמוה דבגין דדמא דשעיר דמאי לדמא דבר נש. אבל תא חזי, אף על גב דמלה אתיא כדקא חזי, קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקייא אפילו כחוט השערה. יעקב עבד עובדא כדקא יאות. במאי, בגין דאקריב לגבוי אבוי שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא. ועם כל דא, בגין דאיהו אקריב שעיר ואפחיש ליה לאבוי דאיהו סטרא דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא, דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.

באיהו פתיב, (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנאריו, בגין כך ויטבלו את הפתנת בדם, אקריבו ליה פתונתא לאפחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים דכתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה בההוא זמנא דכתיב הפך נא הפתנת בנך היא אם לא. (דף קפ"א ע"א)

רבי חייא אמר, ביה פתיב, (בראשית כז) האתה זה בני עשו אם לא. ליה פתיב, הפתנת בנך היא אם לא. ובגין כך קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקיא בכל מה דאינון עבדין. רבי אבא אמר, (נ"א אמר רבי אבא) פיון דחמו כלהו שבטין ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו וודאי, ויהיבו גרמיהו עליה דיוסף, דיפדון ליה אלמלא ישפחון ליה. פיון דחמו דלא יכילו, אהדרו לגביה דיהודה ואעברו ליה מעלייהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו. (וכדין ס"א וכו' ד) אעברוהו מעלייהו, מה כתיב, ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו בירד וגחלי

אש. תא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא
עלמא, אתקין ליה שבעה סמכין על מה
דקיימא, וכלהו סמכין קיימי בחד סמכא
יחידאי, והא אוקמוה. דכתיב, (משלי ט) חכמות
בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה. ואלין
פלהו אינון קיימי בחד דרגא מנייהו דאקרי
(משלי י) צדיק יסוד עולם.

ועלמא פד אתברי, מההוא אתר אתברי.
דאיהו שכלולא דעלמא, ותקונוי.
דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיתא דכלא.
ומאן איהו, ציון. דכתיב, (תהלים ג) מזמור
לאסף אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממזרח
שמש עד מבאו. ומאן אתר, מציון, דכתיב
מציון מכלל יפי אלהים הופיע. מההוא אתר
דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא
שלימתא כדקא יאות (והשתא עי' קמא א כי שם מקומו)
ישראל אתתקפו ביה ברו דפגורי דאורייתא בגין דכל יומא ויומא אתתקף
בר נש בציצית דאתעטף ביה). וציון תקיפו ונקודה דכל
עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא
ואתעביד, ומגויה כל עלמא אתון.

ותא חזי, וירעם בשמים יי ועליון יתן קולו
וגו', פיון דאמר וירעם בשמים יי,
אמאי כתיב ועליון יתן קולו. הא (ס"א אלא) הקא
רזא דמהימנותא, (ועל מה, ס"א עלמא) דאמינא
דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא
מגיה אתון. בגין דתרין דרגין אינון ואינון
חד, אינון ציון וירושלם. דא דינא ודא
רחמי, ותרוייהו חד, מהקא דינא ומהקא
רחמי.

מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, לבתר
דההוא קול נפקא ואשתמע, כדין
נפקי דינין וארחי דדינא, ורחמי נפקין
ומתפרשן מתמן. וירעם בשמים יי, דא בי

כשברא הקדוש ברוך הוא את
העולם, התקין לו שבעה
עמודים על מה שעומד, וכל
העמודים עומדים בעמוד אחד
יחיד, וברי פרושה שכתוב (משלי
ט) חכמות בנתה ביתה חצבה
עמודיה שבעה, וכל אלה הם
עומדים בדרגה אחת מהם
שנקראת (שם י) צדיק יסוד עולם.

ובשנברא העולם, נברא מאותו
המקום שהוא השלמות של
העולם ותקונו, שהוא נקדה
אחת של העולם והאמצע של
הכל, ומי הוא? ציון, שכתוב
(תהלים ג) מזמור לאסף אל אלהים
ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש
עד מבאו. ומאין מקום? מציון,
שכתוב מציון מכלל יפי אלהים
הופיע. מאותו המקום שהוא צד
השלמות של האמונה השלמה
כראוי (וכעת ישראל החוקו בו בסודות המצוות
של התורה, משום שכל יום ויום מחזיק אדם
בציצית שמתעטף בה), וציון החזק
והנקדה של כל העולם,
ומהמקום ההוא נתקן כל העולם
ונעשה, ומתוכו נזון כל העולם.
ובא וראה, וירעם בשמים ה'
ועליון יתן קולו וגו'. פיון שאמר
וירעם בשמים ה', למה כתוב
ועליון יתן קולו? הנה (ס"א אלא)
כאן סוד האמונה (על מה עולם)
שאמרנו שציון היא השלמות
והיפי של העולם, והעולם נזון
ממנו, משום ששתי דרגות הן,
והן אחת, הם ציון וירושלים, זה
דין וזה רחמים, ושניהם אחד,
מכאן דין ומכאן רחמים.

ממעלה למעלה יוצא קול
שנשמע. לאחר שאותו הקול
יוצא ונשמע, אז יוצאים הדינים
ודרכי הדין, והרחמים יוצאים
ונפרדים משם. וירעם בשמים
ה', זה בית הדין ברחמים.
ועליון, אף על גב שאינו נמצא

ואינו נודע, פִּינֵן שֶהקול ההוא יוצא, אִז נמצא הכל, דִּין ורחמים. זהו שְפֹתוֹב וְעֵלְיוֹן יתֵן קולו. פִּינֵן שִׁיתֵן קולו, אִז בְּרַד וּגְחִלֵי אֵשׁ, מִיָּם וְאֵשׁ.

בא ראה, בְּשֶׁעָה שְׁנוֹלַד יְהוּדָה, מֵה פְתוֹב? (בראשית כט) וַתַּעֲמַד מְלֻדָת, מִשּׁוֹם שֶׁזָּה הוּא הַיְסוּד הַרְבִּיעִי מֵאוֹתָם הָאַרְבָּעָה שֶׁהֵם הַמְרֻכָּבֵי הָעֲלִיּוֹנָה, עֲמוּד אֶחָד מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה הַעֲמוּדִים, מֵה פְתוֹב בו? וְיֵהי בַעַת הַהִיא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהוֹרִידוּ אֶת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי, וְכִי כְנַעֲנִי הִיָּה? אֵלָּא הִנֵּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. וַתֵּהָר וַתֵּלַד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר. שְׁלֹשָׁה בָנִים הָיוּ לַיהוּדָה, וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם רַק אֶחָד, וְזֶה הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה פְתוֹב בְּבִנֵי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹן - וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְשֵׁנֵי הָאַחֲרִים פְתוֹב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה?

אָמַר לוֹ, בֵּא רָאָה, הַפֶּרֶשָׁה הַזֹּאת הִיא סוּד עֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל הוּא פְרֵאוֹי. וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִנֵּה נִכְסְתָה הַלְבָנָה וַיֵּרַד מֵהַדְרָגָה שֶׁל תַּקוּן לְתוֹף דְּרָגָה אַחֲרָת, שֶׁהַתְּחִבָּר בֵּה הִנְחָשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַיִּשְׂמוּ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלַד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְהוּא רַע, וְהַכֹּל אֶחָד, שְׂבֵא מִצַּד הַיָּצָר הָרַע, וּמִשּׁוֹם כֶּף פְתוֹב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלֹא פְתוֹב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בְּיַעֲקֹב פְתוֹב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכֵאן אֶת - לְרֵבּוֹת דְּרָגָה

דִּינָא בְרַחֲמֵי. וְעֵלְיוֹן, אָף עַל גַּב דְּלָא אֲשַׁתְּפַח וְלָא אֲתִיַּדַע, פִּינֵן דִּיהוּא קוֹל נְפִיק פְּדִין אֲשַׁתְּפַח כְּלָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי. הָדָא הוּא דְכָתִיב וְעֵלְיוֹן יתֵן קוֹלוֹ, פִּינֵן דִּיתֵן קוֹלוֹ, פְּדִין בְּרַד וּגְחִלֵי אֵשׁ, מִיָּא וְאֶשָּׁא.

הָא חֲזִי, בְּשֶׁעָתָא דְאֲתִילִיד יְהוּדָה מֵה כְתִיב, (בראשית כט) וַתַּעֲמַד מְלֻדָת, בְּגִין דָּדָא הוּא יְסוּדָא רְבִיעָאָה מֵאִינוֹן אַרְבַּע דְאִינוֹן רְתִיכָא עֲלָאָה, סְמָכָא חַד מֵאִינוֹן אַרְבַּע סְמָכִין. מֵה כְתִיב בִּיה, וְיֵהי בַעַת הַהִיא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דִּיהוּ מְלָכָא עֲלִיָּיהוּ. מֵאִי טַעֲמָא, בְּגִין דִּיִּוֹסֵף נִחְתוּ לִיה לְמִצְרַיִם פְּדִקְאֲמָרָן:

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְנַעֲנִי הָוָה, אֵלָּא הָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא. וַתֵּהָר וַתֵּלַד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, תֵּלַת בְּנֵין הָווּ לִיה לַיהוּדָה, וְלֹא אֲשַׁתְּאָרוּ מִנֵּיהוּ בַר חַד, וְדָא הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָווּ אֶזְלֵי בְאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַאי כְתִיב בְּבִנֵי דִיהוּדָה, בְּקִדְמָאָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְתַרְיִן אַחֲרֵינֵין פְתִיב וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה.

אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, הָאִי פְרֵשְׁתָּא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְכֹלָא אִיהוּ כְּדָקָא חֲזִי. וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דִּיהָ אֲתַפְסִיָּא סִיְהָרָא, וְנִחְתַת מִדְרָגָא דְתַקְנָא לְגוֹ דְרָגָא אוֹחֲרָא, דְאֲתַחֲבַר בִּיה חוּיָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַיִּשְׂמוּ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלַד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְאִיהוּ רַע, וְכֹלָא חַד, דְאֲתֵיָּא מִסְטְרָא דִּיִּצְרָהָרַע. וּבְגִין כֶּף פְתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, וְלֹא כְתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. (דף קפ"ו ע"ב) בְּיַעֲקֹב פְתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָרָא לִיה

אחרת שזהמת הטמאה נולד,
זוה הוא ער רע, והכל אחד.

אחר כך לא התבסס המקום עד
שכא שלה שיהיה העקר של
כלם. מה פתוב? ויהי ער בכור
יהודה רע בעיניי ה'. פתוב כאן
רע, וכתוב שם (בראשית ח) פי יצר
לב האדם רע מנעריו. רע
ששופך דמים, שופך זרע על
הארץ, ומשום כך ומתהו ה'.
מה פתוב אחריו? ויאמר יהודה
לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'. רבי שמעון פתח
ואמר, (ישעיה מא) העירותי מצפון
ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי
ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר
ירמס טיט. בא ראה כמה בני
אדם הם טפשים שאין יודעים
ואין מסתפלים לדעת דברי
הקדוש ברוך הוא, שהנה כלם
ישנים, שאין מתעוררים, ושנה
בנקבי עיניהם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא
עשה את האדם כמו שלמעלה,
הכל הוא בחכמה, ואין לה איבר
ואיבר באדם שאינו עומד
בחכמה עליונה. שהרי כיון
שנתקן כל הגוף באיברי כראוי,
הקדוש ברוך הוא השתתף (התמזק)
עמו והכניס בו נשמה קדושה
כדי ללמד את האדם ללכת
בדרך התורה ולשמר מצוותיו,
כדי שאדם יתתקן כראוי.

(ומשום זה) [ובעור] שיש בו נשמה
קדושה, צריך לאדם להגדיל את
דמות המלך העליון בעולם.
וסוד זה, שהרי אותו הנגר
ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו
לעולמים, ועל זה צריך לאדם
שלא יפסיק את הנגר והמקור
שלו בעולם הזה. (נה"ד רמז לברית
הקדש שנתום בכשרו, שהוא נקמא של אותו
הנה"ד הסוד של צדיק שמתחבר עם צד"ק יחד

יעקב. והכא את לאסגאה דרגא אחרא
דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע,
וכלא חד.

לבתר לא אתבסס אתרא, עד דאתא שלה
דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב ויהי
ער בכור יהודה רע בעיניי יי, פתיב הכא רע,
וכתיב התם (בראשית ח) פי יצר לב האדם רע
מנעריו, רע דאושיד דמין, אושיד זרעא על
ארעא. ובגין כך וימיתהו יי. מה כתיב
בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה מא)

העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא
בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס
טיט. תא חזי, כמה אינון בני נשא טפשיין
דלא ידעין ולא מסתפלין למנדע ארחוי
דקודשא בריך הוא. דהא כלהו ניימין, דלא
מתערי שינתא בחוריהון.

תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר
נש, כגוונא דלעילא. פלא איהו
בחכמתא. דלית לה שייפא ושייפא בבר נש
דלא קיימא בחכמתא עלאה. דהא כיון
דאתתקן כל גופא בשייפוי כדקא יאות,
קדשא בריך הוא אשתתף (נ"א אתתתף) בהדיה,
ואעיל ביה נשמתא קדישא. בגין לאולפא
ליה לבר נש למהך בארחוי דאורייתא
ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן בר נש כדקא
יאות.

(ס"א ובגין דא בעור) (ובגין ס"א ובעור) דאית ביה נשמתא
קדישא מיבעי ליה לבר נש לאסגאה
דיוקנא דמלפא עלאה בעלמא. ורזא דא,
דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק לא פסקן מימיו

לְעֶלְמִין. וְעַל דָּא מִיבְעֵי לִיה לְבַר נָשׁ דְּלָא יַפְסִיק נְהָרָא וּמְקוּרָא דִּילִיה בְּהַאי עֲלָמָא (גליון נה"ר רמז לקניקא קדישא דחתיים בבשריה, דאיהו דונגמא דההוא נה"ר רזא דצדיק דאתחבר בצנ"ק כחדא לעילא, בגין כך געי בר נש לתתא לאתחברא באמתיה בקדשה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא). **וְכָל זְמַנָּא דְבַר נָשׁ לֹא יַעֲלָה בְּהַאי עֲלָמָא** (ס"א ועל דא פבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא, ואי לא קדשא ברין הוא עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

למעלה. משום כך צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדשה כדי שתחזוק באותו העולם.] **וְכָל זְמַן שְׂאָדָם לֹא יַעֲלִיחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה** [ס"א ועל כן צריך לאדם שלא יפסיק את הנדר והמקור שלו בעולם הזה, ואם לא] **הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹקֵר אוֹתוֹ וְנוֹטֵעַ אוֹתוֹ בְּכַמְהָ פְעָמִים כְּמוֹ מְקָדָם.**

בֵּא רָאָה מַה כְּתוּב, הַעִירוֹתִי מִצְפוֹן וַיֵּאת. הַעִירוֹתִי - זו הַהֲתַעֲוֹרֵרוֹת שֶׁל הַזְּוֹג שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא הַתַּעֲוֹרֵרוֹת מִצֵּד הַצְּפוֹן. וַיֵּאת - זו הִיא הַנְּשֻׁמָּה הַקְדוּשָׁה שֶׁבָּאָה מִלְּמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח אוֹתָהּ מִלְּמַעְלָה, בָּאָה לְעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְנָסֶת לְתוֹךְ בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׂאֻמְרָנוּ.

מִמְזֻרְחַ שְׁמֵשׁ - זֶה הַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהָר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא, שְׁמֵשׁ יּוֹצֵאת הַנְּשֻׁמָּה וּמֵאִירָה. וַיִּבֵּא סַגְנִים (כְּמוֹ חֶמֶר) - אֵלוֹ הֵם חִילוֹת הָעוֹלָם שֶׁבָּאִים מִשׁוּם [בְּתוֹךְ] אוֹתָהּ הַהֲתַעֲוֹרֵרוֹת שֶׁל הַנְּשֻׁמּוֹת. כְּמוֹ חֶמֶר - כְּמוֹ שְׁמֵתְעוֹרֵר אָדָם בַּגּוּף.

שְׁהָרֵי מִשׁוּם זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה זְוֹגִים וּמְטִיל נְשֻׁמּוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְצְאָת חֲבֵרוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַמְקוֹר שֶׁל הַכָּל הוּא [ס"א וְהָ] בְּרוּךְ. וּמִשׁוּם כֵּךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת הָאָדָם, כְּדִי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּדַרְכָּיו, וְלֹא יַפְסִיק אֶת מְקוּרוֹ וּמַעֲנֵנוּ לְעוֹלָמִים.

וְכָל מִי שֶׁמְפָסִיק מְקוּרוֹ [מִלְּמַטָּה וּמִבֶּשׂ אוֹתוֹ, כְּכֹבֹל גֹּרֵם לְהַפְסֵק לְמַעְלָה, אִם (איוב יד) אֵלוֹ מִים מִנִּי יָם וְנָהָר יִתְרַב וַיִּבֶשׁ. וְהוֹאִיל וְכֵן אָדָם הוֹסֵם לְמַטָּה כְּדִנְמָא שְׁלֻמְעֵלָה - מִי שְׁמִקוֹר וּמִישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרוּת, כְּמוֹ זֶה שֶׁלֹּא רָצָה לְשֵׂא אִשָּׁה, אוֹ שֶׁנֶּשֶׂא אוֹתָהּ וְהַשְׁתַּדֵּל וְלֹא יִכַּל, אֵלּוֹ שְׁשֵׁנֵי הַפְּסִים הֵם זֶה מוֹה, (אוֹ אוֹתוֹ) שְׁמִישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרוּת, אִין לוֹ תַקְנָה לְעוֹלָם.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב, הַעִירוֹתִי מִצְפוֹן וַיֵּאת. הַעִירוֹתִי, דָּא אַתְּעֵרוּתָא דְזְוֹגָא דְבַר נָשׁ בְּהַאי עֲלָמָא, דְּאִיהוּ אַתְּעֵרוּתָא מְסֻטְרָא דְצְפוֹן. וַיֵּאת, דָּא הִיא נְשֻׁמְתָא קַדִּישָׁא דְאַתְיָא מִלְּעִילָא, וְקַדְשָׁא בְּרִין הוּא מְשַׁדֵּר לָהּ מִלְּעִילָא. אַתְיָא בְּהַאי עֲלָמָא וְעֹאֲלַת בְּגוּ בְּנֵי נָשָׁא פְּדִקְאֻמְרִין.

מִמְזֻרְחַ שְׁמֵשׁ, דָּא אַתְר דְּהַהוּא נְהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק דְּמִתְמִין נְפִקַת נְשֻׁמְתָא וְאַתְנַהִירַת. וַיִּבֵּא סַגְנִים (כְּמוֹ חֶמֶר) אֵלִין אֵינוּן חִילוֹן דְּעֲלָמָא דְאַתְיִין בְּגִין (ס"א גו) הַהוּא אַתְּעֵרוּתָא דְנְשֻׁמְתִין. כְּמוֹ חוֹמֵר, כְּגוֹוְנָא דְאַתְעַר בַּר נָשׁ בַּגּוּפָא.

דְּהָא בְּגִין דָּא, קַדְשָׁא בְּרִין הוּא עָבִיד זְוֹגִין וְאַטִּיל נְשֻׁמְתִין בְּעֲלָמָא, וְחֲבֵרוּתָא אֲשֵׁתַפַּח לְעִילָא וְתַתָּא וּמְקוּרָא דְכָלָא הוּא (ס"א וְהָ) בְּרוּךְ. וּבְגִין כֵּךְ קַדְשָׁא בְּרִין הוּא עָבִיד לִיה לְבַר נָשׁ בְּגִין לְאַשְׁתַּדְלָא בְּאַרְחוּי, וְלֹא יַפְסִיק מְקוּרִיהּ וּמְבוּעָא דִּילִיה לְעֶלְמִין.

וְכָל מָאן דְּפָסִיק מְקוּרִיהּ, (מִתְתָּא וּמִבֶּשׂ לִיה כְּכֹבֹל כְּאֵלוֹ גְרִים לִיה לְאַתְשַׁקְמָא לְעִילָא, כְּדִין (איוב יד) אֵלוֹ מִים מִנִּי יָם וְנָהָר יִתְרַב וַיִּבֶשׁ, הוֹאִיל וְכֵן אָדָם הוֹסֵם לְמַטָּה כְּדִנְמָא דְלְעִילָא, מָאן דְּמְקוּרִיהּ וּמִישׁ מִלְּמַעְבַּד פִּירִין, כְּגוֹן דִּין דְּלֹא בְּעֵא לְמִיתַב אִיתְתָּא, אוֹ נְסִיב לָהּ דְאַשְׁתַּדֵּל וְלֹא יִכַּל, אֵלוֹ דְתֵרִין תְּפִינ אֵינוּן דָּא מְדָא, (אוֹ ס"א הוּא) דְּמִישׁ מִלְּמַעְבַּד פִּירִין, לִית לִיה תַקְנָה לְעוֹלָם.

(קהלת א) משנות לא יוכל לתקן, משום שלא רצה לשא אשה ולהשתדל בפריה ורביה, ואותו שהשתדל ונשא אשה ולא יכל, זה מתקן בגאולו שקרוב לו, שהוא אחיו של אותו מת בלי בנים]. כשיצא מן העולם הזה, אותו האיש לא נכנס לפרגוד ולא נוטל חלק בעולם ההוא [ונשמתו לא נכללת במקום שכל הנשמות נכללו, ונגזרת דמותו משם, והו שכתוב ונכרתה הנפש החיה מלפני. והאיל וכך הוא, בורא לו הקדוש ברוך הוא גואל שיגאלנו מיד המשתחיתים, וזה אחיו שקרוב אליו, שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו וגו', וכתוב בא אל אשת אחיך ונבם אתה וגו', משום שנשמתו לא נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא, אלא היא עומדת בחוץ, משום שלא זכה לחיור בעולם הזה בגוף ההוא. מי שלא זוכה במקום הזה, ילך למקום אחר וזכה בו. כמו כן עין שדולק ואורו לא עולה, וכו' אותו ועלה בו אור ויאר. עין הוא אדם, שכתוב (שם כ) כי האדם עין השדה. רוצה לומר, שהאדם כשהוא בעולם הזה והולך ותאב ואוכל ושותה ומדווג עם אשה ולא זוכה לבנים, והו עין שדולק ואורו לא עולה, כלומר, נשמתו לא זוכה באותו הגוף להיות מוארת, אלא היא בחשכה].

בא ראה, כתוב (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, שמשום כך עשה הקדוש ברוך הוא את האדם פראוי, כמו שאמרנו, והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם העולם בא ראה מה כתוב, (בראשית כה) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. סוד הנשמה שבאה להתפתח כמו מקדם. בא ראה באותו הגוף מה כתוב, (ישעיה ג) וה' חפץ דפאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלה. וה' חפץ דפאו, בפסוק הזה יש להסתפל, למה חפץ? כדי שיטהר. אם תשים אשם - היה צריך להיות אם ישים אשם! מה זה אם תשים? אלא על הנשמה חוזר הדבר. אם הנשמה ההיא רוצה להתפתח פראוי - יראה לאותו הזרע שהתעסק בה האדם

משנות לא יוכל לתקן, (קהלת א) בגין דלא בעא למיסב איתתא ולאשתדל בפריה ורביה, וההוא דאשתדל ונכב איתתא ולא יכיל, דא מתתקן

בפריהיה דקריב ליה דהוא אחוי, וההוא דמית בלא בגין) **כד נפיק מהאי עלמא ההוא בר נש לא עאל בפרגודא ולא נטיל חולק בההוא עלמא** (ונשמתייה לא אתכלילת באתר דכל נשמתיין אתכלילו, ואתגור דיוקניה מתמן. דרא הוא דכתיב, (ויקרא כב) ונכרתה הנפש החיה מלפני, והאיל וכדון הוא, ברא ליה קדשא בריך הוא פריק (דף קפ"א ע"א) דיפרוק ליה מידא דמתכלין, ורא אחוי דקריב ליה שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו וגו'. וכתיב בא אל אשת אחיך ונבם אותה וגו'. בגין דנשמתייה לא עאלת קמיה קדשא בריך הוא, אלא היא קמא לבר. בגין דלא זכה לאתהרא בהאי עלמא בההוא גופא.

מאן דלא זכה בהאי אתר, יחד לאתר אחרא ויזכי ביה. כגונא דא אעא דדליק ונהורא לא סליק וכמשון ליה ויסלק נהורא ביה ונחיר. אעא הוא אדם דכתיב (שם כ) כי האדם עין השדה. רצונו לומר בר נש כד אהו בהאי עלמא ואול ותאיב ואכיל ושתי ואודווג באיתתא ולא זכי לבגין. דא הוא אעא דדליק ונהורא לא סליק, כלומר נשמתייה לא זכאת בההוא גופא לאתההרא אלא איהו בחשוכא).

הא חזי, כתיב, (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, דקדשא בריך הוא בגין דא עבד ליה לבר נש פדקא יאות פדאמרן. וקדשא בריך הוא עבד טיבו עם עלמא. תא חזי, מה כתיב, (בראשית כה) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, וזא דנשמתא אתת לאתתקנא פמלקדמין.

הא חזי, ההוא גופא מה כתיב, (ישעיה נג) ויין חפץ דפאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ יי בידו יצלה. ויין חפץ דפאו, האי קרא אית לאסתפללא ביה, אמאי חפץ בגין דיתדפי. אם תשים אשם, אם ישים אשם מיבעי ליה, מאי אם תשים. אלא לנשמתא אהדר מלה. אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא פדקא יאות, יראה זרע. בגין דההיא נשמתא אזלת ושאטת ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע דאתעסק בה בר נש

זרע, משום שאותה הנשמה הולכת ומשוטטת ומזמנת להכנס

פְּרִיָה וּרְבִיָה, וּכְדִין יֵאָרֶיךָ יָמִים. וְחַפֵּץ יִי דָא
אוֹרֵייתָא בִידֵיה אַצְלַח.

תָּא חֲזִי, אָף עַל גַּב דְּבַר נָשׁ אֲשֶׁתְּדַל
בְּאוֹרֵייתָא יִמָּא וְלִילִיא, וּמְקוּרִיה
וּמְבוּעֵיה קָיִמָא בֵיה לְמַגְנָא, לֵית לִיה אֲתַר
לְאַעְלָא לְפָרוּגוּדָא. וְהָא אֲתַמָּר דְּבִירָא דְמִיא
אִי הֵהוּא מְקוּרָא וּמְבוּעָא לָא עָאל בֵיה, לָאו
אִיהוּ בְאָר, דְּבִירָא וּמְקוּרָא, כְּחָדָא אֵינוּן,
וְרָזָא חָדָא אִיהוּ, וְאוֹקִימָנָא.

בְּתוּב, (תהלים קכז) שְׁוֹא לָכֶם מִשְׁפִּימֵי קוּם
מְאַחְרֵי שֶׁבֶת אֲכָלִי לֶחֶם הָעֶצְבִים כֵּן
יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנָא. תָּא חֲזִי, כְּמָה חֲבִיבִין אֵינוּן
מְלִי דְאוֹרֵייתָא. דְּכָל מְלָה וּמְלָה דְאוֹרֵייתָא
אִית בֵיה רְזִין עֲלָאִין קְדִישִׁין. וְהָא אֲתַמָּר דְּכַד
יִהֵב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, כָּל
גְּנִיזִין עֲלָאִין קְדִישִׁין כְּלָהוּ יִהֵב לָהוּ (וּכְלָהוּ)
בְּאוֹרֵייתָא, וּכְלָהוּ אֲתִיְהִיבוּ לָהוּ לְיִשְׂרָאֵל
בְּשַׁעְתָּא דְקַבִּילוּ אוֹרֵייתָא כְּסִינֵי.

תָּא חֲזִי, שְׁוֹא לָכֶם מִשְׁפִּימֵי קוּם, אֵלִין
אֵינוּן יְחִידִים דְּאֲשַׁתְּפָחוּ, דְּלָאו אֵינוּן
דְּכַר וְנוֹקְבָא כְּדָקָא יְאוּת, וְאֶקְדָּמָן בְּצַפְרָא
לְעִבְדִיתֵיהוּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (קהלת ד) יֵשׁ אֶחָד
וְאִין שְׁנֵי וְגו' וְאִין קָץ לְכָל עֲמָלוֹ. מְאַחְרֵי
שֶׁבֶת. מְאַחְרִין נְיִיחָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, כִּי בּוֹ
שֶׁבֶת. בְּגִין דְּאַתְתָּא לְגַבֵּי בַר נָשׁ אִיהִי נְיִיחָא
לְגַבֵּיה וְדָאֵי.

אֲכָרֵי לֶחֶם הָעֶצְבִים, מְאִי לֶחֶם הָעֶצְבִים.
דְּכַד בַּר נָשׁ אִית לִיה בְּנִין, הֵהוּא
נְהָמָא דְאָכִיל, אָכִיל לִיה בְּחֶדְוָה וּבְרַעוּתָא
דְּלִבָּא. וְהֵהוּא דְלִית לִיה בְּנִין, הֵהוּא נְהָמָא
דְּאָכִיל אִיהוּ נְהָמָא דְעַצִּיבוּ. וְאֵלִין אֵינוּן
אוֹכְלֵי לֶחֶם הָעֶצְבִים וְדָאֵי.

כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנָא, מְאִי יִתֵּן לִידִידוֹ, דָּא

בְּפְרִיָה וּרְבִיָה, וְאֵז יֵאָרֶיךָ יָמִים,
וְחַפֵּץ ה' - זֶה הַתּוֹרָה - בְּיָדוֹ
יַצְלַח.

בְּא רָאָה, אָף עַל גַּב שְׁאָדָם
מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה
וּמְקוּרוֹ וּמְעִינּוֹ עוֹמֵד בּוֹ לְחֹנֶם,
אֵין לוֹ מְקוֹם לְהַפְנֵס לְפָרוּגוּד.
וְהָרִי נֹאמֵר שְׁבָאָר הַמַּיִם, אִם לֹא
נִכְנַס בֵּיה אוֹתוֹ הַמְּקוּר וְהַמְּעִין,
אֵינָהּ בְּאָר, שֶׁהַבָּאָר וְהַמְּקוּר הֵם
יְחָד וְהֵם סוּד אֶחָד, וּבְאָרְנוּ.

כְּתוּב (תהלים קכז) שְׁוֹא לָכֶם
מִשְׁפִּימֵי קוּם מְאַחְרֵי שֶׁבֶת אֲכָלִי
לֶחֶם הָעֶצְבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ
שְׁנָא. בְּא רָאָה כְּמָה הֵם חֲבִיבִים
דְּבִרֵי הַתּוֹרָה, שְׁבָכָל דְּכַר וְדְּבַר
בַּתּוֹרָה יֵשׁ בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים
קְדוּשִׁים, וְהָרִי נֹאמֵר שְׁכַאֲשֶׁר נִתֵּן
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל, אֵת כָּל הַגְּנוּזִים
הָעֲלִיוֹנִים הַקְּדוּשִׁים כָּלֵם נִתֵּן
לָהֶם [וְכָלֵם] בַּתּוֹרָה, וְכָלֵם נִתְּנוּ
לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעְתָּא שְׁקַבְלוּ הַתּוֹרָה
כְּסִינֵי.

בְּא רָאָה, שְׁוֹא לָכֶם מִשְׁפִּימֵי קוּם
- אֵלוֹ הֵם הַיְחִידִים שְׁנִמְצָאִים,
שְׁאֵינֶם זָכָר וְנוֹקְבָה כְּרְאוּי,
וּמְקַדְּמִים בְּכַר לְעַבּוּדְתֵם, כְּמוֹ
שְׁנֹאמֵר (קהלת ד) יֵשׁ אֶחָד וְאִין שְׁנֵי
וְגו', וְאִין קָץ לְכָל עֲמָלוֹ. מְאַחְרֵי
שֶׁבֶת - מְאַחְרִים הַמְּנוּחָה, כְּמוֹ
שְׁנֹאמֵר כִּי בּוֹ שֶׁבֶת, מִשּׁוּם
שֶׁהָאִשָּׁה אֵל הָאָדָם הִיא נַחַת
וְדָאֵי אַצְלוּ.

אֲכָרֵי לֶחֶם הָעֶצְבִים, מֵה זֶה לֶחֶם
הָעֶצְבִים? שְׁכַאֲשֶׁר לְאָדָם יֵשׁ
בְּנִים, אוֹתוֹ הַלֶּחֶם שְׂאוּכֵל, אוֹכֵל
אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְרִצּוֹן הַלֵּב. וְזֶה
שְׂאִין לוֹ בְּנִים, אוֹתוֹ לֶחֶם שְׂאוּכֵל
הוּא לֶחֶם שֶׁל עֶצֶב, וְאֵלוֹ הֵם
אֲכָלֵי לֶחֶם הָעֶצְבִים וְדָאֵי.

כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנָא, מֵה זֶה יִתֵּן
לִידִידוֹ? זֶהוּ שְׁמְקוּרוֹ מְבָרַךְ,
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ שְׁנָה

בעולם ההוא, כמו שנתאמר (משלי א) ושכבת וערבה שנתך, משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב ויהנה בעולם הבא שהוא פראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא יחידי בעולם, לא יחידי פראוי, אלא שהוא בלי זוג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן - שיקים שמו בישראל לא השאיר. ואח אין לו - שביא אותו לתקון.

ואין קץ לכל עמלו - שהוא עמל תמיד, שפקדים יום וליילה. גם עינו לא תשבע עשר - ואין לו לב להשגיח ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד - לא כף, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא משום שזוהי נפש חסרה, שלא השלמה פראוי. בא ראה כמה חס הקדוש ברוך הוא על מעשיו, משום שרוצה שיתקן ולא יאבד מאותו העולם הבא, כמו שאמרנו.

רבי חייא שאל, זה שהוא צדיק שלם ומשתדל בתורה ימים ולילות וכל מעשיו לשמו של הקדוש ברוך הוא ולא זכה לבנים בעולם הזה, כמו שהשתדל בהם ולא זכה, או שהיו לו ומתו - מה הם לעולם הבא? אמר לו רבי יוסי, מעשיו והתורה שהיא מגנים עליו לעולם ההוא.

אמר רבי יצחק, עליהם ועל

הוא דמקוריה מברך, דקדשא בריך הוא יהב ליה שינה בההוא עלמא כמה דאת אמר, (משלי א) ושכבת וערבה שנתך. בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בגין דההוא בר נש שכיב ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד, דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לא יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זווגא. ואין שני, דלית עמיה סמך. גם בן, דיוקים שמייה בישראל לא שבק. ואח אין לו לאייתא ליה לתקונא.

ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר דאקדים ימא וליליא. גם עינו לא תשבע עשר, ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר את נפשי (דף ק"ט ע"ב) מטובה.

ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי. דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה מטיבו דנהורא דעלמא דאתי. בגין דדא היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת פדקא יאות. תא חזי, כמה חס קדשא בריך הוא על עובדוי, בגין דקא בעי דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי כדקאמרן.

רבי חייא בעא, האי דאיהו זפאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמא דקודשא בריך הוא, ולא זכה לבנין בהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא

זכה, או דהווי ליה ומיתו. מה אינון לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, עובדוי וההיא אורייתא, קא מגינן עליה לההוא עלמא.

אמר רבי יצחק, עליהו ועל אינון זפאי קשוט, (בגין רבי יוחנן דהווי ליה בנין ומיתו,

ובגונו רבי חזקיה דאיהו עקר) **עליהו כתיב**, (ישעיה נז) **כי כה אמר יי לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה כתיב בתריה, ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת. בגין דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, יאות הוא ושפיר.**

הא חזי, זפאה שלים דהוו כל אלין ביה, ואשתלים פדקא יאות, ומית בלא בנין, והא קא ירית דוכתיה ביהווא עלמא, אתתיה בעינא ליבומי או לא. אי תימא דלבעי ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא ירית ביהווא עלמא.

ארא ודאי בעינא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי הנה שלים בעובדוי אי לאו. והיא אי אתייבמת לא הנה בריקניא. בגין דאתר אית ליה לקדשא בריה הוא דהא בר נש הנה בעלמא ומית בלא בנין ופורקא לא הוי ליה בעלמא, פיון דמית האי זפאה שלים ואתתיה אתייבמת, ואיהו אתריה ירית. אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא, ובין כף ובין כף קדשא בריה הוא, אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זפאה שלים, וישתלים איהו בעלמא. הדא הוא דכתיב (במדבר לה) **כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.**

ורא הוא דתנינן, בגין זמינן אינון לצדיקיא במיתתהון, בתייהון לא זכו ובמיתתהון זכו. ובגין כף כל עובדוי דקדשא בריה הוא כלהו קשוט וזכו, (ס"א ותים) ותיים על פלא. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא לאולדא בנין. דאינון בנין

אותם צדיקי האמת, [כמו רבי יוחנן שהיו לו בנים ומת, וכמו רבי חזקיה שהוא עקר עליהם פתוב (ישעיה נז) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה פתוב אחריו? ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת, משום שלא לה יש חלק לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי, נאה הוא ויפה.

בא ראה, צדיק שלם שהיו בו כל אלה והשלם פראוי ומת בלי בנים, והנה יורש מקומו בעולם ההוא - האם אשתו צריכה יבום או לא? אם תאמר שצריכה להתיבם, הרי זה לריקנות, שהרי את מקומו ירש בעולם ההוא. ארא ודאי צריכה ליבום, משום שאינו יודעים אם היה שלם במעשיו ואם לא. ואם היא מתיבמת, זה לא הנה בריקנות, משום שיש מקום לקדוש ברוך הוא לאיש הנה שהיה בעולם ומת בלי בנים וגואל לא הנה לו בעולם. פיון שהצדיק השלם הנה מת ואשתו מתיבמת, והוא ירש את מקומו, בא האיש ההוא ומשתלים כאן, ובין כף ובין כף הקדוש ברוך הוא מזמין לו מקום לעולם עד שימות הצדיק השלם הנה והוא ישתלם בעולם. זהו שפתוב (במדבר לב) **כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.**

וזהו ששנינו, בנים מזמנים לצדיקים במיתתם. בתייהם לא זכו, ובמיתתם זכו. ומשום כף כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כלם אמת וזכות, (תם) ותיים על הפל. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם - אלו הם שמתעסקים

בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהוֹלִיד בְּנִים,
שְׂאוֹתֶם בְּנִים שֶׁהִשְׁאִירוּ, בְּגִלְלָם
יֵשׁ לָהֶם שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְגִלְלָם יוֹרְשִׁים אֲבוֹתֵיהֶם חֶלֶק
בְּעוֹלָם הַהוּא, וּבְאֲרוּחָהּ.

בֵּא רְאֵה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
נוֹטֵעַ אֵילָנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם
הַצְּלִיחוּ - יִפְהֵ. לֹא הַצְּלִיחוּ -
עוֹקֵר אוֹתָם וְשׁוֹתֵל אוֹתָם אֶפְלוּ
כַּמָּה פְּעָמִים, וּמִשׁוֹם כֶּף כָּל דְּרָכֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵן לְטוֹב
וְלַתְּקוּנָה אֵת הָעוֹלָם.

בֵּא אֵל אֲשֶׁת אַחִיךָ וַיְבַסְּ אֶתְּךָ.
שְׁהִרֵי יְהוּדָה וְכָל הַשְּׂבָטִים הָיוּ
יֹדְעִים אֵת זֶה וְעָקֵר הַדְּבָר וְהִקָּם
זָרַע, מִשׁוֹם שְׂאוֹתוֹ הַזָּרַע צָרִיף
לְהַתְּפַקֵּן הַדְּבָר וְלַגְלֵם גִּלְמֵם
לְתַקּוּן שְׂלֵא יִפְרֹד הַזָּרַע מִשְׁרָשׁוֹ
כְּרָאוּי, זְהוּ שְׂכָתוֹב (אֵיּוֹב ל"ד) וְאָדָם
עַל עֶפְרַיִם יִשׁוּב.

וּבְשִׁנְתָּקֵן אַחַר כֶּף כְּרָאוּי, אֵלוּ
מִשְׁתַּבְּחִים בְּעוֹלָם הַהוּא, מִשׁוֹם
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֵּה
בָּהֶם, וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוֹב (קֹהֶלֶת ד')
וְשִׁבַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שֶׁכָּבֵר
מֵתוֹ, דְּוָקָא, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵם
חַיִּים עֲדָנָה. מַה זֶה עֲדָנָה? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר (בְּרַאשִׁית י"ח) אַחֲרֵי כֵלְתִי
הַיְתָה לִי עֲדָנָה, וְכְתוֹב (אֵיּוֹב ל"ג)
יִשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמִיו.

וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא
הָיָה [שְׂלֵא שֶׁב לִימֵי עֲלוֹמִיו] אֲשֶׁר לֹא
רָאָה אֵת הַמַּעֲשֵׂה הַרְעָה אֲשֶׁר
נַעֲשָׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ. וְטוֹב
מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה,
שְׂלֵא שֶׁב לִימֵי עֲלוֹמִיו וְלֹא צָרִיף
לְהַתְּפַקֵּן וְלֹא סוֹבֵל חֲטָאִים
רַאשׁוֹנִים, מִשׁוֹם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא נִתֵּן לוֹ מְקוֹם מְתַקֵּן בְּעוֹלָם
הַהוּא כְּרָאוּי.

בֵּא רְאֵה מַה כְּתוֹב? (קֹהֶלֶת ח') וּבִכְן
רְאִיתִי רְשָׁעִים קְבָרִים וְגו', כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר מִשׁוֹם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד וְלֹא רוֹצֵה

דְּשִׁבְקוּ, בְּגִינֵיהוֹן אֵית לֹון אַגְר טַב בְּהַהוּא
עֲלֵמָא, וּבְגִינֵיהוּ יִרְתִּין אַבְהָן דְּלֵהוֹן חוֹלְקָא
בְּהַהוּא עֲלֵמָא וְאוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, קְדָשָׁא בְרִיף הוּא נְטֵעַ אֵילָנִין בְּהָאִי
עֲלֵמָא אִי אַצְלָחוּ יָאוֹת, לֹא אַצְלָחוּ
אֲעָקֵר לֹון וְשִׁתֵּל לֹון אֲפִילוּ כַּמָּה זְמַנִּין. וּבְגִין
כֶּף כָּל אַרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא כְּלָהוּ לְטַב
וְלַאֲתַקְנָא עֲלֵמָא:

בֵּא אֵל אֲשֶׁת אַחִיךָ וַיְבַסְּ אוֹתָהּ, דִּהָא יְהוּדָה
וְכְלָהוּ שְׂבָטִין הָווּ יִדְעֵי דָא. וְעָקֵרָא
דְּמִלְתָא, וְהִקָּם זָרַע. בְּגִין דִּהַהוּא זָרַע
אֲצִטְרִיף לְאִתְתַּקְנָא מְלָה וְלִמְגַלְמֵם גּוֹלְמָא
לְתַקּוּנָא דְלֹא יִתְפָּרַשׁ גִּזְעָא מִשְׁרָשִׁיָּה כְּדָקָא
יָאוֹת, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (אֵיּוֹב ל"ד) וְאָדָם עַל עֶפְרַיִם
יִשׁוּב.

וְכֵר מִתְּפַקֵּן לְכַתֵּר כְּדָקָא יָאוֹת, אֵלִין
מִשְׁתַּבְּחִין בְּהַהוּא עֲלֵמָא בְּגִין דְּקְדָשָׁא
בְרִיף הוּא אַתְרַעֵי בְּהוּ. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (קֹהֶלֶת
ד') וְשִׁבַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שֶׁכָּבֵר מֵתוֹ, דִּיִּיקָא.
מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הִמָּה חַיִּים עֲדָנָה. מָאִי עֲדָנָה,
כַּמָּה דָּאֵת אֲמָר (בְּרַאשִׁית י"ח) אַחֲרֵי כֵלְתִי הָיְתָה לִי
עֲדָנָה. וְכְתִיב (אֵיּוֹב ל"ג) יִשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמִיו.

וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה (דְלֵא שֶׁב
לִימֵי עֲלוֹמִיו) אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֵת הַמַּעֲשֵׂה
הַרְעָה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ. וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם
אֵת אֲשֶׁר עֲדָן לֹא הָיָה, דְלֵא שֶׁב לִימֵי עֲלוֹמִיו
וְלֹא אֲצִטְרִיף לְאִתְתַּקְנָא, וְלֹא סוֹבֵל חוֹבִין
קְדָמָאִי, בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְרִיף הוּא (ד' קפח ע"א)
יְהֵב לִיָּה אַתֵּר מִתְקַנָּא בְּהַהוּא עֲלֵמָא כְּדָקָא
יָאוֹת.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (קֹהֶלֶת ח') וּבִכְן רְאִיתִי
רְשָׁעִים קְבָרִים וְגו', כַּמָּה דְאִתְמָר. בְּגִין
דְּקְדָשָׁא בְרִיף הוּא עֲבִיד טִיבוּ וְלֹא כְּעָא

לכלות את העולם, אלא כמו שנתבאר, וכל דרכיו כלם אמת וזכות להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של הצדיקים שהם הולכים בדרך האמת, עליהם פתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ.

וירע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בא ראה כמה ראוי לאדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שכמה שלוחים וכמה ממנים הם בעולם שהם הולכים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו [ו"ח עליהו] עליהם, והכל פתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החטאים שנטמא בהם האדם יותר בעולם הזה, זהו חטא שנטמא בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא - מי ששופך זרעו לריק ומוציא זרע לחנם ביד או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגד"ל זה לא נכנס למחצה ולא רואה תאר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, פתוב פאן לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', ומשום כף פתוב (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. אשרי חלקו של האיש שירא מרבונו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו להשתדל ביראת רבונו.

בא ראה, בבקר זרע [את] זרעך. הפסוק הזה בארוהו, בבקר - זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה בעלומיו, אז ישתדל להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שכתוב בבקר זרע את זרעך.

לשצאה עלמא אלא כמה דאתמר, וכל ארחוי כלהו קשוט וזכו לאוטבא להו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זפאה חולקהון דצדיקניא דאינון אזלי בארח קשוט, עלייהו כתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ:

וירע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. תא חזי, כמה אתחזי ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, ולאזדהרא בעובדוי קמי קדשא בריה הוא. בגין דכמה שליחן וכמה ממנן אינון בעלמא, דאינון אזלין ושאטין, וחמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין עלוי (ו"ח עליהו) וכלא בספרא כתיבין.

ותא חזי, בכל אינון חובין דאסתאב בהו בר נש בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי. מאן דאושיד זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא בידיא או ברגלא ואסתאב ביה. כמה דאת אמר, (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגין דא לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן פתיב הכא לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי. ובגין כף פתיב, (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. זפאה חולקהיה דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח פישא, ונדפי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה.

תא חזי, בבקר זרע [את] זרעך, האי קרא אוקמוה. בבקר, דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה ויהא בעולימו, כדין אשתדל לאולדא בנין באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

דָּהָא פְּדִין זְמַנָּא אִיהוּ כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תהלים) פְּחָצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים. בְּגִין דִּיכִיל לְמִילָף לְהוּ אַרְחוּי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וִיְהֵא לִיְהֵא אַגְרָא טְבָא לְעֵלְמָא דְאֵתִי. דְכְתִיב אֲשֵׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מִלֵּא אֵת אֲשַׁפְתּוּ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֵת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ בְּהֵוּא עֵלְמָא, בְּזְמַנָּא דְמֵאֲרִיהוּן דְדִינָא יִיתוּן לְקִטְרָגָא עֲלוּי. דְלִית לָךְ אַגְרָא טְבָא בְּהֵוּא עֵלְמָא, פְּהֵוּא דְאוּלִיף לִיְהֵא לְבְרִיָה דְחִילוּ דְמְרִיָה בְּאַרְחוּי דְאוּרִיָתָא.

תָּא חֲזִי, מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, דְכְתִיב, (בראשית יח) כִּי יִדְעִתּוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֵת בְּנֵי וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרַךְ יְיָ לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא הֵוּא זְכוּ קְיִימָא לִיְהֵא בְּהֵוּא עֵלְמָא לְגַבִּי כָל מֵאֲרִיהוּן דְדִינָא.

וּבְגִין כֵּן בְּבִקְר זֶרַע אֵת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֵל תַּנַּח יָדְךָ, אֲפִילוּ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה, דְאִיְהוּ זְמַנָּא דְסִיב בַּר נָשׁ (לֹא יִימָא כְבֵר אֲשַׁתְּדִלִית וְדִי לִי אוּ כְבֵר אֲשַׁתְּדִלִית וְלֹא וְכִילָנָא וְהִשְׁתָּא דְאָנָא סִיב לִית אָנָא כְּעִי וְעַם כָּל דָּא) מַה כְּתִיב אֵל תַּנַּח יָדְךָ לֹא יִשְׁבּוּק מְלֵאוּלָדָא בְּהֵאִי עֵלְמָא. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא תִדַּע אִיזָה יִכְשֹׁר הִזָּה אוּ זָה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. בְּגִין דִּיקוּמוּן בְּגִינִיָה בְּהֵוּא עֵלְמָא.

וְעַל דָּא כְתִיב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת יְיָ בְּנִים, דָּא צְרוּרָא דְנִשְׁמַתָּא סְטָרָא דְעֵלְמָא דְאֵתִי, וְלֵהֵאִי נִחַלָה מָאֵן זְכִי לִיְהֵא לְבַר נָשׁ לְאֵעֲלָא בְּהֵוּא נִחַלַת יְיָ, בְּנִים. אִינוּן בְּנִין זְכָאֵן לִיְהֵא לְנִחַלַת יְיָ, וְעַל דָּא זְכָאָה הֵוּא בַר נָשׁ דְזְכִי לֹון דִּיולִיף לֹון אַרְחוּי דְאוּרִיָתָא כְּמָה דְאֵתְמָר:

וְתִסַּר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו', תָּא חֲזִי, תְּמַר בַּת פַּהֵן הֵוֹת, וְכִי סִלְקָא דְעַתְּךָ דְאִיְהִי אֲזֵלָא בְּגִין לְאֲזַנָּאה עִם חֲמוּהָ, דְהָא

שְׁהָרִי אַז הוּא הַזְמַן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קכז) פְּחָצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, מְשׁוּם שֵׁיכוֹל לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיִהְיֶה לוֹ שְׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוֹב אֲשֵׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מִלֵּא אֵת אֲשַׁפְתּוּ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֵת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ - בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּזְמַן שְׁפַעֲלֵי הַדִּין יִבּוּאוּ לְקִטְרָג עֲלוּי, שְׂאִין לָךְ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ הֵוּא שְׁמַלְמֵד אֵת בְּנוֹ יִרְאֵת רְבוּנוֹ בְּדְרַכֵי הַתּוֹרָה.

בָּא רָאָה מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית יח) כִּי יִדְעִתּוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֵת בְּנֵי וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרַךְ יְיָ לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל כֵּן אוֹתָהּ הַזְכוּת קְיִימָת לוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא אֲצֵל כָּל בְּעֲלֵי הַדִּין.

וּמִשׁוּם כֵּן בְּבִקְר זֶרַע אֵת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֵל תַּנַּח יָדְךָ - אֲפִילוּ בְיוֹמֵי הַזְקָנָה, שְׁהוּא הַזְמַן שְׂאָדָם זְקָן, (לֹא יִאמַר כְּבֵר הַשְׁתְּדִלְתִי וְדִי לִי אוּ - כְּבֵר הַשְׁתְּדִלְתִי וְאִינוּ יְכוּל, וְכַעַת שְׂאִין זְקָן אִינוּ רוּזָה (עַם כָּל יוֹה) מַה כְּתוּב? אֵל תַּנַּח יָדְךָ. לֹא יִנַּח מְלֵאוּלִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא תִדַּע אִיזָה יִכְשֹׁר הִזָּה אוּ זָה. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים - כְּדִי שְׁיַעֲמֵדוּ בְּשִׁבְלֵוּ בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת ה' בְּנִים. זֶהוּ צְרוּר הַנְּשִׁמוֹת, הַצֵּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. וְלִנְחַלָה הַזֶּה, מִי מְזַכֵּה אֵת הָאָדָם לְהַכְּנִס לְאוֹתָהּ נִחַלַת ה' ? הַבְּנִים. אוֹתָם הַבְּנִים מְזַכֵּים אוֹתוֹ לְנִחַלַת ה', וְעַל כֵּן אֲשֵׁרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁמִזְכָּה אוֹתָם לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר.

וְתִסַּר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו'. בָּא רָאָה, תְּמַר הִיָּתָה בַת פַּהֵן, וְכִי תַעֲלֶה עַל דְעַתְּךָ שְׁהִיא הַלְכָה כְּדִי לְזַנּוֹת עִם חֲמִיָה?

שְׁהָרִי הִיא, צְנִיעוֹת נִמְצְאָה בָּהּ תָּמִיד. אֲלֵא הִיא הֵיחָה צְדָקָת, וּבְחֻמְכָּמָה עֲשֶׂתָה אֶת זֶה, שְׁהָרִי הִיא לֹא הַפְקִירָה אֶת עֲצָמָה אֵלָיו, אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂיֻדְעָה יְדִיעָה וּבְחֻמְכָּמָה הַתְּבוּנָנָה, וְעַל כֵּן הִיא בָּאָה אֵלָיו לַעֲשׂוֹת [עֲמוּן] חֶסֶד וְאַמְת, וְעַל זֶה בָּאָה [בַּפְּרָה־סִיא] וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק הַזֶּה.

בֹּא רֵאָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יְדָעָה יְדִיעָה וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק זֶה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה שֵׁם סִיּוּעַ בַּמַּעֲשֶׂה הַהוּא וּמִיָּד הַתְּעַבְרָה, וְהַכֵּל הֵיחָ מִמֶּנּוּ. וְאִם תֹּאמֶר, לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? לָמָּה מִזֶּה? אֲלֵא וְדָאִי שֶׁהִיא הַצְּרָכָה לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת.

שְׁתֵּי נָשִׁים הָיוּ שְׂמֵהֶן נִבְנָה הַזֶּרַע שֶׁל יְהוּדָה, וּבָאוּ מִהֶן דְּוִד הַמֶּלֶךְ וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ וּמִלְכָּה הַמְּשִׁיחַ, וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים הִלְלוּ זֶה כְּמוֹ זֶה, תָּמַר וְרוּת שְׂמֵתוֹ בְּעֲלִיָּהֶן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵן הַשְׁתַּדְּלוּ לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

תָּמַר הַשְׁתַּדְּלָה אֶצֶל חַמִּיהָ, שֶׁהִיא יוֹתֵר קְרוֹב לְבָנָיו שְׂמֵתוֹ. מָה הַטַּעַם הִיא הַשְׁתַּדְּלָה אֶצְלוֹ? שְׂכָתוֹב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה, וּמִשּׁוּם זֶה הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֶצֶל חַמִּיהָ.

רוּת מֵת בְּעֵלָה, וְאַחַר כֵּן הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֶצֶל בְּעוֹז, שְׂכָתוֹב (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְּלָתִיו וְתַשְׁכַּב, וְהַשְׁתַּדְּלָה עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן הוֹלִידָה אֶת עוֹבֵד. וְאִם תֹּאמֶר, לָמָּה לֹא יֵצֵא עוֹבֵד מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? אֲלֵא וְדָאִי הִיא הַצְּרָכָה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת. וּמִשְׁתֵּי אֵלּוּ נִבְנָה וְנִתְּקַן זֶרַעוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וּשְׂתִיָּהֶן עָשׂוּ בְּכַשְׁרוּת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אוֹתָם הַמְּתִים לְתַקֵּן אֶת הַעוֹלָם לְאַחַר מִכֵּן.

אִיהִי צְנִיעוֹתָא אֲשֶׁתְּכַחַת בְּהַ תְּדִיר. אֲלֵא אִיהִי צְדָקָת הוֹת וּבְחֻמְכָּמָה עֲבַדַת הָאִי, דְּהָא אִיהִי לֹא אַפְקֵרַת גְּרָמָה לְגַבִּיָּה, אֲלֵא בְּגִין דִּי־יְדִיעָה יְדַעַת וְחֻמְכָּמָה אֲסַתְּפַלַת. וְעַל דָּא אִיהִי אֲתַת לְגַבִּיָּה לְמַעַבְד (עֲמִיָּה) טִיבוֹ וּקְשׁוּט, וְעַל דָּא אֲתַת (לְהַרְיָה) וְאַשְׁתַּדְּלַת בְּעֶסֶקָא דָּא.

הָא חַזִּי, בְּגִין דְּאִיהִי יְדַעַת יְדִיעָה וְאַשְׁתַּדְּלַת בְּעֶסֶקָא דָּא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד סִיּוּעָא תַמָּן בְּהַהוּא עוֹבְדָא וְאַתְּעַבְרַת מִיָּד. וְכֹלָא הָוָה (דף קפח ע"ב) מַנִּיָּה. וְאִי תִימָא אֲמָאִי לֹא אִיִּתִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינּוֹן בְּגִין מֵאֲתַתָּא אוֹחְרָא, אֲמָאִי מִן דָּא. אֲלֵא וְדָאִי אִיהִי אֲצֻטְרִיכָא לְעוֹבְדָא דָּא וְלֹא אֲתַתָּא אַחְרָא.

תְּרִין נָשִׁין הָיוּ דְּמַנִּיָּיהוּ אֲתַבְּנִי זֶרַעָא דִּיהוּדָה, וְאַתּוּ מַנִּיָּיהוּ דְּוִד מִלְכָּא וְשִׁלְמָה מִלְכָּא וּמִלְכָּא מְשִׁיחָא. וְאַלִּין תְּרִין נָשִׁין דָּא כְּגוֹוֹנָא דְּדָא, תָּמַר וְרוּת דְּמִיתּוּ בְּעֲלִיָּיהוּ בְּקַדְמִיתָא, וְאֵינּוֹן אֲשֶׁתַּדְּלוּ לְעוֹבְדָא דָּא.

תָּמַר אֲשֶׁתַּדְּלַת לְגַבִּי חַמּוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יִתִּיר לְבָנָיו דְּמִיתּוּ. מָאִי טַעַמָּא אִיהִי אֲשֶׁתַּדְּלַת לְגַבִּיָּה, דְּכִתִּיב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא אֲשֶׁתַּדְּלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּי חַמּוּהָ.

רוּת מִית בְּעֵלָה וּלְבַתָּר אֲשֶׁתַּדְּלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּיָּה דְּבַעַז דְּכִתִּיב, (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְּלוֹתִיו וְתַשְׁכַּב. וְאַשְׁתַּדְּלַת בְּהַדִּיָּה וּלְבַתָּר אוֹלִידַת לִיָּה לְעוֹבֵד. וְאִי תִימָא אֲמָאִי לֹא נְפִיק עוֹבֵד מֵאֲתַתָּא אַחְרָא, אֲלֵא וְדָאִי הִיא אֲצֻטְרִיכַת וְלֹא אֲתַתָּא אַחְרָא. וּמִתְרִין אֵלִין אֲתַבְּנִי וְאַשְׁתַּכְּלִיל זֶרַעָא דִּיהוּדָה, וְתַרְוַוִּיָּיהוּ בְּכַשְׁרוּת עֲבָדוּ לְמַעַבְד טִיבוֹ עִם אֵינּוֹן מִיִּתִיָּא לְאַתְתַּקְנָא עֲלָמָא לְבַתָּר.

וְדָא הוּא כְּמָה דְאַתְמָר (קהלת ד) וְשִׁבְחַת אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, דְּהָא כַּד הוּוּ חִיין בְּקַדְמִיתָא לָא הָוּה בְּהוּ שִׁבְחָא (ו"ח וּלְבַת הוּוה כְּהוּ שְׁבַח), וְתַרְווייהוּ אֲשַׁתְּדְלוּ לְמַעַבְד טִיבוּ וְקָשׁוּט עִם אֲנוּן מִיִּתְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא סִייע בְּהוּא עוּבְדָא וְכֹלָא הָוּה כְּדָקָא יָאוּת. זַכָּאָה אִיהוּ מָאן דְּאַשְׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא יִמָּא וְלִילִיא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כָּכָל הַכְּתוּב בּוּ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרַכְךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה וַיִּקְנְהוּ פּוּטִיפֵר וְגו'.

(מה כתיב לעיל וְכִּפְר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר, אִיהוּ אָמַר לְגַבִּי אֲבוּי הַכֹּר נָא וְגו', ועל דא וְכִּפְר יְהוּדָה, וְכַתִּיב וְהִנֵּה תְּאוּמִים בְּכַמְנָה. תְּאוּמִין הוּוּ מִקְדָּמַת דְּנָא אֲחִיו הוּוּ. רַבִּי חֻזְקָה אָמַר, לֹא אֲשַׁתְּמַע הַכִּי. אֲלֵא בְּגִין אֲחֵרִין אֲתִּילִידוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כַּד אֲשַׁתְּדַלְתְּ לְאַשְׁכְּחָא אוּבְדָא דְאַתְאכִיד. תָּא חַוִּי מַה כְּתִיב, וְהָיָה כְּמִשִּׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אֲחִיו וְתִּיאָמַר מַה־פְּרָצַת עֲלֶיךָ פְּרִין. רַמּוּ הַכָּא פְּרִיצוּתָא קַרְמָאָה דְּפְרִין הוּוּא דְמִית עֲלִיהּ מִשְׁמַע דְּכַתִּיב פְּרָצַת עֲלֶיךָ פְּרִיצוּתָא בְּגִין דְּאַצְטְרִיכַת לְאַסְתְּרָא לְמִרְדָּ וּבְגִין כַּד פְּרִיצוּתָא תַּעֲבִיד בְּשָׂאָר עַמּוּן עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזוּלוֹת. ועל דא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ פְּרִין, וּלְבַתְּרָא דְכָל עוּבְדָא דִּיהוּדָה אֲתַמַּר דִּיהוּדָה וּבִין לִיה לְיוֹסֵף. וְאִיהוּ גַרִים לִיה לְכָל הָאִי. דְּאִי יְהוּדָה הָוּה אָמַר נְהַדְר לִיה לְאַבְנָא הוּוּ עֲבָדִין לִיה אֲחִיו הַכִּי ועל דא נְחַתוּ לִיה אֲחִיו מִשְׁלַטְנוּתָא דְעֲלִיחוּ. לְבַתְּרָא דְאַתְגַּלִּי מֵאֲחִיו וְאַתָּא עֲלִיהּ כָּל דָּא אֲתַדְרִ וַיֹּאמֶר

וְיוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה) מָאִי הוּרְד. דְּאַסְתְּפַם קְדָשָׁא

בְּרִיף הוּא בְּהוּא עוּבְדָא לְקִיּוּמָא גְזַרְהּ

דִּילִיהּ דִּגְזַר בֵּין הַבְּתָרִים דְּכְתִיב, (בראשית טו)

יְדוּעַ תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ וְגו'. וַיִּקְנְהוּ

פּוּטִיפֵר לְסֹטֵר חֲטָאָה קָנָה לִיה.

פְּתַח וַאֲמַר, (איוב ט) הָאֲמַר לְחָרְס וְלֹא יִזְרַח

וּבְעַד כּוּכְבִּים יַחְתָּם. תָּא חֲזִי, שְׁבַעָה

כְּכַבְיָא עֲבַד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּרִיקֵעָא, וְכָל

רִיקֵעָא וְרִיקֵעָא אִית בֵּיה כְּמָה שְׁמִשִּׁין מְמַנִּין

לְשִׁמְשָׁא לִיה לְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.

בְּגִין דְּלִית לָךְ שְׁמִשָׁא אוּ מְמַנָּא דְּלִית לִיה

מִשׁוּם שְׂאִין לָךְ שְׁמִשׁ אוּ מְמַנָּה שְׂאִין לוּ עֲבוּדָה וְשִׁמּוּשׁ

וְזוּהוּ כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (קהלת ד) וְשִׁבְחַת אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, שְׁהָרִי כְּשִׁהְיֻו חַיִּים בְּהַתְחַלָּה, לֹא הָיָה בְּהֵם שְׁבַח (ו"ח וַאֲחֵר כִּד הָיָה בְּהֵם שְׁבַח), וְשִׁתִּיחַן הִשְׁתְּדְלוּ לַעֲשׂוֹת חֲסֵד וְאַמַּת עִם אוֹתָם הַמַּתִּים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא סִיע בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה וְהַכֹּל הָיָה כְּרָאוּי. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁמִשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כָּכָל הַכְּתוּב בּוּ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרַכְךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה וַיִּקְנְהוּ

פּוּטִיפֵר וְגו'. (מה כתיב למעלה? וַיִּכַּר יְהוּדָה

וַיֹּאמֶר. הוּא אָמַר לְאֲבִיו הַכֹּר נָא וְגו', ועל כן וַיִּכַּר

יְהוּדָה, וְכַתוּב וְהִנֵּה תְּאוּמִים בְּכַמְנָה. תְּאוּמִין הוּוּ

מִקְדָּם לְכֹן אֲחִים הָיוּ. רַבִּי חֻזְקָה אָמַר, לֹא כִּד נִשְׁמַע, אֲלֵא בְּגִין אֲחֵרִים נִלְדוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשׁוּם כִּד

הִשְׁתְּדַלְתָּ לְמַצָּא הַאֲבָרָה שְׁנֹאֲבַרְדָּה בֹּא רֵאָה מַה כְּתוּב, וְהָיָה כְּמִשִּׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אֲחִיו וְתִּיאָמַר מַה־פְּרָצַת

עֲלֶיךָ פְּרִין. רַמּוּ כֵּן כֵּן אֲחֵרִים רֵאשׁוּנָה שְׁפָרִין זֶה שְׁמַת עֲלִיו, מִשְׁמַע שְׁכַתוּב פְּרָצַת עֲלֶיךָ, הַתְּפָרְצוֹת

בְּגַלל שְׁהַצְטַרְכַּת לְהַטְרִיחַ לְאַדוּנָה, וּמִשׁוּם כִּד הַתְּפָרְצוֹת תַּעֲשֶׂה בְּשָׂאָר אֲמוֹת עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים

וּמְזוּלוֹת. ועל זה וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִין, וְלֹאֲחֵר שְׁכַל מַעֲשֶׂה

שֶׁל יְהוּדָה נֹאמַר שִׁיתוּדָה מִכֹּר לוֹ לְיוֹסֵף, וְהוּא גַרִים לוֹ

לְכָל זֶה, שְׂאָם יְהוּדָה הָיָה אוּמַר נְחַוִּיר אוֹתוֹ לְאַבְנֵי, הָיוּ עוֹשִׂים לוֹ אֲחִיו כִּד, ועל זה הוּרְדוּ אוֹתוֹ אֲחִיו

מִשְׁלַטְנוֹ שְׁעֲלִיחָם, וְלְכַסּוּף שְׁגָלָה מֵאֲחִיו וְכֹא עֲלִיו כֹּל

זֶה, חִזֹּר וַאֲמַר יוֹסֵף הוּרְד מִצְרַיִמָה) מַה זֶה הוּרְד

? שְׁהַסְפִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה לְקִים אֶת הַגְּזַרְהּ

שְׁלוֹ שְׁגֹזַר בֵּין הַבְּתָרִים, שְׁכַתוּב (בראשית טו)

יְדוּעַ תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ וְגו'. וַיִּקְנְהוּ פּוּטִיפֵר, לְצַד

חֲטָאָה קָנָה אוֹתוֹ.

פְּתַח וַאֲמַר, (איוב ט) הָאֲמַר לְחָרְס

וְלֹא יִזְרַח וּבְעַד כּוּכְבִּים יַחְתָּם. בֹּא רֵאָה, שְׁבַעָה כּוּכְבִּים עֲשֶׂה הַקְדוּשׁ

בְּרוּף הוּא בְּרִיקֵעָא, וּבְכָל רִיקֵעָא וְרִיקֵעָא יֵש כְּמָה שְׁמִשִּׁים מְמַנִּים

לְשִׁמּוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

לְאַדוּנָה, וְעוּמָדִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל

אותו השמוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש.

מהם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם [הר] מפקדים על השירה. ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין להם כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכלם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא.

שחרר בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדים, מחנות לשלשת צדדי העולם, ובכל צד וצד אלה אלפים ורבוה רבבות, וכלם ממנים על השירה.

שלשה מחנות הם, וזויה קדושה אחת ממנה עליהם ועומדת עליהם, וכלם משבחים את הקדוש ברוך הוא עד שבא הבקר. כשבא הבקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכבים שמאירים, כלם משבחים ואומרים שירה לקדוש-ברוך-הוא, כמו שנאמר (איוב לח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר - אלו הכוכבים שבצד דרום, כמו שנאמר (בראשית יט) וישפם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים - אלו הם שבצד שמאל שנקללו בימין.

ואז מאיר הבקר, וישראל נושאים שירה ומשבחים לקדוש-ברוך-הוא ביום, שלש פעמים ביום כנגד שלש פעמים של הלילה, ועומדים אלה כנגד אלה, עד שמתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא ביום ובלילה פראוי, והקדוש ברוך הוא מתעלה בשש הללו.

פולחנה וּשְׁמוּשָׁא לְמַאֲרִיָּה, וְקִיּוּמֵי כָּל חַד וְחַד עַל הַהוּא שְׁמוּשָׁא דְאַתְּפַקְדָּא בֵּיהּ, וְכָל חַד יָדַע עֲבִידְתֵּיהּ לְשִׁמְשָׁא.

מְנַהוּן מְשֻׁמְשֵׁי בְּשִׁלְיַחוּתָא דְמַרְיָהוּן וְאַתְּפַקְדוֹן בְּעֵלְמָא עַל כָּל עוֹבְדֵיהוּן דְּבְנֵי נַשָּׂא, וּמְנַהוּן דְקָא מְשַׁבְּחִין לֵיהּ וְאִינוּן (הא) אַתְּפַקְדוֹן עַל שִׁירְתָּא. וְאַף עַל גַּב דְּאִינוּן אַתְּפַקְדוֹן בְּהַאי, לִית לֵהּ כָּל חֵילָא בְּשִׁמְיָא וְכַכְבִּין וּמְזֻלֵי דְכֻלְּהוּ לָא מְשַׁבְּחִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְעָאל לִילֵיא כְּדִין אַתְּפַרְשֵׁן תְּלַת סְטָרִין מְשַׁרְיִין לְתַלְתָּ סְטָרֵי עֵלְמָא, וּבְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא אֵלְף אֵלְפִין וְרַבּוּא רַבְבָּן וְכֻלְּהוּ מְמַנָּן עַל (דף קפט ע"א) שִׁירְתָּא.

תְּלַת מְשַׁרְיִין אִינוּן, וְחַד חִיוּתָא קְדִישָׁא מְמַנָּא עֲלֵיהוּ וְקִיּוּמָא עֲלֵיהוּ, וְכֻלְּהוּ קָא מְשַׁבְּחִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְּאֲתֵי צַפְרָא, כַּד אֲתֵי צַפְרָא, כָּל אִינוּן דְּבַסְטָר דְּרוּם וְכָל כַּכְבֵּיא דְנִהְרֵי, כֻּלְּהוּ מְשַׁבְּחִין וְאַמְרֵי שִׁירְתָּא לְקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב לח) בְּרִן יַחַד כַּכְבֵּי בַקָּר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בְּרִן יַחַד כַּכְבֵּי בַקָּר, אֵלִין כַּכְבֵּיא דְבַסְטָר דְּרוּם כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית יט) וַיִּשְׁפֹּם אַבְרָהָם בַּבַּקָּר. וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, אֵלִין אִינוּן דְּבַסְטָר שְׁמָאֵלָא דְאַתְּפַלְלוּ בִּימִינָא.

וּבְרִין צַפְרָא נְהִיר, וַיִּשְׁרָאֵל נְטֻלֵי שִׁירְתָּא וּמְשַׁבְּחִין לֵיהּ לְקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימְמָא, תְּלַת זְמַנִּין בִּימְמָא, לְקַבֵּל תְּלַת זְמַנִּין דְּלִילָא. וְקִיּוּמִין אֵלִין לְקַבֵּיל אֵלִין, עַד דִּיסְתַּלַּק יְקָרָא דְקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימְמָא וּבְלִילָא כְּדָקָא יְאוּת, וְקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְתַּלַּק בְּהוּ בְּשִׁית אֵלִין.

אוֹתָהּ הַחַיָּה הַקְּדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה, עוֹמֶדֶת עַל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה כְּדִי לְתַקֵּן הַכֹּל כְּרְאוּי. מַה כְּתוּב בָּהּ? (מְשַׁלִּי לֵא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ. וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּחְנוֹת שְׁלֹמְעֵלָה. וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ - אֵלּוּ הַמַּחְנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם כֶּף כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלֶּה מִכָּל הַצְּדִידִים, מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְעַל כֵּן הַכֹּל הָיָה [הוּא] עוֹמֵד בְּרִשְׁתּוֹ וְהַכֹּל הוּא בְּרִצּוֹנוֹ.

(איוב ט) הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח - רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר זֶה יוֹסֵף. וּבְעַד כּוֹכְבִים יִחַתֵּם - אֵלּוּ הֵם אַחִיו, שְׁכָתוּב בָּהֶם וְאֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. דְּבַר אַחֵר, הָאֵמֶר לַחֲרָס - זֶה יַעֲקֹב בְּשַׁעַה שְׁאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח - בְּשַׁעַה שֶׁהִסְתַּלַּקָּה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. וּבְעַד כּוֹכְבִים יִחַתֵּם - מִשּׁוּם בְּנָיו נִחַתֵּם וְנִסְתַּם הָאוֹר שֶׁלוֹ, הַשְּׁמֶשׁ חָשַׁף וְהַכּוֹכְבִים לֹא הֵאִירוּ, מִשּׁוּם שְׂיֹסֵף נִפְרַד מֵאֲבָיו. וּבֹא וּרְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמַּטָּה, וְנִשְׁאַר אֲבֵל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף.

וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתִמָּר.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַצְּדִיקִים הוֹלְכִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם וְלֹא עוֹזֵב אוֹתָם. דָּוֵד אָמַר (שִׁם כג) גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיַּת צְלָמוֹת לֹא אֵירָא רָע כִּי אֲתָה

הַהוּא חַיּוֹתָא קְדִישָׁא דְקִיּוּמָא עֲלֵייהוּ לְעֵילָא קִיּוּמָא עַל יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּגִין לְאַתְקַנָּא כְּלָא כְדָקָא יְאוּת. מַה כְּתִיב בָּהּ (מְשַׁלִּי לֵא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ. וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ אֵלִין אֵינּוֹן מִשִּׁירֵיין דְלְעֵילָא, וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ אֵלִין מִשִּׁירֵיין דְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּבְגִין כֶּף יְקָרָא דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲסַתְלַק מִכָּל סְטָרִין מִעֵילָא וּמִתַּתָּא. וְעַל דָּא כְּלָא הָוָה (ס"א הוּא) בְּרִשְׁוֹתֶיהָ קִיּוּמָא, וְכְלָא אִיהוּ בְּרִעוּתֶיהָ.

הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח. (איוב ט) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, דָּא יוֹסֵף. וּבְעַד כּוֹכְבִים יִחַתֵּם, אֵלִין אֵינּוֹן אַחִיו דְכְתִיב בְּהוּ וְאֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי. דְּבַר אַחֵר הָאֵמֶר לַחֲרָס, דָּא יַעֲקֹב, בְּשַׁעַתָּא דְאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח, בְּשַׁעַתָּא דְאֲסַתְלַקַּת שְׂכִינְתָּא מִגִּיָּה. וּבְעַד כּוֹכְבִים יִחַתֵּם, בְּגִין בְּנָוִי אֲתַחַתֵּם וְאֲסַתִּים נְהוּרָא דִילֵיהּ, שְׁמִשָּׂא אֲתַחַשְׁף וְכַכְבִּיא לָא נְהִירוּ בְּגִין דִּיוֹסֵף אֲתַפְרֵשׁ מֵאֲבָיו. וְתָא חֲזִי, מַהֲהוּא יוֹמָא דְהָהוּא עוֹבְדָא דִּיוֹסֵף, אֲתַפְרֵשׁ יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשָׁא דְעֶרְסָא וְאֲשַׁתָּאר אֲבֵלָא עַד הָהוּא יוֹמָא דְאֲתַבְּשֵׁר בְּשׁוֹרָה דִּיוֹסֵף:

וַיְהִי יי אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתִמָּר.

הָא חֲזִי, בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא אֲזִלִּי, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא נְטִיר לִזְוֹן וְלֹא שְׂבִיק לִזְוֹן. דָּוֵד אָמַר, (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיַּת צְלָמוֹת לֹא אֵירָא רָע כִּי אֲתָה עֲמָדִי שְׂבִטָּךְ וּמִשְׁעֲנֹתֶךָ וְגו'. בְּכָל אֲתַר דְּצַדִּיקָא

עמדי שְׁבֹטָךָ וּמִשְׁעֲנֶתְךָ וְגו'. בְּכֹל מְקוֹם שֶׁהַצְּדִיקִים הוֹלְכִים, הַשְּׂכִינָה הוֹלְכֶת עִמָּהֶם וְלֹא עוֹזֶבֶת אוֹתָם.

יוֹסֵף הֵלֵךְ בְּגִיא צְלָמוֹת וְהוֹרִידוּ אוֹתוֹ לַמִּצְרַיִם - הַשְּׂכִינָה הִיָּתְהָ עִמוֹ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְיֵהִי ה' אֵת יוֹסֵף. וּמִשׁוֹם שֶׁשְּׂכִינָה הִיָּתְהָ עִמוֹ - בְּכֹל מָה שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה, הִיָּה מְצַלֵּחַ בְּיָדוֹ. שְׁאֵפְלוּ מֵה שֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ וְהִיָּה מִבְּקֵשׁ אוֹתוֹ אֲדוֹנוֹ בְּגִזָּן אַחֵר - הִיָּה מִתְהַפֵּף בְּיָדוֹ לְאוֹתָהּ הַצּוֹרֵה שֶׁרְצוֹן אֲדוֹנוֹ הִיָּה רוֹצֶה בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרָא אֲדָנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלֵּחַ בְּיָדוֹ. מְצַלֵּחַ בְּיָדוֹ וַדַּאי, כִּי ה' אִתּוֹ.

בֹּא רָאָה, וַיַּדַּע אֲדָנָיו כִּי ה' אִתּוֹ לֹא כְּתוֹב, אֲלֵא וַיֵּרָא אֲדָנָיו, שֶׁהָרִי בְּעֵינָיו הִיָּה רוֹאֶה מַעֲשֵׂה נְסִים בְּכֹל יוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בְּיָדוֹ, וְעַל כֵּן וַיִּבְרָךְ ה' אֵת בֵּית הַמִּצְרַיִם בְּגִלְלַל יוֹסֵף. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֵת הַצְּדִיקִים, וּבְגִלְלֵם הוּא שׁוֹמֵר אֵת הַרְשָׁעִים, שֶׁהָרִי הַרְשָׁעִים מִתְּבָרְכִים מִשׁוֹם הַצְּדִיקִים. כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב (שְׁמוּאֵל-ב' ו') וַיִּבְרָךְ ה', אֵת בֵּית עֶבֶד אֲדָם, [הַגְּתִי] בְּעֶבֶר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים.

הַצְּדִיקִים, מִתְּבָרְכִים הָאֲחֵרִים בְּגִלְלָן, וְהֵם לֹא יָכְלוּ לְהַזְוִן [ס"א] לְהַנְצִיל בְּזִכּוֹתָם, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. יוֹסֵף הַתְּבָרָךְ אֲדוֹנוֹ בְּגִלְלוֹ, וְהוּא לֹא יָכַל לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ בְּזִכּוֹתוֹ וְלַצֵּאת לְחֵרוֹת.

וְאַחֵר כֶּף הַכְּנִיס אוֹתוֹ לְבֵית הַסֵּהר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קה) עֲנּוּ בַּכָּפָל רְגְלוֹ בְּרוֹזַל בָּאָה נִפְשׁוֹ, עַד שֶׁלְּאַחֵר מִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתוֹ לְחֵרוֹת וְהַשְּׁלִיט אוֹתוֹ עַל כָּל אֲרָץ מִצְרַיִם. וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוּב וְלֹא יַעֲזֹב אֵת חֲסִידוֹ עַל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הִנֵּה וּבְעוֹלָם

אֲזִלִּי, שְׂכִינְתָּא אֲזֵלָא עִמָּהוֹן וְלֹא שְׂבִיק לֹון. יוֹסֵף אֲזֵל בְּגִיא צְלָמוֹת וְנַחְתּוֹ לִיָּה לַמִּצְרַיִם, שְׂכִינְתָּא הָיָה עִמָּיהָ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְיֵהִי יי אֵת יוֹסֵף. וּבְגִיזֵן דְּהָיָה עִמָּיהָ שְׂכִינְתָּא בְּכֹל מָה דְּהָיָה עָבִיד הָוָה מְצַלֵּחַ בְּיָדֶיהָ. דְּאֵפְלוּ מְאִי דְּהָוָה בְּיָדֶיהָ וְהָוָה תְּבַע לִיָּה מְאִרִיָּה בְּגוֹוָנָא אַתְרָא, הָוָה מִתְהַפֵּף בְּיָדֶיהָ לְהֵוָה גּוֹוָנָא דְרַעוּתָא דְמְאִרִיָּה הָוָה רְעִי בִיָּה. כְּמָה דְאֵתְ אֵמַר, וַיֵּרָא אֲדָנָיו כִּי יי אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יי מְצַלֵּחַ בְּיָדוֹ, מְצַלֵּחַ בְּיָדוֹ וַדַּאי, כִּי יי אִתּוֹ.

הָא חֲזִי, וַיַּדַּע אֲדָנָיו כִּי יי אִתּוֹ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא וַיֵּרָא אֲדָנָיו, דְּהָא בְּעֵינָיו הָוָה חֲמִי עוֹבְדָא דְנִסִּין בְּכֹל יוֹמָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד בְּיָדֶיהָ, וְעַל דָּא וַיִּבְרָךְ יי אֵת בֵּית הַמִּצְרַיִם בְּגִלְלַל יוֹסֵף. קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לֹון לְצַדִּיקָנָא וּבְגִינְהוֹן נָטִיר לֹון לְרְשִׁיעֵינָא, דְּהָא רְשִׁיעֵינָא מִתְּבָרְכִין בְּגִינְהוֹן דְּצַדִּיקָנָא. כְּגוֹוָנָא דָּא כְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב' ו') וַיִּבְרָךְ יי, אֵת בֵּית עֶבֶד אֲדָם [הַגְּתִי], בְּעֶבֶר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים.

צַדִּיקָנָא, אַתְרַנִּין מִתְּבָרְכִין בְּגִינְיָהוּ, וְאִינוֹן לֹא יָכְלוּ לְאַתְזָנָא (ס"א לְאַשְׁתַּנְבָּא) בְּזִכּוֹתֵיָהוּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. יוֹסֵף אַתְבְּרָךְ מְאִרִיָּה בְּגִינְיָה, וְאִיהוּ לֹא יָכִיל לְאַשְׁתַּזְבָּא בְּזִכּוֹתֵיהָ מְגִיָּה וְלַנְפַקָא לְחֵירוֹ.

וְלִבְתָּר אָעִיל לִיָּה בְּבֵית הַסֵּהר כְּמָה דְאֵתְ אֵמַר (תְּהִלִּים קה) עֲנּוּ בַּכָּפָל רְגְלוֹ בְּרוֹזַל בָּאָה נִפְשׁוֹ, עַד דְּלִבְתָּר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵפִיק לִיָּה לְחֵירוֹ וְשִׁלְטִיָּה עַל כָּל אֲרַעָא דְמִצְרַיִם. וּבְגִיזֵן כֶּף כְּתִיב וְלֹא יַעֲזֹב אֵת חֲסִידָיו לְעוֹלָם (דף קפ"ט ע"ב) נִשְׁמְרוּ, חֲסִידוֹ כְּתִיב וְאַתְמַר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲגִיז עַלִּיָּהוּ לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. כְּתוּב חֲסִידוֹ וְנִתְבָּאָר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַגֵּן

הבא, שכתוב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ויגנו ותסף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך.

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף.

רבי חייא פתח ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו בא ראה כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתקנת, כדי שלא יסיט אותו היצר הרע ההוא, שהוא מקטרג לו כל יום ויום, כמו שנאמר.

ומשום שהוא מקטרג לו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו ולהתעלות עליו במקום של חזק, שצריך להיות גובר עליו ולהשתתף במקום של גבורה, משום שכאשר אדם גובר עליו, אז הוא בצד הגבורה ונדבק בו להתגבר, ומשום שאותו יצר הרע תקיף, צריך האדם להיות תקיף ממנו.

ובני האדם הללו שמתגברים, נקראים גבורי כח, שימצא מין עם מינו, ואלו הם מלאכיו של הקדוש ברוך הוא, שבאים מצד הגבורה הקשה, להתגבר עליו, גברי כח עשי דברו. ברכו ה' מלאכיו - כמו יוסף שנקרא צדיק וגבור ושמר ברית הקדש הרשומה בתוכו.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מה זה היא? הרי פרשה, מקום זה שיצר הרע מקטרג, שהוא הדרגה אחר הדברים. משום שיוסף נתן לו מקום לקטרג, שהיה יוסף מסלסל בשערו ומתקן את עצמו ומקשט אותו, אז נתן מקום ליצר הרע לקטרג, שאמר: ומה אבי מתאבל עליו, ויוסף מקשט

דצדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ויגנו ותסף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך:

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח

ואמר, (תהלים ק) ברכו יי מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו. תא חזי, כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי, ולמיהה בארח מתקנא. בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה באתר תקיפו. דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה. בגין דכד בר נש אתקף עליה, פדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא. ובגין דההוא יצר הרע תקיף, בעי בר נש דיהא תקיף מיניה.

וארין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרון גבורי כח, לאשתתפחא זינא עם זיניה.

ואלין אינון מלאכיו דקדשא בריך הוא, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו יי מלאכיו, פיוסף, דאקרי צדיק וגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי היא, הא אוקמוה אתר דא דיצר הרע מקטרג, דאיהו ורגא אחר הדברים.

בגין דיוסף ייב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה יוסף מסלסל בשעריה ואתקין גרמיה וקשיט ליה, פדין אתיהיב דוכתא ליצר הרע לקטרגא. דאמר, ומה אבוי דאיהו מתאבל

אֶת עֲצֻמוֹ וּמִסְלֹסֶל בְּשַׁעְרוֹ! אֲזַי הִתְגַּדְּרָה בּוֹ הַדָּב וּקְטָרְג לּוֹ. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בֹּא רֵא, בְּזִמְנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁיֵּחַ בְּעוֹלָם לְדוֹן אוֹתוֹ וּמוֹצֵא רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, מֵהַ כְּתוּב? (דְּבָרִים י"א) וְעֲצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. וְאִז - וְאֲבַדְתֶּם מִהֲרָה. שֶׁהָרִי מְשׁוּם חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם הַשָּׁמַיִם נִעְצְרִים וְלֹא נוֹהֲגִים בְּחֻקֹּתֵיהֶם כְּרֵאוּי.

וְכֹא וּרְאָה, אוֹתָם שְׁלֹא שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, גּוֹרְמִים הַתְּפָרְדוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים, מְשׁוּם שְׁכַתוּב וְסֻרְתָם וְעַבְדְּתָם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהַשְׁתַּחֲוִייתָם לָהֶם, וְכַתוּב וְעֲצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. שְׁזָהוּ כְּמוֹ שֶׁמְשַׁתַּחֲוֶה לְאֵלֹהֵי אַחֵר, שֶׁמְשַׁקֵּר בְּאוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה.

וְכֹאשֶׁר הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה נִשְׁמְרֶת בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, אֲזַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בְּרֻכּוֹת לְמַעֲלֵה לְהַרְיֵק בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת תִּגְיַף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָה. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת - זֶהוּ גִשְׁמֵי רְצוֹן, כְּשֶׁמְתַרְצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַרְיֵק לָהּ בְּרֻכּוֹת, אֲזַי נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָה.

נַחֲלֶתְךָ - הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נַחֲלָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לב) יַעֲקֹב כָּבֵל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה - זֶה כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא נִלְאָה בְּאֶרֶץ אַחֲרָת. שֶׁהִיא צְמֵאָה לְשִׁתּוֹת, וְאִז הִיא נִלְאָה. וְכִשְׁאוֹתוֹ גִּשְׁם שֶׁל רְצוֹן נִתֵּן, אֲזַי אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָה.

עֲלֶיהָ, וַיּוֹסֶף מִקְשִׁיט גְּרָמִיָּה, וּמִסְלֹסֶל בְּשַׁעְרֶיהָ, כְּדִין אֶתְּגֵרִי בֵּיהַ דְּיּוֹבָא וְקְטָרְיָג לִיָּה: וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. תָּא חֲזִי, בְּזִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח בֵּיהַ בְּעֵלְמָא, לְמִידָן יִתִּיהַ, וְאֲשַׁפַּח חֲיִיבִין בְּעֵלְמָא, מֵהַ כְּתִיב, (דְּבָרִים י"א) וְעֲצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְכַדִּין וְאֲבַדְתֶּם מִהֲרָה. דִּהָא בְּגִין חוֹבִין דְּבְנֵי נָשָׂא, שְׁמִיָּא וְאַרְעָא אֲתַעְצְרוּ, וְלֹא נִהְגִי נְמוּסִיהוֹן כְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזִי, אֵינּוֹן דְּלֹא נִטְרוּ לְהֵאֵי אֶת קְיִימָא דְקוּדְשָׁא, גְּרָמֵי פְרִישׁוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבוּהוֹן דְּבְשְׁמִיָּא, בְּגִין דְּכַתִּיב וְסֻרְתָם וְעַבְדְּתָם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהַשְׁתַּחֲוִיתָם לָהֶם, וְכַתִּיב וְעֲצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. דִּהֵאֵי אִיהוּ כְּמֵאן דְּסָגִיד לְאֵלֵהָ אַחֲרָא, דְּמְשַׁקֵּר בְּהֵאֵי אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא.

וְכֹר אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא אֲתַנְטִיר בְּעֵלְמָא כְּדָקָא יָאוּת, כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב בְּרַכָּאן לְעִילָא לְאַתְרָקָא בְּעֵלְמָא. כְּמָה דְאֶתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת תִּגְיַף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָה. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת, דָּא גִּשְׁם דְּרַעוּתָא. כִּד אֲתַרְעִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּבְעֵי לְאַרְקָא לָהּ בְּרַכָּאן, כְּדִין נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָה.

נַחֲלֶתְךָ, אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן אַחְסִנְתִּיהַ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְאֶתְּ אָמַר, (דְּבָרִים לב) יַעֲקֹב כָּבֵל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה, דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי נִלְאָה בְּאַרְעָא אַחֲרָא, דְּאִיהִי צְחִיָּא לְמִשְׁתִּי, וְכַדִּין אִיהִי נִלְאָה. וְכִד הֵהוּא גִּשְׁם דְּרַעוּתָא אֲתִיְהִיב, כְּדִין אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָה.

וְעַל כֵּן שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם,
כֻּלָּם עוֹמְדִים עַל הַקַּיִוִּם הַזֶּה,
שְׁפָתוֹב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי
יִוָּמָם וְלִילָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ
לֹא שָׁמַתִּי, וּמִשׁוֹם כֶּף צְרִיף
לְהַזְהֵר בְּזֶה, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ.
וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוּב וַיְהִי יוֹסֵף יָפָה
תָּאֵר וַיְפַה מֶרְאֵה, וְאַחֲרָיו כְּתוּב
וּתְשָׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל
יוֹסֵף.

וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (משלי ו)
לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רָע וְגו'. אֲשֶׁרִי
הַצְדִּיקִים שְׂיִדְעִים אֶת דְּרָכֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְלַכֵּת בְּהֵם,
מִשׁוֹם שֶׁהֵם מְשַׁתְּדָלִים בַּתּוֹרָה
יִוָּמָם וְלִילָה, שְׁכַל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל
בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת, נוֹחַל שְׁנֵי
עוֹלָמוֹת - הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. נוֹחַל אֶת
הָעוֹלָם הַזֶּה - אֵף עַל גֵּב שְׂאִין
הָאָדָם מֵתַעֲסֵק בָּהּ לְשִׁמְהָ. וַיִּוֹרֵשׁ
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה -
כְּשֶׁמֵתַעֲסֵק בָּהּ הָאָדָם לְשִׁמְהָ.

בֹּא רֵאֵה מַה כְּתוּב, (משלי א) אֲרָף
יָמִים בִּימִינָה בְשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר
וְכַבּוֹד. אֲרָף יָמִים בִּימִינָה - מִי
שֶׁהוֹלֵךְ לִימִין הַתּוֹרָה, אֲרָף שֶׁל
חַיִּים הוּא לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂזוּכָה
שֵׁם לְכַבּוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא כְּבוֹד
וְכָתָר לְהַתְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל, שְׁכַתָּר
הַתּוֹרָה הוּא בְּעוֹלָם הַהוּא.
בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד - בְּעוֹלָם
הַזֶּה, שְׂאֵף עַל גֵּב שְׂאִינוֹ מֵתַעֲסֵק
בָּהּ לְשִׁמְהָ, זוּכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה
לְעֶשֶׂר וְכַבּוֹד.

שְׁהָרִי רַבִּי חֲזִיא, כְּאֲשֶׁר בֹּא מִשָּׁם
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, קָרָא בַּתּוֹרָה, עַד
שֶׁהָיוּ פָּנָיו מְאִירִים כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ,
וּכְשֶׁהָיוּ עוֹמְדִים לְפָנָיו כָּל אוֹתָם
שְׁעָסְקוּ בַּתּוֹרָה, הָיָה אוֹמֵר: זֶה
הַשְּׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וְזֶה לֹא
הַשְּׁתַּדֵּל לְשִׁמְהָ. וְהָיָה מֵתַפְלֵל עַל
אוֹתוֹ שֶׁמֵתַעֲסֵק לְשִׁמְהָ, שְׁכַפֵּךְ

וְעַל דָּא, שְׁמִיא וְאֶרְעָא, וְכָל חִילִיָּהוֹן, כְּלָהוּ
קְיִימָא עַל קְיִימָא דָּא. דְּכְתִיב (ירמיה לג) אִם
לֹא בְרִיתִי יִוָּמָם וְלִילָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
שָׁמַתִּי. וּבִגִּין כֶּף בְּעֵי לְאַזְדַּהֲרָא בְּדָא, וְהָא
אוּקְמוּהָ. וּבִגִּין כֶּף כְּתִיב, וַיְהִי יוֹסֵף יָפָה תָּאֵר
וַיְפַה מֶרְאֵה, וּבַתְרִיָּה כְּתִיב וּתְשָׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו
אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר
פֶּתַח וְאָמַר, (משלי ו) לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רָע
וְגו', זְכָאִין אֵינוֹן צְדִיקִיא, דִּידְעֵי אֲרַחוּ
דְּקַדְשָׁא בְרִיף הוּא, לְמִיזַל בְּהוּ. בִּגִין דְּאֵינוֹן
מְשַׁתְּדָלִי בְּאוֹרֵייתָא יִמְמָא וְלִילָא. דְּכָל מָאן
דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא יוֹמֵי וְלִילֵי, אַחְסִין תְּרִין
עֲלָמִין, עֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא (דף קצ ע"א)
תַּתָּאָה. אַחְסִין הָאֵי עֲלָמָא, אֵף עַל גֵּב דְּלֹא
אַתְעֶסֶק בָּהּ בַּר נֶשׁ לְשִׁמְהָ, וְאַחְסִין הַהוּא
עֲלָמָא עֲלָאָה, כַּד אַתְעֶסֶק בָּהּ בַּר נֶשׁ לְשִׁמְהָ.
הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (משלי ג) אֲרָף יָמִים בִּימִינָה
בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד. אֲרָף יָמִים
בִּימִינָה, מָאן דְּאֶזִּיל לִימִינָא דְּאוֹרֵייתָא,
אַרְכָּא דְּחִיין אִיהוּ לְעֲלָמָא דְּאֶתִי. דְּזָכִי תַמָּן
לִיקְרָא דְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ יִקְרָא וְכַתְרָא,
לְאַתְעֶשְׂרָא עַל כֻּלָּא. דְּכַתְרָא דְּאוֹרֵייתָא
בְּהַהוּא עֲלָמָא אִיהוּ. בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד,
בְּהָאֵי עֲלָמָא, דְּאֵף עַל גֵּב דְּלֹא אַתְעֶסֶק בָּהּ
לְשִׁמְהָ, זָכִי בְּהָאֵי עֲלָמָא בְּעוֹתְרָא וַיִּקְרָא.

דְּהָא רַבִּי חֲזִיא כַּד אַתָּא מֵהֵתָם לְאַרְעָא
דִּישְׂרָאֵל, קָרָא בְּאוֹרֵייתָא, עַד דְּהוּ
אַנְפוּי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא. וְכַד הוּוּ קְיִימִין קַמִּיהָ
כָּל אֵינוֹן דְּלַעָאן בְּאוֹרֵייתָא. הָוָה אָמַר, דָּא
אַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא לְשִׁמְהָ, וְדָא לֹא אַשְׁתַּדֵּל
לְשִׁמְהָ, וְהָוָה צְלִי עַל הַהוּא דְּאַתְעֶסֶק לְשִׁמְהָ,
דְּלִיָּהוּ הָכִי תְדִיר, וַיִּזְכִּי לְעֲלָמָא דְּאֶתִי. וְצְלִי

הָיְהִי תְּמִיד וַיִּזְכֶּה לְעוֹלָם הַבַּיִת.
וּמִתְפַּלֵּל עַל אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הִתְעַסֵּק
לְשָׁמָה, שְׂיָבֵא לְהִתְעַסֵּק בֵּה לְשָׁמָה
וַיִּזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם.

יוֹם אֶחָד רָאָה תַלְמִיד אֶחָד שֶׁהִיָּה
עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּפְנֵי מוֹרִיקִים. אָמַר,
וַדַּאי מְהֵרָה בְּעֵבְרָה הוּא זֶה. אָחֻז
אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְהִמְשִׁיף עָלָיו דְּבָרֵי
תּוֹרָה עַד שֶׁהִתְיַשְׁבָּה רִחוּוּ בְּתוֹכוֹ.
מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וְהִלָּאָה שֵׁם עַל רִחוּוּ
שֶׁלֹּא יִרְדֹּף אַחַר אוֹתָם הַהֲרֵהוּרִים
הַרְעִים וַיִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשָׁמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה
שְׂבָאִים אֵלָיו הַהֲרֵהוּרִים רְעִים,
יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְאִזּוֹ יַעֲבֹרוּ מִמֶּנּוּ.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁאוֹתוֹ הִצִּד
הָרַע בָּא לְפָתוֹת אֶת הָאָדָם, יִמְשֹׁף
אוֹתוֹ לַתּוֹרָה, וַיִּפְרֹד מִמֶּנּוּ.

בֵּא רָאָה, שֶׁהִנֵּה שְׁנֵינֵינוּ, שְׂכַאֲשֶׁר
הִצִּד הָרַע הֵזֶה עוֹמֵד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁטִין עַל הָעוֹלָם
מִשׁוּם מַעֲשִׂים רְעִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא חָס עַל הָעוֹלָם, וְנוֹתֵן עֲצָה
לְבָנָי אָדָם לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וְלֹא יוּכַל
לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם וְלֹא עַל מַעֲשֵׂיהֶם.
וּמָה הִיא הָעֲצָה? לְהַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה, וְנִצְוֵלִים מִמֶּנּוּ. מִנֵּין לָנוּ?
שְׂכַתוּב (שם 1) כִּי גַר מִצְוָה וְתוֹרָה
אוֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר. מָה
כְּתוּב אַחֲרָיו? לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁת רָע
מִחֻלְקַת לְשׁוֹן נְכָרִיָּה.

וְהוּ צַד הַטְּמֵאָה. הִצִּד הָאֶחָד -
שְׁעוֹמֵד תְּמִיד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהַשְׁטִין עַל חֻטְאֵי בְּנֵי הָאָדָם,
וְעוֹמֵד תְּמִיד לְהַשְׁטִין לְמַטָּה לְבָנֵי
אָדָם. עוֹמֵד תְּמִיד לְמַעְלָה כְּדִי
לְהִזְכִּיר חֻטְאֵי בְּנֵי הָאָדָם וְלְהַשְׁטִין
לָהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם, וּמִשׁוּם שֶׁנִּתְּנָהוּ
בְּרִשׁוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ לְאִיּוֹב.

קְיִימָא תְּדִיר לְעֵילָא, בְּגִין
לְאִדְפָּרָא חוּבִיָּהוּן דְּבָנֵי נָשָׂא, וּבְגִין
דְּאִתְיַהֲבּוּ בְּרִשׁוֹתֵיהּ, כְּמָה דְּעֵבֵד לִיהּ לְאִיּוֹב.

עַל הַהוּא דְלֹא אִתְעַסֵּק בֵּה לְשָׁמָה, דִּיִּיתִי
לְאִתְעַסְקָא בֵּה לְשָׁמָה, וַיִּזְכֵּי לְחַיֵּי עֲלָמָא.

וַיִּזְכֵּי חַד, חֲמָא חַד תַּלְמִיד דְּהוּה לְעֵי
בְּאוּרִייתָא, וְאַנְפוּי מוֹרִיקָן. אָמַר,
וַדַּאי מְהֵרָה בְּחֻטְאָה אִיהוּ דְנָא. אֶחָד לִיה
לְקַמִּיָּה, וְאַמְשִׁיף עָלֵיהּ בְּמַלִּין דְּאוּרִייתָא,
עַד דְּאִתְיַשְׁב רִחוּיָהּ בְּגוּיָהּ. מִן הַהוּא יוֹמָא
וְלְהִלָּאָה, שְׁוִי עַל רִחוּיָהּ, דְלֹא יִרְדֹּף בְּתַר
אִינוּן הַהֲרֵהוּרִין בִּישִׁין, וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא
לְשָׁמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כַּד חָמֵי בַר נָשׁ דְּהַהֲרֵהוּרִין
בִּישִׁין אִתְיִין לְגַבִּיָּה, יִתְעַסֵּק
בְּאוּרִייתָא, וּכְדִין יִתְעַבְרוּן מִנֵּיהּ. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, כַּד הַהוּא סְטָרָא בִישָׂא אֶתִּי לְמַפְתִּי
לִיה לְבַר נָשׁ, יְהֵא מְשִׁיף לִיה לְגַבִּי אוּרִייתָא,
וַיִּתְפָּרֵשׁ מִנֵּיהּ.

תָּא חֲזִי, דְּהָא תְּנִינָן, דְּכַד הָאִי סְטָרָא בִישָׂא
קְיִימָא קַמִּיָּה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַסְטָאָה עַל עֲלָמָא בְּגִין עוֹבְדִין בִּישִׁין.
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל עֲלָמָא, וַיְהִיב עֵיטָא
לְבָנֵי נָשָׂא, לְאַשְׁתַּזְבָּא מִנֵּיהּ. וְלֹא יְכִיל
לְשַׁלֵּטָאָה עֲלֵיהוּן וְלֹא עַל עוֹבְדֵיהוּן, וּמֵאִי
אִיהוּ עֵיטָא, לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוּרִייתָא,
וְאַשְׁתַּזְבּוּ מִנֵּיהּ. מְנַלָן, דְּכְתִיב, (משלי ו) כִּי גַר
מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר.
מָה כְּתִיב בְּתַרֵּיהּ לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁת רָע מִחֻלְקַת
לְשׁוֹן נְכָרִיָּה.

וְדָא הוּא סְטָרָא מְסַאָבָא, סְטָרָא אַחֲרָא.
דְּאִיהִי קְיִימָא תְּדִיר קַמִּיָּה קַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְאַסְטָאָה עַל חוּבִיָּהוּן דְּבָנֵי נָשָׂא.
וְקְיִימָא תְּדִיר לְאַסְטָאָה לְתַתָּא לְבָנֵי נָשָׂא.
לְאִדְפָּרָא חוּבִיָּהוּן דְּבָנֵי נָשָׂא, וְלְאַסְטָאָה לֹון עַל עוֹבְדֵיהוּן. וּבְגִין
דְּאִתְיַהֲבּוּ בְּרִשׁוֹתֵיהּ, כְּמָה דְּעֵבֵד לִיהּ לְאִיּוֹב.

וְכֵן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְהַשְׁטִין אֶת
יִשְׂרָאֵל וְלְהַזְכִּיר חַטָּאתֵיהֶם בְּכֹל
מָה שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתָן הַפְּעָמִים
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם בְּדִין, אֲזִי עוֹמֵד לְהַשְׁטִין
לָהֶם וְלְהַזְכִּיר חַטָּאתֵיהֶם, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן
לָהֶם עֲצָה לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וּבִמָּה?
בְּשׁוֹפֵר, בַּיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבַיּוֹם הַכְּפוּרִים בְּשָׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁנוֹתָנִים לוֹ, כְּדִי
לְהַפְרֵד מֵהֶם וְלְהַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ
הַחֶלֶק שֶׁלוֹ, וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ.

בֹּא רֵאֵה מָה פְּתוּב, (שם ה) רִגְלִיָּה
יְרֻדוֹת מֹת שְׁאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ.
וּבַסּוּד הָאֲמוּנָה מָה פְּתוּב? (שם א)
דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֶעֱם וְכֹל נְתִיבֹתֶיהָ
שְׁלוֹם. וְאֵלוֹ הֵם דְּרָכֵי וּשְׁבִילֵי
הַתּוֹרָה, וְהַפֶּל אֶחָד. זֶה שְׁלוֹם
וְזֶה מֹת, וְהַכֹּל הַפּוֹכִים זֶה מִזֶּה.
אֲשֶׁרֵי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּדְבָקִים בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
כְּרֵאוּי וְנוֹתֵן לָהֶם עֲצָה לְהִנָּצֵל
מִכָּל הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁל
הָעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם עִם קִדּוּשׁ
לְנַחֲלָתוֹ וְחֶלְקוֹ, וְעַל פִּי גוֹתֵן לָהֶם
עֲצָה בְּכָל אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רֵאֵה, כְּשֶׁהִצַּד הִרְעַ הַזֶּה יוֹרֵד
וּמִשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְרוֹאֵה אֶת
מַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם, שֶׁהֵם כָּלֵם
סוֹטִים דְּרָכֵיהֶם בְּעוֹלָם, הוּא
עוֹלָה וּמִשְׁטִין עֲלֵיהֶם, וְאֵלְמֵלָא
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל
מַעֲשֵׂי יְדוּ, הֵם לֹא הָיוּ נִשְׁאָרִים
בְּעוֹלָם.

מָה פְּתוּב? וַיְהִי כִּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף
יוֹם יוֹם. כִּדְבָרָה - שְׁעוֹלָה וּמַעֲלָה
בְּכֹל יוֹם יוֹם, וְאוֹמֵר לְפָנַי
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמָה רְעוֹת,
כְּמָה מַלְשִׁינוֹת, כְּדִי לְכַלּוֹת בְּנֵי
אָדָם.

לְשִׁיבָאָה בְּנֵי עֲלָמָא.

וְכֵן קִיּוּמָא עֲלֵיהֶוּ לְאִסְטָאָה דִּישְׂרָאֵל
וְלְאִדְפָּרָא חוֹבֵיהוֹן בְּכֹל מָה דְעִבְדוּ,
בְּאֵינוֹן זְמַנִּין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קִיּוּמָא
עֲלֵיהֶוּ בְדִינָא. כְּדִין קָאִים לְאִסְטָאָה לּוֹן
וְלְאִדְפָּרָא חוֹבֵיהוֹן. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חֵס
עֲלֵיהֶוּ דִישְׂרָאֵל, וְיֵהֵב לּוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתַּזְבָּא
מִנִּיהַ. וּבִמָּה, בְּשׁוֹפֵר בְּיוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְיוֹמָא דְכְּפוּרֵי בְשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דִּיהִבִּין
לֵיה, בְּגִין לְאִתְפָּרְשָׁא מִנִּיהֶוּ, וְלְאִשְׁתַּדְּלָא
בְּהֵוּא חוֹלְקִיָּה, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, מָה כְּתִיב, (משלי ה) רִגְלִיָּה יְרֻדוֹת
מֹת שְׁאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ. וּבְרֹזָא
דְמַהִימְנוֹתָא מָה כְּתִיב, (משלי א) דְרָכֶיהָ דְרָכֵי
נֶעֱם וְכֹל נְתִיבֹתֶיהָ שְׁלוֹם. וְאֵלִין אֵינוֹן אֶרְחִין
וּשְׁבִילִין דְאוּרִייתָא, וְכֹלָא חַד. הָאִי שְׁלוֹם
וְהָאִי מֹת, וְכֹלָא הַפִּיכֵן דָּא מִן דָּא.

זְבָאָה חוֹלְקֵהוֹן דִישְׂרָאֵל, דְאֵינוֹן מַתְדַּבְּקִין
בֵּיה בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְדָקָא חֲזִי,
וְיֵהֵב לּוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתַּזְבָּא מִכָּל סְטָרִין
אֲחֵרֵנִין דְעֲלָמָא. בְּגִין דְאֵינוֹן עֲמָא קִדִּישָׁא
לְאִחְסִנְתֵיהָ וְחוֹלְקִיָּה, וְעַל דָּא יְהִיב לּוֹן
עֵיטָא בְכֹלָא. זְבָאִין אֵינוֹן בְּעֲלָמָא דִין,
וּבְעֲלָמָא דְאִתִּי.

הָא חֲזִי, כִּד הָאִי סְטָרָא בִישָׁא נַחַת וְשָׂאֵט
בְּעֲלָמָא, וְחֲמִי עוֹבְדִין דְבְנֵי נִשָׂא,
דְאֵינוֹן פְּלֵהוּ סְטָאִין אֶרְחִייהֶוּ בְּעֲלָמָא. סְלִיק
לְעִילָא וְאִסְטִין לּוֹן, וְאֵלְמֵלָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא חֲזִיִּים עַל עוֹבְדֵי יְדוּי, לָא יִשְׁתַּאֲרוּן
בְּעֲלָמָא.

מָה פְּתִיב וַיְהִי כִּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם
יוֹם. כִּדְבָרָה, (דף קצ ע"ב) דְסָלְקָא וְסָאֵטִי
בְכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאוֹמֵר קָמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, כְּמָה בִישִׁין כְּמָה דְלְטוֹרִין, בְּגִין

מה פתיב, ולא שמע אליה לשפב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה - משום שהוא חס על העולם. לשפב אצלה, מהו לשפב אצלה? פדי לקחת שלטון לשלט על העולם, והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דבר אחר לשפב אצלה - כמו שנאמר (ויקרא טו) ולאיש אשר ישפב עם טמאה. להיות עמה - לתת לה גדלות ובכרות וסיוע, שאמלא היה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפלו אחד, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

רבי אבא אמר, הכל הוא דרך אחת, אבל יצר הרע הוא שהולך ומפתה את בני האדם פדי להסתות את דרכיהם ולהדבק בהם בכל יום ויום, ובכל עדין ועדין. מסטה את האדם מדרך האמת פדי לדחותו מדרך החיים, למשך אותו לגיהנם.

אשריו מי שעושה ושומר [אשרי מי שעושה, שומר] דרכיו ושביליו פדי שלא ידבק בו, הינו מה שפתיב ויהי פדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמו [במה] שהיא אומרת לו בכל יום. שהרי רוח הטמאה, יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום לשפב אצלה, בתוך הגיהנם, ולהדון שם, להיות עמה.

בא ראה, כשאדם נדבק לאותו הצד, נמשך אחריה, ונטמא עמה בעולם הזה ונטמא עמה בעולם האחר. בא ראה, צד הטמאה הזה הוא מנוול, הוא מלכלך, פתיב (ישעיה ל) צא תאמר לו, צואה ממש, ובו נדון מי שמסטה

פדכתיב, (ישעיה ל)

מה פתיב, ולא שמע אליה לשפב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשפב אצלה, מהו לשפב אצלה. בגין לנסבא שלטנו, לשלטאה על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיהיב ליה רשו.

דבר אחר לשפב אצלה, כמה דאת אמר, (ויקרא טו) ולאיש אשר ישפב עם טמאה.

להיות עמה למיהב לה רבו וברכאן וסיעתא. דאלמלא סיועא הוה לה מלעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד. אבל בגין דקודשא בריך הוא חייס על עלמא, אשתאר עלמא בקיומיה.

רבי אבא אמר, כלא איהו ארחא חדא, אבל יצר הרע הוא דקא אזיל ומפתי לון לבני נשא, בגין לאסטאה ארחיהו ולא תדבקא בהו, בכל יומא ויומא, ובכל עידן ועידן. סטי ליה לבר נש מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

זבאה איהו מאן דעביד ונטיר (נ"א זבאה מאי עביה, נטיר) ארחוי ושבילוי, בגין דלא יתדבק ביה. היינו דכתיב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמה (נ"א במה) דאיהי אומרת ליה בכל יומא. דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי ליה לבר נש, בכל יומא, לשפב אצלה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה.

תא חזי, פד בר נש אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב עמה בהאי עלמא, ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו. פדכתיב, (ישעיה ל)

תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו. פדכתיב, (ישעיה ל)

דָּרְכוּ מִהַתּוֹרָה, וּבֹו נְדוּנִים אוֹתָם
הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שְׁאִין לָהֶם
אֲמוּנָה בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא
הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ
מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שֵׁם בְּבִית. וַיְהִי
כִּהְיוֹם הַזֶּה - הַיּוֹם שֶׁיֵּצֵר הָרַע
שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם וַיּוֹרֵד לְהַשְׁטִין לְבִנֵי
הָאָדָם. מִתִּי? הַיּוֹם שֶׁבָּא אָדָם
לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה עַל חַטָּאִיו, אוֹ
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּלְעֲשׂוֹת מִצְוֹת
הַתּוֹרָה, וְאֵז יוֹרֵד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן כְּדִי
לְהַשְׁטִין לְבִנֵי הָאָדָם.

וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ,
כְּדִי לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּלְעֲשׂוֹת
מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׁהִיא מְלֹאכְתּוֹ
שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִיּוֹן
שְׁעֲבוּדַת הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיא
עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, צָרִיךְ
לְאָדָם לְהִיּוֹת תַּקִּיף כְּאֲרִיָּה בְּכָל
צְדָדָיו כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁלַט עָלָיו הַצַּד
הַאֲחֵר וְלֹא יוּכַל לְפַתּוֹת אוֹתוֹ. מָה
כְּתוּב? וְאִין אִישׁ, אִין גָּבֵר שֶׁיַּעֲמֵד
לְפָנָי הַיֵּצֵר הָרַע וְיִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב
כְּרֵאוֹי.

מָה דָּרְכוּ שֶׁל יֵצֵר הָרַע? כִּיּוֹן
שְׁרוּאָה שְׁאִין הָאָדָם עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ
וַיּוֹצֵא לְקָרֵב אֹתוֹ, מִיָּד - וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ
בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי.
וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ, מִשׁוּם שֶׁפֹּאֶשֶׁר
יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם, מִתְּקִין
אוֹתוֹ וּמְקַשֵּׁט לוֹ אֶת לְבוּשׁוֹ,
מְסֻלָּס בְּשַׁעֲרוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוּב
וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה
עִמִּי, הַדְּבַק עִמִּי.

כִּי שֶׁהוּא צָדִיק, מִתְּגַבֵּר כְּנִגְדּוֹ
וְנִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב. מָה כְּתוּב? וַיַּעֲזֹב
בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּצֵא הַחוּצָה.
יַעֲזֹב אוֹתוֹ וַיִּתְּגַבֵּר כְּנִגְדּוֹ וַיִּלָּחֵם בּוֹ

צָא תֹאמֵר לוֹ, צוֹאָה מִמֶּשׁ. וַיְבִיָּה אֶתְדָן מֵאֵן
דְּאֶסְטִי אֶרְחוּי מִן אוֹרֵייתָא, וַיְבִיָּה אֶתְדָנִי
אֵינּוֹן חֵיבִין דְּעֵלְמָא, דְּלִית לוֹן מְהִימְנוּתָא
בְּקֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה כְּתִיב, וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבֵּיתָה
לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי
הַבַּיִת שֵׁם בְּבִית. וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה, יוֹמָא
דְּיֵצֵר הָרַע שְׁלֵטָא בְּעֵלְמָא, וְנַחְתָּא לְאֶסְטָאָה
לְבִנֵי נְשָׂא. אִימְתִי, יוֹמָא דְאִתִּי בְּרִי נֶשׁ
לְאֶתְבָּא בַּתְּיוּבְתָא עַל חוּבוּי, אוֹ לְאֶשְׁתַּדֵּלָא
בְּאוֹרֵייתָא, וּלְמַעַבְד פְּקוּדֵי דְאוֹרֵייתָא. וְכְדִין
בְּהִיּוּא זְמַנָּא נַחְתָּא, בְּגִין לְאֶסְטָאָה לְבִנֵי
עֵלְמָא.

וַיָּבֹא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ, בְּגִין
לְאֶשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא וּלְמַעַבְד פְּקוּדֵי
דְאוֹרֵייתָא, דְּאִיְהוּ מְלֹאכְתּוֹ דְּבֵר נֶשׁ בְּהִיא
עֵלְמָא. וְכִיּוֹן דְּעֵבִידְתָּא דְּבֵר נֶשׁ בְּהִיא
עֵלְמָא, הוּא עֵבִידְתָּא דְּקֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
בְּעִי לִיָּה לְבֵר נֶשׁ, לְמַהוּי תְּקִיפָא כְּאֲרִיא בְּכָל
סְטֵרוּי, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוּט עָלָיו סְטֵרָא אֲחֵרָא,
וְלֹא יְכִיל לְמַפְתִּי לִיָּה. מָה כְּתִיב וְאִין אִישׁ,
לִית גָּבֵר דִּיקוּם לְקַבְּלִיָּה דְּיֵצֵר הָרַע, וַיַּגַּח
בֵּיהּ קָרֵבָא כְּדָקָא יָאוּת.

מֵאִי אוֹרְחִיָּה דְּיֵצֵר הָרַע, כִּיּוֹן דְּחָמִי דְּלִית
בְּרִי נֶשׁ קָאִים לְקַבְּלִיָּה וּלְאֶגְחָא בֵּיהּ
קָרֵבָא, מִיָּד: וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה
עִמִּי. וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ, בְּגִין דְּכַד שְׁלִיט יֵצֵר
הָרַע עָלֵיהּ דְּבֵר נֶשׁ, אֶתְקִין לִיָּה, וְקַשֵּׁיט לִיָּה
לְבוּשׁוֹי, מְסֻלָּס בְּשַׁעֲרֵיָּה. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב
וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ בְּכַגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי, אֶתְדְּבַק
עִמִּי.

מֵאִין דְּאִיְהוּ זַפְאָה, אֶתְתַּקַּף לְקַבְּלִיָּה, וַאֲגַח בֵּיהּ קָרֵבָא. מָה כְּתִיב, וַיַּעֲזֹב

בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתפקף לקבליה. (ס"א ואנח ביה קרבא) ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי.

אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא למחמי ליצר הרע, פחד טורא רברבא, ויתמהון ויימרון. איך יכילנא לאכפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליצר הרע, דקיק פחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון. היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא כדא דקיק. אלין יבכון ואלין יבכון. וקודשא בריך הוא יבער ליה מעלמא, ויפוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון. כמה דאתאמר, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. (דף קצא ע"א)

ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס ג) הישאג אריה ביצר וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביצר.

הא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאשגחא בפולחנא דקדשא בריך הוא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקדשא בריך הוא, דחלתיה ואימתיה הוא על כלא. דהא כד ברא קדשא בריך הוא עלמא, עבד כל בריין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה דקא חזי ליה. ולבתר ברא ליה לבר נש בדיוקנא עלאה, ושלטיה על פלהו, בדיוקנא דא.

דבר זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתפלן

קרב) ויברח ממנו כדי להנצל ממנו, ולא ישלט עליו.

אמר רבי יצחק, עתידים הם הצדיקים לראות את יצר הרע כמו הר גדול, ויתמהו ויאמרו, איך יכלנו להכניע את ההר הגדול העליון הזה?! ועתידים הרשעים לראות את היצר הרע דקיק כמו חוט של שערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכלנו להכניע את חוט השערה כזה דקיק?! אלו יבכו ואלו יבכו. והקדוש ברוך הוא יבער אותו מן העולם וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלט עוד בעולם, ויראו הצדיקים וישמחו, כמו שנאמר (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס ג) הישאג אריה ביצר וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביצר.

בא ראה כמה יש לאנשים להשגיח בעבודת הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקדוש ברוך הוא, פחדו ויראתו הם על הכל, שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את כל הבריות של העולם כל אחד ואחד בדמותו בראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בדמות עליונה, והשליט אותו על כלם בדמות הזו.

שבר זמן שאדם עומד בעולם, כל אותם הבריות של העולם זוקפים ראשם ומסתפלים בדמות העליונה של האדם, אז כלם פוחדים וזעים מלפניו, כמו שנאמר (בראשית ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל

בדיוקנא עלאה דבר נש.

עוף השמים וגו'. והדברים הללו, כשמתקבלים ורואים אותם, הדמות הזו, והנשמה בו.

אמר רבי אלעזר, אף על גב שאין בו נשמה, הצדיקים לא משתנים מכמו שהיתה דמותם בהתחלה, וכשאדם לא הולך בדרך התורה, הדמות הקדושה הזו מתחלפת לו, ואז חית הבר ועוף השמים יכולים לשלט עליו, משום שהדמות הקדושה הזו התחלפה לו, התחלפה לו הדמות הזו של בן אדם.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא מחליף המעשים של מעלה ומטה כדי להחזיר הדברים למקומם, ושימצא רצונו בכל מעשי העולם. הדמות של דניאל לא השתנתה כשהפילו אותו לגב האריות, ומשום כך נצול. אמר רבי חזקיה, אם כך, הנה כתוב (דניאל ו) אלהי שלח את מלאכו וסגר את פי האריות ולא חבלו אותי. משמע שמשום המלאך שסגר את פיהם, לא נזוק.

אמר לו, משום זה לא נזוק, שהרי אותה דמות האדם הצדיק היא המלאך ממש, שסגר את הפה וקושר אותם לשמר אותו שלא יזיקו לו, ומשום כך אלהי שלח מלאכה, אותו שכל הדמיות שבעולם חקוקות בו, והוא החזיק פי את דמותי ולא יכלו לשלט בי, וסגר את פיהם. ועל זה שלח ודאי את מלאכו.

והמלאך הזה, אותו שכל הדמיות חקוקות בו, שכתוב (תהלים קי) ידן בגוים מלא גיות, הוא שלא משתנה לפניו כל דמיות העולם, ועל פן צריך האדם לשמר דרכיו

בדין בלהו דחלין וזעין מקמיה, כמה דאת אמר, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מילי, כד מסתכלן וקמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

אמר רבי אלעזר, אף על גב דנשמתא לאו ביה, צדיקנא לא משתניין מכמה דהוה דיוקנהוון בקדמיתא. וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה. וכדין חיות ברא ועופא דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ליה האי דיוקנא קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

ותא חזי, קדשא בריך הוא אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין לאתריהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני דיוקניה כד אפילו ליה בגובא דאריותא, ובגין כך אשתזיב. אמר רבי חזקיה, אי הכי, הא כתיב, (דניאל ו) אלהי שלח מלאכה וסגר פם אריותא ולא חבלוני. משמע דבגין מלאכא דסגר לפומייהו, לא אתחבל.

אמר ליה, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה. ובגין כך אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא מתחקקן ביה, ואיהו אתקיף דיוקני בי, ולא יכילו לשלטאה בי, וסגר פומייהו, ועל דא שלח מלאכיה ודאי.

ותאי מלאכא, ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב, (תהלים קי) ידן בגוים מלא קמיה כל דיוקנין דעלמא. ועל דא מיבעי

גיות, איהו דלא אשתנו ליה לבר נש, לאסתמרא

וּשְׁבִילֵיו כְּדֵי שְׁלֵא יַחְטֵא לְפָנָי רְבוּנוּ, וַיִּתְקַים בְּדַמּוֹת שֶׁל אָדָם. בַּא רָאָה, יַחְזַקְאֵל שְׁמַר אֶת פִּיּו מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, שְׁכַתּוּב (יחזקאל ד) וְלֹא בָּא בְּפִי בֶשֶׁר פְּגוּל, זָכָה וְנִקְרָא בֶּן אָדָם. מַה כְּתוּב בְּדִנְיָאֵל? (דניאל א) וַיִּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוּ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בְּפֶת בַּג הַמְּלָךְ וּבִיַּיִן מִשְׁתִּיּו, זָכָה הוּא וְהִתְקַים בְּדַמּוֹת שֶׁל אָדָם. מִשּׁוּם שֶׁכָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, כָּלֵם מִפְּחָדִים מִלְּפָנָי דְּמוֹתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא שְׁלִיט עַל כָּלֵם וְהוּא הַמְּלָךְ עַל הַכֹּל.

אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, מִשּׁוּם זֶה צָרִיף לְאָדָם לְהִשְׁמַר מִחֻטְאָיו וְלֹא יִסְטָה לְיָמִין וּלְשִׁמְאֵל, וְעַם כָּל זֶה צָרִיף לְאָדָם לְבַדֵּק בְּחֻטְאָיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, שֶׁהָרִי כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד מִמִּטָּתוֹ, שְׁנֵי עֲדִים עוֹמְדִים לְפָנָיו וְהוֹלְכִים עִמּוֹ כָּל הַיּוֹם.

רוֹצֵה הָאָדָם לְקוּם - אוֹתָם הָעֲדִים אוֹמְרִים לוֹ בְּשַׁעַה שְׁפוֹתַח עֵינָיו: (משלי ד) עֵינֶיךָ לִנְכַח וְעַפְעָפִיךָ יִישִׁירוּ נְגִדֶךָ. קָם וּמִסְדֵּר רַגְלָיו לְלַכֵּת - אוֹתָם הָעֲדִים אוֹמְרִים לוֹ: (שם) פִּלְס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְגו'. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הָאָדָם בְּכָל יוֹם, צָרִיף לוֹ לְהִשְׁמַר מִחֻטְאָיו.

בְּכָרְ יוֹם וַיּוֹם, כְּשֶׁבָּא הַלִּילָה, צָרִיף לְהִתְבּוֹנֵן וּלְבַדֵּק בְּכָל מַה שֶׁעָשָׂה כָּל הַיּוֹם הַהוּא כְּדֵי שִׁישׁוּב מֵהֶם וַיִּסְתַּכַּל בָּהֶם תְּמִיד, כְּדֵי שִׁישׁוּב לְפָנָי רְבוּנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נא) וַחֲטַאתִי נִגְדִי תְּמִיד, כְּדֵי שִׁישׁוּב מֵהֶם.

וּבֹא וּרְאָה, בְּזִמְן שִׁישְׁרָאֵל הָיוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, לֹא נִמְצָא בִּידֵיהֶם חֻטָּא, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְוֵהוּ, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם הַקְּרֻפְנוֹת שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִים בְּכָל יוֹם הָיוּ מְכַפְּרִים עֲלֵיהֶם.

אֶרְחוּי וּשְׁבִילֵיו, בְּגִין דְּלֹא יַחְטֵא קַמֵּיה דְּמֵאֲרִיָּה, וַיִּתְקַיֵּים בְּדִיוֹקְנָא דְּאָדָם.

הָא חֲזִי, יַחְזַקְאֵל נָטַר פּוּמִיָּה מִמַּאֲכָלֵי דְּאִסּוּרֵי, דְּכַתִּיב, (יחזקאל ד) וְלֹא בָּא בְּפִי בֶשֶׁר פְּגוּל, זָכָה וְאִקְרִי בֶּן אָדָם. דְּנִיָּאל מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (דניאל א) וַיִּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוּ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בְּפֶת בַּג הַמְּלָךְ וּבִיַּיִן מִשְׁתִּיּו, זָכָה הוּא, וְאִתְקַיֵּים בְּדִיוֹקְנֵיה דְּאָדָם. בְּגִין דְּכָל מְלִין דְּעַלְמָא, כְּלָהוּ דְּחִלִּין מִקַּמֵּי דִּיוֹקְנָא דְּאָדָם, דְּאִיהוּ שְׁלִיטָא עַל כָּלֵהוּ, וְאִיהוּ מְלַכָּא עַל כָּלֵא.

אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, בְּגִין דָּא אֲצַטְרִיף לִיה לְבַר נֶשׁ, לְאַסְתְּמָרָא מְחֻבּוּי, וְלֹא יִסְטֵי לִימִינָא וּלְשִׁמְאֵלָא. וְעַם כָּל דָּא, בְּעֵי לִיה לְבַר נֶשׁ לְמַבְדֵּק בְּחֻבּוּי בְּכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא. דְּהָא כַּד בַּר נֶשׁ קָאִים מְעַרְסִיָּה, תְּרִין סַהְדִין קְיַיִמִין קַמֵּיהּ, וְאֲזִלִּי בְּהִדִּיָּה כָּל יוֹמָא.

בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמִיקָם, אֵינּוּן סַהְדֵי אַמְרִין לִיה בְּשַׁעַתָּא דְּאַפְתַּח עֵינָיו, (משלי ד) עֵינֶיךָ לִנְכַח וְעַפְעָפִיךָ יִישִׁירוּ נְגִדֶךָ. קָם וְאִתְקִין רַגְלוֹי לְמַהֵף, אֵינּוּן סַהְדִין אַמְרִין לִיה, (שם) פִּלְס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְגו'. וְעַל דָּא כַּד אֲזִיל בַר נֶשׁ, בְּכָל יוֹמָא, בְּעֵי לִיה לְאַסְתְּמָרָא מְחֻבּוּי.

בְּכָרְ יוֹמָא וַיּוֹמָא, כַּד אֲתִי לִילָא, בְּעֵי לְאַסְתְּפִלָּא וּלְמַבְדֵּק, בְּכָל מַה דְּעַבַּד כָּל הַהוּא יוֹמָא, בְּגִין דִּיִּיתוּב מְנַיְיָהוּ, וַיִּסְתַּכַּל בְּהוּ תְּדִיר, בְּגִין דִּיִּיתוּב קַמֵּי מֵאֲרִיָּה. כְּמָה דְּאֵתְּ אָמַר (תהלים נא) וַחֲטַאתִי נִגְדִי תְּמִיד, בְּגִין דִּיִּיתוּב מְנַיְיָהוּ.

וְהָא חֲזִי, בְּזִמְנָא דְּהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, לֹא אֲשַׁתַּפַּח בִּידֵיהוּ חוּבָא,

כְּמָה דְּאִוְקְמוּהָ. בְּגִין דְּאֵינּוּן קְרַפְנִין, דְּהוּוּ מְקַרְבִּין בְּכָל יוֹמָא, (דף קצא ע"ב)

עכשו ישׁשׂרָאֵל גְּלוּ מִן הָאָרֶץ
וְאִין מִי שְׁמִכְפֹּר עֲלֵיהֶם, הַתּוֹרָה
מְכַפֶּרֶת עֲלֵיהֶם וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים,
מִשׁוּם שֶׁהַשְׂכִּינָה עִמָּהֶם בְּגָלוּת,
וּמִי שְׁאִינוּ מִסְתַּכֵּל בְּדַרְכֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, גּוֹרֵם לַשְׂכִּינָה
לְהִכְנַע בְּתוֹךְ הָעֶפְרָ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(ישׁעיה כו) יִשְׁפִּילָנָה יִשְׁפִּילָה עַד
אָרֶץ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן מִי
שְׁמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים
כְּשֵׁרִים, גּוֹרֵם לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
לְהָרִים רֹאשׁ בְּתוֹךְ הַגְּלוּת. אֲשֶׁרִי
חִלְקִים שֶׁל אוֹתָם שְׁמַשְׁתַּדְּלִים
בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת.

בֵּא רָאָה, גִּלְגַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא גִּלְגּוּלִים בְּעוֹלָם כְּדֵי לְהָרִים
אֶת רֹאשׁ הַצְּדִיקִים, שֶׁהָרִי כְּדֵי
שְׁיוֹסֵף יָרִים אֶת רֹאשׁוֹ בְּעוֹלָם עַל
שְׁנִמְצָא צְדִיק לְפָנָיו, הַרְגִּיז אֶת
הָאָדוֹן עַל עַבְדּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
חֲטָאוּ מִשְׁקָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם
וְהֵאפָה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם,
וְהִכַּל כְּדֵי לְהָרִים אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל
יוֹסֵף הַצְּדִיק. וּבֵא וְרָאָה, עַל יְדֵי
הַחֲלוּם נִכְנַע מֵעַם אֲחִיו, וְעַל יְדֵי
הַחֲלוּם הַתְּגַדֵּל עַל אֲחִיו,
וְהַתְּגַדֵּל עַל כָּל הָעוֹלָם.

וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוּם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלָמוֹ
כְּלִילָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן וְגו'.

בֵּא רָאָה שֶׁהִנֵּה נֹאֲמַר שְׁכַל
הַחֲלוּמוֹת הוֹלְכִים אַחֲרֵי הַפֶּה.
כְּאֲשֶׁר יוֹסֵף פִּתַּר לָהֶם אֶת
הַחֲלוּם, לְמַה לְזֶה פִּתַּח פִּתְרוֹן
טוֹב, וְלְזֶה פִּתְרוֹן רַע? אֵלֹא
שְׁאוֹתָם הַחֲלוּמוֹת הֵיוּ עַל יוֹסֵף,
וּמִשׁוּם שֶׁיָּדַע הַדְּבָר עַל עַקְרוֹ
וְשָׂרְשׁוֹ, מִשׁוּם כִּף פִּתַּר לָהֶם
הַחֲלוּם כְּמוֹ שְׁצִרִיף, לְכָל אֶחָד
וְאֶחָד פִּתַּר לָהֶם פִּתְרוֹן לְהַחֲזִיר
הַדְּבָר עַל מְקוֹמוֹ.

מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף
הֲלוֹא לְאֵלֵיהֶם פִּתְרוֹנִים סִפְרוּ נָא
לִי. מַה הִטְעַם? מִשׁוּם שֶׁכָּף צִרִיף

הוּוּ מְכַפְּרֵי עֲלֵיהֶוּ. הַשְׁתָּא דַּאֲתַגְלוֹן יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְעָא, וְלִית מָאן דְּמִכְפֹּר עֲלֵיהֶוּ, אוֹרִייתָא
הִיא מְכַפֶּרָא עֲלֵיהֶוּ, וְעוֹבְדִין דְּכַשְׂרָן, בְּגִין
דְּשְׁכִינְתָא עִמָּהוֹן בְּגָלוּתָא. וּמָאן דַּאִיהוּ לֹא
מִסְתַּכֵּל בְּאַרְחוּי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גָּרִים
לְשְׁכִינְתָא לְאַתְכַּפִּיָּא בְּגוֹ עֶפְרָא, כְּמָה דַּאֲתַ
אָמַר, (ישׁעיה כו) יִשְׁפִּילָנָה יִשְׁפִּילָה עַד אָרֶץ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֵן מָאן דַּאֲשְׁתַּדֵּל
בְּאוֹרִייתָא וּבְעוֹבְדֵי דְכַשְׂרָן, גָּרִים לָהּ
לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, לְאַרְמָא רִישָׁא בְּגוֹ גְלוּתָא.
זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דַּאִינוּן דְּמַשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרִייתָא
יִמְמָא וְלִילֵי.

תָּא חֲזִי, גִּלְגַּל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גִּלְגּוּלִין
בְּעֵלְמָא, בְּגִין לְאַרְמָא רִישָׁא דְּצְדִיקֵיָא,
דְּהָא בְּגִין דִּירִים יוֹסֵף רִישִׁיה בְּעֵלְמָא, עַל
דַּאֲשְׁתַּכַּח זַכָּאָה קַמֵּיה, אַרְגִּיז רַבּוּנָא עַל
עַבְדּוֹ. כְּמָה דַּאֲתַ אָמַר חֲטָאוּ מִשְׁקָה מִלֶּךְ
מִצְרַיִם וְהֵאפָה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם.
וְכֹלָא בְּגִין לְאַרְמָא רִישָׁא דִּיוֹסֵף זַכָּאָה. וְתָא
חֲזִי, עַל יְדָא דְּחֵלְמָא, אַתְכַּפִּיָּא מֵעַם אַחֲוֵי,
וְעַל יְדָא דְּחֵלְמָא אַתְרַבֵּי עַל אַחֲוֵי, וְאַתְרַבֵּי
עַל כָּל עֵלְמָא:

וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוּם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלָמוֹ בְּלִילָה
אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן וְגו', תָּא חֲזִי,
דְּהָא אַתְמַר דְּכָל חֲלָמִין אֲזֵלִין בְּתַר פּוּמָא,
יוֹסֵף כְּדֵי פֶּשֶׁר לְהוּ חֵלְמָא, אַמְאֵי פֶּשֶׁר לְהֵאִי
פִישְׂרָא טְבָא, וְלְהֵאִי פִישְׂרָא בִישָׂא. אֵלֹא,
אִינוּן חֲלָמִין עֲלֵיהֶ דִּיוֹסֵף הָוָה, וּבְגִין דִּינְדַע
מְלָה עַל עַקְרָא וְשָׂרְשָׁא דִּילָהּ, בְּגִין כִּף פֶּשֶׁר
חֵלְמָא לְהוּ כְּמָה דַּאֲצִטְרִיף. לְכָל חַד וְחַד
פֶּשֶׁר לְהוּן פִישְׂרָא, לְאַהֲדָרָא מְלָה עַל
אַתְרֵיהּ.

מַה כְּתוּב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא

לו לפתח החלום - להפקיד את הפתרון לקדוש-ברוך-הוא, משום ששם הוא הקיום של הכל ובו עומד הפתרון.

בא ראה, הרי נאמר שדרגת החלום למטה היא, והיא הדרגה הששית, משום שהרי ממקום הנבואה היא שורה, עד הדרגה הזו של החלום, שש דרגות הן, ועולה הפתרון מדרגת החלום לדרגה אחרת. החלום הוא הדרגה שלמטה, והפתרון עומד עליהם, והפתרון עומד בדבור, ועל פן בדבור עומד הדבר, שכתוב הלוא לאלהים פתונים. הלוא לאלהים ודאי.

בא ראה מה כתוב. ויספר שר המשקים את חלומו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים-ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרום אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן יש להסתפל, שהפסוק הזה הוא תמיהה. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו זה עומד? והרי הוא ברשותו של הקדוש ברוך הוא! ועוד, שאלישע גם כן היה יודע, מה הטעם שאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי?

אָרָא ודאי, מי שאוחז בשמים וארץ וכל העולמות, איך זה לא יהיו ברשותו? ודאי שאלהיו ושאר הצדיקים, הקדוש ברוך הוא עושה תמיד את רצונם, שכתוב (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן שאותה רוח הקדש שעליו הוריש לאלישע הצדיק, שהיה השמש שלו, והנה הקדוש ברוך הוא אמר לו (מלכים-א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

לאלהים פתונים ספרו נא לי. מאי טעמא, בגין דהכי מיבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא פישרא לקדשא בריך הוא, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא פישרא.

הא חזי, הא אתמר דדרגא דחלמא לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיתאה. בגין דהא מאתר דנבואה שריא עד האי דרגא דחלמא, שיתא דרגין אינון. וסלקא פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, ופישרא קיימא עלייהו. ופישרא קיימא בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה. דכתיב הלא לאלהים פתונים, הלא לאלהים ודאי.

הא חזי, מה כתיב, ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרום אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. הכא אית לאסתפל, דהאי קרא תוהא איהו. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה קיימא, והא ברשותיה דקדשא בריך הוא איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

אָרָא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא. ודאי אלהיו, ושאר צדיקים, קדשא בריך הוא עביד רעותהון דצדיקייא תדיר. דכתיב, (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן דההוא רוחא קדישא, די עליה, ירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה.

והא קדשא בריך הוא אמר ליה (מלכים א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

מחולָה תַמְשַׁח לְנִבְיָא תַחְתִּיךָ, וְעַל כֵּן הָיָה לְאַלְיָשַׁע לְרִשְׁתִּי אוֹתוֹ.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ, מֵהָ זֶה פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי? וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁעַל אֶחָד בְּקֶשׁ שְׁנַיִם? וּמָה שֶׁלֹּא הָיָה בְּרִשְׁתּוֹ אֵיךְ בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ? אֵלֹא הוּא לֹא בְּקֶשׁ רִיחַ עַל כָּל אֶחָד שְׁנַיִם, אֵלֹא [הוּא] כִּף בְּקֶשׁ מִמֶּנּוּ - בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁהִיָּתְהָ לּוֹ, שִׁיעֲשֶׂה שְׁתֵּי הַנְּהַגוֹת בְּעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ.

מָה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר הַקִּשְׁיָת לְשֹׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מָה הַטַּעַם אִם תִּרְאֶה אֶתִּי? אֵלֹא אָמַר לוֹ, אִם תּוּכַל לַעֲמֹד עַל עֶקֶר הַרוּחַ שֶׁהִשְׁאֲרָתִי לְךָ בְּשִׁיעָה שֶׁאֵלֶקַח מִמֶּךָ - יִהְיֶה לְךָ כִּזֶּה, שְׁהָרִי כָּל אוֹתוֹ הַעֶקֶר שֶׁל הַרוּחַ בְּשִׁיעָה שִׁיתְבוֹנֵן בּוֹ, כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת אֱלֹהֵי, תִּהְיֶה דְּבִקּוּת בּוֹ כְּרִאוּי.

בֹּא רֵאָה, מִי שֶׁמְסַתְּפֵל בְּמָה שְׁלוּמֵד מִרְבוֹ וְרוֹאֶה אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַחֲכֻמָּה, יְכוּל לְהַתּוֹסֵף יוֹתֵר בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ. בֹּא רֵאָה, שְׁהָרִי יוֹסֵף בְּכָל מָה שֶׁעֲשֶׂה הָיָה רוֹאֶה בְּרוּחַ שֶׁל הַחֲכֻמָּה אֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל אָבִיו. הָיָה מִתְבוֹנֵן, וּמִשׁוּם כִּף הָיָה הַדְּבָר מְסַתְּיֵעַ לוֹ, וְנוֹסֵפָה לוֹ רוּחַ אַחֲרַת כְּאוֹר יוֹתֵר עֲלִיוֹן.

בְּשִׁיעָה שֶׁאָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַרְשַׁע וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, הַזְּדַעְזַע יוֹסֵף, שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ עַל מָה יָבֹא הַדְּבָר. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וּבִגְפֵן שְׁלִשָּׁה שְׁרִיגִם, מִיָּד הַתְּעוֹרְרָה רוּחוֹ וְנוֹסֵף בְּאוֹר, וְהַסְתַּכַּל בְּדְמוּת אָבִיו, וְאֵז הַאִירָה רוּחוֹ וַיֵּדַע אֶת הַדְּבָר.

מָה כְּתוּב? וּבִגְפֵן שְׁלִשָּׁה שְׁרִיגִם. אָמַר יוֹסֵף, הִנֵּה וְדָאֵי בְּשׁוֹרָה שֶׁל שְׁמָחָה בְּשִׁלְמוֹת הִיא. מָה

מִחֻלָּה תַמְשַׁח לְנִבְיָא תַחְתִּיךָ, וְעַל דָּא הָוָה לִיָּה לְאַלְיָשַׁע לְיִרְתָּא לִיָּה.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ, מָאִי פִי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי, וְכִי סִלְקָא דַּעְתְּךָ, דַּעַל חַד תְּרִין שְׁאִיל, וּמָה דְלֹא הָוָה בְּרִשְׁוֹתִיָּה, הִיךְ שְׁאֵל מִיָּנִיָּה. אֵלֹא, אִיָּהוּ לֹא שְׁאִיל רוּחַ עַל חַד תְּרִין, אֵלֹא (אִיָּהוּ) הָכִי שְׁאֵל מִיָּנִיָּה, בְּהִהוּא רוּחָא דְהָוָה לִיָּה, דִּיעֲבִיד (ד"א ל"ג סדר) תְּרִין נְמוּסִין בְּעֵלְמָא, בְּהִהוּא רוּחָא.

מָה כְּתִיב וַיֹּאמֶר הַקִּשְׁיָת לְשֹׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מָאִי טַעְמָא אִם תִּרְאֶה אוֹתִי. אֵלֹא הָכִי אָמַר לִיָּה, אִם תּוּכּוּל לְמִיקָם עַל עֶקֶרָא דְרוּחָא דְשְׁבִקְנָא לְךָ, בְּשִׁיעָתָא דְאַתְנַסִּיבְנָא מִיָּנֵךְ, יִהְיֶה לְךָ כְּדִין. דְהָא כָּל הַהוּא עֶקֶרָא דְרוּחָא בְּשִׁיעָתָא דִּיסְתַּפֵּל בִּיָּה, כִּד חֲמִי לִיָּה לְאַלְיָהוּ, יִהְוִי דְבִיקּוּתָא בִּיָּה, כְּדָקָא יִאוּת. (ד)

קצב ע"א:

תָּא חֲזִי, הֵאִי מָאן דְאַסְתַּפֵּל בְּמָה דְאוּלִּיף מִרְבִּיָּה, וְחֲמִי לִיָּה בְּהִהוּא חֲכֻמָּתָא, יְכִיל לְאַתּוּסְפָּא בְּהִהוּא רוּחָא יִתִּיר. תָּא חֲזִי, דְהָא יוֹסֵף בְּכָל מָה דְאִיָּהוּ עֲבִיד, הָוִי חֲמִי בְּרוּחָא דְחֲכֻמָּתָא לְהִהוּא דִּיוּקְנָא דְאָבוּי, הָוָה מְסַתְּפֵל. וּבְגִין כִּף הָוָה מְסַתְּיֵעָא לִיָּה מְלִתָּא, וְאַתּוּסְפָּא לִיָּה רוּחָא אַחֲרָא, בְּנִהִירוֹ עֲלָאָה יִתִּיר.

בְּשִׁיעָתָא דְאָמַר לִיָּה הַהוּא רְשַׁע, וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, אֲזַדַּעְזַע יוֹסֵף. דְלֹא הָוָה יוֹדֵעַ עַל מָה תִּיָּתִי מְלָה, כִּיּוֹן דְאָמַר וּבִגְפֵן שְׁלִשָּׁה שְׁרִיגִם, מִיָּד אַתְּעַר רוּחִיָּה, וְאַתּוּסְפָּא בְּנִהִירוֹ, וְאַסְתַּפֵּל בְּדִיוּקְנָא דְאָבוּי, כְּדִין אַתְנַהִיר רוּחִיָּה, וַיֵּדַע מְלָה.

מָה כְּתִיב, וּבִגְפֵן שְׁלִשָּׁה שְׁרִיגִם. אָמַר יוֹסֵף,

הטעם? משום שהגפן הזו נראית על כנסת ישראל, והתבשר יוסף על זה. ובגפן שלשה שריגם - אלו הם שלש דרגות עליונות שיוצאות מן הגפן הזו, פהנים לויים וישראלים.

והיא כפרחת עלתה נצה, שהרי בגללם עולה כנסת ישראל ומתברכת מעם המלך העליון. הבשילו אשפלתיה ענבים - אלו הצדיקים של העולם, שהם כמו ענבים מבשלים פראוי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים - זהו היין המשמר בענביו מששת ימי בראשית. עד כאן התבשר יוסף בחלומו, מכאן ולהלאה החלום הוא שלו, משום שיש לו חלומות, ולאחרים. ואקח את הענבים, שהוא לו, לעצמו.

שנינו, מי שרואה ענבים לבנים בחלום, סימן יפה לו. שחורים - לא. מה הטעם? משום שהוא הסוד של שתי דרגות ידועות, אותם שחורים ולבנים. זה הוא טוב, וזה הוא לא טוב, וכל הענבים תלויים בסוד האמונה, ועל כן נפרדים בחכמה, הן לטוב הן לרע. אלו צריכים רחמים, ואלו השגחה של רחמים.

בא ראה, אדם הראשון, אשתו סחטה לו ענבים וגרמה לו מות ולכל ישראל ולכל העולם. נח בא לענבים הללו, ולא נשמר פראוי, מה פתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן שתו יין מהם, והקריבו קרבן באותו היין ומתו, והרי נתבאר. ומשום כך פתוב (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מרדת למו, משום שאותם הענבים גרמו את זה.

וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך פתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מרדת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים, אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, פהני ליואי וישראלים.

והיא כפרחת עלתה נצה, דהא בגיניהון סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשפלתיה ענבים, אלין אינון צדיקיא דעלמא, דאינון פענבים מבושלים פדקא חזי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים, דא הוא יין דאתנטיר בענביהו מששת ימי בראשית. עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דיליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. ואקח את הענבים, דאיהו ליה לגרמיה.

תנינן, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה לו, אוכמי לא. מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוורי. האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין. ועל דא מתפרשן בחכמתא, הן לטב, הן לביש. אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

הא חזי, אדם הראשון, אנתתיה סחטא ליה ענבין, וגרמת ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עלמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטיר פדקא יאות, מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא מנייהו,

וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך פתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מרדת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

רָאָה עֲנָבִין דְּאִינוּן טָבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
הַפָּרָם שְׁמַעְלִים נַחַת וְרִיחַ בְּדִרְגוֹת
שְׁלֵמוֹת פְּרָאוּי. וְעַל זֶה יוֹסֵף יָדַע
אֵת הַדָּבָר וְהִסְתַּפֵּל בְּעֵקֶר וּפְתַר
הַחֲלוּם עַל בְּרִיו, מִשּׁוּם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר
בְּאוֹתוֹ הַחֲלוּם פְּרָאוּי, וּמִשּׁוּם כִּף
פְּתַר הַפְּתָרוֹן לְטוֹב וְכִף הַתְּקִים.

מַה כְּתוּב? וַיֵּרָא שׁוֹר הָאֲפִים כִּי
טוֹב פְּתַר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אַף אֲנִי
בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל
רֹאשִׁי. בֹּא רְאֵה, אֲרוּרִים הֵם
הַרְשָׁעִים, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהֶם כָּלֵם
לְרַע, וְכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהֵם
אוֹמְרִים, כָּלֵם לְרַע וְלִהְרַע.

בֵּינוֹן שְׁפַתַּח אֵת פִּיּוּ בְּאֵף, מִיַּד פְּתַר
יוֹסֵף, וַיִּדַע שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם לְהַרַע
וּבְשׁוֹרָה שֶׁל רַע בְּפִיּוֹ. וְהִנֵּה
שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. אֲזַי יָדַע
יוֹסֵף שֶׁהִתְבַּשֵּׁר עַל חֲרַפְנֵי בֵּית
הַמֶּקְדָּשׁ, וַיִּשְׁרָאֵל בְּגִלוֹת, שִׁיגְלוּ
מִן הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

רְאֵה מַה כְּתוּב, וּבִסְל הָעֲלִיּוֹן מִכָּל
מֵאֲכַל פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפְהָ וְהַעוֹף
אֲכַל אֹתָם מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי.
אֵלוֹ הֵם שְׂאֵר הָעַמִּים שֶׁמִּתְכַּנְּסִים
עַל יִשְׂרָאֵל וְהוֹרְגִים אוֹתָם
וּמְחַרְבִּים בֵּיתָם וּמְפָזְרִים אוֹתָם
לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם. וְהַכָּל
הִסְתַּפֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע שְׂאוֹתוֹ הַחֲלוּם
עַל יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיחִיו בְּחַיּוּב לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ. מִיַּד פְּתַר לוֹ פְּתָרוֹן לְרַע,
וְהַתְּקִים בּוֹ.

וּבֹא וְרֵא, שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ
שְׂרָאָה זֶה וְרֵאָה זֶה - זֶה רְאֵה
כְּשִׁעוֹלָה וְשׁוֹלְטַת הַדְּרָגָה
הָעֲלִיּוֹנָה וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה, וְזֶה
רְאֵה שְׁנֹחֶשֶׁף וְשׁוֹלֵט עָלֶיהָ הַנְּחֹשׁ
הַרַע, וּמִשּׁוּם כִּף הִסְתַּפֵּל יוֹסֵף
בַּחֲלוּם הַהוּא, וּפְתַר אוֹתוֹ פְּתָרוֹן
לְרַע. וְעַל כֵּן הַכָּל עוֹמֵד בְּפְתָרוֹן,

חָמָא עֲנָבִין דְּאִינוּן טָבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
דְּקָא סְלָקִין נִיחָא וְרִיחָא בְּדִרְגִין
שְׁלִימִין, כְּדָקָא יָאוֹת. וְעַל דָּא יוֹסֵף יָדַע
מְלָה, וְאִסְתַּפֵּל בְּעֵקֶרָא, וּפְשַׁר חֲלָמָא עַל
בְּרִיָּה. בְּגִין דְּאִתְבַּשֵּׁר בְּהֵוּא חֲלָמָא, כְּדָקָא
יָאוֹת. וּבְגִין כִּף פְּשַׁר פְּשָׂרָא לְטַב, וְאִתְקִיִּים
הַכִּי.

מַה כְּתִיב. וַיֵּרָא שׁוֹר הָאֲפִים כִּי טוֹב פְּתַר
וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אַף אֲנִי בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה
שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. תָּא חֲזִי, אֲרוּרִין
אִינוּן רְשִׁיעִיא, דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן כְּלֵהוֹן לְבִישׁ.
וְכָל אִינוּן מַלִּין דְּאִינוּן אֲמַרִין, כְּלֵהוּ לְבִישׁ,
וְלֹאֲבֹאֲשָׂא.

בֵּינוֹן דְּפַתַּח פּוּמִיָּה בְּאֵף, מִיַּד דְּחִיל יוֹסֵף,
וַיִּדַע דְּכָל מַלּוּי אִינוּן לֹאֲבֹאֲשָׂא,
וּבְשׁוֹרָה דְּבִישׁ בְּפּוּמִיָּה. וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה סְלֵי
חֲרִי עַל רֹאשִׁי, כְּדִין יָדַע יוֹסֵף דְּאִתְבַּשֵּׁר עַל
חֲרִיבוֹ דְּבִי מְקַדְשָׂא, וַיִּשְׁרָאֵל בְּגִלוֹתָא,
דִּיתְגָּלוֹן מֵאַרְעָא קְדִישָׂא.

חָמִי מַה כְּתִיב, וּבִסְל הָעֲלִיּוֹן מִכָּל מֵאֲכַל
פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפְהָ וְהַעוֹף אֲכַל אֹתָם
מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי. אֵלִין אִינוּן שְׂאֵר עַמִּין,
דְּמִתְכַּנְּשִׁי עֲלֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְקַטְלֵי לוּן,
וְחַרְבֵי בֵּיתֵיהוּ, וּמְפָזְרֵי לוּן לְאַרְבַּע סְטְרֵי
דְּעֲלָמָא. וְכָלֵא אִסְתַּפֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע דְּהֵוּא
חֲלָמָא עַל יִשְׂרָאֵל, כְּדִ יְהוֹן בְּחַיּוּבָא קָמִי
מִלְּפָא, מִיַּד פְּשַׁר לִיהַ פְּשָׂרָא לְבִישׁ,
וְאִתְקִיִּים בֵּיהַ.

וְתָא חֲזִי, תְּרִין דְּרָגִין אֵלִין, דְּקָא חָמָא הַאי,
וְחָמָא הַאי. דָּא חָמָא (דְּהֵא) (דָּא קַצַּב ע"ב)

כְּדִ סְלִיק, וְקָא שְׁלִיט דְּרָגָא עֲלָא, וְאִתְנַהֵר
סְהָרָא. וְדָא חָמָא, דְּאִתְחַשֵּׁף וְשְׁלִיט עָלֶיהָ חֲיוּיָא בִּישָׂא. וּבְגִין כִּף אִסְתַּפֵּל

יוסף בַּהֲהוּא חֲלָמָא, וּפְשַׁר לִיה פְּשָׂרָא לְבִישׁ.
וְעַל דָּא, כְּלָא בְּפִישָׂרָא קְיִימָא, וְדָא וְדָא
חֲמוּ, בְּאַלִּין תְּרִין דְּרַגִּין, דְּשְׁלִיט דָּא, וְשְׁלִיט
דָּא.

רבי יהודה פתח, (תהלים נא) לב טהור ברא לי
אלהים ורוח נכון חדש בקרבי, האי
קרא אוקמוה, אבל לב טהור, כמה דאת
אמר, (מלכים א ג) ונתת לעבדך לב שמע וגו',
וכתיב (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד, ובגין
כך לב טהור ודאי.

ורוח נכון חדש בקרבי, דא הוא רוח נכון
ודאי. כמה דאת אמר, (בראשית א) ורוח
אלהים מרחפת על פני המים. ואתערו, זה
רוחו של משיח. ואתערו, (יחזקאל יא) ורוח
חדשה אתן בקרבכם. וצלי דוד, ההוא רוח
נכון, חדש בקרבי.

בגין דאית מסטרא אחרא, לב טמא ורוח
עוועים, דאסטי לבני עלמא, ודא הוא
רוח טומאה, דאקרי רוח עוועים. כמה דאת
אמר, (ישעיה יט) יי מסף בקרבה רוח עוועים. ועל
דא ורוח נכון חדש בקרבי. מאי חדש. דא
חדושא דסיהרא. בשעתא דאתחדש סיהרא,
דוד מלך ישראל חי וקיים ובגין כך חדש.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי בארְחָא.
אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, האי
דכתיב, (מלכים א כב) ויצא הרוח ויעמד לפני יי
ויאמר אני אפתנו ויאמר יי אליו כמה ויאמר
אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאי ויאמר
תפתה וגם תוכל צא ועשה כן. ותנינן דהנה
רוח נבות היזרעאלי. וכי נשמתין, פיון
דסלקין וקיימין לעילא, אינון יכלין לאתבא
בהאי עלמא, ומלה תמיתה, דאמר אצא
והייתי רוח שקר בפי וגו'.

וזה וזה ראו, בשתי הדרגות
הללו, ששולט זה ושולט זה.
רבי יהודה פתח, (תהלים נא) לב
טהור ברא לי אלהים ורוח נכון
חדש בקרבי. את הפסוק הזה
בארוהו, אבל לב טהור, כמו
שנאמר (מלכים-א ג) ונתת לעבדך
לב שמע וגו', וכתוב (משלי טו)
וטוב לב משתה תמיד, ומשום
כך לב טהור ודאי.

ורוח נכון חדש בקרבי - זהו
רוח נכון ודאי, כמו שנאמר
(בראשית א) ורוח אלהים מרחפת
על פני המים, והתעוררו, זו
רוחו של המשיח, והתעוררו
(יחזקאל יא) ורוח חדשה אתן
בקרבכם. ודוד התפלל, אותו
רוח נכון חדש בקרבי.

משום שיש מהצד האחר לב
טמא ורוח עוועים שמסטה את
בני העולם, וזו היא רוח טמאה
שנקראת רוח עוועים, כמו
שנאמר (ישעיה יט) מסף בקרבה
רוח עוועים, ועל פן ורוח נכון
חדש בקרבי. מה זה חדש? זה
חדוש הלבנה. בשעה
שמתחדשת הלבנה, דוד מלך
ישראל חי וקיים, ומשום כך
חדש.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו
הולכים בדרך. אמר רבי יוסי
לרבי אלעזר, זה שכתוב
(מלכים-א כב) ויצא הרוח ויעמד
לפני ה' ויאמר אני אפתנו
ויאמר ה' אליו כמה. ויאמר
אצא והייתי רוח שקר בפי כל
נביאי ויאמר תפתה וגם תוכל
צא ועשה כן. ושנינו שהיתה
רוח נבות היזרעאלי. וכי
הנשמות, פיון שעולות
ועומדות למעלה, הן יכולות
לשוב לעולם הזה? והדבר
תמוה שאמר, אצא והייתי רוח
שקר בפי וגו'.

ועוד, מה הטעם נענש עליו
אחאב? שהרי דין התורה ששם
שמואל לפני ישראל כף הוא,
שכתוב (שמואל א-ח) את שדוּתִיכֶם
וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח,
ואם אחאב נטל אותה כרם
בנבות, דין היה! ועוד, שהיתה
לו כרם אחרת, או זהב, ולא
רצה!

אמר לו, יפה שאלת. בא ראה,
הרוח הזו שאמרו שהיא רוח של
נבות, כאן יש להסתפל - וכי
הרוח של נבות יכולה לעלות
ולעמד לפני הקדוש ברוך הוא
לבקש שקר, שכתוב ויצא
הרוח? ואם הוא צדיק, איך
יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא
עולם של אמת? ומה בעולם
הזה לא צריך צדיק שקר, בעולם
ההוא לא כל שכן? ואם אינו
צדיק, איך יכול לעמד לפני
הקדוש ברוך הוא?

אָלָא ודאי נבות לא היה כל כף
צדיק לעמד לפני הקדוש ברוך
הוא, אלא רוח אחרת היתה
ששלטה בעולם, שזוהי רוח
שתמיד עומדת ועולה לפני
הקדוש ברוך הוא, וזוהי
שמסטה את בני העולם לשקר,
ומי שהוא רגיל בשקר, משתדל
תמיד בשקר, ועל זה אמר אצא
והייתי רוח שקר וגו', ועל כן
הקדוש ברוך הוא אמר לו צא
ועשה כן. צא מכאן, כמו
שבאר והו שכתוב (תהלים קא) דבר
שקרים לא יכון לנגד עיני,
ומשום זה היא רוח שקר ודאי.

ועוד, על מה שהרג את נבות
ונטל את פרמו, למה הרג אותו
הרג? אלא שהרג אותו בלי דין
נענש. הרג אותו בלי דין ונטל
את פרמו, ומשום כף כתוב
(מלכים א-כא) הרצחת וגם ירשת,
ועל כן נענש. ובא וראה כמה הם

ותו, מאי טעמא אתענש עליה אחאב, דהא
דינא דאורייתא, דשוי שמואל קמיייהו
דישראל, הכי הוא. דכתיב, (שמואל א ח) את
שדוּתִיכֶם וְכרמיכם וְזיתיכם הטובים יקח.
ואי אחאב נטל ההוא כרם בנבות, דינא הוה.
ותו, דהוה יהיב ליה פרמא אחרא, או דהבא,
ולא בעא.

אמר ליה, יאות שאלת. תא חזי, האי רוח
דקאמרו דאיהו רוח דנבות, הכא אית
לאסתפל. וכי רוחא דנבות יכיל לסלקא
ולקיימא קמיה דקודשא בריך הוא, למתבע
שקרא. דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא הוא,
איך יבעי שקרא בההוא עלמא, דאיהו עלמא
דקשוט. ומה בהאי עלמא, לא בעי זכאה
שקרא, בההוא עלמא, לא כל שכן. ואי לאו
זכאה איהו, היך יכיל לקיימא קמי קדשא
ברוך הוא.

אָלָא ודאי נבות לאו זכאה הוה כל כף
לקיימא קמי קדשא בריך הוא, אלא
רוחא אחרא הוה, דשלטא בעלמא. דדא הוא
רוחא דקיימא תדיר וסלקא קמי קדשא בריך
הוא. ודא הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא.
ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר
בשקרא. ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר
וגו'. ועל דא קדשא בריך הוא אמר ליה, צא
ועשה כן. פוק מהכא, כמה דאוקמוה
דכתיב, (תהלים קא) דבר שקרים לא יכון לנגד
עיני. ובגין דא איהו רוח שקר ודאי.

ותו, על מה דקטל ליה לנבות ונטל פרמא
דיליה, קטולא אמאי קטיל ליה. אלא
על דקטיל ליה בלא דינא, אתענש. קטיל
ליה בלא דינא, ונסיב פרמא דיליה. ובגין כף
פתיב, (מלכים א כא) הרצחת וגם ירשת, ועל דא

אתענש. ותא חזי, כמה אינון בני נשא
בעלמא, דאסטי לון האי רוח שקרא בשקרא.
ושליט איהו בעלמא בכמה סטרין ובכמה
עובדין, והא אוקימנא מלי.

ועל דא דוד מלפא בעא לאסתמרא מניה,
ובעא לאפקא מגו מסאבו. דכתיב, (תהלים
נא) לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש
בקרבי. דא הוא רוח נכון, ואחרא איהו רוח
שקר. ועל דא תרין דרגין אינון, חד קדישא,
וחד מסאבא.

פתח ואמר, (יואל ב) ויני נתן קולו לפני חילו פי
רב מאד מחנהו פי עצום עשה דברו
וגו', האי קרא אוקמוה. אבל ויני, בכל אתר
הוא ובי דיניה. נתן קולו, דא הוא קלא
דכתיב, (דברים ד) קול דברים. וכתיב התם, (שמות
ד) לא איש דברים. מאן איש דברים. כמה
דאתא אמר, (דברים לג) איש האלהים. לפני חילו,
אלין אינון ישראל.

בי רב מאד מחנהו, כמה דאתא אמר (איוב כה)
היש מספר לגדודיו. (ד קצב ע"א) דכמה
ממנן ושליחן אית ליה לקדשא ברין הוא,
וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל (והר
חדש ל"ג בגין לאסתאבא להו). ועל דא קדשא ברין הוא
אזדמן קמיייהו דישראל בגין לנטרא להו,
ולא יכילו לקטרגא להו.

בי עצום עושה דברו. מאן עצום, דא הוא
זכאה ההוא דאשתדל באורייתא קדישא
יממא ולילי. דבר אחר פי עצום, דא הוא
מקטרגא דאשתפח קמי קדשא ברין הוא
ואיהו תקיפא כפרזלא תקיפא כטינרא.
עושה דברו, דנטיל רשות מלעילא ונטיל
נשמתא מתתא.

בי גדול יום יי ונורא מאד ומי יכילנו.

בני אדם בעולם שרוח השקר
הזו מסטה אותם בשקר, והוא
שולט בעולם בכמה צדדים
ובכמה מעשים, והנה בארנו את
הדברים.

ועל פן דוד המלך בקש להשמר
ממנו ורצה לצאת מתוך
הטמאה, שכתוב (תהלים נא) לב
טהור ברא לי אלהים ורוח נכון
חדש בקרבי. זו היא רוח נכון,
והאחר הוא רוח שקר. ועל פן
שתי דרגות הן, אחת קדושה
ואחת טמאה.

פתח ואמר, (יואל ב) ויה' נתן קולו
לפני חילו פי רב מאד מחנהו פי
עצום עשה דברו וגו'. את
הפסוק הזה בארוהו. אבל וה',
בכל מקום הוא ובית דינו. נתן
קולו - זהו הקול שכתוב (דברים ד)
קול דברים. וכתוב שם (שמות ד)
לא איש דברים. מי איש
הדברים? כמו שנאמר (דברים לג)
איש האלהים. לפני חילו - אלו
הם ישראל.

בי רב מאד מחנהו - כמו שנאמר
(איוב כה) היש מספר לגדודיו.
שכמה ממנים ושלוחים יש
לקדוש-ברוך-הוא, וכלם
עומדים להשטין על ישראל ויה
כדי לממא אותם, ועל פן הקדוש ברוך
הוא מזדמן לפני ישראל כדי
לשמר אותם, ולא יוכלו לקטרג
להם.

בי עצום עשה דברו, מי עצום?
זהו הצדיק, אותו שמשדל
בתורה הקדושה יומם ולילה.
דבר אחר פי עצום - זה המקטרג
שנמצא לפני הקדוש ברוך הוא,
והוא חזק כברזל, קשה כפסלע.
עושה דברו - שנוטל רשות
מלמעלה, ונוטל את הנשמה
מלמטה.

בי גדול יום ה' ונורא מאד ומי
יכילנו - שהוא שולט על הכל

דַּאִיהוּ שְׁלִיט עַל כָּלָא, וְעֵלְאָה וְתַקִּיפָא עַל כָּלָהוּ, וְכִלְהוּ תַחֲוֹת שְׁלִטְנִיהּ. זַפְאִין אִינּוּן צַדִּיקֵיִיא, דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְהוּ תְדִיר, לְזַפְאָה לֹון לְעֵלְמָא דְאָתִי וּלְמַחְדֵי לְהוּ בְּחִידוּ דְצַדִּיקֵיִיא דְזַמִּינִין לְמַחְדֵי בִיהּ בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. דְכַתִּיב, (תהלים ה) וַיִּשְׁמַחוּ כָּל חוֹסֵי בְךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ וְתַסְפֵּךָ עֲלִימוּ וַיַּעֲלְצוּ בְךָ אוֹהֲבֵי שְׁמֵךָ. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

וְעֵלְיוֹן וְתַקִּיף עַל כָּלָם, וְכִלְהוּ תַחֲוֹת שְׁלִטְנִיהּ. זַפְאִין אִינּוּן צַדִּיקֵיִיא, דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְהוּ תַמִּיד לְזַפְוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא וּלְשִׁמְחָה אוֹתָם בְּשִׁמְחַת הַצַּדִּיקִים שְׁעִתִּידִים לְשִׁמְחָה עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוּב (תהלים ה) וַיִּשְׁמַחוּ כָּל חוֹסֵי בְךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ וְתַסְפֵּךָ עֲלִימוּ וַיַּעֲלְצוּ בְךָ אַהֲבֵי שְׁמֵךָ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ, רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר, (איוב כח) קִין שָׁם לַחֲשֹׁף וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת, הַאי קָרָא אֲתַמָּר. קִין שָׁם לַחֲשֹׁף, דָּא אִיהוּ קִין דְשִׁמְאֵלָא, דַּאִיהוּ שְׂאֵט בְּעֵלְמָא, וְשְׂאֵט לְעִילָא, וְקִיִּימָא קַמֵּי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאַסְטִי, וְקַטְרִיג עַל עֵלְמָא, וְהָא אֲתַמָּר. וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר, דְהָא כָּל עוֹבְדוּי לָאו אִינּוּן לְטַב, אֶלְא לְשִׁיצָאָה תְדִיר וּלְמַעַבְד כְּלִיָּה בְּעֵלְמָא.

פְּרִשְׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר, (איוב כח) קִין שָׁם לַחֲשֹׁף וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת. הַפְּסוּק הֵנָּה נִתְבָּאֵר, קִין שָׁם לַחֲשֹׁף - זֶהוּ הַקֵּץ שֶׁל הַשְּׂמַאל, שֶׁהוּא מְשׁוּטֵט בְּעוֹלָם וּמְשׁוּטֵט לְמַעְלָה, וְעוֹמֵד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְסַטֵּן וּמְקַטְרֵג עַל הָעוֹלָם, וְהָרִי נִתְבָּאֵר. וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר - שְׁהָרִי כָּל מַעֲשֵׂיו אֵינָם לְטוֹב, אֶלְא תַמִּיד לְכִלּוֹת וּלְעִשׂוֹת כְּלִיָּה בְּעוֹלָם.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת, דָּא אֲבָן נִגְף, דְּבַהּ כְּשִׁלִּין חֲזִיבִין, וְקִיִּימָא בְּהַאי דְאַקְרִי, (איוב י) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ כְּמוֹ אֶפֶל. תָּא חֲזִי, אִית אֶרֶץ חַיִּים לְעִילָא, וְהַאי אִיהִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (ד"א וְאִית אֶרֶץ לַמִּתָּא וְנִקְרָא) אֶפֶל וְצִלְמוֹת, אֶפֶל דְנִפְקָא מֵאֶרֶץ עֲפֹתָהּ. מָאִי אֶפֶל וְצִלְמוֹת, דָּא הוּא קִין דַּאִיהוּ מְסַטְרָא דְחֲשֹׁף, זִוְהֵמָּא דְדַהֲבָא, וְהָא אֲתַמָּר.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת - זֶה אֲבָן נִגְף שֶׁבָּהּ נִכְשָׁלִים הַרְשָׁעִים, וְעוֹמֵדָת בְּזָה שְׁנִקְרָאת (שם י) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ כְּמוֹ אֶפֶל. בָּא רָאָה, יֵשׁ אֶרֶץ חַיִּים לְמַעְלָה, וְזוֹ הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (וְיֵשׁ אֶרֶץ לַמִּתָּא, וְנִקְרָאת) אֶפֶל וְצִלְמוֹת. אֶפֶל שִׁיצָאָה מֵאֶרֶץ עֲפֹתָהּ. מַהוּ אֶפֶל וְצִלְמוֹת? זֶהוּ הַקֵּץ, שֶׁהוּא מַצֵּד שֶׁל הַחֲשֹׁף, זִהְמַת הַזֶּהָב, וְהֵנָּה נִתְבָּאֵר

תָּא חֲזִי, כְּמָה אִית לֹון לְבַנֵּי נְשָׂא לְאַסְתְּפֵלָא בְּפוֹלְחָנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּלְאַשְׁתְּדֵלָא בְּאוּרִייתָא יִמְמָא וְלִילִי, בְּגִין דִּינִדְעוּן וְיִסְתְּפִלוּן בְּפוֹלְחָנִיהּ, דְהָא אוּרִייתָא אִיהִי מְכַרְזָא בְּכָל יוֹמָא קַמֵּיהּ דְּבַר נֵשׁ וְאֲמָרָה, (משלי ט) מִי פְתִי יִסוּר הֵנָּה

בָּא רָאָה כְּמָה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם לְהַתְּבוּנָה בְּעִבּוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת כְּדִי שִׁידְעוּ וְיִסְתְּפִלוּ בְּעִבּוּדָתוֹ, שְׁהָרִי הַתּוֹרָה מְכַרְזָה בְּכָל יוֹם לְפָנֵי הָאָדָם וְאוֹמְרָת: (משלי ט) מִי פְתִי יִסוּר הֵנָּה חֶסֶד לֵב

ואמרה לו, והרי בארנו את הדברים.

ובשארם משתדל בתורה ונדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים, שכתוב (שם) עץ חיים וגו'. ובה וראה, כשאדם מחזיק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מחזיק בו לעולם הבא. שהרי כמו הנשמות יוצאות מן העולם הזה, כך מתקנות להן דרגות לעולם הבא.

בא ראה, עץ החיים הוא בכמה דרגות נפרדים זה מזה, וכלם אחד. שהרי בעץ החיים יש דרגות אלו על אלו, ענפים ועלים, קלפות, וגוף האילן, שרשים, והכל הוא האילן. כמו כן כל מי שמשתדל בתורה, הוא נתקן ומתחזק בעץ החיים.

וכבר בני האמונה, ישראל, כלם מתגברים בעץ החיים, כלם אחוזים בעץ ממש, מהם באותו הגוף שבו, מהם אחוזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. נמצאו שכלם אחוזים בעץ החיים. ואותם שמשתדלים בתורה, כלם אחוזים בגוף האילן. ומשום כך מי שמשתדל בתורה, הוא אחוז בכל, והרי פרושה ונתפאר.

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי שמעון אמר, המקום שאין בו זכירה, וזהו קץ השמאל. מה הטעם? משום שכתוב (בראשית מ) כי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף הצדיק שהוא אמר כי אם זכרתני אתך? אלא כיון שהסתכל יוסף בחלומו, אמר, ודאי חלום של זכירה הוא, והוא טעה בזה, שהרי הכל היה בקדוש-ברוך-הוא.

חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי. ובר בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב, (משלי ג) עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי. דהא כד נשמתינ נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין. ענפין, ועלין, וקליפין, וגופא דאילנא, שרשין. וכלא הוא אילנא. פגוונא דא, פל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

וכבר בני דמהימנותא ישראל, פלהון מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה, מנהון אחידן בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין. אשתפתחו דכלהו אחידן באילנא דחיי. ואינון דמשתדלין באורייתא (דף קצג ע"ב) פלהו אחידן בגופא דאילנא. ובגין כך מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא. מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית מ) פי אם זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר פי אם זכרתני אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בחלמיה. אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקדשא כריה הוא הוי כלא.

וְעַל פֶּן הַמְקוֹם שֶׁהִיָּתָה בוֹ
שִׁכְחָה, עֲמַד לִפְנֵינוּ. מֵה פְּתוּב?
וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים אֶת יוֹסֵף
וַיִּשְׁכַּחְהוּ. כִּינּוּן שְׂאֵמֶר וְלֹא זָכַר
שֶׁר הַמְשָׁקִים, מֵה זֶה וַיִּשְׁכַּחְהוּ?
אֵלֶּא וַיִּשְׁכַּחְהוּ, הַמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בוֹ
שִׁכְחָה, וְזֶהוּ הַקֶּץ שֶׁל צַד הַחֲשֵׁף.
שְׁנֵתִים יָמִים, מֵה זֶה שְׁנֵתִים?
שְׁשֻׁבָה הַדְרָגָה לַדְרָגָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ
זְכִירָה.

וּפְרַעְיָה חֵלֶם וְהִנֵּה עֲמַד עַל
הַיָּאֵר. זֶה הִנֵּה הַחֲלוֹם שֶׁל יוֹסֵף,
מִשׁוֹם שֶׁכָּל נֶהָר הוּא שֶׁל יוֹסֵף
הַצַּדִּיק, וְזֶהוּ הַסּוּד שְׁמִי שְׂרׁוּאָה
נֶהָר בְּחֲלוֹם רוּאָה שְׁלוֹם, שְׁכָתוּב
(ישעיה טו) הַנְּנִי נוֹטָה אֵלַיָּה כְּנֶהָר
שְׁלוֹם.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנֵתִים. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח
וְאָמַר, (משלי כט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט
יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת
יְהַרְסֶנָּה. בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁבְּרָא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם
הָעֲלִיזוֹן, הַתְּקִין הַכֹּל כְּרֵאוּי,
וְהוֹצִיא אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים מְאִירִים
לְכָל הַצְּדִדִים, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד.
וּבְרָא שְׁמַיִם שְׁלֹמַעְלָה, וְאֶרֶץ
שְׁלֹמַעְלָה, לְתַקֵּן כְּלָם יַחַד
לְתוֹעֲלָתָם שֶׁל הַתַּחְתּוֹנִים.

בֵּא רֵאָה, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד
אֶרֶץ, מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. בְּמִשְׁפָּט - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
הַקְּיֹום שֶׁל הָאֶרֶץ, וְעַל כֵּן ו'
נְזוּנִית מֵה' הָעֲלִיוֹנָה, ה'
הַתַּחְתּוֹנָה נְזוּנִית מִן ו', שְׁקִיּוֹם
הָאֶרֶץ הוּא בְּמִשְׁפָּט, שֶׁהָרִי
הַמְשָׁפֵט יַעֲמִיד אֶרֶץ בְּכָל תַּקְוִיָּה
וְזוֹן אוֹתָהּ.

דְּבַר אַחֵר, מֶלֶךְ - זֶה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט - זֶה יוֹסֵף.
יַעֲמִיד אֶרֶץ - שְׁכָתוּב (בראשית מא)
וְכָל הָאֶרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה לְשִׁבֹר
אֶל יוֹסֵף. וּמִשׁוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתְּרַצָּה בְּיַעֲקֹב, עָשָׂה אֶת יוֹסֵף שְׁלִיט עַל הָאֶרֶץ.

וְעַל דָּא אַתְר דְּהוּה בִּיה נְשִׂיּוּ קָם קַמִּיה, מַה
כְּתִיב וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים אֶת יוֹסֵף
וַיִּשְׁכַּחְהוּ. כִּינּוּן דְּאָמַר וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמְשָׁקִים,
מֵהוּ וַיִּשְׁכַּחְהוּ. אֵלֶּא וַיִּשְׁכַּחְהוּ אַתְר דְּאִית
בִּיה שִׁכְחָה, וְדָא הוּא קֶץ דְּסִטְרָא דְּחֲשֵׁף.
שְׁנֵתִים יָמִים, מָאִי שְׁנֵתִים. דְּתַב דְּרָגָא,
לְדְרָגָא דְּאִית בִּיה זְכִירָה.

וּפְרַעְיָה חוֹלֶם וְהִנֵּה עֲמַד עַל הַיָּאֵר, דָּא
חֲלָמָא דְּיוֹסֵף הוּה. בְּגִין דְּכָל נֶהָר,
דְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק אִיהוּ. וְרָזָא דָּא הוּי, הַאי מָאן
דְּחָמִי נֶהָר בְּחֲלוֹם, חָמִי שְׁלוֹם. דְּכְתִיב, (ישעיה

טו) הַנְּנִי נוֹטָה אֵלַיָּה כְּנֶהָר שְׁלוֹם:

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנֵתִים. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (משלי
כט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ
תְּרוּמוֹת יְהַרְסֶנָּה, תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא עַלְאָה, אַתְקִין כְּלָא כְּדָקָא
יָאוּת, וְאַפִּיק נְהוּרִין עַלְאִין מְנַהֲרִין לְכָל
סְטְרִין, וְכְלָא אִיהוּ חַד. וּבְרָא שְׁמַיִם דְּלַעִילָא
וְאֶרֶץ דְּלַעִילָא, לְאַתְתַּקְנָא כְּלָהוּ כְּחַדָּא,
לְתוֹעֲלָתָא דְּתַתָּאי.

הָא חֲזִי, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ. מָאן
מֶלֶךְ, דָּא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט,
דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קְיֹוּמָא דְּאַרְעָא. וְעַל דָּא, ו'
אַתְזֵן מִן ה' עַלְאָה, ה' תַּתְּאָה אַתְזֵנַת מִן ו',
דְּקִיּוּמָא דְּאַרְעָא אִיהוּ בְּמִשְׁפָּט. דְּהָא מְשָׁפֵט
יַעֲמִיד אֶרֶץ בְּכָל תַּקְוִוִּי, וְזוֹן לָהּ.

דְּבַר אַחֵר, מֶלֶךְ, דָּא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
בְּמִשְׁפָּט, דָּא יוֹסֵף. יַעֲמִיד אֶרֶץ, דְּכְתִיב
(בראשית מא) וְכָל הָאֶרֶץ בָּאוּ מִצְרִימָה לְשִׁבֹר אֶל
יוֹסֵף. וּבְגִין דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעִי בִּיה
בְּיַעֲקֹב, עֲבַד לִיה לְיוֹסֵף שְׁלִיטָא עַל אֶרְעָא.

רבי יוסי אמר, מלך - זה יוסף.
במשפט יעמיד ארץ - זה יעקב.
שְׁהָרִי עַד שְׁלֹא בָא יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם, לא היה קיים בארץ
מתוך הרעב. כיון שבא יעקב
לְמִצְרַיִם, בזכותו הסתלק הרעב
והתקיימה הארץ.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד
ארץ - זה דוד המלך, שפתיב
(שמואל ב ח) ויהי דוד עשה משפט
וצדקה לכל עמו, והוא קיים את
הארץ, ובזכותו עמדה לאחר
מפני. ואיש תרומות יהרסנה - זה
רחבעם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא,
בשביל הצדיקים, אף על גב
שפרענות נגזרה על העולם, היא
מתעכבת בגללם ולא שולטת על
העולם. כל ימי דוד המלך
התקיימה הארץ בגללו. לאחר
שמת, התקיימה בזכותו, שפתיב
(מלכים ב ג) ונגזתי על העיר הזאת
להושיעה למעני ולמען דוד
עבדי. כמו כן כל ימי יעקב וכל
ימי יוסף לא שלטה הפרענות
בעולם.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד
ארץ - זה יוסף. ואיש תרומות
יהרסנה - זה פרעה, שהרי משום
שהקשה את לבו לקדוש ברוך
הוא, החריב את ארץ מצרים.
ובראשונה על ידי יוסף התקיימה
הארץ, באותו החלום שחלם,
שפתיב ויהי מקץ שנתים ימים
וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח
ואמר, (תהלים יח) מי ה' וברוך צורי
וירום אלוהי ישעי. אלוהי פתוב
בוי"ו. הפסוק הזה יש להתבונן
בו, מי ה' - זה מי, צדיק יסוד
העולם, שנקרא מי העולמים.
וברוך צורי - זהו שפתיב (שם קמז)
ברוך ה' צורי, וזה העולם
שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

רבי יוסי אמר, מלך, דא יוסף. במשפט
יעמיד ארץ, דא יעקב. דהא עד לא
אתא יעקב למצרים, לא הוה קיימא בארעא,
מגו כפנא. כיון דאתא יעקב למצרים,
בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא
דוד מלכא, דכתיב, (שמואל ב ח) ויהי דוד
עושה משפט וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים
ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. ואיש
תרומות יהרסנה, דא רחבעם.

הא חזי, קדשא בריך הוא בגיניהון
דצדיקנא, אף על גב דפורענותא אתגזר
על עלמא, מתעכבא בגיניהון ולא שלטא על
עלמא. כל יומי דדוד מלכא אתקיימא
ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא
בזכותיה. דכתיב, (מלכים ב ג) ונגזתי על העיר
הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי.
כגוונא דא, כל יומי דיעקב וכל יומי
דיוסף, לא שלטא פורענותא בעלמא.

הא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא
יוסף. ואיש תרומות יהרסנה, דא
פרעה. דהא בגין דאקשי לביה לגבי דקדשא
בריך הוא, חריב ארעא דמצרים. ובקדמיתא
על ידא דיוסף אתקיים ארעא בההוא חלמא
דחלם. דכתיב, ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים
יח) מי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי.
אלוהי כתיב, בוי"ו. האי קרא אית לאסתפקלא
ביה. מי ה', דא מי צדיקא יסודא דעלמא,
דאקרי מי דעלמין. וברוך צורי, דא הוא
דכתיב (תהלים קמז) ברוך ה' צורי, ודא עלמא
שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז) הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם
לָהּ.

בא ראה, [כמו שנאמר] (שם סח) בְּרוּךְ
אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמַס לָנוּ. בְּרוּךְ
אֲדֹנָי, בְּאֵלֶיךָ דָּלִית נַוִּין יוֹד,
וְהַפְּסוּק הִנֵּה הוּא סוֹד הַחֲכָמָה.
יוֹם יוֹם - אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים.
וּפְרָעָה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר -
סוֹד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, זֶה יוֹסֵף,
שֶׁנֶּהָר [שְׁכַל תְּנַהֵר] הִנֵּה הוּא יוֹסֵף
הַצַּדִּיק.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֵלֶת שְׁבַע פְּרוֹת
יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר וַתִּרְעִינָה
בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר, שְׁהַרִי
מִהַנְּהָר הִנֵּה מִתְּבַרְכוֹת כָּל אוֹתָן
הַדְּרָגוֹת שֶׁלְמַטָּה, מִשׁוּם שְׁאוֹתוֹ
נֶהָר שְׁשׁוּפָע וַיּוֹצֵא הוּא מִשְׁקָה וְזָן
אֵת הַכֹּל, וַיּוֹסֵף הוּא נֶהָר שֶׁתִּתְבַּרְךָ
כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁבִילוֹ.

ובא ראה, אוֹתוֹ הַנְּהָר, שְׁבַע
דְּרָגוֹת נִשְׁקוֹת וּמִתְּבַרְכוֹת מִמֶּנּוּ,
וְאֵלּוֹ הֵם יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת
בֶּשֶׂר. וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ, בְּחַבּוּר
וְאֶחָוָה, שְׁאִין נִמְצָא בָהֶם פְּרוּד
וְכֹלָם לְשִׁבַח עוֹמְדִים. שְׁהִנֵּה כָּל
שְׁבַע הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׁאִמְרָנוּ הוּא
סוֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) וְאֵת
שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיֹּת לְתֵת לָהּ
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל כֵּן שְׁבַע
פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וּכְנֻגָד זֶה כְּתוּב
שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת
פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רבי יצחק אָמַר, שְׁבַע הַפְּרוֹת
הַטּוֹבוֹת הֵם דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת עַל
הָאֲחֵרוֹת, וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הָרְעוּת -
הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁלְמַטָּה. אֵלּוֹ
מִצַּד הַקִּדְשָׁה, וְאֵלּוֹ מִצַּד הַטְּמֵאָה.

אֵינּוֹן עֲלָאִין עַל אַחֲרַנִּין. וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הָרְעוּת, דְּרִגְיִן אַחֲרַנִּין
דְּלַתְתָּא. אֵלּוֹן מִסְטָרָא דְקְדוּשָׁה, וְאֵלּוֹן מִסְטָרָא דְמִסְאָבָא.

דְּאֲתַקְיִים עֲלֵיהּ צְדִיקָא דָּא. וַיְרוּם אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל. וַיְרוּם דָּא עַלְמָא עֲלָאָה. אֱלֹהֵי
בּוֹא"ו, דָּא שְׁמַיִם, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תהלים קט)
הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם לִי.

הָא חֲזִי, (כְּמָה דְאֵת אָמַר) (תהלים סח) בְּרוּךְ אֲדֹנָי
יוֹם יוֹם יַעֲמַס לָנוּ. בְּרוּךְ אֲדֹנָי,
בְּאֵלֶיךָ דָּלִית נַוִּין יוֹד, וְהִנֵּה קָרָא רְזָא
דְּחֲכָמְתָּא אִיהוּ. יוֹם יוֹם, אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים,
כְּמָה דְאֵת אָמַר (דף קצד ע"א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים
יָמִים וּפְרָעָה חוֹלֵם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיָּאֵר,
רְזָא אִיהוּ, כְּמָה דְאֵתְמָר דָּא יוֹסֵף. דְּנֶהָר (ס"א
דְּכָל נֶהָר) דָּא, יוֹסֵף הַצַּדִּיק הוּא.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עוֹלוֹת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת
מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ.
וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר, דְּהָא מִנְהָר דָּא אַתְּבַרְכָּאן
כָּל אֵינּוֹן דְּרִגְיִן דְּלַתְתָּא. בְּגִין דְּהָיָא נֶהָר
דְּנִגִיד וְנַפִּיק, אִיהוּ אֶשְׁקִי וְזָן לְכֹלָא. וַיּוֹסֵף
אִיהוּ נֶהָר, לְאַתְבַּרְכָּא כָּל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם
בְּגִינֵיהּ.

וְהָא חֲזִי, הָהוּא נֶהָר, שְׁבַע דְּרִגְיִן אַתְּשַׁקְיִין
וְאַתְבַּרְכָּן מִנֵּיהּ, וְאֵלּוֹן אֵינּוֹן יְפוֹת
מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר. וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ,
בְּחַבּוּרָא בְּאֶחָוָתָא דְּלֹא אֶשְׁתַּפַּח בְּהוּ
פִירוּדָא. וְכֹלְהוּ לְשַׁבְחָא קְיִימִין, דְּהָא כָּל
הַנִּי דְּרִגְיִן שְׁבַע דְּקֶאֱמָרן, רְזָא אִיהוּ. כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (אסתר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיֹּת
לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל דָּא שְׁבַע
פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וְלִקְבַל דָּא כְּתוּב שְׁבַעַת
הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רבי יצחק אָמַר, שְׁבַע פְּרוֹת הַטּוֹבוֹת, דְּרִגְיִן

שבע השבילים - רבי יהודה אומר, אלו הראשונות הן טובות, משום שהן מצד הימין שפתיב בו פי טוב, ואלו הרעים הם למטה מהם. שבע השבילים הן מצד השמרה, ואלו מצד הטמאה, וכל הדרגות עומדות אלו על אלו ואלו כנגד אלו, ואת כלם ראה פרעה בחלומו.

אמר רבי ייסא, וכי לאותו פרעה הרשע הראו לו את כל אלה? אמר לו רבי יהודה, כמותם ראה, שפמה דרגות על דרגות אלו כנגד אלו ואלו על אלו, והוא ראה באותן הדרגות שלמטה.

והנה שנינו, שהרי כמו שהוא האדם, כך מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכך הנשמה עולה להפיר, כל אחד ואחד כפי דרגתו כראוי לו, ומשום כך פרעה ראה כראוי לו, ולא יותר.

ויהי מקץ וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בא ראה, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא למטה, לכל שם עת וזמן קצוב. שם זמן לאור ולחשף, שם זמן לאור של שאר העמים, שהם שולטים עכשו על העולם, וזמן שם לחשכה, שהיא הגלות של ישראל תחת שלטונם. זמן שם הקדוש ברוך הוא לכל, ומשום כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מה זה ועת לכל חפץ? זמן ועדן הוא לכל, לכל אותו הרצון שנמצא למטה.

דבר אחר ועת לכל חפץ - מה זה עת? פפתיב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. וכתוב (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא הדרגה הממנה, והנה פרשוק. ומשום כך עת הוא הממנה לכל

שבע השבילים, רבי יהודה אומר, אלין קדמאי אינון טבין, בגין דאינון מסטרא דימינא דכתיב ביה פי טוב. ואלין בישיין אינון לתתא מנייהו. שבע השבילים אינון מסטרא דדכיו, ואלין מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין אלין על אלין, ואלין לקבל אלין, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

אמר רבי ייסא, וכי להווא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל הני. אמר ליה רבי יהודה, פגוונא דלהון חמא. דכמה דרגין על דרגין, אלין לקבל אלין, ואלין על אלין, ואיהו חמא באינון דרגין דלתתא.

והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיין ליה בחלמיה, והכי חמי. ונשמתא הכי סלקת לאשתמודעא. כל חד וחד פפום דרגיה פדקא חזי ליה, ובגין כך פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר:

ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. תא חזי, כל מה דעבד קדשא בריך הוא לתתא, לכלא שוי זמנא וזמן קצוב. זמנא שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל תחות שלטנותא דלהון. זמנא שוי קדשא בריך הוא לכלא, בגין כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתפח לתתא.

דבר אחר ועת לכל חפץ, מאי עת פדכתיב, (תהלים קיט) עת לעשות ליי

הפרו תורתך. וכתוב, (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא

חֲפֵץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁנָתַיִם יָמִים, מִהֲצַד שֶׁל אוֹתוֹ קָץ הַחֹשֶׁף רָאָה פְּרֻעָה בַּחֲלוּמוֹ, וּמִשֵּׁם יָדַע וְהִתְגַּלְגַּל לֹא אוֹתוֹ הַחֲלוּם.

וַיְהִי בַבֶּקֶר וּתְפֻעָם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרֻטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת כָּל חֲכָמֵיהָ וְגו'. וּתְפֻעָם רוּחוֹ, מֵהָ הָיָה וּתְפֻעָם? רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הִנֵּה פְּרֻשׁוֹהָ שֶׁבַּפְּרֻעָה כְּתוּב וּתְפֻעָם, וּבְכַבּוּכְדִּנְצָר כְּתוּב (דְּנִיאל ב) וּתְפֻעָם, וּבְאֲרוּהָ שֶׁהִנֵּה בַּפְּרֻעָה כְּתוּב וּתְפֻעָם מִשׁוּם שֶׁהִיָּה יוֹדַע אֶת הַחֲלוּם, וְהִפְתְּרוֹן לֹא הָיָה יוֹדַע, אֲבָל בְּכּוּכְדִּנְצָר רָאָה הַחֲלוּם וְרָאָה הִפְתְּרוֹן, וְהִכַּל נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ. אֲבָרָ בֹא רָאָה, וּתְפֻעָם רוּחוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים יג) לְפַעְמוֹ, שֶׁהִיָּתָה הַרוּחַ בָּאָה וְהוֹלֶכֶת וּבָאָה וְהוֹלֶכֶת וְלֹא הִיָּתָה מִתְּיַשְׁבֶּת עִמּוֹ עַדִּין פְּרָאוּי, וְעַל כֵּן כְּתוּב (שם) וַתַּחֲל רוּחַ ה' לְפַעְמוֹ, שֶׁאֲזָ הִיָּתָה הַרְאֵשִׁית. אִף כֵּאֵן רוּחוֹ הִתְעוֹרְרָה בּוֹ, וְהִלָּף וְהִתְעוֹרַר, וְלֹא הִיָּתָה מִיִּשְׁבֶּת עִמּוֹ לְדַעַת. נְבוּכַדְנֶצַּר וּתְפֻעָם רוּחוֹ, בְּהִתְעוֹרְרוֹת הָיָה מִתְעוֹרַר עַל כָּל אֶחָד פְּעָמִים, שָׁבִים וְהוֹלְכִים וְשָׁבִים. וְזוֹהוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמְדַּבֵּר כד) כְּפַעַם בְּפַעַם, פַּעַם בְּזֶה וּפַעַם בְּזֶה, וְלֹא מִתְיַשְׁבֶּת דַּעְתּוֹ וְרוּחוֹ.

וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרֻטְמֵי מִצְרַיִם - אֵלֵי הַמְּכַשְׁפִּים. וְאֶת כָּל חֲכָמֵיהָ - אֵלֵי חֲכָמֵי הַמְּזֻלוֹת. וְכֻלָּם הָיוּ מִסְתַּכְּלִים לְדַעַת וְלֹא יָכְלוּ לְהַשִּׁיג.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גַּב שֶׁנֶּאֱמַר שְׂאִין מִרְאִים לְאָדָם אֲלֵא בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁלּוֹ - שׁוֹנָה אֲצֵל הַמְּלָכִים, שֶׁמִּרְאִים לָהֶם דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וּמְשֻׁנָּם מִבְּנֵי אָדָם אַחֲרֵים. כְּמוֹ שֶׁמֶלֶךְ דַּרְגָּתוֹ עֲלִיוֹנָה עַל כָּל שְׂאֵר הָאֲחֵרִים, כִּף גַּם

מִמֶּנָּה, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין כִּף עֵת אִיהוּ מִמֶּנָּה, לְכָל חֲפֵץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיְהִי מִקֵּץ שָׁנָתַיִם יָמִים, מִסְטָרָא דִּהְהוּא קָץ דִּחֹשֶׁף חֲמָא פְּרֻעָה בְּחִלְמֵיהָ, וּמִתְמָן יָדַע וְאִתְגַּלְי לִיהָ הֵהוּא חֲלֻמָּא.

וַיְהִי בַבֶּקֶר וּתְפֻעָם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרֻטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת כָּל חֲכָמֵיהָ וְגו'. וּתְפֻעָם רוּחוֹ. מְאִי וּתְפֻעָם. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ בַּפְּרֻעָה כְּתִיב וּתְפֻעָם, וּבְכַבּוּכְדִּנְצָר כְּתִיב, (דְּנִיאל ב) וּתְפֻעָם, וְאוּקְמוּהָ דִּהָא בַּפְּרֻעָה כְּתִיב וּתְפֻעָם, בְּגִין דִּהוּהוּ יָדַע חֲלֻמָּא, וּפְשָׂרָא לֹא הוּהוּ יָדַע, אֲבָל נְבוּכַדְנֶצַּר, חֲמָא חֲלֻמָּא, וְחֲמָא פְשָׂרָא, וְאִתְנַשִּׁי כְּלָא מְנִיָּה.

אֲבָרָ תָא חֲזִי, וּתְפֻעָם רוּחוֹ, כְּמָה דְאִתָּא אָמַר, (שׁוֹפְטִים יג) לְפַעְמוֹ, דִּהוּהוּ אִתִּי רוּחָא וְאֲזִיל, וְאִתִּי וְאֲזִיל. וְלֹא הָוָה מִתְיַשְׁבָּא עִמִּיהָ עַדִּין כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים יג) וַתַּחֲל רוּחַ יְיָ לְפַעְמוֹ, דְּכַדִּין הָוָה שִׁירוּתָא. אוּף הָכָא רוּחִיהָ אִתְעַר בֵּיהָ, וְאֲזִיל וְאִתְעַר, וְלֹא הָוָה מִתְיַשְׁבָּא עִמִּיהָ לְמַנְדַּע. נְבוּכַדְנֶצַּר וּתְפֻעָם רוּחוֹ, בְּאִתְעַרוּתָא הָוָה אִתְעַר עַל חַד תַּרְיִן, תִּיַּיְבִין וְאֲזִילִין וְתִיַּיְבִין, וְדָא הוּא כְּמָה דְאִתָּא אָמַר, (בַּמְדַּבֵּר כד) כְּפַעַם בְּפַעַם. פַּעַם בְּהָאִי, (דף קצד ע"ב) וּפַעַם בְּהָאִי, וְלֹא מִתְיַשְׁבָּא דַּעְתִּיהָ וְרוּחִיהָ.

וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרֻטְמוֹי מִצְרַיִם, אֵלִין חֲרָשִׁין. וְאֶת כָּל חֲכָמֵיהָ, אֵלִין חֲפִימִין בְּטִיּוּרָא, וְכֻלָּהוּ הוּוּ מִסְתַּכְּלָן לְמַנְדַּע וְלֹא יָכְלוּ לְאִדְבָקָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גַּב דִּאִתְמַר דִּלָּא אַחֲזִיין לִיהָ לְבַר נֶשׂ אֲלֵא בְּהֵוָה דַּרְגָּא דִּילִיהָ, שְׂאֵנִי לְמְלָכִים, דְּאַחֲזִיין לֹוּן מַלְיִן עֲלֵאִין, וּמְשַׁנְיִין מִבְּנֵי

מַלְיִן עֲלֵאִין, וּמְשַׁנְיִין מִבְּנֵי

מראים לו בדרגה עליונה על כל שאר האחרים, כמו שנאמר את אשר האלהים עשה הראה את פרעה, אבל לשאר בני האדם אין מגלה להם הקדוש ברוך הוא את מה שהוא עושה, פרט לנביאים או לחסידים או לחכמי הדור, והנה פרשוה.

בא ראה, פתוב אתי השיב על פני ואתו תלה. מפאן שהחלום הולך אחר הפתרון. מי השיב על פני? אלא זה יוסף. ואתו תלה - באותו הפתרון שפתר לו, וכתוב ויהי פאשר פתר לנו כן היה.

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה הקדוש ברוך הוא מתרצה בצדיקים, משום שהצדיקים הם עושים [שלום ועושים] שלום למעלה ועושים שלום למטה, ומכניסים כלה לבעלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתרצה בהם באותם שיראים ממנו ועושים את רצונו. למיחלים לחסדו, מי הם המיחלים לחסדו? הנה אומר, אותם שמשפדלים בתורה בלילה ומשתתפים עם השכינה. וכשבא הבקר, הם מצפים לחסדו, והרי בארוה, בזמן שאדם משתדל בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, פכתוב (שם מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. מה הטעם יומם יצוה ה' חסדו? משום שבלילה שירה עמי. ומשום כך פתוב רוצה ה' את יראיו, ולא ביראיו. כמי שרוצה ברצונו את האחר ומתרצה לו להתפייס עמו, ומשום כך רוצה ה' את יראיו ולא ביראיו.

ולא ביראיו. פמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

נשא אחרנין. כמה דמלפא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיאנו ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין. כמה דאת אמר את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא, לא גלי לון קדשא ברוך הוא מה דאיהו עביד, בר לנביאי או לחסידים או לחכמי דרא, והא אוקמוה.

הא חזי, פתיב, אותי השיב על פני ואתו תלה, מפאן דחלמא אזיל בתר פישרא. השיב על פני מאן, אלא דא יוסף. ואתו תלה, בההוא פישרא דקא פשר ליה, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היה:

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה קדשא ברוך הוא, אתרעי בהו בצדיקנא, בגין דצדיקנא אינון עבדין (שלמא ועבד) שלמא לעילא, ועבדי שלמה לתתא, ואעלין כלה בבעלה. ובגין כך קדשא ברוך הוא אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה.

למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו. הוי אימא אינון דמשפדלי באורייתא בליליא, ואשתתפו בהדי שכינתא. וכד אתי צפרא, אינון מחפאן לחסדו. והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בליליא, חוטא דחסד אתמשיך עליה ביממא. פדכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי חסדו, משום דבלילה שירה עמי. ובגין כך רוצה יי את יראיו כתיב,

ולא ביראיו. פמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

כמו כן יוסף היה עצוב בעצב הרוח ובעצב הלב, שהיה אסור שם. כיון שפרעה שלח בשבילו, מה כתוב? ויריצהו. התפייסו לו והחזירו לו דברי שמחה, דברים לשמח את הלב, משום שהיה עצוב מן הבור. בא ראה, בראשונה נפל בבור, וכבוד התעלה אחר כך.

רבי שמעון אמר, בטרום ארע ליוסף אותו המעשה, לא נקרא צדיק. כיון ששמר אותה ברית המילה, נקרא צדיק, ואותה הדרגה של ברית הקדש התעטרה עמו, ומה שהיה [עושה] בבור בראשונה, התעלה עמו. וכתוב ויריצהו מן הבור. התעלה מזה והתעטר בכאר מים חיים.

ויש"ח פרעה ויקרא את יוסף, היה צריך להיות לקרא ליוסף! אלא, ויקרא את יוסף - זה הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שם קה) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו, זהו שכתוב ויקרא את יוסף. כתוב כאן ויקרא את יוסף, וכתוב שם ויקרא אל משה. ויגלח ויחלף שמלתיו, בשביל כבוד המלך, והנה פרשוה.

רבי אלעזר פתח, (תהלים קה) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. בא ראה שהקדוש ברוך הוא מגלגל גלגלים בעולם, ומקים נדרים ושבועות כדי לקיים שבועה ויגזרה שהיא גזיר. שהרי שנינו, אם לא שחכיבות ואהבה שאהב הקדוש ברוך הוא את האבות, היה ראוי להוריד את יעקב למצרים בכבלים של ברזל. ובאהבתו אותם המליך ליוסף בנו, ועשה אותו מלך ששולט על כל הארץ, ויגזרו כל השבטים בכבוד, ויעקב כמלך.

בגזונא דא, יוסף הוה עצוב בעצבו דרוחא, בעצבו דלבא, דהוה אסיר תמן. כיון דשדר פרעה בגיניה, מה כתיב. ויריצהו, אתפייסו ליה ואהדרו ליה מלין דחדוה, מלין למחדי לבא, בגין דהוה עצוב מן בירא. תא חזי, בקדמיתא נפל בבירא, בבירא אסתלק לבתר.

רבי שמעון אמר, עד לא אירע ליוסף ההוא עובדא, לא אקרי צדיק. כיון דנטר ההוא ברית קיימא, אקרי צדיק. וההוא דרגא דברית קדישא אתעטר בהדיה, ומאי דהוה (עבד) בבור בקדמיתא, אסתלק בהדיה, וכתיב ויריצהו מן הבור. אסתלק מן דא, ואתעטר בבאר מים חיים.

ויש"ח פרעה ויקרא את יוסף, לקרא ליוסף מיבעי ליה. אלא ויקרא את יוסף, דא קדשא בריך הוא, דכתיב, (תהלים קה) עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו, דא הוא דכתיב ויקרא את יוסף, פתיב הכא ויקרא את יוסף, וכתיב ה' ויקרא אל משה: ויגלח ויחלף שמלותיו, בגין יקרא דמלכא, והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח, (תהלים קה) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. תא חזי, דקדשא בריך הוא מגלגל גלגולין בעלמא, ומקיים אסרין וקיומין, בגין לקיימא קיומא ויגזרה דאיהו גזיר.

דהא תנן, אלמלא חביבו ורחימו דרחים קדשא בריך הוא לאבהן, הוה אתחזי לנחתא יעקב למצרים בשלשלי דפרזלא. וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונחתו כלהו שבטין ביקרא, ויעקב כמלכא.

בא רָאָה מַה כְּתוּב? (שם) וַיִּבֶא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חַם. פִּינּוֹן שְׁפֹתוֹב וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם, לֹא יִדְעֶנּוּ שְׁיַעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם? לְמַה צְרִיף אֶת זֶה?
אֵלָּא, וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם - זֶה יַעֲקֹב. שְׁהַרִי
בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב וּבְנֵי בָאָה הַשְׁכִּינָה
לְמִצְרַיִם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
גִּלְגָּל גִּלְגּוּלִים וְהוֹרִיד אֶת יוֹסֵף
בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁבֻכּוֹתוֹ הַתְּקִימָה
הַבְּרִית עִמּוֹ, וְהַשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל
כָּל הָאָרֶץ.

מַה כְּתוּב? שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב (תהלים קמו) ה'
מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', וְכֵן כְּתוּב
שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ, לְמַה מִשָּׁל
עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ? אֵלָּא שְׁלַח מֶלֶךְ
- זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. מִשָּׁל
עַמִּים - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.
שְׁלַח מֶלֶךְ - הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיזוֹן שְׁלַח
וַיִּתִּירֶהוּ. וְמִי הוּא שְׁשָׁלַח לוֹ? זֶה
הַמֶּלֶךְ הַגּוֹאֵל, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל
עַמִּים, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל
הַתְּחַתּוּנִים, וְהַפֵּל הוּא מִן
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

וַיִּרְצֶהוּ - חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וְמִי הוּא?
זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, מִשּׁוּם
שְׁאִין מִי שְׁאוֹסֵר וּפּוֹתַח, רַק
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, שְׁכְּתוּב (איוב
יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח,
וְכְתוּב (שם לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וְמִי
יִרְשִׁיעַ וְיִסְתֵּר פָּנִים וְמִי יִשׁוּרְנוּ
וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, שְׁהַרִי
הַפֵּל בּוֹ, וְכְתוּב (דניאל ד) וְכִרְצוֹנוֹ
עוֹשֶׂה בְּצִבָּא הַשָּׁמַיִם וְדִירֵי
הָאָרֶץ, וְאִין מִי שְׁיִמְחָה בְּיָדוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ מַה עֲשִׂיתָ. וּמִשּׁוּם כִּף
כְּתוּב וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַה זֶה וַיִּרְצֶהוּ? כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(איוב לב) יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֶהוּ.
כְּמוֹ כֵן וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר, וְאֲחֵר

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב, וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חַם, פִּינּוֹן דְּכְתוּב וַיִּבֶא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, לֹא יִדְעֶנּוּ דְיַעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חַם, אֲמַאי אֲצִטְרִיף דָּא. אֵלָּא וַיִּבֶא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם, דָּא יַעֲקֹב, דְּהָא בְּגִינִיָּה דְיַעֲקֹב
וּבְנֵי, אֶתְתַּ שְׁכִינְתָּא לְמִצְרַיִם. וְקְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא גִלְגָּל גִּלְגּוּלִין, (דף קצד ע"א) וְאֶחֱתִית לִיָּה
לְיוֹסֵף בְּקִדְמִיתָא. דְּבִזְכוּתִיָּה אֶתְקִיָּים בְּרִית
בְּהַדְרָה, וְשְׁלִטָּה עַל כָּל אֶרְעָא.

מַה כְּתוּב, שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב, (תהלים
קמו) י' מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', (והא) וְהִכָּא כְּתוּב,
שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ, אֲמַאי מוֹשֵׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. אֵלָּא, שְׁלַח מֶלֶךְ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא. מוֹשֵׁל עַמִּים, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
שְׁלַח מֶלֶךְ, מֶלֶךְ עֲלָאָה שְׁלַח וַיִּתִּירֶהוּ, וּמֵאֵן
אִיהוּ דְשָׁלַח לִיָּה, דָּא מֶלֶךְ הַגּוֹאֵל, דְּאִיְהוּ
מוֹשֵׁל עַמִּים, דְּאִיְהוּ מוֹשֵׁל עַל תְּתָאִי. וְכֵלָּא
מַעַם קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אִיְהוּ.

וַיִּרְצֶהוּ חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וּמֵאֵן אִיְהוּ, דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא. בְּגִין דְּהָא לִית מֵאֵן
דְּאֲסִיר וּפְתַח, בַּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּכְתוּב,
(איוב יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח. וְכְתוּב, (איוב
לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וְמִי יִרְשִׁיעַ וְיִסְתֵּר פָּנִים וְמִי
יִשׁוּרְנוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, דְּהָא כֵּלָּא
בִּיָּה. וְכְתוּב, (דניאל ד) וְכִמְצַבִּיָּה עֶבֶד בְּחִיל
שְׁמִיא וְדִירֵי אֶרְעָא וְלֹא אִיתִי דִי יִמְחִי בִידֵיהּ
וַיֹּאמֶר לִיָּה מַה עֲבַדְתָּ. וּבְגִין כִּף כְּתוּב,
וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַאי וַיִּרְצֶהוּ. כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר, (איוב לג) יַעֲתֵר
אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצֶהוּ. כְּגוֹוֹנָא דָּא וַיִּרְצֶהוּ
מִן הַבּוֹר, וְלִבְתֵּר וַיִּבֶא אֶל פְּרַעָה. דְּבַר אֲחֵר

כף ויבא אל פרעה. דבר אחר וירצהו, שהמשיך עליו חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אלהים יענה את שלום פרעה, כדי להקדים לו שלום ולפתח בשלום.

רבי אבא אמר, בא ראה, באותו פרעה הרשע, שהוא אמר (שמות ד) לא ידעתי את ה', ופרעה היה חכם מכל מכשפיו, אלא ודאי השם של אלהים היה יודע, שהרי כתוב הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ומשום שמשוה לא בא אליו אלא בשם של ה', ולא בשם של אלהים, וזה היה קשה לפניו מן הכל, שהוא היה יודע שהרי השם של אלהים שולט בארץ, ובשם של ה' לא היה יודע, ועל כן קשה לפניו השם הזה.

וזהו שכתוב (שם ט) ויחזק ה' את לב פרעה. שדבר זה היה מחזק את לבו ומקשה אותו, ועל כן משה לא הודיע לו דבר של שם אחר, אלא השם של ה' לבדו, ופרשוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כה' אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כה' אלהינו המגביהי לשבת - שהתעלה מעל פסא כבודו, ועל פסא כבודו למעלה ולא התגלה למטה. בשעה שאין נמצאים צדיקים בעולם, הרי הוא מסתלק מהם ולא מתגלה להם. המשפילי לראות - בשעה שהצדיקים הם נמצאים בעולם, הקדוש ברוך הוא יורד בדרגותיו כנגד התחתונים להשגיח על העולם, להיטיב להם.

שהרי פסאין נמצאים הצדיקים בעולם, הוא מסתלק ומסתיר מהם פנים ולא משגיח עליהם, משום שהצדיקים הם היסוד והקיום של העולם, שכתוב (משלי

וירצהו, דאמשיך עליה חוטא דחסד, למיהב ליה חנא קמיה דפרעה. (מה כתיב), אלהים יענה את שלום פרעה, בגין לאקדמא ליה שלום ולמפתח בשלום.

רבי אבא אמר, תא חזי, בההוא רשע דפרעה. דאיהו אמר, (שמות ה) לא ידעתי את יי, ופרעה חפים הוה מכל חרשוי. אלא ודאי שמא דאלהים הוה ידע, דהא פתיב, הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא בשמא דיי ולא בשמא דאלהים. ודא הוה קשיא קמיה מפלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דאלהים שליט בארעא. ובשמא דיי לא הוה ידע, ועל דא קשיא קמיה שמא דא.

ודא הוא דכתיב (שמות ט) ויחזק יי את לב פרעה, דמלה דא הוה אתקיף לביה, ואקשי ליה. ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא, אלא שמא דיי בלחודוי, ואוקמוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כיי אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כיי אלהינו המגביהי לשבת, דאסתלק מעל פרסי יקריה, (כ"א על פרסי יקריה לעילא) ולא אתגלי לתתא. בשעתא דלא אשתפחו זפאין בעלמא, הא איהו אסתלק מנייהו, ולא אתגלי להו. המשפילי לראות, בשעתא דאינון זפאין אשתפחו בעלמא. קדשא בריך הוא נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי, לאשגחא על עלמא, לאוטבא להו.

דהא פד זפאין לא אשתפחו בעלמא, איהו אסתלק, ואסתיר אנפין מנייהו, ולא אשגח עלייהו. בגין דצדיקיי אינון יסודא וקיומא

דַעֲלָמָא, דְּכִתְיִב, (משלי י) וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם.
וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גִלִּי שְׁמִיה
קִדְיִשָׁא, בַּר לְיִשְׂרָאֵל בַּלְחֻדוּי, דְּאִינוּן
חֻלְק עַדְבִּיה וְאַחְסַנְתִּיה. וְעַלְמָא פְּלִיג לִיה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַמְזָן תְּרִיסִין, וְהָא אֲתָמַר.
דְּכִתְיִב, (דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו'.
וְכִתְיִב, כִּי חֻלְק יִי עֲמוּ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאַרְחָא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, תְּוֹהֵנָא עַל הָאִי
דְּקָאֲמַר שְׁלֹמֹה, כָּל מְלוֹי (מילין) סְתִימִין וְלֹא
אֲתִיידְעוּן, דְּהָא קִהְלַת סְתִים (מילין) סְתִימִין.
פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא
יִוְכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת
וְלֹא תִמְלֵא אֲזָן מִשְׁמוּעַ. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים,
וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים אִינוּן לְמַלְלָא, דְּקָאֲמַר
לֹא יִוְכַל אִישׁ לְדַבֵּר. וְלֹא תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת
וְלֹא תִמְלֵא אֲזָן מִשְׁמוּעַ, מְאִי טַעְמָא אֵלִין.
אֵלָא בְּגִין דְּתֵרִין מְנַהוּן, וְאִינוּן עֵינִין
וְאוּדְנִין, לָא קִימִין בְּרִשׁוּתִיה דְּבַר נֶשׁ,
וּפּוּמָא אִיהוּ בְּרִשׁוּתִיה. וְכָל (מה) אֵלִין תֵּלַת לָא
יְכַלִּין לְאַשְׁלָמָא כְּלָא, וְלֹאֲדַבְּקָא כְּלָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, הָכִי הוּא, דְּדַבּוּרָא דְּבַר נֶשׁ
לֹא יְכִיל לְמַלְלָא, וְעֵינִין לְמַחְמִי,
וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע, וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.
וְתָא חֲזִי, אֲפִילוּ בְּרִיין וְקִסְטוּרִין, דְּעַבְד
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, לֹא יְכַלִּין
לְמַלְלָא כָּל מְלִין דְּעַלְמָא, וְעֵינָא לֹא יְכִיל (דף)
לְמִשְׁלַט וְלְמַחְמִי, וְאוּדְנָא לְמִשְׁמַע.
וּבְגִין כֶּף שְׁלֹמֹה דְּהוּה יָדַע כָּל מְלָה, הָוה
אָמַר דָּא.

וְהָא חֲזִי, כָּל עוֹבְדִין דְּעַלְמָא, בְּכַמְה
קִסְטוּרִין תְּלִיין, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא לֹא
יָדְעִין, וְלֹא מִשְׁגִּיחִין עַל מַה קִּימִי בְּעַלְמָא,

וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם.
וְעַל כֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
גִּלָּה אֶת שְׁמוֹ הַקְדוֹשׁ, רַק
לְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם, שֶׁהֵם חָלֵק גּוֹרְלוֹ
וְנַחֲלָתוֹ, וְאֵת הָעוֹלָם חֵלֵק
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַמְנִים
מְגִנִּים, וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר, שֶׁפְּתוּב
(דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו',
וְכִתוּב כִּי חֵלֵק ה' עֲמוּ יַעֲקֹב חֶבֶל
נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדַרְכָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא,
תְּמַהֲנִי עַל זֶה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה, כָּל
הַדְּבָרִים [המלים] סְתוּמִים וְלֹא
נוֹדְעִים, שֶׁהָרִי קִהְלַת סְתוּם
[המלים] הַסְּתוּמִים.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים
יִגְעִים לֹא יִוְכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא
תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִמְלֵא
אֲזָן מִשְׁמַע. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים,
וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים הֵם לְדַבּוּר
שֶׁאָמַר לֹא יִוְכַל אִישׁ לְדַבֵּר? וְלֹא
תִשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִמְלֵא
אֲזָן מִשְׁמַע, מַה הַטַּעַם אֵלוֹ?
אֵלָא מִשּׁוּם שֶׁשְׁנַיִם מֵהֶם, וְהֵם
הָעֵינַיִם וְהָאָזְנַיִם, לֹא עוֹמְדִים
בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל הָאֲדָם, וְהַפֶּה הוּא
בְּרִשׁוּתוֹ, וְכָל [מה] שְׁלֹשֶׁת הֵלְלוּ
לֹא יְכוּלִים לְהַשְׁלִים אֶת הַכֹּל
וְלְהַשִּׁיג אֶת הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כֶּף זֶה, שֶׁדַּבּוּר
שֶׁל אָדָם לֹא יְכוּל לְדַבֵּר, וְהָעֵינַיִם
לְרֵאוֹת וְהָאָזְנַיִם לְשִׁמְעַ, וְאִין כָּל
חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וּבֵא רְאֵה,
אֲפִלוּ בְּרִיּוֹת וְרוּחֹת שֶׁעָשָׂה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
לֹא יְכוּלִים לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֵי
הָעוֹלָם, וְהָעֵין לֹא יְכוּלָה לְשַׁלֵּט
וְלְרֵאוֹת וְהָאָזְן לְשִׁמְעַ. וּמִשּׁוּם כֶּף
שְׁלֹמֹה שֶׁהִיא יוֹדַע כָּל דְּבַר הִיא
אוֹמֵר אֵת זֶה.

וּבֵא וּרְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם
תְּלוּיִים בְּכַמְה רוּחֹת, וְכָל בְּנֵי
הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים

על מה עומדים בעולם, ואפלו שלמה המלך, שהיה חכם מכל בני העולם, לא יכל לעמד בהם. פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. בא ראה, אשרי אותם שמשתדלים בתורה ויודעים להסתכל ברוח [בסוד] של החכמה.

את הכל עשה יפה בעתו - בכל המעשים שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, בכל מעשה ומעשה יש דרגה ממנה על אותו המעשה בעולם, הן לטוב והן לרע. מהם דרגות לימין, ומהם דרגות לשמאל. הולך האדם לימין, אותו המעשה שעשה, אותה הדרגה הממנה (של ימין) לצד ההוא ועושה לו סיוע, וכמה הם שמסיעים לו. הולך אדם לשמאל ועושה מעשיו, אותו המעשה שעשה, הוא [דרגת השמאל] הממנה לצד ההוא, ומקטרג לו ומוביל אותו לאותו הצד ומסטה אותו. ומשום כך, אותו המעשה שאדם עושה כראוי, אותו הממנה של צד הימין מסיע לו. וזה הוא בעתו, יפה בעתו, שאותו המעשה מתקשר בעתו כראוי לו.

גם את העלם נתן בלבם - כל העולם וכל מעשי העולם אינם אלא ברצון הלב, כשעולה ברצון [הלב] וכשעולה ברצון האדם. אשרי הצדיקים שמושכים מעשים טובים להיטיב להם ולכל העולם, והם יודעים להתדבק בעת שלום, ובכח הצדקה שעושים למטה הם מושכים אותה הדרגה שנקראת כל, להאיר בעתו.

ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכים מכל בני עלמא, לא יכיל לקיימא בהו.

פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. תא חזי, זכאין אינון דמשתדלי באורייתא וידעי לאסתכלא ברוחא (ס"א ברוא) דחכמתא.

את הכל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קדשא בריך הוא בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לביש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא. אזיל בר נש לימינא, ההוא עובדא דעביד, ההוא דרגא ממנא (ס"א דימינא) לההוא סטרא, עביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. אזל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, ממנא (ס"א דרגא דשמאלא) איהו לההוא סטרא, וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה.

ובגין כך, ההוא עובדא דעביד בר נש פדקא חזי, ההוא ממנא דסטר ימינא קא מסייע ליה. ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, פדקא חזי ליה.

גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון אלא ברעותא דלבא, פד סליק ברעותא (דלבא, וכד סליק ברעותא) דבר נש. זכאין אנון צדיקיא דאמשיכו עובדין טבין, לאוטבא לון ולכל עלמא, ואינון ידעין לאתדבקא בעת שלום. ובחילא דצדקה דעבדין לתתא, אינון משכין לההוא דרגא דאקרי כל, לאנהרא בעתו.

אוֹי לְרָשָׁעִים שְׁאִין יוֹדְעִים הַעֵת
שֶׁל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה וְלֹא מַשְׁגִּיחִים
לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂיהֶם בְּעוֹלָם עַל
הַתְּקוּן שֶׁצָּרִיךְ לְעוֹלָם וּלְתִקְוֵן
הַמַּעֲשֵׂה בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁרְאוּיָהּ
לוֹ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא
יוֹדְעִים.

וְעַל כֵּן נִתְּן הַכֹּל בְּרִצּוֹנָם שֶׁל בְּנֵי
הָאָדָם, שֶׁפְּתוּב מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא
יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר
עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשׁ וְעַד סוּף.
וּמִשּׁוֹם כֵּךְ שְׁאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים לֹא
נַעֲשׂוּ לְתִקְוֵן בְּדִרְגָּתָם כְּרְאוּיָהּ
שֶׁיִּכְלַל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה בְּדִרְגָּה הַזֹּאת
שֶׁלֹּא כְּתִקְוֵן, אֲלֵא כְּפִי רְצוֹן
הָאָדָם.

מָה פְּתוּב אַחֲרָיו? יוֹדְעֵתִי כִי אֵין
טוֹב בָּם כִּי אִם לְשִׁמּוּחַ וְלַעֲשׂוֹת
טוֹב בְּחַיָּיו. יוֹדְעֵתִי כִי אֵין טוֹב
בָּם, בְּאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ
כְּרְאוּיָהּ. כִּי אִם לְשִׁמּוּחַ, בְּכָל מָה
שֶׁיִּבְאֵא עֲלָיו וְלִתֵּת הַוְדָאָה
לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא וְלַעֲשׂוֹת טוֹב
בְּחַיָּיו. שֶׁהָרִי אִם אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה
גוֹרֵם לוֹ רַע, מִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה
שֶׁמִּמֶּנָּה עֲלָיו, יֵשׁ לוֹ לְשִׁמּוּחַ בּוֹ
וּלְהוֹדוֹת עֲלָיו, שֶׁהוּא גֵרֵם
לְעַצְמוֹ, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּלֵי יוֹדְעָהּ
כְּצִפּוֹר הַזֶּה בְּתוֹךְ מְלַכְדָּת.

וְכֵן זֶה מִנְּיֵן לָנוּ? שֶׁפְּתוּב (שם ט)
כִּי גַם לֹא יוֹדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ
כְּדָגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּמִצּוּדָה רְעָה
וְכִצְפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח כְּהֵם
יִיקָשִׂים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רְעָה
כְּשֶׁתְּפוּל עֲלֵיהֶם פְּתָאוּם. כִּי גַם
לֹא יוֹדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, מָה זֶה
עֵתוֹ? עֵתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה
שֶׁעוֹשֶׂה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת הַכֹּל
עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ. וּמִשּׁוֹם כֵּךְ הֵם
כְּצִפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח. וּמִשּׁוֹם
כֵּךְ אֲשֶׁרִי אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים
בְּתוֹרָה וְיוֹדְעִים דְּרָכֵי וְשִׁבְלֵי
הַתּוֹרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן לְלַכֵּת
בָּהּ בְּדִרְגָּה הָאֵמֶת.

וְיִי לוֹן לְחַיִּיבָא דְלֹא יוֹדְעִין עֵת דִּהְהוּא
עוֹבְדָא, וְלֹא מַשְׁגִּיחִין לְמַעַבְדַּד עוֹבְדֵיהוֹן
בְּעֵלְמָא עַל תְּקוּנָא דְאַצְטְרִיךְ לִיהַ לְעֵלְמָא.
וְלֹא תְקַנָּא עוֹבְדָא בְּהֵהוּא דְרָגָא דְאִתְחַזִּי לִיהַ.
מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא יוֹדְעִין.

וְעַל דָּא אֲתִיְהִיב כְּלָא בְּרַעוּתְהוֹן דְּבְנֵי נְשָׂא.
דְּכְתִיב, מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת
הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשׁ וְעַד סוּף.
וּבְגִין כֵּךְ דְּאִינוּן עוֹבְדִין לֹא אֲתַעֲבִידוּ לְאִתְקַנָּא
בְּדִרְגֵיהוֹן כְּדְקַחְזִי, דִּיתְפְּלִיל עוֹבְדָא דָּא
בְּדִרְגָּא דָּא, דְלֹאוּ כְּתִקְוֵן אֲלֵא כְּפּוֹם רַעוּתָא
דְּבַר נֶשׁ.

מָה כְּתִיב בְּתַרְיָה יוֹדְעֵתִי כִי אֵין טוֹב בָּם כִּי
אִם לְשִׁמּוּחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. יוֹדְעֵתִי
כִי אֵין טוֹב בָּם, בְּאִינוּן עוֹבְדִין, דְלֹא אֲתַעֲבִידוּ
כְּדְקָא יָאוּת. כִּי אִם לְשִׁמּוּחַ, בְּכָל מָה דִּיִּיתִי
עֲלָיו, וְלִמְיָהּ הַוְדָאָה לְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא.
וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו, דִּהָא אִי הֵהוּא עוֹבְדָא
גְּרִים לִיהַ בִּישָׂא, בְּגִין הֵהוּא דְרָגָא דְקָא מְמַנָּא
עֲלָיו, אִית לִיהַ לְמַחְדֵי בִיָּה, וְלֹא וְדָאָה עֲלֵיהַ.
דְּאִיהוּ גְּרִים לִיהַ לְנַפְשִׁיהַ, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּלֹא
יוֹדְעָא, כְּצִיפָּרָא דָּא בְּגוֹ קוּסְטִירָא.

וְכֵן דָּא מְנַלְן, דְּכְתִיב, (קהלת ט) כִּי גַם לֹא יוֹדַע
הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, כְּדָגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים
בְּמִצּוּדָה רְעָה וְכִצְפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח כְּהֵם
יִיקָשִׂים בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רְעָה כְּשֶׁתְּפוּל עֲלֵיהֶם
פְּתָאוּם. כִּי גַם לֹא יוֹדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ. מָאִי
עֵתוֹ, עֵתוֹ דִּהְהוּא עוֹבְדָא דְקָא עֲבִיד. כְּמָה
דְּאִתְּ אֲמַר, אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ, וּבְגִין כֵּךְ
אִינוּן כְּצִפָּרִים הֶאֱחָזוֹת בְּפֶתַח. וּבְגִין כֵּךְ זְכָאִין
אִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִייתָא, וְיוֹדְעֵי אוּרְחוּיָהּ
וְשִׁבְלֵי דְאוּרִייתָא דְמִלְכָּא עֲלָאָה, לְמִיָּהּ בָּהּ
בְּאִרְחָ קְשׁוּט.

ובא ראה, לעולם אל יפתח אדם את פיו לרעה, שהוא לא יודע מי נוטל אותו הדבר, וכשלא יודע אדם, נכשל בה. וכאשר הצדיקים פותחים את פיהם, כלם שלום.

בא ראה, פשוט התחיל לדבר עם פרעה, מה כתוב? אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הנה נתבאר שהקדוש ברוך הוא חס על שלום המלכות, כמו שנאמר ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, ובאר והו.

רבי חייא אמר, פרעה רצה לנסות את יוסף, והחליף לו את החלום, ומשום שיוסף ידע את הדרגות, הסתכל בכל דבר ודבר ואמר כף ראית, כל דבר ודבר כראוי לו.

זהו שכתוב: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי היית בשעה ההיא שחלמתי את החלום, שם היית מצוי ומשום כף אמר [אמת את כל זאת ידעת, ואף ידעת פתרון] את כל זאת, ידעת את החלום אף היה וידעת פתרונו. אמר רבי יצחק, אם כף, יוסף אמר הכל, החלום ופתרונו, כמו דניאל שאמר את החלום ואת פתרונו! אמר לו, לא זה כמו זה. [שהרי] יוסף הסתכל מתוך דבורו של פרעה, שהיה אומר בדרגות ידועות, וראה אותו שטעה, ואמר לו לא כף, אלא כף זה, משום שהדרגות באות כסדרן. אבל דניאל לא הסתכל מתוך דבורו של נבוכדנצר כלום, [שלא] והכל אמר לו, את החלום ופתרונו. מה כתוב בדניאל? [דניאל ב] אז לדניאל בחזיון הלילה

ותא חזי, לעולם אל יפתח בר נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ההיא מלה. וכד לא ידע בר נש אתפשל בה. וצדיקיא כד פתחי פומייהו כללהו שלם.

תא חזי, יוסף כד שרא למללא לפרעה. מה כתיב, אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הא אתמר. דקדשא בריה הוא חס על שלמא דמלכותא, כמה דאת אמר, (שמות ו) ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (דף קצו ע"א) ואוקמוה.

רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף, ואחלה ליה חלמא. ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתפל בכל מלה ומלה. ואמר, כף חמיתא, כל מלה ומלה כדקא חזי. תרא הוא דכתיב ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעפא דחלמית חלמא, תמן הוית שכיח. ובגין כף אמר (כ"א אמת את כל זאת ידעת, ואף ידעת פשריה) את כל זאת ידעת חלמא הוה הוה, וידעת פשריה.

אמר רבי יצחק, אי הכי יוסף אמר פלא, חלמא ופשרא. דדניאל דאמר חלמא ופשריה. אמר ליה, לאו האי כהאי (י"ח ל"ג דהא).

יוסף אסתפל מגו מלולא דפרעה דהוה אמר בדרגין ידיעו, וחמא ליה דקא טעה, ואמר ליה לאו הכי, אלא הכי הוא. בגין דדרגין פסדרן אתיון. אבל דניאל לא אסתפל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. (דלא) וכלא קאמר

ליה חלמא ופשריה. מה כתיב בדניאל, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא רזא גלי בחזווא די ליליא. מאן חזווא די ליליא, דא

סוד גלה. בחזיון הלילה, מי
חזיון הלילה? זה גבריאל, שהוא
חזיון, מראה מן מראה.

בא ראה מה כתוב, (יחזקאל מג)
והנה כבוד אלהי ישראל בא
מדרך הקדים וקולו פקול מים
רבים והארץ האירה מכבודו. מה
כתוב אחריו? וכמראה המראה
אשר ראיתי בבאי לשחת את
העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני.
כל המראות הללו הן שש.
שאומן המראות, ומראה של
החזיון, מראה יש לו, שיראו בו
הגונים שלמעלה, ונראים
במראה ההוא. ויש מראה
למראה, ומראה למראה זה על
זה, וכלם עומדים בדרגות
ידועות ושולטים, ונקראים
מראה הלילה, ובהם מתפרשים
כל החלומות של העולם, ואלו
הם כמו שלמעלה, עליהם.

ומשום כך דניאל בחזיון הלילה
גלה סוד. לא כתוב התגלה, אלא
סוד גלה, אחת מאלו הדרגות,
גלה לו אותו חלום ופתרונו.
אבל יוסף מתוך דברי פרעה
הסתפל בדרגות העליונות ואמר.
ומשום כך מנה אותו על כל ארץ
מצרים, משום שהקדוש ברוך
הוא נתן ליוסף משלו. על הפה
שלא נשק לעברה, כתוב ועל
פיך ישק כל עמי. היד שלא
קרבה לעברה, כתוב ויתן אתה
על יד יוסף. הצואר שלא קרב
לעברה, כתוב וישם רכד הזהב
על צוארו. הגוף שלא קרב
לעברה - וילבש אתו בגדי שש.
הרגל של רכבה לעברה, כתוב
וירכב אתו במרפכת המשנה
אשר לו. המחשבה שלא חשב -
נקרא נבון וחכם. הלב שלא
הרהר - ויקראו לפניו אברו. והכל משלו הוא נטל.

גבריאל, דאיהו חזוא חזו מן חזו.
הא חזי, מה כתיב, (יחזקאל מג) והנה כבוד
אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו
פקול מים רבים והארץ האירה מכבודו. מה
כתיב בתריה, וכמראה המראה אשר ראיתי
בבאי לשחת את העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני. כל אליון
מראות, אינון שית, דאינון מראות וחיזו
דחזוא. חיזו אית ליה, לאתחזאה ביה גונון
דלעילא, ואתחזון בההוא חיזו. ואית חיזו
לחיזו, וחיזו לחיזו, דא על דא. וכלהו
קיימין בדרגין ידיען ושלטי, ואקרונ חיזו
דלילא, ובהו מתפרשין כל חלמין דעלמא,
ואליון אינון כגוונא דלעילא עליהו.

ובגין כך דניאל בחזוא דלילא רזא גלי.
אתגלי לא כתיב, אלא רזא גלי, חד
מאליון דרגין, גלי ליה ההוא חלמא ופשריה.
אבל יוסף, מגו מלוי דפרעה, אסתפל בדרגין
עלאין וקאמר.

ובגין כך פקדיה על כל ארעא דמצרים, בגין
דקודשא בריה הוא, מדיליה דיוסף
קא יהיב ליה. פומא דלא נשק לעבירה,
כתיב ועל פיך ישק כל עמי. ידא דלא קריב
לעבירה, כתיב ויתן אותה על יד יוסף. צואר
דלא קריב לעבירה, כתיב וישם רכד הזהב
על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה, וילבש
אתו בגדי שש. רגל דלא רכיב לעבירה, כתיב
וירכב אתו במרפכת המשנה אשר לו.
המחשבה דלא חשב, נקרא נבון וחכם. לב
שלא הרהר, ויקראו לפניו אברו. וכלא
מדיליה נטל.

הרהר - ויקראו לפניו אברו. והכל משלו הוא נטל.

מה פתוב? ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מה הטעם ויעבר בכל ארץ מצרים? כדי לשלט, שפך מכריזים לפניו, וכדי לכנס התבואה בכל מקום ומקום. רבי אלעזר אומר, כנס יוסף תבואה בכל מקום כדי שלא תרקב.

אמר רבי שמעון, כל מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הכל הוא לגלגל לגוילים, משום שרצה לקים הגזרה. בא ראה, כשפרא הקדוש ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם לעולם ומצא מזון.

[בא ראה] כמו כן הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה ורעה בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכש גדול. כשבא יוסף לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול. גלגל לגוילים, והביא רעב על העולם, וכל העולם היו מביאים כסף וזהב למצרים, והתמלאה כל ארץ מצרים כסף וזהב. לאחר שהכל נתקן רכוש גדול, הביא את יעקב למצרים.

שפך דרכי הקדוש ברוך הוא - בראשונה בורא [מקדים] רפואה, ואחר כך מכה. כך בראשונה התקין רכוש גדול, ואחר כך הביא אותם לגלות, ועל כן גלגל לגוילים והביא רעב על [כל] העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב כל העולם למצרים.

בא ראה, משום יוסף שהוא צדיק, הוא גרם עשר של כסף וזהב שישלו ישראל, כפתוב (תהלים קח) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומידו של הצדיק זה בא לישראל,

מה פתוב. ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטאה, דמכרזי קמיה הכי. ובגין למכנש עבורא בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אומר, פנש יוסף עיבור בכל אתר, בגין דלא יתרקב. אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קדשא בריהו הוא, כלא איהו לגלגלא לגולין, בגין דבעי לקיימא קיומא. תא חזי, פד פרא קדשא בריהו הוא עלמא, אייתי כל מה דאצטריה עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לבר נש לעלמא, ואשפח מזונא.

[ו"ח ל"ג תא חזי] פגוונא דא, קדשא בריהו הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה ורעה בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. פד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול. גלגל לגולין, ואייתי כפנא על עלמא. וכל עלמא הוו מייתין כספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא. לבתר דאתתקן כלא רכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

דחבי ארחי דקדשא בריהו הוא, בקדמיתא בארי (ס"א אקדים) אסוותא, ולבתר מחי. כך בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר כך קצו ע"ב) אייתי לון לגלותא. ועל דא גלגל לגולין ואייתי כפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין כספא ודהבא כל עלמא למצרים.

תא חזי, בגין כך יוסף דאיהו צדיק, איהי גרים עותרא כספא ודהבא, לנטלא ישראל. פדכתיב, (תהלים קח) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומן ידא דצדיק, אתא דא

והכל לזכות אותם לעולם הבא. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. בא ראה, הפסוק הזה הוא בסוד עליון, ובארוהו. ראה חיים - אלו חיי העולם הבא, שאשרי האישי שזוכה לו פראוי.

עם אשה אשר אהבת - זו כנסת ישראל, משום שבה כתוב אהבה, שכתוב (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך. מתי? בשעה שצד הימין אוחד אותה, שכתוב (שם) על פן משכתיך חסד.

כר ימי חיי הבלד, משום שהיא נקשרת בחיים, והיא העולם ששורים בה חיים. שהרי העולם הזה לא שורים בו חיים, משום שהם תחת השמש, ולא מגיעים לכאן אותם האורות של אותה השמש, והסתלקו מהעולם מיום שנחרב בית המקדש, שכתוב (ישעיה יג) חשך השמש בצאתו וגו'. מה זה חשך השמש? שסלק את אורו ולא מאיר, כמו שנאמר (שם נ) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים - זהו השמש עם הלבנה. וצריכים להכניס הלבנה בשמש והשמש בלבנה שלא להפרידם, וזה הוא חלק האדם להכנס עמו לעולם הבא. מה כתוב אחריו? (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. הפסוק הזה יש להתבונן בו. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי התרה הרצועה שאדם יעשה כל מה שיכול? אלא כתוב לעשות בכחך. מה זה בכחך? זו נשמתו של האדם, שהיא הכח של האדם, לזכות בה לעולם הזה ולעולם הבא.

לעלמא דין ולעלמא דאתי.

לישראל. וכלא למזפי לון לעלמא דאתי. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. תא חזי, האי קרא ברזא עלאה איהו, ואוקמוה. ראה חיים, אלין חייך דעלמא דאתי, דזכאה הוא בר נש דזכי ביה פדקא יאות.

עם אשה אשר אהבת, דא כנסת ישראל, בגין דבה פתיב אהבה. דכתיב, (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך, אימתי. בשעתא דסטרא דימינא אחיד בה. דכתיב, (ירמיה לא) על פן משכתיך חסד.

כר ימי חיי הבלד, (קהלת ט) בגין דאיהי אתקשרת בחיים, ואיהי עולם דחייך שריין ביה. דהא עלמא דא, לא שריין ביה חיים. בגין דאינון תחת השמש, ולא מטאן הכא אינון נהורין דההוא שמשא, ואסתלקו מעלמא מיומא דאתחריב בי מקדשא. דכתיב, (ישעיה יג) חשך השמש בצאתו וגו'. מאי חשך השמש, דסליק נהוריה ולא נהיר. כמה דאת אמר (ישעיה נ) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים, דא הוא שמשא בסיהרא, ובעינן למיעל סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא, דלא לאפרשא לון. ודא הוא חולקא דבר נש, למיעל בהו לעלמא דאתי.

מה פתיב בתריה, (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. האי קרא אית לאסתפלא ביה. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה למעבד בר נש כל מה דיכיל. אלא, לעשות בכחך פתיב, מאי בכחך. דא נשמתיה דבר נש, דאיהי חילא דבר נש, למזפי בה לעלמא דין ולעלמא דאתי.

דָּבָר אַחַר בְּכַחַד, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאָמְרִן,
דְּאִיהִי חִילָא לְאַתְתַּקְפָּא בָּהּ, בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. וּבְעֵי בַר נָשׁ לְמִזְכְּרֵי בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא בְּהֵאֵי חִילָא, בְּגִין דִּיתַתְקַף בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאֵחַר שְׂיַצָּא
הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵין בּוֹ כַח
לְעִשׂוֹת דְּבָר וְלוֹמַר, עֲכָשׁוּ מִפְּאֵן
וְהִלָּא אַעֲשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים.
שְׂוֹדָאֵי שְׂאֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת
וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִם לֹא
זוֹכָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוֹכָה
בּוֹ אַחַר כֶּף לְעוֹלָם הַהוּא. וּבְאֵרוּהָ,
מִי שֶׁלֹּא מִתְקִין צִדָּה לְלַכְתּוֹ מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יֵאָכֵל בְּעוֹלָם
הַהוּא. וְיֵשׁ מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׂעוֹשֶׂה
אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׂיֵאָכֵל מֵהֶם
כְּאֵן, וְהַכֹּל נִשְׂאָר לְעוֹלָם הַבָּא
וְלַהֲזוֹן מֵהֶם.

בֹּא רְאֵה, יוֹסֵף זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְזָכָה בְּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שְׂרַצָּה
לְהַאֲחִזוּ בְּאִשָּׁה יְרֵאת ה', כְּמוֹ
שְׂנֵאָמַר (בְּרֵאשִׁית לט) וְחֻטְאִי
לְאַלְהִים. וּמִשּׁוּם כֶּף זָכָה לְשֵׁלֵט
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה אֶת יִשְׂרָאֵל.

מָה פְּתוּב? (שם מז) וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת
כָּל הַכֶּסֶף, וְכֶף רְאוּי. שְׁהֲרִי אוֹתוֹ
נִהַר שְׂשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוּא לֹקֵט
הַכֹּל, וְכֹל הַעֲשֶׂר עוֹמֵד בּוֹ. וְזֶה
סוּד הַפְּתוּב (שם א) וַיִּתֵּן אֲתָם
אֱלֹהִים בְּרֻקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְהַכֹּל הוּא
כְּרְאוּי, וְדָאֵי יוֹסֵף צְרִיף לְשֵׁלֵט עַל
הַמְּלָכוֹת.

וּבֹא רְאֵה, פְּתוּב וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ
בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. מִי מִרְכַּבַּת
הַמִּשְׁנָה? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה
אֶת הַצְּדִיק שְׁלִיט, מִשּׁוּם שְׂהֵנָה
מִמֶּנּוּ נִזּוֹן הָעוֹלָם, וְצְרִיף לְהִזּוֹן,
וְלְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵשׁ מִרְכַּבָּה
עֲלִיּוֹנָה, וְיֵשׁ לוֹ מִרְכַּבָּה תַּחְתּוֹנָה.
הַמְּרַכְּבָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא מִרְכַּבַּת

וְאִית לִיהָ רְתִיכָא תַּתָּא.

דָּבָר אַחַר בְּכַחַד, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאָמְרִן,
דְּאִיהִי חִילָא לְאַתְתַּקְפָּא בָּהּ, בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. וּבְעֵי בַר נָשׁ לְמִזְכְּרֵי בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא בְּהֵאֵי חִילָא, בְּגִין דִּיתַתְקַף בָּהּ
בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

מָה טַעְמָא. בְּגִין דְּלִבְתַּר דִּיפּוּק בַּר נָשׁ
מְהֵאֵי עֵלְמָא, לִית בֵּיה חִילָא לְמַעַבַּד
מִיָּדֵי וְלוֹמַר, הַשְׂתָּא, מִפְּאֵן וְלַהֲלָא אַעֲבִיד
עוֹבְדִין טְבִין. דְּוִדָּאֵי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן
וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִי לֹא זָכִי
בַּר נָשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יוֹכִי בֵּיה לְבַתַּר
בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאוּקְמוּהָ, מָאן דִּלָּא אֲתַקִּין
זְוֹדִין לְמִיָּהָ מְהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִיכּוֹל
בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאִית עוֹבְדִין טְבִין דְּעֲבִיד בַּר
נָשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, דִּיִּיכּוֹל מְנִייהוּ הַכָּא. וְכֹלָא
אַשְׁתָּאָר לְעֵלְמָא דְאִתִּי וְלַאֲתַזְנָא מְנִייהוּ.

הָא חֲזִי, יוֹסֵף זָכָה בְּהֵאֵי עֵלְמָא וְזָכָה
בְּעֵלְמָא דְאִתִּי, בְּגִין דְּבַעַא לְאַתְאֲחַדָּא
בְּאִשָּׁה יְרֵאת יי. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (בְּרֵאשִׁית לט)
וְחֻטְאִי לְאַלְהִים. וּבְגִין כֶּף זָכָה לְמַשְׁלֵט
בְּהֵאֵי עֵלְמָא, וְזָכָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

מָה פְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית מז) וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל
הַכֶּסֶף. וְהִכִּי אֲתַחֲזִי, דְּהָא הוּא נִהַר
דְּנִגִיד וְנִפְיק, אִיהוּ לְקִיט כֹּלָא, וְכֹל עוֹתְרָא
בֵּיה קְיִימָא. וְדָא הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית א)
וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרֻקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְכֹלָא
אִיהוּ פְּדָקָא יְאוּת, וְדָאֵי יוֹסֵף בְּעֵי לְמַשְׁלֵט
עַל מְלָכוֹתָא.

וְהָא חֲזִי, פְּתִיב, וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת
הַמִּשְׁנָה. מָאן מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. קְדֻשָּׁא
בְּרִיף הוּא עֲבִיד לִיהָ לְצְדִיק שְׁלִיטָא, בְּגִין
דְּהָא מְנִייה אֲתַזּוֹן עֵלְמָא, וְאַצְטְרִיף לְאַתְזַנָּא.
וְקְדֻשָּׁא בְּרִיף הוּא אִית לִיהָ רְתִיכָא עֲלָאָה,

המשנה, ויוסף נקרא צדיק, ולו ראוי להיות רוכב על מרכבת המשנה אשר לו, לקדוש ברוך הוא, והכל הוא בסוד עליון שיהיה כמו שלמעלה.

בא ראה. ויקראו לפניו אברך, מה זה אברך? הקשר שנקשרים השמש עם הלבנה, והכל כוונתם פנגד המקום הזה. ונתון אותו על כל העולם, וכלם מודים אליו, משום זה הכל הוא בסוד עליון.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את מלכות הארץ פעין מלכות הרקיע, והכל זה כמו זה. וכל מה שנעשה בארץ, עומד לפני הקדוש ברוך הוא בראשונה.

בא ראה, המלכות הקדושה לא קבלה מלכות שלמה עד שהתחברה עם האבות, משום שהקדוש ברוך הוא עשה אותה המלכות העליונה שתאיר מסוד האבות.

ובשיוסף הצדיק ירד למצרים בראשונה, הוא משך אחר כך עמו את השכינה, שהרי אין שכינה הולכת אלא אחר הצדיק, ומשום כך נמשך יוסף למצרים בראשונה, ונטל את כל עשר העולם פראוי, ואחר כך ירדה שכינה למצרים וכל השבטים עמה.

ומשום כך יוסף, ששמר את הברית, זכה להתעטר במקומו, וזכה למלכות שלמעלה ולמלכות שלמטה. ועל כן, כל מי ששומר ברית הקדש פאלו קיים כל התורה הקדושה פלה, שהרי הברית שקולה פכל התורה.

וירא יעקב פי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רפי חייא פתח ואמר, (וכריה י) משא

רתיכא תתאה איהי מרכבת המשנה, ויוסף צדיק אקרי, וליה אתחזי למהוי רכיב על מרכבת המשנה אשר לו, לקדשא בריך הוא. וכלא איהו ברזא עלאה, למהוי כגוונא דלעילא.

הא חזי, ויקראו לפניו אברך, מאי אברך. קשירו דאתקשר שמשא בסיהרא, וכלא כרעין לקבל אתר דא. ונתון אותו על כל עלמא, וכלהו אודן לגביה, (דף קצו ע"א) ובגין דא כלא ברזא עלאה איהו.

הא חזי, קדשא בריך הוא עבד מלכותא דארעא, פעין מלכותא דרקיעא, וכלא דא כגוונא דא. וכל מה דאתעביד בארעא קיימא קמי קדשא בריך הוא בקדמיתא.

הא חזי, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא שלימתא, עד דאתחבר באבהן. בגין דקודשא בריך הוא עבד לה למלכו עלאה, לאתנהרא מרזא דאבהן.

וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא לבתר עמיה, דהא שכינתא לא אזלא אלא בתרא דצדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולבתר נחתת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

ובגניי כך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתעטרא באתריה, וזכה למלכותא דלעילא, ולמלכותא דלתתא. ועל דא כל מאן דנטר ברית קדישא, פאילו קיים אורייתא קדישא כולה, דהא ברית שקיל פכל אורייתא:

וירא יעקב פי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רפי חייא פתח ואמר, (וכריה י) משא

דבר ה' על ישראל נאם ה' נטה שמים ויסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו. בפסוק הזה יש להתבונן. משא דבר ה'. בכל המקומות האלה שאמר משא, למה משא? אלא בכל מקום שהוא על הדין של שאר העמים ואמר משא - זה לטוב. בכל מקום שהוא על ישראל ואמר משא - זה לרע.

בכ"ר אתר דאיהו על דינא דשא"ר עמין, לטב. בגין דמשא מטולא איהו. פביכול מטולא איהו עליה דקדשא בריה הוא, שלום דעמין עובדי כוכבים ומזלות. וכד אתגזר דינא עלייהו מעבר מניה ההוא מטולא דאיהו סביל עלייהו. בכל אתר דדינא אתגזר עלייהו דישאל, ואמר משא, פביכול מטולא איהו עליה דקדשא בריה הוא. ובגין כך משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא איהו.

בין שאמר נטה שמים ויסד ארץ, למה צריך ויצר רוח אדם בקרבו? וכי לא היינו יודעים שהוא יצר רוח אדם? אלא להראות דרגה ידועה, שכל הרוחות והנשמות של העולם עומדות באותה הדרגה.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה קשה. אם אמר ויצר רוח אדם ולא יותר - יפה. אבל מה זה בקרבו? אלא זה סוד בשני צדדים, שהרי מהנקה הוא ששופע ויוצא, משם יוצאות ופורחות כל הנשמות ומתפנסות למקום אחד, ואותה הדרגה היא יצר רוח אדם בקרבו. וזה כמו אשה שמתעברת מן הנזכר, ואותו הנזכר מצירת לה במעיה, עד שהכל מצטטר בציור משלם במעיה. כך ויצר רוח אדם בקרבו, בקרבו זה עומד, עד שנכרא האדם בעולם ונותן לו.

יב) משא דבר יי על ישראל נאם יי נטה שמים ויסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו. האי קרא אית לאסתפלא ביה. משא דבר יי, בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי. אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשא"ר עמין ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על ישראל ואמר משא, לביש.

בכ"ר אתר דאיהו על דינא דשא"ר עמין, לטב. בגין דמשא מטולא איהו. פביכול מטולא איהו עליה דקדשא בריה הוא, שלום דעמין עובדי כוכבים ומזלות. וכד אתגזר דינא עלייהו מעבר מניה ההוא מטולא דאיהו סביל עלייהו. בכל אתר דדינא אתגזר עלייהו דישאל, ואמר משא, פביכול מטולא איהו עליה דקדשא בריה הוא. ובגין כך משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא איהו.

בין דאמר נטה שמים ויסד ארץ, אמאי אצטריך ויוצר רוח אדם בקרבו. וכי לא הוינא ידעי דאיהו יוצר רוח אדם. אלא לאחזאה דרגא ידיעא, דכל רוחין ונשמתין דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

רבי שמעון אמר, האי קרא קשיא, אי אמר ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין, דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי ופרחי נשמתין פלהו, ואתפנישו באתר חד. וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו. והאי כאתתא דאתעפרא מן דכורא, וההוא ולדא צרת לה במעיה. עד דאצטטייר פלא בציורא שלימו במעיה. כך ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו קיימא. עד דאתברי בר נש בעלמא ויהיב ליה.

דָּבַר אַחַר, וְיֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, בְּקִרְבוֹ
דָּאָדָם מִמֶּשׁ. בְּגִין דְּכַד אַתְּבְּרִי בַר נֶשׁ,
וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לֵיהּ נִשְׁמַתְיָהּ, וְנִפְיָק
לְאוּרָא דְעֵלְמָא. הַהוּא רוּחָא דְבַגְוִיָּהּ, לֹא
אֲשַׁכַּח גּוֹפָא לְאַתְפְּשֻׁטָא בַגְוִיָּהּ, וְקִימָא בְּסִטְרָא
חַד בַּגְוִיָּהּ.

וְכַשְׁאַדָּם מִתְפַּשֵּׁט גּוֹפּוֹ, אוֹתָהּ
הַרוּחַ מִתְפַּשֵּׁט וְנוֹתְנָת בּוֹ כַח.
וְכֵן כְּמוֹ שֶׁהַגּוֹף מִתְגַּדֵּל, כִּף
הַרוּחַ נוֹתְנָת בּוֹ כַח שְׂיַתְחֻזְק
הָאָדָם עִמָּה, וּמִשּׁוֹם כִּף יֵצֵר רוּחַ
אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִם תֵּאמַר, יֵצֵר רוּחַ אָדָם מֵהַ
זֶה? מִשּׁוֹם שֶׁהַרוּחַ הַהִיא צְרִיכָה
כַח שֶׁלְמַעֲלָה יוֹתֵר לְהַסְתִּיעַ
עִמָּה, וְעַל כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְנוֹתֵן
לוֹ סִיּוּעַ לְאָדָם.

בְּאֵרָא, כְּשֶׁאוֹתָהּ הַרוּחַ צְרִיכָה
סִיּוּעַ - כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹתוֹ הָאָדָם
וְכְמוֹ שֶׁאוֹתוֹ הַגּוֹף נִתְקַן, כִּף גַּם
מִתְקַנְיָם לוֹ אֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ
וּמוֹסִיפִים לוֹ רוּחַ לְהַתְמַקֵּן, וְזֶה
הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְכֵן יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְכֵן
מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב אָבִד אוֹתָהּ תּוֹסְפֵת
הַרוּחַ שֶׁהִיָּתָה בּוֹ, וְהַסְתַּלְקָה
מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. אַחַר כִּף מֵהַ
כְּתוּב? (בְּרַאשִׁית מֵה) וַתַּחֲזִי רוּחַ
יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכֵן עַד עַכְשָׁו הִיָּה
מֵת? אֵלָּא אוֹתָהּ תּוֹסְפֵת הַרוּחַ
הַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה וְלֹא

הִיָּתָה בְּתוֹכּוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁהַעֲצָב
שֶׁהִיָּה בּוֹ גָּרָם לוֹ, (וְאִם יִרְמָה לוֹ לֵיתָה)
שֶׁלֹּא הִיָּתָה רוּחַ בְּקִיּוּמָהּ, וּמִשּׁוֹם
כִּף וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.

וְכֵן כְּתוּב וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שְׁעַד
עַכְשָׁו לֹא הִתְבַּשֵּׁר. מִנֵּיִן הִיָּה
יּוֹדֵעַ? אֵלָּא וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שֶׁרָאָה
אֶת כָּל דִּירֵי הָאָרֶץ שֶׁהוֹלְכִים
לְמִצְרַיִם וּמִבְּיָאִים תְּבוּאָה. זֶהוּ
שְׂכִתּוּב וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

וְכֵן בְּרַ נֶשׁ אֲתַפְּשֵׁט גּוֹפִיָּהּ, הַהוּא רוּחָא
אֲתַפְּשֵׁט, וְיְהִיב בֵּיהּ חֵילָא, וְכֵן פְּגוּוֹנָא
דְּגּוֹפָא אַתְּרַבִּי, הִכִּי רוּחָא יְהִיב חֵילָא בֵּיהּ,
לְאַתְתַּקְפָּא בַר נֶשׁ בְּהִדְיָהּ. וּבְגִין כִּף יוֹצֵר רוּחַ
אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִי תִימָא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם מֵהוּ, בְּגִין דֶּהֵהוּא
רוּחָא, אֲצִטְרִיךְ חֵילָא דְלַעֲיֵלָא יַתִּיר
לְאַסְתִּיעָא בְּהִדְיָהּ. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְיְהִיב לֵיהּ סִיּוּעָא
בְּבַר נֶשׁ.

תָּא חֲזִי, כִּד הַהוּא רוּחָא אֲצִטְרִיךְ סִיּוּעָא,
פְּגוּוֹנָא דְאִיהוּ הַהוּא בַר נֶשׁ, וּכְגוּוֹנָא
דֶּהֵהוּא גּוֹפָא אַתְתַּקֵּן, הִכִּי נִמְי הַהוּא רוּחָא
מִתְקַנֵּין לֵיהּ, וְאוֹסְפִין לֵיהּ רוּחָא לְאַתְתַּקְנָא.
וְדָא הוּא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְתָא חֲזִי, כִּי דְאַתְאָבִיד יוֹסֵף מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב
אָבִיד הַהוּא תּוֹסְפֵת רוּחָא דֶּהוּהּ לֵיהּ,
וְאַסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ שְׂכִינְתָּא. לְבַתֵּר מֵהַ כְּתִיב,
(בְּרַאשִׁית מֵה) וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכֵן עַד הַשְּׁתָּא
(דף קצו ע"ב) מֵיַת הָהוּה. אֵלָּא הַהוּא תּוֹסְפֵת רוּחָא
אַסְתַּלְקַת מִנֵּיהּ שְׂכִינְתָּא, וְלֹא הָוָה בַּגְוִיָּהּ. בְּגִין
דְּעֲצָבוֹנָא דֶּהוּהּ בֵּיהּ גְרָמָא לֵיהּ, (וְאִי גְרָמָא לֵיהּ תָּא)

דְּלֹא הָוָה רוּחִיָּהּ בְּקִיּוּמִיָּהּ. וּבְגִין כִּף וַתַּחֲזִי רוּחַ
יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְהִכָּא כְּתִיב וַיֵּרָא יַעֲקֹב, דְּעַד כְּעַן
לֹא אֲתַבְּשֵׁר, מִנָּא הָוָה יָדַע. אֵלָּא וַיֵּרָא יַעֲקֹב,
דְּחִמָּא לְכָל דִּירֵי אַרְעָא דְאֲזֵלִי לְמִצְרַיִם, וּמִיִּיתָן
עַבְדֵּי הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

וְכֵן בְּרַ נֶשׁ אֲתַפְּשֵׁט גּוֹפִיָּהּ, הַהוּא רוּחָא
אֲתַפְּשֵׁט, וְיְהִיב בֵּיהּ חֵילָא, וְכֵן פְּגוּוֹנָא
דְּגּוֹפָא אַתְּרַבִּי, הִכִּי רוּחָא יְהִיב חֵילָא בֵּיהּ,
לְאַתְתַּקְפָּא בַר נֶשׁ בְּהִדְיָהּ. וּבְגִין כִּף יוֹצֵר רוּחַ
אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִי תִימָא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם מֵהוּ, בְּגִין דֶּהֵהוּא
רוּחָא, אֲצִטְרִיךְ חֵילָא דְלַעֲיֵלָא יַתִּיר
לְאַסְתִּיעָא בְּהִדְיָהּ. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְיְהִיב לֵיהּ סִיּוּעָא
בְּבַר נֶשׁ.

רבי יצחק אָמר, באַ ראָה, דוּד
הַמְלִיךָ זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִם הָאֲבוֹת,
וַיִּרְשׁ אֶת מְקוֹמוֹ בְּתוֹכָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב אֲבָן מְאֹסוֹ הַבוֹנִים הַיְתָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי ייסא ורבי חזקיה היו
הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה
עמהם יהודי אחד שמחזיק נוד
של יין. בעודם הולכים, אמר
רבי ייסא לרבי חזקיה, פתח פיה
ואמר דבר אחד מאותם הדברים
המעלים של התורה שאתה
אומר כל יום לפני המאור
הקדוש.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי
נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה
דרכי נעם - אלו דרכי התורה.
שמי שהולך בדרכי התורה,
הקדוש ברוך הוא משרה עליו
את נעימות השכינה שלא תזוז
ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה
שלום - שכל נתיבות התורה
כלם שלום. שלום לו למעלה,
שלום לו למטה. שלום לו
בעולם הזה, שלום לו בעולם
הבא.

אמר היהודי ההוא, כמו מטבע
בכיס נמצא בפסוק הזה. אמרו
לו, מנין לך? אמר להם, שמעתי
מאבא, ולמדתי כאן דבר טוב
בפסוק הזה. פתח ואמר, הפסוק
הזה הוא בשני גוונים ובשני
צדדים. קוראים בו דרכים
וקוראים בו נתיבות. קוראים בו
נעם, וקוראים בו שלום. מי
הדרכים ומי הנתיבות? מי הנעם
ומי השלום?

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הִינוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה מג) הַנוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ.
שְׁהַרִי בְּכָל מְקוֹם שְׁנִקְרָא בְּתוֹרָה
דְרָךְ, זֶה דְרָךְ פְּתוּחָה לְכָל.
פְּדָרָךְ הַזֶּה שְׁפָתוּחָה לְכָל אָדָם, כִּף
דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. אֵלּוּ הַדְרָכִים
שְׁפָתוּחִים מִן הָאֲבוֹת, שְׁפָרוּ בֵּינָם

רבי יצחק אָמר, תָּא חֲזִי, דוּד מְלָפָא זָכָה
לְאַתְחַבְרָא בְּאַבְהֵן, וְיָרִית דּוּכְתִּיָּה
בְּגוּוֹיָיָהּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲבָן מְאֹסוֹ
הַבוֹנִים הַיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי ייסא ורבי חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא
ללוד, והוה עמהון חד יודאי במטול
דקפטירא דחמרא, עד דהוו אזלי, אמר רבי
ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך ואימא חד
מלה מאיננון מילי מעלייתא דאורייתא, דאת
אמר בכל יומא קמי בוצינא קדישא.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי נועם וכל
נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם,
אלין ארחין דאורייתא. דמאן דאזיל בארחי
דאורייתא, קדשא בריך הוא אשרי עליה
נעימותא דשכינתא, די לא תעדי מגיה
לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכלהו נתיבין
דאורייתא כלהו שלם, שלם ליה לעילא,
שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין,
שלם ליה בעלמא דאתי.

אמר ההוא יודאי, איסירא (אסתרא) בקיסטרא
בהאי קרא אשתפח, אמרו ליה, מנין
לך. אמר לון, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא
בהאי קרא מלה (בבא). פתח ואמר, האי קרא
בתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה
דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נעם, וקרי
ביה שלום. מאן דרכים, ומאן נתיבות. מאן
נעם, ומאן שלום.

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. הִינוּ דְכְּתִיב, (ישעיה
מג) הַנוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ, דְּהָא בְּכָל אֲתֵר
דְּאֲקָרִי בְּאוּרִייתָא דְרָךְ, הוּא אוּרְחַ פְּתִיחָא
לְכָלֵא. כְּהַאי אֲרַחָא, דְּאִיהוּ פְּתִיחַ לְכָל פִּר
נָשׁ. כִּף דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, אִילִין אִינוּן דְרָכִים
דְּאִינוּן פְּתִיחֵן מְאַבְהֵן, דְּכְרָאן בְּיָמָא רַבָּא,

הגדול, ונכנסים לתוכו, ומאותם הדרכים נפתחים לכל עבר ולכל צדדי העולם.

והנעם הזה היא נעימות שיוצאת מן העולם הבא, ומן העולם הבא מאירים כל המאורות ונפרדים לכל עבר, ואותו הטוב ואותו האור של העולם הבא שיונקים [שירשים] האבות נקרא נעם. דבר אחר - העולם הבא נקרא נעם, וכשמתעורר העולם הבא, כל השמחה וכל הטוב וכל האורות וכל החרות של העולם מתעוררים, ומשום כך נקרא נעם.

ועל זה שנינו, הרשעים של הגיהנם, בשעה שנכנסת השבת, כלם נחים, ויש להם חרות ומנוחה. בשעה שיוצאת השבת, יש לנו לעורר שמחה עליונה עלינו שנגצל מאותו הענש של הרשעים שגדונו [שחרו] מן השעה ההיא והלאה. ויש לנו להתעורר ולומר, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. זהו הנעם העליון, שמחת [חרות] הפל, ועל פן דרכיה דרכי נעם.

וכך נתיבתיה שלום, מי זה נתיבתיה? אלו הם השבילים שיוצאים מלמעלה, ואת כלם לוקח הברית היחידה שנקרא שלום, שלום הבית, ומכניס אותם לים הגדול כשהוא בגבורתו, ואז נותן לו שלום. זהו שפתוב וכל נתיבתיה שלום. בא ראה, יוסף היה ברית שלום, והיה מלך במצרים ושליט על הארץ, ויעקב, משום שהסתלקה ממנו השכינה, לא היה יודע.

ועם כל זה, ליעקב היה שבר, כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו בניו למצרים, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, כדי

ועאלין בגויה, ומאינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סטרי עלמא.

והאי נעם, הוא נעימו דנפק מעלמא דאתי. ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין, ומתפרשן לכל עיבר. וההוא טיבו וההוא נהורא דעלמא דאתי, דינקין (ג"א דרתי) אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי אקרי נעם, וכד אתער עלמא דאתי, כל חדו וכל טיבו וכל נהרין וכל חירו דעלמא אתער, ובגיני כך אקרי נעם.

ועל דא תגינן, חייבין דיהון בגיהנם, בשעתא דעאל שבתא, נייחין פלהו, ואית להו חירות ונייחא. בשעתא דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא דאתדנו (ס"א דאחריו) מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו (ס"א חירו) דכלא, ועל דא דרכיה דרכי נעם.

וכך נתיבתיה שלום, מאן נתיבתיה. אלין אינון שבילין דנפקין מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא. ואעיל לון לימא רבא, פד איהו בתוקפיה, וכדין יהיב ליה שלמא. הדא הוא דכתיב וכל נתיבתיה שלום (ע"ב). תא חזי, יוסף ברית שלום הוה, והוה במצרים מלפא, ושליט על ארעא. ויעקב בגין דאסתלק מגיה שכינתא, לא הוה ידע.

ועם כל דא, יעקב הוה ליה תברא, בגין למזבן עבדורא במצרים. וחקא דאיהו תבירא על תבירא, דיחתון בנוי למצרים. ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, בגין דלא תחמון גופייכו,

שלא תראו עצמכם אלא כמו רעבים, כמו אנשים שאין להם שבע.

אמר רבי חזקיה, ודאי סוד יש כאן, שהרי בכל זמן שהוא צער בעולם, לא צריך האדם להראות את עצמו בשוק, כדי שלא יתפס בחטאיו, ועל כן אמר למה תתראו, והא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים - תבואה ממש, שהרי על כן שלח הקדוש ברוך הוא רעב לעולם, כדי להוריד את יעקב ואת בניו לשם, ועל זה ראה את בני הארץ שהיו מביאים משם תבואה.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים. בפעם שמת יצחק, באו יעקב ועשו לחלק, ועשו יצא מחלקו של הארץ ומהכל, ויעקב שישב את הגלות יטל הכל. ועל זה ראה אותו השבר שהיה לו במצרים הוא ובניו לסבל את הגלות, ועל זה ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, מלפני הדין שלמעלה, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הרי פרשוהו רד"ו, כחשבון הזה היו ישראל במצרים.

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו'. רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כ) ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה לה'.

בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה מהאדם, הוא זוקף אותו על כל בני העולם ועושה אותו הראש של הכל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו.

את דוד המלך שנאו אחריו, דחו אותו מהם - הקדוש ברוך הוא הרים אותו על כל בני העולם. בא חמיו - ברח מלפניו, הקדוש

אלא כרעבין, כגוברין דלית לון שבועא. אמר רבי חזקיה, ודאי רזא הכא. דהא בכל זמנא דצער איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובוי. ועל דא אמר למה תתראו, והא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש (דף קצח ע"א) שבר במצרים, עבור ממש. דהא קדשא בריך הוא על דא שדר בפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג. ועשו נפק מחולקיה דארעא ומכלא, ויעקב דיסבול גלותא יטול כלא. ועל דא חמא ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתפח עלליכו מקטרגא. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הא אוקמוהו רד"ו, חושפן דא הוה ישראל במצרים:

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כז) ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי.

הא חזי, כד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא. ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאו אתפפיין תחותי.

דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל בני עלמא. אתא חמוי, ערק מקמיה. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל מלכותיה,

ברוך הוא הרים אותו על כל מלכותו, וכלם היו כורעים וסוגדים לפניו. ואת יוסף דחו אחיו, אחר כך כלם פרעו והשתחוו לפניו, זהו שכתוב ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - מה זה ועתה? כמו ואתה. רבי יהודה אמר, הנה נתבאר, עת שהיא הדרגה העליונה. ומי היא אותה העת? זו ה"א, ונקראת עתה. ועתה - זה הוא ובית דינו. ירום ראשי - להרים אותה בכבוד ומלכות. על איבי סביבותי - אלו שאר מלכי הארץ. ואזבחה באהל - זה אהל מועד. זבחי תרועה - שישמע כל העולם. אשירה ואזמרה - מאתו צד שהיא התרועה. שהרי משם, מהצד של התרועה, באה השירה והתשבחת.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - זו כנסת ישראל. על איבי סביבותי - זה עשו וכל השרים שלו. ואזבחה באהל - אלו ישראל. זבחי תרועה - שכתוב (שם נא) זבחי אלהים רוח נשברה, כדי להעביר את הדין מן העולם. אשירה ואזמרה - להודות ולשבח לקדוש-ברוך-הוא ללא הפסק לעולם.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - בכל, יצר טוב על יצר רע, שכתוב על איבי סביבותי, זה היצר הרע שהוא סביב האדם, והוא שונא אותו בכל. ואזבחה באהל זבחי תרועה - זו התורה שנתנה מצד האש, ככתוב (דברים לב) מימינו אש דת למו. שהרי בשביל התורה ירום ראשו ושל האדם ונשברים כל שונאיו לפניו, ככתוב (תהלים יח) תכריע קמי תחתי.

וכלהו הווי פרעין וסגדין קמיה. ויוסף דחו ליה אחיו, לבתר בלהו כרעו וסגידו קמיה. הדא הוא דכתיב ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה.

דבר אחר, ועתה ירום ראשי, מאי ועתה, כמו ואתה. רבי יהודה אמר, הא אתמר, עת דאיהו דרגא עלאה, ומאן איהו ההוא עת. דא ה"א, ואקרי עתה. ועתה, דא איהו ובי דיניה.

ירום ראשי, לארמא לה ביקרא ומלכותא. על אויבי סביבותי, אלין שאר מלכי ארעא. ואזבחה באהל, דא ירושלם. באהל, דא אהל מועד. זבחי תרועה, למשמע כל עלמא. אשירה ואזמרה, מההוא סטרא דתרועה היא. דהא מתמן, מההוא סטרא דתרועה, היא אתיא שירה ותושבחתא.

דבר אחר, ועתה ירום ראשי, דא כנסת ישראל. על אויבי סביבותי, דא עשו וכל אפרכין דיליה. ואזבחה באהל, אלין ישראל. זבחי תרועה, דכתיב, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה, בגין לאעברא דינא מעלמא. אשירה ואזמרה, לאודאה ולשבחא לקודשא בריך הוא, בלא פסיקו לעולם.

דבר אחר, ועתה ירום ראשי, בכלא, יצר טוב על יצר רע. דכתיב, על אויבי סביבותי, דא יצר הרע, דאיהו סחרגיה דבר נש, ואיהו שנאיה בכלא. ואזבחה באהל זבחי תרועה, דא אורייתא, דאתיהיבת מסטרא דאשא, כדכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו. דהא בגין אורייתא, ירום רישיה דבר נש, ואתברו כל שונאוי קדמוי. כדכתיב, (תהלים יח) תכריע קמי תחתי.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי -
לְהַפְלִיל עִם הָאֲבוֹת, שְׁהָרִי דְדוּד
הַמְלִיךְ יֵשׁ לוֹ לְהַדְבִּיק עִם הָאֲבוֹת,
וְאִז יִתְרוּמֵם וְיַעֲלֶה לְמַעְלָה,
וְהוּא בְקִשְׁר אֶחָד עִמָּם. עַל אִיבֵי
סְבִיבוּתֵי - אֵלוּ הֵם שְׂבָצַד
הַשְּׂמַאל, כֻּלָּם בְּעֲלֵי הַדִּינִים
שְׂמַתְכוּנִים לְחַבֵּל, וְאִז הַשְּׂמֵשׁ
מִתְחַבֵּר לְלִבְנָה, וְהַכֵּל הוּא אֶחָד.
בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְיוֹסֵף הוּא
הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ. זֶה הַשְּׂמֵשׁ
שְׂשׁוּלֵט בְּלִבְנָה וּמֵאִיר לָהּ וְזֶן
אוֹתָהּ. הוּא הַמְשַׁבִּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, שְׁהָרִי אוֹתוֹ נִהַר שְׂשׁוּפֵעַ
וְיוֹצֵא, מִמֶּנּוּ כֻלָּם נִזְוָנִים וּמִשָּׁם
פּוֹרְחֹת הַנְּשֻׁמוֹת לְכָל, וּמִשׁוּם
כֶּף כֻּלָּם מְשַׁתְּחוּיִם אֶל אוֹתוֹ
הַמְּקוֹם, שְׁהָרִי אֵינן לָךְ דְּבַר
בְּעוֹלָם שְׂלֵא תְלוּי בְּמִזְל,
וּבְאֵרוּהוּ.

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא
הִכְרִהוּ. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר,
(תהלים מט) לָמָּה אֵירַע בִּימֵי רַע עוֹן
עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. בֵּא רָאָה, שְׁלֵשָׁה
הֵם שְׂפוּחָדִים וְלֹא יוֹדְעִים מִמָּה
הֵם פּוֹחָדִים, וּבְאֵרוּהוּ. אֲבָל מִי
שְׂפוּחָד וְלֹא יוֹדֵעַ מִמָּה הוּא
פּוֹחָד - מִשׁוּם אוֹתָם הַחֲטָאִים
שְׂלֵא יוֹדֵעַ שְׁהֵם חֲטָאִים, וְלֹא
מִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, וְהוּא פּוֹחָד מִימֵי
רַע.

מִי הֵם יְמֵי רַע? אֵלוּ הֵם הַיָּמִים
שְׁהֵם מְזַדְּמָנִים בְּאוֹתוֹ רַע, וּמִי
הֵם? זֶה [הוא] יִצְר הַרַע, שְׁהוּא
נִקְרָא רַע, וְיֵשׁ לוֹ יָמִים יְדוּעִים
שְׂנַתְנַת לוֹ רְשׁוּת בְּעוֹלָם לְהַסְטִין
לְכָל אוֹתָם שְׂמַטְמָאִים אֶת
דְּרִכְיָהֶם. שְׂמֵי שְׂבָא לְהַטְמָא -
מְטַמְאִים אוֹתוֹ, וְאֵלֶּה הֵם
שְׂנַקְרָאִים יְמֵי רַע, וְאֵלוּ מְמַנִּים
עַל אוֹתָם חֲטָאִים שְׂדֻשִׁים אוֹתָם
בְּנֵי אָדָם בְּעַקְבֵיהֶם.

בֵּא רָאָה, כֻּלָּ אוֹתָם שְׂמַטְמָאִים
אֶת דְּרִכְיָהֶם, כְּמָה קְבוּצוֹת שְׂל

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, לְאַתְּכְּלָא
בְּאַבְהֵן, דְּהָא דְדוּד מְלַפָּא, אֵית לִיה
לְאַתְדִּבְקָא בְּאַבְהֵן, וּכְדִין יִתְרוּמֵם וְסָלִיק
לְעִילָא, וְאִיהוּ בְּחַד קְשׁוּרָא בְּהוּ. עַל אוֹיְבֵי
סְבִיבוּתֵי, אֵלִין אֵינּוֹן דְּבִסְטֵר שְׂמַאֲלָא, כְּלָהוּ
מֵאִרֵי דִינִין, דְּמִתְכוּנִין לְחַבְלָא. וּכְדִין שְׂמַשָּׂא
אֶתְחַבֵּר בְּסִיחְרָא, וְהוּי כְּלָא חַד.

הָא חֲזִי, כְּתִיב, וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל
הָאָרֶץ, דָּא שְׂמַשָּׂא דְשְׁלִיט בְּסִיחְרָא,
וְנִהִיר לָהּ וְזֶן לָהּ. הוּא הַמְשַׁבִּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, דְּהָא הֵהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק, מְנִיָּה
אֶתְזַנּוּ כְּלָהוּ, וּמִתְמַן פְּרַחִין נְשַׁמְתִּין לְכָלֵּא.
וּבְגִין דָּא, כְּלָהוּ סְגָדִין לְגַבִּיָּה דְּהֵהוּא אֶתְר,
דְּהָא לִית לָךְ מְלָה בְּעַלְמָא, דְּלֹא תְלִי בְּמִזְלָא
וְאוּקְמוּהָ:

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרִיהוּ. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים מט) לָמָּה אֵירָא
בִּימֵי רַע עוֹן עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. תָּא חֲזִי, תְּלַת אֵינּוֹן
דְּדַחֲלִין וְלֹא יְדַעִין מִמָּה דְּחֲלִין, וְאוּקְמוּהָ.
אֲבָל אֵית מָאן דְּדַחֲלִיל, וְלֹא יְדַע מִמָּה אִיהוּ
דְּחֲלִיל, בְּגִין אֵינּוֹן חֲטָאִי. דְּלֹא יְדַע דְּאֵינּוֹן
חֲטָאִין, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהוּ, וְאִיהוּ דְּחֲלִיל מִימֵי
רַע.

מָאן אֵינּוֹן יְמֵי רַע, אֵלִין אֵינּוֹן יוֹמִין דְּאֵינּוֹן
אֶזְדְּמַנְן בְּהֵהוּא (דף קצב ע"ב) רַע. וּמָאן
אֵינּוֹן, (ד"א איהו) דָּא יִצְר הַרַע, דְּאִיהוּ אֶקְרִי רַע.
וְאֵית לִיה יוֹמִין יְדִיעֵן, דְּאִתְיָהִיב לִיה רְשׁוּ
בְּעַלְמָא, לְאַסְטָאָה לְכָל אֵינּוֹן דְּמְסַאֲבֵי
אַרְחִיָּיהוּ. דְּמָאן דְּאִתִּי לְאַסְתְּאַבָּא, מְסַאֲבֵי
לִיה. וְאֵלִין אֵינּוֹן אֶקְרוּן יְמֵי רַע, וְאֵלִין מְמַנְן
עַל אֵינּוֹן חוּבְבִין דְּדֻשִׁין בְּהוּ בְּנֵי נְשָׂא
בְּעַקְבֵיהוּ.

תָּא חֲזִי, כֻּלָּ אֵינּוֹן דְּמְסַאֲבֵי אַרְחִיָּיהוּ, כְּמָה

מזיקים מזדמנים אצלם
ומטמאים אותם. בדרך שאדם
רוצה ללכת - באותה הדרך
מנהיגים אותו ממש. באדם
להטהר - כמה הם שמסיעים לו.
הרי שנינו, שכשאדם קם בבקר,
צריך לרחץ ידיו מתוך נטלה של
מים, שהוא כלי לטל ממנו מים,
מתוך מי שרחץ ידו בראשונה,
כמו שבארוהו. ובא ראה,
בשביל הנטלה הזו בארנו את
הדבר.

ועוד, שצריך אדם לטל יד זמין
בשמאל, כדי להשליט זמין על
שמאל, וירחץ הימין מן
השמאל, ומשום זה היא נטילה.
ועל פן מי שנטל ידו, יטל זמין
בשמאל, להשליט הימין על
השמאל, כדי שלא יתן מקום
ליצר הרע לשלט כלל, והנה
בארנו.

בא ראה, בשעה שדין הרע
שולט, לא משיב ידו מלהרע,
ובשעה שהימין שולט על
העמים עובדי כוכבים ומזלות
לשבר אותם, חס הקדוש ברוך
הוא עליהם ולא מכלה אותם.
ומשום כך, כל מי שהוא חוטא,
באותם החטאים שדש בהם
ברגליו, לא ידע עליהם, ופוחד
תמיד. דוד המלך היה תמיד
נשמר מהחטאים הללו, וכשהיה
יוצא לקרב, היה מפשפש בהם,
ועל פן לא פחד להלחם עמם
בקרב.

ובא ראה, ארבעה מלכים היו,
מה שבקש זה לא בקש זה. דוד
אמר (תהלים יח) ארדוף אויבי
ואשיגם ולא אשוב עד פלותם.
מה הטעם? משום שהיה נשמר
מן החטאים הללו, ולא נתן
מקום לשונאיו לשלט, ועל פן
רצה לרדף אחריהם תמיד, והם
לא ירדפו אחריו לתבע את

חבילי טהירין אזדמנן לגבייהו, ומסאבי
להו. בארחה דבעי בר נש למיהו, בההוא
ארחה מדברין ליה ממש. אתי בר נש
לאתדכאה, כמה אינון דמסייעין ליה.

הא תנינו, דכד בר נש קם בצפרא, בעי
לאסחאה ידוי, מגו נטלא דמיא, דאיהו
מאנא ליטול מניה מיא. מגו מאן דאסחי
ידוי בקדמיתא, כמה דאוקמוה. ותא חזי,
בגין נטלא דא, אוקימנא מלה.

ותו, דבעיא ליה לבר נש, לנטלא ידא ימינא
בשמאלא. בגין לשלטאה ימינא על
שמאלא, ויתסחי ימינא מן שמאלא, ובגין
כך איהו נטילא. ועל דא, מאן דנטיל ידוי,
יטול ימינא בשמאלא, לשלטאה ימינא על
שמאלא. בגין דלא יהיב דוכתא ליצר הרע
לשלטאה כלל, והא אוקימנא.

תא חזי, בשעתא דדינא בישא שלטא, לא
אתיב ידיה מלאבאשא. ובשעתא
דימינא שלטא על עמין עובדי עבודת
כוכבים ומזלות לתברא לון, חייס קדשא
ברוך הוא עלייהו, ולא שצי לון.

ובגין כך, כל מאן דאיהו חטי, באינון
חטאין דדש בהו ברגלוי, לא ידע בהו,
ודחיל תדירא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר
מחובין אליו, וכד הוה נפיק לקרבא, הוה
מפשפש לון. ועל דא לא דחיל לאגתא
עמהון קרבא.

ותא חזי, ארבע מלכין הוו, מאן דשאל דא
לא שאיל דא. דוד אמר, (תהלים יח) ארדוף
אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מאי
טעמא, בגין דהוה אסתמר מאלין חובין,
ולא יהיב דוכתא לשנאוי לשלטאה. ועל דא
בעי למרדף אבתרייהו תדיר, ולא ירדפון

אינון אבתריה למתבע חובוי, ויפול בידייהו.
 אסא הוה דחיל יתיר, אף על גב דהוה
 מפשפש בחטאוי, ולא כדוד מלכא.
 איהו בעי למרדף אבתרייהו, ולא גיח לון,
 ויקטול לון קדשא בריף הוא, וכף הוה.
 דכתיב, (דברי הימים ב יד) וירדפם אסא והעם אשר
 עמו וגו', וכתיב ויגוף יי את הפוששים לפני
 אסא ולפני יהודה וינוסו הפוששים. (וכו) דוד
 מה כתיב ביה, (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא איהו רדיף
 וקדשא בריף הוא מחי.

והושפט מלך יהודה, אוף הכי נמי הוה
 שאיל. ואמר, לא יכילנא למרדף
 ולא לקטלא. אלא אנא אזמר, ואת קטיל
 לון. בגין דלא הוה מפשפש כל כף פאסא.
 וקדשא בריף הוא עבד ליה הכי. דכתיב, (דברי
 הימים ב כ) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן יי
 מארבים על בני עמון מואב והר שעיר
 הבאים ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה, אוף הכי נמי אמר. אנא
 לא יכילנא, לא לזמרא, ולא למרדף,
 ולא לאגחא קרבא. בגין דדחיל מאלין חובין
 דקאמרן. מה כתיב, (מלכים ב יט) ויהי בלילה
 ההוא ויצא מלאך יי ויף במחנה אשור מאה
 ושמונים וחמשה אלף וישפימו בבקר והנה
 כלם פגרים מתים. וחזקיה הוה יתיב בביתיה
 ושכיב בערסיה, וקדשא בריף הוא קטיל לון.
 ומה צדיקים אלין הו דחלין מאלין חובין,
 שאר בני עלמא על אחת פמה וכמה.
 בגין כף אית ליה לבר נש לאסתמרא מאלין
 חובין, ולפשפשא בהון פדקאמרן. בגין דלא
 ישלטון עלוי אינון ימי רע, דלא מרחמי
 עליה.

חטאיו ויפל בידיהם.
 אסא הוה מפחד יותר. אף על גב
 שהיה מפשפש בחטאיו, ולא
 כמו דוד המלך, הוא רצה לרדף
 אחריהם, ולא להלחם בהם,
 ויחרג אותם הקדוש ברוך הוא,
 וכף הוה, שכתוב (דברי הימים ב יד)
 וירדפם אסא והעם אשר עמו
 וגו', וכתוב ויגוף ה' את הפוששים
 לפני אסא ולפני יהודה וינוסו
 הפוששים. [וכן] מה כתוב בדוד?
 (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא, הוא
 רודף והקדוש ברוך הוא מכה.

גם יהושפט מלך יהודה כף הוה
 מבקש ואומר, איני יכול לרדף
 ולא להרג, אלא אני אזמר, ואתה
 תהרג אותם, משום שלא היה כל
 כף מפשפש כמו אסא, וכף עשה
 לו הקדוש ברוך הוא, שכתוב
 (דברי הימים ב כ) ובעת החלו ברנה
 ותהלה נתן ה' מארבים על בני
 עמון מואב והר שעיר הבאים
 ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה אף כף גם
 אמר, איני יכול לא לזמר ולא
 לרדף ולא להלחם בקרב, משום
 שפחד מהחטאים הללו
 שאמרנו. מה כתוב? (מלכים ב יט)
 ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה'
 ויף במחנה אשור מאה ושמונים
 וחמשה אלף וישפימו בבקר
 והנה כלם פגרים מתים. וחזקיה
 הוה יושב בביתו, ושוכב
 במטתו, והקדוש ברוך הוא הרג
 אותם.

ומה הצדיקים הללו היו פוחדים
 מן החטאים הללו - שאר בני
 העולם על אחת פמה וכמה.
 משום כף יש לאדם להשמר
 מהחטאים הללו ולפשפש בהם
 כמו שאמרנו, כדי שלא ישלטו
 עליו אותם ימי רע, שלא
 מרחמים עליו.

בא ראה, ויכר יוסף את אחיו. בשעה שנפלו בידו, הוא רחם עליהם, משום שהוא שלם, והם לא הפריחו. שאותם שמעון ולוי באו מצד הדין הקשה, ועל פן לא רחמו עליו, שהרי כל אותם בעלי הדין הקשה לא מרחמים על בני אדם בשעה שנופלים בידיהם.

ומשום כך אמר דוד (תהלים מט) למה אירא. לא כתוב יראתי, אלא אירא, [אלא] שיש [שאין] לי לפחד מאותם ימי רע, כפי שאמרנו. עון עקבי יסבני, מי הם עקבי? אלו הם בסוד האמונה, שכתוב (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו. זה הוא העקב, והם העקבים שמסתכלים בהם תמיד, באותו החטא שאדם דש בו תמיד בעקבו.

בא ראה מה פתוב? (ישעיה ה) הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא - שדש בו בעקב ולא חושש עליו, ואחר כך מתחזק ונעשה [בחבלי השוא] פעבות העגלה, ומתחזק אותו החטא, ומסטה אותו פעולם הנה ובעולם הבא. אשריהם הצדיקים שיודעים להשמר מחטאיהם, והם תמיד מפשפשים במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג פעולם הנה, ולא ישטינו עליהם לעולם הבא, שהרי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שכתוב (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (שם כד) בנפל אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את האדם שיזכה לכבודו ולשמש לפניו תמיד ולהשתדל בתורה

תא חזי, ויכר יוסף את אחיו. בשעתא דנפלו בידיה, איהו רחים עלייהו, בגין דאיהו שלים. והם לא הפירוהו, דאינון שמעון ולוי, אתו מסטרא דדינא קשיא, ועל דא לא רחמו עליה. דהא כל אינון מאריהון דדינא קשיא, לא מרחמי עלייהו דבני נשא בשעתא דנפלי בידייהו.

ובגין כך אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא. יראתי לא פתיב, אלא אירא, (אלא) דאית (ג"א דלית) לי למדחל (דף קצט ע"א) מאינון ימי רע, פדקאמרן. עון עקבי יסבני, מאן עקבי. אלין אינון ברזא דמהימנותא. דכתיב, (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו, דא הוא עקיבא. ואינון עקיבין דמסתכלין בהו תדיר ביהווא חובא דדש ביה בר נש תדיר בעקבו. תא חזי, מה כתיב, (ישעיה ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא, דדש ביה בעקבא ולא חייש עליה. ולבתר אתתקף ואתעביד (בחבלי השוא) פעבות העגלה, ואתתקף ההוא חטאה. ואסטי ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

זכאין אינון צדיקניא, דידעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשין תדיר בעובדייהו. בגין דלא ישתפח עלייהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עלייהו לעלמא דאתי. דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהו בהו, דכתיב, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום:

ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כד) בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך. תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר נש, דיוזפי ליקרא דיליה, ולשמשא

ימים ולילות, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בה בתורה תמיד.

וכיון שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם, נתן לפניו תורה, ולמד אותו בה לדעת את דרכיה. מנין לנו? שכתוב (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ואחר כך, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון שהסתכל בה ולא שמר אותה, עבר על מצות רבוננו ונתפס בחטאו.

וכך אותם שעברו על דבר אחד של התורה נתפסו בה. שלמה המלך שהתחכם על כל בני העולם, עבר על דבר אחד של התורה, וגרם לו להעביר ממנו את מלכותו ופלג את המלכות ממנו. מי שעובר על התורה על אחת כמה וכמה.

ויוסף שהיה יודע תורה, ואחיו נפלו בידו, למה גלגל עליהם כל הגלגול הזה, והרי הוא ידע את התורה שלמד אותו אביו? אלא חס ושלום שיוסף גלגל עליהם גלגולים לנקם מהם, אלא כל זה לא עשה אלא להביא את אחיו בנימין אצלו, שתשוקתו היתה אליו, והוא לא השאיר את אחיו לפל, שהרי כתוב ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל זה כדי שלא יפלו.

רבי יהודה אמר, כשברא הקדוש ברוך הוא את הלכנה, הנה תמיד מסתכל בה, פכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה. השגחתו בה תמיד. וכתוב אז ראה, שהרי השמש בה השגחתו בה מאירה. ויספרה, מה זה ויספרה? כמו שנאמר (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

קמיה תדירא, ולאשתדלא באורייתא ומא וילי. בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בה באורייתא תדיר.

וכיון דברא קדשא בריך הוא לאדם, יתב קמיה אורייתא, ואוליף ליה בה למנדע ארחהא. מנלן, דכתיב, (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ולבתר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון דאסתכל בה ולא נטיר לה, עבר על פקודא דמאריה ואתפס בחוביה.

וכך אינון דעברו על מלה חדא באורייתא, אתפסו בה. שלמה מלכא דאתחכם על כל בני עלמא, עבר על מלה חדא באורייתא, וגרים ליה לאתעברא מלכותיה מניה, ולא תפלגא מלכותא מן בנוי. מאן דאעבר על אורייתא על אחת כמה וכמה.

ויוסף דהוה ידע אורייתא, ואחוי נפלו בידיה, אמאי גלגל עלייהו כל גלגולא דא. והא איהו ידע אורייתא דאוליף ליה אבוי. אלא, חס ושלום דיוסף גלגל עלייהו גלגולין לנקמא מניהו. אלא כל דא לא עבד, אלא לאייתאה לאחיה בנימין לגביה, דתאובתיה הוה לגביה. ואיהו לא שבק לאחוי למנפל, דהא כתיב, ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל דא בגין דלא ינפלוין.

רבי יהודה אמר, כד ברא קדשא בריך הוא לסיהרא, הוה אסתכל בה תדיר, כדכתיב, (דברים יא) תמיד עיני יי אלהיך בה, אשגחותא דיליה בה תדיר, וכתיב אז ראה, דהא שמשא באשגחותא דיליה בה, אתנהיר. ויספרה, מאי ויספרה, כמה דאת אמר, (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

הבינה, שהיא יושבת בתקון בשנים עשר תחומים מחלקת לשבעים שרים, התקין אותה בשבעה עמודים עליונים להאור ולשבת על שלמות. וגם חקרה, להשיג עליה תמיד, פעם אחר פעם, שאין פוסק לעולמים.

ואחר כך הזהיר את האדם ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה, שהרי היא מתעשרת על התחתונים לירא ולדעת את הקדוש ברוף הוא בגללה. וסוד מרע בינה, ברור מהפסלת שלא לקרב עמו, ואז השגחת [המאורות] הבינה לדעת ולהסתכל בכבוד המלך העליון. רבי יוסי קם לילה אחד להשתדל בתורה, והיה שם עמו יהודי אחד שפגש בו באותו הבית. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע - אלו הם שלא משתדלים בתורה, והולכים אחר דברי העולם ולכנס אוצרות רשע. מה פתוב? (קהלת ה) ואבד העשר ההוא בענין רע, משום שהם אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות - אלו שמשתדלים בתורה ויודעים דרכיה להשתדל בה, שהרי התורה נקראת עץ חיים, ונקראת צדקה, שפתוב (דברים ו) וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר וצדקה תציל ממות - זו צדקה ממש, והיא בשני גונים ובשני צדדים. קורא לו תורה וקורא לו צדקה, והכל אחד.

אמר אותו היתהדי, וקורא לו שלום. אמר רבי יוסי, כך זה ודאי שנקראת שלום. קם אותו היתהדי והשתתף עמו. פתח אותו היתהדי

הבינה, דאיהי יתבא בתקונא, בתריסר תחומין, מתפלגא בשבעין קסירין. אתקין לה בשבעה סמכין עלאין, לאתנהרא וליתבא על שלימו. וגם חקרה, לאשגחא עלה תדיר, זמנא בתר זמנא, דלא פסיק לעלמין.

ולבתר אזהר ליה לבר נש, ואמר ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. דהאי מתעטררא על תתאי, לדחלא ולמנדע ליה לקודשא ברין הוא בגינה. וסוד מרע בינה, ברירו מפסלותא, דלא למקרב בהדיה. וכדין אשגחוטא (ג"א אשגחוטא) דבינה, למנדע ולאסתפלא ביקרא דמלכא עלאה.

רבי יוסי קם בליליא חד לאשתדלא באורייתא, והוה תמן עמיה חד יודאי, דאערע ביה בההוא ביתא. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע, אלין אינון דלא משתדלי באורייתא, ואזלי בתר מלי דעלמא, ולמכנש אוצרין דחיובא. מה כתיב, ואבד העשר ההוא בענין רע. בגין דאינון אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות, אלין דמשתדלי באורייתא, וידעין אורחא לאשתדלא בה. דהא אורייתא עץ חיים אקרי, ואתקריאת צדקה. דכתיב, וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר, וצדקה תציל ממות, דא צדקה ממש, ובתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה אורייתא, (ד קצט ע"ב) וקרי ביה צדקה, וכלא חד.

אמר ההוא יודאי, וקרי ביה שלום. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי

וְאָמַר, (משלי כח) עֲבַד אֲדָמְתוֹ
יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרִדֶּה רִיקִים יִשְׁבַּע
רִישׁ. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, וְכִי
שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא חָכֵם מִכָּל
בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵיךְ אָמַר שִׁיתְּאָמֵץ
אָדָם לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה
וְלִהְיוֹת אֶתְּדָל וְיִעֲזֹב חַיִּי
עוֹלָם?

אֲלֵךְ סוּד הוּא. פֶּתַח וְאָמַר,
(בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֲבֹדָה
וּלְשִׁמְרָה, וּבְאָרוּהוּ שֶׁהוּא בְּסוּד
הַקְּרִבּוּת. בֵּא רְאֵה, לְעֲבֹדָה - זֶה
הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. וְלְשִׁמְרָה - זֶה
הַמֶּלֶךְ הַתַּחְתּוֹן. הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. לְעֲבֹדָה - [לְדַבֵּר]
בְּסוּד שֶׁל זְכוּר. וְלְשִׁמְרָה - בְּסוּד
שֶׁל שְׂמוּר.

וּמִשּׁוּם כִּף עֲבַד אֲדָמְתוֹ זֶה גֵן
עֵדֶן, שְׁצָרִיף לְעֲשׂוֹת וּלְעַבֵּד
וְלִמְשָׁף לָהּ בְּרֻכּוֹת מִלְּמַעְלָה,
וּכְשֶׁמִּתְבָּרַךְ וְנִמְשָׁכוֹת לָהּ
בְּרֻכּוֹת מִלְּמַעְלָה, גַּם הוּא
מִתְבָּרֵךְ עִמָּה. בֵּא רְאֵה שֶׁהַפֶּה
שֶׁמִּבְּרַף מִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּמִשּׁוּם כִּף
עֲבַד אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם - זֶהוּ
הַמְּזוֹן שֶׁלְּמַעְלָה. וּמְרִדֶּה רִיקִים -
מִי שִׁיתְּדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר שֶׁהוּא
מְרִדֶּה רִיקִים - יִשְׁבַּע רִישׁ וְדַאי.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִיף שְׂזֻכִית
לְדַבֵּר הַזֶּה.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו,
(משלי כח) אִישׁ אֲמוּנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת.
זֶהוּ אָדָם שֶׁבּוֹ אֲמוּנוֹת הַקְּדוּשׁ
בְּרוּף הוּא, כְּמוֹ רַבִּי יִיסָא הַזְּקֵן,
שֶׁאָף עַל גַּב שְׁהִיָּה לוֹ מֵאֵכֶל שֶׁל
אוֹתוֹ הַיּוֹם לֵאמֹר, לֹא הִיָּה מִתְקִין
אוֹתוֹ עַד שֶׁהִיָּה מִבְּקֵשׁ מְזוֹנוֹ
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ. אַחַר
שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וּבִקְשׁ מְזוֹנוֹ
מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ, אִזְ הִיָּה מִתְקִין,
וְהִיָּה תְּמִיד אוֹמֵר: לֹא נִתְקִין עַד
שִׁנְתָנוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

דְּאֶקְרִי שְׁלוֹם. קָם הַהוּא יוֹדְאִי, וְאִשְׁתַּתַּף
בְּהַדְיָה, פֶּתַח הַהוּא יוֹדְאִי וְאָמַר, (משלי כח) עוֹבֵד
אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרִדֶּה רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ.
הַי קָרָא קָשִׁיא, וְכִי שְׁלֵמָה מִלְּפָא דְאִיהוּ
חַפִּים מִכָּל בְּנֵי עֲלָמָא, הִיךְ אָמַר דִּישְׁתַּדַּל בַּר
נִשׁ לְמִפְּלַח אַרְעָא וּלְאִשְׁתַּדַּל אַבְתְּרִיָּה,
וְיִשְׁבּוּק חַיִּי עֲלָמָא.

אֲלֵךְ רְזָא אִיהוּ. פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּקַּח יי
אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן
לְעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָה, וְאוֹקְמוּהָ בְּרִזָּא דְקִרְבָּנִין
אִיהוּ. תָּא חֲזִי, לְעֲבֹדָה, דָּא מִלְּפָא עֲלָאָה.
וּלְשִׁמְרָה, דָּא מִלְּפָא תַתָּאָה. עֲלָמָא עֲלָאָה,
וְעֲלָמָא תַתָּאָה. לְעֲבֹדָה (לְדַבֵּר) בְּרִזָּא דְזְכוּר,
וּלְשִׁמְרָה בְּרִזָּא דְשְׂמוּר.

וּבְגִין כִּף, עוֹבֵד אֲדָמְתוֹ, דָּא גֵן עֵדֶן.
דְּאֶצְטְרִיף לְמַעְבַּד וּלְמִפְּלַח, וּלְאִמְשָׁכָא
לָהּ בְּרֻכָּאן מִלְּעִילָא. וְכַד אֲתַבְּרָכָא וְאֲתַמְשָׁכָא
לָהּ בְּרֻכָּאן מִלְּעִילָא, אִיהוּ נְמוֹ אֲתַבְּרֵךְ בְּהַדְיָה.
תָּא חֲזִי, דְכִהְנָא דְמִבְּרַף, מִתְבָּרֵךְ. כְּמָה דְאֵת
אָמַר, (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּבְגִין כִּף, עוֹבֵד
אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם, דָּא הוּא מְזוֹנָא דְלְעִילָא.
וּמְרִדֶּה רִיקִים, מָאן דִּישְׁתַּדַּבֵּק בְּסִטְרָא אַחְרָא,
דְּאִיהוּ מְרִדֶּה רִיקִים. יִשְׁבַּע רִישׁ וְדַאי. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, זַכָּאָה אַנְתָּ, דְזֻכִית לְהַאי מְלָה.

הוּ פֶּתַח וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיָּה, (משלי כח) אִישׁ
אֲמוּנוֹת רַב בְּרֻכּוֹת, דָּא הוּא בַר נִשׁ
דְּמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בֵּיה, כְּגוֹן
רַבִּי יִיסָא סְבָא. דְאָף עַל גַּב דְהוּה לִיָּה מִיכְלָא
דְהוּהוּ יוֹמָא לְמִיכָל, לֹא הוּה מִתְקִין לִיָּה עַד
דְשָׂאִיל מְזוֹנִיָּה קָמִי מִלְּפָא קְדִישָׁא. לְבַתֵּר
דְצִלִי צְלוּתִיָּה וְשָׂאִיל מְזוֹנִיָּה קָמִי מִלְּפָא,
כְּדִין הוּה מִתְקִין. וְהוּה אָמַר תְּדִיר, לֹא נִתְקִין,
עַד דִּישְׁתַּנּוּן מִבֵּי מִלְּפָא.

ואין להעשיר לא ינקה, בָּעַא
שלא רצה להשתדל בתורה,
שהיא החיים של העולם הזה
והחיים של העולם הבא. עכשו
שהיא השעה להשתדל בתורה -
נשתדל.

פתח אותו האיש בסוד החלום
ואמר, ויזכר יוסף את החלמות
אשר חלם להם וגו'. ויזכר יוסף
את החלמות, וכי למה יוסף ואמר
[א] זכר להם אותם החלומות
שחלם להם, ומה הועיל לו אלו
לא הזכיר להם, שהרי יוסף היה
חכם, וכתוב כל ערום יעשה
בדעת וכסיל יפרש אגלת?

אבר, פיון דחמא דאינון אתו, וסגדי ליה
אפין על ארעא. כדין אדפר ממה
דחלם להו, כד הוה עמהון. דכתיב, והנה
קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה
אלמותיכם ותשתחווין לאלמתי.
אמר יוסף בשעה שראה שכוֹרְעִים אָחִיו לְפָנָיו,
שְׁכָתוֹב וַיִּבְאוּ אֲחֵי יוֹסֵף
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפְסִים אַרְצָה, אֲזַי
וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר
חָלַם, שְׁהָרִי רָאָה שְׁהֵם קִימִים.
עוד, ויזכר יוסף את החלמות
אשר חלם - זכר אותם, משום
שאין שכחה לפני הקדוש ברוך
הוא. שהרי חלום שהוא טוב,
צריך אדם להזכירו, שלא ישכח,
ואז מתקיים, שהרי כמו שנשכח
לפני האדם, כך נשכח עליו.

בא ראה, חלום שלא נפתר,
כאגרת שלא נקראה. ובא ראה,
משום שלא נזכר, כמי שלא
הפיר אותו. ועל זה, מי שנשכח
ממנו חלום ולא ידע אותו, לא
עומד עליו להתקיים. ומשום זה
יוסף היה זוכר את חלומו, כדי
להתקיים, משום שלא ישכח
החלום ממנו לעולם, והיה תמיד
מצפה לו. ויאמר אליהם מרגלים

ואין להעשיר לא ינקה, בגין דלא בעא
לאשתדלא באורייתא, דאיהי חיינ
דעלמא דין, וחיין דעלמא דאתי. השתא
דאיהי שעתא לאשתדלא באורייתא, נשתדל.
פתח ההוא גברא ברזא דחלמא ואמר,
ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם
להם וגו'. ויזכור יוסף את החלומות, וכי
יוסף אמאי (נ"א אמר א') אדפר לון אינון חלומות
דחלם להו. ומה סגיא ליה אלו לא אדפר
להו, דהא יוסף חפים הוה, וכתיב, כל ערום
יעשה בדעת וכסיל יפרש אגלת.

פיון דחמא דאינון אתו, וסגדי ליה
אפין על ארעא. כדין אדפר ממה
דחלם להו, כד הוה עמהון. דכתיב, והנה
קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה
אלמותיכם ותשתחווין לאלמתי. אמר יוסף
בשעתא דחמא דכרעין אחוי קמיה. דכתיב,
ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה,
כדין ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם.
דהא חמא דהווי מתקיימי.

תו, ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם,
אדפר לון. בגין דלית נשיו קמי קדשא
ברין הוא, דהא חלמא דאיהו טבא, בעי בר
נש לאדפרא ליה דלא יתנשי, וכדין אתקיים.
דהא כמה דאתנשי קמיה דבר נש, הכי
אתנשי עליה.

הא חזי, חלמא דלא אתפשר, פאגרתא דלא
מתקריא, ותא חזי, בגין דלא אדפר,
כמאן דלא ידע ליה. ועל דא, מאן דאתנשי
מניה חלמא ולא ידע ליה, לא קיימא עליה
לאתקיימא. ובגין דא יוסף הוה דכיר
חלמיה, בגין לאתקיימא. בגין דלא יתנשי
חלמא מניה לעלם, והוה מחפה ליה תדיר.

אתם. הוא זכר את החלום, אבל לא אמר להם דבר, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) כי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. כי בא החלום ברוב ענין, הנה פרשוהו שפמה הם העוזרים בחלום, וממנים דרגות על דרגות, עד שהחלומות מהם כלם אמת, ומהם שיש בהם אמת וכוזב. אבל לאותם צדיקי האמת, אין מתגלים להם דברים כוזבים כלום, אלא כלם אמת.

בא ראה דניאל מה כתוב בו, (דניאל א) אז לדניאל בחזיון הלילה סוד גלה, וכתוב (שם ז) דניאל ראה חלום בהיותו ישן על משכבו, אז כתב את החלום. ואם יש בו דברים כוזבים, למה נכתב בין הפתובים? אלא אותם צדיקי אמת, בשעה שגשמוותיהם עולות, לא מתחברים בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים לו דברי אמת, דברים קיימים, שלא משקרים לעולמים.

ואם תאמר, הנה שנינו שדוד המלך לא ראה חלום טוב, הנה נשמע שהיה רואה דוד דברים שלא אמת? אלא ודאי, כל ימיו היה משתדל לשפף דמים ונלחם קרבות, וכל חלומות לא היו אלא חלומות רעים, חרפן ושקמה ודם ושפיכות דמים, ולא חלום של שלום.

ואם תאמר, לאדם טוב מראים חלום רע? כך זה ודאי. כל אותם רעות שעתידים להשיג - על אותם שעוברים על דברי תורה, ואותם ענשים שעתידים להענש בעולם ההוא כלם רואה, כפי שכל שעה תהיה יראת אדונו עליו. והנה העירו שכתוב (קהלת א) והאלהים

ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו דכיר חלמא. אבל מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) כי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. כי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוהו. דכמה אינון סמיכין בחלמא, וממון דרגין על דרגין. עד דחלמין מנהון קשוט כלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אבל לאינון זפאי קשוט, לא אתגלי לון מלין כדיבן פלום, אלא כלהו קשוט.

הא חזי, דניאל מה כתיב ביה, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזון די ליליא (דף ר ע"א) רזא גלי. וכתוב, (דניאל ז) דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין כדיבן, אמאי איכתיב בין פתובים. אלא אינון זפאי קשוט, בשעתא דנשמתהון סלקין. לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין. דאודעין לון מלי דקשוט, מלין קיימן דלא משקרן לעלמין.

ואי תימא, הא תנן דדוד מלפא לא חמא חלמא טבא. הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמוי לא הוו אלא חלמין בישין. חורבא ושוממותא ודמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי. כל אינון בישין דזמינין לאתדבקא על אינון דעברי על פתגמי דאורייתא, ואינון עונשין דזמינין לאתענשא בהוהו עלמא, כלהו חמי. בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו. דכתיב, (קהלת א)

עשה שייראו מלפניו - זה חלום רע. ועל זה לאתו צדיק מראים לו חלום רע, כמו שנתבאר.

בא ראה, שהנה שנינו, שאותו אדם שרואה חלום, צריך לו לפתח את פיו בו לפני אנשים שאוהבים אותו, כדי שיעלה רצונם אליו לטוב ויפתחו פיהם לטוב, וימצא הרצון והדבר הפל לטוב. הרצון שהוא המחשבה ראשית הכל, והמלה שהיא סיום הכל. ועל פן נמצא שהנה הוא שלמות בסוד עליון.

ומשום כך הכל מתקים, וצריכים אוהבי האיש להתקים באותו פתרון טוב, והכל הוא פראוי. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מודיע לאדם כל אחד ואחד באותה הדרך שלו כמו שהוא, ובאותו גון שכל אחד ואחד אומר שיהיה חלום. אמר אותו יהודי, ודאי שהחלום אינו אלא לאדם צדיק, שהוא ראה חלום פראוי.

ובא וראה, שכאשר אדם ישן על מטתו, נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה ונכנסת למקום שנכנסת, וכמה קבוצות מזיקים עומדים והולכים בעולם ופוגשים את אותה הנשמה. אם היא צדיקה, עולה למעלה ורואה מה שרואה. ואם לא, נאחזת בצד ההוא, ומודיעים לה דברים פוזבים או דברים שעתידים לבא לזמן הקרוב. וכשמתעוררת אותה הנשמה שבו, היא מודיעה לו מה שראתה.

ועל פן לאדם שאינו צדיק מודיעים לו חלום טוב שאינו אמת, הכל כדי להסותו מאותה דרך האמת. כיון שהוא הסיט את דרכו מדרך האמת, מטמאים אותו. שכל מי שבא להטהר -

והאלהים עשה שייראו מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, לשהוא זפאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה דאתמר.

הא חזי, דהא תנינן, דההוא בר נש דחמי חלמא, בעי ליה למפתח פומיה ביה קמי בני נשא דרחמי ליה. בגין דיסתלק רעותא דלהון לגביה לטב, ויפתחון פומייהו לטב, וישתפח רעותא ומלה כלא לטב. רעותא דאיהי מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאיהי סיומא דכלא. ועל דא אשתפח דהא שלימו איהו ברזא עלאה.

ובגין כך אתקיים כלא, ובעינן רחימין דבר נש (נ"א רחימין עליה דבר נש) בגין לאתקיימא בההוא פשרא טבא, וכלא איהו כדקא יאות. ובגין כך קדשא בריך הוא אודע ליה לבר נש, כל חד וחד, בההוא דרגא דיליה, כמה דאיהו. ובההוא גוונא דכל חד וחד, כמה דאיהו חלמא. אמר ההוא יודאי, ודאי דחלמא לאו איהו אלא לבר נש זפאה, דאיהו חמא חלמא כדקא חזי.

ותא חזי, דכד בר נש נאים על ערסיה, נשמתיה נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת באתרא דעאלת. וכמה חבילי טהירין, קיימין ואזלין בעלמא, ופגעין בה בההיא נשמתא. אי זפאה היא, סלקא לעילא וחקמאת מה דחקמאת. ואי לאו, אתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה מלין פדיבן, או מלין דזמינין למיתי לזמן קריב. וכד אתער ההיא נשמתא דביה, איהי מודעא ליה מה דחקמאת. ועל דא, לבר נש דלאו איהו זפאה, מודיעין ליה חלמא טבא דלאו איהו קשוט. כלא בגין לאסטאה ליה מההוא ארח קשוט. כיון דאיהו אסטי אורחיה מארח קשוט,

מטהרים אותו, ומי שבא להטמא - מטמאים אותו. הנה ודאי כף נתבאר.

יָשְׁבוּ עַד שְׁעֵלָה הַבְּקָר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי לֹא זָכַר שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף בְּאוֹתָם דְּגָלִים, שְׁכָתוּב (במדבר ב) דְּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְתוּב דְּגַל מַחֲנֶה יוֹסֵף, מִשּׁוּם שֶׁהִתְנַגְּאָה עַל אַחִיו, וְהֵנָּה נִתְבָּאֵר. אָמַר אוֹתוֹ הַיְהוּדִי, וְדָאֵי שְׁמַעְתִּי, שְׁיוֹסֵף הוּא בְּעוֹלָם הַזָּכָר, וְכָל הַשְּׂבָטִים הֵם בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן לֹא נִכְלַל יוֹסֵף עִמָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזָּכָר עִמָּהֶם.

מה כתוב? כלנו בני איש אחד נחננו. נחננו? אחרנו היה צריך לכתב! למה חסר א' אלא משום שסוד הברית לא נמצא עמם. הסתלק משם א', שהרי א' הוא זכר. ועל כן ב' היא נקבה, א' זכר. ומשום כך א' הסתלק משם, ונשארו אותן נקבות אצל השכינה.

אחר כך אמרו בנים אנחנו. נוספה א'. אמרו ולא ידעו מה אמרו, משום שיוסף נמצא שם, והשלימו הדבר ואמרו אנחנו. מניין לנו? שכתוב ויאמרו שניהם עשר עבדיך אחים אנחנו. ויוסף הוא בחשבון. כשנכנס בחשבון, אמרו אנחנו. וכשלא נכנס בחשבון, אמרו נחנו.

אמר רבי יוסי, כל הדברים הללו שאמרנו כאן, הקדוש ברוך הוא התרצה בהם, שהרי השכינה לא יזהר מכאן, ככתוב (מלאכי א) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו.

מִסְאָבִין לִיָּהּ. דְּכָל מָאן דְּאִתִּי לְאִתְדַבְּרָא, מִדְּכַפְּאִין לִיָּהּ. וּמָאן דְּאִתִּי לְאִסְתַּאבָּא, מִסְאָבִין לִיָּהּ. וְהָא וְדָאֵי אֶתְמַר הָכִי.

יָתְבוּ עַד דְּסָלִיק צַפְרָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי לֹא נִזְכַּר שְׁמִיָּה דְיוֹסֵף בְּאִינוּן דְּגָלִים. דְּכַתִּיב, (במדבר ב) דְּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְתִיב דְּגַל מַחֲנֶה יוֹסֵף. בְּגִין דְּאִתְנַגְּאֵי עַל אַחִיו, וְהָא אֶתְמַר.

אָמַר הֵהוּא יוֹדָאֵי, וְדָאֵי שְׁמַעְנָא דְיוֹסֵף אִיהוּ בְּעֵלְמָא דְדְכוּרָא, וְכִלְהוּ שְׂבָטִין בְּעֵלְמָא דְנוּקְבָא אִינוּן. וְעַל דָּא לֹא אִתְכַּלִּיל יוֹסֵף עִמָּהוּן, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּעֵלְמָא דְדְכוּרָא עִמָּהוּן (נ"א ל"ג עמהון).

מה פתיב, כלנו בני איש אחד נחנו. נחנו, אנחנו מיבעי ליה. אמאי חסר א'. אלא, בגין דרזא דברית לא אשתפח עמהון, אסתלק מתמן א'. דהא א' דכורא איהו. ועל דא ב' איהי נוקבא, א' דכורא. ובגין דא אסתלק א' מתמן, ואשתארו אינון נוקבי לגבי שכינתא.

ולביתר אמרו, בנים אנחנו, אתוסף א'. אמרו ולא ידעי מה קאמרו. בגין דיוסף אשתפח תמן, ואשלימו מלה, ואמרו אנחנו. מנלן, דכתיב ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו, ויוסף איהו בחושבנא, פד עאל בחושבנא, אמרו אנחנו. וכד לא עאל בחושבנא, אמרו נחנו.

אמר רבי יוסי, כל הני מלין דקאמרן הכא, קדשא בריך הוא אתרעי בהו, דהא שכינתא (דף ר ע"ב) לא אעדי מהכא. פדכתיב, (מלאכי א) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו:

וַיֵּאסֹף אוֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲנֵי תֵּלֶת יוֹמִין אַמְאִי. אֶלֹּא הֲנֵי תֵּלֶת יוֹמִין, לְקַבֵּיל תֵּלֶת יוֹמִין דְּשַׁכָּם. דְּכַתִּיב, (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כּוֹאֲבִים.

וַיֵּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ לָמָּה? אֶלֹּא שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ כְּנִגְדַּ שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל שַׁכָּם, שְׁכַתּוֹב (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כּוֹאֲבִים. בַּא רְאָה מָה כְּתוֹב בּוֹ, וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא לֹא עָשָׂה כְּמוֹ שֶׁהֵם עָשׂוּ בְּשַׁכָּם, שִׁגְרָמוּ לְאֲנָשֵׁי שַׁכָּם לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת זֹאת, סוּד הַבְּרִית, וְאַחַר שֶׁעָשׂוּ הַבְּרִית הַזֹּאת, הִרְגוּ אוֹתָם, וְלֹא נִשְׁאַר מִהֶם אֶחָד. וְהוּא מָה כְּתוֹב? זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. מָה הַטָּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא, שְׁמַר הַבְּרִית. וְכָל הַגְּלִגּוּל הַזֶּה לֹא הָיָה אֶלֹּא בְּשִׁבִיל בְּנֵי־מִין.

הָא חֲזִי, מָה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. לְאַחֲזָאָה דְלֹא עָבַד אִיהוּ, כְּמָה דְאִינוּן עָבְדוּ בְּשַׁכָּם. דְּגִרְמוּ לְאֲנָשֵׁי שַׁכָּם לְקַבֵּל עֲלֵיהוּ הָאִי זֹאת, רְזָא דְבְרִית. וְלִבְתַּר דְּעָבְדוּ קִיוּמָא דָּא, קְטִילוּ לֹון, וְלֹא אֲשַׁתְּאַר מְנַהוּן חַד. וְאִיהוּ מָה כְּתִיב, זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא, נְטִיר קְיִימָא. וְכָל גְּלִגּוּלֵא דָּא לֹא הָוָה אֶלֹּא בְּגִינְהָ דְבְנֵי־מִין:

וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגוֹ'. וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו - זֶה שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה שְׁכַתּוֹב (שם לו) וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֻמוֹת הַלְזָה בָּא. מָה לְהִלֵּן שְׁמַעוֹן וְלוֹי - אֵף כָּאֵן שְׁמַעוֹן וְלוֹי.

וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגוֹ'. וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, דָּא שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּמָה דְהָוָה בְּקַדְמִיתָא. דְּכַתִּיב, (בראשית לו) וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֻמוֹת הַלְזָה בָּא. מָה לְהִלֵּן שְׁמַעוֹן וְלוֹי, אוֹף הֵכָא שְׁמַעוֹן וְלוֹי.

בַּא רְאָה, מִי אִישׁ וּמִי אָחִיו? אֶלֹּא אִישׁ זֶה שְׁמַעוֹן. כְּתוֹב כָּאֵן אִישׁ, וְכַתּוֹב שָׁם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מָה לְהִלֵּן מִשְׁמַעוֹן - אֵף כָּאֵן גַּם שְׁמַעוֹן. וּמִשּׁוּם שֶׁחֲזָר בְּתַשׁוּבָה, בְּכַה וְהַתְּנַחֵם עַל זֶה, וְאָמַר לְלוֹי אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל פֶּן נִבְנָה מְזֻלוֹ שׁוֹר, כְּמוֹ שֶׁמְזֻלוֹ שֶׁל יוֹסֵף שׁוֹר, שְׁכַתּוֹב (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וּמְזֻלוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן הוּא שׁוֹר. וְעַד כֵּן וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שְׁמַעוֹן, כְּדִי שְׁלֹא יִקְטָרַג עִם לוֹי, מִשּׁוּם שֶׁשְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּשֶׁשָּׂנְיָהֶם מִתְּחַבְּרִים, יִכּוּלִים לְקַטְרָג. וַיֵּאסֹר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. הִנֵּה פִּרְשׁוּהָ, לְעֵינֵיהֶם אָסְרוּ, וְאַחַר

הָא חֲזִי, מְאֵן אִישׁ וּמְאֵן אָחִיו. אֶלֹּא אִישׁ, דָּא שְׁמַעוֹן, כְּתִיב הֵכָא אִישׁ, וְכַתִּיב הֵתָם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מָה לְהִלֵּן מִשְׁמַעוֹן, אוֹף הֵכָא נְמִי שְׁמַעוֹן. וּבְגִין דְּאֵהָדַר בְּתַשׁוּבָה, בְּכַה וְאֵתְנַחֵם עַל דָּא. וְאָמַר לְלוֹי, אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל דָּא אֲתַבְּנִי מְזֻלִּיהָ שׁוֹר, כְּגוֹוְנָא דְּמְזֻלִּיהָ דְּיוֹסֵף שׁוֹר. דְּכַתִּיב, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וּמְזֻלִּיהָ דְּשְׁמַעוֹן שׁוֹר אִיהוּ.

וְעַד דָּא, וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שְׁמַעוֹן, בְּגִין דְּלֹא יִקְטָרַג בְּהִדְיָה דְלוֹי. בְּגִין דְּשְׁמַעוֹן וְלוֹי, פֶּד מִתְּחַבְּרָן תְּרוּוֹיְהוּ יְכָלִי לְקַטְרָגָא: וַיֵּאסֹר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם, הָא אוּקְמוּהָ, לְעֵינֵיהֶם אָסְרוּ.

שִׁינְצָאוּ הִיָּה מְאָכִיל אוֹתוֹ וּמִשְׁקָה אוֹתוֹ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא רְצוּנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאַף הֶאֱכִילָהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. אִם כֵּן, יוֹסֵף שֶׁהוּא צָדִיק אִיךָ עֲשֵׂה כֵּן, שֶׁהָרִי פְתוּב (שם) כִּי גִחְלִים אֲתָה חֹתֶה עַל רֵאשׁוֹ וְהוּא יִשְׁלֵם לָךְ?.

אֲבָל חֵס וְחִלְלָה שִׁיוֹסֵף לְכַף הוּא חֲשֵׁשׁ, אֲלֵא פְּאָדָם לֶאֱחָיו כֵּן גַּם הִיָּה עוֹשֶׂה, הִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּאַחֻוּהַ וְלֹא בְּצוּרָה אַחֲרָת, וְלֹא עִמּוֹ בְּלִבְדוּ, אֲלֵא עִם כָּל אֲחָיו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיְצוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהִשִּׁיב פְּסָפִיהֶם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, כְּדִי לְהִתְנַהֵג עִמָּם בְּאַחֻוּהַ.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבַר וְעִנְתָּךְ לֹא אֲעַנְךָ עוֹד. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, שֶׁכָּאֲשֶׁר הָעַם בְּכֻלָּם יֵשׁ שְׁלוֹם וְאִין בְּהֶם בְּעֲלֵי שְׁנָאָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עֲלֵיהֶם, וְהַדִּין לֹא שׁוֹלֵט בְּהֶם. וְאִף עַל גַּב שְׁכָלָם עוֹבְדִים לְכוֹכְבִים וּמַזְלוֹת וְהֵם בְּשְׁלוֹם - הַדִּין לֹא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאֵרוֹהַ שֶׁכְּתוּב (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ.

וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבַר, מֵה זֶה וְכֵן נִגְזְרוּ? הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת וְנִגְזְרוּ! אֲלֵא זֶהוּ רֵאשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּא שְׁלוֹם, אִף פֶּאֶן שְׁלוֹם, וּמִי הוּא? זֶהוּ צְדָקָה. מִשּׁוֹם שֶׁצְּדָקָה זֶהוּ שְׁלוֹם, וּמִי שֶׁמְרַבֵּה בְּצְדָקָה, מְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַעַלָּה וּמְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַטָּה, וּמִשּׁוֹם כֵּן וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבַר, שְׁגוּזִים מְמוֹנָם בְּצְדָקָה. וְעָבַר? הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת וְעָבַר. מֵה זֶה וְעָבַר? אֲלֵא זֶה הַדִּין שֶׁל הַרְגוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר זָעַם. עָבַר הַדִּין מֵעֲלֵיהֶם.

זָעַם, עָבַר דִּינָא מֵעֲלֵיהֶוּ.

וּלְבַתֵּר דְּנִפְקוּ הָוָה מְאָכִיל לֵיהּ, וּמִשְׁקֵי לֵיהּ. וְאִי תִימָא דְרַעוּתָא דִּיוֹסֵף אִיהוּ, בְּגִין דְּכְתִיב, (משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאַף הֶאֱכִילָהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. אִי הָכִי, יוֹסֵף דְּאִיהוּ זַפְּאָה, הִיכִי עָבִיד הָכִי. דְּהָא כְּתִיב, (משלי כה) כִּי גִחְלִים אֲתָה חֹתֶה עַל רֵאשׁוֹ וַיִּי יִשְׁלֵם לָךְ.

אֲבָל חֵס וְשְׁלוֹם דִּיוֹסֵף לְהָכִי הוּא דְחִיִּישׁ. אֲלֵא כְּבַר נִשׁ לְאֲחָוִי, הָכִי נָמִי הָוָה עָבִיד. וְאִתְנַהֵיג עִמִּיהַ בְּאַחֻוּהַ, וְלֹא בְּגוּוֹנָא אַחֲרָא. וְלֹא עִמִּיהַ בְּלַחֲדוּוִי, אֲלֵא עִם כָּל אֲחָוִי. כְּמָה דְּכְתִיב, וַיְצוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהִשִּׁיב פְּסָפִיהֶם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, בְּגִין לְאִנְהַגָא עִמָּהוֹן בְּאַחֻוּהַ.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבַר וְעִנְתָּךְ לֹא אֲעַנְךָ עוֹד, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. דְּכַד עִמָּא כְּלָהוּ אִית בְּהוּ שְׁלָם, וְלֹא אִית בְּהוּ מְאָרִי דְּכַבוּ. קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא חֲיִיס עֲלֵיהֶוּ, וְדִינָא לֹא שְׁלֵטָא בְּהוּ. וְאִף עַל גַּב דְּכְלָהוּ פְּלַחִי לְכוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְאִינוֹן בְּשְׁלָם, דִּינָא לֹא שְׁלֵיט עֲלֵיהֶוּ, וְאוּקְמוּהָ. דְּכְתִיב, (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ.

וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבַר, מְאִי וְכֵן נִגְזְרוּ, וְנִגְזְרוּ מִיבְעֵי לֵיהּ. אֲלֵא, דָּא הוּא רִישָׁא דְקָרָא דְאִיהוּ שְׁלָם, אוּף הָכָא שְׁלָם. וּמְאִי אִיהוּ, דָּא צְדָקָה. בְּגִין דְּצְדָקָה דָּא הוּא שְׁלוֹם, וּמֵאֵן דְּאִסְגִּי בְּצְדָקָה, אִסְגִּי שְׁלָם לְעֵילָא, וְאִסְגִּי שְׁלָם לְתַתָּא. וּבְגִין כֵּן וְכֵן נִגְזְרוּ וְעָבַר, דְּגִזְזִי מְמוֹנָהוֹן בְּצְדָקָה. וְעָבַר, וְעָבַר מִיבְעֵי לֵיהּ, מְאִי וְעָבַר. אֲלֵא דָּא הוּא דִּינָא דְרוּגְזָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר ה' אֵלֶיךָ יִשְׂרָאֵל. דְּקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לִוְךָ בְּרִית קְיִימָא לְנִטְרָא לִיהַ תְּדִיר, וּלְמַהְיִי בִיהַ בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לִיהַ בַּר נָשׁ תְּדִיר, הָא אִיהוּ פְּגָמִים, פְּגָמִים בְּכֹלָא. מְנַלְךָ, דְּכַתִּיב, (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ לְפָנַי וְהָיָה תַמִּים. מָאי תַמִּים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אֲתַקִּימִים בִּיהַ בְּרִית, אִיהוּ פְּגָמִים.

וּבְגִין כְּךָ, אִם שְׁלִמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלִמִים דְּנִטְרִי פְּקוּדָא דָּא, לְמַהְיִי שְׁלִימִין, דְּלָא יְהוּן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דף רא ע"א) וְיִסְגּוּן בִּיהַ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין לָא נִפְקִי לְעֵלְמָא, אֲלָא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נְגוּזוּ, הַאי אִם שְׁלִמִים דְּנִטְרִי לִיהַ תְּדִיר, נְגוּזוּ מָאן דְּאֲתַגְזֵר וְקַבֵּל עֲלֵיהַ קְיִימָא דָּא. וְעֵבֵר, מָאי וְעֵבֵר. הַהוּא זוֹהֲמָא דְעֵרְלָה, דְּהָוָה בִּיהַ בְּקַדְמִיתָא.

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אִם שְׁלִמִים, אֲלֵיךָ יִשְׂרָאֵל. דְּקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לִוְךָ בְּרִית קְיִימָא לְנִטְרָא לִיהַ תְּדִיר, וּלְמַהְיִי בִיהַ בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לִיהַ בַּר נָשׁ תְּדִיר, הָא אִיהוּ פְּגָמִים, פְּגָמִים בְּכֹלָא. מְנַלְךָ, דְּכַתִּיב, (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ לְפָנַי וְהָיָה תַמִּים. מָאי תַמִּים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אֲתַקִּימִים בִּיהַ בְּרִית, אִיהוּ פְּגָמִים.

וּבְגִין כְּךָ, אִם שְׁלִמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלִמִים דְּנִטְרִי פְּקוּדָא דָּא, לְמַהְיִי שְׁלִימִין, דְּלָא יְהוּן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דף רא ע"א) וְיִסְגּוּן בִּיהַ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין לָא נִפְקִי לְעֵלְמָא, אֲלָא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נְגוּזוּ, הַאי אִם שְׁלִמִים דְּנִטְרִי לִיהַ תְּדִיר, נְגוּזוּ מָאן דְּאֲתַגְזֵר וְקַבֵּל עֲלֵיהַ קְיִימָא דָּא. וְעֵבֵר, מָאי וְעֵבֵר. הַהוּא זוֹהֲמָא דְעֵרְלָה, דְּהָוָה בִּיהַ בְּקַדְמִיתָא.

וּבְגִין כְּךָ, אִם שְׁלִמִים וְכֵן רַבִּים - אִם שְׁלִמִים שְׁשׁוּמְרִים הַמְצֻוָּה הַזֶּה לְהִיּוֹת שְׁלִמִים, שְׁלָא יְהִיּוּ פְּגוּמִים. וְכֵן רַבִּים - יִרְבוּ וְיִגְדְּלוּ בּוּ, מְשׁוּם שְׁאִין הַנְּשֻׁמוֹת יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם אֲלָא עִם הַבְּרִית הַזֶּה. וְכֵן נְגוּזוּ - זֶה אִם שְׁלִמִים שְׁשׁוּמְרִים אֹתוֹ תְּמִיד, נְגוּזוּ מִי שְׁנִמּוֹל וְקַבֵּל עֲלֵי אֶת הַבְּרִית הַזֶּה. וְעֵבֵר - מָה זֶה וְעֵבֵר? אֹתָהּ זִקְמַת הָעֵרְלָה שְׁהֵיחָה בּוּ בְּרָאשׁוּנָה.

וּבְגִין כְּךָ, אִם שְׁלִמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלִמִים דְּנִטְרִי פְּקוּדָא דָּא, לְמַהְיִי שְׁלִימִין, דְּלָא יְהוּן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דף רא ע"א) וְיִסְגּוּן בִּיהַ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין לָא נִפְקִי לְעֵלְמָא, אֲלָא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נְגוּזוּ, הַאי אִם שְׁלִמִים דְּנִטְרִי לִיהַ תְּדִיר, נְגוּזוּ מָאן דְּאֲתַגְזֵר וְקַבֵּל עֲלֵיהַ קְיִימָא דָּא. וְעֵבֵר, מָאי וְעֵבֵר. הַהוּא זוֹהֲמָא דְעֵרְלָה, דְּהָוָה בִּיהַ בְּקַדְמִיתָא.

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אִם שְׁלִמִים וְכֵן רַבִּים, אֲלֵיךָ בְּנִי יַעֲקֹב. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דְּהוּוּ לְגַבְיָה דְּיוֹסֶף, אֵינְוִן שְׁלִמִים, דְּקִיְיָמִי בְּהַדְיָה דְּבְרִית. וְכֵן נְגוּזוּ, דְּאֲזָלוּ וְשִׁבְקוּ לִיהַ לְיוֹסֶף וּלְשִׁמְעוֹן. וְעֵבֵר, כְּדִין דִּינָא שְׂרִיא בְּגִינְיָהּוּ (ג"א שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא בְּגִינְיָהּוּ), כְּמָה דְּאֵתְּ אָמַר, (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֵר יי לְנִגּוּף אֶת מַצְרַיִם.

דָּבַר אַחַר פֶּה אָמַר ה' אֵלֶיךָ יִשְׂרָאֵל וְכֵן רַבִּים - אֵלֶיךָ בְּנִי יַעֲקֹב. שְׁהָרִי כָּל זְמַן שְׁהִיּוּ אֲצִל יוֹסֶף, הֵם שְׁלִמִים, שְׁעוּמְדִים עִם הַבְּרִית. וְכֵן נְגוּזוּ - שְׁהִלְכוּ וְהִשְׁאִירוּ אֶת יוֹסֶף וְאֶת שִׁמְעוֹן. וְעֵבֵר - אִזְ הַדִּין שׁוֹרָה בְּגִלְלָם [הַשְׁכִּינָה שְׁרָחָה בְּיַהֲסֵם], כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֵר ה' לְנִגּוּף אֶת מַצְרַיִם.

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אִם שְׁלִמִים וְכֵן רַבִּים, אֲלֵיךָ בְּנִי יַעֲקֹב. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דְּהוּוּ לְגַבְיָה דְּיוֹסֶף, אֵינְוִן שְׁלִמִים, דְּקִיְיָמִי בְּהַדְיָה דְּבְרִית. וְכֵן נְגוּזוּ, דְּאֲזָלוּ וְשִׁבְקוּ לִיהַ לְיוֹסֶף וּלְשִׁמְעוֹן. וְעֵבֵר, כְּדִין דִּינָא שְׂרִיא בְּגִינְיָהּוּ (ג"א שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא בְּגִינְיָהּוּ), כְּמָה דְּאֵתְּ אָמַר, (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֵר יי לְנִגּוּף אֶת מַצְרַיִם.

הָא חֲזִי, אֵית דִּינָא קְשִׁיא, וְאֵית דִּינָא רַפְּיָא. דִּינָא קְשִׁיא תְּקִיף, דִּינָא רַפְּיָא חֲלָשׁ, וְכַד יִנְקָא הַאי דִּינָא רַפְּיָא, מְדִינָא קְשִׁיא, כְּדִין אֲתַתְּקִיף, וְאִיהוּ תְּקִיף.

בְּאֵתְּ רְאָה, יֵשׁ דִּין קְשָׁה וְיֵשׁ דִּין רַפָּה. הַדִּין הַקְּשָׁה חֲזָק, הַדִּין הַרַפָּה חֲלָשׁ. וְכַאֲשֶׁר יוֹנֵק הַדִּין הַרַפָּה הֵזָה מִהַדִּין הַקְּשָׁה, אִזְ מִתְגַּבֵּר, וְהוּא חֲזָק. בְּשַׁעָה שְׁנַעֲשֶׂה דִין עַל יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה כְּדִין הַרַפָּה הֵזָה, וְאֵינּוּ מִתְגַּבֵּר בְּאוֹתוֹ הַדִּין הַקְּשָׁה. וְכַשְׁהַדִּין נַעֲשֶׂה עַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִתְגַּבֵּר הַדִּין הַרַפָּה הֵזָה כְּדִין

הָא חֲזִי, אֵית דִּינָא קְשִׁיא, וְאֵית דִּינָא רַפְּיָא. דִּינָא קְשִׁיא תְּקִיף, דִּינָא רַפְּיָא חֲלָשׁ, וְכַד יִנְקָא הַאי דִּינָא רַפְּיָא, מְדִינָא קְשִׁיא, כְּדִין אֲתַתְּקִיף, וְאִיהוּ תְּקִיף.

בְּשַׁעָתָא דְּאֲתַעֲבִיד דִּינָא עַל יִשְׂרָאֵל, אֲתַעֲבִיד בְּהַאי דִּינָא רַפְּיָא, וְלָא אֲתַתְּקִיף בְּהַהוּא דִּינָא קְשִׁיא. וְכַד דִּינָא אֲתַעֲבִיד עַלִּיהוּ דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אֲתַתְּקִיף הַאי דִּינָא רַפְּיָא, כְּדִינָא קְשִׁיא דְּלַעֲיִלָא, בְּגִין לְאֲתַתְּקָפָא. הָדָא הוּא

הקשה שלמעלה כדי להתגבר. זהו שפתיב ועבר ה' לנגף את מצרים. ועבר - שהתמלא עברה וזעם והתגבר בדין הקשה. אף כאן ועבר. ובא וראה, בשעה שמתכנסים עשרה בבית הכנסת ואחד מהם נשפט, אז הקדוש ברוך הוא רוגז עליו.

דבר אחר וכן נגזרו - כשמתבטלים מהם אותם המעשים הרעים, אזי ועבר. מה זה ועבר? רבי שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מן העולם הזה, היא נדונית בכמה דינים בטרם תכנס למקומה. אחר כך כל אותן הנשמות יש להן לעבר בזה הנהר דינור ששופע ויוצא ולרחץ שם. ומי הוא שיעמד שם ועבר בלי פחד? כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמת הצדיק עוברת בלי פחד, ויקום במקום קדשו.

וכי שמשתדל בצדקה בעולם הזה ויתן מממונו לצדקה, אזי ועבר באותו המקום ולא פוחד, והכרוז קורא לנשמה הזאת, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מי שזכה לעבר בזה, אין לו יותר דין כלל.

בא ראה, כל זה של יוסף עם אחיו וכל הדברים הללו למה צריך? אלא תורת אמת היא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושות, ואין לה דבר בתורה שאין בו סודות עליונים וקדושים ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עושה לאדם שיתגבר בתורה, וללכת בדרך אמת, ולצד הימין, ולא ילך לצד השמאל. ומשום שצריך להם ללכת לצד הימין, יש להם להרבות אהבה זה

יהיף לסטר שמאלא. ובגין

דכתיב, ועבר יי לנגוף את מצרים. ועבר, דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא, אוף הכא ועבר. ותא חזי, בשעתא דמתפנשי עשרה בבי כנישתא, וחד מנייהו אשתמיט, פדין קדשא בריך הוא ארגיז עליה.

דבר אחר וכן נגזרו, כד מתעברי מנייהו אינון עובדין בישינ, פדין ועבר. מאי ועבר, רבי שמעון אמר, בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה. לבתר, כל אינון נשמתין אית לון למעבר, בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן. ומאן איהו דיקום תמן, ויעבר בלא דחילו. כמה דאת אמר, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמתא דזפאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא, ויתן מממוניה בצדקה. פדין, ועבר בההוא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי לה לההיא נשמתא, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מאן דזכה למעבר בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

תא חזי, כל דא דיוסף עם אחוי, וכל הגי מילי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט איהי אורייתא, וכל ארחה ארחין קדישין. ולית לה מלה באורייתא דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא עביד ליה לבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהך בארץ קשוט, ולסטר ימינא, ולא

עם זה, ולא תהיה שנאה זה עם זה, כדאי שלא להכחיש את הימין, שהוא המקום שישאל נדבקים בו.

ובא וראה, משום כך הוא יצר טוב ויצר רע, וישאל צריכים לחזק את יצר טוב על יצר רע באותם המעשים הנשירים, ואם אדם סוטה לשמאל, אז מתגבר יצר רע על יצר טוב. ומי שהיה פגום, משלים לו בחטאו, שהרי אין המגול הזה נתקן אלא בחטאים של בני האדם.

ומשום כך צריך האדם להזהר שלא לתקן אותו יצר רע בחטאו, ותמיד ישמר, שהרי יצר טוב רוצה להשלימו תמיד בשלמות, ולא יצר הרע. ומשום כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע - כפנתוב (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה. למי ששלם לו טובה - שלא ישלם לו רע, משום וראה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר זאת עשו וחיו וגם הוא תמיד עושה] שכתוב (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפלו למי שהשלימו לו רעות, אין לו להשלים רע תמורת אותו הרע ששלמו לו, אלא קנה אל ה' וישע לך.

והפסוק הזה בארוהו ביוסף הצדיק שלא רצה לשלם רע לאחיו בשעה שנפלו בידו. קנה אל ה' וישע לך, משום שהוא היה ירא מן הקדוש ברוך הוא, שכתוב זאת עשו וחיו וגו'. [גב] והוא היה תמיד מצפה לקדוש ברוך הוא. [כמו שנאמר, קנה לה' וישע לך]. רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ)

דבעי להו למיהך לסטר ימינא, אית לון לאסגאה רחימו דא עם דא, ולא יהא דכבו דא עם דא. בגין דלא לאפחשא ימינא, דאיהו אתר דישאל מתדבקן ביה.

ותא חזי, בגין כך איהו יצר טוב ויצר רע, וישאל בעיין לאתתקפא ליצר טוב על יצר רע, באינון עובדין דכשרן, ואי סטי בר נש לשמאלא, כדין אתתקף יצר רע על יצר טוב. ומאן דהוה פגים, אשלים ליה בחטאוי, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא.

ובגין כך בעי בר נש לאזדהרא, דלא ישתלים ההוא יצר רע בחטאוי, ויסתמר תדיר. דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע, כדכתיב, (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה, למאן דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין (דחילו דקדשא ברוך הוא. כמה דאת אמר, זאת עשו וחיו. ואף איהו תו תדיר עביר) דכתיב, (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפילו למאן דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה לאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה. אלא, קנה ליי וישע לך.

והאי קרא אוקמוה, ביוסף ופאה, דלא בעא לאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. קנה ליי וישע לך, בגין דהוה (דף רא ע"ב) דחיל לקודשא ברוך הוא. דכתיב, זאת עשו וחיו וגו'. (ואף) ויהו תדיר

הוה מחפה לקדשא ברוך הוא. (ס"א כמה דאת אמר, קנה ליי וישע לך).

רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה

מים עמקים עצה בלב איש ואיש
תבונה ידלנה. מים עמקים עצה
בלב איש - זה הקדוש ברוך
הוא, משום שהוא עושה עצות,
שמביא טעמים לגלגל גלגולים
על העולם על ידי יוסף לקים את
אותה הגזרה שגזר רעב על
הארץ [העולם]. ואיש תבונה ידלנה
- זה יוסף שגלה אותם עמקים
שגזר הקדוש ברוך הוא על
העולם.

בא ראה, לא די ליוסף שהוא לא
שלם רע לאחיו, אלא שעשה
עמהם חסד ואמת, וכך דרכי
הצדיקים תמיד. משום זה
הקדוש ברוך הוא חס עליהם
תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.
מים עמקים עצה בלב איש - זה
יהודה, והנה פרושה, בשעה
שהתקרב ליוסף על העסק של
בנימין. ואיש תבונה ידלנה - זה
יוסף.

רבי אבא היה יושב על שער
הפניסה של לוד. ראה איש אחד
שהיה בא וישב על בליטה בצד
הקר, והיה עיף מן הדרך, וישב
וישן שם. בינתיים ראה נחש אחד
שהיה בא אליו. יצא קוסטפא
דגורדנא (מין שרץ) והרג את הנחש.
כשהתעורר אותו האיש, ראה
את אותו הנחש כנגדו שהיה מת.
הזדקף אותו האיש, ונפלה אותה
הבליטה לעמק שתחתיה ונצול.
בא אליו רבי אבא, אמר לו, אמר
לי מה מעשיך, שהרי הקדוש
ברוך הוא הרחיש לך שני הנסים
הללו שאינם לחנם? אמר לו
אותו האיש, כל ימי לא שלם לי
איש רע בעולם שלא התפייסתי
עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא
יכלתי להתפייס עמו, לא עליתי
על מטתי עד שמחלתי לו ולכל
אותם שצערו אותי, ולא חששתי
כל היום לאותו הרע ששלם לי,

ידלנה. מים עמקים עצה בלב איש, דא
קדשא בריך הוא. בגין דאיהו עביד עצות,
דאייתי טעמין לגלגלא לגולין על עלמא על
ידא דיוסף, לקיימא ההיא גזרה, דגזר כפנא
על ארעא (נ"א עלמא). ואיש תבונה ידלנה, דא
יוסף. דגלי אינון עמיקין, דגזר קדשא בריך
הוא על עלמא.

תא חזי, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים
בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו
וקשוט. וכך ארחיהון דזכאי תדיר. בגין דא
קדשא בריך הוא חייס עליהו תדיר, בעלמא
דין ובעלמא דאתי.

מים עמקים עצה בלב איש, דא יהודה.
והא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה
דיוסף, על עסקא דבנימין. ואיש תבונה
ידלנה, דא יוסף.

רבי אבא היה יתיב אתרעא דאבבא דלוד,
חמא חד בר נש דהוה אתי, ויתיב בחד
קולטא דתלא דארעא, והוה לאי מארחא,
ויתיב ונאים תמן. אדהכי חמי חד חווא,
דהוה אתי לגביה, נפק קוסטפא דגורדנא,
וקטיל ליה לחווא. פד אתער ההוא בר נש,
חמא ההוא חווא לקבליה, דהוה מית.
אזדקף ההוא בר נש, ונפל ההוא קולטא
לעומקא דתחותוי ואשתזיב.

אתא רבי אבא לגביה, אמר ליה, אימא לי
מאן עובדך. דהא קדשא בריך הוא
רחיש לך אלין תרין נסין, לאו אינון למגנא.
אמר ליה ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים
לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפייסנא
בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא
לאתפייסא בהדיה, לא סליקנא לערסי, עד
דמחילנא ליה, ולכל אינון דמצערו לי, ולא

ולא די לי זה, אלא שמאותו היום והלאה השתדלתי לעשות עמהם טוב.

בכה רבי אבא ואמר, מעשיו של זה הם יותר מיוסף, שיוסף היו אחיו ודאי, והיה לו לרחם עליהם, אבל מה שנה עשה - יותר מיוסף, נאה הוא שהקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס על נס.

פתח ואמר, (שם) הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתם ילך בטח - זה האדם שהוא שהולך בדרכי התורה, ילך בטח - שלא יכולים נזקי העולם להרע לו. ומעקש דרכיו יודע - מי יודע? זה הוא מי שסוטה מדרך האמת ורוצה לגבות מחברו, יודע. מה זה יודע? הוא יכר בעיני כל בעלי הדין שלא יאבד מהם הדמות של אותו האדם, כדי להביא אותו למקום שינקמו ממנו, ומשום כך יודע.

ובא וראה, אותו שהולך בדרך אמת, הקדוש ברוך הוא מכסה עליו כדי שלא יודע ולא יכר לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו יודע ויכר להם. אשרי אותם בני האדם שהולכים בדרך אמת והולכים לבטח על העולם, שהם אינם פוחדים בעולם הזה ולא בעולם הבא.

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי יוסי אמר, אוי להם לבני האדם שאין יודעים ואין מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם בשעה שיבא הקדוש ברוך הוא לתבוע אותם על דין מעשיהם, ויקום הגוף והנפש לתת חשבון על כל מעשיהם בטרם יפרדו הנפש מן הגוף.

ואתו היום הוא יום הדין, היום

חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי. ולא די לי דא, אלא דמההוא יומא ולהלאה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

בכה רבי אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין מיוסף, דיוסף הוה אחוי ודאי, והוה ליה לרחמא עלוי. אבל מה דעביד דא, יתיר הוא מיוסף. יאות הוא דקודשא בריך הוא ירחיש ליה ניסא על ניסא.

פתח ואמר, (משלי) הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתום ילך בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע, מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי מארחא דקשוט, ובעי גבי דחבריה. יודע, מהו יודע, ושתמודע איהו בעיניהון דכל מארי דדינא, דלא יתאביד מנייהו דיוקנא דההוא בר נש. בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון מניה, ובגין כך יודע.

ותא חזי, ההוא דאזיל בארח קשוט, קדשא בריך הוא חפי עליה, בגין דלא אתידע, ולא אשתמודע, לגבי מאריהון דדינא. אבל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח קשוט, ואזלי לרוחצן על עלמא. דלא דחלי אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי יוסי אמר, ווי לון לבני נשא, דלא ידעי ולא מסתכלין בארחי דאורייתא. ווי לון בשעתא דקדשא בריך הוא ייתי למתבע לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא

למיהב חשבנא מפל עובדיהון, עד לא יתפרשון נפשא מן גופא.

וההוא יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין פתיחן, ומאריהון דדינא

שספרים פתוחים ובעלי הדין
עומדים, משום שבאותו הזמן
עומד הנחש בקיומו לנשף אותו,
וכל האיברים מתרגשים אצלו,
והנשמה נפרדת מן הגוף
והולכת ומשוטטת, ואין יודעת
לאיזו דרך תלך ולאיזה מקום
מעלים אותה.

אוי לאותו היום! היום של רגז
ונאצה אותו היום. משום כך
צריך לאדם להרגיז את יצרו כל
יום, להזכיר לפניו אותו יום
שיעמד בדין המלך, שמכניסים
אותו תחת הארץ להרקב,
והנשמה נפרדת ממנו.

ושנינו, לעולם ירגיז אדם יצר
טוב על יצר הרע וישתדל אחריו.
אם הולך ממנו - יפה, ואם לאו
- ישתדל בתורה, שהנה אין לך
דבר לשבר את היצר הרע אלא
התורה. אם הולך - מוטב, ואם
לא - יזכיר לו את יום המות, כדי
לשבר אותו.

באן יש להסתפל, שהרי זה הוא
יצר הרע, וזה הוא מלאך המות,
וכי מלאך המות נשבר לפני יום
המות, והרי הוא ההרג של בני
האדם, ונשמע שזו שמחה שלו,
ומשום כך מסטה את בני האדם
תמיד כדי להמשיכם לזה?

אלא ודאי מה שנתבאר שיזכר
לו אדם אותו יום המות - ודאי
כן זה, כדי לשבר את לב האדם,
שהרי אין יצר הרע שורה אלא
במקום שנמצאת שמחת היין
ונסות הרוח, וכשנמצאת רוח
שבורה, אז נפרד ממנו ואין
שורה עמו, ומשום כך צריך
להזכירו את יום המות, ולשבר
גופו, והוא הולך לו.

בא ראה, יצר טוב צריך שמחה
של תורה, ויצר הרע שמחה של
יין ונאופים ונסות רוח, ומשום
כך צריך אדם לרגז תמיד מאותו

קיימין. בגין דההוא זמנא, קיימא נחש
בקיומיה, לנשכא ליה. וכל שייפי מתרגשין
לגביה, ונשמטא אתפרשא מן גופא, ואזלא
ושטיא. ולא ידעת לאן ארחא תהך, ולאן
אתר סלקין לה.

ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא ונאיצו ההוא
יומא, בגין כך אבעי ליה לבר נש,
לארגזא יצריה כל יומא, לאדכרא קמיה
ההוא יומא, דייקום בדינא דמלכא, דקא
עאלין ליה תחות ארעא לאתרקבא, ונשמטא
אתפרשא (דף רב ע"א) מגיה.

ותנן, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר
הרע, וישתדל אבתריה. אי אזיל מגיה,
יאות. ואי לאו, ישתדל באורייתא. דהא לית
לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי
אזיל, מוטב. ואי לאו, ידבר ליה יומא
דמותא, בגין לתברא ליה.

הכא אית לאסתפלא, דהא דא הוא יצר
הרע, ודא הוא מלאך המות. וכי
מלאך המות מתבר מקמי יומא דמותא. והא
איהו קטולא דבני נשא הוי, ואשתמע דחדוה
הוא דיליה. ובגין כך אסטי לון לבני נשא
תדיר, בגין לאמשכא לון לדא.

אלא ודאי מה דאתמר, דידכור ליה פר נש
ההוא יומא דמותא. ודאי הכי הוא,
בגין דמתבר לבא דבר נש. דהא יצר הרע לא
שריא אלא באתר דאשתפח חדוה דחמרא,
ונסותא דרוחא. וכד אשתפח רוחא תבירא,
כדין אתפרש מגיה, ולא שריא בהדיה. ובגין
כך בעי לאדכרא ליה יומא דמותא, ויתבר
גופיה, ואיהו אזיל ליה.

תא חזי, יצר טוב בעי חדוה דאורייתא,
ויצר רע חדוה דחמרא, וניאופין

היום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין לו לאדם להגן עליו אלא מעשי הפשרים שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגנו עליו באותה השעה.

בא ראה, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלם היו גבורים, כלם חזקים, ועלם אחד שהביא אותם לבית יוסף פחדו - פשיבא הקדוש ברוך הוא לתבע אותו לדין את האדם על אחת כמה וכמה.

משום כך צריך לאדם להזהר בעולם הזה להתחזק בקדוש-ברוך-הוא, וישים בו את בטחונו. שאף על גב שהוא חטא, אם יחזר ממנו בתשובה שלמה, הרי הוא תקיף חזק, ויתחזק בו בקדוש-ברוך-הוא כאלו לא חטא. שהרי השבטים, משום שחטאו על גנבת יוסף היו פחדים, שאלמלא לא חטאו לא היו פחדים כלל, משום שחטאי האדם משברים את לבו, ואין לו כלל כח. מה הטעם? שהרי אותו יצר הטוב נשבר עמו, ואין לו כח להתחזק על אותו יצר הרע, ועל זה כתוב (דברים כ) מי האיש הירא ורף הלבב, הירא (שיראה לו) מן החטאים שבגדו, שהם שבר הלב של האדם.

ובא ראה לכמה דורות נפרע הקדוש ברוך הוא מאותם חטאי השבטים, שהרי אין נאכד מלפני הקדוש ברוך הוא כלום, ונפרע מדור לדור, והדין תמיד עומד לפניו עד שנפרע, ושורה הדין במקום שצריך.

מנין לנו? מחזקיהו. חזקיהו חטא

ותא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלם היו גבורים, כלם חזקים, ועלם אחד שהביא אותם לבית יוסף פחדו - פשיבא הקדוש ברוך הוא לתבע אותו לדין את האדם על אחת כמה וכמה.

וגסותא דרוחא. ובגין כך בעי בר נש לארגזא (ליה) תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, יומא דחושבנא. דלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא. בגין דיגינו עליה בההיא שעתא.

תא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלם היו גבורים, כלם חזקים, ועלם אחד שהביא אותם לבית יוסף פחדו - פשיבא הקדוש ברוך הוא לתבע אותו לדין את האדם על אחת כמה וכמה.

בגין כך בעי ליה לבר נש, לאזדהרא בהאי עלמא. לאתתקפא ביה בקדשא ברין הוא, וישוי ביה רוחצניה. דאף על גב דאיהו חטי, אי יהדר מניה בתיובתא שלימתא, הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקדשא ברין הוא, כאלו לא חטא.

דהא שבטין, בגין דחטו על גניבת יוסף, הוו דחלין. דאלמלא לא חטו, לא הוו דחלין כלל. בגין דחובוי דבר נש מתברין לפיה, ולית ליה חילא כלל. מאי טעמא, דהא ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתתקפא על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, (דברים כ) מי האיש הירא ורף הלבב, הירא (שיראה לו) מחובין דבידוי, דאינון תבירא דלבא דבר נש.

ותא חזי, לכמה דרין אתפרע קדשא ברין הוא, מאינון חובין דשבטין, דהא לא אתאביד מקמיה דקדשא ברין הוא כלום.

ואתפרע מדרא לדרא, ודינא קיימא קמיה תדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך.

מנן, מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חובא, דגלי סתירין דקדשא ברין

את אותו החטא, שגלה את נסתרות הקדוש ברוך הוא לשאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, שלא היה צריך לגלות, והקדוש ברוך הוא שלח את ישעיהו ואמר לו, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

בא ראה פמה גרם אותו החטא משום שגלה מה שהיה נסתר, שפיון שהתגלה, נתן המקום למקום אחר שלא צריך לשלט עליו. משום כך אין ברכה שורה אלא במקום נסתר. ובארובה, מה שהוא [היה] נסתר, הברכה [שהיתה] שורה עליו. פיון שנתגלה, נתן מקום למקום אחר לשלט עליו.

כתוב (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ובארובה. אבל כל מכבדיה הזילוה - זו מלכות בבל, שהרי משם נשלח דורון לירושלים, שכתוב (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מראדף בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו? שלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לאלהים הגדול ושלום לירושלים. פיון שיצא הפתק שלו ממנו, החזיר על לבו ואמר: לא נאה שעשיתי שהקדמתי את שלום העבד לשלום רבו. קם מכסאו ופסע שלש פסיעות, והחזיר את הפתק שלו, וכתב אחרים תחתיהם. וכך כתב: שלום לאלוה הגדול, שלום לירושלים, ושלום לחזקיהו. וזהו מכבדיה.

ואחר כך הזילוה. מה הטעם הזילוה? משום פי ראו ערותה, שהראה להם חזקיהו, שאלמלא כך לא הזילוה אחר כך. מתוך

הוא, לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, דלא הוה אצטריך לגלאה. וקודשא בריך הוא שדר ליה לישעיהו, ואמר ליה, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

הא חזי, פמה גרים ההוא חובא, בגין דגלי מה דהוה סתים. דכיון דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אחרא דלא אצטריך, לשלטאה עליה. בגין כך לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו (הוה) סתים, ברכה (דחיה) שריא עלוי, פיון דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אחרא לשלטאה עלוי.

בתיב, (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ואוקמוה. אבל כל מכבדיה הזילוה, דא הוא מלכות בבל, דהא מתמן אשתדר דורון לירושלם. דכתיב, (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מרודף בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו, שלם לחזקיהו מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא ושלם לירושלם. פיון דנפק פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדית לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה. קם מפורסיה ופסע תלת פסיען ואהדר פתקיה, וכתב אחרנין תחותיהו, וכתב הכי. שלם לאלהא רבא, שלם לירושלם, ושלם לחזקיהו, ודא הוא מכבדיה. (דף רב ע"ב).

ולבתר הזילוה, מאי טעמא הזילוה. בגין פי ראו ערותה, דאחזי לון חזקיהו. דאלמלא כך, לא הזילוה לבתר. מגו דהוה זכאה חזקיהו יתיר, אתעפב מלה מלאייתאה,

ולא אתא ביומוי. דכתיב,

ישיעיה לט) **כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי. וּלְבַתֵּר פִּקִּיד הֵהוּא חוֹבָא לְבִנּוּי אֲבֹתַיְרִיהָ.**

בְּגוֹנוֹנָא דָּא, הֵהוּא חוֹבָא דְשִׁבְטִין, קָאִים עַד לְבַתֵּר. בְּגִין דְּדִינָא דְלַעֲיֵלָא, לֹא יִכִּיל לְשִׁלְטָאָה עַלֵּיהּ, עַד דְּאֲשַׁתְּפַח שְׁעֵתָא לְאֲתַפְרָעָא, וְאֲתַפְרַע מִינַיְיהוּ. וּבְגִין כֶּף כָּל מָאן דְּאִית חוֹבִין בִּידוּי, דְּחִיל תְּדִיר. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (דְּבָרִים כח) וּפְחַדְתָּ לִּלְהָ וַיּוֹמֶם וְגו'.

וְעַל דָּא וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבְאוּ וְגו': וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוּ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (מְשָׁלֵי יג)

תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֻלָּה לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. דָּא הוּא דִתְנֵן, דְּלִית לִיה לְבַר נֶשׁ לְאִסְתַּפְּלָא בְּכַעוֹתֶיהָ לְגַבֵּי קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אִי אֲתִי, אִי לֹא אֲתִי. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִי אִיהוּ אִסְתַּפְּלָא בֵּיה, כְּמָה מְאָרִיִּהוֹן דְּדִינָא, אָתּוּ לְאִסְתַּפְּלָא בֵּיה בְּעוֹבְדוּי.

וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא הֵהוּא אִסְתַּפְּלוּתָא, דְּאִיהוּ מִסְתַּפְּל בְּהֵהוּא בְּעוֹתָא, גָּרִים לִיה לְמַחֲלַת לֵב. מָאִי מִחֻלָּה לֵב, דָּא אִיהוּ מָאן דְּקָאִים תְּדִיר עַלֵּיהּ דְּבַר נֶשׁ, לְאִסְטָאָה לְעֵילָא וְתַתָּא.

וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. תְּגִינֵן, מָאן דְּבַעֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא יִקְבַּל צְלוּתֶיהָ, יִשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵיִתָּא, דְּאִיהִי עֵץ חַיִּים. וּכְדִין תֵּאָוֶה בָּאָה. מָאן תֵּאָוֶה, דָּא הוּא דְרָגָא דְכָל צְלוּתֵין דְּעֵלְמָא בִּידֵיהָ, וְאֲעִיל לֹון קָמִי מְלַכָּא עֲלָאָה. כְּתִיב הֲכָא בָּאָה, וּכְתִיב הֲתָם, (אֶסְתֵר ב) בְּעֶרְבַּי הִיא בָּאָה. וְדָא הוּא תֵּאָוֶה בָּאָה, בָּאָה קָמִי מְלַכָּא עֲלָאָה, לְאִשְׁלָמָא רְעוּתָא דְּהֵהוּא בַר נֶשׁ.

דְּבַר אַחֵר, תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֻלָּה לֵב, דָּא דְבַר אַחֵר תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֻלָּה לֵב - זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁנֶּתַן אוֹתוֹ הַדְּבַר בְּמָקוֹם אַחֵר שְׂאִינוּ צְרִיף,

שְׁחֻקָּיהוּ הִיָּה יוֹתֵר צְדִיק, הִתְעַפֵּב הַדְּבַר מְלַבָּא, וְלֹא בָּא בְּיָמָיו, שְׁכָתוּב (ישעיה לט) כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי. וְאַחֵר כֶּף פִּקִּיד אֶת אוֹתוֹ הַחֻטָּא עַל בְּנֵי אַחֲרָיו. כְּמוֹ כֵּן אוֹתוֹ הַחֻטָּא שֶׁל הַשְּׁבֻטִים עָמַד עַד לְאַחֵר מִכֵּן, מִשּׁוֹם שֶׁהָדִין שֶׁלְמַעֲלָה לֹא יִכַּל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁנִּמְצְאָה הַשְּׁעָרָה לְהַפְרֵעַ וּנְפָרַע מֵהֶם. וּמִשּׁוֹם כֶּף, כָּל מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ חֻטָּאִים, תָּמִיד פּוֹחֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח) וּפְחַדְתָּ לִּלְהָ וַיּוֹמֶם וְגו'. וְעַל כֵּן וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבְאוּ וְגו'.

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוּ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (מְשָׁלֵי יג) תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מִחֻלָּה לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. זֶה הוּא שֶׁשְׂנִינּוּ, שְׂאִין לְאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בְּכַבְשָׁתוֹ אֶל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אִם בָּאָה וְאִם לֹא בָּאָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂאִם הוּא מִתְבּוֹנֵן בֵּה, כְּמָה בְּעַלֵּי הָדִין בָּאִים לְהִתְבּוֹנֵן בְּמַעֲשָׂיו.

וְסוּד הוּא, שֶׁהָרִי אוֹתָהּ הִתְבּוֹנוּתָה שֶׁהוּא מִתְבּוֹנֵן בְּאוֹתָהּ הַבְּקָשָׁה, גּוֹרְמַת לוֹ לְמַחֲלַת לֵב. מָה זֶה מִחֻלַּת לֵב? זֶהוּ מִי שֶׁעוֹמֵד תָּמִיד עַל הָאָדָם לְהַסְטִין לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.

וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. שְׂנִינּוּ, מִי שְׂרוּצָה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא יִקְבַּל אֶת תְּפִלָּתוֹ, יִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה, שֶׁהִיא עֵץ חַיִּים, וְאֵז תֵּאָוֶה בָּאָה. מִי הַתֵּאָוֶה? זֶה הַדְּרָגָה שֶׁכָּל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם בְּיָדֶיהָ, וּמְכַנְּסָה אוֹתָם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. כְּתוּב כָּאן בָּאָה, וְכָתוּב שָׁם (אֶסְתֵר ב) בְּעֶרְבַּי הִיא בָּאָה. וְזֶה הוּא תֵּאָוֶה בָּאָה, בָּאָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁלִים אֶת רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

ונמשך עד שנתן מיד ליד, ולפעמים שלא יבא. מה הטעם? משום שמתפשט ונמשך עם כל אותם הממנים להוריד אותו לעולם.

ועץ חיים תאווה באה - זו היא התוחלת שלא נמשכת, משום אותם ממני המרכבות, אלא שהקדוש ברוך הוא נותן להם לוו מיד, משום שפאשר נמשכת בין אותם ממני המרכבות, כמה הם בעלי הדין שנתנת להם רשות לעין ולהסתכל בדינו טרם יתנו לו, ומה שיצא מבית המלך ונתן לו לאדם, בין שזוכה בין שלא זוכה - נתן מיד, וזהו עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר תוחלת ממשכה - זה יעקב, שנמשכה לו התוחלת של יוסף עד לזמן ארץ. ועץ חיים תאווה באה - זה הוא בנימין, שהרי מזמן שבקש אותו יוסף עד אותו זמן שהוא בא אליו לא היה אלא זמן מועט, שאותו הזמן לא נמשך. זהו שכתוב וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. מה זה בן אמו? שדמות אמו היתה בו, והיתה דומה דמותו לדמות רחל, משום כך כתוב וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו.

רבי יוסי אמר, והרי כתב בראשונה וירא יוסף אתם את בנימין, וכאן כתוב וישא עיניו וירא את בנימין אחיו, איזו ראיה ראיה? אלא ראיה ברוח הקדוש את בנימין שחלקו היה עמהם בארץ, ובחלקם של בנימין ויהודה תשרה השכינה, שהרי ראיה את יהודה ואת בנימין שבחלקם יהיה המקדש. וזהו וירא יוסף אתם את בנימין, ראיה אותו עמהם, ואת יוסף שהיה אחיו לא

הוא אתר, דאתייהיב ההיא מלה, באתר אחרא דלא אצטריך. ואתמשכא עד דאתייהיב מידיא לידא, ולזמנין דלא ייתי. מאי טעמא, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנו, לנחתא ליה לעלמא.

ועץ חיים תאווה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא, בגין אינון ממנו רתיכין, אלא דקדשא בריך הוא יהיב (ליו) ליה לאלתר. בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנו רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא דאתייהיב לון רשותא. לעיינא ולאסתפללא בדיניה, עד לא ינתנון ליה. ומה דנפיק מפי מלכא ואתייהיב ליה לבר נש, בין דזכי, בין דלא זכי, אתייהיב מיד. ודא הוא עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר, תוחלת ממושכה, דא יעקב. דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן אריך. ועץ חיים תאווה באה, דא הוא בנימין. דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד ההוא זמנא דאתא לגביה, לא הוה אלא זמנא זעיר. דלא אתמשכא ההוא זמנא. דדא הוא דכתיב, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. מאי בן אמו. דדיוקניה דאמיה הוה ביה, והוה דמי דיוקניה לדיוקנא דרחל. בגין כך כתיב, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנימין. והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו. מאי ראיה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנימין, דחולקיה הוה עמהון בארעא. ובחולקיה דבנימין ויהודה תשרי שכינתא.

דהא חמא ליה ליהודה ובנימין, דבחולקהון הוה מקדשא. ודא הוא

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתְּם אֶת בְּנֵימִן. לִיָּה חֲמָא עֲמַהוּן,
וַיִּוְסֵף דְּהוּה אַחוּיָהּ לָא חֲמָא עֲמַהוּן בְּהוּוּן
חֻוּלְקָא.

אוּף הָכָא, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת בְּנֵימִן אַחוּ
בֶּן אִמּוֹ. מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה. וַיִּמַּהֵר יוֹסֵף
כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אַחוּ וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׂמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה כב) מִשָּׂא גִיא
חֲזִיוֹן מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְּגוֹת. תָּא חֲזִי, הָא אוּקְמוּהָ בְּזַמְנָא
דְּאַתְחָרִיב בִּי מַקְדָּשָׁא, וְהוּוּ מוּקְדִין לִיָּה
בְּנוּרָא, סְלִיקוּ כָּל אֵינּוֹן פְּהֵגִי (דף רג ע"א) עַל
פּוֹתְלֵיהוּן (נ"א גִּיחוּן) דְּמַקְדָּשָׁא, וְכָל מִפְתַּחֲיִן
בִּיּוֹדֵיהוּ, וְאָמְרוּ. עַד הָכָא הוּוּנָא גּוֹזְבְּרִין
דִּילָךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ טוּל דִּילָךְ.

אַבְרָם תָּא חֲזִי, גִּיא חֲזִיוֹן, דָּא שְׂכִינְתָּא דְּהוּוּת
בְּמַקְדָּשָׁא. וְכָל בְּנֵי עַלְמָא, מֵינָה הוּוּ
יִנְקִין יִנְיקוּ דְּנְבוּאָה. דָּאף עַל גַּב דְּכָל נְבִיאִין,
קָא הוּוּ מִתְנַבְּאִין מֵאַתְר אַחְרָא, מַגְוּוּה הוּוּ
יִנְקִין נְבוּאָתְהוּן. וְעַל דָּא אַתְקְרִי אֵיְהִי גִיא
חֲזִיוֹן. חֲזִיוֹן, הָא אוּקְמוּהָ, דָּאֵיהוּ חִיזוּ דְּכָל
גּוֹוִינִין עַלְאִין.

מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת, דְּהָא כַּד
אַתְחָרַב מַקְדָּשָׁא, שְׂכִינְתָּא אַתְאָת,
וּסְלִיקַת בְּכָל אֵינּוֹן אַתְרִין, דְּהוּוּ מְדוּרָה בְּהוּ
בְּקַדְמִיתָא. וְהוּוּ בְּכַת עַל בֵּית מְדוּרָה, וְעַל
יִשְׂרָאֵל דָּאֲזִלוּ בְּגִלוּתָא, וְעַל כָּל אֵינּוֹן צְדִיקֵי
וּחְסִידֵי דְּהוּוּ תַּמָּן וְאַתְאַבִּידוּ. וּמְנַלָּן, דְּכְתִיב,
(ירמיה לא) כֹּה אָמַר יְיָ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי כִּי
תְמָרוּרִים רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אַתְמָר.
וּכְדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל לָהּ לְשְׂכִינְתָּא,
וְאָמַר לָהּ. מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת.
מַהוּ כְּלָךְ, דְּהָא כִּי עֲלִית סְגִיא, מַהוּ כְּלָךְ.

רָאָה עֲמַהֶם בְּאוֹתוֹ הַחֲלֵק.
אַף כָּאן, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת
בְּנֵימִן אַחוּיָהּ בֶּן אִמּוֹ. מַה כְּתוּב
אַחֲרָיו? וַיִּמַּהֵר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ
רַחֲמָיו אֶל אַחוּ וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׂמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה כב) מִשָּׂא גִיא
חֲזִיוֹן גִּיא חֲזִיוֹן מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת. בֵּא רָאָה, הָרִי
פְּרֻשָׁה, בְּזַמֵּן שְׁנַחֲרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְהָיוּ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ
כְּאִשׁ, עַל כָּל אוֹתָם הַפְּהֵגִים עַל
כְּתָלֵי [גִּיחוּת] הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל
הַמִּפְתָּחוֹת בִּיּוֹדֵיהֶם, וְאָמְרוּ: עַד
כָּאן הָיוּ גּוֹזְבִים שְׁלָךְ. מִכָּאן
וְאֵילָךְ טוּל אֶת שְׁלָךְ.

אַבְרָם בֵּא רָאָה, גִּיא חֲזִיוֹן - זוּ
הַשְּׂכִינָה שְׁהִיתָה בְּמַקְדָּשׁ, וְכָל
בְּנֵי הָעוֹלָם מִמְּנָה הָיוּ יוֹנְקִים
וַיִּנְקַת הַנְּבוּאָה. שְׂאָף עַל גַּב שְׂפָל
הַנְּבִיאִים הָיוּ מִתְנַבְּאִים מִמְּקוֹם
אַחַר - מִתּוֹכָהּ הָיוּ יוֹנְקִים אֶת
נְבוּאָתָם, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת גִּיא
חֲזִיוֹן. חֲזִיוֹן, הַגָּה פְּרֻשָׁה שְׁהוּא
הַמְרָאָה שֶׁל כָּל הַגּוֹנִים
הָעֲלִיוֹנִים.

מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְּגוֹת, שְׁהָרִי כְּשֶׁנְּחָרַב הַמִּקְדָּשׁ,
הַשְּׂכִינָה בָּאָה וְעֲלָתָה לְכָל אוֹתָם
הַמְּקוֹמוֹת שְׁהִיָּה בְּהֶם מְדוּרָה
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהִיתָה בּוֹכָה עַל בֵּית
מְדוּרָה, וְעַל יִשְׂרָאֵל שְׁהִלְכוּ
לְגִלוּת, וְעַל כָּל אוֹתָם הַחְסִידִים
וְהַצְּדִיקִים שְׁהָיוּ שָׁם וְנֶאֱבָדוּ.
וּמִנֵּין לָנוּ? שְׂכִתוּב (ירמיה לא) כֹּה
אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי
כִּי תְמָרוּרִים רַחַל מְבַכָּה עַל
בְּנֵיהָ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. וְאִזּוּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל אֶת הַשְּׂכִינָה
וְאָמַר לָהּ: מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת.

מַה זֶה כְּלָךְ, שְׁהָרִי כִּי עֲלִית זֶה
מִסְפִּיק. מַה זֶה כְּלָךְ? לְהַכְלִיל
עֲמָה כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמְרַפְכוֹת

לְאֶכְלָלָא בְּהֵדָה כָּל חֵילִין וְכָל רְתִיכִין אַחֲרָנִין,
דְּכֻלְהוּ בְּכו עִמָּה עַל חֲרַבְּן בִּי מִקְדָּשָׁא.

וּבְגִין כֶּף, מַה לָּךְ אִפּוּא. אָמְרָה קִמְיָה, וְכִי
בְּנֵי בְּגֻלּוֹתָא, וּמִקְדָּשָׁא אֲתוּקְדָא, וְאַנָּא
מַה לִּי הָכָא. שְׂרִיאַת וְאַמְרַת, (ישעיה כב) תְּשׁוּאוֹת
מְלֵאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָה עֲלִיזָה חֲלָלִיף לֹא
חֲלָלִי חֶרֶב וְלֹא מִתִּי מְלַחְמָה עַל כֵּן אָמְרַתִּי
שְׁעוּ מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהָא אוּקִימְנָא,
דְּקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר
יְי מְנַעֵי קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְתָא חֲזִי, מִיּוֹמָא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, לֹא
הָוָה יוֹמָא דְלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיהַ לְוֹוֹטִין.
בְּגִין דְּכַד בִּי מִקְדָּשָׁא הָוָה קִיָּים, הוּוּ יִשְׂרָאֵל
פְּלַחִין פּוּלְחָנִין וְקַרְבִּין עֲלִיוֹן וְקַרְבָּנִין,
וּשְׂכִינְתָא שְׂרִיא בְּכִי מִקְדָּשָׁא עֲלִיָּהּ, כְּאִמָּא
דְּרַבִּיעָא עַל בְּנֵיא. וְהוּוּ כָּל אֲנַפִּין נְהִירִין, עַד
דְּאֲשַׁתְּפַחוּ בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא. וְלֹא הָוָה
יוֹמָא, דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיהַ בְּרַכָּאן וְחֲדָוּן. וְהוּוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרָאן לְרַחֲצָן בְּאַרְעָא, וְכָל עֲלִמָּא
הָוָה אֲתַזָּן בְּגִינְיָהּ.

הַשְׁתָּא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, וּשְׂכִינְתָא
עִמָּהוֹן בְּגֻלּוֹתָא, לִית לָךְ יוֹמָא דְלֹא
אֲשַׁתְּפַח בִּיהַ לְוֹוֹטִין, וְעֲלִמָּא אֲתַלְטִיא.
וְחֲדָוּן לֹא אֲשַׁתְּפַחוּ לְעִילָא וְתַתָּא.

וְזַמִּין קְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַקְמָא לָהּ לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל מִעַפְרָא, כְּמָה דְאַתְמַר.

וּלְמַחְדֵי עֲלִמָּא כֻכְלָא. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה
נב) וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי וּשְׂמֻחָתִים בְּבֵית
תְּפִלְתִי וְגו'. וְכַתִּיב, (ירמיה לא) בְּכִי יָבוֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִם. כְּמָה דְבִקְדָּמִיתָא,
דְּכַתִּיב, (איכה א) כֹּה תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל
לְחִיָּה. הָכִי נָמִי לְבַתָּר, בְּכִי יִתְהַדְרוּן.
דְּכַתִּיב, בְּכִי יָבוֹאוּ וְגו' :

הָאֲחֵרִים שְׂכֻלָּם בְּכו עִמָּה עַל
חֲרַבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִשׁוּם כֶּף מַה לָּךְ אִפּוּא. אָמְרָה
לְפָנָיו: וְכִי בְּנֵי בְּגֻלּוֹת, וְהַמִּקְדָּשׁ
נִשְׂרַף, וְאַנִּי מַה לִּי כָּאן?
הַתְּחִילָה וְאוֹמְרַת, (ישעיה כב)
תְּשׁוּאוֹת מְלֵאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָה
עֲלִיזָה חֲלָלִיף לֹא חֲלָלִי חֶרֶב וְלֹא
מִתִּי מְלַחְמָה. עַל כֵּן אָמְרַתִּי שְׁעוּ
מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהִנֵּה
בְּאַרְנוֹ, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר
לָהּ (ירמיה שם) כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי
קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְכֹא וְרָאָה, מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ קְלָלוֹת, מִשׁוּם
שֶׁכֶּאֱשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּים,
הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים עֲבוֹדוֹת
וּמִקְרִיבִים עוֹלוֹת וְקַרְבָּנוֹת,
וְהַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אִם שְׂרוּכְצַת עַל
בְּנֵיהָ, וְהָיוּ כָּל הַפָּנִים מְאִירוֹת,
עַד שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרִכּוֹת לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, וְלֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ בְּרִכּוֹת וּשְׂמֻחוֹת, וְהָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים לְכַטַּח בְּאַרְץ,
וְכָל הָעוֹלָם הָיָה נֹזֵן בְּגֻלָּם.

עֲבָשׁוּ שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
וְהַשְׂכִּינָה עִמָּהֶם בְּגֻלּוֹת, אֵין לָךְ
יוֹם שֶׁלֹּא נִמְצְאִים בוֹ קְלָלוֹת,
וְהָעוֹלָם מְקַלָּל, וְאֵין נִמְצְאוֹת
שְׂמֻחוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעַתִּיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַקִּים
אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶפֶר כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, וּלְשַׂמַּח אֶת הָעוֹלָם
בְּכָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב)
וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי
וּשְׂמֻחָתִים בְּבֵית תְּפִלְתִי וְגו',
וְכַתוּב (ירמיה לא) בְּכִי יָבוֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִם. כְּמוֹ
שֶׁבִּהְתְּחַלָּה, שֶׁכַּתוּב (איכה א) כֹּה
תִּבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לְחִיָּה,
כֶּף גַּם כֵּן לְאַחַר כֶּף בְּכִי יִחְדְרוּ,
שֶׁכַּתוּב בְּכִי יָבוֹאוּ וְגו'.

הבקר אור והאנשים שלחו, המה וחמריהם. רבי אלעזר אמר, פאן יש להתבונן, אם הם היו הולכים ונשלחים, למה לנו לכתב בתורה המה וחמריהם? אלא משום שכתוב ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו, משום כך והאנשים שלחו המה וחמריהם, כדי שלא ישארו הם וחמריהם כמו שאמרו.

פתח ואמר, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו וגו'. אותו הבקר של אברהם היה מאיר לעמד עליהם בזכותו, אז זכותו של אברהם עמדה עליהם והלכו בשלום ונצלו מן הדין, משום שאותה השעה עמד עליהם הדין להפצע מהם, רק שזכות אותו הבקר של אברהם הגנה עליהם ונשלחו מן הדין, שלא שלט עליהם באותו זמן.

רבי יהודה פתח ואמר, (שמואל ב-ב) וכאור בקר יזרח שמש - זהו האור של אותו בקר של אברהם. יזרח שמש - זה הוא השמש של יעקב, שפתוב (בראשית לב) ויזרח לו השמש. בקר לא עבות - שאותו בקר הוא לא כל כך עבות, אלא מנגה ממטר. נגה ממטר - הוא המטר שבא מצד יצחק, שאותו מטר מוציא דשא מן הארץ.

דבר אחר וכאור בקר - באותו אור הבקר של אברהם יזרח שמש, זה הוא יעקב, שאורו באותו אור של הבקר. בקר לא עבות - משום שאותו בקר אינו חשוף, אלא מאיר, שהרי בשעה שבא הבקר, הדין לא שולט כלל, אלא הכל מאיר בצד של אברהם. מנגה ממטר - זהו הצד של יוסף הצדיק, שהוא ממטיר על הארץ להוציא דשא וכל טוב העולם.

הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם, רבי אלעזר אמר, הקא אית לאסתפלא, אי אינון הוו אזלי ואשתדדו, מה לן למכתב באורייתא, המה וחמריהם. אלא בגין דכתיב ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו, בגין כך והאנשים שלחו המה וחמריהם. בגין דלא שפתארון אינון וחמריהון, פדקאמרו.

פתח ואמר, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו וגו', ההוא בקר דאברהם הוה נהיר, לקיימא עלייהו בזכותיה. פדין זכותא דאברהם קיימא עלייהו, ואזלו בשלם, ואשתזיבו מן דינא. בגין דההיא שעתא, קיימא עלייהו דינא, לאתפרעא מנייהו. פר דזכותא דההוא בקר דאברהם, אגין עלייהו. ואשתלחו מן דינא, דלא שליט עלייהו בההוא זמנא.

רבי יהודה פתח, (שמואל ב כג) וכאור בקר יזרח שמש. דא הוא נהורא, דההוא בקר דאברהם. יזרח שמש, דא הוא שמשא דייעקב. דכתיב, (בראשית לב) ויזרח לו השמש. בקר לא עבות, דההוא בקר לאו איהו עבות כל כך, אלא מנגה ממטר. נגה ממטר, איהו מטרא דאתי מסטרא דיצחק, דההוא מטרא אפיק דשא מארץ.

דבר אחר, וכאור בקר, בההוא נהירו דבקר דאברהם. (דף רג ע"ב) יזרח שמש, דא הוא יעקב. דנהירו דיליה, פנהירו דההוא בקר. בקר לא עבות, בגין דההוא בקר, לאו איהו חשוף, אלא נהיר. דהא בשעתא דאתי בקר, לא שלטא דינא כלל. אלא כלא נהיר, בסטרא דאברהם. מנגה ממטר, דא הוא סטרא דיוסף הצדיק, דאיהו אמטיר על ארעא, לאפקא דשאה, וכל טיבו דעלמא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְלִילִיא עָאֵל, וּפְרִישׁ גְּדַפּוּי עַל עֵלְמָא, כַּמָּה גְרַדִּינֵי טְהִירִין, זְמִינִין לְנַפְקָא, וְלִשְׁלִטָּאָה בְּעֵלְמָא. וְכַמָּה מְאָרִיהוֹן דְּדִינִין, מִתְעַרְיִן בְּכַמָּה סְטָרִין לְזַנְיָהוּ, וְשְׁלִטֵי עַל עֵלְמָא. כִּיּוֹן דְּאִתִּי צַפְרָא וְנָהִיר, כְּלָהוּ מִסְתַּלְקִי, וְלֹא שְׁלִטֵי, וְכָל חַד וְחַד עָאֵל לְדוּכְתִיָּה, וְתָב לְאַתְרֵיהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בַּא רְאָה, בְּשַׁעֲתָא שְׁנַכְנַס הַלִּילָה וּפּוֹרֶשׁ כְּנַפְיָו עַל הָעוֹלָם, כַּמָּה שׁוֹמְרִים מְזִיקִים מְזַמְנִים לְצִאת וְלִשְׁלִט בְּעוֹלָם, וְכַמָּה בְּעַלֵי הַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים בְּכַמָּה צְדָדִים לְמִינָם, וְשׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעַ הַבְּקָר וּמְאִיר, כָּלֵם מִסְתַּלְקִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְנַס לְמִקְוָמוֹ וְשׁוֹב לְמִקְוָמוֹ.

כַּמָּה דְּאִתְּ אָמַר, הַבְּקָר אֹר, דָּא בְקָר דְּאַבְרָהָם. וְהָאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ, אֵלֶיךָ מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא, דְּהוּוּ שְׁלִטִין בְּלִילִיא. הַמָּה וְחַמּוּרֵיהֶם (ס"א הַמָּה אֵינוֹן מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא דְקִאֲמְרוּ, וְחַמּוּרֵיהֶם) אֵינוֹן גְּרַדִּינֵי נִימוּסִין, דְּאִתְּיִין מִסְטָרָא דְמִסְאָבָא. דְּלָאוּ אֵינוֹן קְדִישִׁין, וְלֹא שְׁלִטִין, וְלֹא אֶתְחַזוֹן מְכִי אֶתִי צַפְרָא. וְאֵינוֹן מִסְטָרָא דְּאֵינוֹן חַמְרִי, גְּרַדִּינֵי נִימוּסִין דְּקִאֲמְרוּן.

כַּמּוֹ שְׁנַאֲמַר הַבְּקָר אֹר - זֶה בְקָר שֶׁל אַבְרָהָם. וְהָאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ - אֵלֶיךָ בְּעַלֵי הַדִּין, שֶׁהֵיוּ שׁוֹלְטִים בְּלִילִיא. הַמָּה וְחַמּוּרֵיהֶם - (הַמָּה - אוֹתָם כְּעַלֵי הַדִּינִים שֶׁאֲמַרְנוּ. וְחַמּוּרֵיהֶם -) הֵם שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים שְׂבָאִים מִצַּד הַטְּמֵאָה, שְׂאִינָם קְדוּשִׁים וְלֹא שׁוֹלְטִים וְלֹא נִרְאִים מִכְּשֵׁבַּ הַבְּקָר. וְהֵם מִצַּדָּם שֶׁל אוֹתָם הַחַמּוּרִים, שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים שְׂאֲמְרוּ.

דְּהָא לִית לָךְ דְּרַגִּין עֵלְאִין. דְּלֹא אִית (אִית) בְּהוּ יְמִינָא וּשְׂמַאלָא, רַחֲמֵי וְדִינָא. דְּרַגִּין עַל דְּרַגִּין קְדִישִׁין, מִסְטָרָא דְקְדוּשָׁה. וּמִסְאָבִין, מִסְטָרָא דְמִסְאָבָא. וְכְלָהוּ דְרַגִּין עַל דְּרַגִּין, אֵלֶיךָ עַל אֵלֶיךָ. וּבְכָל אֶתְר דְּבְקָר דְּאַבְרָהָם אֶתְעַר בְּעֵלְמָא, כְּלָהוּ מִתְעַבְרִי, וְלֹא שְׁלִטֵי. בְּגִין דְּלִית לוֹן (ו"ח קְיוּמָא) לְקִיּוּמָא בְּסִטְר יְמִינָא, אֵלָּא בְּסִטְר שְׂמַאלָא. וְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד יְמָמָא וְלִילִיא, לְאַנְהָגָא כָּל חַד וְחַד לְסִטְרֵיהּ כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ. זַכָּאָה חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל, בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְּאִתִּי.

שְׁחֵרֵי אֵין לָךְ דְּרַגּוֹת עֵלְיוֹנוֹת שְׂאִין [יש] בְּהֶם יְמִין וּשְׂמַאל, רַחֲמִים וְדִין, דְּרַגּוֹת עַל דְּרַגּוֹת קְדוּשׁוֹת מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, וְטְמֵאוֹת מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְכָלֵם דְּרַגּוֹת עַל דְּרַגּוֹת, אֵלֶיךָ עַל אֵלֶיךָ. וּבְכָל מְקוֹם שְׂמִתְעוֹרֵר הַבְּקָר שֶׁל אַבְרָהָם בְּעוֹלָם, כָּלֵם עוֹבְרִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, מִשׁוּם שְׂאִין לָהֶם [קִיּוּם] לְעַמְד בְּצַד יְמִין, אֵלָּא בְּצַד שְׂמַאל. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה יוֹמָם וְלַיִל לְהַנְהִיג כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְצַד שְׁלוֹ כְּרַאוי לוֹ. אֲשֶׁרֵי חֻלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי חֲזִיא פְתַח וְאָמַר, (מִלְאכֵי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאִי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ. תָּא חֲזִי, זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, הַהוּא שְׁמֵשׁ, דְּגַנְיָז קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיּוּמָא דְּאַתְבְּרִי עֵלְמָא. (דְּגַנְיָז קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא) מְקַמֵי רְשִׁיעֵי דְעֵלְמָא.

רַבִּי חֲזִיא פְתַח וְאָמַר, (מִלְאכֵי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאִי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ. בַּא רְאָה, עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהֵאִיר לְיִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ הַשְּׁמֵשׁ שְׁגַנְזוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם [שְׁגַנְזוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא] מִלְּפָנֵי

הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם.

וְאֵת אוֹתוֹ הָאֵל גָּנוּ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שִׁכְפָּאֲשֶׁר יֵצֵא בְּרֵאשׁוֹנָה, הִיָּה מְאִיר מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם. כִּי־נִשְׁתַּכַּח בְּדוֹר אֲנוּשׁ וּבְדוֹר הַמְּבֹרָךְ וּבְדוֹר הַפְּלִגָּה וּבְכָל אוֹתָם הַרְשָׁעִים, גָּנוּ אֵת אוֹתוֹ הָאֵל.

כִּי־נִשְׁתַּכַּח בְּאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל שֶׁל עֲשׂוֹ וְהַפִּישׁ אוֹתוֹ בִּירוֹכּוֹ, וְהִיָּה נֹכַח, אִם מֵהַפִּישׁ בְּתוֹבָה? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. אֵיזָה שֶׁמֶשׁ? אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁגָּנוּ, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְפוּאָה לְרַפָּא אוֹתוֹ מֵאֲרַכְכָּתוֹ, וְאַחַר כֵּן נִרְפָּא בַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה, שִׁכְתוּב (בראשית לב) וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם, שָׁלֹם בְּגוּפוֹ, שֶׁנִּרְפָּא.

וְעַל כֵּן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַלּוֹת אֵת הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה וְלְהַאֲדִיר אוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שִׁכְתוּב וַיִּזְרַח לְכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שְׁמַשׁ צְדָקָה, מֵהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁנִּרְפָּא בּוֹ. וְהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁנִּרְפָּא בּוֹ, וְהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל - שֶׁל אוֹתָהּ שֶׁמֶשׁ כָּלֵם יִתְרַפָּאוּ. מִשׁוּם שֶׁהִנֵּה בְּזִמְנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְוֶמוּ מִן הָעֶפֶר, כִּמְהֵרָה וְכִמְהֵרָה יִהְיוּ בְּהֵם, וְאִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵאִיר לָהֶם, אוֹתָהּ הַשֶּׁמֶשׁ לְהִרְפָּא בָּהֶם, שִׁכְתוּב וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וְאִם יוֹאֵר אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם, וְלְיִשְׂרָאֵל תִּהְיֶה רְפוּאָה, וְהַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלּוֹת יִשְׁרָפוּ בּוֹ. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל מֵהַפִּישׁ בְּתוֹבָה? (ישעיה נח) אִם יִבְקַע כְּשֶׁחַר אוֹרֶךְ וְאֲרַכְתָּךְ מִהֵרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִצְדָּק.

אֲנִי חוֹזְרִים לְדְבָרִים הַרְאִשׁוֹנִים.

כְּמָה דְכָתִיב, (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וְהָהוּא נִהוּרָא גָּנִיז לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכִד נִפְק בְּקַדְמִיתָא, הָוָה נְהִיר מְסִיפֵי עֲלָמָא, וְעַד סִיפֵי עֲלָמָא. כִּי־נִשְׁתַּכַּח בְּדַרְיָה דְּאֲנוּשׁ וּבְדַרְיָה דְּמְבֹרָךְ. וּבְדַרְיָה דְּפִלְגָּה, וּבְכָל אֵינוֹן חֵיבֵיָא. גָּנִיז לִיהַ לְהָהוּא נִהוּרָא.

כִּי־נִשְׁתַּכַּח בְּאוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּנָא רְבִירְבָא דְעֲשׂוֹ, וְאַפִּישׁ לִיהַ בְּיִרְכָא דִּילֵיהַ, וְהָוָה נָכִי. כְּדִין מַה כְּתִיב, וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, מֵאֵן שֶׁמֶשׁ, הַהוּא שֶׁמֶשׁ אֲנוּשׁ דְּגָנִיז. בְּגִין דְּאִית בֵּיהַ אֲסוּתָא, לְאַתְסָאָה לִיהַ מֵאֲרַפּוּבְתֵיהַ, וּלְבַתֵּר אֲתִסִּי בְּהָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲנוּשׁ. דְכָתִיב, (בראשית לג) וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם, שָׁלֹם בְּגוּפֵיהַ דְּאֲתִסִּי.

וְעַל דָּא, זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלּוֹתָהּ הַהוּא שֶׁמֶשׁ אֲנוּשׁ, וְלֹאֲנַהֲרָא לִיהַ לְיִשְׂרָאֵל. דְכָתִיב, וַיִּזְרַח לְכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שְׁמַשׁ צְדָקָה, מֵאֵי שְׁמַשׁ צְדָקָה. דָּא שֶׁמֶשׁ דִּיעֲקֹב, דְּאֲתִסִּי בֵּיהַ. וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהַ, דְּבִהָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲנוּשׁ יִתְסוּן כְּלָהוּ. בְּגִין דְּהָא בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן יִשְׂרָאֵל מֵעֶפְרָא, כְּמָה חֲגָרִין וְכִמְהֵרָה סוּמִין יְהוֹן בְּהוֹן. וּכְדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִנְהִיר לוֹן הַהוּא שֶׁמֶשׁ אֲנוּשׁ לְאַתְסָאָה בָּהֶם. דְכָתִיב וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהַ.

וּבְרִין, יִתְנַהֵר הַהוּא שֶׁמֶשׁ אֲנוּשׁ, מְסִיפֵי עֲלָמָא, עַד סִיפֵי עֲלָמָא. וְלְיִשְׂרָאֵל יְהֵא אֲסוּתָא, וְעֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלּוֹת בֵּיהַ יִתְקַדְּדוּן. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל מֵהַפִּישׁ בְּתוֹבָה, (ישעיה נח) אִם יִבְקַע כְּשֶׁחַר אוֹרֶךְ וְאֲרַכְתָּךְ מִהֵרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִצְדָּק. יִצְדָּק.

אֲהַדְרִנָּא לְמִילֵי קְדָמָאִי: וְלִיוֹסָף יִלְד שְׁנֵי

וליוסף ילד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב וגו'. רבי יצחק פתח, (מיכה ה) וְהָיָה שְׂאֵרֵית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת ה' פְּרִיבִיּוֹת עָלָי עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבִנְי אָדָם. בא ראה, בכל יום ויום כשהאור עולה, מתעוררת צפור אחת בעץ של גן העדן, וקוראת שלש פעמים, והשרביט מזדקף, והפרוץ קורא בחיל: לכם אומרים שרי הממשלה, מי מכס שרואה ולא רואה, שעומד בעולם ולא יודעים על מה קימים, ולא משגיחים בכבוד רבונם, התורה עומדת לפניכם ולא משתדלים בה - טוב להם שלא נבראו, על מה יקומו בלי שכל. אוי להם כשיתעוררו ימי רע ויטרדו אותם מן העולם.

מי הם הימים של רע? אם תעלה על דעתך שהם ימי הזקנה - לא כן, שהרי ימי הזקנה, אם זכה בכנים ובני בנים - הם ימי טוב. מי הם ימי רע? אלא הם כמו שנאמר, שכתוב (קהלת יב) וזכר את בוראך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה. אינם ימי הזקנה. אלא סוד הדבר - כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ברא אותו באותיות התורה, וכל אות ואות נכנסה לפניו, עד שהתקיימו כל אותיות באות בי"ת. וכל אותן אלפא ביתות שהתגלגלו האותיות, פלן עומדות (בין) לברא העולם.

בין שהתגלגלו והתחברו שתי אותיות הללו ט"ר יחד, עלתה טי"ת, ולא התישבה, עד שגער בה הקדוש ברוך הוא ואמר לה: טי"ת טי"ת, על מה את עולה ואינך מתישבת במקומך? אמרה לפניו: וכי עשית אותי להיות אות בראש של טוב, שהרי

בנים בטרם תבוא שנת הרעב וגו'. רבי יצחק פתח, (מיכה ה) וְהָיָה שְׂאֵרֵית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יְיָ פְּרִיבִיּוֹת עָלָי עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבִנְי אָדָם. תא חזי, בכל יומא ויומא, פד נהורא סלקא. אתער חד ציפרא באילנא דגנתא דעדן, וקרי תלת זמנין. ושרביטא יזדקף, וכרוזא קרי בחיל, לכון אמרין, הורמני דבוריירי. מאן מנכון דחמי ולא חמי. דקיימא בעלמא, ולא ידעי על מה קיימי, לא משגיחין ביקרא דמאריהון. (דף רד ע"א) אורייתא קיימא קמייהו, ולא משתדלי בה. טב לון דלא יפרון, על מה יקומו בלא סכלתנו. ווי לון פד יתערוון יומי דרע עלייהו, ויטרדון להון מעלמא.

מאן אינון יומין דרע, אי סלקא דעתך דאינון יומי דסיבו, לאו הכי. דהא יומי דסיבו, אי זכה בכנין ובני בנים, יומי דטב אינון. מאן אינון יומין דרע, אלא אינון כמה דאתמר. דכתיב, (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה, לאו אינון יומין דסיבו. אלא רזא דמלה, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא, ברא ליה באתוון דאורייתא. וכל את ואת עאלת קמיה, עד דאתקיימו כלהו אתוון באת בי"ת. וכל אינון אלפא ביתות דאתגלגלו אתוון, פלהו קיימי (בלהו) למברי עלמא.

בין דאתגלגלו ואתחברו תרין אתוון אלין ט"ר פחדא, סלקא טי"ת ולא אתיישבת, עד דגער בה קדשא בריך הוא. ואמר לה, טי"ת טי"ת, על מה את סלקא ולא אתיישבת בדוכתיך. אמרה קמיה. וכי עבדת לי למהוי את ברישא דטוב, דהא אורייתא פתח בי כי טוב.

התורה פתחה בי כי טוב, איך אני מתחברת להתישב עם אות רע?

אמר לה: שובי למקומך, שהרי את צריכה אותה, שהרי האדם שאני רוצה לברא בכסם, שתיכון נכללים יחד ויברא, אבל את לימין, והוא לשמאל. ואז שבו והתישבו זו עם זו יחד.

באותה שעה הפריד אותם הקדוש ברנך הוא, וברא אותן את כל אחת ואחת ימים ושנים ידועות, אלו לימין ואלו לשמאל. אלו של הימין נקראים ימי הטוב, ואלו של השמאל נקראים ימי הרעה. ועל כן אמר שלמה, עד אשר לא יבאו ימי הרעה, שאלו סוככים את האדם בחטאיו שהוא עשה. כיון שנבראו ימים של טוב וימים של רע, אזי שבו והתישבו להכליל באדם.

ומשום כך אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני. ימי רע ודאי, וזה הסוד. אלו נקראים ימי רעב, שנות הרעב, ואלו נקראים ימי השבע, שנות השבע.

יסוד הדבר - שלא להוציא את מעין הברית הקדוש בימי הרעב, בשנת הרעב. ומשום כך יוסף, שהוא סוד הברית, סתם את מעינו בשנת הרעב ולא נתן לו מקום לרבות בעולם. וזה צריך לאדם, שפאשר שולטת שנת הרעב, שישתם את מעין הברית קדש שלו כדי שלא יתן לו מקום לרבות בעולם.

רבי שמעון אמר, סוד זה הוא סוד עליון. בשנת הרעב הריא, כיון שהיא שולטת, צריך לסתם את מעינו, משום שאם אינו סותם אותו, גורם למשך רוח לאותו הולד מהצד ההוא, ונותן

היך אנא מתחברא לאתיישבא באת רע. אמר לה, תוב לאתריך, דהא את צריך לה. דהא בר נש דאנא בעי למברי בכון, תרווייכו אתפליל כחדא, ויתברי. אבל את לימינא, ואיהי לשמאלא. וכדין תבו ואתיישבו דא בדא כחדא.

בההיא שעתא פריש לון קדשא ברין הוא, וברא לון לכל חד וחד, יומין ושנין ידיען. אלין לימינא ואלין לשמאלא. אלין דימינא, אתקרון ימי הטוב, ואלין דשמאלא אתקרון ימי הרעה. ועל דא אמר שלמה, עד אשר לא יבאו ימי הרעה. דאלין מסחרין ליה לבר נש בחובוי דאיהו עביד. כיון דאתקרון יומין דטוב, ויומין דרע, כדין תבו ואתיישבו, לאתפללא בהו כבר נש.

ובגניי כף אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני. ימי רע ודאי. ורזא דא, אלין אקרון ימי רעב, שנין דרעב, ואלין אקרון ימי שבע, שני שבע. ורזא דמלה, דלא לאפקא מבועא דברית קדישא, ביומי רעב, בשנת הרעב. ובגין כך יוסף דאיהו רזא דברית, סתים מבועיה בשנת הרעב. ולא יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא. ודא בעי ליה לבר נש, דכד שלטא שנת הרעב, דיסתים מבועא דברית קדישא דיליה. בגין דלא יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא.

רבי שמעון אמר, רזא דא איהו רזא עלאה. בההיא שנת הרעב, כיון דאיהי שלטא, בעי לאסתמא מבועיה. בגין דאי לא סתים ליה, גרים לאמשכא רוחא לההוא ולדא מההוא סטרא. ויהיב דוכתא לההוא סטרא למפשי בעלמא, סטרא דמסאבא בסטרא

דְּקוּדְשָׁא. וְתוּ רְזָא, דְּכַתִּיב, (משלי ל) תַּחַת שָׁלֹשׁ רַגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

מקום לצד ההוא לגדל בעולם, צד הטמאה בצד הקדשה. ועוד סוד, שפתיב (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ וגו'.

ומשום כף יוסף הצדיק, סוד הברית, סלק וסתם את מעיניו בשנת הרעב, שלא להתערב עמה כלל ולתת לה מקום, ומי שפותח מעיניו בזמן ההוא, עליו פתיב (הושע ה) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם וגו'. ודאי. בה' בגדו ודאי. ומשום כף אשרי חלקם של ישראל הקדושים שלא החליפו מקום קדוש במקום טמא.

ועל זה פתיב וליוסף ילד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב, שהרי מהזמן ההוא ששלוטה שנת הרעב, סתם את מעיניו וסלק את מקורו שלא לתת בנים לצד הטמאה ולא להחליף מקום של קדש במקום של טמאה. וצריך אדם לצפות לרבוננו כשיבא וישלט, כפתיב (ישעיה ח) וחקיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקניתי לו.

אשריהם הצדיקים שיודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ושומרים את מצוות התורה ללכת בהם, שפתיב (הושע יד) כי ישירים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. וכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. [ר"א ל"ג וכתוב (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני (ה'). שהרי הקדוש ברוך הוא רצה לקדש את ישראל בכלל, ולא ירצה להם כלום בצד הטמאה] [בא ראה, כשהצד תהא שולט בעולם, לא צריך לאדם להתראות לפניו בשום, משום שיכול להזיק ונתנה לו רשות להשחית. ובא ראה מה כתוב בעקב, ויאמר יעקב לבניו למה תמרא, שלא רצה להראות לפניו].

ומשום זה הקדוש ברוך הוא הזהיר את ישראל להתקדש, שפתיב והייתם קדשים כי קדוש אני.

ובגין כף יוסף צדיקא, רזא דברית, סליק וסתים מבוועיה, בשנת הרעב. דלא לאתערבא בהדה כלל, ולמיהב לה דוכתא. ומאן דאפתח מבוועיה בההוא זמנא, עליה פתיב, (הושע ה) ביי בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם וגו'. דהא אלין אקרון בנים זרים ודאי. ביי בגדו ודאי. ובגין כף זכאה חולקהון דישראל קדישין, דלא אחלפו דוכתא קדישא, בדוכתא מסאבא.

ועל דא כתיב, וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב. דהא מההוא זמנא דשלטא שנת הרעב, אסתים מבוועיה וסליק מקוריה, דלא למיהב בגין לסטרא מסאבא, ולא לאחלפא דוכתא דקודשא, בדוכתא דמסאבא. ובעי בר נש לחפאה למאריה דקודשא, פד ייתי וישלוט, פדכתיב, (ישעיה ח) וחקיתי ליי המסתיר פניו מבית יעקב וקניתי לו.

זכאין אינון צדיקא, דידיעין אורחוי דקודשא בריך הוא, ונטרי פקודי דאורייתא למיהב בהו. דכתיב, (הושע יד) כי ישירים דרכי יי וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. וכתיב, (דברים ה) ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום. (ד"א ל"ג וכתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (י)). דהא, קדשא בריך הוא בעא לקדשא להו לישראל (דף רד ע"ב) בכלא ולא יתא לון בסטרא דמסאבא כלום) (תא חזי כד סטרא דא שלמא בעלמא לא אצמריד ליה לבר נש לאתחזאה בשוקא קמיה בגין דבייל לנזקא ואתייהוב ליה רשותא לחבלא. ותא חזי בעקב מה כתיב ויאמר יעקב לבניו למה תמרא, דלא בעי לאתחזאה קמיה).

ובגין דא, קדשא בריך הוא אזהר להו

מי זה אני? זה הקדוש ברוך הוא, מלכות השמים הקדושה. המלכות האחרת של עובדי עבודה זרה נקראת אחר, שפתיב (שמות לד) כי לא תשפחהו לאל אחר כי ה' קנא שמו.

ובא ראה, אני - שלטון העולם הזה והעולם הבא, והכל תלוי בו. אחר - צד הטמאה, אחר, צד האחר בצד הטמאה, ושלטונו בעולם הזה, ואין לו כלום בעולם הבא, ומשום זה מי שנדבק באני הזה, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

ומי שנדבק באחר הזה, נאבד מן העולם ההוא ואין לו חלק בעולם הבא. ויש לו חלק בעולם הזה בטמאה, משום שאותה המלכות האחרת, עובדי עבודה זרה פוכבים ומזלות, פמה הם מגנים שומרים ממנים בה לשלט בעולם הזה.

ומשום כך אלישע אחר שירד ונדבק בדרגה הזו, נטרד מן העולם הבא ההוא, ולא נתנה לו רשות לחזור בתשובה ונטרד מן העולם ההוא, ועל כן נקרא אחר. ומשום כך צריך אדם להפרד מפל הצדדים שלא להטמא בצד ההוא, לזכות בעולם הזה ובעולם הבא. ועל כן זה ברכה וזה קללה, זה שבע וזה רעב. הפל בהפוך זה מזה, והנה בארנו.

ומשום כך, באותו זמן של שנת הרעב, אין לאדם להראות בשוק, ולא לפתח מעינו להוליד בנים לאל אחר, והנה נתבאר.

אשרי האיש שנשמר ללכת בדרך אמת ולהדבק תמיד ברבוננו,

לְיִשְׂרָאֵל לְאַתְּקַדְשָׁא. (דאחמור) (ר"א דכתיב), וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי. מֵאֵן אֲנִי. דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, מְלָכוּת שְׁמַיִם קְדִישָׁא. מְלָכוּתָא אַחְרָא דְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אַקְרִי אַחֲרֵי. דְכָתִיב, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁפַּחְוּהָ לְאֵל אַחֲרֵי כִּי יִי קָנָא שְׁמוֹ.

וְהָא חֲזִי, אֲנִי, שְׁלִטְנוּ דְעֵלְמָא דִּין, וְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְכֹלָא בֵּיהּ תְּלִיא. אַחֲרֵי, סְטָרָא מְסַאבָּא. אַחֲרֵי, סְטָרָא אַחְרָא בְּסְטָרָא מְסַאבָּא, וְשׁוּלְטָנוּ דִּילְהִי בְּהַאי עֵלְמָא, וְלִית לִיהּ בְּעֵלְמָא דְאַתִּי כְּלוּם. וּבְגִין דָּא מֵאֵן דְאַתְדַּבֵּק בְּהַאי אֲנִי, אִית לִיהּ חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וּמֵאֵן דְאַתְדַּבֵּק בְּהַאי אַחֲרֵי, אַתְאָבִיד מֵהֵהוּא עֵלְמָא, וְלִית לִיהּ חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. וְאִית לִיהּ חוּלְקָא בְּהַאי עֵלְמָא, בְּמְסַאבּוֹ. בְּגִין דְהֵהוּא מְלָכוּ אַחְרָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, פְּמָה אֵינּוּן תְּרִיסִין גְּרַדִּינִין מְמַנֵּן בֵּיהּ, לְשִׁלְטָא בְּהַאי עֵלְמָא.

וּבְגִינֵי כֵּךְ, אֲלִישַׁע אַחֲרֵי, דִּנְחַת וְאַתְדַּבֵּק בְּהַאי דְרָגָא, אַתְטְרִיד מֵהֵהוּא עֵלְמָא דְאַתִּי, וְלֹא אַתְיִיחֵיב לִיהּ רְשׁוֹ לְמַהְדֵּר בְּתִיּוּבְתָא, וְאַתְטְרִיד מֵהֵהוּא עֵלְמָא, וְעַל דָּא אַקְרִי אַחֲרֵי.

וּבְגִין כֵּךְ בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְפְּרָשָׁא מִכָּל סְטָרִין, דְלֹא לְאַסְתָּאבָּא בְּהֵהוּא סְטָרָא, לְמִזְפִּי בְּהַאי עֵלְמָא וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְעַל דָּא, דָּא בְּרָכָה, וְדָא קְלָלָה. דָּא שְׁבַע, וְדָא רַעֲב. כֹּלָא בְּהַפּוּכָא דָּא מֵן דָּא. וְהָא אוֹקִימָנָא.

וּבְגִין כֵּךְ, בְּהֵהוּא זְמָנָא דְשְׁנַת הָרַעֲב, לִית לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַתְחִזָּא בְּשׁוּקָא, וְלֹא לְאַפְתָּחָא מִבּוּעִיָּה לְאוּלְדָּא, לְמִיָּהֵב

בנין לאל אחר, והא אתמר.

זכאה איהו בר נש דאסתמר למיהו בארז
קשוט, ולא תדבקא במאריה תדיר.

דכתיב, (דברים י') וכו' תדבק. (וכתיב, את יי אלהיך תירא

אתו תעבד וכו' תדבק) ובשמו תשבע, וכו' תשבע, לא

כתיב, אלא ובשמו. מאי תשבע, כמה

דאוקימנא, למהוי מתדבק ברזא

דמהימנותא.

שבעה דרגין לעילא עלאין על כלא, רזא

דשלימו דמהימנותא. ורזא דשבעה

דרגין דלתתא מנייהו, דאינון חבורא חד,

וקשורא חד, אלין באלין, למהוי כלהו חד.

ובגין כן כתיב, (מלכים א ח) שבעת ימים ושבעת

ימים ארבעה עשר יום. וכלא חד, וקשורא

חד, ועל דא כתיב ובשמו תשבע, מלעילא

ומתתא. זכאה איהו (נ"א מאן דוכי לאתדבקא ביה בקדשא

ברוך הוא בקרא יאות. זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. דקדשא

ברוך הוא פתח ליה אוצרין מבין קדישין בשעתא דאצטריו לקבלא עלותא

כמה דאת אמר).

(נ"א ומאן דמייחד אליו באלין, עליה כתיב), (דברים כח) יפתח יי

לך את אוצרו הטוב את השמים, אלין

אוצרין דלעילא ותתא. שבעת ימים ושבעת

ימים כלהו חד. דכתיב, את אוצרו הטוב את

השמים. אוצרו חד, ואיהו את השמים. (זכריה

ד) שבעה ושבעה מוצקות, ואינון חד.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארזא,

אדהכי חמו חד בר נש דהוה אתי,

מתעטף בעטופא דמצוה וכלי זיינין קטורין

תחותוי. אמר רבי חייא, בר נש דין, חד

מתרין אית ביה. או זכאה שלים איהו, או

לרמאה (את) בני עלמא איהו.

אמר ליה רבי יוסי, הא חסידי עליונין

שכתוב (דברים י') וכו' תדבק (וכתוב את יי
אלהיך תירא אתו תעבד וכו' תדבק) ובשמו
תשבע. וכו' תשבע לא כתוב, אלא
ובשמו. מה זה תשבע? כמו
שבארנו, להיות דבק בסוד
האמונה.

שבע דרגות למעלה עליונות על
הפל, הסוד של שלמות האמונה
והסוד של שבע דרגות שלמטה
מהם, שהם חבור אחד וקשר
אחד, אלו עם אלו, שכלם יהיו
אחד. ומשום כן כתוב (מלכים א-ח)
שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה
עשר יום, והפל אחד וקשר אחד.
ועל כן כתוב ובשמו תשבע,
מלמעלה ומלמטה. אשריו נמי שזכה
להתדבק בקדוש-ברוך-הוא קראוי, צדיק הוא בעולם
הנה ובעולם הבא. שהקדוש ברוך הוא פותח לו
אוצרות טובים קדושים בשעה שיצטרף לקבלת
התפלה, כמו שנאמר

(ומי שמייחד אלו עם אלו, עליו כתוב) (דברים כח)
יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את
השמים. אלו האוצרות שלמעלה
ולמטה. שבעת ימים ושבעת ימים
כלם אחד, שכתוב את אוצרו
הטוב את השמים. אוצרו אחד,
והוא את השמים. (זכריה ד) שבעה
ושבעה מוצקות, והם אחד.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים
בדרך. בינתים ראו איש אחד
שהיה בא מעטף בעטוף של מצוה
וכלי זין קשורים תחתיו. אמר רבי
חייא, האיש הזה, אחד מן השנים
יש בו - או שהוא צדיק שלם, או
שהוא בשביל לרמות את בני
העולם.

אמר לו רבי יוסי, הרי החסידים
העליונים אמרו, הרי דן כל אדם
לכף זכות. הנה שנינו, אדם
שיוצא לדרך, יתפון לשלשה
דברים - לדורון, לקרב, ולתפלה.

אמר, הרי דן לכל בר נש לזכו. הא תנינן, בר נש דנפיק לארזא,

מנין לנו? מי עקב. שהרי הוא התפנן לשלשת אלו, וזרז עצמו לדורון, לקרב ולתפלה. והאיש הזה הוא הולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה לתפלה, והנה בו כלי זון לקרב. פיון שיש בו שני אלה, השלישי אין לרדף אחריה. בשקרב אליהם, נתנו לו שלום ולא השיב להם. אמר רבי חייא, הנה אחד מאותם השנים שראויים להיות בו - אין בו, שהרי לא תקן עצמו לדורון, ובדורון כלול השלום. אמר רבי יוסי, אולי היה משתדל בתפלתו, או שמרחיש תלמודו כדי שלא ישכח אותו. הלכו יחד, ולא דבר אותו האיש עמהם. אחר כך נשטטו רבי חייא ורבי יוסי והשתדלו בתורה. פיון שראה אותו האיש שמשתדלים היו בתורה, קרב אליהם ונתן להם שלום.

אמר להם, רבותי, במה חשדתם אותי כשנתתם לי שלום ולא השבתי לכם? אמר לו רבי יוסי, אולי היית אומר תפלה או מרחיש בתלמודך. אמר להם, הקדוש ברוך הוא ידון אתכם לכף זכות. אבר אמר להם, יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי איש אחד והקדמתי לו שלום, ואותו איש היה שוודר, וקם עלי וצער אותי, ואלמלא שהתגברתי עליו הצטערתי. מאותו יום נדרתי שלא להקדים שלום, רק לאדם צדיק, אלא אם הפרתיו בראשונה, משום שיכול לצער אותי ויתגבר עלי בכח, משום שאסור להקדים שלום לאיש רשע, שכתוב (ישעיה טז) אין שלום אמר ה' לרשעים.

יתפנין לתלת מלין. לדורון, לקרבא, לצלותא. מנלן מי עקב, דהא לתלת אלין אתפנוון, וזרזו גרמיה לדורון, לקרבא, לצלותא. והאי בר נש, אזיל בארחא איהו. הא ביה עטופא דמצוה, לצלותא. והא ביה כלי זיינין, לקרבא. פיון דתרין אלין אית ביה, תליתאה לא למרדף אבתרה.

בר קריב לגבייהו, יהבו ליה שלם ולא אתיב לון. אמר רבי חייא, הא חד מאינון (דף רה ע"א) תרין, דאתחזיין למהוי ביה לית ביה, דהא לא אתקין גרמיה לדורון, ובדורון שלמא כליל ביה. אמר רבי יוסי, דילמא איהו משתדל בצלותיה, או מרחיש תלמודיה בגין דלא יעקר ליה.

אזלי פחדא, ולא מליל ההוא בר נש בהדייהו. לבתר אשתמיטו רבי חייא ורבי יוסי ואשתדלו באורייתא. פיון דחמא ההוא בר נש דהווי משתדלי באורייתא, קריב לגבייהו ויהיב לון שלם.

אמר לון, רבותי, במה חשדתון לי, כד יהביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו. אמר ליה רבי יוסי, דילמא צלותא הוית אמר, או מרחיש בתלמודך. אמר לון, קדשא בריך הוא ידון לכו לכף זכו.

אבר אימא לכו. יומא חד הויןא אזיל בארחא, אשפחנא חד בר נש, ואקדימנא ליה שלם. וההוא גברא הוה לסטים, וקם עלי, וצער לי. ואלמלא דאתתקפנא ביה אצטערנא. מההוא יומא נדרנא, דלא לאקדמא שלם, בר לבר נש זכאה. אלא אי ידענא ביה בקדמיתא, בגין בי בחילא. בגין דאסיר לאקדמא שלם לבר נש לרשעים.

דיכיל לצערא לי, ויתתקף פי בחילא. בגין דאסיר לאקדמא שלם לבר נש חייבא. דכתיב, (ישעיה מט) אין שלום אמר ה' לרשעים.

וְהָיָה שְׁעָתָא דְחַמִּינָא לְכוּ, וַיְהִיבִיתוּ לִי
שְׁלָם וְלֹא אֶתִיבְנָא לְכוּ. חֲשִׁידָנָא
לְכוּ. בְּגִין דְּלֹא חַמִּינָא בְּכוּ מִצְוָה דְאַתְחַזִּי
לְבַר. וְהוּינָא כְּמוּ כֵן מְהִיר תְּלַמּוּדָאֵי. אֲבָל
הַשְׁתָּא דְחַמִּינָא בְּכוּ דְאַתּוּן זְפֹאִין, הָא אֲרַחָא
מִתְתַקְנָא קְדָמִי.

וְאוֹתָהּ הַשְׁעָה שְׂרָאִיתִי אֲתַכֶּם
וּנְתַתֶּם לִי שְׁלוֹם וְלֹא הַשְׁבָּתִי
לְכֶם, חֲשִׁדְתִּי אֲתַכֶּם, מִשּׁוֹם שְׁלֹא
רְאִיתִי בְכֶם מִצְוָה שְׁנֹרְאִית
בְּחוּץ, וּכְמוֹ כֵן הִיִּיתִי חוֹזֵר עַל
תְּלַמוּדֵי, אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂרָאִיתִי
אֲתַכֶּם שְׁאַתֶּם צְדִיקִים, הִנֵּה
הַדְרֵךְ מִתְקַנֵּת לְפָנַי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים עג) מְזֻמּוֹר לְאַסָּף אַף טוֹב
לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְכָב. תָּא חֲזִי,
קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עֶבֶד יְמִינָא וְעֶבֶד שְׂמָאֲלָא,
לְאַנְהַגָּא עֲלֵמָא. חַד אֲקָרִי טוֹב וְחַד אֲקָרִי רַע.
וּבְתַרִּין אֵלִין אֲתַפְּלִיל בְּרַ נָשׁ, וְאַתְקָרִיב
בְּכֻלָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים עג) מְזֻמּוֹר
לְאַסָּף אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים
לְבָרִי לְכָב. בֵּא רָאָה, הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת הַיְמִין וְעֹשֶׂה
שְׂמָאל לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. אַחַד
נִקְרָא טוֹב, וְאַחַד נִקְרָא רַע.
וּבְשְׁנֵי אֵלֵה נִכְלָל הָאָדָם,
וְהַתְקָרֵב בְּכֹל.

וְהָהוּא רַע דְאִיהוּ שְׂמָאֲלָא, אֲתַפְּלִילוּ בֵּיה
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,
וְאַתְיָהִיב בְּסִטְרָא דְלַהוּן. בְּגִין דְאֵינּוּן עַרְלֵי
לְבָא, וְעַרְלֵי בְשָׂרָא, וְלֹאֲסַתְאָבָא בֵּיה. אֲבָל
בְּיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב, אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וּבְאוֹתוֹ הַרְעָ, שֶׁהוּא הַשְׂמָאל,
נִכְלָלוּ עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת וְנִתְּן בְּצַד שְׁלֵהֶם, מִשּׁוֹם
שֶׁהֵם עַרְלֵי לֵב וְעַרְלֵי בֶשֶׁר
וְלַהֲטָמָא בּוֹ. אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל מַה
כְּתוּב? אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִי תִימָא לְכֻלְהוּ, לָאוּ. אֲלֵא לְאֵינּוּן דְלֹא
אֲסַתְאָבִי בַּהֲדִי הָהוּא רַע. דְכְּתִיב, לְבָרִי
לְכָב. בְּגִין דְדָא טוֹב וְדָא רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
בְּלַחֲוֵדֵיהוּ, וְרַע לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים
וּמַזְלוֹת. אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין לְאַדְבָּקָא
בֵּיה. וּבַהֲאֵי אֲתַדְבָּקוּ יִשְׂרָאֵל, בְּרִזָּא עֲלָאָה,
בְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא, לְמַהֲוִי כְלָא חַד.

וְאִם תִּאמַר, לְכֻלָּם? לֵא, אֲלֵא
לְאוֹתָם שְׁלֹא נִטְמָאִים עִם אוֹתוֹ
הַרְעָ, שְׁכְּתוּב לְבָרִי לְכָב, מִשּׁוֹם
שֶׁזֶה טוֹב וְזֶה רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
לְבָדָם, וְרַע לְעַמִּים עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. אַף טוֹב
לְיִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהִדְבֵק בּוֹ, וּבְזֶה
נִדְבָקוּ יִשְׂרָאֵל בְּסוּד עֲלִיּוֹן, בְּסוּד
הָאֲמוּנָה, שֶׁהִפֵּל יְהִיָּה אַחַד.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זְפֹאִין אָנּוּ, דְלֹא שְׂבִשְׂנָא בְךָ.
וְהָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂדֵרְךָ לְגַבְּךָ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּגִין דְטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
יִשְׂרָאֵל אֵית לּוֹן חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דִין וּבְעֵלְמָא
דְאַתִּי. לְמַחְמֵי עֵינָא בְּעֵינָא חִיזוּ יִקְרָא. כְּמַה
דְכְּתִיב, (ישעיה נב) כִּי עֵינַי בְּעֵינַי יִרְאוּ בְשׁוּב יִי
צִיּוֹן. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע"ב פְּרִשְׁתַּת מִקֵּין).

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִינוּ שְׁלֹא
טְעִינוּ בְךָ, וְהָרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁלַח אוֹתָךְ אֵלֵינוּ. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִשּׁוֹם שְׁטוּב הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֶלֶק לְעוֹלָם הַזֶּה,
וּבְעוֹלָם הַבָּא לְרְאוּת עֵין בְּעֵין
אֶת מְרָאֵה הַכְּבוֹד, כְּכַתוּב (ישעיה
נב) כִּי עֵינַי בְּעֵינַי יִרְאוּ בְשׁוּב ה'
צִיּוֹן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פֶּרֶשֶׁת וַיִּגַּשׁ אֱלֹוֹ

וַיִּגַּשׁ אֱלֹוֹ יְהוּדָה וְגו', רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח,
 (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבָרְהָם לֹא
 יָדַעְנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְרִנּוּ אַתָּה ה' אָבִינוּ
 גּוֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ. הַאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ,
 אָבֵל תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 עֲלִמָּא, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא, עֶבֶד עֲבִידתָּא
 כְּדָקָא חֲזִי. בְּכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּמָה
 דְּאַצְטְרִיךְ. פִּיּוֹן דְּאַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָּהּ
 וְאַצְטְרִיךְ לְמַבְרִי אָדָם, אַתָּת אוֹרִייתָא קַמִּיהָ.
 אָמְרָה (כְּמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא). הַאִי אָדָם דְּאַתָּ (דף רה
 ע"ב) בְּעֵי לְמַבְרִי, זְמִין הוּא לְאַרְגָּזָא קַמִּיהָ.
 אֲלִמְלֵא לֹא תֵאָרִיךְ רוּגְזָה, טַב לִיה דְּלֹא
 יתְבַרִי. אָמַר לָהּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְכִי
 לְמַגְנָא אַתְקַרִינָא אַרְךְ אַפִּים.

אָרָא, כֹּלָא בְּאוֹרִייתָא אַתְבַּרִי, וְכֹלָא
 בְּאוֹרִייתָא אֲשַׁתְכַּלֵּל. בְּגִין דְּעַד לֹא
 בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלִמָּא, אַתּוּן כֹּל
 אַתּוּן קַמִּיהָ, וְעֵאלוּ כֹל חַד וְחַד לְמַפְרַע.
 עֵאֲלִת תִּי"ו. אָמְרָה קַמִּיהָ, רַעוּתְךָ לְמַבְרִי
 בִּי עֲלִמָּא, אָמַר לָהּ לָאו, דְּבִךְ זְמִינִין
 כְּמָה צְדִיקָא לְמִימַת, דְּכְתִיב, (יחזקאל ט)
 וְהַתִּיַת תִּיּו עַל מַצְחֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'.
 וְתַנִּינָן, דְּכְתִיב וּמִמְקַדְשֵׁי תַחֲלוּ. אַל תִּקְרִי
 מִמְקַדְשֵׁי, אֲלֵא מִמְקַדְשֵׁי. וּבְגִין כֹּךְ עֲלִמָּא
 לֹא יתְבַרִי כֹךְ.

עֵאֲרֵו תֵּלַת אַתּוּן, שִׁי"ן, קו"ף, רי"ש, כֹּל
 חַד וְחַד בְּלַחֲדוּי. אָמַר לָהּ קִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא, לָאו אַתּוּן כְּדָאי לְמַבְרִי כְּכו
 עֲלִמָּא, דְּהָא אַתּוּן אַתּוּן דְּאַתְקַרִי כְּכו שְׁקַר,
 וְשְׁקַר לָאו אִיהוּ כְּדָאי לְמִיקָם קַמֵּי, וְהָא
 אוֹקְמוּהָ.

פֶּרֶשֶׁת וַיִּגַּשׁ אֱלֹוֹ
 וַיִּגַּשׁ אֱלֹוֹ יְהוּדָה וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר
 פָּתַח, (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי
 אֲבָרְהָם לֹא יָדַעְנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא
 יִכְרִנּוּ אַתָּה ה' אָבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ
 מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ. הַפְּסוּק הִזָּה
 פֶּרְשׁוּהוּ. אָבֵל בַּא רָאָה, כְּשֶׁבְרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, כֹּל
 יוֹם וְיוֹם עֲשֵׂה מַעֲשֵׂהוּ כְּרָאוּי כֹּל
 יוֹם וְיוֹם כְּמוֹ שְׁצִרְיָה. כִּיּוֹן שְׂבֵא
 הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַצְטְרַךְ לְבָרָא אָדָם,
 בָּאָה לְפָנָיו הַתּוֹרָה. אָמְרָה וּלְפָנֵי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: [הָאָדָם הִזָּה שְׂאַתָּה
 רוּצָה לְבָרָא, עֲתִיד הוּא לְהַרְגִּיז
 לְפָנֵיךְ. אֲלִמְלֵא לֹא תֵאָרִיךְ רִגְזָה,
 טוֹב לוֹ שְׂלֵא יִבְרָא. אָמַר לָהּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְכִי לַחֲנָם
 נִקְרָאתִי אַרְךְ אַפִּים?]

אָרָא הַכֹּל נִבְרָא בַּתּוֹרָה וְהַכֹּל
 נִתְקַן בַּתּוֹרָה, מִשׁוּם שְׂבִטְרָם כְּרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, כְּאוּ
 לְפָנָיו כֹּל הָאוֹתִיּוֹת, וְנִכְנְסוּ כֹל
 אַחַת לְמַפְרַע.

נִבְנְכָה תִי"ו, אָמְרָה לְפָנָיו: רְצוּנְךָ
 לְבָרָא בִי אֶת הָעוֹלָם? אָמַר לָהּ:
 לֹא, שְׂבִי עֲתִידִים כְּמָה צְדִיקִים
 לְמוֹת, שְׂכַתוּב וְהַתִּיַת תּו עַל
 מַצְחֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וְשִׁנִּינוּ,
 שְׂכַתוּב וּמִמְקַדְשֵׁי תַחֲלוּ, אַל תִּקְרִי
 מִמְקַדְשֵׁי אֲלֵא מִמְקַדְשֵׁי. וּמִשׁוּם
 כֹּךְ הָעוֹלָם לֹא יִבְרָא כֹךְ.

נִבְנְכָו שֵׁלֶשׁ הָאוֹתִיּוֹת שִׁי"ן קו"ף
 רי"ש, כֹּל אַחַת וְאַחַת לְכַדָּה. אָמַר
 לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵינְכֹן
 כְּדָאִיּוֹת לְבָרָא כְּכֹן אֶת הָעוֹלָם,
 שְׂהָרִי אַתּוּן הָאוֹתִיּוֹת שְׂנַקְרָא כְּכֹן
 שְׁקַר, וְהַשְׁקַר אֵינּוּ כְּדָאי לְעַמֵּד
 לְפָנָי, וְהִנֵּה פֶּרְשׁוּהָ.

וְנִבְנְסוּ פ"א צד"י, וְכֹן כֹּל, עַד
 שְׂהִגִּיעוּ הָאוֹתִיּוֹת לְאוֹת כ"ף. כִּיּוֹן
 שְׂיָרְדָה כ"ף מֵעַל הַכְּתָר, הַזְּדַעְזְעוּ

וְעֵרֵו פ"א צד"י, וְכֹן כֹּל, עַד דְּמָטוּ אַתּוּן לְאַת כ"ף. כִּיּוֹן דְּנִחַת כ"ף

עליונים ותחתונים וכו', עד
שחכל התקיים באות ב"ת,
שהיא סימן ברכה, ובה השתכלל
העולם ונברא.

ואם תאמר שאל"ף היא הראש
של כל [אותן] האותיות - ולא נאה
הוא. אלא משום שנקרא בו
ארור [משום שנקרא בה ארור], ומשום
זה לא נברא בו העולם, אף על
גב שאל"ף היא אות של סוד
עליון. כדי לא לתת מקום לצד
האחר שנקרא ארור, לא נברא בו
העולם, ונתקן העולם בב"ת,
ובו הוא נברא.

בא ראה, כי אתה אבינו, משום
שהעולם הזה נתקן ונברא
בדרגה הזו, והאדם נברא בה
ויצא לעולם. כי אברהם לא
ידענו, שהרי אף על גב שבו
קיום העולם, לא השתדל עלינו
כמו שהשתדל על ישמעאל,
שאמר לו ישמעאל יחיה לפניך.
וישראל לא יכירנו, משום שכל
הברכות שהצטרף לברוך את
בניו, השאיר לדרגה הזו לברוך
את כלם.

אתה ה' אבינו, שהרי אתה תמיד
עומד עלינו לברוך ולהשגיח
עלינו, כמו אב שמשגיח על
הבנים בכל מה שצריך להם.
גאלנו מעולם שמוך, שהרי אתה
הוא גואל, שכן נקרא המלאך
הגואל, וזה גאלנו מעולם שמוך,
שמוך ודאי. שנינו, אין מפסיקים
בין גאלה לתפלה, כמו שלא
מפסיקים בין תפלה של יד
לתפלה של ראש, שצריך
להראות שהכל אחד, והנה
פרשיה.

רבי יצחק ורבי יהודה היו
יושבים לילה אחד ועוסקים
בתורה. אמר רבי יצחק לרבי
יהודה, הנה שנינו, שכאשר ברא
הקדוש ברוך הוא את העולם,

מעל פתרא, אזדעזעו עלאי ותתאי וכו', עד
דאתקיים פלא באת ב"ת, דאיהו סימן
ברכה, וביה אשתכלל עלמא ואתברי.

ואי תימא, דאל"ף איהו רישא דכל (אינון)
אתוון, (לא) יאות איהו. אלא בגין
דאתקרי ביה ארור (ובגין דאתקרי בה ארור). ובגין דא
לא אתברי ביה עלמא, אף על גב דאל"ף
איהו את דרזא עלאה. בגין דלא למיהב
דוכתא לסטרא אתרא דאקרי ארור, לא
אתברי ביה עלמא. ואשתכלל בב"ת עלמא,
וביה אתברי.

הא חזי, כי אתה אבינו, בגין דהאי עלמא,
בהאי דרגא אשתכלל ואתברי. ובר נש
ביה אתברי, ונפק לעלמא. פי אברהם לא
ידענו, דהא אף על גב דביה קיומא דעלמא.
לא אשתדל עלן, כמה דאשתדל על
ישמעאל. דאמר, (בראשית יז) לו ישמעאל יחיה
לפניך. וישראל לא יכירנו, בגין דכל ברכאן
דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי דרגא
לברכא כלהו.

אתה ה' אבינו, דהא אנת קיימא עלן תדיר
לברכא, ולאשגחא עלן, כאבא
דאשגח על בנין בכל מה דאצטריך לון.
גואלנו מעולם שמוך, דהא אנת הוא גואל,
דהכי אתקרי המלאך הגואל. ודא גואלנו
מעולם שמוך, שמוך ודאי. תנינו, אין
מפסיקין בין גאולה לתפלה, כמה דלא
מפסיקין בין תפלה של יד לתפלה של ראש.
דבעי למחזי דכלא חד, והא אוקמוה.

רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד
ולעאן באורייתא. אמר רבי יצחק לרבי
יהודה, הא תנינו דכד ברא קדשא בריך הוא
עלמא, עבד עלמא תתאה פגוונא דעלמא

עֲשֵׂה אֶת הָעוֹלָם תַּחְתּוֹנָן כְּמוֹ
שֶׁהָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד
זֶה, [כִּי לְהוֹיֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה] וְהוּא כְּבוֹדוֹ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאִי,
וּבְרָא אָדָם עַל הַכֹּל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(ישעיה מוה) אָנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם
עָלֶיָּהּ בְּרֵאתִי. אָנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ,
וְדָאִי. מַה הַטַּעַם עֲשִׂיתִי אֶרֶץ?
מִשּׁוּם שֶׁאָדָם עָלֶיָּהּ בְּרֵאתִי,
שֶׁהוּא קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה
הַכֹּל בְּשַׁלְמוֹת אַחַת.

פָּתַח וְאָמַר, (שם מב) כֹּה אָמַר הָאֵל
ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם רַקַּע
הָאֶרֶץ וְצֹאֲצְאֵיהָ נֹתֵן נִשְׁמָה לָעָם
עָלֶיָּהּ וְרוּחַ לְהִלָּכִים בָּהּ. הַפְּסוּק
הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל כֹּה אָמַר הָאֵל
ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם - זֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה
לְמַעַלָּה, שֶׁהוּא בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם,
וְהַתְּקִינִם תְּמִיד, בְּכֹל זְמַן. רַקַּע
הָאֶרֶץ וְצֹאֲצְאֵיהָ - זֶה הָאֶרֶץ
הַקְּדוֹשָׁה, צְרוּר הַחַיִּים. נֹתֵן
נִשְׁמָה לָעָם עָלֶיָּהּ. [הָאֶרֶץ] זֶה הַיָּא
שְׁנוֹתְנֵת נִשְׁמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַכֹּל הוּא
לְמַעַלָּה, שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵאת
נִשְׁמַת חַיִּים לְאֶרֶץ הַזֶּה, וְהָאֶרֶץ
הַזֶּה לוֹקַחַת הַנִּשְׁמָה לְתֵת לְכֹל,
מִשּׁוּם שֶׁהִנְהָר הַהוּא שְׁשׁוּפֵעַ
וְיוֹצֵא, הוּא נֹתֵן וּמְכַנֵּס נִשְׁמוֹת
לְאֶרֶץ הַזֶּה, וְהִיא לוֹקַחַת אוֹתָן
וְנוֹתְנַת לְכֹל.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת הָאָדָם, כְּנִס אֶת עַפְרוֹ
מֵאֲרָבֶעַ הַצַּדִּדִּים שֶׁל הָעֵלָם,
וְעָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ בְּמִקּוֹם הַמְּקַדֵּשׁ
לְמַטָּה, וְהִמְשִׁיף עָלָיו נִשְׁמַת
חַיִּים מִבֵּית הַמְּקַדֵּשׁ לְמַעַלָּה.

וְהַנִּשְׁמָה הִיא כְּלוּלָה בְּשִׁלְשׁ
דְּרָגוֹת, וְעַל כֵּן שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הֵם
לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁהַסּוּד הַעֲלִיּוֹן:
נִפְ"שׁ, רוּחַ, נִשְׁמָ"ה. נִפְ"שׁ, הִנֵּה
פְּרוּשָׁה, שֶׁהִיא תַּחְתּוֹנָה מֵהַכֹּל.

עֲלֵאָה. וְכֹלָא דָּא לְקַבֵּל דָּא. (ד"א צ"ן זח כגין למהוי דא
לקבל דא) וְאִיהוּ יְקָרִיָּה לְעִילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וְדָאִי. וּבְרָא אָדָם
עַל פְּלָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ)
אָנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיָּהּ בְּרֵאתִי. אָנֹכִי
עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְדָאִי. מָאִי טַעְמָא עֲשִׂיתִי אֶרֶץ,
בְּגִין דְּאָדָם עָלֶיָּהּ בְּרֵאתִי, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא
דְּעִלְמָא, לְמַהוּי כֹּלָא בְּשַׁלְיִמוֹ חַד.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא
הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם רוֹקַע הָאֶרֶץ
וְצֹאֲצְאֵיהָ נֹתֵן נִשְׁמָה לָעָם עָלֶיָּהּ וְרוּחַ
לְהוֹלִכִים בָּהּ. הַיָּא קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל, כֹּה
אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם, דָּא
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִילָא לְעִילָא. דְּאִיהוּ בּוֹרֵא
הַשָּׁמַיִם, וְאִתְקִין לִיהַ תְּדִיר בְּכֹל זְמַנָּא. רוֹקַע
הָאֶרֶץ וְצֹאֲצְאֵיהָ, דָּא אֲרַעָא קְדִישָׁא, צְרוּרָא
דְחַיִּי. נֹתֵן נִשְׁמָה לָעָם עָלֶיָּהּ. (הָאֶרֶץ) דָּא הִיא
דִּיְהִבָּה נִשְׁמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֹּלָא אִיהוּ לְעִילָא, דְּהָא
מִתְמָן נִפְקָא נִשְׁמַתָּא דְחַיִּי לְהָאִי אֶרֶץ.
וְהָאִי אֶרֶץ, נִקְטָא נִשְׁמַתָּא לְמִיְהִב לְכֹלָא. בְּגִין
דְּהָהוּא נְהָר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק, אִיהוּ יְהִיב וְעִייל
נִשְׁמַתִּין לְהָאִי אֶרֶץ, וְאִיהוּ נִקְטָא לוֹן וְיִהִבָּא
לְכֹלָא.

הָא חֲזִי, כִּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהַ
לְאָדָם, אֲכַנִּישׁ עַפְרִיָּה מֵאֲרַבֵּעַ סְטְרִין
דְּעִלְמָא. וְעַבְד גְּרַמְיָה בְּאֵתֵר דְּמִקְדָּשָׁא
לְתַתָּא, וְאִמְשִׁיף עָלֶיָּהּ נִשְׁמַתָּא דְחַיִּי מִבֵּי
מִקְדָּשָׁא לְעִילָא.

וְנִשְׁמַתָּא אִיהִי כְּלִילָא בְּתַלְתַּת דְּרָגִין, וְעַל דָּא
(דף רז ע"א) תַּלְתַּת שְׁמָהֶן אֵינּוּן
לְנִשְׁמַתָּא, כְּגוֹנוּנָא דְרִזָּא עֲלֵאָה. נִפְ"שׁ, רוּחַ,
נִשְׁמָ"ה. נִפְ"שׁ, הָא אוּקְמוּהָ דְאִיהִי תַתָּא

רוח, היא הקיום ששולט על הנפש, והיא דרגה עליונה עליה לעמד עליה בכל פראוי. הנשמה היא הקיום העליון על הכל, ושולטת על הכל, דרגה קדושה, עליונה על כלם.

אלו שלש הדרגות פלולות בבני האדם, לאותם שזוכים לעבודת רבונם. שהרי בהתחלה יש בו נפש, והוא התקון הקדוש לתקן בו את האדם. כיון שבא האדם להטהר בדרגה הזו, נתקן להתעטר ברוח, שהיא דרגה קדושה ששורה על הנפש להתעטר באדם שהוא שזוכה.

כיון שהתעלה בהם, בנפש והרוח, ונכנס ונתקן בעבודת רבונם פראוי, אז שורה עליו נשמה, דרגה עליונה קדושה, ששולטת על הכל, כדי להתעטר בדרגה עליונה קדושה. ואז הוא השלם של הכל, שלם בכל הצדדים, לזכות בעולם הבא, והוא אהבו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר להנחיל אהבי יש. מי הם אהבי? אלו הם שבהם נשמה קדושה.

אמר רבי יהודה, אם כן, הרי כתוב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. אמר לו, כן הוא ודאי, שהרי לא נשאר בהם.

השלמה מזההשמות (סימן ב)

כך אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו (בראשית ז). שאל רבי חייא את רבי אבא, אמרתם שנשמה לא נכנסת לבן אדם עד שמסתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו אותה נשמה, ואמרתם שהנשמה היא קדושה מעלה על הכל. אם

מכלא. רוח, איהו קיומא דש'לטא על נפש, ואיהו דרגא עלאה עליה, לקיימא עליה בכלא כדקא חזי. נשמה, איהי קיומא עלאה על כלא, וש'לטא על כלא, דרגא קדישא עלאה על פלהו.

ואלין תלת דרגין, פלילין בהו בבני נשא, לאינון דזכאן לפולחנא דמאריהון. דהא בקדמיתא אית ביה נפש, ואיהו תקונא קדישא לאתתקנא בה בר נש. כיון דאתי בר נש לאתדפאה בהאי דרגא, אתתקן לאתעטרא ברוח. דאיהו דרגא קדישא דשריא על נפש לאתעטרא ביה בר נש, ההוא דזכאי.

כיון דאסתלק בהו, בנפש ורוח, ועאל ואתתקן בפולחנא דמאריה כדקא יאות. כדין שריא עליה נשמה. דרגא עלאה קדישא, דש'לטא על כלא. בגין לאתעטרא בדרגא עלאה קדישא. וכדין איהו שלימא דכלא, שלים בכל סטרין, למזכי בעלמא דאתי. ואיהו רחיקא דקדשא בריך הוא, כמה דאת אמר, (משלי ח) להנחיל אהבי יש. מאן אינון אהבי, אלין אינון דנשמתא קדישא בהו.

אמר רבי יהודה, אי הכי הא כתיב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. אמר ליה, הכי הוא ודאי. דהא לא אשתאר בהו.

השלמה מזההשמות (סימן ב)

כך אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו. שאל רבי חייא לרבי אבא אמרתון דנשמתא לא עיילא כבר נש עד דאסתפלת בפולחנא דקודשא בריך הוא וכדין ליהוי ליה ההיא נשמתא.

היהוי ליה ההיא נשמתא.

וְאִמְרִיתוּן דְּנִשְׁמַתָּא הִיא קְדִישָׁא מְעַלְיָא עַל
כָּלֹּא אִם בְּיָן מָאִי הוּא דְאָמַר קְרָא כָּל אֲשֶׁר
נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגו' הוּאִיל וְהָוָה לְהוּ
נִשְׁמַתָּא, הָוָה לְהוּ לְאִשְׁתַּזְבָּא. לֹא הָוָה
בִּידֵיהָ.

אָתוּ שְׁיִילוּהָ לְר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר
לְהוּ כִּף הוּא, וְהָא קְרָא מְסִייעַ לִיה
דְּהַכִּי אָמַר אָבוּי (אבא), דְּכִי אָתָּא טוֹפְנָא לֹא
חִזָּא (הוה) בְּרַ גֵּשׁ דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּגִינֵיהָ, אֶלָּא נַח. וְזִכּוּתֵיהָ לֹא הָוָה אֶלָּא
לְאִגְנָא עַלִּיהוֹן וְעַל בְּתִיהוֹן דְּלֹא הָוָה זְכוּתֵיהָ
כָּל כִּף לְאִגְנָא עַל כָּל דְּרָא וְאִינוּן דְּהוּוּ זְפִאִין
בְּקַדְמֵיתָא כְּגוֹן חֲנוּף יֵרֵד דְּהוּוּ לְהוּ נִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא, וְחִזְיָאן לְמַעַבְדַּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּגִינֵיהוֹן בְּחֶרְבָּה מֵתוּ. וְהֵינּוּ דְאָמַר כָּל
אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוּי אִינוּן דְּנִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא הָוָה בְּהוֹן וְלֹא תִימָא דְעַל אִינוּן
דְּהוּוּ כְּטוֹפְנָא אָמַר, אֶלָּא אָתָּא קְרָא וְאָמַר
מִכָּל אֲשֶׁר בְּחֶרְבָּה מֵתוּ: (עַד כַּאן מִחַהֲשַׁמּוּת)

מִכָּרְ אִינוּן דְּהוּוּ בְּהוּ נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא. כְּגוֹן
חֲנוּף, יֵרֵד וְכִלְהוּ צְדִיקָא, בְּגִין
לְאִגְנָא עַל אַרְעָא, דְּלֹא יִשְׁתַּצִּי בְּגִינֵיהוּ.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים
בְּאִפּוּי מִכָּל אֲשֶׁר בְּחֶרְבָּה מֵתוּ. כְּבָר מֵתוּ
וְאִסְתַּלְקוּ מְעַלְמָא, וְלֹא אִשְׁתַּאֲר מִנְהוֹן מְאֵן
דִּיגִין עַל עַלְמָא בְּהוּא זְמָנָא.

הָא חֲזִי, כָּלֹּא אִינוּן דְּרִגִין, אֵלִין עַל אֵלִין.
נַפְ"שׁ, רו"ח, נִשְׁמָ"ה. דְּרִגָּא עַל
דְּרִגָּא. נַפְשׁ בְּקַדְמֵיתָא, וְאִיהִי דְרִגָּא תַתָּא
כְּדִקְאֲמַרְן. רוּחַ לְבַתֵּר, דְּשְׂרִיא עַל נַפְשׁ
וְקִימָא עָלֶיהָ. נִשְׁמָה, דְּרִגָּא דְסֻלְקָא עַל
כָּלֹּא, וְאוּקְמוּהָ.

כֵּן, מַה זֶה שְׁאָמַר הַכְּתוּב כָּל אֲשֶׁר
נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגו' הוּאִיל
וְהִיתָה לָהֶם נִשְׁמָה, הִיָּה לָהֶם
לְהַנְצִיל! לֹא הִיָּה בִידּוּ.

בְּאוּ וְשָׁלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, כִּף הוּא,
וּפְסוּק זֶה מְסִיעַ לוּ, שְׂכַף אָמַר
אָבוּי [אבא], שְׂכַף אֲשֶׁר בָּא הַמְּבוּל, לֹא
רָאָה [הוה] אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְלֵוּ אֶלָּא נַח,
וְזִכּוּתוֹ לֹא הִיָּתָה אֶלָּא לְהַגֵּן
עַלֵּיהֶם וְעַל בְּתִיהֶם, שְׁלֹא הִיָּתָה
זְכוּתוֹ כִּף לְהַגֵּן עַל כָּל הַדּוֹר,
וְאוֹתָם שְׁהִיּוּ צְדִיקִים בְּתַחֲלָה, כְּמוֹ
חֲנוּף וְיֵרֵד, שְׁהִיָּתָה לָהֶם נִשְׁמָה
קְדוּשָׁה וְרַאויִים שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוּא יַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵם - בְּחֶרְבָּה
מֵתוּ. וְהֵינּוּ שְׁאָמַר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת
רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוּי, אוֹתָם שְׁנִשְׁמָה
קְדוּשָׁה הִיָּתָה בְּהֶם. וְאֵל הָאָמַר
שְׁעַל אֵלוּ שְׁהִיּוּ בְּמַבּוּל הוּא אָמַר,
אֶלָּא בָּא הַכְּתוּב וְאָמַר מִכָּל אֲשֶׁר

בְּחֶרְבָּה מֵתוּ: עַ"כּ מִחַהֲשַׁמּוּת
מִכָּרְ אוֹתָם שְׁהִיָּתָה בְּהֶם נִשְׁמָה
קְדוּשָׁה כְּמוֹ חֲנוּף, יֵרֵד, וְכָל
הַצְּדִיקִים, כְּדִי לְהַגֵּן עַל הָאָרֶץ
שְׁלֹא תִשְׁמַד בְּגֻלְלָם. זֶהוּ שְׂכַף
כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוּי
מִכָּל אֲשֶׁר בְּחֶרְבָּה מֵתוּ, כְּבָר מֵתוּ
וְהִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׂאָר
מֵהֶם מִי שְׁיָגֵן עַל הָעוֹלָם בְּזִמְנָן
הַהוּא.

בֹּא רָאָה, הַכָּל הֵם דְּרִגּוֹת אֵלוּ עַל
אֵלוּ, נַפְ"שׁ, רו"ח, נִשְׁמָ"ה, דְּרִגָּה
עַל דְּרִגָּה. הַנַּפְשׁ בְּרַאשׁוֹנָה, וְהִיא
הַדְּרִגָּה הַתַּחְתּוֹנָה, כְּפִי שְׁאָמַרְנוּ.
אֲחֵר כִּף רוּחַ, שְׁשׂוּרָה עַל הַנַּפְשׁ
וְעוֹמְדָת עָלֶיהָ. הַנִּשְׁמָה הַדְּרִגָּה
שְׁעוֹלָה עַל הַכָּל, וּבְאִרוּהָ.

נַפְשׁ - זוֹ נַפְשׁ דְּדוֹר, וְהִיא שְׁעוֹמְדָת
לְקַבֵּל הַנַּפְשׁ מֵאוֹתוֹ נְהַר שְׁשׂוּפֵעַ
וְיוֹצֵא. רוּחַ - זוֹ הַרוּחַ שְׁעוֹמְדָת עַל

נַפְשׁ, דָּא נַפְשׁ דְּדוֹר, וְאִיהִי דְקִימָא לְקַבְּלָא נַפְשׁ מֵהוּא נְהַר דְּנִגְדִי

וּנְפִיק. רוּחַ, דָּא רוּחַ דְקַיִמָא עֲלֵיהּ דְנַפְשָא,
וְלִית קַיִמָא לְנַפְשָא אֶלָּא בְרוּחַ. וְדָא אִיהוּ רוּחַ
דְשְׂרִיא בֵּין אִשָּׂא וּמִיָּא, וּמַהְכָּא אֲתַזֵּן הָאִי
נַפְשָׁא.

הַנֶּפֶשׁ, וְאִין קַיִמָּא לְנַפְשָׁא אֶלָּא
בְרוּחַ, וְזוּ הַרוּחַ שְׂשׂוּרָה בֵּין
הָאִשׁ וְהַמַּיִם, וּמַכָּאן נְזוּנִית
הַנֶּפֶשׁ הַזֹּה.

הַרוּחַ עוֹמְדַת בְּקַיִמָּא שֶׁל דְרָגָה
אֲחֵרַת עֲלִיּוֹנָה שְׁנֹקְרַאת נִשְׁמָה,
שְׁהַרִי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת נַפְשׁ וְרוּחַ,
מִשָּׁם נְזוּנִית הַרוּחַ. וּכְשֶׁנוֹסְעַת
הַרוּחַ, אֲזוּ נוֹסְעַת הַנֶּפֶשׁ, וְהַכֵּל
אֶחָד. וּמִתְקַרְבִּים זֶה לְזֶה. הַנֶּפֶשׁ
נִקְרָבַת לְרוּחַ, וְהַרוּחַ נִקְרָבַת
לְנִשְׁמָה, וְהַכֵּל אֶחָד.

בֵּא רְאֵה, וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵי, הַתְּקַרְבוֹת
שֶׁל עוֹלָם עִם עוֹלָם, לְהֶאָחוּז זֶה
עִם זֶה, שֶׁהַכֵּל יִהְיֶה אֶחָד. מִשׁוּם
שְׁיִהְיֶה הוּא מְלַךְ וַיּוֹסֵף מְלַךְ,
הַתְּקַרְבוֹת זֶה לְזֶה וְנֶאָחוּזוּ זֶה עִם
זֶה.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים מח)
פִּי הִנֵּה הַמַּלְכִּים נוֹעְדוּ - זֶה
יְהוּדָה וַיּוֹסֵף, מִשׁוּם שְׁשִׁנְיָהֶם
מַלְכִּים, וְהַתְּקַרְבוֹת זֶה לְזֶה
לְהַתּוֹפֵחַ שְׁנֵיהֶם יַחַד, מִשׁוּם
שְׁיִהְיֶה עָרֵב לְבַנְיָמִן, וְהִנֵּה עָרֵב
לְאֲבִיו בּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא, וְעַל כֵּן הַתְּקַרְבוֹת לְפָנַי יוֹסֵף
לְהַתּוֹפֵחַ עִמּוֹ עַל עֶסְקוֹ שֶׁל
בְּנֵימִן, שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת בְּנֵדוּי
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג) אֲנֹכִי אֶעְרָבְנוּ
מִיָּדִי תִּבְקָשׁנוּ אִם לֹא הִבִּיאֲתִיו
אֵלַיךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחִטָּאתִי לָךְ
כֹּל הַיָּמִים, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא.

וְעַל כֵּן, פִּי הִנֵּה הַמַּלְכִּים נוֹעְדוּ
עָבְרוּ יַחַד, הַתְּרַגְזוּ יַחַד וְהַתְּרַגְזוּ
זֶה עִם זֶה בְּשִׁבִיל בְּנֵימִן. מַה
כְּתוּב? הֲמָה רְאוּ כֵּן תְּמַהוּ נִבְהָלוּ
נִחְפְּזוּ רְעָדָה אֲחֻזְתֶּם שָׁם, לְכֹל
אוֹתָם שְׁהִיוּ שָׁם. [לְכֹל שְׂאֵר הַשְּׂבָטִים
שְׁהִיוּ שָׁם.]

חִיר פִּיּוּלְדָה, מִשׁוּם שְׁהִיוּ
פּוֹחְדִים לְהַרְגַּ וְלַהֲהַרְגַּ, וְהַכֵּל
בְּשִׁבִיל בְּנֵימִן. [מַה כְּתוּב? כֵּן תְּמַהוּ

רוּחַ, קַיִמָּא בְּקַיִמָּא דְדְרָגָא אוֹחְרָא עֲלָאָה
דְאֶקְרִי נִשְׁמָה, דְהָא מִתְמַן נַפְקִי נַפְשָׁא
וְרוּחַ. מִתְמַן אֲתַזֵּן רוּחַ. וְכַד נָטִיל רוּחַ, כְּדִין
נָטִיל נַפְשָׁא, וְכֹלָא חַד. וְאֲתַקְרִיבוּ דָּא בְדָא.
נַפְשָׁא אֲתַקְרִיב בְּרוּחַ, וְרוּחַ אֲתַקְרִיב בְּנִשְׁמָה,
וְכֹלָא חַד.

הָא חֲזִי, וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵי, תְּקַרְבוֹתָא דְעֲלָמָא
כְּעֲלָמָא, לְאֲתַאֲחֵדָא דָּא בְדָא לְמַהוּ
כֹּלָא חַד. בְּגִין דִּיהוּדָה אִיהוּ מְלַךְ וַיּוֹסֵף מְלַךְ.
אֲתַקְרִיבוּ דָּא בְדָא, וְאֲתַאֲחִידוּ דָּא בְדָא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים מח) פִּי הִנֵּה
הַמַּלְכִּים נוֹעְדוּ, דָּא יְהוּדָה וַיּוֹסֵף. בְּגִין
דְתַרְוּוּיָהּ מַלְכִּים, וְאֲתַקְרִיבוּ דָּא בְדָא
לְאֲתוּוֹפְחָא תַרְוּוּיָהּ כַּחְדָּא. בְּגִין דִּיהוּדָה
אֲתַעְרַב בֵּיהּ בְּבַנְיָמִן, וְהוּא עָרֵב לְגַבִּיָּה
דְאֲבִוי בֵּיהּ, בְּהָאֵי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאֲתִי. וְעַל
דָּא אֲתַקְרִיב קַמִּיהּ דִּיוֹסֵף, לְאֲתוּוֹפְחָא עֲמִיהּ
עַל עֶסְקָא דְבַנְיָמִן, דְלֹא לְמַהוּ בְּנֵדוּי בְּהָאֵי
עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאֲתִי. כְּמָה דְאֲתִי אָמַר, (בראשית
מג) אֲנֹכִי אֶעְרָבְנוּ מִיָּדִי תִּבְקָשׁנוּ אִם לֹא
הִבִּיאֲתִיו אֵלַיךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחִטָּאתִי לָךְ
כֹּל הַיָּמִים. בְּהָאֵי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאֲתִי.

וְעַל דָּא, פִּי הִנֵּה הַמַּלְכִּים נוֹעְדוּ עָבְרוּ יַחַד, וְ
אֲתַרְגִּיזוּ כַּחְדָּא, וְאֲתַרְגִּיזוּ דָּא בְדָא
בְּגִינֵיהּ דְבַנְיָמִן. מַה כְּתִיב, הֲמָה רְאוּ כֵּן
תְּמַהוּ נִבְהָלוּ נִחְפְּזוּ רְעָדָה אֲחֻזְתֶּם שָׁם, לְכֹל
אִינוּן דְהוּוּ תְּמַן. (לְכֹלֵהוּ שְׂאֵר שְׂבָטֵי דְהוּוּ תְּמַן).

חִיר פִּיּוּלְדָה, בְּגִין דְהוּוּ דְחִלִּין, לְקַטְלָא
וְלְאֲתַקְטָלָא, וְכֹלָא בְּגִינֵיהּ דְבַנְיָמִן. (ד"א

נבְּחֵלוּ נַחֲפוּ, וּבְחַלּוּ בַגְּלוּ] שְׁהָרִי יוֹסֵף נִמְכַר בַּגְּלָל יְהוּדָה וְאָבְד לְאָבִיו, וְכַעַת עָרַב לוֹ לְבְנֵימִן, וּפְחַד שָׁלָא יֵאבֵד, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

דָּבַר אַחַר כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ - זֶה יְהוּדָה וַיּוֹסֵף שֶׁהוֹדְמָנוּ לְהַתּוֹכַח זֶה עִם זֶה, לְהַתּוֹכַח שְׁנֵיהֶם יַחַד, מִשּׁוּם שִׁיְהוּדָה הָיָה מְלֶךְ וַיּוֹסֵף הָיָה מְלֶךְ, וּשְׁנֵיהֶם בָּאוּ יַחַד לְהַתּוֹכַח זֶה עִם זֶה, זֶה עַל בְּנֵימִן - וְזֶה עַל בְּנֵימִן.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סוּד הָאֲמוּנָה כְּאֵן, שְׁהָרִי כְּשֶׁנִּמְצָא הַרְצוֹן, וְהַקְּשֵׁר מִתְעַטֵּר יַחַד, אֲזִי שְׁנֵי עוֹלָמוֹת נִקְשָׁרִים יַחַד וּמְזַדְּמָנִים יַחַד, זֶה לְפָתַח אֶת הָאוֹצֵר - וְזֶה לְלַקֵּט וּלְכַנֵּס לְתוֹכוֹ. וְאֵן, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת קְדוּשִׁים, הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. עָבְרוּ יַחְדוֹ, סוּד הַדָּבָר - שְׁכַאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים יַחַד, אֲזִי עָבְרוּ יַחְדוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַחֲטָאִים שֶׁל הָעוֹלָם לֹא מִתְבַּטְּלִים לְהַפְנֵעַ עַד שֶׁמִּתְחַבְּרִים יַחַד, כְּפִתּוּב וְעֵבֶר עַל פֶּשַׁע, וְעַל כֵּן עָבְרוּ יַחְדוֹ. עָבְרוּ - אוֹתָם הַחֲטָאִים הַתְּכַפְּרוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִנֵּה אֲזַי כָּל הַפְּנִים מְאִירוֹת וְכָל הַחֲטָאִים הַתְּבַטְּלוּ. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, הַסּוּד הַזֶּה הוּא בְּתַקּוּן הַקְּרִבּוֹן, שְׁהָרִי כְּאֲשֶׁר נִקְרַב הַקְּרִבּוֹן, וְכֵלָם מְקַבְּלִים הַסְּפָקָתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוּי לוֹ, אֲזַי הַכָּל נִקְשָׁר יַחַד וְכָל הַפְּנִים מְאִירוֹת, וְנִמְצָא קֶשֶׁר אֶחָד, וְאֲזַי הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וּמְזַדְּמָנִים יַחַד לְכַפֵּר עַל הַחֲטָאִים, לְהַעֲבִיר אוֹתָם. וְאֲזַי הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וּנִקְשָׁרִים יַחַד. עָבְרוּ יַחְדוֹ, לְהַאִיר כָּל הַפְּנִים, וּשְׁיִהְיֶה הַכָּל רְצוֹן אֶחָד.

צִיּוֹן זֶה מַה כְּתִיב בֶּן תַּמְחוּ נִבְחֵלוּ נַחֲפוּ וְכֵלָא בְּגִינְיָה) דְּהָא יוֹסֵף אֲזַדְּבִן בְּגִינְיָה דִּיהוּדָה, וְאַתְּאָבִיד מֵאָבוּי. וְהַשְׁתָּא אַתְּעָרַב בֵּיהּ בְּבְנֵימִן, וְדַחִיל דְּלֹא יְתֵאָבִיד. וּבְגִין כֶּף וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

דָּבַר אַחַר, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, דָּא יְהוּדָה וַיּוֹסֵף, (דף רו ע"ב) דְּאֲזַדְּמָנוּ לְאַתּוּכְחָא דָּא עִם דָּא, לְאַתּוּכְחָא תְּרוּוּיָהּוּ כְּחֻדָּא. בְּגִין דִּיהוּדָה הָוָה מְלֶךְ, וַיּוֹסֵף הָוָה מְלֶךְ, וְתְרוּוּיָהּוּ אָתּוּ כְּחֻדָּא לְאַתּוּכְחָא דָּא עִם דָּא. דָּא עַל בְּנֵימִן, וְדָא עַל בְּנֵימִן.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְזָא דְמַהִימְנוּתָא הָכָא, דְּהָא כַּד רְעוּתָא אֲשַׁתְּפַח, וְקִשּׁוּרָא אַתְּעַטֵּר כְּחֻדָּא, כְּדִין תְּרִין עֲלָמִין מִתְקַשְׁרֵן כְּחֻדָּא וְאֲזַדְּמָנֵן כְּחֻדָּא. דָּא לְאַפְתָּחָא אוּצְרָא, וְדָא לְלִקְטָא וּלְמַכְנַשׁ בְּגִינְיָה. וּכְדִין כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, תְּרִין עֲלָמִין קְדִישִׁין, עֲלָמָא עֲלָאָה וְעֲלָמָא תַּתְּאָה. עָבְרוּ יַחְדוֹ, רְזָא דְמִלְּהָ, דְּכַד מִתְחַבְּרֵן כְּחֻדָּא, כְּדִין עָבְרוּ יַחְדוֹ. בְּגִין דְּכָל חִיּוּבִין דְּעֲלָמָא לָא אַתְּעַבְּרֵן לְאַתְּכַפְּיָא, עַד דְּמִתְחַבְּרֵן כְּחֻדָּא. כְּדִתְכִיב, (מִכָּה ז) וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וְעַל דָּא עָבְרוּ יַחְדוֹ. עָבְרוּ, אֵינּוֹן חוּבִין אַתְּכַפְּרוּ. בְּגִין דְּהָא כְּדִין כָּל אַנְפִּין נְהִירִין, וְכָל חוּבִין אַתְּעַבְּרוּ.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, רְזָא דָּא בְּתַקּוּנָא דְקַרְבְּנָא אִיהוּ. דְּהָא כַּד קַרְבְּנָא אַתְּקָרִיב וְכֵלָא מְסַתְּפָקִין, וְכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ, כְּדִין אַתְּקַשֵׁר כְּלָא כְּחֻדָּא. וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, וְקִשּׁוּרָא חַד אֲשַׁתְּפַח. וּכְדִין הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וְאֲזַדְּמָנוּ כְּחֻדָּא, לְכַפְּרָא עַל חוּבִין, לְאַעֲבָרָא עֲלֵיהּ. וּכְדִין הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, וְאַתְּקַשְׁרֵן כְּחֻדָּא. עָבְרוּ יַחְדוֹ, לְאַנְהָרָא כָּל אַנְפִּין, וּלְמַהֲוִי כְּלָא רְעוּתָא חֻדָּא.

המה ראו בן תמהו, התעלה על דעתך שהם מלכים? אלא אלו בעלי הדינים, ששמחתם לעשות את הדין ההוא שהצטוו עליו. ואז, כשהמלכים מנדמנים שניהם ברצון אחד, אז המה ראו אותו הרצון של שני עולמות. בן תמהו נבהלו נחפזו, משום שכל בעלי הדין נכנעים ועוברים מן העולם ולא יכולים לשלט, ואז קיומם עובר, ומעבירים את שלטונם.

רבי אלעזר אומר: ויגש אליו יהודה. מה הטעם יהודה? משום שפך צריך, שהוא ערב, כמו שנאמר כי עבדך ערב את הנער. וסוד הדבר - יהודה ויוסף כף הצטרכו להתקרב יחד, משום שיוסף הוא צדיק, יהודה הוא מלך, ועל בן ויגש אליו יהודה, משום שהקרבן שלהם, שהתקרבו יחד, גרמה לכמה טובות בעולם, גרמה שלום לכל השבטים, גרמה לשלום ביניהם, גרמה לעקב שהתקיימה רוחו, כמו שנאמר (בראשית מה) ותחי רוח יעקב אביהם. ועל בן שהתקרבות של זה עם זה הצרכה בכל הצדדים, למעלה ולמטה.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. הפסוק הזה הוא סוד האמונה. יפה נוף - זהו יוסף הצדיק, שכתוב בו ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. משוש כל הארץ - הוא חדרה ושמחה למעלה ולמטה. הר ציון ירפתי צפון - משום שבחלקו עומד משפן שילה. הר ציון - זו ירושלים. ירפתי צפון, כך זה ודאי למעלה ולמטה.

קרית מלך רב - מקום מתקן הוא

המה ראו בן תמהו, סלקא דעתך דאינון מלכים. אלא אלין מאריהון דדינין, דחדוה דלהון למעבד ההוא דינא דאתפקדו עליה. וכדין, פד מלכים אזדמנו תרווייהו ברעותא חדא, כדין המה ראו ההוא רעותא דתרין עלמין. בן תמהו נבהלו נחפזו, בגין דכלהו מארי דדינא אתפפיין ומתעברין מעלמא, ולא יכלי לשלטאה. וכדין מתעברין קיומיהון, מעברין שלטנהון.

רבי אלעזר אמר, ויגש אליו יהודה. מאי טעמא יהודה, בגין דהכי אצטריך, דאיהו ערב. כמה דאת אמר, פי עבדך ערב את הנער. ורזא דמלה, יהודה ויוסף הכי אצטרכו לאתקרבא כחדא. בגין דיוסף איהו צדיק, יהודה איהו מלך. ועל דא ויגש אליו יהודה. בגין דקורבא דלהון דאתקריבו כחדא, גרם כמה טבין לעלמא. גרם שלמא לכלהו שבטין. גרם שלמא ביניהו. גרם ליעקב דאתקיים רוחא דיליה. כמה דאת אמר, (בראשית מה) ותחי רוח יעקב אביהם. ועל דא קריבו דדא עם דא אצטריך, בכלהו סטרין לעילא ותתא.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. האי קרא רזא דמהימנותא איהו. יפה נוף, דא איהו יוסף הצדיק, דכתיב ביה, ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. משוש כל הארץ, איהו חדרה וחדוה לעילא ותתא. הר ציון ירפתי צפון, בגין דבחולקיה קאים משפנא דשילה, הר ציון דא ירושלים. ירפתי צפון, הכי הוא ודאי לעילא ותתא.

קרית מלך רב, אתר איהו מתקנא, לקביל מלך רב, דא מלפא עלאה דכלא,

כנגד מלך רב, זה המלך העליון של הכל, קדש הקדשים, שהרי משם בא כל האור וכל הברכות וכל השמחה של הכל, שהרי משם כל הפנים מאירות, ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת, משם יוצאות ברכות לכל העולם, שהרי משם כל העולם מתברך.

רבי יהודה ורבי יוסי נפגשו לכפר חנן. בעודם יושבים בבית מלונם, בא איש אחר, ומשא של חמור לפניו, ונכנס לבית. בין כף אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הנה שנינו שדוד המלך היה מתנמנם כמו סוס וישנתו מועטת, איך היה קם בחצות הלילה, השעור הזה הוא קטן, ולא היה מתעורר אפילו בשליש הלילה?

אמר לו, בשעה שנוכנס הלילה, היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן את הדין ועוסק בדברי תורה, ואחר כף היה ישן שנתו עד חצות הלילה, וקם בחצות הלילה ומתעורר, ומשתדל בעבודת רבונו בשירים ותשבחות.

בינתיים אמר האיש ההוא, וכי הדבר הזה שאתם אומרים הוא כף? סוד הדבר יש כאן, שהנה דוד המלך חי וקם לעולם ולעולמי עולמים, ודוד המלך היה שומר כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום שהשנה אחד מששים במיתה היא, ודוד, משום מקומו שהוא חי, לא היה ישן אלא ששים נשימות, שעד ששים נשימות חסר אחת הוא חי, משם והלאה טועם אדם טעם מיתה ושולט בו הצד של רוח הטמאה.

וזוה היה שומר דוד המלך, שלא יטעם טעם של מיתה, ושולט (שלא ישלט) בו צד של רוח אחרת,

קדש הקדשים. דהא מתמן אתיא כל נהירו וכל ברכאן וכל חידו דכלא. דהא מתמן נהרין כל אנפין, ובי מקדשא אתברכא מתמן. וכד איהי מתברכא, מתמן נפקי ברכאן לכל עלמא, דהא כל עלמא מתמן אתברכא.

רבי יהודה ורבי יוסי אערעו בכפר חנן. עד דהוו יתבי בי אושפיזיהו, אתא חד בר נש וחד מטולא דחמרא קמיה ועאל בביתא. אדהכי, אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הא תנינן, דדוד מלכא הוה מתנמנם פסוס, ושינתיה זעיר, היך הוה קם בפלגות ליליא. האי שעורא זעיר איהו ולא הוה אתער אפילו בתלתות ליליא.

אמר ליה, בשעתא דעאל ליליא, הוה יתיב עם כל רבירבי ביתיה ודאין דינא, ועסיק במלי דאורייתא. ולבתר הוה נאים שינתיה עד פלגות ליליא, וקם בפלגות ליליא ואתער, ואשתדל בפולחנא דמאריה, בשירין ותושבחה.

אדהכי אמר (דף ר"ע א) ההוא בר נש, וכי האי מלה דקאמריהו, הכי הוא. רזא דמלה הכא, דהא דוד מלכא חי וקיים לעלם ולעלמי עלמין. ודוד מלכא הוה נטיר כל יומוי דלא יטעם טעם מיתה. בגין דשינתא חד משתין במיתה איהו. ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי, לא הוה נאים אלא שיתין נשמי. דעד שתין נשמי חסר חד, איהו חי. מתמן ולהלאה, טעים בר נש טעמא דמותא, ושליט ביה סטרא דרוח מסאבא.

ורא הוה נטיר דוד מלכא, דלא יטעם טעמא דמותא, ושליט (ס"א דלא ישליט) ביה סטרא דרוחא אחרא, בגין דשתין נשמי חסר

משום שששים נשימות חסר אחת הוא הסוד של החיים שלמעלה, עד ששים נשימות שהם ששים (חסר נשימה אחת) נשימות עליונות, ואלו הסוד שלהן, שהחיים תלויים בהם, ומכאן ומטה הוא סוד המות.

ועל כן דוד היה משער את שעור הלילה כדי שיתקיים בחיים, שלא ישלט בו טעם המות, וכשנחלק הלילה היה דוד עומד במקומו, משום שפאשר מתעורר חצות הלילה והפחד הקדוש מתעורר, צריך שלא ימצא את דוד קשור במקום אחר, במקום המות.

משום שפאשר נחלק הלילה והקדושה העליונה מתעוררת, ואדם שישן במשנתו ולא מתעורר להשגיח בכבוד רבונו, הנה הוא נקשר בסוד המות, ונדבק למקום אחר, ועל כן דוד המלך היה עומד להשגיח בכבוד רבונו תמיד, חי אצל חי, ולא נרדם בשנה לטעם טעם המות, ומשום כך היה מתנמנם כמו סוס, ששים נשימות, ולא בשלמות.

באו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו. אמרו לו, מה שמך? אמר להם, חזקיה. אמרו לו, יישר כחך ותתחזק תורתך. ישבו. אמר רבי יהודה, הואיל והתחלת, אמר לנו מעתה סודות עליונים שאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. בא ראה, לשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמד, עד שברא את התורה, משום שממנה יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה עומדים עליונים ותחתונים. זהו שכתוב ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה, שהרי

חד, איהו רזא דחיים דלעילא. עד שתין נשמי, דאינון שתין (ר"א ל"ג חסר חר נשמי) נשמי עלאין, ואילין רזא דלהון, דתליין בהון חיי ומכאן ולתתא, רזא דמותא הוא.

ועל דא, דוד מלכא הוה משער שעורא דליליא, בגין דיתקיים בחיים, דלא ישלוט ביה טעמא דמותא. וכד אתפליג ליליא, הוה דוד מתקיים באתריה. בגין דכד אתער פלגו ליליא וכתרא קדישא אתער, בעא דלא לאשפחא ליה לדוד מתקשר באתר אתרא, באתר דמותא.

בגין דכד אתפליג ליליא וקדושה עלאה אתער, ובר נש דנאים בערסיה ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה. הא איהו אתקשר ברזא דמותא ומתדבק באתר אתרא, ועל דא דוד מלכא הוה קאים לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר. חי לגבי חי, ולא נאים בשינתא לטעמא דמותא. ובגין כך, הוה מתנמנם כסוס שתין נשמי, ולא בשלימו.

אתו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו, אמרו ליה, מה שמך. אמר להון, חזקיה. אמרו ליה, יתיישר חילך ויתתקף אורייתך. יתיבו. אמר רבי יהודה, הואיל ושרית, אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. תא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא, חמא דלא יכיל לאתקיימא, עד דברא אורייתא. בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין, ובה קיימי עלאי ותתאי. הדא הוא דכתיב, ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. דהא בחכמה קיימין כל

בְּחֻמָּה עוֹמְדִים כָּל הַקְּיוּמִים
שֶׁל הָעוֹלָם, וְכֻלָּם יוֹצְאִים
מִתּוֹכָהּ.

דְּבַר אַחֵר ה' בְּחֻמָּה יִסַּד אֶרֶץ -
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לֹא נִבְרָא אֲלָא
מִתּוֹךְ הַחֻמָּה, וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן
לֹא נִבְרָא אֲלָא מִתּוֹךְ הַחֻמָּה
הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֻלָּם יוֹצְאִים מִתּוֹךְ
הַחֻמָּה הָעֲלִיּוֹנָה וּמִתּוֹךְ הַחֻמָּה
הַתַּחְתּוֹנָה. כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה.
כּוֹנֵן, מַה זֶה כּוֹנֵן? אֲלָא כּוֹנֵן כָּל
יוֹם וְיוֹם וְלֹא פּוֹסֵק, וְלֹא נִתְקַן
בְּזִמַּן אַחַד, אֲלָא בְּכֹל יוֹם וְיוֹם
מִתְקִין אוֹתוֹ.

וְהֵינּוּ סוֹד הַפְּתוּב (אִיּוֹב טו) וְשָׁמַיִם
לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו. וְכִי תַעֲלֶה עַל
דַּעְתְּךָ שֶׁתַּחֲסֹרוֹן הוּא מְשָׁמִים?
אֲלָא תְּשִׁיבוֹת הַשָּׁמַיִם הִיא
מִשׁוֹם הַתְּכִיבוֹת וְרִצּוֹן רַב
שֶׁתְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בָהֶם
וְתְּכִיבוֹתָם אֲצִלוֹ, שֶׁהָרִי אֵף עַל
גַּב שֶׁהוּא מִתְקִין אוֹתָם בְּכֹל יוֹם
וְיוֹם, אֵין דּוֹמָה בְּעֵינָיו שֶׁהֵם
מִתְקַנִּים פְּרָאוּי, מִשׁוֹם שֶׁאֵבְּתָם
אֲצִלוֹ, וְרִצּוֹנוֹ לְהָאִיר לָהֶם תָּמִיד
בְּלֵי הַפֶּסֶק, שֶׁהָרִי הָעוֹלָם הֵבֵא
מוֹצֵיא אִזְרוֹת זוֹהָרִים כָּל יוֹם
וְיוֹם תָּמִיד בְּלֵי הַפֶּסֶק, כְּדִי
לְהָאִיר לָהֶם תָּמִיד, וְעַל כֵּן לֹא
זָכוּ בְּעֵינָיו. לֹא זָכוּ לְבַדּוֹ לֹא
כְּתוּב, אֲלָא לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו,
וּמִשׁוֹם כֵּךְ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה.
מִי הַשָּׁמַיִם? זֶה הַסּוֹד שֶׁל
הָאֲבוֹת, וְהַסּוֹד שֶׁל הָאֲבוֹת זֶהוּ
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַפְּלִלוֹת שֶׁלָּהֶם,
מִשׁוֹם שֶׁיַּעֲקֹב הוּא הַבְּחִיר
שֶׁבְּאֲבוֹת, וְהוּא עוֹמֵד לְהָאִיר עַל
הָעוֹלָם.

וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא הַסְּתַלֵּק לְתוֹךְ
הָעוֹלָם הֵבֵא, יֵצֵא מִמֶּנּוּ עֲנָף אַחַד
יִפֶּה לְמִרְאָה, וְכֹל הָאִזְרוֹת
יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְכֹל הַשְּׂבָע וְשִׁמְן
הַמְּשָׁחָה לְהָאִיר לְאֶרֶץ, וּמִי הוּא?
זֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא נוֹתֵן

קְיוּמֵי דְעֵלְמָא, וְכֻלְהוּ נִפְקֵי מִגְּוִיהַ.
דְּבַר אַחֵר ה' בְּחֻמָּה יִסַּד אֶרֶץ, עֵלְמָא
עֵלְמָה לֹא אֲתַבְּרִי אֲלָא מִגּוֹ חֻמָּה.
וְעֵלְמָא תַתְּאָה לֹא אֲתַבְּרִי אֲלָא מִגּוֹ חֻמָּה
תַתְּאָה. וְכֻלְהוּ נִפְקֵן מִגּוֹ חֻמָּה עֵלְמָה וּמִגּוֹ
חֻמָּה תַתְּאָה. כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה. כּוֹנֵן, מָאִי
כּוֹנֵן. אֲלָא, כּוֹנֵן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְלֹא פּוֹסִיק,
וְלֹא אֲתַתְּקֵן בְּזִמְנָא חָדָא, אֲלָא בְּכֹל יוֹמָא
וְיוֹמָא אֲתַתְּקִין לִיהַ.

וְהֵינּוּ רְזָא דְכְּתִיב, (אִיּוֹב טו) וְשָׁמַיִם לֹא זָכוּ
בְּעֵינָיו. וְכִי סִלְקָא דַּעְתְּךָ, דְּגִרְעִיעוּתָא
אִיהוּ מְשָׁמִים, אֲלָא תְּשִׁיבוֹ מְשָׁמִים אִיהוּ,
בְּגִין תְּכִיבוֹ וְרַעוּ סִגְיָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
רְעִי בְּהוּ, וְתְּכִיבוּתִיהוּ לְגַבִּיָּה. דְּהָא אֵף עַל גַּב
דְּאִיהוּ מִתְקִין לוֹן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, לֹא דְמִי
בְּעֵינָיו דְּאִינוֹן מִתְּתַקְּנֵן כְּדָקָא יְאוּת. בְּגִין
דְּרַחֲמוּתָא דְלַהוֹן לְגַבִּיָּה, וְרַעוּתִיהַ לְאַנְהָרָא
לוֹן תְּדִיר בְּלֹא פּוֹסִיקוּ. דְּהָא עֵלְמָא דְאֲתִי
אֲפִיק נְהוּרִין זְהִירִין כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא תְּדִיר
בְּלֹא פּוֹסִיקוּ, בְּגִין לְאַנְהָרָא לוֹן תְּדִיר. וְעַל דָּא
לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו. לֹא זָכוּ בְּלַחֲדוּי לֹא כְּתִיב,
אֲלָא לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו. וּבְגִין כֵּךְ, כּוֹנֵן שָׁמַיִם
בְּתִבּוּנָה.

מֵאֵן שָׁמַיִם. דָּא הוּא רְזָא דְאַבְהֵן, וְרְזָא
דְאַבְהֵן דָּא הוּא יַעֲקֹב דְאִיהוּ כְּלָלָא
דְלַהוֹן. בְּגִין דְיַעֲקֹב תּוֹשְׁבַתְתָּא דְאַבְהֵן אִיהוּ,
וְאִיהוּ קְיִימָא לְאַנְהָרָא עַל עֵלְמָא.

וּבְגִין דְאִיהוּ אֲסִתְלַק גּוֹ עֵלְמָא דְאֲתִי, נִפְקַ
מִגְּוִיָּה עֲנַפָּא חָדָא שְׂפִירָא בְּחִיזוּ, וְכֹל
נְהוּרִין מִיגִיָּה נִפְקִין. וְכֹל שְׂבָעָא וּמְשָׁח רַבּוּ
לְאַנְהָרָא לְאַרְעָא, וּמֵאֵן אִיהוּ. דָּא יוֹסֵף
הַצַּדִּיק, דְאִיהוּ יְהִיב שְׂבָעָא לְכָל עֵלְמָא,
וְעֵלְמָא מִיגִיָּה אֲתַזֵּן. וּבְגִין כֵּךְ, קְדָשָׁא בְּרִיךְ

הוא כל מה דעבד בעלמא, פלא איהו ברזא
עלאה, וכלא כדקא חזי.

אדהכי אתא רבי אלעזר, פיון דחמא לון
אמר, ודאי שכונתא הכא. אמר להון
במאי עסקיתו. אמרו ליה (דף ח ע"ב) כל
עובדא. אמר, ודאי שפיר קאמר. אבל אינון
שתין נשמי, ודאי שתין נשמי אינון דחיין,
בין לעילא בין לתתא. מפאן ולהלאה, איכא
שתין נשמין אחרנין, דאינון פלהו מסטרא
דמותא, ודרגא דמותא עלייהו, ואקרון
דורמיטא, וכלהו טעמא דמותא.

ובגין כך דוד מלכא הוה איהו מתדבק
באינון שתין נשמין דחיין, ומתמן
ולהלאה לא נאים כלל. הדא הוא דכתיב,
(תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה.
ועל דא שפיר קאמר, בגין דיקום דוד חי,
בסטרא דחי ולא בסטרא דמותא. יתבו כלהו
ואשתדלו באורייתא ואתחברו כחדא.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים פח) ה' אלקי
ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך. תא
חזי, דוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא,
ואשתדל באורייתא בשירין ותושבחן,
לחדוה דמלכא ומטרוניתא. ודא הוה חדוה
דמהימנותא בארעא. בגין דהאי איהו שבחא
דמהימנותא דאתחזי בארעא.

דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא כמה
מלאכין עלאין, בכמה זינין דקא
משבחן בליליא בכל סטריין. פהאי גוונא
לתתא בארעא, מאן דמשבח ליה לקודשא
ברוך הוא בארעא בליליא, רעי ביה (געי)
קדשא בריך הוא. וכל אינון מלאכין קדישין
דקא משבחן ליה לקדשא בריך הוא, פלהו
ציותין לההוא דקא משבח ליה בליליא

שבע לכל העולם, והעולם נזון
ממנו. ומשום כך, כל מה שעשה
הקדוש ברוך הוא בעולם, הכל
הוא בסוד עליון, והכל פראוי.

ביתים בא רבי אלעזר. פיון
שראה אותם, אמר, ודאי
שהשכינה כאן. אמר להם, כמה
עסקתם? אמרו לו את כל
המעשה. אמר, ודאי שיפה אמר,
אבל אותם ששים הנשימות,
ודאי שששים נשימות הן של
חיים, בין למעלה בין למטה.
מפאן והלאה יש ששים נשימות
אחרות שהן פלן מצד המות,
ודגת המות עליהן, ונקראות
תרדמה, וכלן טעם המות.

וכשום כך דוד המלך הוא היה
נדבק לאותם ששים הנשימות
של חיים, ומשם והלאה לא ישן
כלל. זהו שכתוב (תהלים קלב) אם
אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה.
ועל כן יפה אמר, כדי שיקום דוד
חי, בצד של החי, ולא בצד
המות. כלם ישבו והשתדלו

בתורה והתחברו יחד.
פתח רבי אלעזר ואמר, (שם פח) ה'
אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה
נגדך. בא ראה, דוד המלך היה
קם בחצות הלילה ומשתדל
בתורה בשירים ותשבחות
לשמחת המלך והגבירה, וזו
היתה שמחת האמונה בארץ,
משום שהיה השבח של האמונה
שנראה בארץ.

שהרי למעלה פותחים בשמחה
שירה, כמה מלאכים עליונים
בכמה מינים שמשבחים בלילה
בכל הצדדים. כמו כן למטה
בארץ, מי שמשבח את הקדוש
ברוך הוא בארץ בלילה, בו חפץ
הקדוש ברוך הוא, וכל אותם
המלאכים הקדושים שמשבחים
את הקדוש ברוך הוא, כלם
מקשיבים לאותו שמשבח אותו

בְּלִילָהּ בְּאַרְצָן, שֶׁהִשְׁבַּח הַזֶּה
הוא בְּשִׁלְמוֹת, לְהַעֲלוֹת אֶת
כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַטָּה
וּלְזַמֵּר בְּשִׁמְחָה שֶׁל הַיְחִוּד.

בֵּא רָאָה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ כְּתָב, ה'
אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי וְגו'. ה' אֱלֹהֵי
יִשׁוּעָתִי, מִתִּי הוּא יִשׁוּעָתִי?
בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהִקְדַּמְתִּי שִׁבַּח
בְּלִילָהּ אֲצִלֶּךָ, אִזּוֹ הוּא יִשׁוּעָתִי
בַּיּוֹם.

וּבֵא רָאָה, שֶׁהָרִי בְּלִילָהּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת רְבוּנוֹ בְּשִׁבַּח שֶׁל
הַתּוֹרָה, אִזּוֹ מִתְחַזֵּק בְּחֻזֵּק בַּיּוֹם
בְּצַד הַיְמִינִי, שֶׁהִנֵּה חוּט אֶחָד
יוֹצֵא מִצַּד הַיְמִינִי, וְאִזּוֹ נִמְשָׁךְ
עָלָיו וּמִתְגַּבֵּר בּוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר
ה' אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי יוֹם צָעַקְתִּי
וְגו'.

וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר לֹא הַמְתִּים
יְהִלְלוּ יְה'. לֹא הַמְתִּים, מִשׁוּם
שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁבַּח חַי לְחַי. וּמֵת לְחַי
לֹא כֵן, שֶׁכְּתוּב לֹא הַמְתִּים
יְהִלְלוּ יְה', וְאַנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְה',
שֶׁהָרִי אֲנִי חַיִּים, וְאִין לְנוּ חֵלֶק
בְּצַד הַמְּוֹת כָּלֵל. חֲזַקְיָהוּ אָמַר,
(ישעיה לח) חַי חַי הוּא יוֹדֵךְ כְּמוֹנִי,
מִשׁוּם שְׁחֵי מִתְקַרֵּב לְחַי. דָּוִד
הַמֶּלֶךְ הוּא חַי, וְהַקְּרָבָה שֶׁלוֹ
לְחַי הָעוֹלָמִים, וּמִי שֶׁנִּקְרָב אֵלָיו
הוּא חַי, שֶׁכְּתוּב וְאַתֶּם הַדְּבָקִים
בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם,
וְכַתּוּב וּבִנְיָהוּ בֵּן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ
חַי רַב פְּעָלִים מִקְּבָצָאֵל.

פְּתַח אוֹתוֹ הַיְחִוּדִי אַחֲרָיו וְאָמַר,
(דברים ח) וְאַכְלֶתָּ וּשְׁבַעְתָּ וּבִרְכַתָּ
אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ. וְכִי לֹא מְבָרְכִים
אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָרִם
נֹאכַל, וְהָרִי יֵשׁ לְנוֹ לְהַקְדִּים
בְּבִקְרָה, וְלִסְדֹּר אֶת הַשְּׁבַח שֶׁלוֹ
[שֶׁל רְבוּנוֹ] כְּרִאוּי, וְלִבְרָךְ אֶת שְׁמוֹ
טָרִם שֶׁיְבָרֵךְ מִיִּשְׁהוּ אַחֵר
בְּעוֹלָם, וְכַתּוּב (ויקרא ט) לֹא
תֹאכְלוּ עַל הַדָּם, אֲסוּר לֹא לֶאֱכֹל
טָרִם שֶׁיְבָרֵךְ אֶת רְבוּנוֹ, וְעַכְשָׁו

בְּאַרְעָא. דְּהָאֵי תוֹשְׁבַּחְתָּא אִיהוּ בְּשִׁלְמוֹ,
לְסַלְקָא יְקָרִי דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְפָּא,
וּלְזַמְרָא בְּחֻדָּה דִּיחֻוּדָא.

הָא חֲזִי, דָּוִד מִלְכָּא כְּתָב, ה' אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי
וְגו', ה' אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי, אִימְתִי אִיהוּ
יִשׁוּעָתִי. בְּהָהוּא יוֹמָא דְאַקְדַּמְתִּי תוֹשְׁבַּחְתָּא
בְּלִילָא לְגַבְרָה, כְּדִין אִיהוּ יִשׁוּעָתִי בְּיַמְמָא.

וְהָא חֲזִי, דְּהָא בְּלִילָא, מָאן דְּמִשְׁבַּח
לְמַאֲרִיָּה בְּתוֹשְׁבַּחְתָּא דְּאוּרִייתָא, כְּדִין
אַתְקַף בְּתַקִּיפוֹ בְּיַמְמָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא. דְּהָא
חוּטָא חַד נִפְקָא מִסִּטְרָא דִּימִינָא, וְכִדִּין
אַתְמַשְׁךְ עָלֶיהָ וְאַתְתַּקַּף בֵּיהָ. וְעַל דָּא אָמַר, ה'
אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי יוֹם צָעַקְתִּי וְגו'.

וּבְגִין כֵּן אָמַר, (תהלים קטו) לֹא הַמְתִּים יְהִלְלוּ
יְה'. לֹא הַמְתִּים, בְּגִין דְּאַצְטְרִיךְ
לְשַׁבַּח חַי לְחַי. וּמֵת לְחַי לֹא חַי, דְּכַתִּיב
לֹא הַמְתִּים יְהִלְלוּ יְה', וְאַנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְה', דְּהָא
אַנְן חַיִּין וְלִית לָן חוּלְקָא בְּסִטְרָא דְּמוֹתָא
כָּלֵל. חֲזַקְיָהוּ אָמַר, (ישעיה לח) חַי חַי הוּא יוֹדֵךְ
כְּמוֹנִי, בְּגִין דְּחַי אַתְקַרֵּב לְחַי. דָּוִד מִלְכָּא
אִיהוּ חַי, וְקוֹרְבָא דִּילִיָּה לְחַי הָעוֹלָמִים. וּמָאן
דְּאַתְקַרֵּב לְגַבְיָהּ, אִיהוּ חַי. דְּכַתִּיב, (דברים ד)
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם
הַיּוֹם. וְכַתִּיב, (שמואל ב כ"ג) וּבִנְיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בֶּן
אִישׁ חַי רַב פְּעָלִים מִקְּבָצָאֵל.

פְּתַח הַהוּא יוֹדָאֵי אַבְתְּרִיָּה וְאָמַר, (דברים ח)
וְאַכְלֶתָּ וּשְׁבַעְתָּ וּבִרְכַתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ.
וְכִי לֹא מְבָרְכִינוּן לִיָּה לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַד
לֹא נִיכּוּל, וְהָא אִית לָן לְאַקְדוּמֵי בְּצַפְרָא
וְלִסְדוּרֵי שְׁבַחָא דִּילִיָּה (דְּמַאֲרִיָּה) כְּדָקָא יָאוּת,
וּלְבִרְכָא בְּשִׁמְיָה עַד לֹא יְבָרֵךְ לְאַחְרָא
בְּעוֹלָמָא. וְכַתִּיב (ויקרא ט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם,
אֲסוּר לִיָּה לְמִיכַל עַד לֹא יְבָרֵךְ לְמַאֲרִיָּה.

כתוב ואכלת ושבעת וברכת. אלא, זו הברכה של תפלת היחוד, וזו ברפת המזון, להראות כלפי דרגת האמונה שבע פראוי. ואז צריך לברך אותו פראוי, שאותה הדרגה של האמונה תתרוה ותתברך, ויתמלא שמחה מהחיים שלמעלה כמו שצריך, כדי לתת לנו מזונות.

שהרי קשים מזונותיו של אדם לפני הקדוש ברוך הוא כמו קריעת ים סוף, מה הטעם? משום שהמזון של העולם שלמעלה הוא, ששנינו בנים חיים ומזונות וכו'. ומשום כך קשים לפנינו מזונות העולם. שהרי במזל תלוי הדבר שיוצאים ממנו מזונות וחיים ובנים. ומשום כך קשים לפנינו המזונות של העולם, שהרי זה לא עומד ברשותו עד שהוא יתברך.

כמו כן הזווגים של העולם קשים לפנינו, והכל משום שרקיע וילון אינו משמש כלום, וכך שפן הדברים הללו שעומדים למעלה במקום אחר, ועל כן צריך להתברך.

בא ראה, כל הזווגים של העולם קשים לפני הדרגה הזו, משום שבאשר הזווג הקדוש נמצא, יוצאות כל הנשמות מתוך המזל הזה למעלה, שהוא אותו נהר ששופע ויוצא. והאשר ההשתוקקות נמצאת מלמטה למעלה, ואז פורחות הנשמות, ונתנות כלן זכר ונקבה יחד בדרגה הזו, ואחר כך הוא מפריד אותן, כל אחת ואחת למקומה פראוי לה. ואחר כך קשים לפני הדרגה הזו לחבר אותם ככראשונה, משום שאין מתחברים, רק באותם דרכי האדם, והכל תלויים למעלה.

והשתא כתיב ואכלת ושבעת וברכת. אלא, דא ברכתא דצלותא דיחודא, ודא ברכתא דמזונא. לאחזאה לגבי דרגא דמהימנותא, שבע פדקא יאות. וכדין בעי לברכא ליה פדקא יאות, דההוא דרגא דמהימנותא יתרוי ויתברך, ויתמלא חידו מחיין דלעילא כמה דאצטריו, בגין למיהב לן מזוני.

דהא קשין מזונא דבר נש קמי קדשא בריך הוא, פקריעת ים סוף. מאי טעמא. בגין דמזונא דעלמא דלעילא הוא, דתנן בגי חיי ומזוני וכו', ובגין כך קשין קמיה מזוני דעלמא. דהא במזלא תליא מילתא. דמניה נפקי מזוני וחי וכו'. ובגין כך קשין קמיה מזוני דעלמא, דהא לאו ברשותיה קיימא, עד דיתברך איהו.

בגזונא דא זיוגין דעלמא קשין קמיה, וכלא בגין דרקיע וילון לא משמש כלום. וכך שפן אלין מלין דקיימין לעילא באתר אחרא, ועל דא אצטריו לאתברכא. תא חזי, פל זיוגין דעלמא קשין קמיה האי דרגא, בגין דכד האי זיוגא קדישא אשתפח, פל (דף רח ע"א) נשמתין נפקין מגו האי מזלא לעילא, דאיהו ההוא נהר דנגיד ונפיק. וכד תיאובתא אשתפח מלרע לעילא, פדין פרחין נשמתין, ואתייהבו כלהו כלילין דכר ונוקבא פחדא בהאי דרגא. ולבתר איהו פריש לון כל חד וחד לאתריה פדקא חזי ליה. ולבתר קשין קמי האי דרגא לחברא לון פקדמיתא, בגין דלא מתחברין, פר פאינון ארחי דבר נש, וכלא לעילא תליין.

ועל דא קשיין קמיה פקריעת ים סוף. דהא קריעת ימא לאתפתחא ביה שבילין, לעילא איהו. וכמה דמתפתחין שבילין ואורחין ביה, הכי אתפקע ואתפתח. ובגין כך פלא תליא לעילא, ובעינן לברכא ליה, ולמיהב ליה תקפא מתתא, בגין דיתברכא מלעילא, ויתתקף פדקא חזי. ועל דא כתיב, וברכת את ה', את דייקא.

ולגבי האי אתר, אצטריך לאחזאה קמיה שבועא ונהירו דאנפין. ולגבי סטרא אחרא, בזמנא דאיהי שלטא בעלמא, בעי לאחזאה קמיה פפנא. דההוא דרגא רעב איהו, ואתחזי לאחזאה קמיה פפנא ולא שובעא, הואיל ושבע לא שלטא בעלמא. ועל דא, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמר רבי אלעזר, הכי הוא ודאי, והכי אצטריך.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידיעי ליחדא יחודא, ומקרי קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדין אסגיאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה ביוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאבינונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. בא ראה, הקדוש ברוך הוא ברא את העולם והשליט עליו את האדם שיהיה מלך על הכל.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידיעי ליחדא יחודא, ומקרי קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדין אסגיאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה ביוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאבינונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלפא על פלא.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידיעי ליחדא יחודא, ומקרי קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדין אסגיאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה ביוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאבינונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלפא על פלא.

וְהָאִי בַר נָשׁ, מִתְפָּרֵשׁ מִגִּיּוֹה בְעֵלְמָא כַּמָּה זַיְנִין. מִנְהוּן צְדִיקָא וּמִנְהוּן רְשִׁיעִיא. מִנְהוּן טְפָשִׁין וּמִנְהוּן חֲפִימִין. וְכִלְהוּ אֲתִקְיָמוּ בְעֵלְמָא, עֲתִירִין וּמִסְפְּנִין. וְכִלְהוּ בְּגִין לְמִזְפֵי אֵלִין בְּאֵלִין, לְמִזְפֵי צְדִיקָא עִם רְשִׁיעִיא, לְמִזְפֵי חֲפִימִין עִם טְפָשִׁין, לְמִזְפֵי עֲתִירִין עִם מִסְפְּנִין. דְּהָא בְּגִין כְּף, זְכִי בַר נָשׁ לְחִי עֵלְמָא, וְאֲתִקְשֵׁר בְּאֵלְנָא דְחִי. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְהָא צְדָקָה דְאִיהוּ עֲבִיד, קָאִים לְעֵלְמִין. דְּכֹתִיב וְצְדָקְתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד.

פִּזֵּר נָתַן לְאַבְיוֹנִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כִּד בְּרַא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֵלְמָא, קָאִים לִיה עַל סַמְכָא חַד, וְצְדִיק שְׁמִיה, וְהָאִי צְדִיק אִיהוּ קִיּוּמָא דְעֵלְמָא, וְדָא אִיהוּ דְאַשְׁקִי, וְזֶן לְכֵלָא. דְּכֹתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים.

וּמִשָּׁם יִפְרֹד, מַהוּ יִפְרֹד. אֲלֵא, הַהוּא מְזוֹנָא וּמִשְׁקִיא דְּהַהוּא נָהָר, נְטִיל גְּנָתָא כֵּלָא, וּלְבַתֵּר אֲתַבְדֵּר הַהוּא מִשְׁקִיא לְאַרְבַּע סְטָרִין דְּעֵלְמָא. וְכַמָּה אֵינּוּן דְּמִצְפָּאן לְאַתְשִׁקִיָּא וְלֹאֲתַזְנָא מִתְמִין. כַּמָּה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים קמה) עֵינֵי כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ. וּבְגִין כְּף פִּזֵּר נָתַן לְאַבְיוֹנִים, דָּא צְדִיק. צְדָקְתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּבְּגִין כְּף, אִיהִי קִיּוּמָא בְּרִזָּא דְשָׁלֵם, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. רְשַׁע יִרְאֶה וְכַעַס, דָּא מְלָכוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

הָא חֲזִי, מְלָכוֹת שָׁמַיִם, אִיהִי בִי מְקַדְשָׁא. לְקִיּוּמָא כָּל מִסְפְּנֵי בְּגוֹ צֵלָא דְשְׁרוּתָא דְשְׁכִינְתָּא. וְצְדִיק דָּא אִיהוּ אֶקְרִי גְּבָאִי צְדָקָה, לְמִיחֵן וּלְמִיזֵן לְכֵלָא. דְּכֹתִיב פִּזֵּר נָתַן לְאַבְיוֹנִים. בְּגִין כְּף, גְּבָאִי צְדָקָה נְטִילֵי אֲגָרָא

וְהָאִדָּם הִנֵּה נִפְרָדִים מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם כַּמָּה מִינִים, מִהֶם צְדִיקִים וּמִהֶם רְשָׁעִים, מִהֶם טְפָשִׁים וּמִהֶם חֲכָמִים, וְכֵלָם מִתְקִימִים בְּעוֹלָם, עֲשִׂירִים וְעֵנַיִם, וְכֵלָם כְּדִי לְזִכּוֹת אֵלוּ בְּאֵלוּ, לְזִכּוֹת צְדִיקִים עִם רְשָׁעִים, לְזִכּוֹת חֲכָמִים עִם טְפָשִׁים, לְזִכּוֹת עֲשִׂירִים עִם עֵנַיִם, שְׁהִרִי מִשׁוּם כְּף זִכָּה הָאָדָם לְחִי הָעוֹלָם וּנְקָשֵׁר בְּעֵץ הַחַיִּים. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁהִנָּה הִצְדָּקָה שְׁהוּא עוֹשָׂה עוֹמֶדֶת לְעוֹלָמִים, שְׁפָתוֹב וְצְדָקְתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד.

פִּזֵּר נָתַן לְאַבְיוֹנִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כְּשִׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָעֵמִיד אוֹתוֹ עַל עֵמוּד אֶחָד וּשְׁמוֹ צְדִיק, וְהִצְדִּיק הִנֵּה הוּא הַקִּיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם, וְזֶה הוּא שְׁמִשְׁקָה וְזֶן לְכָל, שְׁפָתוֹב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים.

וּמִשָּׁם יִפְרֹד, מַה זֶה יִפְרֹד? אֲלֵא הַמְזוֹן הַהוּא וְהַמְשָׁקָה שֶׁל הַנְּהָר הַהוּא נוֹטֵל הֶגֶן הַכֵּל, וְאַחַר כֵּף מִתְפָּזֵר הַמְשָׁקָה הַהוּא לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְכַמָּה הֵם שְׁמִצְפֵים לְהִיּוֹת מְשָׁקִים וּלְהִיּוֹן מִשָּׁם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קמה) עֵינֵי כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ. וּמִשׁוּם כְּף פִּזֵּר נָתַן לְאַבְיוֹנִים - זֶה צְדִיק. צְדָקְתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁמִשׁוּם כְּף הִיא עוֹמֶדֶת בְּסוּד שֶׁל שְׁלוֹם בְּקִיּוּם שְׁלֵם. רְשַׁע יִרְאֶה וְכַעַס - זֶה מְלָכוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת.

בְּאֵרָא, מְלָכוֹת שָׁמַיִם הִיא בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, לְקִים כָּל הָעֵנַיִם בְּתוֹךְ הַצֵּל שֶׁל רְאִשִׁית הַשְּׁכִינָה, וְהִצְדִּיק הִנֵּה הוּא נִקְרָא גְּבָאִי צְדָקָה, לְחֵן וּלְזוֹן אֶת הַכֵּל, שְׁפָתוֹב פִּזֵּר נָתַן לְאַבְיוֹנִים,

לְקַבֵּיל כְּלֵהוּ דִּיהִבֵי צְדָקָה.

תָּא חֲזִי, וְלֹא יְכוּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים, אֲלִין אֵינוּן כֹּל דְּקִימֵי לְאַתְזָנָא וְלֹאֲתִשְׁקִיָּא מְנִיה. וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ (דף רח ע"ב) בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו. אֲתוּ, דָּא כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. אָחִיו, אֲלִין שְׂאֵר רְתִיכִין חֲיִילִין, דְּכִתִּיב בְּהוּ (תהלים קכב) לְמַעַן אָחִי וְרַעֲי.

דְּבַר אַחַר, וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ. בְּזִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְאַזְדַּוּוּגָא בְּכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו, בְּזִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה מִתְחַבֵּר בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאֵינוּן נְטֻלֵי בְּלַחְדוּדֵיהוּ, וְלֹא חַבּוּרָא דְעַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת בְּהִדְיָהוּ. בְּגִין כֶּן (במדבר כט) בִּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תַּהֲיֶה לָכֶם. דְּהָא בְּזִמְנָא דָּא, אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחְדוּדֵי, בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם יִשְׂרָאֵל, דְּכִתִּיב בְּהוּ אָחִי וְרַעֲי כְמָה דְאוּקְמוּהָ.

רַבִּי יִיסָא פְּתַח קָרָא, בְּזִמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ לְכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, וַיִּבְעִי לְאַנְקָמָא נְקָמָתָא מֵעַמְמִיָּא עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, כְּדִין כְּתִיב, (ישעיה סג) וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֲתִי. וְכִתִּיב הֵכָא, וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה סג) וַיִּנְטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם. וְדָא יְכוּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק, רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲלִיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ וְאַתְמַר. אֲבָל תָּא חֲזִי, אֲלִיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי, וְכִתִּיב, (תהלים קכא) אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים. אֲלֵא, דָּא לְעֵילָא וְדָא לְתַתָּא. אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים, דָּא לְעֵילָא. בְּגִין לְאַמְשַׁכָּא בְּרַכָּאן מַעֲיִלָא לְתַתָּא, מֵאֲלִין הָרִים עַלְאִין,

מִשׁוּם כֶּן גְּבַאי צְדָקָה נוֹטְלִים שְׂכָר כְּנַגְדָּא כֹּל הַנּוֹתָנִים צְדָקָה. בָּא רְאָה, וְלֹא יְכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים - אֵלוּ הֵם כֹּל הָעוֹמְדִים לְהַזְנוּן וּלְהִשְׁקוֹת מִמֶּנּוּ. וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו. אֲתוּ - זוּ כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. אָחִיו - אֵלוּ שְׂאֵר הַמְּרַכְּבוֹת הַחֲיִלוֹת, שְׂכָתוּב בְּהֵם לְמַעַן אָחִי וְרַעֲי.

דְּבַר אַחַר וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ - בְּזִמְנָא שֶׁהַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהִתְחַבֵּר עִם כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו, בְּזִמְנָא שֶׁהַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מִתְחַבֵּר בְּהֵם בִּישְׂרָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהֵם נוֹטְלִים לְבָדֵם, וְלֹא חַבּוּרָא שֶׁל עַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת עִמָּם. מִשׁוּם כֶּן, (במדבר כט) בִּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תַּהֲיֶה לָכֶם, שֶׁהָרִי בְּזִמְנָא הַזֶּה הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוּ בְּחַבּוּרָא אֶחָד עִם יִשְׂרָאֵל, שְׂכָתוּב בְּהֵם לְמַעַן אָחִי וְרַעֲי, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ.

רַבִּי יִיסָא פְּתַח הַפְּסוּק, בְּזִמְנָא שֶׁהַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹקִים אֶת כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעַפְרָא וַיִּרְצָה לְהַנְקֵם נְקָמָה מֵעַמִּים עוּבְדֵי פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, אֲזִי כְּתוּב (ישעיה סג) וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֲתִי, וְכְתוּב כֶּן וְלֹא עֲמַד אִישׁ אֲתוּ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחִיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנְטְלֵם וַיִּנְשְׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם. וְדָא יְכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק. רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲלִיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרוּהוּ וְנִתְבָּאֵר, אֲבָל בָּא רְאָה, אֲלִיךְ נִשְׂאֲתִי אֶת עֵינֵי, וְכְתוּב (תהלים קכא) אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים. אֲלֵא, זֶה לְמַעַלָּה וְזֶה לְמַטָּה. אֲשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים - זֶה לְמַעַלָּה, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּרַכּוֹת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, מִהָהָרִים הַלְלוּ

העליונים למשך מהם ברכות
לכנסת ישראל שמתברכת מהם.
אלך נשאתי את עיני, לצפות
ולחכות לאותן ברכות שיורדות
משם למטה.

הישובי בשמים, שכל תקפה
וקיומה וחילה הוא בשמים.
משום שכאשר היובל פותח
המעונות של כל אותם השערים,
כלם עומדים בשמים. וכיון
ששמים נוטלים כל אותם אורות
שיוצאים מהיובל, אז הוא זן
ומשקה את כנסת ישראל על ידי
צדיק אחד.

וכיון שזה מתעורר אליה, כמה
הם שעומדים בכל הצדדים
להיות משקים ולהתברך משם,
כמו שנאמר הכפירים שאגים
לטרף ולבקש מאל אכלם. ואז
היא עולה בסוד הסודות כראוי
לזו, ומקבלת עדונים מבעלה
כראוי, וכל העומדים בכל
הצדדים עומדים לבדם, כמו
שנאמר ולא עמד איש אתו,
שפתוב ויקרא הוציאו כל איש
מעלי. ואחר שהיא מקבלת
עדונים מבעלה, כלם נשקים
לאחר מכן ונזונים, כמו שנאמר
ישקו כל חיתו שדי ישברו
פראים צמאם.

רבי יוסי פתח הפסוק באלהו,
שפתוב (מלכים א-יז) ויקרא אל ה'
ויאמר ה' אלהי הגם על האלמנה
אשר אני מתגורר עמה הרעות
להמית את בנה. בא ראה, שנים
היו שאמרו דברים כנגד הקדוש
ברוך הוא, משה ואלהו. משה
אמר (שמות ה) למה הרעתה לעם
הזה. ואלהו אמר, הרעות
להמית את בנה. ושניהם אמרו
דבר אחד.

מה הטעם? אלא סוד הוא. משה
אמר למה הרעתה, מה הטעם?
אלא משום שנתנה רשות לצד

לאמשכא מנייהו ברכאן לכנסת ישראל
דאתברכא מנייהו. אליך נשאתי את עיני,
למצפי וליחכאה לאנון דנחתו מתמן
לתתא.

הישובי בשמים, דכל תוקפהא וחילהא
וקיומהא, איהו בשמים. בגין דכד
יובלא אפתח מבויעי דכל אינון תרעין, פלהו
קיימי בשמים. וכיון דשמים נטיל כל אינון
נהורין דנפקי מיובלא, פדין איהו זן ואשקי
לה לכנסת ישראל על ידא דצדיק חד.

וכיון דדא אתער לגבה, פמה אינון דקיימן
בכל סטרין לאתשקאה ולאיתברכא
מתמן. כמה דאת אמר, (תהלים קד) הכפירים
שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם. וכדין,
איהי סלקא ברזא דרזין פדקא חזי (ר"א ל"ג ליה),
ומקבלא עדונין מבעלה פדקא יאות, וכלהו
דקיימין בכל סטרין עמדי בלחודדיהו, כמה
דאת אמר, ולא עמד איש אתו, דכתיב,
ויקרא הוציאו כל איש מעלי, ולבתר דאיהי
מקבלא עדונין מבעלה, פלהו אתשקייין
לבתר ואתזנו. כמה דאת אמר, (תהלים קד) ישקו
כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.

רבי יוסי פתח קרא באלהו, דכתיב, (מלכים א
יז) ויקרא אל ה' ויאמר ה' אלהי הגם
על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות
להמית את בנה. תא חזי, תרי הוו דקאמרין
מלין לקביל קדשא בריהו הוא, משה ואלהו.
משה אמר, (שמות ה) למה הרעות לעם הזה.
ואלהו אמר, הרעות להמית את בנה,
ותרוייהו מלה חדא קאמרו.

מאי טעמא. אלא רזא איהו. משה אמר,
למה הרעות, מאי טעמא. אלא, בגין
דאתיהיב רשו לסטרא אתרא לשלטאה

האחר לשלט על ישראל. הרעתה - נתת רשות לצד האחר של רע לשלט עליהם. אליהו אמר הרעות - נתן רשות לצד הרע לטל נשמתו של זה, וזהו הוא הרעות, והפל סוד אחד.

בא ראה, אליהו אמר, הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. משום שהקדוש ברוך הוא אמר לו לאליהו, הגה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה, וכל מי שזן ומפרנס למי שצריך לו, וכל שפן בימי רעב, הרי נאחז בעץ חיים, וגורם לו ולבניו חיים, והנה בארנו. ועכשו אליהו אמר, פל מי שמקיים נפש בעולם, זוכה לו חיים, וזוכה להאחז בעץ החיים, ועכשו שולט עין המות, הצד של רע, על האלמנה שאתה צוית לזון אותי, משום כף הרעות ולמה הרעתה).

ואם תאמר שרע לא נעשה לאיש מעם הקדוש ברוך הוא - בא ראה, בזמן שאדם הולך לימין, שמירתו של הקדוש ברוך הוא תמיד אצלו, ולא יכול הצד האחר לשלט עליו, והרע הזה נכנע לפניו ולא יכול לשלט. וכיון ששמירת הקדוש ברוך הוא עוברת ממנו, משום שהוא נדבק ברע, אז אותו הרע, כיון שרואה שאין עמו שמירה, אז שולט עליו ובא להשמיד אותו, ואז נתנת לו רשות ונוטל את נשמתו.

משה אמר למה הרעתה, שנתנה רשות לצד הרע לשלט על ישראל, להיות בשעבוד שלו. דבר אחר למה הרעתה - שראה כמה מהם שהיו מתים ונמסרו לצד הרע.

עליהו דישראל, הרעות, יהבת רשו לסטרא אחרא דרע, למשלט עלייהו. אליהו אמר, הרעות יהבת רשו לסטרא דרע, ליטול נשמתא דדא. ודא הוא הרעות, וכלא רזא חדא.

תא חזי, אליהו אמר, הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. בגין דקדשא בריך הוא אמר ליה לאליהו, הגה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה. וכל מאן דזן ומפרנס למאן דאצטריך ליה, וכל שפן ביומי דכפנא, הא אתאחיד באילנא דחיי, וגרים ליה חיים ולבנוי, והא אוקימנא. והשתא אליהו אמר, פל מאן דקיים נפשא בעלמא, זכי ליה חיים וזכי לאתאחדא באילנא דחיי. והשתא שלטא אילנא דמותא סטרא דרע על האלמנה דאנת פקדת למיזן לי. בגין כף הרעות (למה הרעות).

ואי תימא דרע לא אתעביד לבר נש מעם קדשא בריך הוא. תא חזי, בזמנא דבר נש אזיל לימנא, נטירו דקדשא בריך הוא תדיר לגביה, ולא יכיל סטרא אחרא לשלטאה עליה. והאי רע אתכפיא קמיה, ולא יכיל לשלטאה. וכיון דנטירא דקדשא בריך הוא אתעברא מניה, בגין (דף רט ע"א) דאיהו אתדבק ברע, פדין ההוא רע, כיון דחמי דלאו עמיה נטירו, פדין שליט עליה, ואתי לשיצאה ליה, וכדין אתיהיב ליה רשו, ונטיל נשמתיה.

משה אמר למה הרעתה, דאתיהיב ליה רשו לסטרא דרע, למשלט עלייהו דישראל, למהוי בשעבודא דיליה. דבר אחר למה הרעתה, דחמא כמה מנהון דהוי מתין, ואתמסרו בסטרא דרע.

תא חזי, בפשעתא דטוב אתער, דאיהו
ימינא, פל חידו, וכל טיבו, וכל ברכאן
משפכתן, וכלא בחשאי איהו, כמה
דאוקמוה, דאמרי ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד בחשאי, ורזא דא בגין (ס"א דהאי
איהו יחודא) דאיהו פדין יחודא כדקא חזי.

אמר רבי חייא, וכי אליהו, פיון דאיהו
גזר, וקודשא בריך הוא מקיים.
ואיהו גזיר על שמיא, דלא לאחתא מטרא
וטלא, היך דחיל איהו מאיזבל, דשדרת
ליה. דכתיב, (מלכים א יט) פי כעת מחר אשים
את נפשך בנפש אחד מהם, ומיך דחיל
וערק על נפשיה.

אמר ליה רבי יוסי, הא אוקמוה, דצדיקיא
לא בעאן לאטרחא למאריהון, באתר
דנזקא אשתפכת (ליה) לעינא. כגוונא
דשמואל, דכתיב, (שמואל א טז) איך אלך ושמע
שאוול והרגני, אמר ליה, עגלת בקר תקח
בידך. בגין דצדיקיא לא בעאן לאטרחא
למאריהון באתר דנזקא אשתפכ. אוף הכי
אליהו, פיון דחמא דנזקא אשתפכ, לא בעי
לאטרחא למאריה.

אמר ליה, אנא מלה שמענא, דהא באליהו
לא כתיב ביה ויירא וילך אל נפשו,
אלא (מלכים א יט) וירא. ראיה חמא, ומה חמא,
אלא חמא דהא מכמה שנין אזל בתריה
מלאך המות, ולא אתמסר בידיה. והשתא
וילך אל נפשו, מאי וילך אל נפשו, אזל
לקיומא דנפשא, ומאן איהו אילנא דחיי
לאתדבקא תמן.

תא חזי, פלהו כתיב את נפשו, והכא כתיב
אל נפשו, ורזא דא שמענא, דאמר רבי
שמעון, פל נשמתין דעלמא, פלהו נפקי

בא ראה, בפשעה שהטוב מתעורר,
שהוא הימין, פל השמחה וכל
הטוב וכל הברכות נמצאות, והפל
הוא בחשאי, כמו שבארוה
שאומרים ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד בחשאי, וזה הסוד,
משום [שהו יחוד] שאז הוא היחוד
כראוי.

אמר רבי חייא, וכי אליהו, פיון
שהוא גזר והקדוש ברוך הוא
מקיים, והוא גזר על השמים שלא
להוריד טל ומטר, איך הוא פחד
מאיזבל ששלחה לו, שפתוב
(מלכים-א יט) כי כעת מחר אשים את
נפשך בנפש אחד מהם, ומיך פחד
וברח על נפשו?

אמר לו רבי יוסי, הנה פרשוה
שהצדיקים לא רוצים להטריח את
רבונו במקום שנוק נמצא [ול]
לעין, כמו ששמואל, שפתוב
(שמואל-א טז) איך אלך ושמע שאול
והרגני. אמר לו, עגלת בקר תקח
בידך, משום שצדיקים לא רוצים
להטריח את רבונו במקום
שנמצא נזק. אף כן אליהו, פיון
שראה שנוק נמצא, לא רצה
להטריח את רבונו.

אמר לו, אני שמעתי דבר, שהנה
באליהו לא כתוב בו ויירא וילך
אל נפשו, אלא וירא, ראיה ראה.
ומה ראה? אלא ראה שהנה
מכמה שנים הולך אחריו מלאך
המות, ולא נמסר בידו, ועכשו
וילך אל נפשו. מה זה וילך אל
נפשו? הלך לקיום הנפש, ומי
הוא? עץ החיים להדבק שם.

בא ראה, פלם פתוב את נפשו,
וכאן פתוב אל נפשו, וסוד זה
שמעתי, שאמר רבי שמעון, פל
הנשמות של העולם, פלם יוצאים
מאותו נהר ששופע ויוצא, ואת
פלם הוא לוקח אותו צרור החיים,

מההוא נהר דנגיד ונפיק,

וּכְשֶׁהִנָּקְבָה מִתְעַבְרַת מִן הַזָּכֵר, כָּלֶם בְּתִשּׁוּקַת שְׁנֵי הַצָּדִידִים, בְּתִשּׁוּקַת הַנָּקְבָה לַזָּכֵר, וּכְשֶׁתִּשּׁוּקַת הַזָּכֵר יוֹצֵאת בְּרִצּוֹן, אִזְ אוֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת בְּקִיּוּם יוֹתֵר, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל בְּתִשּׁוּקָה וְרִצּוֹן שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. וְאֵלֶיהוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מֵאוֹתוֹ רִצּוֹן יוֹתֵר מֵאֲדָם אַחֵר, הַתְּקִיִּים.

וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב אֶל נִפְשׁוֹ, וְלֹא כְּתוּב אֶת נִפְשׁוֹ, שֶׁהָרִי אֶת נִפְשׁוֹ - זֶה הַנָּקְבָה. וְאֵם תֹּאמֵר וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר - הַכִּלְלוֹת שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה כִּשְׁהִיא בְּתוֹךְ הַזָּכֵר, אִזְ וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה - הַנָּקְבָה לְבִדְדָה, וְלֹא שֶׁל הַזָּכֵר. כִּמּוֹ זֶה אֶל נִפְשׁוֹ - הַזָּכֵר לְבִדּוֹ. אֶת נִפְשׁוֹ - הַנָּקְבָה לְבִדְדָה וְלֹא הַתְּכַלְלוֹת שֶׁל זָכָר. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מִצַּד הַזָּכֵר יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, הַתְּקִיִּים בְּקִיּוּמוֹ יוֹתֵר, וְלֹא מֵת כִּשְׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הוּא מְעִץ הַחַיִּים, וְלֹא מִתּוֹךְ הַעֲפָר. וּמִשּׁוּם כִּף הַסִּתְּלָק לְמַעְלָה וְלֹא מֵת כְּדִרְךָ כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (מַלְכִים-ב ב) וַיַּעַל אֱלֹהֵיהוּ בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם.

בֵּא רֵאָה מֵה כְּתוּב, וְהִנֵּה רֹכֵב אֵשׁ וְסוֹסֵי אֵשׁ וְגו', שֶׁהָרִי אִזְ הַתְּפַשֵּׁט הַגּוֹף מִן הַרוּחַ וְהַסִּתְּלָק שֶׁלֹּא כִּשְׁאֵר דִּרְךָ בְּנֵי הָעוֹלָם, וְנִשְׁאָר מִלְּאָף קָדוֹשׁ כִּשְׁאֵר קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים, וְעוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם, וְהָרִי פְרִשׁוּקָה, שֶׁהַנְּסִים שֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, נַעֲשִׂים עַל יָדוֹ.

וְכֵּן וְרֵאָה מֵה כְּתוּב, וַיִּשְׁאַל אֶת נִפְשׁוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה וַיִּלְךְ אֶל נִפְשׁוֹ, כִּמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּקִיּוּם, וְכֵּן אֶת נִפְשׁוֹ לְמוֹת, הֵעֵץ שָׁבוּ שׁוֹרָה הַמּוֹת, וְשֵׁם נִגְלָה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּכְתוּב צֵא וְעֲמַדְתָּ בְּהֵר. מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְאַחֵר

וְכִלְהוּ נָקִיט לֹוֹן הַהוּא צְרוּרָא דְחַיִּי, וְכֵּן נִוְקְבָא אֶתְעַבְרַת מִן דְּכּוּרָא, כִּלְהוּ בְּתִיאּוּבְתָא דְתִרִין סְטֵרִין, בְּתִיאּוּבְתָא דְנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכּוּרָא, וְכֵּן תִּיאּוּבְתָא דְדְכּוּרָא נִפְקָא בְּרַעוּתָא, כְּדִין אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין בְּקִיּוּמָא יְתִיר, בְּגִין דְכֻלָּא בְּתִיאּוּבְתָא וְרַעוּ דְאֵילְנָא דְחַיִּיא. וְאֵלֶיהוּ, בְּגִין דְהָהּ מֵהֵהוּא רַעוּתָא יְתִיר מִכָּר נִשׁ אַחֲרָא, אֶתְקִיִּים.

וּבְגִין כִּף אֶל נִפְשׁוֹ כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב אֶת נִפְשׁוֹ. דְּהָא אֶת נִפְשׁוֹ דָּא הִיא נִוְקְבָא. וְאִי תִימָא וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר, כִּלְלָא דְדְכּוּר וְנוּקְבָא. כֵּד הִיא בְּגוּ דְכּוּרָא, כְּדִין וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה, נִוְקְבָא בְּלַחּוּדְהָא, וְלֹא כִלְלוּ דְדְכּוּרָא. כְּגוּוֹנָא דָּא אֶל נִפְשׁוֹ, דְכָר בְּלַחּוּדוּי, אֶת נִפְשׁוֹ נִוְקְבָא בְּלַחּוּדְהָא וְלֹא כִלְלוּ דְדְכּוּרָא. וּבְגִין דְאֵיהוּ מְסִטְרָא דְדְכּוּרָא יְתִיר מִכָּל בְּנֵי עֲלָמָא, אֶתְקִיִּים בְּקִיּוּמֵיהּ יְתִיר, וְלֹא מֵיַת כִּשְׁאֵר בְּנֵי עֲלָמָא. בְּגִין דְכֻלָּא אֵיהוּ מֵאֵילְנָא דְחַיִּי, וְלֹא מִגּוּ עֲפָרָא. וּבְגִין דָּא אֶסְתְּלַק לְעֵילָא, וְלֹא מֵיַת כְּאֲרַח כֹּל בְּנֵי עֲלָמָא. דְכְּתִיב, (מַלְכִים ב ב) וַיַּעַל אֱלֹהֵיהוּ בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם.

הָא חַזִּי, מֵה כְּתִיב וְהִנֵּה רֹכֵב אֵשׁ וְסוֹסֵי אֵשׁ וְגו', דְּהָא כְּדִין אֶתְפַּשֵּׁט גּוּפָא מִן רוּחָא, וְאֶסְתְּלַק דְלֹא כִשְׁאֵר אֲרַח בְּנֵי עֲלָמָא. וְאֶשְׁתָּאֵר מִלְּאָכָא קְדִישָׁא, כִּשְׁאֵר קְדִישֵׁי עֲלִיּוֹנִין, וְעַבִּיד שְׁלִיחוֹתָא בְּעֲלָמָא. וְהָא אִוְקְמוּהּ, דְנִסִּין דְעַבִּיד קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֲלָמָא, עַל יְדֵיהּ אֶתְעַבִּידן.

וְתֵּן חַזִּי, מֵה כְּתִיב, (מַלְכִים א ט) וַיִּשְׁאַל אֶת נִפְשׁוֹ. בְּקְדָמִיתָא, וַיִּלְךְ אֶל נִפְשׁוֹ, כִּמּוֹ דְאֶתְמַר בְּקִיּוּמָא. וְהִכָּא אֶת נִפְשׁוֹ לְמוֹת, אֵילְנָא דְבֵיהּ שְׂרִיא מוֹתָא. וְתַמָּן אֶתְגַּלִּי עָלֶיהּ קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא,

הַרְעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ ה' וְאַחַר
הָאֵשׁ קוֹל דְּמִמָּה דְקָה. זְהוּ
הַמְקוֹם הַפְּנִימִי שֶׁל הַפֶּל,
שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאִים כָּל הָאוֹרוֹת.

מַה כְּתוּב? וַיְהִי כִשְׁמַע אֱלֹהֵיהוּ
וַיִּלֵּט פָּנָיו בְּאַדְרָתוֹ וּגּוֹ' וְהִנֵּה
אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה לָּךְ פֹּה
אֵלָיִהוּ. וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאָתִי. אָמַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד מְתִי
אַתָּה מְקַנָּא לִי? סִגְרַת אֶת הַדְּלֵת
שֶׁלֹּא יָכוֹל לִשְׁלֹט בָּךְ הַמּוֹת
לְעוֹלָם, וְהַעוֹלָם לֹא יָכוֹל לְסַבֵּל
אוֹתָךְ עִם בְּנֵי [אָדָם]. אָמַר לוֹ, כִּי
עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּגּוֹ'.
אָמַר לוֹ, חֲתִיךָ שֶׁבְּכָל מְקוֹם
שֶׁבְּנֵי [אָדָם] יִקְיִמוּ אֶת בְּרִית
הַקְּדֻשׁ, אַתָּה תִּהְיֶה מְזַמֵּן לָשֵׁם.
[וְהָרִי נִחְבָּר שְׁמוֹם כִּד מִתְקַנֵּן בְּיָדָא לְאַלְהוּ דְאִיהוּ
שְׁהוּא מְזַמֵּן לָשֵׁם].

בֹּא רְאֵה מַה גֵּרַם אוֹתוֹ הַדְּבוּר
שֶׁל אֱלֹהֵיהוּ, שֶׁכְּתוּב וְהִשְׁאֲרַתִּי
בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל
הַבְּרַפִּים אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ לְבַעַל
וְכָל הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ. אָמַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכַּאֲן
וְהִלְאָה, שְׂאִין הַעוֹלָם לְסַבֵּל
אוֹתָךְ עִם בְּנֵי [אָדָם]. וְאֵת אֱלִישַׁע
בֶּן שַׁפְט מְאָבֵל מְחוּלָה תִּמְשַׁח
לְנִבְיָא תַּחְתִּיךָ, יִהְיֶה נְבִיא אַחַר
אַצֵּל בְּנֵי [אָדָם], וְאַתָּה תִּסְתַּלַּק
לְמִקְוֵיךָ.

וּבֹא רְאֵה, כָּל אוֹתוֹ אָדָם
שֶׁמִּקְנָא לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא, לֹא
יָכוֹל מְלֵאף הַמּוֹת לִשְׁלֹט בּוֹ
כְּשֶׁאֵר בְּנֵי אָדָם, וַיִּתְקַיֵּם בּוֹ
שְׁלוֹם, וְהִנֵּה פְרֻשׁוֹהָ כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּפִנְחָס, (במדבר כח) לָכֵן
אָמַר הַנְּגִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי
שְׁלוֹם. וַיִּפֹּל עַל צְוֹאֲרֵי בְנֵימָן
אָחִיו וַיִּבְךְּ וּבְנֵימָן בָּכָה עַל
צְוֹאֲרָיו. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִנֵּה
פְרֻשׁוֹהָ שֶׁבָּכָה עַל מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן
וְעַל מִקְדָּשׁ שְׁנִי.

כְּמָה דְכְתִיב, (מלכים א' ט') צֵא וְעַמְדָתָ בְּהַר. מַה
כְּתִיב בְּתַרְיָה, וְאַחַר הַרְעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ ה'
וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמִמָּה דְקָה, דָּא הוּא אַתְר
פְּנִימָאָה דְכֻלָּא, דְמִנְיָה נְפָקִין כָּל נְהוּרִין.

מַה כְּתִיב, (מלכים א' ט') וַיְהִי כִשְׁמַע אֱלֹהֵיהוּ וַיִּלֵּט
פָּנָיו בְּאַדְרָתוֹ וּגּוֹ' וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר
מַה לָּךְ פֹּה אֵלָיִהוּ וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאָתִי, אָמַר
לִיָּה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, עַד מְתִי אַתָּה מְקַנָּא
לִי, טְרַקַת גִּלְאָ דְלֹא (ד' ר' ט' ע"ב) יָכִיל לְשַׁלְטָאָה
בָּךְ מוֹתָא לְעֵלְמָא, וְעֵלְמָא לֹא יָכִיל לְמַסְבְּלָךְ
עִם בְּנֵי (נְשָׂא). אָמַר לִיָּה, כִּי עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּגּוֹ'. אָמַר לִיָּה, חֲתִיךָ, דְבְכָל אַתְר
דְּבְנֵי (נְשָׂא) יִקְיִמוּ קַיִים קְדִישָׁא, אַנְתָּ תִּהְיָ
זְמִין תְּפִזֵּן. (ד"א וְהָא אַתְמָר בְּנִין כִּד מִתְקַנֵּן בְּיָדָא לְאַלְהוּ דְאִיהוּ
זְמִין תְּפִזֵּן)

הָא חֲזִי, מַה גֵּרַם הֵהִיא מְלָה דְאַלְהוּ, וְהִשְׁאֲרַתִּי
בְּיִשְׂרָאֵל, (מלכים א' ט') וְהִשְׁאֲרַתִּי בְּיִשְׂרָאֵל
שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל הַבְּרַפִּים אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ
לְבַעַל וְכָל הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ. אָמַר לִיָּה
קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, מִכַּאֲן וְהִלְאָה, דְלֹא יָכִיל
עֵלְמָא לְמַסְבְּלָךְ עִם בְּנֵי (נְשָׂא). וְאֵת אֱלִישַׁע בֶּן
שַׁפְט מְאָבֵל מְחוּלָה תִּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיךָ.
יְהֵא נְבִיאָה אַחְרָא לְגַבֵּי בְנֵי (נְשָׂא), וְאַתָּה תִּסְתַּלַּק
לְאַתְרָךְ.

וְהָא חֲזִי, כָּל הַהוּא בַר נֶשׁ דְמִקְנָי לִיָּה
לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לֹא יָכִיל מְלֵאכָא
דְמוֹתָא לְשַׁלְטָאָה בֵּיה, כְּשֶׁאֵר בְּנֵי נְשָׂא.
וַיִּתְקַיֵּם בֵּיה שְׁלָם, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּמָה
דְאַתְמָר בְּפִנְחָס, (במדבר כח) לָכֵן אָמַר הַנְּגִי נִתֵּן
לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: וַיִּפֹּל עַל צְוֹאֲרֵי בְנֵימָן
אָחִיו וַיִּבְךְּ וּבְנֵימָן בָּכָה עַל צְוֹאֲרָיו. רַבִּי יִצְחָק
אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ, דְבְכָה עַל מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן
וְעַל מִקְדָּשׁ שְׁנִי.

פְּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד) כְּמַגְדֵּל דָּוִד צֹאֲרָךְ
בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו כָּל
שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים. כְּמַגְדֵּל דָּוִד, מָאן מַגְדֵּל דָּוִד.
דָּא מַגְדֵּל דָּוִד וְדָאִי, דְּבִנְהָ לִיהַ דָּוִד, וְסָלִיק
לִיהַ גּוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֶלָּא כְּמַגְדֵּל דָּוִד, דָּא
יְרוּשָׁלַם דְּלַעֲיָלָא, דְּכִתְיִב בֵּיהַ, (משלי יח) מַגְדֵּל
עַז שֵׁם ה' בּוֹ יְרוּץ צַדִּיק וְנִשְׁגָּב. מָאן נִשְׁגָּב,
אֶלָּא הֵהוּא מַגְדֵּל נִשְׁגָּב, בְּגִין דְּבֵיהַ יְרוּץ
צַדִּיק.

צֹאֲרָךְ, דָּא בֵּית מַקְדָּשָׁא דְּלַתְתָּא, דְּאִיהוּ
קָאִים בְּתַקוּנָא דְּשִׁפּוּרוֹ, כְּקַדְלָא
לְגוּפָא. מַה צֹּאֲרָא, אִיהוּ שִׁפּוּרוֹ דְּכָל גּוּפָא,
הָכִי נָמִי בִּי מַקְדָּשָׁא, אִיהוּ שִׁפּוּרוֹ דְּכָל עֲלָמָא.
בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת, תִּלָּא דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא הוּוּ
מְסַתְּפֵלָן בֵּיהַ, וְהָכִי אֹיָקְמוּהָ, תַּלְפִּיּוֹת,
תֵּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעֲלָמָא מְשַׁבְּחָן וּמְצַלָּאן לְגַבֵּיהַ.
אֶרְךָ הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו, אֶלִין אֶלֶף תַּקוּנִין,
דְּמַתְּקִינִין בֵּיהַ כְּדָקָא יָאוּת. כָּל שְׁלֹטֵי
הַגְּבוּרִים, דְּכִלְהוּ קָא אַתְיִין מִסְטָרָא דְּדִינָא
קִשְׂיָא.

מַה צֹּאֲרָא, כָּל תַּקוּנִין דְּאַתְתָּא בֵּיהַ תְּלִיין. כֶּף
בְּמַקְדָּשָׁא, כָּל תַּקוּנִין דְּעֲלָמָא בֵּיהַ תְּלִיין
וְשִׁרְיִין. וְהָא אֹיָקְמוּהָ, דְּכִתְיִב, (איכה ה) עַל
צֹאֲרֵינוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בִּי מַקְדָּשָׁא, דְּאִיהוּ צֹאֲרָא
וְשִׁפּוּרוֹ דְּכָל עֲלָמָא. נִרְדְּפֵנוּ, יַגְעֵנוּ לְמַבְנֵי לִיהַ
תְּרִין זְמַנִין, וְלֹא הוּנַח לָנוּ. דְּהָא לָא שְׁבָקוּהָ
לָן, וְאַתְתָּרַב וְלֹא אַתְבְּנֵי לְבַתָּר.

מַה צֹּאֲרָא, פִּיּוֹן דְּאַשְׁתַּצִּי, כָּל גּוּפָא אֲשַׁתַּצִּי
עֲמִיהַ. הָכִי נָמִי בִּי מַקְדָּשָׁא, פִּיּוֹן דְּאִיהוּ
אַשְׁתַּצִּי וְאַתְחַשֵּׁךְ, כָּל עֲלָמָא הָכִי נָמִי
אַתְחַשֵּׁךְ, וְלֹא נְהִיר שְׁמֵשָׁא, וְלֹא שְׁמֵי
וְאַרְעָא וְכִכְבֵּיא.

פְּתַח וְאָמַר, כְּמַגְדֵּל דָּוִד
צֹאֲרָךְ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף
הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו כָּל שְׁלֹטֵי
הַגְּבוּרִים. כְּמַגְדֵּל דָּוִד, מִי
מַגְדֵּל דָּוִד? זֶה וְדָא מַגְדֵּל דָּוִד
שְׂבָנָה אוֹתוֹ דָּוִד וְהַעֲלָה אוֹתוֹ
לְתוֹף יְרוּשָׁלַיִם. אֶלָּא כְּמַגְדֵּל
דָּוִד - זֶה יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה,
שְׂכַתוֹב בֵּהּ (משלי יא) מַגְדֵּל עַז
שֵׁם ה' בּוֹ יְרוּץ צַדִּיק וְנִשְׁגָּב.
מִי הַנִּשְׁגָּב? אֶלָּא אוֹתוֹ מַגְדֵּל
נִשְׁגָּב, מִשּׁוּם שֶׁבוֹ יְרוּץ צַדִּיק.
צֹאֲרָךְ - זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
שֶׁלְמִטָּה, שְׁעוֹמֵד בְּתַקוּן שֶׁל
יְפֵי כְּצֹאֲרָא לְגוּף. מַה הַצֹּאֲרָא
הוּא הַיְפֵי שֶׁל כָּל הַגּוּף - כֶּף גַּם
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא הַיְפֵי שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם.

בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת - תֵּל שֶׁכָּל בְּנֵי
הָעוֹלָם הֵיוּ מְסַתְּפֵלִים בּוֹ. וְכֶף
בְּאַרְוֵהוּ, תַּלְפִּיּוֹת - תֵּל שֶׁכָּל
הַפִּיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מְשַׁבְּחִים
וּמַתְּפַלְלִים אֵלָיו.

אֶרְךָ הַמַּגֵּן תְּלוּי עָלָיו - אֵלוֹ
אֶלֶף הַתַּקוּנִים שֶׁמַתְּקִינִים בּוֹ
כְּרֵאוּי. כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים -
שְׂכָלָם בָּאִים מִצֵּד הַדִּין הַקָּשָׁה.
מַה הַצֹּאֲרָא כָּל תַּקוּנֵי הָאִשָּׁה
תְּלוּיִים בּוֹ - כֶּף בְּמַקְדָּשׁ כָּל
תַּקוּנֵי הָעוֹלָם תְּלוּיִים וְשִׁרְוּיִים
בּוֹ. וְהֵרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׂכַתוֹב (איכה
ה) עַל צֹאֲרָנוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא הַצֹּאֲרָא וְהַיְפֵי
שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. נִרְדְּפֵנוּ יַגְעֵנוּ,
לְבָנוֹת אוֹתוֹ פְּעַמִּים. וְלֹא הוּנַח
לָנוּ, שֶׁהֵרִי לֹא הִשְׁאִירוּהוּ לָנוּ,
וְנִחְרַב וְלֹא נִבְנָה לְאַחַר מִכָּן.
מַה הַצֹּאֲרָא, פִּיּוֹן שֶׁהִשְׁמַד, כָּל
הַגּוּף מִשְׁמַד עִמוֹ - כֶּף גַּם בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, פִּיּוֹן שֶׁהִשְׁמַד וְנִחַשְׁךְ,
כָּל הָעוֹלָם כֶּף גַּם נִחַשְׁךְ, וְלֹא
מְאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא שְׁמַיִם וְאַרְץ
וְכּוֹכְבִים.

משום כך בכה על זה יוסף, ואחר שבכה על זה, בכה על השבטים שיגלו. כשנחרב בית המקדש, כל השבטים גלו מיד והתפזרו בין העמים. זהו שכתוב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם. עלהם ודאי.

על כלם בכה, על בית המקדש שנחרב פעמים, ועל אחיו עשרת השבטים שהגלו לגלות והתפזרו בין העמים. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתוב ויבכו, שהרי הוא בכה, שנגנצה בו רוח הקדש, והם לא בכו, שלא שרתה עליהם רוח הקדש.

והקד' נשמע בית פרעה. רבי (אלעזר) אבא פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי. בא ראה, כל אדם שמתפלל תפלתו [קם] לפני רבונו, צריך לו להקדים לו ברכות בכל יום ויום ולהתפלל תפלתו לפני רבונו בזמן שצריך. בבקר לאחז בימין של הקדוש ברוך הוא, במנחה לאחז בשמאל. ותפלה ובקשה צריך לאדם בכל יום ויום כדי להאחז בו. ובארגו, מי שמתפלל תפלתו [ועומר] לפני רבונו, צריך לו שלא לשמע קולו בתפלתו, ומי ששומע קולו בתפלתו, תפלתו לא נשמעת. מזה הטעם? משום שהתפלה אינה אותו הקול ששומע, שאותו קול ששומע אינו תפלה. ומה היא תפלה? זהו קול אחר שתלוי בקול ששומע. ומי הוא הקול ששומע? זה אותו הקול שהוא בוא"ו, הקול שתלוי בו, זהו קל בלי וא"ו.

בגין כך בכה יוסף על דא. ולבתר דבכה על דא, בכה על שבטין דאתגלו. פד אתחריב בי מקדשא, כלהו שבטין אתגלו מיד, ואתבדרו ביני עממיא. הדא הוא דכתיב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, עלהם ודאי.

על כלם בכה, על פי מקדשא דאתחריב תרין זמנין, ועל אחוי עשרת השבטים, דאתגלו בגלותא ואתבדרון ביני עממיא. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא פתיב ויבכו, דהא איהו בכה, דנגנצה ביה רוחא קדישא, ואינון לא בכו, דלא שרא עלייהו רוח קדשא:

והקד' נשמע בית פרעה. רבי (אלעזר) אבא פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי. תא חזי, כל בר נש דצלי צלותיה [קם] קמי מאריה, אצטריך ליה לאקדמא ליה ברקאן בכל יומא ויומא, ולצלי צלותיה קמי מאריה בזמנא דאצטריך.

בצפרא, לאחדא בימינא דקדשא בריך הוא. במנחה, לאחדא בשמאלא. וצלותא ובעותא, אצטריך ליה לבר נש בכל יומא ויומא בגין לאתאחדא ביה. ואוקימנא, מאן דצלי צלותיה, [קם] קמי מאריה, אצטריך ליה דלא למשמע קליה בצלותיה. ומאן דאשמע קליה בצלותיה, צלותיה לא אשתמע.

מאי טעמא. בגין (ד רי ע"א) דצלותא, לאו איהי ההיא קלא דאשתמע. דההיא קול דאשתמע, דהוא קלא דתליא בקלא דאשתמע, ומאן הוא קלא דאשתמע. דא קלא דהוא קול דהוא בוא"ו, קלא דתליא ביה, דא ההוא קל בלא וא"ו.

ובגין כך, לא אצטרף ליה לבר נש למשמע קליה בצלותיה, אלא לצלאה בלחש, בהוא קלא דלא אשתמע. ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר. וסימניך, והקל נשמע, קל בלא וא"ו, נשמע. דא היא צלותא דהיא בחשאי. דכתיב בחנה, (שמואל א א) וקולה לא ישמע. דא היא צלותא דקדשא בריך הוא קביל, כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקוונא כדקא יאות, וליחדא יחודא דמריה פדקא יאות בכל יומא. (והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע חסר וא"ו, מאי טעמא, אמר רבי אלעזר, דא היא שכניתא דבכאת על חרוב כי מקדשא ועל גלותהון דישראל. כתיב הכא, והקל נשמע, וכתיב התם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה הללן שכניתא, אף כאן נמי שכניתא).

רבי אלעזר אמר, קלא בחשאי, דא היא קלא עלאה, דכל קלין נפקין מתמן. אבל קל בלא ו', דא היא צלותא דלתתא, דאיהי אזלא לאסתלקא בוא"ו ולא תחברא ביה.

תא חזי, והקל נשמע, דא הוא קל בלא וא"ו. דא היא קלא דבכאת על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמה דאת אמר, קול ברמה נשמע. ברמה, מאי ברמה. דא הוא עלמא עלאה, עלמא דאתי. וסימניך, מן הרמה ועד בית אל, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. הכא ברמה, דא עלמא עלאה. דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע. פדין מה כתיב, (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

והקל נשמע, לעילא לעילא. מאי טעמא. בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק מגייה, וכדין רחל מבכה על בגייה מאנה להנחם על בגייה פי איננו. פי איננו, פי אינם מיבעי ליה. אלא כי איננו, והא אוקימנא, פי איננו,

ומשום כך לא צריך לאדם לשמע קולו בתפלתו, אלא להתפלל בלחש באותו הקול שלא נשמע, וזו התפלה שמתקבלת תמיד, וסימן לדבר - והקל נשמע. קל בלי וא"ו, נשמע. זו היא התפלה שהיא בחשאי, שכתוב בחנה וקולה לא ישמע. זו היא התפלה שמקבל הקדוש ברוך הוא כשנעשית בתוך רצון וכונה ותקוונא פראוי, וליחד את היחוד של רבונו פראוי בכל יום. (והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע. חסר וא"ו, מה הטעם? אמר רבי אלעזר, זו היא השכינה שבוכה על חרבן בית המקדש ועל גלותם של ישראל. כתוב כאן והקל נשמע, וכתוב שם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה לפגונו שכונה, אף כאן גם כן שכניה).

רבי אלעזר אמר, הקול בחשאי זהו קול עליון שכל הקולות יוצאים משם. אבל קל בלי וא"ו, זוהי התפלה של מטה, שהיא הולכת להתעלות בוא"ו ולהתחבר בו.

בא ראה, והקל נשמע, זה הוא הקל בלי וא"ו, זהו הקול שבכה על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמו שנאמר קול ברמה נשמע. ברמה, ברמה, מה זה ברמה? זה הוא העולם העליון, העולם הבא, וסימן לדבר - מן הרמה ועד בית אל, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. כאן ברמה - זה העולם העליון, שהרי בשעה שהיא שברמה נשמע, אז מה כתוב? (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

והקל נשמע, למעלה למעלה. מה הטעם? משום שוא"ו התרחק והסתלק ממנה, ואז רחל מבכה על בגייה מאנה להנחם על בגייה פי איננו. פי איננו! אלא כי איננו, צריך הייה להיות! אלא כי איננו,

והנה בארנו כי איננו, שבעלה לא נמצא עמה, שאלמלא היה בעלה נמצא עמה, תתנחם עליהם, שהרי אז בניה לא יהיו בגלות, ומשום שאיננו, אינה מתנחמת על בניה, משום שבניה התרחקו ממנה על שאיננו עמה. בא ראה, בית פרעה - זה הוא סימן לדבר למעלה, הבית שנפרעים ומתגלים ממנו כל האורות וכל המאורות, כל מה שהיה סתום משם התגלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא הוציא את כל האורות וכל המאורות, כדי להאיר לאותו הקול שנקרא קל בלי וא"ו.

בא ראה, כאשר יקים הקדוש ברוך הוא לזה הקול מהעפר ויתחבר באות וא"ו, אז כל מה שנאבד מהם בזמן הגלות יחזור, ויתעדנו באורות עליונים שנוספים מתוך העולם העליון, כמו שנאמר וזה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם.

ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש וגו'. תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא בריך הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על הרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

בר נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרוניתא ואתתרכת. פדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (ויאל

דבעלה לא אשתפח עמה. דאלמלא בעלה ישתפח עמה, תתנחם עליהו. דהא כדין בנהא, לא יהון בגלותא. ובגין דאיננו, לאו איהי מתנחמת על בנהא, בגין דבנהא אתרחקו מנה, על דאיננו עמה.

תא חזי, בית פרעה, דא הוא סימניה לעילא, ביתא דאתפרעו ואתגליין מניה כל נהורין וכל בוצינין, כל מה דהוה סתים, מתמן אתגלי. ובגין כך, קדשא בריך הוא אפיק כל נהורין וכל בוצינין, בגין לאנהרא להווא קול, דאקרי קל בלא וא"ו.

תא חזי, פד יקים קדשא בריך הוא להאי קל מעפרא, ויתחבר בוא"ו, פדין כל מה דאתאביד מניהו בזמנא דגלותא, יתהדר ויתעדנו בנהורין עלאין דאתוספן מגו עלמא עלאה. כמה דאת אמר, (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וכאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם:

ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה טו)

שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש וגו'. תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא בריך הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על הרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

בר נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרוניתא ואתתרכת. פדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (ויאל

וְהָיָא גַם הִיא מַה כְּתוּב בָּהּ? (ו'א) אֱלֹהֵי כְּבוֹדָהּ חֲגַרְתָּ שֶׁקַּע עַל כְּבוֹדָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְנִמְצָא פְרוּד.

וְאֶפְסָדוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ כָּלֵם הַתְּאֵבֵלוֹ עֲלֵיו, שְׁכַתוּב (ישעיה ב) אֱלֹהֵי שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁקַּע אֲשֵׁי כְּבוֹדָהּ. מִלְּאֲכִים עֲלִיוֹנִים כָּלֵם הַתְּאֵבֵלוֹ עֲלֵיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר הֵן אֲרָאִים צִעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרִיבֵינֵינוּ. הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה הַתְּאֵבֵלוֹ וְהַחֲשִׁיבוּ אֶת אֲוֶרֶם, שְׁכַתוּב חֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאֲתוֹ וְגו', וְכָל הַעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים כְּבוֹדָהּ עֲלֵיהָ וְהַתְּאֵבֵלוֹ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשׁוֹלֵט עֲלֵיהָ הַצַּד הַאֲחֵר שֶׁשׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

כְּבוֹדָהּ וְאֶמֶר, (יחזקאל ז) וְאֶתָּה בֶן אָדָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל אֲרֻבַּע כְּבוֹדָהּ הָאָרֶץ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא עֲלִיוֹן. מַה זֶה לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ, וְכִי אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל הִיא קֵץ? אֵלֶּכּה כִּי זֶה וְדָאִי, וְנִתְבָּאֵר. הַקֵּץ הוּא לְיָמֵינוּ, וְהַקֵּץ הוּא לְשִׁמְאֵל. קֵץ לְיָמֵינוּ - שְׁכַתוּב (דניאל יב) לְקֵץ הַיָּמִין. קֵץ לְשִׁמְאֵל - שְׁכַתוּב (בראשית ו) קֵץ שָׁם לְחַשְׁדָּן וְלְכָל תְּכַלִּית הוּא חֶקֶר, וְזֶהוּ קֵץ כָּל בִּשְׁרָא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

קֵץ שֶׁל הַיָּמִין - הַיָּנוּ שְׁכַתוּב לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ. בָּא הַקֵּץ - זֶה קֵץ הַשִּׁמְאֵל. הַקֵּץ שֶׁל הַיָּמִין זֶה הַקֵּץ שֶׁל יֵצֵר הַטוֹב. הַקֵּץ שֶׁל הַשִּׁמְאֵל זֶה הַקֵּץ שֶׁל יֵצֵר הָרָע. וְזֶה הוּא שֶׁכָּאֲשֶׁר הַחֲטָאִים גָּרְמוּ וְהַתְּגַבְּרוּ, נִגְזַר וְנִתְּן הַשְּׁלֵטוֹן לְמַלְכוּת הָרָשָׁעָה וְלְחֻרְבָּא בֵּיתָהּ וּמִקְדָּשָׁהּ. וְזֶה הוּא שֶׁכָּאֲשֶׁר בֵּיתוֹ וּמִקְדָּשׁוֹ, וְזֶהוּ שְׁכַתוּב (יחזקאל ז) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רָעָה אַחַר רָעָה הִנֵּה בָּאָה, וְהַכֵּל אַחֵר. וּמִשּׁוּם כִּי הַתְּאֵבֵלוֹ עֲלִיוֹנִים

(א) אֱלֹהֵי כְּבוֹדָהּ חֲגַרְתָּ שֶׁקַּע עַל כְּבוֹדָהּ. כְּמוֹ דָּאֵת אָמַר כִּי אֵינְנוּ, בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק מִנָּה, וְאִשְׁתַּכַּח פִּירוּדָא.

וְאֶפְסָדוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ, כָּלֵהוּ אֲתֵבֵלוֹ, דְּכִתְיִב, (ישעיה ז) אֱלֹהֵי שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁקַּע אֲשֵׁי כְּבוֹדָהּ. מִלְּאֲכֵי עֲלֵי כָלֵהוּ אֲתֵבֵלוֹ עֲלֵיהָ, דְּכִתְיִב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאִים צִעְקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרִיבֵינֵינוּ. שְׁמַשְׁא וְסִיְהָרָא אֲתֵבֵלוֹ וְחֲשִׁכוּ נְהוּרֵיהוֹן. דְּכִתְיִב, (ישעיה יג) חֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאֲתוֹ וְגו', וְכָלֵה עֲלֵי וְתִתָּאִי, כְּבוֹ עֲלֵהָ (דף רי ע"ב) וְאֲתֵבֵלוֹ. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּשִׁלְטָא עֲלֵהָ סְטֵרָא אַחֲרָא, דְּשִׁלְטָא עַל אֲרֻבַּע קְדִישָׁא.

כְּבוֹדָהּ וְאֶמֶר, (יחזקאל ז) וְאֶתָּה בֶן אָדָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל אֲרֻבַּע כְּבוֹדָהּ הָאָרֶץ. הִיא קְרָא רְזָא עֲלָהּ אִיהוּ. לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ, מָאִי אִיהוּ. וְכִי אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ הִיא. אֵלֶּכּה הַכִּי הוּא וְדָאִי וְאֶתָּמַר, קֵץ אִיהוּ לְיָמֵינוּ, קֵץ אִיהוּ לְשִׁמְאֵל. קֵץ לְיָמֵינוּ, דְּכִתְיִב, (דניאל יב) לְקֵץ הַיָּמִין. קֵץ לְשִׁמְאֵל, דְּכִתְיִב, (איוב כח) קֵץ שָׁם לְחַשְׁדָּן וְלְכָל תְּכַלִּית הוּא חֶקֶר, וְזֶהוּ הוּא (בראשית ו) קֵץ כָּל בִּשְׁרָא, כְּמוֹ דְּאֶתָּמַר.

קֵץ דְּיָמֵינוּ, הַיָּנוּ דְּכִתְיִב לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ. בָּא הַקֵּץ, דָּא קֵץ דְּשִׁמְאֵל. קֵץ דְּיָמֵינוּ, דָּא קֵץ דְּיֵצֵר הַטוֹב. קֵץ דְּשִׁמְאֵל, דָּא קֵץ דְּיֵצֵר הָרָע, וְזֶה אִיהוּ דְּכַד חוֹבִין גָּרְמוּ וְאִתְגַּבְּרוּ, אֲתִגְזַר וְאִתְיַהֵיב שְׁלֵטָנָא לְמַלְכוּת הָרָשָׁעָה לְשִׁלְטָנָהּ, וְלְחֻרְבָּא בֵּיתָהּ וּמִקְדָּשָׁהּ. וְזֶה הוּא דְּכִתְיִב, (יחזקאל ז) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רָעָה אַחֵר רָעָה הִנֵּה בָּאָה, וְכָלֵה חַד. וּבְגִין כִּי, אֲתֵבֵלוֹ עֲלֵי וְתִתָּאִי עַל דְּאִתְיַהֵיב שְׁלֵטָנָה לְהֵאִי קֵץ דְּשִׁמְאֵל.

ותחתונים, על שנתן השלטון לקץ הזה של השמאל. ומשום כך, כיון שהמלכות הקדושה, מלכות השמים נכנעה, ומלכות הרשעה [האחרת] התגברה, [ואז] יש לכל אדם להתאבל עמה ולהפגוע עמה, ומשום שפאשר היא תזדקף והעולם יתחדש הוא יתחדש עמה, שפתיב (ישעיה טו) שישו אתה מושו כל המתאבלים עליה.

בא ראה, כתוב במצרים (ירמיה מו) עגלה יפה פיה מצרים, והסוד של העגלה הזו היו ישראל פחת שלטונה כמה פעמים וכמה שנים. ומשום שישאל עתידים אחר כך לשלט עליה, נרמז להם כאן עגלות.

רבי אלעזר אמר, רמז יוסף ליעקב על עגלה ערופה, שהרי באותו פרק נפרד ממנו. ובארובה, עגלה ערופה, שהיא באה על שנמצא הרוג ולא נודע מי הרג אותו, וכדי שלא ישלטו על הארץ רוחות רעות שאינן צריכות, נותנים את העגלה הזו לתקוה, כדי שלא יתודעו אליו ולא ישלטו עליהם.

בא ראה, כל בני האדם, כלם עוברים על ידי מלאך המות, פרט לזה, שהקדימו אותו בני אדם טרם הגיע זמנו לשלט בו ולטל רשות, שהרי אין שולט באדם עד שנוטל רשות.

ומשום כך יש לו דין לשלט על אותו מקום, כמו שנאמר לא נודע מי הפהו. גם כך יש לו דין שלא נודע כדי לקטרג על אותו מקום, ועל כן (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו', כדי להעביר דינו של המקום ההוא, ולהפקן שלא ישלט בו המקטרג ולהנצל ממנו.

ובגין כך, כיון דמלכו קדישא, מלכות שמים אתפפיא, ומלכות חייבא (אחרא) אתגבר. (בריו) אית ליה לכל בר נש, לאתאבלא עמה, ולאתפפיא עמה. ובגין דכד איהי יזדקפא, ועלמא יתחדי, יתחדי איהו בהדה. דכתיב, (ישעיה טו) שישו אתה מושו כל המתאבלים עליה.

הא חזי, פתיב בהו במצרים, (ירמיה מו) עגלה יפיפיה מצרים. ורזא דעגלה דא, הווי ישראל תחות שלטניה כמה זמנין וכמה שנין. ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר עליה, אתרמיז לון השתא עגלות.

רבי אלעזר אמר, רמז רמז ליה יוסף ליעקב על עגלה ערופה. דהא בההוא פרקא אתפרש מניה. ואוקמוה, עגלה ערופה, דאיהי אתיא על דאשתפח קטולא, ולא אתיידע מאן קטיל ליה. ובגין דלא ישלטון על ארעא רוחין בישין דלא אצטריכו, יהבין האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון לגביה, ולא ישלטו עלייהו.

הא חזי, כל בני נשא כלהו עברין על ידי דמלאך המות, בר מהאי דאקדימו ליה בני נשא, עד לא ימטי זמנא לשלטאה ביה וליטול רשו. דהא לא שליט בבר נש, עד דנטיל רשו.

ובגין כך, אית ליה דינא לשלטאה על ההוא אתר. כמה דאת אמר, (דברים כא) לא נודע מי הפהו. הכי נמי אית ליה דינא דלא אתיידע, בגין לקטרגא על ההוא אתר. ועל דא, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו'. בגין לאעברא דיניה דההוא אתר, ולאשתקנא דלא ישלוט ביה מקטרגא, ולאשתזבא מניה.

בא ראה, כשנפרד יוסף מאביו, בלי לזיה ובלי אכילה נשלח, וזיה מה שהיה, וכשאמר יעקב (בראשית לו) טרף טרף יוסף, אמר פי ארד אל בני אבל שאולה, שאני גרמתי לו, ועוד - שהייתי יודע שאחיו שונאים אותו ושלחתי אותו, ורמז הוא רמז לו. אמר לו רבי יהודה, את אותם העגלות שלח אותם על פי פרעה, שכתוב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. אמר לו, דייוקו של דבר, שכתוב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דוקא, ומשום כך כתוב בה"א, משמע שיוסף בקש אותם, ומשום כך ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה, ויעקב לא עמד בדבר עד שראה אותם, שכתוב וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

אמר רבי שמעון, בראשונה ותחי רוח יעקב, ואחר כך ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חיי. אלא בראשונה קראה לו התורה יעקב, משום השתפות, ששתפו את השכינה באותו חרם כשנמכר יוסף, ועכשו ששכינה עלתה, אז היא ותחי רוח יעקב אביהם, וזה הוא סוד השכינה. ואחר שהיא עמדה בקיום, [משום] אז הדרגה שלמעלה עברה אליה, הדרגה שהיא ישראל. ואז הדרגה שלמעלה התעוררה אליה, וזוהי דרגה של ישראל מכאן שהדרגה שלמעלה לא מתעוררת למעלה עד שמתעוררת בראשונה למטה, שהרי כאן ותחי רוח יעקב בראשונה, ואחר כך ויאמר ישראל.

ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במראת כתוב. בא ראה, ויזבח זבחים לאלהי יצחק, בגין לאתערא

תא חזי, יוסף פד אתפרש מאביו, בלא לזיה, ובלא אכילה אשתדר, והנה מה דהנה. וכד אמר יעקב, (בראשית לו) טרוף טרוף יוסף, אמר, פי ארד אל בני אבל שאולה, דאנא גרימנא ליה. ותו, דהוינא ידע דאחוי סניין ליה, ושדרנא ליה. ורמז קא רמיז ליה. אמר ליה רבי יהודה, אינון עגלות על פי פרעה שדר לון, דכתיב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. אמר ליה, דייוקא דמלה, דכתיב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דייוקא, ובגין כך כתיב בה"א, משמע דיוסף תבע לון, ובגין כך ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. ויעקב לא אתקיים במלה, עד דחמא לון. דכתיב, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

אמר רבי שמעון, בקדמיתא ותחי רוח יעקב, ולבתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חיי. אלא, בקדמיתא קרי ליה אורייתא יעקב, בגין שותפותא, דאשתתפו שכינתא בההוא חרם, פד אזדבן יוסף. והשתא דשכינתא סלקא, פדין איהו, ותחי רוח יעקב אביהם, ודא הוא רזא דשכינתא. ובתר דאיהי קיימא בקיומא, (בנין) פדין דרגא דלעילא, אתעבר לגבה, דרגא דאיהו ישראל. (נ"א בדין דרגא דלעילא, אתער לגבה, ואיהו דרגא דישראל) מפאן, דדרגא דלעילא לא אתער לעילא, עד דאתער בקדמיתא לתתא, דהא הכא ותחי רוח (דף ריא ע"א) יעקב בקדמיתא, ולבתר ויאמר ישראל.

ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במראת כתיב. תא חזי, ויזבח זבחים לאלהי יצחק, בגין לאתערא

בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּדֵי לְהַעִיר אֶת
הַשְּׂמַאל בְּסוּד שֶׁל הָאֲחֵבָה. וְאֵז -
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת
הַלֵּילָה, בְּדַרְגָּה הַזֹּאת שְׂאֲמַרְנָה,
שֶׁהִיא מִרְאֵת הַלֵּילָה.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָךְ. מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁצֶד הַקְּדוּשָׁה
שֶׁלְמַעֲלָה כִּף הוּא, שֶׁהָרִי צֶד
הַטְּמֵאָה לֹא מְזַכֵּיר אֶת שֵׁם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל צֶד
הַקְּדוּשָׁה נִזְכָּר בְּשֵׁמוֹ. אֲנֹכִי אֶרְדּוּ
עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו'. מִכַּאֲן
שֶׁשְׂכִינָה יֵרְדֶה עִמּוֹ בְּגִלוּת, וּבְכָל
מְקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל גָּלוּ - שְׂכִינָה
גֹלְתָה עִמָּהֶם, וְהִנֵּה פְרֻשׁוּהָ.

בֹּא רֵאָה, כְּמָה עֲגָלוֹת הֵיוּ? שֶׁשׁ,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר ז) שֶׁשׁ עֲגָלוֹת
צָב. דְּבָר אַחֵר, שֵׁשִׁים הֵיוּ, וְהַכֹּל
סוּד אֶחָד. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב
בְּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף
- אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהוּ. אֲלֵא כֹלָם
שֶׁשָׁלַח יוֹסֵף הֵיוּ בְּחֻשְׁבּוֹן כְּרֵאוּי,
וְאוֹתָם שֶׁשָׁלַח פְּרַעֲהוּ יוֹתֵר מֵהֶם,
לֹא הֵיוּ בְּסוּד זֶה וְלֹא הֵיוּ
בְּחֻשְׁבּוֹן.

וְאֵלֶּה וְאֵלֶּה בָּאוּ, מִשּׁוּם כִּף אֲשֶׁר
שָׁלַח יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהוּ.
וּכְשֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת מַה
כְּתוּב? (יִשְׁעִיָּה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל
אֲחִיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵה' וְגו'.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַפְּכֶתוּ. רַבִּי יִצְחָק
פִּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל א) וְדַמּוּת עַל
רֵאשֵׁי הַחֲזִיהַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח
הַנּוֹרָא נְטוּי עַל רֵאשֵׁיהֶם
מִלְמַעֲלָה. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ,
אֲבָל בֹּא רֵאָה, יֵשׁ חֲזִיהַ לְמַעֲלָה מִן
הַחֲזִיהַ, וְיֵשׁ חֲזִיהַ קְדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת
עַל רֵאשׁ הַחֲזִיּוֹת.

וְיֵשׁ חֲזִיהַ עֲלִיוֹנָה לְמַעֲלָה עַל כָּל
שְׂאֵר הַחֲזִיּוֹת, וְזוֹ [וַיֵּשׁ] הַחֲזִיהַ
שׁוֹלְטָת עַל כָּלָם, מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר
הַחֲזִיהַ הַזֹּאת נֹתֶנֶת וּמְאִירָה לְכָלָם,
אֵז כֵּלָן נֹסְעוֹת לְמַסְעוֹתֵיהֶן
וְנֹתֶנֶת זֶה לְזֶה וְשׁוֹלְטוֹת זֶה עַל זֶה.

שְׂמַאלָא בְּרֵזָא דְרַחֲמֵימוּ. וְכַדִּין וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלֵּילָה, בְּהֵאֵי דְרַגְא
דְקֶאֱמַרְן דְאֵיהִי מִרְאֵת הַלֵּילָה.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָךְ, מַאי טַעְמָא.
בְּגִין דְסִטְרָא דְקְדוּשָׁה דְלַעֲיֵלָא, הֲכִי
הוּא. דְהָא סִטְרָא דְמִסְאָבָא, לֹא אֲדַכֵּר שְׂמַא
דְקְדוּשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְכָל סִטְר דְקְדוּשָׁה אֲדַכֵּר
בְּשִׁמְיָהּ. אֲנֹכִי אֶרְדּוּ עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו',
מִכַּאֲן, דְשְׂכִינְתָא נְחַתת עִמִּיהַ בְּגִלוּתָא, וּבְכָל
אֲתֵר דְיִשְׂרָאֵל אֲתַגְלוּ, שְׂכִינְתָא אֲתַגְלַת
עִמָּהוֹן, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, כְּמָה עֲגָלוֹת הֵווּ. שִׁית. כְּמָה דְאֵת
אָמַר, (בַּמִּדְבָּר ו) שֶׁשׁ עֲגָלוֹת צָב. דְבָר אַחֵר,
שִׁיתִין הֵווּ, וְכֹלָא רֵזָא חֲדָא. בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב
בְּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף אֲשֶׁר שָׁלַח
פְּרַעֲהוּ. אֲלֵא, כְּלָהוּ דְשִׁדְר יוֹסֵף, הוּוּ בְּחֻשְׁבְּנָא
כְּדָקָא חֲזִי. וְאֵינּוֹן דְשִׁדְר פְּרַעֲהוּ יִתִּיר מִנֵּיהוּ,
לֹא הוּוּ בְּרֵזָא דָא, וְלֹא הוּוּ בְּחֻשְׁבְּנָא.

וְאֵלֶּיִן וְאֵלֶּיִן קָאֲתוּ. בְּגִין כִּף, אֲשֶׁר שָׁלַח
יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהוּ. וְכַד יִפְקוּן
יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא מַה כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה טו) וְהִבִּיאוּ
אֶת כָּל אֲחִיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵה' וְגו':

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַפְּכֶתוּ, רַבִּי יִצְחָק פִּתַח
וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל א) וְדַמּוּת עַל רֵאשֵׁי

הַחֲזִיהַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נְטוּי עַל
רֵאשֵׁיהֶם מִלְמַעֲלָה, הֵאֵי קֶרַא אוּקְמוּהָ. אֲבָל
תָּא חֲזִי, אֵית חֲזִיהַ לְעֵילָא מִן חֲזִיהַ, וְאֵית חֲזִיהַ
קְדִישָׁא דְקִימָא עַל רֵישׁ חֲזִיּוֹתָא.

וְאֵית חֲזִיהַ עֲלָאָה, לְעֵילָא עַל כָּל שְׂאֵר
חֲזִיּוֹתָא, וְהֵאֵי (נ"א וְאֵית) חֲזִיהַ שְׁלֵטָא עַל
כָּלָהוּ. בְּגִין דְכַד הֵאֵי חֲזִיּוֹתָא יְהִבָּא וְנִהְרָא
לְכָלָהוּ, כְּדִין כְּלָהוּ נְטִלִין לְמִטְלָנוּי, וְיִהְיִיבַת
דָּא לְדָא, וְשְׁלֵטָא דָּא עַל דָּא.

וַיֵּשׁ חַיָּה לְמַעְלָה עַל הַתַּחְתּוֹנִים
עַל שְׂאֵר הַחַיּוֹת שְׁלֹמֶטָה, וְכֻלָּם
נִזְוָנִים מִמֶּנָּה, וְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם רְשׁוּמִים בָּהּ, פְּנִים מְאִירוֹת
יְדוּעוֹת (דַּיִמִּים) לְכָל צַד, וְהִיא
שׁוֹלֶטֶת עַל אַרְבַּעַת צְדָדִים, וְהִנֵּה
פְּרֹשֶׁה, שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ לְצַד זֶה וְשְׁלֹשׁ
לְצַד זֶה, וְכֵן לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם.

וַיֵּשׁ רְקִיעַ לְמַעְלָה מִן הָרְקִיעַ,
וְהָרְקִיעַ הַזֶּה שְׁשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, כָּלֵם
מִסְתַּפְּלִים כָּלִפְיוֹ. מַה כְּתוּב?
(יחזקאל א) וַתַּחַת הָרְקִיעַ פְּנִפִּיהֶם
יִשְׂרוֹת אִשָּׁה אֶל אַחֻתָּהּ וְגו',
מִשׁוּם שֶׁכָּלֵם שׁוֹלֵטִים עַל מַה
שְׁנַפְקָדוֹ, וְשִׁלִּיחוֹת שֶׁל מַדַּת
הַחֻבֵּל בָּהֶם.

וְהֵם תּוֹשֵׁעַ לְכָל צַד, לְאַרְבַּעַת
צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵם ל"ו בְּחֻשְׁבוֹן.
וְכֻשְׁכָּלֵם מִתַּחְבְּרִים, נַעֲשִׂים רְשׁוּם
אֶחָד, בְּסוּד שֶׁל שֵׁם אֶחָד, בְּיַחְוֹד
שֶׁלֵם כְּרָאוּי.

וּבְשִׁנְתֵּקְנִים כָּלִפִּי הַכֶּסֶּא, מַה
כְּתוּב? וּמַמְעַל לְרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל
רֵאשִׁים כְּמֵרָאָה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוֹת
כֶּסֶּא וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּא דְּמוֹת
כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעֵלָה. וְהָרִי
בְּאַרְנֹה [דְּמוֹת] שֶׁהָאֶבֶן הַטּוֹבָה הַזֶּה
בְּכֶסֶּא, שְׁעוֹמֵד עַל אַרְבַּעַת
עַמּוּדִים, וְעַל אוֹתוֹ הַכֶּסֶּא דְּמוֹת
שֶׁל אָדָם, לְהִתְחַבֵּר בּוֹ יַחַד
וְלְהִתְבָּרֵךְ כְּרָאוּי.

וּבְשִׁדְרָא נִתְקַנְתָּ כָּלִפִּי אָדָם, שֶׁהַכֵּל
יְהִיָּה מְרַפְּכָה (נ"א קְרוּשָׁה, וְאוֹ כֵל הַמְרַפְּכָה)
אֶחָת לְאָדָם הַזֶּה, אֲזַ כְּתוּב: וַיֵּאָסֵר
יוֹסֵף מְרַפְּכָתוֹ - זֶה הַצְּדִיק. וַיַּעַל
לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה.
לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל - זֶה הַסּוּד שֶׁל
אָדָם. גִּשְׁנָה - הַתְּקַרְבוֹת אֶחָת,
לְהִתְקַרֵּב יַחַד בְּקִרְבָּן אֶחָד וַיַּחְוֹד
אֶחָד.

וַיֵּרָא אֵלָיו - שֶׁכְּשֶׁנִּרְאָה הַשָּׁמַשׁ

וְאִית חַיּוֹתָא לְעֵילָא עַל תַּתָּאי, עַל שְׂאֵר
חַיּוֹתָא לְתַתָּא, וְכֻלָּהוּ אֶתְזַנּוּ מִיָּנָה,
וְאַרְבַּע סְטָרֵי דְעֵלְמָא רְשִׁימִין בָּהּ. אַנְפִּין
נְהִירִין יְדִיעֵן (דַּיִמִּים) לְכָל סְטָר, וְאִיהִי שְׁלֵטָא
עַל אַרְבַּע סְטָרֵי. וְהִיא אוֹקְמוּהָ, דְאֵינּוֹן תַּלְתָּ
לְסְטָר דָּא, וְתַלְתָּ לְסְטָר דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע
סְטָרִין דְעֵלְמָא.

וְאִית רְקִיעַ לְעֵילָא מִן רְקִיעַ, וְהִיא רְקִיעַ
דְשְׁלֵטָא עֲלֵייהוּ, כְּלָהוּ מִסְתַּפְּלִין
לְגַבִּיָּה. מַה כְּתִיב, (יחזקאל א) וַתַּחַת הָרְקִיעַ
פְּנִפִּיהֶם יִשְׂרוֹת אִשָּׁה אֶל אַחֻתָּהּ וְגו'. בְּגִין
דְכֻלָּהוּ שְׁלֵטִין עַל מַה דְאֶתְפְּקָדוֹ, וְשִׁלִּיחוֹ
דְקוֹסְטָא דְקוֹפְטָרָא בָּהוּ.

וְאֵינּוֹן לְכָל סְטָר תּוֹשֵׁעַ, לְד' סְטָרִין
דְעֵלְמָא, וְאֵינּוֹן ל"ו בְּחֻשְׁבְּנָא. וְכַד
מִתְחַבְּרִין כְּלָהוּ, אֶתְעַבִּידוּ רְשִׁימָא חָדָא בְּרָזָא
דְשָׁמָא חָדָא, בְּיַחְוֹדָא שְׁלִים כְּדִקְחוּזִי.

וְכַד מִתְתַּקְנִי לְגַבִּי כְּרִסְיָא, מַה כְּתִיב.
וּמַמְעַל לְרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֵאשִׁים כְּמֵרָאָה
אֶבֶן סַפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶּא וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּא
דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעֵלָה, וְהִיא
אוֹקְמוּמָא (נ"א דְיוֹקְמָא) דְהִיא אֶבֶן טַבָּא בְּכְרִסְיָא
דְקִיּוּמָא עַל ד' קִיּוּמִין, וְעַל הַהוּא כְּרִסְיָא
דְיוֹקְמָא דְאָדָם, לְאֶתְחַבְּרָא בֵּיהּ כְּחָדָא,
וְלְאֶתְבָּרְכָא כְּדָקָא יָאוֹת.

וְכַד אִיהִי מִתְתַּקְנָא לְגַבִּיָּה דְאָדָם, לְמַהוּי
כְּלָא רְתִיכָא (נ"א קְרוּשָׁא, וְכַדִּין כְּלָא רְתִיכָא) חָדָא,
לְהִיא אָדָם. כְּדִין כְּתִיב, וַיֵּאָסֵר יוֹסֵף
מְרַפְּכָתוֹ דָּא צְדִיק. וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל
אָבִיו גִּשְׁנָה. לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל, דָּא רְזָא דְאָדָם.
גִּשְׁנָה, תְּקַרְוּבָתָא חָדָא, לְאֶתְקַרְבָּא כְּחָדָא,
כְּקִרְבָּנָא חָדָא וַיַּחְוֹדָא חָדָא.

וַיֵּרָא אֵלָיו, דְכַד אֶתְחַזִּי שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהָרָא, כְּדִין נְהִיר סִיְהָרָא וְאֵנְהִיר

לְכַלְהוּ דְלִתְתָא. וְכֵן כְּגוֹנוֹנָא דָא, כָּל זְמַנָּא
דְקִדּוּשָׁה דְלַעֲיֵלָא שְׂרָא עַל מְקַדְשָׁא דְלִתְתָא,
אַתְנַהִיר בֵּי מְקַדְשָׁא וְקִימָא בְשְׁלִימוּתֶיהָ. וְכַד
אַסְתַּלַּק מִגִּינָה וְאַתְחַרִּיב בֵּי מְקַדְשָׁא, כְּדִין,
וַיִּבְךְּ עַל צוּאָרָיו עוּד. דְּכֻכּוֹן כְּלָא עַל מְקַדְשָׁא
דְאַתְחַרִּיב. עוּד, מָאִי עוּד. דָּא גְלוּתָא
בְתַרְרָא.

עם הלכנה, אז מאירה הלכנה,
ומאירה לכלם שלמטה. וכן כמו
זה, כל זמן שהקדשה שלמעלה
שורה על המקדש שלמטה,
מאיר בית המקדש ועומד
בשלמותו. וכשמסתלק ממנו
ונחרב בית המקדש, אז ויבך על
צואריו עוד, שכלם בכו על
המקדש שנחרב. עוד, מה זה
עוד? זו הגלות האחרונה.

כְּדִין פִּיּוּן דְחָמָא יַעֲקֹב וְאַסְתַּכַּל דְהָא תְקוּנָא
דְלִתְתָא אֲשַׁתְּכַלֵּל כְּגוֹנוֹנָא דְלַעֲיֵלָא,
כְּדִין אָמַר אַמּוּתָהּ הַפְּעַם וְגו'. פִּי עוֹדֵךְ חֵי,
דְאַתְקִימַת בְּרִזָּא דְבְרִית קְדִישָׁא, (דף ריא ע"ב)
דְאַקְרִי חֵי הָעוֹלָמִים, וּבְגִין כֶּף פִּי עוֹדֵךְ חֵי.
וְעַל דָּא בְּקִדְמִיתָא אָמַר, רַב עוּד יוֹסֵף בְּנֵי חֵי,
דְאַצְטְרִיף לְמִיקַם בְּרִזָּא דְחֵי, וְהָא אֲתָמַר.

או פיון שראה יעקב והסתכל
שהנה התקון שלמטה נתקן כמו
שלמעלה, אז אמר אמותה
הפעם וגו'. פי עודך חי,
שהתקימת בסוד של הברית
הקדוש שנקרא חי העולמים,
ומשום כף פי עודך חי. ועל כן
בראשונה אמר, רב עוד יוסף בני
חי, שצריך לעמד בסוד של חי,
הנה נתבאר.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיִּבְרַךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרַעֲה,
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, פְּרַעֲה אָף עַל גַּב
דְּאוּקְמוּהָ בְּרִזָּא אוּחְרָא, סִמְךָ דְקָא סְמִכִינָן
בְּעַלְמָא.

בא ראה מה כתוב, ויברך יעקב
את פרעה. אמר רבי יוסי, פרעה,
אף על גב שבארוהו בסוד אחר,
סמך שסומכים בעולם.

אַבְרָם תָּא חֲזִי, (שיר השירים א) לְסוּסְתֵי בְּרַכְבֵּי
פְּרַעֲה דְמִיתִיף רַעֲיָתִי, תָּא חֲזִי, אִית
רְתִיכִין לְשִׁמְאֵלָא בְּרִזָּא דְסִטְרָא אַחְרָא, וְאִית
רְתִיכִין לְיִמִּינָא בְּרִזָּא דְלַעֲיֵלָא דְקִדּוּשָׁה,
וְאֵלִין לְקַבֵּל אֵלִין. אֵלִין דְרַחֲמֵי וְאֵלִין דְדִינָא.
וְכַד קְדָשָׁא בְרִיף הוּא עֶבֶד דִּינָא בְּמַצְרָאִי,
כָּל דִּינָא דְעֶבֶד, כִּהְוָא גְּוֹנָא דְאִינוּן
רְתִיכִין מִמֶּשׁ, וּכְגוֹנוֹנָא דִּילִיָּה דִּהְוָא סִטְרָא
מִמֶּשׁ. מַה הָהוּא סִטְרָא (ממש) קְטִיל וְאַפִּיק
נִשְׁמַתִּין, אוּף קְדָשָׁא בְרִיף הוּא עֶבֶד כִּהְוָא
גְּוֹנָא מִמֶּשׁ. דְכְּתִיב, (שמות יג) וַיַּהַרְג ה' כָּל
בְּכוֹר, וְכֵן כְּלָא בְּמַצְרַיִם, כִּהְוָא גְּוֹנָא מִמֶּשׁ.
וּבְגִין כֶּף דְמִיתִיף רַעֲיָתִי, כְּגוֹנוֹנָא דִּילָהּ מִמֶּשׁ
לְקַטְלָא. דְכְּתִיב, פִּי אָנִי ה' אָנִי הוּא וְלֹא
אַחַר. וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי מַה כְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה

אברם בא ראה, (שיר א) לססתי
ברכבי פרעה דמיתף רעיתי. בא
ראה, יש מרפבות לשמאל בסוד
של הצד האחר, ויש מרפבות
למיין בסוד של למעלה של
קדשה, ואלה כנגד אלה. אלה
של רחמים, ואלה של דין.
וכשהקדוש ברוך הוא עשה דין
במצרים, כל הדין שעשה,
באותה צורה, שהם המרפבות
ממש, וכמו של אותו הצד ממש.
מה אותו הצד [ממש] הורג ומוציא
נשמות, כף הקדוש ברוך הוא
עושה באותה צורה ממש,
שפתוב (שמות יג) ויהרג ה' כל
בכור, וכן בכל מצרים באותה
צורה ממש. ומשום כף דמיתף
רעיתי, כמו שלה ממש להרג,
שפתוב פי אני ה' אני הוא ולא
אחר. ולעתיד לבא מה כתוב?

בא מאדום חמוץ בַגְדִים מִבְּצָרָה וְגו'.
תא חזי, מה כתיב, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גּוֹשׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ
וַיִּרְבוּ מְאֹד. וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ, אַחֲסַנְתַּ עַלְמִין.
וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ, דְּהָא לְהוּן אַתְחֲזִי, כְּמָה
דְּאוּקְמוּהָ. (ד"א ל"ג אַמַר רַבִּי יוֹסִי) וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד,
וּדְאִי, דְּהָא צְעֵרָא לֹא שְׂרַאת בְּהוּ, וְקִיִּימִי
בְּתַפְנוּקִי עַלְמָא, וּבְגִין כְּךָ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד.
ברוך יי לעולם אמן ואמן:

פְּרִשְׁת וַיְחִי

(אמרו המניחים מתוך הלשון ניכר שאינו מספר הוזהר (עד ויחי יעקב. רבי חייא פתח וכו' בדרק רמ"ו ע"ע) (והאור ניכר מתוך החושך. ולדעתנו כי הוא ממדרש הנעלם ובלשון הקודש היה. והמתחכמים להתהלל שנו שפת אמת והפסידו כונת והכנת המאמר כי לא ידעו ולא הבינו לעשות הלשון על מתכונתו והנה יהיה בעיני כל מעיין בדברי הספר החתום וכבר היינו משמיטין אותו כי בהעקקה שבא מצפת תוב"ב לא מצאנו אותו. אלא מפני הרואים שלא יתפארו עלינו לאמר כי מלאכתנו חסרה הדפסנו אותו כאשר הוא ואין כח בדינו לתקן את אשר עותו)

פְּרִשְׁת וַיְחִי יַעֲקֹב
וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. אַמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַלֵּב רוּאָה בְּנִבּוּאָה, בְּמִצְרַיִם,
שִׁיְהִיּוּ בְנֵיּוֹ בְּכַמָּה גְּלוּת, עַד
כְּאֵן, וְעַד עַדָּן שֶׁל קֶץ הַמְּשִׁיחַ.
וְלֹא הִגִּיעָה לְנִבּוּאָה שֶׁל וַיְחִי
אַלְא בְּמִצְרַיִם, וְהִיא הַנְּבּוּאָה
הַמְּעֵלָה מִשְׁהַתְּנַבְּאוֹ [שְׁלֹא הַתְּנַבְּאוֹ]
כְּמוֹתָהּ וְלֹא הִגִּיעָה לְשׁוּם אִישׁ
מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים, אַלְא הוּא וּמֹשֶׁה.
בְּמֹשֶׁה כְּתוּב (שְׁמוֹת לג) כִּי לֹא
יֵרְאֵנִי הָאָדָם וַיְחִי. בְּיַעֲקֹב כְּתוּב
וַיְחִי יַעֲקֹב. וַיְחִי, נְבוּאָה שִׁירְדָה
מִהַאֲסַפְקֵלְרִיָּה [מְאִירָה] הַמְּאִירָה.
רְצָה לְזַמַּר, [חֲפִץ הָיָה הָיָה בְּעֵינָיו]
נְבוּאָת הַגְּלוּת שֶׁתִּקְרָה לְבְנָיו
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וּבְכָל אֶרֶץ הַתְּיָשִׁיב
בָּהּ, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה שְׁבוּר
לְבוֹ, שֶׁכְּתוּב כִּי יֵשׁ שָׁבֵר
בְּמִצְרַיִם.

וְעַל כֵּן הִגִּיעַ וַיְחִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם,
וְלֹא הָיָה שְׁמֵחַ, כִּי בְּאֶרֶץ הָיָה

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וְגו'. אַמַר רַבִּי יוֹסִי, לְבָא חֲמָא בְּנִבּוּאָה,
בְּמִצְרַיִם, דִּיהוּן בְּנוּהִי בְּכַמָּה גְּלוּוּן, עַד הֲכָא
וְעַד עַדְנָא דְקֶץ מְשִׁיחָא. וְלֹא מְטָא לְנִבּוּאָה
דְּוַיְחִי אַלְא בְּמִצְרַיִם. וְהִיא נְבוּאָתָא
מְעֻלְיָתָא, מְדַאֲתַנְבִּיאֻ (ד"א לֹא אַתְנַבִּיאֻ) דְּכְבוּתָהּ,
וְלֹא מְטָא לְהוּ שׁוּם אִינִישׁ מִן בְּנֵי נְבִיאָה,
אַלְא הוּא וּמֹשֶׁה. בְּמֹשֶׁה כְּתוּב, (שְׁמוֹת לג) כִּי לֹא
יֵרְאֵנִי הָאָדָם וַיְחִי. בְּיַעֲקֹב כְּתוּב, וַיְחִי יַעֲקֹב.
וַיְחִי, נְבוּאָתָה דְּנַחְתָּא מֵאֲסַפְקֵלְרִיָּה (מְאִירָה)
דְּנִהְרָא.

בְּעֵי לְמִימַר (חֲפִץ הָיָה הָיָה בְּעֵינָיו) נְבוּאָן דְּגְלוּתָא דְּעַרְעָן לְכְּנוּהִי בְּאֶרְעָא
דְּכְנָעַן וּבְכָל אֶרְעָא דְּאֲתוּתְבָ בָּהּ. מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם הָוָה תְּבִיר לְבִיָּה.
דְּכְתוּב, (בְּרַאשִׁית מב) כִּי יֵשׁ שָׁבֵר בְּמִצְרַיִם.

וְעַל דָּא מְטָא, וַיְחִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, וְלֹא הָוָה חֲדִי. כִּי בְּאֶרְעָא (דְּרִיב ע"א)
הָיָה סְפִיקָן דְּעַמִּין, סְפִרִין דְּכוּרְסִי יְקָרָא. וְלֹא מְטָא לְהוּן שׁוּם

קשרם של העמים, ספירים של כסא הכבוד, ולא הגיע להם שום איש, לא מהעליונים ולא מן התחתונים, אלא ח"י, וסוד זה - פי לא יראני האדם וחי. פמה הוא סוד עליון בפסוק הזה, ואנו החברים תמהים עליהם, על ויחי שמזכיר עמו יעקב, הנה לו לומר לפניו ישראל. ישראל מניין? שפתיב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית וגו'. (שמות ד) בני בכרי ישראל. רבי אלעזר בנו של רבי שמעון אמר, וכי לא אמר הכתוב (בראשית כח) וימכר את בכרתו ליעקב?

אמר רבי שמעון אביו, בזמן שהיו ישראל אמתים וצדיקים ועושים זכיות ולא היו פוחדים ישראל, אלא יעקב לבדו. משום הטובות שעשו הנה לעשות להם טובות רבות זה בזה.

משחטאו והגלו על חטאייהם ועל מעשייהם הרעים, לא היו סובלים אותו שלא ישארו בעולם באמת על חטאייהם, ועל זה באה מדת הרחמים והדין לחוד, ישראל, ונתנה אותם בארץ גלותם. יפה שאלת, בני, אבל איש המסתכל ויודע אותו, יעקב המחבר עם ויחי הוא קדש, ועל סוד זה אומרים, יעקב בחר אותו להיות ספיר בכסא הכבוד. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדפאים. לב נדפאים - זה יעקב, כמו שנאמר, תחת מהדדנה ירדה עליו נבואות וברכות במצרים. שנינו, אמר רבי אבא, הלב רואה, שהיה יעקב במצרים אין נבואתו מעלה. [שהארץ שנואה]. ארץ גדולה.

בא ראה, לא זכה לברך את אחד מבניו ולא היתה בידו רוח לברך אלא במצרים, כשברך אותם כל

איניש, לא מן עלאה ולא מן תתאה, אלא ח"י. ורזא דא, פי לא יראני האדם וחי. פמה הוא רזא עלאה בדא קרא, ואנן חברייא תמיהין עלייהו, על ויחי דדכיר עמיה יעקב. הנה ליה למימר קמי ישראל. ישראל מניין, דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית וגו'. (שמות ד) בני בכורי ישראל. רבי אלעזר בריה דרבי שמעון אמר, וכי לא אמר קרא, (בראשית כח) וימכר את בכרתו ליעקב.

אמר רבי שמעון אבובה, בעידנא דהווי ישראל קשיטין וזפאין ועבדין זכו, ולא הווי רתיתין ישראל, אלא יעקב לחודיה. בדין טבאן דעבדין, הנה למעבד להו טבאן סגיאיין דא בדא.

מדרבבו, ואתגליאו על חוביהון, ועל עובדיהון בישיין, לא הווי סבלין יתיה, דלא יהויין לעלמא, בקושטא על חוביהון. ועל דא אתי מכילתא דרחמי ודינא לחוד, ישראל, ויהבית יתהון בארעא גלותהון. יאות בעי ברי, אבל איניש מסתפל וינדע יתיה, יעקב דמתלף עם ויחי, קדש. ועל דנא רזא אמריין, יעקב בחר יתיה ספירא בכורסי יקרא.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדפאים. לב נדפאים, דא יעקב. פמה דאת אמר, תחות מן דרגא נחיתת עלוהי נביאין ברכאן במצרים. תנא אמר רבי אבא, לבא חמא, דייעקב דהוה במצרים לית נבואתיה מעליותא. (ס"א דארעא סניאה) ארעא סגיאה.

תא חזי, לא זכי לברך לחד מפנוהי, ולא הוה בידיה רוחא לברך אלא במצרים,

אָחַד וְאָחַד בְּסוּד, וְסוּד - (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמַצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ בֹא רְאֵה שְׂלֵא נִתְּנָה הַנְּבוּאָה אֶלָּא לְשִׁבְרֵי הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר רְדוּ שָׂמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשֶּׁם וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד הַקְּדוּשׁ, יַעֲקֹב סְפִיר, שֶׁהִיא מִדַּת הַדִּין לְצַדוֹ. בָּא וְאָמַר, (שם לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמֶךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְעִם אַנְשִׁים וְתוֹכֵל. אֵתָּה מוֹצֵא שֶׁיַּעֲקֹב רָאָה לְצַדוֹ מִדַּת הַדִּין. וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׂמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֵבֶר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְסוּד הַדְּבָר - (ירמיהו 1)

אֵוִי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּשֶׁהֵגִלוּ מִירוּשָׁלַיִם וְהוֹסֵר הַתְּמִיד, וְטָמֵא הַשּׁוֹנֵא אֶת הַהִיכָל, בְּזִמְנָה הַהִוא לֹא סִבְלָה הַמַּלְכוּת אֶת יִשְׂרָאֵל מִשׁוּם חֲטָאֵיהֶם, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהִיא מְשַׁנֵּי צְדָדִים - רַחֲמִים וְדִינָּה.

וְהַמַּלְכָּה שֶׁל לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמֶךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר מִתְבָּאָר בְּסִבְרָא. יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲקֹב - זֶה עֲלִיּוֹן מְזֵה, וּבְגִלְלָם הָיָה מִטָּה מִשֶּׁה חֲקוּק מְשַׁנֵּי צְדָדָיו מִשְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ, אָחַד רַחֲמִים בְּדִין, וְאָחַד דִּין בְּדִין.

וְסוּד (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל - מִשְׁאַנּוּ בְּגִלוֹת דְּחֻוּקִים בֵּין שׁוֹנְאִים, וְהַסְתַּלְקָה הַמַּלְכָּה מִן הַמַּלְךְ וְהַתְּרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, הוּא יִשְׂרָה שְׁכִינְתוֹ בִּינֵינוּ וַיִּגְאֲלֵנוּ, וְהַסּוּד שֶׁל (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מַלְךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֲלוּ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חִי, כֹּה אָמַר ה' הַשְּׂמִים וְהָאָרֶץ הַדּוּם רַגְלִי.

כַּבְּנֵן הַעֲלִיּוֹן שְׁתִּי רַגְלִים חִי, לִי גְדוּלָה י' לַח' קְטַנָּה, ח' לְד'

כַּד בְּרִיךְ יִתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בְּרִזָּא. וְרִזָּא (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמַצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ. תָּא חֲזִי, דְלָא אִיתִייהִיבַת נְבוּאָתָא, אֶלָּא לְתַבִּירֵי לְבָא. כְּמָה דְאֵת אָמַר, רְדוּ שָׂמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשֶּׁם וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תַּחֲוֹת פְּרִסֵי יִקְרָא קְדִישָׁא, יַעֲקֹב סְפִיר, דְאִיהִי מְכִילְתָּא דְדִינָא לְסִטְרִיהָ, אֵתָּא אָמַר, (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמֶךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְעִם אַנְשִׁים וְתוֹכֵל. אֵת מִשְׁפַּח דִּיעֲקֹב חֲזָא לְסִטְרִיהָ מְכִילְתָּא דְדִינָא, וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׂמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֵבֶר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְרִזָּא דְמַלְכָּה (ירמיהו 1) אֵוִי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כַּד אֲתַגְלִיאוּ מִן יְרוּשָׁלַם, וְאֶעֱדִיאוּ תְדִירָא, וְסָאִיב מִסְנָאָה יֵת הִיכְלָא. בַּעֲדָנָא הַהִיא לֹא סוּבְלַת מַלְכוּתָא לְיִשְׂרָאֵל עַל חוּבִיהוֹן, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְהִיא מִתְרִי גִיסָא, רַחֲמֵי וְדִינָא.

וְהַמַּלְכָּה דְלֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמֶךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּד אֲתַפְרִישׁ בְּסִבְרִיהָ. יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב עֲלָאָה דָא מִן דָּא, וּבְגִינְהוֹן הָוָה חוּטְרָא דְמִשָּׁה גְלִיפָא מִתְרִין סִטְרוֹי מְשַׁמִּיהָ קְדִישָׁא, חַד רַחֲמֵי בְדִינָא, וְחַד דִּינָא בְדִינָא.

וְרִזָּא (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל, מִדְּאָנּוּ בְּגִלוֹתָא, דְחִיקָן בֵּין שְׁנָאִי, וְאֶסְתַּלְיַקַת מְטְרוֹנִיתָא מִן מַלְכָּא, וְאֶתְרַחֲיַקַת מִנִּיהָ, הוּא יִשְׂרִי שְׁכִינְתָא בִּינָנָא וַיִּפְרְקִינָנָא. וְרִזָּא (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מַלְךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֲלוּ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חִי, (ישעיה סו) כֹּה אָמַר ה' הַשְּׂמִים פְּסָאִי וְהָאָרֶץ הַדּוּם רַגְלִי.

בְּנֵן עֲלָאָה, שְׁתִּי רַגְלֵי חִי, לִי רַבְתָּא, י' לַח' זְעִירְתָא, ח' לְתִיו, וּי' לִו', ו' לְד',

לתי"ו, וי' לו', ו' לד', זה מה שיוצא מהעליון. תחת כסא הכבוד מאבן טובה בארץ מצרים, הינו מה שכתוב ונגף ה' את מצרים וגו', שתי חלקות. פי טל אורות טלף - משום חלקה אחת.

ורבן מתחלפים פאחד. ב' הפרוש על הגלות, א' הפרוש הראשון. בא ראה מה שכתוב, בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלות, האותיות שנגזר עליהן על חטאייהם, באמת בדין היי. בתורה יש תקנה, ותצאו מחמר הטיט, שהיא גלות, ותלכו לאור ה'.

א' רצונו לומר בארץ, נראית באה בגזרת ספר התורה, והם מתחלקים בארץ בארץ אתה מוצא בגזרת ספר התורה, ר"ץ מתחברים פאחד גלות. מהי גלות מצרים? ארבע מאות שנה היה אומר לאברהם שתהיה גלות לבניו במצרים, וכשהיית מונה אותם, מאתים ותשעים שנים היו.

בא ראה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיהו ז) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל. הריון ולדה, שנתמלאו לגליות ולצרות רבות ועדנים רעים. ואף על גב שיהיה עמנו, המלכה מזדעזעת ומתרחקת מבעלה, תהיה עמנו בגלות, בן מאה ועשר היתה החקיקה שנתוספה. ירצה לומר שהיה עובר מן הגלות מאה ועשר שנים ומאתים ותשעים, ויהיו ארבע מאות שנה. ולא נמנית גלותו של יעקב אלא משמת יוסף.

ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. כאן סוד בגלות במנין, תקוני הגליות

הדא הוא דנפיק מעלאה. תחות פרישה יקרא, מאבן טבא בארץ מצרים. היינו דכתיב, (ישעיהו יט) ונגף ה' את מצרים וגו', ב' פרישא. (ישעיהו כו) כי טל אורות טלף א' בגין פרישא.

ובגין דא מתחלף פחדא, ב' פרישא גלותא, א' פרישא קדמייתא. תא חזי, מאי דכתיב, (ישעיהו ב) בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלותא, אתוון דאתגזר עליהון, על חוביהון, בקושטא בדינא הו, באורייתא תקנתא, ותפקון מן חמרא טינא, דהיא גלותא, ותהכו לנהרא דיי.

א' רצונו לומר בארץ, אתצפי אתה בתיגנא דסיפרא דאורייתא. ואנא אתפלג בארץ, בארץ את משפח בתיגנא דספרא דאורייתא, ר"ץ מתלפין פחדא גלותא. מאי גלותא דמצראי. ארבע (דף ריב ע"ב) מאה שנין הוה אומר לאברהם, דיהא גלותא לבנוהי במצראי, וכי הוית מניתא תהוון, מאתן ותשעין שנין הו.

תא חזי, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיהו ו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל, עדוי ולידה, דאתמלי לגלוואן ועקתן סגיאיין ועידן בישין. ואף על גב דיהו באלין, מטרוניתא אזדעזעת ואתרחקת מן בעלה, תהא עמנא בגלותא, בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף, יתרעי למימר והוה עבר מן גלותא מאה ועשר שנין, ומאתן ותשעין, הווי ארבע מאה שנין, ולא אתמני גלותא דיעקב, אלא מדמית יוסף.

ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה, הכא רזא בגלותא במנינא,

שִׁהְיוּ הַבָּנִים בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁלֹּשׁ גְּלוּת. ראשונה של מצרים, שנמשל בשבע שנים. רבי חייא פתח ואמר, (שיר ב) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות וגו'.

רבי שמעון אמר, מפאן (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך וגו'. פאן סוד הגלות, התקנה שיהיו בני ישראל משחררים מגלות, ויתרצה לומר שיהיו הבנים הקדושים, שהגלו על חטאייהם בדין, שנים רבות יהיה, (ויקרא כו) שבע כחטאתיכם, (בראשית ד) פי שבעתים יקם קין, בגלות הראשונה של מצרים שהיא קטנה.

שנית - גלות השופטים שנמשלה לארבעים שנים, בשבע שהם רבים ממנו. שלישית - הגלות שאנו בה, ארבה, שנמשלה למאה שנים, לארבעים. והינו שגלה העליון שאמר (דניאל יב) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וגו'. ויקרבו ימי ישראל למות. רבי חזקיה אמר, ראה צרה זו של הגלות שהיתה קוראת לבניו קרבה על נפשו ודחקה למות, לא נשאר חי. פשהיה יורד מדרגות משום חטאי ישראל, לא ירד עמם בגלות. אשרי חלקם. שאם לא ירד עמם בגלות, ישארו בין העמים, ואתה אמרת (ישעיה ג) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. ואין עונה - זה ישראל. באתי ואין איש - זו שכינה. הקצור קצרה ידי מפדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר. הקדוש ברוך הוא נתן חלק לישראל שלא ישלט גדול אחר עליהם. ירדו לגלות -

תקונתא יהון בנייא דאתגליין במכילתא דדינא תלתא גלוון. קדמאה דמצראי, דאתמתל בשבע שנין. רבי חייא פתח ואמר, (שיר השירים ב) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות וגו'.

רבי שמעון אמר מהכא, (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך וגו'. הכא רזא בגלותא תקנתא יהון בנוהי דישראל. משתרי גלייא ויתרעי למימר, יהון בניא קדישא דאתגלוון על חוביהון בדינא, שנין סגיאין יהא. (ויקרא כו) שבע פחטאתיכם, (בראשית ד) פי שבעתים יקם קין, בגלותא קדמאה דמצראי, דהיא זעירא.

הננינא, גלותא דשופטים, דאתמתל לארבעים שנין, בשבע דאינהו סגיאין מניה. תליתאי, גלותא דאנן ביה אריכא, דאתמתל למאה שנין, לארבעין והיינו דגלי עלאה דאמר (דניאל יב) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וגו'.

ויקרבו ימי ישראל למות. רבי חזקיה אמר, חמא דא עקתא דגלותא דהוה ערען לבנוהי, קריבא אנפשיה ודחיקת לממת, לא אשתאר חי, פד הוה נחית מדרגין, בדיל חוביהון דישראל, לא נחית עמהון בגלותא, זפאה חולקהון, דאי לא נחית עמהון בגלותא, אשתארן ביני עממיא, ואת אמרת (ישעיה ג) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. ואין עונה, דא ישראל, באתי ואין איש, דא שכינה. הקצור קצרה ידי מפדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר. קדשא בריך הוא יהב חולקא לישראל דלא ישלוט רברבנא אחרא בהון. נחתו לגלותא,

שְׂכִינְתָא עִמָּהוּן וְהוּא רְחִיק מִמְטְרוֹנִיתָא:
וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֲתִי
חַן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר יֵת בְּנוֹהֵי כְלֵהוּן,
וְאָמַר לְהוּן, עֲקֹתָן סְגִיאִין, בִּישִׁין רַבְרַבִּין,
חֲמִית לְמִיעַל לְדַרְיֹכוֹן אֲשַׁכְּחֹן רַחֲמֵי עֲלָאֵי.
וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמִיפַק מִפֶּל עֲקֹתָא, קִיִּימו
לִי, וְהָבוּ בִּינָא רַבּוֹן עֲלִמָא וְתַעֲבֹדוּן
קְשׁוּט וְדִינָא, וְתִהְיוּ פְּאַבְהֶתְכוֹן, וּפְקִידֵי בְּכָל
דְּר וְדָר דִּיִּיתִי בְּתַרְיֹכוֹן, וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן
לְמַעֲבַד הָכִי, תַּפְקוּן מִפֶּל עֲקֹתָא דִּיִּיתִי
עֲלִיכוֹן.

שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְהוּא רְחוֹק מִן
הַמְּלָכָה.
וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ
אִם נָא מִצְאֲתִי חַן בְּעֵינֶיךָ.
חָקֵר אֶת בְּנֵי פְלִם וְאָמַר לָהֶם:
צְרוֹת רַבּוֹת, רְעוֹת גְּדוֹלוֹת, אֲנִי
רוֹאֶה לְבָא עַל דּוֹרוֹתֵיכֶם נִמְצְאוּ
רַחֲמִים עֲלֵיּוֹנִים.
וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְצַאת מִפֶּל
צָרָה, הִשְׁבְּעוּ לִי וְתַנּוּ בִּינֵינוּ
רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְתַעֲשׂוּ אֶמֶת וְדִין,
וְתִהְיוּ כְּאַבּוֹתֵיכֶם, וְצִוּוּ בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר שִׁילְכוּ אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם
רוֹצִים לַעֲשׂוֹת כְּךָ, תַּצְאוּ מִפֶּל
צָרָה שְׂתַבֵּא עֲלֵיכֶם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עֲמוּס ה') וְהִצִּיגוּ בִשְׁעַר
מִשְׁפַּט אֲוִלֵי יַחֲנֹן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת
שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִי תַעֲבֹדוּן הָכִי, לָא תַקְבְּרוּן
חַד מִן בְּרִי, אֲלֵא אַתִּי תַתּוּבוּן לְאַרְעֵכוֹן
בְּשַׁלְמָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עֲמוּס ה') וְהִצִּיגוּ
בִשְׁעַר מִשְׁפַּט אֲוִלֵי יַחֲנֹן ה' אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִם תַּעֲשׂוּ
כְּךָ, לֹא תַקְבְּרוּ אֶחָד מִן בְּנֵי, אֲלֵא
אֲתִי תַשׁוּבוּ לְאַרְצְכֶם בְּשָׁלוֹם.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) שִׁים נָא יָדְךָ תַחַת
יָרְכִי, מֵהוּ יָדְךָ. פֶּתַח וְאָמַר, (תַּהֲלִים מה)
חֲגוּר חֲרַבְּךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ,
סִיּיפָא דְקָאֵי בְּהַ חֶסֶד וְאֶמֶת, תִּרְיִן סְפִירָן,
וְלֹא שְׁבָקִין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא אָמַר, (תַּהֲלִים פט)
חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךָ, (אֵיכָה ד) פְּנֵי ה' חֲלָקֶם.
וְאִי הוּוּ טְבָאן בְּנוֹהֵי, וְעֵבִידוּ מַה דְקִיִּימוּ, לָא
מִית חַד מִבְּנֵיהוּ בְּמִצְרָאֵי, דְכָל טַב וְטַב
דְּגִזִּיר שְׁמָא דְאֱלֹהָא עַל אֵינְשָׂא, לָא הוּי אֲלֵא
עַל דִּיהוּן טְבִין. וְאִי לָא, לָא. כְּמַה דְאָמַר
דּוֹד, (מַלְכִים א ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר
דְּבַר עָלִי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכֶם
לְלַכֵּת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִי לָא, לָא.

וְהוּוּ שְׂכַתוּב (בְּרַאשִׁית כד) שִׁים נָא
יָדְךָ תַחַת יָרְכִי. מֵהוּ יָדְךָ? פֶּתַח
וְאָמַר, (תַּהֲלִים מה) חֲגוּר חֲרַבְּךָ עַל
יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ. חֲרַב שִׁישׁ
כֶּה חֶסֶד וְאֶמֶת, שְׁתֵּי סְפִירוֹת,
וְלֹא עוֹזְבִים זֶה אֶת זֶה. וְלִכְּן אָמַר
חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךָ, (אֵיכָה ד)
פְּנֵי ה' חֲלָקֶם. וְאִם יִהְיוּ בְּנֵי
טוֹבִים וְעוֹשִׂים מַה שְׁנִשְׁבְּעוּ, לֹא
מִת אֶחָד מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרַיִם, שְׁפַל
טוֹב וְטוֹב שְׁגוֹר שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל
אֲנָשִׁים, אֵינּוּ אֲלֵא עַל שְׂיֵהוּ
טוֹבִים, וְאִם לֹא - לֹא, כְּמוֹ
שְׁאֲמַר דּוֹד (מַלְכִים א-ב) לְמַעַן יִקִּים
ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דְּבַר עָלִי לֵאמֹר
אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכֶם לְלַכֵּת
לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִם לֹא - לֹא.

תָּא חֲזִי, כְּמַה הוּא עֲדִיף רוּחָא דְאַבָּא
מְרוּחָא דְבָרָא. דְרוּחָא דְאַבָּא הוּא רוּחָא
דְבָרָא, רוּחָא מְרוּחָא סְלָקָא. וְאִי סִייעַת
אֲוִירָא אַחְרָא בְּרוּחָא, לָא נְפִיק שְׁלִים. (דף ריג)

בֹּא רְאֵה כְּמַה הוּא עֲדִיף
רוּחַ הָאֵב מְרוּחַ הַבַּיִת, שְׁרוּחַ
הָאֵב הוּא רוּחַ הַבַּיִת, רוּחַ
מְרוּחַ עוֹלָה. וְאִם סִיעָה אֲוִיר
אַחְרַת בְּרוּחַ, לֹא יוֹצֵא שְׁלֵם,
שְׁהֲרִי הוּא חֶסֶד בְּאֲוִיר הַזֶּה,
וְהִנְנוּ (יִרְמִיָּה ב) פְּרָא לְמַד

מדבר באות נפשה שאפה רוח. למדנו, רב המנונא הנקן הלך לקפוטקיא. נכנס לפנייהם רב ייסא הנקן. אמר לו, במה עסקתם? אוי לו אוי לנפשו אם נשלפה רוח טמאה שנמצאת עמו והוריש אותה לבנו. וזהו שהקדוש ברוך הוא אין לו חלק, משאיר לו חלק ומשאיר אותו להשמד מן העולם הבא. אמר לו, מנין לך זה? אמר לו, כף למדתי, שהירשה הרעה הזו יורשים כל בניו אם לא ישובו, שהרי אין דבר העומד בפני התשובה.

ואני כף למדתי, שהרי רפואה זו נתנו לי פעם אחת שהייתי רשום בפני, ויום אחד הייתי הולך בדרך ופגשתי צדיק אחד, ועל ידו עבר ממני אותו הרשם. אמר לו, מה שמך? אמר לו, אלעזר, וקראתי לו אלעזר אחר. אמר לו, ברוך הרחמן שראיתי אותך, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא.

ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו. נשבע הקדוש ברוך הוא שיוציא את ישראל מהגלות שלהם, וזה נשבע להם שבועה שלא יעזב אותם בארץ שונאיהם. ויאמר שלחני פי עליה השחר ויאמר לא אשלחך פי אם ברכתני (בראשית לב). מה זה ברכתני? נתן להם גלות, ונשבע להם שיוציאו ממנה. שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא לבני ישראל שיהיו כל אחד ואחד תחת פסאו ויהיו מעלים מפל העליונים. בשביל זה תמצא וא"ו ארפה. נשבע הקדוש ברוך הוא לשלמות של ששה דורות, ובשביל שש וישתחו ישראל על ראש המטה.

ע"א) דהא חסיר הוא בהאי אורא. והיינו (ירמיה ב) פרה למד מדבר באות נפשה שאפה רוח. תנא, רב המנונא סבא אזל לקפוטקיא, עאל לקמיהו רב ייסא סבא. אמר ליה, במאי עסקיתו. ווי ליה, ווי לנפשיה. אי אשתלף רוחא דמסאבא דאשתפח עמיה ואורית ליה לבריה. והאי איהו דקדשא בריך הוא לית ליה חולקא. שביק ליה חולקא שביק ליה לשיצאה ליה לעלמא דאתי. אמר ליה, מנא לך הא. אמר ליה, הכא אוליפנא, דהאי ירותא בישתא, אחסנין פלהו בנוי אי לא יתובון, דהא לית מלה קיימא קמי תשובה.

ואנא הכי אוליפנא, דהא אסותא דא יהבו לי זמנא חדא, דהוינא רשים באנפי, ויומא חד הוינא אזיל בארחה וערענא בחד זפאה, ועל ידוי אתעבר מנאי ההוא רשימא. אמר ליה מה שמך, אמר ליה אלעזר, וקרינא ליה אלעזר אחרא, אמר ליה ברוך רחמנא דחמינא לך, זפאה חולקך בעלמא דין, ובעלמא דאתי:

ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, קיים קדשא בריך הוא דיפוק לישראל מן גלותא דלהון, ודא קיים להון, קיים, דלא ישבוק לון בארע שונאיהון. (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עליה השחר ויאמר לא אשלחך פי אם ברכתני. מאן ברכתני. יהב לון גלותא, וקיים לון דיפקון מגיה.

תנא, זמין קדשא בריך הוא לבריהון דישראל, דיהון כל חד וחד תחות פרסיה, ויהון מעליין מפל עלאי, בגין דא תשפח וא"ו אריכא. קיים קדשא בריך הוא

לְשַׁלְמוֹתָא דְרַב דָּרָא וּבְגִין שְׁתָּא וַיִּשְׁתַּחֲוּ
יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. סָגִיד יִשְׂרָאֵל דְּלִיתִי
מְשִׁיחָא בְּסוּף מְנַיִנָא דָּא, וְתִשְׂרִי שְׂכִינְתָּא
עִמָּהוּן.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה
אָבִיךָ חוֹלֵה וְגו': מִתְנִיתִין, אָמַר רַבִּי
חֲזַקְיָה, לָא אַתָּא קָרָא לְאַשְׁמוּעִינָן מַה דְּעֵבֵד,
אֶלָּא אַתָּא קָרָא לְאַתְנָא מַה דִּיהוּי בְּסוּף
גְּלוּתָא, כֹּל אֲלִין לְסוּף מְנַיִנָא דְאַתְמָנִי. צְבִי
לְמִימַר דִּייתִי מְשִׁיחָא, וַיִּמָּא לִיה אַבוּךָ
דְּבִשְׁמִיָּא בְּהִיל לְסַבְר אַפָּךְ, סָפִין לְקַצָּא
דְּמְשִׁיחָא. יְהֵא רַעְוָא מִן אֱלֹהָא דְשַׁמְיָא, דִּיִּסְב
בְּרִיה דְאַסְגִּיאוּ בְּגְלוּתָא, וּמְדַאֲתַנְשִׂאוּ בְּהוּ,
דְּנִשְׂי יִתְהוּן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחוּבֵיהוּן
בְּקוּשְׁטָא.

בַּר אֶתָּא רַבִּי אַבָּא אָמַר, לָאו לְדַרְשָׁא קָא
אַתִּינָא, חֲשׂוּב רְזָא דְמַלְתָּא (בראשית ל) יוֹסֵף
ה' לִי בֶן אַחֲרֵי, כְּדַפְרֵי־שֵׁנָא לְעִיל, הַאי שְׁמִיה
קְדִישָׁא בְּיוֹסֵף, יְהִי יוֹסֵף, הָא אַבוּךָ מְאָרִי
עֲלִמָּא, דְאַתִּי לְמַעַבְד טְבָא לְבְרִיה, דִּיפְקוּן מִן
גְּלוּתָא דְלְהוּן. וְאִי אַתְּ לָא רַעֲי בְּקוּשְׁטָךְ,
רְבוּעָא יְהוּ"ה אַחַד יַעֲבֵד יִתְךָ, וַיִּדְעֵי דְתִיתּוּב
מְטְרוֹנִיתָא לְאַתְרָא.

דְאַבְהֶתְנָא אֵינּוּן רְתִיכִין דְלְעִילָא, (בראשית יז)
וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם, אַבְהֶן
שׁוֹקֵי עֲלִמָּא, (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֲמַת לִיעֶקֶב חֶסֶד
לְאַבְרָהָם, תְּנָא דִייתִי מְשִׁיחָא.

רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח וְאָמַר, (זכריה ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד
הוּא יוֹדֵע לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה
לְעַת עָרֵב יְהִיָּה אֹר. רוּצָה לְמִימַר, תְּרִין
מְעָרְעִין בִּישִׁין דְאַתָּן לְבְנוּהִי לְמַהוּי בְּגְלוּתָא
בְּאַרְע שְׁנְאִיהוּן, וְלֹא יִסְתַּכִּי בְּהוּן, כִּמְהַ שְׁנִין סְגִיִּין, עַל חוּבֵיהוּן

הַשְׁתַּחֲוּהוּ יִשְׂרָאֵל שְׂבִיבָא הַמְּשִׁיחַ
בְּסוּף הַמְּנַיִן הַזֶּה וְתִשְׂרֵה שְׂכִינָה
עִמָּם.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר
לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה וְגו'.
מְשִׁנָּה, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, לֹא בָּא
הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ מַה שְּׁעָשָׂה,
אֶלָּא בָּא הַכְּתוּב לְהַבִּיא מַה
שְׂיִהִיָּה בְּסוּף הַגְּלוּת כֹּל אֵלֶּה
לְסוּף הַמְּנַיִן שְׁנַמְנָה. רוּצָה לוֹמַר
שְׂבִיבָא הַמְּשִׁיחַ, וַיֹּאמֶר לוֹ, אָבִיךָ
שְׂבִשְׁמִים מְמַהֵר לְקַבֵּל פְּנֵיךָ
הַצּוֹפוֹת לְקַץ הַמְּשִׁיחַ. יְהִי רְצוֹן
מֵאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם שְׂיִשָּׂא בְּנֵיו
שֶׁהִרְבּוּ בְּגְלוּת וּמִשְׁנִשְׁכַּחוּ בְּהֵם,
שְׂשַׁכַח אֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּחֻטְאֵיהֶם בְּאַמַּת.

כְּשָׂבָא רַבִּי אַבָּא, אָמַר, לֹא
לְדַרְשָׁה בְּאַתִּי, חֲשַׁב סוּד הַדְּבָר
(שם ז) יוֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֲרֵי, כִּפִּי
שְׁפָרְשְׁנוּ לְעִיל. הַרִי שְׁמוּ הַקְּדוֹשׁ
בְּיוֹסֵף, יְהִי יוֹסֵף, הַרִי אָבִיךָ
רְבוּן הָעוֹלָם שְׂבָא לְעִשׂוֹת טוֹב
לְבְנָיו שְׂיִצְאוּ מִהַגְּלוּת שְׁלָהֶם,
וְאִם אֵינְךָ רוּצָה בְּאַמְתָּךְ, הַרְבּוּע
יְדוּ"ד אַחַד יַעֲשֶׂה אֹתְךָ, וַיִּוֹדְעִים
שְׁתָּשׁוּב הַמְּלַכָּה לְמַקּוּמָה.

שְׂאֲבוּתֵינוּ הֵם מְרַפְּבוֹת
שְׁלַמְעֵלָה, וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל
אַבְרָהָם, הָאֲבוֹת שׁוֹקֵי הָעוֹלָם,
(מִיכָה ז) תִּתֵּן אֲמַת לִיעֶקֶב חֶסֶד
לְאַבְרָהָם. שְׁנִינּוּ שְׂבִיבָא הַמְּשִׁיחַ.

רַבִּי יוֹסֵי פִתַּח וְאָמַר, (זכריה יד)
וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵע לְה' לֹא
יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לְעַת עָרֵב
יְהִיָּה אֹר. רוּצָה לוֹמַר, שְׁנֵי
מְקָרִים רַעִים שְׂבָאוּ לְבְנָיו לְהִיּוֹת
בְּגְלוּת בְּאַרְץ שְׁנֹאֲיָהֶם, וְלֹא
יִסְתַּכֵּל בְּהֵם כִּמְהַ שְׁנִים רְבוּת עַל
חֻטְאֵיהֶם בְּאַמַּת, כֵּן יִזְנַח אֹתָם
בְּאַרְץ שְׁנֹאֲיָהֶם, וַיִּשָּׂא בְנֵיו

שְׁנֵין סְגִיִּין, עַל חוּבֵיהוּן

שארעו להם הרעות הללו, וינהיגם לארץ טובה כפרוש הפתוב.

והיה שני גדולים רבים מעלים היו דופקים תחת פסא הכבוד, שאפוטרופוס של ישראל מדה חמישית, משום היותם בגלות כל הזמן הזה, וקרה שישפח אותם בארץ שונאיהם.

והוא שתי מדות בשתי חלקות. יצאה אחת ודברה כנגד רבון העולם, ונתן לה רשות לדבר כל מה שתראה, וראתה בישראל מצד אחד לגזר על ישראל שיצאו מהגלות בזכות אבותיהם, ומצד אחר רצתה לגזר עליהם בשביל חטאייהם כשאמרו עליהם רעה גדולה, הרי ארבע מדות, ולא היתה בהם מדה חמישית אפוטרופוס של ישראל, ודברו כל מה שרצו.

עד שהגיעה להם המדה החמישית, והיה בכסא הכבוד מן השם הקדוש, ואמרה על בני ישראל טוב, ולא היו פחדות שתי מדות הראשונות לדבר לפניו, בזכות המדה החמישית שנמשלה ללילה, ויצאה להאיר להם. ולכן פתח, והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור.

שנינו, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. ושם אמר וחשך על פני תהום. וקשה שלו על שלו. בא רבי אלעזר לרבי שמעון אביו ואמר לו, אבי מורי, מה זה? אמר לו, מבראשית עד ו' דורות ברא ידו' אחד, רוצה לומר, ו' של שמו נתן בו רוח חכמה. עד כאן לא היה יודע מהו חשך. קם רבי אלעזר ונשק ידו של אביו.

בקושטא, הכי יזנח יתהון בארע שנאיהון. ויסב פנייהו דארע להון בישינ אלין, וידבר להון לארע טב כפירושא דקרא.

והנה תרי רברבן סגיאין מעלייאן הנה מטרכן תחות כרסי יקרא, דאפטרופא דישראל מכילתא חמישא, בדיל דיהון בגלותא כל עדנא הדין, וארע דנשי יתהון בארע שנאיהון.

והוא תרין מכילתן, בתרין ספין, נפק חדא ומליל לקבל רבון עלמא, ויהיב ליה רשו דימלל כל מאן דבעי, וחזי בישראל מן גיסא חדא למגזר בהון בישראל, דיפקון מן גלותא, בדין אבהתהון. ומן גיסא אחרינא, רעא למגזר עליהון, בדיל חוביהון, דאמרו עלייהו בישא סגיא. הא ארבע מכילתן, ולא הנה בהון מכילתא חמישא אפטרופא דישראל, ומלילו כל דרעו. (דף ריג ע"ב).

עד דמטא לוותהון מכילתא חמישא, והנה בכרסי יקרא מן שמא קדישא, ואמר על בנוהי דישראל טב, ולא הו' רתיין תרין מכילתן קמייטא למללא קמיה, בדיל מכילתא חמישא דאתמתל לליליא, ונפק לנהורא דלהון. ועל דא פתח, והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור.

תנינא (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה, והתם אמר וחשך על פני תהום, וקשיא דידיה אדידיה. אתא רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, ואמר ליה אבא מארי, מאי דא. אמר ליה, מבראשית עד ששה דורות ברא יהו"ה אחד, צבי למימר, ו' דשמיה, יתב ביה רוח חכמה,

עד הקא לא הנה מנדע מהו חשך. קם רבי אלעזר ונשק ידו דאבוי.

קם רבי אבא ושאל, מה זה חשך? סבבו החברים ולא הגיעו למה ששאל. עשו מעשה, והגיע קול מלפני רבון העולם בפסוק זה, (איוב ט) ארץ עפתה וגו', צלמות ולא סדרים ותופע כמו אפל. גיהנם מלפני שנברא העולם היה גנוז לרשעים. או לרשעים שיהיו פשיעשה האלוה את אלה, (ישעיה ט) כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא לא ברא להם זה. (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר, מלאך הוא שהיה עתיד לומר טוב על בני ישראל פשיעו לךדוש-ברוך הוא בכל צרתם, כשיבא קץ המשיח. בכל צרה שתבא עליהם יאמרו למדה: בנך באים אליך. ויגאלו הטובים. אשרי חלקם של ישראל שנקראו בני הקדוש ברוך הוא, שהם כמו מלאכים. (איוב לח) ויריעו כל בני אלהים. הוי"ה מה?

בא ראה, מנין שקרא הקדוש ברוך הוא ליעקב אל? אתה בעליונים, ואני אהיה בפתחונים, [אתה תקח בפתחונים, ואני אתה אלוה בעלונים]. מה זה אומר? (בראשית יז) ויעל אלהים מעל אבריהם. האבות הם מרפכות הקדוש ברוך הוא. שנינו (מיכה יז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. הרי שתי ספירות בשתי מרפכות גדולות עליונות.

שלישי יצחק. מה זה (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ומשום פחד יצחק שהיה ספירה, של יצחק היא מעליונים, מפרשת

קם רבי אבא ושאל, מאי חשך. אסתחרו חבריא ולא מטו מאי דשאלו, עבדו עובדא, ומטא קלא מן קדם רבון עלמא, בהאי קרא, (איוב ט) ארץ עיפתה וגו' צלמות ולא סדרים, ותופע כמו אפל, גיהנם מקמי דאתברי עלמא, הוה גניז לרשיעיא, ווי להון לחייביא, דיתון פד יעביד אלהא ית אלין, (ישעיה ט) פי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח יי וכבודו עליך יראה. זפאה חולקהון דישראל, דקדשא בריך הוא לא ברא להון דא, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שיי אלהיו:

ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר, מלאכא הוא, דהוה עתיד למימר טב על בני ישראל, פד יתיבון לקדשא בריך הוא, בכל עקתהון, פד ייתי קצא דמשיחא, בכל עקתא דתייתי עליהון, יימרון למכילתא בריך אתי לותך, ויתפרקון טבאי. זפאה חולקהון דישראל, דאתקריאו בני דקדשא בריך הוא, דאינון פמלאכביא, (איוב לח) ויריעו כל בני אלהים, הוי"ה מאי.

תא חזי, מנין שקרא קדשא בריך הוא ליעקב א"ל, את בעלאה, ואנא אהא בתתאה, (נ"א את תהא בתתאה, ואנא אהא אלהא בעלאה), מאי קא מיירי. (בראשית יז) ויעל אלהים מעל אבריהם, אבהתן אינון רתיכאן דקדשא בריך הוא. תנא, (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, הא תרין ספירן, בתרין רתיכון, רברבן עלאין. תליתאה יצחק, מאי (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ובגין פחד יצחק דהוה ספירה, וקדשא בריך הוא דהוה כרסי יקרא רתיכא עלאה, וספירה דיצחק והקדוש ברוך הוא שהוא כסא כבוד, מרפכה עליונה, וספירה

יותר מכל הספירות של האבות.
זהו שכתוב וישבע יעקב בפחד
אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, אלהי
אברהם ואלהי נחור ישפטו
בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק. מפסוק זה
אתה יכול לרעת זה.

ויתחזק ישראל וישב על המטה.
וסוד הפתוח (דניאל יב) ובעת ההיא
יעמד מיכאל השר הגדול העמד
על בני עמך והיתה עת צרה. רבי
שמעון אמר, זו גבורת יד מיכאל
הגדול, כמו שהיה משתחוה לה
מקדם לכן. למי היה משתחוה?
משתחוה למטה. היתה המטה
פתוחה פניה. למילה היה
משתחוה, שהרי היתה חביבה
עליו.

כי חלל יהודה קדש ה' אשר
אהב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב).
כשהסתלק זיוו ממנו על
חטאייהם, ולא היה לה לעמד
לפניו, וגרשה המלכה מן המלך
משום שלא יכלה להשאיר את
בניה בין העמים להרג אותם,
והוא היה בארץ הקדושה, בזה
שיהיו עמים נכרים מן עמו.
רוצה לומר, הכניס שכינה
ביניהם בגלות ובזמן שלא היתה
בארץ, והיא בארץ העמים בזיו
של ישראל נשמרו העמים
שסביבותיהם.

למדנו, אמר רבי יוסי, שני
גדולים היו תחת פסא הפבוד
הקדוש, והרי שמו אחד מהם
הוא מטה, שהיה שורה באוצר
של התיכל. והרי אנו בגלות, לא
נשאר בינינו אלא זה שהוא
מטבע שלו, והוא חתום משמו
של הקדוש ברוך הוא.

זהו שכתוב (שמות כג) הנה אנכי
שלח מלאך לפניך לשמרך וגו'.
לא לדבר פך, אלא בעולם הבא,

היא מעלאה, מפרשא יתיר מפל ספירן
דאבהתא, קדא הוא דכתיב וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לא) אלהי אברהם
ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי
אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק,
מהאי קרא את יכיל למנדע דא.

ויתחזק ישראל וישב על המטה, ורזא
דקרא, (דניאל יב) בעת ההיא יעמוד
מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך
והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, דא גבורת
ידא דמיכאל רברבא. כמה ליה הוה מקדמת
דנא סגיד. למאן הוה סגיד, סגיד לערסא,
הוה ערסא פתיחא פניה. למהולתא הוה
סגיד, דהא הות חביבא מיניה.

כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת
אל נכר, (מלאכי ב) כד אסתלק זיויה מגיה
על חוביהון, לא הוה ליה למיקם קמיה,
ואתרכת מטרוניתא מן מלפא, בדיל דלא
יכלא לשבקא לה לברהא בין עמין
למקטלהון, והוה בארעא קדישא הוא, בהא
דיהון עמין נוכראין מן עמיה. סכי למימר,
עאל שכינתא ביניהון בגלותא, ועדנא דלא
הוה בארעא, והיא בארע עממין, בזיוא
דישראל, אסתמרו עממיה די בסחרניהון.

האנא, אמר רבי יוסי, תרין רברבין הוו
תחות פרסי יקרא קדישא, והא
בשמיה חד מאני בערסא, דהוה שדי אגוניה
דהיכלא. והא אנן בגלותא, לא אשתאר
ביננא אלא דא דביני דזיניה, והוא חתוך מן
שמיה דקדשא בריך הוא.

קדא הוא דכתיב, (שמות כג) הנה אנכי שולח
מלאך לפניך לשמרך וגו', לא למלא

כמו שפרשנו במקומו והיא השמירה בדרך, אני השריתי שכניה ביניכם לשמר אתכם בגלות, והיא שמרה אתכם עד שתביא אתכם לארצכם כמו שהייתם מקדם לזה. אשר הכנתי - מושבות מקדם לזה.

זו שכניה מן מטטרו"ן, וגרשה המלכה מהמלך עד שתשוב למקומה, וסוד - כי רק עוג מלך הפשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש פרזל הלה הוא ברבת בני עמון, כמו שפרשנו במקומו. והדרך, שנמשלה לגלות, שמר אותם בגלות על צרה שתבא עליכם, עד שיבא ויכניס אתכם לארץ שנשבע לאבותיכם שנשמרה.

רבי שמעון פתח ואמר, (רות א) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל. אמר רבי יוסי, השליט רחמים על הדין. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. אור וטוב שוים, שהוא מבוועי הנחלים שיוצא מהם הים והנחל שבעולם. שנינו, אמר רבי שמעון, פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במבוועי הנחלים, ועלה אחרי רבי אבא. אמר לי, במה עסקתם? אמרתי לו, בפסוק הזה (קהלת א) שפל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מזיו נבראו כל הגדולים שמן העולם, ומזיו נובעים כל הנחלים, הנחלים שהם בפסוק הזה נמוכים בגלות הזאת, שהרי חשך ואפלה, חבת האם עשה להם, ואם לא, הנחל עושה לבתו. גדלה שניה הוא, הוא פחת הקדוש ששוכב על גני ההיכל, שהרי השר של ישראל שהיה ממנה עליהם, בכל זמן שהיתה הגבירה עם המלך, היה יוצא וקא

הכי, אלא בעלמא דאתי, כד פרישנא בסטרין והוא צורין בארחה, אנא שרינא שכינתא ביניכון למאריהון בגלותא והיא נטרת יתכון, עד (דף ריד ע"א) דתייתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמת דנא. אשר הכינותי, מותבן מקדמת דנא.

דא שכינתא מן מטטרו"ן. ואתרכת מטרוניתא מן מלפא, עד דתייתוב לאתרהא, ורזא (דברים א) פי רק עוג מלך הפשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש פרזל הלא הוא ברבת בני עמון, כדפרישנא באתריה. וארחה, דאתמתל לגלותא, נטר יתהון בגלותא, על עקתא דתתי עליכון, עד דייתי וייעול יתכון לארעא, דקיים לאבהתכון דאתנטרת.

רבי שמעון פתח ואמר (רות א) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל, אמר רבי יוסי, שליט רחמי על דינא. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, אור שוין, דהוא מבוועי דנחלין, דנפק מנהון ימא ונחלא דבעלמא.

הנא אמר רבי שמעון, זמנא חדא סליקנא ונחיתנא לאנהרא במבוועי דנחלין, וסליק בתראי רבי אבא. אמר לי, במאי עסקיתו. אמרית ליה, בהאי קרא (קהלת א) דכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מזיויה אתבריאו כל רברבייא דמן עלמא, ומן זיויה אתנביעו כל נחלייא, נחלייא הו אינון להאי קרא, דמאיכי בהאי גלותא, דהא חשוכא כמופלא, חפתא דאמא עביד להו, ואי לאו, נחלא עביד ברתיה. רברבא תנחיתא הוא, הוא תחות קדישא, דגני אגנים דהיכלא. דהא רברבא דישראל דאתמני

עליהון, בכל עידן דהות

לפניהם מטטרו"ן, והוא מקריב עבודתם להקדוש ברוך הוא כ"אש. כ"אשר התבטלה האש וגלו, הסתלק זיוה, והסתלקה הגבירה מן המלך. זה לא היה שלם עד שיבא צד אחר שלא היה נמנה בגלות.

והשמות שנקראים יד, היא מבווע לכל, ותמצא יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, שלא נזכר יד אלא בשם אחד.

בא רבי אלעזר ושאל לרבי שמעון אביי, ובכה ואמר לו, גלה לי זה הסוד אבי מורי. אמר לו, בנה הפסוק יתגלה לך, (שמות ט) כי יד על פס יה מלחמה לה. פס משום הוי"ה, שולטים רחמים על דין. רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם במקום הגבורה יד ה' הגדולה מלחמה שהיתה במצרים, ואם לא, היו כדינים.

ובשיבא המשיח, יבא בהתחדשות ביד גדולה ויערף קרב בעמלק. בחזק יד הוציאך ה' ממצרים. ובשיבא שם של יד בחזק יד לבדו, הוא בזמן שיערף קרב בעמלק, יבא המשיח. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים ההם פיום הלחמו פיום קרב. כ"ס בשביל יהו"ה.

בא ראה, כמה היא יד הגדולה שלא מגיעה ליד הזו העליונה, לאבות הגדולה לא אננים. ובזו היד יצאו ממצרים משום שמנינם שנה, מונה י' ל', ד' לד', שוים זה לזה, שם של היד הגדולה שיצא מהם שוים באותיותיהם, שמנינם כמנינם, שקבלה שתי ידים, שתיים.

ביצד לא נמנעו זה מזה, ולא שוים? נתבאר שני אלה שבאותיותיהם יד הם שוים בענין, שנים לא בעניניהם

מטרוניתא עם מלפא, הוה נפיק ועאל קדמיהון מטטרו"ן. והוא קביל פולחנהון לקדשא בריך הוא פנורא. פד אתבטיל נורא ואתגליאו, אסתלק זיוה, ואסתלקא מטרוניתא מן מלפא. הא לא הוה שלים עד דייתי גיסא אחרא, דלא הוה בגלותא מניתא. ושמתן דאתקריאת יד, היא מבוועא לכלא, ותשפח יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, דלא אדפר ידא אלא בשמא דחד.

אתא רבי אלעזר, ושאל לרבי שמעון אבוי, ובכה ואמר ליה, גלי לי האי רזא אבא מארי. אמר ליה בהאי קרא אתגלי לך, (שמות ט) כי יד על פס יה מלחמה ליי, פס בגין הוי"ה, שליט רחמי על דינא. צבי למימר, יהא רעוא דיהא לעלמא כאתר גבורת, יד יי רבתא קרבא דהות במצרים, ואי לאו הוו בדיני.

וכד ייתי משיחא, ייתי בחדתו בידא רבתא, ויגח קרבא בעמלק. (שמות יג) בחזק יד הוציאך ה' ממצרים, וכד ייתי שמא דיד בתוקפא ידא לחודיה, הוא בעידנא, דיגח קרבא בעמלק, לייתי משיחא. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא יי ונלחם בגוים ההם פיום הלחמו פיום קרב. כ"ס בגין יהו"ה. הא חזי, כמה היא ידא רבתא דלא מטא להאי ידא עלאה, לאבהן רברבא לא אננים. ובדא ידא נפקו ממצרים, בגין דמשויין שוין, מני י' ל' ד' לד', שוין דא לדא, שמא דידא רבתא, דיפוק מן אינון שוין באתותהון דמנייניהון כמנייניהון, דקבלא תרין יד, תרין.

ביצד לא אתמנעו דא מן דא, ולא שוין.

מתבאר. מאלו נכראו שמים וארץ ושעמהם. ואלו ספירה ראשונה, שהיא כתר עליון. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צפות רעים וטובים. הן מסיעות לשם אחד אות ו' שעשה פמה אותות בארץ מצרים. (ראה ציור למעלה)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוי בארץ כנען. רבי אבא אמר, לוז זו ירושלים העליונה, ששורה שכינה בתוכה. אמר יעקב העליון למטה, תן לי ברכה שהוא רוצה, להרבות אתכם אני, ולתת את הארץ לבניכם. לוז זו ירושלים העליונה, הקדוש ברוך הוא, נתן השר שהיו ברכה זו על ידו בארץ הקדש, אבל מחוץ לארץ אחרת לא תהיה ברכה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו בקול גדול בבקר השפים קללה תחשב לו. הקדוש ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. איזו ברכה נתן להם? שיהיו עם זה טהור פחת ידו, ולהיות עליהם שומר.

אשרי חלקו של העם הטהור הזה שהוא עליהם, שנקראים בעליונים בנים חביבים יותר מהעליונים. כתוב (דברים יד) בנים אתם לה', מהו הפל בשביל זה. מה הוא? בשביל שהשתלם השם בחותם שלהם, שהם מהולים.

בא ראה, בפני האדם שמו של לו, קדשא בריך הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי ברכתא יהב לון, דיהון האי עמא דכיא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.

זבאה חולקהון דהאי עמא דכיא, דהוא עליהון, דאקרי בעלאה בנים חביבים יתיר מעלאה, פתיב, (דברים ד) בנים אתם לה', מאי כלא בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון, דאינון גזירין. תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא בריך הוא, וחסרא יו"ד מגינה,

אתפרש תרין אלין בריך הוא דבאתנותהון סייעאן יד בעלה ה', תרין לאב מנגינהון מתפרש. מאלין אתבריוו שמיא וארעא ודעמיה. ואינון ספירא קדמאה, דהיא כתרא עלאה. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים. הם מסייעתן לשמא חד ו' דעבד פמה אתוון בארעא דמצרים.

מצד ימין העיגול

יוד ו' לוא"ו לר' י"ד לו"ו

דל"ת ד' לר' ל"ל ל"ת

שדי

עליון העיגול

ו"ו לדל"ת דל"ת ללמ"ד למ"ד לחי"ו

א' ללמ"ד ל' למ"ם מ' לר' ד' לת' ה' ל'

יהוה

י"ד

מרכבה דאבהן ישראל

(דף ריד ע"ב)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוי בארץ כנען. רבי אבא אמר, לוז דא ירושלים עלאה, דאשראה שכינתא בינהא. אמר יעקב עלאה לתתא, הב לי ברכתא דהוא בעי, לאנפיש יתכון אנא, ולמיתן ית ארעא לבניכון. לוז זו ירושלים עלאה, קדשא בריך הוא, הב רברבא דהוון ברכה דא על ידיה, בארעא קדישא, אבל פרא, לארעא אחרא, לא יהא ברכתא.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו בקול גדול בבקר השפים קללה תחשב

לו, קדשא בריך הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי ברכתא יהב לון, דיהון האי עמא דכיא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.

זבאה חולקהון דהאי עמא דכיא, דהוא עליהון, דאקרי בעלאה בנים חביבים יתיר מעלאה, פתיב, (דברים ד) בנים אתם לה', מאי כלא בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון, דאינון גזירין. תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא בריך הוא, וחסרא יו"ד מגינה,

הקדוש ברוך הוא, וחסר יו"ד ממנו ולא נתקן. בא אברהם וחיבב את הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, בך יתקן השם, ונמול, ונתקן השם ביו"ד של המילה. בפני האדם שי"ן של שדי"ר, חסר יו"ד, נתקן ביו"ד של המילה, ואז נקראו בנים לה, בנים קדושים.

ובשמיטמים את אות הברית הקדושה ומכניסו לרשות אחרת, עולה ממנו קדשת החותם, והוא כמו שהחריב עולם, וטמא את החותם שנתקן בו שמו של הקדוש ברוך הוא, והרי הוא החריב את העולם.

רבי אבא היה הולך מקפוטקיא, והיה עמו רבי יוסי. עד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא ורשם אחד בפניו. אבל אוי להם לרשעים שימותו בלי תשובה, שלא יזוז ממנו הרשם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, פסוק זה (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, וכי איש שאומר טוב לבן אדם כמותו, אם לא ישלים מה שאמר, פניו מתבישות, על אחת כמה וכמה מהעליונים לבני אדם, שאם לא מביא פל טוב שאמר על פניו, פניו מתבישות.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני ישראל העליון שאני מרבה ומגדלך, הברכה הזו שנתן לי, ואתן ארץ זו לבניכם לא היתה בארץ, לא היה עמם פשיבא קץ המשים ויתקן. אמר הקדוש ברוך הוא, לא עתה יבוש יעקב - כעת (א) פני יעקב שלמעלה לא מתבישים משאמר להם אתן, הרי עד עכשו לא היו בידו, והיו

ולא אשתלים. אתא אברהם וחיבב לקדשא בריך הוא, ואמר ליה בך אשתלים שמא, ואתגזר, ואשתלים שמא ביו"ד דמילה. באנפוי דאינשא שי"ן דשד"י, וד', חסר יו"ד, אשתלים ביו"ד דמילה, וכדין אקרונ בנים לה, בנין קדישין.

וכד מסאבין ליה להאי את קיימא קדישא, ועאיל ליה לרשו אחרא, סליק מגיה האי קדושא דחותמא, והוא כמה דחריב עלמא, וסאיב חותמא, דאשתלים ביה שמא דקדשא בריך הוא, והא הוא חריב עלמא.

רבי אבא הוה אזיל מקפוטקיא, והוה עמיה רבי יוסי. עד דהוה אזלי, חמו חד בר נש דהוה אתי, ורשימא חד באנפוי, אבל ווי לון לחיבבא, דימותון בלא תשובה, דלא יעדי מיניהו רשימא, לא בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, האי קרא (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. וכי איניש דאמר טוב לבר נש פוותיה. אי לא ישלים מה דאמר, אפוהי מתביישן, על אחת כמה וכמה מן עלאי לבר נש, דאי לא מייתי כל טב דאמר על בנוהי, אנפוהי מתביישן.

אמר קדשא בריך הוא ליה, אנא ישראל עלאה, דאנא מפשינך ואסגינך. האי ברכתא דיהיב לי, ואתן ית ארעא הדא לבריכון, לא הוה בארעא, לא הוה עמהון. פד ייתי קיצא דמשיחא וישתלים, אמר קדשא בריך הוא, לא עתה יבוש יעקב, פען (א) אנפוי דיעקב דלעילא, לא מתביישן מדאמר להון אתן, ארי עד פען לא הוה בידיה, והוה אנפוהי מתביישן, פען דיליה

פנים מבִּישׁוֹת. כַּעַת שְׁלוֹ מִסְתַּיֵּעַ
מִלְפָּנֵי רַבּוֹן הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ.
כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ, נִלְחָמִים בְּעַמְלֵק
כְּשִׁישְׁתֵּלֵם הַקֶּץ, וְלֹא יִהְיֶה אֵלָא
בְּחֻזֵק יָד, כְּמוֹ שֶׁהֵיית בְּיוֹם קָרֵב,
וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם, שְׁלוֹ
וְלֹא אַחֵר.

וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ - זֶה
יִשְׂרָאֵל שֶׁלְמִטָּה שְׂמֻקּוֹמָם
בְּגִלוּת, בְּנֵיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שֶׁנּוֹלְדוֹ בֵּין הָעַמִּים. לְמַדְנוּ,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל, כְּשִׁיְהִי
בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְרִים
בְּאֶרֶץ, כְּשִׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה עִם
אֲחֵיהֶם שִׁילּוֹ אַחֲרֵיהֶם, שְׁלֹא
נִקְרָא גְלוּת אֵלָא לְמִי שֶׁהוּא דָר
בְּאֶרֶץ נִכְרֵיה, הֵם נִקְרָאִים גּוֹלִים.
וְזִכְרֹתֵי אֶת בְּרִית יַעֲקֹב (ויקרא כו),
וְאִ"ו יִתְרָה. תְּבֵא וְאִ"ו
שֶׁהִסְתַּלְקָה כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת,
וְתִהְיֶה סִינַע לִיעֲקֹב כְּשֶׁזָּה יִהְיֶה,
וְיִהְיֶה לְבֵן קְדוֹשׁ אֶרֶץ יִרְשֵׁת
עוֹלָם, וְיִהְיֶה בְּנֵיו בְּאֶרְצָם, שְׁגֵרוּ
כֹּה מִקֵּדָם לְזֶה בְּאֶרְצָם. אֲשֶׁרִי
חִלַּקְסָם.

כַּעַת בְּנִים, שֶׁקָּרָה לָהֶם [תהויו הולכים
גדולים] שֶׁהִגְלוּ לְחוּץ לְאֶרֶץ
וְנִשְׁכַּחוּ, וְהִתְרַבּוּ, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הָעֲלִיזוּ לְתַחְתּוֹן: בְּנִים שֶׁלָּךְ
שֶׁהֵם בְּחוּץ לְאֶרֶץ שֶׁנּוֹלְדוּ בְּגִלוּת
בְּכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ, עַד שֶׁאֵי אֶפְסֵס
לְמִצְרַיִם וְאֶעֱשֶׂה כְּהֵם דִּין עַל
חֲטָאֵיהֶם, אֵינִי מַעֲלֶה אֶת בְּנֵיךְ
שֶׁנִּכְרְאוּ בְּגִלוּת בְּחוּץ לְאֶרֶץ
בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה, וְאֶף עַל גֵּב שֶׁהֵם
רַבִּים וְנִשְׁכַּחוּ הֵם שְׁלִי, כְּשֶׁרֵאִיתִי
גְלוּת זֹאת שֶׁלָּהֶם וְרִפְאֵתִי אֶת
כָּאֲבִיכֶם וְשִׁמְעֵתִי אֶת קוֹלְסָם.
רְאוּבֵן - (בראשית כט) כִּי רָאָה ה' אֶת
עֲנִי. שְׁמַעוֹן - כִּי שָׁמַע ה' כִּי
שָׁנוּאָה אֲנֹכִי. וְחִשְׁבֵת בְּלִבְךָ
כִּי אֵלֶּיךָ יִהְיֶה לְפָנַי הֵם, וּמִשְׁנֻשׁוֹב

מִמִּצְרָאִי, מִלְמַעְבַּד דִּינָא,

מִסְתַּיֵּעַ מִן קָדָם מְאִרִי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא.
בְּמָה דְאַמְרִינָן, אֲגַחְנָא דְעַמְלֵק, כַּד יִשְׁתַּלֵּם
קִיּוּצָא, לָא יִהְיֶה אֵלָא בְּתַקּוּף יָדָא, כְּמָה
דְּהוּיִת בְּיוֹם קָרֵב, וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם
הָהֵם, דִּיִּדְיָה וְלֹא אַחֲרָא:

וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ, דָּא יִשְׂרָאֵל
לְתַתָּא, דְאַתְרֵיהוֹן בְּגִלוּתָא, בְּנוֹי
דְקְדֻשָּׁא בְרִיךְ הוּא, דְאַתְיִילִידוּ בְּיַד עַמְמִיָּא.
תְּנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל כַּד יִהוּן בְּאַרְעָא
קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, דָּר בְּאַרְעָא, כַּד יִתִּי
מְשִׁיחָא, יִהוּן עִם אַחֵיהוֹן דִּילּוּן בְּתַרְיָהוֹן.
דְּלֹא אַתְקְרִי גְלוּת, אֵלָא לְמַאן דְאַיְהוּ דָר
בְּאַרְעָא נוֹכְרָאָה, אֵינּוּן אַתְקְרִינָן גְּלִינָן.

וְזִכְרֹתֵי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, (ויקרא כו) וְאִ"ו
יִתְרָה, תִּיתִי וְאִ"ו דְאַסְתַּלְקַת כַּד
אַתְחָרִיב בֵּיתָא, וְתִהָא סִינַע לִיעֲקֹב, כַּד יִהָא
דָּא, וְיִהָא לְבָרָא קְדִישָׁא אֶרְעָא אַחֲסַנַת עַלְם,
וְיִהוּן בְּנוּהִי בְּאַרְעֵהוֹן, דְדָאֲרוּ מִקְדָּמַת דִּינָא
בְּאַרְעֵהוֹן, זַפְּאָה חוּלְקָהוֹן.

כַּעַן בְּרִיא, דְהוּה עֲרַעַן לְהוּן, (תהויו אוליו
רַבִּינָן) דְאַתְגְּלִיאוּ מִן לְבַר לְאַרְעָא
וְאַתְנָשִׂאוּ, וְאַנְפִּישׁוּ. וַיִּמָּא יַעֲקֹב עֲלָאָה
לְתַתָּא, בְּרִי דִילָךְ דְאַיִנוּן לְבַר לְאַרְעָא
דְאַתְיִילִידוּ בְּגִלוּתָא, בְּכָל אֶרְעָא וְאַרְעָא, עַד
דְאַנָּא אֵיעוּל לְמִצְרָאִי, וְאַעֲבִיד לְהוּן דִּינָא
(דף רטו ע"א) עַל חוּבִיָּהוֹן, לָאו אֲנָא מִסְקִית
בְּרַךְ, דְאַתְבְּרִיאוּ בְּגִלוּתָא, לְבַר לְאַרְעָא
בְּאַרְעָא רְחִיקָא. וְאֶף עַל גֵּב דְאַיִנוּן סְגִיָּאִין,
וְאַתְנָשִׂאוּ, דִּילִי אֵינּוּן. כַּד חִזִּיתִי דָא גְלוּתָא
דְלֵהוּן, וְאַסִּיתִי לְכִיבִיָּהוֹן, וְשִׁמְעִית קְלִיָּהוֹן.
רְאוּבֵן, (בראשית כט) כִּי רָאָה ה' אֶת עֲנִי.
שְׁמַעוֹן, כִּי שָׁמַע ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנֹכִי, וְחִשְׁבִּי
בְּלִבְךָ, כִּי אֵלֶּיךָ יִהְיֶה לְפָנַי הֵם, וּמִדְּנָתוֹב

נְסִיק יתהוּן מֵאַרְע גְּלוּתָא.

רבי אבא אמר, מהכא (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'. צבי למימר, פד יהא קדשא בריך הוא בדינא במצראי, בעדנא ההיא ייתון פל עממיא מנחה, פד שמעו שמועה דקודשא בריך הוא, היינו (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים.

תנא, אמר רבי שמעון, עתיד קדשא בריך הוא למיעבד לכל זפאה וזפאה, חופה בירושלם, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, פד תיתוב מטרוניתא למלפא, ועביד לה ארוסין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בנן בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו:

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, דא ישראל לתתא, לאבהן דאינון רתיכין, תהא שמהתהון ברזא דאתיילידו לבתר דנן, על שמא דאחיהון יהון מקריבין באחסנא דלהון.

תנא, אמר רבי שמעון, ומולדתך, דא ירושלם דלתתא, (ויקרא יח) מולדת בית בפרשת עריות, ירושלם לתתא, גוברין דאתיילידו דא ירושלם, פתר דנא, דיתובון עלמא למארי שמיא בירושלם, פד גיורין לא אתקרון אלא על שמקן, דהוא בר ישראל, ולא יתקרון פד אבהתהון, גיורא מקפוטקיא, אלא בהא ישראל.

ר' יהו, צבי למימר, על שמהון דישראל יתקרון, על שם אחיהון יקראו בנחלתם, וכד יתובון לא יתחסנון אלין עם ישראל בארעא, ויסב פל שבטא ושבטא, דידיה

ממצרים מלעשות דין, נעלה אותם מארץ גלותם.

רבי אבא אמר, מפאן (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'. רוצה לומר, כשיהיה הקדוש ברוך הוא בדין במצרים, באותו זמן יביאו כל העמים מנחה כשישמעו שמועה של הקדוש ברוך הוא, הינו (שם ב) ונהרו אליו כל הגוים.

שנינו, אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לכל צדיק וצדיק חפה בירושלם, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, כשתשוב המלכה למלך ויעשה לה ארוסין. זהו שכתוב (שיר ג) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה. וביום שמחת לבו זה בנן בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, זה ישראל למטה, לאבות שהם מרפבות יהיו שמותיהם בסוד שנולדו לאחר מכן, על שם שאחיהם יהיו מקריבים בירשה שלהם.

ר' יהו, אמר רבי שמעון, ומולדתך - זו ירושלם של מטה, (ויקרא יח) מולדת בית, בפרשת עריות. ירושלם למטה. גברים שנולדו זו ירושלם. אחר זה שישבו העולם לרבון השמים בירושלם, כשהתגירו לא נקראו אלא על שמם, שהוא בן ישראל, ולא יקראו כמו שאבותיהם, גר מקפוטקיא, אלא בזה ישראל.

ר' יהו - צריך לומר על שם ישראל הם יקראו, על שם אחיהם יקראו בנחלתם, וכשישובו לא יקבלו ירשה אלו עם ישראל בארץ, ויטל כל שבט ושבט את שלו, והאנשים

ממנו, כל אחד לפי מנינו. ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בדרך וגו'. רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו'. מה כתוב אחריו? כה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה פי יש שכר לפעלתך וגו' ושבו בנים לגבולם. לא אמר וישובו, אלא ושבו, כבר שבו.

בא ראה, אמר רבי אלעזר, בשעה שיהיה דין על הקר, תתעטר הגבירה על הקר, והיא סבורה שבניהם אוכדים בדין, וסוד - (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצחלי וגו'. למדנו, רבים יהיו בני הכסא משלה, זהו שכתוב כי רבים בני שוממה מבני בעולה. תשוב הגבירה לבעלה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. מקדם לכן תאמר הגבירה לקדוש-ברוך-הוא, איפה הבנים שלי? הוא יאמר לה, הם בדין. היא תחשב שהם אוכדים בדין, ובוכה על הדין של בניה, כי הרי הרבה יש לה לקחת ממני בשלהם, שהיתה עמם, והרי שבו מארץ אויב.

וכי לא היה יודע שאמו מתה? שם היה עמה פד מתה. אלא יאמר ישראל העליון, כשתבא גאלת ישראל, תתעורר הגבירה, ותתעורר פנסת ישראל ותערך קרב עם העמים, וימותו מהם, ויתקרבו כמעט לבא ארצה. יאמר לה הקדוש ברוך הוא, כשהיא בוכה: אל תפחד, יש שכר לבנים שמתו על שמי, האחרים הרי שבו, אלו ישובו לתחית המתים.

מתה עלי רחל, מתה על יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא. ולכן נאמר בעוד כפרת ארץ לבא, שמתו על יחוד שמו של הקדוש

וגוברין מנהון, כל חדא לפום מנייניה. ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בדרך וגו', רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו', מה כתיב בתריה, כה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' ושבו בנים לגבולם, לא אמר וישובו, אלא ושבו, כבר שבו.

הא חזי, אמר רבי אלעזר, בשעתא דיהא דינא על טורא, תתעטר מטרוניתא על טורא, והיא סברת דבניהון אבדין בדינא, ורזא (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצחלי וגו'. תנא, סגין יהון בני כרסייא מן דידיה. הדא הוא דכתיב, פי רבים בני שוממה מבני בעולה, תיתוב מטרוניתא לבעלה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

מן קדמת דנא, תימא מטרוניתא לקדשא בריך הוא, בנניא דילי אן. יימא לה, בדינא. היא תספר דאבדין בדינא, ובכה על דינא לבניא דידיה, פי ארי סגי אית לה למיסב מני בדלהון, דהות עמהון, והא תבו מארעא דשנאה.

וכי לא הוה ידע יוסף דמתה אמיה, תמן הוה עמה פד מתה. אלא יאמר ישראל עלאה, פד גיתי מפורקניהון דישראל, תתער מטרוניתא, ותתער פנסת ישראל, ותגח קרבא עם עממין, וימותון מנהון, ויתקרבו בזעיר למיתי ארעא. יימר לה קדשא בריך הוא, פד היא בכה. לא תדחלי, אגרא להון בנניא דמיתן על שמי, אחרנין הא תבו, אינון יתובון לחיי מיתניא.

מתה עלי רחל, מתה על יחוד שמו דקודשא בריך הוא, ועל דא אתמר בעוד כפרת ארץ לבא, דמיתו על יחוד שמו

דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְבַר לְאַרְעָא, בְּאַרְעָא דָא,
לֹא יָמוּת חַד מִנְהוֹן.

תְּנֵא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְאַגְחָא
קָרְבָא בְּאַרְחָא דְאַפְרַת, וַיְמוּתוּן עִמָּא
סְגִיָא מִנְהוֹן, וּבִתְרַן בְּנֵי לַחֲיֵי מֵיִתְיָא יְקוּמוּן.
וַיִּתִּיר שְׁלֻטְנָא יְהֵא לְהוּן דְּמֵיתִין בְּאַרְחָא
הַדִּין, מְפָל דִּיהָא קְדָמִיהוֹן בִּירוּשְׁלָם.

וְלָמָּה אֶתְקַרֵי שְׂמָא דְאַתְרָא קְדִישָׁא, (דף רטו
ע"ב) דְאַתְרָא הַדִּין לַחֵם. בְּדִיל דְהוּא מִן
שְׂמָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בִּיה, דִּימוּתוּן תַּמָּן
עַל שְׁמִיה, י"ד, דִּימוּתוּן תַּמָּן עַל שְׁמִיה י"ה,
לַחֵם בְּגִלוּתָא, בְּדִיל דְהוּא מִן שְׁמִיה דְקוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה.
רַבִּי אַבָּא פְתַח, (ישעיה מט) וְאַמְרַת בְּלִבְכֶּךָ
מִי יֵלֵד לִי אֶת אֵלֶּה, מָאִי קָא מֵיִירִי, יִשְׂרָאֵל
לְתַתָּא, חֲזִי דֵיִיתוּן בְּנוֹהֵי דִישְׂרָאֵל קְדָמִיה, כַּד
יִיתוּן (ישעיה יא) מַעֲלִים וּמְשַׁנְעֵר וּמְחַמַּת וּמֵאִי
הֵיִם וְאַתְכַּנְשׁוּ כְלָהוּ וַיְהוּן סְגִיָאִין. תֵּימָא
שְׁכִינְתָא מֵאֵן אֵינּוּן כְּלָהוּן, וְלֹא בְהוּן פְּסוּל
מִבְּנֵי נּוּכְרָאָה. יִימְרוּן לִיה, אֲנַחְנָא כְּלָנָא
מִבְּרַךְ, וְלִית בְּנָא נּוּכְרָאָה בְּהַדִּין, דִּיתְפָּרְשׁוּן
דָּא מִן דָּא וְכַרְת לְהוּן פְּחָדָא, וַיִּתְגַּיְרוּן,
יְתוּבוּן גֵּיּוּרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וַיְהוּן פְּחָדָא.

תְּנֵא, קָשִׁים גְּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְחַת בְּעוֹר
הַחִי, לְאַרְעֵהוֹן. כְּתִיב (ישעיה יא) פִּי יִרְחַם
ה' אֶת יַעֲקֹב וּבַחֲר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וּגּוֹ' וְנִלְוָה
הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב, כַּד יְתוּבוּן
לְאַרְעֵהוֹן בְּרִיָא, וַיְהוּיִן רְחִימוּ בְּהוּן, (זכריה יד)
יְהִיָה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, יִתְלוּוּן גֵּיּוּרִין עִם
יִשְׂרָאֵל וַיְהוּיִן לְהוּן כְּעוּמְקָא בְּבִשְׂרֵיהוֹן.

וְכֹרֶ כֶּךָ לָמָּה. תָּא שְׂמַע, אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן,
עַל תְּחוּמִין דְאַרְעָא, דְכָל חַד יְהֵא רַעוּא

בְּרוּךְ הוּא מְחוּץ לְאַרְץ, בְּאַרְץ זו
לֹא יָמוּת אֶחָד מֵהֶם.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא, עֲתִידִים
יִשְׂרָאֵל לְעַרְב קָרְב בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת
וַיְמוּתוּ מֵהֶם עִם רַב, וְאַחַר כֶּךָ
יִקוּמוּ בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים. יוֹתֵר
שְׁלֻטוֹן יְהִיָה לְהֶם שְׁמַתוּ בְּדֶרֶךְ זו
מְכַל שְׁהִיָה לְפָנֵיהֶם בִּירוּשְׁלָיִם.
וְלָמָּה נִקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ
שֵׁל מְקוֹם זֶה לַחֵם? מִשּׁוּם שְׁהוּא
מִשְׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁבוּ,
שְׁיָמוּתוּ שֵׁם עַל שְׁמוֹ י"ד,
שְׁיָמוּתוּ שֵׁם עַל שְׁמוֹ י"ה, לַחֵם
בְּגִלוּת, בְּשָׁבִיל שְׁהוּא מִשְׁמוֹ שֵׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
מִי אֵלֶּה. רַבִּי אַבָּא פְתַח, (ישעיה מט)
וְאַמְרַת בְּלִבְכֶּךָ מִי יֵלֵד לִי אֶת
אֵלֶּה. מָה רָצָה בְּזֶה? יִשְׂרָאֵל
שְׁלַמְטָה רָאָה שְׁיָבִאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְפָנָיו, כְּשִׁיבָאוּ (שם יא) מַעֲלִים
וּמְשַׁנְעֵר וּמְחַמַּת וּמֵאִי הֵיִם,
וַיִּתְפַּנְסוּ כְלָם וַיְהִיו רַבִּים, תֹּאמַר
הַשְׁכִּינָה: מֵאִיפָּה כָּל אֵלֶּה, וְאִין
כְּהֶם פְּסוּל מִבְּנֵי נְכָרִים? יֹאמְרוּ
לוֹ, אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ מִבְּנֵיךָ וְאִין בְּנוֹ
נְכָרִי עִמָּנוּ, שְׁיִפְרְדוּ זֶה מִזֶּה
וַיִּכְרוּת אוֹתָם כְּאַחַד, וַיִּתְגַּיְרוּ,
וַיִּשׁוּבוּ גְרִים עִם יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו
כְּאַחַד.

שְׁנִינּוּ, קָשִׁים גְּרִים לְיִשְׂרָאֵל
כְּסַפְחַת בְּעוֹר הַחִי, לְאַרְצָם.
כְּתוּב (שם יד) פִּי יִרְחַם ה' אֶת יַעֲקֹב
וּבַחֲר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל [וגו'] וְנִלְוָה
הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית
יַעֲקֹב. כְּשִׁישׁוּבוּ לְאַרְצָם הַבָּנִים
וְתִהְיֶה בִינֵיהֶם אֲחֻבָּה, יְהִיָה ה'
אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, יִתְלוּוּ גְרִים עִם
יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו לְהֶם כְּסַפְחַת
כְּבִשְׂרָם.

וְכֹרֶ כֶּךָ לָמָּה? בָּא שְׂמַע, אָמַר
רַבִּי שְׂמַעוֹן, עַל תְּחוּמֵי הָאָרֶץ
שְׁלָכַל אֶחָד יְהִיָה רְצוֹן לְדוֹר
בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ הַדְּבָרִים

כְּתוּב (שם נד) וּיְתַדְתִּיךְ חֲזָקִי. רוּצָה לומר, הַיְתַדוּת שֶׁהָיָה עִמָּךְ מֵהַתְּחִלָּה, חֲזָקִי אוֹתָם, וְעִזֹר לָהֶם יוֹתֵר מִשְׁאֵר הָעַמִּים כְּבִיכּוֹל, שְׁאַתָּה הַסֵּתֶפְלֶת לַחֲזֹק אוֹתָם בְּכָל הָעַמִּים הָאֲחֵרִים, וַיְהִיו רַבִּים.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הַם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה. רַבִּי שְׁמַעוֹן שָׁנָה, מִכָּאן (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. יֹאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה, כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה, בְּנֵי הַם, שְׁנַתָּן לִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹרָה, כְּמָה שֶׁדַּתְּם וּמְנַהֲגֵיהֶם אֲמִתִּים בְּהַנְּהִיגוֹת הַתּוֹרָה וְשִׁמְתִּי לָהֶם.

בא ראה, כְּשֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם נִקְרְאתָ זֶה, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (שמות טו) זֶה אֵלַי וְאֲנֹהוּ. וּבְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה דוֹד מְדַבֵּר תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה דָּבַר זֶה, אֵלֹא מִתְנַבֵּא מִה שֶׁיְהִיָּה, נִקְרְאתָ זֹאת. רַב נַחֲמָן אָמַר מִכָּאן, (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִפְנֵי וָגו' בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ, זֹאת - זו תּוֹרָה תַּהְיֶה לְכַשִּׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ, וְלָכֵן (שיר ב) וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. לְמָה נִמְשְׁלָה הַתּוֹרָה לַגּוֹזֵל? מָה גּוֹזֵל קוֹלוֹ עָרַב - אִף דְּבַרֵי הַתּוֹרָה קוֹלָם עָרַב, וְהַקּוֹל הַזֶּה יְהִיָּה כְּשִׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ לְיוֹם הַדִּין.

לְמַדְנֵנו, הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנְּצַנִּים - אֵלֹו הָאֲבוֹת שֶׁל הַמְּרַכְּבָה שְׁמֹן הָעוֹלָם הֵם יְקוּמוּ וַיִּתְרָאוּ. עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ - הַתְּשֻׁבָּחוֹת שֶׁיִּשְׁבְּחוּ הַלְלוּם כְּשֵׁי־שׁוּבוּ לְעַבּוּדְתָם כְּבַתְּחִלָּה. וְקוֹל הַתּוֹרָה - אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה, דְּבַרֵי תּוֹרָה שֶׁהֵם עָרַבִים, פְּתַגְמֵי דְאוֹרֵי־יִתָּא,

לְמִידָר בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, וְתַסְתַּעַר דִּיּוֹרִין. פְּתִיב, (ישעיה נד) וַיְתַדְתִּיךְ חֲזָקִי, צְבִי לְמִימֵר, סִיכְנָא דְהַוְיִין עִמָּךְ מִעֲקָרָא, אֲתַקִּיף יְתַהוּן, וְסִייעַ יְתַהוּן יְתִיר מִשְׁאֵר עַמְּמִין. כְּבִיכּוֹל דָּאֵת סְכִי לְאַתְתַּקְפָּא יְתַהוּן בְּכָל עַמְּמִיָּא אַחְרָא, וַיְהוּן סְגִיֵּאִין:

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הַם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה, רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּאֲנִי מִהֲכָא, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, יֹאמֶר יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כִּד יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהוּן לְעִילָא, בְּנֵי אֵינוּן, דִּיְהֵב לִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרֵי־יִתָּא, כְּמָה דְתַהוּן וְנִימוּסֵיהוּן קְשִׁיטִין, בְּנִימוּסֵי אוֹרֵי־יִתָּא (דְּאַתְנִיבַת לַחוּן).

תָּא טוֹ, כִּד יְהוּן יִשְׂרָאֵל תַּחוֹת נְרַפֵּי שְׂכִינְתָּא, אוֹרֵי־יִתָּא דְלַחוּן אֲתַקְרִי־יָאֵת זֶה, הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (שמות טו) זֶה אֵלַי וְאֲנֹהוּ, וּבְכָל עֵדָן דְלָא הָוָה דוֹד מְמַלֵּל תַּחוֹת גְּדַפֵּי שְׂכִינְתָּא דָּא מִלְתָּא, אֵלֹא אֲתַנְבִּי מָה דְלִיְהוּ, אֲתַקְרִינָא זֹאת.

רַב נַחֲמָן אָמַר מִהֲכָא, (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִפְנֵי וָגו' בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ, זֹאת דָּא אוֹרֵי־יִתָּא וְתַהֲא לִיִּיתִי מְשִׁיחָא, וּבְגִין דָּא, (שיר השירים ב) וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. עַל מָה אֲתַמְתְּלַת אוֹרֵי־יִתָּא, לַגּוֹזֵלֵא. מָה גּוֹזֵלֵא קְלִיָּה עָרַב, אִף פְּתַגְמֵי אוֹרֵי־יִתָּא קְלִיָּה עָרַב, וְדָא קְלָא יְהֵא לִיִּיתִי מְשִׁיחָא, לְיוֹמָא דְדִינָא.

תָּנָא, הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנְּצַנִּים, דָּא אֲבַהֲתָן דְמְרַכְּבָה, דִּמְזַן עֲלִמָּא יְקוּמוּן וַיִּתְחַזּוּ. עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, תּוֹשְׁבַחְתָּא דִּישְׁבְּחוּן לְיוֹאֵי, כִּד יְתוּבוּן לְפוֹלְחַנֵּיהוּן כְּדְבַקְדְּמִיתָּא. וְקוֹל הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה, פְּתַגְמֵי דְאוֹרֵי־יִתָּא,

דַּאִינוּן עֲרַבִין פְּקָלָא דְתוֹרָא דָּא, זַ"ה וְזֹא"ת
תּוֹר שְׁוִין.

מַאי קָא מִיִּירִי. וְרַזָּא דְמִלְתָּא, בְּעַדְנָא דְלֹא
תְהוּיִין תַּחוּת גְּדַפֵּי שְׂכִינְתָּא, א' דְלֹזֹאת
נְחִית, וְהוּא מִתַּחוּת לְכָלָא, וּסְלִיקַת ה', דְזֶה
אֵלֵי וְאַנְהוּ, מִדְּהַרְב בֵּיתָא, דְה"א, לֹא יְכָלָא
לְדוֹר וּלְמַהוּי בֵּין עַמְמִין נוֹכְרָאִין, דְה"א
קְדִישָׁא חֲתוּכָא מִן שְׁמָא. ה"א אֶלְפֵי, ה"א
עַדִּיפַת בְּקְדוּשָׁא, א' עַדִּיפַת לְאַתּוּון. כַּד
יְתוּבוּן יִשְׂרָאֵל לְאַרְעֵהוּן, ה"א קְדִישָׁא דְהִיא
חֲתוּכָא מִן שְׁמָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תִּיתוּב
בְּזֶה וַיְפִיֵק מִנִּינָא תְקַנְתָּא.

רְבִי אֲבָא פִתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מְדַד
בְּשַׁעְלוּ מַיִם וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תַּכְּנֵן, זֶה תּוֹר,
שְׁוִין פְּכִיכּוֹל, ז' לִר', ר' לַת', ו' לְה', זֶרְתָּא
דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין שָׁנִין,
מְהֵכָא מִן שְׁמָיָא, וְעַד אֲרַעָא, פִּיצַד תּוֹר,
זֶרֶת ו"ה ה"ו תר"ז, אֲתַקְדַּמַת ה' ל'ו'.
וְאֲתַקְדַּמַת ו' לַת', ת' לִר', ר' לְז', (שמות כח)
רְבוּעַ יְהִיָה כְּפּוֹל זֶרֶת אֲרַכּוּ וְזֶרֶת רַחְבּוּ כְּפּוֹל.
וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאַבְרָכֶם, יֹאמֶר מִדְּהוּו
בְּפִתְגָמֵי אוֹרֵייתָא מִתְעַסְקִין, וְהוּא
דָּא מְכִילְתָּא בֵּין חִפְמִיָהוּ, אֲבָרְכִינוּן, וְרַזָּא
(בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב.
וַיֹּאמֶר (דף רטו ע"א) לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי,
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנִּינָא דָּא, לְמִנִּינָא קְדַמִּיתָא
דְקַמִּיָה, כְּדַפְרֵישְׁנָא בְּאַתְרֵיהָ.

וְרַזָּא אַחְרָא, וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַגּוֹ' וַיֹּאמֶר לָמָּה
זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם, הָא
לֹא עֲתִיד, אֶלָּא בְּזִכּוּתָא דְזֶה, לְבָרְכֵהוּן. וְרַזָּא
סְגִיָּא תְנִינָא, בְּאַתְרָה דְהֵאֵי קָרָא, אֲבָל לֹא
אַתִּינָא לְקַמֵּן דְלֹא לְאַשְׁמוּעִינָן הֵאֵי קָרָא
דְאַמְרָנָא, מְקַמִּיָה דְאַמִּינָא לָךְ דְאַתְקַרִּיאת

פְּקוֹל הַתּוֹר הַזֶּה, זַ"ה וְזֹא"ת תּוֹר
שְׁוִים.

מַה רוּצָה לוֹמַר? וְסוּד הַדְּבָר -
בְּזִמְן שְׁלֹא תְהִי תַחַת כְּנָפֵי
הַשְּׂכִינָה, א' שֶׁל זֹאת יוֹרֵד, וְהוּא
מִתַּחַת לְכָל, וְעוֹלָה ה' שֶׁל זֶה אֶל
וְאַנְהוּ מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת, שְׁה"א לֹא
יְכַלָּה לְדוֹר וּלְהֵיחֹד בֵּין עַמִּים
נְכָרִים, שְׁה"א קְדוּשָׁה חֲתוּכָה מִן
הַשָּׁם. ה"א אֶלְפֵי: ה"א עַדִּיפָה
בְּקְדוּשָׁה, א' עַדִּיפָה לְאוֹתִיּוֹת.
כְּשִׁינְשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם, ה"א
קְדוּשָׁה שֶׁהִיא חֲתוּכָה מִן הַשָּׁם
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, תִּשׁוּב
בְּזֶה וַיֵּצֵא מִנֵּן מִתְּקַן.

רְבִי אֲבָא פִתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי
מְדַד בְּשַׁעְלוּ מַיִם וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת
תַּכְּנֵן. זֶה תּוֹר, שְׁוִין פְּכִיכּוֹל ז'
לִר', ר' לַת', ו' לְה', זֶרֶת שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת
שְׁבָעִים שָׁנִים. מִכָּאן מִן הַשָּׁמַיִם
וְעַד הָאָרֶץ, כִּיצַד? תּוֹר, זֶרֶת
ו"ה ה"ו תר"ז. הַקְּדָמָה ה' ל'ו'
וְהַקְּדָמָה ו' לַת', ת' לִר', ר' לְז',
(שמות כח) רְבוּעַ יְהִיָה כְּפּוֹל זֶרֶת
אֲרַכּוּ וְזֶרֶת רַחְבּוּ כְּפּוֹל.

וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאַבְרָכֶם.
יֹאמֶר, מִשְׁהִיּו מִתְעַסְקִים בְּדַבְּרֵי
תּוֹרָה וְהִיתָה מִדָּה זֹו בֵּין
חֲכַמִּיָהֶם, אֲבָרֶךְ אוֹתָם, וְהַסוּד -
(בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְׁמֶךָ
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה
תִּשְׁאַל לְשָׁמִי. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנֵּן
זֶה לְמִנֵּן הֵרָאשׁוֹן שְׁלַפְנִיּוֹ, כְּמוֹ
שֶׁפָּרְשׁוּ בְּמִקּוּמוֹ.

וְסוּד אַחַר - וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַגּוֹ',
וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי
וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם. זֶה לֹא עֲתִיד,
אֶלָּא בְּזִכּוּתוֹ שֶׁל זֶה לְבָרֶךְ אוֹתָם.
וְסוּד גְּדוֹל שְׁנֵי בְּמִקּוּם שֶׁל
הַפְּסוּק הַזֶּה, אֲבָל לֹא בְּאַתִּי
לְפָנֶיךָ אֶלָּא לְהַשְׁמִיעַ פְּסוּק זֶה
שְׁאַמְרָתִי מִלְּפָנֵי שְׁאַמְרָתִי לָךְ
שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת זֶה. כְּתוּב (שופטים

(ה) זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל יַדֵּי מֹשֶׁה, (שְׁמוֹת
לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, (שְׁמוֹת טו) זֶה
אֵלֵי וְאֲנֹהוּ. הַתּוֹרָה הֵיחָדָה יוֹרְדַת
מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקֵן וְגו', וְלִכֵּן
אֵינְךָ מוֹצֵא כְּמוֹתוֹ, וְכִשְׂיָהוּ
בְּגִלוֹת כֹּל זְמַן הַחֲרָפֵן הַזֶּה,
יִזְדַּקְנֶנּוּ, וְלֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת פְּנֵי
שְׂכִינָה עַד שֶׁתֵּבֵא בָהֶם רוּחַ
אֲחֵרָת.

מִקֵּדָם לִכֵּן נִטְמְאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים
וְלֹא הָיוּ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ
צְרִיכִים לְלַכֵּת, וַיֵּשְׁבוּ זְמַן רַב בֵּין
נְכָרִים דוֹר אַחֲרֵי דוֹר וְלִמְדוּ
מִדַּרְכֵיהֶם. כְּשִׁישׁוּבוּ פְּנֵי הַשְּׂכִינָה
לְאֶרֶץ, בְּתַחֲלָה לֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת
פְּנֵי שְׂכִינָה עַד שֶׁיִּתֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוּחוֹ לָהֶם.

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (יחזקאל לו) וְאַתָּה
רוּחִי אֲתָן בְּקִרְבְּכֶם. וְאַחֵר כֶּף,
וְעֵשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ
וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם. מֵאַחֵר
שִׁיתֵן רוּחוֹת בְּכֶם וְגַם קִדְשָׁה,
בְּדַרְכֵי תִלְכוּ וְתַתְּהַלְכוּ.

רֹא יוּכַל לִרְאוֹת. רַבִּי אֲבָא פְּתַח
וְאָמַר, (מְשַׁלִּי יז) בְּאוֹר פְּנֵי מְלָךְ חַיִּים
וּרְצוֹנוֹ כְּעֵב מְלָקוֹשׁ. כְּשִׁיִּקְבְּלוּ פְּנֵי
שְׂכִינָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וַיִּתְעַסְקוּ בְּאוֹתָן מְרַבְּבוֹת שֶׁמֶהֵן
חַיּוֹת הָעוֹלָם.

בֹּא רֵאָה, לֹא תִמְצָא בְּפִסּוּקִים
הִלְלוּ כֹלָם לְשׁוֹן אֵלָא לְאֲנָשִׁים,
(תהלים עא) גַּם לְשׁוֹנֵי כֹל הַיּוֹם תִּהְיֶה
צְדָקְתְּךָ. וְלֹא תִמְצָא בְּפִסּוּקִים
הִלְלוּ בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוֹם
כֶּף יֵשׁוּבוּ לְאֶרֶץ וַיִּתֵּן בָּהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָה,
לְשׁוֹנָם תִּהְיֶה תְּמִיד. (עב כֵּאן אֵינוֹ מִן

הוהר)

כֶּף יִתּוּבוֹן לְאֶרְעָהוֹן, וַיְהִי
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָתָא בְּהוֹן, לִישְׁנָא

אֲוִרִייתָא זֶה. כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה'
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּד אֲתִייהִיבַת אֲוִרִייתָא עַל
יְדָא דְמֹשֶׁה, (שְׁמוֹת לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ (שְׁמוֹת
טו) זֶה אֵלֵי וְאֲנֹהוּ, אֲוִרִייתָא הָהּ נִחְתַּת מִן
קַמִּי אֱלֹהָא דִישְׂרָאֵל.

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקֵן וְגו', וּבְגִין דָּא, לָא
אֲתָּ מִשְׁכַּח דְּכּוֹוֹתִיהָ, וְכִד יְהוֹן
בְּגִלוֹתָא כֹּל זְמַנָּא חֲרוּבָא הָדִין, סִיבּוּ. לָא
יְכַלִּין לְמַחְזֵי אִפִּי שְׂכִינָתָא, עַד דְּתִיתִי רוּחָא
אֲחֵרָא בְּהוֹן.

מִקֵּדָמַת דְּנָא אִסְתְּאִיבוּ בְּאֶרֶע עַמְמֵיָא, וְלֹא
הוּוּ בְּנִימוּסֵי אֲוִרִייתָא. כְּמָה דִּיהוֹן
כְּהִיל לְמִיָּהָ, וְתִבּוּ עַדְנָא סְגִי בֵינֵי נְכָרָאִין,
דְּרָא בְּתַר דְּרָא, וְאוּלִּיפּוּ מִן אֲרַחֲיָהוֹן, כִּד
יְתוּבוֹן אִפִּי שְׂכִינָתָא לְאֶרְעָהוֹן, בְּקִדְמִיתָא
לָא יְכַלִּין לְמַחְמֵי אִפִּי שְׂכִינָתָא, עַד דְּיָהִיב
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא דִּילִיָּה לְהוֹן.

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (יחזקאל לו) וְאַתָּה רוּחִי אֲתָן
בְּקִרְבְּכֶם, לְבַתֵּר וְעֵשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר
בְּחֻקֵי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם, מִן
כְּתֵר דְּיָהִיב רוּחִין בְּכוֹן וּקְדוּשָׁה, בְּנִימוּסֵי
תַתְּהַכוּן וְתַתְּהַכוּן.

רֹא יוּכַל לִרְאוֹת, רַבִּי אֲבָא פְּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי
טז) בְּאוֹר פְּנֵי מְלָךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעֵב
מְלָקוֹשׁ, כִּד יִסְבְּרוּן אִפִּי שְׂכִינָתָא דְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וַיִּתְעַסְקוּן בְּאֵינוֹן רְתִיכִין דְּמִנְהוֹן
חַיּוֹן דְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, לָא תִשְׁכַּח בְּהֵנִי קִרְאֵי כְּלָהוֹן
לִישְׁנָא, אֵלָא לְאִינִישׁ, (תהלים עא) גַּם
לְשׁוֹנֵי כֹל הַיּוֹם תִּהְיֶה צְדָקְתְּךָ. וְלֹא אֲתָּ

מִשְׁכַּח בְּהֵנִי קִרְאֵי בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָתָא בְּהוֹן, לִישְׁנָא

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו', רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה) ס' וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו', זָכָאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, יִתִּיר מִכָּל עַמּוּיִן עוֹבְדֵי עַבּוּדַת פּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת, דְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא קָרָא לֹון צַדִּיקִים. לְאַחֲסִין לֹון יְרוּתַת עַלְמִין בְּעַלְמָא דְאַתִּי, לְאַתְעַנְגָּא בְּהוּא עַלְמָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה נח) אַז תִּתְעַנְגַּ עַל ה'. מְאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְדַבְּקִין בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, דְכְּתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, הַאי קָרָא רְזָא עַלְאָה אִיהוּ בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, דְּהָא בְּרִזָּא דְאַגְדָּתָא תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּאַחְסַנְתָּ יְרוּתָא עַלְאָה דְּהֵיִיא אֶרֶץ, לִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק. (ס"א דְהָא אֶרֶץ, וְלִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק, דְּהָא צַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָא) דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא בֵּיהּ אֲתַדְבַּקַת לְאַתְבַּסְמָא, וְצַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָאִי.

אוּף הַכָּא, בְּחִבְיבּוּתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר, וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים, וּבְגִין כְּףָּ לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אֲתַחְזוֹן לְיְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא. מְאִי טַעְמָא אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וּמְאִי טַעְמָא יְרִיתִין לְמַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּאַתְגַּזְרוּ. כְּמָה דְתַנִּינן, כָּל מָאן דְּאַתְגַּזֵּר, וְעֵיִל בְּהָאִי (ס"א בְּרִית קְדִישָׁא וְעֵיִל בְּהָאִי) אַחְסַנְא, וְנִטִּיר לְהָאִי בְּרִית, עָאֵל וְאַתְדַּבַּק בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, וְעָאֵל בְּהָאִי צַדִּיק. וּבְגִינֵי כְּףָּ אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וְעַל דָּא לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מְאִי אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים.

אַהֲרָר וְאָמַר, נִצֵּר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאֵר. נִצֵּר מְטַעֵי, עֲנַפָּא מְאִינוֹן עֲנַפִּין, דְּנִטַּע קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא כַּד בְּרָא

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו'. אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אַמּוֹת עוֹבְדֵי עַבּוּדַת פּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא קָרָא אוֹתָם צַדִּיקִים לְהוֹרִישׁ לָהֶם יְרִשַׁת עוֹלָמִים בְּעוֹלָם הַכָּא, לְהַתְעַנְגַּ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נח) אַז תִּתְעַנְגַּ עַל ה'. מָה הַטַּעַם? בְּגַלְל שְׁנַדְבָקִים בְּגוּף שֶׁל הַמַּלְאָךְ, שְׁפָתוֹב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, פְּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלִיוֹן בֵּין קוּצְרֵי הַשָּׂדֶה, שְׁהָרִי בְּסוּד הָאֲגָדָה שְׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שִׁירְשַׁת הַיְרֵשָׁה הַעֲלִינָה שֶׁל אוֹתָהּ אֶרֶץ, אֵין מִי שִׁיורֵשׁ אוֹתוֹ פְּרָט לְאוֹתוֹ שְׁנַקְרָא צַדִּיק. [שֶׁל הָאֶרֶץ הַזֹּאת, וְאֵין מִי שִׁיורֵשׁ אוֹתָהּ פְּרָט לְאוֹתוֹ שְׁנַקְרָא צַדִּיק, שְׁהָרִי הַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה וְדָא] שְׁהָרִי הַגְּבִירָה נִדְבַּקַת בּוֹ לְהַתְבַּשֵּׁם, וְהַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ וְדָאִי אֶת הַגְּבִירָה הַזֹּה.

אַף כָּאן, בְּחִבְיבּוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְיִשְׂרָאֵל אָמַר וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים. וְלִכֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, רְאוּיִים לִירֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה. מָה הַטַּעַם נִקְרְאוּ צַדִּיקִים, וּמָה הַטַּעַם יוֹרְשִׁים אֶת הַגְּבִירָה? מְשׁוּם שְׁנַמּוּלוֹ, כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ, כָּל מִי שְׁנַמּוּל וְנִכְנַס [בְּבְרִית הַקְדֵּשׁ וְנִכְנַס בּוֹ] בִּירְשָׁה זֹו וְשָׁמַר אֶת הַבְּרִית הַזֹּה, נִכְנַס וְנִדְבַק בְּגוּף הַמַּלְאָךְ וְנִכְנַס בְּצַדִּיק זֶה, וְלִכֵּן נִקְרְאוּ צַדִּיקִים, וְעַל כֵּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. אֵיזוֹ אֶרֶץ? זֹו אֶרֶץ הַחַיִּים.

הוֹר וְאָמַר, נִצֵּר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאֵר. נִצֵּר מְטַעֵי - עֲנַף מְאוֹתָם עֲנַפִּים שְׁנִטַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּשִׁבְרָא אֶת הַעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (בראשית א) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים

גן בעדן מקדם, וארץ זו היא אהד מהם, ומשום כך נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר ועמו כלם צדיקים - זה יעקב ובניו שירדו מצרימה בין עם קשי ערף, ונמצאו כלם צדיקים, ולכן כתוב לעולם יירשו ארץ, שמשם עלו לרשת את הארץ הקדושה.

ויחי יעקב בארץ מצרים. למה פרשה זו סתומה? רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב, נסתמו עיניהם של ישראל. רבי יהודה אמר, שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם.

רבי שמעון אמר, מה כתוב למעלה? וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, וכתוב ויחי יעקב, שלא ראוי להפריד בין זה לזה. מה הם עומדים בתפנוקים של מלכים ומקבלים לעצמם ענג וכסופים, אף יעקב גם עומד בתפנוקי מלכים בענג וכסוף לעצמו, לא נפרד זה מזה.

וכאן נקרא ויחי, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, בצער נמצאו, כתוב עליו (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. אחר שירד למצרים נקרא ויחי. ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים וכלם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כנין טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ולא הפריד בין ויפרו וירבו מאד לבין ויחי יעקב, וכך ראוי.

שבע עשרה שנה. מה הטעם שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער. בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והיה עומד לפניו,

עלמא. דכתיב, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, והאי ארץ חד מנייהו. בגיני כך, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר, ועמו כלם צדיקים, דא יעקב ובנוי דנחתו למצרים בין עם קשי קדל, ואשתפחו כלהו זפאין. ובגין כך כתיב, לעולם (דף רטו ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי יעקב אמר, בשעתא דמית יעקב, אסתימו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נחתו לגלותא, ואשתעבדו בהון.

רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפנוקין דמלכין, וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיהו. אוף יעקב נמי, קיים בתפנוקי מלכין, בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

והבא אקרי ויחי. דהא כל יומי לא אקרי ויחי, בגין דכל יומי בצערא הו, בצערא אשתפחון, עליה כתיב, (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. פתר דנחת למצרים, אקרי ויחי. חמא לבריה מלפא, חמא לכל בנוי זפאין צדיקין, וכלהו בתענוגי ותפנוקי עלמא, והוא יתיב ביניהון פחמר טב דיתיב על דוירדייה, פדין אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב, והכי אתחזי.

שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אמר רבי שמעון,

כְּשִׁיעֶקֶב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הִיָּה נִשְׁלָם בְּנִפְשׁוֹ כְּאִלּוּ רָאָה אֶת אִמּוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שִׁפְּיוֹ שֶׁל יוֹסֵף דּוֹמָה לְיִפְיָהּ שֶׁל רַחֵל, וְהִיָּה מְדַמָּה בְּעֵצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁלֹּא עֵבֶר עָלָיו צִעַר בְּיָמָיו.

וּבְשִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ, אִזְּ הַתְּקִים בּוֹ, לֹא שְׁלוֹתָי וְלֹא שְׁקֻטָּתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ, שָׁנָה הִיָּה קִשָּׁה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה שֶׁעָבַר. וּבְזִמְנֵן שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ מָה כְּתוּב? (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רַעֵה וְגו'. וְכָל יָמַי יַעֲקֹב לֹא הִיָּה לוֹ צִעַר כְּזֶה, וְהִיָּה בּוֹכָה כָּל יוֹם עַל אוֹתָן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁל יוֹסֵף.

מָה הַשִּׁיבוֹ לוֹ? (שם מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ. הֲרִי לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַחֲרוֹת בְּעֵנֵיגִים וְתַפְנוּקִים וְהִנָּאוֹת וְכַסּוּפִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאַרְצָן מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. שְׁנֵינּוּ, שֶׁכָּל אוֹתָן שָׁנִים שְׁכִינַת כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָאָה עִמּוֹ, וְלִכֵּן אֵלּוֹ נִקְרָאוּ חַיִּים.

בֹּא רָאָה, כְּתוּב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. נִרְאָה הִיָּה שְׁבַתְחָלָה מִתָּה הִיָּתָה אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁלוֹ וְלֹא הִיָּה מִתְּפוּן לְקַבֵּל רוּחַ אַחֲרָת, שֶׁהֲרִי רוּחַ שְׁלֹמְעֵלָה לֹא שׁוֹרָה בְּרִיקָנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁלָם, וְלֹא בְּמָקוֹם חֶסֶר, וְלֹא בְּמָקוֹם פְּגוּם, וְלֹא בְּמָקוֹם עֲצוּב, אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁהַתְּפוּן, בְּמָקוֹם שְׁמֻחָה, וְלִכֵּן כָּכָל אוֹתָן שָׁנִים שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מֵאֲבִיו וַיַּעֲקֹב הִיָּה עֲצוּב, לֹא שָׂרְתָהּ בּוֹ שְׁכִינָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְהוֹצִיא, שְׁאִין עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ

כָּל יוֹמוֹי דִּיעֲקֹב בְּצַעֲרָא הוּו, בְּצַעֲרָא אַעֲבַר לוֹן בְּקַדְמֵיתָא, כִּיּוֹן דִּחְמָא לְיוֹסֵף, וְהוּוה קָאִים קַמֵּיה, כַּד יַעֲקֹב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הוּוה אֲשַׁתְּלִים בְּנַפְשֵׁיה, כְּאִילוּ חֲמָא לְאִמֵּיה דְּיוֹסֵף. דְּשַׁפִּירוּ דְּיוֹסֵף דְּמִי לְשַׁפִּירוּ דְּרַחֵל. וְהוּוה דְּמִי בְּגַרְמֵיה כְּמָה דְּלֹא אַעֲבַר עָלֵיה צַעֲרָא בְּיוֹמוֹי.

וְכַד יוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מִנֵּיה, כְּדִין אֲתַקְיִים, לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטָּתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ. דְּדָא קִשָּׁיָא לִיָּה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה דְּעָבַר, וּבְזִמְנָא דִּאֲתַפְּרֵשׁ יוֹסֵף מִנֵּיה, מָה כְּתִיב, (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רוּעֵה וְגו'. וְכָל יוֹמֵי דִּיעֲקֹב, לֹא הוּוה לִיָּה צַעֲרָא כְּהֵאִי, וְהוּוה כְּכִי כָּל יוֹמָא לְאִינוּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה דְּיוֹסֵף.

מָאִי קִאֲתִיבוּ לִיָּה, (בראשית מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ, הָא לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחֲרָנִין, בְּעֵנֵיגִין וְתַפְנוּקִין וְהִנָּאוֹת וְכַסּוּפִין. הִדָּא הוּוה דְּכְתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאַרְצָן מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. תְּנָא, כָּל אִינוּן שְׁנִין, שְׁכִינַתָּא יִקְרָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוה, עַמֵּיה אֲשַׁתְּפַחָא, וּבְגִין כְּךָ חַיִּים אִקְרוּן.

הָא חַזִּי, כְּתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, אֲתַחַזִּי דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא מִית הוּוה הַהוּוה רוּחָא דִּילֵיה, וְלֹא הוּוה מִתְּפוּיִן לְקַבְּלָא רוּחָא אַחֲרָא. דְּהָא רוּחָא דְּלַעִילָא, לֹא שְׂרִיא בְּרִיקָנוֹתָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׁכִינַתָּא לֹא שְׂרִיא אֶלָּא בְּאֲתַר שְׁלָם, וְלֹא בְּאֲתַר חֶסֶר, וְלֹא בְּאֲתַר פְּגִים, וְלֹא בְּאֲתַר עֲצִיב, אֶלָּא בְּאֲתַר דְּאֲתַפְּוּן, בְּאֲתַר חֲדוּ. וּבְגִין כְּךָ, כָּל אִינוּן שְׁנִין דְּיוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מֵאֲבוּי, וַיַּעֲקֹב הוּוה עֲצִיב, לֹא שְׂרִיא בֵּיה שְׁכִינַתָּא.

תְּנָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה'

ברוך הוא אלא מתוך חדוה. שאמר רבי אלעזר, אין שכניה שורה מתוך עצבות, שכתוב (מלכים-ב) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן שלש פעמים לשם מה? כדי לעורר רוח משלמות הכל, שהוא רוח שלם. אמר רבי אבא, שם שנינו, הכל נמצא מארבעה צדדים, וכל השרשים של העליונים והתחתונים בהם אחוזים. ושנינו, זה נכנס וזה יוצא, זה סתום וזה מפרש, אחוז אחד בחדוה, והם אבות הכל.

רבי שמעון אמר, (דברים י) רק באבותיהך חשק ה', כתוב באבותיהך, ממש שלשה, ומשמע שכתוב רק - רק ממש, ומאלה נפרדים ונאחזים כל שאר האחרים ועולים השם להתעטר.

שנינו, אמר רבי יוסי, מן היום שהתעלה רבי שמעון מהמערה, הדברים הללו לא נתפסו מן החברים ובסודות עליונים היו מסתפלים ומתגלים מביניהם, כאלו שנתנו באותה שעה בהר סיני, אחר שמת כתוב (בראשית ה) ויסכרו מעינות תהום וארבות השמים, והיו החברים מרחשים דברים, ולא מתקיימים בהם.

שיום אחד היה יושב רבי יהודה על פתחה של טבריה וראה שני גמלים שמעלים בגדי צמר מעל הכתפים. נפל המשא של בגדי הצמר, וכאו צפרים, ועד שלא הגיעו עליהם, התבקעו.

אחר כך באו כמה צפרים, והיו הולכים אחריהם, ושהו [והקי] אותם בסלע, ולא התבקעו, והיו צוחים להם ולא היו נפרדים.

בשמחה באו לפניו ברננה. לאפקא, דלית פולחנא דקדשא בריה הוא, אלא מגו חדוה. דאמר רבי אלעזר, לית שכנתא שריא מגו עצבות, דכתיב (מלכים ב) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן תלת זימני אמאי. בגין לאתערא רוחא משלימותא דכלא, דהוא רוח שלימא.

אמר רבי אבא, תמן תנינו, מארבע סטרין כלא אשתפח, וכל שרשין דעלאין ונתאין בהו אחידן. ותנא דא עייל ודא נפיק דא סתים ודא פריש, אתאחד חד בחדותה, ואינון אבהן דכלא.

רבי שמעון אמר, (דברים י) רק באבותיהך חשק ה', כתיב באבותיהך, ממש תלתא, ומשמע דכתיב רק, רק ממש, ומאלין מתפרשן ומתאחדן כל שאר אחרנין, וסלקין שמא לאתעטרא.

תנא, אמר רבי יוסי, מן יומא דאסתליק רבי שמעון מן מערתא, מלין (אלין) לא אתפסיין מן חבריא, ורזין עלאין הוו מסתפלן ואתגליין מביניהו, כאלו אתייהבו ההיא שעמא בטורא דסיני. בתר דשכיב כתיב, (בראשית ח) ויסכרו מעינות (ט) ו"א תהום וארובות השמים, והוו חבריא מרחשן מלי, ולא מתקיימי בהו.

דיומא חד הוה יתיב רבי יהודה, אפתחא דטבריה, וחקא תרי גמלי, דסלקי קטפירא מעלוי דכתפין, נפל מטולא דקטפירא, ואתו צפרי. ועד לא מטו עלייהו, אתבקעו.

רבתר אתו כמה צפרין, והוו אזלי עלייהו, ושרו (נ"א ושריא) לון בטרטישא, ולא מתבקעין. והוו צוחין לון,

שמעו קול אחד עטרת העטרות
שורה בחשכה והבעלים בחוץ.
עד שהיה יושב, עבר איש אחד,
השגיח בהם ואמר, לא קיים זה
מה שכתוב (בראשית טו) וירד העיט
על הפגרים וישב אתם אכרם.
אמר רבי יהודה, והרי עשינו ולא
התפרדו. החזיר ראשו אותו
האיש ואמר, עדין לא מרט זה
ראשו של אדוניו ועדין לא
הקריח את הגבירה. רץ אחריו
שלושה מילין ולא אמר לו.
חלשה דעתו של רבי יהודה.

יום אחד נרדם פחת עץ וראה
בחלומו ארבע כנפים מתקנות
ועולה עליהן רבי שמעון וספר
תורה עמו, ולא השאיר כל ספרי
הסודות העליונים ואגדה שלא
העלה אותם עמו, והעלה אותם
[העלו אותן] לרקיע, וראה שהוא
מתכסה מהענינים ולא התגלה.

בשהתעורר, אמר, ודאי משמת
רבי שמעון, החכמה הסתלקה
מן הארץ. אוי לדור שהאבן
הטובה הזו, שהיו נראים
[מתאחרים] ממנה וסומכים עליה
עליונים ותחתונים, נאבדה
מהם.

בא אל רבי אבא, ספר לו. הרים
רבי אבא את ידיו על ראשו ובכה
ואמר, רבי שמעון רחמים
שטוחנות ממנו מן טוב כל יום
ולוקטים אותו, ככתוב (במדבר יא)
הממעט אסף עשרה חמרים,
ועכשו הרחמים והמן הסתלקו
ולא נשאר ממנו בעולם, פרט
למה שכתוב (שמות טו) קח צנצנת
אחת ותן שמה מלא העמר מן
והנח אותו לפני ה' למשמרת.
ואלו בהתגלות לא כתוב אלא
למשמרת, להצנעה. עכשו מי
יכול לגלות סודות ומי ידע
אותם.

ולא הוו מתפרשין. שמעו חד קלא, עטרא
דעטרין בקדרין שריא, ומריה לבר.

עד דהוה יתיב, עבר חד גברא, אשגח בהו.
אמר, לא קיים דא, הא דכתיב, (בראשית טו)

וירד העיט על הפגרים וישב אותם אכרם.
אמר רבי יהודה, והא עבידנא ולא אתפרשין.
אחד רישיה ההוא גברא ואמר, עד לא
מריט דא רישיה דמריה, ועד לא גליש
למטרוניתא. רהט אבתריה תלת מלין, ולא
אמר ליה. חלש דעתיה דרבי יהודה.

יומא חד, אדמוף תחות אילנא, וחמא
בחלמיה, ארבעה גדפין מתתקנן,
וסליק רבי שמעון עליהו, וספר תורה
עמיה. ולא שביק כל ספרי רזין עלאין
ואגדתא, דלא סליק לון בהדיה. וסליק להון
(ס"א וסליקו ליה) לרקיעא, וחמא דמתכסיא מעינא,
ולא אתגליא.

בד אתער, אמר, ודאי מדשכיב רבי שמעון,
חכמתא אסתלקת מארעא. ווי לדרא
דהאי אבנא טבא, דהוו מתחזן (ס"א דמתאחדו)
מניה, וסמכין עליה עלאין ותתאין, אתאביד
מנייהו.

אתא לגביה דרבי אבא, סח ליה. סליק רבי
אבא ידוי על רישיה, ובכה ואמר, רבי

שמעון ריחייא דטחנין מניה מנא טבא כל
יומא, ולקטין ליה. כמה דכתיב, (במדבר יא)

הממעט אסף עשרה חמרים, והשתא
ריחייא ומנא אסתלקו ולא אשתאר בעלמא

מיניה, בר כמה דכתיב, (שמות טו) קח צנצנת
אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו

לפני ה' למשמרת. ואלו באתגליא לא כתיב,
אלא למשמרת, לאצנעותא. השתא מאן יכיל

לגלאה רזין, ומאן ינדע לון.

רְחִישׁ לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלַחֲשׁוֹ, (אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבָּא) וְדָאֵי הֵהוּא גְבַרְא דְחָמִית, אֵלֵיָּהּוּ הָהּ. וְלֹא בָעָא לְגַלְגָּאָה רְזִין, בְּגִין דְתַנְדַּע שְׂבַחָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְהָהּ בְּיוֹמוֹי, וְיִכְפּוֹן דְרָא עֲלוּי. אָמַר לִיָּה, דִּי לְמַכְבֵּי בְכֵיָּה עֲלִיָּה. רַבִּי יְהוּדָה הָהּ בְכֵי כָל יוֹמָא עֲלוּי, דְהָא אַעְרַע עַמִּיָּה בְּאֲדָרָא קַדִּישָׁא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְשָׂאָר חֲבַרְיָא. אָמַר לִיָּה, וּוִי דְלֹא אֶסְתַּלְקְנָא הֵהוּא יוֹמָא עִם אֵינוֹן תְּלַתָּא דְאֶסְתַּלְקוּ, וְלֹא לְחָמִי דְרָא דָא, דְהָא אֶתְהַפֵּף. אָמַר לִיָּה, רַבִּי אֵימָא לִי, כְּתִיב, (שְׁמוֹת כט) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגָמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵילוּ כֶסֶף לֹא כְתִיב. וְהָא כְתִיב זָהָב וְכֶסֶף. אָמַר לִיָּה וְהָא נִמְי נַחֲשֵׁת, דְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת בְּחֻשְׁבָּנָא הוּוּ, וְהִכָּא לֹא. אֵלָּא, אֵי לֹא דְגַלְי בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בְּאַתְרֵיהּ, לֹא אֶצְטְרִיכְנָא לְגַלְגָּאָה. פְּתַח וְאָמַר, (תְּגִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה', הֵינִינוּ דְכְתִיב, (תְּהִלִּים קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה'. בְּכִמָּה אֶתְר אֶסְתַּפְּלְנָא בְּאַלִּין מְאִנֵּי דְקוּדְשָׁא, דְכְתִיב, (וִיקְרָא טו) בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ הֵם, וְכְתִיב, (שְׁמוֹת כח) וְעָשׂוּ בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ. מְאִי קֹדֶשׁ הֵכָא. אֵלָּא הֵכִי תְנִינָן, קֹדֶשׁ אֵינוֹן בְּכָל אֶתְר. וְכְתִיב בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ הֵם. וְעָשִׂיתָ בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ, פְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא.

דְתַנְיָא פְּהֵן גְּדוּל לַעֲיָלָא, פְּהֵן גְּדוּל לְתַתָּא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לַעֲיָלָא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְתַתָּא. וּמָה דְלֹא אָמַר כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת, לְאֶתְר אַחְרָא אֶסְתַּלְיָקוּ. דְכְתִיב (שְׁמוֹת כז) כָּל עַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב מְחוּשְׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכְתִיב וְאֲדַנְיָהֶם נַחֲשֵׁת. דְאֵינוֹן מְאִנֵּי שְׁמוּשָׁא, לְאֶשְׁתַּמְשָׂא מִשְׁכָּנָא בְּהוּ.

אַבְרָם הֵכָא בְּאַלִּין לְבוּשֵׁין דִּיקָר, לֹא בְעֵי

רְחִישׁ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלַחֲשׁוֹ, וְאָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא] וְדָאֵי אוֹתוֹ אִישׁ שְׂרָאִיתָ הִיָּה אֵלֵיָּהּוּ, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת סוּדוֹת כְּדֵי שְׁתַּדַּע אֶת שְׂבַחוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁהִיָּה בְּיָמָיו וְיִכְפּוֹ הַדּוֹר עֲלוּי. אָמַר לוֹ, מִסְפִּיק לְבָכוֹת בְּכֵיָּה עֲלוּי.

רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה בּוֹכָה כָּל יוֹם עֲלוּי, שְׁהָרִי נִפְגַּשׁ עִמּוֹ בְּאֲדָרָא הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשָׂאָר הַחֲבָרִים. אָמַר לוֹ, אוּי שְׁלֹא הִסְתַּלְקְתִּי אוֹתוֹ יוֹם עִם אוֹתָם שְׁלֵשָׁה שְׁהִסְתַּלְקוּ, וְלֹא לְרֹאוֹת דּוֹר זֶה, שְׁהָרִי מִתְהַפֵּף.

אָמַר לוֹ, רַבִּי, אָמַר לִי, כְּתוּב (שם כח) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגָמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵלוּ כֶסֶף לֹא כְתוּב, וְהָרִי כְּתוּב זָהָב וְכֶסֶף? אָמַר לוֹ, וְהָרִי גַם נַחֲשֵׁת, שְׁכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵיוּ בְּחֻשְׁבוֹן, וְכֹאן לֹא. אֵלָּא אִם לֹא שְׁגַלָּה הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה בְּמִקּוּמוֹ - לֹא הֶצְטְרַכְתִּי לְגַלּוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, (תְּגִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה'. הֵינִינוּ שְׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה'. בְּכִמָּה מְקוּמוֹת הִסְתַּפְּלִיתִי בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ הַלְלוּ, שְׁכְּתוּב (וִיקְרָא טו) בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ הֵם, וְכְתוּב (שְׁמוֹת כח) וְעָשׂוּ בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ. אֵיזוֹ קֹדֶשׁ פֶּאן? אֵלָּא כֶּף שְׁנִינּוּ, קֹדֶשׁ הֵם בְּכָל מְקוֹם, וְכְתוּב בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ הֵם. וְעָשִׂיתָ בְּגַדֵּי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה.

שְׁלַמְעֵלָה, פְּהֵן גְּדוּל לַמְעֵלָה, פְּהֵן גְּדוּל לְמַטָּה. וְלְבוּשֵׁי כְבוֹד לַמְעֵלָה, וְלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַטָּה. וּמָה שְׁלֹא אָמַר כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת, לְמִקּוּם אַחַר הֵם הִתְעַלּוּ, שְׁכְּתוּב (שם כז) כָּל עַמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב מְחוּשְׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכְתוּב וְאֲדַנְיָהֶם נַחֲשֵׁת, שְׁהֵם כְּלִים לְשִׁמוּשׁ שְׁהִמְשַׁכְּן לְשִׁתְּמֵשׁ בְּהֵם. אַבְרָם פֶּאן בְּלְבוּשֵׁי כְבוֹד הָאֵלוּ

לא צריך להשתמש בהם אדם אחר, פרט לכהן הגדול ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב (שם כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, ושבותם לבושים הוא דומה לגון שלמעלה.

השרמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לוי הפסוף ולי הזהב. מאי לי הזהב, מפל למה הדבר דומה? למלך שהיו לו שני אוצרות, אחד של כסף ואחד של זהב, שם של כסף בימינו, ושל זהב בשמאלו. אמר, זה יהיה מזמן וקל להוצאה. ועושה דבריו בנחת, והוא יהיה דבק עם העניים ומנהיגם בנחת, פאותה שאמרנו ימינך ה' נאדרי בכח.

ואם שמח אדם בחלקו טוב, ואם לאו - ימינך ה' תרעץ אויב. מה זה ימינך ה' תרעץ אויב? אמר לו, זה הזהב, שכתוב לי הפסוף ולי הזהב. ולמה נקרא שמו זהב? שבו פלולות שלש מדות. הז' - שבע מדות, הה' - חמש אחרונות אחרונות (אחרונה), הב' - חכמה ובינה. ונקראת נשמה זו על שם אצילות, חמש ספירות אחרונות, וחמש שמות לנשמה (גר"ן ח"י סימן - נפש רוח נשמה חיה ויחידה) - רוח חיה יחידה נשמה נפש.

מה מעשהו? פסא היא ה', לז', שכתוב פי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, וב' היא קיומם, כמו שנאמר בכראשית. ומה מעשהו כאן? משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה, והשיאה לבן מלך, והלבישה ועטרה וקשטה, ונתנה לו עם ממון רב. אמר, אפשר לשבת חוץ מביתו? אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד

לאשתמשא בהו בר נש אחרא, בר מפהנא רבא, דרבו משח קדשא על רישיה. דכתיב (שמות כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. דבאינון לבושין דמי לגוונא דלעילא.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לוי הפסוף ולי הזהב. מאי לי הפסוף ולי הזהב, משל למה הדבר דומה למלך שהיו לו שתי אוצרות, אחת של כסף ואחת של זהב. שם של כסף בימינו ושל זהב בשמאלו אמר זה יהיה מזומן וקל להוצאה ועושה דבריו בנחת והוא יהיה דבק עם העניים ומנהיגם בנחת. פההיא דאמרינן, ימינך יי נאדרי בכח. (שמות ט"ו)

ואם שמח אדם בחלקו טוב, ואם לאו, (שמות ט"ו) ימינך יי תרעץ אויב. מאי ימינך יי תרעץ אויב, אמר לו, זה הזהב דכתיב לי הפסוף ולי הזהב. למה נקרא שמו זהב שבו פלולות שלש מדות. הז', ז' מדות. הה', ה' אחרונות (ס"א אחרונה) הב' חכמ"ה ובינ"ה ונקראת נשמה זו על שם אצילות ה' ספירות אחרונות וה' שמות לנשמה (ס"א גר"ן ח"י סימן נפש רוח נשמה חיה ויחידה). רוח, חיה, יחידה, נשמה, נפש.

מאי עבידתיה פסא היא ה' לז'. דכתיב פי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם וב' היא קיומם פמה דאת אמר בפראשית. ומאי עבידתיה הכא, משל למה הדבר דומה לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה והשיאה לבן מלך והלבישה ועיטרה וקישטה ונתנה לו עם ממון רב. אמר אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו, אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה, אמרת

עמה? אַמרתָּ לאַ. האַ כַּיַּצד? שֶׁם
חֲלוֹן בֵּינוּ לְבִינָה, וְכָל שְׁעָה
שְׁצָרִיכָה הַבַּת לְאַבִּיָּה אוֹ הָאָב
לְבַתּוֹ, מִתְחַבְּרִים יַחַד בַּחֲלוֹן.
זֶהוּ שְׂכָתוֹב כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ
פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה
(ע"ב). [וְכַתוּב] [וַיְהִי כִּפְרָן] וְאֲדֹנֵיהֶם
נִחְשָׁת, שֶׁהֵם כְּלֵי שְׁמוּשׁ
שֶׁהִמְשַׁכְּן יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.

אַבְרָם פֶּאן בְּלִבּוֹשֵׁי הַכְּבוֹד הִלְלוּ
לֹא צָרִיף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אִישׁ
אַחַר פֶּרֶט פֶּהן [מִהַכְּהֵן] הַגְּדוֹל,
שְׁשֻׁמֵן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ עַל רֵאשׁוֹ,
שְׂכָתוֹב [וְעִשְׂתִּי] בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן
אַחִיד לְכַבּוֹד וּלְתַפְאֲרָתוֹ, בְּאוֹתָם
לְבוֹשִׁים דּוֹמָה לְגוֹן עֲלִיוֹן: ע"ב

מההשמטות

לְמַדְנֵנוּ, וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל
לְמוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי
לְעוֹלָם, שֶׁהָרִי בְּנֵי אָדָם לֹא
רוֹאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא יוֹדְעִים,
שֶׁהָרִי כָּל יוֹם וְיוֹם קוֹל הַכְּרוֹז
נִשְׁמָע בְּמֵאֵתִים חֲמֵשִׁים עוֹלָמוֹת.
שְׁנִינֵנוּ, עוֹלָם אֶחָד נוֹדַע לְמַעְלָה,
וּכְשֶׁהַכְּרוֹז יוֹצֵא, אוֹתוֹ הָעוֹלָם
מִזְדַּעְזַע וּמִתְחַלְחֵל יוֹצֵאוֹת שְׁתֵּי
צַפְרִים שְׁעוֹלוֹת מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם,
שֶׁמְדוֹרֵם תַּחַת הָעֵץ שְׁבוּ מֵרָאֵה
הַחַיִּים וְהַמּוֹת.

יוֹצֵאת צְפוֹר אַחַת לְצַד דְּרוֹם,
וְצְפוֹר אַחַת לְצַד צְפוֹן, וְצְפוֹר
אַחַת כְּשֶׁמְאִיר הַיּוֹם, וְאַחַת
כְּשֶׁנֶּחֱשֵׁף הַיּוֹם, וְכָל אַחַת וְאַחַת
קוֹרֵאת וּמְכַרְזֶה מֵה שְׁשׁוֹמְעִים
מֵאוֹתוֹ כְּרוֹז.

אַחַר כֵּן רוֹצוֹת לְהַתְעַלּוֹת
לְמִקוֹמוֹ, וְנִשְׁמָטוֹת רְגְלֵיהֶן בְּנֶקֶב
תְּהוֹם רַבָּה, וְנִלְפָדוֹת בְּתוֹכָהּ עַד
שֶׁנֶּחֱלַק הַלְלִילָה. וּכְשֶׁנֶּחֱלַק
הַלְלִילָה, הַכְּרוֹז קוֹרֵא: (קִהֲלַת ט)
וּכְצַפְרִים הָאֲחִזוֹת בְּפֶח כָּהֶם
יּוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעָה
שֶׁנִּלְפָדוֹת רְגְלֵי בְּנֵי הָאָדָם וְיָמֵי

לֹא. הָא כַּיַּצַּד שֶׁם חֲלוֹן בֵּינוּ לְבִינָה וְכָל שְׁעָה
שְׁצָרִיכָה הַבַּת לְאַבִּיָּה אוֹ הָאָב לְבַתּוֹ מִתְחַבְּרִין
יַחַד בַּחֲלוֹן. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תְּהִלִּים מ"ה) כָּל
כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב
לְבוֹשָׁה ע"כ. (וּבְתִיב) (וַיְהִי כִּפְרָן) (שְׁמוֹת כ"ז) וְאֲדֹנֵיהֶם
נִחְשָׁת, דְּאִינוּן מְאֵנִי שְׁמוּשָׁא לְאַשְׁתְּמִשָּׂא
מִשְׁפָּנָא בְּהוּ.

אַבְרָם הִכָּא בְּאֵלִין לְבוֹשִׁין דִּיקָר לָא בְּעֵי
לְאַשְׁתְּמִשָּׂא בְּהוּ בְּר נֶשׁ אַחְרָא בְּר
כְּהֵנָּא (ג"א מִכְּהֵנָּא) רַבָּא, דְּרַבּוּ מִשַׁח קֹדֶשׁא עַל
רִישֵׁיהּ. דְכָתִיב (שְׁמוֹת כ"ח) [וְעִשְׂתִּי] בְּגָדֵי קֹדֶשׁ
לְאַהֲרֹן אַחִיד לְכַבּוֹד וּלְתַפְאֲרָתוֹ, דְּבְּאִינוּן
לְבוֹשִׁין דְּמִי לְגוֹנוֹנָא דְלַעֲלִילָא: (עַד כַּאן מִהַחֲשַׁמּוֹת)

תְּנֵינָא. וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, וְוִי לְעֵלְמָא, דְּהָא בְּנֵי נֶשָׁא לָא
חֲמָאן וְלֹא שְׁמַעוּ, וְלֹא (דף ר"ז ע"ב) יִדְעִין דְּהָא
כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קָלָא דְכְּרוֹזָא אֲשַׁתְּמַע,
בְּמֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין עֲלָמִין.

תְּנֵינָא עֲלָמָא חֲדָא, אֲשַׁתְּמוֹדַע לְעִילָא. וְכַד
כְּרוֹזָא נְפִיק, הָהוּא עֲלָמָא מִזְדַּעְזַעָא
וּמִתְחַלְחֵלָא. נְפִיקֵי תְרִין צַפְרִין, דְּאֲסַתְלָקוּ
מֵהָהוּא עֲלָמָא, דְּמְדוֹרִיהוֹן תַּחַת אֵילָנָא
דְּחִיזוּ דְחִי וּמוֹתָא בֵּיהּ.

נְבִקָא חַד צְפוֹרָא לְסִטְר דְּרוֹמָא וְחַד צְפוֹרָא
לְסִטְר צְפוֹנָא, וְחַד צְפוֹרָא כַּד נְהִיר
יִמְמָא, וְחַד כַּד אַתְחַשֵּׁף יִמְמָא. כָּל חַד וְחַד
קָרִי וּמְכַרְזָא, מַה דְּשְׁמַעִין מֵהָהוּא כְּרוֹזָא.

לְרַבְתָּר בְּעוּ לְאַסְתְּלָקָא לְאַתְרֵיהוּ, וּמִשְׁתַּמְטִי
רְגְלֵיהוּ בְּנוֹקְבָא דְתְּהוּמָא רַבָּא,
וּמִתְלַפְדָּן בְּגוּיָהּ, עַד דְּאַתְפְּלִיג לִילָא. כַּד
אַתְפְּלִיג לִילָא, כְּרוֹזָא קָרִי, (קִהֲלַת ט) וּכְצַפְרִים
הָאֲחִזוֹת בְּפֶח כָּהֶם יּוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעָתָא דְּמִתְלַפְדָּן רְגְלוֹי

מתקרבם, אותו יום נקרא יום ה' להשיב רוחו אליו. שנינו, באותה שעה פוקד אותו הפטר הקדוש על רוחו, ומיהו? שכתוב (תהלים ז) 'מי שנותניו בהם שבעים שנה. והיא פטר של שביעי של הכל.

ואם מצד הגבורה הוא בא - פתוב ואם בגבורות שמנים שנה, שפטר הגבורה הוא הרי שמיני. מכאן והלאה אין מקום להמשך, כמו שנאמר ורהבם עמל ואון. במקום שלא היה יסוד, הבגון לא עומד.

אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו אליו ולשאב אותה רוח לתוכו. ששנינו, בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא להשיב אליו את רוחו, אם רוח זו היא של צדיק, מה פתוב? (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואם לא נמצא צדיק, או לאותה רוח שצריכה לרחץ באש שדולקת ולהפקן כדי להשאב לגוף המלך. ואם לא נתקנת, או לאותה רוח שמתגלגלת פאבן בכף הקלע, שכתוב (שמואל א-ב) ואת נפש איביו יקלענה בתוף כף הקלע. שנינו, אם אותה רוח זוכה, כמה טובות גנוזים לה באותו עולם שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, כשמתקרבים ימי אותו האיש, שלשים יום מכריזים עליו בעולם, ואפלו צפרי השמים מכריזים עליו. ואם צדיק הוא, שלשים יום מכריזים עליו בין הצדיקים בגן עדן.

שנינו, כל אותם שלשים ימים נשמתו יוצאת ממנו בכל לילה,

דבני נשא, ויומוי אתקריבו, ההוא יומא, אתקרי יום ה', לאתבא רוחיה ליה. תנא בהיא שעמא, פקדא ההוא פתרא קדישא, על רוחיה. ומאן איהו, דכתיב, (תהלים ז) 'מי שנותניו בהם שבעים שנה. והיא כתרא שביעאה דכלא.

ואם מסטרא דגבורה קאתי, פתיב, ואם בגבורות שמנים שנה דכתרא דגבורה תמינאה הוי, מפאן ולהלאה, לית אתר לאתמשך, כמה דאת אמר, ורהבם עמל ואון. פאתר דלא הוי יסודא, בנינא לא אתקיים.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקנא, פד קדשא בריך הוא בעא לאתבא רוחיה ליה, ולשאבא ההוא רוחא בגויה. דתנא, בשעתא דקדשא בריך הוא בעא לאתבא רוחיה ליה, אי זפאה הוא ההוא רוחא, מה פתיב, (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואי לא אשתפח זכאה, ווי לההוא רוחא, דבעי לאסתחאה בנורא דדליק, ולאדתקנא בגין לאשתאבא בגופא דמלכא ואי לא אתתקנת, ווי לההוא רוחא, דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא, דכתיב, (שמואל א כה) ואת נפש איביו יקלענה בתוף כף הקלע. תנא, אי ההוא רוחא זכי, כמה טבין גניזין ליה בההוא עלמא. דכתיב, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, פד ההוא בר נש אתקריבו יומוי, תלתין יומין מכריזי עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמאי מכריזין עלוי. ואי זפאה הוא, תלתין יומין מכריזין עלוי בין צדיקנא, בגינתא דעדן.

תנא, פל אינון תלתין יומין, נשמתיה נפקת

ועולה ורואה את מקומה באותו העולם, ואותו אדם לא יודע ולא משגיח ולא שולט בנשמתו כל אותם שלשים יום כמו שהיה בתחלה, שכתוב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מפשמתחילים אותם שלשים יום, צלם האדם נחשף, והדמות שנראית בארץ נמנעת.

רבי יצחק היה יושב יום אחד על פתחו של רבי יהודה והיה עצוב. יצא רבי יהודה ומצא אותו בשער שלו שהיה יושב ועצוב. אמר לו, מה יום זה משאר ימים?

אמר לו, באתי אליך לבקש ממך שלשה דברים. אחד - שפאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאותם דברים שאני אמרת, שתאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד - שתזכר את יוסף בני בתורה. ואחד - שתלך לקברי כל שבעת הימים ותבקש בקשתך עלי.

אמר לו, מנין לך? אמר לו, הרי נשמתו מסתלקת ממני בכל לילה, ולא מאירה לי בחלום כמו שהיתה בתחלה. ועוד, שפאשר אני מתפלל ומגיע לשומע תפלה, אני משגיח בצלמי שבפתל ולא רואה אותו, ואמרת, הואיל והצלם העבר ולא נראה, שהרי הפרוז יוצא ומכריז, שכתוב (תהלים ט) אף בצלם יתהלך איש - כל זמן שצלם האדם לא יעבר ממנו, יתהלך איש ורוחו עומדת בתוכו. כשהעבר צלם האדם ולא נראה, אז הוא מעבר מהעולם הזה.

אמר לו, ומכאן, שכתוב (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר לו, כל הדברים הללו שאמה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי

מניה בכל ליליא, וסלקת וקמאת דוכתה בהוא עלמא, וההוא בר נש לא ידע, ולא אשגח, ולא שליט בנשמתיה, כל אינון תלתין יומין כמה דהוה בקדמיתא. דכתיב, (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מפד שראן אינון תלתין יומין, צלמא דבר נש אתחשף, ודיוקנא דאתחזי בארעא אתמנעת.

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד אפתחא דרבי יהודה, והוה עציב. נפיק רבי יהודה, אשפחיה לתרעיה, דהוה יתיב ועציב. אמר ליה (צ"ל מה) מאן יומא דין משאר יומין.

אמר ליה, אתינא לגבך, למבעי מינך תלת מלין, חד, דכד תימא מלי דאורייתא, ותדפר מאינון מלין דאנא אמינא, דתימא לון משמי, בגין לאדכרא שמי. וחד דתזכי ליוסף ברי באורייתא. וחד, דתיזיל לקברי כל ז' יומין, ותבעי בעותיך עלי.

אמר ליה מנין לך. אמר ליה, הא נשמתו אסתלקת מיני בכל ליליא, ולא אנהיר לי בחלמא כמה דהוה בקדמיתא. ועוד דכד אנא מצלינא ומטינא לשומע תפלה, אשגחנא בצולמי דילי בכותלא, ולא חמינא ליה. ואמינא דהואיל וצלמא אתעבר ולא אתחזי, דהא כרוזא נפיק וכריז. דכתיב, (תהלים ט) אף בצלם יתהלך איש, כל זמנא דצולמא דבר נש לא יתעבר מניה, יתהלך איש, ורוחיה אתקיימא בגויה. אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי, אתעבר מהאי עלמא.

אמר ליה, ומתכא, דכתיב, (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר ליה, כל אלין

כל הדברים הללו שאמה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי

אֶצְלָךְ כְּמוֹ שֶׁהֵייתִי בְּעוֹלָם הַזֶּה.
בְּכֹה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, בְּבִקְשָׁה
מִמֶּךָ שֶׁלֹּא תִפְרֹד מִמֶּנִּי כָּל הַיָּמִים
הַלְלוּ.

הֲלָבֹו לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, מִצְּאוּהוּ
שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. זָקֵף
עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה אֶת רַבִּי
יִצְחָק, וְרָאָה אֶת מְלֵאֲךָ הַמּוֹת
שֶׁרָץ לִפְנָיו וְרוֹקֵד לִפְנָיו. קָם רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְאָחַז בְּיַד רַבִּי יִצְחָק.
אָמַר, גּוֹזְרֵנִי שְׂמִי שְׂרָגִיל לְהַפְנִס
- יִפְנֵס, וּמִי שֶׁלֹּא רָגִיל לְהַפְנֵס -
לֹא יִפְנֵס. נִכְנְסוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה, קָשַׁר אֶת מְלֵאֲךָ הַמּוֹת
בַּחוּץ.

הַתְּבוּנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרָאָה שֶׁעַד
עֲכָשׁוּ טָרַם הַגִּיעַ זְמַן, שֶׁהָרִי עַד
שְׁמֵנָה שְׁעוֹת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה זְמַן.
הוֹשִׁיבוּ לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהָיָה
מְלַמְדוֹ בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, שֵׁב עַל הַפֶּתַח,
וּמָה [וּמִי] שֶׁתִּרְאֶה אֶל תִּדְבַּר עִמּוֹ.
אִם יִרְצֶה לְהַפְנֵס לְכָאן, תִּשְׁבִּיעַ
אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יִפְנֵס.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי יִצְחָק,
רְאִיתָ אֶת דְּמוֹת אָבִיךָ הַיּוֹם אוֹ
לֹא? שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, בְּשַׁעַת שֶׁאָדָם
מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, אָבִיו וְקָרְבָּיו
נִמְצָאִים שָׁם, וְרוֹאֶה אוֹתָם וְנוֹדַע
לָהֶם, וְכָל אוֹתָם שִׁיְהִי מְדוּרוֹ
עִמָּם שְׁבָאוֹתוֹ עוֹלָם בְּדַרְגָּה
אֲחֵת, כָּלֵם מִתְּפַנְסִים וְנִמְצָאִים
עִמּוֹ, וְהוֹלְכִים עִם נִשְׁמָתוֹ עַד
הַמָּקוֹם שֶׁתִּשְׁרֶה בְּמִקוּמָהּ. אָמַר,
עַד עֲכָשׁוּ לֹא רְאִיתִי.

בֵּין כֶּף קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר,
רְבוֹן הָעוֹלָם, נוֹדַע רַבִּי יִצְחָק
אֶצְלָנוּ, וְהוּא מְאוֹתָן שְׁבַע עֵינַיִם
שֶׁל כָּאן. הָרִי אֲחֻזְתִּי אוֹתוֹ וְתָן
לִי. יִצָּא קוֹל וְאָמַר: כִּסָּא אֲדוֹנָנוּ
קָרְבָה בְּכַנְפֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי

מְלִין דְּאֵת בְּעֵי עֲבִידְנָא. אָבַל בְּעֵינָא מִינָךְ (ד) ריח ע"א)
דְּבִהֵוּא עֲלֵמָא, תְּבַרִיר דְּוִכְתָּאי גַבְךָ,
כְּמָה דְּהוֹינָא בְּהָאֵי עֲלֵמָא. בְּכֹה רַבִּי יִצְחָק
וְאָמַר, בְּמִטּוֹ מִינָךְ, דְּלֹא תִתְּפַרֵשׁ מִנָּאֵי כָּל
אֲלִין יוֹמִין.

אֲזָלוּ לְגַבְיָה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשַׁכְּחוּהוּ דְּהוּהוּ
לְעֵי בְּאוּרֵייתָא, זָקִיף עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְחָמָא לְרַבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְמְלֵאֲךָ הַמּוֹת
דְּרַהִיט קַמִּיה, וְרַקִּיד קַמִּיה. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אֲחִיד בִּידֵיה דְּרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, גּוֹזְרָנָא, מָאן
דְּרָגִיל לְמֵיעַל, יַעוּל. וּמָאן דְּלֹא רָגִיל
לְמֵיעַל, לֹא יַיעוּל. עָאלוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה, קָטִיר מְלֵאֲךָ הַמּוֹת לְבַר.

אֲשַׁנַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְחָמָא דְּעַד כְּעַן לֹא מְטָא
עֲדָנָא, דְּהָא עַד תְּמַנָּא שְׁעֵתֵי דְּיוֹמָא
הָיָה זְמָנָא. אוֹתְבִיָה קַמִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהוּהוּ
לְעֵי לִיָּה בְּאוּרֵייתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי
אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, תִּיב אֶפְתַּחָא וּמָה (צ"ל וּמָאן)
דְּתַחְמִי, לֹא תִשְׁתַּעֵי בְּהֵדִיָּה. וְאִי יִבְעֵי לְמֵיעַל
הָכָא, אוּמִי אוּמָאָה דְּלֹא לִיעוּל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי יִצְחָק, חָמִית דְּיוֹקְנָא
דְּאָבוּךָ יוּמָא דָּא, אוֹ לֹא. דְּהָא תְּנִינָן,
בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ אֶסְתַּלֵּק מִעֲלֵמָא, אָבוּי
וְקָרִיבוּי מִשְׁתַּפְּחִין תַּמָּן עַמִּיָּה, וְחָמָא לוֹן
וְאִשְׁתַּמוּדַע לוֹן, וְכָל אֵינוֹן דְּהוּהוּ מְדוּרִיָּה
גַּבְיָיהוּ בְּהֵוּא עֲלֵמָא בְּדַרְגָּא חַד, כְּלָהוּ
מִתְּפַנְשֵׁי וּמִשְׁתַּפְּחֵי עַמִּיָּה, וְאֶזְלִין עִם
נִשְׁמָתֵיה, עַד אֲתַר דְּתִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ. אָמַר, עַד
כְּעַן לֹא חָמִינָא.

אֲדַהְבִי קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מְאָרִי דְּעֲלֵמָא,
אֲשַׁתְּמוּדַע רַבִּי יִצְחָק לְגַבְךָ, וּמֵאֲנוּן
שְׁבַעָה עֵינָיִן דְּהָכָא הוּא. הָא אֲחִידְנָא בֵּיָה,
וְהַב לִי. נִפְקַ קָלָא וְאָמַר, כְּוִרְסֵיָא (כ"א טסיסה) דְּמְאָרִיָּה קָרִיבָא בְּגַדְפוּי דְּרַבִּי

הוא שלף ועמד יבא בזמן שתפנס
לשרות בכסאף. אמר רבי שמעון,
ודאי.

בין כף ראה רבי אלעזר שהיה
מסתלק מלאף המות, ואמר, אין
גזר דין במקום שמצוי רבי שמעון
בר יוחאי. אמר רבי שמעון לרבי
אלעזר בנו, תפנס לכאן ואחז
ברבי יצחק, שהרי ראיתי בו
שהוא פוחד. נכנס רבי אלעזר
ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו
ולמד תורה.

גדרם רבי יצחק וראה את אביו.
אמר לו, בני, אשרי חלקך בעולם
הזה ובעולם הבא, שהרי בין
העלים של עץ החיים שבגן עדן
נתון [אתה יושב] עץ גדול וחזק בשני
עולמות, והוא רבי שמעון בר
יוחאי, שהרי הוא אחז אותך
בענפיו. אשרי חלקך בני.

אמר לו, אבא, ומה אני שם? אמר
לו, שלשה ימים היו שכסו את
חדר משכבך, ותקנו לך חלונות
פתוחים להאיר לך מארבעת צדדי
העולם, ואני ראיתי מקומך
ושמחת, שאמרתי אשרי חלקך
בני, מחוץ לזה שעד עכשו לא
זכה בך בתורה.

והרי עכשו היו עתידים לבא אליך
שנים עשר צדיקים מהחברים,
ועד שהיו יוצאים התעורר קול
בכל העולמות: מי הם החברים
[השבלים] שעומדים פאן? התעטרו
בשביל רבי שמעון, בקשה בקש
ונתנה לו.

ורא זה לבדו, שהרי שבעים
מקומות מתעטרים פאן בשבילו,
ובכל מקום ומקום פתוחים
פתחים לשבעים עולמות, וכל
עולם ועולם נפתח לשבעים רצים,
וכל רץ ורץ נפתח לשבעים פתרים
עליונים, ומשם נפתחו דרכים

שמעון, הא דידך הוא, ועמד תייתה בזימנא
דתיעול למשרי בכורסנך. אמר רבי שמעון,
ודאי.

אדהבו, חמא רבי אלעזר דהוה אסתליק
מלאף המות. ואמר, לית קופטרא
דטיפסא, באתר דרבי שמעון בן יוחאי
שכיח. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה,
עול הכא, ואחיד ביה ברבי יצחק, דהא
חמינא ביה דמסתפי. עאל רבי אלעזר,
ואחיד ביה. ורבי שמעון אהדר אנפיה ולעי
באורייתא.

ניים רבי יצחק, וחמא לאבוי. אמר ליה,
ברי, זכאה חולקך בעלמא דין
ובעלמא דאתי. דהא בין טרפי אילנא דחיי
דגנתא דעדן, אתיהיב (את רבי) אילנא רבא
ותקיף בתרין עלמין, רבי שמעון בן יוחאי
הוא. דהא הוא אחיד לך בענפוי, זכאה
חולקך ברי.

אמר ליה אבא, ומה אנא התם. אמר ליה,
תלת יומין הוו דחפו אדרא
דמשכבך, ותקינו לך פוין פתיחן, לאנהרא
לך מארבע סטרין דעלמא, ואנא חמינא
דוכתיך וחדינא, דאמינא זכאה חולקך ברי.
בר דעד כעז, ברך לא זכי באורייתא.

והא השתא הוי זמינין למיתי גבך, תריסר
צדיקיא דחברייא, ועד דהוינא נפקי,
אתער קלא בכלהו עלמין, מאן חברין (ס"א
שבליו) דקיימין הכא, אתעטרו, בגיניה דרבי
שמעון. שאלתא שאיל, ואתיהיב ליה.

ורא דא בלחודוי, דהא שבעין דוכתי
מתעטרן הכא דיליה. וכל דוכתא
ודוכתא, פתחין פתיחן לשבעין עלמין. וכל
עלמא ועלמא אתפתח לשבעין רהיטין. וכל

רהיטא ורהיטא, אתפתח

לעתיק, נסתר הכל, לראות באותה נעימות עליונה שמאירה ומהנה לכל, כמו שנאמר (תהלים פו) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. מה זה ולבקר בהיכלו? הינו שפתוב (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא.

אמר לו, אבא, כמה זמן נתנו לי בעולם הזה? אמר לו, אין רשות ולא מודיעים לאדם, אבל בהלולא הגדולה של רבי שמעון תהיה עורך שלחנו, כמו שנאמר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו.

בין כף התעורר רבי יצחק, והיה צוחק ופניו מאירים. ראה רבי שמעון, והסתפל בפניו. אמר לו, דבר חדש שמעת? אמר לו, ודאי. אמר לו. השתטח לפני רבי שמעון.

למדנו, מאותו יום היה רבי יצחק אוחו את בנו בידו ומלמד אותו תורה, ולא היה עוזב אותו. כשהיה נכנס לפני רבי שמעון, הושיב את בנו בחוץ, וישב לפני רבי שמעון, והיה קורא לפניו, (ישעיה לח) ה' עשקה לי ערבני.

למדנו, באותו יום תקיף ומפחיד של האדם, כשמגיע זמנו להסתלק מהעולם, ארבעת צדדי העולם עומדים בדין הקשה, ומתעוררי דינים מארבעת צדדי העולם, וארבעה קשרים ניצים, וקטטה נמצאת ביניהם, ורוצים להפריד כל אחד לצדו.

הברז יוצא ומכריז באותו העולם, ונשמע במאתים שבעים עולמות. אם צדיק הוא - כל

לשבעין פתרין עלאין. ומתמן אתפתחו ארחין לעתיקא סתימאה דכלא, למחמי בהווא נעימותא עלאה דנהרא, ומהניא לכלא. כמה דאת אמר, (תהלים כז) לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. מהו ולבקר בהיכלו. הינו דכתיב, (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא.

אמר ליה, אבא, כמה זמנא יהיבו לי בהאי עלמא, אמר ליה, לית לי רשותא ולא מודעי ליה לבר נש. אבל בהלולא רבא דרבי שמעון, תהא מתקן פתוריה. כמה דאת אמר, (שיר השירים ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו.

אדהכי אתער רבי יצחק, והוה חייך, ואנפוי נהירין. חמא רבי שמעון, ואסתפל באנפוי. אמר ליה, מלה חדתא שמעתא. אמר ליה, ודאי. סח ליה, אשתטח קמיה דרבי שמעון.

האנא, מההוא יומא, הוה (ד ריח ע"א) רבי יצחק אחיד לבריה בידיה, ולעי ליה באורייתא, ולא הוה שבקיה. פד הוה עאל קמיה דרבי שמעון, אותביה לבריה לבר, ויתיב קמיה דרבי שמעון, והוה קרי קמיה (ישעיה לח) ה' עשקה לי ערבני.

תנא, בההוא יומא תקיפא ודחילו דבר נש, פד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא, ארבע סטרין דעלמא קיימין בדינא תקיפא, ומתערין דינין מארבע סטרי עלמא. וארבע קשורין נצאן, וקטטותא אשתפח ביניהו, ובעיין לאתפרשא כל חד לסטרוי.

ברזא נפיק ומכרזא בההוא עלמא, ואשתמע במאתן ושבעין עלמין.

העולמות שמחים כנגדו, ואם לא - אזי לאותו האיש ולחלקו. למדנו, באותו הזמן שהכרוז מכריז, אז יוצאת שלהבת מצד צפון, והולכת ובושרת בנהר דינור, ונפרדת לארבעת צדדי העולם, ושורפת את נשמות הרשעים. ויוצאת אותה שלהבת ועולה ויורדת בעולם, ואותה שלהבת מגיעה לכנפי התרנגול השחר, ומכה בכנפיו וקורא בפתח בין השערים.

פעם ראשונה קורא ואומר, (מלאכי ג) הנה היום בא בער פתנור וגו'. פעם שניה קורא ואומר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה שחו. ואותה שעה ישב בן אדם במעשיו שמעידים לפניו, והוא מודה עליהם. פעם שלישית, כשרוצים להוציא ממנו את נשמתו, קורא התרנגול ואומר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

אמר רבי יוסי, תרנגול שחר למה יוצא? אמר לו רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל רמוז בחכמה, רק שבני אדם לא יודעים. זהו שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנגנך. ומשום שנעשו בחכמה, כלם רמוזים בחכמה. והתרנגול השחר, שנינו אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו, ושחר בא מצד הדין. ולכן בחצות הלילה ממש, כשמתעוררת רוח של צד צפון, שלהבת אחת יוצאת ומכה פתח כנפי התרנגול והוא קורא. וכל שכן בתרנגול שחר, שמתפון יותר מאחר.

אי זכאה הוא, פלהו עלמין חדאן לקדמותיה. ואי לאו, ווי לההוא בר נש ולחולקיה.

הנא, בההוא זמנא דכרוזא כריז, כדין נפק חד שלהובא מסטר צפון, ואזלא ואתוקד בנהר דינור, ומתפרשא לארבע סטרי עלמא, ואוקיד נשמתהון דחייביא. ונפק ההוא שלהובא, וסלקא ונחתא בעלמא. וההוא שלהובא מטא בגדפוי דתרנגולא אוכמא, ובטש בגדפוי, וקרי בפתחא בין תרעי.

זמנא קדמאה קרי ואמר, (מלאכי ג) הנה יום ה' בא בוער פתנור וגו'. זמנא תניינא קרי ואמר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחו. וההיא שעתא, יתיב בר נש בעובדוי, דסהדין קמיה, והוא אודי עלייהו. זמנא תליתאה, פד בעיין לאפקא נשמתיה מניה, קרי תרנגולא ואמר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

אמר רבי יוסי, תרנגולא אוכמא למאי נפקא. אמר ליה רבי יהודה, כל מה דעבד קדשא בריך הוא בארעא, פלהו רמיז בחכמה, בר דבני נשא לא ידעי. הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנגניך, ומשום דאתעבידו בחכמה, פלהו רמיזין בחכמה.

ותרנגולא אוכמא, תנינן, לית דינא שריא אלא באתר דהוא זיניה. ואוכמא מסטרא דדינא קאתי. ובגין כך, בפלגות ליליא ממש, פד רוחא דסטרא דצפון אתער, חד שלהובא נפיק, ובטש תחות גדפוי דתרנגולא, וקרי. וכל שכן בתרנגולא אוכמא, דאתפון יתיר מאתרא.

אף כאן, בשעה שדין האדם יתעורר, מתחיל וקורא לו, ואין מי שיודע בזה, פרט לאותו איש ששוכב. ששנינו, בשעה שהאיש שוכב והדין שרוי עליו להוציא מהעולם הזה, מתוספת בו רוח עליונה מה שלא היה בימיו, וכיון ששורה עליו ונדבקת בו, רואה מה שלא זכה בימיו, משום שהתוספה בו אותה הרוח. וכשמתוספת בו רואה, אז יוצא מהעולם הזה. זהו שכתוב (שם) תסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובון. אז כתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהם לא זוכים, במיתתם זוכים.

למדנו, בשעה שאדם מת, נתנה לו רשות לראות, ורואה אצלו קרוביו וחבריו מאותו העולם, ונודע להם, וכלם חקוקים בדמיותיהם כמו שהיו בעולם הזה. אם צדיק אותו האיש, כלם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום.

ואם אינו צדיק, לא נודעים אליו. פרט לאותם הרשעים שטורדים אותם בכל יום בגיהנם, וכלם עצובים ופותחים בוי ומסיימים בוי, ומרים עיניו ורואה אותם כמו גץ שעולה מהאש. אף כף הוא פותח וי.

למדנו, בשעה שיוצאת נשמת האדם, הולכים כל קרוביו וחבריו שבאותו עולם עם נשמתו, ומראים לו מקום העדון ומקום הענש. אם הוא צדיק, רואה את מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעדון עליון של אותו עולם. ואם אינו צדיק, נשארת אותה נשמה בעולם הזה עד שנטמן הגוף בקרקע. פיון שנטמן, כמה שומרי החקים אווזים בו עד שמגיע

אוף הקא, בשעתא דדינא דבר נש יתער, שארי וקרי ליה, ולית דינע ליה, בר ההוא בר נש דשכיב. דתנינן, בשעתא דבר נש שכיב, ודינא שריא עליה לנפקא מהאי עלמא, אתוסף רוחא עלאה ביה, מה דלא הוה ביומיו. וכיון דשריא עלוי ואתדבק ביה, חמי מה דלא זכה ביומיו, משום דאתוסף ביה ההוא רוחא. וכד אתוסף ביה וחקא, פדין נפיק מהאי עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) תוסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובון. פדין פתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, בחייהון לא זכאן, במיתתהון זכאן.

האנא, בשעתא דבר נש מית, אתיהיב ליה רשותא למחמי, וחי גביה קריבוי וחברוי מההוא עלמא, ואשתמודע להו. וכלהו גליפין בדיוקניהון כמה דהו בהאי עלמא. אי זכאה ההוא בר נש, כלהו חדאן קמיה, ומקדמי ליה שלם.

ואי זכאה לא הוי, לא אשתמודען גביה, בר מאינון חייביא, דטרדין לון בכל יומא בגיהנם. וכלהו עצבינן, ופתחין בווי ומסיימין בווי. וסליק עינוי, וחקא לון כטיסא דמסתלקא מן נורא, אוף הכי, הוא פתח, ווי.

תניא, בשעתא דנפק נשמתיה דבר נש, אזלין כלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא עם נשמתיה, ומחזיין ליה אתרא דעדונא, ואתרא דעונשא. אי זכאה הוי, חמי דוכתיה, וסליק ויתיב, ואתעדן בעדונא עלאה דההוא עלמא. ואי לא הוי זכאה, אשתארת ההיא נשמתא בהאי עלמא, עד

דאטמיר גופא בארעא. פיון דאטמר, כמה גרדינין דנמוסין אחדן ביה,

לְדוֹמָ"ה, וּמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ בְּמִדּוֹר
שְׁלוֹ שֶׁל הַגִּיהֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שִׁבְעַת
הַיָּמִים הַנִּשְׁמָה הוֹלֶכֶת מֵהַבַּיִת
לְקַבְּרוֹ וּמְקַבְּרוֹ לַבַּיִת, וּמֵתְאֵבֶלֶת
עָלָיו עַל הַגּוֹף, שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יד) אָף
בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפָשׁוֹ עָלָיו
תֵּאָכֵל. הוֹלֶכֶת וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ,
וְרוֹאֶה אֶת כָּלֶם עֲצוּבִים וְאֲבָלִים.
לְמַדְנֵנו, אַחַר שִׁבְעָה יָמִים הַגּוֹף
נִהְיָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה
לְמַקּוֹמָה. נִכְנָסֶת לְמַעְרַת
הַמְּכַפְּלָה, רוֹאֶה מָה שְׂרוּאָה,
וְנִכְנָסֶת לְמַקּוֹם שְׁנִכְנָסֶת, עַד
שֶׁמְגִיעָה לְגֵן עֵדֶן, וּפּוֹגֶשֶׁת אֶת
הַפְּרוּבִים וּשְׁנִינּוֹת הַחֶרֶב שֶׁבְּגֵן
עֵדֶן שְׁלֹמֶטָה. אִם צָדִיק הוּא
שֶׁתִּפְנֶס, נִכְנָסֶת.

שְׁנִינּוֹ, אַרְבָּעָה עֲמוּדִים זְמִינִים,
וְיָמוֹת אַחַת שֶׁל הַגּוֹף בִּידֵיהֶם,
מֵתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ בַּחֲדוּהָ וְיוֹשֶׁבֶת
בְּאוֹתוֹ מִדּוֹר שֶׁל גֵּן עֵדֶן שְׁלֹמֶטָה
עַד זְמַן שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ, אַחַר כִּף
הַפְּרוּז קוֹרָא.

וְעַמּוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גִּנּוּיִם מְזַדְּמָן,
וְאוֹתוֹ הַעֲמוּד נִקְרָא מְכוּן הַר
צִיּוֹן, שְׁפָתוֹב (ישעיהו ד) וּבְרָא ה' עַל
כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן
עָנָן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. עוֹלָה בְּאוֹתוֹ
הַעֲמוּד לְפֶתַח שֶׁל צִדִּק שֶׁצִּיּוֹן
וִירוּשָׁלַיִם בּוֹ.

אִם זָכָה לַעֲלוֹת יוֹתֵר - טוֹב חֲלָקוֹ
וְגוֹרְלוֹ לַהֲדַבֵּק בְּתוֹף הַגּוֹף שֶׁל
הַמְּלָךְ, וְאִם לֹא זוֹכֵה לַעֲלוֹת יוֹתֵר
- כְּתוּב (שם) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר
לוֹ. וְאִם זָכָה לַעֲלוֹת יוֹתֵר - צָדִיק
הוּא, שְׂזוּכָה לְכַבֹּד שֶׁל הַמְּלָךְ
וּלְהַתְעַדָּן בְּעֵדוֹן עָלְיוֹן שְׁלֹמֶעֱלָה
מִמַּקּוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שְׁפָתוֹב
(שם נח) אֲזַ תִּתְעַנַּג עַל ה'. עַל ה'
דְּוָקָא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שְׂזוּכָה
לְחַסְדֵי הַזָּה, שְׁפָתוֹב (תהלים קח) כִּי
גָדַל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסִדָּךְ.

עַד דְּמָטָא לְדוֹמָ"ה, וְעֵאֵלִין לִיָּה בְּמִדּוֹרוֹ
דְּגִיהֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל ז' יוֹמִין, נִשְׁמָתָא אֲזַלָּא
מִבֵּיתָיָה לְקַבְּרִיָּה, וּמְקַבְּרִיָּה לְבֵיתָיָה,
וְאֵתְאֵבֶלֶת עָלָיו (דף ריט ע"א) דְּגוּפָא. דְּכְתִיב, (אִיּוֹב יד)
אָף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפָשׁוֹ עָלָיו תֵּאָכֵל. אֲזַלָּא
וְיִתְבָּא בְּבֵיתָיָה, חָמִי לְכַלְהוֹ עֲצִיבִין וּמֵתְאֵבֶלֶת.
תְּנָא, בְּתֵר ז' יוֹמִין, גּוּפָא הוּי כְּמָה דְהוּהָ,
וְנִשְׁמָתָיָה עֵאלֶת לְדוּכְתָא, עֵאלֶת
לְמַעְרָתָא דְכְּפֻלְתָא, חֲמֵאת מָה דְחֲמֵאת,
וְעֵאלֶת לְאַתֵּר דְעֵאלֶת, עַד דְּמָטָת לְגֵן עֵדֶן,
וְעֵרְעַת לְכְרוּבִים, וְשָׁנָן דְּחֶרְפָּא דִּי כְּגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָא. אִי זַפָּאָה הוּא דְתִיעוּל, עֵאלֶת.

תְּנָא, אַרְבַּע סְמִכִין זְמִינִין, וְחַד דִּיוּקְנָא
דְּגוּפָא בִּידֵיָּהוּ, מֵתְלַבֶּשֶׁת בֵּיהּ
בַּחֲדוּוֹתָא וְיִתִּיבֶת בְּהַהוּא מְדוֹרָא דְגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָא, עַד זְמַנָּא דְאַתְגַּזֵּר עָלֶיהָ. לְבִתֵּר פְּרוּזָא
קָרִי.

וְעַמּוּדָא דְתֵלֶת גִּוּוּיִ אֲזַדְּמָן, וְהַהוּא עֲמוּדָא
אֲתִקְרִי, מְכוּן הַר צִיּוֹן דְּכְתִיב, (ישעיהו ד)
וּבְרָא ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן
יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. סְלֵקָא בְּהַהוּא עֲמוּדָא לְפֶתַחַא
דְּצָדִק, דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם בֵּיהּ.

אִי זָכִי לְסֵלְקָא יִתִּיר, טַב חוּלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה,
לְאַתְדַּבְּקָא בְּגוֹ גּוּפָא דְמִלְפָּא. וְאִי לֹא זָכִי
לְסֵלְקָא יִתִּיר, כְּתִיב, (ישעיהו ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וְאִי זָכִי
לְסֵלְקָא יִתִּיר, זַפָּאָה הוּא. דְּזָכִי לִיקְרָא דְמִלְפָּא,
וְלֵאֲתַעֲדָנָא בְּעֵדוּנָא עֲלָאָה, דְלַעֲיֵלָא מֵאַתֵּר
דְּאַקְרִי שָׁמַיִם. דְּכְתִיב, (ישעיהו נח) אֲזַ תִּתְעַנַּג עַל
ה', עַל ה' דִּיִּיקָא. זַפָּאָה חוּלְקִיָּה דְמֵאֵן דְּזָכִי
לְחַסְדֵי דָא, דְּכְתִיב, (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם
חֲסִדָּךְ.

וכי על השמים הוא, והרי פתוב (שם נו) כי גדל עד שמים חסדך? אמר רבי יוסי, יש חסד ויש חסד, חסד עליון וחסד תחתון. חסד עליון הוא מעל השמים, וחסד תחתון הוא שפתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובאלה פתוב עד שמים.

למדנו, אמר רבי יצחק, פתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה. האם הידועה. הבנים מי הם? אמר רבי שמעון, הרי שנינו שיש שני בנים לקדוש-ברוך-הוא, אחד זכר ואחד נקבה. הזכר נתן אותו ליעקב, שפתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת נתן לאברהם, שפתוב (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל. בת היתה לו לאברהם, ובפל שמה.

והאם רובצת עליהם, שמיניקה אותם, ועל זה פתוב לא תקח האם על הבנים. ושנינו, אל ירבה האדם חטאיו למטה, כדי שתסתלק האם מעל הבנים, וכתוב (ויקרא יח) אמן הוא לא תגלה ערותה. אוי למי שמגלה ערותה. ובששבים בני העולם ומרבים בזכויות לפני הקדוש ברוך הוא, והאם שבה ומכסה על הבנים, אז זה נקרא תשובה. מה זה תשובה? זו תשובה של האם ששבה בקימה, ואז פתוב אם הבנים שמחה. אם הבנים ודאי. ולכן לא יפטר האדם מפריה ורבייה עד שמוליד בן ובת.

שנינו, אמר רבי יצחק, פתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. תשוקת הצדיקים לראות את זה, ואתה אמרת על ה'? אמר רבי שמעון, הכל אחד, משמע שפתוב נעם ה', שבא מהעתיק

וכי על השמים הוא, והא כתיב, (תהלים נו) כי גדול עד שמים חסדך. אמר רבי יוסי, אית חסד, ואית חסד. חסד עלאה, וחסד תתאה. חסד עלאה מעל שמים הוא. חסד תתאה, הוא דכתיב, (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובהני כתיב עד שמים.

תניא, אמר רבי יצחק, פתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר רבי שמעון, הא תנינן, תרין בנין אית לקודשא בריה הוא, חד דכר וחד נוקבא. דכר, יהביה ליעקב, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת, יהביה לאברהם, דכתיב, (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל, בת היתה לו לאברהם, ובפל שמה.

ואמא רביעא עלייהו, דינקה להו, ועל האי כתיב, (דברים קד) לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יסגי בר נש חובוי לתתא, בגין דיסתלק אמא מעל בנין. וכתיב, (ויקרא יח) אמן הוא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי ערייתא.

וכד תייבין בני עלמא, ואסגין בזכותא קמי קדשא בריה הוא, ואמא תבת וכסיא על בנין, כדין אתקרי תשובה. מאי תשובה. דא תשובה דאמא, דתבת בקיומהא, וכדין פתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי. ועל דא, לא לפטר איניש מפריה ורבייה, עד דאוליד בן ובת.

תניא אמר רבי יצחק, פתיב, (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, תיאובתא דצדיקיא למחמי דא, ואת אמרת על ה'. אמר רבי שמעון, פלא חד. משמע דכתיב

נעם ה', דאתיא מעתיקא

הקדוש לשמים הנה, ותשוקת הצדיקים כף היא ודאי. וכתוב על השמים, אז תתענג על ה'. אשרי חלקו של מי שזוכה. ודאי מעטים הם.

שנינו, אמר רבי שמעון, כתוב (שיר א) בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הכרמים. בני אמי, כמו שכתוב (איכה ב) השליף משמים ארץ. שפשרצה הקדוש ברוך הוא להחריב ביתו שלמטה ולהגלות את ישראל לבין העמים, העביר הקדוש ברוך הוא מלפניו את הארץ הזו, והתרחקה ממנו, ככתוב (שמות ב) ותתצב אחתו מרחק. וכשארץ זו התרחקה משמים שלמעלה, הארץ הזו שלמטה נחרבה, וישראל התפזרו בין העמים. אמרה כנסת ישראל: מי גרם לי את זה ומי עשה לי את זה? בני אמי שנחרו בי והתרחקו ממני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי היה הולך בדרך, והיה עמו רבי חייא בר רב. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חייא, ראית מה שראיתי? אמר לו, ראיתי גבר אחד בנהר, וצפור אחת על ראשו, ועלה בפי הצפור, ואוכלת ורומסת בגרגליה, ואותו גבר מרים קולות וצווח, ולא ידעתי מה אמר.

אמר, נקרב אליו ונשמע. אמר, אני פוחד להתקרב. אמר לו, וכי בן אדם הוא במקום זה? אלא רמז של חכמה שרמז לנו הקדוש ברוך הוא. קרבו אליו. שמעו שיהיה אומר: פתור, פתור, שני בנים שרויים בחוץ [ויוקם לבחון]. לא נח ולא מנוחה, עד שהצפור בפח תפל.

בכה רבי יוסי ואמר, זהו ששנינו בני אמי נחרו בי. מה הטעם? משום שפרמי שלי לא נטרתי.

קדישא להאי שמים. ותיאובתא דצדיקתא כף הוא ודאי, ועל השמים פתיב, אז תתענג על ה'. זפאה חולקיה מאן דזכי. ודאי זעירין אינון.

הנינו, אמר רבי שמעון, פתיב, (שיר השירים א) בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הכרמים, בני אמי, כמה דכתיב, (איכה ב) השליף משמים ארץ, דכד בעא קדשא בריף הוא למחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל ביני עממיה, אעבר קדשא בריף הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מגיה. פדכתיב, (שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק. וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתתא אתחרבא, וישראל אתפזרו ביני עממיה, אמרה כנסת ישראל, מאן גרים לי האי ומאן עביד לי האי, בני אמי דנחרו בי, ואתרחקו מני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי הוה אזיל בארחה, והוה עמיה רבי חייא בר רב. עד דהוה אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חייא, חמיתא מה דאנא חמית. אמר ליה, חמינא גברא חד בנהרא, וצפרא חד על (דף ריש ע"ב) רישיה, ועלעא בפומיה דצפורה, ואכלא ורפסא בגלוי, והוה גבר רמי קלין וצווח, ולא ידענא מאי קאמר.

אמר, נקרב גפיה ונשמע. אמר, מסתפינא למקרב. אמר ליה, וכי בר נש הוא באתר דא, אלא רמיזא דחכמתא דרמיז לן קדשא בריף הוא. קריבו גפיה, שמעו דהוה אמר, עטרא עטרא, תרין בנין שריין לבר, (ס"א שריאו לברא) לא נח ולא נייחא, עד דצפורה בקיסרא רמיו.

בכה רבי יוסי ואמר, היינו דתנינו, בני אמי נחרו בי וגו', מאי טעמא. בגין דכרמי

אמר, ודאי הגלות נמשך, ועל זה וּשְׁצַפְרֵי הַשָּׁמַיִם לֹא זָזוּת עַד שֶׁשְׁלֹטוֹן הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת יַעֲבֹר מֵהָעוֹלָם, וּמַתִּי? עַד שֶׁיִּגִּיעַ הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר דִּינָיו בְּעוֹלָם, שִׁפְתוֹב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: שְׁלֵחַת הַדִּין הַגִּיעָה בְּדִינָיו. יֵצֵא שְׁלֵחַת אַחַת וְשָׂרְפָה אֶת אוֹתָהּ הַצָּפוֹר. אָמַר, וְדַאי כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (דניאל ז) וְנִתְּנָה לְשִׂרְפַת הָאֵשׁ.

אמר רבי יוסי, לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל אלא בזמן שלא נמצאה ביניהם אמונה, כשנמנעה ביניהם האמונה, כפיכול, כך נמצא בכל, שפתיב (ישעיה כח) וכפר בריתכם את מות.

אמר רבי חייא, מהו שפתיב בלע המות לנצח? אמר לו, כשיעורר הקדוש ברוך הוא את מינו, ימנע מות מהעולם, ולא תתעורר ימין זו אלא כשיתעוררו ישראל בימינו של הקדוש ברוך הוא, ומה זה? תורה שפתיב בה (דברים לג) מימינו אש דת למו. באותו זמן (תהלים קיח) ימי ה' עושה חיל וגו', לא אמות פי אחיה ואספר מעשי יי.

כמדנו, אותו הצדיק שהקדוש ברוך הוא מתרצה בו, והכרוז קורא עליו שלשים ימים בין צדיקי גן העדן, כל הצדיקים שמחים, כל הצדיקים באים ומעשרים מקומו של אותו הצדיק עד שיבא למדר את דיורו ביניהם. ואם רשע הוא, הכרוז קורא עליו בגיהנם שלשים יום [עליו], וכל הרשעים כלם עצובים.

שְׁלֵי לֹא נִטְרְתִי. אָמַר, וְדַאי גְלוּתָא אֲתַמְשֵׁךְ, וְעַל דָּא (ס"א ד') צַפְרֵי שְׁמַיָא לָא אַעֲדִיו, עַד דִּי שְׁלֹטְנוּתָא דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אַעֲדִיאוּ מִן עַלְמָא. וְאִימְתִי, עַד דִּימְטִי יוֹמָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַעֲר דִּינָיו בְּעַלְמָא. דְכְתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.

עַד דְהוּוּ אֲזַלִּין, שָׁמְעוּ חַד קָלָא דְהוּוּ אָמַר, אוֹקִידָא דְקוֹפְטִירָא מְטָא בְּדִינָיו, נִפְק חַד שְׁלֵהוּבָא, וְאוֹקִיד לְהוּוּ צַפּוֹרָא. אָמַר, וְדַאי, כְּמָה דְכְתִיב, (דניאל ז) וַיְהִיבַת לִיקְדַת אֵשׁ.

אמר רבי יוסי, לא אגלי קדשא בריך הוא לישראל, אלא בזמנא דלא אשתפח מהימנותא בינייהו. כד אתמנע מהימנותא בינייהו, כפיכול, הכי אשתפח בכלא. דכתיב, (ישעיה כח) וכפר בריתכם את מות.

אמר רבי חייא, מאי דכתיב, (ישעיה כח) בלע המות לנצח. אמר ליה, כד יתער קדשא בריך הוא ימינא דיליה, אתמנע מותא מן עלמא. ולא יתער האי ימינא, אלא כד יתערוך ישראל בימינא דקדשא בריך הוא, ומאי ניהו תורה, דכתיב בה, (דברים לג) מימינו אש דת למו. בהווא זמנא, (תהלים קיח) ימין ה' עושה חיל וגו', לא אמות פי אחיה ואספר מעשי יי.

תנא, ההוא זפאה דקדשא בריך הוא אתרעי ביה, וכרוזא קרי עליה, תלתין יומין, ביני צדיקניא כגנתא דעדן. כלהו צדיקניא חדאן, כלהו צדיקניא אתיין, ומעטרין דוכתייה דהווא צדיקא, עד דייתי למידר דינריה בינייהו. ואי חייבא הוא, פרוזא קרי עליה בגיהנם תלתין יומין (עלמה), וכלהו חייבניא, כלהו עצובין.

למידר דינריה בינייהו. ואי חייבא הוא, פרוזא קרי עליה בגיהנם תלתין יומין (עלמה), וכלהו חייבניא, כלהו עצובין.

בְּלִהוּ פְתַחֲנִין ווּי, דְּהָא דִּינָא חֲדַתָּא אַתְּעָר
הַשְּׁתָּא, בְּגִינְיָה דְּפִלְגְנָא. כְּמָה גְרַדִּינִין
דְּנַמוּסִין מְזַדְּמִינִין לְקַבְּלִיָּה, וְלֹא קְדָמָא לִיָּה
וּוּי. אוּי לְרִשְׁעֵי אוּי לְשִׁכְנוּ. וְכִלְהוּ פְתַחֲנִין
וְאַמְרִין, (ישעיה ג) אוּי לְרִשְׁעֵי רַע כִּי גְמוּל יִדְיו
יַעֲשֶׂה לּוֹ. מָאִי (טעמא) גְמוּל יִדְיו. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק. לְאַכְלָלָא (לֹאֲפָקָא) מָאִן דְּזַנִּי בִידְוִי,
לְאַפְקָא וְלַחֲבַלָּא זְרַעִיה בְּרִיקְנָא.

דְּהָא תְּנִינִין, כֹּל מָאִן דְּאַפִּיק זְרַעִיה בְּרִיקְנָא,
אַקְרִי רַע, וְלֹא חֲמִי אַפִּי שְׂכִינְתָּא.
דְּכַתִּיב, (תהלים ה) כִּי לֹא אֶל חֲפִץ רִשְׁעֵי אַתָּה לֹא
יְגוּרְךָ רַע. וְכַתִּיב, (בראשית לח) וַיְהִי עַר בְּכוֹר
יְהוּדָה רַע. אוֹף הֶכָּא, אוּי לְרִשְׁעֵי רַע. וּוּי
לְהֵוּא חֲיִיבָא דְּאִיהוּ רַע, דְּעַבֵּד גְּרַמִּיה רַע.
כִּי גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לּוֹ, לְאַכְלָלָא מָאִן דְּזַנִּי
בִידְוִי, לְאַפְקָא וְלַחֲבַלָּא זְרַעִיה בְּרִיקְנָא,
וְלֵהֲאִי טְרַדִּין בְּהֵוּא עֲלֵמָא יִתִּיר מְפִלָּא.

תָּא חֲזִי, דְּהָא כְּתִיב אוּי לְרִשְׁעֵי (רע), כִּי
דְּכַתִּיב אוּי לְרִשְׁעֵי, אַמְאִי רַע. אֶלָּא כְּמָה
דְּאַמִּינָא, דְּעַבֵּד גְּרַמִּיה רַע. וְכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ
רַע. וְכִלְהוּ סְלִקִּין, וְהֵאִי לָא סְלִיק.

וְאִי תִימָא, שְׂאָר חֲיִיבִין דְּקִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא. תָּא
חֲזִי, כִּלְהוּ סְלִקִּין וְהוּא לָא סְלִיק. מָאִי
טַעמָא, אִינּוּן קְטִילוּ בְּנֵי נְשָׂא אַחֲרָא, וְהֵאִי
קְטִיל בְּנוֹי מְמֵשׁ, אוּשִׁיד דְּמִין סְגִיאִין.

תָּא חֲזִי, בְּשְׂאָר חֲיִיבֵי עֲלֵמָא, לָא כְּתִיב וַיִּרַע
בְּעֵינֵי ה', וְכֹאֵן פְּתִיב, וַיִּרַע בְּעֵינֵי ה'
אֲשֶׁר עָשָׂה. מָאִי טַעמָא, מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְשַׁחַת
אַרְצָה.

תַּנּוּן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יֵלִית לָךְ חוּבָא בְּעֲלֵמָא
דְּלֹא אֵית לִיָּה תְּשׁוּבָה, בַּר מִהֲאִי. וְלִית
לָךְ חֲיִיבָא דְּלֹא חֲמָאִן אַפִּי שְׂכִינְתָּא, בַּר
מִהֲאִי. דְּכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ רַע, כִּלְל. אָמַר רַבִּי

בְּכֵם פּוֹתְחִים: וּי, שְׁהַרִי דִּין
חֲדָשׁ מִתְעוֹרֵר כְּעַת בְּגִלְלוֹ שֶׁל
פְּלוּנִי. כְּמָה שׁוּמְרֵי הַחֵק
מְזַדְּמִינִים כְּנִגְדּוֹ וּמְקַדְּדִימִים לוֹ:
וּי, אוּי לְרִשְׁעֵי אוּי לְשִׁכְנוּ. וְכִלְלֵם
פּוֹתְחִים וְאוּמְרִים: אוּי לְרִשְׁעֵי רַע
כִּי גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לּוֹ. מַה זֶה
[טעמא] גְמוּל יִדְיו? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
לְכִלְל [לְהוּצִיא] מִי שְׁזוֹנָה בְּיָדוֹ
לְהוּצִיא וְלֵהֲשַׁחִית זְרַעוֹ לְרִיק.

שְׁהַרִי שְׁנִינּוּ, כֹּל מִי שְׁמוּצִיא
זְרַעוֹ לְרִיק נִקְרָא רַע, וְלֹא רוּאָה
פְּנֵי שְׂכִינָה, שְׂפַתּוֹב (תהלים ה) כִּי
לֹא אֶל חֲפִץ רִשְׁעֵי אַתָּה לֹא יְגוּרְךָ
רַע, וְכַתּוֹב (בראשית לב) וַיְהִי עַר
בְּכוֹר יְהוּדָה רַע. אָף כְּאֵן, אוּי
לְרִשְׁעֵי רַע - אוּי לְאוֹתוֹ רִשְׁעֵי
שְׁהוּא רַע, שְׁעֲשֶׂה עֲצוּמוֹ רַע, כִּי
גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לּוֹ - לְכִלְל מִי
שְׁזוֹנָה בְּיָדוֹ לְהוּצִיא וְלֵהֲשַׁחִית
זְרַעוֹ לְרִיק, וְלִזְה טוֹרְדִים אוֹתוֹ
בְּאוֹתוֹ הַעוֹלָם יוֹתֵר מְכֻלָּם.

בֵּא תְּרֵאָה, שְׁהַרִי כְּתוֹב אוּי
לְרִשְׁעֵי (רע). כִּיִּן שְׂפַתּוֹב אוּי
לְרִשְׁעֵי, לְמָה רַע? אֶלָּא כְּמוֹ
שְׂאַמְרִנּוּ, שְׁעֲשֶׂה עֲצוּמוֹ רַע,
וְכַתּוֹב לֹא יְגוּרְךָ רַע, וְכִלְלֵם עוֹלָם
זֶה לֹא עוֹלָה.

וְאִם תֵּאמַר, שְׂאָר רִשְׁעִים שְׁהַרְגוּ
בְּנֵי אָדָם? בֵּא רֵאָה, כִּלְלֵם עוֹלָם
וְהוּא לֹא עוֹלָה. מַה הַטַּעַם? הֵם
הַרְגוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרִים, וְזֶה הַרְג
בְּנֵי מְמֵשׁ, שְׂפַף דְּמִים רַבִּים.

בֵּא רֵאָה, בְּשְׂאָר רִשְׁעֵי הַעוֹלָם
לֹא כְּתוֹב וַיִּרַע בְּעֵינֵי ה', וְכֹאֵן
כְּתוֹב וַיִּרַע בְּעֵינֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה.
מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂפַתּוֹב וְשַׁחַת
אַרְצָה.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִינּוּן לָךְ
חֲטָא בְּעוֹלָם שְׂאִין לוֹ תְּשׁוּבָה
פְּרַט לְזֶה, וְאִין לָךְ רִשְׁעֵי שְׂלֵא
רוּאָה פְּנֵי שְׂכִינָה פְּרַט לְזֶה,
שְׂפַתּוֹב לֹא יְגוּרְךָ רַע, כִּלְל. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים

בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּל־מֵ צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מֵה זֶה לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּמּוֹ שִׁפְתוֹב (תהלים קטו) אֲתַהֲלֶךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. וַיְחִי יַעֲקֹב, בְּתוֹכָם. לִכֵּן צָרִיף לְאָדָם שְׂלֵא לְעַרְב צָלָם שְׁלוֹ בְּצָלָם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁזֶה קָדוֹשׁ וְזֶה טָמֵא.

בֵּא רְאֵה מֵה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, שִׁישְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּמְצָא אָדָם מֵת, הוּא מְטַמֵּא אֶת כָּל הַגּוֹף, וְהַבֵּית טָמֵא. וְגוֹף שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת לֹא מְטַמֵּא מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, וְגוֹפוֹ (וביתו) לֹא טָמֵא כְּשֶׁהוּא מֵת. מֵה הַטַּעַם?

יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעָה שֶׁהוּא מֵת, כָּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל רַבּוֹנוֹ עוֹבְרוֹת מִמֶּנּוּ, וְעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַצָּלָם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְעוֹבְרֵת מִמֶּנּוּ רִיחַ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, נִשְׁאַר הַגּוֹף טָמֵא.

אֲבָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לֹא כֵּן, שֶׁבְּחַיָּיו טָמֵא בְּכָל הַצַּדִּים, צִלְמוֹ טָמֵא וְרוּחוֹ טָמֵא, וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת הַלְלוּ שְׂרוּיּוֹת בְּתוֹכוֹ, אֲסוּר לְקָרֵב אֵלָיו. בֵּינוֹן שְׂמֵת, יוֹצֵאוֹת כָּל הַטְּמָאוֹת הַלְלוּ, וְנִשְׁאַר גּוֹף בְּלֵי טְמֵאָה לְטָמֵא.

וְאִם עַל גַּב שְׂגוּפָם טָמֵא, בֵּין בְּחַיֵּיהֶם וּבֵין בְּמִיתָתָם, אֲבָל בְּחַיֵּיהֶם שֶׁכָּל אוֹתָן הַטְּמָאוֹת שֶׁנִּמְצְאוֹת אֲצֵלָהֶם, יֵשׁ לָהֶם כַּח לְטָמֵא אַחֲרֵים. וּבְמִיתָתָם, כִּאֲשֶׁר יוֹצֵאוֹת כָּל אוֹתָן הַטְּמָאוֹת מֵהֶם, לֹא יְכוּלִים לְטָמֵא, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְטָמֵא אַחֲרֵים, כִּי כָּל הַקְּדוּשׁוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹרָה עֲלָיו צַד הָאֲחֵר.

יִצְחָק, זָפַאִין אֵינוֹן צַדִּיקֵינִיא, בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְאַתִּי. עֲלֵייהוּ כְּתִיב, (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּל־מֵ צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מָאִי לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּמּוֹ דְכְּתִיב, (תהלים קטו) אֲתַהֲלֶךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּגוֹיֵיהוּ. עַל דָּא לְבַעֲי לִיה לְבַר נֶשׁ דְּלֹא לְאַתְעַרְבָּא צוֹלְמָא דִּילִיה (דף רב ע"א) בְּצוֹלְמָא דְעוֹבְד פּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, בְּגִין דִּיהֵאִי קְדִישָׁא וְהֵאִי מְסַאָבָא.

הָא חֲזִי, מֵה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת. דִּישְׂרָאֵל פַּד אֲשַׁתְּפַח בַּר נֶשׁ מִית הוּא מְסַאָב לְכָל גּוֹפָא, וּבֵיתָא מְסַאָבָא. וְגוֹפָא דְעוֹבְד כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת לֹא מְסַאִיב לְאַחֲרָא, וְגוֹפִיָה (נ"א וביתא)

לֹא מְסַאָבָא פַּד אֵיהוּ מִית. מָאִי טַעְמָא. יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעָתָא דְאֵיהוּ מִית כָּל קְדוּשֵׁי דְמְאָרִיָה מִתְעַבְרָן מִנִּיה, אֲתַעְבֵּר מִנִּיה הֵאִי צוֹלְמָא קְדִישָׁא, וְאַתְעַבֵּר מִנִּיה הֵאִי רִיחַ קְדוּשָׁא, אֲשַׁתְּאָר גּוֹפָא מְסַאָבָא.

אֲבָר עוֹבְד כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לִית הֵכִי. דְּבַחֲיֵי מְסַאָב בְּכָל סְטָרִין, צוֹלְמָא דִּילִיה מְסַאָבָא, וְרוּחָא דִּילִיה מְסַאָבָא. וּבְגִין דְּסוֹאֲבוּתֵי אֵלִין שְׂרִיין בְּגוֹיָה, אֲסִיר לְמִקְרַב לְגַבִּיָה. בֵּינוֹן דְּמִית, נְפָקִי כָּל אֵלִין מְסַאָבוּתָא וְאַשְׁתְּאָר גּוֹפָא כְּלֵא מְסַאָבוּתָא לְסוֹאָבָא.

וְאִם עַל גַּב דְּגוֹפָא דְלַהוֹן מְסַאָב, בֵּין בְּחַיֵּיהוֹן וּבֵין בְּמִיתָתְהוֹן. אֲבָל בְּחַיֵּיהוֹן דְּכָל אֵינוֹן מְסַאָבִין אֲשַׁתְּפַחֵי לְגַבִּיָהוּ, אֵית לוֹן חִילָא לְסוֹאָבָא לְאַחֲרֵינִי, בְּמִיתָתְהוֹן דְּנְפָקִי כָּל אֵינוֹן מְסַאָבִין מִנִּיהוּ, לֹא יְכָלִין לְסַאָבָא. וְדִישְׂרָאֵל, יְכִיל לְסַאָבָא לְאַחֲרֵינִי.

בְּגִין דְּכָל קְדִישִׁין נְפָקִין מִנִּיה וְשָׂרָא עֲלֵיה סְטָרָא אַחֲרָא.

בא ראה, הצלם הקדוש הזה, כשהולך אדם ומתגדל ונעשית מהפרצוף הזה הדמות שלו, נעשה צלם אחר, ומתחברים כאחד, וזה נוטל את זה. בשעה שנמצאים שני צלמים שמור הוא האדם, וגופו בקיום, ורוח שרויה בתוכו. בשעה שקרבים ימיו, הם עוברים ממנו, וזה עולה לזה, ונשא אדם בלי שמירה, אז (שיר ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, שנים.

בא ראה, כשמתעורר דין בעולם, כשהקדוש ברוך הוא יושב על פסא דין לדון את העולם, צריך אדם לעורר (גדון) תשובה שישוב מהרשע (מחטאיו), שהרי אותו יום נכתבים פתקים, וכלם נמצאים בתיק פתובים. אם זכה אדם שישוב לפני רבונו, קורעים את הפתקים שעליו.

אחר כך הקדוש ברוך הוא מזמין לפני האדם את יום הפפורים, יום התשובה. אם שב מחטאיו - טוב. אם לא - מצוה המלך לחתם פתקים. אוי פי התשובה רוצה להסתלק ממנו. אם זכה בתשובה ולא שלמה כראוי - תולים לו עד אותו יום אחרון של עצרת, שהוא שמיני לחג. אם עשה תשובה שלמה לפני רבונו - נקרעים. ואם לא זוכה - אותם פתקים יוצאים מבית המלך ונמסרים בידי מלאך הדין, והדין נעשה, ופתקים יותר לא חוזרים עוד לבית המלך.

אז מעברים הצלמים ממנו ולא נמצאים עמו. כיון שעברו ממנו, הרי ודאי שענש המלך יעבר עליו ויטעם מכוס המות. ובאותו לילה של חג האחרון, המלאכים המענישים מזמנים, ונוטלים את הפתקים. ואחר שנטלו אותם,

הא חזי, האי צלם קדישא, כד אזיל בר נש ואתרבי, ואתעביד מהאי פרצופא דיוקנא דיליה. אתעביד צולמא אחרא, ומתחברן כחדא. ודא נטיל לדא, בשעתא דאשתפחו תרין צולמין, נטיר הוא בר נש, וגופא דיליה בקיומא, ורוחיה שריא בגייה. בשעתא דקריבו יומי, מתעברן מניה, ודא סליק לדא, ואשתאר בר נש בלא נטירו. כדין, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, תרי.

הא חזי, כד אתער דינא בעלמא, דקדשא בריה הוא יתיב על פרסי דדינא למידן עלמא, פעי בר נש לאתערא (פדינא) תשובה, דייתוב מחיובא (ניא מחובוי). דהא ההוא יומא, פתקין פתיבו, ומשתפחי כלהו באחמתא הא כתיבין. אי זכי בר נש דייתוב קמי מאריה, קרעין פתקין דעליה.

לבתר קדשא בריה הוא זמין קמיה דבר נש, יומא דכפורי יומא דתשובה. אי תב מחטאוי טב. ואי לא, פקיד מלכא למחתם פתקין. ווי, דהא תשובה בעיא לאסתלקא מניה.

אי זכי בתשובה, ולא שלימתא כדקא יאות, תליין ליה עד ההוא יומא בתראה דעצרת, דהוא תמינאה לחג. ואי עבד תשובה שלימתא לקמי מאריה, אתקרעו. ואי לא זכי, אינון פתקין נפקין מפי מלכא, ואתמסרן בידוי דסנטירא, ודינא מתעביד, ופתקין לא מהדרן תו לבי מלכא.

כדין צולמין אתעברו מניה, ולא משתפחין עמיה. כיון דמתעברן מניה, הא ודאי טופסקא דמלכא יעבר עליה, ויטעום פסא דמותא. ובההוא ליליא דחגא בתראה,

מַעֲבֵרִים הַצֵּלָמִים, וְלֹא נִמְצְאִים
[וְאִם נִמְצְאִים פְּגוּמִים, יַעֲבֵר עֲלֵיוּ מִחֲלוֹת וְכוּ'] בְּהֵם
יָדוּם. וְאִם נִמְצְאִים בְּהֵם יָדוּם -
דִּין גְּרוּעַ, אוֹ יַעֲבֵר עֲלֵיוּ דִין שֶׁל
מִחֲלוֹת רְעוּת בַּפֶּגֶם שֶׁלָּהֶם, וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ אֵת זֶה.

וּבִסְפָרֵי הַקְּדָמוֹנִים אוֹמְרִים יוֹתֵר,
כְּשֶׁהָרֹאשׁ נִגְרַע וְיִמְצָא הַגּוֹף - בְּנוֹ
אוֹ אִשְׁתּוֹ יִמְצָאוּ, וְהוּא יִסְתַּלֵּק.
וְזֶה מְדַבֵּר כְּשֶׁלֹּא חֹזֵר כֹּל אוֹתוֹ זְמַן
בְּתִשׁוּבָה. אֲכַל אִם חֹזֵר, טַעַם
הַמּוֹת יִטַּעַם וְיִתְרַפֵּא.

וְאִם הַגּוֹף לֹא נִרְאָה וְיִמְצָא הָרֹאשׁ
- הֵם מְסַתְּלָקִים וְהוּא מִתְקַיֵּם, וְזֶה
מְדַבֵּר כְּשֶׁבְנוֹ הַקֶּטָן בְּרִשׁוּתוֹ. וְאִם
יָדָיו פְּגוּמִים, מַעֲשֵׂה יָדָיו פְּגוּמִים,
וְגֻלּוֹ - מִחֲלוֹת רוֹדְפוֹת אוֹתוֹ.
בּוֹרַח הַצֵּלָם וְחוֹזֵר, בּוֹרַח וְחוֹזֵר,
עֲלֵיו כְּתוּב (דְּבָרִים כח) בַּבֶּקֶר תֹּאמַר
מִי יִתֵּן עֲרֹב. וְזֶה כְּשֶׁהִלְבְּנָה
מֵאִירָה וְהִלְיָלָה מִתְקַן בְּאוֹר.

אֲבָר צְדִיקִים חֲסִידִים, כֹּל יוֹם
וְיוֹם מְסַתְּלָקִים בְּלִבָּם כְּאִלוֹ אוֹתוֹ
יוֹם מְסַתְּלָקִים מִהָעוֹלָם, וְעוֹשִׂים
תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה לִפְנֵי רַבּוֹנָם, וְלֹא
יִצְטָרְכוּ לְדַבֵּר אַחֵר. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רֵאָה, כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - כְּמָה
עֲלִיוֹנִים מַעֲשֵׂי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ,
שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים [בְּרִיּוֹת] שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה לְמִטָּה, קוֹשֵׁר אוֹתָם
בְּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים שְׁלֵמָעֵלָה,
וּכְשֶׁנוֹטְלִים אוֹתָם לְמִטָּה וְעוֹשִׂים
בְּהֵם מַעֲשֵׂה, מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה
שְׁלֵמָעֵלָה שֶׁקְשׁוּר בּוֹ, כְּגוֹן אֲזוּב
וְעֵץ אֲרוֹז, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ הַדְּבָרִים.

וְיֵשׁ מֵהֶם שְׂאֵחוּזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ,
כְּמוֹ לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֶרְבָה,
שֶׁכֵּלָם אַחֲזוּזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ
לְמַעֲלָה. וְעַל כֵּן שְׂנִינֵנו, לְאַחַז
אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת בְּהֵם מַעֲשֵׂה כְּדִי
לְעוֹרֵר חֲדוּה אוֹתוֹ שְׂאוּחֻז בּוֹ. וְעַל

סְנִטְרִין זְמִינִין, וּפְתַקִּין נְטָלִין, בְּתֵר דְּנְטָלִין
לוֹן, צוֹלָמִין מִתְעַבְרִין, וְלֹא מִשְׁתַּפְּחִין (נ"א וְאִי
מִשְׁתַּפְּחִין גְּרִיעוֹן יַעֲבֵר עֲלֵיו מִרְעוֹן וְכוּ') בְּהוּ יָדִי. וְאִי
מִשְׁתַּפְּחִין בְּהוּ יָדִי (עֲדָר), דִּינָא גְרִיעָא, אוֹ
יַעֲבֵר עֲלֵיוּ דִינָא מְרַעִין בִּישׁוּן, בְּגִרְעוּתָא
דְּלַהוֹן, וְהָא אוֹקִימָנָא לְהָא.

וּבִסְפָרֵי קְדָמָי אֲמַרִי יִתִּיר, כִּד רִישָׁא
אֲגֵרַע, וְיִשְׁתַּפַּח גּוֹפָא. בְּרִיָּה, אוֹ
אֲנִתְתִּיָּה יִשְׁתַּפְּחוּ וְהוּא יִסְתַּלֵּק. וְהָנִי מִלִּי,
כִּד לֹא אֶהְדֵּר כֹּל הַהוּא זְמַנָּא בְּתִיּוּבְתָא. אֲבָל
אִי אֶהְדֵּר, טַעַמָא דְמוֹתָא יִטַּעַם, וְיִתְסִי.

וְאִי גּוֹפָא לֹא אֲתַחֲזִי, וְיִשְׁתַּפַּח רִישָׁא. אִינוּן
סְלָקִין, וְהוּא אֲתַקֵּיִם. וְהָנִי מִלִּי, כִּד
בְּרִיָּה זְעִירָא בְּרִשׁוּתִיָּה. וְאִי יָדָיו פְּגִימוּ,
עֲבִידְתָּא דִידוּי פְּגִימִין. רְגֻלּוֹי, מְרַעִין רְדָפִין
עֲלֵיָּה. עֶרְק צוֹלָמָא וְאַהְדֵּר, עֶרְק וְאַהְדֵּר.
עֲלֵיָּה פְתִיב, (דְּבָרִים כח) בַּבֶּקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן
עֲרֹב, וְהָאִי כִד נִהְרָא סִיְהָרָא, וְלִילִיָּא אֲתַתְּקִין
בְּנַהוּרָא.

אֲבָר זַפְּאֵי חֲסִידִי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מְסַתְּפְלִי
בְּלַבִּיָּהוּ, כְּאִלוֹ הַהוּא יוֹמָא מְסַתְּלָקִי
מִעֲלָמָא, וְעַבְדִּין תִּיּוּבְתָא שְׁלִימָתָא קָמִי
מֵאִרְיָהוֹן, וְלֹא יִצְטָרְכוּן לְמַלְּה אַחְרָא. זַפְּאָה
חֻוֹלְקָהוֹן בְּעֲלָמָא דִין וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי.

הָא חֲזִי, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, כְּמָה
עֲלָאִין עוֹבְדֵי מִלְּפָא קְדִישָׁא, דְּהָא
בְּאִינוּן עוֹבְדֵי (נ"א בְּרִיּוֹן) דְּאִיְהוּ עֲבִיד לְתַתָּא
קְטִיר לוֹן בְּמִלִּין עֲלָאִין דְּלַעֲיִלָּא, וְכִד נְטָלִין
לוֹן לְתַתָּא וְעַבְדֵי בְּהוּ עוֹבְדָא, אֲתַעַר הַהוּא
עוֹבְדָא דְלַעֲיִלָּא דְקְטִיר בְּהוּ. כְּגוֹן אֲזוּבָא, עֵץ
אֲרוֹז, וְהָא אוֹקִימָנָא (דְּרַב ע"ב) מִלִּי.

וְאִית מְנִיָּהוּ דְאַחֲזִין בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא, כְּגוֹן
לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֶרְבָה, דְּכִלְהוּ אַחֲזִין בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא

לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֶרְבָה, דְּכִלְהוּ אַחֲזִין בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא

זֶה שְׁנֵינוּ, בְּדָבָרִים וּמַעֲשֵׂה צְרִיף
לְהִרְאוֹת דָּבָר כְּדֵי לְעוֹרֵר דָּבָר
אֲחֵר.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוֹדִי (בְּרֵאשִׁית) - לְעוֹרֵר כְּבוֹדִי.
בְּרֵאשִׁיתוֹ - לִיחַד לִי. יִצְרָתוֹ -
לְעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשֵׂה [כח]. אִף עֲשִׂיתוֹ
- לְעוֹרֵר בּוֹ פֶת שְׁלֹמֶעֱלָה.

דְּבַר אַחֵר כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - הֵינּוּ
שְׁפָתוֹב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר.
וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ - הֵינּוּ כַּפֶּת
תְּמָרִים. יִצְרָתוֹ - הֵינּוּ וְעִנְף עֵץ
עֵבֶת. אִף עֲשִׂיתוֹ - הֵינּוּ וְעִרְבֵי
נָחַל.

וְתִקְוֵנָא שֶׁל זֶה שְׁאֹמֵר הַכְּתוּב
וְלִקְחָתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,
דְּוֹקָא שֶׁהוּא תְּמִישֵׁי עַל עֲשׂוֹר.
אָבֵל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ יוֹם
רִאשׁוֹן מִי הוּא? אֵלֵא יוֹם שְׁיִצָּא
רִאשׁוֹן לְנִסְע [לכל] בְּמַעֲנֵינוּ שֶׁל מִים
נוֹכְעִים, וְאֵנּוּ רוֹצִים לְהַמְשִׁיכוֹ
לְעוֹלָם.

מִשָּׁר לְמִלְךָ שְׁקָשֵׁר בְּנֵי אָדָם
בְּמִאָסֵר. בָּאָה אִמּוֹ הַגְּבִירָה
וְהוֹצִיאָה אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְהִמְלִיךָ
מִשְׁגִּיחַ עַל כְּבוֹדָהּ וְנָתַן אוֹתָם
בְּיַדֶּיהָ. מִצָּאָה אוֹתָם רַעֲבִים
וְצִמְאִים. אִמְרָה, הֲרֵי הוֹצֵאתִי
אוֹתָם לְחֵרוֹת, תְּבִיא לָהֶם אֶכֶל
וּמִשְׁקָה.

כִּךְ יוֹם הַכַּפּוֹרִים הִזָּה מוֹצֵיא אֶת
כָּלֶם לְחֵרוֹת, וְאֵנּוּ רַעֲבִים לְמִזוֹן
וְצִמְאִים לְשִׁתֵּיהֶם. הִיא מַעֲטָרֶת אֶת
הַמִּלְךָ בְּעֲטָרוֹתָיו. בַּיּוֹם הִזָּה יִדְעֵנוּ
שְׁמִים נוֹכְעִים שׁוֹרִים עִמָּה,
שׁוֹאֵלִים לְשִׁתוֹת לְמִי שֶׁהוֹצִיא
אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְעַל כִּךְ קוֹרְאִים לוֹ
בַּיּוֹם רִאשׁוֹן.

זֶה בְּסֵפֶר הָאֲגָדָה, וְהוּא לְפָה. אָבֵל
בַּיּוֹם הִזָּה, לְאַבְרָהָם שֶׁהוּא רִאשִׁית
הַכֹּל, אִם בְּעִנְי כְּבוֹד הוּא

דָּא בְּסֵפֶרָא דְאֲגָדָתָא וְשִׁפִּיר הוּא. אָבֵל בְּהַאי יוֹמָא, לְאַבְרָהָם שִׁירוֹתָא

לְעִילָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, לְאַחְדָא לוֹן, וְלִמְעַבְד
בְּהוּ עוֹבְדָא, בְּגִין לְאַתְעָרָא חֲדוּהָ הַהוּא
דְּאַחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּמִלִּין וְעוֹבְדָא
בְּעִינֵין לְאַחְזָאָה מְלָה, בְּגִין לְאַתְעָרָא מְלָה
אַחְרָא.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוֹדִי (בְּרֵאשִׁיתוֹ), לְאַתְעָרָא יְקָרִי.
בְּרֵאשִׁיתוֹ, לְיִיחַדָא לִי. יִצְרָתוֹ, לְמַעַבְד בֵּיהּ
עוֹבְדָא (נ"א חילָא). אִף עֲשִׂיתוֹ, לְאַתְעָרָא בֵּיהּ
חִילָא דְלְעִילָא.

דְּבַר אַחֵר, כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, הֵינּוּ דְכְּתִיב
(ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ,
הֵינּוּ כַּפֹּת תְּמָרִים. יִצְרָתוֹ, הֵינּוּ וְעִנְף עֵץ
עֵבֹת. אִף עֲשִׂיתוֹ, הֵינּוּ וְעִרְבֵי נָחַל.

וְתִקְוֵנָא דְהַאי דְאֹמֵר קָרָא, (ויקרא כג) וְלִקְחָתֶם
לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דִּיִּיקָא. דְּהוּא
תְּמִישָׂאָה עַל עֲשׂוֹר. אָבֵל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,
הַהוּא יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֵן הוּא. אֵלֵא יוֹם דְּנַפִּיק
רִאשׁוֹן, לְנִטְלָא (ד"א לְכֵלָא) בְּמַבּוּעוֹי דְּמִיין
נְבִיעִין, וְאֵנּוּ בְּעִינֵין לְאַמְשָׁבָא לִיהּ לְעֵלְמָא.
מִתָּר לְמִלְפָא דְקָטֵר בְּנֵי נֶשָׂא בְּקִטְרוֹי,
אִמְיָה מְטְרוֹנִיתָא אֶתְתָּ, וְאַפִּיקַת לוֹן
לְחֵירוֹת, וּמִלְפָא אֲשַׁגַּח לִיקְרָא דִּילָהּ, וְיַהֲב
לוֹן בִּידְהָא. אֲשַׁפְּחַת לוֹן פִּיפִין וְצַחִין,
אִמְרָתָּ, הָא אֲפִיקַת לוֹן לְחֵירוֹ, אִייתִי לוֹן
מִיכְלָא וּמִשְׁתִּיָּיא.

כִּךְ, הָא יוֹם הַכַּפּוֹרִים אֲפִיק לְכֵלָא לְחֵירוֹ,
וְאֵנּוּ כַּפְנֵי מְזוֹנָא קְאִימְנָא, וְצַחִין
לְמִשְׁתִּיא, הִיא אֲעֲטָרַת לְמִלְפָא בְּעֲטָרוֹי.
בְּהַאי יוֹמָא יִדְעֵנָא, דְּהָא מִיין נְבִיעִין עִמָּה
שְׁרִיין, שְׁאִילָנָא לְמִשְׁתִּיא, לְמֵאֵן דְּאַפִּיק
לוֹן לְחֵירוֹ. וְעַל דָּא קְרִינָן לִיהּ יוֹם רִאשׁוֹן.

דָּא בְּסֵפֶרָא דְאֲגָדָתָא וְשִׁפִּיר הוּא. אָבֵל בְּהַאי יוֹמָא, לְאַבְרָהָם שִׁירוֹתָא

הראשית או במים הוא הראשית, שאברהם התחיל לחפור בורות מים.

פרי עץ הדר - זו באר של יצחק, שיצחק הדר את הקדוש ברוך הוא וקרא לו עץ הדר. פרו של עץ ההדר הזה ידוע. פפת תמרים - שכתוב (תהלים צב) צדיק פתמר יפרח, ולא נמצא ביניהם פרו. ולכן לא כתוב וכפת, אלא פפת, משום שלא עולה זה בלי זה. ובזה מתמלאת הבאר הזאת, מבאר מים עליונים שנובעים. ההוא מתמלא בתחלה, וממנו מתמלאת הבאר עד שנובעת לכל.

וענף עץ עבת - זה ענף של אילן הגדול שהתחזק ונשרש בשרשו, נעשה אילן עליון על הכל, שאחוז בכל הצדדים שלו, ענף שהוא עץ עבת, עץ שאחוז את העבות, שהרי מזה נוטל יסוד העולם ומתמלא כדי להריק בבאר, זהו עולם ארץ ההשקאה.

וערבי נחל - שנים הם, שני נחלי מים מתפנסים לתוכם להריק לצדיק. דבר אחר וערבי נחל - אלה הם גבורות שאחוזות ביצחק, שבאים מצד אותו נחל עליון ולא מצד האב. לכן הכל נאה, ולא מבשם לפרות, ולא עושה פרות. וערבי נחל - שני עמודים שהגוף עומד עליהם. אבל וערבי נחל ודאי, כמו שנתבאר, ואלה הם כלם לרוקן מים לבאר.

השלמה מההשמטות (סימן ג')

מהו פרי עץ הדר? עץ האתרוג. ומהו הדר? הדר על הכל, והינו הדר של שיר השירים, שכתוב בו מי זאת הנשקפה כמו שחר. והינו על שם נקבה, ועל שמה נלקחה

דכלא, אי בענני יקר הוא שירותא, אי במיא הוא שירותא. דאברהם שארי למחפרי בירי דמיא.

פרי עץ הדר, דא בירא דיצחק, דיצחק אהדר ליה לקדשא ברין הוא וקרא ליה עץ הדר. פרי דהאי עץ הדר ידיעא. פפת תמרים, דכתיב, (תהלים צב) צדיק פתמר יפרח, ולא אשתפח בינייהו פירודא. ועל דא לא פתיב וכפת, אלא פפת. בגין דלא סליק דא בלא דא, ובהאי אתמלייא האי באר, מבאר מים עלאין נביעין, ההוא אתמלי בקדמיתא, ומניה אתמלייא בירא, עד דאיהו נביעו לכלא.

וענף עץ עבות, דא ענפא דאילנא רברבא, דאתקיף ואשתרשא בשרשו, אתעביד אילנא עלאה על כלא, דאחיד בכל סטריה, ענף דאיהו עץ עבות, עץ דאחיד לעבות, דהא מהאי נוטל יסודא דעלמא, ואתמליא לארקא בבירא, האי הוא עלמא ארקא דשקיותא.

וערבי נחל, תרי אינון, תרין נחלין דמייא אתפניש בהו, לארקא לצדיק. דבר אחר, וערבי נחל, אילן אינון גבורין, דאחידן ביה ביצחק, דאתיין מסטרא דההוא נחל עלאה, ולא מסטרא דאבא. בגין כן, כלא יאי, ולא בסימא לפירין, ולא עביד פירין. וערבי נחל, תרין קיימין, דגופא קיימא עלייהו, אבל וערבי נחל ודאי, כמה דאתמר, ואלין אינון פלהו לארקא מיא לבירא.

השלמה מההשמטות (סימן ג')

מאי פרי עץ הדר אילנא דאתרוגא ומאי הדר היינו הדר על הכל והיינו

נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְהִתְקַיֵּם
עוֹלָם הַתְּחַתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה. וּמָה
הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם
שְׁנִקְבִיָּה רְחִיבִים, וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים
יְתִירִים עַל הָאִישׁ, וּמָה הֵם
הַנִּקְבִים: שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קְבוּלָה
הַזֶּה.

וּמָה שְׂאֵמְרוּ, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ - כֵּן. שְׂאֵמֵר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ, וְשִׁיר
הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. וּמָהוּ קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים? אֵלֶּא קֹדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ
לְקֹדְשִׁים. וּמָה הֵם קֹדְשִׁים? אֵלֹו
שֶׁפִּנְגָּד שֶׁשׁ קְצוּוֹת שֶׁבְּאָדָם, וְקֹדֶשׁ
הֵיזָה לָהֶם קֹדֶשׁ לְכָלֶם.

וּמָהוּ קֹדֶשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שֶׁהוּא הַדָּר
לְכָל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ הַדָּר? אֵל
תִּקְרִי הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר, זֶה אֶתְרוּג
שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב, וְאֵין
מִצּוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא בּוֹ, וְהוּא
גַּם כֵּן אֲגוּד עִם הַפֶּל, שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא, וְעַם כָּלֶם יַחַד הוּא.

וּמָהוּ הַלּוּלָב? כִּנְגָד חוּט הַשְּׂדֵרָה.
וְעַנְף עֵץ עֶבֶת - שֶׁעַנְפָיו חוֹפִים אֶת
רְבוֹ, וְאֵם אֵין עַנְפָיו חוֹפִים אֶת
רְבוֹ - אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה? מִשָּׁל
לְאָדָם שֶׁבְּזוּעוֹתָיו יִגָּן עַל רֵאשׁוֹ,
הָרִי זְרוּעוֹתָיו שְׁנַיִם וְרֵאשׁוֹ
שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֶבֶת
לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ בְּאִמְצָע. וְלָמָּה
נִאָּמֵר בּוֹ עֵץ? שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הָאֵילָן.
וּמָה זֶה עֲרֵבִי נַחַל? שׁוֹקֵי הָאָדָם
שֶׁהֵם שְׂתִים. וּמָהוּ לְשׁוֹן שֶׁל עֲרֵבִי
נַחַל? מִשׁוּם שֶׁגְּדוּל שְׂפָהֶם הוּא
לְמַעְרָב, וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוֹ, וְשֶׁל
צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא כְּרוּחַ צְפוֹנִית
מִמְּעַרְבִית, וּבוֹ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל
שְׂמוֹ, וְהֵם שְׁנֵיהֶם עֲצִים. דְּכָר אַחַר
עֲרֵבִי - שֶׁפְּעֻמִּים מִעֲרָבִים פְּעֻלָּתָם
זֶה עִם זֶה. מָה זֶה עֲרֵבִי נַחַל? נַחַל
הוּא עַל שֵׁם הַמְּקוֹם שֶׁהֵם קְבוּעִים

הַדָּר דְּשִׁיר הַשִּׁירִים דְּכִתְיִב בֵּיה (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי
זֹאת הַנְּשִׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהֵינּוּ עַל שֵׁם
נִקְבָּה וְעַל שְׂמָה נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי
אֶפְשֵׁר לְהִתְקַיֵּם עוֹלָם הַתְּחַתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה.
וּמָאֵי טַעְמָא אֶקְרִי נִקְבָּה עַל שֵׁם שְׁנִקְבִיָּה
רְחִיבִים וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים יְתִירִים עַל הָאִישׁ.
וּמָאֵי נִינְהוּ נִקְבִים שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קְבוּלָה
הַזֶּה.

וּמָאֵי נִינְהוּ שְׂאֵמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ אֵין. דְּאֵמֵר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים
קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים, וּמָאֵי נִינְהוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. אֵלֶּא
קֹדֶשׁ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לְקֹדְשִׁים. וּמָאֵי הֵם
קֹדְשִׁים אֵלֹו שֶׁפִּנְגָּד שֶׁשׁ קְצוּוֹת שֶׁבְּאָדָם
וְקֹדֶשׁ הוּי לָהּ קֹדֶשׁ לְכָלֶהוּ.

וּמָאֵי נִינְהוּ קֹדֶשׁ, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא הַדָּר
הַפֶּל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ הַדָּר אֵל תִּקְרִי
הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד
מֵאֲגַד הַלּוּלָב וְאֵין מִצּוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא
בּוֹ, וְהוּא גַּם כֵּן אֲגוּד עִם הַפֶּל. שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא וְעַם כָּלֶם פּוֹלֵן יַחַד הוּא.

וּמָאֵי לּוּלָב כִּנְגָד חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעַנְף עֵץ
עֶבֶת שֶׁעַנְפָיו חוֹפִין אֶת רְבוֹ וְאֵם
אֵין עַנְפָיו חוֹפִין אֶת רְבוֹ אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי
מָה, מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁבְּזוּעוֹתָיו יִגָּן עַל רֵאשׁוֹ,
הָרִי זְרוּעוֹתָיו שְׁנַיִם וְרֵאשׁוֹ שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ
עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֶבֶת לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ
בְּאִמְצָע. וְלָמָּה נִאָּמֵר בּוֹ עֵץ שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ
הָאֵילָן.

וּמָאֵי עֲרֵבִי נַחַל שׁוֹקֵי הָאָדָם שֶׁהֵם שְׂתִים.
וּמָאֵי נִינְהוּ לִישְׁנָא דְּעֲרֵבִי נַחַל, מִשׁוּם
דְּגְדוּל שְׂפָהֶם הוּי לְמַעְרָב וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוֹ.

וְשֶׁל צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהוּא כְּרוּחַ צְפוֹנִית

בו ששמו נחל, כמו שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים.

מהו ים? הרי אומר זה אתרוג. ומנין לנו שכל מדה ומדה מאלו השבעה נקראת נחל? שנאמר וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה כתוב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתיים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, שנאמר לשמר את דרך עץ החיים: ע"כ

מההשמטות

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר - זה אברהם. פפת תמרים - זה יצחק. וענף עץ עבת - זה יעקב. וערבי נחל - אלה הן שתי הדרגות שאמרנו.

וכי ששונה זה, משום שעץ עבת זה יעקב, שאוחז את כל החלקים, ודאי זה יעקב. אבל הרי בארנו, פרי עץ הדר - זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. פפת תמרים - פפת חסר, קשר שנקשר בבאר, כמו שנאמר (דניאל א) כפותים בסרבליהם, משום שאלה לא עולים זה בלי זה. וענף עץ עבת, ענף הוא עליון שנעשה עץ עבות ואוחז לכל צד, כמו שנאמר. ערבי נחל - זה יצחק, בכל הצדדים שאוחזים בצד הנחל ולא בצד האב. ששנינו, אף על גב שבנחל הזה לא נמצא דין, מתעוררים ממנו דינים.

מערבית ובו פועל ונקרא על שמו והם שניהם עצים. דבר אחר ערבי, שפעמים מערבין פעולתן זה עם זה. מאי ערבי נחל, נחל הוי, על שם המקום שהם קבועים בו ששמו נחל. פדכתוב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

מאי ניהו ים, הוי אומר זה אתרוג. ומנא לן דכל מדה ומדה מאלו השבעה אקרי נחל. שנאמר (במדבר כ"א) וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה פתיב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתיים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, שנאמר (בראשית ג) לשמר את דרך עץ החיים: (עד כאן מההשמטות)

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דא אברהם. פפת תמרים, דא יצחק. וענף עץ עבות, דא יעקב. וערבי נחל, אליו אינון תרין דרגין דאמרן.

ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לכלהו חלקין, ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר דא בירא דיצחק, דא גבורה תתאה. פפת תמרים. פפת חסר, קשורא דאתקשר בבירא, כמה דאת אמר, (דניאל ג) כפיתו בסרבליהון, בגין דאלין לא סלקין דא בלא דא. וענף עץ עבות, ענפא הוא עלאה, דאתעביד עץ עבות, ואחיד לכל סטרא, כמה דאתמר. ערבי נחל דא יצחק,

בכל סטרי, דאחידן בסטרא דנחלא, ולא בסטרא דאבא. דתנינן, אף על גב דבהאי נחל דינא לא אשתפח ביה, דינין מתערינ מניה.

וְאֶתְרוּג, וְלֹא יָדְעֵי מָאן נֶצַח דִּינָא. מְלֻאכֵי
עֲלָאֵי שְׂאֵלוּ מָאן נֶצַח דִּינָא. קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אָמַר לְהוּ, אֵינּוֹן דְּמִפְקֵי בִּידְיָהוּ סִימְנִין דִּילֵי,
אֵינּוֹן נֶצַחִין דִּינָא.

בְּהַאי יוֹמָא, נִפְקֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִשְׁמֵי דְּמִלְכָּא,
בְּתוֹשְׁבַחְתָּא דְּהַלִּילָא. עֲאֲלִין בְּסַפְּהָ,
אֶתְרוּג בְּשִׂמְאֵלָא, לוֹלֵב בִּימִינָא. חֲמָאן כְּלָהוּ,
דִּישְׂרָאֵל רְשִׁימִין בְּרִשְׁמִין דְּמִלְכָּא קִדְשָׁא.
פְּתַחֵי וְאֶמְרֵי, (תהלים קמד) אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׂפָכָה לוֹ
אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁה' אֱלֹהֵיוּ.

עַד כָּאן חֲדוּתָא דְּכֻלָּא, חֲדוּתָא
דְּאוֹשְׁפִיזִין, וְאֶפִּילוּ אוֹמֹת הָעוֹלָם חֲדָאן
בְּחֲדוּתָא, וּמִתְבָּרְכִין מִנָּה. וְעַל דָּא קְרַבְנִין
בְּכָל יוֹמָא עֲלִיָּהוּ, לְאַטְלָא עֲלִיָּהוּ שְׁלָם,
וְיִתְבָּרְכוּן מִינָן. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, יוֹמָא חַד,
דְּמִלְכָּא עֲלָאָה, דְּחַדֵּי בַּהּ בִּישְׂרָאֵל. דְּכַתִּיב,
(במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְּהִיָּה לָכֶם. דְּהָא
יוֹמָא דָּא מִן מִלְכָּא בְּלַחֲדוּדֵי, חֲדוּתָא דִּילֵיהּ
בִּישְׂרָאֵל. לְמִלְכָּא דְּזַמִּין אוֹשְׁפִיזִין וְכוּ'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב) אֲנִי
חֲבִצְלַת הַשְּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים, כְּמָה
חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמֵי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת
לֵיהּ תְּדִיר, וְכַמָּה מְשַׁבַּחִין וּמְזַמְרִין אֲזַמְיִנַת
לֵיהּ תְּדִיר לְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. זַפְּאָה חוּלְקָהוֹן
דִּישְׂרָאֵל, דְּאֶחֱיָדָן בֵּיהּ בְּעַדְבָּא דְּחוּלְקָא
קִדְשָׁא. כְּמָה דְּכַתִּיב, (דברים לב) כִּי חִלַּק ה' עִמּוֹ
וְגו'. אֲנִי חֲבִצְלַת הַשְּׁרוֹן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
דְּקִיָּמָא בְּשִׁפְרֵי דְּנוּי בְּגִנְתָּא דְּעַדָּן. הַשְּׁרוֹן,
דְּהִיא שָׂרָה וּמְשַׁבַּחַת לְמִלְכָּא עֲלָאָה.

דְּבַר אַחַר אֲנִי חֲבִצְלַת הַשְּׁרוֹן, דְּבַעֲיָא
לְאַשְׁקָאָה מִשְׁקִיו דְּנַחְלָא עֲמִיקָא,
מִבוּעָא דְּנַחְלִין. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה לה) וְהָיָה

שׁוֹאֲלִים, מִי נֶצַח בְּדִין? אוֹמַר
לְהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלָּה
שְׁמוּצִיאִים בִּידְיָהֶם אֵת הַסִּימְנִים
שְׁלֵי, הֵם נֶצַחוּ בְּדִין.

בַּיּוֹם הַזֶּה יוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל בְּרִשְׁמֵם
הַמְּלֻךְ, בְּתִשְׁבַּחוֹת הַהֵלֵל, נִכְנָסִים
לְסַפְּהָ, אֶתְרוּג בְּשִׂמְאֵל, לוֹלֵב
בְּיָמִין. כָּלֶם רוֹאִים שִׁישְׂרָאֵל
רְשׁוּמִים בְּרִשְׁמוֹי הַמְּלֻךְ הַקְּדוּשׁ,
פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קמד)
אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׂפָכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעַם
שְׁה' אֱלֹהֵיוּ.

עַד כָּאן חֲדוּת הַכֹּל, חֲדוּת
הָאוֹרְחִים, וְאֶפִּילוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם
שְׂמַחִים בְּחֲדוּהָ וּמִתְבָּרְכִים
מִמֶּנָּה, וְלִכְּן מְקַרְיָבִים בְּכָל יוֹם
עֲלֵיהֶם לְהַטִּיל עֲלֵיהֶם שְׁלוֹם,
וְיִתְבָּרְכוּ מֵאַתְנָן. מִכָּאן וְהַלָּאָה
יוֹם אֶחָד שֶׁל הַמְּלֻךְ הָעֲלִיּוֹן
שְׂשֻׁמַּח בֵּהֶם בִּישְׂרָאֵל, שְׂפַתּוֹב
(במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ
תְּהִיָּה לָכֶם. שְׁהֲרֵי יוֹם זֶה מִן
הַמְּלֻךְ בְּלַבְדוֹ חֲדוּתוֹ לִישְׂרָאֵל.
מְשַׁל לְמֻלְךְ שְׁהַזְמִין אוֹרְחִים
וְכוּ'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, אֲנִי
חֲבִצְלַת הַשְּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים.
כְּמָה חֲבִיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אוֹתָהּ, וְהִיא
מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ תְּמִיד. וְכַמָּה
מְשַׁבַּחִים וּמְזַמְרִים מִזְמִינָה תְּמִיד
לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אֲשֶׁרֵי חִלַּקְס
שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂאֲחוּזִים בּוֹ בְּגוֹרֵל
הַחֵלֶק הַקְּדוּשׁ, כְּפַתּוֹב (דברים לב)
כִּי חִלַּק ה' עִמּוֹ וְגו'. אֲנִי חֲבִצְלַת
הַשְּׁרוֹן - זֹו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
שְׁעוּמְדַת בִּיפִי שֶׁל נוּי בְּגִן עַדָּן.
הַשְּׁרוֹן - שְׁהִיא שָׂרָה וּמְשַׁבַּחַת
אֵת הַמְּלֻךְ הָעֲלִיּוֹן.

דְּבַר אַחַר, אֲנִי חֲבִצְלַת הַשְּׁרוֹן -
שְׁרוּצָה לְהִיּוֹת מְשַׁקָּה מֵהַשְׁקִית
הַנַּחַל הָעֵמֶק, מְקוֹר הַנַּחְלִים,
כְּנֶאֱמַר וְהָיָה הַשָּׂרֵב לְאַגָּם. [נ"א

(ישעיה לג) וְהָיָה הַשְּׂרוּן בְּעֶרְבָה] שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים - שְׁעוּמְדַת בְּעֶמְקַת הַכַּל. מִי הֵם הָעֲמָקִים? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמֵר (תהלים קל) מִמַּעַמְמָקִים קָרְאתִיךָ ה'. חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן. חֲבַצְלַת - מאותו מְקוֹם שֶׁל הַשְּׂקָאָת הַנְּחָלִים שְׂיוּצָאִים וְלֹא פוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים - שׁוֹשְׁנָה מאותו מְקוֹם שְׁנֹקְרָא עִמָּךְ הַכַּל, נִסְתָּר מִכָּל הַצְּדָדִים.

בא רָאָה, בַּתְּחִלָּה יִרְקָה בַּחֲבַצְלַת, שֶׁהַעֲלִים שְׁלָה יִרְקִים, אַחֵר כִּף שׁוֹשְׁנָה אֲדָמָה בַּגּוֹנִים לְבָנִים. שׁוֹשְׁנָה בְּשֵׁשָׁה עֲלִים. שׁוֹשְׁנַת - שְׁמִשְׁתַּנִּית מִגּוֹן לְגוֹן וּמִשְׁנָה אֶת גּוֹנֶיהָ.

שׁוֹשְׁנַת - בַּתְּחִלָּה חֲבַצְלַת. בְּזִמְן שְׂרוּצָה לְהַזְדַּוֵּג בְּמַלְךְ נִקְרָאת חֲבַצְלַת, אַחֵר שְׁנֹדְבָקָה עִם הַמַּלְךְ בְּאוֹתָן נִשְׁיָקוֹת הִיא נִקְרָאת שׁוֹשְׁנַת, מִשׁוּם שְׁכַתוּב (שיר ה) שְׁפֹתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים. שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים - שְׁהִיא מִשְׁנָה אֶת גּוֹנֶיהָ לַפְעָמִים לְטוֹב וּלְפַעְמִים לְרַע, לַפְעָמִים לְרַחֲמִים וּלְפַעְמִים לְדִין.

וְתָרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם (בראשית ב). בֹּא רָאָה, שֶׁהָרִי בְּנִי אָדָם לֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּשַׁעַת שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם וְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּכַבּוֹד עֲלִיוֹן, רְצָה מִמֶּנּוּ לְהַדְבִּיק בּוֹ פְּדִי שִׁימְצָא יְחִידִי, וּבִלְבַב יְחִידִי, וּבְמִקּוֹם שֶׁל דְּבָקוֹת יְחִידָה שְׁלֹא מִשְׁתַּנֶּה וְלֹא מִתְהַפֵּף לְעוֹלָמִים בְּאוֹתוֹ קֶשֶׁר יְחִידִי שֶׁהַכֵּל נִקְשָׁר בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹף הַגֵּן.

אַחֵר כִּף סְטוּ מִדְּרָךְ הָאֲמוּנָה וְעִזְבוּ אֶת הָעֵץ הַיְחִידִי, הָעֲלִיּוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת, וּבָאוּ לְהַדְבִּיק בְּמִקּוֹם שְׁמִשְׁתַּנֶּה וּמִתְהַפֵּף מִגּוֹן לְגוֹן וּמִטוֹב לְרַע וּמִבִּישׁ לְטוֹב,

הַשְּׂרָב לְאַגָּם. (נ"א ישעיה לג) וְהָיָה הַשְּׂרוּן בְּעֶרְבָה) שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים, דְּקִיּוּמָא בְּעִמְיָקְתָא דְכֻלָּא. מָאן אֵינּוּן עֲמָקִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קל) מִמַּעַמְמָקִים קָרְאתִיךָ ה'. חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן. חֲבַצְלַת, מֵהֵהוּא אַתְר, דְּשָׁקִיו דְּנִחְלִין נְפִקִין וְלֹא פְסִקִין לְעֵלְמִין. שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים, שׁוֹשְׁנָה מֵהֵהוּא אַתְר דְּאֶקְרִי עֲמִיקָא דְכֻלָּא, סְתִים מִכָּל סְטָרִין.

הָא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא יְרוּקָא כַּחֲבַצְלַת, דְּטָרְפִין דִּילָהּ יְרוּקִין. לְבַתָּר שׁוֹשְׁנַת, סוּמְקָא בַּגּוֹנִין חוּרִין. שׁוֹשְׁנָה בְּשִׁית טָרְפִין, שׁוֹשְׁנַת, דְּאַשְׁתַּנִּיאת מִגּוֹנָא לְגוֹנָא, וְשִׁנִּיאת גּוֹוֹנָהָא. שׁוֹשְׁנַת, בְּקַדְמִיתָא חֲבַצְלַת, בְּעַדְנָא דְבַעֲיָא לְאַזְדַּוּגָא בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, אֶקְרִי חֲבַצְלַת. בְּתָר דְאַתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּמַלְכָּא בְּאֵינּוּן נִשְׁיָקִין, אֶקְרִי שׁוֹשְׁנַת. בְּגִין דְכֹתִיב, (שיר השירים ה) שְׁפֹתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים. שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים דִּהִיא מְשִׁנְיָא גּוֹוֹנָהָא, זְמַנִּין לְטַב, וְזְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמִי, זְמַנָּא לְדִינָא.

וְתָרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם. (בראשית ג) תָּא חֲזִי, דִּהָא בְּנֵי נֶשֶׂא לָא מִסְתַּכְּלִין, וְלֹא יוֹדְעִין, וְלֹא מִשְׁגִּיחִין. בְּשַׁעַתָּא דְבָרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְאוּקִיר לִיהּ בִּיקִירוֹ עֲלָאָה, בְּעָא מְגִיָּה לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּגִין דִּישְׁתַּפַּח יְחִידָאִי, וּבִלְכָּא יְחִידָאִי, וּבְאַתְר דִּדְבָקוּתָא יְחִידָאִי, דְלֹא (דף רכא ע"ב) אֲשַׁתַּנִּי, וְלֹא מִתְהַפֵּף לְעֵלְמִין, בְּהֵהוּא קְשׁוּרָא יְחִידָא, דְכֻלָּא בֵּיהּ אֶתְקַשֵּׁר, הָדָא הוּא דְכֹתִיב, (בראשית ב) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹף הַגֵּן.

לְבַתָּר סְטוּ מִאֲרַחָא דְמֵהִימְנוּתָא, וְשִׁבְקוּ אֵילָנָא יְחִידָאִי, עֲלָאָה מִכָּל אֵילָנִין. וְאַתּוּ לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַתְר דְּמִשְׁתַּנִּי, וּמִתְהַפֵּף מִגּוֹנָא לְגוֹנָא וּמִטַּב לְבִישׁ וּמִבִּישׁ לְטַב.

וַיִּרְדּוּ מִלְמַעְלָה מִטָּה, וַנְּדַבְּקוּ לְמִטָּה בְּשָׁנוּיִים רַבִּים, וְעָזְבוּ אֶת הָאֵילָן הַיְחִידִי הָעֲלִיּוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדַאי שְׂאֵז הַתְּהַפֵּף לְפָנָם בְּאוֹתוֹ הַצַּד מִמֶּשׁ, זְמַנִּין לְפַעְמִים לְטוֹב לְפַעְמִים לְרַע, לְפַעְמִים לְרַחֲמִים לְפַעְמִים לְדִין. בְּדָבָר הַזֶּה נְדַבְּקוּ בּוֹ וְדַאי, בְּקִשּׁוֹ חֲשׁוֹנוֹת רַבִּים וַנְּדַבְּקוּ בָהֶם.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם, עֲזַבְתָּ חַיִּים וַנְּדַבְּקָתָּ בְּמוֹת. חַיִּים - שְׁכַתוֹב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, שְׁנִקְרָא חַיִּים, שְׁמִי שְׂאוּחֻז בּוֹ לֹא טוֹעַם מוֹת לְעוֹלָמִים. נְדַבְּקָתָּ בְּעֵץ אַחֵר - הִרִי וְדַאי הַמּוֹת כְּנִגְדֶּדֶךָ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (משלי ה) רַגְלֶיךָ יִרְדּוּת מוֹת, וְכַתוֹב (קהלת ז) וּמֵצֵא אֲנִי מֵרַחֲמֵי מוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וְדַאי שְׁנִדְבַק בְּמָקוֹם הַמּוֹת וְעָזַב מָקוֹם הַחַיִּים. מִשּׁוֹם כִּף נִגְזַר עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם מוֹת.

אִם הוּא חָטָא, מַה חָטָאוּ כָּל הָעוֹלָם? אִם תֹּאמַר שְׁכַל הָעוֹלָם אֲכָלוּ מִהָעֵץ הַזֶּה וְזֶה קָרָא לְכֹלם - לֹא כִּף! אֲלֵא בְּשַׁעַת שְׂאָדָם עָמַד עַל רַגְלָיו, רָאוּ אוֹתוֹ כָּל הַבְּרִיּוֹת וּפְחָדוּ מִלְּפָנָיו, וְהָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרָיו פְּעֻכְדִּים אַחֵר הַמְּלָךְ, וְהוּא אָמַר לָהֶם: אֲנִי וְאַתֶּם (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה וְגו'. וְכֹלם הִלְכוּ אַחֲרָיו. כִּיּוֹן שְׂרָאוּ שְׂאָדָם מִשְׁתַּחֲוֶה לְמָקוֹם זֶה וַנְּדַבְּקָ בּוֹ, כָּלם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם.

וְאֵז הַשְּׁתַּנָּה הָאָדָם לְכַמָּה גּוֹנִים, לְפַעְמִים דִּין לְפַעְמִים רַחֲמִים, לְפַעְמִים מוֹת לְפַעְמִים חַיִּים, וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוֹם תָּמִיד בְּאֶחָד מֵהֶם, מִשּׁוֹם שְׂאוֹתוֹ מָקוֹם גָּרָם לוֹ, וְלָכֵן נִקְרָא חֶרֶב הַמִּתְהַפֵּכֶת,

וְנַחְתִּי מֵעִילָא לְתַתָּא, וְאַתְדַבְּקוּ לְתַתָּא בְּשָׁנוּיִין סְגִיאִין. וְשַׁבְּקוּ אֵילָנָא יְחִידָאָה, עֲלָאָה מִכָּל אֵילָנִין. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדַאי כְּדִין אַתְהַפֵּף לְבִיּוּהוּ, בְּהֵוּא סְטָרָא מִמֶּשׁ, זְמַנִּין לְטַב, זְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמִי, זְמַנִּין לְדִינָא. בְּהֵאִי מְלָה דְאַתְדַבְּקוּ בָּהּ וְדַאי, (קהלת ז) בְּקִשּׁוֹ חֲשׁוֹנוֹת רַבִּים, וְאַתְדַבְּקוּ בָּהּ.

אָמַר לִיהַּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, אָדָם, שְׁבַקְתָּ חַיִּי וְאַתְדַבְּקָתָּ בְּמוֹתָא. חַיִּי, דְכַתִּיב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, דְאַקְרִי חַיִּים. דְמֵאֵן דְאַחִיד בֵּיהַּ, לֹא טָעִים מוֹתָא לְעֵלְמִין. אַתְדַבְּקָתָּ בְּאֵילָנָא אַחֲרָא, הָא וְדַאי מוֹתָא הוּא לְקַבְלָךְ. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (משלי ה) רַגְלֶיךָ יוֹרְדוֹת מוֹת, וְכַתִּיב, (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מֵרַחֲמֵי מוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וְדַאי בְּאַתְרַּהּ דְמוֹתָא אַתְדַבְּקָ, וְשַׁבַּק אַתְרַּהּ דְחַיִּי. בְּגִין כִּף אַתְגַּזַּר עָלֶיהָ וְעַל כָּל עֲלָמָא מוֹתָא.

אִי הוּא חָטָא, כָּל עֲלָמָא מַה חָטָו. אִי תִימָא, דְכָל עֲלָמָא אֲכָלִי מֵאֵילָנָא דָא, וְאַתְרַמִּי לְכֹלָא. לֹאוּ הָכִי. אֲלֵא בְּשַׁעַתָּא דְאָדָם קָאִים עַל רַגְלוֹי, חָמִי לִיהַּ בְּרִיּוֹן כְּלָהוּ, וְדַחִילוּ מִקְמֵיהַּ, וְהָיוּ נְטֻלִין אַבְתְּרִיָּה, כְּעַבְדִּין בְּתַר מִלְכָּא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אֲנָא וְאַתוֹן, (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה וְגו'. וְאֵזְלוּ כְּלָהוּ אַבְתְּרִיָּה. כִּיּוֹן דִּחְזוּ דְאָדָם סְגִיד לְהֵאִי אַתְרַּהּ, וְאַתְדַבְּקָ בֵּיהַּ, כְּלָהוּ אַתְמַשְׁכוּ אַבְתְּרִיָּה וְגַרְמִים מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא.

וְכַרְיִן אֲשַׁתְּנִי אָדָם לְכַמָּה גּוֹוִנִין, זְמַנִּין דִּינָא, זְמַנִּין רַחֲמֵי זְמַנִּין מוֹתָא, זְמַנִּין חַיִּי. וְלֹא קָאִים בְּקִיּוֹמָא תְדִיר בְּחַד מְנִיּוּהוּ, בְּגִין דְהֵוּא אַתְרַּהּ גָּרִים לִיהַּ. וְעַל דָּא אַקְרִי, חֶרֶב

המתהפכת, המתהפכת מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום לקרב, מתהפכת היא בכל, טוב ורע, שכתוב (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

והמלך העליון, לרחם על מעשיו, הוכיח אותו ואמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו'. והוא לא קבל ממנו ונמשך אחר אשתו, וגרש לעולמים, שהרי אשה עולה למקום [למקום זה] ולא יתור, והאשה גרמה מות לכל.

בא ראה, לעולם הבא כתוב (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי. כימי העץ - אותו שנודע באותו הזמן. כתוב (שם כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

ויקברו ימי ישראל למות. שנינו, אמר רבי חייא, כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. שם בקיימו יעקב, וכאן במיתתו ישראל, שכתוב ויקברו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, כף הוא ודאי, שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה ימים מת בן אדם? והרי בשעה אחת, ברגע אחד מת ויוצא מן העולם.

א"א כף למדנו, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו, כל אותם ימים שעומד בן אדם בעולם הזה נפקדים לפניו ונכנסים בחשבון, וכשנאקרים לפניו להכנס בחשבון, מת האדם, ומשיב הקדוש ברוך הוא אליו את רוחו. אותו ההכל שהוציא ונפח בו, משיב אותו אליו.

אשרי חלקו של אותו אדם שימיו התקברו אל המלך בלי בושה, ולא נדחה יום אחד מהם

המתהפכת, המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא, מטב לביש, מרחמי לדינא, משלם לקרבא, מתהפכת היא בכלא. טב ורע דכתוב, (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

ומרבא עלאה, לרחמא על עובדוי, אוכח ליה, ואמר ליה, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', והוא לא קביל מניה, ואתמשך בתר אתתיה, ואתתרף לעלמין. דהא אתתא לאתרא (ס"א לאתר דא) סלקא ולא יתיר, ואתתא גרים מותא לכלא.

הא חזי, לעלמא דאתי כתיב, (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי, פיימי העץ, ההוא דאשתמודעא, ביה זמנא פתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

ויקברו ימי ישראל למות. תאנא, אמר רבי חייא, כתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, התם בקיימיה יעקב, והכא במיתתיה ישראל. דכתיב, ויקברו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי, דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה יומי מית בר נש, והא בשעתא חדא, ברגעא חדא, מית ונפיק מעלמא.

א"א הכי תאנא, פד קדשא בריך הוא בעי לאתבא רוחיה ליה, כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא, אתפקדן קמיה, ועאלין בחושבנא. וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא, מית בר נש, ואתיב קדשא בריך הוא רוחיה ליה, ההוא הבל דאפיק ונפח ביה, אותביה לגביה.

ובאה חולקיה דההוא בר נש, דיומוי אתקריבו גבי מלפא בלא כסופא, ולא דחי יומא מנייהו לבר, דישפח בההוא יומא,

החופצה שימצא שבאותו יום שנעשה בו חטא, לכן פתוב בצדיקים קריבה. [ואידו קריבו] משום שקרבים ימיו לפני המלך בלי בוששה.

אוי לרשעים, שלא כתוב בהם קריבה, ואיך יקרבו הימים לפני המלך, שהרי כל ימיו נמצאו בחטאי העולם, ולכן לא יקרבו לפני המלך ולא ימנו לפניו ולא יזכרו למעלה, אלא הם מתפללים מתוכם. עליהם פתוב (משלי ד) דרך רשעים פאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים. ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומוי דבר נש אתפקידן קמי מלפא, אית זפאה דאתפקדן יומוי ורחיקין מקמי מלפא. ואית זפאה, דכד מתפקדן יומוי, קריבין וסמיכין למלפא, ולא מתרחקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלפא. זפאה חולקהוין. הדא הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יתיר מפלהו. דתנינן, בשעתא דאנתתיה דפוטפר דחקת ליה ליוסף, מה כתיב, (בראשית לט) ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. האי קרא הכי מיבעי ליה, ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית. אלא לאכללא דיוקנא דיעקב, דהוה תמן ואשתפח תמן. ובגיני כן מאנשי הבית, אבל איש אתרא הוה תמן.

ווי לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיך יקרבו יומי קמי מלפא, דהא כל יומוי בחובי עלמא אשתפחו. ובגיני כן לא יקרבו קמי מלפא, ולא יתמנון קמיה, ולא ידכרו לעילא, אלא אינון שציאן מגווייהו. עלייהו פתיב, (משלי ד) דרך רשעים פאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים. ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומוי דבר נש אתפקידן קמי מלפא, אית זפאה דאתפקדן יומוי ורחיקין מקמי מלפא. ואית זפאה, דכד מתפקדן יומוי, קריבין וסמיכין למלפא, ולא מתרחקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלפא. זפאה חולקהוין. הדא הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יתיר מפלהו. דתנינן, בשעתא דאנתתיה דפוטפר דחקת ליה ליוסף, מה כתיב, (בראשית לט) ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. האי קרא הכי מיבעי ליה, ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית. אלא לאכללא דיוקנא דיעקב, דהוה תמן ואשתפח תמן. ובגיני כן מאנשי הבית, אבל איש אתרא הוה תמן.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יתיר מפלהו. דתנינן, בשעתא דאנתתיה דפוטפר דחקת ליה ליוסף, מה כתיב, (בראשית לט) ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. האי קרא הכי מיבעי ליה, ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית. אלא לאכללא דיוקנא דיעקב, דהוה תמן ואשתפח תמן. ובגיני כן מאנשי הבית, אבל איש אתרא הוה תמן.

הפית, אבל איש אחר היה שם. פיון שהרים יוסף עיניו וראה את דמות אביו, ישב בקיומו ונתע לאחור.

בא ראה מה פתוב, וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת וימאן ויאמר, חייך וימאן ויאמר אחר יבא לברך את בניך ויתברכו בו, זהו שכתוב וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

פיון שאמר ידעתי בני, למה אמר ידעתי אחר? אלא אמר ידעתי בני, בזמן שעמדת בגופך שאתה ברור, כשראית את דמותי ושבת בקיומך, ומשום כך פתוב ידעתי בני ידעתי, על מה שאמרת שזהו הפכור, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, וכאן משום כך פתוב ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

דבר אחר ויקרא לבנו ליוסף - שבדמות אחת היו נראים. שכל מי שראה את יוסף, היה מעיד שפנו של יעקב היה. רבי יוסי אמר, הכל כך הוא, ועוד, שיוסף זן אותו ואת בניו בזקנותו, ולכן בנו ממש יותר מכלם. ויקרא לבנו ליוסף, למה ליוסף ולא לאחר? משום שהיתה רשות בידו להעלותו משם.

רבי יוסי אמר, פיון שיעקב היה יודע שפניו ישתעבדו בגלות שם במצרים, למה לא נקבר שם פדי שזכותו תגן על בניו? למה רצה לעלות משם, והרי פתוב (תהלים ap) פרחם אב על בנים, איפה הרחמנות?

אָרָא, כך שנינו, בשעה שהיה יורד יעקב למצרים, היה פוחד, והיה אומר: חס וחלילה יכלו בני בין העמים, ואולי הקדוש ברוך הוא יסלק שכינתו ממני כבתחלה. מה פתוב? וירא

פיון דסליק יוסף עינוי, וחמא דיוקנא דאבוי, יתיב בקיומיה, ותב לאחורא.

תא חזי, מה כתיב, (בראשית לט) וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר ליה קדשא בריך הוא, את אמרת וימאן, ויאמר. חייך, וימאן ויאמר אחרא, ייתי לברכא לבנך, ויתברכון ביה. הָדָא הוּא דְכָתִיב, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

פיון דאמר ידעתי בני, אמאי אמר, ידעתי אחרא. אלא אמר, ידעתי בני, בזמנא דקיימת בגופך דאת ברי, פד חמית דיוקנא דילי, ותבת בקיומך. ובגיני כך פתיב, ידעתי בני, ידעתי. על מה דאמרת דדא הוא בוכרא, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, והכא בגין כך פתיב, ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

דבר אחר, ויקרא לבנו ליוסף, דבדיוקנא חד הוו מתחזיין. דכל מאן דחמי ליוסף, הוה אסהיד דבריה דיעקב הוה. רבי יוסי אמר, פלא הכי הוא. ועוד דיוסף זן ליה ולבנוי בסבותיה, ובגיני כך בנו ממש, יתיר מפלהו. ויקרא לבנו ליוסף, אמאי ליוסף ולא לאחרא. משום דרשותא הוה בידיה לסלקיה מתמן.

רבי יוסי אמר, פיון דיעקב הוה ידע דבנוי ישתעבדון בגלותא תמן במצרים, אמאי לא אתקבר תמן בגין דיגין זכותיה על בנוי. אמאי בעא לאסתלקא מתמן. והא כתיב, (תהלים ap) פרחם אב על בנים, אן הוא רחמנותא.

אָרָא הכי תאנא, בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים, הוה דחיל. הוה אמר, דילמא חס ושלום ישתעבדו בני בני עממא,

וְדִילְמָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא יְסַלֵּק שְׂכִינְתָּיה
מִינִי כְּקִדְמִיתָא. מַה כְּתִיב, (בראשית לה) וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וַגּוֹ'. (בראשית מו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִמָּה כִּי לְגוֹי גָדוֹל
אֲשִׁימְךָ שָׁם. וּמַה דְּאִמְרַתְּ דִּילְמָא אֲסַלֵּק
שְׂכִינְתִּי מִבֵּינְךָ, אָנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה.

אָמַר עוֹד, דְּחִילָנָא דִּילְמָא אֲתַקְבֵּר תַּמָּן,
וְלֹא אֲזַפְהָ עִם אֲבָהָתִי. אָמַר לִיה
וְאָנֹכִי אֲעַלְךָ גַם עֲלֵה. אֲעַלְךָ, מִמְצָרִים. גַּם
עֲלֵה, לְאֲתַקְבְּרָא בְּקַבְרָא דְּאֲבָהָתְךָ.

בְּגִינֵי כֶּךָ, בַּעַא לְסַלְקָא גְרַמְיָה מִמְצָרִים.
חַד, דְּלֹא יַעֲבֹדוּן מַגִּייה דְּחִלָּא, דִּהָא
חֲמָא דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא זְמִין לְאֲתַפְרַעָא
מִדְּחִלְיָהוּן. וְחַד, דְּחֲמָא דְּשְׂכִינְתָּא יִשְׁוִי
מְדוּרְיָה בֵּין בְּנוֹי בְּגִלוּתָא. וְחַד, בְּגִין דִּיהָא
גּוֹפִיָּה דְּיִיר בֵּין גּוֹפִיָּיהוּ דְּאֲבָהָתוּי לְאֲתַכְּלָלָא
בִּינְיָיְהוּ, וְלֹא יִתְמַנֵּי עִם חֵיבִיא דְּמִצְרָאִי.

וְתַנִּינָן, גּוֹפָא דִּיעַקֵּב, אֲתַמְשִׁיךְ מְשׁוּפְרֻי
דְּאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, וְהוּה דִּיוקְנִיָּה
דִּיעַקֵּב, דִּיוקְנָא עֲלָאָה קְדִישָׁא. דִּיוקְנָא
דְּכוּרְסִיא קְדִישָׁא, וְלֹא בַּעַא לְאֲתַקְבְּרָא בִּינֵי
חֵיבִיא. וְרָזָא דְּמִלָּה, דְּבִאֲבָהָן לִית פִּירוּדָא
כָּלִל. וְעַל דָּא כְּתִיב וְשַׁכַּבְתִּי עִם אֲבוֹתַי.

וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ, בְּחַד דִּיוקְנָא
דְּאַנְפִּין, בְּגִין דְּבִרְעוּתָא דְּרוּחָא
וְלִבָּא, אוֹלִיד לִיה נִתִּיר מִכְּלָהּ. תָּא חֲזִי, מַה
כְּתִיב, (בראשית ל) הַמְעַט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל
רְעוּתָא דִּיעַקֵּב בְּרַחֵל הָוָה, וּבְגִין כֶּךָ (ד' רכב
ע"ב) וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף.

תָּאנָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וְאָמַר, (דברים כט)
הַנְּסִתְרוּת לַה' אֱלֹהֵינוּ וַגּוֹ'.

אֱלֹהִים אֵל יַעֲקֹב וַגּוֹ', (וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל) אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִמָּה כִּי
לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם. וּמַה
שְׂאֲמַרְתָּ אוֹלִי אֲסַלֵּק שְׂכִינְתִּי
מִבֵּינְךָ - אָנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה.
אָמַר עוֹד, פּוֹחַד אָנִי שְׁמָא אֲקַבֵּר
שָׁם וְלֹא אֲזַפְהָ עִם אֲבוֹתַי. אָמַר לוֹ,
וְאָנֹכִי אֲעַלְךָ גַם עֲלֵה. אֲעַלְךָ -
מִמְצָרִים. גַּם עֲלֵה - לְהַקְבֵּר בְּקַבְר
אֲבוֹתֶיךָ.

מְשׁוּם כֶּךָ רָצָה לְהַעֲלוֹת עֲצָמוֹ
מִמְצָרִים: אַחַד - כְּדִי שְׁלֹא יַעֲשׂוּ
מִמֶּנּוּ יְרָאָה, שְׁהָרִי רָאָה שְׁעִתִּיד
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַפְרַע
מִיְרָאָתָם. וְאַחַד - שְׁרָאָה שְׂשִׁכִינָה
תְּשִׁים מְדוּרָה בֵּין בְּנוֹי בְּגִלוּת.
וְאַחַד - כְּדִי שְׁיִהְיֶה גּוֹפּוֹ דַּר בֵּין
גּוֹפּוֹת אֲבוֹתָיו לְהַכְּלִל בִּינְיָהֶם,
וְלֹא יִמְנָה עִם רִשְׁעֵי מִצְרָיִם.

וְשִׁנְיָנוּ, הַגּוֹף שֶׁל יַעֲקֹב נִמְשָׁךְ
מִפְּיֹו שֶׁל אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, וְהִיתָה
דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב דְּמוּת עֲלִיוְנָה
וְקְדוּשָׁה, דְּמוּת שֶׁל הַכֹּסֵא הַקְדוּשׁ,
וְלֹא רָצָה לְהַקְבֵּר בֵּין רִשְׁעִים. וְסוּד
הַדְּבָר, שְׁבִאָבוֹת אֵין כָּלִל פְּרוּד,
וְעַל זֶה כְּתוּב וְשַׁכַּבְתִּי עִם אֲבוֹתַי.
וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף. בְּנוֹ - בְּדְמוּת
אֲחַת שֶׁל הַפְּנִים, מְשׁוּם שְׁבִרְצוֹן
הַרוּחַ וְהַלֵּב הוֹלִיד אוֹתוֹ יוֹתֵר
מִכֹּלם בֵּא רָאָה מַה כְּתוּב, (בראשית
ל) הַמְעַט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, שְׁכָל
רְצוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה בְּרַחֵל,
וּמְשׁוּם כֶּךָ וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף.

שְׁנֵינּוּ, רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וְאָמַר,
(דברים כט) הַנְּסִתְרוּת לַה' אֱלֹהֵינוּ וַגּוֹ'.
הַנְּסִתְרוּת לַה' אֱלֹהֵינוּ, בֵּא רָאָה
כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַזְהֵר מִחֻטְאָיו
וְלְהַסְתַּפֵּל שְׁלֹא יַעֲבֹר עַל מִצְוֹת
רַבּוֹנוֹ, שְׁשִׁנְיָנוּ, כֹּל מַה שְׁאָדָם
עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם מַעֲשִׂים
כְּתוּבִים בְּסִפְרֵי וְנִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן

הַנְּסִתְרוּת לַה' אֱלֹהֵינוּ, תָּא חֲזִי, כַּמָּה אֵית לָבְר נֶשׁ לְאַזְדַּהְרָא

לפני המלך הקדוש, והכל גלוי
לפניו. זהו שכתוב (ירמיה כג) אם
יסתר איש במסתרים ואני לא
אראנו נאם ה'! אם כן, איך לא
ישמר אדם מלחטא לפני רבונו.
ושנינו, אפלו אותו [מי] מה שחשב
אדם ועלה ברצונו, הכל נמצא
לפני הקדוש ברוך הוא ולא נאבד
ממנו.

בא ראה, באותו לילה שנכנסה
לאה אל יעקב ונתנה לו אותם
סימנים שנתן יעקב לרחל, עלה
ברצונו שהיא רחל ושמש בה
תשמיש, ואותה טפה ראשונה של
יעקב היתה, שכתוב (בראשית מט)
פחי וראשית אוני, וסבר שהיא
רחל. הקדוש ברוך הוא שהוא
מגלה עמקות ונסתרות ויודע מה
שבחשכה, העלה אותו רצון
למקומו, ובכורת ראוּבן עלתה
ליוסף. מה הטעם? משום שהרי
של רחל היתה אותה טפה
ראשונה שיצאה מיעקב, משום
שהיתה שלה, אותה בכורה ממש
של ראוּבן ירש יוסף, ורחל ירשה
את שלה.

ומשום כן, סוד הדבר, לא התעלה
ראובן בשם כשאר השבטים, אלא
ראובן, כלומר ראוּבן בן. ראוּבן
סתם. והבן הזה לא נודע שמו.
ועל פן לא קראו לאה בני בשם
הזה, ולא נקרא ראוּבן בני, שהרי
לאה ידעה את המעשה.

ושנינו, גלוי לפני הקדוש ברוך
הוא שאין רצון יעקב היה לחטא
לפניו בזה ולא הסתפל ברצון
באשה אחרת באותה שעה כשאר
רשעי העולם, ועל כן כתוב (שם לה)
ויהיו בני יעקב שנים עשר, שהרי
בניהם של שאר הרשעים בעולם

מחובוי, ולאסתפלא דלא יעבר על רעותיה
דמאריה. דתנינן, פל מה דבר נש עביד
בהאי עלמא, בספרא כתיבו אינון עובדין,
ועאלין בחושבנא קמי מלפא קדישא, וכלא
אתגלייא קמיה. הדא הוא דכתיב, (ירמיה כג)
אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו
נאם ה'. אי הכי, איך לא יסתמר בר נש
מלמיחב קמיה דמאריה. ותנינן, אפילו
ההוא (פאז) מה דחשיב בר נש ואסתלק
ברעותיה, פלא אשתפח קמי קדשא בריך
הוא, ולא אתאביד מניה.

הא חזי, בההוא ליליא דעאלת לאה לגביה
דיעקב, ויהבת ליה אינון סימנין דיהב
יעקב לרחל, סליק ברעותיה דאיהי רחל,
ושמש שמושא בה. וההיא טפה קדמיתא
דיעקב הות. דכתיב, (בראשית מט) פחי וראשית
אוני, וסבר דאיהי רחל. קדשא בריך הוא
דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתא, וידע מה
בחשוכא, סליק ההוא רעותא לאתריה,
ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף. מאי
טעמא, משום דהא דרחל הות, ההיא טפה
קדמיתא דנפקת מיעקב. ובגין דהות דילה,
ההוא בכירותא ממש דראובן, ירית יוסף.
ורחל ירתה לההוא דילה.

ובגין כן, רזא דמלה, לא אסתלק ראוּבן
בשמא כשאר שבטין. אלא ראוּבן.
כלומר חמו בר, ראוּבן בן סתם. והאי בן לא
אתידע שמייה, ועל דא לא קריא לאה בני
בהאי שמא, ולא אקרי ראוּבן בני, דהא לאה
ידעת עובדא.

ותנינן, גלי קמי קדשא בריך הוא, דיעקב

לאו רעותיה למיחב קמיה בהאי, ולא אסתפל ברעותא באתתא

שעושים אותו מעשה, נקראים בשם אחר, והרי דבר זה ידוע בין החברים, ומשום כך ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, מהראשית ועד הסיים [בנו] היה בנו.

שנינו, אמר רבי יוסי, במה השביע יעקב את יוסף, שכתוב שים נא ידך תחת ירכי? אלא באותו אות הברית שהיה רשום בכשרו, שזו חשיבות האבות יותר מהפל, וברית זו היא סוד של יוסף.

אמר רבי שמעון, באברהם ובניעקב כתוב שים נא ידך תחת ירכי. תחת ירכי, כלומר באותו מקום שרמוז בשם הקדוש ומוציא זרע קדש נאמן לעולם. ביצחק לא כתוב, כי יצא ממנו עשו.

עוד, מה הטעם שים נא ידך תחת ירכי, אל נא תקברני במצרים? אלא אמר לו יעקב ליוסף, ברשם הקדוש הזה השבע לי, שהוציא זרע קדוש נאמן לעולם, ונשמר ולא נטמא לעולמים, שלא יקבר בין אותם הטמאים שלא שמרו אותו לעולמים, שכתוב בהם (יחזקאל ב) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים וזרמתם.

ואם תאמר, הרי יוסף, ששמר אותו מעל הכל, למה נקבר ביניהם? אלא שנינו, כתוב (שם א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר. והרי שנינו ששכינה לא שורה, רק בארץ ישראל, אז למה כאן שכינה? אלא כתוב על נהר כבר, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אף כאן, ארונו של יוסף נשלף בתוף הפנים. אמר הקדוש ברוך

אחר א בהיה שעתא, פשאר חיבי עלמא ועל כף פתיב, (בראשית לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר. דהא בנייהו דשאר חיבי עלמא דעבדין ההוא עובדא, בשמא אחר אקרין. והא ידיעא מלה דא לגבי חבריא, ובגיני כף ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, משירותא וסיומא (ר"א ל"ג בריה) בנו הוה.

האנא, אמר רבי יוסי, במה אומי ליה יעקב ליוסף, דכתיב שים נא ידך תחת ירכי. אלא בההוא את קיימא, דהוה רשים בבשריה, דדא חשיבותא דאבהן יתיר מפלא. והאי ברית, רזא דיוסף איהו.

אמר רבי שמעון, באברהם ובניעקב פתיב, שים נא ידך תחת ירכי, תחות ירכי, כלומר, בההוא אתר דרמיזא בשמא קדישא, ואפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא. ביצחק לא כתוב, בגין דנפיק מניה עשו.

תו, מאי טעמא הכא, שים נא ידך תחת ירכי אל נא תקברני במצרים. אלא אמר ליה יעקב ליוסף, בהאי רשימא קדישא אומי לי, דאפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא, ואתנטיר, ולא אסתאב לעלמין. דלא יתקבר בין אינון מסאבין, דלא נטרו ליה לעלמין. דכתיב בהו, (יחזקאל ב) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים וזרמתם.

ואי תימא, הא יוסף דנטיר ליה על פלא, אמאי אתקבר ביניהו. אלא תנינן, פתיב, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל

בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר, והא תנינן, דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישראל. אמאי הכא שכינתא. אלא על נהר כבר

הוא, אם יוסף יעלה מפאן, הגלות לא תתקיים, אלא תהיה קבורתו במקום שלא נטמא, ויסבלו בני ישראל את הגלות.

שנינו, אמר רבי יוסי, ראה יעקב שחרי בכל נתקן לפסא הקדוש באבות [פאבות]. אמר, אם כן, יקבר, איך הגוף הזה יתאחד באבות. ואפלו המערה שנקבר שם נקראת מכפלה, משום שכל דבר של מכפלה הוא שנים ואחד, אף המערה שנים ואחד.

ובא וראה, האבות זכו להקבר שם הם וזווגיהם. יעקב - הוא ולא. מה הטעם רחל לא, והרי כתוב ורחל עקרה, שהיא עקר הבית? אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע קדוש בעולם יותר, ומשום כך היא נתנה עמו לזווג במערה.

אמר רבי יהודה, כל ימיה היתה לאה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, כששמעה שהוא צדיק, ותפלה היא הקדימה לו, והינו שכתוב (בראשית כט) ועיני לאה רכות, כמו שבארנו שמקדימה ויושבת בפרשת דרכים לשאל.

רחל לא יצאה לדרכים לעולם, משום כך זכתה לאה להקבר עמו, ורחל קבורתה עומדת בפרשת דרכים ונקברה שם. זהו שכתוב ואני בבאי מפדן ארם מתה עלי רחל. מה זה עלי? עלי ודאי, כלומר בגללי. בארץ פנען בדרך - בגללי מתה בדרך, שלא יצאה בשבילי לעולמים כמו אחותה.

משום כך, לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל שלא

מתה עלי רחל. מהו עלי? עלי ודאי, כלומר בגיני כף. בארץ פנען בדרך, בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

בגין כך, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דייעקב, זכתה

בתיב, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אוף הכא, יוסף במיא אתרמי ארונא דיליה. אמר קדשא ברין הוא, אי יוסף אסתלק מהכא, גלותא לא אתקיים. אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב, ויסבלון בני ישראל גלותא.

האנא, אמר רבי יוסי, חמא יעקב דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא באבהן (פאבות). אמר, אי הכי יתקבר, היך גופא דא אחידא באבהתא, ואפילו מערתא דאתקבר תמן אקרי כפילתא. בגין דכל מלה דכפילתא הוא תרין וחד, אוף מערתא תרין וחד.

ותא חזי, אבהתא זכו לאתקברא תמן, אינון וזווגיהו. יעקב (דף רכג ע"א) הוא ולא, מאי טעמא רחל לא, והא כתיב, (בראשית כט) ורחל עקרה, דאיהי עקרא דביתא. אלא, לאה זכתה ביה, לאפקא שית שבטין מגזעא קדישא בעלמא יתיר. ובגיני כך, אתייהבת עמיה לזווגא במערתא.

אמר רבי יהודה לאה כל יומהא, הות בפרשת אורחין קיימא, ובכת בגיניה דייעקב, כד שמעת דאיהו צדיקא. וצלותא אקדמת ליה. והינו דכתיב, (בראשית כט) ועיני לאה רכות, פמה דאוקימנא, דמקדמת ויתבת בפרשת אורחין למשאל.

רחל לא נפקת לאורחין לעלמא. בגיני כך זכתה לאה לאתקברא עמיה. ורחל קימת קבורתה בפרשת אורחין ואתקברת תמן. הדא הוא דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. מהו עלי? עלי ודאי, כלומר בגיני כף. בארץ פנען בדרך, בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

רצתה לצאת ולשאל בשבילו, משום כך קבורתה בפרשת דרכים, וסוד הדבר הרי בארנו ונתבאר, זה בגלוי וזה בנסתר.

ובא וראה, ששנינו, דמעות רבות שפכה אותה לאה הצדקת כדי להיות חלקו של יעקב ולא של אותו עשו הרשע. והינו מה ששנינו, כל אדם ששופך דמעות לפני הקדוש ברוך הוא, אף על גב שנגזר עליו ענש - הוא יקרע, ולא יוכל אותו ענש לשלט בו. מנין לנו. מלאה, שהרי נגזר על לאה להיות חלקו של עשו, היא בבקשתה הקדימה ליעקב ולא נתנה לעשו.

אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבתי. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה מקומות נתבאר שהסתכלנו בדברי שלמה ונראה שדבריו שתומים, אבל כל דברי שלמה, כלם נקראו בחכמה.

ששנינו, כתוב ותרב חכמת שלמה. בימי שלמה המלך עמדה הלבנה בשלמות, והינו שכתוב (מלכים א-ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. שם שנינו, מי הם בני קדם? הרי פרושה, אבל חכמת בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם.

ששנינו, כתוב (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מה זה את כל אשר לו? זו חכמה עליונה שהיה יודע בשם הקדוש של הקדוש ברוך הוא. ומשמע את, את כל אשר לו - שהיה שלו. כמו ששנינו, באותה בת שהיתה לאברהם, ובכל שמה.

לאתקבא עמיה. רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה, בגין כך קבורתה בפרשת אורחין. ורזא דמלה, הא אוקימנא ואתמר, דא באתגליא, ודא באתפסא.

ותא חזי, דתניא, דמעין סגי אין שדיאת ההיא צדקת לאה, בגין למהוי חולקיה דיעקב, ולא בההוא רשע דעשו. והינו דתנינן, כל בר נש דאושיד דמעין קמיה דקדשא בריך הוא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא, יתקרע, ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה. מנלן, מלאה, דהא לאה אתגזר למהוי חולקא דעשו, והיא בבעותא אקדימת ליה ליעקב, ולא אתייהיבת ליה לעשו.

אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבותי וגו'. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה אתר אתמר דאסתפלנא במלוי דשלמה ואתחזי מלוי סתימין, אבל פלהו מלי דשלמה, פלהו אקרון בחכמתא.

דתניא פתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, ביומוי דשלמה מלפא, קיימא סיהרא באשלמותא. והינו דכתיב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. תמן תנינן, מאן אינון בני קדם, הא אוקמוה. אבל חכמת בני קדם, היא חכמתא דירתו מאברהם.

דתניא פתיב, (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מאי את כל אשר לו. דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקדשא בריך הוא, ומשמע את כל אשר לו, דהוה דיליה. פדתנינן בההיא בת דהות ליה לאברהם, ובכל שמה.

ובכל שמה.

וְלִבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם
נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וְגו'. שְׁנַתָּן
לָהֶם דְּבָרִים יְדוּעִים בְּפִתְרִים
הַתַּחְתּוּנִים. וּבְאִיזָה מְקוֹם הַשְּׂרָה
אוֹתָם? אֵל אֶרֶץ קָדֶם, וּמִשָּׁם
יָרְשׁוּ בְנֵי קָדֶם חֲכָמָה, וְהֵינּוּ
שְׁכֵתוּב מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.

שְׁנִינּוּ, יוֹם אֶחָד הָיָה בָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְהָיָה
עִמּוֹ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי
אַבָּא הָיָה עֵיף וְרַץ אַחֲרֵי רַבִּי
שְׁמַעוֹן, שְׁהָיָה רוֹכֵב. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, וְדָאִי (הוֹשַׁע יֵא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ
כְּאַרְיֵה יִשְׂאָג.

יָרַד רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, וְדָאִי
פְּתוּב (דְּבָרִים ט) וְאַשְׁבּ בְּהָר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.
וְדָאִי שְׁחֲכָמָה לֹא מִתְיַשְׁבֵּת אֲלֵא
כְּשֶׁאֲדָם יוֹשֵׁב וְלֹא הוֹלֵךְ, אֲלֵא
עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֵת
הַדְּבָרִים עַל מַה פְּתוּב וְאַשְׁבּ.
עֲכָשׁוּ בְּמִנוּחָה הַדְּבָר תְּלוּי.
יִשְׁבּוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּתוּב וְתָרַב
חֲכָמַת שְׁלֵמָה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי
קָדֶם וּמִכָּל חֲכָמַת מִצְרַיִם. מַה
הִיא חֲכָמַת שְׁלֵמָה, וּמַה הִיא
חֲכָמַת מִצְרַיִם, וּמַה הִיא חֲכָמַת
כָּל בְּנֵי קָדֶם? אָמַר לוֹ, בֹּא רְאֵה,
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת פְּרֻשׁוּהָ בְּאוֹתוֹ
שֵׁם. שְׁהִלְכְנָה כְּשֶׁמִּתְבָּרַכַת
מִהַכֵּל פְּתוּב וְתָרַב, בְּיָמֵי שְׁלֵמָה,
שְׁהִתְבָּרַתָּה וְהִתְבָּרַכָּה וְעַמְדָּה
בְּשְׁלָמוֹת.

וְשְׁנִינּוּ, אֵלֶּף הָרִים מִתְגַּדְּלִים
לְפָנֶיהָ, וְכֵלָם הָיוּ לְפָנֶיהָ שְׂאִיבָה
אַחַת, וְאֵלֶּף נְהוֹרוֹת גְּדוּלִים לָהּ,
וְגוֹמְעַת אֵת כָּלָם בְּגִמְעָה אַחַת.
צְפָרְנִיָּה אוֹחוֹזוֹת בְּאֵלֶּף וְשִׁבְעִים
עֲבָרִים. יָדִיָּה אַחוֹזוֹת לְעֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה (חֲמִשָּׁה) אֵלֶּף עֲבָרִים, אֵין
יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְצַד זֶה, וְאֵין יוֹצֵא
מִמֶּנָּה לְצַד אַחֵר. כַּמָּה וְכַמָּה
אַלְפֵי מַגְנִים אַחוֹזִים בְּשַׁעֲרֹתֶיהָ.

וְלִבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם
נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת וְגו'. דְּיִהֵב לְהוֹ מִלִּין יְדִיעָאן,
בְּכַתְרִין תְּפִאִין, וּבְכָאן אֲתֵר אֲשֶׁרִי לוֹן, אֵל
אֶרֶץ קָדֶם. וּמִתְמָן יָרִיתוּ בְנֵי קָדֶם חֲכָמַתָּא,
וְהֵינּוּ דְכָתִיב מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.

הַתַּנָּא, יוֹמָא חַד הָוָה אֲתֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן
מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְהָוָה עִמִּיהָ רַבִּי
אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אַבָּא הָוָה לְאִי, וְהָוָה
רְהִיט אַבְתְּרִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּהָוָה רְכִיב. אָמַר
רַבִּי אַבָּא, וְדָאִי (הוֹשַׁע יֵא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאַרְיֵה
יִשְׂאָג.

נָחַת רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיהּ, וְדָאִי כְּתִיב,
(דְּבָרִים ט) וְאַשְׁבּ בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וְדָאִי חֲכָמַתָּא לֹא מִתְיַשְׁבֵּתָּא,
אֲלֵא כַד בַּר נֶשׁ יְתִיב וְלֹא אֲזִיל, אֲלֵא קָאִים
בְּקִיּוּמִיהָ. וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי עַל מַה כְּתִיב
וְאַשְׁבּ. הַשְׁתָּא בְּנִיחָא תְּלִיָּא מִלְתָּא. יְתָבוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּתִיב וְתָרַב חֲכָמַת שְׁלֵמָה
מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם וּמִכָּל חֲכָמַת
מִצְרַיִם. מָאִי הִיא חֲכָמַת שְׁלֵמָה וּמָאִי הִיא
חֲכָמַת מִצְרַיִם וּמָאִי הִיא חֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.
אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזִי, בְּכַמָּה אֲתֵר אוֹקִימוּהָ
בְּהָוָה שְׁמָא, דְּסִיְהָרָא כַד אֲתְבָרַכָּא מִכָּלֵא,
פְּתִיב וְתָרַב. בְּיוֹמוֹי דְשְׁלֵמָה, דְּאַתְרַבִּיָּאת
וְאַתְבָּרַכַת וְקִיָּמָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא.

וְתַנִּינּוּ, אֵלֶּף טוּרִין מִתְרַבְּרִין קַמָּה, וְכֵלָהּ
נְשִׁיבָא חַד הָוּוּ לְקַמָּה. אֵלֶּף נְהָרִין
סְגִיָּאִין לָהּ, וּבְגִמְעָה חֲדָא גְּמַעָא לוֹן.

טוּפְרָהָא מֵאַחֲדָא לְאֵלֶּף וְשִׁבְעִין עֵיבֵר. (דף רכג
ע"ב) יְדָהָא אַחֲדָן לְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין (חֲמִשָּׁה) אֵלֶּף
עֵיבֵר, לִית דְּנִפְיָק מִנָּה לְסִטֵּר הָאִי, וְלִית
דְּנִפְיָק מִנָּה לְסִטֵּר אַחֲרָא. כַּמָּה וְכַמָּה אֵלֶּף
תְּרִיסִין, מִתְאַחֲדִין בְּשַׁעֲרָהָא.

עלם אחד שאָרְכוּ מראש העולם ועד סוף העולם יוצא בין רגליה, מתלבש בששים מפות אש, בגונים אלו התמנה על התפתונים [מתחת] מארבעה צדדיה. זהו נער שאוחז שש מאות ושלש עשרה מפתחות עליונים מצד האם, וכל המפתחות העליונים בלהט החרב שחוגר במתניו תלויים. ראוהו נער קוראים חנוף בן ירד, באותן בריתות, שפתוב (משלי כב) חנוף לנער על פי דרכו. ואם תאמר, משנה היא ולא ברייתא - במשנתנו בארנו את הדברים, והרי נתבאר, והכל דבר אחד הסתפלו [תקנו]. תחתי תופסות חיות השדה, ששנינו [שבא ראה], כמו שישראל הקדוש העליון נקרא בן לאמו, שפתוב (שם ד) פי בן הייתי לאבי רף ויחיד לפני אמי, וכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, כך גם למטה זה נקרא נער לאמו, שפתוב (הושע יא) פי נער ישראל ואהבהו. ובכמה גונים נקרא בן ירד, והרי בארנו. אבר בא ראה, בן ירד ממש, ששנינו, עשר ירדות ירדה שכינה ארץ, ואת כלם בארו החברים ונתבאר. ותחת זה פמה חיות עומדות, שנקראות חיות השדה ממש.

תחת אותן החיות נאחזות שערות הלבנה שנקראות כוכבי שרביט, של שרביט ממש, בעלי דין, בעלי משקל, בעלי הדין הקשה, בעלי חצפה, וכלם נקראים בעלי [שערות] ארגמן. ידיה ורגליה אחוזות בזה כמו אריה [קדוש] חזק שאוחז בטורפו, ועל זה כתוב (מיכה ה) וטור ואין מציל. צפרניה - כל אותם שמזכירים את חטאי בני האדם וכותבים ורושמים את חטאיהם בתקף

חר עוליימא, דאורפיה מרישא דעלמא לסייפי דעלמא, נפיק בין רגלהא. בשתיך פולסי דנורא מתלבש, בגווי דא אתמנא על תתאי (מתחות) מארבע סטרהא. דא איהו נער, דאחיד שית מאה ותלת עשר מפתחן עלאין מסטרא דאמא. וכלהו מפתחן עלאין, בשנא דחרבא דחגיר בחרציה תליין. כהוא נער, קרון ליה חנוף בן ירד, באינון ברייתי, דכתיב, (משלי כב) חנוף לנער על פי דרכו. ואי תימא מתניתין היא, ולא ברייתא. במתניתא דילן אוקימנא מילי, והא אתמר, וכלא מלתא חדא אסתכלו (ג"א אשתכללו). תחותיה תטלל חיות ברא. דתניא (ג"א דתא חו'), פמה דישראל קדישא עלאה, אקרי בן לאמיה, דכתיב, (משלי ד) פי בן הייתי לאבי רף ויחיד לפני אמי, וכתוב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, הכי נמי לתתא, דא אקרי נער לאמיה. דכתיב, (הושע יא) פי נער ישראל ואוהבהו, ובכמה גוונים אקרי בן ירד, והא אוקימנא.

אבר תא חזי, בן ירד ממש. דתנינו, עשר ירדות ירדה שכינה לארעא, וכלהו אוקמוה חברייא ואתמר. ותחות האי, פמה חיותא קיימין, דאקרון חיות ברא ממש. תחות אינון חיותא, מתאחדן שערהא דסיהרא, דאקרון ככביא דשרביטא, דשרביט ממש, מארי דמארין, מארי דמתקלא, מארי דקשיו, מארי דחוצפא. וכלהו אקרון מארי (ג"א שער) דארגוונא, ידהא ורגלהא אחידן בהאי, פאריה (גרישא) תקיפא דאחיד על טרפיה. ועל דא כתיב, (מיכה ה) וטרף ואין מציל. מופרהא, כל אינון דאדפרין חובי בני נשא,

הדין הקשה, ולכן כתוב (ירמיה טו) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר. מה זה שמיר? אותו שרושם ונוקב באבן וחותך אותה לכל צד. זהמת הצפרנים - כל אלו שלא נדבקים בגוף המלך ויונקים מצד הטמאה פשמתחילה הלכנה להפגם.

וכשום ששלמה המלך ירש את הלכנה בשלמותה, צריך לירש אותה בפגימתה, ולכן השתדל לדעת את דעת [רצון] הרוחות והשדים, כדי לירש את הלכנה בכל צדדיה.

ובימי שלמה המלך בכל האירה הלכנה. זהו שכתוב (מלכים-א ה) ותרב חכמת שלמה. ותרב דוקא. מחכמת כל בני קדם, סוד עליון הוא, פכתוב (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו', ואלה נקראים בני קדם, שכלם לא התקיימו, פרט לזה שפלול זכר ונקבה, שנקרא הדר, שכתוב וימלך תחתיו הדר וגו'.

ושנינו, שאף על גב שהתקיימה [שהאירה הלכנה], לא האירה בשלמות, עד שבא שלמה שראוי כנגדה, כמו שבארנו, שמשום כך אמו היתה בת שבע.

וכבר חכמת מצרים - זו החכמה הפתחונה שנקראת שפחה שאחר הרחמים, והכל פללה חכמה זו של שלמה - חכמת בני קדם וחכמת מצרים. אמר רבי אבא, ברוך הרוחמן ששאלתי דבר זה לפניך, שהרי בכל הדברים הללו [דברי ה'] זכיתי. אמר רבי שמעון, דברים אלו הרי בארנום, והרי נאמרו.

הני מילי (מלה דא) זכינא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון, והא אתמרו.

וכתבין ורשמין חובייהו בתקיפו דדינא קשיא. ועל דא כתיב, (ירמיה יז) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר. מהו שמיר. ההוא דרשים ונקיב אבנא, ופסיק לה לכל סטרא. זוהמא דטופרהא, כל אינון דלא מתדבקין בגופא דמלכא, וינקין מסטרא דמסאבותא, פד שארי סיהרא בפגימו.

ובגין דשלמה מלכא ירתא לסיהרא בשלימותא, בעי לירתא לה בפגימותא, ועל דא אשתדל למידע, בדעתא (ברעיותא) דרוחין ושידן, למירת סיהרא בכל סטרא.

וביזמוי דשלמה מלכא, בכלא אתנהיר סיהרא. הדיא הוא דכתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, ותרב דייקא. מחכמת כל בני קדם, רזא עלאה הוא, כמה דכתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו'. ואלין אקרון בני קדם, דכלהו לא אתקיימו, בר מהאי דכלילא דכר וניקבא דאקרי הדר. דכתיב, (בראשית לו) וימלך תחתיו הדר וגו'.

ותאנא, דאף על גב דאתקיימת (נ"א דאתנהירת סיהרא), לא אתנהירת באשלמותא. עד דאתא שלמה, דאתחזי לקבלהא, כמה דאוקימנא. דבגין כך אמיה בת שבע הות.

וכבר חכמת מצרים, דא חכמה תפאה, דאקרי שפחה דבתר ריחיא, וכלא אתפלילת האי חכמה דשלמה, חכמת בני קדם, וחכמת מצרים. אמר רבי אבא, בריך רחמנא, דשאינא קמך מלה דא, דהא בכל הני מילי (מלה דא) זכינא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון, והא אתמרו.

שְׁנֵינוּ, (קהלת א) מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם
בְּכָל עֲמָלוֹ. יְכוּל אִף עֲמַל
הַתּוֹרָה? תִּלְמוּד לומֵר, שִׁיעֲמַל
תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ [כְּחוּב]. שׁוֹנֵה עֲמָלָה
שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִן
הַשֶּׁמֶשׁ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אִף
עֲמָלָה שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא עֲמַל
בְּגִלְל בְּנֵי אָדָם אוֹ בְּשִׁבִיל
כְּבוֹדוֹ. עַל זֶה כְּתוּב תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁוֹה לֹא עוֹלָה לְמַעַלָּה.
שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְלוּ
אִם אָדָם עוֹמֵד אֶלֶף שָׁנִים, אוֹתוֹ
יוֹם שֶׁמִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם דּוֹמָה
לוֹ כְּאִלוֹ לֹא הַתְּקִים, רַק יוֹם
אֶחָד.

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבֹתַי. אֲשֶׁרִי חֲלָקִים
שֶׁל הָאֲבוֹת שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עָשָׂה אוֹתָם מְרַכְבֵּה קְדוּשָׁה
לְמַעַלָּה וְהַתְּרַצָּה בָּהֶם לְהַתְּעַטֵּר
עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים י) רַק
בְּאֲבֹתֶיךָ חִשַּׁק ה' וְגו'. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ
שֶׁהִעֲטוּר שְׁלוֹ הוּא בְּאֲבוֹתָיו,
שֶׁהָרִי הִעֲטוּר שֶׁל הָאֲבוֹת הוּא
עִמוֹ, וְהוּא עִמָּהֶם. וְעַל זֶה
בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שְׁנֵינוּ, ש
שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, שְׁנֵי קְשָׁרִים -
אֶחָד מִצַּד זֶה וְאֶחָד מִצַּד זֶה,
וְאֶחָד שְׁכּוֹלֵל אוֹתָם. וְזֶהוּ
שְׁשֵׁנֵינוּ, (שְׁמוֹת כו) וְהִבְרִית הִתִּיכֵן
בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצֵה
אֶל הַקְּצֵה. וְאוֹתוֹ קָשָׁר
שֶׁבְּאֲמִצֵּעַ אֲחוֹזוֹ לְצַד זֶה וְלְצַד
זֶה, וְעַל זֶה כְּתוּב וְשִׁכְבְּתִי עִם
אֲבֹתַי, וְדַאי.

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבֹתַי וְגו'. רַבִּי
יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב)
הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ וְהַעוּרִים הִבִּיטוּ
לְרֹאוֹת. הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ - אֵלוֹ
בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מְקַשְׁיבִים לְדַבּוּרֵי
הַתּוֹרָה וְלֹא פוֹקְחִים אֲזִנֵּיהֶם
לְשִׁמְעַת אֵת מִצְוֹת רַבּוֹנָם.
וְהַעוּרִים - שֶׁלֹּא מִסְתַּפְּלִים
לְדַעַת עַל מֵה הֵם עוֹמְדִים,

הָאֲנָא, (קהלת א) מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ,
יְכוּל אִף עֲמָלָה דְּאוֹרֵייתָא, תִּלְמוּד
לוֹמֵר שִׁיעֲמוּל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ (כְּתִיב). שְׁאֵנִי
עֲמָלָה דְּאוֹרֵייתָא, דְּלַעֲיֵלָא מִן שְׁמַשָּׁא הוּא.
רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אִף עֲמָלָה דְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ
עֲמַל בְּגִינֵיהוֹן דְּבְנֵי נְשָׂא, אוֹ בְּגִין יְקָרָא
דִּילֵיהּ. הָאִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כְּתִיב. דְּהָא לֹא
סְלִיק לְעֵילָא. תְּנַיָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְלוּ
אִי בַר נָשׁ קָיִים אֶלֶף שָׁנִין, הֵהוּא יוֹמָא
דְּאִסְתַּלַּק מִלְּעָלְמָא, דְּמִי לֵיהּ כְּאִילוֹ לֹא
אֶתְקִיִּים בַּר יוֹמָא חַד:

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי, וְזָפָא חוּלְקֵהוֹן
דְּאֲבֹהֵתָא, דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד
לוֹן רְתִיכָא קְדִישָׁא לְעֵילָא, וְאֶתְרַעֵי בְּהוּ,
לְאֶתְעַטְרָא עִמָּהוֹן. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (דְּבָרִים י)
רַק בְּאֲבוֹתֶיךָ חִשַּׁק ה' וְגו'. אָמַר רַבִּי (דף רכד
ע"א) אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב הָוֵה יָדַע, דְּהָא עֲטוּרָא
דִּילֵיהּ בְּאֲבֹהֵתֵיהּ הוּא, דְּהָא עֲטוּרָא דְּאֲבֹהֵן
עִמֵּיהּ הוּא, וְהוּא עִמָּהוֹן. וְעַל דָּא בְּאֶתְוֹן
גְּלִיפִין תְּנִינָן, שׁ תִּלְת קְשָׁרִין, תְּרִין קְשָׁרִין,
חַד מֵהָאִי סְטְרָא, וְחַד מֵהָאִי סְטְרָא, וְחַד
דְּכִלִּיל לוֹן. וְדָא הוּא דְּתַנִּינָן, (שְׁמוֹת כו) וְהִבְרִית
הִתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצֵה אֶל
הַקְּצֵה, וְהֵהוּא קְשָׁרָא דְּבְּאֲמִצֵּעֵיתָא, אֶחָד
לְהָאִי סְטְרָא, וְלְהָאִי סְטְרָא. וְעַל הָאִי כְּתִיב,
וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי וְדַאי.

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב) הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ
וְהַעוּרִים הִבִּיטוּ לְרֹאוֹת. הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ,
אֵלִין בְּנֵי נְשָׂא דְּלֹא צִיִּיתִין לְמַלּוּלֵי אוֹרֵייתָא,
וְלֹא פְּקַחִין אוֹדְנִיָּהוּ, לְמַשְׁמַע לְפִקּוּדֵי
דְּמֵאֲרִיָּהוֹן. וְהַעוּרִים, דְּלֹא מִסְתַּפְּלִין לְמַנְדַּע
עַל מֵה אֵינּוֹן קְיָיִמִין. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא

שְׁהָרִי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הַכְּרוֹז יוֹצֵא
 וְקוֹרֵא, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִּיחַ.
 שְׁלֹמֹדְנוּ, בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁנִּכְרָא
 הָאָדָם, בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁיוֹצֵא
 לְעוֹלָם, כִּלְמַסּוֹ עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם
 וְהוֹלְכִים וְטָסִים בְּעוֹלָם, יוֹרְדִים
 וּמְזַהְרִים אֶת הָאָדָם כֹּל יוֹם וַיּוֹם
 לְבָדוֹ. וּכְשֵׁאוֹתוֹ יוֹם בָּא
 וּמְזַהְרִים אוֹתוֹ, וּבֵן אָדָם עוֹשֶׂה
 בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲטָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ -
 אוֹתוֹ יוֹם עוֹלָה בְּבוֹשָׁה וּמַעֲיֵד
 עֲדוּת, וְעוֹמֵד לְבָדוֹ בַּחוּץ.

וְשִׁנּוּ, אַחַר שֶׁעוֹמֵד לְבָדוֹ,
 יוֹשֵׁב, עַד שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ
 תְּשׁוּבָה. זָכָה - שֶׁב אוֹתוֹ יוֹם
 לְמַקוֹמוֹ. לֹא זָכָה - אוֹתוֹ יוֹם
 יוֹרֵד וּמִשְׁתַּתַּף עִם אוֹתָהּ רוּחַ
 שֶׁבַחוּץ, וְשֶׁב לְבֵיתוֹ, וְנִתְקַן
 בְּדַמּוֹת אוֹתוֹ אָדָם מִמֶּשׁ כְּדִי
 לְהִרְע לוֹ, וְדָר עִמוֹ בְּבֵיתוֹ. וַיֵּשׁ
 שְׁדִירוֹ לְטוֹב, אִם הוּא זוֹכָה.
 וְאִם לֹא, הוּא דָר עִמוֹ לְרַע.

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, נִפְקָדִים אוֹתָם
 יָמִים וְחֲסָרִים, וְלֹא נִכְנָסִים
 בְּחֻשְׁבוֹן שֶׁל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאָרוּ. אוֹי
 לְאוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁגּוֹרַע יָמָיו לְפָנֵי
 הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא הַשְׂאִיר
 לְמַעַלָּה יָמִים לְהַתְעַטֵּר בָּהֶם
 בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלְהַתְקַרֵּב עִמָּם
 לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

בֹּא רְאֵה, לְשִׁקְרָבִים אוֹתָם יָמִים
 לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, אִם הוּא
 צַדִּיק, זֶה הָאָדָם שִׁיוֹצֵא מִן
 הָעוֹלָם וְנִכְנָס בְּאוֹתָם יָמִים, וְהֵם
 לְבוֹשֵׁי כְבוֹד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ מִתְלַבֶּשֶׁת
 בָּהֶם, וְהֵם אוֹתָם יָמִים שֶׁצַּדִּיק
 הִזָּה בָּהֶם וְלֹא הִרְשִׁיעַ בָּהֶם.

אוֹי לְאוֹתוֹ שֶׁגּוֹרַע יָמָיו לְמַעַלָּה,
 שֶׁפָּאָשֶׁר רוֹצִים לְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ
 בְּיָמָיו, אוֹתָם יָמִים שֶׁפָּגַם
 בְּחֻטְאָיו חֲסָרִים מֵאוֹתוֹ לְבוֹשׁ,
 וּמִתְלַבֵּשׁ בְּכֶגֶל חֲסָר. כֹּל שֶׁפָּגַם
 הֵם רַבִּים, וְאֵין לְאָדָם בְּמָה
 לְהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, אֲזִי אוֹי

כְּרוֹזָא נְפִיק וְקָרִי, וְלִית מָאן דִּישְׁגַּח.
 דְּתַנְיָא, אֵינוֹן יוֹמִין דְּבַר נֶשׁ כַּד אֲתַבְרִי,
 בְּהֵוּא יוֹמָא דְנִפְק לְעֵלְמָא, כְּלֵהוּ
 קִיּוּמִין בְּקִיּוּמֵיהוּ. וְאֲזֵלִין וְטָאֲסִין בְּעֵלְמָא,
 נְחִתִּין וְאֲזַהְרִין לְבַר נֶשׁ, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא
 בְּלַחוּדוּי. וְכַד הֵוּא יוֹמָא אֲתִי וְאֲזַהַר לִיה,
 וְבַר נֶשׁ עֶבֶיד בְּהֵוּא יוֹמָא חוּבָא קָמִי
 מְאָרִיה. הֵוּא יוֹמָא סָלִיק בְּכַסּוּפָא, וְאֲסָהִיד
 סְהֵדוּתָא, וְקָאִים בְּלַחוּדוּי לְבַר.

וְתַנְיָא, פְּתַר דְּקָאִים בְּלַחוּדוּי, יְתִיב, עַד
 דְּבַר נֶשׁ עֶבֶיד מְגִיָּה תְּשׁוּבָה. זָכָה,
 תַּב הֵוּא יוֹמָא לְאַתְרִיה. לֹא זָכָה, הֵוּא
 יוֹמָא נְחִית, וְאֲשַׁתַּתַּף בְּהֵוּא רוּחָא דְלְבַר,
 וְתַב לְבֵיתִיה. וְאֲתַתְקַן בְּדִיוּקְנִיָּה דְהֵוּא בַר
 נֶשׁ מִמֶּשׁ, בְּגִין לְאַבְאָשָׁא לִיה, וְדִיִּיר עַמִּיָּה
 בְּבֵיתָא. וְאִית דְּדִיּוּרָא לְטַב אִי הוּא זָכִי. וְאִי
 לֹא, דִּיּוּרִיָּה עַמִּיָּה לְבִישׁ.

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, אֲתַפְקָדִין אֵינוֹן יוֹמִין
 וְחֲסָרִים, וְלֹא עֲאֵלִין בְּמַנְיִנָא דְאֵינוֹן
 דְאֲשַׁתְּאָרוּ. וְוִי לְהֵוּא בַר נֶשׁ, דְגָרַע יוֹמוֹי
 קָמִי מְלָפָא קְדִישָׁא, וְלֹא שְׁבִיק לְעֵילָא יוֹמִין,
 לְאַתְעֻטְרָא כְּהוּ בְּהֵוּא עֵלְמָא, וְלְאַתְקַרְבָּא
 בְּהִדְיָהוּ קָמִי מְלָפָא קְדִישָׁא.

הָא חֲזִי, כַּד קָרִיבוּ אֵינוֹן יוֹמִין קָמִי מְלָפָא
 קְדִישָׁא. אִי הוּא זְכָאָה, הָאִי בַר נֶשׁ
 דְנִפְיק מֵעֵלְמָא, סָלִיק וְעֵאל בְּאֵינוֹן יוֹמִין.
 וְאֵינוֹן לְבוֹשֵׁי יָקָר, דְמִתְלַבֶּשָׁא בֵיה נִשְׁמָתִיה.
 וְאֵינוֹן יוֹמִין הוּוּ, דְזָכָה כְּהוּ, וְלֹא חָב כְּהוּ.
 וְוִי לְהֵוּא דְגָרַע יוֹמוֹי לְעֵילָא. דְכַד בְּעֵאן
 לְאַלְבֶּשָׁא לִיה בְּיוֹמוֹי, אֵינוֹן יוֹמִין דְפָגַים
 אִיהוּ בְּחוּבוּי, חֲסָרִין מֵהֵוּא לְבוֹשָׁא,
 וְאַתְלַבֵּשׁ בְּמָנָא חֲסָרָא. כֹּל שֶׁפָּגַם אִי סְגִיאִין
 אֵינוֹן, וְלֹא לְהוּי לִיה לְבַר נֶשׁ בְּמָה דְאַתְלַבֵּשׁ

לו ואוי לנפשו, שדנים אותו בגיהנם על אותם ימים, ימים על ימים, ימים על כל אחד שנים. שפאשר יוצא מן העולם הזה, אינו מוצא ימים להתלבש בהם, ולא יהיה לו לבוש במה להתכסות. אשרי הצדיקים שכל ימיהם שמורים הם אצל המלך הקדוש, ונעשים מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא.

שנינו בסוד המשנה, מה שכתוב (בראשית א) וידעו כי עירמם הם - ידיעה ממש ידעו, שאותו לבוש של כבוד שנעשה מאותם ימים נגרע מהם, ולא נשאר יום מאותם ימים להתלבש בו. זהו שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו ענייך ועל ספרך פלם פתבו ימים יצרו. ימים יצרו ודאי. ולא אחד בהם, שהרי לא נשאר אחד להתלבש בו, עד שהשתדל אדם ועשה תשובה, והקדוש ברוך הוא קבל אותו ועשה לו פלי לבוש אחרים, ולא מן הימים שלו. זהו שכתוב (בראשית א) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם.

בא ראה, באברהם שזכה מה פתוב? (שם כד) בא בימים, משום שזכה. פאשר הסתלק מן העולם הזה, ממש באותם ימים שלו, נכנס והתלבש בהם, ולא נגרע מאותו לבוש פבוד כלום, שכתוב בא בימים. באיוב מה פתוב? (איוב א) ויאמר ערם יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה, שהרי לא נשאר לבוש להתלבש בו.

שנינו, אשריהם הצדיקים, שימיהם צדיקים, ונשארו לעולם הבא [צדיקים], וכאשר יוצאים, כלם מתחברים ונעשים לבושי כבוד להתלבש בו, ובאותו לבוש

בהוא עלמא. פדין ווי ליה, ווי לנפשיה, דדינין ליה בגיהנם על אינון יומין. יומין על יומין, יומין על חד תרין. דכד נפיק מהאי עלמא, לא אשפח יומין דאתלבש בהו, ולא הוי ליה לבושא במה דאתכסי. זפאין אינון צדיקיא, דיומיהון פלהון טמירין אינון לגביה דמלכא קדישא, ואתעביד מנייהו לבושי יקר, לאתלבשא בהו בעלמא דאתי.

תנינן ברזא דמתניתין, מאי דכתיב, (בראשית א) וידעו כי ערומם הם, ידיעה ידעי ממש. דהוא לבושא דיקר, דאתעביד מאינון יומין, גרע מנייהו, ולא אשתאר יומא מאינון יומין לאתלבשא ביה. הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו ענייך ועל ספרך פלם יפתבו. ימים יוצרו. ימים יוצרו ודאי, ולא אחד בהם, דהא לא אשתאר חד מנייהו לאתלבשא בהו. עד דאשתדל אדם, ועבד תשובה, וקדשא בריך הוא קביל ליה, ועביד ליה מאנא לבושא אחרנין, ולא מן יומי. הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם.

הא חזי, באברהם דזכה, מה כתיב, (בראשית כד) בא בימים, משום דזכה. פד אסתלק מהאי עלמא, באינון יומין ממש דיליה, עאל ואתלבש בהו, ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום, דכתיב בא בימים. באיוב מה פתיב, (איוב א) ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה. דהא לא אשתאר לבושא לאתלבשא ביה.

תנא, זפאין אינון צדיקיא, דיומיהון זפאין, ואשתארו לעלמא דאתי (זכאין), וכד נפקין, מתחברין פלהו, ואתעבידו (דף רכד ע"ב) לבושי יקר, לאתלבשא ביה. ובההוא

זוכים להתענג מענג העולם הפא, ובאותו לבוש עתידים לקום לתחייה, וכל אותם שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. או לאותם רשעים של העולם שימיהם בחטאיהם [עולמות] חסרים, ולא נשאר מהם במה שיתפסו פשיצאו מן העולם.

שנינו, כל אותם צדיקים שזכו להתלבש בלבוש פבוד בימיהם, מתעטרים באותו עולם [לבוש] מהעטורים שבהם מתעטרים האבות, מאותו נחל שיוצא ושופע לגן עדן. זהו שכתוב ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואותם רשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של מיהם, עליהם כתוב (ירמיו יז) והיה פערער בערכה ולא יראה פי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, אשרי חלקו של יעקב שבטחון יתר היה לו, שכתוב ושכבתי עם אבתי, שאזכה בהם להתלבש בימים שלו ובימים שלהם.

רבי יהודה אמר, כתוב (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו? בגדי עשו היה צריך לכתב, שהרי לא היו שלו, אלא של עשו היו בגדים אלו, שכתוב (שם) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת? בגדי עשו כתוב [פאו], וכאן ריח בגדיו, של יעקב משמע.

א"ל פך בארנו, וירח, כלומר שהסתכל הלאה, והריח את ריח לבושו של אותו העולם ואז ברכו, ועל זה כתוב ראה ריח בני פריח שדה, זהו שדה התפוחים הקדושים. ואמר, הואיל וזכית

לבושא, זכאן לאתענגא מענוגא דעלמא דאתי, ובההוא לבושא, זמינין לאחייא ולמיקם. וכל אינון דאית להו לבושא יקומו, הדא הוא דכתיב, (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. ווי לאינון חייבי עלמא, דיומיהון בחוביהון (עלמין) חסרין, ולא אשתאר מנייהו, במה דאתפסיין, פד יפקון מעלמא.

האנא, כל אינון זפאין, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר פיומיהון, מתעטרן בההוא עלמא (ס"א גולמא), מעטורי דמתעטרי בהו אבהו, מההוא נחל דנגיד ונפיק לגנתא דעדן. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מח) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואינון חייבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון, עליהו כתיב, (ירמיה יז) והיה כערער בערכה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, זפאה חולקיה דיעקב, דרחצנו יתיר הוה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. דאזפי בהו ולא באחרא. דאזפי בהו, לאתלבשא ביומין דיליה, וביומין דלהון.

רבי יהודה אמר, פתיב, (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו. בגדי עשו מיבעי ליה. דהא לאו דידיה הו, אלא דעשו הו הנהו בגדים. דכתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, בגדי עשו כתיב (הכא), והכא ריח בגדיו, דיעקב משמע.

א"ל, הכי אוקימנא, וירח, כלומר, אסתפל להלאה, וארח ריחא דלבושו דההוא עלמא, פדין פרכיה. ועל דא כתיב,

ראה ריח בני כריח שדה,

בְּאוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד - וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מַה מְשֻׁמֵּעַ? מִשּׁוֹם שֶׁבְּאוֹתוֹ שָׂדֵה תַפּוּחַיִם קְדוּשִׁים נוֹטֵל טַל כָּל יוֹם, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּרַף אוֹתוֹ בְּכָל - מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמְשֻׁמֵּי הָאָרֶץ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁוַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו, בְּגָדָיו מִמַּשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. שְׁנֵינּוּ, אֵלָּף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת רִיחוֹת עוֹלָיִם בְּכָל יוֹם מִגֵּן עֵדֶן, שֶׁבָּהֶם מִתְבַּשְּׂמִים אוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁמִּתְעַטְרִים מִמְּיוֹ שֶׁל בֶּן אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה לְבוּשֵׁים הֵם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵהָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, עַל זֶה נִחְלָקוּ, אֲבָל שְׁלֹשָׁה הֵם: אֶחָד שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּאוֹתוֹ הַלְבוּשׁ, הַרְיֹחַ שֶׁבֶגֶן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ. וְאֶחָד נִכְבָּד מֵהַכֹּל, שֶׁמִּתְלַבְּשֵׁת בּוֹ הַנְּשֻׂמָה בַתּוֹף צְרוּר הַחַיִּים בֵּין אֲדָרַת הַמְּלָךְ. וְאֶחָד לְבוּשׁ שֶׁל בַּחוּץ, שֶׁעוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד, נִרְאֶה וְלֹא נִרְאֶה, בְּזֶה מִתְלַבְּשֵׁת הַנְּפֶשׁ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטת בְּעוֹלָם.

וּבְכָל רֵישׁ חֲדָשׁ וְשָׁנָה וְשַׁבָּת הוֹלֶכֶת וְנִקְשָׁרֶת בְּרוּחַ שֶׁבֶגֶן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ שֶׁעוֹמֶדֶת בֵּין פְּרָגוּד נִכְבָּד, וּמִמֶּנּוּ לוֹמֵד וַיִּוֹדַע מַה שְׂיִוֹדַע, וּמְשׁוֹטֶט וּמוֹדִיעַ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם.

לְמַדְנּוּ, בַּשָּׁנִי קִשְׁרִים נִקְשָׁרֶת הַנְּפֶשׁ בְּכָל רֵישׁ חֲדָשׁ וְשַׁבָּת, בְּקִשְׁרֵי שֶׁל הַרְיֹחַ שֶׁבֵּין רִיחוֹת הַבְּשָׂמִים שֶׁבֶגֶן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֶט, וְנִקְשָׁר עִם הַרְיֹחַ בַּנְּשֻׂמָה שֶׁצְּרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים, וְנִרְוִית וְנִזְנָנִית מֵאוֹתוֹ זֵיו הַנִּכְבָּד שֶׁל צַד זֶה וְשֶׁל צַד זֶה. זֶהוּ

וַיְדַהֵא סִטְרָא. הֵדָא הוּא

דָּא הוּא חֻקַּל דְּתַפּוּחֵין קְדִישֵׁין. אָמַר, הוּאִיל וְזָכִיתָ בְּאֵינּוֹן לְבוּשֵׁי יָקָר, וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מָאִי מְשֻׁמֵּעַ, בְּגִינְ דִּבְהַהוּא חֻקַּל דְּתַפּוּחֵין קְדִישֵׁין, נָטִיל (ס"א נְשִׁירָה) טַלָּא כָּל יוֹמָא, מַהֵהוּא אַתְר דְּאַקְרֵי שָׁמַיִם, דְּכְתִיב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֹלֵא בְרִכְיָה, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמְשֻׁמֵּי הָאָרֶץ. מָאִי טַעְמָא, בְּגִינְ דְּוַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו. בְּגָדָיו מִמַּשׁ, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא. תָּנָא, אֵלָּף וַחֲמֵשׁ מֵאָה רִיחוֹין, סְלָקִין בְּכָל יוֹמָא מִגֵּן עֵדֶן, דְּמִתְבַּסְּמֵי בְּהוּ אֵינּוֹן לְבוּשֵׁין דִּיקָר דִּיהוּא עֲלֵמָא, דְּמִתְעַטְרֵן מִן יוֹמוֹי דְּבַר נֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה לְבוּשֵׁין אֵינּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, טוּרֵי דְעֲלֵמָא, עַל דָּא פְּלִיגוּ. אֲבָל תִּלְתָּא אֵינּוֹן. חֵד דְּמִתְלַבְּשֵׁי בְּהוּא לְבוּשָׂא, רוּחָא דְּבִגְנָתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא. וְחֵד יִקְרָא מְפָלָא, דְּמִתְלַבְּשָׂא בֵּיה נְשֻׂמָתָא כְּגוּ צְרוּרָא דְחַיִּי, בֵּין פּוּרְפִירָא דְּמִלְפָּא. וְחֵד לְבוּשָׂא דְלִבְר, דְּקָאִים וְלֹא קָאִים, אַתְחַזִּי וְלֹא אַתְחַזִּי. בְּהֵאִי מִתְלַבְּשָׂא בֵּיה נְפֶשׂא, וְאַזְלָא וְשָׂטָא בְּעֲלֵמָא.

וּבְכָל רֵישׁ יְרַחֵי (שְׁתָּא) וְשַׁבָּתָא, אֲזִלַּת וְאַתְקִשְׁרֶת בְּרוּחָא דְּבִגְנָתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּקִימָא בֵּין פְּרָגוּדָא יִקְרָא, וּמְנִיָּה אוּלִיף וַיִּדַע מַה דִּיִּדַע, וְשָׂט וְאוּדַע לִיָּה בְּעֲלֵמָא.

תָּנָא, בְּתַרִּין קְשׁוּרִין אַתְקִשְׁר נְפֶשׂא, בְּכָל רֵישׁ יְרַחֵא וְשַׁבָּתָא, בְּקִשְׁרָא דְּרוּחָא, דִּי בֵּין רִיחֵי בּוּסְמִין דְּבִגְנָתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא, וּמִתְמָן אֲזִיל וְשָׂאט, וְאַתְקִשְׁר עִם רוּחָא בְּנְשֻׂמָתָא דְּצְרִירָא בְּצְרוּרָא דְחַיִּי, וּמִתְרוּיָא וּמִתְזַנַּת מֵאֵינּוֹן זֵיוִין יִקְרִין, דְּהֵאִי סִטְרָא,

שְׁכַתוּב וְנַחֵף ה' תְּמִיד, תְּמִיד, תְּמִיד
דְּרָקָא.

וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ. מַה זֶה
בְּצַחְצָחוֹת? אֵלֶּא צָחוֹת אַחַת,
כְּשֶׁנִּשְׁקַרְתָּ עִם הַרוּחַ שְׁבַגְנָן
שְׁלִמְטָה, צָחוֹת שְׁלִפְנִים מִן
הַצָּחוֹת, כְּשֶׁנִּשְׁקָרִים בְּנִשְׁמָה
שְׁלִמְעָלָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים. וְהֵינּוּ
בְּצַח - אַחַד, צָחוֹת - שְׁנַיִם, שֶׁהֵם
לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּכַבּוֹד הַנִּשְׁמָה
וְדַאי. כְּלוּמַר, צַחְצָחוֹת, מִי יוֹרֵשׁ
אֶת אֵת זֶה? נִפְשָׁךְ, נִפְשָׁךְ מִמֶּשׁ.
אֲשֶׁרֵי חִלְקֶם שֶׁל הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁאֲנִי בֵּין
אוֹתָם הַחֲבָרִים מִבְּכָל, מִתְּכַנְּסִים
אֵלַי, וְלוֹמְדִים דְּבָרִים בְּנִגְלָה, וְהֵם
מְכַנְּסִים אוֹתָם בְּחוֹתָם בְּרִזְל חֶזֶק,
סְתוּם מִכָּל הַצְּדִדִּים. כַּמָּה פְּעָמִים
לְמַדְתִּי אוֹתָם דְּרַכֵּי גִּנַּת הַמֶּלֶךְ,
דְּרַכֵּי הַמֶּלֶךְ. [כַּמָּה פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לָהֶם דְּרַכֵּי

הַחֲזוֹרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְדְרַכֵּים עֲלוּנוּם.]

כַּמָּה פְּעָמִים לְמַדְתִּי אוֹתָם כָּל
אוֹתָן דְּרַגּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁבָאוֹתוֹ
עוֹלָם, וְכָלֶם פּוֹחֲדִים לוֹמַר דְּבָרִים
הַלְלוּ, אֵלֶּא לוֹמְדִים בְּגִמְגוּם,
מִשׁוּם כִּי נִקְרָאִים כְּבָדִי לְשׁוֹן,
כְּמוֹ אוֹתוֹ כְּבֹד לְשׁוֹן שְׁמַגְמָגִם
בְּפִי.

אֲבָר לְזַכּוֹת אֲנִי דָן אוֹתָם, הוֹאִיל
וּפּוֹחֲדִים, שְׁהָרִי אֲוִיר הַקְּדוֹשׁ וְרוּחַ
הַקְּדוֹשׁ עֲבָרָה מֵהֶם, וְיִוָּנְקִים אֲוִיר
וְרוּחַ שֶׁל רְשׁוֹת אַחֲרָת. וְלֹא עוֹד,
אֵלֶּא שְׁנֵאֵית עֲלֵיהֶם קֶשֶׁת, וְאֵינָם
כְּדָאִים לְרֵאוֹת סִבָּר פְּנִי (שֶׁל אֱלֹהִים),
כָּל שֶׁפָּן סִבָּר פְּנִים אַחֲרוֹת.

אֲבָר זֶה מוֹעִיל לָהֶם שְׁאֲנִי מְצוּי
בְּעוֹלָם וְאֲנִי סִימָן (הַיּוֹמָר) בְּעוֹלָם,
שְׁהָרִי בְּחַיִּי לֹא יֵשֵׁב הָעוֹלָם בְּצַעַר,
וְלֹא נִדּוֹן בְּדִין שְׁלִמְעָלָה, אַחֲרֵי לֹא
יָקוּם דּוֹר כְּמוֹ הַדּוֹר הַזֶּה. וְעַתִּיד
הָעוֹלָם שְׁלֹא יִמְצָא מִי שְׁיִגַּן
עֲלֵיהֶם, וְכָל הַפְּנִים הַחֲצוּפוֹת

דְּכַתִּיב, וְנַחֵף ה' תְּמִיד, תְּמִיד דִּיִּקָּא.
וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ. מַהוּ בְּצַחְצָחוֹת.
אֵלֶּא צָחוֹתָא חַד, כִּד אַתְקַשְׁר
בְּרוּחָא דְּבַגְנָתָא דְּלַתְתָּא, צָחוֹתָא דְּלַגּוּ מִן
צָחוֹתָא, כִּד מִתְקַשְׁרָן בְּנִשְׁמָתָא דְּלַעִילָא,
בְּצָרוּרָא דְּחַיִּי, וְהֵינּוּ בְּצַח חַד, צָחוֹת תְּרִין,
דְּאֵינּוּן לְעִילָא לְעִילָא, בְּיִקִּירוּ דְּנִשְׁמָתָא
וְדַאי, כְּלוּמַר צַחְצָחוֹת, מָאן יֵרִית דָּא,
נִפְשָׁךְ. נִפְשָׁךְ מִמֶּשׁ. זַכָּאָה חוּלְקָהוֹן
דְּצְדִיקָיָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּד אָנָּא בֵּין אֵינּוּן
חֲבָרָיָא דְּבְכָל, מִתְּכַנְּשִׁי גְבָאֵי,
וְאוֹלְפֵי מְלִי בְּאַתְגְּלִיָּא, וְאֵינּוּן עֵיִלִי לוֹן
בְּגוּשְׁפִּנְקָא דְּפְרִזְלָא תְּקִיפָא, סְתִימָא מִכָּל
סְטְרִין. כַּמָּה זְמַנִּין אוֹלִיפְנָא לוֹן אֲרַחוּי
דְּגַנְתָּא דְּמִלְכָּא, אוֹרְחוּי דְּמִלְכָּא. (נ"א כַּמָּה זְמַנִּין
אֲמִינָא לוֹן אֲרַחוּי דְּאוֹרְחוּיָא דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא וְאוֹרְחוּיָא עֲלֵאִין).

כַּמָּה זְמַנִּין אוֹלִיפְנָא לוֹן כָּל אֲנּוּן דְּרַגִּין
דְּצְדִיקָיָא דְּבַהֲהוּא עֲלָמָא, וְכִלְהוּ
מִסְתַּפִּי לְמִימַר (דף רכה ע"א) מְלִין אֲלִין, אֵלֶּא
לְעֵאן (פְּעִלְעִין) בְּגִמְגוּמָא. בְּגִינֵי כִּי פְּסִילוּסִין
אֲקָרוּן, כְּהֵהוּא פְּסִילוּתָא דְּמַגְמָגִם בְּפּוּמִיָּה.
אֲבָר לְזַכּוֹתָא דְּאֵינְנָא לְהוּ, הוֹאִיל וּמִסְתַּפִּי.
דְּהָא אֲוִירָא קְדִישָׁא וְרוּחָא קְדִישָׁא
אַתְעָדִי מְנִיָּהוּ, וְיִנְקֵי מְאוּרָא וְרוּחָא
דְּרְשׁוּתָא אַחֲרָא. וְלֹא עוֹד אֵלֶּא דְּקֶשֶׁת
אַתְחַזִּי עֲלֵיָּיהוּ, וְלֹא אֵינּוּן כְּדָאֵי לְמַחְמֵי
סִבָּר אֲנְפוּי (ס"א דְּאַלְהוּ), כָּל שֶׁפָּן סִבָּר אֲנְפוּי
אַחֲרֵינִין.

אֲבָר דָּא מְהַנִּיָּא לְהוּ, דְּאָנָּא שְׁכִיחַ בְּעֲלָמָא
וְאָנָּא סִימְנָא (נ"א סִמְכָא) בְּעֲלָמָא, דְּהָא
בְּחַיִּי לֹא יְתִיב עֲלָמָא בְּצַעַרָא, וְלֹא אַתְדָן
בְּדִינָא דְּלַעִילָא, בְּתֵרָאֵי לֹא יָקוּם דְּרָא כְּדָרָא דָּא. וְזְמַיִן עֲלָמָא דְּלֹא

ימצאו בין למעלה בין למטה.
למעלה - בחטאי התחתונים
והחצפה שלהם.

ועתידים בני העולם לצוות, ואין
מי שישגיח עליהם. יחזירו ראש
לכל הרוחות של העולם, ולא
ישובו עם רפואה. אבל רפואה
אחת מצאתי להם בעולם ולא
יותר, באותו מקום שיימצאו
אותם שעוסקים בתורה, ונמצא
ביניהם ספר תורה שאין בו
שקר, כשמוציאים אותו, בגללו
מתעוררים עליונים ותחתונים.
וכל שפן אם נכתב בו השם
הקדוש פראוי, והרי כבר למדנו
את הדבר.

אוי לדור שהתגלה ביניהם ספר
תורה, ולא מתעוררים עליו
למעלה ולמטה. מי מתעורר
עליו בשעה שהעולם בצער יתר,
והעולם צריך למטר, וצריך
להגלות ספר תורה יותר בצער
העולם.

שבאשר העולם בצער
ומבקשים בני אדם רחמים על
הקברים, כל המתים מתעוררים
עליו, שהרי הנפש מקדימה
ומודיעה לרוח, שהרי ספר תורה
נמצא בגלות, שהגלה בצער
העולם, והחיים באים ומבקשים
רחמים.

ואז הרוח מודיעה לנשמה,
והנשמה לקדוש-ברוך-הוא, ואז
הקדוש ברוך הוא מתעורר וחס
על העולם, וזה על גלות ספר
תורה ממקומו, והחיים באים
לבקש רחמים על קברי המתים.
אוי לדור אם צריך ספר תורה
להגלותו ממקום למקום, ואפלו
מבית כנסת לבית כנסת, שהרי
לא נמצא ביניהם על מה ישגיחו
עליהם.

ואת זה לא יודעים כל בני
העולם, שהרי שכינה, כשגלתה

ישתפח מאן דיגין עלייהו, וכל אנפין חציפין
ישתפחון בין לעילא בין לתתא. לעילא,
בחובביהו דלתתא, וחציפותא דלהון.

וזמינן בני עלמא דצווחין, ולית מאן
דישגח עלייהו. יהדרון רישא לכל
סטרי עלמא, ולא יתובון באסוותא. אבל חד
אסותא אשפחנא להו בעלמא ולא יתיר,
בהווא אתר דישתפחון אינון דלעאן
באורייתא, ואשתפח בינייהו ספר תורה דלא
משתקר ביה. כד מפקי האי, בגיניה מתערי
עלאי ותתאי. וכל שפן אי אכתיב ביה שמא
קדישא כדקא חזי, והא אוליפנא מלה.

ווי לדרא דאתגלייא בינייהו ספר תורה, ולא
מתערי עליה לעילא ותתא. מאן אתער
עליה בשעתא דעלמא בצערא טפי, ואצטריך
עלמא למטרא, ואצטריך לאגלאה ספר תורה
יתיר בדוחקא דעלמא.

דכד עלמא בצערא, ובצעאן בני נשא רחמין
עלי קברי, פלהו מתין מתערין עליה,
דהא נפשא אקדימת ומודעא לרוחא, דהא
ספר תורה אשתפח בגלותא, דאיגלי בדוחקא
דעלמא, וחייא אתאן ובצעאן רחמי.

בדין רוחא מודעא לנשמה, ונשמה
לקודשא בריך הוא, וכדין קדשא בריך
הוא אתער, וחס על עלמא, ודא על גלותא
דספר תורה מאתריה, וחייא אתין למבעי
רחמי על קברי מתין. ווי לדרא אי אצטריך
ספר תורה לאגלאה ליה מאתר לאתר, אפילו
מבי כנישתא לבי כנישתא, דהא לא אשתפח
בינייהו על מה ישגחון עלייהו.

ודא לא ידעין פלהו בני נשא, דהא שכינתא
כד אתגלייא גלותא בתראה. עד לא
תסתלק לעילא, מה כתיב, (ירמיה ט) מי יתנני

גלות אחרונה, עד שלא עלתה למעלה מה כתוב? (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארמים. אחר כך בזמן שדחק רב נמצא בעולם, היא נמצאת שם, ובגלות של ספר תורה שם היא, והפל מתעוררים עליה, עליונים ותחתונים.

אמר רבי שמעון, אם הפבלים הטפשים הללו ידעו דברים של סודות החכמה על מה עומד העולם, ותומכיו על מה מתרגשים כשהוא נמצא בצער, אז ידעו שבחו של רב [המנונא] ייבא הזקן כאשר היה מצוי ביניהם ולא היו יודעים את שבחו. והרי מצאנו דברים שלו קשורים לדברי שלמה המלך בסוד עליון של החכמה, והם לא היו יודעים את שבחו.

ועכשו הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי שעומד עליה ואין מי שקורא, ועם כל זה יש ביניהם פקחים בעבור שנה וקביעת החדשים, אף על גב שלא נתן להם ולא נמסר בידיהם.

שנינו, שנים עשר חדש הנפש הזו מתקשרת בגוף בקבר, ונדונים בדין אחד, פרט לאותה נפש של הצדיקים, כמו שבארנו, ונמצאת בקבר ויודעת בצער שלו, ובצער החיים יודעת [לא יודעת], ולא משתדלת עליהם.

ואחר שנים עשר חדש מתלבשת בלבוש אחד, והולכת ומשוטטת בעולם, ויודעת מן הרוח מה שהיא יודעת, ומשתדלת על הצער של העולם, ולבקש רחמים, ולדעת את צערם של החיים.

ומי מתעורר לכל זה? בזמן שיש צדיק שמודיע לו פראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא

במדבר מלון ארמים. לבתר בזמנא דדחקה אשתפח טפי בעלמא, תמן אשתפחת, ובגלותא דספר תורה, תמן היא, וכלא מתערין עליה, עלאי ותתאי.

אמר רבי שמעון, אי הני בבלאי טפשי, ינדעון מלין דרזי דחכמתא, על מה קאים עלמא, וסמכוי על מה קא מתרגשן, כד ישתפח בדוחקא, ינדעון שבחא דרב [המנונא] ייבא סבא, כד אשתפח בינייהו, ולא הוו ידעי שבחיה. והא אשפחנא מלוי מתקשרן במלוי דשלמה מלפא, ברזא עלאה דחכמתא, ואינון לא הוו ידעי שבחיה.

והשתא אזלין בתר מלי דחכמתא, ולית מאן דקאים עליה, ולית מאן דקרי. ועם כל דא, אית בינייהו פקחין בעבורא דשתא ובקביעותא דירחי, אף על גב דלא אתייהיב להו, ולא אתמסר בידייהו.

תנינן, תריסר ירחי, האי נפש איהי מתקשרא בגופא בקברא, ואתדנו בדינא כחדא, בר ההיא נפש דצדיקיא, כמה דאוקמוה, וזמינא בקברא, וידע בצערא דיליה, ובצערא דחיי ידע (כ"א לא ידע), ולא אשתדלת עלייהו.

ולבתר תריסר ירחי, אתלבש בלבושא חד, ואזיל ושטא בעלמא, וידע מן רוחא מה דידע, ואשתדל צערא לעלמא, ולמבעי רחמי, ולמנדע (להו) צערא דחיי.

ומאן אתער לכל האי, בזמנא דאית זפאה, דאודע להו פדקא יאות, ויהו זפאה אשתמודע בינייהו. דתניא, זפאה כד אשתאר בעלמא, בין חייא, ובין מיתיא אשתמודע,

צדיק שמודיע לו פראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא

זְכוּל לְהִגָּן עַל הַדּוֹר, הוּא מוֹדִיעַ
לָהֶם אֶת צַעַר הָעוֹלָם.

וּבְשֵׁרָא נִמְצָא צַדִּיק בְּעוֹלָם
שֶׁמְכַרְזִים עָלָיו בִּינְיָהוּ, וְלֹא
נִמְצָא [בִּינְיָהוּ] מִי שֶׁיַּעֲזוֹר אוֹתָם
בְּצַעַר שֶׁל הָעוֹלָם אֲלֵא סֵפֶר
תּוֹרָה, אֲזַי מִתְעוֹרְרִים עָלָיו
עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְצָרִיכִים
כָּלֶם לְהִמָּצֵא בְּאוֹתוֹ זְמַן
בְּתִשׁוּבָה. וְאִם לֹא נִמְצָאִים,
מִתְעוֹרְרִים עֲלֵיהֶם בְּעֲלֵי הַדִּין,
וְאִפְלוּ רוּחַ שֶׁל גֵּן עֵדֶן מִתְעוֹרְרִים
עֲלֵיהֶם מִשׁוּם סֵפֶר תּוֹרָה, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר.

שְׁנִינּוּ, וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבֹתִי - בְּגוֹף,
בְּנֶפֶשׁ, בְּרוּחַ, בְּנִשְׁמָה, בְּמַרְכָּבָה
אֶחָת, בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, כְּמָה אֲטוֹמִים מֵהַפֶּל בְּנֵי
אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים
וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא מְסַתְּפְלִים
בְּדַבְּרֵי הָעוֹלָם, וְאִיךָ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים
בְּכָל זְמַן וְעֵדֶן, וְאִין מִי שֶׁיִּשְׁגִּיחַ.
שְׂדֵשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם נִכְנָסֶת רוּחַ
אֶחָת לְמַעְרַת הַמְּכַפְּלָה, וְנוֹשְׁבֶת
בְּקַבְרֵי הָאֲבוֹת, וּמִתְרַפְּאִים כָּל
הַעֲצָמוֹת וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם,
וְאוֹתָהּ רוּחַ מִשְׁפִּיעָה טַל
מִלְמַעְלָה מֵרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, מִקּוּם
שֶׁנִּמְצָאִים הָאֲבוֹת הָעֲלִיוֹנִים.
וּכְשֶׁמִּגִּיעַ [וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר] אוֹתוֹ הַטַּל
מֵהֶם, מִתְעוֹרְרִים הָאֲבוֹת
שְׁלֵמֻטָּה.

וְכִמְדֻנּוּ שִׁיּוֹרֵד אוֹתוֹ הַטַּל
בְּדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת, דַּרְגָּה אַחַר
דַּרְגָּה, וּמִגִּיעַ לְגֵן הָעֵדֶן שְׁלֵמֻטָּה,
וּמֵאוֹתוֹ הַטַּל רוֹחֲצִים בְּבִשְׁמִים
שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וּמִתְעוֹרְרֶת רוּחַ אֶחָת
שֶׁפְּלוּלָה בְּשִׁפְתֵי אַחֲרוֹת, וְעוֹלָה
וּמְשׁוֹטְטֶת בֵּין הַבִּשְׁמִים, וְנִכְנָסֶת
בְּפֶתַח הַמַּעְרָה, וְאֲזַי מִתְעוֹרְרִים
הָאֲבוֹת, הֵם וְזוּיּוּגֵיהֶם, וּמִבְּקָשִׁים
רַחֲמִים עַל בְּנֵיהֶם.

דְּהָא כָּל יוֹמָא מְכַרְזֵי עֲלֵיהּ בִּינְיָהוּ, וְכַד
צַעֲרָא טְפִי בְּעַלְמָא, וְהוּא לָא יְכִיל לְאַגְנָא עַל
דְּרָא, הוּא אוֹדַע לְהוּ צַעֲרָא דְעַלְמָא.

וְכַד לָא אֲשַׁתְּפַח זַכָּאָה (דף רכה ע"ב) דְּמְכַרְזֵי
עֲלֵיהּ בִּינְיָהוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּפַח (ד"א ל"ג בִּינְיָהוּ)
מֵאֵן דְּאֲתַעֲר לְהוּ בְּצַעֲרָא דְעַלְמָא, אֲלֵא סֵפֶר
תּוֹרָה. כְּדִין עֲלָאִי וְתַתָּאִי מִתְעַרִין עֲלֵיהּ,
וְצָרִיכִין כְּלָא דִּישְׁתְּפַחוּן בְּהֵיא זְמַנָּא
בְּתִשׁוּבָה. וְאִי לֹא מִשְׁתְּפַחִי, הָא מְאִרִי דְּדִינָא
אֲתַעֲרוּן עֲלֵייהוּ, וְאִפְלוּ רוּחַ דְּגַנְתָּא דְעֵדֶן,
מִתְעַרִין עֲלֵייהוּ, בְּגִינְיָה דְּסֵפֶר תּוֹרָה,
כְּדֵאֲתַמָּר.

הַתָּאנָא, וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתִי, בְּגוֹפָא, בְּנֶפֶשָׁא,
בְּרוּחָא, בְּנִשְׁמָתָא, בְּרַתִּיכָא חֲדָא,
בְּדַרְגָּא עֲלָאָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה אֲטִימִין
מִכְּלָא בְּנֵי עַלְמָא, דְּלֹא יוֹדְעִי, וְלֹא מִשְׁגִּיחִי,
וְלֹא שְׁמַעִי, וְלֹא מְסַתְּפְלִי בְּמַלְי דְעַלְמָא. וְהִיךְ
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתְּפַח עֲלֵייהוּ בְּרַחֲמִין,
בְּכָל זְמַן וְעֵדֶן, וְלִית מֵאֵן דִּישְׁגַּח.

תֵּלַת זְמַנִין בְּיוֹמָא, עָאל רוּחָא חֲדָא
בְּמַעְרְתָא דְכְּפֻלְתָּא, וְנָשִׁיב בְּקַבְרֵי
אֲבֹהֵתָא, וְאֲתַסְיִין כָּל גְּרַמִין, וְקִיּוּמֵי בְּקִיּוּמָא,
וְהֵהוּא רוּחָא נְגִיד טַלָּא מְלַעֲיֵלָא, מְרִישָׁא
דְּמִלְפָּא, אֲתַר דְּמִשְׁתְּפַחִי אֲבֹהֵן עֲלָאִי. וְכַד
מְטִי (כ"א מַתְעַר) הֵהוּא טַלָּא מְנִיָּיָהוּ, מִתְעַרִין
אֲבֹהֵן דְּלִתְתָּא.

וְתָאנָא, נְחִית הֵהוּא טַלָּא בְּדַרְגִין יְדִיעֵן,
דַּרְגָּא בְּתַר דַּרְגָּא, וּמְטִי לְגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָּא. וּמֵהֵהוּא טַלָּא, אֲתַסְחִי כְּבוֹסְמִין
דְּגַנְתָּא דְעֵדֶן. וְאֲתַעֲר רוּחָא חֲדָא, דְּכָלִיל
בְּתַרִין אַחַרְנִיין וְסָלִיק וְשָׂאט בִּינֵי בּוֹסְמִין,
וְעִייל בְּפֶתַח דְּמַעְרְתָּא, כְּדִין מִתְעַרִין אֲבֹהֵן,
אֵינּוּן וְזוּיּוּגָן, וּבְעָאן רַחֲמֵי עַל בְּנוֵי.

וְכַאֲשֶׁר נִמְצָא צַעַר בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם יִשְׁנִים עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ טַל לֹא שׁוֹפֵעַ וְלֹא נִמְצָא, עַד שְׁמֵתֵעוֹרֵר סֵפֶר תּוֹרַת פְּרָאִי בְּעוֹלָם, וְהִנָּפֵשׁ מוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהַרוּחַ לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִזּוּ יוֹשֵׁב הַמְּלָךְ עַל כִּסֵּא רַחֲמִים, וְשׁוֹפֵעַ מִהֲעֵתִיק הַקִּדּוּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֹׁפֵעַ שֶׁל טַל הַבְּדוּלָח, וּמַגִּיעַ לְרֹאשׁ הַמְּלָךְ, וּמִתְבָּרְכִים הָאֲבוֹת. וְשׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ טַל לְאוֹתָם יִשְׁנִים, וְאִזּוּ כָּלֵם מִתְחַבְּרִים [מִתְבָּרְכִים]. וְחֵס הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם.

וְלִמְדֵנוּ, לֹא חֵס הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם עַד שְׁמוֹדִיעַ לְאֲבוֹת, וּבִשְׁבִילֵם הָעוֹלָם מִתְבָּרֵךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי כִּף זֶה, וְהָרִי מִצְּאֵנוּ דְבָרִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, אוֹתוֹ עֲלִיּוֹן, שְׁקוֹרְאִים לוֹ עֲצָה שֶׁל חֲכָמָה שֶׁל הַכֹּל.

וְרַב הַמְּנוּנָא, כִּף גַּלְהָ וְאָמַר, שְׁהָרִי הָרָאוּ לוֹ שֶׁרַחֵל עֲשֵׂתָהּ יוֹתֵר, שְׁעוֹמְדָת בְּפִרְשַׁת דְּרָכִים כָּכָל זְמַן שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ, מִכָּלֵם, וְסוּד הַדְּבָר - אֲרוֹן וְכַפֶּרֶת בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, שְׁנוֹלֵד בְּדִרְךָ, וְשִׁכְיָנָה עַל הַכֹּל.

וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. מַה זֶה רֹאשׁ הַמָּטָה? זֶה הַשְּׁכִינָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְחֻלְלִיָּהּ, אֵלָּא אֵלָּא אֵלָּיו פָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוָה. אֵלָּא בַּא רְאָה, מָטָה זֶה שְׁכִינָה, שְׁכִינָתוֹב (שיר א) הִנֵּה מָטָה שֶׁלְשֵׁלְמָה. רֹאשׁ הַמָּטָה מַה זֶה? זֶה יְסוּד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמָּטָה הַקִּדּוּשָׁה. עַל רֹאשׁ - זֶה יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹמֵד עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, מִשּׁוּם כִּף יִשְׂרָאֵל לְשֵׁלּוֹ הוּא הַשְׁתַּחֲוָה.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן הוּא לֹא הָיָה חוֹלָה, שְׁהָרִי אַחַר כִּף כְּתוּב וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

וְכַר אֲשַׁתְּפַח עַלְמָא בְּצַעְרָא, בְּגִין דְּאִינוּן דְּמִיכִין עַל חוּבֵי עַלְמָא, וְהָהוּא טַלָּא לֹא אֲתַנְגִּיד וְלֹא אֲשַׁתְּפַח, עַד דְּאֲתַעַר סֵפֶר תּוֹרָה, כְּדָקָא חֲזִי בְּעַלְמָא. וְנִפְשָׁא אוֹדְעָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לְנִשְׁמָתָא, וְנִשְׁמָתָא לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדִין יְתִיב מַלְכָּא בְּכַרְסֵיִיא דְּרַחֲמֵי, וְנִגִּיד מִעֲתִיקָא קְדִישָׁא עַלְאָה, נִגִּידוּ דְטַלָּא דְבְדוּלְחָא. וּמָטִי לְרִישָׁא דְמַלְכָּא, וּמִתְבָּרְכִין אֲבָהֶן. וְנִגִּיד הָהוּא טַלָּא, לְאִינוּן דְּמִיכִין, וְכִדִּין מִתְחַבְּרִין (נ"א מִתְבָּרְכִין) כְּלֵהוּ, וְחֵיִיס קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא.

וְתֵאנָא, לֹא חֵיִיס קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא, עַד דְּאוֹדַע לְאַבְהֶן וּבְגִינֵיהוּ עַלְמָא אֲתַבְּרָכָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי הָכִי הוּא, וְהָא אֲשַׁכְחָנָא מְלִי בְּסִפְרָא דְשְׁלֵמָה מַלְכָּא, הָהוּא עַלְאָה, דְקָרָא לֵיהּ עֵיטָא דְחַכְמָתָא דְכָלָּא.

וְרַב הַמְּנוּנָא, הָכִי גַלְי וְאָמַר, דִּהָא אַחֲזִינוּ לֵיהּ, דִּינִתִּיר עֲבַדַת רַחֵל, דְקִיִּימָא בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין, בְּכָל זְמַנָּא דְאַצְטְרִיךְ עַלְמָא, מִכָּלֵהוּ. וְרִזָּא דְמַלְאָה, אֲרוֹן וְכַפֶּרֶת וְכַרְוּבִים בְּחוּלְקָא דְבְנֵימִין, דְּאֲתִילִיד בְּאוֹרְחָא, וְשְׁכִינָתָא עַל כָּלָּא:

וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, מָאן רֹאשׁ הַמָּטָה. דָּא שְׁכִינָתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשְׁלוֹם. אֵלָּא לְדִידֵיהּ פָּרַע וְסָגִיד. (אֵלָּא) תָּא חֲזִי, מָטָה, דָּא שְׁכִינָתָא. דְכִתִּיב, (שיר השירים א) הִנֵּה מָטָה שֶׁלְשֵׁלְמָה. רֹאשׁ הַמָּטָה מָאן הוּא. דָּא יְסוּדָא דְעַלְמָא, דִּהוּא רִישָׁא דְעַרְסָא קְדִישָׁא. עַל רֹאשׁ, דָּא יִשְׂרָאֵל, דְקָאִים עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. בְּגִינֵי כִף, יִשְׂרָאֵל לְדִידֵיהּ קָא סָגִיד.

וְאִי תִימָא, הָא בְּהָהוּא זְמַנָּא לֹא הָוָה מָרַע, דִּהָא לְבִתְרָא פְתִיב, וַיְהִי אַחַר

וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה, וּבִשְׁעָה שֶׁהִשְׁתַּחֲוֶה לֹא הָיָה חוֹלֵה, וְעַל שִׂידֵע שֶׁהָרִי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן עָלָה לְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה קְדוּשָׁה כִּסָּא שְׁלָם, מִשּׁוּם כִּף הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתָהּ מְרַכְּבָה, כִּסָּא עֲלִיּוֹן, שְׁלֵמוֹת הָאֵילָן הַגְּדוֹל וְהַחֹזֵק שֶׁנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ, וְעַל זֶה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטֵּה. וְדָאֵי עַל רֹאשׁ הַמַּטֵּה, שֶׁהָרִי עָלָה לְמַקוֹמוֹ וְהִתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹת הַמַּלְאָךְ הַקְּדוֹשׁ.

וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטֵּה. רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָ וְאָמַר, (קהלת ז) כֹּל זֶה נְסִיתִי בַחֲכֻמָּה אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּוִי. הָרִי שְׁנִינּוּ, שְׁלֵמָה הַמַּלְאָךְ יָרַשׁ אֶת הַלְּבָנָה מִכָּל צְדָדֶיהָ, וּבִימֵיו עֲמְדָה בְּשְׁלֵמוֹת אוֹתָהּ הַלְּבָנָה שֶׁהִתְבָּרְכָה מֵהַכֹּל, וּכְשֶׁרָצָה לַעֲמֹד עַל הַנְּהַגוֹת הַתּוֹרָה אָמַר, אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר וְשִׁכַּבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשָׂאתֵנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתֵּנִי בְּקְבוּרָתָם. שָׁם שְׁנִינּוּ, מִי שֶׁיִּצְאֶה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, וְגוֹפּוֹ נִקְבָּר בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, פְּתוּב עָלָיו (ירמיה ב) וַתִּבְאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי וַנְּחַלְתִּי שְׁמָתְכֶם, לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתֵּנִי בְּקְבוּרָתָם, וּנְשָׂאתֶם יִצְאֶה בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שׁוֹנֵה יַעֲקֹב, שֶׁהִשְׁכִּינָה הֵיטֵה אַחוּזָה בּוֹ וּדְבִיקָה בּוֹ. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (בראשית ז) אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה - לְדוֹר עִמָּךְ בְּגִלּוֹת, וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה - לְזוּג בִּי אֶת נִשְׁמָתְךָ וְלִקְבֹר אֶת גּוֹפְךָ בְּקַבְרֵי אֲבוֹתֶיךָ. מַה זֶה אוֹמֵר? [אף עַל גַּב שׁ] (שְׁהָרִי לֹא) יִצְאֶה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת. [ועַל זֶה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה פְּתוּב].

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה. וּבִשְׁעָתָא דְסַגִּיד, לֹא הָיָה חוֹלֵה, וְעַל דִּידֵע דִּהָא בַּהֵוָה זְמַנָּא, סְלִיק בְּדַרְגָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא כְּרִסְיָא שְׁלִימָתָא, בְּגִינֵי כִךְ סַגִּיד לְהֵוָה וְרִתִּיכָא, כְּרִסְיָא עֲלָאָה, שְׁלִימוֹ דְאֵילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיף, דְאֶקְרִי עַל שְׁמִיָּה. וְעַל דָּא, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטֵּה, עַל רֹאשׁ הַמַּטֵּה וְדָאֵי, דִּהָא אֶסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאַתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹי דְמַלְכָּא קְדִישָׁא:

וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטֵּה, רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָ וְאָמַר, (קהלת ז) כֹּל זֶה נְסִיתִי בַחֲכֻמָּה אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּוִי. הָא תְּנִינָן, שְׁלֵמָה מַלְכָּא, יָרִית סִיְהָרָא מִכָּל סְטֵרוֹי, וּבִיּוֹמוֹי קִיַּיְמָא בְּשְׁלֵמוֹתָא, הֵהִיא סִיְהָרָא דְאַתְבָּרְכָא מִכָּלֵא, וְכַד בְּעָא לְמִיקָם עַל נִימוּסֵי אוּרִיַּיְתָא. אָמַר, אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר, וְשִׁכַּבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשָׂאתֵנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתֵּנִי בְּקְבוּרָתָם, תַּמָּן תְּנִינָן, מֵאֵן דְּנִפְק נִשְׁמָתִיהּ בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא, (דף רכו ע"א) וְגוֹפָא דִילִיָּה אֶתְקַבַּר בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, עֲלִיָּה פְתִיב, (ירמיה ב) וַתִּבְאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי וַנְּחַלְתִּי שְׁמָתְכֶם, לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתֵּנִי בְּקְבוּרָתָם, וּנְשָׂאתִיהּ נִפְקָא בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁאֲנִי יַעֲקֹב, דְשִׁכְנִיתָא הוֹת אַחֲדִית בֵּייהּ, וְאַתְדַּבְּקַת בֵּייהּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית מז) אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, לְדִיַּרְא עִמָּךְ בְּגִלּוֹתָא. וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה, לְאַזְדוּוּגָא בִּי נִשְׁמָתְךָ, וְלְאַתְקַבְרָא גּוֹפְךָ בְּקַבְרֵי אֲבֹתֶיךָ. מֵאֵי קָא מִיַּירִי, (אף עַל גַּב דְקָא) (נ"א דְהָא לֹא) נִפְקַת נִשְׁמָתִיהּ בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא. (נ"א וְעַל דָּא וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה פְתִיב).

יוֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ. יוֹסֵף וְדָאֵי, שְׁהָרִי הוּא בְכוֹר שֶׁל הָרְהוּר הַלֵּב, בְּכוֹר שֶׁל טָפָה רֵאשׁוּנָה הִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּמְשׁוּם שְׂעִדַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִתֵּר זֶה, הַתְּבַשֵּׁר לוֹ בְּיוֹסֵף, שְׁהָרִי כָּל אֲהַבְתּוּ בוֹ הֵיִתָּה תְלוּיָהּ.

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ, מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשִׁבִיל כְּבוֹד יַעֲקֹב, וּלְבַשֵּׁר לוֹ שְׁהָרִי יוֹסֵף קָיָם וְיִמְצָא אֲצִלוֹ בְּמִיתָתוֹ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, לְמַדְתִּי דְבָר, וְאֲנִי פוֹחֵד לְגִלּוֹתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם נִמְצָאת חֲכָמָה. בָּא רַבִּי אַבְאָ, [וּנְשָׁקוּ] וְהִכָּה בוֹ. אָמַר לוֹ, אָמַר דְּכָרִיךְ וְחָגַר כְּלֵי זֵינִיךְ. בִּימֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּכָרִים מִתְגַּלִּים.

אָמַר, לְמַדְתִּי מִפְרָקֵי רַבִּי יִיסָא הַזֶּקֶן בְּהַנְהַגוֹת הָעוֹלָם, בֶּן אָדָם שְׂזוּכָה לְבוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה, צָרִיךְ לָשִׂים עֶפֶר עַל עֵינָיו כְּשֶׁנִּקְבֵּר, וְזֵהוּ כְבוֹדוֹ, לְהִרְאוֹת שֶׁהָעוֹלָם נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְהוּא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם תְּחִיבֵי.

מְשׁוּם שְׂעִינֵי הָאָדָם, מֵרָאָה הָעוֹלָם נִרְאָה בְּהֵם, וְכָל הַגּוֹנִים כְּפֶה הֵם שֶׁסְּבִיבוֹ: הַלְבָּן שֶׁבוֹ הוּא הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹקְיָנוֹס, שְׁמַקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּכָל הַצְּדָדִים. גּוֹן אַחַר הוּא הַיָּבֵשֶׁת [שְׁמַקִּיף] שְׂמוּצִיָּאָה מֵיָם, וְהַיָּבֵשֶׁת עוֹמֶדֶת בֵּין הַמַּיִם, כְּפֶה הוּא הַגּוֹן בֵּין הַמַּיִם.

גּוֹן אַחַר שְׁלִישֵׁי הוּא בְּאֲמַצְעַ שְׁלוֹ, זֶה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא אֲמַצְעַ הָעוֹלָם. גּוֹן רְבִיעֵי הוּא מֵרָאָה שֶׁל כָּל הָעֵינָן, וְנִקְרָא בֵּת עֵינָן, שֶׁבְּאוֹתוֹ בֵּת עֵינָן נִרְאָה הַפְּרָצוּף, וְהַמֵּרָאָה הַנִּכְבָּד מִכָּל זֶה צִיּוֹן, שֶׁהִיא נִקְדָּה אֲמַצְעַ שֶׁל הַכֹּל, שְׁמַרְאָה כָּל הָעוֹלָם נִרְאָה שָׁם, וְשֵׁם שׁוֹרָה הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הַיְפִי שֶׁל הַכֹּל וּמֵרָאָה שֶׁל הַכֹּל, וְהָעֵינָן

יוֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ, יוֹסֵף וְדָאֵי, דְּהָא הוּא בּוֹכְרָא דְהָרְהוּרָא דְלֵבָא, בּוֹכְרָא דְטָפָה קְדָמָאָה הֵוֹת, כְּדָאֲתִמְרֵ. וּבִגִּין דִּידַע קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא טְמִירָא דָא, אֲתַבְשֵׁר לִיָּה בְּיוֹסֵף, דְּהָא כָּל רַחֲמֵימוֹתָא בֵּיהּ תְּלִיָא.

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ. מָאֵי קָא מִיְרִי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּגִין יִקְרָא דִיעֲקֹב, וּלְאֲתַבְשֵׁרָא דְהָא יוֹסֵף קָיָם, וְיִשְׁתַּפַּח עֲלֵיהּ בְּמִיתָתֵיהּ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, מְלָה אוֹלִיפְנָא, וְדַחֲלִילָא לְגַלְאָה, וּבְעוֹבְדֵי עֲלֵמָא חֲכָמָתָא אֲשַׁתַּפַּח. אָתָא רַבִּי אַבְאָ, (ד"א ל"ג וּנְשָׁקִיָּה) בְּטַשׁ בֵּיהּ. אָמַר, אֵימָא מִילָךְ, וְזִינִין זִינִיךְ. בְּיוֹמוֹי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְלִין אֲתַגְלִיין.

אָמַר, אוֹלִיפְנָא מִפְּרָקִין דְרַב יִיסָא סָבָא, בְּנִמוּסֵי עֲלֵמָא. בַּר נֶשׁ דְּזָכִי לְבַר בְּהָאֵי עֲלֵמָא, לִיבְעֵי לִיָּה לְנִגְדָא עֲפָרָא עַל עֵינָוֵי כַּד אֲתַקְבֵּר, וְדָא הוּא יִקְרָא דִילֵיהּ, לְאֲחֻזָּאָה דְעֲלֵמָא אֲסֵתִים מַנִּיָּה, וְהוּא יְרִית לִיָּה לְעֲלֵמָא תְּחִוְתוֹי.

בְּגִין דְעֵינָוֵי דְבַר נֶשׁ, חִיזוּ דְעֲלֵמָא בֵּיהּ אֲתַחֲזִי, וְכָל גּוֹוִנִין הֲכִי אֵינּוּן דְאַסְחָרוּ. חוֹרָא דְבֵיהּ, הוּא יִמָּא רַבָּא אוֹקְיָנוֹס, דְאַסְחָר כָּל עֲלֵמָא בְּכָל סְטֵרֵי. גּוֹוִנָא אַחְרָא הוּא יַבְשֵׁתָא (דְאַקִּיפּוּ), דְאַפִּיקוּ מֵיָא, וְיַבְשֵׁתָא קָאִים בֵּין מֵיָא, הֲכִי הוּא גּוֹוִנָא בֵּין מֵיָא.

גּוֹוִנָא אַחְרָא תְּלִיתָאָה, הִיא בְּמַצִּיעוֹתָא דְבֵיהּ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם, דְּהִיא אֲמַצְעוֹתָא דְעֲלֵמָא. גּוֹוִנָא רְבִיעֵאָה, הִיא חִיזוּ דְכָל עֵינָא, וְאַקְרִי בֵּת עֵינָן, דְבֵהּ הוּא בֵּת עֵינָן, אֲתַחֲזִי פְּרָצוּפָא. וְחִיזוּ יִקְרָא מִכְּלָא, דָּא צִיּוֹן, דְּאִיָּהּ נִקְוֶדָה אֲמַצְעוֹתָא מִכְּלָא, דְּחִיזוּ דְכָל עֲלֵמָא תַּמָּן אֲתַחֲזִי. וְתַמָּן שְׂרָיָא שְׂכִינְתָא, דְּהִיא שְׁפִירוּ דְכֵלָא, וְחִיזוּ דְכֵלָא, וְעֵינָא דָּא הוּא

ירוּתת עֲלֵמָא. וּבְגִינֵי כַּךְ, הָאֵי שְׂבִיק לֵיהּ,
וְהָאֵי נָטִיל לֵיהּ, וְיָרִית לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ, שְׁפִיר קָאֲמַרְתָּ, אֲבָל מְלָה סְתִימָא
אִיהוּ יַתִּיר, וּבְנֵי עֲלֵמָא לָא יַדְעִין, וְלָא
מְסַתְּפִלֵן, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ נָפִיק
מֵעֲלֵמָא. נִפְשָׁא דִּילֵיהּ טְמִירָא עֲמִיהּ, וְעַד לָא
נִפְקַת, עֵינֹוּי דְּבַר נֶשׁ חֲמוּ מַה דְּחֲמוּ, כְּמָה
דְּאוּקִימָנָא דְכְּתִיב, (שמות לג) כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם
וְחִי. בְּחִייהוּן לָא חֲמָאן, אֲבָל בְּמִיתְתַּהוּן
חֲמָאן.

וְעֵינֹוּי פְּקִיחֵן מֵהֵוּא חִיזוּ דְחֲמָא, וְאִינוּן
דְּקִימִין עֲלֵיהּ, בְּעָא לְשׁוּאָה יָדָא עַל
עֵינֹוּי, וְלֹא־סְתִמָּא עֵינֹוּי, בְּגִין הֵהוּא דְּאוּלִּיפְנָא
בְּרָזָא דְנִמוּסֵי עֲלֵמָא. דְּבְשַׁעְתָּא דְּאֲשַׁתְּאֲרוּ
עֵינֹוּי פְּקִיחֵן, מֵהֵהוּא חִיזוּ יִקְרָא דְחֲמָא. אִי
זְכִי לְבַר, בְּרָא קָדִים לְשׁוּאָה יָדִיהּ עַל עֵינֹוּי
וְלֹא־סְתִמָּא לוֹן, כְּמָה דְכְּתִיב וַיֹּסֶף יֵשׁוּעַ
עַל עֵינֵיךָ. בְּגִין דְּהָא חִיזוּ אַחְרָא דְלֹא קְדִישָׁא
אֲזִדְמַנַּת לְקַבְּלֵיהּ, וְעֵינָא דְחֲמָא הִשְׁתָּא חִיזוּ
קְדִישָׁא עֲלָאָה, לָא יִסְתַּפֵּל בְּחִיזוּ אַחְרָא.

וְעוּד, דְּהֵהוּא נִפְשׁ סְמִיכַת לְקַבְּלֵיהּ בְּבִיתָא,
וְאִי אֲשַׁתְּאֲרָא עֵינָא פְּקִיחָא, וְהֵהוּא חִיזוּ
אַחְרָא יִשְׂרֵי עַל עֵינֹוּי, בְּכָל מַה דְּאִסְתַּפֵּל
אַתְלִטְיָא, וְלֹאוּ יִקְרָא דְעֵינָא הוּא, וְכָל שְׁפָן
מְקַרִּיבֹוּי, וְכָל שְׁפָן מִן מִיתָא, דְּלֹאוּ יִקְרָא
דִּילֵיהּ לְאִסְתַּפְּלָא בְּמָה דְלֹא אֲצַטְרִיף,
וְלֹא־שְׂרִיא עַל עֵינֹוּי מְלָה אַחְרָא. לְבַתֵּר
אַתְפַּסְיָא בְּעַפְרָא, וְהָא אַתְעֲרוּ חֲבַרְיָא עַל
דִּינָא דְקַבְּרָא מַהוּ. וַיִּקְרָא הוּא, דִּיִּסְתִּים עֵינָא
מִן כְּלָא, עַל יָדָא דְבַרְיָה דְשִׁבְק בְּעֲלֵמָא.

תָּא חֲזִי, כָּל שְׂבָעָה יוֹמִין, נִפְשָׁא אֲזֵלָא
מִבֵּיתָא לְקַבְּרָא, וּמִקַּבְּרָא לְבֵיתָא,
וְאַתְאֲבֵלַת עֲלֵיהּ, וַתִּלַּת זְמַנִּין בְּיוֹמָא, אַתְדַּנּוּ

הַזוּ הִיא יִרְשַׁת הָעוֹלָם. וְלִכְּן זֶה
עוֹזֵב אוֹתָהּ וְזֶה נוֹטֵל אוֹתָהּ
וַיִּוְרֹשׁ אוֹתָהּ.

אָמַר לוֹ, יָפֵה אָמַרְתָּ, אֲבָל דְּבַר
נִסְתָּר יוֹתֵר הוּא, וּבְנֵי הָעוֹלָם לֹא
יֹודְעִים וְלֹא מְסַתְּפִלִים, שְׁהָרִי
בְּשַׁעָה שְׁפָן אָדָם יוֹצֵא מֵהָעוֹלָם,
נִפְשׁוֹ נִסְתָּרַת עִמּוֹ, וְעַד שְׁלֹא
יוֹצֵאת, עֵינֵי הָאָדָם רוֹאוֹת מַה
שְׁרוֹאוֹת, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ (שמות לג)
כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי - בְּחִייהֶם
לֹא רוֹאִים, אֲבָל בְּמִיתַתֶּם רוֹאִים.
וְעֵינֵי פְּקוּחוֹת מְאוּתוֹ מְרָאָה
שְׂרָאָה, וְאוֹתָם שְׁעוּמְדִים עָלָיו
צְרִיכִים לְשִׁים יָד עַל עֵינָיו וְלִסְגַר
אוֹתָם, מִשּׁוּם מַה שְׁלַמְדָנוּ בְּסוּד
נִימוּסֵי הָעוֹלָם, שְׂבַשְׂעָה שְׁעֵינֵי
נִשְׂאָרוֹת פְּקוּחוֹת מְאוּתוֹ מְרָאָה
נִכְבֵּד שְׂרָאָה - אִם זָכָה לְבֵן, הַבֵּן
מְקַדֵּים לְשִׁים יָדוֹ עַל עֵינָיו וְלִסְגַר
אוֹתָם, כְּמוֹ שְׂכַתוּב וַיֹּסֶף יֵשׁוּעַ
עַל עֵינֵיךָ. מִשּׁוּם שְׁהָרִי
מְרָאָה אַחַר לֹא קְדוּשׁ מְזַדְמָן
כְּנִגְדוֹ, וְהָעֵין שְׂרָאָתָה כְּעַת
מְרָאָה קְדוּשׁ עֲלִיוֹן, לֹא תִסְתַּפֵּל
בְּמְרָאָה אַחַר.

וְעוּד, שְׂאוּתָהּ נִפְשׁ סְמוּכָה כְּנִגְדוֹ
בְּבֵיתָא, וְאִם הָעֵין נִשְׂאָרַת פְּקוּחָה
וְאוֹתוֹ מְרָאָה אַחַר יִשְׂרָה עַל
עֵינָיו - בְּכָל מַה שְׂמַסְתַּפֵּל
מִתְקַלְקַל, וְאִין זֶה כְּבוֹד הָעֵין,
וְכָל שְׁפָן מְקַרִּיבֹוּי, וְכָל שְׁפָן מִן
הַמַּת, שְׂאִין כְּבוֹדוֹ לְהִסְתַּפֵּל בְּמָה
שְׁלֹא צְרִיף וְלֵהֲשִׁרוֹת עַל עֵינָיו
דְּבַר אַחַר. לְאַחַר כֶּף מִתְכַּסֶּה
בְּעַפְרָא, וְהָרִי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבַרְיִים
עַל דִּין הַקְּבָר מַהוּ, וְכְבוֹד הוּא
שִׁיטָם הָעֵין מֵהַפֵּל עַל יָדֵי בְנוֹ
שְׁהִשְׂאִיר בְּעוֹלָם.

בֹּא רָאָה, כָּל שְׂבָעַת הַיָּמִים,
הַנִּפְשׁ הוֹלְכַת מֵהַבֵּית לְקַבְּרָא,
וּמֵהַקְּבָר לְבֵיתָא, וּמִתְאֲבֵלַת עָלָיו,
וְשִׁלַּשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם נִדְוָנִים
כְּאֶחָד הַנִּפְשׁ וְהַגּוֹף, וְאִין מִי

שְׂיֹדֵעַ בְּעוֹלָם וַיִּשְׁגַּח לְעוֹרֵר אֶת הַלֵּב.

אֲחֵר כֶּף הַגּוֹף נִטְרָד, וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלֶכֶת וּמִתְרַחֶצֶת בְּגִיהוֹנָם, וַיִּצְאֵת וּמִשׁוֹטְטֵת בְּעוֹלָם וּמִבְקֵרֵת אֶת קִבְרוֹ, עַד שְׁמֵת־לִבְשֵׁת בְּמַה שְׁמֵת־לִבְשֵׁת.

אֲחֵר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ כָּלֵם נְחִים. הַגּוֹף נִשְׁאָר [וְחַי] בְּעַפְרֵי. הַנֶּפֶשׁ נִצְרָרֶת וּמֵאִירָה בְרוּחַ, בְּמִלְבוּשׁ שְׁמֵת־לִבְשֵׁת. הַרוּחַ מִתְעַנְנֶת בְּגֵן עֵדֶן, וְהַנֶּפֶשׁ מֵה עוֹלָה לְצִרּוֹר שֶׁל עֵנַג כֹּל הַעֲנוּגִים, וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בְּזֶה לְזַמְנִים יְדוּעִים.

בֹּא רָאָה, אוֹי לָהֶם לְבִנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מוֹדְעִים עַל מַה עוֹמְדִים, וְנִשְׁכַּח מֵהֶם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. שְׂיֵשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוֹשׁ נִכְבָּד לְמַעֲלָה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוֹשׁ נִכְבָּד לְמִטָּה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוֹשׁ נִכְבָּד לְעוֹלָם הַזֶּה, וְהַכֹּל צָרִיף לוֹ לְאָדָם, וּמִיָּמֵי מֶמְשׁ כָּלֵם נִתְקַנְּנִים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה הַזֶּקֶן הִתְרַגֵּשׁ בְּדַעְתּוֹ יוֹם אֶחָד, וְהִרְאָו לוֹ בְּחִלּוּמוֹ דְמוּת אַחַת מֵאוֹר שְׁלוֹ, חֲזָקָה, שְׂזוּהֶרֶת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. אָמַר לָהֶם, מַה זֶה? אָמְרוּ לוֹ, לְבוֹשׁ שֶׁלָּךְ לְמַדּוֹר הַזֶּה, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה שְׁמֵחַ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹם וַיּוֹם רַחוּת הַצְּדִיקִים יוֹשְׁבִים בְּלְבוּשֵׁיהֶם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת בְּגֵן עֵדֶן וּמִשְׁפָּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכִבוֹד עֲלִיוֹן. זֶהוּ שְׁכִתוּב (תהלים קמ) אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּתַחֲלָה מַה כָּתוּב? וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. מִי הַמִּטָּה? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ

כְּחֹדָא נִפְשָׁא וְגוֹפָא, וְלִית מָאן דִּידַע בְּעֵלְמָא, וַיִּשְׁגַּח לְאַתְעָרָא לְבָא.

לְבַתָּר, גּוֹפָא אֲתַטְרִיד, וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וְאַסְתַּחֲזָא (דף רכו ע"ב) בְּגִיהוֹנָם, וְנִפְקָא וְשָׂטָא בְּעֵלְמָא, וּמִבְקָרָא לְקַבְרִיהָ, עַד דְּמֵת־לִבְשָׁא בְּמַה דְּאַתְלַבְּשָׁא.

לְבַתָּר תְּרִיסַר יְרַחֵי, נִיחִין כְּלָא. גּוֹפָא שְׂבִיק (שְׂבִיק) בְּעַפְרָא. נִפְשָׁא אֲתַצְרִיר וְאַתְנַהִיר בְּרוּחָא, בְּמֵאנָא דְאַתְלַבְּשָׁ. רוּחָא אֲתַעֲנַג בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. נִשְׁמַתָּא סְלָקָא לְצִרּוֹרָא דְעֲנוּגָא דְכָל עֲנוּגִין. וְכָלָא אֲתַקְשָׁר דָּא בְּדָא לְזַמְנִין יְדִיעֵן.

תָּא חֲזִי, וַיּוֹן לִוֵן לְבִנֵי נֶשְׁא, דְלָא מִסְתַּכְּלִין וְלֹא יְדָעִין וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעִין, עַל מַה

קִיָּיְמִי, וַיִּתְנַשֵּׁי מִנִּיְהוּ לְמַעַבְד פְּקוּדֵי אֲוִרֵיִתָּא. דְּאִית פְּקוּדֵי אֲוִרֵיִתָּא דְעַבְדֵי לְבוֹשׁ יְקָר לְעֵילָא. וְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרֵיִתָּא דְעַבְדֵי לְבוֹשׁ יְקָר לְתַתָּא. וְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרֵיִתָּא דְעַבְדֵי לְבוּשֵׁי יְקָר לְהַאי עֵלְמָא. וְכָלָא אֲצַטְרִיכֵן לִיהָ לְבַר נֶשׁ, וּמִן יוֹמוֹי מֶמְשׁ, כְּלָהוּ מִתְתַקְנָן, כְּמַה דְּאוּקִימָנָא.

רַבִּי יְהוּדָה סָבָא, אֲתַרְגִּישׁ בְּדַעְתִּיהָ יוֹמָא חַד, וְאַחֲזוֹ לִיהָ בְּחִלְמִיהָ, חַד דִּיוּקְנָא מְנַהוֹרָא דִּילִיָּה, תְּקִיף, דְּאַזְדָּהָר לְאַרְבַּע סְטָרִין, אָמַר לָהּ, מָאִי הָאִי. אָמְרוּ לִיהָ, לְבוּשָׁא דִּילָךְ הוּא, לְדִיוּרָא דְהַכָּא, וּמַהֲהוּא יוֹמָא הָוָה חַדִּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמָא וַיּוֹמָא, רוּחִין דְּצְדִיקֵיָּא יִתְבִּין בְּלְבוּשֵׁיהוֹן, שׁוֹרִין

שׁוֹרִין בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וּמִשְׁבַּחֵן לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בִּיקְרָא עֲלָאָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים

קמ) אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא,

המטה - זה צדיק. על ראש המטה - זה המלך הקדוש, שהשלום של הכל שלו, שכתוב (שיר ג) הנה מטתו שלשלמה, שיעקב לשלו השתחוה, לאותו שעומד על ראש המטה, ישראל שמו, משום כן וישתחו ישראל על ראש המטה. אחר כך, כיון שיעקב ידע, שהרי בדרגה עליונה השתלם, ודרגתו היא למעלה עם האבות, והוא לבדו תקוץ שלם, התחזק לבו ושמת, והתחזק ברצון עליון של הקדוש ברוך הוא בו, מה כתוב בו? ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, שהרי בדרגה עליונה יותר השתלם. אשרי חלקו.

שנינו, אמר רבי יהודה, במשנתנו בארנו, הרי ששנינו בארבעה פרקים בשנה העולם נדון: בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, וכחג נדונים על המים. הרי בארנו דברים, וסוד המשנה בארנו, בפסח על התבואה וכו', פנגד המרפכה העליונה, סוד האבות, ודוד המלך.

בפסח על התבואה, שכך זה ממש, והרי בארנו דבר זה, על מה באה מצה בפסח, והרי דין הוא, דין המלכות דין, וזו הראשית שהתחילו ישראל להפגס בחלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא ולבער מהם חמץ, שהיא טעיות אחרות שממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות שנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע, ולהפגס במצה, חלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא.

למה תבואה? [כמו שנאמר תבואתה בה"א, רבו לה"א ראשונה של השם הקדוש] לכן

בְּקִדְמִיתָא מַה כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמַה דְּאוּקִימְנָא, מֵאֵן מִטָּה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. רֵאשׁ הַמִּטָּה, דָּא צַדִּיק. עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה, דָּא מְלָכָא קַדִּישָׁא, דְּשִׁלְמָא כְּלָה דִּילֵיהּ, כְּמַה דְּכְתִיב (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטַּתוֹ שֶׁלְשֹׁלֹמֹה. דִּיעֲקֹב לְדִידֵיהּ קָא סָגִיד, לְהֵוּא דְקָאִים עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה, יִשְׂרָאֵל שְׁמִיהּ, בְּגִינֵי כֶּף, וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה. לְבַתָּר, כִּיּוֹן דִּידַע יַעֲקֹב, דְּהָא בְּדִרְגָּא עֲלָאָה אֲשֶׁתְּלִים, וְדִרְגָּא דִּילֵיהּ הוּא לְעִילָא עִם אֲבֹהֵתָא, וְהוּא בְּלַחֲדוּי תְּקוּנָא שְׁלִימְתָא, אַחְסִין לְבִיהּ, וְחָדִי וְאַתְתַּקַּף בְּרַעוּתָא עֲלָאָה דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ. מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבַּע עַל הַמִּטָּה, עַל הַמִּטָּה מִמֶּשׁ, דְּהָא בְּדִרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר אֲשֶׁתְּלִים, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ.

תַּאנְא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמַתְנִיתָא דִּילָן אוּקִימְנָא, הָא דְתַנִּינָן בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם נִדוֹן, בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה, בְּעֶצְרַת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבִנֵי מְרוֹן, וּבְחַג נִדוֹנִין עַל הַמַּיִם, הָא אוּקִימְנָא מַלְי. וְרָזָא דְמַתְנִיתָא אוּקִימְנָא, בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה וְכו', לְקַבִּיל רְתִיכָא עֲלָאָה, רָזָא דְאַבְהֵן, וְדוּד מְלָכָא.

בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה, דְּהִכִּי הוּא מִמֶּשׁ, וְהָא אוּקִימְנָא מְלָה דָּא, עַל מַה אֲתִיָּא מְצָה בְּפִסַּח, וְהָא דִּינָא הוּא, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא, וְדָא שִׁירוּתָא דְשְׁרִיאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיעַל בְּחוּלְקָא קַדִּישָׁא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבַעֲרָא מְנִייהוּ חֲמֵץ, דְּאִיהוּ טַעוֹן אַחְרַנִּין דִּי מְמַנָּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת דְּאַקְרוּן אֱלֹהִים אַחְרִים, אֱלֹהֵי נֹכַר.

ואקרוין חמץ, יצר הרע,

בפסח נדונים על התבואה, ובארנו שהעולם נדון על דין של ה"א.

בעצרת על פרות האילן. פרות האילן?! פרות האילנות צריך להיות! מה זה פרות האילן? אלא זהו האילן הגדול והחזק למעלה. פרות האילן, כמו שפתיב (הושע יד) אני כברוש רענן ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. שנינו, ראש השנה זהו ראש השנה של המלך. ומי הוא ראש השנה? זה יצחק שנקרא ראש, שהוא ראש אחד של המלך [למעלה], מקום שנקרא שנה, לכן כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ועל זה שנינו בראש השנה, שהרי בראש השנה שורה יצחק.

ובחג נדונים על המים, זוהי ראשית [של ראש] של ימין המלך, ועל זה שמחת המים נמצאת בכל בשעה שמנסכים מים ושואבים אותם, משום שמים זה ידוע, ועל זה בארבעה פרקים אלו הכל נמצאים.

אמר רבי יוסי, כשיסתכלו בדברים, הכל נמצא בפרקים הללו, אברהם, יצחק ויעקב, דוד המלך, ובאלה העולם נדון, ובארבעה פרקים בני אדם נדונים בימים שנמצאים בעולם, ובכל יום ויום הספרים נפתחים והמעשים נכתבים, ואין מי שישים לב, ואין מי שירפין אוננים. והתורה מעידה בו בכל יום, וקול קורא בחיל, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו, ואין מי שיקשיב לקולו.

מיה בכל יומא, וקלא קרי בחילא, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו, ולית מאן דיצית לקליה.

ולמיעל במצה, חולקא קדישא דקדשא בריך הוא אמאי תבואה. (ס"א ל"ג כמה דאת אמר, ירמיה ב)

תבואתה בה"א, רמזו לה"א נקמאה ושקא קדישא) בגין כך, בפסח נדונים על התבואה, ואוקימנא דעלמא אתדן על דינא דה"א.

בעצרת על פרות האילן. פרות האילן, פירות האילנות מיבעי ליה, מאן פרות האילן. אלא, דא הוא אילנא רברבא ותקיף לעילא. פרות האילן, כמה דכתיב, (הושע יד) אני כברוש רענן ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. תנא ראש השנה, דא הוא רישא דשתא דמלפא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק, דאקרי ראש, דאיהו חד רישא דמלפא (נ"א לעילא), אתר דאקרי שנה. בגיני כך כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ועל דא תנינן, בראש השנה, דהא ברישא דשתא שארי יצחק.

ובחג נדונים על המים, דא הוא שירותא (דרישא) דימינא דמלפא, ועל דא חדוותא דמיא אשתפח בכלא, בשעתא דנסכי מיא, ושאי לון, בגין דמים הא ידיעא. ועל דא בארבעה פרקים אליו, פלא משתפחין.

(דף רכז ע"א)

אמר רבי יוסי, פד יסתכלון מלי, פלא אשתפח בהני פרקין, אברהם יצחק ויעקב, דוד מלפא. ובהני עלמא אתדן, ובארבע פרקין בני נשא אתדנו, ביומין דאשתפחו בעלמא. ובכל יומא ויומא, ספרין פתיחן ועובדין פתיבין, ולית מאן דישיגח, ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסהידת

לְמַדְנוּ, בַּשְּׁעָה שֶׁבֵּן אָדָם קָם
בַּבֶּקֶר, יְעִידִים עוֹמְדִים כַּנְּגִדוֹ
וּמַעֲיִדִים בוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מִשְׁגִּיחַ.
הַנְּשֻׁמָּה מַעֲיֵדָה עָלָיו בְּכָל זְמַן
וּבְכָל שְׁעָה. אִם הַקְּשִׁיב - יָפֵה,
וְאִם לֹא - הָרִי הַסְּפָרִים פְּתוּחִים
וְהַמַּעֲשִׂים נִכְתָּבִים. אָמַר רַבִּי
חִיָּיא, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׂאִינָם
פּוֹחֲדִים מִן הַדִּין לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם
כח) וְצְדִיקִים כַּכֶּפִּיר יִבְטַח. וְכָתוֹב
(תהלים לו) צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית
טו) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה
נִפְלָה עַל אַבְרָם וְגו'. פְּסוּק זֶה
בְּאֲרוּהוּ, אֲבָל זֶה יוֹם הַדִּין
הַקָּשָׁה שְׂמוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם
מִהָעוֹלָם הַזֶּה. שְׁשֻׁנִּנו, [אותו יום]
הַזְּמַן שֶׁמִּגִּיעַ שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא
מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ [יוב] זְמַן יוֹם
הַדִּין הַגְּדוֹל, שֶׁנֶּחֱשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ מִן
הַלְּבָנָה, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (קהלת יב) עַד
אֲשֶׁר לֹא תִחֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ, זֶה
הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּמְנַעַת מִבֵּן
הָאָדָם שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא
מִן הָעוֹלָם, וְרוֹאֵה שֶׁהַצֶּלֶם
שֶׁנִּמְנַעַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאָה.

מָה הַטַּעַם נִמְנַעַת מִמֶּנּוּ? מִשּׁוּם
שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה
וּמַעֲבֵרֶת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאִית. שֶׁלֹּא
תֹאמַר, שֶׁשְׂשֻׁמַת אָדָם וְנִחְלָשׁ,
נִשְׁמָה זֶה מַעֲבֵרֶת מִמֶּנּוּ, אֲלֹא
כִּשְׁהוּא בְּחַיּוֹ בְּכחוֹ, מַעֲבֵרֶת
מִמֶּנּוּ [ונחלשת] נִשְׁמָה זֶה וְלֹא
מֵאִירָה לְרוּחַ, וְהַרוּחַ לֹא מֵאִירָה
לְנֶפֶשׁ, וְאִזּוֹ מַעֲבֵרֶת מִמֶּנּוּ הַצֶּלֶם
וְלֹא מֵאִיר לוֹ. [אלא] מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
כֻּלָּם מְכַרְזִים עָלָיו, וְאֶפְלוּ צַפְרֵי
הַשָּׁמַיִם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁנִּשְׁשֻׁמָה זֶה עֲלֵתָה מִמֶּנּוּ, וְהַרוּחַ
לֹא מֵאִירָה לְנֶפֶשׁ, וְאִזּוֹ הַנֶּפֶשׁ
נִחְלָשׁת, וְהַמַּאֲכָל וְכָל תַּאֲוֹת
הַגּוֹף עוֹלִים מִמֶּנּוּ וּמַעֲבֵרִים.

הֲאֵנָּה בַּשְּׁעָתָא דְּבַר נֶשׁ קָאִים בַּצְּפָרָא,
סְהַדִּין קְיַיְמִין לְקַבְּלֵיהּ, וְסְהַדִּין בֵּיהּ,
וְהוּא לֹא אֲשַׁנַּח. נִשְׁמַתָּא אִסְהֵידַת עָלֵיהּ,
בְּכָל עַדָן וּבְכָל שְׁעָתָא, אִי אֲצִית יָאוּת. וְאִי
לֹאוּ, הָא סְפָרִין פְּתִיחִין וְעוֹבְדִין פְּתִיבִין. אָמַר
רַבִּי חִיָּיא, זַכָּאִין אֵינּוֹן צְדִיקִיָּיא, דְּלֹא מוֹסְתַפּוּ
מִן דִּינָא, לֹא בְּעוֹלָמָא דִּין, וְלֹא בְּעוֹלָמָא דְּאַתִּי.
הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (משלי כח) וְצְדִיקִים כַּכֶּפִּיר
יִבְטַח. וְכָתִיב, (תהלים לו) צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית טו)
הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם
וְגו', הַאי קָרָא אוּקְמוּהּ. אֲבָל דָּא יוֹמָא דְּדִינָא
קָשָׁיא, דְּאַפְקִי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ מֵהַאי עוֹלָמָא.
דְּתַנְיָא, (תהוה יומא) זְמַנָּא דְּמִטָּא דְּבַר נֶשׁ נִפְקִי
מֵהַאי עוֹלָמָא, הַהוּא (יומא) זְמַנָּא יוֹמָא דְּדִינָא
רַבָּא, דְּאַתְחַשְׁף שְׂמֵשׁא מִן סִיְהָרָא, כְּמָה
דְּכָתִיב, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ,
דָּא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאַתְמַנְעַת מִבַּר נֶשׁ,
תְּלַתִּין יוֹמִין, עַד לָא יַפּוּק מֵעוֹלָמָא (וְהָא טו'),
וְחָמָא דְּצוֹלָמָא דְּאַתְמַנְעַת מִנֵּיהּ וְלֹא אֶתְחַזִּי.
מֵאִי טַעְמָא אֶתְמַנְעַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא סֻלְקַת, וְאַתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא
אַתְחַזִּי. דְּלֹא תִימָא, דְּכַד מִית בַּר נֶשׁ
וְאַתְחַלָּשׁ, הַאי נִשְׁמַתָּא אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, אֲלֹא
כַד אִיהוּ בְּחַיּוֹ, בְּתוּקַפְיָהּ, אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ
(וְאַתְחַלָּשׁ) הַאי נִשְׁמַתָּא, וְלֹא נִהָרָא לְרוּחָא,
וְרוּחָא לֹא נִהִיר לְנֶפֶשָׁא, כְּדִין צוֹלָמָא
אַתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא נִהִיר לֵיהּ. (אלא) מֵהַהוּא
יוֹמָא, כֻּלָּא מְכַרְזִי עָלֵיהּ, וְאַפִּילוּ צַפְרֵי
שְׁמַיָּא. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא הָא סֻלְקָא
מִנֵּיהּ, וְרוּחָא לֹא נִהִיר לְנֶפֶשָׁא, כְּדִין נֶפֶשָׁא
אַתְחַלָּשׁת, וּמִיכְלָא וְכָל תִּיאוּבְתָא דְּגוּפָא,
סֻלְקָא מִנֵּיהּ וְאַתְעַבַּר.

ואמר רבי יהודה, ואפלו כל פעם שנופל איש בבית חליו ולא יכול להתפלל, הנשמה מעברת ועולה ממנו, ואז הרוח לא מאירה לנפש, עד שדנים דינו של האדם. ואם דנים את האיש לטוב, אז הנשמה חוזרת למקומה ומאירה לכל. הרי בזמן שעומד הדבר בדין, ובזמן שלא עומד הדבר בדין, שלשים יום מקדימה הנשמה לכל, והצלם מעבר ממנו.

שנינו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין ודנים אותה על פי דבריה, והיא מעידה בכל ומעידה בכל רעיונות האדם, ובמעשים לא מעידה, שהרי כלם כתובים בספרים, וכלם דנים את האדם. באותה שעה שדנים את האדם למעלה, אז דחק הגוף נמצא יותר משאר הזמנים.

אם דנים אותו לטובה, אז מרפים ממנו, וזעה נבקעת על הגוף, והנשמה חוזרת אחר כך ומאירה לכל, ולא עולה אדם מבית חליו לעולמים עד שדנים דינו למעלה. ואם תאמר, הרי כמה חיבי עולם, כמה רשעי עולם עומדים בקיומם? אלא הקדוש ברוך הוא משגיח בדין האדם, אף על גב שפעת לא זוכה, והוא רואה שאחר כך יזכה - דן אותו לטובה. או לפעמים שמוליד בן שיהיה צדיק בעולם, ועל זה הקדוש ברוך הוא דן אותו לטובה.

וכך מעשיו ודיניו של הקדוש ברוך הוא לטובה, ומשגיח בהכלל, כמו שכתוב «יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרךכו. ובגלל זה כל אותם רשעי העולם שעומדים במקומם, הקדוש

ואמר רבי יהודה, ואפילו כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה, ולא יכיל לצלאה, נשמתא אתעברת וסלקא מניה, וכדין לא נהיר רוחא לנפשא, עד דדיינין דיניה דבר נש. ואי דיינין ליה לבר נש לטב, כדין נשמתא אתהדרת לאתרה, ונהירא לכלא. הא בזמנא דקיימא מלה בדינא. ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא, תלתין יומין אקדימת נשמתא לכלא, וצולמא אתעבר מניה.

האנא, בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא, סלקין לנשמתיה לבי דינא, ודיינין על מימרהא, והיא אסהידת בכלא, ואסהידת בכל רעיוני דבר נש, ובעובדין לא אסהידת, דהא כלהו בספרא כתיבין. וכלהו דיינין ליה לבר נש, בההיא שעתא דדיינין ליה לבר נש לעילא, כדין דחקא דגופא אשתפח, יתיר משאר זמניא.

אי דיינין ליה לטב, כדין ארפין מניה. וזיעא אתבקע על גופא, ונשמתא אהדרת לבתר, ונהרא לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין, עד דדיינין דיניה לעילא. ואי תימא, הא כמה חיבי עלמא, כמה רשיעי עלמא, קיימין בקיומיהו. אלא, קדשא בריך הוא אשגח בדיניה דבר נש, אף על גב דהשתא לא זכי, והוא חמי דהא לבתר זכי, דאין ליה לטב. או לזמנין דאוליד בר, דיהוי זפאה בעלמא, ועל דא קדשא בריך הוא דאין ליה לטב.

וכך עובדוי ודינוי דקדשא בריך הוא לטב, ובכלא אשגח. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפוך במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרךכו. ובגין דא, כל אינון חיבי עלמא, דקיימין בקיומיהו,

ברוך הוא דן אותם לטובה.
וְלַפְעָמִים אוֹתָם הִחְלָאִים נִשְׁלַם
זְמַנָּם מִלְשׁוֹת שָׁם, כְּמוֹ שְׁנֹאמְר
(דברים מב) וְחִלָּאִים רָעִים וְנֹאמְנִים,
שֶׁעָשׂוּ אֲמוֹנָה, שֶׁכִּשְׁשׁוּרִים עַל
הָאֵדָם מִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ לְאַחַר
שֶׁהִשְׁלִימוּ זְמַנָּם, בֵּין לְצַדִּיקִים,
בֵּין לְרָשָׁעִים, וְהַכֹּל נֶעֱשֶׂה בְּדִין,
כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
מִי אֵלֶּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּק
זֶה קִשָּׁה, שֶׁכְּתוּב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל,
וְכְתוּב וַעֲיֵנֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזֶּקֶן
לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת. אִם לֹא יוּכַל
לְרֹאוֹת, אֲזַי מֵה זֶה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל?
אֵלָּא שֶׁרָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָם
בְּנֵי יוֹסֵף, שֶׁהֵם יִרְבְּעָם וְחִבְרִיו,
שֶׁיִּרְבְּעָם עָשָׂה שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב
וַאֲמַר (מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל. וְלִכְּנֵן מִי אֵלֶּה, מִי הוּא
שֶׁעֲתִיד לֹאמַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
לְעַבְדֶּךָ זָרָה, וְלִכְּנֵן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל
אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאֵן שֶׁצַּדִּיקִים רוֹאִים מַעֲשֵׂה
לְמַרְחֹק, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מַעֲטֵר אוֹתָם בְּעִצְרָתוֹ. מֵה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֵה
לְמַרְחֹק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית א)
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוֹאֵה כָּל הַמַּעֲשִׂים עַד שֶׁלֹּא
עוֹשִׂים אוֹתָם, וְכֹלָם עוֹבְרִים
לְפָנָיו.

כְּמוֹ זֶה כָּל דְּרוֹת הָעוֹלָם מִסוּף
הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם, כָּלֵם
הַתִּיַּצְבוּ וְעַמְדוֹ לְפָנָיו עַד שֶׁלֹּא
יָבִאוּ לְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה
מא) קָרָא הַדְּרוֹת מֵרֵאשׁ, עַד שֶׁלֹּא
נִבְרָא הָעוֹלָם. מִשׁוּם שֶׁכָּל
הַנְּשָׁמוֹת שִׁיּוּדוֹת לְעוֹלָם, עַד
שֶׁלֹּא יָרְדוּ, כָּלֵם עוֹמְדִים לְפָנָיו
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדַמּוֹת
שְׁעוֹמְדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִקְרָאִים

קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין לוֹן לְטַב.
וְלִזְמַנֵּן, דָּאִינוּן מַרְעִין אֲשֶׁתְּלִימוּ זְמַנֵּיהוּ,
מִלְמִשְׁרֵי תַּמָּן. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר,
(דברים כח) וְחִלָּאִים רָעִים וְנֹאמְנִים, דְעַבְדוּ
מְהִימְנוּתָא. דְכַד שְׁרִיאָן עַלֵּיה דְבַר (דף רכו ע"ב)
נָשׁ, מִסְתַּלְקֵי מִנְיָה לְבַתָּר דְאֲשֶׁלִּימוּ זְמַנֵּיהוּ,
בֵּין לְצַדִּיקָיָא, בֵּין לְחִיִּיבָא, וְכֹלָא אֲתַעְבַּד
בְּדִינָא בְּדִקְאָמְרָן:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה,
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאִי קָרָא קִשָּׁא,
דְכְתִיב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל, וְכְתִיב וַעֲיֵנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּבָדוּ מִזֶּקֶן לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת, אִי לֹא יוּכַל
לְרֹאוֹת, מֵהוּ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל. אֵלָּא דְחִמָּא בְּרוּחַ
קֹדֶשׁא, אִינוּן בְּנֵי יוֹסֵף, דָּאִינוּן יִרְבְּעָם
וְחִבְרִיו. דְיִרְבְּעָם עַבַּד תְּרִין עֲגָלֵי זָהָב, וַאֲמַר
(מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כֵּן, מִי
אֵלֶּה, מָאן הוּא דְזַמִּין לְמִימַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
לְטַעֲוּוֹן אַחֲרָן, וּבְגִין כֵּן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי
יוֹסֵף.

מִכָּאֵן, דְצַדִּיקָיָא חִמָּאן עוֹבְדָא לְמַרְחֹק,
וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מַעֲטֵר לוֹן
בְּעִטְרָא דִּילֵיה, מֵה קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא חִמֵּי
לְמַרְחֹק, כְּמָה דְכְתִיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, דְקֹדֶשׁא
בְּרִיךְ הוּא חִמָּא כָּל עוֹבְדִין, עַד לֹא יַעֲבַד לוֹן,
וְכֹלְהוּ אַעֲבְרוּ קַמֵּיה.

בְּגוֹנָא דָּא, כָּל דְרִין דְעֵלְמָא, מְסִיפֵי עֵלְמָא,
עַד סִיפֵי עֵלְמָא, כְּלָהוּ אֲתַעְתְּדוּ
וְקִיִּימוּ קַמֵּיה עַד לֹא יִיתוּן לְעֵלְמָא. הָדָא הוּא
דְכְתִיב, (ישעיה מא) קוֹרָא הַדְּרוֹת מֵרֵאשׁ, עַד לֹא
אֲתַבְרִי עֵלְמָא. בְּגִין דְכָל נִשְׁמַתִּין דְנִחְתִּין
לְעֵלְמָא, עַד לֹא יִיחְתוּן, כְּלָהוּ קִיִּימֵי קַמֵּיה
דְקֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִיוֹקְנָא דְקִיִּימֵי בְּהָאִי

עֲלֵמָא, וְאֶקְרוּן בְּשֵׁמֶהֱן, דְּכֹתִיב, (ישעיה מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא.

בְּשֵׁמוֹת, שְׁכַתוּב (שם מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא.

גַּם כִּן הַצְּדִיקִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַאֶה לָהֶם כֹּל דְּוֵרוֹת הָעוֹלָם עַד שְׁלֵא יבֹאוּ וַיִּמְצְאוּ בְּעוֹלָם. מִנֵּיין לָנוּ? מֵאָדָם [זה אדם] שֶׁהָיָה רֵאשׁוֹן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ כֹּל אוֹתָם דְּוֵרוֹת עַד שְׁלֵא יבֹאוּ, כְּפִתּוּב (בראשית ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת [אדם], שֶׁשָּׁנִינוּ, הִרְאָה לוֹ כֹּל אוֹתָם דְּוֵרוֹת שְׁעִתִּידִים לְבֹא לְעוֹלָם. וְכֵן לְמִשָּׁה, שְׁכַתוּב (דברים לד) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל הָאֲרָץ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ כֹּל דְּוֵרוֹת הָעוֹלָם וְכֹל אוֹתָם מִנְהִיגֵי הָעוֹלָם וְכֹל שְׂאֵר הַנְּבִיאִים עַד שְׁלֵא יבֹאוּ לְעוֹלָם.

אוּף הֵכָא, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, חֲמָא לְמִרְחוּק, וְאֶזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֱלֹהֵי.

גַּם כָּאן, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, רָאָה לְמִרְחוּק וְהִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֱלֹהֵי? וּפְסוּק זֶה מְשַׁלֵּם לְשֵׁנֵי צְדָדִים, לְצַד זֶה וְלְצַד זֶה. וְלָכֵן הִשִּׁיב יוֹסֵף וְאָמַר, בְּנֵי הִם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֵה. וּמִנֵּיין לָנוּ שֶׁהִרְאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ? שְׁכַתוּב וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זְרַעְךָ. גַּם - לְרִבּוֹת אוֹתָם שִׁיּוּצָאוּ מִמֶּנּוּ, כְּפִי שְׂאֵמֶרְנוּ.

וְהֵאֵי קָרָא אֲשֵׁלִים לְתַרְיִן סְטָרִין, לְהֵאֵי סְטָרָא, וְלְהֵאֵי סְטָרָא. וְעַל דָּא אָתִיב יוֹסֵף וְאָמַר, בְּנֵי הִם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֵה. וּמִנֵּה לָן דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמֵי לִיהַ בְּרוּחָא דְקוֹדְשָׁא. דְּכֹתִיב וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זְרַעְךָ. גַּם, לְאַסְגָּאָה אֵינּוֹן דְּנִפְקִין מִגִּיָּה כְּדָקְאֶמְרִין:

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגו'. בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה בּוֹ, וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף, שְׁלֵא מְצָאנוּ כָּאן בְּרַכָּה שְׁבַרְךָ אֶת יוֹסֵף, אֲלֵא אֶת בְּנָיו. אִם לְבָנָיו, אֲזַ צְרִיךְ לְהִיּוֹת כְּתוּב וַיְבָרַכְם, אֲזַ מַה זֶה וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף, וְלֹא מְצָאנוּ כָּאן שִׁיּוּסָף הַתְּבַרְךָ?

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגו', בְּהֵאֵי קָרָא אֵיט לְאַסְתְּפֻלָּא בֵּיה, וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף, דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן הֵכָא בְּרַכָּה דְּבְרִיךְ לִיהַ לְיוֹסֵף אֲלֵא לְבָנוֹי. אֵי לְבָנוֹי, וַיְבָרַכְם מִיבְעֵי לִיהַ, מַהוּ וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף, וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן הֵכָא דְאַתְּבְּרִיךְ יוֹסֵף.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֶת דִּיִּיקָא, כְּתִיב אֶת יוֹסֵף, בְּרַכְתָּא דְּבָנוֹי הָוָה, וְכַד אַתְּבְּרַכְתָּאן בְּנוֹי, אִיהוּ מִתְּבַרְךָ. דְּבְרַכְתָּא דְּבָנוֹי דְּבַר נֶשׁ בְּרַכְתִּיהַ אִיהִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֶת דִּיִּיקָא, כְּתִיב אֶת יוֹסֵף, בְּרַכְתָּא דְּבָנוֹי הָוָה, וְכַד אַתְּבְּרַכְתָּאן בְּנוֹי, אִיהוּ מִתְּבַרְךָ. דְּבְרַכְתָּא דְּבָנוֹי דְּבַר נֶשׁ בְּרַכְתִּיהַ אִיהִי.

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, דוקא את, שברך את אות הברית, סוד [הברית משום שבין שאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, או בדרך לאותו מקום סוד] הברית שיוסף שמר, ולכן נקרא צדיק. את של יוסף, סוד הברית שעומדת עם יוסף.

האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים - זה סוד הברית הקדושה, ברית קדש. אבתי לפניו - דוקא לפניו, שאותם ראשונים עליונים מלפני סוד שלנו, אברהם ויצחק, שהרי מהם נזון ויונק אותו [מאוח] מקום.

האלהים הרועה אותי, מה הטעם פעם אחרת האלהים? אלא סוד עליון הוא, וכאן ברך את אותו מקום בסוד של אלהים חיים, מקור החיים שממנו יוצאות ברכות, ולכן הזכיר עצמו במקום הזה ואמר האלהים הרועה אותי, משום שכל הברכות ששופעות ממקור החיים יעקב לקח אותן, וכיון שהוא לקח אותן, מקום זה לקח ברכות, והכל תלוי [בזכר] בדבור, ועל זה ויברך את יוסף פתוב.

רַבֵּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרֻכּוֹת, צָרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְּבַרֵךְ בְּהַתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן מִתְּבָרְכִים הָאֲחֵרִים. וְאִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מִתְּבַרֵךְ בְּהַתְּחִלָּה, אֲתָן בְּרֻכּוֹת לֹא מִתְקַיְמוֹת.

ואם תאמר, הרי יעקב, שברך אותו אביו ולא ברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה - בא ראה, בשעה שברך יצחק את יעקב, לא ברכו עד שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה. כיון שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה, הוא ברך את יעקב. מנין לנו? שפתוב [בראשית כו] ויאמר ראה בית בני

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, את דייקא, דבריה לאת קיימא, רזא (נ"א) דברית בני דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, כדון בריך להתחיל אתי רזא) דברית דנטר יוסף, ובגין כך אקרי צדיק, את דיוסף, רזא דברית דקיימא בהדיה דיוסף:

האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים, דא רזא דברית קדישא, קיימא קדישא. אבותי לפניו, דייקא לפניו, דאינון קדמאי עלאי, מקמי רזא דנא, אברהם ויצחק, דהא מנהון אתון וינקא ההוא (נ"א ביהווא) אתר.

האלהים הרועה אותי, מאי טעמא זמנא אחרא האלהים. אלא רזא עלאה איהו, והכא בריך להתחיל אתר, ברזא דאלהים חיים, מקורא דחיי, דמניה נפקין ברכאן. ובגין דא אדפר גרמיה בהאי אתר, ואמר, האלהים הרועה אותי, בגין דכל ברכאן דנגדי ממקורא דחיי, יעקב נטיל לון. וכיון דנטיל לון איהו, האי אתר נטיל ברכאן, וכלא איהו תלייא (נ"א בדבורא) בדבורא. ועל דא ויברך את יוסף פתיב.

בגין כך, בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא, בעי קדשא בריך הוא לאתברכא בקדמיתא, ולבתר אתברכו אחרנין, ואי קדשא בריך הוא לא אתבריה בקדמיתא, אינון ברכאן לא (דף רכח ע"א) מתקיימין.

ואי תימא, הא יעקב דברכיה אבוה, ולא ברכיה לקדשא בריך הוא בקדמיתא. תא חזי, בשעתא דבריה יצחק ליעקב, לא ברכיה, עד דבריה לקודשא בריך הוא בקדמיתא. כיון דבריה לקדשא בריך הוא בקדמיתא, ברכיה ליעקב. מנא

מנא

כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. כָּאֵן
עוֹמְדֵת בְּרָכָה לְקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ
הוא, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
הַתְּבַרֵךְ בְּקִיּוּם הַבְּרָכוֹת, וְאַחַר
כֶּף אַחֲרָיו וַיִּתֵּן לָךְ וַיְגוּ. פִּינּוֹן
שְׂאוֹתוֹ שְׂדֵה הַתְּקִים בַּעֲמִידַת
הַבְּרָכוֹת, [בְּבְרֻכּוֹתַי מִיַּד בְּרָכוּ וַיִּתֵּן לָךְ
הָאֱלֹהִים, שְׂאוֹתוֹ שְׂדֵה סוּד] שְׁיִצְאֹו מִמֶּנּוּ
בְּרָכוֹת, אַחַר שֶׁהוּא הַתְּקִים
בְּבְרֻכּוֹתָיו.

כְּמוֹ זֶה בְּרַךְ יַעֲקֹב בְּתַחֲלָה אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֶּף בְּרַךְ
אֶת בְּנָיו. בֹּא רֵאָה, בְּבִקְרָא צְרִיף
אָדָם לְהַקְדִּים בְּרָכוֹת לְקֹדֶשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְאַחַר כֶּף לְשֹׁאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם, וְהָרִי הַקְּמָנוּ בְּבִקְרָא יֵאָכֵל
עַד וַיְגוּ.

וְכֹא רֵאָה, כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְבָרֵךְ
אֶת אוֹתָם בְּנֵי יוֹסֵף, רֵאָה בְּרוּחַ
הַקְּדוֹשׁ שֶׁעָתִיד לְצֵאת מֵאֲפָרִים
יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר מִי
אֵלֶּה? מִשְׁמַע [מִה שְׁנֵי] שֶׁאָמַר
בַּעֲבוּדָה זוֹ שֶׁל צַד עֲבוּדָה זָרָה
אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל? אֵלֶּה סוּד
הוּא, כֹּל אוֹתָם הַצְּדִידִים שֶׁל אוֹתוֹ
הַנְּחָשׁ הָרַע, וּמִצַּד אוֹתָהּ רוּחַ
טְמָאָה אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, וַיֵּשׁ מִי
שְׂרוּכָב עָלָיו, וּכְשֶׁמְזַדְּוֹגִים
נִקְרָאִים אֵלֶּה, וְהֵם מְזַדְּמָנִים
בַּעוֹלָם בְּכֹל אוֹתָם צְדָדִים
שְׁלֵהֶם.

וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ נִקְרָאת זֹאת, שֶׁהוּא
סוּד הַבְּרִית, רִשְׁם הַקְּדוֹשׁ
שֶׁנִּמְצָא תָּמִיד בְּאָדָם. וְכֵן זֶה אֵלֵי
וְאִנְהוּ - זֶה ה'. [הוּא ה'] אָבֵל אֵלֶּה
נִקְרָאִים אֵלֶּה, וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוֹת
לח) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל.

וְיָכֵן כְּתוּב (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה
תִּשְׁכַּחְנָה, וְאֲנִי - סוּד שֶׁל זֹאת -
לֹא אֶשְׁכַּחְךָ, וְכְתוּב (איכה א) עַל
אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֵיָה, שְׂאוֹתוֹ הַחֲטָא
גַּרְמָא לְהֵם לְבַפּוֹת כְּפֹה בְּכִיּוֹת.
דְּבַר אַחַר עַל אֵלֶּה אֲנִי - מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁנֵתְנָה רְשׁוֹת

לָךְ, דְּכְתִיב (בראשית כו) וַיֹּאמֶר רֵאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ
שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. הֲכֹא קִיּוּם בְּרָכָה
לְקֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכְתִיב, אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה',
אֶתְבַרֵךְ בְּקִיּוּמָא דְּבְרָכָאן, וְלִבְתַּר כְּתִיב
בְּתַרְיָה, וַיִּתֵּן לָךְ וַיְגוּ. פִּינּוֹן דִּיהוּא שְׂדֵה
אֶתְקִיּוּם בְּקִיּוּמָא דְּבְרָכָאן, (ס"א בְּבְרֻכּוֹי מִיַּד בְּרֻכִיָה, וַיִּתֵּן
לָךְ הָאֱלֹהִים, דִּיהוּא שְׂדֵה רוּחַ) דְּנַפְקִי מִיְּנִיָה בְּרָכָאן,
לְבְתַר דִּיאִהוּ אֶתְקִיּוּם בְּבְרֻכּוֹי.

כְּגוֹנָא דָּא בְּרִיךְ יַעֲקֹב בְּקֹדְמִיתָא לְקֹדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְלִבְתַּר בְּרִיךְ לְבָנוּי. תָּא
חֲזִי, בְּצַפְרָא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאֶקְדָּמָא בְּרָכָאן
לְקֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִבְתַּר לְשֹׁאֵר בְּנֵי עַלְמָא,
וְהָא אוֹקִימָנָא דְּכְתִיב בְּבִקְרָא יֵאָכֵל עַד וַיְגוּ.

וְתָא חֲזִי, כִּד בַּעַא יַעֲקֹב לְבְרָכָא לְאִינוּן בְּנֵי
יוֹסֵף, חֲמָא בְּרוּחַ קְדוֹשָׁא דְּזַמִּין לְנַפְקָא
מֵאֲפָרִים יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר, מִי
אֵלֶּה. מִשְׁמַע (ס"א מֵאֵי שְׁנֵי) דְּאָמַר בַּעֲבוּדָה דָּא
דְּסִטְרָא דַּעֲבוּדָה זָרָה (שְׁמוֹת לב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ
יִשְׂרָאֵל. אֵלֶּה רְזָא אִיהוּ, כֹּל אִינוּן סִטְרִין
דִּיהוּא חוּיָא בִּישָׂא, וּמִסִּטְרָא דִּיהוּא רוּחַ
מְסֻבָּא הוּא חוּיָא. וְאִית מָאן דְּרָכִיב עַלְיָה,
וְכִד מְזַדְּוֹגָן, אֶקְרוּן אֵלֶּה. וְאִינוּן מְזַדְּמָנִין
בַּעַלְמָא, בְּכֹל אִינוּן סִטְרִין דִּלְהוּן.

וְרוּחַ דְּקוֹדְשָׁא אֶקְרִי זֹאת, דִּיאִהוּ רְזָא
דְּבְרִית, רְשִׁימָא קְדִישָׁא דְּאֶשְׁתַּפַּח תְּדִיר
בְּבַר נֶשׁ, וְכֵן (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאִנְהוּ, (ישעיה כה)
זֶה ה'. (ס"א הוּא י) אָבֵל אֵלֵי, אֶקְרוּן אֵלֶּה, וְעַל
דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל.

וְכֵינֵן כֶּף כְּתִיב, (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה,
וְאֲנִי רְזָא דְּזֹאת, לֹא אֶשְׁכַּחְךָ. וְכְתִיב,
עַל אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֵיָה, דִּיהוּא חוּבָא
(איכה א) גַּרְמָא לוּן לְמַבְפֵי כְּפֹה בְּכִיּוֹן. דְּבַר אַחַר עַל
אֵלֶּה אֲנִי, מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דִּיאֶתְיִיָּהִב רְשׁוֹ

למקום זה לשלט על ישראל ולהחריב את בית המקדש, ומשום שנתנה להם רשות לשלט, [כתוב על אלה אני בוכיה. סוד הדבר - זה צד המאָה שנתנה להם רשות לשלט] אני בוכיה, זו רוח הקדש שנקראת אני.

ואם תאמר, הרי כתוב (דברים כח) אלה דברי הברית - כף זה בודאי, שכל אלה לא מתקיימים אלא מתוך אלה ששם כל הקלות שריות, כמו שבארנו שהוא ארוך, ולכן הקדים ואמר אלה, שעומד למי שעובר על דברי הברית.

אלה המצות אשר צנה ה' (ויקרא כח), משום שכל מצוה של התורה לטהר את האדם, ולא יסטה מדרך זו, וישמר משם ויפרד מהם. ואם תאמר, (בראשית ו) אלה תולדת נח - כף הוא ודאי, שהרי יצא חם, שהוא אבי כנען, וכתוב (שם ט) ארוך כנען, והוא סוד זה של אלה.

ורבן (וכל אלה התורה פסלת הנהב, ועל זה כתוב מי אלה, ישראל באשר עשו את העגל) כתוב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל אלה התורה פסלת הנהב. אהרן הקריב זהב שהוא צד שלו שכלול הוא בחזק האש, והכל אחד, וצד זה זהב ואש. [להנביר] רוח טמאה שנמצאת תמיד במדבר, מצאה מקום באותו זמן להחזיק בו.

ומה שהיו ישראל טהורים מאותה זהמה ראשונה שהטיל בעולם, שגרם מות לעולם, כשעמדו על הר סיני, אחר כף חזרו, וגרם להם כמו מקדם לטמא אותם ולהתחזק עליהם, וגרם להם מות ולכל העולם לדורותיהם אחריהם. זהו שכתוב (תהלים פג) אני אמרתי אלהים

לאתר דא לשלטא על ישראל, ולהחריב את מקדשא, ובגין דאתייהיב לון רשו לשלטא, (כ"א כתיב, איכה א) על אלה אני בוכיה, רוא דמלה דא סמרא דמסאבא דאתייהיב לון רשו לשלטא) אני בוכיה, דא רוח קדשא דאקרי אני.

ואי תימא, הא כתיב, (דברים כח) אלה דברי הברית. הכי הוא ודאי, דכל אלין לא מתקיימי, אלא מגו אלה, דתמן כל לוטין שריין, כמה דאוקימנא דאיהו ארוך. ובגין דא אקדים ואמר אלה, דקיימא למאן דעבר דברי הברית.

אלה המצות אשר צנה ה', (ויקרא כז) בגין דכל פקודא דאורייתא לאתדפא בר נש, ולא יסטי מאורחא דא, ויסתמר מתמן, ויתפרש מנייהו. ואי תימא (בראשית ו) אלה תולדות נח. הכי הוא ודאי, דהא נפק חם, דאיהו אבי כנען, וכתיב, (בראשית מט) ארוך כנען ואיהו רזא דא דאלה.

ועל דא (כ"א כל הני התוכא סוספיתא דדהבא, ועל דא כתיב מי אלה, ישראל כד עכרון עגלא) כתיב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל הני התוכא סוספיתא דדהבא. אהרן קריב דהבא, דאיהו סטרא דיליה, דכליל איהו בתוקפא דאשא, וכלא חד, וסטרא דא דהבא ואשא. (ד"א ל"ג לאתתקפא) רוח מסאבא, דאשתפח תדיר במדברא, אשפח אתר בההוא זמנא, לאתקפא ביה.

ומה דהווי ישראל דכין מההוא זומא קדמאה דאטיל בעלמא, דגרים מותא לעלמא, כד קמו על טורא דסיני, לבתר אהדרו, וגרים לו כמלקדמין, לסאבא לון, ולאשתקפא עלייהו. וגרים לון מותא, ולכל עלמא, דריהון בתרייהו. הדא הוא דכתיב, (תהלים פב)

אני אמרתי אלהים אתם וגו' אכן פאדם וגו'. ועל דא כד חמא יעקב ליירבעם בן נבט דעבד פוכבים ומזלות, ואמר אלה אלהיך, אזדעזע, ואמר מי אלה. כד בעא לבתר לברכא לון, בריך ליה (כ"א לשכינתא בקדמיתא, ולכתר) בריך (לון) לבנוי. פיון דבריך לקודשא בריך הוא בקדמיתא, לבתר מההוא אתר דבריך בקדמיתא, בריך לון. הדא הוא דכתיב המלאך הגואל אותי מפל רע וגו'.

אתם וגו', אכן פאדם וגו'. ועל דא, כשראה יעקב את ירבעם בן נבט שעובד פוכבים ומזלות ואמר אלה אלהיך, הודעזע ואמר מי אלה. כשרצה אחר כך לברכם, ברך את [השכינה בתחלה] ואחר כך ברך את בניו. פיון שברך את הקדוש ברוך הוא בתחלה, אחר כך מאותו מקום שברך בתחלה ברך אותם. זהו שכתוב המלאך הגואל אותי מפל רע וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הרי פרשוה שלא יתפלל אדם רק סמוך לפתח, ולא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הפתח, שכתוב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. מה שונה בכלם שהתפללו תפלה, שלא כתוב בהם ויסב פניו אל הקיר? שהרי די לו לומר ויתפלל אל ה', שהרי מי שמתפלל תפלה, הוא מכון דעתו פראוי, שהרי כתוב במשה (במדבר כב) ויתפלל משה אל ה', ויצעק משה אל ה', ולא כתוב ויסב פניו. כאן בחזקיהו מה הטעם ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ואחר כך ויתפלל?

א"ל סוד הדבר הוא, ששנינו, חזקיהו באותו זמן לא היה נשוי, ולא היתה לו אשה ולא הוליד בנים, מה פתוב? ויבא אליו וגו' פי מת אתה ולא תחיה. ושנינו, פי מת אתה - בעולם הזה, ולא תחיה - בעולם הבא. מה הטעם? משום שלא הוליד בנים. שבר מי שלא משתדל להוליד בנים בעולם הזה, לא מתקיים בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק באותו העולם, ומתגרשת נשמתו בעולם [הבא], ולא מוצאת מנוחה במקום בעולם, וזהו הענש שכתוב בתורה (ויקרא כ)

רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הא אוקמוה, דלא לצלי בר נש אלא סמוך לכותלא, ולא יהא מלה חציץ ביניה לבין פותלא. דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. מאי שנא בכלהו דצלי צלותא, דלא כתיב בהו ויסב פניו אל הקיר, דהא די ליה דיימא ויתפלל אל ה', דהא מאן דמצלי צלותא, איהו כיוון דעתייה פדקא יאות, דהא כתיב במשה, (במדבר יא) ויתפלל משה אל ה'. (שמות יא) ויצעק משה אל ה' ולא כתיב (דף רכז ע"ב) ויסב פניו. הכא בחזקיהו, מאי טעמא ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, ולכתר ויתפלל.

א"ל רזא דמלה איהו, דתנינן, חזקיהו בההוא זמנא לא הוה נסיב, ולא הוה ליה אנתו, ולא אוליד בניו, מה כתיב, (ישעיה לח) ויבא אליו וגו' פי מת אתה ולא תחיה, ותנינן פי מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה בעולם הבא. מאי טעמא, בגין דלא אוליד בניו.

דבר מאן דלא אשתדל לאולדא בניו בהאי עלמא, לא מתקיים בעלמא דאתי, ולא יהא ליה חולקא בההוא עלמא. ואתתרכת נשמתיה בעלמא (דאתי), ולא אשפחת נייחא

בְּאַתֵּר דְּעֵלְמָא. וְדָא הוּא עוֹנָשָׁא דְכְתִיב
בְּאוֹרֵייתָא, (ויקרא כ) עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמִתְרַגְּמִינָן
בְּלֵא וְלָד. בְּגִין דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּלֵא וְלָד, פִּד
אָזִיל בְּהוּא עֵלְמָא, מִית הוּא תַּמָּן. מִית
בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתֵּי. וְעַל דָּא פְּתִיב פִּי
מִת אַתָּה וְלֹא תַחֲיָה.

עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמִתְרַגְּמִים
בְּלֵא וְלָד, מִשּׁוּם שְׁמִי שְׁהוּא
בְּלֵי וְלָד, כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ
הָעוֹלָם מִת הוּא שֵׁם, מִת
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
וְלִכְן פְּתִיב פִּי מִת אַתָּה וְלֹא
תַחֲיָה.

וְרֵא עוֹד, אֲלֵא שְׁשִׁכְנֵיהָ לֹא
שׁוֹרָה עֲלֵיו כָּלֵל, אֲזוּ כְּתוּב
וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.
לְמַדְנּוּ שְׁשֵׁם רַעֲיוֹנוֹתָיו וְכוּן
אֵת פָּנָיו לְשֵׁאת אִשָּׁה, כְּדִי
שְׁתַּשְׂרָה עֲלָיו הַשְּׁכִינָה, סוּד
שֶׁל הַקִּיר.

וְיִכְּן כְּתוּב אַחַר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל
אֶל ה'. מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, שְׁמִי שֵׁישׁ
בּו חֲטָא וְצִרִיף לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים
עֲלָיו, יְכוּן פָּנָיו וְרַעֲיוֹנוֹתָיו
לְתַקֵּן עֲצָמוֹ מֵאוֹתוֹ חֲטָא,
וְאַחַר כֶּף יְבַקֵּשׁ לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ
שְׁנֵאֲמַר (איכה ג) נִחַפְּשָׁה דְרַכֵּינוּ
וְנִחַקְרָה - בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֶּף -
וְנִשׁוּבָה. גַּם כָּאֵן, פִּינָן שְׂדַע
חֲזַקְיָה חֲטָאוּ, מַה כְּתוּב? וַיִּסַּב
חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. שֵׁם
פָּנָיו לְתַקֵּן אֶל הַשְּׁכִינָה, שְׁהִירֵי
אֶל הַמְּקוֹם הַזֶּה חֲטָא.

מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה, כָּל נִקְבוֹת
הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת בְּצַדָּה. מִי
שֵׁישׁ לוֹ נִקְבָה, שׁוֹרָה הִיא
עֲלָיו. וּמִי שְׂאִין לוֹ, לֹא שׁוֹרָה
עֲלָיו. וְעַל זֶה תַּקֵּן עֲצָמוֹ אֵלֶיהָ
לְתַקֵּן, וּקְבַל עֲלָיו לְהַנְשֵׂא,
וְאַחַר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'.

קִיר - זֶהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְזוֹ
הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (יהושע א)
הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל
הָאָרֶץ. קִיר - כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר
(ישעיה כב) מְקַרְקַר קִיר וְשׁוֹעַ,
קְרַקְרוּ וְנִהְיִמַת הַקִּיר שְׁהוּא
אֲדוֹן, כְּשֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ירמיה לא) רָחַל
מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהִירֵי בְּאֲרָנוּ.
וְלִכְן וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל
הַקִּיר.

וְרֵא עוֹד, אֲלֵא דְשְׁכִינְתָּא לֹא שְׂרִיא עֲלוּי כָּלֵל,
כְּדִין כְּתִיב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.
אוֹלִיפְנָא דְשׁוּי רַעֲיוֹנוּי, וְכוּן אֲנַפּוּהִי לְמִיסַב
אַתָּתָא, בְּגִין דְּתַשְׂרִי עֲלוּי שְׁכִינְתָּא, רְזָא דְקִיר.
וּבְגִין כֶּף כְּתִיב לְבַתֵּר, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה', מִכָּאֵן
אוֹלִיפְנָא, דְּמֵאֵן דְּאִית בֵּיה חוּבָא, וּבְעֵי
לְמַבְעֵי רַחֲמֵי עֲלוּי, יְכוּן אֲנַפּוּי וְרַעֲיוֹנוּי,
לְאַתְקָנָא גְרַמִּיה מֵהוּא חוּבָא, וְלְבַתֵּר יְבְעֵי
צְלוּתָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איכה ג) נִחַפְּשָׁה דְרַכֵּינוּ
וְנִחַקְרָה בְּקַדְמִיתָא, וְלְבַתֵּר וְנִשׁוּבָה. אוּף
הָכָא, פִּינָן דִּינְדַע חֲזַקְיָהוּ חוּבִיהָ, מַה כְּתִיב
וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שׁוּי אֲנַפּוּי
לְאַתְקָנָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא, דְּהָא לְגַבֵּי אַתֵּר דָּא
חֵב.

בְּגִין דְּשְׁכִינְתָּא כָּל נוֹקְבֵי דְעֵלְמָא קִיִּימִין
בְּסַתְרָהָא. מֵאֵן דְּאִית לִיה נוֹקְבָא, שְׂרִיא
אִיהִי לְגַבִּיהָ, וּמֵאֵן דְּלִית לִיה, לֹא שְׂרִיא
לְגַבִּיהָ. וְעַל דָּא אַתְקִין גְרַמִּיה לְגַבִּיהָ לְאַתְקָנָא,
וְשׁוּי עֲלִיהָ לְאַתְנַסְבָּא, וְלְבַתֵּר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יי.
קִיר, דָּא הוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְדָא שְׁכִינְתָּא,
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית
אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. קִיר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כב)
מְקַרְקַר קִיר וְשׁוֹעַ. קְרַקְרוּ וְנִהְיִמַת דְקִיר,
דְּאִיהוּ אֲדוֹן, פִּד אַתְחַרִּיב בֵּי מְקַדְשָׁא, כְּמָה
דְאַתְּ אָמַר, (ירמיה לא) רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא
אוֹקִימָנָא. וּבְגִין כֶּף וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל
הַקִּיר.

בא ראה, בתפלה מה כתוב?
אנה ה' זכר נא את אשר
התהלכתי לפניך. רמז פאן
ששמר ברית הקדש ולא טמא
אותו, ושמר אותו כראוי. כתוב
פאן התהלכתי לפניך, וכתוב שם
(בראשית יז) התהלך לפני והיה
תמים ואתנה בריתי ביני וביניך,
ששמר ברית הקדש כראוי,
באמת ובלב שלם, שהתפון בכל
אותם סודות האמונה שכלולים
באמת.

והטוב בעיניך עשיתי, שסמך
גאלה לתפלה, והרי בארנו. והנה
פרשה החברים, שהתפון ליחד
יחוד פראוי, ולכן ויבך חזקיהו
בכי גדול, שאין שער שעומד
לפני דמעות. גאלה - זה הפלאך
הגאל, שזהו נמצא בכל גאלה
שבעולם, והרי בארנו.

הפלאך הגאל אתי מפל רע. רבי
אלעזר אמר, פיון שברך יעקב
והתפון מלמטה למעלה, אז
המשיך מלמעלה למטה, שכתוב
האלהים הרעה אתי. פיון שהוא
לקח, נתן ברכות למקום זה. פיון
שהגיע את הברכות למקום הזה,
אז פתח ואמר הפלאך הגאל
וכו'.

פתח ואמר, (מלכים א-ח) פי
הפרובים פרשים כנפים אל
מקום הארון וגו'. בא ראה,
הפרובים באות וכנס היו
עומדים, שלש פעמים ביום היו
פורשים כנפיהם וסוככים על
הארון למטה, שכתוב (שמות כה, כ)
פרשי כנפים. פרושי כנפים לא
כתוב, אלא פרשי.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא
עושה למטה כמו שלמעלה.
פרובים דמותם כמראה תינוקות,
ועומדים תחת מקום זה מימין
ומשמאל, ואלה מתברכים
בתפלה מאותן ברכות

תא חזי, בצלותא מה כתיב, (ישעיה לח) אָנָּא יי
זָכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, רִמְזוּ
הָכָא, דְּנִטְר בְּרִית קִדְיָשָׁא, וְלֹא סָאִיב לִיה,
וְנִטְר לִיה פְּדָקָא יְאוּת. פְּתִיב הָכָא הִתְהַלַּכְתִּי
לְפָנֶיךָ, וּכְתִיב הָתָם (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ לְפָנַי
וְהָיָה תָמִים וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, דְּנִטְר
בְּרִית קִדְיָשָׁא כְּדָקָא יְאוּת. בְּאֵמַת וּבְלֵב שְׁלָם,
דְּאֶתְפּוּן בְּכָל אֵינוּן רְזִי מְהִימְנוּתָא דְכְּלִילָן
בְּאֵמַת.

והטוב בעיניך עשיתי, דסמך גאולה
לתפלה, והא אוקימנא. והא אוקמוה
חברייא, דאתפון ליחדא יחודא כדקא יאות.
ובגין כך, ויבך חזקיהו בכי גדול, דלית
תרעא דקיימא קמי דמעין. גאולה, דא הוא
מלאך הגואל, דדא איהו דאשתפח בכל
פרוקא דעלמא, והא אוקימנא.

הפלאך הגואל אתי מפל רע. רבי אלעזר
אמר, פיון דבריה יעקב ואתפון
מתתא לעילא, פדין אמשיך מעילא לתתא,
דכתיב האלהים הרועה אותי, פיון דאיהו
נטיל, יהיב ברכאן להאי אתר, פיון דאמטי
ברכאן להאי אתר, פדין פתח ואמר הפלאך
הגואל וגו'.

פתח ואמר, (מלכים א ח) פי הפרובים פורשים
כנפים אל מקום הארון וגו'. תא חזי,
פרובים באת ובניסא הוו קיימי, תלת זמנין
פיומא הוו פרשי גדפיהון, וסככי על ארונא
לתתא, דכתיב פורשי כנפים, פרושי לא
כתיב, אלא פורשי.

ותא חזי, קדשא בריך הוא עביד לתתא
כגוונא דלעילא, פרובים, דיוקנא
דלהון פחיו רביין, וקיימין תחות האי אתר,
מימינא ומשמאלא, ואלין אתברכן בקדמיתא

מהנהו ברכאן דנגדן מעילא, ומהכא נגדי
ברכאן לתתא.

ועל דא כתיב, המלאך הגואל אותי מפל
רע. אותי, דנטיל ברכאן מגוונין
דלעילא, וכיון דאיהו נטיל, יברך את
הנערים, דא רזא דכרובים, דמנייהו נגדי (ד)
רכט ע"א) ברכאן מעילאי לתתאי (נ"א ותתאי):

המלאך הגואל אותי מפל רע יברך את
הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר,
(משלי יט) בית והון נחלת אבות,
אינהו, והא קדשא בריך הוא יהיב פלא לבר
נש. אלא, דכיון דאחסין ביתא לבר נש
וממונא, לזמנין דיחסין פלא לבריה, ויהא
אחסנא דאבות. אבל ומיי אשה משפלת,
בגין דאתתא, פד אחסין לה בר נש, מעם
קדשא בריך הוא אחסין לה, דהא לא יחסין
לה קדשא בריך הוא לבר נש, אלא כד
מכריזין עליה ברקיעא.

דקודשא בריך הוא מזווג זווגין, עד לא
ייתון לעלמא. וכד זכו בני נשא
לפום עובדיהון, הכי יהבי לון אתתא, וכלא
אתגליין קמיה דקדשא בריך הוא, ולפום
עובדין דזפאין, הכי מזווג זווגין.

ולזמנין דקא סליקו בקליטין, ואסטי ההוא
בר נש ארחיה, סליק זווגיה
לאחרא, עד דיכשר עובדוי, וכד יכשר
עובדוי, או דמטי זמניה, אתדחי גבר מקמי
גבר, ואתי האי ונטיל דיליה. ודא קשי קמי
קדשא בריך הוא מפלא לדחיא בר נש מקמי
גברא אחרא, ובגין כך קדשא בריך הוא
איהו יהיב אתתא לבר נש, ומניה אתיין
זווגין. ועל דא ומיי אשה משפלת.
בגין כך, קדשא בריך הוא יהיב פלא לבר

שופעות מלמעלה, ומפאן
שופעות הברכות למטה.
ולכן פתוב המלאך הגאל אתי
מפל רע. אתי - שנטל ברכות
מגונים שלמעלה. וכיון שהוא
נטל, יברך את הנערים, זהו סוד
הכרובים, שמהם שופעות
ברכות מהעליונים לתחתונים
[ותחתונים].

המלאך הגאל אתי מפל רע יברך
את הנערים וגו'. רבי חייא פתח
ואמר, (משלי יט) בית והון נחלת
אבות. וכי נחלת אבות הם, והרי
הקדוש ברוך הוא נותן הפל לבני
אדם? אלא, כיון שמוריש בית
וקמון לבן האדם, לפעמים
יוריש הפל לבנו, ויהיה ירשת
האבות, אבל ומה אשה
משפלת, משום שהאשה,
כשירש אותה הבן אדם, הוא
יורש אותה מעם הקדוש ברוך
הוא, שהרי לא יוריש אותה
הקדוש ברוך הוא לבן האדם
אלא כשמכריזים עליו ברקיע.

שהקדוש ברוך הוא מזוג זוגים
עד שלא באו לעולם. וכשזכו בני
אדם לפי מעשיהם, כך נותנים
להם אשה, והפל גלוי לפני
הקדוש ברוך הוא, ולפי מעשים
של צדיקים כך מזוג זוגים.

ולפעמים שעולים במאזנים,
ומסטה אותו האיש דרכו, עולה
זווגו לאחר עד שיכשיר מעשיו,
וכשיכשיר מעשיו או שמגיע
זמנו, נדחה איש מפני איש, וכא
זה ולוקח את שלו. וזה קשה
לפני הקדוש ברוך הוא מהכל,
לדחות איש מפני איש אחר,
ולכן הקדוש ברוך הוא הוא נותן
אשה לבן האדם, וממנו באים
הזווגים. ולכן ומה אשה
משפלת.

לכן הקדוש ברוך הוא נותן הפל
לבן האדם. ואם תאמר, אשה

משפלת ולא אחרת - בא ראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא מזמין טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרכו מעם הקדוש ברוך הוא לצד אחר - מאותו צד אחר שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל [כל] הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן הקדוש ברוך הוא אלא מאותו צד רע שנדבק בו באותם מעשים שעשה.

ועל זה, אשה שאינה משפלת, קרא על זה שלמה, (קהלת ז) ומוצא אני מר ממנות את האשה, משום שחטאי האדם הוא מושף עליו באותם מעשים שעשה. ולכן, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה באדם משום מעשיו הפשירים, הוא מזמין לו אשה שהיא משפלת, ופודהו בפדות מתוך הצד האחר.

ועל זה אמר יעקב המלאך הגאון אתי מפל רע. מה זה מפל רע? שלא הזדמנה לי אשה שהיא מתוך הצד האחר, ולא קרה פסול בזרעי [במטרי], שכלם צדיקים ושלמים בשלמות, משום שנפדה מפל רע, ויעקב לא נדבק באותו צד האחר כלל. ועל זה המלאך הגאון אתי מפל רע יברך את הנערים. מה הטעם נראו לברכה? משום ששמר יוסף את אות הברית הקדושה, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלהים בנות. הראה לו סוד הברית ששמר אותו, ומשום ששמר אותו, ראויים להתברך וראוי הוא לברכות רבות. משום כך לכלם נתן ברכה אחת, וליוסף ברכות רבות, משמע שכתוב ברכת אביך גברו על ברכת הורי וגו', ברכת שדים ורחם, תהיין לראש יוסף.

על ברכות הורי וגו', ברכות שדים ורחם תהיין לראש יוסף.

נש. ואי תימא אשה משפלת ולא אחרת. תא חזי, אף על גב דקדשא בריך הוא אומין טבאן לבר נש למיהב ליה, והוא אסטי ארחוי מעם קדשא בריך הוא לגבי סטרא אחרת, מההוא סטרא אחרת דאתדבק ביה, ייתי ליה מאן דיייתי, בכל (ג"א כל) קטרוגין, וכל בישין, ולא אתיין ליה מעם קדשא בריך הוא, אלא מההוא סטרא כישא דאתדבק ביה, באינן עובדין דעבד.

ועל דא, אתתא דלאו איהי משפלת, קרא על דא שלמה, (קהלת ז) ומוצא אני מר ממנות את האשה. בגין דחובוי דבר נש, הוא משיף עליה, באינן עובדין דעבד. ועל דא כד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, בגין עובדוי דכשרן, איהו אומין ליה אנתו דאיהי משפלת, ופריק ליה בפורקן, מגו סטרא אחרת.

ועל דא אמר יעקב, המלאך הגאון אותי מפל רע. מאי מפל רע, דלא אודמנת לי אתתא, דאיהי מגו סטרא אחרת, ולא אערע פסול בזרעי (ס"א בערס), דכלהו צדיקי ושלמי בשלימו, בגין דאתפרק מפל רע, ויעקב לא אתדבק בההוא סטרא אחרת כלל. ועל דא, המלאך הגאון אותי מפל רע יברך את הנערים. מאי טעמא אתחזו לאתברכא, בגין דנטיר יוסף את קיימא קדישא, ועל דא אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלהים בנות, אחמי ליה רזא דברית דנטיר ליה. ובגין דנטיר ליה, אתחזו לאתברכא ואתחזו איהו לברכאן סגיאיין. בגין דא לכלהו ירב ברכא חד, וליוסף ברכאן סגיאיין, משמע דכתיב ברכות אביך גברו

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכ"ג) אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים. פסוק זה בארוהו, אבל בא ראה, תפלה של בן אדם שמתפונן בה, הוא למעלה לעמק העליון שמשם שופעות כל הברכות וכל החרות, ומשם יוצאים לקים את הכל.

ועד זה יתר יו"ד, משום שיו"ד לא פוסק ממקום הזה לעולמים, ולכן כתוב הישבי בשמים, אחוז למעלה בסוד החכמה העליונה, ואחוז למטה שיושב על כסא האבות, יושב על הכסא שנקרא שמים, ולכן כתוב הישבי בשמים.

ומכאן, כשברכות שופעות מלמעלה מהעמק הזה, את כלן נוטל המקום הזה שנקרא שמים, ומזה שופעים למטה, עד שמגיעים לצדיק עמוד העולם, ומכאן מתברכים כל אותם החילות וכל אותם המחנות למיניהם, והרי פרשוה.

בא ראה, בשבעים ושנים מאורות עולה עטרת כל המחנות, עגול העולם, בשבעים מקומות, עגול אחד לכלם. בתוף אותו עגול נקדה אחת שעומדת באמצע. מנקדה זו נזון כל אותו עגול, בית קדש הקדשים, הוא מקום לאותה רוח כל הרוחות, [כמו סוד של כל הסודות] נסתר בתוכו. סתר זה הוא בתוף חילותיה, טמיר הוא לפני ולפנים. כשעולה זו, עולים כלם אחריה. זהו שכתוב (שיר א) משכני אחרך גרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי, כל אחד ואחד מאתנו יאמר דברי תורה. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים עט) אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכ"ג) אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים, הא יקרא אוקמוה, אבל תא חזי, צלותא דבר נש דאתפונן בה, איהו לעילא לעומקא עלאה, דמתפון נגדי כל ברכאן וכל חירו, ומתפון נפקי לקיימא כלא.

ועד דא יתיר יו"ד, בגין דלא פסיק יו"ד, מאתר דא לעלמין. ובגין דא כתיב, הישבי בשמים, אחיד לעילא, ברזא דחכמתא עלאה, ואחיד לתתא, דיתיב על פרסא דאבהן, יתיב על פרסא דאקרי שמים, ובגין פך הישבי בשמים פתיב.

ומהכא, פד ברכאן נגדי מעילא מעומקא דא, פלהו נוטיל לון האי אתר דאקרי שמים, ומהאי נגדי לתתא, עד דמטו לצדיקיא קיימא דעלמא, ומהכא מתברכין כל אינון חיילין, וכל אינון משריין לזנייהו, והא אוקמוה.

תא חזי, בשבעין ותריין נהוריין, אסתלק עטרא דכל משריין, עגולא דעלמא, בשבעין דוכתי, חד עגולא לכלהו בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא, מהאי נקודה, אתזנת כל ההוא עגולא, בית קדש הקדשים, איהו אתר (דף רכט ע"ב) לההוא רוחא דכל רוחין (פ"א הכא רוא דכל ריזין) אתטמר בגויה. האי טמירו איהו בגו חילהא, טמירא איהו בגו לגו, פד סלקא דא, פלא סלקין אבתרה. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) משכני אחרך גרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי באורחא, אמר רבי יוסי, כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים עט) אל תזכר לנו עונות ראשונים

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, באהבת ישראל אוהב אותם, שהם גורלו וירשתו, לא מסתכל אחר בדינם, פרט לו לבדו.

וכיון שהוא מסתכל בדינם, מתמלא עליהם רחמים, משום שהוא כאב שמרחם על הבנים, כמו שנאמר (שם קג) פרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון שנמצאים להם חטאים, מעביר אותם ראשון ראשון, עד שמעביר כלם מלפניו. וכיון שהעביר כלם מלפניו, לא נשארים עליהם חטאים לתת שלטון לצד האחר של דין עליהם. בא לחטא לפניו כבתחלה - אותם חטאים ראשונים שהעביר מלפניו, חשב עליהם, ולכן כתוב אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו רחמיך וגו'. שאם רחמיך לא יקדימו על ישראל, לא יוכלו לעמד בעולם. משום שכמה הם בעלי הדין הקשה, בעלי מגנים, וכמה מלשנים שעומדים עליהם שלישראל למעלה, ואלמלא שהקדים הקדוש ברוך הוא רחמים על ישראל, עד שלא ישגיח בדינם, לא יוכלו לעמד בעולם. ועל זה מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד, דלות של מעשים טובים, דלות של מעשים כשרים [לפני הקדוש ברוך הוא].

בא תראה, אלמלא יסגלו ישראל מעשים כשרים לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו עומדים עמים עובדי כוכבים ומזלות בעולם, אבל ישראל הם גורמים לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות לזקף ראשיהם בעולם. שאלמלא ישראל לא היו חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, שאר עמים

מהר יקדמונו וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא, ברחימותא דישראל, רחיים לון, דאינון עדביה ואחסנתיה, לא מסתפל אחרא בדינייהו, בר איהו בלחודיה.

וכיון דאיהו מסתפל בדינייהו, אתמלי עלייהו רחמין, בגין דאיהו כאב דרחים על בנים, כמה דאת אמר, (תהלים קג) פרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון דאשתפח לון חובין, מעבר לון ראשון ראשון, עד דאעבר לון לכלהו מקמיה. וכיון דאעבר לון מקמיה, לא אשתאר עלייהו חובין למיהב שלטנו לסטרא אחרא דדינא עלייהו.

אתי למיחב קמיה כדבבדמיתא, אינון חובין קדמאי דאעבר מקמיה חשיב עלייהו, ועל דא כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך וגו'. דאי רחמיך לא יקדימו עלייהו דישראל, לא יכלין לקיימא בעלמא. בגין דכמה אינון מארי דדינא קשיא, מארי תריסין, וכמה דלטורין דקיימי עלייהו דישראל לעילא, ואלמלא דאקדים קדשא בריך הוא רחמים עלייהו דישראל, עד לא ישגח בדיניהון, לא יכלין לקיימא בעלמא. ועל דא, מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד. דלותא דעובדין טבין, דלותא דעובדין דכשרן. (קמי קדשא ברוך הוא).

תא חזי, אלמלא יסגלון ישראל עובדין דכשרן קמי קדשא בריך הוא, לא קיימין עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות בעלמא, אבל ישראל אינון גרמין לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לזקפא רישיהו בעלמא. דאלמלי ישראל לא יהון חטאן קמי קדשא בריך הוא

רישיהו בעלמא. דאלמלי ישראל לא יהון חטאן קמי קדשא בריך הוא

שָׁאֵר עַמּוּיִן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּיִם וּמַזְלוֹת
אֶתְפַּיֵּיךְ קַמִּיָּהוּ.

וְהָא חֲזִי, אֶלְמָלָא דְאַמְשִׁיכוּ יִשְׂרָאֵל
בְּעוֹבְדֵינָא בִישׁוּיִן לְסִטְרָא אַחְרָא בְּאַרְעָא
קְדִישָׁא, הָא אֶתְמַר, דְּלֹא שְׁלִטּוּ שְׁאֵר עַמּוּיִן
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּיִם וּמַזְלוֹת בְּאַרְעָא
קְדִישָׁא, וְלֹא אֶתְגַּלוּ מֵעַל אַרְעָא. וְעַל דָּא
כְּתִיב, כִּי דְלוֹנוּ מְאֹד. דְּלִית לָן עוֹבְדֵינָא דְכַשְׁרָן
כְּדָקָא חֲזִי. וּבְגִין כֶּף כִּי דְלוֹנוּ מְאֹד מְהֵרָא
יִקְדָּמוּנוּ רַחֲמֵיךָ.

רַבִּי יוֹסִי פִתַּח וְאָמַר, (תהלים ב) עֲבָדוּ אֶת ה'
בְּיַרְאֵה וּגְיִלוּ בְּרַעְדָּה, וּכְתִיב, (תהלים ק)
עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לְפָנָיו בְּרִנָּה. תָּא
חֲזִי, כָּל בַּר נֶשׁ דְּאֵתִי לְמַפְלַח לִיָּה לְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, בְּצַפְרָא וּבְפִנְיָא בְּעֵי לְמַפְלַח לִיָּה
לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּצַפְרָא כַּד סָלִיק נְהוּרָא, וְאֶתְעָרוּתָא דְסִטְרָא
יְמִינָא אֶתְעָר בְּעֵלְמָא, כְּדִין בְּעֵי בַר
נֶשׁ לְאֶתְקַשְׁרָא בִימִינָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְלְמַפְלַח קַמִּיָּה בְּפוֹלְחָנָא דְצְלוֹתָא. בְּגִין
דְצְלוֹתָא אַחְסִין תְּקַפָּא לְעֵילָא, וְאַמְשִׁיף
בְּרַכָּאן מֵעוֹמְקָא עֲלָאָה לְכַלְהוּ עֲלַמִּין, וּמִתְמַן
אַמְשִׁיף בְּרַכָּאן לְתַתָּא. וְאֶשְׁתַּפְּחוּ עֲלָאִין
וְתַתָּאִין מִתְבְּרַכָּאן, בְּהוּא פּוֹלְחָנָא דְצְלוֹתָא.
פּוֹלְחָנָא דְצְלוֹתָא, דְקָא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמַפְלַח
קַמִּיָּה קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׂמְחָה
וּבְרִנָּה לְאַכְלָלָא לְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל בִּינִיָּהוּ,
וּלְבַתֵּר לְיַחְדָּא יַחְוּדָא כְּדָקָא חֲזִי. דְכְּתִיב,
(תהלים ק) דְעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים, דָּא רָזָא
דְיַחְוּדָא בְּרָזָא דְפוֹלְחָנָא.

וְעַם כָּל דָּא, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמַפְלַח קַמִּיָּה
דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּחֻדָּה, וְלֹאֲחֻזָּאָה
חֻדָּה בְּפוֹלְחָנִיָּה, וְאַלִּין תְּרִין שִׂמְחָה וּרְנָנָה,

עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת נִכְפְּיִם
לְפָנֵיהֶם.

וְכֹא רָאָה, אֶלְמָלָא שְׁהִמְשִׁיכוּ
יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשֵׂי רַעִים לְצַד אַחַר
בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה, הָרִי נִתְבָּאֵר,
שְׁלֹא יִשְׁלִטּוּ עַמִּים עוֹבְדֵי
כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה,
וְלֹא הִגְלוּ מֵעַל הָאָרֶץ, וְעַל זֶה
כְּתוּב כִּי דְלוֹנוּ מְאֹד, שְׂאִין לָנוּ
מַעֲשֵׂים כְּשֵׁרִים כְּרָאוּי, וְלָכֵן כִּי
דְלוֹנוּ מְאֹד מְהֵרָא יִקְדָּמוּנוּ רַחֲמֵיךָ.
רַבִּי יוֹסִי פִתַּח וְאָמַר, (שם ב) עֲבָדוּ
אֶת ה' בְּיַרְאֵה וּגְיִלוּ בְּרַעְדָּה,
וּכְתוּב (שם ק) עֲבָדוּ אֶת ה'
בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לְפָנָיו בְּרִנָּה. בֹּא
רָאָה, כָּל אָדָם שְׂפָא לְעַבְד
לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּכַף וּבְעָרֵב
צְרִיף לְעַבְד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא.

בְּכַף, כְּשִׂעוּלָה הָאוּר,
וְהַתְעוּרְרוּת צַד הַיְמִין מִתְעוּרְרַת
בְּעוֹלָם, אֲזַ צְרִיף אָדָם לְהַתְקַשֵּׁר
בִּימִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְעַבְד
לְפָנָיו בְּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, מִשׁוּם
שְׂתַפְּלָה מִחֻזַּקת תְּקַף לְמַעְלָה,
וּמִמְשִׁיכָה בְּרִכּוֹת מִהַעֲמֹק
הַעֲלוּיִן לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִשֵּׁם
מִמְשִׁיף בְּרִכּוֹת לְמַטָּה
לְתַתְּחוּנִים, וְנִמְצְאוּ עֲלוּיִנִים
וְתַתְּחוּנִים מִתְבְּרָכִים בְּאוֹתָהּ
עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה.

עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, שְׂצְרִיף אָדָם
לְעַבְד לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּשִׂמְחָה וּבְרִנָּה לְהַכְלִיל אֶת
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בִּינֵיהֶם, וְאַחַר כֶּף
לְיַחַד הַיַּחְוּד כְּרָאוּי, שְׂכְּתוּב דְעוּ
כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים. זֶהוּ סוּד
הַיַּחְוּד בְּסוּד הָעֲבוֹדָה.

וְעַם כָּל זֶה צְרִיף אָדָם לְעַבְד לְפָנָיו
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֻדָּה
וּלְהִרְאוֹת חֻדָּה בְּעֲבוֹדָתוֹ, וְשְׁנֵי
אֱלֹהִים - שְׂמְחָה וּרְנָנָה - כְּנִגְדֵי שְׁנֵי
אֱלֹהִים. שְׁתֵּי תְּפִלוֹת, שְׁנֵי קְרַבְנוֹת
לְיוֹם כְּנִגְדֵי שְׁנֵי אֱלֹהִים, שְׂהֵם

שְׂמֵחָה וּרְנָנָה. שְׂמֵחָה בְּבִקְרָא, וּרְנָנָה בְּלִילָה. וְעַל זֶה (במדבר כח) אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים. וְעַד זֶה תַּפְּלַת עֲרָבִית הִיא רְשׁוּת, מִשּׁוּם שְׂאוּתָהּ שְׁעָה מְחַלֶּקֶת טָרֵף לְכָל חֵילוֹתֶיהָ, וְלֹא שְׁעָה לְהַזְכִּיר (להתבודד), אֲלֵא לְתַתּ מְזוּן. בַּיּוֹם הַזֶּה הוּא מְתַבָּרְכַת מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוּ, בְּבִקְרָא וּבְלִילָה, מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָה מְחַלֶּקֶת לְכָל כְּרֵאוּי. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי לא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לִילָה וּתְתֵן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פָּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (תהלים קמא) תַּכּוֹן תַּפְּלָתִי קְטָרֶת לְפָנַיִךְ מִשְׂאֵת פְּפִי מִנְחַת עָרֵב. לָמָּה מִנְחַת עָרֵב וְלֹא תַּפְּלַת הַבִּקְרָא, שְׂלֵא כְּתוּב תַּכּוֹן תַּפְּלָתִי בְּבִקְרָא? אֲלֵא כִּף נִתְבָּאֵר, תַּכּוֹן תַּפְּלָתִי קְטָרֶת לְפָנַיִךְ. קְטָרֶת לֹא בָּאָה אֲלֵא רַק עַל חֲדוּהָ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי כז) שְׁמֵן וְקְטָרֶת יִשְׂמַח לִבִּי. וְלִכּוֹן הַפְּתוּחַ כְּשֶׁמְדָלִיק גְּרוֹת, הִנֵּה מְקָרִיב קְטָרֶת, כְּמוֹ שְׂנֵאמֵר (שמות ל) בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנֶּרֶת יִקְטִירְנָה וּבְהִעֲלֹת אֶהְרֵן אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירְנָה. בְּבִקְרָא עַל חֲדוּהָ, שְׁהַשְׁעָה גּוֹרְמַת בְּעָרֵב לְשִׂמְחָה צַד שְׂמֵאל, וְכִף רְאוּי, וְלַעוֹלָם לֹא בֵּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ.

וְבֵּא רֵאָה, קְטָרֶת מְקַשְׂרֶת קְשָׁרִים וְאוֹחֲזֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְזֶה מַעֲבִיר מוֹת וְקְטָרוּג וְרִגְזוּ, שְׂלֵא יוּכְלוּ לְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֵן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטָרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה וְגו'. אַחֲרַיִךְ זֶה כְּתוּב וַיִּרְץ וְגו', וַיִּכְפֹּר עַל הָעַם, וְכְתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר

לְקַבֵּל תְּרִין אֲלֵיךְ, תְּרִין צְלוֹתֶיךָ, תְּרִין קוֹרְבָּנֶיךָ לְיוֹמָא לְקַבֵּל תְּרִין אֲלֵיךְ, דְּאֵינּוּן שְׂמֵחָה וּרְנָנָה. שְׂמֵחָה בְּצַפְרָא, וּרְנָנָה בְּרַמְשָׂא. וְעַל דָּא, (במדבר כח) אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים.

וְעַד דָּא, צְלוֹתָא דְעֲרָבִית רְשׁוּת אִיהִי, בְּגִין דְּהִיא שְׂעֵתָא מְחַלֶּק טָרְפָא לְכָל חֵילוֹתָא, וְלֹא שְׂעֵתָא לְאֲדַפְרָא (נ"א לֹא תִבְרָכָא) אֲלֵא לְמִיָּהּ מְזוּנָא. בַּיּוֹמָא הִיא מְתַבָּרְכַת מִתְרִין סְטָרִין אֲלֵיךְ, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׂא מְגוּ שְׂמֵחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָה פְּלִיג בְּרַכָּאן לְכָלֵּא כְּדָקָא חֲזִי, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי לא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לִילָה וּתְתֵן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פָּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (תהלים קמא) תַּכּוֹן תַּפְּלָתִי קְטָרֶת לְפָנַיִךְ מִשְׂאֵת פְּפִי מִנְחַת עָרֵב. אֲמַאי מִנְחַת עָרֵב וְלֹא צְלוֹתָא (דף רל ע"ב) דְּצַפְרָא, דְּלֹא כְּתִיב תַּכּוֹן תַּפְּלָתִי בְּבִקְרָא. אֲלֵא הִכִּי אֲתָמַר, תַּכּוֹן תַּפְּלָתִי קְטָרֶת לְפָנַיִךְ, קְטָרֶת לֹא אֲתִיָּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי כז) שְׁמֵן וְקְטָרֶת יִשְׂמַח לִבִּי. וְעַל דָּא כְּהֵנָּא כִּד אֲדָלִיק בּוֹצִינִין, הָוָה מְקָרִיב קְטָרֶת, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שמות ל) בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנֶּרֶת יִקְטִירְנָה וּבְהִעֲלֹת אֶהְרֵן אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירְנָה. בְּצַפְרָא, עַל חֲדוּהָ, דְשְׂעֵתָא גָרִים. בְּרַמְשָׂא, לְמַחְדֵּי סְטָר שְׂמֵאלָא, וְהִכִּי אֲתַחֲזִי. וְלַעֲלֵם לֹא אֲתִי אֲלֵא עַל חֲדוּהָ.

וְתֵּא חֲזִי קְטָרֶת מְקַשְׂרֶת קְשָׁרִין, וְאֲחִיד לְעֵילָא וְתַתָּא, וְדָא אַעֲבַר מוֹתָא וְקְטָרוּגָא וְרוּגְזָא, דְּלֹא יְכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא. כְּמָה דְכְּתִיב, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

אֶל אֶהְרֵן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטָרֶת וְהוֹלֵךְ

המגפה. משום שלא יכולים כל הצדדים הרעים וכל המקטרגים לעמד לפני הקטרת, ועל זה היא סוד [מדות] הכל וקשור הכל.

ובשעת המנחה, כשהדין שרוי בעולם, התפון דוד באותה תפלה, שכתוב תפון תפילתי קטרת לפניך וגו'. ותפלה זו שעולה תעביר רגז דין הקשה ששולט כעת בזמן הזה באותה קטרת, שדוחה ומעבירה מלפניו כל רגז [שעולה כעת בשעה זו באותה קטרת שמעבירה כל רגז] וכל קטרוג שבעולם, [הינו מה שכתוב] [מה הטעם? משום שהיא] מנחת ערב, כשהדין תלוי בעולם.

בא ראה, כשנחרב בית המקדש, בשעה שנשרף, היה זמן מנחה, ועל זה כתוב [ירמיהו] אוי לנו פי פנה היום פי ינטו צללי ערב. מה זה צללי ערב? אותם מקטרגים של העולם ורגזי הדינים שמזמנים באותה השעה. ועל זה שנינו שצריך אדם לכוון דעתו בתפלת המנחה. בכל התפלות צריך האדם לכוון דעתו, ובתפלה זו יותר מכל, משום שהדין שרוי בעולם, ועל זה זמן תפלת המנחה יצחק תקן אותה, והרי פרשוה.

עד שהיו הולכים, עלו בהר אחד. אמר רבי יוסי, הנה הנה מפחיד, גלף ולא נתעפב פאן, משום שזהו הר מפחיד. אמר רבי יהודה, אם היה אחד - הייתי אומר כן, שהרי שנינו שמי שהולך יחידי בדרך מתחייב בנפשו, אבל שלשה לא, וכל אחד ואחד מעמנו, נראה שלא תזוז מעמנו השכינה.

אתחזי דלא תעדי מינן

מהרה וגו'. לבתר דא כתיב, ויגרין (אמר) וגו', ויכפר על העם, וכתיב, ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. בגין דלא יכלין כל סטרין בישין וכל מקטרגין למיקם קמי קטרת. ועל דא איהו רזא (כ"א מדות) דכלא וקשורא דכלא.

ובשעתא דמנחה, דינא שריא בעלמא, אתפון דוד בההוא צלותא, דכתיב, תפון תפילתי קטרת לפניך וגו'. והאי צלותא דסליק, יעבר רוגזא דדינא קשיא, דשליט השתא בהאי זמנא, בההוא קטרת, דדחי ואעבר קמיה כל רוגזא, (דסליק השתא בהאי שעתא בההוא קטרת דאעדי כל רוגזא) וכל קטרוגא דעלמא, (כ"א ל"ג היינו דכתיב) (כ"א מאי טעמא בגין דאיהו) מנחת ערב, דינא תליא בעלמא.

תא חזי, פד אתחרב פי מקדשא, בשעתא דאתוקד, זמן מנחה הנה. ועל דא כתיב, [ירמיהו] אוי לנו כי פנה היום פי ינטו צללי ערב. מאן צללי ערב. אינון מקטרגין דעלמא, ורגזי דדינין, דזמינין בההיא שעתא. ועל דא תנינן, דבעי בר נש לכוונא דעתיה, בצלותא דמנחה. בכלהו צלותא בעי בר נש לכוונא דעתיה, ובהאי צלותא יתיר מפלהו, בגין דינא שריא בעלמא. ועל דא זמן צלותא דמנחה, יצחק תקין ליה, והא אוקמוה.

עד דהוו אזלי, אעלו פחד טורא. אמר רבי יוסי, האי טורא דחלא, נהך ולא נתעפב הכא, בגין דטורא דחילא הוא. אמר רבי יהודה, אי הנה חד, הנה אמינא הכי. דהא תנינן, דמאן דאזיל יחידי באורחא, אתחייב בנפשיה. אבל תלתא לא. וכל חד וחד מינן, שכינתא.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו שלא יסמוך אדם על נס, מנין לנו? משמואל, שכתוב איך אלף ושמע שאול והרגני, והרי שמואל ראוי יותר מאתנו. אמר לו, אפלו כף, הוא היה אחד, והזק נמצא לעין, אבל אנו שלשה, והזק לא נמצא לעין. שאם משום מזיקים - הרי שנינו שלשלשה לא נראים ולא מזיקים, ואם משום לסטים - לא נמצאים כאן, שהרי ההר הזה רחוק משוב, וכני אדם לא נמצאים כאן, ברם פחד הוא, שחיות השדה שנמצאות כאן. פתח ואמר, המלאך הגאל אתי מכל רע. בפסוק זה יש להתבונן בו, (שחרי חוב) הגאל?! אשר גאל צריך היה לכתוב! מה זה הגאל? משום שהוא תמיד נמצא אצל בני אדם, ולא זו מאדם צדיק לעולמים.

בא ראה, המלאך הגאל אתי - זו השכינה שהולכת עם בן האדם תמיד, ולא זזה ממנו כשבן האדם שומר מצוות התורה. ועל זה יזהר בן אדם שלא יצא יחידי בדרך. מה זה יחידי? שיזהר בן אדם לשמר מצוות התורה כדי שלא תזוז ממנו שכינה, ויצטרך ללכת יחידי בלי זיווג השכינה.

בא ראה, כשיוצא בן אדם לדרך, יסדר תפלה לפני רבנו כדי להמשיך עליו שכינה, ואחר כך יצא לדרך, וימצא זיווג השכינה לגאל אותו בדרך ולהצילו בכל מה שיצטרך.

מה פתוב ביצקב? (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי, זה זיווג השכינה. ושמרני בדרך הזה, לפדות אותי מהכל. ויצקב היה יחידי באותו זמן, ושכינה הולכת לפניו, כל שפן החברים שיש

אמר רבי יוסי, הא תנינן דלא יסמוך בר נש על נפא. מנלן, משמואל. דכתיב, (שמואל א טז) איך אלף ושמע שאול והרגני, והא אתחזי שמואל יתיר מינן. אמר ליה, אפילו הכי, איהו הוה חד, והזיקא אשתפח לעינא. אבל אנן תלתא, והזיקא לא אשתפח לעינא. דאי משום מזיקין. הא תנינן, דלתלתא לא מתחזי ולא מזקי. ואי משום לסטים, לא משתפחי הכא, דהא רחיק מיישובא האי טורא, ובני נשא לא משתפחי הכא. ברם דחילו הוא, דחיוון ברא דמשתפחין הכא. פתח ואמר. המלאך הגואל אותי מכל רע, האי קרא אית לאסתפקלא ביה, (ס"א ל"ג דהא כתיב) הגואל, אשר גאל מיבעי ליה, מאי הגואל. בגין דהוא משתפח תדיר לגבי בני נשא, ולא אעדי מבר נש זכאה לעלמין.

הא חזי, המלאך הגואל אותי דא שכינתא, דאזיל עמיה דבר נש תדיר, ולא אעדי מניה, פד בר נש נטיר פקודי אורייתא. ועל דא יזהר בר נש, דלא יפוק יחידאי באורחא. מאי יחידאי, דיזהר בר נש למטר פקודי דאורייתא, בגין דלא תעדי מניה שכינתא, ויצטרך למיזל יחידאי, בלא זיווגא דשכינתא.

הא חזי, פד נפיק בר נש לאורחא, יסדר צלותא קמי מאריה, בגין לאמשכא עליה שכינתא, ולבתר יפוק לאורחא, וישפח זיווגא דשכינתא, למפרק ליה באורחא, ולשזבא ליה בכל מה דאצטרף.

מה פתיב ביצקב, (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי, דא זיווגא דשכינתא. ושמרני בדרך הזה, למפרק לי מפלא, ויצקב יחידאי

הוה (דף רל ע"ב) בההוא זמנא, ושכינתא אזלת קמיה. כל שפן חבריאי דאית

בַּיְנֵיהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה. (אמר רבי יוסי, ודאי כף הוא, אדחכי מאיך שמשא לערבא.)
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָאֵי נַעֲבִיד, אִי נַתְּעַבְב הָכָא,
הָא יוֹמָא מָאִיךְ לְמִיעַל. אִי נְהֵף
לְעִילָא, טוּרָא רַב אִיהוּ, וּדְחִילוּ דְחִיוּן
חֲקָלָא דְחִילָנָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תּוּוּהֲנָא
עֲלֵךְ רַבִּי יוֹסִי. אָמַר לִיה הָא תַּנִּינֵן דְּלָא
יִסְמוּךְ בַּר נֶשׁ עַל גִּיסָא, דְּקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
לָא יִרְחִישׁ גִּיסָא בְּכָל שַׁעְתָּא. אָמַר לִיה, הֲנִי
מִילֵי יַחֲדָאֵי, אֲבָל אֲנַחְנָא תְּלַתָּא, וּמְלֵי
אוּרִייתָא בִּינָנָא, וְשְׂכִינְתָּא עִמָּנָא, לָא
דְּחִילָנָא.

ביניהם דברי תורה על אחת פמה וכמה.
 (אמר רבי יוסי, ודאי כף הוא. ביתם חשך השמש להעריב.)
 אמר רבי יוסי, מה נעשה? אם נתעבב כאן, הרי היום נכנס להחשיך. אם גלף למעלה, הרי הוא גדול, ומפחד חיות השדה אנו פוחדים. אמר רבי יהודה, תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו, הרי שנינו שלא יסמך בן אדם על הגס, שהקדוש ברוך הוא לא ירחיש לו גס בכל שעה. אמר לו, זה מדבר ביחידי, אבל אנחנו שלשה, ובינינו דברי תורה והשכינה עמנו, לא נפחד.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ לְעִילָא בְּטוּרָא, טַנְרָא חַד, וְחַד מְעַרְתָּא בְּגוּוּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, גִּיחָף וְגִיסָא לְהֵוּא טַיְנָרָא, דְּאָנָא חָמִי חָדָא מְעַרְתָּא תַּמָּן. סְלִיקוּ לְתַמָּן, וְחָמוּ הֵהִיא מְעַרְתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דְּחִילָנָא, דִּילְמָא הֵהִיא מְעַרְתָּא אַתְר דְּלְחִיוּן אִיהוּ, וְלָא יִפְגַּעוּ לֹון הָכָא.

עד שהיו הולכים ראו למעלה בהר סלע אחד ומערה בתוכו. אמר רבי יהודה, גלף ונעלה לאותו הסלע, שאנו רואים מערה אחת שם. עלו לשם וראו אותה המערה. אמר רבי יוסי, פחדתי אולי אותה מערה מקום של חיות היא ולא יפגעו בנו כאן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲזַקְיָה, הָא חָמִינָא דְּרַבִּי יוֹסִי דְּחִיל אִיהוּ, אִי תִימָא בְּגִין דְּאִיהוּ חֲטָאָה. דְּכָל מָאן דְּדְּחִיל, חֲטָאָה אִיהוּ, דְּכַתִּיב, (ישעיה לג) פָּחַדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים, הָא לָאו אִיהוּ חֲטָאָה, (והא) וְכַתִּיב, (משלי כח) וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּגִין דְּנִזְקָא שְׂכִיחַ.

אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הא חמינא דרבי יוסי דחיל איהו, אי תימא בגין דאיהו חטאה. דכל מאן דדחיל, חטאה איהו, דכתיב, (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים, הא לאו איהו חטאה, (והא) וכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי יוסי, בגין דנזקא שכיח.

אָמַר לִיה, אִי נִזְקָא שְׂכִיחַ, הָכִי הוּא. אֲבָל הָכָא לָא אֲשַׁתְּפַח נִזְקָא. וּלְבַתֵּר דְּאָנָן גִּיעוּל לְמְעַרְתָּא, לָא לִיעוּל נִזְקָא לְצַעְרָא לָן. עֲאֵלוּ לְמְעַרְתָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נַפְלוּג לִילִיָּא לְתַלַּת מְשָׁמְרוֹת דְּהוּי לִילִיָּא, כָּל חַד וְחַד מִנָּן, לִיקוּם עַל קִיּוּמִיהָ, בְּהֵי תַלַּת סְטַרֵי לִילִיָּא וְלָא נְדַמוּף.

אמר לו, אם הנזק מצוי - כף הוא, אבל כאן לא נמצא נזק, ואחר שאנו נכנס למערה, לא יכנס הנזק לצער אותנו. נכנסו למערה. אמר רבי יהודה, נחלק את הלילה לשלש משמרות, שהוא הלילה. כל אחד ואחד מעמנו יעמד על עמדו בשלשת הצדדים הללו של הלילה ולא נישן.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי, הַאי תּוֹשְׁבַחְתָּא, אַבְרָהָם אָבִינוּ אָמְרָה, בְּשַׁעְתָּא דְאַשְׁתַּדַּל בְּפוּלְחָנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עַלְמָא, דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן כִּלְאָ לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיט עַל אַרְעָא וְאֶקְרִי אִיתָן, בְּגִין דְאַתְקִיף בְּתַקִּיפוּ בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי. הַתְּשׁוּבָתָה הַזֹּאת אַבְרָהָם אָמַר אוֹתָהּ בְּשַׁעַת שְׁעֶסֶק בְּעִבּוּדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָשָׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂיֻדְעוּ כֻלָּם לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אִיתָן מְשׁוּם שֶׁהִתְחַזַּק בְּתַקְיָה בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִסְטָרָא דְחֲסִידִים אֲתִיין לְזַמְרָא, אֲלֵא הָכָא אֲתַפְּלִיל סְטָרָא דְשְׁמַאלָא בִּימִינָא, וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָסִי לְאַבְרָהָם, וּבְחִין לֵיהּ. וְהָא אֲתַמָּר דִּישְׁחַק בְּרַתְלִין וְשַׁבַּע שְׁנִין הָוָה בְּהָוָא זְמַנָּא. מָאִי נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, נִסָּה אֶת יִצְחָק מִיבְעֵי לֵיהּ. אֲלֵא נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, דִּישְׁתַּפַּח בְּדִינָא, וְלֹאֲתַפְּלִיל בְּדִינָא, דִּישְׁתַּפַּח שְׁלִים כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

חֲסִדֵי ה' לְעוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִצַּד הַחֲסִדִּים בָּאִים לְזַמְרָא? אֲלֵא כָּאֵן נִכְלָל צַד הַשְּׁמַאל בִּימִין, וְלָכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וּבְחִין אוֹתוֹ. וְהָרִי נִתְבָּאָר שְׂיֻצְחָק בֶּן שְׁלִשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, מָה זֶה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם? הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב נִסָּה אֶת יִצְחָק! אֲלֵא נִסָּה אֶת אַבְרָהָם שְׂיֻמְצָא בְּדִין וְלֹאֲתַפְּלִיל בְּדִין שְׂיֻמְצָא שְׁלִים כְּרַאוּי, וְעַל זֶה חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, אֵינּוּן חֲסִדִּים דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִם עַלְמָא. (תהלים פט) לְדוֹר וָדוֹר אֹדִיעַ אֲמוּנַתְךָ בְּפִי, טִיבוּ וְקִשׁוּט דְעָבִיד עִם כִּלְאָ. לְדוֹר וָדוֹר אֹדִיעַ אֲמוּנַתְךָ, דָּא מְהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאוֹדַע אַבְרָהָם בְּעַלְמָא, וְאֲדַכֵּר לֵיהּ בְּפוּמָא דְכָל בְּרִיין. וְעַל דָּא אֹדִיעַ אֲמוּנַתְךָ בְּפִי.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה - אוֹתָם חֲסִדִּים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָעוֹלָם. לְדוֹר וָדוֹר אֹדִיעַ אֲמוּנַתְךָ בְּפִי - טוֹב וְאֲמַת שְׁעוֹשֶׂה עִם הַכֹּל. לְדוֹר וָדוֹר אֹדִיעַ אֲמוּנַתְךָ - זֶה אֲמוּנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוֹדִיעַ אַבְרָהָם בְּעוֹלָם וְהִזְכִּירוּ בְּפִי כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְעַל זֶה אֹדִיעַ אֲמוּנַתְךָ בְּפִי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹדַע לֵיהּ לְאַבְרָהָם רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, וְכַד יָדַע רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, יָדַע דְאִיהוּ עִיקְרָא וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא, דְבְּגִינֵיהּ אֲתַבְּרִי עַלְמָא, וְאַתְקִיִּים. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פט) כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. דְכַד בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, חָמָא דְלֹא יְכִיל לְמִיקָם, עַד דְאוֹשִׁיט יְמִינָא עֲלֵיהּ וְאַתְקִיִּים, וְאִי

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם סוּד הָאֲמוּנָה, וְכִשְׂיַדַע סוּד הָאֲמוּנָה, יָדַע שֶׁהוּא עֶקֶר וְקִיּוּם הָעוֹלָם, שֶׁבְּגִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם וְהִתְקַיִּים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, רָאָה שֶׁלֹּא יְכוּל לְעַמֵּד, עַד שֶׁהוֹשִׁיט יְמִין עֲלָיו וְהִתְקַיִּים, וְאִם לֹא שֶׁהוֹשִׁיט יְמִין עֲלָיו, לֹא

יְמִינָא עֲלֵיהּ וְאַתְקִיִּים, וְאִי

היה מתקנים, משום שהעולם הזה נברא בדין, וכך בארנו.

ונאמר בראשית, וסוד כלל אחד, שני גוונים כאן, בראשית. אף על גב שאמרנו ראשית מלמטה למעלה, ראשית כך גם מלמעלה למטה, ואמרנו ב' ראשית, כמו שאמרנו בית קדש הקדשים, שהרי נתנה [היא בית] לאותה ראשית, והדבר כלול הוא כאחד. ובבית"ת הזו נברא העולם הזה ולא התקנים אלא בימין, והרי פרשוהו בהבראם - כתוב באברהם, ומשום כך, אמרתי עולם חסד יבנה. ובגין הראשון של העולם [ואתו העולם], אותו האור של היום הראשון היה בו לקים, ואחר כך ביום השני בשמאל. ובאלה תקן שמים, וכתוב שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר שמים תכין אמונתך בהם - שמים נתקנו באותם חסדים, וסוד האמונה התקינה בהם, שאין תקונייה אלא מתוך שמים. פירתי ברית לבחירי - זהו סוד האמונה.

דבר אחר, זהו צדיק שממנו יוצאות ברכות לכל התחתונים, וכל [ואתן] החיות הקדושות, כלן מתברכות מאתו השפע ששופע לתחתונים, ולכן כתוב פירתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי - זה סוד האמונה שהוא עומד תמיד בצדיק הזה, קיום העולם, שלא יתפזרו לעולמים חוץ מזמן הגלות שנמנע שפע הברכות, וסוד האמונה לא השלם, וכל החסדות נמנעו. וכשנגנס הלילה, מאתו הזמן החסדות לא נכנסו לפני המלך.

לאו דאשויט ימינא עליה, לא אתקיים, בגין דעלמא דא בדינא אתפרי, והא אוקימנא.

ואתמר בראשית, ורזא כללא חדא, תרין גוונין הכא, בראשית, אף על גב דאמרן שירותא מתפא לעילא, ראשית הכי נמי מעילא לתפא, וקאמרינן ב' ראשית, כדקאמרינן בית קדש הקדשים, דהאי אתייהיבת (איהי בית) לההוא ראשית, ומלה כלילא איהי פחדא.

ובהאי בי"ת אתפרי עלמא דא, ולא אתקיים אלא בימינא. והא אוקמוה.

בהבראם, באברהם פתיב. ובגין כך, אמרתי עולם חסד יבנה. ובנינא קדמא דעלמא (ההוא עולם), ההוא נהורא דיומא קדמא, הוה ביה לקיימא. ולבתר יומא תנינא, בשמאלא. ובהנהו אתקין שמים. וכתוב, שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר, שמים תכין אמונתך בהם, שמים באינון חסדים אתקנו, ורזא דאמונה אתקנת בהו, דלית תקונייה אלא מגו שמים. (תהלים פט) פירתי ברית לבחירי, דא הוא רזא דמהימנותא.

דבר אחר, דא איהו (דף רלא ע"א) צדיק דמיניה נפקין ברכאן לכלהו תפאי, וכל (אינון) חיוון קדישון, פלהו אתפרכאן, מן ההוא נגידו דנגיד לתפאי, ובגין כך פתיב, פירתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי, (תהלים פט) דא רזא דמהימנותא, דאיהו קיימא תדיר בצדיק דא. קיימא דעלמא, דלא יתפדרון לעלמין, בר בזמנא דגלותא, דנגידו דברכאן אתמנעו, ורזא דמהימנותא לא אשתלים, וכל חסדות אתמנעו. וכד עייל ליליא, מההוא זמנא, חסדות לא עאלו קמי מלכא.

ליליא, מההוא זמנא, חסדות לא עאלו קמי מלכא.

ואף על גב דהדרון לא אתער, אבל לבר קיימי ומזמרי שירתא. וכד אתפליג ליליא, ואתערותא סלקא מתתא לעילא, כדין קדשא בריה הוא אתער כל חילי שמיא לבכיה, ובעט ברקיעא, ואזדעזען עלאי ותתאי.

ולית נייחא קמיה, בר בזמנא דמתערי לתתא באורייתא. כדין, קדשא בריה הוא וכל אינון נשמתין דצדיקיא (דעמיה), פלהו צייתין וחדדין לההוא קלא וכדין נייחא. (ס"א קמיה ואתי נייחא לכלהו נשמתין דצדיקיא עמיה) (קמיה אשתבח). בגין דמיומא דאתחריב מקדשא לתתא, אומי קדשא בריה הוא, דלא ייעול בגו ירושלם דלעילא, עד דייעלון ישראל לירושלם דלתתא. דכתיב, (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והא אוקמוה חברייא.

וכר אינון מזמרי, קיימי לבר, ואמרי שירתא, בתלת פלגי ליליא וכלהו משבחן בתושבחתן ידיעאן, וכלהו חילי שמיא, פלהו מתערי בליליא, וישראל ביממא. וקדושה לא מקדשי לעילא, עד דמקדשי ישראל לתתא, וכדין כל חילי שמיא מקדשי שמא קדישא כחדא. ועל דא ישראל קדישין, מתקדשין מעלאי ותתאי (ס"א בגין דקדושה דשמא דקדשא בריה הוא לא סליק אלא מעילא ומתתא) כחדא. דא הוא דכתיב, (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מה אדניה הטבעו, האי קרא קדשא בריה הוא אמר ליה, בגין דכד ברא עלמא, לא ברא ליה אלא על סמכין, דאינון שבועה סמכין אותו אלא על עמודים, שהם שבועת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה,

ואף על גב שהדרות לא התעוררו, אבל בחוץ עומדים ומזמרים שירה, וכשנחלק הלילה והתעוררות עולה מלמטה למעלה, אז הקדוש ברוך הוא מעורר כל חילות השמים לבכיה, ובעט ברקיע, ומזדעזען עליונים ותחתונים.

ואין מנוחה לפניו, פרט לזמן שמתעוררים למטה בתורה, אז הקדוש ברוך הוא וכל אותן נשמות הצדיקים [שעמו], כלם מקשיבים ושומעים לאותו קול, ואז מנוחה. [לפניו, וכאן מנוחה לכל נשמות הצדיקים שעמו] [לפניו נמצאת]. משום שמיום שנחרב המקדש למטה, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יבנס לתוף ירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל לירושלים של מטה, שכתוב (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והרי פרשונה החברים.

וכר אותם מזמרים עומדים בחוץ ואמרים שירה בשלשת חלקי הלילה, וכלם משבחים בתשבחות ידועות, וכל חילות השמים, כלם מתעוררים בלילה, וישראל ביום, וקדשה לא מקדשים למעלה עד שישראל מקדשים למטה, ואז כל חילות השמים מקדשים את השם הקדוש כאחד. ועל זה ישראל קדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים [משום שהקדשה של שמו של הקדוש ברוך הוא לא עולה אלא מלמעלה ומלמטה] כאחד. זהו שכתוב (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מה אדניה הטבעו. פסוק זה אמר אותו הקדוש ברוך הוא, משום שפשברא את העולם, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם שבועת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה,

ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים.

משום שהוא סוד עמק, נסתר פל הנסתר, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, וננעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקדה באמצע העולם, ובנקדה זו עומד קדש הקדשים. זהו שפתוב (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה, כמו שנאמר (ישעיה כח) אבן פתן פנת יקרת, וכתוב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

בא ראה, אבן זו נקרתה מאש ומרוח וממים, ונגלדה מפלם, ונעשתה אבן אחת, ועומדת על התהומות, ולפעמים נובעים ממנו מים ומתמלאים התהומות, ואבן זו עומדת לאות באמצע העולם, וזוהי אבן שהעמיד והשתיל יעקב שתילת וקיום העולם. זהו שפתוב (בראשית לא) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'. וכי אבן זאת שם לו יעקב, והרי אבן הזאת נבראה בתחלה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם? אלא ששם אותה [וכי בעת שם אותה יעקב? והרי עד שלא נברא העולם היתה אלא שיעקב שם אותה] קיום שלמעלה ולמטה, ועל זה אשר שמתי מצבה כתוב. מה זה אשר שמתי? שפתוב יהיה בית אלהים, ששם מדור שלמעלה פאן.

בא ראה, על אבן זו יש שבועה עינים, כמו שנאמר (זכריה ג) על אבן אחת שבועה עינים. על מה נקראת שתיה? אחד - שממנה השתל העולם, ואחד שתיה - ששם

דעלמא. כמה דאת אמר, (משלי ט) חצבה עמודיה שבועה, ואינון סמכין לא אתיידע על מה קיימין.

בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן. ועלמא לא אתברי, עד דנטל אבנא חדא, ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה, ונטל לה קדשא ברוך הוא, וזרק לה לגו תהומא, ואתנעיץ מעילא לתתא, ומניה אשתיל עלמא. ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא, ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים. הךא הוא דכתיב, (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה. כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אבן פתן פנת יקרת. וכתוב, (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

תא חזי, האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממיא, ואתגליד מפלהו, ואתעביד אבנא חדא, וקיימא על תהומי, ולזמנין נבעין מניה מיא, ואתמליין תהומי. והאי אבנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא, והאי איהו אבן דקיים ואשתיל יעקב, שתילו וקיומא דעלמא. הךא הוא דכתיב, (בראשית לא) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו', (בראשית כט) וכי האי אבן שוי ליה יעקב. והאי האי אבן אתברי בקדמיתא, כד ברא קדשא ברוך הוא עלמא. אלא דשוי לה (נ"א וכי השתא שוי ליה יעקב. והא עד לא אתברי עלמא הוות, אלא דיעקב שוי לה) קיומא דלעילא ותתא, ועל דא אשר שמתי מצבה כתיב. מאי אשר שמתי, דכתיב, יהיה בית אלהים, דשוי מדורא דלעילא הכא.

תא חזי, האי אבן אית עלה שבועה עינים. כמה דאת אמר, (זכריה ג) על אבן אחת שבועה עינים, על מה אתקריאת שתיה. חד

דמנה אשתיל עלמא. וחד,

ששם אותה הקדוש ברוך הוא להתברך ממנה העולם, בשביל ששמנה מתברך העולם.

ובא וראה, בשעה שנכנס השמש, הפרובים הללו שעומדים במקום הזה והיו יושבים באות, היו מקישים כנפיהם למעלה ופורשים אותם, ונשמע קול נגון הנפנים למעלה, ואז מתחילים לנגן אותם המלאכים שאומרים שירה בראשית הלילה, בשביל שיעלה כבוד הקדוש ברוך הוא מלמטה למעלה. ואיזו שירה היו אומרים? אותו נגון כנפי הפרובים, (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו', שאו ידיכם קדש וגו', ואז [הם] היא שירה לאותם מלאכים עליונים לומר.

במשמרת השניה הפרובים הללו מקישים כנפיהם למעלה, ונשמע קול נגונם, ואז מתחילים לנגן אותם המלאכים שעומדים במשמרת השניה. ואיזו שירה היו אומרים בשעה הזו? נגון כנפי הפרובים, (תהלים קכה) הבטחים בה' פהר ציון לא ימוט וגו'. ואז [אותה] היא [שירה] תחלה לאותם העומדים במשמרת השניה הזו לנגן.

במשמרת השלישית הפרובים הללו מקישים בכנפיהם ואומרים שירה, ומה היא? (שם קיג) הללויה הללו עבדי ה' וגו', יהי שם ה' מברך וגו', ממזרח שמש וגו'. אז אותם מלאכים שעומדים במשמרת השלישית, כלם אומרים שירה.

וכל הכוכבים ומזלות הרקיע פותחים בשירה, כמו שכתוב (איוב לח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים, וכתוב (תהלים קמח) הללוהו כל כוכבי אור, שהרי

כוכבי בקר ויריעו כל בני

שתייה. שת יה, דשוי קדשא ברוך הוא לה, לאתברכא מנה עלמא, בגין דעלמא מנה מתברכא.

והא חזי, בשעתא דעאל שמשא, הני כרובים דקיימין בהאי דוכתא, והווי יתבי באת, הווי אקשן גדפייהו לעילא, ופרשי לון, ואשתמע קול נגונא דגדפייהו לעילא, וכדין שראן לנגנא אינון מלאכין, דאמרי שירתא בשירותא דליליא, בגין דיסלק יקריה דקודשא ברוך הוא, מתתא לעילא. ומאי שירתא הווי אמרו, ההוא נגונא דגדפייהו דכרובים, (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו', שאו ידיכם קדש וגו', וכדין (אינון) איהו שירתא לאינון מלאכי עלאי לזמרא.

במשמרתא תניינא, הני כרובים (דף רלא ע"ב) אקשי גדפייהו לעילא, ואשתמע קול נגונא דלהון, וכדין שראן לנגנא אינון מלאכין דקיימין במשמרתא תניינא. ומאי שירתא הווי אמרי בהאי שעתא, נגונא דגדפייהו דכרובים, (תהלים קכה) הבוטחים בה' פהר ציון לא ימוט וגו'. וכדין (ההוא) איהו (שירתא) שירותא לאינון דקיימי בהאי משמרה תניינא לנגנא.

במשמרה תליתאה, הני כרובים אקשו גדפייהו ואמרי שירתא, ומאי היא. (תהלים קיג) הללויה הללו עבדי ה' וגו', יהי שם ה' מבורך וגו', ממזרח שמש וגו'. פדין אינון מלאכין דקיימי במשמרה תליתאה, פלהו אמרי שירתא.

וכהו פוכבי ומזלי דברקיעא פתחי שירתא. כמה דכתיב, (איוב לח) ברוך יחד

אֹתָם פּוֹכְבֵי הָאוֹר מְנַגְנִים עַל
אֹר. [שְׁמֹנִים עַל הַשְּׂרָה].

בְּשִׁמְנוֹנֵי הַבֶּקֶר, וְאִז לּוֹקְחִים
שִׁירָה אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה,
וְעוֹלָה כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִלְמִטָּה וּמִלְמַעְלָה. יִשְׂרָאֵל
לְמִטָּה בַּיּוֹם, וּמִלְאָכִים עֲלִיוֹנִים
לְמַעְלָה בְּלִילָה, וְאִז נִשְׁתַּלֵּם
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכָל הַצְּדִידִים.

וְהָאֵבֶן הַזֹּאת שְׁאֵמֶר, כֹּל
הַמְּלָאכִים הָעֲלִיוֹנִים וְיִשְׂרָאֵל
לְמִטָּה, כֹּלֵם מִחֲזִיקִים בְּאֵבֶן
הַזֹּאת, וְהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה
לְהַתְעַטֵּר בְּתוֹךְ הָאֲבוֹת בַּיּוֹם,
וּבְלִילָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא
לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן
עֵדֶן.

אֲשֵׁרִיהֶם כֹּל הַעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, מִשׁוּם
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל אוֹתָם
הַצְּדִיקִים שֶׁבְּגֵן עֵדֶן שׁוֹמְעִים
קוֹלוֹת בְּנֵי הָאָדָם אוֹתָם
הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
[שִׁיר ח] הַיּוֹשֵׁבֶת בַּגְּנִים וְגו'.

בֹּא רָאָה, אֵבֶן זֶה הִיא אֵבֶן טוֹבָה,
וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (שְׁמוֹת כח) וּמִלְאֵת
בוֹ מִלְאֵת אֵבֶן אַרְבַּעָה טוּרִים
אֵבֶן. וְאֵלֶּה הֵם סְדָרִים [שֶׁל שְׁלֹמוֹת]
שֶׁל הָאֵבֶן הַטּוֹבָה, הַשְּׁלֹמוֹת שֶׁל
אֵבֶן יְקָרָה, מִשׁוּם שִׁישׁ [שְׁלֹמוֹת]
אֵבֶן אַחֲרֵת, שֶׁכְּתוּב (יִחֻזְקָאֵל לו)
וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֵבֶן וְגו',
וְכְתוּב (שם) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן
בְּקִרְבָּכֶם. וְזֶהוּ (יִשְׁעִיָּה כח) אֵבֶן בַּחֲזֵן
פְּנֵת יְקָרָת, וּבְאֵרוּהָ.

וְעַל סוּד זֶה פְּתוּב (שְׁמוֹת כד) לַחַת
הָאֵבֶן, שֶׁהֵם לוחות שֶׁנִּגְזְרוּ
מִבָּאֵן, וְלִכְן נִקְרְאוּ עַל שְׁמָהּ שֶׁל
הָאֵבֶן הַזֹּאת, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב
(בְּרַאשִׁית מט) מִשֵּׁם רַעְיָה אֵבֶן
יִשְׂרָאֵל, [חֲרֵי וְדָאֵי אֵבֶן יִשְׂרָאֵל נִקְרְאת] כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר.

אֱלֹהִים. וּכְתִיב, (תְּהִלִּים קמח) הִלְלוּהוּ כָּל פּוֹכְבֵי
אֹר, דְּהָא אֵינּוֹן כְּכִי דְנַהוֹרָא, מְנַגְנֵן עַל
נַהוֹרָא. (ס"א דְמִנּוֹן עַל שִׁירָתָא).

בַּד אֲתִי צִפְרָא, וּכְדִין נְטִילִי שִׁירָתָא
אַבְתְּרִייהוּ דִּישְׂרָאֵל (ס"א יִשְׂרָאֵל) לְתַתָּא,
וְסִלְקָא יְקָרִיָּה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מִתַּתָּא
וּמִלְעִילָא. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בִּימְמָא, וּמִלְאָכִי
עֲלָאִי לְעִילָא בְּלִילָא, וּכְדִין אֲשַׁתְּלִים שְׁמָא
קִדְיִשָׁא בְּכָל סְטְרִין.

וְהִיא אֵבֶן דְקָאֵמֶר, כֹּלֵהוּ מִלְאָכִי עֲלָאִי,
וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כֹּלֵהוּ אֲתַקְפוּ בְּהִיא
אֵבֶן, וְאִיהִי סִלְקָא לְעִילָא, לְאֲתַעְטְרָא גו
אַבְהֵן בִּימְמָא. וּבְלִילָא, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אֲתִי לְאֲשַׁתַּעֲשֵׁעַ עִם צְדִיקָא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן.

וּבְאֵין אֵינּוֹן כֹּל דְקִיּוּמֵי בְקִיּוּמֵיהוּ,
וּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרִייתָא בְּלִילָא. בְּגִין
דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכָל אֵינּוֹן צְדִיקָא
דְבְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, שְׁמַעֵי קִלְיֵיהוּ דְבְּנֵי נְשָׂא,
אֵינּוֹן דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא. כְּמָה דְכְּתִיב, (שִׁיר

הַשִּׁירִים ח) הַיּוֹשֵׁבֶת בַּגְּנִים וְגו'.

הָא חֲזִי, הִיא אֵבֶן, אִיהוּ אֵבֶן טָבָא. וְדָא הוּא
רְזָא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת כח) וּמִלְאֵת בוֹ מְלוֹאֵת
אֵבֶן אַרְבַּעָה טוּרֵי אֵבֶן. וְאֵלִין אֵינּוֹן סְדָרִין
(דְּאֲשְׁלֹמוֹתָא) דְּאֵבֶן טָבָא, אֲשְׁלֹמוֹתָא דְּאֵבֶן יְקָרָה.

בְּגִין דְּאִית (אֲשְׁלֹמוֹתָא) אֵבֶן אַחֲרָא. דְּכְּתִיב, (יִחֻזְקָאֵל
לו) וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֵבֶן וְגו'. וּכְתִיב, (יִחֻזְקָאֵל
לו) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבָּכֶם. וְהִיא אִיהוּ (יִשְׁעִיָּה
כח) אֵבֶן בַּחֲזֵן פְּנֵת יְקָרָת וְאוּקְמוּהָ.

וְעַל רְזָא דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת לא) לוחות הָאֵבֶן,
דְּאֵינּוֹן לוחות אֲתַגְזְרוּ מִהֶכָּא, וְעַל דָּא
אֶקְרוּן עַל שְׁמִיהּ דְּהִיא אֵבֶן. וְהִיא הוּא רְזָא
דְּכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית מט) מִשֵּׁם רַעְיָה אֵבֶן יִשְׂרָאֵל (ס"א
הָא וְדָאֵי אֵבֶן יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי) כְּמָה דְּאֲתַמְר.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עָשָׂר - אֵלוֹ אֲבָנִים יְקָרוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שְׁנִקְרְאוֹת אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם, וְהָרִי פָּרְשִׁיהָ. וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים לְמִטָּה, כֶּף גַם לְמַעְלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְהֵם שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים יְקָרוֹת, וְכַתִּיב, (תהלים קכב) שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגו'. עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל - זֶה יִשְׂרָאֵל, סוּד שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֹלֶם הַהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל זֶה וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וּכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּים עָשָׂר שְׁעוֹת בַּיּוֹם, כֶּף יֵשׁ שְׁתֵּים עָשָׂר שְׁעוֹת בַּלַּיְלָה. בַּיּוֹם לְמַעְלָה, וּבַלַּיְלָה לְמִטָּה. הַכֹּל זֶה כְּנֶגְדַּי זֶה. הַשְּׁתֵּים עָשָׂר שְׁעוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה הֵלְלוּ מִתְחַלְקוֹת לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, וְכַמָּה מְמַנֵּי מְגַנְּנִים עוֹמְדִים תַּחְתֵּיהֶם דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, כֹּלֶם מְמַנֵּים בַּלַּיְלָה, וְנוֹטְלִים טָרַף בְּהַתְחַלָּה.

וְאִזּוֹ כְּשֶׁנֶּחֱלַק הַלַּיְלָה, עוֹמְדִים שְׁנַיִ (סְתָרִים) סְדָרִים מְצַד זֶה וְשְׁנַיִ סְדָרִים מְצַד אַחֵר, (ו) וְרוּחַ עֲלִיּוֹנָה יּוֹצֵאת (וּשְׁבָת) בֵּינֵיהֶם, וְאִזּוֹ כֹּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן, כֹּלֶם פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגֵן עֵדֶן. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב אִזּוֹ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנֵי ה' כִּי בָּא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק דְּלִים. מִשׁוּם שֶׁמְשַׁפֵּט נִכְנָס בֵּינֵיהֶם וּמִתְמַלֵּא מִמְּנָה (מִמְּנָה) גֵן עֵדֶן.

וְרוּחַ צְפוֹן מִתְעוֹרְרָת בְּעוֹלָם, וְחֲדוּה נִמְצָאת, וְנוֹשְׁבָת אוֹתָהּ הַרוּחַ בְּאוֹתָם בְּשָׁמַיִם, וְעוֹלָם רִיחֹת לְמַעְלָה, וּמִתְעַטְרִים (וּמִתְעוֹרְרִים) הַצְּדִיקִים בְּעַטְרֵיהֶם,

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עָשָׂר, אֵלֶיךָ אֲבָנֵי יְקָרִין עֲלָיִן, דְּאִתְקָרוּן אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם. וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּ (י"ב אֲבָנִים) תְּרִיסַר שְׁבָטִים לְתַתָּא, הֲכִי נִמְנֵי לְעֵילָא תְּרִיסַר שְׁבָטִין, וְאִינוּן תְּרִיסַר אֲבָנִין יְקָרִין, וְכַתִּיב, (תהלים קכב) שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה (דָּא רִזָּא) עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, דָּא יִשְׂרָאֵל, רִזָּא דְלְעֵילָא. וְכֹלְהוּ לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל דָּא וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָה עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַמָּה דְּאִתְּ תְּרִיסַר שְׁעֵי בֵּימָמָא, הֲכִי אִתְּ תְּרִיסַר שְׁעֵי בַּלַּיְלָא, בֵּיּוֹמָא לְעֵילָא, בַּלַּיְלָא לְתַתָּא, כֹּלָא דָּא לְקַבֵּל דָּא, הַנִּי תְּרִיסַר שְׁעֵי דְבַלַּיְלָא מִתְפַּלְגִּי לְתַלַּת פְּלָגָן, וְכַמָּה מְמַנֵּי תְּרִיסִין קְיָיְמֵי תַּחְתֵּיהוּ, דְּרָגִין עַל דְּרָגִין, כֹּלְהוּ מְמַנֵּן בַּלַּיְלָא, וְנוֹטְלֵי טָרְפָא בְּקַדְמִיתָא.

וְכַדְרִין כַּד אִתְּפְּלִיג לַיְלָא, קְיָיְמִין תְּרִין (סְתָרִין) סְדָרִין מִסְטָרָא דָּא, וְתְרִין סְדָרִין מִסְטָרָא אַחֵרָא, (כ"א וְדָא) וְרוּחָא עֲלָאָה נִפְקָא (כ"א נְשִׁיב) בֵּינֵיהוּ, וְכַדְרִין כֹּל אִינוּן אֲלָנִין דְּבִגְנַתָּא דְעֵדֶן, כֹּלְהוּ פְּתַחֵי שִׁירָתָא, וְקַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא עָאֵל בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז) אִזּוֹ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנֵי יְיָ, כִּי בָּא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ. כְּמָה דְכַתִּיב, (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק דְּלִים. בְּגִין דְּמְשַׁפֵּט עָאֵל בֵּינֵיהוּ וְאִתְּמַלְיָא מְנָה (כ"א מְנָה) גֵן עֵדֶן.

וְרוּחָא דְצְפוֹן אִתְּעַר בְּעֵלְמָא, וְחֲדוּה אִשְׁתַּפַּח וְנָשִׁיב הַהוּא רוּחָא בְּאִינוּן בּוֹסְמִין, וְסִלְקִין רִיחִין לְעֵילָא, וּמִתְעַטְרִין (כ"א וּמִתְעוֹרְרִין) צְדִיקָא בְּעַטְרֵיהוּ,

ונהנים מתוך זיו האספקלריה המאירה.

אשריהם הצדיקים שזוכים לאותו האור העליון, ואותו האור של האספקלריה המאירה מאיר לכל הצדדים, וכל אחד ואחד מהצדיקים הללו נוטל את חלקו כראוי לו, והיה נוטל [וכך מאיר] כל אחד ואחד כפי מעשיו שעשה בעולם הזה. יש מהם שמתבישים מאותו אור שנטל חברים יותר ומאיר, והרי פרשוקה. חלקן של הלילה, מכאן מתחיל הלילה להפגס. כמה שומרי החק מתעוררים ומשוטטים בעולם ופותרים הסגורים, ואחר כך כמה מינים למיניהם, כמו שבארנו. ואז כשנחלק הלילה, צד צפון יורד [מאיר הארץ] מלמעלה למטה, ואחוז בלילה עד שני חלקים של הלילה.

אחר כך מתעורר צד דרום, עד שמגיע הבקר, וכשמגיע הבקר אז הדרום והצפון אוהזים בו, ואז באים ישראל למטה, מעלים אותה בתפלותיהם ובקשותיהם למעלה, עד שעולה ונגננת ביניהם, ונוטלת ברכות מהראש [של המקדש] של כל הראשים.

ובתברכת מאותו הטל שגמשך מלמעלה, ומאותו הטל נחלק לכמה צדדים, וכמה רכבות גדולים מאותו הטל, וממנו עתידים להחיות המתים. זהו שכתוב (ישעיה כז) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל ארות טלך, טל מאתם האורות העליונים שמאירים למעלה.

עד שהיו יושבים, נחלק הלילה. אמר לו רבי יהודה לרבי יוסי, עכשו רוח צפון מתעוררת והלילה נחלק, וכעת הזמן שהקדוש ברוך הוא מתאנה לקול הצדיקים שבעולם הזה,

ומתהנן מגו זיוא דאספקלריאה דנהרא. זכאין אינון צדיקיא, דזכאן לההוא נהורא עלאה, וההוא נהורא דאספקלריאה דנהרא, נהיר לכל סטרין, וכל חד וחד מאלין צדיקיא, נטיל לחולקיה פדקא חזי ליה, וההו נטיל (ס"א והכי נהיר) כל חד וחד כפום עובדוי דעבד בהאי עלמא, (מאנין) אית מנהון דמתכספי, מההוא נהירו דנטיל חבריה (דף רלב א"ד) יתיר ונהיר, והא אוקמוה.

חולקיה דליליא, מפד שארי ליליא למיעל. כמה גרדיגי נמוסין מתערין, ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין, ולבתר כמה זינין לזנייהו, כמה דאוקימנא. וכדין פד אתפליג ליליא, סטרא דצפון נחית (נהיר נהיר) מעילא לתתא, ואחיד ביה בליליא, עד תרין חולקין דליליא.

ולבתר סטרא דדרום אתער, עד דאתי צפרא. וכד אתי צפרא, פדין דרום וצפון אחידו ביה, וכדין אתאן ישראל לתתא, סלקין לה בצלותהון ובעותהון לעילא, עד דסלקא ואתגניזת בינייהו. ונטלא ברכאן מרישא (דמלכא) דכל רישין.

ואתברכא מההוא טלא דאתמשכא מלעילא. ומההוא טלא פריש לכמה סטרין, וכמה רבוון אתגנו מגיה מההוא טלא, ומגיה עתידין לאחייא מיתייא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כז) הקיצו ורננו שוכני עפר פי טל ארות טלך. טלא מאינון נהורין עלאין דנהרין לעילא.

עד דהוו יתבי אתפליג ליליא, אמר ליה רבי יהודה לרבי יוסי, השתא רוחא דצפון אתער, וליליא אתפלג, והשתא עדנא דקדשא בריך הוא תאיב לקלהון דצדיקיא

אותם שעוסקים בתורה. פעת הקדוש ברוך הוא מקשיב ולקול דבריהם) לנו במקום הזה, לא נפסיק בדברי התורה.

פתח ואמר, המלאך הגאל אתי מפל רע. הרי נתבאר ופרשונה, אבל בא ראה, פתוב (שמות כג) הנה אנכי שלח מלאך וגו', זהו מלאך גואל העולם, שמירתם של בני האדם, וזהו שמזמין ברכות לכל העולם, משום שהוא נוטל אותם בהתחלה, ואחר כך הוא מזמן אותם לעולם, ולכן פתוב הנה אנכי שלח מלאך לפניך. (שם לו) ושלחתי לפניך מלאך.

וזהו מלאך שלפעמים זכר ולפעמים נקבה, וכך הוא, שבזמן שהוא מזמן ברכות לעולם (למעלה), אז הוא זכר ונקרא זכר. פזכר שמזמין ברכות (למעלה) לנקבה, כך הוא מזמן ברכות לעולם. ובזמן שעומד בדין על העולם, אז נקרא נקבה, פנקבה המעפרת, כך הוא מתמלא מן הדין, ואז נקרא נקבה. ועל זה לפעמים נקרא זכר ולפעמים נקרא נקבה, והכל סוד אחד.

כמו זה פתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת. יש מלאכים שלוחים בעולם שמתהפכים לכמה גונים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים דין לפעמים רחמים, והכל בגון אחד. כמו זה המלאך הזה הוא בגונים רבים, וכל הגונים שבעולם ישנם במקום הזה, וסוד זה (יחזקאל א) פמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום מראה הנגה סביב הוא מראה דמות פבוד ה'. וכמו שיש בו כל אלו הגונים, כך גם מנהיג את כל העולם.

בהאי עלמא, אינון דמשתדלי באורייתא. השתא קדשא בריך הוא ציית (לקול מליהו) לן בהאי אתר, לא נפסוק מלי דאורייתא.

פתח ואמר, המלאך הגואל אותי מפל רע, הא אתמר ואוקמוה. אבל תא חזי, פתיב, (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך וגו', דא הוא מלאך דאיהו פרוקא דעלמא, נטירו דבני נשא, והאי איהו דאזמין ברכאן לכל עלמא, בגין דאיהו נטיל לון בקדמיתא, ולבתר איהו אזמין לון בעלמא. ובגין דא כתיב, הנה אנכי שולח מלאך לפניך. (שמות לג) ושלחתי לפניך מלאך.

והאי איהו מלאך דלזמנין דכר ולזמנין נוקבא, והכי איהו. דבזמנא דאיהו אזמין ברכאן לעלמא (לעילא), פדין איהו דכר, ואקרי דכר. פדכורא דאזמין ברכאן (לתתא) לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא. ובזמנא דקיימא בדינא על עלמא, פדין אקרי נוקבא. פנוקבא דאיהו עופרא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדין אקרי נוקבא. ועל דא לזמנין אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

בגוונא דא כתיב, (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת, מלאכין אית שלוחן בעלמא, דמתהפכין לכמה גוונין, לזמנין נוקבי, לזמנין דכורי, לזמנין דינא, לזמנין רחמי, וכלא פחד גוונא. פגוונא דא האי מלאך, פגוונין סגיאיין איהו, וכל גוונין דעלמא, פלהו איתנהו בהאי אתר. ורזא דא, (יחזקאל א) פמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם פן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות פבוד ה'. וכמה דאית ביה פל אינון גוונין, הכי נמי אנהיג לכל עלמא: (דף רלב ע"ב).

תוספתא

רחימי עלאי, מארי דסכלתנו אסתפלו, הורמני ידיען בקולפי דסיכתא, קריבו למנדע, מאן מנכון מארי דעינין בסכלתנו, וידע בשעתא דסליק ברעותא דרזא דרזין, לאפקא תלת גוונין פחדא כלילן, ואינון, חוור וסומק וירוק, תלת גוונין פחדא אשתליכאן דא עם דא, מזדווגן (ס"א מודלגו) דא עם דא, מגרופיא תתאה אצטבע, ונפקא מגו גוונין אלין.

וכל גוונין אלין, אתחזון בהאי. חיזו איהו לאסתפלא, כעינא דכדולחא אתחזי בשעתא. פגוונא דבטש פגוונה, הכי אתחזי לבר. אלן תלת גוונין סחרן להאי, וגוונא אזלא סלקא ונחתא קסטורין דקטרא קביעי בגוון (ס"א בגוונה).

גוונין סחרין (ס"א גוויני) כלילן פחדא, סלקין לה לעילא ביממא, ונחתא בליליא. שרגא דדליק אתחזי בליליא, ביממא אסתתרת נהורא, טמירא במאתן וארבעין ותמניא עלמין, כלהו אזלין לגוונה (ס"א בנינה) מלעילא לתתא, גו תלת מאה ושתין וחמש שייפין גניזא ואתפסאי לתתא.

מאן דמפשפש לאשכחא לה, יתבר גדפין קליפין טמירין, ויפתח תרעין. מאן דזכי למיחמי, יחמי גו ידיעה וסכלתנו, פמאן דחמי בתר פותלא. פר מן משה נביאה מהימנא עלאה, דהוה חמי ליה עינא כעינא, לעילא באתר דלא אתיידע.

מאן דלא זכי, דחו ליה לבר, פמה חבילי טהירין אודמנו לגביה, אודמנו נפקי עליה, ואפיקו ליה דלא יסתפל בענוגא דמלפא. ווי לון לאינון חייבין דעלמא, דלא זכאן לאסתפלא, פמה דאת אמר, (במדבר ד) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

אמר רבי יהודה, מסתפל הוינא, והא מגו זהירין אלין, מסתפלן נשמתהון דצדיקנא, פד אתדבקו בהאי

תוספתא

אהובים עליונים, בעלי התבונה, התבוננו. מושלים היודעים בהפאת ההבטה התקרבו לדעת, מי מכם בעלי עינים בתבונה, ויודע בשעה שעולה ברצון של סוד הסודות להוציא שלשה גונים כלולים כאחד, והם לכן אדם ירוק, שלשה גונים משלבים כאחד זה בזה, מתיחדים זה עם זה. מגרפה תחתונה נצבעת ויוצאת מתוף הגונים הללו.

וכר הגונים האלו נראים בזה, מראה הוא להסתפל, פעין הפדלח נראה בשעה. פמו שפכה בתוכה, כך נראה בחוץ. שלשת הגונים הללו סוכבים את זה, והגון הולך, עולה ויורד. היכלות הקשר קבועים בגון [בתוכה].

גונים מקיפים [גונים] כלולים כאחד, מעלים אותה למעלה ביום ומורידים בלילה. נר שדולק נראה בלילה. ביום נסתר האור ומתחבא במאתים ארבעים ושמונה עולמות, שכלם הולכים לתוכה [בשבילה] למעלה למטה בתוף שלש מאות ששים וחמשה איברים גנוזה, ומכוסה למטה.

מי שמחפש למצא אותה, ישבר פנפים קלפות נסתרות ויפתח שערים. מי שזוכה לראות, יראה תוף ידיעה ותבונה פמי שרואה אחר הכתל, פרט למשה הנביא הנאמן העליון שהנה רואה אותה עין בעין, למעלה במקום שלא ידוע.

מי שלא זוכה, דוחים אותו החוצה. פמה קבוצות בעלי דין מזדמנים אליו, מזדמנים ויוצאים עליו, ומוציאים אותו שלא יסתפל בענג המלך. אוי להם לאותם הרשעים של העולם שלא זוכים להסתפל, כמו שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

אמר רבי יהודה, הייתי מסתפל, והרי מתוף הזהרים הללו מסתפלות נשמות הצדיקים, כשנדבקו במקום הזה. מתוף הזהרים הללו מסתפלות נשמות הצדיקים. אותם גונים עולים ונכללים

בְּאֶחָד. אֲשֶׁר מִי שִׁיּוּדָע לְהַכְלִיל
וּלְיַחַד אֶת כָּל־מִשְׁפָּט מִשְׁפָּט, לְתַקֵּן
הַכֹּל בְּמִקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְמַעֲלָה
לְמַעֲלָה, וְאֵז נִשְׁמַר הָאָדָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (ע"כ תוספתא)

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים טז)
וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה כִּי כֹנֵנֶת
מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'. וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט
אֶהְיֶה - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַז
מְלֶךְ - תִּקְרָא שְׁמִחֻזֵּק הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט,
שֶׁהָרִי בְּמִשְׁפָּט עוֹמֶדֶת הָאָרֶץ,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי כט) מְלֶךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּמִשׁוּם כֵּן, וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט
אֶהְיֶה, וְלֹא (מתחננת) נִתְקַנְתָּ כְּנִסְתָּ
יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, מִשׁוּם
שֶׁמִּשְׁפָּט נִזְוֵנִית, וְכָל הַבְּרָכוֹת
שֶׁנּוֹטְלֶת, הִיא נּוֹטְלֶת מִשָּׁם, וְלִכֵּן
וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה - כָּל
הַתְּשׁוּבָה וְכָל הָאֲהָבָה שֶׁלֶּה כְּנִגֵּד
הַמִּשְׁפָּט. אֶתֶּה כֹּנֵנֶת מִיִּשְׂרָאֵל -
סוּד שֶׁל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים לְמַטָּה,
שֶׁהֵם תְּקוּן וְיִשׁוּב הָעוֹלָם, וְהָרִי
נִתְבָּאָר.

רַבִּי חִזְקִיָּה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג)
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת
שֵׁם ה'. בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבַוֵּן
בוֹ. כִּינֵן שְׁאֵמַר הַלְלוּיָהּ, אֵז לְמַה
הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וְאַחַר כֵּן הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'? אֶלָּא כֵּן שְׁנִינּוּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת (האחר) הָאֲחֵר, צָרִיךְ
לְשַׁבְּחוֹ לְפִי כְבוֹדוֹ, וְלְפִי כְבוֹדוֹ
כֵּן צָרִיךְ שֶׁכְּחוֹ. וְשְׁנִינּוּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת הָאֲחֵר בְּשִׁבְחָ שְׁאִין
בוֹ - הוּא מְגַלֶּה (גלויה ומסבב) אֶת
גְּנוּתוֹ, וְרוֹצֵה לְגַלּוֹת אוֹתוֹ. וְעַל
זֶה מִי שֶׁעוֹשֶׂה הַפֶּסֶד עַל בֶּן
אָדָם, צָרִיךְ כְּפִי כְבוֹדוֹ וְלֹא יוֹתֵר,
שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁכְּחוֹ בֹא לְגְנוּתוֹ, וּבְכָל
שֶׁכְּחוֹ צָרִיךְ לְפִי כְבוֹדוֹ.

אֶתֶר, מִגּוֹ זְהִירִין אֵלֶיךָ מִסְּתַפְלִין נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָנָא.
אֵינוֹן גּוֹוֵנִין, סְלִקִין וְאֶתְפְּלִילִין כְּחָדָא. זְכָאָה אִיהוּ מָאן
דִּידָע לְאֶכְלָלָא וְלִיחַדָא כְּלֵהוּ כְּחָדָא, לְאֶתְקַנָּא כְּלָא
כְּאֶתֶר דְּאֶצְטְרִיךְ לְעִילָא לְעִילָא, וְכִדִּין אֶתְנַטִּיר בֵּר נִשְׁ
בְּהֵאֵי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי. (ע"כ תוספתא):

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים טז) וְעַז מְלֶךְ
מִשְׁפָּט אֶהְיֶה כִּי כֹנֵנֶת מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'.
וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
וְעַז מְלֶךְ, תִּקְרָא דְאַתְקִיף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
לֹא אִיהוּ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, דְּהָא בְּמִשְׁפָּט
אֶתְקִימִים אֶרְעָא. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (משלי כט) מְלֶךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּבְגִין כֵּן, וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה, וְלֹא (אתקף)
אֶתְתְּקַנְתָּ כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט,
בְּגִין דְּמִתְמַן אֶתְזַנְתָּ, וְכָל בְּרַכָּאן דְּנִטְלָא,
מִתְמַן נִטְלָא. וּבְגִין כֵּן וְעַז מְלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה,
כָּל תְּאִיבוֹ, וְכָל רַחֲמֵי דִילָהּ לְקַבִּיל מִשְׁפָּט.
אֶתֶה כֹּנֵנֶת מִיִּשְׂרָאֵל, רְזָא דְתִרִין פְּרוּבִים
לְתַתָּא, דְּאֵינוֹן תְּקוּנָא וְיִשׁוּבָא דְעֲלָמָא, וְהָא
אֶתְמָר.

רַבִּי (יצחק) חִזְקִיָּה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קלה)
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם
ה', הָאֵי קָרָא אִית לְאֶסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, כִּינֵן דְּאָמַר
הַלְלוּיָהּ, אֶמַאי הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וְלִבְתֵּר הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'. אֶלָּא הִכִּי תִנִּינֵן, מָאן דְּמִשְׁבַּח
(לחדא) לְאַחְרָא, אֶצְטְרִיךְ לְשִׁבְחָא לִיָּה כְּפּוּם
יְקָרִיָּה, וְכְפּוּם יְקָרִיָּה הִכִּי אֶצְטְרִיךְ שִׁבְחִיָּה,
וְתִנִּינֵן מָאן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא, בְּשִׁבְחָא דְלִית
בֵּיהּ, הוּא גְּלִי (גלויה ומסבב) גְּנוּתִיָּה, וְצָבִי לְגַלְאָה
לִיָּה. וְעַל דָּא, מָאן דְּעַבִּיד הַסְּפָדָא עַל בֵּר נִשְׁ,
אֶצְטְרִיךְ כְּפּוּם יְקָרִיָּה, וְלֹא יוֹתֵר. דְּמִגּוֹ
שִׁבְחִיָּה אֶתִּי לְגְנוּתִיָּה, וּבְכָל־אֶתְ שִׁבְחָא אֶצְטְרִיךְ
כְּפּוּם יְקָרִיָּה.

בא ראה, הללויה, פאן יש שבח
עליון של רבון הכל, מקום שאין
העין שולטת בו לדעת ולהתבונן
[מקום], שהוא טמיר של כל
הטמירים, ומיהו? י"ה, שם
עליון על הכל.

ומשום כך הללויה, שבח ושם
כאחד, כלולים כאחד, וכאן
נסתר הדבר שאמר הללויה ולא
אמר מי הללויה, למי אמרו
הללו? אלא כמו ש"ה נסתר, כך
שבח שמשבחים הם נסתרים,
שמשבחים לא ידענו מי הם, וכך
צריך הכל להיות נסתר בסוד
עליון. ואחר שנסתר בסוד עליון,
גלה ואמר הללו עבדי ה' הללו
את שם ה', משום שזהו מקום
שלא נסתר, כאותו עליון הטמיר
של כל הטמירים. זהו מקום
שנקרא שם, כמו שנאמר (שמואל ב'
ו) אשר נקרא שם שם ה'.

הראשון נסתר שאינו [ה] גלוי.
[השני] נסתר וגלוי. ומשום שעומד
בהתגלות אמר, אותם
שמשבחים לאותו מקום מי הם?
ואמר שהם עבדי ה' הראויים
לשבח את המקום הזה.

יהי שם ה' מברך, מה שונה
שאמר יהי? אלא יהי - סוד
ההמשכה מאותו מקום עליון,
שהוא נסתר, כמו שאמרנו,
שהוא י"ה, עד סוד הברית שהוא
יו"ד תחתונה, כמו שיו"ד
העליונה, הראשית פסוף.

ומשום כך יהי, סוד ההמשכה
מטמיר של כל הטמירים עד
הדרגה התחתונה, ובדבר הזה
מתקיים כל מעשה בראשית, כמו
שנאמר יהי רקיע, יהי מארת,
יהי אור. בכל אותם המעשים
שלמעלה פתוב יהי.

תא חזי, הללויה, הכא אית שבחא עלאה
דמארי דכלא. אתר דלא שלטא ביה
עינא למנדע ולאסתכלא (ס"א אתר), דאיהו
טמירא דכל טמירין. ומאן איהו, י"ה. שמא
עלאה על פלא.

ובגין כך הללויה, שבחא ושמא כחדא,
פלילן כחדא. והכא סתים מלה דאמר
הללויה, ולא אמר מאן הללויה, למאן אמרו
הללו, אלא כמה די"ה סתים, הכי שבחא
דשבוחי סתים אינון, דמשבחי לא ידענא
מאן אינון, והכי אצטרף למיהוי כלא סתים,
ברזא עלאה. ולכתר דסתים ברזא עלאה, גלי
ואמר, הללו עבדי ה' הללו את שם ה'. בגין
דדא איהו אתר דלא סתים פההוא עלאה
טמירא דכל טמירין. דא הוא אתר דאקרי
שם, כמה דאת אמר, (שמואל ב' ו) אשר נקרא שם
שם ה'.

כךמאה סתים דלא (ס"א דא) גליא, (תניינא) סתים
וגליא, ובגין דקיימא באתגלייא,
אמר אינון דקא משבחי לההוא אתר, מאן
אינון. וקאמר דאינון עבדי ה', דאתחזון
לשבחא לאתר דא.

יהי שם ה' מבורך, מאי שנא דקאמר יהי.
אלא יהי, רזא דאמשכותא מההוא אתר
עלאה, דאיהו סתים דקאמרן, דאיהו י"ה,
עד רזא דברית, דאיהו יו"ד תתאה, פגוונא
דיו"ד עלאה, שירותא כסופא.

ובגין כך יהי, רזא דאמשכותא מטמירא
דכל טמירין, עד דרגא תתאה. ובמלה
דא אתקיים כל עובדא דבראשית. כמה דאת
אמר, יהי רקיע, יהי מאורות, יהי אור.
בכל אינון עובדין דלעילא כתיב יהי.

בְּכָר אֵינוֹן עוֹבְדֵיךָ דִלְתַתָּא, לָא כְתִיב יְהוֹי.
בְּגִין דְרִזָּא דָא דְאִיהוּ (ס"א אִמְשִׁכּוּתָא) מְרִזָּא
עֲלָאָה, סְתִימִין דְכָל סְתִימִין, לָא אֲתַקְיִים
אַלָּא בְמַלִּין עֲלָאי דְלַעִילָא, וְלָא אֲתַמַּר
בְּאֵינוֹן (דף רמג ע"א) מַלִּין תַּתְּאִין דִלְתַתָּא.

וּבְדָא מִתְבְּרָךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְכֻלָּא, וְעַל דָּא
כְתִיב יְהִי שֵׁם יי מְבוֹרָךְ וְגו', מִמְזַרְח
שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ, דָּא אֲתַר עֲלָאָה, דְקָא נְהִיר
מְנִיָּה שְׁמֵשׁא, וְנְהִיר לְכֻלָּא. וְדָא הוּא אֲתַר
דְרִישָׁא עֲלָאָה סְתִימָאָה.

וְעַד מְבוֹאוֹ, דָּא הוּא אֲתַר קְשָׁרָא, דְאֲתַקְשָׁר
בִּיה מְהִימְנוּתָא כְדָקָא חֲזִי, וּמִתְפָּזֵן נְפָקֵן
בְּרַכָּאן לְכֻלָּא, וְעֲלָמָא מְהִכָּא אֲתַזֵּן, כְּמָה
דְאֲתַמַּר. וּבְגִין כְּךָ קְיִימָא הַאי אֲתַר לְאֲתַזְנָא
מְעִילָא, וְלֹאֲתַבְּרָכָא מִתְפָּזֵן. וְכֻלָּא קְיִימָא
בְּאֲתַעְרוּתָא דִלְתַתָּא, דְמִתְעָרִי אֵינוֹן עֲבָדֵי יי,
פַּד מְבָרְכֵי שְׁמָא קְדִישָׁא, כְּדָקָא מְרָן. וּבְגִין כְּךָ
דְאִיהוּ בְּאֲתַגְלִיָּא, כְּתִיב הִלְלוּ עֲבָדֵי יי הִלְלוּ
אֶת שֵׁם יי.

אֲדַהְבֵי הָוָה נְהִיר צְפָרָא, נְפָקוּ מִן מְעַרְתָּא,
וּבְהִהוּא לִילִיָּא לָא דְמִיכוּ. אֲזֵלוּ
בְּאַרְחָא, פַּד נְפָקוּ מֵאֵינוֹן טוּרִין, יִתְבוּ וְצֵלוּ
צְלוּתָא. מְטוּ לְחַד כְּפַר, וְיִתְבוּ תְפָזֵן כָּל הַהוּא
יּוֹמָא, בְּהִהוּא לִילִיָּא נְמוּ, עַד דְהָוָה פְּלָגוּת
לִילִיָּא, קָמוּ לְאֲתַעְסְקָא בְּאוּרִיָּתָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא
לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל וְגו', וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי בַּיּוֹם הַהוּא, דְהָא סְגִי
דְקָאֲמַר וַיְבָרְכֶם. וְתוּ, כָּל לְאִמּוֹר כְּתִיב חֲסֵר,
וְהָכָא לְאִמּוֹר בּוּי"ו כְּתִיב, (בְּכֻלָּא כְּתִיב לְאִמּוֹר, בְּלָא וּא"ו,
וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר) מָאי שְׁנָא.

אַלָּא רִזָּא אִיהוּ, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי
בַּיּוֹם הַהוּא, רִזָּא וְדַרְגָּא דְאֲתַמְנָא עַל

וּבְזָה מִתְבְּרָךְ הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ בְּכָל,
וְעַל זֶה כְּתוּב יְהִי שֵׁם ה' מְבוֹרָךְ
וְגו', מִמְזַרְח שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ. זֶה
מְקוֹם עֲלִיּוֹן שְׁמַאֲרָה מִמְנוּ
הַשְּׁמֵשׁ וּמְאִיר לְכָל, וְזֶהוּ מְקוֹם
שֶׁל הָרֹאשׁ הָעֲלִיּוֹן הַנּוֹסֵת.

וְעַד מְבוֹאוֹ - זֶהוּ מְקוֹם הַקְּשָׁר
שֶׁנִּקְשְׁרַת בּוֹ הָאֵמוּנָה כְּרִיאִי,
וּמִשֵּׁם יוֹצְאוֹת בְּרֻכּוֹת לְכָל,
וְהַעוֹלָם מִפְּאֵן נְזוּן, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּמִשׁוֹם כְּךָ עוֹמֵד מְקוֹם
זֶה לְהַזְזִין מִלְּמַעְלָה וּלְהַתְבַּרְךְ
מִשָּׁם, וְהַכֵּל עוֹמֵד בְּהַתְעוֹרְרוֹת
הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁמְעוֹרְרִים אוֹתָם
עֲבָדֵי ה' כְּשֶׁמְבָרְכִים אֶת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וּמִשׁוֹם כְּךָ
שְׁהִיָּא בְּהַתְגַּלּוּת, כְּתוּב הִלְלוּ
עֲבָדֵי ה' הִלְלוּ אֶת שֵׁם ה'.

בֵּינֵתִים הָאִיר הַבְּקָר וַיִּצְאוּ
מִהַמְעָרָה, וּבְאוֹתוֹ הִלְיָהּ לָא
יִשְׁנוּ. הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ. כְּשִׁיִּצְאוּ
מֵאוֹתָם הָהָרִים, יָשְׁבוּ וְהִתְפַּלְלוּ
תְּפִלָּה. הִגִּיעוּ לְכַפֵּר אָחָד וַיִּשְׁבוּ
שֵׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּאוֹתוֹ
הִלְיָהּ יִשְׁנוּ עַד שֶׁהָיָה חֲצוֹת
הִלְיָהּ, וְקָמוּ לְהַתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.
פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ
יִשְׂרָאֵל וְגו'. וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא,
מָה זֶה בַּיּוֹם הַהוּא? שְׁהִירִי
מִסְפִּיק שְׁאֲמַר וַיְבָרְכֶם. וְעוֹד, כָּל
לְאִמּוֹר כְּתוּב חֲסֵר, וְכָאן לְאִמּוֹר
בְּאוֹת וַי"ו כְּתוּב, [שְׁבַכְלֶם כְּתוּב לְאִמּוֹר
כִּי אוֹת וַי"ו, וְכָאן כְּתוּב לְאִמּוֹר] לְמָה הַשְּׁנוּי?
אַלָּא סוּד הוּא, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם
הַהוּא. מָה זֶה בַּיּוֹם הַהוּא? סוּד
הַדְרָגָה הַמְּמַנָּה עַל הַבְּרֻכּוֹת

וְהָכָא לְאִמּוֹר בּוּי"ו כְּתִיב, (בְּכֻלָּא כְּתִיב לְאִמּוֹר, בְּלָא וּא"ו,
וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר) מָאי שְׁנָא.

וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר, מָאי שְׁנָא.

וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר, מָאי שְׁנָא.

בְּרַכָּאן לְעֵילָא. יוֹם הַהוּא, יוֹם מֵהַהוּא אֲתֵר
עֲלָאָה, דְּאֶקְרִי הוּא. וְהַאי יוֹם הַהוּא, דְּלִית
פִּירוּדָא בֵּין יוֹם וּבֵין הוּא, וּבְכָל אֲתֵר הַיּוֹם
הַהוּא, דָּא (הוּא) תְּרִין דְּרַגִּין (עֲלִיּוֹת), דְּרַגָּא עֲלָאָה
וְתַתָּאָה דְּאֵינוּן כְּחָדָא.

וּבְגִין כֶּף, כֶּד בְּעָא יַעֲקֹב לְבָרְכָא לְבִנוֹי
דְּיוֹסֶף, בְּרִיךְ לֹון בְּיַחְוָדָא דְלְעֵילָא
וְתַתָּא כְּלֵהוּ כְּחָדָא, (כ"א לאמור בוא"ו דאתחביל וא"ו בנייהו,
על דא ייחד לון ביהודא דלעילא כלהו כחדא) בְּגִין דִּיתְקִיִּים
בְּרַכְתֵּהוּן, וּלְבַתֵּר כְּלִיל כְּלָא כְּחָדָא. וְאָמַר,
כֶּף יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל (לאמר). מָאֵי כֶּף. וְדָאֵי דָא רִזָּא
דִּיחְוּדָא, בְּקַדְמִיתָא מִתַּתָּא לְעֵילָא (כ"א יום ההוא
מתתא לעילא), וּלְבַתֵּר נַחֲת לְאֲמַצְעִיתָא וְלְתַתָּא.
לְאֲמֹר בּוּא"ו הָא אֲמַצְעִיתָא. וּלְבַתֵּר נַחֲת
לְתַתָּא כֶּף. וְהַכִּי הוּא יָאוּת פְּדָקָא חֲזִי, מִתַּתָּא
לְעֵילָא וּמֵעֵילָא לְתַתָּא.

כֶּף יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל, מָאֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל
סָבָא. יִבְוֹרֶךְ יִשְׂרָאֵל לָא כְּתִיב, אֱלָא
יִבְרַךְ, דְּהָא יִשְׂרָאֵל נָטִיל בְּרַכָּאן מִלְעֵילָא,
וּלְבַתֵּר אֵיהוּ מְבָרַךְ לְכָלָא, בְּהַאי דְּרַגָּא תַתָּאָה
דִּיִּיקָא, דְּקָאֲמַר כֶּף יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאֲמַר.

יְשִׁימֵךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה, אַקְדִּים
לֵיהּ לְאֶפְרַיִם בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין
דְּאֶפְרַיִם עַל שְׂמָא (דְּיוֹסֶף) דִּישְׂרָאֵל אֶקְרִי. מִנָּא
לָן. מַהָא, דְּכִד שְׁבָטָא דְּאֶפְרַיִם נָפַק, עַד לָא
אֲשַׁתְּלִים זְמָנָא דְּשַׁעְבוּדָא דְּמִצְרַיִם, דְּחִקוּ
שַׁעְתָּא וְנָפְקוּ מִן גְּלוּתָא, קָמוּ עֲלֵיהוּן
שְׁנֵאֵיהוּן וּקְטְלוּ לֹון. וּכְתִיב, (יחזקאל לו) בֶּן אָדָם
הֲעֲצֹמֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה. מִשְׁמַע
דְּכְתִיב, (יחזקאל לו) כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה, וְעַל דָּא
אַקְדִּים לְאֶפְרַיִם קָדָם מְנַשֶּׁה. בְּגִין כֶּף אֶפְרַיִם
מְטוּלֵיהּ לְסִטְר מְעָרְב, וּמְטָלְנוּי הָוָה.

תָּא חֲזִי, בְּרַכְתָּא דְּבְרִיךְ לְבִנֵי יוֹסֶף, אֲמַאי

לְמַעְלָה. יוֹם הַהוּא - יוֹם מֵאוּתוּ
מְקוֹם עֲלִיּוֹן שְׁנַקְרָא הוּא, וְיוֹם
הַהוּא הִזְהָ שְׁאִין פְּרוּד בֵּין יוֹם
לְבֵין הוּא, וּבְכָל מְקוֹם הַיּוֹם
הַהוּא, זָה (הוּא) שְׁתֵּי דְּרַגּוֹת
(עֲלִיּוֹת), דְּרַגָּה עֲלִיּוֹנָה וְתַתָּוֹנָה,
שְׁהוּן כְּאֲחַת.

וּמִשּׁוּם כֶּף, כְּשִׁרְצָה יַעֲקֹב לְכֶרֶךְ
אֶת בְּנֵי יוֹסֶף, בְּרַכְסָם בִּיחּוּד
שְׁלַמְעֵלָה וּמִטָּה כָּלָם כְּאֲחַד,
[לאמור בוא"ו, שנקלל וא"ו בנייהם. על זה יחד
אותם ביחוד שלמעלה כלם כאחד]
שְׁתַּתְּקִים בְּרַכְתָּם, וְאַחַר כֶּף כְּלָל
הַכֵּל כְּאֲחַד וְאָמַר כֶּף יִבְרַךְ
יִשְׂרָאֵל [לאמר]. מַה זָה כֶּף? וְדָאֵי
זָה סוּד הַיַּחְוּד, בְּתַחֲלָה מִלְמַטָּה
לְמַעְלָה [יום ההוא מלמטה למעלה], וְאַחַר
כֶּף יוֹרֵד לְאֲמַצְעַ וּלְמַטָּה. לְאֲמֹר
- בּוּא"ו, הֲרִי הָאֲמַצְעַ. וְאַחַר כֶּף
יוֹרֵד לְמַטָּה כֶּף, וְכֶף הוּא יָפָה
כְּרָאוּי, מִלְמַטָּה לְמַעְלָה,
וּמִמַּעְלָה לְמַטָּה.

כֶּף יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל, מַה זָה
יִשְׂרָאֵל? יִשְׂרָאֵל הַזְקֵן. לָא כְּתוּב
יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל, אֱלָא יִבְרַךְ, שְׁהַרִי
יִשְׂרָאֵל נוֹטֵל בְּרַכּוֹת מִלְמַעְלָה,
וְאַחַר כֶּף הוּא מְבָרַךְ אֶת הַכֵּל
בְּדְרַגָּה הַתַּתָּוֹנָה הַזוּ דְּוָקָא,
שְׂאֲמַר כֶּף יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאֲמַר.
יְשִׁימֵךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה.
הַקְדִּים אֶת אֶפְרַיִם בְּתַחֲלָה,
מִשּׁוּם שְׂאֶפְרַיִם עַל שֵׁם [של יוסף]
יִשְׂרָאֵל. מִנֵּין לָנוּ? מַזָּה שְׁכִשְׁבֵט
אֶפְרַיִם יָצָא, עַד שְׁלֵא הַשְּׁלָם זְמַן
שַׁעְבוּד מִצְרַיִם, דְּחִקוּ אֶת הַשַּׁעָה
וְיָצְאוּ מִהַגְּלוּת, קָמוּ עֲלֵיהֶם
שְׁנֵאֵיִהֶם וְהִרְגוּ אוֹתָם, וּכְתוּב בֶּן
אָדָם הֲעֲצֹמֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה, מִשְׁמַע שְׁכַתּוּב
(יחזקאל לו) כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה,
וְלִכְּוֹן הַקְדִּים אֶת אֶפְרַיִם קָדָם
מְנַשֶּׁה, וְלִכְּוֹן אֶפְרַיִם מִשְׂאוּ לְצַד
מְעָרְב, וּמִסְעוּ הִיָּה.

בָּא רָאָה, הַבְּרַכָּה שְׁבָרַךְ אֶת בְּנֵי

יוסף, למה הקדים להם ברכות עד שלא יברך את בניו? אלא מפאן שחביבות בני בניו של אדם חביבה עליו יותר מבניו, ולכן הקדים חביבות בני בנו קדם לבנו לברך אותם בתחלה.

ויברכם ביום ההוא לאמור. רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קטו) ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. ה' זכרנו יברך - אלו הגברים. יברך את בית ישראל - אלו הנשים. משום שזכרים צריכים להתברך בתחלה, ואחר כך נשים, ונשים לא מתברכות אלא מברפת הזכרים, ששזכרים מתברכים, אז מתברכות הנשים. ואם תאמר מזה שפתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו, שצריך לכפר עליו בתחלה ואחר כך על ביתו, משום שמתברך ממנו.

בא ראה שנשים לא מתברכות אלא רק מגברים, שכשמתברכים אלו בתחלה, ומברכה זו מתברכות. אלא במה בארנו יברך את בית ישראל? אלא הקדוש ברוך הוא נתן תוספת ברכות לזכר שנושא, משום שמתברכת ממנו האשה, וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנושא, משום שמתברך [ממנו אשתו. וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנושא כדי שמתברך ממנו הנקבה] מאותה תוספת הברכות. כיון שנושא האדם, נותן לו שני חלקים, אחד לו ואחד לנקבתו, והוא נוטל הכל - חלקו וחלק נקבתו.

בא ראה, ויברכם ביום ההוא [לאמור. בך אותם ברכות ולכל אלו שצאו מהם], אחר כך לאמור בוא"ו. פאן נרמז בן בכור, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

אקדים לון ברכאן, עד לא יברך לבנוי. אלא מברך, דחביבותא דבני בנוי, חביב עליה דבר נש יתיר מבנוי. ובגין כך, אקדים חביבותא דבני בנוי קודם לבנוי, לברכא לון בקדמיתא.

ויברכם ביום ההוא לאמור, רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קטו) יי זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. יי זכרנו יברך, אליו גוברין. יברך את בית ישראל, אליו נשין.

בגין דדכורין פעיין לאתברכא בקדמיתא, ולבתר נשין, ונשין לא מתברכן אלא מברכתהון דדכורין, דכד דכורין מתברכן פדין נשין מתברכן. ואי תימא מהא, דכתיב, (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו, דבעי לכפרא עליה בקדמיתא, ולבתר על ביתיה, בגין דמתברכא מגייה.

תא חזי, דנשין לא מתברכן אלא מגוברין, פד אתברכן אינון בקדמיתא, ומהאי ברכתא מתברכן. אלא במאי אוקימנא יברך את בית ישראל. אלא קדשא בריך הוא יהב תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברכא מיגיה אתתא. וכן בכל אתר (דף רלג ע"ב) יהיב קדשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברכא (מגיה אתתא וכן בכל אתר יהיב קדשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברך מגיה נוקבא) מההוא תוספת דברכאן. כיון דאנסיב פר נש יהיב ליה תרין חולקין, חד ליה וחד לנוקביה, ואיהו נוטיל פלא, חולקיה וחולק נוקביה.

תא חזי, ויברכם ביום ההוא, (ס"א לאמור בריך ברכאן לון ולכל דיפקון מנייהו) לבתר לאמור בוא"ו, הכא אתרמיזא ברא בוכרא, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב, (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו וגו'. פסוק זה בארוהו בכמה מקומות. אבל בא ראה, כל אותן הנשמות שהיו מיום שנברא העולם, כלן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא עד שלא ירדו לעולם באותה דמות ממש שנראים אחר כך בעולם, ואותו מראה של גוף האדם שעומד בעולם הזה, כך עומד למעלה. ובשעה שנשמה זו מזמנת לרדת לעולם, אותה נשמה באותה דמות ממש שעומדת בעולם הזה, כך עומדת [למעלה] לפני הקדוש ברוך הוא, ומשביע אותה הקדוש ברוך הוא שתשמר מצוות התורה ולא לעבר על הכריתות.

ומנין לנו שעומדת לפניו? שכתוב (מלכים א יז) חי ה' אשר עמדת לפניו. עמדת ודאי, והרי פרושה. ולכן גלמי ראו עיניך, עד שלא יתראה [העולם] בעולם. ועל ספרך כלם יכתבו, שהרי כל הנשמות באותה דמות שלהם, כלם בספר כתובים. ימים יצרו, הרי פרושה יצרו ודאי. ולא אחד בהם, בעולם הזה לעמוד בקיום רבונם כראוי.

בא ראה, ימי בן האדם פשוטה בעולם הזה במעשים טובים, הימים שלו מתרבים למעלה מאותו מקום שהוא מדת ימיו. פתח ואמר, (תהלים לט) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא וגו'. פסוק זה בארוהו. אבל בא ראה, קצי - זה קץ הימין, שנקשר בדרך. ומדת ימי מה היא - זהו שמתמנה [שיש ממנה] ממש על ימיו.

אמר רבי יהודה, הרי שמעתי מרבי שמעון שפסוק זה נאמר על אותם הימים שנגזרו עליו

רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו וגו', האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אבל תא חזי, כל אינון נשמתין דהוו מיומא דאתברי עלמא, פלהו קיימי קמי קדשא בריך הוא עד לא נחתו לעלמא, בההוא דיוקנא ממש דאתחזון לבתר בעלמא. וההוא חזו דגופא דבר נש דקאים בהאי עלמא, הכי קאים לעילא.

ובשעתא דנשמתא דא זמינא לאחתא בעלמא, ההיא נשמתא בההיא דיוקנא ממש דקיימא בהאי עלמא, הכי קאים (לעילא) קמי קדשא בריך הוא, ואומי לה קדשא בריך הוא דיטור פקודי אורייתא, ולא יעבר על קיימין.

וכנא לן דקיימין קמיה, דכתיב, (מלכים א יז) חי יי אשר עמדת לפניו. עמדת ודאי, והא אוקמוה. ובגין כך גלמי ראו עיניך, עד לא יתחזי (צולמא) בעלמא. ועל ספרך כלם יכתבו, דהא כל נשמתין, בההוא דיוקנא דלהון, פלהו בספרא כתיבין. ימים יצרו, הא אוקמוה יצרו ודאי, ולא אחד בהם, בהאי עלמא למיקם בקיומא דמאריהון, פדקא חזי.

תא חזי, יומין דבר נש, פד זכי בהאי עלמא בעובדין טבאן, יומין דיליה אתברכאן לעילא, מההוא אתר דאיהו מדת יומוי. פתח ואמר, (תהלים לט) הודיעני יי קצי ומדת ימי מה היא וגו', האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, קצי, דא קץ הימין, דאיהו מתקשר ביה בדרך. ומדת ימי מה היא, דא איהו דאתמני (נ"א דאית ממנא) ממש על יומוי.

אמר רבי יהודה, הא שמענא מרבי שמעון, דהאי קרא אתמר, על אינון יומין

מאדם הראשון, שהם שבועים, שהרי נאמר שחיים בכלל לא היו לו, אלא שאדם נתן לו מאותם ימים שלו שבועים שנים.

ובסוד זה, וילון לא משמש פלום, והלבנה לא מאירה פלל מעצמה, ושבועים שנים מאירות לה בכל צדדיה, והם חיי דוד סתם. ועל זה רצה דוד מהקדוש ברוך הוא לדעת סוד זה, ועל מה אין חיים ללבנה מעצמה, ולדעת את העקר שלה.

ומדת ימי מה היא - זוהי דרגה ושל העולם עליונה נסתרת שעומדת על כל אותם הימים שהם חיים שלה, מקום שמאיר לכל. אדעה מה חדל אני - אמר דוד, אדע על מה חדל אני אור מעצמי ונמנע ממני כשאור כל אותם האורות העליונים שיש להם לכלם חיים, ואני על מה אני חדל ועל מה נמנע ממני. ונהו מה שרצה דוד לדעת, ולא נתנה לו רשות לדעת.

תוספתא

קול גלגל מתגלגל ממטה למעלה, מרפבותיה סגורות, הולכות ומתגלגלות. קול נעימות עולה ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול שופר שופע בעמקי הדרגות מסובב דרגה [גלגל] סביבה. יושבות שתי מגרפות מימין ומשמאל, בשני גונים נשאבים זה בזה, זה לבן וזה אדם, ושניהם סובבים גלגל למעלה, סובב לימין - לבן עולה, וסובב לשמאל - אדם יורד, והגלגל סובב תמיד ולא שוכך.

שתי צפרים עולות, שמצפצפות, אחת לצד דרום ואחת לצד צפון. פורחים באויר צפופו, וקול נעימת הגלגל מתחברים כאחד, ואז (תהלים צ"ב) מזמור שיר ליום השבת. וכל הברכות שופעות בלחש בנעימות הזו [מקיל], מתוף

דאתגזרו עלוי מאדם קדמא, דאינון שבועין. דהא אתמר, דחייין פלל לא הוו ליה, אלא דיהיב ליה אדם מאינון יומין דיליה, שבועין שנין.

ורזא דא, וילון לא משמש פלום, וסיהרא לא נהרת מגרמה פלל, ושבועין שנין נהרין לה בכל סטרהא, ואינון חיי דוד סתם. ועל דא בעא דוד לקדשא בריה הוא, למנדע רזא דא, על מה לית לה חייין לסיהרא מגרמה, ולמנדע עקרא דילה.

ומדת ימי מה היא, דא הוא דרגא (ס"א דעלמא) עלאה סתימא, דאיהו קיימא על פל אינון יומין, דאינון חייין דילה, אתר דנהיר לכלא. אדעה מה חדל אני. אמר דוד, אנדע על מה חדל אנא נהורא מגרמי, ואתמנע מני, כשאור פל אינון נהוראין עלאין דאית לון חייין לכלהו, ואנא על מה אנא חדל, ועל מה אתמנע מני. ודא הוא דבעא דוד למנדע, ולא אתייהיב ליה רשותא למנדע.

תוספתא

קל גלגלא מתגלגלא מתפא לעילא, רתיכהא טורקהא אזלין ומתגלגלי. קל נעימותא סלקא ונחתא, אזלא ושטיא בעלמא. קל שופרא נגיד בעומקי דדרגי אסחר דרגא (ס"א גלגלא) סחרנהא. יתבין תרין מגרופין, מימינא ומשמאלא, בתרין גונוין משתאבין דא בדא, דא חוור ודא סומק, ותריווייהו סחרין גלגלא לעילא, אסחר לימינא חוורא סלקא, ואסחר לשמאלא סומקא נחתא. וגלגלא אסחר תדיר ולא שכיף.

תרין צפרין סלקין, דקא מצפצפון, חד לסטר דרום, וחד לסטר צפון. פרחין באוירא צפופא, וקל נעימו דגלגלא מתחברין כחדא, פדין (תהלים צ"ב) מזמור שיר ליום השבת. וכל ברקאן נגדין בלחישו בדא נעימו (מקיל), מגו רחימו דקול שופרא. לקבלא אינון ברקאן,

נַחֲתִין מִלְעִילָא לְתַתָּא, וְאַתְגַּנְיִזוּ פְּחָדָא בְּגוּ (שמות ס"ג ע"ב)
עוּמְקָא דְּבִירָא, נְבִיעוּ דְּבִירָא דְּלֹא פְּסָקָא בְּלַחֲשׁוֹ, עַד
דְּאַתְמַלְיָא הֵהוּא גְּלַגְלָא סַחְרָא.

אינון תריין מגרופין סחרון, חד דימינא, קרא בחיל
ואמר, זהירו דזהרין דסלקא ונחתא, תרי אלפי עלמיין
אזדהרו. עלמא דאמצעייתא בגווייהו, אזדהר בזוהרא
דמארף. כל אינון מארי דעינין, אסתכלו ופקחו
עיניכון, ותפון להאי נהירו, להאי עדונא, אלין אינון
ברכאן דנגדי מלעילא, מאן דזכי, גלגלא סלקא אסחר
לימינא, ואנגיד ואמשיף לההוא דזכי, ואתעדן מאלין
ברכאן עלאין דזהרון, זכאין אינון דזכאן בהו.

וכד לא זכי, גלגלא אסחר, וההוא מגרופא דלסט
שמאלא, אסחר ונחת לתתא, ואמשיף דינא על האי
דלא זכי, וקלא נפקת, ווי לאינון חייבין דלא זכו.
מההוא סטרא, נפיק אשא דשלהובא דדליק, דשארי
על רישיהון דחייבא. זכאין אינון, כל אינון דאזלו
באורח קשוט בהאי עלמא, למזפי לההוא נהורא
עלאה, ברכאן דצחצחון, כמה דאת אמר, (ישעיה נח)
והשביע בצחצחות נפשך (עד כאן תוכפתא):

תא חזי, כל ברכאן עלאין, פלהו אתמסרו
להאי דרגא, לברכא לכלא. ואף על גב
דלית לה נהורא מגרמה, כל ברכאן, וכל
חידו, וכל טיבו, פלהו קיימין בה, ומנה (קויי)
נפקי, ועל דא אתקריאת פוס של ברכה.
ואקרי ברכה ממש, כמה דכתיב, (משלי י)
ה' היא תעשיר, ועל דא כתיב, (דברים לג) ומלא
ברכת ה' ים ודרום ירשה.

ובגין כך אית לה בכלהו שיור, ומכלהו
אתמלייא, ומכלהו אית בה, ואתברכא
מכל (דף רלד ע"א) אינון ברכאן עלאין, ואתמסרו
לה ברכאן לברכא, מנלן. דאמר רבי יצחק,

ברכה, ונקראת ברכה ממש, כמו שכתוב (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר. ועל זה כתוב (דברים לג)
ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה.

אֶהְבֵּת קוֹל הַשׁוֹפָר. כְּנָגַד אוֹתָן
בְּרֻכּוֹת יוֹרְדוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה,
וּנְגַנְזוּ כְּאֶחָד בְּחוּף עִמָּק הַבָּאָר,
נְבִיעַת הַבָּאָר שְׁלֹא פּוֹסְקַת
בְּלַחֲשׁ, עַד שְׁמַתְמִילָא אוֹתוֹ גְּלַגֵּל
סוֹכֵב.

אותן שתי מגרפות סוכבות,
אחת הימנית, קוראת בחיל
ואומרת: זהר שזוהרים שעולה
ויורד, שני אלפי עולמות
האירו. עולם האמצע בתוכם
האר בזהר רבונף. כל אותם
בעלי העינים הסתכלו ופקחו
עיניכם, ותפון לאור הזה, לעדון
הזה. אלו הן ברכות ששופעות
מלמעלה, מי שזוכה, גלגל עולה
סוכב ימינה, ושופע ומושיף
לאותו הזוכה, ומתעדן מברכות
אלו העליונות הזוהרות.

אשריהם אותם שזוכים בהם.
ובשרא זוכה, גלגל סוכב,
ואותה מגרפה של צד שמאל
סוכבת ויורדת למטה, וממשיכה
דין על זה שלא זוכה, וקול
יוצא: אוי לאותם רשעים שלא
זכו. מאותו צד יוצאת אש של
שלהבת שדולקת, ששורה על
ראשי הרשעים. אשריהם אותם
כל אותם שהלכו בדרך אמת
בעולם הזה לזכות לאותו אור
עליון, ברכות מצחצחות, כמו
שנאמר (ישעיה נח) והשביע

בצחצחות נפשך. עד כאן התוספתא
בא ראה, כל הברכות העליונות,
פלן נמסרו לדרגה הזו לברך את
הכל. ואף על גב שאין לה אור
מעצמה, כל הברכות וכל
השמחה וכל הטוב, כלם
עומדים בה וממנה [עומדים]
יוצאים, ועל זה נקראת פוס של

ברכה, ונקראת ברכה ממש, כמו שכתוב (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר. ועל זה כתוב (דברים לג)
ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה.
ולכן יש לה בכלם שיור, ומכלם מתמלאת ומכלם יש בה, ומתברכת מכל אותן ברכות עליונות,

יעקב בריך לבנוי דיוסף, מאתר דא דכל
ברכאן אתמסרו בידיה לברכא, כמה דאת
אמר, (בראשית יב) והיה ברכה. מפאן ולהלאה
ברכאן אתמסרו בידך.

הא חזי, כגוונא דא אגן מברכן ומשבחין
לשמא דא, ועל דא הלילא, דאינון
יומין דקאמרי הלילא. דאמר רבי חייא
בהלילא צריכין ג' דרגין, חסידים, צדיקים,
וישראלים. (ס"א בגין דסתלק יקרא דקדשא ברוך הוא על בלא
באלו דרגין) חסידים, מסטרא דימינא, צדיקים
מסטרא דשמאלא, וישראל מפל אינון
סטרין, בגין (דשמים) דישראל פליין מפלהו,
ועל דא אסתלק תושבחתא דקדשא בריך
הוא מפלא, וכן בכל אתר דישראל משבחין
ליה לקדשא בריך הוא מתתא, אסתלק יקריה
בכלא:

ויקרא יעקב אל בנוי ויאמר האספו וגו',
רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק"ב) פנה
אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי
קרא אוקמוה, ואקשו ביה חבריאי. (אלא תו אית
בית ספר קורדישא) פנה, הקשיב מיבעי ליה, או
שמע, מאי פנה.

אלא כל צלותין דעלמא צלותין. וצלותא
דיחיד, לא עאל קמי מלפא קדישא,
אלא בחילא תקיפא. דעד לא עאלת ההיא
צלותא לאתעטרא בדוכתה, אשגח בה
קדשא בריך הוא, ואסתכי בה, ואסתכי
בחובוי ובזכותיה דההוא בר נש, מה דלא
עביד פן בצלותא דסגיאין. דצלותא דסגיאין
כמה אינון צלותין דלא (מבני) מן זפאין אינון,
ועאלין פלהו קמי קדשא בריך הוא, ולא
אשגח בחובייהו.

בגין כך, פנה אל תפלת הערער, מהפך

ונמסרו לה ברכות לברך. מנין
לנו? שאמר רבי יצחק, יעקב
ברך את בני יוסף ממקום זה
שכל הברכות נמסרו בידו לברך,
כמו שנאמר (בראשית יב) והיה
ברכה. מפאן ולהלאה הברכות
נמסרו בידך.

בא ראה, כמו זה אנו מברכים
ומשבחים את השם הזה, ועל זה
הלל, שאותם ימים שאומרים
הלל. שאמר רבי חייא, בהלל
צריכים שלש דרגות: חסידים,
צדיקים, וישראלים. (משום שנתעלה
כבוד הקדוש ברוך הוא באלו הדרגות) חסידים
מצד הימין, צדיקים מצד
השמאל, וישראל מפל אותם
הצדדים, משום [שהישרים]
שישראל כלולים מכלם, ועל זה
עולה תשבחת הקדוש ברוך הוא
מהכל, וכן בכל מקום שישראל
משבחים את הקדוש ברוך הוא
מלמטה, עולה כבודו בכל.

ויקרא יעקב אל בנוי ויאמר
האספו וגו'. רבי אבא פתח
ואמר, (תהלים קב) פנה אל תפלת
הערער ולא בזה את תפלתם.
פסוק זה בארוהו, והתקשו בו
החברים. (אלא עוד יש בו צד בציורים
רבים) פנה? ! הקשיב היה צריך,
או שמע. מה זה פנה?

אלא כל תפלות העולם -
תפלות, ותפלת היחיד לא נכנסת
לפני המלך הקדוש אלא בכח
חזק. שעד שלא נכנסת אותה
תפלה להתעטר במקומה,
משגיח בה הקדוש ברוך הוא
ומסתפל בה, ומסתכל בחטאי
ובכנות אותו האדם, מה שאינו
עושה פן בתפלת הרבים,
שתפלת הרבים כמה הן תפלות
שאין [מבני] מצדיקים, וכלן
נכנסות לפני הקדוש ברוך הוא,
ולא משגיח בחטאייהו.

משום כך פנה אל תפלת הערער,

מִהַפֶּךְ וּמִסְתַּכֵּל בָּהּ, וּמִסְתַּכֵּל
[בְּכוּתוֹ] בְּמַה רְצוֹן נַעֲשֶׂה, וּמִי אוֹתוֹ
הָאִישׁ שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ וּמַה־
מַעֲשֵׂיו. מִשּׁוּם כִּךָ צָרִיף הָאָדָם
לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה בְּצַבּוּר. מַה
הַטָּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כִּזְהָ אֵת
תְּפִלָּתָם, אֶף עַל גַּב שֶׁלֹּא כָלֵם
בְּכוּנָה וּרְצוֹן הַלֵּב.

דְּבַר אַחַר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְוֶר, דָּא
- זֶה יַחֲדֵי שְׁנַכְלָל בְּרַבִּים. וּמִי־הוּא
יַחֲדֵי שְׁנַכְלָל בְּרַבִּים? הֲוֵי אוֹמֵר
זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כָּלוּל בְּשֵׁנֵי
צְדִדִּים, וְקָרָא לְבָנָיו, וְהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם. אִיזוֹ תְּפִלָּה
שֶׁיִּתְקַבְּלוּ בְּשִׁלְמוֹת לְמַעַלָּה?
תְּפִלָּה שֶׁלֹּא יִשְׁמְדוּ בְּגִלוֹת.

בְּשַׁעֲרָה זוֹ שֶׁקָּרָא לָהֶם יַעֲקֹב,
הַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְהָרִי
פָּרְשׂוּהָ. וּבֵא וּרְאָה, בְּשַׁעֲרָה
שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה קוֹרָא לְבָנָיו, הַזְדַּמְנוּ
לְשֵׁם אַבְרָהָם וַיִּצְחָק, וּשְׂכִינָה עַל
גְּבִיחֵם. וְהַשְׂכִּינָה הִיְתָה שְׂמִחָה
בִּיעֲקֹב לְהִתְחַבֵּר בְּאֲבוֹת,
לְהִתְקַשֵּׁר עִם נַפְשוֹתֵיהֶם כְּאֶחָד,
לְהִיּוֹת מְרַכְבָּה.

בְּשַׁעֲרָה שֶׁפָּתַח יַעֲקֹב וְאָמַר,
הָאֶסְפוּ וְהִגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר
יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים,
בְּאַחֲרֵית - זוֹ הַשְׂכִּינָה, כְּבִיכּוֹל
נִתֵּן בּוֹ עֲצוּבוֹת, וְהַסְתַּלֵּק. וְאַחַר
כִּךָ הִחֲזִירוּ אוֹתָהּ בְּנָיו בִּיחּוּד
הַדְּבָרִים שְׁלֵהֶם, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ
(דְּבָרִים א) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'. בְּאוֹתָהּ
שַׁעֲרָה הָעֵמִידָה יַעֲקֹב, וְאָמַר בְּרוּף
שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
וְהִתְיַשְּׁבָה הַשְׂכִּינָה בְּמִקּוּמָה.
וַיִּקְרָא יַעֲקֹב, מַה קְרִיאָה כָּאֵן?
אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיֵּם מְקוּמָם,
לְקַיֵּם אוֹתָם לְמַעַלָּה וּמַטָּה.

בֵּא רְאָה, בְּכֹל מְקוֹם קְרִיאָה בְּגִזָּן
זֶה, שֶׁפְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה
לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיֵּם
מְקוּמוֹ בְּמִקּוּם שְׁצָרִיף וּלְקַשֵּׁר
אוֹתוֹ. וְכֵן (בְּרַאשִׁית כח) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ

וְאֶסְתְּכִי בָּהּ, (בְּכוּתִיָּה) וְאֶסְתְּכִי בָּהּ בְּמַה רְעוּתָא
אֶתְעַבִּיד, וּמֵאֵן הָהוּא בַר נָשׁ דְּצִלִּי צְלוּתָא
דָּא, וּמֵאֵן אֵינוֹן עוֹבְדוּי. בְּגִין כִּךָ, לִיבְעֵי לִיָּה
לְבַר נָשׁ, דְּלְצִלִּי צְלוּתָא בְּצַבּוּרָא. מָאִי
טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא כִזְהָ אֵת תְּפִלָּתָם, אֶף עַל גַּב
דְּלֹאוּ כְּלוּהוּ בְּכוּנָה וּרְעוּתָא דְּלִבָּא.

דְּבַר אַחַר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְוֶר, דָּא
יַחֲדָאִי דְּאֶתְפַּלֵּיל בְּסַגִּיאִין. וּמֵאֵן הוּא
יַחֲדָאִי דְּאֶתְפַּלֵּיל בְּסַגִּיאִין, הֲוֵי אִימָא דָּא
יַעֲקֹב, דְּאִיְהוּ כְּלִיל בְּתָרִין סְטָרִין, וְקָרָא
לְבָנָיו, וְצִלִּי צְלוּתִיָּה עֲלֵיהוּ. מָאֵן צְלוּתָא
דִּיתְקַבְּלוֹן בְּשִׁלְמוֹ לְעִילָא, צְלוּתָא דְּלֹא
יִשְׁתַּצוֹן בְּגִלוֹתָא.

בְּהָאִי שַׁעֲרָתָא דִּיעֲקֹב קָרָא לוֹן, אֶסְתַּלֵּק מִנִּיָּה
שְׂכִינָתָא, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְתָא חֲזִי,
בְּשַׁעֲרָתָא דִּיעֲקֹב הָיָה קְאָרִי לְבָנוֹי, אֲזַדְמָנוּ
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק תַּמָּן, וּשְׂכִינָתָא עַל גְּבִיחֵהוּ.
וּשְׂכִינָתָא הָיָה חֲדֵי בֵיה בִּיעֲקֹב, לְאֶתְחַבְרָא
בְּאַבְהָן, (דף רלד ע"ב) לְאֶתְקַשְׂרָא עִם נַפְשֵׁיהוּ
כְּחַד, לְמַהוּי רְתִיכָא.

בְּשַׁעֲרָתָא דִּפְתַּח יַעֲקֹב, וְאָמַר הָאֶסְפוּ וְאִגִּידָה
לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית
הַיָּמִים. בְּאַחֲרֵית, דָּא שְׂכִינָתָא, כְּבִיכּוֹל יְהִיב
עֲצִיבוֹ בֵיה, וְאֶסְתַּלֵּק. וּלְבַתֵּר אֶהְדְּרוּ לָהּ בְּנוֹי,
בִּיחּוּדֵי דְּמִלִּיָּיָהוּ, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ, (דְּבָרִים ו) שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל וְגו'. בְּהִיא שַׁעֲרָתָא קָאִים לָהּ יַעֲקֹב,
וְאָמַר בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
וְאֶתִּישְׁבַת שְׂכִינָתָא בְּדוּכְתָהּ. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב,
מָאִי קְרִיאָה הָכָא. אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיֵּמָא
דוּכְתֵיָּהוּ, לְקַיֵּמָא לוֹן לְעִילָא וְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֶתֵר קְרִיאָה בְּהָאִי גְּוֹנָא,
דְּכַתִּיב, (בַּמְדַּבֵּר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֻׁעַ בֶּן
נוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיֵּמָא דוּכְתֵיָּהּ, בְּאֶתֵר

יעקב. וכתוב ויקרא לו אל אלהי ישראל. הקדוש ברוך הוא העמידו למקום זה בשם זה. הקריאה באה לקיום.

אם תאמר ויקראו אל אלהים, קראתי מצרה לי אל ה' - כף הוא ודאי, לקשר ולקיים קיום העליון, ומהו? סודו של שבח רבוננו, וכל אותם דברים שצריכים לפני רבוננו, קיום נותן לו לרבוננו שפראה שהכל תלוי בו ולא במקום אחר, הרי הכל מעמיד קיום. כמו זה ויקרא יעקב אל בניו, העמידם בקיום שלם. כמו זה ויקרא אל משה, התקיים בקיומו.

אמר רבי יצחק, א' של ויקרא למה היא קטנה? אמר לו, התקיים משה בשלמות, ולא בכל, שהרי הסתלק מאשתו. בספרי הקדמונים אמרו לשבח, ואנו כף שנינו: מה שנתעלה למעלה, יתקשר למעלה ולמטה, ואז הוא שלם. עוד, אל"ף קטנה היתה ממקום קטן, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה. ולמעלה ולמטה [ואז נשלם].

ויאמר, מה זה ויאמר? הרי פרשה, [כמו שנאמר ויאמר בלבו] ואמרת בלבבך - אמירה בחשאי. האספנו?! אספנו הנה צריך, כמו שנאמר (תהלים ג) אספנו לי חסידיו. אלא [הקים להם] קים לנו, האספנו ממקום שלמעלה הוא. האספנו, בקשור שלם ביחוד אחד. ואגידה לכם, מה זה ואגידה לכם? סוד חכמה הוא.

רבי יוסי שאל את רבי שמעון. אמר לו, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן כלם, ששנינו שסוד החכמה היא, למה בדרך זה [בכלם]

דאצטריך, ולקשרא ליה. וכן (בראשית כה) ויקרא שמו יעקב. וכתוב, (בראשית לג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא בריך הוא קיים ליה לאתר דא בשמא דא. קריאה לקיומא קא אתיא.

אי תימא (יונה ג) ויקראו אל אלהים, (יונה ב) קראתי מצרה לי אל ה', הכי הוא ודאי, לקשרא ולקיימא קיומא לעילא. ומאן איהו, סדורא דשבחא דמאריה. וכל אינון מלין דבעאן קמי מאריה, קיומא יהיב ליה למאריה, דאחזי דביה תליא כללא, ולא באתר אחרא, הא כללא קיים קיומא. פהאי גוונא ויקרא יעקב אל בניו, קיים לון בקיומא שלים. פגוונא דא ויקרא אל משה, אתקיים בקיומיה.

אמר רבי יצחק, א' דויקרא, אמאי היא זעירא. אמר ליה, אתקיים משה בשלימו, ולא בכללא, דהא אסתלק מאתתיה. בספרי קדמאי אמרי לשבחא, ואנן הכי תנינן, מאי דאסתלק לעילא, יתקשר לעילא ולתתא, וכדין, איהו שלים. תו, אל"ף זעירא מאתר זעירא הוה, זעירא דאיהו רב באתחברותיה לעילא. (ג"א לעילא ותתא וכדין שלים).

ויאמר, מאי ויאמר. הא אוקמוה, (במה דאת אמר, ויאמר בלבו) (ישעיה מט) ואמרת בלבבך, אמירה בחשאי. האספנו, אספנו מיבעי ליה, כמה דאת אמר, (תהלים ג) אספנו לי חסידיו. אלא (ס"א קיים לון) קים לן האספנו מאתר דלעילא הוא. האספנו בקשורא שלים ביחודא חד. ואגידה לכם, מאי ואגידה, רזא דחכמתא איהו.

רבי יוסי שאל לרבי שמעון, אמר ליה, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן פלהו, דתנינן דרזא דחכמתא

הוא בסוד החכמה? אמר לו, משום שהוא דבר שבא בגימ'ל דל"ת בלי פרוה, וזהו סוד החכמה. דבר שבא בשלמות בסוד האותיות כף הוא כשהם בחכמה, אבל דל"ת בלי גימ'ל אינו שלמות, וכן גימ'ל בלי דל"ת, שהרי זה בנה נקשרו בלי פרוה, ומי שמפרידם, גורם לעצמו מות, וסוד זה הוא חטאו של אדם.

משום כף הוא דבר של סוד חכמה. ואף על גב שיש יו"ד לפעמים בין גימ'ל לדל"ת, אין פרוה, והכל קשר אחד. ועל זה דבר זה כף הוא ודאי, ואגידה לכם - סוד החכמה, שרצה לגלות את סוף כל מעשיהם של ישראל.

ואם תאמר שלא גלה מה שרצה לגלות, אם כף אז למה כתוב בתורה דבר של יעקב השלם, ואחר כך נפגם, ולא השתלם הדבר? אלא ודאי שהשתלם, כל מה שצריך לגלות גלה והסתיר, אמר דבר וגלה בחוץ והסתיר לפנים. ודבר תורה לא נפגם לעולמים.

והכלל הוא נסתר בתורה, משום שהתורה היא שלמות הכל, שלמות של מעלה ולמטה, ואין אות או דבר בתורה פגום, ויעקב, כל מה שהצטרף לו אמר, אמר, אבל גלה והסתיר, ולא פגם מפל מה שרצה אפלו אות אחת.

רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים יום אחד על פתח לוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, זה שראינו שיעקב ברח את בניו, ראינו ממה שכתוב ויברך אותם, אבל איפה הברכה שלהם? אמר לו, כל הברכות הם שברך אותם, כמו יהודה אתה יודוך אחיך, דן ודין

איהי, אמאי במלה דא (בבלהו) איהו רזא דחכמתא. אמר ליה, בגין דאיהו מלה דאתיא בגימ'ל דל"ת בלא פירוודא, והאי איהו רזא דחכמתא. מלה דאתיא בשלימו ברזא דאתוון, הכי הוא, פד אינון בחכמתא. אבל דל"ת בלא גימ'ל, לאו הוא שלימו, וכן גימ'ל בלא דל"ת. דהא דא בדא אתקשרו בלא פירוודא, ומאן דאפריש לון, גרים לגרמיה מותא, ורזא דא חובא דאדם.

בגין כף, הוא מלה דרזא דחכמתא, ואף על גב דאית יו"ד לזמנין בין גימ'ל לדל"ת, לאו הוי פירוודא, וכלא קשורא חדא, ועל דא מלה דא, הכי הוא ודאי. ואגידה לכם, רזא דחכמתא, בעא לגלאה סופא דכל עובדיהון דישראל.

ואי תימא, דלא גלי מאי דבעא לגלאה, אי הכי, אמאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא, ואתפגים לבתר, ולא אשתלים מלה. אלא ודאי אשתלים, כל מה דאצטרף לגלאה גלי וסתים, אמר מלה וגלי לבר וסתים לגו. ומלה דאורייתא לא אתפגים לעלמין.

וכלא הוא סתים ביה באורייתא, בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא, שלימו דלעילא ותתא, ולא אית מלה או את באורייתא פגימו. ויעקב כל מה דאצטרף ליה למימר אמר, אבל גלי וסתים, ולא פגים מפל מה דבעא אפילו אות אחת.

רבי יהודה ורבי יוסי הוו יתבי יומא חד אפתחא דלוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, הא דחמינן דיעקב בריך לבנוי, חמינן ממה דכתיב, ויברך אותם, אבל אן ברכתא דלהון. אמר ליה, בלא ברקאן אינון

דְּבַרְיָהּ לְהוֹ. כְּגוֹן, יְהוּדָה אֶתְּה יוֹדוּף אֶחֶיךָ.
דִּן יְדִין עֲמוֹ. מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֶמוֹ. וְכֵן
כְּלָהוּ.

אֲבָרָ מֵה דְבַעֵי לְגַלִּי לֹוֹן לָא גַלִּי, דְּבַעָא
לְגַלְאָה לְהוֹ אֶתְּה הַקֶּץ. וְהָא אוּקְמוּנָה,
דְּאִית קֶץ לִימִינָא, וְאִית קֶץ לְשִׁמְאֵלָא, וּבַעָא
לְגַלְאָה לֹוֹן אֶתְּה הַקֶּץ, בְּגִין לְאַסְתְּמָרָא (ד) רלח
(א"ו) וְלֵאֲתִדְכָּאָה מְעַרְלָה. וּמֵאֵן דְּגַלִּי לֹוֹן
אֲתִידַע וְאֲתִגְלִי, עַד דְּעֵאלוּ לְאַרְעָא קְדִישָׁא.
אֲבָל מְלִין אֲחֵרֵינִין לָאוּ אֵינֻן בְּאַתְּגַלְיָא,
וּסְתִימִין אֵינֻן בְּאוּרִייתָא, בְּהָאֵי פְרִשְׁתָּא
דְּיַעֲקֹב, וּבְאֵינֻן בְּרַכָּאֵן.

פְּתַח וְאָמַר. רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתְּה כֹחִי וְרֵאשִׁית
אוּנִי. מָאֵי קָא חֲמָא יַעֲקֹב לְמַפְתַּח
בְּרֵאוּבֵן, לִפְתַּח בֵּיהוּדָה, דְּאִיהוּ קְדָמָאָה
לְכָל מְשֻׁרְיִין, וְאִיהוּ מְלַפָּא, וְחֲמִינֵן דְּלָא
בְּרַכִּיָּה וְסָלִיק בְּרַכָּאֵן מִגְּיָה, עַד דְּאֲתָא מִשָּׁה
וְצַלִּי צְלוּתָא עֲלֵיהּ. כְּמָה דְּאֲתָא אָמַר, (דברים ג)

יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יְמוֹת.

אֲבָרָ וְדָאֵי בְרַכִּיָּה, וְסָלְקָא הַהוּא בְּרַכָּתָא
לְאַתְרֵיהּ. לְבַר נֶשׁ דְּהוּה לִיָּה בַר, פִּד
מְטָא זְמַנִּיה לְאַסְתְּלֶקָא מְעַלְמָא, אֶתְּה מְלַפָּא
עֲלֵיהּ, אָמַר, הָא כָּל מְמוּנָא דִּילִי, לִיְהוּי
בִּידָא דְּמְלַפָּא נְטִיר לְבָרָאֵי. פִּד חֲמִי מְלַפָּא
דְּבָרֵי אֲתַחְזִי, יְהִיב לִיָּה. כְּפִי יַעֲקֹב אָמַר.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתְּה, רְחִימָא דְּמַעֵי אַנְתָּה, אֲבָל
בְּרַכָּאֵן דִּילָךְ יִסְתְּלֶקוֹן בִּידָא דְּמְלַפָּא
קְדִישָׁא, עַד דִּיחֲמִי בְּךָ, בְּגִין דְּאֲזַלְתָּ לְקַבְּלָא
אַפְּךָ וְגו'. פְּתַרְגוּמוֹ: רְאוּבֵן בְּכֹרִי אֶתְּה
וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל לו) וַיֹּאמֶר
אֵלֵי הַנָּבִיא אֶל הַרוּחַ וְגו'. כְּמָה אֶטְיִמִין

עֲמוֹ, מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֶמוֹ, וְכֵן
כְּלָם.

אֲבָרָ מֵה שְׁרַצָּה לְגַלוּת לְהֵם לָא
גַלְּהָ, שְׁרַצָּה לְגַלוּת לְהֵם אֶתְּה הַקֶּץ,
וְהָרִי פְרִשׁוּהָ שֵׁישׁ קֶץ לִימִין וַיֵּשׁ
קֶץ לְשִׁמְאֵל, וְרַצָּה לְגַלוּת לְהֵם אֶתְּה
הַקֶּץ כְּדִי לְהַשְׁמֵר וּלְהַשְׁהֵר
מְעַרְלָה. וּמָה שְׁגַלְּה לְהֵם נוֹדַע
וְהַתְּגַלְּה עַד שְׁנַכְנְסוּ לְאַרְץ
הַקְּדוּשָׁה, אֲבָל דְּבָרִים אֲחֵרִים
אֵינָם בְּגַלוּי, וְהֵם נִסְתָּרִים בְּתוֹרָה
בְּפִרְשָׁה הַזֹּה שֶׁל יַעֲקֹב וּבְאוֹתָן
הַבְּרָכוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתְּה כֹחִי
וְרֵאשִׁית אוּנִי. מָה רָאָה יַעֲקֹב
לְפַתַּח בְּרֵאוּבֵן? שִׁיפְתַּח בֵּיהוּדָה,
שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְהוּא
מְלֶךְ, וְרֵאֵינוּ שְׁלֵא בְרַךְ אוֹתוֹ וְסָלַק
בְּרָכוֹת מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָּא מִשָּׁה
וְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה עֲלָיו, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(דברים ג) יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יְמוֹת.

אֲבָרָ וְדָאֵי בְּרֹכוּ, וְעֵלְתָה אוֹתָהּ
בְּרַכָּה לְמַקּוּמָהּ. לְאַדָּם שֶׁהִיָּה לוֹ
בֶּן. כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִסְתַּלֵּק מִן
הָעוֹלָם, בָּא הַמְּלָךְ אֵלָיו. אָמַר, הָרִי
כָּל מְמוּנֵי יְהִיָּה בִּיד הַמְּלָךְ שְׁמוֹר
לְבָנִי. כְּשֶׁרָאָה הַמְּלָךְ שֶׁבָּנוּ רְאוּי,
אִז נָתַן לוֹ. כְּפִי יַעֲקֹב אָמַר.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתְּה, אֶהוּב מַעֵי
אֶתְּה, אֲבָל הַבְּרָכוֹת שֶׁלָּךְ יַעֲלוּ
בִּידֵי הַמְּלָךְ הַקְּדוּשׁ עַד שִׁינְרָאָה
אוֹתָךְ, מִשּׁוּם שֶׁהִלְכַתְּ כְּנָגְדַּ אַפְּךָ
וְגו', פְּתַרְגוּמוֹ. רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתְּה
וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל לו)
וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַנָּבִיא אֶל
הַרוּחַ וְגו'. כְּמָה אֶטְוִמִים הֵם בְּנֵי
אָדָם שְׁלֵא יוֹדְעִים וְלֹא מְשַׁגְּיחִים
בְּכַבּוּד הַמְּלָךְ, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה
מְכַרְיָזָה עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם, וְאֵין מִי
שְׁמַקְשִׁיב בְּאֲזָנוֹ כְּנִגְדָהּ. פְּסוּק זֶה

אֵינֻן בְּנֵי נֶשָׁא, דְּלָא יוֹדְעִין וְלֹא מְשַׁגְּיחִין בִּיקְרָא דְּמְלַפָּא, דְּהָא אוּרִייתָא

קָשָׁה, פִּינּוֹן שְׁכַתוֹב הַנִּבָּא אֶל הָרוּחַ, מִדּוּעַ פַּעַם נּוֹסֶפֶת הַנִּבָּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ? אֵלֶּיָּא מִכָּאן לְמַדְנּוּ סוּד הַחֲכָמָה, שְׁנַיִם עוֹמְדִים כָּאן - אַחַד לְעוֹרֵר מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה, שְׁאָם לֹא מִתְעוֹרְרִים לְמֻטָּה לֹא מִתְעוֹרְרִים לְמַעְלָה, וּבַהֲתְעוֹרְרוֹת שְׁלֻמְטָה מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה. הַנִּבָּא אֶל הָרוּחַ - מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה, הַנִּבָּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ - מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה.

שְׁחַרְי אָפְלוּ לְמַעְלָה, בַּהֲתְעוֹרְרוֹת שְׁלֻמְטָה לּוֹקֵחַ אוֹתוֹ עֲלִיּוֹן מִהַעֲלִיּוֹן מִמֶּנּוּ. כְּמוֹ פְּסוּק זֶה, כֹּה אָמַר ה' מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ. מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת - זֶה דְרוֹם וּמִזְרַח וְצָפוֹן וּמַעֲרָב, וְרוּחַ בָּאָה מִמַּעֲרָב בַּהֲתַחְבְּרוֹת שֶׁל אֱלֹהֵי הָאֲחֵרִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (בַּמִּדְבָּר כ"א) כְּרוּחַ נְדִיבֵי הָעָם וְגו'.

וּמִכָּאן יוֹצְאוֹת רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת לְבַנְי הָעוֹלָם לְהַצְטִיר בְּהֵם, וְנוֹשְׁבִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּפַּח בְּאִפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים. בֹּא רְאֵה, לּוֹקֵחַ מִצַּד זֶה וְנוֹתֵן מִצַּד אֲחֵר, וְעַל זֶה (קֵהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מְלֹא. לְמָה אֵינָנו מְלֹא? מִשּׁוּם שְׁלוֹקֵחַ וְנוֹתֵן, מְכַנֵּס וּמוֹצִיא.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאל שְׂאֵלָה אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, הוֹאִיל וְגַלְיָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַנֵּי אָדָם יִמּוּתוּ, לְמָה הוֹרִיד נְשָׁמוֹת לְעוֹלָם, וְלְמָה הוּא צָרִיף אֶת זֶה? אָמַר לוֹ, שְׂאֵלָה זֹו לְפָנֵי רַבְּנָן שְׂאֵלוּ כַּמָּה וְכַמָּה, וּבְאֵרוּחַ, אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן נְשָׁמוֹת שְׂיִוְרָדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה לְהוֹדִיעַ אֶת כְּבוֹדוֹ, וְלוֹקֵחַ אוֹתָן אַחַר כֵּךְ. אִם כֵּךְ לְמָה יִרְדּוּ?

אֲכַרִּיז עַל־יְהוָה בְּכָל יוֹמָא, וְלִית מָאן דְּצִיית אוּדְנִיָּה לְקַבְּלֵיהּ. הַאי קָרָא קְשִׁיא, פִּינּוֹן דְּכַתִּיב הַנִּבָּא אֶל הָרוּחַ, אִמָּאֵי זְמַנָּא אֲחִירָא הַנִּבָּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ.

אֵלֶּיָּא מִכָּאן אוֹלִיפְנָא רְזָא דְחֲכָמְתָא, תְּרִין קְיָיִמִין הָבָא, חַד לְאֲתַעְרָא מִתְּתָא לְעִילָא, דְּאִי לֹא מִתְעַרִּין לְתַתָּא, לֹא מִתְעַרִּין לְעִילָא, וּבְאֲתַעְרוּתָא דְלְתַתָּא אֲתַעַר לְעִילָא. הַנִּבָּא אֶל הָרוּחַ מִתְּתָא לְעִילָא. הַנִּבָּא בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ, מַעֲיִלָא לְתַתָּא.

דְּהָא אָפְלוּ לְעִילָא, בְּאֲתַעְרוּתָא דְלְתַתָּא, נְקִיט הַהוּא עֲלָאָה מַעֲלָאָה מִנִּיהּ. כְּגוֹן הַאי קָרָא, (יִחֻקָּא ל"ו) כֹּה אָמַר ה' מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ, מֵאֲרֻבַּע רוּחוֹת, דָּא דְרוֹם וּמִזְרַח וְצָפוֹן וּמַעֲרָב, וְרוּחַ אֲתִיא מִמַּעֲרָב, בְּאֲתַחְבְּרוּתָא דְאֵלִין אֲחֵרְנִין. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (בַּמִּדְבָּר כ"א) כְּרוּחַ נְדִיבֵי הָעָם וְגו'.

וּמִהֲבָא נְפִקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְבַנְי עֲלֻמָּא לְאַצְטִיירָא בְּהוּ. וּפְחִי, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּפַּח בְּאִפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים. תָּא חֲזִי, נְקִיט מִהֲאִי גִיסָא, וַיְהִיב בְּגִיסָא אֲחִירָא, וְעַל דָּא (קֵהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מְלֹא. אִמָּאֵי אֵינָנו מְלֹא, בְּגִין דְּנְקִיט וַיְהִיב, אָעִיל וְאָפִיק.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאִיל שְׂאֵלְתָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, הוֹאִיל וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְלִי קַמִּיהּ דְּבַנְי נְשָׂא יְמוּתוֹן, אִמָּאֵי נַחִית נְשָׁמָתִין לְעֲלֻמָּא, וְאִמָּאֵי אֲצַטְרִיף לִיהּ. אָמַר לִיהּ, שְׂאֵלְתָא דָּא קַמִּיָּהּ דְּרַבְּנָן שְׂאִילוּ כַּמָּה וְכַמָּה, וְאוּקְמוּהָ. אֲבָל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב נְשָׁמָתִין דְּנַחֲתִין לְהֲאִי עֲלֻמָּא, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא יְקָרִיָּה, וְנְקִיט לוֹן לְבַתֵּר, אִי הָכִי אִמָּאֵי נַחֲתוּ.

אָרְאָ, רְזָא דָא, הָכִי הוּא. פְּתַח וְאָמַר, (משלי ה)
שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרָךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ
בְּאֶרֶךְ, הָא אֹקִימָנָא. בּוֹר, אֶתְר דְּלֹא נָבִיעַ
מִגְרָמִיָּה, וְאִימְתִי נָבִיעִין הֲנִי מֵיָא, בְּשַׁעֲתָא
דְּאִשְׁתְּלִים נִשְׁמַתָּא בְּהַאי עֲלָמָא, כַּד סְלָקָא
לְהֵוּא אֶתְר דְּאִתְקַשְׁר בֵּיה, כְּדִין הוּא שְׁלִים,
מִכָּל סְטָרִין מִתְתָּא וּמַעֲלָא. (ס"א וּמִכָּל סְטָרִין).

וְכַשְׁנִשְׁמָה עוֹלָה, אִז מִתְעוֹרְרַת
תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכֹר, וְאִז
נוֹבְעִים מִים מִלְמַטָּה לְמַעְלָה,
וּבּוֹר נַעֲשֶׂה בְּאֶר, מִים נוֹבְעִים,
וְאִז הַתְּחַבְּרוּת וְיַחְדוּד (ויסוד)
וְתִשְׁוֶקָה וְרִצּוֹן נִמְצָאִים, וְלֵה
שְׁהֲרִי בְּנִשְׁמַת הַצְּדִיק נִתְקַן אוֹתוֹ
מְקוֹם, וּמִתְעוֹרְרַת חֲבִיבוּת וְרִצּוֹן
לְמַעְלָה וּמִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אִתָּה. כֶּף הוּא וְדָאִי,
טְפָה רְאוּשׁוֹנָה שֶׁל יַעֲקֹב הֵיטָה,
וְרִצּוֹנוֹ בְּמְקוֹם אַחֵר הִיָּה, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר. בֵּא רְאֵה, רְאוּבֵן וְכָל
שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׂבָטִים, כָּלֵם
אֲחוּזִים בְּשִׁכְנֵיהֶם, וְכִשְׂרָאָה יַעֲקֹב
אֶת הַשְּׂכִינָה עֲלֵיו, קָרָא לְשְׁנַיִם
עָשָׂר בְּנָיו לְהַתְּחַבֵּר עִמָּה.

וּבֵא וְרָאָה, מַטָּה שְׁלָמָה לֹא
נִמְצְאָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
כְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁרָצָה יַעֲקֹב
לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. אֲבָרְהָם
מִימֵינוֹ, יִצְחָק מִשְׁמָאלוֹ (ד"ן),
יַעֲקֹב הָיָה שׁוֹכֵב בֵּינֵיהֶם, שְׂכִינָה
לְפָנָיו. פִּיּוֹן שְׂרָאָה כֶּף יַעֲקֹב, קָרָא
לְבָנָיו, וְאָחִז אוֹתָם סָבִיב
הַשְּׂכִינָה, וְסִדֵּר אוֹתָם בְּסִדּוֹר
שְׁלָם.

מִנְיָן לְנוֹ שֶׁסִּדְּרָם סָבִיב הַשְּׂכִינָה?
שְׁכִיבוֹת הָאֶסְפוֹ, וְאִז נִמְצְאָה שֵׁם
שְׁלָמוֹת הַכֹּל, וְכִמְה מְרַכְּבוֹת
עֲלֵיוֹנוֹת סָבִיבָם. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ,
לֶךְ ה' הַגְּדוּלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. אִז
הַתְּכַנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ אֶל הַלְּבָנָה,
וְהַתְּקַרֵּב מִזְרַח לְמַעְרָב. זְהוּ

וְכַד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא, כְּדִין אִתְעַר תִּיאֹוּבְתָא
דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וּכְדִין נָבִיעִין מֵיָא
מִתְתָּא לְעֵילָא. וּבּוֹר, אִתְעַבִּיד בְּאֶר, מִיִּין
נָבִיעָאן. וּכְדִין אִתְחַבְּרוּתָא וְיַחְדוּדָא (נ"א וִיסוּדָא)
וְתִיאֹוּבְתָא וְרַעוּא אֲשַׁתְּפַח. (לְהָא) דְּהָא
בְּנִשְׁמַתָּא דְּצְדִיקָא אֲשַׁתְּלִים הֵהוּא אֶתְר,
וְאִתְעַר חֲבִיבוּתָא וְרַעוּתָא לְעֵילָא, וְאִתְחַבְּר
כְּחָד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אִתָּה, הָכִי הוּא וְדָאִי, טְפָה
קְדָמָא דְיַעֲקֹב הָוָה, וְרַעוּתִיָּה בְּאִתְר
אַחְרָא הָוָה כְּמָה דְּאִתְמַר. תָּא חֲזִי, רְאוּבֵן
וְכִלְהוּ שְׂבָטִין תְּרִיסַר, כְּלָהוּ אִתְאַחְדָּן
בְּשִׁכְנֵתָא, וְכַד חָמָא יַעֲקֹב לְשִׁכְנֵתָא עַל
גַּבֵּיהֶּ, קָרָא לְבָנָיו תְּרִיסַר לְאִתְחַבְּרָא בְּהָ.

וְתָא חֲזִי, עֲרִסָא שְׁלִימְתָא לָא אֲשַׁתְּפַח מִן
יוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עֲלָמָא, כְּהֵיָא שַׁעֲתָא
דְּבַעָא (דף רלז ע"ב) יַעֲקֹב לְאִסְתַּלְקָא מִעֲלָמָא,
אַבְרָהָם מִימֵינֵיהֶּ, יִצְחָק מִשְׁמָאֲלִיָּה, יַעֲקֹב
הָוָה שְׂכִיב בֵּינֵיהוּ, שְׂכִינְתָא קָמִיָּה. פִּיּוֹן
דְּחָמָא יַעֲקֹב כֶּף, קָרָא לְבָנָיו, וְאִחִיד לִוְן
סַחְרֵינֵיהֶּ דְשְׂכִינְתָא, וְסִדֵּר לִוְן בְּסִדּוֹרָא שְׁלִים.

מִנְיָן לָן דְּסִדְּר לִוְן סַחְרֵינֵיהֶּ דְשְׂכִינְתָא, דְּכִתִּיב
הָאֶסְפוֹ, וּכְדִין אֲשַׁתְּפַח תְּמָן שְׁלִימוֹ
דְּכָלָא, וְכִמְה רְתִיכִין עֲלָאִין סַחְרֵינֵיהוּ. פְּתַחִי
וְאָמְרִי, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט) לֶךְ ה' הַגְּדוּלָה וְהַגְּבוּרָה
וְגו', כְּדִין אִתְכַּנֵּישׁ שְׁמָשׂא לְגַבֵּיהֶּ דְּסִיְהָרָא,

וְכַד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא, כְּדִין אִתְעַר תִּיאֹוּבְתָא
דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וּכְדִין נָבִיעִין מֵיָא
מִתְתָּא לְעֵילָא. וּבּוֹר, אִתְעַבִּיד בְּאֶר, מִיִּין
נָבִיעָאן. וּכְדִין אִתְחַבְּרוּתָא וְיַחְדוּדָא (נ"א וִיסוּדָא)
וְתִיאֹוּבְתָא וְרַעוּא אֲשַׁתְּפַח. (לְהָא) דְּהָא
בְּנִשְׁמַתָּא דְּצְדִיקָא אֲשַׁתְּלִים הֵהוּא אֶתְר,
וְאִתְעַר חֲבִיבוּתָא וְרַעוּתָא לְעֵילָא, וְאִתְחַבְּר
כְּחָד.

שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, ויאירה הלבנה, ונמצאת בשלמות. ואז ודאי שנינו, יעקב אבינו לא מת. כיון שראה יעקב (ספר) צד שלם, מה שלא נמצא כף לבן אדם אחר, שמח ושבח את הקדוש ברוך הוא, ופתח וברך את בניו, כל אחד ואחד כראוי לו.

רבי יוסי ורבי ייסא היו הולכים בדרך, אמר רבי ייסא, הרי ודאי שנינו, כל בני יעקב נחקנו בסדר שלם והתברכו כל אחד ואחד כראוי לו, מה נאמר בפסוק הזה, שכתוב מאשר שמנה לחמו וגו' אמר לו, לא ידעתי, כי לא שמעתי מהמנורה הקדושה, אלא אתה ואני נלך למנורה הקדושה. הלכו כשהגיעו לרבי שמעון, אמרו דבר ושאלו שאלה. אמר להם, ודאי טוד החכמה הוא.

פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. למה ישב שם? אלא מי שישב על שפת הים, משתמש בתפנוקי העולם. [וכאן אשר זהו פתח עליון של צדיק (של צדק), כשמתברך לחוריק ברכות לעולם. וכאן סמוך לפסוק הזה מאשר שמנה, לפתח העליון, שמשם מורקים ברכות לעולם] ופתח זה נודע תמיד בפרכות של העולם, ונקרא אשר, וזהו עמוד מאותם עמודים שהעולם עומד עליהם.

והמקום שנקרא לחם עני, מאותו מקום נתקן [ההוא]. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו. מה שהיה לחם עני, הפך להיות לחם [עני] פנג [שמנה], משום שהריק וזרק בו ברכות ותפנוקים, וסוף הפסוק מוכיח - והוא יתן מעדני מלך. מי המלך? זו כנסת ישראל, שממנה נזון בתפנוקי עולם, וזה נותן

ואתקריב מזרח במערב. הָדָא הוּא דְכִתְיב, וַיֵּאסוּף רַגְלָיו אֶל הַמֶּטֶה, וַאֲתַנְהִיר סִיְהָרָא, וַאֲשֵׁתִפַּח בְּשִׁלְמוֹ. וְכַדִּין וְדָאֵי תַנִּינָן, יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מִית. כִּינָן דְּחָמָא יַעֲקֹב (ס"א סדורא) סְטָרָא שְׁלִים, מַה דְּלֹא אֲשֵׁתִפַּח הָכִי לְבַר נֶשׁ אַחְרָא, חֲדִי, וְשִׁבַּח לִיהּ לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּפְתַח וּבְרִיךְ לְבָנוּי, כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא יָאוּת לִיהּ.

רבי יוסי ורבי ייסא הוו אזלי בארְחָא. אָמַר רבי ייסא הָא וְדָאֵי תַנִּינָן, כֹּל בְּנוֹי דְיַעֲקֹב אֲתַקְנוּ בְּסִדוּרָא שְׁלִים, וַאֲתַבְּרְכוּ כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא יָאוּת לִיהּ, מָאֵי קָא גִימָא בְּהָאֵי קָרָא, דְכִתְיִב, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנֵה לְחֶמּוֹ וְגוֹ'. אָמַר לִיהּ, לֹא יִדְעָנָא, בְּגִין דְּלֹא שְׁמַעְנָא בִּיהּ מִבוּצִינָא קִדִּישָׁא, אֲלֵא אֲנִתּוּ וְאִנָּא נִיזִיל לְגַבֵּי בּוּצִינָא קִדִּישָׁא. אֲזִיל, כִּד מָטוּ לְגַבֵּי דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, אָמְרוּ מְלָה וְשִׁאִילוּ שְׁאִילְתָּא. אָמַר לוֹן, וְדָאֵי רְזָא דְחִכְמָתָא הוּא.

פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. אָמַר יִתִּיב תַמָּן. אֲלֵא מָאֵן דִּיתִיב בְּשִׁפְתָּא דִימָא, אֲשֵׁתִמַּשׁ בְּתַפְנוּקֵי עֲלֵמָא. (והקא אשר דא פתחא עלאה דצדיק (ס"א דצדק) כד אתברכא לארקא ברקאן בעלמא. ס"א והקא סמוך להאי קרא, מאשר, שמנה לפתחא עלאה דמתמן אתרקי ברקאן לעלמא) וְהָאֵי פְתַחָא אֲשֵׁתִמּוּדַע תְּדִיר לְבִרְכָאֵן דְעֲלֵמָא וְאִקְרִי אֲשֶׁר, וְדָא הוּא עֲמוּדָא מְאִינוּן דְקָאִים עֲלֵמָא עֲלִיָּהּ.

וההוא אתר דאקרי לחם עוני, מההוא אתר אתקין (ההוא). הָדָא הוּא דְכִתְיִב מֵאֲשֶׁר שְׁמְנֵה לְחֶמּוֹ, מַה דְּהוּא לְחָמָא דְמִסְפָּנָא, אֲתַהֲדֵר לְחָם (עוני) פִּנְג (שמנה). בְּגִין דְּאִרִּיק וְאִרְמֵי בִּיהּ בְּרַכָּא וְתַפְנוּקֵין, וְסוּפָא דְקָרָא אוֹכַח, וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלָךְ. מָאֵן מְלָךְ, דָּא

בגין דאריק וארמי ביה ברקא ונתפנוקין, וסופא דקרא אוכח, והוא יתן מעדני מלך. מאן מלך, דא

למלך הזה כל הברכות, כל שמחה וכל טוב הוא נותן, וממנה יוצאים. אמרו, אם לא באנו לעולם אלא רק לדעת את זה - טוב לנו.

ראובן היה בכור של יעקב. אמר רבי חייא, לו ראוי הכל, והכל העבר ממנו, ונתנה המלכות ליהודה, הבכורה ליוסף, והפנה אל ללוי. זהו שכתוב פחו פמים אל תותר, לא תשאר בהם. ומה שאמר כחי וראשית אוני, כאן ברכו והפקירו אצל הקדוש ברוך הוא.

ראהוב המלך, [שבקש מהמלך לעשות לו טובה] [שהיה לו בן ורצה שהמלך יעשה לו טובה] יום אחד עבר בנו בשוק. אמר למלך, זה בני, ודאי אהוב נפשי. שמע המלך, וידע שגה בקש על בנו. כך יעקב אמר, ראובן בכרי אתה כחי וגו'. כאן צוה את המלך.

פחו פמים אל תותר. כאן אמר מה שארע לו, שלא נשאר [ו] בארץ ונזרק לחוץ לארץ. כנגד זה ממנה [תחום] אחד מצד המשפן העליון שממנה תחת יד מיכאל, ויש אומרים תחת יד גבריאל. ומיכאל הוא ראש בכל מקום מצד של החס"ד, וגבריאל מצד של שמאל של גבור"ה, ויהודה עד רד עם אל, צד הגבורה, נקרא בית דין, וסמוך לו ראובן. ואף על גב שמלכות היתה של יהודה, ראובן סמוך כנגדו היה.

אמר רבי שמעון, עתידים אותם בני ראובן לעורר שני קרבות בתוך הארץ. בא ראה, כתוב כחי - בגלות מצרים. וראשית אוני - שהם היו ראשונים לאחיהם לקרב. יתר שאת - לגלות אשור,

אוני, דאינון הו' קדמאי

כנסת ישראל, דמנה אתון בתפנוקי עלמא. ודא יהיב להאי מלך כל ברכאן, כל חידו וכל טיבו. הוא יהיב ומנה נפקי. אמרו, אי לא אתינא לעלמא, אלא למנדע דא, טב לן.

ראובן בוכרא דיעקב הוה, אמר רבי חייא, ליה הוה אתחזי כללא, ואתעבר מינה כללא, ואתיהיב מלכו ליהודה, בכירותא ליוסף, כהונתא ללוי. הדא הוא דכתיב, פחו פמים אל תותר, לא תשתאר בהו. ומה דאמר כחי וראשית אוני, הכא ברכיה ופקדיה לקודשא בריהוה הוא.

רחימא דמלפא, (דבעא מן מלפא למעבר ביה טיבו) (ג"א רחוק ליה ברא והוה בעי דמלפא ועבד ליה טיבו)

יומא חד אעבר בריה בשוקא, אמר למלפא, דא הוא ברי, ודאי רחימא דנפשאי. שמע מלפא, וידע דהא שאיל על בריה. כך יעקב אמר, ראובן בכורי אתה כחי וגו', הכא פקדיה למלפא.

פחו פמים אל תותר, הכא אמר מה דארע ליה, דלא אשתאר (ליה) בארעא, ושדי ליה לבר מארעא. לקבל דא, חד ממנא (תחומא) מסטרא דמשפנא לעילא, די ממנא תחות ידא דמיכאל, ואמרי לה תחות ידא דגבר"אל. ומיכאל הוא רישא בכל אתר מסטרא דחס"ד, וגבריאל מסטרא דשמאלא דגבור"ה. (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל, סטר גבורה, בי דינא אקרי, וסמיך ליה ראובן, אף על גב דמלכו הוה דיהודה, ראובן סמוך לקבליה הוה.

אמר רבי שמעון, זמינין אינון בני ראובן, לאגחא תרין קרבין בגו ארעא. תא חזי, פתיב כחי, בגלותא דמצרים. וראשית

שמשם גלו בני גד ובני ראובן ראשונים מכלם, וסבלו כמה רעות, וכמה ענויים סבלו, ולא שבו עד כעת.

ויותר עז - לזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, הם יצאו ויערכו קרבות בעולם וינצחו, ויתחזקו על העמים, ובני העולם יפחדו מהם וירתתו לפניהם ויחשבו להתגבר במלכות, ולא ישארו בה. זהו שכתוב פחז פחים אל תותר. מה הטעם שלא ישארו בה ואפלו בצד אחד של העולם? משום פי עלית משכבי אביך, שעתידים להפגס ולערף קרבות בתוך הארץ הקדושה, משכבי אביך דוקא, זו ירושלים.

בא ראה, לארבעת צדדי העולם התפזרו בני ראובן בגלות, פנגד כל ישראל שגלו לגלות ארבע פעמים בארבע רוחות העולם. זהו שכתוב כחי - אחד, וראשית אוני - שנים, יתר שאת - שלשה, ויתר עז - ארבעה. כמו כן עתידים הם לערף קרב בארבע רוחות העולם ולשלט בקרבם על הכל, וינצחו עמים רבים וישלטו עליהם.

פחז פחים אל תותר פי עלית על משכבי אביך. כאן נרמז על הרהור ראשון שהנה ליעקב בטפה הראשונה ברחל, שאלמלא הרהור של אותה טפה היה במקומה, נשאר היה ראובן בכל, אבל פחז פחים אל תותר פי עלית משכבי אביך. עלית - בהרהור אחר, אז חללת וגו'.

דבר אחר פחז פחים אל תותר - שהרי כאשר יערכו קרב בני ראובן בעולם וינצחו עמים רבים, לא ישארו במלכות, מה הטעם? פי עלית משכבי אביך, שעתידים

לגבי אחיהון לקרבא. יתר שאת, לגלותא דאשור, דמתמן גלו בני גד ובני ראובן קדמאי מפלהו, וסבלי כמה בישין, וכמה ענויין סבלו, ולא תבו עד כען.

ויתר עז, לזמנא דמלפא משיחא יתער בעלמא, אינון יפקון ויגחון קרבין בעלמא, וינצחון, ויתקפון על עממיא. ובני עלמא ידחלון מנייהו וירתתון קמייהו, (דף רלו ע"א) ויחשיבו לאתגברא במלכותא, ולא ישתארון ביה. הדא הוא דכתיב פחז פחים אל תותר, מאי טעמא לא ישתארון ביה, ואפילו בסטרא חד דעלמא, בגין פי עלית משכבי אביך. דזמינין לאעלא ולאגחא קרבין בגו ארעא קדישא, משכבי אביך דייקא, זו ירושלים.

תא חזי, בארבע סטרי עלמא, אתבדרו בני ראובן בגלותא, לקבליהון דכל ישראל, דאתגלו בגלותא ארבע זמנין בארבע סטרי עלמא. הדא הוא דכתיב, כחי חד, וראשית אוני תרי, יתר שאת תלת, ויתר עז ארבעה. פגוונא דא זמינין אינון לאגחא קרבא בארבע סטרי עלמא, ולמשלט בקרבייהו על כלא, וינצחון עממין סגיאין, וישלטון עלייהו:

פחז פחים אל תותר פי עלית משכבי אביך, הכא אתרמיז על הרהורא קדמאה דהוה ליה ליעקב. בהאי טפה קדמאה ברחל, דאלמלא הרהורא דההיא טפה הוה באתרה, אשתאר ראובן בכלא. אבל פחז פחים אל תותר פי עלית משכבי אביך, עלית, בהרהורא אחרא, אז חללת וגו'.

דבר אחר, פחז פחים אל תותר, דהא כד יגחון קרבא בני ראובן

לַעֲרֹךְ קָרַב בְּאַרְץ הַקְדוּשָׁה וְיִקְא, שְׁכַתוֹב כִּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ, וְיִקְרָא לְכַתֵּב! אֵלָא אָבִיךָ, זֶה יִשְׂרָאֵל הַזֶּקֶן. מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ וְלֹא מִשְׁכְּבֵי מִשׁוֹם שְׁהָרֵי פְעָמִים נִבְנְתָה יְרוּשָׁלַיִם, וּפְעַם שְׁלִישִׁית לְזַמְנֵנוּ שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְלִכְּזֶן מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ. וְכֵאן הַתְּגַלְתָּה בְּרַכָּה, וּמָה שְׁהָיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמָה שְׁהָיָה כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, וּמָה שְׁהָיָה בְּזַמַּן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּמַעֲשֵׂה רְאוּבֵן.

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֵּאֵן אַחַד אוֹתָם בְּצַד שְׂמַאל שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שְׂרָאָה מַעֲשִׂים שֶׁל דִּין קָשָׁה שְׁלֵא יְכוּל הַעוֹלָם לְסַבֵּל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַבְּרַכָּה שְׁלֵהֶם אֵיפֹה הִיא? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁמַעוֹן לֹא רָאוּי לְזֶה, שְׂרָאָה לוֹ כְּמָה מַעֲשִׂים רְעִים, וְלוֹי שְׂבֵא מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּבְרַכָּה לֹא תְלוּיָהּ בּוֹ, וְאֶפְלוּ כְּשֵׁבֵא מִשָּׁה לֹא תִלָּה בּוֹ בְּרַכְתּוֹ, שְׁכַתוֹב (דְּבָרִים א) בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצָה. תְּלוּי בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה הַיָּם גְּדוֹל - זֶה הַשְּׂכִינָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל יַעֲקֹב, כְּשֶׁרָצָה לְהַסְתַּלֵּק מִהַעוֹלָם. וְרַחֵב יָדַיִם - שְׁהָרֵי כָּל הַעוֹלָם מִתְּמַלֵּא וְנִשְׁלֵם וּמִצְטַמְצָם שֵׁם. שֵׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר - שְׁכַמָּה מִלְּאָכִים עֲלִיוֹנִים וּקְדוּשִׁים נִמְצְאוּ שֵׁם. חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת - אֵלוֹ הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטִים, בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנִמְצְאוּ בָהֶם בְּשִׁלְמוֹת, אַחַד אֵילָה, וְאַחַד זָאֵב, וְאַחַד אָרִי,

אֵינוֹן תְּרִיסַר שְׁבַטִין, בְּנוֹי וְיַעֲקֹב, דָּא שְׁתַּפְּחוּ בְּהוֹן בְּשִׁלְמוֹ. חַד אֵילָה, וְחַד זָאֵב, וְחַד אָרִי, וְחַד

בְּעֵלְמָא, וַיִּנְצָחוֹן עַמְמִין סְגִיאיִן, לָא יִשְׁתַּאֲרוֹן בְּמַלְכוּתָא, מָאי טַעְמָא, כִּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי, דְּזַמְיִנִין לְאַגְחָא קָרְבָא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא דְיִיקָא, דְכַתִּיב כִּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ (ס"א דָא יְרוּשָׁלַיִם. מִשְׁכְּבֵי), מִשְׁכְּבֵי מִיבְעֵי לֵיהּ. אֵלָא, אָבִיךָ דָא יִשְׂרָאֵל סְבָא, מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ וְלֹא מִשְׁכְּבֵי, בְּגִין דְהָא בְתָרֵי זְמַנֵי אַתְבְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְתִלְתָּאָה לְזַמְנָא דְמִלְפָא מְשִׁיחָא. וְעַל דָא מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ. וְהָכָא אַתְגַּלְיָא בְּרַכָּה, וּמָאי דְהוּה בְּהוּא זְמַנָא, וּמָאי דְהוּה כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וּמָה דְהָא בְּזַמְנָא דְמִלְפָא מְשִׁיחָא בְּעוֹבְדָא דְרְאוּבֵן:

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָכָא אַחִיד לֹוֹן בְּסִטְרָא שְׂמַאלָא דְשְׂכִינְתָא. דְחָמָא עוֹבְדִין דְדִינָא קְשִׁיא, דְלֹא יְכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּרַכְתָּא דְלַהוֹן אֵן הִיא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁמַעוֹן לֹא אַתְחִזִי לְהָאִי, דְחָמָא לֵיהּ כְּמָה עוֹבְדִין בִּישׁוּן. וְלוֹי דָאֲתֵי מִסִּטְרָא דְדִינָא קְשִׁיא, וּבְרַכְתָּא לָא תִלִּיא בֵיהּ. וְאֶפְלוּ כַּד אַתָּא מִשָּׁה, לָא תִלִּי בְרַכְתִּיהּ בֵיהּ. דְכַתִּיב, (דְּבָרִים א) בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצָה, בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא תְלִיָא.

הָא חִזִּי, כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה הַיָּם גְּדוֹל, דָּא שְׂכִינְתָא דְקִיָּמָא עֲלֵיהּ דְיַעֲקֹב כַּד בְּעָא לְאַסְתַּלְקָא מִעֵלְמָא. וְרַחֵב יָדַיִם, דְהָא כָּל עֲלָמָא אִמְלִי וְאַשְׁתַּלִּים וְאַתְצַמְצָם תַּמָּן. שֵׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר, דְכַמָּה מִלְּאָכִי עֲלָאִי וְקְדִישָׁאִי אֲשַׁתְּפָחוּ תַמָּן. חֵיוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת, אֵלִין דְיַעֲקֹב, דָּא שְׁתַּפְּחוּ בְּהוֹן בְּשִׁלְמוֹ. חַד אֵילָה, וְחַד זָאֵב, וְחַד אָרִי, וְחַד

טָלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה חַד, וְטָלָה חַד, חַד זָאב, וְחַד גְּדִי, וְכֵן כָּלֵהוּ, לְאַשְׁתַּכְּחָא חַיִּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּלֵהוּ שְׁפִיר. אָבֵל יְהוּדָה אַרְיֵה, שְׁמַעוֹן שׁוֹר, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרְיָא דְהוּוּ מְשַׁגְּיחִין דָּא לְקַבֵּל דָּא, דָּא מִימִינָא, וְדָא מִשְׁמָאלָא. לְתוֹרָא דְעוֹבְדוֹי בִישׁוּן, אָמְרוּ נְצִייר אַקוּנִין דְאַרְיֵה בְּקוֹפְטִיָה, וְיִסְתַּכַּל בְּדָא וְיִדְחַל מִנִּיהּ, כִּף שְׁמַעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שְׁמַעוֹן לָא זָכָה לְבִרְכָאן, אֶלָּא טַפַּל לִיהּ מִשֶּׁה בִּיהוּדָה. פְּתִיב הָכָא (דְּבָרִים ל.)

שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה, וּכְתִיב הַתֵּם (בְּרַאשִׁית כט) כִּי שְׁמַע ה' כִּי שְׁנוּאָה אֲנָכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁמַעוֹן וְלוֹי, אָבוּהוֹן סָלִיק לֹון לְמִשֶּׁה. אָמַר לִיהּ רַבִּי יוֹסִי, מָאִי טַעְמָא אָבוּהוֹן סָלִיק לֹון לְמִשֶּׁה. אָמַר לִיהּ, אַף אֲנִי נִסְלִיק לִיהּ לְבוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

אֲתוּ שְׁאֵלוּ לִיהּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, כִּמְהַ חֲבִיבִין מְלִין. אֲטַפַּח בִּידוֹי וּבִכְהָ, וְאָמַר מָאֵן יִגְלִי לָךְ מְהִימָנָא קְדִישָׁא, אֲסַתְּלַקְתָּ בְּחַיִּיךָ עַל בְּנֵי נִשָּׂא, אֲסַתְּלַקְתָּ בְּמוֹתָךְ, וְאַסְתִּים דִּיּוֹקְנָךְ. מִפְּתַחַן דְּמֵאֲרַךְ אֲתַמְסְרוּ בִידְךָ תְּדִיר.

הָא חֲזִי, יַעֲקֹב הָוָה לִיהּ אַרְבַּע נְשִׁין, וְאוּלִיד בְּנִין מִכָּלֵהוּ, (דף רלו ע"ב) וְאַסְתְּלִיק (נ"א וְאַשְׁתַּלִּים) בְּנִשׁוּי. כִּד בְּעָא יַעֲקֹב לְאַסְתְּלַקָּא, שְׁכִינְתָּא קְיִימִי עֲלוּי, בְּעָא לְבְרוּכִי לְאַלִּין, וְלֹא יְכִיל, מְקַמֵּי שְׁכִינְתָּא דְדַחִיל. אָמַר, הִיךְ אַעֲבִיד, דְּהָא תְרוּוֹיָהוּ מִסְטָרָא דְדִינָא קְשָׂא קָא אֲתִינִין. אִי אֲתַקִּיף בְּשְׁכִינְתָּא לָא יְכִילָנָא, דְּהָא אַרְבַּע נְשִׁין הוּוּ לִי, וְאַשְׁתְּלִימָנָא בְּהוֹן. אֶלָּא אֲסַלֵּק לֹון לְמֵאֲרִי דְבִיתָא, דְּהָא (ב"ה) בִּיתָא בְּרַעוּתִיָה קְיִימָא, וּמָה דְבַעֵי יַעֲבִיד.

וְאַחַד טָלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה אַחַד, וְטָלָה אַחַד, אַחַד זָאב, וְאַחַד גְּדִי, וְכֵן כָּלֵם, לְהַמְצֵא חַיִּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֵּל יָפָה, אָבֵל יְהוּדָה אַרְיֵה וְשְׁמַעוֹן שׁוֹר, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים שְׁהִיו מְשַׁגְּיחִים זֶה כְּגַד זֶה, זֶה מִמִּינִן וְזֶה מִשְׁמָאל. לְשׁוֹר שְׁמַעְשׂוּ רַעִים, אָמְרוּ נְצִיר דְמוֹת שֶׁל אַרְיֵה בְּרַפְּת שְׁלוֹ, וְיִסְתַּכַּל בְּזֶה וְיִפְחַד מִמֶּנּוּ. כִּף שְׁמַעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שְׁמַעוֹן לָא זָכָה לְבִרְכּוֹת, אֶלָּא הַדְּבִיק אוֹתוֹ מִשֶּׁה לִּיהוּדָה. כְּתוּב כִּפָּן (דְּבָרִים ל.) שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה, וּכְתוּב שֵׁם (בְּרַאשִׁית כט) כִּי שְׁמַע ה' כִּי שְׁנוּאָה אֲנָכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁמַעוֹן וְלוֹי, אָבִיהֶם הָעֵלֶם לְמִשֶּׁה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מָה הַטַּעַם אָבִיהֶם הָעֵלֶם לְמִשֶּׁה? אָמַר לוֹ, אַף אֲנִי נִעְלָהוּ לְמַנּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִינָה.

כִּאוּ וְשְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, כִּמְהַ חֲבִיבִים דְּבָרִים אֵלוּ. טַפַּח בִּידוֹ וּבִכְהָ. אָמַר, מִי יִגְלֵה אוֹתָךְ נֶאֱמַן הַקְּדוּשָׁה? הַתְּעֵלִית בְּחַיִּיךָ עַל בְּנֵי אָדָם, הַתְּעֵלִית בְּפִטְרִיךָ וְנִסְתַּרְהָ דְמוֹתָךְ. מִפְּתַחוֹת רְבוּנְךָ נִמְסְרוּ בִידְךָ תְּמִיד.

כִּא רָאָה, לִיעֲקֹב הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים, וְהוּלִיד בְּנִים מִכָּלֵן, וְהַתְּעֵלָה [יַחֲזִיק] בְּנִשׁוּתֵיּוֹ. כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְהַסְתַּלֵּק, עָמְדָה עָלָיו שְׁכִינָה. רָצָה לְבָרֵךְ אֶת אֵלָה וְלֹא יָכַל, מִלְּפָנֵי הַשְּׁכִינָה שְׁפָחַד. אָמַר, אִיךָ אַעֲשֶׂה, שְׁהָרִי שְׁנִיָּהֶם כִּאוּ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה? אִם אֲחֻזֵּק בְּשְׁכִינָה - לֹא יָכַלְתִּי, שְׁהָרִי הָיוּ לִי אַרְבַּע נְשִׁים וְנִתְקַנְתִּי בְּהֵן, אֶלָּא אַעֲלֵה אוֹתָן לְבַעַל הַבַּיִת, שְׁהָרִי [ב"ה] הַבַּיִת עוֹמֵד בְּרִשׁוּתוֹ, וּמָה שְׁיִרְצָה - יַעֲשֶׂה.

כך יעקב אמר, חלקים של נשים
ובנים הרי לקחתי בעולם הזה
ונשלמתי, ואיך אתחזק בגבירה
יותר? אלא אעלה הדברים לבעל
הגבירה, והוא יעשה מה שירצה,
ולא יפחד.

בא ראה מה פתוב, (דברים לג)
וזאת הברכה אשר ברוך משה
איש האלהים, בעל הבית, בעל
הגבירה, פפתוב (במדבר ל) אישה
יקימנו ואישה יפרנו, שהרי (שם י)
פלות משה פתוב. ועל פן משה
מברך את מי שרוצה בלי פחד,
כמו שבארנו. ולכן אמר יעקב,
הרי ראיתי שבני אלה הם בצד
הדין הקשה, [וביאן] יבא בעל
הבית ויברך אותם.

משה ודאי איש האלהים היה,
ורצונו עושה בביתו, כמו
שנאמר אישה יקימנו, זהו
שפתוב (שם י) ויאמר משה קומה
ה' ואישה יפרנו, זהו שפתוב
ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי
שבעל הבית עושה את רצונו
ואין מוחה בידו, כמו לאדם
שגזור על אשתו, והיא עושה
רצונו. ועל כך יעקב, אף על גב
שהיה אחוז בעץ החיים, לא היה
בעל הבית אלא למטה. משה
הוא למעלה, ולכן העלה אותם
לבעל הבית.

בסודם אל תבא נפשי וגו'. רבי
אבא פתח ואמר, (תהלים כה) סוד
ה' ליראיו וגו'. סוד ה' ליראיו -
הסוד העליון של התורה לא נתן
הקדוש ברוך הוא אלא לאותם
יראי חטא, ומי שהם יראי חטא,
מתגלה להם סוד עליון של
תורה. ומיהו סוד העליון של
התורה? הוי אומר זו אות ברית
קדש, שנקראת סוד ה' ברית
קדש.

שמעון ולוי הטריחו עצמם על
סוד זה באנשי שכם שימולו

כך יעקב אמר, חולקין הנשין ובנין הא
נסבית בהאי עלמא, ואשתלמנא, היך
אתקיף במטרוניתא ותיר, אלא אסלק מלין
למארי מטרוניתא, והוא יעביד מה דבעי,
ולא ידחל.

הוא חזי, מה כתיב, (דברים לג) וזאת הברכה
אשר ברוך משה איש האלהים, מאריה
דביתא, מאריה דמטרוניתא. כמה דכתיב,
(במדבר ל) אישה יקימנו ואישה יפרנו. דהא (במדבר
י) פלת משה כתיב. ועל דא, משה ברוך מאן
דבעא ולא דחיל, פדאוקימנא. ובגין כך אמר
יעקב, הא חמינן דבני אלן בסטרא דדינא
קשא, (ליתיה) ייתי מאריה דביתא ויברך לון.

משה ודאי איש האלהים היה, ורעותיה
עביד בביתיה, כמה דאת אמר אישה
יקימנו. הדא הוא דכתיב, (במדבר י) ויאמר משה
קומה ה'. ואישה יפרנו. הדא הוא דכתיב,
(במדבר י) ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי רעותיה
עבד מאריה דביתא ולית דימחי בידיה. כבר
נש דגזור על אנתתיה, ועבדא רעותיה. ועל
דא יעקב אף על גב דהוה אחיד באילנא
דחיי, לא הוה מארי דביתא, אלא לתתא,
משה הוא לעילא, בגין כך סליק לון
למאריה דביתא:

בסודם אל תבא נפשי וגו', רבי אבא פתח
ואמר, (תהלים כה) סוד יי ליראיו וגו'.
סוד יי ליראיו, רזא עלאה דאורייתא, לא
יהיב קדשא ברוך הוא אלא לאיננון דחלי
חטאה. ומאן דאיננון דחלי חטאה, אתגלי לון
רזא עלאה דאורייתא. ומאן איהו רזא עלאה
דאורייתא, הוי אימא דא את קיימא קדישא,
דאקרי סוד יי ברית קדש.

שמעון ולוי, אטריחו גרמייהו על האי סוד,

בְּאַנְשֵׁי שָׁכֶם, דִּיגְזָרוּן גְּרַמְיֵיהוּ וַיִּקְבְּלוּ
עֲלֵיהוֹן הָאִי סוּד. וַיִּקְרָא אֶסְהִיד, בְּמַרְמָה. תו
בְּעוֹבְדָא דְזַמְרִי בֶן סְלוּא, דְּפָסַל הָאִי סוּד.
וַיַּעֲקֹב אָמַר בְּסוּדָם אֵל תָּבֵא נַפְשִׁי. מָאִי
נַפְשִׁי. דָּא נַפְשָׁא דְעֲאֵלָת וְאַתְאַחַדַת בְּבָרִית
עֲלָאָה לְעֵילָא, וְאַקְרִי נַפְשׁ צְרוּרָא דְחַיִּי.

בְּקַהֲלָם אֵל תַּחַד כְּבוֹדֵי. הָא אֻקְמוּהָ, כְּמָה
דְּאַתָּ אָמַר, (במדבר טו) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם
קָרַח. אֵל תַּחַד כְּבוֹדֵי, דָּא כְבוֹד יִשְׂרָאֵל סְתָם.
וְעַל דָּא לֹא בְרִיף לֹון אָבוּהוֹן, בְּגִין דְּסְלִיק
לֹון לְמִשָּׁה. רַבִּי חַיִּיא אָמַר, מִהֲנִי קָרְאִי (חסר)
(וּבְגִינֵי קָד) (ס"א מְשַׁמַּע) דְּלֹא אַתְאַחִיד דָּא בְּדָא,
וְאַצְטְרִיף הַכִּי. וְעַל דָּא אֵית בֵּיה כְּלָא, וְלִית
לָךְ דְּרָא בְּעֵלְמָא, דְּלֹא נַחְתָּא דִּינָא דְלֵהוֹן
לְקַטְרָגָא בְּעֵלְמָא וְאַסְגִּיאֻ מִהֲדָרֵי עַל
פְּתַחֲיֵיהוּ דְבְּנֵי נַשָּׂא, הָא לָךְ כְּלָא. (ס"א הָא לְקַבְּל

(הא):

יְהוֹנָדָה אַתְהָ יוֹדוּף אַחִיף יָדָךְ בְּעַרְףְּ אִיבִיף
וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פְתַח, (תהלים קד) עֲשֵׂה יָרַח
לְמוֹעֲדִים וְגו'. עֲשֵׂה יָרַח בְּגִין לְקַדְשָׁא בֵּיה
רִישׁ יָרַחִין, וְרִישׁ שְׁתִּין. וְלַעֲלָמִין סִיְהִרָא לֹא
נְהִיר אֱלָא מְשַׁמְשָׁא, וְכַד שְׁמִשָּׁא שְׁלִיט,
סִיְהִרָא לֹא שְׁלִטָא. כַּד אַתְּפְנִישׁ שְׁמִשָּׁא, כְּדִין
סִיְהִרָא שְׁלִטָא, וְלִית חוֹשְׁבִין לְסִיְהִרָא אֱלָא כַּד
אַתְּפְנִישׁ שְׁמִשָּׁא.

וְתַרְוִוִּיהוּ עֶבֶד קַדְשָׁא בְרִיף הוּא לְאַנְהִרָא.
הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן
אַתֶּם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ
וְגו'. וְהָיוּ לְאוֹתוֹת, אֲלִין שְׁבַתוֹת, דְּכְתִיב,
(שמות לא) כִּי אוֹת הִיא. וְלְמוֹעֲדִים, אֵינֹון יוֹמִין
טְבִין. וְלְיָמִים, אֲלִין רִישֵׁי יָרַחִין. וְלְשָׁנִים,
אֲלִין רִישֵׁי שָׁנִין. דְּלֵהוֹון אוֹמוֹת הָעוֹלָם
עֶבְדִין חֹשְׁבִין לְשְׁמִשָּׁא, וְיִשְׂרָאֵל לְסִיְהִרָא.

עֲצָמָם וַיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם סוּד זָה,
וְהַפְּסוּק מַעֲיֵד שְׁבַמְרָמָה. וְעוֹד,
בְּמַעֲשֵׂה זַמְרִי בֶן סְלוּא שְׁפָסַל
אֵת הַסוּד הַזֶּה. וַיַּעֲקֹב אָמַר,
בְּסוּדָם אֵל תָּבֵא נַפְשִׁי. מִי זֶה
נַפְשִׁי? זֶה נַפְשׁ שְׁנוֹכְנֹסַת וְנֶאֱחָזַת
בְּבָרִית הָעֲלִיּוֹנָה לְמַעְלָה,
וְנִקְרָאת נַפְשׁ צְרוּר הַחַיִּים.

בְּקַהֲלָם אֵל תַּחַד כְּבוֹדֵי, הָרִי
פְּרִשׁוּהָ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (במדבר טו)
וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח. אֵל תַּחַד
כְּבוֹדֵי - זֶה כְבוֹד יִשְׂרָאֵל סְתָם.
וְלָכֵן לֹא בְרִיף אוֹתָם אֲבִיהֶם,
מִשּׁוּם שְׁהַעֲלָה אוֹתָם לְמִשָּׁה.
רַבִּי חַיִּיא אָמַר, מִהַפְּסוּקִים הִלְלוּ
(ומשום קד) [מְשַׁמַּע] שְׁלֹא נֶאֱחָזוּ זָה
בְּזָה, וְהַצְטְרָף קָד. וְלָכֵן יֵשׁ בּוֹ
הַכֵּל, וְאִין לָךְ דוֹר בְּעוֹלָם שְׁלֹא
יִוָּרֵד דִּין שְׁלָהֶם לְקַטְרָג בְּעוֹלָם,
וּמִתְרַבִּים הַמְּחַזְרִים עַל הַפְּתָחִים
שֶׁל בְּנֵי אָדָם. הַנֵּה לָךְ הַכֵּל וְהַ כְּנֵד
(הא).

יְהוֹנָדָה אַתְהָ יוֹדוּף אַחִיף יָדָךְ
בְּעַרְףְּ אִיבִיף וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פְתַח,
(תהלים קד) עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים
וְגו'. עֲשֵׂה יָרַח, כְּדִי לְקַדְשָׁא בּוֹ
רִאשֵׁי חֲדָשִׁים וְרִאשֵׁי שָׁנִים.
וְלַעֲלָמִים הַלְכְּנָה מְאִירָה רַק מִן
הַשְּׁמֶשׁ, וּכְשׁוֹלְטַת הַשְּׁמֶשׁ -
לֹא שׁוֹלְטַת הַלְכְּנָה, וּכְשׁוֹלְטַת הַשְּׁמֶשׁ -
אֵז שׁוֹלְטַת הַלְכְּנָה, וְאִין
חֹשְׁבֹון לְלְכְנָה אֱלָא רַק
כְּשׁוֹלְטַת הַשְּׁמֶשׁ.

וְשָׁנֵיהֶם עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא
לְהַאִיר, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית א)
וַיִּתֵּן אֶתֶם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם
לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ וְגו'. וְהָיוּ
לְאוֹת - אֵלוּ שְׁבַתוֹת, שְׁפָתוֹב
(שמות לא) כִּי אוֹת הִיא. וְלְמוֹעֲדִים
- אֵלוּ יָמִים טוֹבִים. וְלְיָמִים - אֵלוּ
רִאשֵׁי חֲדָשִׁים. וְלְשָׁנִים - אֵלוּ
רִאשֵׁי שָׁנִים. שְׁיֵהִיו אֲמוֹת הָעוֹלָם
עוֹשִׂים חֹשְׁבֹון לְשְׁמֶשׁ, וְיִשְׂרָאֵל
לְלְכְנָה.

וְאוֹרָא הָא, פִּי הָא דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פְּתִיב,
 (ישעיה ט) **הַרְבִּיתָּ הַגּוֹי לֹו הַגְּדִלְתָּ**
הַשְּׂמֹחָה. הַרְבִּיתָּ הַגּוֹי, אֵלִינִי יִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב
בְּהוּ (דברים ד) פִּי מִי גוֹי גָדוֹל. וְכַתִּיב, (דברים יא
י) גוֹי אֶחָד בְּאַרְצָן. לֹו, בְּגִינִיָּה. הַגְּדִלְתָּ
הַשְּׂמֹחָה (ממש), דָּא סִיְהָרָא, דְּאִתְרַבִּיִּיאַת
בְּנַהוּרָא בְּגִינִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל. אֹמְרוֹת הָעוֹלָם
לְשִׁמְשָׂא, וַיִּשְׂרָאֵל לְסִיְהָרָא, הִי מַנְיִיְהוּ עָדִיף.
וְדָאִי סִיְהָרָא (דף רלז ע"א) לְעֵילָא, וְשִׁמְשָׂא
דְּאֹמְרוֹת הָעוֹלָם, תַּחֲוֹת הָאִי סִיְהָרָא הוּא,
וְהָהוּא שְׁמִשָּׂא מְהָאִי (כ"א ספרא) סִיְהָרָא נְהִיר.
חֲמִי מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל, לְהוּ. יִשְׂרָאֵל אֶחִידוּ
בְּסִיְהָרָא, וְאַשְׁתַּלְשְׁלוּ בְּשִׁמְשָׂא עֲלָאָה,
וְאַתְאַחְדוּ בְּאַתְרָא (ב"ה) (כ"א דְּנִהוּרִי לְשִׁמְשָׂא) דְּנִהוּרָא
מְשִׁמְשָׂא עֲלָאָה, וּמִתְדַבְּקִין בֵּיָה, דְּכַתִּיב, (דברים
ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּינִי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם
הַיּוֹם.

וְזֶה הוֹלֵף כְּמוֹ שְׂאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
 פְּתִיב (ישעיה ט) **הַרְבִּיתָּ הַגּוֹי לֹו**
הַגְּדִלְתָּ הַשְּׂמֹחָה. הַרְבִּיתָּ הַגּוֹי -
אֵלֹו יִשְׂרָאֵל, שְׂכַתוּב בְּהֶם (דברים ד)
פִּי מִי גוֹי גָדוֹל, וְכַתוּב גּוֹי אֶחָד
בְּאַרְצָן. לֹו - בְּשִׁבְלֹו. הַגְּדִלְתָּ
הַשְּׂמֹחָה [ממש] - זֹו הַלְּבָנָה
שְׂמַתְגְּדַלְתָּ בְּאוּרָא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל.
אֲמוֹת הָעוֹלָם לְשִׁמְשָׂא, וַיִּשְׂרָאֵל
לְלְבָנָה, אִיזָה מְהֶם עָדִיף? וְדָאִי
הַלְּבָנָה לְמַעְלָה, וְהַשְּׂמִשָּׂא שֶׁל
אֲמוֹת הָעוֹלָם תַּחֲתֵי הַלְּבָנָה הוּא,
וְאוֹתוֹ הַשְּׂמִשָּׂא מִזֹּו [העיר] הַלְּבָנָה
מְאִיר.

רְאָה מַה בֵּינָם לְבִין יִשְׂרָאֵל.
 יִשְׂרָאֵל אֶחָדִים בְּלְבָנָה,
 וְהַשְׁתַּלְשְׁלוּ בְּשִׁמְשָׂא הָעֲלִינָה,
 וְנִאֲחֲזוּ בְּמִקּוּם [בו] [שְׂמִיָּר לְשִׁמְשָׂא]
 שְׂמִיָּרָה מְהַשְּׂמֵשׂ הָעֲלִינָה
 וְנִדְבָקִים בּוֹ, שְׂכַתוּב (דברים ד)
 וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם
 חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

יְהוּדָה אַתְּהָ וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אָמַר, מְלָכוֹת הַתְּקִימָה לִיהוּדָה,
 וְהֵינּוּ מַה שְׂאֵמַרְנוּ, מַהוּ שְׂכַתוּב
 (בראשית כט) **הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה',**
מְשׁוּם שֶׁהוּא רְבִיעֵי אוֹדָה אֶת ה',
מְשׁוּם שֶׁהוּא רִגְלֵי רְבִיעֵי לְכַפֵּסָא.
יְהו' זֶה רִשְׁמֵי שֶׁל הַשֵּׁם הָעֲלִינָה,
וּבְכַמָּה נִשְׁלָם? בְּה"א [בדל"ת], וְהֵינּוּ
ה"א אַחְרוּנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נִשְׁלָם בְּאוֹתֵיֹתָיו,
וְקָשָׁר שְׂאוּחֹז אוֹתָן, עַל כֵּן יוֹדוּף
אַחֲרֵי, שֶׁהַמְּלָכוֹת לָף רְאוּיָה
לְהַתְּקִימָה וְדָאִי. (הושע יד) וְיְהוּדָה
עַד רַד עִם אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים
נֶאֱמָן. מִי הַקְּדוֹשִׁים? אֵלֹו
קְדוֹשִׁים עֲלִינָה, שְׂכַלְמֵי מוֹדִים
לֹו וְשִׁמּוֹ אוֹתוֹ נֶאֱמָן, לְכֵן הוּא
רְאוּשׁוֹן כָּל, הוּא מְלֵף עַל כָּלָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים מה)
 כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֵף פְּנִימָה. כָּל
 כְּבוֹדָה - זֹו כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. כְּבוֹדָה
 - מְשׁוּם שֶׁהוּא כְּבוֹד, זֶה עַל זֶה.

יְהוּדָה אַתְּהָ וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מְלָכוֹ
 לִיהוּדָה אַתְּקִימִים, וְהֵינּוּ דְאֶמְרִינָן,
 מָאִי דְכַתִּיב, (בראשית כט) **הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה',**
בְּגִין דְּאִיְהוּ רְבִיעֵאָה, אוֹדָה אֶת ה', בְּגִין
דְּאִיְהוּ רְגְלָא רְבִיעֵאָה לְכַרְסֵיאָה. יְהו' דָּא
רְשִׁימָא דְשָׂמָא עֲלָאָה, וּבְכַמָּה אֲשַׁתְּלִים, בְּה"א
(כ"א בדל"ת), וְהֵינּוּ ה"א בְּתַרְאָה דְשָׂמָא קְדִישָׂא.
שְׂמָא קְדִישָׂא שְׁלִים בְּאַתּוּוֹי, וְקָשָׁר דְּאַחִיד
לֹון, עַל דָּא יוֹדוּף אַחֲרֵי, דְּמְלָכוֹ לָף אִתְחַזְיָא
לְאַתְקִימָא וְדָאִי. (הושע יב) וְיְהוּדָה עַד רַד עִם
אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן, מָאֵן קְדוֹשִׁים, אֵלִינִי
קְדוֹשִׁים עֲלִינָה, דְּכַלְהוּ אוֹדָן לְגַבִּיָּה,
וְשׁוּיָה נֶאֱמָן, בְּגִין כֵּן הוּא קְדַמָּאָה בְּכוֹלָא,
הוּא מְלָפָא עַל כָּלָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים מה) **כָּל כְּבוֹדָה**
בַּת מְלֵף פְּנִימָה. כָּל כְּבוֹדָה, דָּא כְּנִסְתָּ

ישראל, כבודה, בגין דאיהו כבוד, דא על דא, דא דכר, ודא נוקבא (ס"א דא נוקבא), ואתקרי כבודה. בת מלך, היינו בת שבע, בת קול דאיהו קול גדול, והאי מלך עלאה הוא. פנימה, בגין דאית מלך דלאו איהו לגו פוותיה, והאי כבודה בת מלך.

ממשבצות זהב לבושה, בגין דאתלבשת ואתאחדת בגבורתא עלאה, והאי, אוף נמי מלך אקרי, ובגינה קיימא ארעא. אימתי, בשעתא דאתאחדת במשפט. כמה דאת אמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ. ודא קרינן מלכו דשמיא, ויהודה אתאחיד בה, וירית מלכותא דבארעא.

רבי (אבא) יהודה ורבי יצחק הוּו קאזלי בארץא. אמר רבי יצחק, נפתח במלי דאורייתא וניזיל. פתח רבי יצחק ואמר, (בראשית ג) ויגרש את האדם וישכן מגן עדן וגו'. האדם וישכן מגן עדן וגו'. פסוק זה בארוהו החברים, אבל ויגרש, כמו בן אדם שמגרש את אשתו, את האדם דוקא.

בא ראה סוד הדבר, אדם נתפס במה שחטא, וגרם מות לו ולכל העולם, וגרם לאותו עץ שחטא בו גרושים, להגרש בו ולהתגרש בבניו לעולמים. זהו שכתוב ויגרש את האדם, את דוקא, כפתיב (ישעיהו ז) ואראה את ה'. אף כפתיב (ישעיהו ז) ואראה את ה'.

אין את האדם. אוף הכי את האדם. וישבן מקדם לגן עדן וגו', האי לתתא. וכמה דכרובים לעילא, אית כרובים לתתא, והאי אילנא אשרי עלייהו. ואת להט החרב המתהפכת, אינון טפסי דשלהובי דאשא, מההוא חרבא דמתלהטא. המתהפכת, דא האי חרבא, דינקא בתרין סטרין, ואתהפכא מסטרא דא לסטרא אחרא.

זה זכר וזו נקבה (ווי נקבה), ונקראת כבודה. בת מלך - היינו בת שבע, בת קול שהוא קול גדול, וזהו מלך העליון. פנימה - משום שיש מלך שאינו לפנינו כמותו, וזו כבודה בת מלך.

ממשבצות זהב לבושה, משום שהתלבשה ונאחזה בגבורה עליונה, וגם זה נקרא מלך, ובשכילה עומדת הארץ, מתי? בשעה שנאחזת במשפט, כמו שנאמר (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ. ולזו קוראים מלכות השמים, ויהודה נאחז בה, וירש המלכות שבארץ.

רבי (אבא) יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר רבי יצחק, נפתח בדברי תורה ונלך. פתח רבי יצחק ואמר, (בראשית ג) ויגרש את האדם וישכן מגן עדן וגו'. פסוק זה בארוהו החברים, אבל ויגרש, כמו בן אדם שמגרש את אשתו, את האדם דוקא.

בא ראה סוד הדבר, אדם נתפס במה שחטא, וגרם מות לו ולכל העולם, וגרם לאותו עץ שחטא בו גרושים, להגרש בו ולהתגרש בבניו לעולמים. זהו שכתוב ויגרש את האדם, את דוקא, כפתיב (ישעיהו ז) ואראה את ה'. אף כפתיב (ישעיהו ז) ואראה את ה'.

אין את האדם. אוף הכי את האדם. וישבן מקדם לגן עדן וגו' - זה למטה. כמו שפרובים למעלה, יש פרובים למטה, והשרה העץ הזה עליהם. ואת להט החרב המתהפכת אלו דגמת שלהבת של אש מאותה החרב שמתלהטת. המתהפכת - זו החרב הזו, שיונקת בשני צדדים, ומתהפכת מצד זה לצד אחר.

אין את האדם. אוף הכי את האדם. וישבן מקדם לגן עדן וגו', האי לתתא. וכמה דכרובים לעילא, אית כרובים לתתא, והאי אילנא אשרי עלייהו. ואת להט החרב המתהפכת, אינון טפסי דשלהובי דאשא, מההוא חרבא דמתלהטא. המתהפכת, דא האי חרבא, דינקא בתרין סטרין, ואתהפכא מסטרא דא לסטרא אחרא.

דְּבַר אַחַר הַמִּתְהַפְּכֵת, דָּא לְהַט אֵינּוּן טַפְּסִי
אוֹתָן צוֹרוֹת הַשְּׁלֵחָבֵת [של המלכות]
שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁמִתְהַפְּכוֹת לַפְּעָמִים
גְּבָרִים וְלַפְּעָמִים נְשִׁים,
וּמִתְהַפְּכוֹת מִמְּקוֹמָם לַכֹּל, וְכֹל
זֶה כְּדִי לְשַׁמֵּר אֶת דְּרָף עֵץ
הַחַיִּים. אֵיזוֹ דְּרָף? כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר
(שם מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דְּרָף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָפָה, וְכֹף זֶה
וּדְאֵי שְׁגָרָם אָדָם לְאוֹתוֹ עֵץ
שְׁחָטָא בּוֹ לְהַתְּגַרֵּשׁ, וְגַם לְשֹׂאֵר
בְּנֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם ו)
וּבְכַפְשֵׁיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם, אָבִל
יָפָה אֲמַרְתָּ, שְׁהָרִי מִמְּקוֹמוֹ
מִשְׁמַע, שְׁכַתּוּב וַיְגַרֵּשׁ אֶת
הָאָדָם, מִשּׁוֹם שְׁזוּהֵי שְׁלֹמוֹת
הָאָדָם.

וּמֵאוֹתוֹ יוֹם נִפְגְּמָה הַלְּבָנָה, עַד
שְׂבָא נַח וְנִכְנַס בְּתִשְׁבּוּבָה [לחכה].
בָּאוּ הַרְשָׁעִים וְנִפְגָּם. עַד שְׂבָא
אֲבָרְהָם [עַמְרָן] וְעַמְד בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל
יַעֲקֹב וּבְנָיִי. וּבֵא יְהוּדָה וְאַחֲזוּ
בָהּ, וְהַתְּחַזֵּק בְּמַלְכוּת, וַיִּרְשׁ
אוֹתָהּ יִרְשֵׁת עוֹלָמִים הוּא וְכֹל
בְּנָיו אַחֲרָיו. זֶהוּ שְׁכַתּוּב יְהוּדָה
אַתָּה יוֹדוּף אַחֲרֶיךָ. [משום שהמלכות שלו
עָלִיָּה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א ה) כִּי יְהוּדָה
גָּבַר בְּאֶרֶץ יוֹדוּף אַחֲרֶיךָ] וּדְאֵי בְּשַׁעֲרֵי
שְׁעָמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שְׁכַלָּם
הוֹדוּ לוֹ וַיִּרְדּוּ אַחֲרָיו לַיָּם.

יִרְךָ בְּעַרְףָּ אֵיבִיךָ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר
(שׁוֹפְטִים א) יְהוּדָה יַעֲלֶה [בְּתַחֲלָה].
יִשְׁתַּחֲוֶה לָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ, כָּלֵל שֶׁל
כָּל אוֹתָם שְׂאֵר הַשְּׁבָטִים, מִשּׁוֹם
זֶה בְּנֵי אֲבִיךָ וְלֹא בְּנֵי אִמְךָ. בְּנֵי
אֲבִיךָ - הָרִי כָּל שְׂאֵר הַשְּׁבָטִים.
שְׂאֵף עַל גֵּב [שֶׁהֵם נִחְלָקוּ] שְׁנַחֲלִקוּ
לְשִׁתֵּי מַלְכוּת, כְּשֶׁהָיוּ עוֹלָמִים
לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ כּוֹרְעִים
וּמִשְׁתַּחֲוִים לַמֶּלֶךְ שְׁבִירוּשָׁלַיִם,
מִשּׁוֹם שְׁמַלְכוּת יְרוּשָׁלַיִם
מִמְּלַכוּת הַקְּדוּשָׁה. [שׁוֹלֵשׁ] מִמְּנוּ
הֵיחָד.

דְּשִׁלְהוּבָא (ס"א דְּמַלְכוּתָא) דְּקֶאֱמַרְן,
דְּמִתְהַפְּכָן לְזַמְנִין גּוּבְרִין וְלְזַמְנִין נְשִׁין,
וּמִתְהַפְּכָן מִדְּיוֹכְתִּיָּהּ לְכֹלָא. וְכֹל דָּא, לְשַׁמּוֹר
אֶת דְּרָף עֵץ הַחַיִּים. מֵאֵן דְּרָף, כְּמָה דְּאֵת
אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם דְּרָף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר, וְהָכִי הוּא וּדְאֵי,
דְּגָרִים אָדָם לְהָהוּא אֵילָנָא דְּחָטָא בֵּיה
לְאַתְרָכָא, וְאִפִּילוּ שְׂאֵר בְּנֵי עֲלָמָא נְמִי, כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (ישעיה ב) וּבְכַפְשֵׁיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם,
אָבִל שְׁפִיר קֶאֱמַרְתָּ, דְּהָא מִדְּיוֹכְתִּיָּהּ מִשְׁמַע,
דְּכַתִּיב וַיְגַרֵּשׁ אֶת הָאָדָם, בְּגִין דְּדָא שְׁלִימוֹ
דְּאָדָם הוּא.

וּמִתְהוּא יוֹמָא אַתְּפָגִים סִיְהָרָא, עַד דְּאֵתָא נַח
וְעָאֵל בְּתִיּוּבְתָא (נ"א בְּתִיּוּבְתָא). אֵתוּ

חִיבִיָּא וְאַתְּפָגִים. עַד דְּאֵתָא אֲבָרְהָם (וְאַתְּפָגִימוּ),
וְקִיַּיְמָא בְּשִׁלְמוֹת דְּיַעֲקֹב וּבְנָוִי. וְאַתָּה יְהוּדָה
וְאַחִיד בֵּיהּ, וְאַתְקַף בְּמַלְכוּתָא, וְאַחֲסִין לִיהּ
אַחֲסַנְתָּ עֲלִמִין, הוּא וְכֹל בְּנָוִי בְּתֵרוּי, הָדָא
הוּא דְּכַתִּיב, יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּף אַחֲרֶיךָ. (ס"א בְּגִין
דְּדִילִיהּ מַלְכוּתָא עֲלִיָּהּ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א ה) כִּי יְהוּדָה גָּבַר
בְּאֶרֶץ יוֹדוּף אַחֲרֶיךָ) וּדְאֵי בְּשַׁעֲרֵי יִשְׂרָאֵל עַל
יָמָא, דְּכִלְהוּ אוֹדוּ לִיהּ, וְנַחְתּוּ אֲבַתְרִיָּה
בַּיָּמָא.

יִרְךָ בְּעַרְףָּ אֵיבִיךָ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שׁוֹפְטִים א)
יְהוּדָה יַעֲלֶה [בְּתַחֲלָה]. יִשְׁתַּחֲוֶה לָךְ בְּנֵי
אֲבִיךָ, כָּלֵל דְּכָל אֵינּוּן שְׂאֵר שְׁבָטִין, בְּגִין
דָּא בְּנֵי אֲבִיךָ, וְלֹא בְּנֵי אִמְךָ. בְּנֵי אֲבִיךָ, הָא
כִּלְהוּ שְׂאֵר שְׁבָטִין, דְּאֵף עַל גֵּב [בְּכַפְשֵׁי יָמִין דְּאֵינּוּן
אַתְּפָלִיגוּ] דְּאַתְּפָלִיג לְתַרִּין מַלְכוּוֹן, כִּד הוּוּ
סְלָקִין לִירוּשָׁלַם, הוּוּ סְגָדִין וְכַרְעָן לְמַלְכָּא
דְּבִירוּשָׁלַם, בְּגִין דְּמַלְכוּתָא דִּירוּשָׁלַם, (דף רמז)
מִמְּלַכוּתָא קְדִישָׁא (שְׁלֵשָׁא) מְנִיָּה הוּוּ.

יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, שָׁאֵם כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ - לְהוֹסִיף אֶת שְׂאֵר הָעַמִּים. לֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ אֲלֵא בְּזִמְנָן שְׂיָבֵא מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ, שְׂכַתּוּב (ישעיה מט) שָׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, עֲכָשׁוּ שְׂאֵמֵר יִשְׁתַּחֲוּוּ, לְהִרְאוֹת שְׂכָל יִשְׂרָאֵל לְבָדֵם, כְּלָם יַעֲבֹדוּ לְרֹאשׁ הַגּוֹלָה, לְרֹאשׁ שֶׁל בָּבֶל, וְלֹא שְׂאֵר הָעַמִּים.

גֹּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה, בְּתַחֲלָה גֹוֹר וְאַחֵר כֶּף אַרְיָה. וְסוּד הַדְּבָר - בְּתַחֲלָה נָעַר וְאַחֵר כֶּף אִישׁ, (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מִטְּרֵף בְּנֵי עֲלִית, מַה זֶה מִטְּרֵף? לְהַכְלִיל אֶת מִלְאָף הַמּוֹת, שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל טְרֵף לְכָלוֹת אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם וְלֹא מִצִּיל, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (מיכה ה) וְטֵרֵף וְאִין מִצִּיל. [ומהו] וּמֵאוֹתוֹ טְרֵף מִסְתַּלְקֵת הַשְּׂכִינָה.

כָּרַע - בְּגָלוֹת בָּבֶל. רַבִּץ - בְּגָלוֹת אֲדוּם. כְּאַרְיָה - שֶׁהוּא חֲזָק. וּכְלָבִיא - שֶׁהוּא יוֹתֵר חֲזָק, כֶּף יִשְׂרָאֵל הֵם חֲזָקִים, שְׂבָנֵי הָעוֹלָם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מְפִתִּים וְדוֹחֲקִים אוֹתָם, וְהֵם עוֹמְדִים בְּדָתָם וּבַמְנַהֲגֵיהֶם כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא.

כֶּף שְׂכִינָה, שְׂאֵף עַל גֵּב שְׂכַתּוּב (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלֵת יִשְׂרָאֵל, הִיא חֲזָקָה כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא בְּנִפְלָה הַזֶּה. מַה אַרְיָה וּכְלָבִיא לֹא נוֹפְלִים אֲלֵא כְּדֵי לְטֵרֵף טְרֵף וּלְשַׁלֵּט, שְׂהָרִי מִרְחוֹק מֵרִיחַ אֶת טְרֵפוֹ, וּמִשְׁעָה שְׂמֵרִיחַ נוֹפֵל, וְלֹא קָם עַד שְׂקוֹפֵץ עַל טְרֵפוֹ וְאוֹכְלוֹ, כֶּף שְׂכִינָה לֹא נוֹפֵלֵת אֲלֵא כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא, כְּדֵי לְגַמֵּם מְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת וּלְקַפֵּץ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (ישעיה סג) צַעֲה בְּרַב כַּחוֹ.

מִי יְקִימֵנּוּ - הוּא לֹא יְקוּם לְגַמֵּם מֵהֵם נִקְמָה קִטְנָה, אֲלֵא מִי יְקִימֵנּוּ. מ"י, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (איכה ב)

יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, דְּאִי כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְאוֹסָפֵא לְשְׂאֵר עַמִּין. וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ כְּתוּב, אֲלֵא בְּזִמְנָא דִּי יֵתִי מֶלְכָא מְשִׁיחָא, דְּכְתוּב, (ישעיה מט) שָׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, הַשְׂתָּא דְּאָמֵר יִשְׁתַּחֲוּוּ, לְאַחַזְאָה דִּישְׂרָאֵל כְּלָהוּ בְּלַחֲוֹדֵיהוּ, כְּלָהוּ יִפְלַחוּן לְרִישָׁא דְּגוֹלָה, לְרֹאשׁ דְּבָבֶל, וְלֹא שְׂאֵר עַמִּין:

גֹּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה, בְּקִדְמִיתָא גֹוֹר, וּלְבַתֵּר אַרְיָה, וְרָזָא דְּמִלָּה בְּקִדְמִיתָא נָעַר, וּלְבַתֵּר אִישׁ, (שמות טו) יִי אִישׁ מִלְחָמָה. מִטְּרֵף בְּנֵי עֲלִית, מָאִי מִטְּרֵף. לְאַכְלִלָא מִלְאָף הַמּוֹת, דְּאִיהוּ קָיִימָא עַל טְרֵף, לְשִׁינְעָאָה בְּנֵי עֲלָמָא, וְלֹא מְשִׁזִּיב. כְּמָה דְּאֵתְּ אָמֵר, (מיכה ה) וְטֵרֵף וְאִין מִצִּיל. (ומהו) וּמַהֵהוּא טְרֵף אִסְתַּלְקֵת שְׂכִינָתָא.

כָּרַע, בְּגָלוֹתָא דְּבָבֶל. רַבִּץ, בְּגָלוֹתָא דְּאֲדוּם. כְּאַרְיָה, דְּאִיהוּ תְּקִיפָא. וּכְלָבִיא, דְּאִיהוּ תְּקִיפָא וְתִיר. כֶּף יִשְׂרָאֵל תְּקִיפִין אִינּוּן. דְּבָנֵי עֲלָמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מְפִתִין וְדַחֲקִין לוֹן, וְאִינּוּן קָיִימֵי בְּדַתִּיהוֹן וּבְנִימוּסֵיהוֹן כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא.

כֶּף שְׂכִינָתָא, דְּאָף עַל גֵּב דְּכְתוּב, (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלֵת יִשְׂרָאֵל, הִיא תְּקִיפָא כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא בְּהֵאִי נִפְלָה. מַה אַרְיָה וּכְלָבִיא לֹא נִפְלִין, אֲלֵא בְּגִין לְמִטְּרֵף טְרֵפָא וּלְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מִרְחִיק אֲרַח טְרַפְיָה, וּמִשְׁעָתָא דְּאֲרַח נִפֵּל, וְלֹא קָם עַד דְּדַלִּיג עַל טְרַפְיָה וְאָכִיל לָהּ. כֶּף שְׂכִינָתָא לֹא נִפְלָה אֲלֵא כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא, בְּגִין לְנַקְמָא מְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וּלְדַלְגָא עֲלֵיהוּ. כְּמָה דְּאֵתְּ אָמֵר, (ישעיה סג) צוּעָה בְּרוּב כַּחוֹ.

מִי יְקִימֵנּוּ, הוּא לֹא יְקוּם לְנַקְמָא מְנִיְהוּ

מי ירפא לך, והוא עולם העליון שבו שלטון לחזק לכל, וכתוב (איוב לח) מבטן מי יצא הקרחת, ובארורה.

לא יסור שבט מיהודה וגו', בארו החברים, אבל עד פי יבא שיל"ה, בה"א, משום שבשאר ברו', להראות פאן את סוד [פאן] השם הקדוש י"ה. במקום אחר שיל"ו בלי ה"א, ובמקום אחר שלה בלי יו"ד, וכאן שיל"ה ביו"ד ה"א, סוד השם הקדוש העליון, ששכינה תקום בשם [יה] של י"ה, והוא סוד של י' [מ"ו], כפי שאמרנו.

השלמה מוחהשמות (סימן בא)

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה (בראשית מט). שמונה דרגות כלולות בפסוק זה. ארבע מהן דומות זו לזו, ושתיים מהן דומות זו לזו. ארבע שדומות זו לזו הן גפן שרקה, הינו גפן הינו שרקה, שמהם יוצאים ענבים ומהם נעשה יין שנקרא יין, וכלן סוד אחד ומשרש אחד יוצאות ושופעות. ושתיים שדומות זו לזו - עירה אתנו, הינו עירה הינו אתנו, וסוד אחד הם, ובדרגה אחת כלולות ומסוד אחד שופעות.

לבשו סותה זה דבר אחד וסוד אחד, (שמות כב) כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לערו. פעם קורא לו כסות, ופעם אחרת קוראהו לבוש, ופעם אחרת קוראהו שמלה, וכלם משרש אחד שופעים ודבר אחד עושים, וחלופי השמות כלולים בהם סודות עליונים, ומי שדיק טעם משהו, ומי שלא דיק - לא טעם ולא משהו. ושמונה הדרגות הללו רמוזים בהן סודות

נוקמא זעירא, אלא מי יקימנו. מי, כמה דאת אמר, (איכה ב) מי ירפא לך, והוא איהו עלמא עלאה, דביה שלטנותא לאתקפא לכלא.

וכתיב, (איוב לח) מבטן מי יצא הקרחת ואוקמוה: לא יסור שבט מיהודה וגו', אוקמוה חבריא, אבל עד פי יבא שיל"ה בה"א, בגין דשאר ברו', לאחזאה הכא רזא (הכא) דשמא קדישא י"ה, באתר אחרא שילו בלא ה', באתר אחרא שלה בלא י', והכא שיל"ה ביו"ד ה"א, רזא דשמא קדישא עלאה, דשכינתא תקום בשמא (ס"א דא) די"ה ואיהו רזא די' (ס"א מ"ו), פדקאמרין.

השלמה מוחהשמות (סימן בא)

אסרי לגפן עיר"ה ולשורק"ה בני אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה. תמניא דרגין פלילין בהאי קרא. ארבע מנהון דמין אהדדי, תרין מנהון דמין אהדדי, ותרין אתרנין דמין אהדדי. ארבע דדמין אהדדי אינון גפן שורקה, היינו גפן היינו שורקה דמנהון נפקין ענבים ומנהון מתעביד חמרא דאיקרי יין וכלהו רזא חדא ומשרשא חד נפקין ונגדין. ותרין דדמין אהדדי עירה אתנו, היינו עירה היינו אתנו ורזא חדא נינהו ובדרגא חדא כלילין ומרזא חדא נגדין.

לבוש"ו סות"ה היינו מלה חדא ורזא חדא (שמות כ"ג) כי היא כסותו לבדה היא שמלתו לעורו. זמנא קרייה פסות וזמנא אחרא קרייה לבוש וזמנא אחרא קרייה שמלה וכלהו משרשא חדא נגדין ומלה חדא עבדין וחלופא דשמהן רזין עלאין פלילין בהו, ומאן דדייק טעים מידי. ומאן דלא דייק, לא טעים ולא מידי. והגי תמניא דרגין רזין עלאין

עליונים, אבל הפסוק עומד בפשוטו.

בא ראה, יעקב השלם שבאבות היה, כמו שנאמר (בראשית כה) ויעקב איש תם וגו'. מה זה איש תם? שנתקן מן החכמה שלמעלה ומהחכמה שלמטה, והינו שכתוב יושב אהלים. שני אהלים הם - אהל שנקרא לפנים מן הפרגוד, ואהל שנקרא אחורי הפרגוד, וכלול היה משני צדדים - מבתי פנימיים ומבתי חיצוניים, ומי למד את יעקב כל זה?

בא ראה, שהרי אותן שנים שהיה טמון וגנוז עם שם ועבר, שם למד אותו חכמה עליונה של בתי פנימיים. ועבר למד אותו בפשפופות [חכמה] תחתונה, וסימן לדבר - (יהושע כד) בעבר הנָהָר ישבו אבותיכם מעולם. מה זה בעבר הנָהָר? אלא סוד הוא, שכל מי הם של אותם קדמונים לא היו לומדים אלא חכמה תחתונה שבאה מבתי חיצוניים שנקראים אחורי הפרגוד, ובאותם שאחורי הפרגוד היו דברים, והיו מודיעים להם דברים שעתידים לבא לעולם, טוב או רע, ואז היו כל אותם דורות, עד שבא אותו צד הקדשה והמשיך לו לאברהם והודיעו דברים של שרש שנמשכים לעולם שלהם מבתי פנימיים, ומשם שואבים כל אלו שנקראים בתי חיצוניים, ומשם מתהווים קצת דברים, לא הכל, וסימן לדבר - מתמצית גופה של ארץ ישראל העולם שותה.

ומשעה זו שעמד אברהם אבינו, עליו השלום, על אותו צד הקדשה, שממנו הכל יוצא ושופע ובו הכל תלוי, יצא לו לשעתו מצד זה שהם בני עבר

רמיזין בהו, אבל קרא בפשטיה קאי. תא חזי, יעקב שלימא דאבהן הוה, כמה דאת אמר (בראשית כ"ה) ויעקב איש תם וגו' מאי איש תם דאשתכלל מחכמתא דלעילא ומחכמתא דלתתא והיינו דכתיב יושב אהלים, תרין אהלים ניהו. אהל דאיקרי לפנים מן הפרגוד ואהל דאיקרי אחורי הפרגוד וכליל הוה מתרין סטרין, מבתי גואי ומבתי בראי ומאן אוליה ליה ליעקב כולי האי.

תא חזי, דהא אינון שני דהוה טמיר וגניז בהדיהו דשם ועבר, שם אוליה ליה חכמתא עלאה דבתי גואי. ועבר אוליה ליה חרשטא (ס"א חכמתא) תתאה וסימניה (יהושע כ"ד) בעבר הנָהָר ישבו אבותיכם מעולם. מאי בעבר הנָהָר אלא רזא הוא דכל יומיהון דאינון קדמאי לא הוו אוליהן אלא חכמתא תתאה דאתיאי מבתי בראי דאיקרי אחורי הפרגוד ובאינון דאחורי הפרגוד הוו מתדבקין והוו מודיעין לון מילין דעתידין למיתי לעלמא ביש או טב וכדין הוו כל אינון דרין עד דאתא ההוא סטרא דקדושא עלאה ואמשיך ליה לאברהם ואודע ליה מלין דשרשא דאתמשכאן לעלמא דלהון מבתי גואי ומתמן שאבין כל אינון דאקרון בתי בראי ומתמן מתהוון קצת מילין לא כלא, וסימניה מתמצית גופה של ארץ ישראל העולם שותה.

ומהאי שעתא דקאים אברהם אבינו עליו השלום על ההוא סטרא קדישא דמיניה כלא נפיק ונגיד וביה כלא תליין נפק ליה לשעתיה מהאי סטרא דאינון בני עבר הנָהָר ואתא ליה לאשתעשעא בארעא

הנהר, וכא לו להשתעשע בארץ הקדושה. זהו שכתוב (יהושע בוד) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ פנעז, ארץ פנעז ממש ארץ ששאר החללות העליונים נשברים תחתיה שם, ואין להם קיום עמה: ע"כ מזההשטמות

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, (תהלים קכא) ה' ישמרך מפל רע ישמר את נפשך. כיון שאמר ה' ישמרך מפל רע, לשם מה ישמר את נפשך? אלא ה' ישמרך מפל רע בעולם הזה, ישמר את נפשך - באותו עולם.

שמירה של העולם הזה הוא, להיות האדם שמור מכמה מינים רעים מקטרגים שהולכים לקטרג בני האדם בעולם ולדבק בהם. באותו העולם מה זה? כמו שאמרנו, כשיוצא אדם מן העולם הזה, אם הוא זוכה - נשמתו עולה ומתעשרת במקומה, ואם לא - כמה קבוצות של מחבלים מזמנים למשך אותו לגיהנם ולמסר אותו בידי דומה, שנקסר למנה על הגיהנם, ושולש עשרה אלף רבוא מזמנים עמו, וכלם מזמנים על נפשות הרשעים.

בא ראה, שבעה מדורים יש בגיהנם, ושבעה פתחים. ונשמת הרשע נכנסת, וכמה מלאכי חבלה, רוחות, שומרי השערים, ועליהם מנה אחד בכל שער ושער, ונשמות הרשעים נמסרות לאותם מזמנים על ידי דומה. כיון שנמסרות בידיהם, סותמים שערים של אש לזה.

שחרי יש שערים אחר שערים, כל השערים פתוחים וסגורים, החיצוניים פתוחים והפנימיים סגורים, ובכל שבת ושבת כלם

קדישא. הדיא הוא דכתיב, (יהושע כ"ד) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אתו בכל ארץ פנעז. ארץ פנעז ממש ארעא דשאר חילין עלאין תבירין תחותיה תמן ולית להון קיומא בהדה: (עד כאן מזההשטמות)

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, (תהלים קכא) ה' ישמרך מפל רע ישמר את נפשך, כיון שאמר ה' ישמרך מפל רע, אמאי ישמר את נפשך. אלא ה' ישמרך מפל רע, בהאי עלמא. ישמר את נפשך בההוא עלמא.

שמירה דהאי עלמא הוא, למיהוי נטיר בר נש מכמה זינין בישין מקטרגין, דאזלין לקטרגא בני נשא בעלמא, ולא תדבקא בהו. בההוא עלמא מאי הוא, כמה דאמרן. פד נפיק בר נש מהאי עלמא, אי איהו זכי, נשמתא דיליה סלקא ואתעטרת באתריה. ואי לא, כמה חבילין טריקין אזדמנן, לאנגדא ליה לגיהנם, ולא מסרא ליה בידי דדומה, דאתמסרא לממנא על גיהנם, ותליסר אלף רבוא ממנן עמיה, וכלהו אזדמנן על נפשיהו דחייביא.

הא חזי, שבעה מדורים אית ביה בגיהנם, ושבעה פתחין. ונשמתא דחייביא עאלת, וכמה טריקין, טהירין, נטורי תרעי, ועלייהו חד ממנא בכל תרעא ותרעא, ונשמתהון דחייביא אתמסרון לאינון ממנן, על ידי דדומה. כיון דאתמסרן בידייהו, סתמין תרעין דאשא דמלהטא.

דהא תרעין בטר תרעין הוו, תרעין פלהו פתיחין וסתימין, אינון דלבר פתיחין, דלגו סתימין. ובכל שבת ושבת פלהו פתיחין, ונפקין חייביא עד אינון פתיחין

פְּתוּחִים, וְיוֹצְאִים הַרְשָׁעִים עַד
לְאוֹתָם הַשְּׁעָרִים הַחִיצוֹנִיִּים,
וּפּוֹגְשִׁים נְשֹׂמוֹת אַחֲרוֹת
שְׂמַתְעַכְבוֹת בְּפִתְחֵים
הַחִיצוֹנִיִּים. וְכִשְׂיוֹצְאָת שַׁבֵּת,
הַפְּרוּז עוֹמֵד בְּכָל פֶּתַח וּפֶתַח
וְאוֹמֵר: (תהלים ט) יְשׁוּבוּ רְשָׁעִים
לְשֹׂאוֹלָה וְגו'.

בֵּא רָאָה, נְשֹׂמוֹת הַצְּדִיקִים
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָן
שֶׁלֹּא יִמְסְרוּ לְיַדֵי דוּמָה, שֶׁהוּא
הַמְּמַנֶּה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב יִשְׁמַר
צִאתָךְ וּבּוֹאָךְ, וְכָתוּב יִשְׁמַר אֶת
נַפְשְׁךָ.

אֲסֵרִי לְגִפְנֵי עִירָה. מַהִי הַגִּפְנֵי? זֶה
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים
ט) גִּפְנֵי מַמְצָרִים תְּסִיעֵנִי, וְכָתוּב (שם
קכח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְנֵי פְרִיָּה. אֲשַׁתְּךָ
כְּגִפְנֵי הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, זֶה הַגִּפְנֵי שְׂמִיכָרִים בֵּה
בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי. בוֹרָא - הִינּוּ
שְׂפָתוֹב (בראשית א) עֵץ עֵשָׂה פְרִי.
פְרִי הַגִּפְנֵי - זֶה עֵץ פְרִי. עֵשָׂה פְרִי
- זָכַר. עֵץ פְרִי - זֶה נִקְבָּה. מִשׁוּם
כֶּף בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי, זֶה זָכַר
וְנִקְבָּה כְּאֶחָד. [נְשֹׂמוֹת הַצְּדִיקִים הֵן פְרִי
הַגִּפְנֵי, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי.]

אֲסֵרִי לְגִפְנֵי עִירָה - זֶה מְלֶכֶךְ
הַמְּשִׁיחַ שֶׁעֲתִיד לְשַׁלֵּט עַל כָּל
חִילוֹת הָעַמִּים, הַחִילוֹת הַמְּמַנִּים
עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,
וְהֵם חֲזֹק שְׁלֵהֶם לְהַתְּחַזֵּק, וְעֲתִיד
מְלֶכֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְהַתְּגַבֵּר עֲלֵיהֶם.
מִשׁוּם שֶׁגִּפְנֵי זֶה שׁוֹלֵט עַל כָּל
אוֹתָם הַכְּתָרִים הַתְּחַתּוֹנִים
שֶׁשׁוֹלְטִים בָּהֶם עַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, זֶה
מְנַצַּחַת לְמַעְלָה. יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
שְׂרָקָה, יִכְלוּ וַיִּנְצְחוּ הַחִילוֹת
הָאֲחֵרִים לְמַטָּה, וְעַל כָּלֵם יִתְּגַבֵּר
מְלֶכֶךְ הַמְּשִׁיחַ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (זכריה ט)
עֲנִי וְרַכְבֵּ עַל חֲמוֹר וְעַל עֵיר. עֵיר
וְחֲמוֹר תֵּרִין כְּתָרִין אֵינּוֹן, דְּשִׁלְטִי בְּהוּ
בְּהֵם עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת

דְּלִבְרָה, וּפְגָעִין נְשִׁמְתִין אַחֲרֵינִין, דְּמַתְּעַכְבִּין
בְּפִתְחֵין דְּלִבְרָה. כַּד נָפַק שַׁבְּתָא, כְּרוּצָא קָאִי
בְּכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא, וְאוֹמֵר (תהלים ט) יְשׁוּבוּ
רְשָׁעִים לְשֹׂאוֹלָה וְגו'.

הָא חֲזִי, נְשִׁמְתִין דְּצְדִיקָיָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא נְטִיר לוֹן, דְּלֹא יִתְּמַסְרוֹן בִּידָא
דְּדוּמָה, דְּהוּא מְמַנָּא, הָדָא הוּא דְּכָתִיב,
יִשְׁמַר צִאתָךְ וּבּוֹאָךְ וְכָתִיב יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ.

(דף רלח ע"א)

אֲסֵרִי לְגִפְנֵי עִירָה. מַאי גִפְנֵי, דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, כְּמָא דָּאֵת אָמַר, (תהלים ט) גִּפְנֵי
מַמְצָרִים תְּסִיעֵנִי. וְכָתִיב, (תהלים קכ"ח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְנֵי
פְרִיָּה, אֲשַׁתְּךָ, כִּהֵאִי גִפְנֵי קְדִישָׁא. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, הֵאִי גִפְנֵי דְּמִבְּרַכִּינֵן בֵּיהּ בוֹרָא פְרִי
הַגִּפְנֵי. בוֹרָא, הִינּוּ דְּכָתִיב, עֵץ עֵשָׂה פְרִי.
פְרִי הַגִּפְנֵי, דָּא עֵץ פְרִי. עֵשָׂה פְרִי, דְּכַר, עֵץ
פְרִי דָּא נוֹקְבָא. בְּגִינֵי כֶף, בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי דָּא
דְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֶדָּא. (ס"א נְשִׁמְתֵיהוֹן דְּצְדִיקָיָא אֵינּוֹן פְרִי הַגִּפְנֵי
כְּדָאֵמַר בוֹרָא פְרִי הַגִּפְנֵי).

אֲסֵרִי לְגִפְנֵי עִירָה, דָּא מְלֶכֶךְ מְשִׁיחָא, דְּזַמִּין
לְשַׁלְטָאָה עַל כָּל חִילֵי עַמְּמֵיָא, חִילִין
דִּי מְמַנֵּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,
וְאֵינּוֹן תְּקַפָּא דְּלֵהוֹן לְאַתְתְּקַפָּא, וְזַמִּין מְלֶכֶךְ
מְשִׁיחָא לְאַתְגַּבְּרָא עֲלֵיהוּ.

בְּגִין דְּהֵאִי גִפְנֵי, שְׁלִיט עַל כָּל אֵלִין כְּתָרִין
תְּתַאֲרִין, דְּשִׁלְטִי בְּהוּ עַמְּמֵיָא עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, הֵאִי נֶצַח לְעֵילָא.
יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן שְׂרָקָה, יִשְׂיָצוֹן וַיִּנְצְחוֹן
חִילִין אַחֲרֵינִין לְתַתָּא, וְעַל כָּלֵהוּ יִתְּגַבֵּר
מְלֶכֶךְ מְשִׁיחָא. הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (זכריה
ט) עֲנִי וְרַכְבֵּ עַל חֲמוֹר וְעַל עֵיר. עֵיר
וְחֲמוֹר תֵּרִין כְּתָרִין אֵינּוֹן, דְּשִׁלְטִי בְּהוּ
עַמְּמֵיָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת,

פוככים ומזלות, והם מצד השמאל, צד החל.

ומה שאמר עני - וכי מלך המשיח נקרא עני? אלא כן אמר רבי שמעון, משום שאין לו משלו, וקוראים לו מלך המשיח. זוהי הלבנה הקדושה למעלה שאין לה אור אלא מן השמש.

מלך המשיח הזה ישלט בשלטונו, ותיחד במקומו, ואז (שם) הנה מלכך יבוא לך, סתם. אם למטה - עני הוא, שהרי בצד הלבנה הוא. אם למעלה - עני, אספקלריה שאינה מאירה, לחם עני. ועם כל זה, רכב על חמור ועל עיר, חזקם של עמים עובדי עבודת פוככים ומזלות לכפותם תחתיו, ויתחזק הקדוש ברוך הוא במקומו.

בבם ביין לבושו, כמו שנאמר (ישעיה טו) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. בבם ביין - זה הצד של גבורה, דין הקשה, להיות על עמים עובדי עבודת פוככים ומזלות. וכדם ענבים סוטה - זה העץ למטה, בית דין שנקרא ענבים, והיין נמסר (נשמר) בדם ענבים כדי להתלבש בשניהם, לשבר תחתיו כל שאר העמים עובדי עבודת פוככים ומזלות ומלכי העולם.

רבי יוסי פתח ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה. בא ראה כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם ולא מסתכלים בדברי התורה ולא יודעים דרכיהם כמה יתפסו, שכתוב (משלי ד) דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה יכשלו.

בזמן קדמון היתה נבואה שורה

ואינון מסטר שמאלא סטרא דחול. ומה דאמר עני, וכי מלכא משיחא עני אקרי. אלא הכי אמר רבי שמעון, בגין דלית ליה מדיליה וקרינן ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משמשא.

מלכא משיחא דא, ישלוט בשלטניה, ותיחד בדוכתיה, וכדין (זכריה ט) הנה מלכך יבא לך, סתם. אי לתתא עני הוא, דהא בסטרא דסיהרא הוא. אי לעילא עני, אספקלריא דלא נהרא. לחם עני. ועם כל דא, רוכב על חמור ועל עיר, תקפא דעמין עובדי עבודת פוככים ומזלות, לאפפייא תחותיה, ויתתקף קדשא בריך הוא בדוכתיה.

בבם ביין לבושו, כמה דאת אמר, (ישעיה טו) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. בפס ביין דא סטר גבורה, דינא קשיא, למהוי על עממיא עובדי עבודת פוככים ומזלות, ובדם ענבים סוטה, דא אילנא לתתא, בי דינא דאקרי ענבים, ויינא אתמסר (ס"א אסתמר) בדם ענבים, בגין לאתלבשא בתרווייהו, לתברא תחותיה כל שאר עמין עובדי עבודת פוככים ומזלות ומלכין דעלמא.

רבי יוסי פתח ואמר. אסרי לגפן עירה. וכתוב, (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והיא כפרחת עלתה נצה. תא חזי, כמה אטימין אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון, ולא מסתכלי במלי דאורייתא, ולא ידעי ארחייהו כמה יתפסון. דכתוב, (משלי ד) דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה יכשלו.

בזמן קדמא הות נבואה שריא עלייהו

על בני אדם, והיו יודעים ומתבוננים לדעת בפבוד העליון. כיון שפסקה מהם נבואה, היו משתמשים בבת קול. עכשו פסקה נבואה ופסקה בת קול, ולא משתמשים בני אדם אלא בחלום.

והיום הוא דרגה תחתונה היא חיצונית, שהרי שנינו, חלום הוא אחד מששים של נבואה, מה הטעם? משום שבא מדרגה ששית למטה, והרי נתבאר. בא ראה, החלום נראה לכלם, משום שחלום בא מצד השמאל, ויורד בכמה דרגות, ונראה חלום, אפלו לחיבים ואפלו לעובדי כוכבים ומזלות.

משום שלפעמים לוקחים חלום ושומעים אותם המינים הרעים, ומודיעים לבני אדם. מהם שצוחקים [בהם] על בני אדם ומודיעים להם דברים כוזבים, ולפעמים שומעים דברי אמת, ולפעמים שהם שלוחים לרשעים ומודיעים להם דברים עליונים.

מה פתוב ברשע הזה? ראה חלום אמת, שפתוב ובגפן שלשה שריגם. מהי גפן? זו כנסת ישראל, שכתוב (תהלים פ) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, שהרי מקום זה נזרקה, כמו שנאמר (איכה ב) השליף משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, גפן שהיא זאת, ודאי.

שרשה שריגם - כמו שנאמר (בראשית כט) שלשה עדרים צאן רבצים עליה. והיא כפרחת - שפתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, שהאירה הלבנה. עלתה נצה - זו ירושלים של מטה.

דבר אחר עלתה נצה - למעלה, אותה דרגה שעומדת עליה ומיניקה אותה, כמו שנאמר

דבני נשא, והיו ידעין ומסתפלי למנדע ביקרא עלאה. כיון דפסקא נבואה מנייהו, הוו משתמשי בבת קול. השתא פסקא נבואה ופסקא בת קול, ולא משתמשי בני נשא אלא בחלום.

והלמא דרגא תתאה הוא לבר, דהא תנינן חלמא אחד מששים לנבואה. מאי טעמא, בגין דאתייה מדרגא שתיתאה לתתא, והא אתמר. תא חזי, חלמא לכלא אתחזי, בגין דחלמא מסטר שמאלא אתייה, ונחית בכמה דרגין, ואתחזי חלמא, אפילו לחייביא. ואפילו לעובדי כוכבים ומזלות.

בגין דזמנין נקטין חלמא ושמעין הגי זיני בישין, ומודעין לבני נשא, מנייהו דחייכן (קה) בבני נשא, ומודיעין לון מלין פדיבין. ולזמנין מלין דקשוט דשמעין. ולזמנין דאינון שלוחין לחייביא, ומודעי לון מלין עלאין.

האי רשע מאי כתיב ביה, חמא חלמא דקשוט, דכתיב ובגפן שלשה שריגם. מאי גפן. דא כנסת ישראל, דכתיב, (תהלים פ) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, דהא מאתר דא אתרמי, כמה דאת אמר, (איכה ב) השליף משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, גפן דהיא זאת, ודאי.

שרשה שריגם, כמה דאת אמר, (בראשית כט) שלשה עדרים צאן רבצים עליה. והיא כפרחת, דכתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, דאתנהיר סיהרא. עלתה נצה, דא ירושלים דלתתא.

דבר אחר, עלתה נצה, לעילא, ההוא דרגא דקיימא עלה ויניק לה, כמה דאת אמר (דף רלח ע"ב) (בראשית א) אשר זרעו בו על הארץ.

(בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ עַל הָאָרֶץ. הִבְשִׁילוּ אֲשַׁפְּלִתֶיהָ עֲנָבִים - לְשֹׁמֵר בָּהֶם יַיִן הַמְשַׁמֵּר. רָאָה כִּמְהָ רָאָה אוֹתוֹ רָשָׁע. מֵה פְּתוּבִי? (שם מ) וְכֹס פְּרָעָה בְּיַדִּי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם. כִּאֵן רָאָה אוֹתָהּ כֹּס הַתְּרַעְלָה, יִנְיֶקֶת בֵּית הַדִּין, שְׂיוּצָאֵת מֵאוֹתָם עֲנָבִים שְׁנִתְּנוּ לַפְּרָעָה וְשִׁתָּה אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַע אֶת זֶה יוֹסֵף, שָׂמַח וַיֵּדַע דְּבַר אֱמֶת בַּחֲלוֹם הַזֶּה. לְכֵן פָּתַר לוֹ חֲלוֹם לְטוֹב עַל שֶׁבִשְׂרָא אֶת יוֹסֵף בְּזֶה.

בֵּא רָאָה, אֶסְרִי לְגַפְּן עִירָה - שְׁנֹכְפִים תַּחַת הַגַּפְּן הַזֹּאת כֹּל אוֹתָם חֲלוֹת חֲזָקִים שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, בְּשִׁבִיל גַּפְּן זֹאת נִקְשָׁר וְנִכְפָּה אוֹתוֹ הַכַּח שְׁלֵהֶם, וְנִתְבָּאֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יֵשׁ גַּפְּן וַיֵּשׁ גַּפְּן. יֵשׁ גַּפְּן קְדוּשָׁה עֲלֵיּוֹנָה, וַיֵּשׁ גַּפְּן שְׁנֹקְרָאֵת (דְּבָרִים לב) גַּפְּן סְדוּם, וַיֵּשׁ (יִרְמִיָּה ב) גַּפְּן נִכְרִיָּה בֵּת אֵל נִכְר. מִשּׁוּם כִּךְ כְּתוּב גַּפְּן זֹאת, אוֹתָהּ שְׁנֹקְרָאֵת כְּלָה זָרַע אֱמֶת. שׁוֹרֵק - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׂיוּצָאִים מִהַגַּפְּן הַזֶּה. כִּשְׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וַעֲזָבוּ אֶת הַגַּפְּן הַזֶּה, מֵה פְּתוּבִי? כִּי מִגַּפְּן סְדוּם גַּפְּנִים וְגו', וְלִכֵּן יֵשׁ גַּפְּן וַיֵּשׁ גַּפְּן.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יֶצְחָק הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יֶצְחָק, גִּלְף בְּשִׁדָּה הַזֶּה, שֶׁהוּא דֶרֶךְ יוֹתֵר יִשְׂרָאֵל. הִלְכוּ. עַד שֶׁהִלְכוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (מְשָׁלִי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבַשׁ שָׁנִים. פְּסוּק זֶה רַבִּי חֲזַקְיָה חִבְרָנִי בָּאֵר בּוֹ, שְׂאֲמַר, דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיחָנָם שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, חֲצִי מֵהֶם בַּחֲמָה וְחֲצִי מֵהֶם בְּשִׁלְגָה.

הִבְשִׁילוּ אֲשַׁפְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים, לְנִטְרָא כְּהוּ יַיִן דְּמִנְטְרָא.

חֲמִי כְּמָה חֲמָא הֵהוּא רָשָׁע. מֵה כְּתִיב, (בראשית מ) וְכֹס פְּרָעָה בְּיַדִּי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אוֹתָם. הֲכֵא חֲמָא הֵהוּא כֹּס תְּרַעְלָה, יִנְיֶקֶת דְּבֵי דִינָא, דְּנִפְיֵק מֵאִינוּן עֲנָבִים דְּאִתִּייהִב לַפְּרָעָה וְשִׁתִּי לִיָּה, כְּמָה דְּהוּא בְּגִינִיהוּן דִּיִּשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן דְּשָׁמַע יוֹסֵף דָּא, חֲדִי, וַיֵּדַע מְלָה דְקָשׁוּט בְּהֵאִי חֲלָמָא. בְּגִינֵי כִךְ פִּשְׁר לִיָּה חֲלָמָא לְטוֹב, עַל דְּבִשְׂר לִיָּה לְיוֹסֵף בְּהֵאִי.

הָא חֲזִי, אֶסְרִי לְגַפְּן עִירָה, דְּאִתְּכַפְּיִין תַּחַת הָאִי גַפְּן כֹּל אִינוּן חִילִין תְּקִיפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּדָאֲמַרְן, בְּגִין הָאִי גַפְּן, אִתְּקַשְׁר וְאִתְּכַפְּיָא הֵהוּא חִילָא דְלֵהוּן. וְאִתְּמַר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אִית גַּפְּן, וְאִית גַּפְּן. אִית גַּפְּן קְדוּשָׁה עֲלָאָה, וְאִית גַּפְּן דְּאֶקְרִי, (דְּבָרִים לב) גַּפְּן סְדוּם, וְאִית (יִרְמִיָּה ב) גַּפְּן נִכְרִיָּה בֵּת אֵל נִכְר. בְּגִין כִּךְ כְּתִיב גַּפְּן זֹאת, הֵהוּא דְּאֶקְרִי כְּלָה זָרַע אֱמֶת. שׁוֹרֵק אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, דְּנִפְיֵק מֵהֵאִי גַפְּן. כִּד חִבּוּ יִשְׂרָאֵל, וְשִׁבְקוּ לְהֵאִי גַפְּן, מֵה כְּתִיב, כִּי מִגַּפְּן סְדוּם גַּפְּנִים וְגו'. וּבְגִין כִּךְ אִית גַּפְּן וְאִית גַּפְּן.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יֶצְחָק הֵיוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יֶצְחָק, נִיזִיל בְּהֵאִי חֲקֵל, דְּהוּא אֲרַח מִיִּשְׂרָאֵל יִתִּיר. אֲזֵלוּ. עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, (מְשָׁלִי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבוּשׁ שָׁנִים. הָאִי קָרָא, רַבִּי חֲזַקְיָה חִבְרָנָא אוֹקִים בֵּיהּ. דְּאָמַר, דִּינָא דְחִיבֵי דְגִיחָנָם תְּרִיסֵר יִרְחִין, פִּלְגָא מְנִייהוּ בַּחֲמָה וּפִלְגָא מְנִייהוּ בַּתְּלָגָא.

בשעה שנוכנסים לאש, הם אומרים: זהו ודאי גיהנום. נכנסים לשלג, אומרים: זו תריפות החרף [הקר] של הקדוש ברוך הוא. מתחילים ואומרים: זה, ואחר כך אומרים: וי. ודוד אמר, (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט הין ויקם וגו'. ממקום שאומרים זה, ואחר כך וי.

והיכן נתקנות נפשם? בשלג, כמו שנאמר (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון. יכול אף ישראל כן? תלמוד לומר, לא תירא לביתה משלג. מה הטעם? משום שכל ביתה לבש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים, כמו מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה ונר חנוכה וכו'.

בא ראה, לא תירא לביתה משלג - זו כנסת ישראל, שהיא כל ביתה לבש שנים, כמו שאמרנו, שפתיב (ישעיה ס) חמוץ בגדים וגו', לבוש של הדין הקשה, להפיר מעמים עובדי עבודה זרה, ועתיד הקדוש ברוך הוא ללבש לבוש אדם וחרב אדמה ולהפיר מהאדם. לבוש אדם, שפתיב חמוץ בגדים, וכתוב (שם) מדוע אדם ללבושך. הסיף אדמה, שפתיב (שם לד) חרב לה' מלאה דם. ולהפיר מן האדם, שפתיב כי זבח לה' בכצרה וגו'. עוד כי כל ביתה לבש שנים - שחרי זה בא מצד של הדין הקשה.

אמר רבי יצחק, ודאי זה כך, אלא כל ביתה לבש שנים, מהם השנים? אלו שנים קדמוניות, משום שהיא נכללת מכלם ויונקת מכל הצדדים, כפתיב (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

עד דהו אזיל, פגעו ביה בההוא ינוקא, תינוק שהיה הולך לקפוטקיא

בשעתה דעאלין לנורא, אינון אמרי דא הוא ודאי גיהנום, עאלין לתלגא,

אמרי דא חריפא דסיטא (דסיטא) דקדשא בריך הוא. שראן ואמריין זה, ולבתר אמריין ווי.

ודוד אמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט הין ויקם וגו'. מאתר דאמרי זה, ולבתר ווי.

והיכן משתלמי נפשיהו, בשלג. כמה דאת אמר, (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה

תשלג בצלמון. יכול אף ישראל כן, תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג. מאי טעמא.

בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים. כגון מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה ונר חנוכה כו'.

הא חזי, לא תירא לביתה משלג, דא כנסת ישראל, דאיהי כל ביתה לבוש שנים,

כמה דאמרן. דכתיב, חמוץ בגדים וגו', לבושא דדינא קשיא, לאתפרעא מעמין עובדי עבודה זרה. וזמין קדשא בריך הוא

למלבש לבושא סומקא, וחרבא סומקא, ולאתפרעא מן סומקא. לבושא סומקא,

דכתיב, (ישעיה ס) חמוץ בגדים, וכתיב, (ישעיה סג) מדוע אדם ללבושך. סייפא סומקא, דכתיב,

(ישעיה לד) חרב לה' מלאה דם. ולאתפרעא מן סומקא, דכתיב, (ישעיה לד) כי זבח לה' בכצרה

וגו'. תו, כי כל ביתה לבוש שנים דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתייא.

אמר רבי יצחק, ודאי הכי הוא, אלא כל ביתה לבוש שנים, מאי שנים, אלין

שנים קדמוניות, בגין דאיהי אתפלילת מפלהו, וינקא מפל סטרין, פדכתיב, (קהלת א)

כל הנחלים הולכים אל הים.

עד דהו אזיל, פגעו ביה בההוא ינוקא, דהו אזיל לקפוטקיא בקסטירא

מאחרי החמור, וזקן אחד רוכב. אמר אותו זקן לאותו תינוק, בני, אמר לי את פסוקיך. אמר לו, פסוקי אינו אחד, אלא רד למטה או ארפב לפניך ואמר לך. אמר לו, לא רוצה, אני זקן ואתה תינוק, שאשקל את עצמי עמך. אמר לו, אם כך, אז למה שאלת פסוקי? אמר לו, כדי שגלף בדרךך. אמר, תפח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ולא יודע דבר, ואמר שלא יהיה שקול עמי. נפרד מאותו זקן והלך לו בדרךך.

בשהגיעו רבי יהודה ורבי יצחק, קרב אליהם. שאלו אותו וסח להם את המעשה. אמר לו רבי יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב כאן ונשמע דבר מפיהך. אמר להם, אני עני, שלא אכלתי היום הנה. הוציאו לחם ונתנו לו. התרחש להם נס ומצאו מעין מים דקיק תחת עץ. שתו ממנו, והם שתו וישבו.

פתח אותו תינוק ואמר, (תהלים לו) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה. לדוד, אם שירה - לא אמר, אם תפלה - לא אמר. אלא בכל מקום לדוד סתם, רוח הקדש אמר את זה.

אל תתחר במרעים, מה זה אל תתחר במרעים? הנה צריך (לכתב) אל תתחבר! אלא אל תעשה תחרות במרעים, פי לא ידעת יסוד עצמך ולא תוכל לו, אולי הוא עץ שלא נעקר לעולמים ותדחה מלפניו.

ואל תקנא בעשי עולה, שלא תשגיח במעשיהם ולא תבא לקנא בהם, שכל מי שרואה את מעשיהם ולא מקנא לקדוש-ברוך-הוא, עובר על שלשה לאוים, שכתוב (שמות כ) לא יהיה

דחמרא, וחד סבא רכיב. אמר ההוא סבא לההוא ינוקא, ברי, אימא לי קראיך. אמר ליה, קראי לאו חד הוא, אלא חות לתתא, או ארפב לקמך ואימא לך. אמר ליה, לא בעינא. דאנא סבא ואנת רביא, דאתקל גרמי בהדך. אמר ליה, אי הכי אמאי שאלת קראי. אמר ליה, בגין דניזיל באורחא. אמר, תיפח רוחיה דההוא סבא, דהוא רכיב ולא ידע מלה, ואמר דלא יתקל בהדי. אתפרש מההוא סבא, ואזיל ליה באורחא.

כד מטו רבי יהודה ורבי יצחק, קריב לגבניהו. שאילו ליה, וסח לון עובדא, אמר ליה רבי יהודה, שפיר קא עבדת. זיל בהדן, וגייתב הכא, ונשמע מלה מפומך.

אמר לון, לאי (ס"א רבא) אנא, דלא (דף רלט ע"א) אכילנא יומא דין. אפיקו נהמא, ויהיבו ליה. אתרחיש לון ניסא, ואשפחו חד נביעא דמיא דקיק תחות אילנא, שתי מנייהו, ואינון שתו ויתיבו.

פתח ההוא ינוקא ואמר, (תהלים לו) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד, אי שירתא, לא קאמר. אי תפלה, לא קאמר. אלא בכל אתר לדוד סתם, רוח הקדש אמרו.

אל תתחר במרעים. מאי אל תתחר במרעים, אל תתחבר מיבעי ליה. אלא אל תעביד תחרות במרעים, בגין דלא ידעת יסודא דגרמך, ולא תיכול ליה, דילמא איהו אילנא דלא אתעקר לעלמין, ותדחי קמיה.

ואל תקנא בעושי עולה, דלא תשגח בעובדיהון, ולא תיתי לקנאה עלייהו, דכל מאן דחמי עובדיהון, ולא קני לקדשא בריך הוא, אעבר על תלת לאוין. דכתיב,

(שמות כ) לא יהיה לך אלהים

אַחֲרֵים עַל פָּנָי. לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא.

לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרֵים עַל פָּנָי. לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא.

בְּגִין כֹּה, בְּעֵי לִיָּה לְבַר נָשׁ לְאַתְּפָרְשָׁא מְנַיְיָהוּ, וְלִמְסֻטֵי אוֹרְחִיָּה מְנַיְיָהוּ, עַל דָּא אַתְּפָרְשָׁנָא וְסֻטִינָא אַרְחָאֵי. מִכָּאן וְלִהְלָאָה דְאִשְׁכַּחְנָא לְכוּ, אִימָא הַיְי קָרְאֵי קַמִּיכוּן.

לְכוּ צְרִיף הָאָדָם לְהַפְרֵד מֵהֶם וְלִסְטוֹת דְּרַכּוּ מֵהֶם, לְכוּ נַפְרְדֵי וְסֻטִינֵי אֶת דְּרַכֵּי. מִכָּאן וְהִלָּאָה שְׁמַצָּאתִי אֶתְכֶם, אָנִי אוֹמֵר פְּסוּקִים הִלְלוּ לְפָנֵיכֶם.

פְּתַח וְאָמַר, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, הֲכֵא אֶל־ךָ זְעִירָא. אַמַּאי, בְּגִין דְּהֵאֵי קְרִיאַָה לֹא הוּא בְּשָׁלִימוּ. מָאֵי טַעְמָא, דְּהֵא לֹא הוּא אֶלָּא בְּמִשְׁפָּנָא, וּבְאַרְעָא אַחְרָא. בְּגִין דְּשָׁלִימוּ לֹא אִשְׁתַּכַּח אֶלָּא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא.

פְּתַח וְאָמַר, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, הֲכֵא אֶל־ךָ זְעִירָא. אַמַּאי, בְּגִין דְּהֵאֵי קְרִיאַָה לֹא הוּא בְּשָׁלִימוּ. מָאֵי טַעְמָא, דְּהֵא לֹא הוּא אֶלָּא בְּמִשְׁפָּנָא, וּבְאַרְעָא אַחְרָת מִשׁוּם שְׁשֻׁלְמוֹת לֹא נִמְצְאָת אֶלָּא בְּאַרְעָא הַקְדוּשָׁה.

תּוּ, הֲכֵא שְׁכִינְתָא, (ס"א ל"ג הַתָּם וּגְרִים נִזְכָּרָא) הַתָּם שְׁלִימוּ דְדָכַר וְנִזְכָּרָא, (דְּבַרֵי הַיָּמִים א א) אָדָם שֶׁת אָנוּשׁ. אָדָם, שְׁלִימוּ דְכַר וְנִזְכָּרָא, הֲכֵא נִזְכָּרָא. תּוּ סִיפָא דְקָרָא, וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, בְּגִין כֹּה אֶל־ךָ זְעִירָא.

עוֹד, כָּאן שְׁכִינָה, [שָׁם, נִזְכָּרָה] שָׁם שְׁלִימוֹת שֶׁל זְכָר וְנִזְכָּרָה, אָדָם שֶׁת אָנוּשׁ. אָדָם - שְׁלִימוֹת זְכָר וְנִזְכָּרָה. כָּאן נִזְכָּרָה. עוֹד, סוּף הַפְּסוּק, וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, מִשׁוּם כֹּה אֶל־ךָ קִטְנָה. עוֹד אֶל־ךָ קִטְנָה, מִשָּׁל לְמִלְךָ שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב בְּכִסְאוֹ וְכֹתֵר הַמַּלְכוּת עָלָיו, נִקְרָא מִלְךָ עֲלִיּוֹן. כְּשִׁינֹרֵד וְהוֹלֵךְ לְבֵית עַבְדּוֹ, נִקְרָא מִלְךָ קִטְנָה. כֹּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּל זְמַן שֶׁהוּא לְמַעַלָּה עַל הַפֶּל, נִקְרָא מִלְךָ עֲלִיּוֹן. כִּינּוּן שֶׁהוֹרֵד מְדוּרָו לְמַטָּה, הוּא מִלְךָ, אֲבָל לֹא עֲלִיּוֹן כְּמוֹ מַקְדָּם, וְלִכֵּן אֶל־ךָ קִטְנָה.

תּוּ אֶל־ךָ זְעִירָא, מִתַּל לְמַלְכָּא, דְּהוּא יִתִּיב בְּכַרְסִיָּה, וְכֹתְרָא דְמַלְכוּתָא עָלֶיהָ, אִקְרִי מִלְךָ עֲלָאָה. כִּד נַחֲתִית וְאַזְל לְבֵי עַבְדִּיָּה, מִלְךָ זּוּטָא אִקְרִי. כֹּה קְדָשָׁא בְרִיף הוּא, כֹּל זְמַנָּא דְאִיהוּ לְעִילָא עַל כֹּלָא, מִלְךָ עֲלָאָה אִקְרִי. כִּינּוּן דְנַחֲתִית מְדוּרָיָה לְתַתָּא, מִלְךָ אִיהוּ, אֲבָל לֹא עֲלָאָה כְּקַדְמִיתָא, בְּגִין כֹּה אֶל־ךָ זְעִירָא. וַיִּקְרָא, הֲכֵי תִגִּנְוּ, זְמִין לִיָּה לְהִיכְלִיָּה. מֵאֵהֶל מוֹעֵד. מָאן אֵהֶל מוֹעֵד. אֵהֶל דְּבֵיהַ תְּלִיזִין מוֹעֵד וְחִגָּא וְשִׁבְתָּא לְמַמְנִי, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (בְּרַאשִׁית א) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים, כִּיָּה שְׂרִיא חוֹשְׁבָנָא לְמַמְנִי. וּמָאן אִיהוּ, סִיחָרָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ישעיה לב) אֵהֶל בַּל יִצְעֵן בַּל יִסַּע יִתְדוֹתָיו לְנִצְחָה.

וַיִּקְרָא, כֹּה שְׁנִינֵי, זְמַן אוֹתוֹ לְהִיכְלוֹ. מֵאֵהֶל מוֹעֵד, מַה זֶה אֵהֶל מוֹעֵד? הָאֵהֶל שְׁבוּ תְלוּיִים מוֹעֵד וְחַג וְשַׁבָּת לְמַנּוֹת, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (בְּרַאשִׁית א) וְהָיוּ לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים. בּוּ מִתְחִיל הַחֻשְׁבוֹן לְהַמְנּוֹת, וּמִיָּהוּ? הִלְכְּנָה, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (ישעיה לב) אֵהֶם בַּל יִצְעֵן בַּל יִסַּע יִתְדוֹתָיו לְנִצְחָה. לֵאמֹר, מַה זֶה לֵאמֹר? כְּדִי לְגַלוֹת [אֲבָל הַכֹּל אֶחָד וְנִפְּה הוּא, מִשׁוּם שֶׁהַשְׁלֵמוֹת וְהִפִּי הוּא מְקוּם לְגַלוֹת] מַה שְׁהִיָּה

לֵאמֹר, מָאֵי לֵאמֹר. בְּגִין לְגַלְאָה, (אֲבָל כֹּלָא חַד

נסתר פנימה. ובכל מקום לאמר, כמו שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר, שנתנה רשות לגלות, אבל הכל אחד, ויפה הוא, משום שהרי נמנה ללכנה הדבר ההוא, ממקום שמשנה עומד.

וידבר ה' - למעלה. אל משה - באמצע. לאמר - אחרון, מקום שיש רשות לגלות. ועוד ויקרא אל משה, מה כתוב למעלה? (שמות ט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. למה אל משה? כן אמרו, משום שמשנה ראה אותו בהר, והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העינין, כמו שנאמר (שם כז) כַּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהַר. וכתוב וכתוב, (המדבר ח) כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. (שמות כח) ויראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עכשו הביאו לו כדי שיראה, אם הוא כמו אותו משכן שראה.

אבר למה ויביאו את המשכן אל משה? אלא, למלך שרצה לבנות פלטרין לגבירה, צנה את האמנים: היכל זה במקום פלוני, והיכל זה במקום פלוני, כאן מקום למטה, וכאן מקום למנוחה. פיון שעשו אותם האמנים, הראו למלך. כן ויביאו את המשכן אל משה, בעל הבית, איש האלהים. פיון שנשלם ההיכל, הזמינה הגבירה את המלך להיכל, הזמינה את בעלה אתה, משום כן ויקרא אל משה.

וכשום שמשנה הוא בעל הבית, מה כתוב? (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה שהוא בעל הבית עשה כן, מה שאין רשות לאיש אחר לעשות כן.

ושפיר הוא, בגין דשלימו ושפירו הוא אתר לגלאה) **מה דהוה סתים לגו. ובכל אתר לאמר, כמה דאת אמר, וידבר ה' אל משה לאמר, דאתייהיב רשו לגלאה. אבל פלא חד הוא, ושפיר הוא, בגין דהא אתמני לסיהרא ההיא מלה, מאתר דמשה קיימא.**

וידבר, ה' לעילא. אל משה, באמצעיתא. לאמר, בתרייתא. אתר, דאית רשו לגלאה. תו, ויקרא אל משה מה כתוב לעילא, (שמות ט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל משה. הכי אמרו, בגין דמשה חמא ליה בטורא, וקדשא בריך הוא אחמי ליה בחיזו דעינא, כמה דאת אמר, (שמות כז) כַּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהַר, וכתוב, (במדבר ח) כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. וכתוב (שמות כח) ויראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, השתא אייתיאנו ליה, בגין דיחמי, אי איהו פההוא משפנא דחמא.

אבר אמאי ויביאו את המשכן אל משה. אלא, למלכא דבעא למבני פלטרין למטרוניתא, פקיד לאומנין היכלא דא בדוך פלן, והיכלא דא בדוך פלן, הכא אתר לערסא, והכא אתר לנייחא. פיון דעבידו לון אמנין, אחמיו למלכא. כן ויביאו את המשכן אל משה, מארי דביתא, איש האלהים, פיון דאשתכלל היכלא, מטרוניתא זמינת למלכא להיכלא, זמינת לבעלה עמה, בגין כן ויקרא אל משה.

ובגין דמשה מארי דביתא איהו, מה כתוב, (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה, משה דאיהו מארי דביתא, (ד) רלט ע"ב) עביד הכי, מה דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי.

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו - דְּרָגָה אַחֲרַת
עֲלִיּוֹנָה. וְאָז, בְּשַׁעֲרֵי הַיַּמִּין
מִשָּׁה לְהַכְנִיס, אִזּוּ פֶתַח וְאָמַר,
אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מִה אָדָם
עוֹשֶׂה כֵּן? אֵלֶּה כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ
שְׁמֵשׁ וּלְבָנָה כְּאֶחָד, פֶּתַח וְאָמַר
אָדָם, כְּפֶתַח (חֲבוּקָא א) שְׁמֵשׁ יֵרַח
עֲמֵד זָבֻלָה. עֲמֵד, וְלֹא עֲמֵדוּ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם - פֶּתַח נִרְמָז, מִי
שֶׁעֲשֶׂה עֲבוּדַת קָרְבָן הַשְּׁלֵם,
שֶׁיִּמְצָא זָכָר וּנְקֵבָה. מִשְׁמַע
שְׁכֵתוֹב מִכֶּם, שֶׁיִּמְצָא בְּמִרְאָה
שְׁלֹכֶם. קָרְבָן לַה' - שְׁמִקְרִיב
הַכֹּל לְהֶאֱחֹז כְּאֶחָד, לְמַעַל
וּלְמַטָּה.

מִן הַבְּהֵמָה - לְהִרְאוֹת אָדָם
וּבְהֵמָה הַכֹּל כְּאֶחָד. מִן הַבְּקָר
וּמִן הַצֹּאן - אֵלֶּה הַמְּרֻכָּבוֹת
הַטְּהוֹרוֹת. שְׁפִינִן שְׂאֵמֵר מִן
הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִן הַכֹּל, בֵּין
טְהוֹרוֹת וּבֵין טְמֵאוֹת? חֲזוֹר וְאָמַר
מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבַּנְכֶם, קִרְבְּנֵי הַיָּה
צִרִיף (לְכַתּוּב!) מִה זֶה קִרְבַּנְכֶם?
אֵלֶּה בְּתַחֲלָה קָרְבָן לַה', וְעַכְשָׁיו
קִרְבַּנְכֶם. קָרְבָן לַה' אָדָם.
קִרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר
וּמִן הַצֹּאן, לְהִרְאוֹת יְחִוּד
מִלְמַטָּה לְמַעַלָּה וּמִלְמַעַלָּה
לְמַטָּה. מִלְמַטָּה לְמַעַלָּה הֵינּוּ
קָרְבָן לַה'. מִלְמַעַלָּה לְמַטָּה הֵינּוּ
קִרְבַּנְכֶם.

לְמַעַלָּה שְׁיֹשֵׁב עַל הַר עֲלִיּוֹן,
לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, וְכִסָּא מִתְקַן עַל
אוֹתוֹ הַר, וּמִלְךָ עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל.
אָדָם שֶׁמִּקְרִיב דוֹרוֹן לְמֶלֶךְ, צִרִיף
לְעֻלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה עַד
שְׁעוֹלָה מִלְמַטָּה לְמַעַלָּה, לְמָקוֹם
שֶׁהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל,
וְאִזּוּ יוֹדְעִים שֶׁהָרִי מְעֻלִּים דוֹרוֹן
לְמֶלֶךְ, וְאוֹתוֹ דוֹרוֹן הוּא שֶׁל
הַמֶּלֶךְ. יוֹרֵד הַדוֹרוֹן מִלְמַעַלָּה
לְמַטָּה, הָרִי יוֹדְעִים שְׁאוֹתוֹ דוֹרוֹן
שֶׁל הַמֶּלֶךְ יוֹרֵד מִלְמַעַלָּה לְאַהֲבֵב

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, דְּרָגָה אַחֲרָה עֲלֵאָה, וּכְדִין
בְּשַׁעֲרֵי דְאֲזוּדֵי מֹשֶׁה לְמִיַּעַל, כְּדִין
פֶּתַח וְאָמַר, (וּיקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מִאי
אָדָם הֵכָּא. אֵלֶּה כִּד אֶתְחַבְּרוּ שְׁמֵשׁ אִוְסִיָּהֲרָא
כְּחֻדָּא, פֶּתַח וְאָמַר אָדָם. כְּדִכְתִּיב, (חֲבוּקָא א)
שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמֵד זָבֻלָה, עֲמֵד, וְלֹא עֲמֵדוּ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם, הֵכָּא אֶתְרַמִּיז, מֵאֵן דִּיעֲבִיד
פּוֹלְחָנָא דְקִרְבָּנָא שְׁלִים, דִּישְׁתַּפַּח דְּכָר
וּנְוִקְבָּא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב מִכֶּם, דִּישְׁתַּפַּח בְּחִיזוּ
דְּלִכּוּן. קָרְבָן לַה' דְּאִקְרִיב כְּלָא, לְאַתְאַחֲדָא
כְּחֻדָּא, לְעִילָא וְתַתָּא.

מִן הַבְּהֵמָה, לְאַחֲזוּאָה אָדָם וּבְהֵמָה, כְּלָא
כְּחֻדָּא. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, אֵלֶּיךָ
רְתִיכִין, דְּאִינוּן דְּכִיּוּן. דְּכִיּוּן דְּאָמַר מִן
הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִכְּלָא, בֵּין דְּכִיּוּן בֵּין מִסְאַבְן.
הַדָּר וְאָמַר, מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבַּנְכֶם. קִרְבְּנֵי מִיבְעֵי לִיָּה,
מִאי קִרְבַּנְכֶם. אֵלֶּה בְּקִדְמִיתָא קָרְבָן
לַה', וְהַשְׁתָּא קִרְבַּנְכֶם. קָרְבָן לַה' אָדָם.
קִרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן,
לְאַחֲזוּאָה יְחִוּדָא מִתַּתָּא לְעִילָא, וּמִעִילָא
לְתַתָּא. מִתַּתָּא לְעִילָא, הֵינּוּ קָרְבָן לַה'.
מִעִילָא לְתַתָּא, הֵינּוּ קִרְבַּנְכֶם.

לְמַלְכָא, דְּאִיהוּ יְתִיב בְּטוֹרְסָקָא עֲלֵאָה,
לְעִילָא לְעִילָא, וְכִרְסִיָּא אֶתְתַּקֵּן עַל
הַהוּא טוֹרְסָקָא, וּמִלְכָא עֲלֵאָה עַל כְּלָא. בַּר
נֶשׁ דְּקִרִיב דוֹרוֹנָא לְמִלְכָא, בְּעָא לְסִלְקָא
מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד דְּסִלִּיק מִתַּתָּא לְעִילָא
לְאַתֵּר דְּמִלְכָא יְתִיב, עֲלֵאָה עַל כְּלָא. וּכְדִין
יְדַעִין דְּהָא סִלְקִין דוֹרוֹנָא לְמִלְכָא, וְהַהוּא
דוֹרוֹנָא דְּמִלְכָא אִיהוּ. נְחִית דוֹרוֹנָא מִעִילָא
לְתַתָּא, הָא יְדַעִין דְּהַהוּא דוֹרוֹנָא דְּמִלְכָא
נְחִית מִעִילָא, לְרַחֲמֵיָא דְּמִלְכָא דְּאִיהוּ לְתַתָּא.

המלך שהוא למטה.
כך בפתחלה, אדם עולה
בדרגותיו מלמטה למעלה, ואז
קרוב לה'. מן הבהמה מן הבקר,
יורד בדרגותיו מלמעלה למטה,
ואז זה קרובכם. ומשום כך פתוב
(שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי
שתייתי ייני עם חלבי, הינו אדם
וקרבן לה'. אכלו רעים, הינו מן
הבהמה מן הבקר ומן הצאן, ואז
תקריבו את קרבנכם.

באו רבי יצחק ורבי יהודה
ונשקוהו על ראשו. אמרו, ברוך
הרחמן שזכינו לשמע את זה,
וברוך הרחמן שלא נאבדו
הדברים הללו באותו זמן. קמו
והלכו. עד שהיו הולכים, ראו
גפן אחת נטועה בגנה אחת.

פתח אותו תינוק ואמר, אסרי
לגפן עירה ולשרקה בני אתונו.
פסוק זה הוא סוד עליון.
אסרי? אסר היה צריך לכתב!
עירה? עיר היה צריך לכתב!
אלא סוד הוא לדרדקים שהם
בבית רבן להשמר מאותו החץ
של עיר, והשם הקדוש נכלל שם
י"ה.

וכמו שכאן רמוז השם הקדוש,
כך גם ולשרקה, שורק היה צריך
לכתב! נכלל שמה ו"ה. בני?
בן היה צריך לכתב! שורק,
בפתוב (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך
שורק. בן, בפתוב (זכריה ט) בן
אתנות. למה שורקה, ולמה בני?
אלא, כמו שיש שם קדוש
לכפות את העיר, כך גם יש שם
קדוש לכפות כח אחר, שהוא
חמור, שאלמלא השם הקדוש
רמוז כאן, היו מחריבים עולם,
י"ה בכת זה, ו"ה בכת זה,
לשמר מהם את העולם, ולשמר
את האדם שלא ישלטו בו
בעולם.

כך בקדמיתא, אדם סליק בדרגוי מתתא
לעילא, וכדין קרבן לה'. מן הבהמה מן
הבקר, נחית בדרגוי מעילא לתתא, וכדין
קרובכם. בגיני כך פתיב, (שיר השירים ה) אכלתי
יערי עם דבשי שתייתי ייני עם חלבי. הינו
אדם וקרובן לה'. אכלו רעים, הינו מן
הבהמה מן הבקר ומן הצאן, וכדין תקריבו
את קרבנכם.

אתו רבי יצחק ורבי יהודה ונשקוהו על
רישיה. אמרו, בריך רחמנא דזפינא
למשמע דא, וברוך רחמנא, דלא אתאבדו
מלין אלין בההוא סבא. קמו ואזלו. עד דהוו
אזלי, חמו חד גפן נטיע בחד גנא.

פתח ההוא ינוקא ואמר, אסרי לגפן עירה
ולשרקה בני אתונו האי קרא רזא
עלאה הוא. אסרי, אסר מיבעי ליה. עירה,
עיר מיבעי ליה. אלא רזא הוא, לדרדקי
דאינון בבי רב, לאסתמרא מההוא גירא
דעיר, ושמה קדישא אתפליל תמן י"ה.

וכמה דהכא אתרמיז שמה קדישא, הכי נמי
ולשרקה, שורק מיבעי ליה. אתפליל
תמן ו"ה. בני בן מיבעי ליה. שורק, פדכתוב,
(ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק. בן, כמא דאת
אמר, (זכריה ט) בן אתונות. אמאי שורקה,
ואמאי בני.

אלא, כמה דאית שמה קדישא לאפפיא
לעיר, הכי נמי, אית שמה קדישא,
לאפפיא חילא אתרא, דאיהי חמרא,
דאלמלא דשמה קדישא אתרמיז הכא, הוו
מטרטשי עלמא, י"ה בחילא דא, (ס"א ו"ה) ו"ה
בחילא דא, לאסתמרא עלמא מנייהו,
ולאסתמרא בר נש, דלא ישלטון ביה
בעלמא.

אֶסְרֵי לַגֶּפֶן, מָאֵי גֶפֶן. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִיזוּ גֶפֶן? זוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה נִקְרְאָת גֶּפֶן? אֵלֶּא מַה גֶּפֶן לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ נְטִיעָה אַחֲרָת, כִּף גַּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ אֵלֶּא אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמְשׁוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִכְפִּים לְפָנֶיהָ כָּל הַפְּחוֹת הָאֲחֵרִים וְלֹא יְכוּלִים לְהִרְע וּלְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם, וְלִכְן הֵטִיל הַפְּתוּב אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ בִּינֵיהֶם בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה. בְּנֵי אֲתָנּוּ, שְׁנַעְקָר מִשׁוּם אוֹתוֹ שׁוֹרֵק, כְּמוֹ שְׁנַעְמֵר וְאֵנְכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּבֵּם בִּינֵן לְבִשׁוּ וְגו'. כַּבֵּם? ! כַּבֵּם הִיָּה צְרִיף לְכַתֵּב! אֵלֶּא כַּבֵּם מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וּמִיָּהוּ? זֶה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים. בִּינֵן - צַד הַשְּׂמָאל. וּבְכַדָּם עֲנִיבִים - צַד הַשְּׂמָאל, לְמַטָּה. וְעַתִּיד מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים לְשַׁלֵּט לְמַעְלָה עַל כָּל הַפְּחוֹת הָאֲחֵרִים שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְלִשְׁבֵר אֶת כַּחַם מְלַמְעָה וּמְלַמְטָה.

דְּבַר אַחַר כַּבֵּם בִּינֵן לְבִשׁוּ - כְּמוֹ הַיֵּינ הַזֶּה, מְרָאָה שְׂמַחָה, וְכִלּוֹ דִּין [לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת]. כִּף גַּם מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים, יִרְאֶה שְׂמַחָה לְיִשְׂרָאֵל, וְכִלּוֹ דִּין לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת. כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, זוֹ רוּחוֹ שֶׁל מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים, וּמִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם הוּא רוּחֵךְ לְבוֹשׁוֹ בִּינֵן הָעֲלִיּוֹן. רָאָה מַה כְּתוּב אַחֲרָיו, חֲכַלְיִלִי עֵינַיִם מִיָּן וְלִבֵּן שְׁנַיִם מִחֻלָּב. זֶה יָיִן הָעֲלִיּוֹן, [שְׁמִירוֹהָ שֶׁל הַתּוֹרָה] שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁמִירוֹהָ, מִמֶּנּוּ שׁוֹתָה. וְלִבֵּן שְׁנַיִם מִחֻלָּב, שֶׁהִי הַתּוֹרָה יָיִן וְחֻלָּב, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) וַיֵּינ יִשְׂמַח לְכַב אֲנוֹשׁ [לְמָה? מִשׁוּם שְׂמִמְקוֹם שֶׁל שְׂמַחָה הוּא

אֶסְרֵי לַגֶּפֶן, מָאֵי גֶפֶן. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִמְאֵי אַתְקֵרִיאת גֶּפֶן. אֵלֶּא מַה גֶּפֶן, לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ נְטִיעָה אַחֲרָה, הִכִּי נְמִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לֹא מְקַבְּלַת עָלֶיהָ אֵלֶּא לְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא. וּבְגִין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אַתְכַּפִּיין קָמָה כָּל חִילִין אַחֲרֵינֵן, וְלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא וּלְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא אֲטִיל קָרָא שְׂמָא קְדִישָׁא בִּינֵיהוּ, בְּהֵאֵי גִיסָא וּבְהֵאֵי גִיסָא. בְּנֵי אֲתָנּוּ, דְּאַתְעַקֵּר בְּגִין הֵהוּא שׁוֹרֵק, כְּמָה דְּאַתְ אָמֵר, וְאֵנְכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּבֵּם בִּינֵן לְבִשׁוּ וְגו', כַּבֵּם, כַּבֵּם מִיָּבְעֵי לִיָּה. אֵלֶּא כַּבֵּם, מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַלְמָא, וּמֵאֵן אִיָּהוּ, דָּא מְלַפָּא מְשִׁיחָא. בִּינֵן סְטֵר שְׂמָאֵלֶּא. וּבְכַדָּם עֲנִיבִים סְטֵר שְׂמָאֵלֶּא לְתַתָּא. וַזְמִין מְלַפָּא מְשִׁיחָא (דף רח ע"א) לְשַׁלְטָאָה לְעֵילָא עַל כָּל חִילִין אַחֲרֵינֵן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וּלְתַבְרָא תוֹקְפִיהוֹן מְעֵילָא וּמִתַּתָּא.

דְּבַר אַחַר, כַּבֵּם בִּינֵן לְבִשׁוּ, כְּגוֹוֹנָא דְּהֵאֵי חֲמָרָא, אַחֲזִי חִידוֹ, וְכוּלִיָּה דִּינָא (לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת). הִכִּי נְמִי מְלַפָּא מְשִׁיחָא, יַחֲזִי חִידוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְכוּלִיָּה דִּינָא לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת. כְּתוּב, (בְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, דָּא רוּחָא דְּמְלַפָּא מְשִׁיחָא, וּמֵן יוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַלְמָא, אֶסְחִי לְבוּשִׁיהָ בְּחֲמָרָא עַלְאָה.

חֲמִי מַה כְּתוּב בְּתַרְיָה, חֲכַלְיִלִי עֵינַיִם מִיָּן וְלִבֵּן שְׁנַיִם מִחֻלָּב, דָּא חֲמָרָא עַלְאָה, (ס"א דְּמַרְנֵי דְאִוּרִיתָא) דְּאִוּרִיתָא דְּמַרְוִי, מְגִיָּה שְׂתִי. וְלִבֵּן שְׁנַיִם מִחֻלָּב, דְּהֵא אִוּרִיתָא יָיִן וְחֻלָּב, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

כְּתוּב, (תְּהִלִּים קד) וַיֵּינ יִשְׂמַח לְכַב אֲנוֹשׁ (ס"א אִמְאֵי, כְּגִין דְּמֵאֲתֵר דְּתַרְיָה קֵאֲתֵי, וּמֵאֵן הוּא סוּפִיָּה דְּקָרָא)

בא, ומהו סוף הפסוק? להצהיל פנים משמן, ודאי ממקום שנקרא שמן. בא ראה, שירת היין חדרה, הוא מקום שכל שמחה יוצאת ממנו, וסופו דין, מה הטעם? משום שסופו מקום פנוי של הכל, דין הוא, ובו גידון העולם, ולכן ראשית חדרה, וסוף דין. משום כך להצהיל פנים משמן, ממקום שכל חדרה יוצאת ממנו.

ולחם לבב אנוש יסעד, איזה לחם? אלא לחם סועד [סודי] את העולם. ואם תאמר שבו תלוי לבדו סעד העולם - לא כך, שהרי לילה בלי יום לא נמצא, ולא צריך להפרידם. ומי שמפרידם יתפרד מהחיים, והיגו שכתוב (דברים ח) למען הודיעך פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, משום שלא צריך להפריד.

ואם תאמר, דוד איך אמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלוי בו לבדו סעד כל העולם? אלא דיוק הדבר ולחם, וא"ו התוסף, כמו ויהי, ועל זה הכל נמצא פאחד.

בא ראה, מי שמברך על המזון, לא יברך על שלחן ריק, וצריך להמצא לחם על השלחן וכוס של יין בימין, מה הטעם? בשביל לקשר שמאל בימין, ולחם שיתברך מהם ולהתקשר בהם, ולהיות הכל קשר אחד, לברך את השם הקדוש פראוי. שהרי לחם נקשר בינו, ויין בימין, ואז הברכות שורות בעולם, והשלחן נתקן פראוי.

אמר רבי יצחק, אלמלא לא הודמנה לנו דרך זו אלא לשמע הדברים הללו - די לנו. אמר רבי יהודה, נאה הוא לתינוק זה שלא

להצהיל פנים משמן, ודאי מאתר דאתקרי שמן. תא חזי, שירתא דחמרא חדרה, הוא אתר דכל חידו מניה נפקא. וסופיה דינא. מאי טעמא, בגין דסופא דיליה, אתר פנישו דכלא, דינא הוא, וביה אתדן עלמא. ועל דא שירותא חדרה, וסופא דינא. בגיני כך, להצהיל פנים משמן. מאתר דכל חדרה מניה נפקא.

ולחם לבב אנוש יסעד, מאן לחם. אלא לחם עלמא סעיד (סמיה), ואי תימא, דביה תלייא סעידו דעלמא בלחודוי, לאו הכי, דהא ליליא בלא יומא, לא אשתפח, ולא בעי לאפרשא לון. ומאן דאפריש לון, יתפרש מחיין, והיינו דכתיב, (דברים ח) למען הודיעך פי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. בגין דלא בעי לאתפרשא.

ואי תימא, דוד היך קאמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלייא ביה בלחודוי סעידו דעלמא. אלא דייקא דמלה, ולחם, וא"ו איתוסף, כמו ויי, ועל דא, פלא אשתפח פחדא.

תא חזי, מאן דמברך על מזונא, לא יברך על פתורא ריקניא, ובעי נהמא לאשתפחא על פתורא, וכסא דחמרא בימינא. מאי טעמא, בגין לקשרא שמאלא בימינא, ונהמא דיתברך מנייהו, ולא תקשרא בהו, ולמהוי כלא חד קשורא, לברכא שמא קדישא כדקא יאות. דהא לחם אתקשר בינו, ויין בימינא, וכדין ברכאן שריין בעלמא, ופתורא אשתלים כדקא יאות.

אמר רבי יצחק, אלמלא לא אודמן לן אורחא דא אלא למשמע מלין

ידע כל זה, ואני פוחד עליו אם יתקיים בעולם משום זה. אמר רבי יצחק, ולמה? אמר לו, משום שתינוק זה יכול להסתפל במקום שאין רשות לאדם להסתפל בו, ואני פוחד עליו, שעד שלא יגיע לפרקו ישיגח ויסתפל ויענישו אותו.

שמע אותו התינוק. אמר, איני פוחד מענש לעולמים, שהרי בשעה שאבא הסתלק מן העולם, ברך אותי והתפלל עלי, וידעתי שזכות אבי תגן עלי. אמרו לו, ומי הוא אביך? אמר, [אין רבי יהודה] בנו של רב המנונא הנקן. לקחו אותו והרכיבו אותו על כתפיהם שלשה מילין.

קראו עליו, (שופטים ד) מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק וגו'. אמר להם אותו תינוק, דבר בא לידיכם, פרושו אותו. אמרו לו, הקדוש ברוך הוא זמן לנו את דרך החיים, אמר אפה.

פתח ואמר, מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק, פסוק זה יש לנו בו סמך. מהאכל - זה צדיק, שכתוב (משלי ג) צדיק אכל לשבע נפשו. צדיק אוכל ודאי ונוטל הכל, למה? לשבע נפשו, לתת שבע לאותו מקום שנקרא נפש דוד. יצא מאכל - שאלמלא אותו צדיק לא יצא מזון לעולמים ולא יוכל העולם לעמד [ב]. ומעז יצא מתוק - זה יצחק שברך את יעקב (בראשית כז) בטל השמים ומשמני הארץ.

עוד, אף על גב שהכל אהד, אלולא תקף הדין הקשה, לא יוצא דבש. מי הדבש? זו תורה שבעל פה, שכתוב (תהלים ט) ומתוקים מדבש ונפת צופים.

דדינא קשיא, לא נפקא דבש. מאן דבש. דא תורה שבעל פה, דכתיב, (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים. ומעז, דא תורה שבכתב,

אלין, די לן. אמר רבי יהודה, יאות הוא להאי ינוקא דלא ינדע כל האי, ואנא מסתפינא עליה. אי יתקיים בעלמא בגין האי. אמר רבי יצחק ולמה. אמר ליה, בגין דהאי רביא יכיל לאסתפל באתרא דלית רשו לבר נש לאסתפל ביה. ומסתפינא עלוי, דעד לא ימטי לפרקוי, ישגח ויסתפל ויענשוין ליה.

שמע ההוא ינוקא. אמר, לא מסתפינא מעונשא לעלמין, דהא בשעתא דאסתליק אבא מעלמא, בריך לי וצלי עלי. וידענא דזכותא דאבא יגין עלי. אמרו ליה, ומאן הוא אבוך. אמר, (נ"א ליתא רבי יהודה) בריה דרב המנונא סבא, נטלו ליה, וארכבוהו על כתפיהו תלת מילין.

קרו עליה, (שופטים ד) מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק וגו'. אמר לון ההוא ינוקא, מלה אתא לידייכו, פרושו לה. אמרו ליה, קדשא בריך הוא זמין לן ארחא דחיי, אימא אנת.

פתח ואמר, מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק. האי קרא, אסמכתא אית לן ביה, מהאכל, דא צדיק, דכתיב, (משלי יג) צדיק אוכל לשובע נפשו. צדיק אוכל ודאי, ונטיל פלא, אמאי, לשובע נפשו. למיהב שבועא, לההוא אתר דאקרי נפשו דדוד. יצא מאכל, דאלמלא ההוא צדיק, לא יפוק מזונא לעלמין, ולא יכיל עלמא לקיימא (ביה). ומעז יצא מתוק, דא יצחק, דבריך ליעקב בטל השמים ומשמני הארץ.

תו, אף על גב דכלא חד, אלמלא תקפא דדינא קשיא, לא נפקא דבש. מאן דבש. דא תורה שבעל פה, דכתיב, (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים.

ומעז - זו תורה שבכתב, שכתוב
(שם כט) ה' עז לעמו יתן. יצא
מתוך - זו תורה שבעל פה.

הרבו כאחד שלשה ימים, עד
שהגיעו למבוי של הקיר של
אמו. פיון שראתה אותו, סדרה
את הבית, וישבו שם שלשה
ימים אחרים. ברכו אותו והלכו,
וסדרו דברים לפני רבי שמעון.
אמר, ודאי ירשת התורה ירש,
ואלמלא זכות אבות יענש
מלמעלה. אבל הקדוש ברוך
הוא לאותם שהולכים אחר
התורה, יורשים אותה הם
ובניהם לעולמים. זהו שכתוב
(ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם
אמר ה' רוחי אשר עליך וגו'.

ובולין לחוף ימים ישכון והוא לחוף אגנית
וירכתו וגו'. (בראשית מט יג) רבי אבא
פתח, (תהלים מה) חגור חרבך על
יהוד ויהדרך. וכי זה
הוד ויהדר לחגור כלי זין ולהודרו
בזה? מי שמשתדל בתורה
ועורף קרב בתורה ומזרו עצמו
בה - זהו שבת [של רבות], זהו הוד
ויהדר, ואתה אומר חגור חרבך?
אלא ודאי שעקר הדבר, אות
ברית הקדוש נתן הקדוש ברוך
הוא ורשם אותו בכני אדם כדי
שישמרו אותו ולא יפגמו אותו
בפגם את רשם המלך הזה, ומי
שפוגם אותו, הרי עומדת נגדו
(ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית,
לנקם נקמת הברית הקדוש
שנרשם בו, והוא פוגם אותו.

ומי שרוצה לשמר מקום זה,
יזדרז ויתקן עצמו וישים נגדו
בשעה שהיצר תוקף אותו את
החרב שעומדת על הירף,
להפרע ממי שפוגם מקום זה,
ואז חגור חרבך על ירך גבור.
גבור הוא, וגבור נקרא. ועל כף
הודך ויהדרך.

דכתיב, (תהלים כט) ה' עז לעמו יתן. יצא מתוך,
דא תורה שבעל פה. (דף רמ ע"ב):

אזלו כחדא תלת יומין, עד דמטו לטורסא
דקירא דאמיה. פיון דחמאת לון
אתקנית ביתא, ויתבו תמן תלת יומין אתרנין.
ברכוהו, ואזלו, וסדרו מלין קמיה דרבי
שמעון. אמר, ודאי ירותת אורייתא אחסין,
ואלמלא זכותא דאבהן יתענש מלעילא, אבל
קדשא בריך הוא לאינון דאזלין בתר
אורייתא, אחסינו לה אינון ובנייהו לעלמין.
הדא הוא דכתיב, (ישעיה נט) ואני זאת בריתי
אותם אמר ה' רוחי אשר עליך וגו'.

ובולין לחוף ימים ישכון והוא לחוף אגנית
וירכתו וגו'. (בראשית מט יג) רבי אבא
פתח, (תהלים מה) חגור חרבך על
יהוד ויהדרך. וכי דא הוד ויהדר,
למיזן זיינא,
ולאזדרזא בהאי. מאן דאשתדל באורייתא,
ואגח קרבא באורייתא, וזריז גרמיה בה, דא
הוא שבחא (דמאריה), דא הוא הוד ויהדר, ואת
אמרת חגור חרבך.

אלא, ודאי עקרא דמלה, את קיימא קדישא
יהב קדשא בריך הוא, ורשים ליה
בבני נשא, בגין דינטרון ליה, ולא יפגמון
ליה בפגמו להאי רשימא דמלכא. ומאן
דפגים ליה, הא קאים לקבליה (ויקרא כו) חרב
נקמת נקם ברית, לנקמא נוקמא דברית
קדישא, דאתרשים ביה, והוא פגים ליה.

ומאן דבעי לנטרא האי אתר, יזדרז ויתקן
גרמיה, וישוי לקבליה, בשעתא
דיצרא בישא יתקף עלוי, להאי חרב דקיימא
על ירך, לאתפרעא ממאן דפגים האי אתר.
וכדין, חגור חרבך על ירך גבור, גבור איהו,
גבור אתקרי. ועל דא הודך ויהדרך.

דָּבַר אַחַר חֲגוֹר חֲרָפָה עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר - מִי שִׁיּוּצָא לְדָרֶךְ, יִתְקַן עֲצָמוֹ בְּתַפְלָה שֶׁל רִבּוֹנוֹ וַיִּזְדַּרְזוּ בַּצֶּדֶק הַזֶּה, חָרַב עַל־יוֹנָה, בְּתַפְלָה וּבִקְשׁוֹת עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא לְדָרֶךְ, כְּפִתּוּב (תהלים פה) צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו.

בֹּא רֵאָה, זְבוּלוֹן תְּמִיד יֵצֵא לְדַרְכִּים וְלִשְׁבִילִים וְעָרֶךְ קְרִבּוֹת, וַחֲזָרְזוּ בַּחֲרִב הַעֲלִינָה הַזֶּה בְּתַפְלָה וּבִקְשׁוֹת עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא לְדָרֶךְ, וְאֵז נִצַּח אֶת הָעַמִּים וַהֲתַגְבֵּר עֲלֵיהֶם. וְאִם תֹּאמַר, יְהוּדָה הֲרִי נִתְקַן לָזֶה לְעָרֶךְ קְרִבּוֹת וְתַקּוּנִים בַּחֲרִב הַזֶּה, לָמָּה זְבוּלוֹן?

אֵלֶּא. בֹּא רֵאָה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבֻטִים הִלְלוּ, כָּלֶם תִּקּוּן שֶׁל הַמַּלְפָּה הֵם. שְׁנַיִ תַּקּוּנִים שֶׁל נִקְבוֹת אָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, אַחַד לְרוּעָה הַעֲלִיּוֹן - יוֹבֵל, וְאַחַד לְפָלָה - שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה. תִּקּוּן אַחַד לְמַעְלָה, וְתִקּוּן אַחַד לְמַטָּה. גַּם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הוּא כָּךְ, בְּשָׁנֵי הַמְּקוּמוֹת הִלְלוּ. מַעֲשֵׂה אַחַד לְמַעְלָה, וּמַעֲשֵׂה אַחַד לְמַטָּה, וְלָכֵן נִפְתַּחְהָ הַתּוֹרָה בְּב', מַעֲשֵׂה שְׁלֵמָטָה כְּמַעֲשֵׂה שְׁלֵמַעְלָה. זֶה עוֹשֶׂה עוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, וְזֶה עוֹשֶׂה עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. כְּמוֹ זֶה.

שְׁנַיִ תַּקּוּנִים שֶׁל נִקְבוֹת אָמַר שְׁלֵמָה, אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד לְמַטָּה. אַחַד לְמַעְלָה - בְּתִקּוּן עֲלִיּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. אַחַד לְמַטָּה - בְּתִקּוּן תַּחְתּוֹן כְּמוֹ שְׁלֵמַעְלָה.

בֹּא רֵאָה, אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הַקְּדוֹשׁ שְׁזָכָה לָזֶה. וְהֲרִי נִתְבָּאֵר, מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא נִמְצְאָה מִטָּה שְׁלֵמָה כְּמוֹ מִטָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּבִשְׁעָה שֶׁרָצָה לְהַסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, אֵז הָיָה שְׁלֵם בְּכָל צְדָדָיו. אֲבָרְהָם מִימֵינוֹ, יִצְחָק

דָּבַר אַחַר, חֲגוֹר חֲרָפָה עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר. מָאֵן דְּנִפְיָךְ בְּאַרְחָא, יִתְקַן גְּרַמְיָה בַּצְּלוֹתָא דְמֵאֲרִיָּה, וַיִּזְדַּרְזוּ בְּהַאי צֶדֶק, חָרַב עַל־אָהָ, בַּצְּלוֹתָא וּבַעוֹתֵינָן עַד לָא יִפּוּק לְאַרְחָא. כְּדִכְתִּיב, (תהלים פה) צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו.

הָא חֲזִי, זְבוּלוֹן נָפִיק תְּדִירָא לְשְׁבִילִין וְאַרְחִין, וְאַגַּח קְרִבִין, וְאַזְדַּרְזוּ בְּהַאי חָרַב עַל־אָהָ, בַּצְּלוֹתָא וּבַעוֹתֵינָן, עַד לָא נָפִיק בְּאַרְחָא, וּכְדִין נִצַּח עַמִּין, וְאַתְתַּקַּף עַל־יְהוּ. וְאִי תִימָא יְהוּדָה, הָא אִתְתַּקַּן בְּהַאי, לְאַגַּחָא קְרִבִין, וְתַקּוּנִין, בְּהַאי חָרַב, אִמָּאֵי זְבוּלוֹן.

אַרְא. תָּא חֲזִי, הַגִּי תְרִיסַר שְׁבֻטִין, כְּלָהּוּ תַקּוּנָא דְמִטְרוּנִיתָא הוּוּ. תְרִין תַקּוּנִין דְנוֹקְבֵי אָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, חַד לְרַעְיָא עַל־אָהָ יוֹבֵלָא, וְחַד לְכָלָה, שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה. חַד תַקּוּנָא לְעֵילָא, וְחַד תַקּוּנָא לְתַתָּא. עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, הָכִי הוּא נְמִי, בְּהַגִּי תְרִי אֲתֵרִי, חַד עוֹבְדָא לְעֵילָא, וְחַד עוֹבְדָא לְתַתָּא, וְעַל דָּא פְתִיחָא דְאֲוִרִיתָא בְּב'. עוֹבְדָא דְלְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְלְעֵילָא, דָּא עֵבֵד עַל־מָא עַל־אָהָ, וְדָא עֵבֵד עַל־מָא תַתָּא. כְּגוּוֹנָא דָּא.

תְרִין תַקּוּנִין דְנוֹקְבֵי קָאֵמַר שְׁלֵמָה, חַד לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא. חַד לְעֵילָא, בְּתַקּוּנָא עַל־אָהָ דְשְׁמָא קְדִישָׁא. חַד לְתַתָּא, בְּתַקּוּנָא תַתָּא כְּגוּוֹנָא דְלְעֵילָא.

הָא חֲזִי, זַכָּאָה חוֹלְקִיָּה דִיעֲקֹב קְדִישָׁא, דְזָכָה לְהַאי. וְהָא אִתְמַר, מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַל־מָא, לָא אֲשַׁתְּפַח עַרְסָא שְׁלִימַתָּא כְּעַרְסִיָּה דִיעֲקֹב. וּבִשְׁעָתָא דְבַעָא לְאַסְתַּלְקָא מִעַלְמָא, כְּדִין הָוָה שְׁלִים, בְּכָל סְטְרוּי. אֲבָרְהָם מִימֵינָהּ, יִצְחָק מִשְׁמָאֲלִיָּה, הוּא

משמאלו, הוא באמצע, שכינה לפניו. פיון שראה יעקב את זה, קרא לבניו ואמר להם האספן, כדי שימצא תקון שלמעלה ושלמטה.

בא ראה את סוד הדבר. שני תקונים נמצאו שם, אחד עליון ואחד תחתון, שיהיה הכל שלם פראוי. תקון עליון, תקון נסתר ונגלה, שהרי תקון של היובל הוא, אותו שאמר שלמה בשיר השירים, כמו שאמרנו, הראש הנסתר שלא התגלה פאן ולא יפה לגלותו. הדרועות והגוף התגלו, והם ידועים. שוקים נסתרו ולא התגלו. מה הטעם? משום שנבואה לא שורה כי אם בארץ הקדושה, ותקון זה נסתר ונגלה.

תקון אחר למטה - תקון הפלה שאמר שלמה בשיר השירים, זהו תקון שהתגלה יותר, ותקון זה בשנים עשר שבטים, שהם תחתיה, ותקון הגוף שלה.

פתח רבי אבא ואמר, (מלכים-א ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים [וגו']. עמד על שני עשר בקר, כף הוא ודאי, שהים הזה מתקן בשנים עשר בשני עולמות, בשנים עשר למעלה מרפבות ממנות למעלה בשנים עשר, למטה שנים עשר שבטים. פיון שראה יעקב את התקון העליון וראה שכינה עומדת מולו, רצה להשלים תקוניה. קרא לשנים עשר בניו, ואמר להם האספן, התקינו עצמכם להשלים את האמונה.

בא ראה, שנים עשר שבטים

באמצעיתא, שכינתא קמיה. פיון דחמא יעקב האי, קרא לבנוי, ואמר לון האספן, בגין דישתפח תקונא דלעילא ותתא.

תא חזי, רזא דמלה, תרין תקונין אשתפחו תמן, חד עלאה, וחד תתאה, למיהוי כלא שלים פדקא יאות. תקונא עלאה, תקונא סתים וגליא, דהא תקונא דיובלא איהו, ההוא דאמר שלמה בשיר השירים פדקאמרן, רישא סתים הוה דלא אתגלייא הכא, ולא יאות לאתגלייא. דרועין וגופא אתגליין, והא ידיעין. שוקין סתימו ולא אתגליין. מאי טעמא, בגין דנבואה לא שריא אלא בארעא קדישא. ותקונא דא סתים וגלייא.

תקונא אחרא תתאה, תקונא דכלה דקאמר שלמה בשיר השירים, האי תקונא דאתגלייא תתיר, ותקונא דא בתריסר שבטין (דף רמא ע"א) דאינון תחותיה, ותקונא דגופא דילה.

פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים (וגו'). עומד על שני עשר בקר, הכי הוא ודאי, דדא ים מתקנא בתריסר בתרין עלמין, בתריסר לעילא רתיכין ממנן. לעילא בתריסר, לתתא תריסר שבטין. פיון דחמא יעקב תקונא עלאה, וחמא שכינתא קאים לקבליה, בעא לאשלמא תקונאה, קרא לבנוהי תריסר, ואמר לון האספן. אתקינו גרמייכו לאשלמא מהימנותא.

תא חזי, תריסר שבטין, בארבע דגלין,

בְּאַרְבַּעַה דְגָלִים בְּאַרְבַּעַה צְדָדִים,
שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צְפוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה
פּוֹנִים יָמָה, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים נֶגְבָה,
וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים מְזֻרְחָה, וְהֵי
עֲלֵיהֶם. וְכֵן הוּא וְדָאֵי, שְׁלֹשָׁה
שְׁבָטִים לְכָל צַד, לְאַרְבַּעַה רוּחוֹת
הָעוֹלָם, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ
יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ
שְׂמָאל, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ
יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ
שְׂמָאל, וְגוֹף הַשְּׂכִינָה עֲלֵיהֶם.
זֶהוּ שְׁכִתּוּב וְהֵי עֲלֵיהֶם.

כִּי הַטַּעַם שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ
וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ וְכֵן לְכָל?
אֵלֶּא סוּד הַדְּבָר - שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים
הֵם בְּזֵרוּעַ יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה בְּשְׂמָאל,
וּשְׁלֹשָׁה בְּיָרֵךְ יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה
קְשָׁרִים בְּיָרֵךְ שְׂמָאל. נִמְצְאוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר קְשָׁרִים לְאַרְבַּעַה
צְדָדִים, וְהַגּוֹף עֲלֵיהֶם. נִמְצְאוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר עִם הַגּוֹף כְּמוֹ
שְׁלֹשָׁה. מִנֵּין לָנוּ? שְׁכִתּוּב
(בראשית מט) כָּל אֱלֹהֵי שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְזֹאת, מִשּׁוּם שֶׁכֵּן
הַשְּׁתֵּלֵם הַחֲשׁוּב, כְּמוֹ שְׁנֵי
וְהֵי עֲלֵיהֶם מְלֻמְעָלָה.

שְׁבַעַה עֵינֵי ה' (זכריה ז) - הֵם
שְׁבַעַה עֵינֵי הַעֲדָה, שְׁבַעַה
סִנְהֶדְרִין. שְׁעֵרוֹתֶיהָ, כְּמוֹ שְׁכִתּוּב
(במדבר ב) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה
יְהוּדָה מֵאֵת אֶלְף וְגו'. כָּל
הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה רְאוּבֵן, וְכֵן
לְכָלֶם.

וְאֵם תֹּאמַר, בְּמִצְרַיִם בְּהַסְתַּלְקוֹת
יַעֲקֹב מִהָעוֹלָם, שְׁנִמְצָאָה שְׁלֹמֹת
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, כָּל זֶה אֵיפֹה הוּא?
וְדָאֵי שְׁבַעַה נְפֻשׁוֹת הָיוּ, וְכָל
אוֹתָם שְׁהוּלִידוֹ בְּשַׁבַּע עֶשְׂרֵה
שְׁנַיִם שָׂאִין לָהֶם חֲשׁוּב, כְּכִתּוּב
(שמות א) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ
וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמָאֵד מְאֹד, וְכִתּוּב
(תהלים מ) עֲצְמוּ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי.
אֲשֶׁרֵי חָלְקוּ שֶׁל יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם,
שֶׁהוּא הַשְּׁתֵּלֵם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

בְּאַרְבַּע סְטְרִין, שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צְפוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה
פּוֹנִים יָמָה וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים נֶגְבָה וּשְׁלֹשָׁה
פּוֹנִים מְזֻרְחָה וְהֵי עֲלֵיהֶם. וְהֵי הוּא וְדָאֵי,
תְּלַת שְׁבָטִין לְכָל סְטֵר לְאַרְבַּע רוּחֵי עֲלֵמָא,
וְתְּלַת שְׁבָטִין לְדְרוּעָא דִּימִינָא, וְתְּלַת שְׁבָטִין
לְדְרוּעָא דְשְׂמָאלָא, וְתְּלַת שְׁבָטִין, לְיָרְכָא
יְמִינָא, וְתְּלַת שְׁבָטִין לְיָרְכָא שְׂמָאלָא, וְגוֹפָא
דְשְׂכִינְתָא עֲלֵייהוּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְהֵי
עֲלֵיהֶם.

כִּי טַעַמָא תְּלַת שְׁבָטִין לְדְרוּעָא, וְתְּלַת
שְׁבָטִין לְיָרְכָא, וְכֵן לְכָלֶא. אֵלֶּא רְזָא
דְמִלָּה, תְּלַת קְשָׁרִין אֵינוֹן בְּדְרוּעָא יְמִינָא,
וְתְּלַת בְּשְׂמָאלָא, וְתְּלַת בְּיָרְכָא יְמִינָא, וְתְּלַת
קְשָׁרִין בְּיָרְכָא שְׂמָאלָא, אֲשֶׁתְּפַחוּ תְּרִיסַר
קְשָׁרִין לְאַרְבַּע סְטְרִין, וְגוֹפָא עֲלֵייהוּ.
אֲשֶׁתְּפַחוּ תְּרִיסַר עִם גּוֹפָא כְּגוֹנָא דְלַעֲיָלָא.
מִנָּא לָן, דְכְּתִיב, כָּל אֱלֹהֵי שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם
עֶשֶׂר. וְזֹאת, בְּגִין דְּכֵּן אֲשֶׁתְּלִים חוּשְׁפְּנָא,
כְּמָה דְאַתְמַר וְהֵי עֲלֵיהֶם מְלֻמְעָלָה.

שְׁבַעַה עֵינֵי ה', (זכריה ד) אֵינוֹן שְׁבַעַה עֵינֵי
הַעֲדָה. שְׁבַעַה סִנְהֶדְרִין. שְׁעֵרָהּ,
כְּמָה דְכְּתִיב, (במדבר כ) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה
יְהוּדָה מֵאֵת אֶלְף וְגו'. כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה
רְאוּבֵן, וְכֵן לְכָלֶהוּ.

וְאֵי תִימָא, בְּמִצְרַיִם בְּסִלְקוֹ דִּיעֲקֹב מִעֲלֵמָא,
דְּאֲשֶׁתְּפַח שְׁלִימוֹ בְּהֵיא שְׁעֵתָא, כּוֹלֵי
הָאֵי אָן הוּא. וְדָאֵי שְׁבַעַה נְפֻשִׁין הָיוּ, וְכָל
אֵינוֹן דְּאוּלִידוֹ בְּשַׁבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין, דְּלִית לֹן
חוּשְׁפְּנָא. כְּמָה דְכְּתִיב (שמות א) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ
וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמָאֵד מְאֹד. וְכִתּוּב,
(תהלים מ) עֲצְמוּ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי. זְפָאָה חוּלְקִיָּה
דִּיעֲקֹב שְׁלִימָא, דְּהוּא אֲשֶׁתְּלִים לַעֲיָלָא
וְתַתָּא.

אמר רבי אלעזר, ודאי כף הוא, אבל בתקונא עלאה דיובלא, הין אשתפח פולי האי. אמר ליה, אריא, פיון דסדר רגלוי למיעאל בכרמא, מאן איהו דעייל בהדיה.

פתח רבי אלעזר ואמר, (איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש. זה תקון העליון הזה, הוא הכל אחד, לא היה בו פרוד פתחתון הזה, שהרי כתוב (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ואף על גב שיש בו פרוד, כשיתבוננו בדברים, הכל עולה לאחד.

אבל תקון היובל הזה עומד על שנים עשר, כמו הפתחתון הזה, ואף על גב שהוא אחד, האחד הזה משלים לכל צד, בצד זה ובצד זה. אותם ששה צדדים עליונים הם שנים עשר, שכל אחד מלוה לחברו ונכלל ממנו, ונמצאו שנים עשר, והגוף והכל עומד על שנים עשר. מי הגוף? זה יעקב, והרי נתבאר, אלא ראש וגוף באחד עומדים.

עוד שנים עשר - שלשה קשרים של זרוע ימין, חס"ד חסדים. שלשה קשרים של זרוע שמאל, גבורה גבורות. שלשה קשרים בירך ימין, נצ"ח נצחים. שלשה קשרים בירך שמאל, הו"ד והודות - הרי שנים עשר. והגוף עומד עליהם - הרי שלשה עשר. עוד, בשלש עשרה מדות התורה מתפרשת, והכל אחד, מלמעלה למטה ביחוד, עד אותו מקום שעומד על פרוד.

שבועה עינים עליונים, אלה שפתוב (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים, זכרים, שהרי זהו מקום של זכר הוא. כאן עיני ה' משוטטות, בתקון השכינה למטה, מקום של הנקבה ועומדת. שבע עינים עליונות כנגד זה

אמר רבי אלעזר, ודאי הכי הוא, אבל בתקונא עלאה דיובלא, הין אשתפח פולי האי. אמר ליה, אריא, פיון דסדר רגלוי למיעאל בכרמא, מאן איהו דעייל בהדיה.

פתח רבי אלעזר ואמר, (איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש. האי תקונא עלאה, הוא כלל אחד, לא הוי ביה פירודא כהאי תתאה, דהא כתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ואף על גב דאית ביה פירודא, כד יסתפלון מלי, כלל סלקא לחד.

אבל האי תקונא עלאה דיובלא, קיימא על תריסר, כהאי תתאה. ואף על גב דאיהו חד, האי חד אשלים לכל סטר, בהאי סטר, ובהאי סטר. אינון שית סטרין עלאין תריסר הוו. דכל חד אוזיף לחבריה, ואתפליל מניה, ואשתפחו תריסר, וגופא, וכלל קיימא על תריסר. מאן גופא, דא יעקב, והא אתמר, אלא רישא וגופא בחד קיימי.

הו תריסר, תלת קשרין דדרועא ימינא חס"ד חסדים. תלת קשרין דדרועא שמאלא גבורה גבורות. תלת קשרין בירכא ימינא, נצ"ח נצחים. תלת קשרין בירכא שמאלא, הו"ד והודות. הא תריסר. וגופא קיימא עליהו הא תליסר. תו, בתליסר מכילן אורייתא אתפרש, וכלל חד, מעילא לתתא ביחודא, עד ההוא אתר דקיימא על פירודא.

שבועה עינין עלאין, אלין דכתיב, (זכריה ד) עיני ה' המה משוטטים דכורין,

דהא אתר דדכורא איהו. הקא (דברי הימים ב טז) עיני ה' משוטטות, בתקוני שכינתא לתתא, אתר דניקבא (זוהר חדש ל"ג קיימא). שבועה עינין

שְׁכַתוֹב לָךְ ה' הַגְדִּלָה וְהַגְבוּרָה וְגו' . מְקוֹם זֶה מְשָׁלִים לְכָל צַד .

עוֹד הַשְּׁעָר, כְּפֶתוֹב (תהלים קו) מִי

יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה' . זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שם מ) עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֹאשֵׁי . וְכַתוֹב

(איכה ג) חֲסְדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנּוּ וְגו' . וְתִקְוִינִים אֵלֶיךָ הַתְּעַלּוּ [מִמְקוֹם] לְמִקְוֹם

אַחַר . וְאָף עַל גֵּב שְׁכָאן נֹאמֵר יוֹתֵר, וְעֵלָה בְּמִשְׁקַל עֲלִיּוֹן

וְתַחְתּוֹן, וְיִשְׁלַמָּה הַמְּלֵךְ אֲמַרְם וְהַצְּטֻרְכָנוּ לְפָרְשֵׁם . אֲשֶׁרֵי חֲלַקְם

שֶׁל הַצְּדִיקִים יוֹתֵר, שְׁיוֹדְעִים דְּרָף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא, וְכָאן הַכֹּל

הַתְּגַלָּה לְיוֹדְעֵי מִדּוֹת .

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשַׁכָּר תְּנָאֵי עֲשׂוּ . אֶחָד יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק

בַּתּוֹרָה, וְאֶחָד יוֹצֵא וְעוֹשֵׂה מִסְחָר, וְתוֹמֵךְ בְּיִשְׁשַׁכָּר, שְׁכַתוֹב (משלי א)

וְתוֹמְכִיהָ מְאֹשֵׁר . וְהִיא פּוֹרֵשׁ לַיָּמִים

לַעֲשׂוֹת מִסְחָר, וְחֲלָקוֹ כָּף הֵיחָד, שְׁהֵרֵי הַיָּם הֵיחָד יִרְשָׁתוּ . וְלִכְּנָן

קוּרָא לֹו יִרְף . דְּרָף הַיִּרְף לְצִאת וְלַהֲכַנֵּס . זֶהוּ שְׁכַתוֹב (דברים ל)

שְׁמַח זְבוּלָן בְּצִאתָךְ וְיִשְׁשַׁכָּר בְּאֵהָלֶיךָ . לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵּן -

בְּאוֹתָם יוֹרְדֵי הַיָּם לַעֲשׂוֹת מִסְחָר . לְחוּף יָמִים - אָף עַל גֵּב שְׁיָם אֶחָד

הֵיחָד בִּירְשָׁתוֹ, בְּשָׁנֵי יָמִים הוּא שׁוֹרָה .

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל שְׂאֵר הַיָּמִים הֵיחָד מִחֲפָשִׁים סְחוּרָה בְּיָם שְׁלוֹ .

וְהוּא לְחוּף אֲנִית, מְקוֹם שְׁשֵׁם נִמְצְאוֹת כָּל הָאֲנִיּוֹת לַעֲשׂוֹת

סְחוּרָה . וְיִרְכָתוּ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, יִרְכָתוּ מְגִיעָה עַד גְּבוּל צִידוֹן, וְתַחֲסוּ שְׁלוֹ נִפְרָד עַד אוֹתוֹ מְקוֹם,

וְסְחוּרָה שֶׁל כָּל בְּעָלֵי הַסְּחוּרָה סוֹכְבִים, וְשָׁבִים בְּסְחוּרָתָם לְאוֹתוֹ מְקוֹם .

רַבִּי אַחָא אָמַר, כְּתוֹב (ויקרא ב) וְלֹא סְחוּרָתָא, סְחָרִין וְתִיבִין בְּסְחוּרָתֵיהוּ לְהֵהוּא אַתֵּר .

רַבִּי אַחָא אָמַר, פְּתִיב, (ויקרא ב) וְלֹא תִשָּׁבֵת מְלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל

עֲלֵאִין, לְקָבִיל הָא דְכְּתִיב, (דברים הימים א כט) לָךְ ה' (דף רמא ע"ב) הַגְדִּילָה וְהַגְבוּרָה וְגו' . הַאִי

אַתֵּר, אֲשֶׁלִים לְכָל סְטֵר .

תוֹ שְׁעָרָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (תהלים קו) מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה' . הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מ)

עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֹאשֵׁי . וְכַתִּיב, (איכה ג) חֲסְדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנּוּ וְגו' . וְתִקְוִינִין אֵלֶיךָ אֶסְתַּלְקוּ

(בְּאֵתֵר) לְאַתֵּר אַחְרָא . וְאָף עַל גֵּב דְּהֵכָא אַתְמָר טְפִי, וְאַסְתַּלִּיק בְּמִתְקָלָא עֲלָאָה וְתַתְּאָה,

וְשְׁלַמָּה מְלָפָא אֲמָרָן, וְאַצְטֻרִיכְנָא לְפָרְשָׁא לֹון . זְכָאָה חוֹלְקָהוֹן דְּצְדִיקָא יִתִּיר, דִּינְדְעִין

אַרְחָא דְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא, וְהֵכָא כְּלָא אַתְגְּלִינָא לִידְעֵי מִדִּין .

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשַׁכָּר תְּנָאֵי עֲבָדוּ, חַד יִתִּיב וְלַעֲזֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְחַד נָפִיק וְעֵבִיד פְּרָקְמִטָּא, וְתַמִּיךְ לְיִשְׁשַׁכָּר, דְכְּתִיב, (משלי ג) וְתוֹמְכִיהָ מְאֹשֵׁר . וְהָהּ פְּרִישׁ בְּיָמֵי לְמַעֲבַד פְּרָקְמִטָּא, וְחוֹלְקִיהָ הָכִי הָהּ, דְּהָא יִמָּא הָהּ אַחְסַנְתִּיהָ . וּבְגִינֵי כָף קָרִי לִיהָ יִרְף . דְּרַפִּיהָ דְּרָף לְנִפְקָא וְלַמִּיעַל, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (דברים לג) שְׁמַח זְבוּלָן בְּצִאתָךְ וְיִשְׁשַׁכָּר בְּאֵהָלֶיךָ . לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵּן, בְּאִינוֹן פְּרִישֵׁי יָמִים, לְמַעֲבַד פְּרָקְמִטָּא . לְחוּף יָמִים, אָף עַל גֵּב דְּחַד יִמָּא הָהּ לִיהָ בְּאַחְסַנְתִּיהָ, בְּתָרִין יָמִין שְׂרִינָא .

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל שְׂאֵר יָמִין הוּוּ מְהִדְרָן קַרְפוּלִין בְּיָמָא דִּילִיהָ . וְהוּא לְחוּף אֲנִית, אַתֵּר דְּכָל אַרְבִּין מִשְׁתַּפְּחִין לְמַעֲבַד סְחוּרָתָא . וְיִרְכָתוּ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה יִרְכָתִיהָ דִּילִיהָ מְטִי עַל סְפָר צִידוֹן, וְתַחֲוּמָא פְּרִישׁ לְהֵהוּא אַתֵּר, וּפְרָקְמִטָּא דְכָל מְאָרֵי סְחוּרָתָא, סְחָרִין וְתִיבִין בְּסְחוּרָתֵיהוּ לְהֵהוּא אַתֵּר .

רַבִּי אַחָא אָמַר, פְּתִיב, (ויקרא ב) וְלֹא תִשָּׁבֵת מְלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל

מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח, וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו ממרק ומבשם מרירא לאטעמא, ואי לאו הוי (בגין) מלחא, לא יכיל עלמא למסבל מרירא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתיב, (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך.

ומלח איהו ברית דעלמא קיימא ביה. דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. בגין כן, אקרי ברית אלהיך, ואקרי ים המלח, וימא אקרי על שמייה.

רבי חייא אמר, כתיב, (תהלים יא) כי צדיק ה' צדקות אהב, דא מלחא בימא (במייא). ומאן דפריש לון, גרים לגרמיה מיתה. בגין כן כתיב, לא תשבית מלח, דהא דא בלא דא לא אזלא.

אמר רבי אחא, ים חד הוא, ואקרי (שמות מח) ימים. אלא אתר אית בימא דאיהו מיין צלילן, ואתר דאית ביה מיין מתיקן, ואתר דאית ביה מיין מרירן, בגין כן ימים קרינן, ועל דא לחוף ימים. אמר רבי אבא, כל שבטא ושבטא, וכל חד וחד קשרא חד, מאינון קשרין דמתחברן בגופא.

רבי אבא הוה יתיב ליליא חד וקם למלעי באורייתא. עד דהוה יתיב, אתא רבי יוסי, ובטש אפתחא. אמר, סיפטא בטופסרא קפטלאי שכיחי.

יתבו ולעו באורייתא. אדהכי קם בריה דאושפיזא ויתיב קמיהו, אמר לון מאי דכתיב, (יהושע ב) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו'. וכתיב ונתתם לי אות אמת. מאי קא בעאת מנייהו. אמר רבי אבא יאות

תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח. וכי למה מלח? אלא משום שהוא ממרק ומבשם את המר לתת לו טעם, ואם לא היה [משום] מלח, לא יכול העולם לסבל את המר. זהו שכתוב (ישעיה כו) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתיב (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך.

ומלח היא ברית שהעולם עומד בו, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ולכן נקרא ברית אלהיך, ונקרא ים המלח, והים נקרא על שמו.

רבי חייא אמר, כתוב (תהלים יא) כי צדיק ה' צדקות אהב, זה המלח בים [במיי], ומי שמפרידם גורם לעצמו מיתה, לכן כתוב לא תשבית מלח, שהרי זה לא הולך בלי זה.

אמר רבי אחא, ים אחד הוא, ונקרא ימים. אלא יש מקום בים שהוא מים צלולים, ויש מקום שבו מים מתוקים, ויש מקום בו מים מרים, ולכן קוראים ימים, ועל זה לחוף ימים. אמר רבי אבא, כל שבט ושבט וכל אחד ואחד קשר אחד מאותם קשרים שמתחברים בגוף.

רבי אבא היה יושב לילה אחד, וקם לעסק בתורה. עד שהיה יושב, בא רבי יוסי והכה בפתח. אמר, בנתבת השרים מצויים תכשיטים.

ישבו ועסקו בתורה. בין כך קם בן המארח וישב לפניהם. אמר להם, מה שכתוב (יהושע ב) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו', וכתוב ונתתם לי אות אמת, מה רצתה מהם? אמר רבי אבא, יפה שאלת, אבל אם שמעת דבר -

אָמַר בְּנֵי אֶמֶר, עוֹד שְׂאֵלָה, שְׁהָרִי הֵם נִתְּנוּ לָהּ מֵה שְׂלֵא רְצָתָה מֵהֶם, שְׂפִתוֹב אֶת תִּקְוֹת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן בְּחִלּוֹם רְגוּ.

אֲלֵא כִּף לְמַדְנוּ, הִיא רְצָתָה סִמֵּן חַיִּים, שְׂפִתוֹב וְהַחַיִּיתֶם אֶת אָבִי רְגוּ, וְאֶמְרָה, סִמֵּן חַיִּים אֵינּוּ שׁוֹרָה אֶלֶא בְּאוֹת אֲמֶת, וּמַהִי אוֹת אֲמֶת? זוֹ אוֹת ו', מִשׁוּם שְׁבוּ שְׁרוּיִים חַיִּים. כִּף לְמַדְנוּ, סִמֵּן שֶׁל מֹשֶׁה בִּקְשָׁה, וְהֵם לְמָה נִתְּנוּ לָהּ תִּקְוֹת חוּט הַשְּׁנִי?

אֲלֵא, הֵם אֶמְרוּ, מֹשֶׁה הָרִי הִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, שְׁהָרִי הִתְכַּנַּס הַשְּׁמַשׁ, וְהָרִי הִגִּיעַ זְמַן הַלְבָּנָה לְשִׁלֹּט, סִמֵּן שֶׁל הַלְבָּנָה יֵשׁ לָנוּ לְתַת לָךְ, וּמַהוּ? תִּקְוֹת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר ד) כְּחוּט הַשְּׁנִי שֶׁפִּתוֹתֶיךָ. סִמֵּן שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ יְהִיָּה אֶצְלֶךָ, מִשׁוּם שֶׁכָּפַעַת שְׁלֹטוֹן הַלְבָּנָה. קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּהוּ. אֶמְרוּ, וְדַאי עֲתִיד אִתָּה לְהִיּוֹת רֹאשׁ יִשְׂרָאֵל אוֹ אִישׁ גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִיָּהוּ? רַבִּי בּוּן.

עוֹד שְׂאֵל וְאֶמֶר, כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבַטִים, הִסְתַּדְּרוּ לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, לְמָה הִקְדִּים בְּבִרְכוֹת אֶת זְבוּלוֹן לְיִשְׁשַׁכַּר תְּמִיד, וְהָרִי יִשְׁשַׁכַּר הַשְּׁתַּדְּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה, וְתוֹרָה מְקַדֶּמָה בְּכָל מְקוֹם? לְמָה הִקְדִּים אֶת זְבוּלוֹן בְּבִרְכוֹת? אָבִיו הִקְדִּים אוֹתוֹ, מֹשֶׁה הִקְדִּים אוֹתוֹ?

אֲלֵא זְבוּלוֹן זָכָה עַל שֶׁהוֹצִיא פֶת מִפִּיו וְנָתַן לְפִיו שֶׁל יִשְׁשַׁכַּר, מִשׁוּם כִּף הִקְדִּימוּ בְּבִרְכוֹת. מִכַּאֵן לְמַדְנוּ, מִי שְׁסוּעַד אֶת בַּעַל הַתּוֹרָה, נוֹטֵל בְּרִכּוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְלֹא עוֹד, אֶלֶא שְׁזוֹכָה לְשִׁנֵּי שְׁלַחֲנוֹת, מֵה שְׂלֵא זוֹכָה בֶּן אָדָם אַחֵר. זוֹכָה לַעֲשׂוֹר שִׁיתְבַּרְךָ

שְׂאֵלָתָּ, אָבֵל אִי שְׁמַעְתָּ מִיָּדִי אִימָא בְּרִי. אֶמֶר, תּוּ שְׂאֵלָתָּ, דְּהָא אֵינּוֹן יְהִיבוּ לָהּ מַה דְּלֹא בַעֲתַת מְנִיָּיהוּ, דְּכַתִּיב, אֶת תִּקְוֹת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן וְגוּ'.

אֲלֵא הָכִי אוֹלִיפְנָא, הִיא בַעֲתַת סִמְנָא דְחַיִּי, דְּכַתִּיב וְהַחַיִּיתֶם אֶת אָבִי וְגוּ', וְאֶמְרָה, סִמְנָא דְחַיִּי לֹא שְׁרִיָּא, אֶלֶא בְּאוֹת אֲמֶת, וּמַאי אִיהוּ אוֹת אֲמֶת, דָּא אֶת ו', בְּגִין דְּבִיָּה שְׁרִיָּין חַיִּין. הָכִי אוֹלִיפְנָא, סִמְנָא דְמֹשֶׁה קָא בַעֲתַת, וְאֵינּוֹן אֲמַאי יְהִיבוּ לָהּ תִּקְוֹת חוּט הַשְּׁנִי.

אֲלֵא אֵינּוֹן אֶמְרִי, מֹשֶׁה הָא אִסְתַּלַּק מִעַלְמָא, דְּהָא אִתְכַּנִּישׁ שְׁמַשָּׂא, וְהָא מְטָא זְמַנָּא דְּסִיְהֵרָא לְמִשְׁלֹט, סִמְנָא דְּסִיְהֵרָא אִית לָן לְמִיָּהֵב לָךְ, וּמַאי אִיהוּ, תִּקְוֹת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה. כְּמָה דְּאִתְ אֶמֶר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּחוּט הַשְּׁנִי שֶׁפִּתוֹתֶיךָ. סִמְנָא דִּיהוֹשֻׁעַ יְהָא גַבְרָה, בְּגִין דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּסִיְהֵרָא הַשְּׁתָּא. קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסִי (דף רמב ע"א) וּנְשָׁקוּהוּ. אֶמְרוּ, וְדַאי זְמִין אֲנָתָּ לְמַהוּי רִישׁ מְתִיבְתָּא, אוֹ גַבְרָא רַבָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמְנוּ. רַבִּי בּוּן.

תּוּ שְׂאֵיל וְאֶמֶר, בְּנוּי דִּיעַקֵּב כְּלָהוּ תְּרִיסַר שְׁבַטִין, אִתְסַדְּרוּ לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא דְּלַעֲיִלָּא, אֲמַאי אֶקְדִּים בְּבִרְכָאן זְבוּלוֹן לְיִשְׁשַׁכַּר תְּדִיר, וְהָא יִשְׁשַׁכַּר אֲשְׁתַּדְּלוּתִיָּה בְּאוּרִיָּיתָא, וְאוּרִיָּיתָא אֶקְדִּים בְּכָל אֶתְר, אֲמַאי אֶקְדִּים לִיָּה זְבוּלוֹן בְּבִרְכָאן. אָבִוי אֶקְדִּים לִיָּה, מֹשֶׁה אֶקְדִּים לִיָּה.

אֲלֵא זְבוּלוֹן זָכָה עַל דְּאֶפִּיק פֶּתָא מִפּוּמִיָּה, וְיָהֵב לְפּוּמִיָּה דִּישְׁשַׁכַּר, בְּגִינֵי כִּף אֶקְדִּים לִיָּה בְּבִרְכָאן. מְהָכָא אוֹלִיפְנָא, מָאן דְּסַעִיד לְמַרְיָה דְּאוּרִיָּיתָא, נְטִיל בְּרִכָּאן מִעֵילָא וְתַתָּא. וְלֹא עוֹד אֶלֶא דְזָכִי לְתַרִּי

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזוֹכָה לְהִיּוֹת לוֹ חֵלֶק
בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב זְבוּלוֹן
לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן וְהוּא לְחוּף
אֲנִית. כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב לְחוּף יַמִּים, אִז
לְמָה וְהוּא לְחוּף אֲנִית? אֵלֹא
לְחוּף יַמִּים - בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְחוּף
אֲנִית - בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֶכֶן וְגו'.

שְׁשֵׁם הוּא שְׁפַע הַעוֹלָם הַבָּא.
פָּתַח וְאָמַר, (שירא) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצְאוּ אֶת
דוֹדֵי מָה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחולֵת אֶהְבֶּה
אֲנִי. וְכִי מִי קְרוֹב לְמִלְךָ כְּמוֹ כְּנֹסֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת, אִם תִּמְצְאוּ
אֶת דוֹדֵי מָה תִּגִּידוּ לוֹ? אֵלֹא בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם אֵלֶּי הֵם נִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם תְּמִיד קְרוֹבִים
לְמִלְךָ, וּמוֹדִיעִים לְמִלְךָ בְּכָל יוֹם
אֶת עֲסָקֵי הַגְּבִירָה.

שְׂכָךְ לְמִדְנוּ, בְּשַׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה
יּוֹרְדֵת לְעוֹלָם, כְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל
נִכְנֶסֶת עֲלֶיהָ בְּקִיּוֹם שֶׁל שְׁבוּעָה,
שֶׁתִּגִּיד לְמִלְךָ וְתוֹדִיעַ לוֹ אֶהְבֶּתָה
אֵלָיו, כְּדִי לְהַתְפִּיֵס עִמוֹ.

וּבְמָה? מִשׁוֹם שְׁחִיּוֹב עַל בֶּן אָדָם
לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּפִהוּ, בְּלֵב
וּנְפֶשׁ, וּלְקִשֵׁר הַכֹּל כְּשֶׁלְּהֶבֶת
הַקְּשׁוּרָה בְּגִחְלָת, וּבְאוֹתוֹ הַיְחוד
שְׁעוֹשָׂה, גּוֹרֵם לְפִיֵס הַמֶּלֶךְ עִם
הַגְּבִירָה, וּמוֹדִיעַ לְמִלְךָ אֶהְבֶּתָה
אֵלָיו.

דְּבַר אַחַר בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם - אֵלֶּי
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁכֻטִים, שְׁשׁוּנִי,וּ
יְרוּשָׁלַיִם עוֹמְדֵת עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר
הַרִים. וּמִי שְׁאָמַר עַל שְׁבַעָה, לֹא
אָמַר לְהַשְׁלִים שְׁלֵמוֹת. וְאֵף עַל גִּב
שֶׁהַכֹּל אֶחָד, שֵׁשׁ שְׁבַעָה וַיֵּשׁ
אַרְבַּעָה וַיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְהַכֹּל
אֶחָד.

שְׁבִטִין. דְּתַנִּינֵן, יְרוּשָׁלַיִם עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיִמָּא. וּמֵאֵן דְּאָמַר עַל
שְׁבַעָה, לֹא קָאָמַר לְאַשְׁלָמָא שְׁלִימוּ, וְאֵף עַל גִּב דְּכִלְא חַד, דְּאִית שְׁבַעָה,
וְאִית אַרְבַּע, וְאִית תְּרִיסַר, וְכִלְא חַד.

פְּתוּרֵי, מָה דְּלֹא זְכִי בַר נָשׁ אֶחְרָא. זְכִי
לְעוֹתְרָא דִּיתְבַּרְךָ בְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְזְכִי לְמַהוּי
לִיָּה חוּלְקָא בְּעֲלָמָא דְאַתִּי. הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, זְבוּלוֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוֹן וְהוּא
לְחוּף אֲנִית. כִּיּוֹן דְכְּתִיב לְחוּף יַמִּים, אֲמַאי
וְהוּא לְחוּף אֲנִית. אֵלֹא, לְחוּף יַמִּים, בְּעֲלָמָא
דִּין. לְחוּף אֲנִיּוֹת, בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, כְּמָא דְאַתְּ
אָמַר, (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֶכֶן וְגו', דְּתַמְן
הוּא נְגִידוֹ דְעֲלָמָא דְאַתִּי.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי
מָה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחולֵת אֶהְבֶּה אֲנִי. וְכִי מֵאֵן
קְרִיב לְמִלְכָּא כְּכְנֹסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אֶמְרַת
אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מָה תִּגִּידוּ לוֹ. אֵלֹא
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלֶיִן אֵינּוֹן נִשְׁמַתְהוֹן
דְּצְדִיקֵיָא דְאֵינּוֹן קְרִיבִין לְמִלְכָּא תְּדִיר,
וּמוֹדִיעִין לְמִלְכָּא בְּכָל יוֹמָא עֲסָקוּי
דְּמִטְרוּנִיתָא.

דְּהָבֵי אוֹלִיפְנָא, בְּשַׁעָתָא דְנִשְׁמַתָּא נְחַתַת
לְעֲלָמָא, כְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל עֲאֵלַת עֲלָה
בְּקִיּוֹמָא דְאוֹמָאָה, דִּיִּחְוֵי לְמִלְכָּא, וַיּוֹדַע לִיָּה
רְחִימוּתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה, בְּגִין לְאַתְפִּיֵסָא
בְּהַדִּיָּה.

וּבְמָה, בְּגִין דְּחִיּוּבָא עַל בַּר נָשׁ לִיְחַדָּא
שְׁמָא קְדִישָׁא בְּפוּמָא, בְּלִפְא
בְּנַפְשָׁא, וְלֹא קְשָׁרָא כִלְא, כְּשֶׁלְּהוּבָא
דְאַתְקְשָׁרָא בְּטִיפְסָא, וּבְהָהוּא יְחודָא
דְעֶבֶיד, גְּרִים לְאַתְפִּיֵסָא מִלְכָּא בְּמִטְרוּנִיתָא,
וְאוֹדַע לִיָּה לְמִלְכָּא רְחִימוּתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה.

דְּבַר אַחַר, בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלֶיִן תְּרִיסַר

וְדָא עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיַימָא, תְּלַת טוּרִין
לְסַטְרָא דָא, וּתְלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא,
וְכֵן לְאַרְבַּע זְוויין, וּכְדִין אֲתַקְרִי חֲתִיה. כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (יחזקאל כ') הִיא הַחֲתִיה אֲשֶׁר רָאִיתִי
תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאַלִּין אַקְרוּן בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִין דְּקִיַימָא עֲלִייהוּ. וְאַיְנוּן סְהַדֵי
סְהַדוּתָא לְמַלְכָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא
דְכַתִּיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבִטִי יְהִי עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל
לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה
חֻלְקָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּידְעֵי אֹרְחֵי דְקַדְשָׁא
בְּרִיף הוּא, עֲלִייהוּ כְתִיב, (דברים יד) כִּי עִם קְדוּשׁ
אַתָּה לֵיָי אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בַּחַר יי וְגו':

יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבֵין בֵּין הַמְשַׁפְּתִים.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור
אַקְרִי. אִי בְּגִין דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא, נְקַרְיֵיה
לִיה סוּס אוֹ אַרְיֵה, אוֹ נֶמֶר, אֲמַאי חֲמור.
אֶלָּא אָמְרוּ, בְּגִין דְּחֲמור נְטִיל מְטוּלָא, וְלֹא
בְּעִיט בְּמַאֲרִיָּה כְּשָׂר בְּעִירִי, וְלֹא אִית בִּיה
גְּסוּת הַרוּחַ, וְלֹא חֵיִישׁ לְמִשְׁכַּב בְּאַתְר
מִתְתַּקֵּן. אוֹף הָכִי יִשְׁשַׁכֵּר, דְּאַשְׁתַּדְלוּתִיה
בְּאוּרִייתָא, נְטִיל מְטוּלָא דְאוּרִייתָא, וְלֹא
בְּעִיט בִּיה בְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְלֹא אִית בִּיה
גְּסוּת הַרוּחַ, כְּחֲמור דְּלֹא חֵיִישׁ לִיקְרָא
דִּילֵיה, אֶלָּא לִיקְרָא דְמַרְיָה (ס"א דְרַבִּיה). רוּבֵין
בֵּין הַמְשַׁפְּתִים, כְּדַאמְרִינֵן וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן,
וְחֵיִי צַעַר תַּחֲתֵיה, וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמַל.

דְּבַר אַחַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבֵין וְגו'. פִּתַח
וְאָמַר, (תהלים כז) לְדוֹד ה' אוּרִי וְיִשְׁעֵי
מִמִּי אִירָא יי מְעוֹז חֵיִי מִמִּי אֶפְחַד, כְּמָה
חֲבִיבִין אִינּוֹן מְלִין דְּאוּרִייתָא, כְּמָה חֲבִיבִין
אִינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִייתָא, קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיף
הוּא. דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא, לֹא
דְחִיל מְפַגְעֵי עַלְמָא, נְטִיר הוּא לְעֵילָא, נְטִיר

וְדָא עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הָרִים
עוֹמְדִת, שְׁלִשָׁה הָרִים לְצַד זֶה,
וּשְׁלִשָׁה הָרִים לְצַד זֶה, וְכֵן
לְאַרְבַּע זְוויִות, וְאִזּוּ נְקִרָת חֲתִיה,
כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (יחזקאל כ') הִיא הַחֲתִיה
אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
וְאַלֵּה נְקִרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם,
מְשׁוּם שְׁעוֹמְדִת עֲלֵיהֶן, וְהֵן
מְעִידוֹת עֲדוּת לְמַלְךָ עַל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קכב)
שְׁבִטִי יְהִי עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת
לְשֵׁם ה'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִי
חֻלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׂיּוּדְעִים דְּרַכִּי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב
(דברים יד) כִּי עִם קְדוּשׁ אַתָּה לְה'
אַלְהֶיךָ וּבָךְ בַּחַר ה' וְגו'.

יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבֵין בֵּין
הַמְשַׁפְּתִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי
יִשְׁשַׁכֵּר נְקִרָא חֲמור? אִם מְשׁוּם
שֶׁהִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, נְקִרָא לוֹ סוּס
אוֹ אַרְיֵה אוֹ נֶמֶר, לְמָה חֲמור?
אֶלָּא אָמְרוּ, מְשׁוּם שֶׁחֲמור נוֹשֵׂא
מִשָּׂא, וְלֹא בּוֹעֵט בְּאֹדוֹנוֹ כְּמוֹ
שְׂאָר הַבְּהֵמוֹת, וְאִין בּוֹ גְּסוּת
הַרוּחַ, וְלֹא חוֹשֵׁשׁ לְשַׁכַּב בְּמִקּוּם
מִתְתַּקֵּן. אַךְ כִּף יִשְׁשַׁכֵּר,
שֶׁהִשְׁתַּדְּלוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, נוֹטֵל מִשָּׂא
הַתּוֹרָה, וְלֹא בּוֹעֵט בְּקְדוּשׁ-
בְּרוּף־הוּא, וְאִין בּוֹ גְּסוּת הַרוּחַ,
כְּמוֹ הַחֲמור שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹד
אֶלָּא לְכַבּוֹד רַבּוֹנוֹ (רַבִּין). רוּבֵין בֵּין
הַמְשַׁפְּתִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרֵנוּ (אבות פ"ו)
וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחֵיִי צַעַר
תַּחֲתֵיה, וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמַל.

דְּבַר אַחַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבֵין
וְגו' - פִּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) לְדוֹד
ה' אוּרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אִירָע ה'
מְעוֹז חֵיִי מִמִּי אֶפְחַד. כְּמָה
חֲבִיבִים הֵם דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּמָה
חֲבִיבִים אוֹתָם שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים
בַּתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא,
שְׁפָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, לֹא
פוֹחַד מְפַגְעֵי הָעוֹלָם, שְׁמור הוּא
לְמַעַלָּה, שְׁמור הוּא לְמַטָּה. וְלֹא

עוד, אלא שכופת כל פגעי העולם ומוריד אותם לעמק תהום רבה.

בא ראה, בשעה שנכנס הלילה, הפתחים נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, ונתנת רשות להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות להתענג למעלה. כשמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות קדשה מתעוררת בעולם, וזה נאמר בכמה מקומות.

אשרי חלקו של אותו אדם שעומד באותה שעה ומשתדל בתורה. כיון שהוא פותח בתורה, את כל אותם המינים הרעים הוא מכניס לנקב תהום רבה, וכופת את החמור, ומורידו בשרים שפתח העפר של זהמת הקשר.

משום כך יששכר, שהשתדלותו בתורה, כופת את החמור ומוריד אותו מאותו גרם המעלות, שהוא עולה להזיק לעולם, ושם מדורו בין המשפתים, בין זהמת השרים שבעפר.

בא ראה מה פתוח, וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד. וירא מנחה כי טוב - זו תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה - זו תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל - לסבל על התורה ולדבק בה ימים ולילות. ויהי למס עבד - להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ולדבק בו ולהתיש את עצמו בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים מהגליל העליון לטבריה. אמר רבי שמעון, גלף ונשתדל בתורה, שכל מי שיודע להשתדל בתורה ולא משתדל -

הוא לתתא. ולא עוד, אלא (דף רמב ע"ב) דכפית לכל פגיעי דעלמא, ואחית לון לעומקי דתהומא רבא.

הא חזי, בשעתא דעאל ליליא, פתחין סתימין, וכלבי וחמרי שריין ושטאן בעלמא, ואתייהיבת רשו לחבלא, וכל בני עלמא ניימי בערסייהו, ונשמטהון דצדיקייא סלקין לאתענגא לעילא. פד אתער רוח צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ואתמר בכמה דוכתי.

ובאה חולקיה דההוא בר נש, דאיהו קאים בההיא שעתא, ואשתדל באורייתא. כיון דאיהו פתח באורייתא, כל אינון זינין בישין, אעיל לון בנוקבי דתהומא רבה, וכפית ליה לחמור, ונחית ליה בטפסרי דתחות עפרא, דזוהמי קסרא.

בניי כף, יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה. מההוא גרם המעלות, דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתים, בין זוהמי דטפסרי דעפרא.

הא חזי, מה כתיב. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עובד. וירא מנחה כי טוב, דא תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, דא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל, למסבל עולא דאורייתא, ולדבקא בה יומי ולילי. ויהי למס עובד, למהוי פלח לקדשא בריה הוא, ולא תדבקא ביה, ולא תשא גרמיה בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא הוו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה, אמר רבי שמעון, גיהך ונשתדל באורייתא, דכל מאן דידיע לאשתדלא באורייתא, ולא אשתדל,

מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא נותנים עליו על הארץ ושעבוד רע, שכתוב ביששכר ויט שכמו לסבל. מה זה ויט? סטה, כמו שנאמר (שמואל א ח) ויטו אחרי הבצע. מי שפוטה דרכו ועצמו שלא לסבל על תורה, מיד ויהי למס עבד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא. אשריהם בני העולם, אותם שמשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, ויורש בכל יום ירשת העולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אהבי יש. מה זה יש? זהו עולם הבא שלא פוסקים מימיו לעולמים ונוטל שכר טוב עליון שלא זוכה בו אדם אחר, ומיהו? "יש. ומשום כך רמז לנו בשמו של יששכר שהשתדל בתורה - יש שכר. זהו שכר של אותם שמשתדלים בתורה, "יש.

כתוב (דניאל ז) חזה היות עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו' חזה היות עד די כרסון רמיו - כשנחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה ושנים למטה. שנים למעלה, כי התרחקה התחונה מהעליונה. כסא של יעקב התרחק מכסא דוד, וכסא דוד נפל. זהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שני כסאות למטה - ירושלים, ואותם בעלי התורה. והכסאות שלמטה כמו הכסאות שלמעלה, בעלי התורה, הינו כסא של יעקב. ירושלים הינו כסא של דוד. ועל זה כתוב עד די כרסון, ולא כסא. כסאות רבים נפלו, וכלם לא נפלו אלא מעלבונה של תורה.

אלא מעלבונה דאורייתא.

אתחייב בנפשיה. ולא עוד אלא דיהבי ליה עולא דארעא, ושעבודא בישא, דכתיב ביששכר, ויט שכמו לסבל, מהו ויט, סטא. כמה דאת אמר, (שמואל א ח) ויטו אחרי הבצע. מאן דסטא ארחיה וגרמיה, דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד ויהי למס עובד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. זכאין אינון בני עלמא, אינון דמשתדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ובכל יומא, ירותא דעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב, להנחיל אוהבי יש. מאי יש. דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין, ונטל אגר טב עלאה, דלא זכי ביה פר נש אחרא, ומאי איהו. "יש. ובגיני כך, רמיז לן שמא דיששכר דאשתדל באורייתא, יש שכר. דא הוא אגרא דאינון דמשתדלי באורייתא, "יש.

בתיב, (דניאל ז) חזה היות עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו'. חזה היות עד די כרסון רמיו, פד אתחרב בי מקדשא, תרי כרסון נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. תרי לעילא, בגין דאתרחיקת תתאה מעלאה, פרסייא דיעקב אתרחיקת מפרסייא דדוד. ופרסייא דדוד נפלת. הדא הוא דכתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ. תרי כרסון לתתא, ירושלים, ואינון מארי דאורייתא. וכרסון דלתתא כגוונא דכרסון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו כרסייא דיעקב. ירושלים היינו כרסייא דדוד, ועל דא כתיב, עד די כרסון, ולא כרסייא. כרסון סגי אין נפלו, וכלהו לא נפלו, ולא כרסייא.

תָּא חֲזִי, כַּד אֵינּוּן זַכָּאֵי קְשׁוּט מִשְׁתַּדְּלִי
בְּאוּרֵייתָא, כָּל אֵינּוּן תּוּקְפִין דְּשָׂאָר
עֲמִין, דְּשָׂאָר חֵילִין, וְכָל חֵילִין דְּלֵהוּן,
אֲתַכְפְּיִין וְלֹא שְׁלִטִי בַעֲלָמָא, וַיִּשְׂרָאֵל (נ"א)
וַיִּשְׁ אֲזַדְמַן עַלֵייהוּ לְסַלְקָא לֹוּן עַל כְּלָא. וְאִי
לָא, חֲמור גְּרַמָּא לֹוּן לְיִשְׂרָאֵל לְמִיּהָף
בְּגִלּוּתָא, וְלִמְנַפֵּל בִּינֵי עַמְמַיָּא, וְלִמְשַׁלֵּט
עַלֵייהוּ. וְכָל דָּא אַמַּאי, בְּגִין, וַיִּרָא מְנַחָה כִּי
טוֹב, וּמִתְקַנָּא קַמֵּיהּ, וַיְכִיל לְמַרוּחַ בְּגִינָה
כְּמָה טְבִין וְכְמָה כְּסוּפִין, וְסֵטָא אוּרְחִיהּ
דְּלֹא לְמַסְבֵּל עוּלָא דְאוּרֵייתָא. בְּגִין כְּףָּ וַיְהִי
לְמַס עוּבַד.

בא ראה, כשאותם צדיקי אמת
משתדלים בתורה, כל אותם פחות
שאר העמים, של שאר החילות,
כל החילות שלהם נכפים ולא
שולטים בעולם, וישראל [יש]
מזמנים עליהם להעלותם על
הכל. ואם לא, חמור גורם
לישראל ללכת לגלות ולפל בין
העמים ולשלט עליהם, וכל זה
למה? משום וירא מנחה כי טוב,
ומתקן לפניו, ויכול להרויח
בגללה כמה טובות וכמה
כסופים, והטה דרכו שלא לסבל
על תורה, משום כף ויהי למס
עבד.

בְּתוֹב (שיר ז) הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ
וְעַל פְּתַחֵינוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם
יִשְׁנִים וְגו'ו'. הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ -
[הַדּוּדָאִים] אֵלוּ אוֹתָם שְׁמַצָּא רְאוּבֵן,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בראשית ל) וַיִּמְצָא
דּוּדָאִים בְּשָׂדֵה, וְלֹא הִתְחַדְּשׁוּ
דְּבָרֵי תוֹרָה אֲלָא עַל יְדֵי בְּיִשְׂרָאֵל,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכַּר יוֹדְעֵי
בִּינָה לְעֵתִים וְגו'ו'.

ועל פתחינו כל מגדים - הם גרמו
להיות על פתחינו, על פתחי בתי
כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים.
חדשים גם ישנים - כמה דברים
חדשים ועתיקים של התורה
שהתגלו על ידיהם, לקרב את
ישראל לאביהם שלמעלה. זהו
שכתוב לדעת מה יעשה ישראל.

דודי צפנתי לך (שיר ז) - מפאן
למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה
פראוי ויודע לחדש דברים ולחדד
דברים פראוי, אותם הדברים
עולים עד פסא המלך, וכנסת
ישראל פותחת להם שערים
וגוננת אותם. ובשעה שנגנס
הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם
הצדיקים בגן עדן, מוציאה אותם

בְּתוֹב, (שיר השירים ו) הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְעַל
פְּתַחֵינוּ כָּל מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם
יִשְׁנִים וְגו'ו'. הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ, (הַדּוּדָאִים) אֲלִין
אֵינּוּן דְּאִשְׁפַּח רְאוּבֵן. כְּמָה דְּאִתְּ אֲמַר, (בראשית
ל) וַיִּמְצָא (דף רמג ע"א) דּוּדָאִים בְּשָׂדֵה, וְלֹא
אֲתַחְדָּשׁן מְלֵי דְאוּרֵייתָא, אֲלָא עַל יְדֵי
בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּ אֲמַר, (דברי הימים א יב) וּמִבְּנֵי
יִשְׁשַׁכַּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים וְגו'ו'.

ועל פתחינו כל מגדים, אינון גרמו למהוי
על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי
מדרשות, כל מגדים. חדשים גם ישנים,
כמה מלי חדתאן ועתיקין דאורייתא,
דאתגליין על ידיהו, לקרבא לישראל
לאבוהון דלעילא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (דברי הימים
א יב) לְדַעַת מַה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל.

דודי צפנתי לך. (שיר השירים ז) מִהְכָּא אוּלִיפְנָא,
כָּל מָאן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוּרֵייתָא כְּדָקָא
יְאוּת, וַיִּדַע לְמַחְדֵי מְלִין, וּלְחֻדְתוּתֵי מְלִין
כְּדָקָא יְאוּת, אֵינּוּן מְלִין סְלִקִין עַד כְּרִסְיָא
דְּמִלְפָּא, וּכְנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל פְּתַח לֹוּן תַּרְעִין,

וגניז לון. ובשעתא דעאל

לפניו, והקדוש ברוך הוא מסתכל בהם ושמת. אז הקדוש ברוך הוא מתעטר בעטרות עליונות ושמת בגבירה. זהו שכתוב חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומאותה שעה דבריו כתובים בספר, זהו שכתוב (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

אשרי חלקו של מי שמשתדל בתורה פראוי, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא. עד כאן שלטון יהודה, זרוע שנקללת בכל, בפח של כל הצדדים, שלשה קשרים של הזרוע להתגבר על הכל.

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, פסוק זה כף יש לו לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד. מהו דן ידין עמו, ואחר כף כאחד שבטי ישראל? אלא דן, הוא שכתוב בו (במדבר י) מאסף לכל המחנות, שהוא ירף שמאל, והולך בסוף.

בא ראה, פינן שיהודה וראובן נוסעים, הלויים והארון פורשים דגלים, ונוסע דגל אפרים שהוא למערב. ירף ימין נוסעת מחליות המדה. ואם תאמר, זבולון שהוא נכנס ויוצא, שכתוב בו (דברים לג) שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי יהודה נכלל מהכל.

בא ראה, מלכות העליונה נכללת מהכל, ויהודה הוא מלכות תחתונה. כמו שמלכות עליונה נכללת מהכל, כף גם מלכות תחתונה נכללת מהכל, מגוף, מירף, כדי להתגבר בכחו.

כתוב מימינו"ו א"ש ד"ת למו.

בגין לאתגברא בתוקפיה.

אורייתא מסטרא דגבורה

קדשא בריך הוא לאשתעשא עם צדיקיא כגנתא דעדן, אפיקת לון קמיה, וקודשא בריך הוא מסתכל בהו וחדוי, פדין קדשא בריך הוא מתעטר בעטרין עלאין, וחדוי במטרוניתא, הדא הוא דכתיב, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומההיא שעתא, מלוי פתיבין בספרא, הדא הוא דכתיב, (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

זבאה חולקיה, מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, זפאה הוא בהאי עלמא, וזפאה הוא בעלמא דאתי. עד הכא שולטנותא דיהודה, דרועא דאתפליל בכלא, בחילא דכל סטרין, תלת קשרין דדרועא, לאתגברא על פלא:

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, האי קרא הכי אית ליה למימר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד, מהו דן ידין עמו, ולבתר כאחד שבטי ישראל. אלא דן, הוא דכתיב ביה, (במדבר י) מאסף לכל המחנות, דהוא ירכא שמאלא, ואזיל לבתרייתא.

תא חזי, פינן דיהודה וראובן נטלין, ליואי וארונא פרשין דגלין, ונטיל דגלא דאפרים דאיהו למערב, ירכא ימינא נטיל, בקפסירי קסטא. ואי תימא זבולן דאיהו עאל, ונפיק, דכתיב ביה, (דברים לג) שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי, יהודה אתפליל מפלא.

תא חזי, מלכו דלעילא אתפליל מפלא, ויהודה איהו מלכו תתאה. כמה דמלכו עלאה אתפליל מפלא, הכי נמי מלכו תתאה, אתפליל מפלא מגופא מירכא, בתיב, (דברים לג) מימינו"ו א"ש ד"ת למו,

תורה נתנה מצד הגבורה, וגבורה נכללת בימין ובגוף וירף ובפל. כף גם הסדר הראשון הוא יהודה, מלכות שבאה מצד של גבורה ונכללת בימין, בגוף ובירף, ובפל נכללת, כמו שהמלכות העליונה נכללת מהפל.

סדר שני ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין. את כל כח הימין נטל יהודה, משום [שנששה] שהעברה המלכות מראובן, כמו שנאמר פחו פמים אל תותר, ונטל אותה יהודה, והתגבר בתקף הימין שהיה מראובן, וכך כתוב בדרור, (תהלים קיא) נאם ה' לאדני שב לימיני, משום ששמאל נכללת בימין ומתחזק בכחו. זהו שכתוב (שם קיח) ימין ה' עשה חיל וגו'. יהודה וראובן היו שתי זרועות.

סדר שלישי אפרים, שהוא ירף ימין, ונוסע לפני השמאל תמיד. וכן [יה], שהוא ירף שמאל, נוסע בסוף, ועל כף הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם והולך בסוף. יהודה נוטל כח בשתי זרועות, משום שראובן, שהוא ימין, [העברה] אבדה ממנו הבכורה, הפהנה והמלכות, ועל זה כתוב ביהודה (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

בא ראה, כתוב (מלכים א-י) ויעש המלך שלמה פסא שן גדול. הפסא של שלמה עשה אותו כמו שלמעלה, וכל הדיוקנאות [של כאן] שלמעלה עשה כף. ועל זה כתוב וישב שלמה על פסא ה' למלך, מלך דבר סתום הוא. וכן (מלכים א-ב) ושלמה ישב על פסא דוד אביו ותפן מלכתו מאד, שעמדה הלכנה בשלמות.

ויעש שלמה על פסא ה' למלך, מלך מלה סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על פסא דוד אביו ותפן מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

אתייהיב, וגבורה אתפליל בימינא, ובגופא, וירכא, ובכלא. הכי נמי סדרא קדמאה, יהודה איהו, מלכו דאתי מסטר גבורה, ואתפליל בימינא בגופא ובירכא, בכלא אתפליל. כמה דמלכו דלעילא, אתפליל מפלא.

סדרא תניינא ראובן, דאיהו לסטר דרום, ודרום איהו ימינא, וכל חילא דימינא, יהודה נטיל ליה, בגין דראובן (ס"א אתעביר) אתעביר מניה מלכו, כמה דאת אמר פחו פמים אל תותר, ונטיל ליה יהודה, ואתגבר בתוקפא דימינא, דהוה מראובן, וכן כתיב בדרור, (תהלים קי) נאם יי לאדני שב לימיני. בגין דשמאלא אתפליל בימינא, ואתתקף בחיליה, הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) ימין יי עושה חיל וגו'. יהודה וראובן תרין דרועין הוו.

סדרא תליתאה, אפרים, דאיהו ירכא ימינא, ונטלא קמי שמאלא תדיר, ודן (דא) דאיהו ירכא שמאלא, נטיל לבתרייתא, ועל דא הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם, ואזיל לבתרייתא.

יהודה נטיל חילא בתרין דרועין, בגין דראובן דאיהו ימינא, (ס"א אתעביר) אתעביר מניה בכירותא פהונתא ומלכותא, ועל דא כתיב ביהודה, (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

הא חזי, כתיב, (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. פרסייא דשלמה, עבד ליה פגוונא דלעילא, וכל דיוקנין (דהכא) דלעילא עבד הכא. ועל דא כתיב, (דברי הימים א כט)

ויעש שלמה על פסא ה' למלך, מלך מלה סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על פסא דוד אביו ותפן מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

דן יָדִין עֲמוֹ - בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחַר כֶּף שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, פִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשִׁמְשׁוֹן, שֶׁהוּא יְחִידִי עֲשֵׂה דִין בְּעוֹלָם, וְדָן וְהִרְגַּם כְּאַחַד, וְלֹא אֶצְטְרִיךְ סִמּוֹךְ.

דן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, דָּן, הַיְינוּ חוּיָא, כְּמִין עַל אֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תִימָא דְעַל שְׁמִשׁוֹן בְּלַחֲדוּי הוּא. אוֹף הָכִי נָמִי לְעִילָא, דָּא הוּא נֶפֶשׁ אַחְרָא (ס"א נַחֲשׁ וּזְמָא) מְאַסְפָּה לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְכְמִין לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבַתָּר, חִילִין וּמְשִׁירִין מִהֶכָּא נִפְקִי, אֵינּוּן דְּכֻמָּאן לְבָנֵי נֶשָׂא, עַל חוּבִין, דְּרֵאמִין לְהוּ לְאַחֲרָא בְּתַר כְּתַפְיִיהוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ הַקְּדָמוּנִי לְעִילָא, עַד דְּלֹא יִתְבַּסֵּם בַּחֲמָרָא דְּחִידּוֹ.

נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. תָּא חֲזִי, כְּמָה דְאִית דְּרָף לְעִילָא, הָכִי נָמִי אִית דְּרָף לְתַתָּא, וּמִתְפָּרְשָׂא יָמָא, לְכְּמָה אוֹרְחִין בְּכָל סֵטֵר. וְאִית אוֹרְחָא חַד, דְּאִתִּי וְאַסְגִּי יָמָא, וְרַבִּי נִוּנִין בִּישִׁין לְזַנְיִיהוּ, כְּמָה דְאַפִּיקוּ מִיִּין לְתַתָּא נִוּנִין טְבִין, (שְׁמוֹת ל) נִוּנִין בִּישִׁין, נִוּנִי עוֹרְדֵעֲנָא, כְּגוֹנוֹנָא דָּא, נִוּנִין בִּישִׁין לְזַנְיִיהוּ. וְכַד מְשַׁתְּמִטֵי מְאַרְחָא דִּימָא, אַתְחַזוֹן רְכַבִּין עַל סוּסֵייהוּ. וְאַלְמָלָא דְהָאִי חוּיָא, דְאִיהוּ כְּנִישׁ לְכָל מְשִׁירִין, כְּמִין לְסוּף אֲרַחִין, וּבְדִר לֹון לְאַחֲרָא, הוּוּ מְטַשְׁטְשֵׁי עַלמָא. מִסְטָרָא דְהַנִּי נִפְקִין חֲרָשִׁין לְעַלמָא. תָּא חֲזִי, בְּבַלְעֵם כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר

דן יָדִין עֲמוֹ בְּקַדְמִיתָא, וְלְבַתָּר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, פִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם (דף רמג ע"ב) כְּמָה דְהָיָה בְּשִׁמְשׁוֹן, דְאִיהוּ יְחִידִיאַ עַבִּיד דִּינָא בְּעַלְמָא, וְדָאִין וְקָטִיל כְּחַדָּא, וְלֹא אֶצְטְרִיךְ סִמּוֹךְ.

דן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, דָּן, הַיְינוּ חוּיָא, כְּמִין עַל אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תִימָא דְעַל שְׁמִשׁוֹן בְּלַחֲדוּי הוּא. אוֹף הָכִי נָמִי לְעִילָא, דָּא הוּא נֶפֶשׁ אַחְרָא (ס"א נַחֲשׁ וּזְמָא) מְאַסְפָּה לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְכְמִין לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבַתָּר, חִילִין וּמְשִׁירִין מִהֶכָּא נִפְקִי, אֵינּוּן דְּכֻמָּאן לְבָנֵי נֶשָׂא, עַל חוּבִין, דְּרֵאמִין לְהוּ לְאַחֲרָא בְּתַר כְּתַפְיִיהוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ הַקְּדָמוּנִי לְעִילָא, עַד דְּלֹא יִתְבַּסֵּם בַּחֲמָרָא דְּחִידּוֹ.

נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. תָּא חֲזִי, כְּמָה דְאִית דְּרָף לְעִילָא, הָכִי נָמִי אִית דְּרָף לְתַתָּא, וּמִתְפָּרְשָׂא יָמָא, לְכְּמָה אוֹרְחִין בְּכָל סֵטֵר. וְאִית אוֹרְחָא חַד, דְּאִתִּי וְאַסְגִּי יָמָא, וְרַבִּי נִוּנִין בִּישִׁין לְזַנְיִיהוּ, כְּמָה דְאַפִּיקוּ מִיִּין לְתַתָּא נִוּנִין טְבִין, (שְׁמוֹת ל) נִוּנִין בִּישִׁין, נִוּנִי עוֹרְדֵעֲנָא, כְּגוֹנוֹנָא דָּא, נִוּנִין בִּישִׁין לְזַנְיִיהוּ. וְכַד מְשַׁתְּמִטֵי מְאַרְחָא דִּימָא, אַתְחַזוֹן רְכַבִּין עַל סוּסֵייהוּ. וְאַלְמָלָא דְהָאִי חוּיָא, דְאִיהוּ כְּנִישׁ לְכָל מְשִׁירִין, כְּמִין לְסוּף אֲרַחִין, וּבְדִר לֹון לְאַחֲרָא, הוּוּ מְטַשְׁטְשֵׁי עַלמָא. מִסְטָרָא דְהַנִּי נִפְקִין חֲרָשִׁין לְעַלמָא. תָּא חֲזִי, בְּבַלְעֵם כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר כד) וְלֹא הִלָּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נַחֲשִׁים, בְּגִין דְאֵינּוּן קְיָיְמִין לְלַחֲשָׂא בְּחֲרָשֵׁי עַלמָא. חָמוּ מַה כְּתִיב, יְהִי דָן נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. מָאִי עַלֵי דְרָף. אֶלָּא נַחֲשׁ, מָאִן דְאַשְׁתַּדֵּל

רָאָה מַה כְּתוּב? יְהִי דָן נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. מַה זֶה עַלֵי דְרָף? אֶלָּא נַחֲשׁ, מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל אַחֲרָיו, מְכַחֵשׁ פְּמַלְיָה שֶׁל מַעֲלָה, וּמִיָּהוּ? אוֹתָהּ

אַבְתְּרִיָּה, אֶפְחִישׁ פְּמַלְיָא דְלְעִילָא, וּמֵאִי אִיהוּ, הַהוּא דְרָף עַלְאָה דְנַפְקַ

מְלַעֲיֵלָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
דְּרָף וְגו'. נַחֲשׁ, מָאן דְּאַשְׁתַּדֵּל אֲבַתְרִיהּ,
כְּאִילוּ אֲזִיל עַל הַהוּא דְרָף עֲלָאָה לְאַפְחָשָׁא
לִיהּ, בְּגִין דְּמַהֲהוּא דְרָף, אַתְּנֵנוּ עַלְמִין עֲלָאֵי.
וְאִי תִימָא, דִּן, אֲמַאי אִיהוּ בְּדַרְגָּא דָּא, אֶלָּא
כְּדַכְתִּיב, (בראשית א) וְאֵת לַהֲט הַחֲרִב
הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשִׁמּוֹר אֵת דְרָף עֵץ הַחַיִּים. הֲכִי
נָמִי הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וְגו', בְּגִין לְנִטְרָא לִיהּ
לְכָל מְשִׁירֵיין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תְּקוּנָא
דְּכוּרְסֵיאָא אִיהוּ. תָּא חֲזִי, פְּרִסְיָא דְשְׁלֵמָה
מְלָפָא, חַד חוּיָא מְרַפְרָף בְּקִטְוֵי שְׂרָבִיטָא
לְעֵילָא מְאַרְוִיתָא.

בְּתוּב, (שופטים יג) וַתַּחֲל רוח ה' לִפְעֵמוּ בְּמַחְנֵה
דִּן וְגו'. תָּא חֲזִי, שְׁמִשׁוֹן נְזִיר עוֹלָם
הָוָה, וּפְרִישׁ עֲלֵמָא אִיהוּ, וְאַתְגַּבַּר בֵּיהּ חֵילָא
תְּקִיפָא, וְהוּא הָוָה חוּיָא בְּהַאי עֲלֵמָא, לְקַבֵּל
עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְכֵים וּמְזֻלוֹת, דְּהָא
אַחְסַנַת חוּלְקָא דְבְּרַכְתָּא דִּדָּן אֲבוּהֵי יְרִית,
דְּכַתִּיב, יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָף וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, נַחֲשׁ יְדִיעָא, שְׁפִיפּוֹן מָאִי
נִיהוּ. אָמַר לִיהּ, רְזָא דְתְּקוּנָא דְחַרְשִׁין,
דְּנַחֲשׁ אִיהוּ שְׁפִיפּוֹן, הֲכִי נָמִי הַהוּא רָשַׁע
דְּבַלְעָם, בְּכֵלָא הָוָה יַדַּע. תָּא חֲזִי פְתִיב, (במדבר
כג) וַיִּלְךְ שָׁפִי, לְזַמְנִין בְּהַאי, וּלְזַמְנִין בְּהַאי.

וְאִי תִימָא דִּן, לָאו דְרַגְיָה בְּהַאי. הֲכִי הוּא
וְדָאִי. אֶלָּא אַתְּמָנָא עַל דְרַגְאָ דָּא (להחויא),
לְמַהוּי סְטְרָא בְּתַרְיִיתָא, וּשְׁבַחָא אִיהוּ דִּילִיהּ,
מְמַנָּן דְּמְלָפָא בְּהַאי, וּמְמָנָא עַל הַאי, וַיִּקְרָא
אִיהוּ לְכָל אֵינוֹן מְמַנִּין. וּפְרִסְיָא דְמְלָפָא,
בְּכָל אֵינוֹן מְמַנָּן אַתְתַּקֵּן, בְּכָל הַנִּי מְמַנָּן
תַּחוּתֵיהוּ מִתְפָּרְשָׁן אֹרְחִין וְדַרְגִּין, הֵן לְטַב,
הֵן לְבִישׁ, וְכֵלְהוּ אַתְאַחֲדָן בְּהַנִּי תְּקוּנֵי
דְּפְרִסְיָא. וּבְגִינֵי כֶּף דִּן לְסִטְרָ צְפוֹן, בְּנוֹקְבָא

דְּרָף עֲלִיוְנָה שְׁפִיפּוּצָאָת מְלַמְעָלָה,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
דְּרָף וְגו'. נַחֲשׁ, מִי שְׁמַשְׁתַּדֵּל
אַחְרִיו, כְּאִילוּ הוּלֵךְ עַל אוֹתָהּ
דְּרָף עֲלִיוְנָה לְהַכְחִישׁוּ, מִשׁוּם
שְׁמַאוֹתָהּ דְרָף נִזְוִינִים הַעוֹלְמוֹת
הַעֲלִיוֹנִים.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן לְמָה הוּא בְּדַרְגָּה
הַזֹּאת? אֶלָּא פְּתוּב (בראשית א) וְאֵת
לַהֲט הַחֲרִב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשִׁמּוֹר
אֵת דְרָף עֵץ הַחַיִּים. כֶּף גַּם הַנּוֹשֵׁף
עֲקֵבֵי סוּס וְגו', כְּדִי לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ
לְכָל הַמַּחְנוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
תְּקוּן הַכְּסָא הוּא. בָּא רָאָה, כְּסָא
שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, נַחֲשׁ אֶחָד
מְנַעֵצ בְּקִשְׁרֵי הַשְּׂרָבִיט
שְׁלַמְעֵלָה מִהֲאָרִיוֹת.

בְּתוּב (שופטים א) וַתַּחֲל רוח ה'
לִפְעֵמוּ בְּמַחְנֵה דִּן וְגו'. בָּא רָאָה,
שְׁמִשׁוֹן הִיָּה נְזִיר עוֹלָם, וּפְרוּשׁ
מִן הַעוֹלָם הוּא, וְהַתְּגַבַּר בּוֹ כַח
חֲזַק, וְהוּא הִיָּה נַחֲשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
כְּנֶגֶד עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
פּוֹכְכֵים וּמְזֻלוֹת, שְׁהֵרִי יְרִשַׁת
חֵלֶק בְּרַכַּת דִּן אֲבִיו יִרְשׁ, שְׁכַתוּב
יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָף וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, נַחֲשׁ יְדוּעַ,
שְׁפִיפּוֹן מַהוּ? אָמַר לוֹ, סוּד
הַתְּקוּן שֶׁל מְכַשְׁפִּים שְׁנַחֲשׁ הוּא
שְׁפִיפּוֹן, כֶּף גַּם אוֹתוֹ בַּלְעָם
הַרְשַׁע, בְּכָל הִיָּה יְדוּעַ. בָּא רָאָה,
פְּתוּב (במדבר כג) וַיִּלְךְ שָׁפִי,
לִפְעֵמִים בְּזָה וּלְפְעֵמִים בְּזָה.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן אֵין דְרַגְתוֹ בְּזָה -
כֶּף זֶה וְדָאִי, אֶלָּא הַתְּמַנָּה עַל
דְרַגְתָּהּ זֹאת [לאותו] לְהִיוֹת צַד אַחֲרוֹן,
וְשִׁבַח הוּא שְׁלוֹ, מְמַנִּים שֶׁל
הַמֶּלֶךְ בְּזָה, וּמְמַנָּה עַל זֶה, וְכַבּוּד
הוּא לְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וְכְּסָא
הַמֶּלֶךְ נִתְקַן בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים,
בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁתַּחֲתִיבָהּ
נְפֻדוֹת דְרָכִים וְדַרְגוֹת, הֵן לְטוֹב
וְהֵן לְרַע, וְכֵלְם נֶאֱחָזִים בְּתְּקוּנֵי
הַכְּסָא הַלְלוּ. וְלִכְּן דִּן לְצַד צְפוֹן,

בְּנֶקֶב תְּהוּם רַבָּה. שְׂבָצַד צְפוֹן
כַּמָּה קְבוּצוֹת מַחְבְּלִים הַיְדַמְנוּ
לְשֵׁם, וְכֹלֶם שְׂרִים מְמַנִּים לְהַרְע
אֶת הָעוֹלָם.

לָכֵן הִתְפַּלֵּל יַעֲקֹב וְאָמַר
לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי ה', בְּכֹל
הַשְּׂבָטִים לֹא אָמַר לִישׁוּעָתְךָ
אֲלֵא בְּזֶה, מִשּׁוּם שְׂרָאָה לוֹ תִקְרָה
חֲזַק שֶׁל הַנְּחָשׁ, מְרַחֵשׁ דִּין
לְהַתְגַּבֵּר.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ
הוֹלְכִים לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן
בְּקַפּוּטְקִיָּא. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה זֶה
שְׂאֵמְרֵנוּ לְעוֹלָם יְסֻדֵּר אָדָם שְׂבָחוּ
שֶׁל רְבוּנוּ וְאַחַר כֵּךְ יִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ. מִי שְׂלָבוּ טְרוּד וְרוּצָה
לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְהוּא בְּצָרָה,
וְלֹא יָכוֹל לְסַדֵּר אֶת שְׂבַח רְבוּנוּ
כְּרֵאוּי, מָה הוּא?

אָמַר לוֹ, אִף עַל גַּב שְׂלֵא יָכוֹל
לְכוּן לְבוֹ וְרוּצוֹנוּ, סְדוּר וְשְׂבַח
שֶׁל רְבוּנוּ לְמָה שְׂיִגְרַע? אֲלֵא
יְסֻדֵּר אֶת שְׂבַח רְבוּנוּ אִף עַל גַּב
שְׂלֵא יָכוֹל לְכוּן, וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ.
זֶהוּ שְׂכָתוּב תְּפִלָּה לְדוּד שְׁמַעְיָה
ה' צִדְקָה הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי. שְׁמַעְיָה ה'
צִדְקָה - בְּתַחֲלָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
סְדוּר שֶׁל שְׂבַח רְבוּנוּ. וְאַחַר כֵּךְ
הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי.
מִי שְׂיָכוֹל לְסַדֵּר שְׂבַח רְבוּנוּ וְלֹא
עוֹשֶׂה, עָלָיו כְּתוּב (ישעיה א) גַּם כִּי
תִרְבוּ תְּפִלָּה אֵינִי שֹׁמֵעַ יְדִיכֶם
וְגו'.

כְּתוּב (שמות כט) אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֻבִים. תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד
תְּמִידִין תְּקַנּוּם. בֹּא רֵאָה,
בְּהַתְעוּרֹת שְׁלֵמָטָה מִתְעוּרֵר
גַּם לְמַעְלָה, וּבְהַתְעוּרֹת
שְׁלֵמָעְלָה גַּם כֵּךְ לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ,
עַד שְׁמַגִּיעָה הַהַתְעוּרֹת לְמָקוֹם
שְׂצִרְיָה הַנֵּר לְהַדְלִק וְנִדְלָק,
וּבְהַתְעוּרֹת הָעֶשֶׂן שְׁלֵמָטָה
נִדְלָק נֵר לְמַעְלָה, וּכְשֶׁזֶה נִדְלָק

דְּתֵהוּמָא רַבָּא. דְּסֵטֵר צְפוֹן כַּמָּה חְבִילֵי
טְרִיקִין אֲזִדְמַנְן תַּמָּן, וְכִלְהוּ טַפְסִירָא
דְּקַסְטְרָא לְאַבְאָשָׁא עַלמָא.

בְּגִינֵי כֵךְ צְלִי יַעֲקֹב וְאָמַר, לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי
ה'. בְּכֹל שְׂבָטִים לֹא קָאָמַר לִישׁוּעָתְךָ
אֲלֵא בְּהַאי. בְּגִין דְּחָמָא לִיהַּ תְּקִיפָא
דְּחוּיָא, מְרַחֵשׁ דִּינָא לְאַתְגַּבֵּרָא.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ אֲזִלֵי לְמַחְמֵי לְרַבִּי
שְׁמַעוֹן בְּקַפּוּטְקִיָּא, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה,
הַאי דְּאִמְרִינְן לְעוֹלָם יְסֻדֵּר בְּרַ נֶשׁ שְׂבָחָא
דְּמַרְיָה, וּלְבַתֵּר יְצַלִּי צְלוֹתֶיהָ, הַאי מָאן
דְּלַבִּיָּה טְרִיד, וּבְעֵי לְצַלָּא צְלוֹתֶיהָ, וְאִיהוּ
בְּעָקוּ, וְלֹא יָכִיל לְסַדֵּרָא שְׂבָחָא דְּמַרְיָה כְּדָקָא
יְאוּת, מָאִי הוּא.

אָמַר לִיהַּ, אִף עַל גַּב דְּלֹא יָכִיל לְכוּנָא לְבֹא
וְרַעוּתָא, סְדוּרָא וְשְׂבָחָא דְּמַרְיָה אִמְאִי
גַרַע, אֲלֵא יְסֻדֵּר שְׂבָחֶיהָ דְּמַאֲרִיָּה, אִף עַל גַּב
(דף רמז ע"א) דְּלֹא יָכִיל לְכוּנָא, וְיַצְלִי צְלוֹתֶיהָ.
הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (תהלים יז) תְּפִלָּה לְדוּד שְׁמַעְיָה
ה' צִדְקָה הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי, שְׁמַעְיָה ה' צִדְקָה
בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּאִיהוּ סְדוּרָא דְּשְׂבָחָא
דְּמַרְיָה. וּלְבַתֵּר הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה
תְּפִלָּתִי. מָאן דִּיכִיל לְסַדֵּרָא שְׂבָחָא דְּמַרְיָה,
וְלֹא עָבִיד, עָלֶיהָ כְּתִיב, (ישעיה ט) גַּם כִּי תִרְבוּ
תְּפִלָּה אֵינִי שׁוֹמֵעַ יְדִיכֶם וְגו'.

כְּתוּב, (שמות כט) אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה
בַּבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעֲרֻבִים. תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תְּקַנּוּם. תָּא
חֲזִי, בְּאַתְעוּרֹתָא דְּלַתְתָּא, אַתְעַר הַכִּי נָמִי
לְעִילָא. וּבְאַתְעוּרֹתָא דְּלַעִילָא, הַכִּי נָמִי
לְעִילָא מִנִּיהַּ, עַד דְּמָטִי אַתְעוּרֹתָא לְאַתֵּר
דְּבַעֲיָא בּוּצִינָא לְאַדְלָקָא וְאַדְלִיק.
וּבְאַתְעוּרֹתָא דְּתַנָּא דְּלַתְתָּא, אַדְלִיק בּוּצִינָא

[מנורות], כל המנורות האחרות דולקות, ומתברכים ממנו כל העולמות. נמצא שהתעוררות הקרבן תקוין העולם והברכות של כל העולמות.

הרי כיצד? מתחיל העשן לעלות, אותם דיוקנאות קדושים שממנים על העולם הננים [נתקנים] להתעורר, ומעוררים את הדרגות בתשוקה עליונה, כמו שנאמר (תהלים קד) הכפירים שאגים לטרף וגו'. אלה מעוררים לדרגות עליונות שמעליהן עד שהתעוררות מגיעה, עד שרוצה המלך להתגבר בגבירה.

ובתשוקה שלמטה נובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, שהרי לא נובעים מים עליונים אלא בהתעוררות של תשוקה שלמטה, ואז התשוקה נדבקת, ונובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, והעולמות מתברכים, וכל המנורות דולקות, ועליונים ותחתונים נמצאים בברכות.

בא ראה, כהנים ולוים מתעוררים לחבר שמאל בימין. אמר רבי חזקיה, הפל כף הוא ודאי, אבל כף שמעתי, כהנים ולוים, זה מעורר שמאל, וזה מעורר ימין, משום שהתחברות זכר אל הנקבה אינו אלא בשמאל וימין, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואז מתחבר הזכר בנקבה, ותשוקה נמצאת, והעולמות מתברכים, ועליונים ותחתונים בשמחה.

ורבן כהנים ולוים מעוררים דבר למטה, לעורר תשוקה וחביבות למעלה, שהפל תלוי בימין ובשמאל. נמצא שהקרפן יסוד העולם, תקוין של העולם, שמחה של עליונים ותחתונים. אמר רבי

לעילא, וכד האי אדליק (בוצינין), כלהו בוצינין אחרנין דלקין, ומתברכאן מניה כלהו עלמין. אשתפח, דאתערוותא דקרפנא תקונא דעלמא, וברכאן דעלמין כלהו.

הא כיצד, שארי תננא לסלקא, אינון דיוקנין קדישין דממנן על עלמא אתהנון (ס"א אתתקנו) לאתערא, ומתערין לדרגין בכסופא דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים קד) הכפירים שואגים לטרף וגו'. אלין אתערין לדרגין עלאין דעלייהו, עד דמטי אתערוותא, עד דבעי מלפא לאתחברא במטרוניתא.

ובכסופא דלתתא, נבעין מיין תתאין, לקבלא מיין עלאין, דהא לא נבעין מיין עלאין, אלא באתערוותא דכסופא דלתתא, וכדין תיאובתא אתדבק, ונבעין מיין תתאין לקבל מיין עלאין, ועלמין מתברכאן, ובוצינין כלהו דליקון, ועלאין ותתאין משתפחי בכרכאן.

הא חזי, כהני וליואי. מתערי לאתחברא שמאלא בימינא. אמר רבי חזקיה, כלא הכי הוא ודאי, אבל הכי שמענא, כהני וליואי, דא אתער שמאלא, ודא אתער ימינא, בגין דאתחברותא דדכורא לגבי נוקבא, לאו איהו אלא בשמאלא וימינא. כמה דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וכדין אתחבר דכר בנוקבא, ותיאובתא אשתפח, ועלמין מתברכין, ועלאי ותתאי בחידו.

וער דא, כהני וליואי, מתערי מלה לתתא, לאתערא פסופא וחביבותא לעילא, דכלא תליא בימינא ושמאלא. אשתפח דקרפנא יסודא דעלמא, תקונא דעלמא, חידו דעלאין ותתאין. אמר רבי יוסי ודאי

יוסי, ודאי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי הדבר ושכחתי אותו, ואני שמעתי זה, והכל באחד עולה.

עכשו תפלה במקום קרבן, וצריך אדם לסדר שבח רבוננו פראוי, ואם לא יסדר, אין תפלתו תפלה. בא ראה, סדור שלם של שבחו של הקדוש ברוך הוא - מי שיודע ליחד את השם הקדוש פראוי, שבזה מתעוררות ונשפעות ברכות לכל העולמות. אמר רבי חזקיה, לא השרה הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות בין העמים אלא כדי שיתברכו שאר העמים בגלגלם, שהרי הם משפיעים ברכות מלמעלה למטה בכל יום.

הרבו. עד שהיו הולכים, ראו נחש אחד שהיה מסתובב [ומצדד] בדרך, וסטו מן הדרך. בא אליהם איש אחד. הרג אותו הנחש. החזירו ראשיהם וראו את אותו איש שמת. אמרו, ודאי אותו נחש עשה את שליחות רבוננו. ברוך הרחמן שהצילנו. פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרך, מתי היה דן נחש? בימי ירבעם, שפתוב (מלכים א יב) ואת האחד נתן בדן. למה נתן שם עלי דרך, על אותו הדרך? כדי למנע [אותו דרך שעולים] שלא יעלו לירושלים [ולא יעלו שם]. וזה דן היה להם נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כמו שנאמר ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארץ, שעקץ את ישראל. והכל לא היה אלא עלי דרך ועלי ארץ, למנע מישראל שלא יעלו לירושלים לחגג חגייהם ולהקריב קרבנות ועולות ולעבד שם.

שפיר קא אמרת, והכי הוא, והכי שמענא מלה, ואנשינא לה, ואנא שמענא הא, וכלא בחד סלקא.

השתא צלותא באתר דקרפנא, ובעי בר נש לסדרא שבחא דמריה פדקא יאות, ואי לא יסדר צלותיה, לאו צלותיה צלותא. תא חזי, סדורא שלים דשבחא דקודשא בריך הוא, מאן דיידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, דבהאי מתערין עלאין ותתאין, ונגדי ברכאן לכהו עלמין.

אמר רבי חזקיה, לא אשרי קדשא בריך הוא לישראל בגלותא ביני עממיא, אלא בגין דיתברכון שאר עמין בגיניהון, דהא אינון נגדין ברכאן מלעילא לתתא כל יומא.

אזלו, עד דהוו אזלי, חמו חד חוץ דהנה קמסחר (ואסטר) בארץא. סטו מארץא. אתא בר נש אחרא לגבייהו, קטיל ליה חוץא. אהדרו רישייהו, וחמו ליה, ליהווא בר נש דמית. אמרו, ודאי ההוא נחש, שליחותא דמריה קא עביד. בריך רחמנא דשזביננא. פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרך. אימתי הוה דן נחש, ביומוי דירבעם, דכתיב, (מלכים א יב) ואת האחד נתן בדן אמאי אתייהיב תמן עלי דרך. על ההוא ארץ, דיתמנע (תהוא דרך דסלקון) דלא יסלקון לירושלם (ולא יסלקון תמן). ודא דן, הוה לון נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כמה דאת אמר, (מלכים א יב) ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארץ. דעקיץ לון לישראל. וכלא לא הוה אלא עלי דרך, ועלי ארץא, לאתמנעא מישראל דלא יסלקון לירושלם, למיחג חגייהו, ולקרבא קרבנין ועלוון, למפלח תמן.

(דף רמד ע"ב)

תא חזי, בשעתא דמטו ברכאן לידא דמשה, לברכא לכלהו שבטים, חמא לזן דההו קטיר בחויא, אהדר קטר ליה באריא. הדא הוא דכתיב, (דברים לג) ולזן אמר דן גור אריה יזנק מן הבשן. מאי טעמא, בגין (דאיהו) דיהא שירותא וסופא דארבע דגלין קטיר ביהודה דאיהו מלפא, כמה דאת אמר, גור אריה יהודה, והוא שירותא דדגלין. וסופא דדגלין דן, דכתיב דן גור אריה וגו', למהוי שירותא וסופא קטיר בחד אתר:

לישועתך קוייתי ה', רבי חייא אמר, (בדכתיב) כמה דאת אמר, (שופטים יג) והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים. אמר (רבי אחא), וכי למה קוייתי, והרי הסתלק יעקב מן העולם באותו הזמן מלפני שנים? למה אמר שהוא מחכה לאותה ה'ישועה? (אלא דאי) אמר לו, ודאי סוד הדבר כפתיב (שמות יז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ויהי יחל להושיע את ישראל, בגיני כך אמר, לישועתך קוייתי ה'.

אמר רבי חייא. ודאי הכי הוא, ושפיר. זכאה חולקהון דצדיקיא, דידעי לאשתדלא באורייתא, למזפי בה לחיין דלעילא. כמה דאת אמר, (דברים ל) כי הוא חייך וארך ימיה לשבת על האדמה וגו'.

גד גדוד יגודנו והוא יגד עקב. רבי ייסא אמר, מגד אשתמע, דהא חילין יפקון לאגחא קרבא, משמע דכתיב גד, בכל מקום גימ"ל דל"ת, חילות ומחנות יוצאים מהם, שהרי גימ"ל נותן ודל"ת לוקח, ומכאן [ומושבתי] כמה חילות וכמה מחנות תלויים בהם.

בא ראה, בשעה שהגיעו הפרכות ליד משה לברך את כל השבטים, ראה את דן שהיה קשור בנחש, חזר וקשר אותו באריה, זהו שפתיב (דברים לג) ולזן אמר דן גור אריה יזנק מן הבשן. מה הטעם? כפי [שהוא] שיהיה ראשית וסוף, של ארבעה הדגלים קשור ביהודה, שהוא מלך, כמו שנאמר גור אריה יהודה, והוא ראשית הדגלים, וסוף הדגלים הוא דן, שפתיב דן גור אריה וגו', להיות ראשית וסוף קשורים במקום אחד.

לישועתך קוייתי ה'. רבי חייא אמר, כמו שנאמר (שופטים יג) והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים. אמר (רבי אחא), וכי למה קוייתי, והרי הסתלק יעקב מן העולם באותו הזמן מלפני שנים? למה אמר שהוא מחכה לאותה ה'ישועה? (אלא דאי) אמר לו, ודאי סוד הדבר כפתיב (שמות יז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ויהי יחל להושיע את ישראל - ישראל סתם. לכן אמר לישועתך קוייתי ה'.

אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, ויפה. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים להשתדל בתורה כדי לזכות בה בחיים שלמעלה, כמו שנאמר (דברים ל) כי הוא חייך וארך ימיה לשבת על האדמה וגו'.

גד גדוד יגודנו והוא יגד עקב. רבי ייסא אמר, מגד אשתמע, דהא חילין יפקון לאגחא קרבא, משמע דכתיב גד, בכל מקום גימ"ל דל"ת, חילות ומחנות יוצאים מהם, שהרי גימ"ל נותן ודל"ת לוקח, ומכאן [ומושבתי] כמה חילות וכמה מחנות תלויים בהם.

בא ראה, אותו נהר ששופע ויוצא מעדן, לא פוסקים מימיו לעולמים, והוא משלים לעננים, ולכן עומדים כמה חילות וכמה מחנות ונזונים מפאן. ועל זה גז, זה מוציא ונותן, וזה לוקט ולוקח, ונזונים הבית וכל אנשי הבית.

אמר רבי יצחק, אלמלא שהיה גז מבני השפחות, השעה עמדה לו להשלים יותר מהכל. זהו שכתוב (בראשית ל) בא גז, קרי, וכתוב בגד חסר אל"ף, שהרי השעה עומדת בשלמות, והסתלקה ממנו. זהו שכתוב (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, משום שאתו נהר ששופע הסתלק באותה שעה, וכתוב בגד חסר אל"ף, ולכן לא זכה בארץ הקדושה והסתלק ממנה.

רבי יהודה אמר, מנין לראובן שהיה כזה? פכתוב פחו פמים אל תותר, שהסתלקו הפמים ולא שפעו, והרי נתבאר כמה פגם, ושניהם לא זכו בארץ הקדושה, וחילות ומחנות להנחיל לישראל את הארץ. בא ראה, מה שנפגם בגד, השתלם באשר. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. עכשו השלים גימ"ל לדל"ת.

רבי אלעזר ורבי אבא נשמוטו במערת לוד, שנכנסו מפני תקף השמש, שהיו הולכים בדרך. אמר רבי אבא, נסובב את המערה הזו בדברי תורה. פתח רבי אלעזר ואמר, שימני פחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת זה. בפסוק זה התעוררנו, אבל לילה אחד היה, כשהייתי עומד לפני אבא ושמעתי מגפו דבר, שאין שלמות

תא חזי, ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, לא פסקין מימיו לעלמין, והוא אשלים למספני, ועל דא קיימי כמה חילין וכמה משיריין, ואתזנו מהכא. ועל דא גז, דא אפיק ויהיב, ודא לקיט ונקיט, ואתזן ביתא וכל אנשי ביתא.

אמר רבי יצחק, אלמלא דהוי גז מבני שפחות, שעתא קיימא ליה לאשלמא יתיר מפלא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ל) בא גז קרי, וכתיב בגד חסר אל"ף, דהא שענתא קיימא בשלימו, ואסתלק מניה. הדא הוא דכתיב, (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, בגין דההוא נהר דנגיד, אסתלק בההיא שענתא, וכתיב בגד חסר אל"ף, ועל דא, לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מינה.

רבי יהודה אמר, מנין לראובן דהיה כהאי גוונא, פדכתיב, פחו פמים אל תותר דאסתלקו מיין ולא נגידו, והא אתמר כמה אפגים. ותרוייהו לא זכו בארעא קדישא, וחילין ומשיריין אפיקו לאחסנא להו לישראל ארעא. תא חזי, מה דאתפגים בגד, אשתלים באשר, הדא הוא דכתיב, מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. השתא אשלים גימ"ל לדל"ת.

רבי אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא דלוד, דעאלו קמי תקפא דשמשא, דהו אזלי בארעא. אמר רבי אבא נסחר האי מערתא במלי דאורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר השירים ח) שימני כחותם על לבך פחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת זה, האי קרא אתערנא ביה.

אבל ליליא חד הוה פד הוינא קאים קמי אבא, ושמענא מניה מלה, דלית שלימו ורעותא וכסופא דכנסת ישראל בקודשא בריה הוא, אלא

בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. דְּאִינוּן מִתְעַרְי נְבִיעוּ
דְּמִיָּא תַּתְּאִי, לְקַבְּלֵי עַלְאִי. וּבְהֵיִא שְׁעַתָּא
שְׁלִימוּ דְרַעוּתָא וְכִסּוּפָא בְּדַבְּקוּ חֲדָא
לְמַעַבַּד פִּירִין.

הָא חֲזִי, בְּתַר דְּאִתְדַבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְהִיא
קַבִּילַת רַעוּתָא, הִיא אָמַרְת שִׁמְנֵי
כַּחוּתָם עַל לַבְּךָ, אֲמַאי כַּחוּתָם. אֶלָּא אֲרַחֲיָה
דְּחוּתָם, פִּיּוּן דְּאִתְדַבְּק בְּאַתְר חַד, אַף עַל גַּב
דְּאִתְעַדִּי מִינִיָּה, הָא אֲשַׁתָּאֵר רְשִׁימוּ בְּהֵיִא
אַתְר, וְלֹא אֲעַדִּי מִינִיָּה. דְּכָל רְשִׁימוּ, וְכָל
דְּיוּקְנָא דִּילִיָּה, בִּיָּה אֲשַׁתָּאֵר. כֶּף אֲמַרְהַ כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, הָא אִתְדַבְּקָנָא כֶּף, אַף עַל גַּב
דְּאִתְעַדִּי מִינְךָ וְאֶזֶיל (דף רמח ע"א) בְּגִלוּתָא.
שִׁמְנֵי כַּחוּתָם עַל לַבְּךָ, בְּגִין דְּיִשְׁתָּאֵר כָּל
דְּיוּקְנֵי כֶּף, כֶּהֱאִי חוּתָם דְּיִשְׁתָּאֵר כָּל דְּיוּקְנֵיָּה,
בְּהֵיִא אַתְר דְּאִתְדַבְּק בִּיָּה.

בִּי עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה, תְּקִיפָא הִיא, כְּפָרִישׁוּ
דְּרוּחָא מִן גּוּפָא. דְּתַנְיִנִן, בְּשְׁעַתָּא דְּבַר
נֶשׁ מְטִי לְאִסְתַּלְקָא מִן עַלְמָא וְחֲמִי מַה
דְּחֲמִי, רוּחָא אֶזְלָא בְּכָל שְׁיִיפֵי דְּגּוּפָא וְסָלִיק
גַּלְגְּלוּי, כְּמֵאן דְּאֶזֶיל בִּימָא בְּלֹא שְׁיִיטִין,
סָלִיק וְנַחֲתִית וְלֹא מְהַנְיִיא לִיָּה, אֲתָא
וְאִישְׁתָּאִיל מִכָּל שְׁיִיפֵי גּוּפָא, וְלִית (להיון)
תְּקִיפּוּ כִּיּוּמָא דְּפָרִישׁ רוּחָא מִן גּוּפָא. כֶּף
תְּקִיפּוּ דְרַחֲמִימוּ דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כְּתְּקִיפּוּ דְמוּתָא, בְּשְׁעַתָּא דְּבַעֵי
רוּחָא לְאִתְפָּרֶשָׁא מִן גּוּפָא.

קָשָׁה כְּשָׂאוֹל קִנְאָה, כָּל מָאן דְּרַחֲמִים, וְלֹא
קָשִׁיר עֲמִיָּה קִנְאָה, לָאוּ רַחֲמִימוּתִיָּה
רַחֲמִימוּתָא. פִּיּוּן דְּקַנְיָ, הָא רַחֲמִימוּתָא
אֲשַׁתְּלִים. מִכָּאן אֲוִלִּיפְנָא דְּבַעֵי בַר נֶשׁ
לְקִנְאָה לְאַנְתְּתִיָּה, בְּגִין דְּיִתְקַשֵּׁר עֲמָה
רַחֲמִימוּתָא שְׁלִים, דְּהָא מַגּוּ כֶּף לֹא יְהִיב עֵינּוּי

וְרַצוֹן וְתִשׁוּקָת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
בְּקַדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא אֶלָּא בְּנִשְׁמוֹת
הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם מְעוֹרְרִים נְבִיעַת
הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים כְּנֶגֶד
הָעֲלִיּוֹנִים, וּבְאִוְתָהּ שְׁעָה שְׁלֵמוֹת
הַרְצוֹן וְהַתְּשׁוּקָה בְּדַבְּקוּת אַחַת
לְעֲשׂוֹת פְּרוּת.

בֵּא רְאֵה, אַחַר שְׁנַדְבְּקוּ זֶה בְּזֶה
וְהִיא קַבְּלָה רַצוֹן, הִיא אוֹמַרְת, שִׁמְנֵי
כַּחוּתָם עַל לַבְּךָ. לְמַה
כַּחוּתָם? אֶלָּא דִּרְכוּ שֶׁל חוּתָם,
פִּיּוּן שְׁנַדְבְּק בְּמִקּוּם אֶחָד, אַף עַל
גַּב שְׁזוּ מִמְּנוּ, הָרִי נִשְׁאֵר רִשְׁם
בְּאוּתוֹ מִקּוּם וְלֹא זוּ מִמְּנוּ, שְׁכַל
הַרִשְׁם וְכָל הַדְּמוּת שֶׁלוֹ נִשְׁאֵר
בוֹ. כֶּף אֲמַרְהַ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הָרִי
נְדַבְּקָתִי כֶּף, אַף עַל גַּב שְׁזוּתִי
מִמְּךָ וְהִלְכָתִי לְגִלוּת, שִׁמְנֵי
כַּחוּתָם עַל לַבְּךָ, כְּדִי שִׁישְׁאֵר כָּל
דְּמוּתֵי כֶּף כַּחוּתָם הַזֶּה שִׁישְׁאֵר
כָּל דְּמוּתוֹ בְּאוּתוֹ מִקּוּם שְׁנַדְבְּק
בוֹ.

בִּי עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה, חֲזָקָה הִיא,
כְּפַרְדַּת הַרוּחַ מִהַגּוּף. שְׁשִׁנְנוּ,
בְּשְׁעָה שְׁאֵדָם מַגִּיעַ לְהִסְתַּלַּק מִן
הָעוֹלָם וְרוּאָה מַה שְׂרוּאָה, הַרוּחַ
הוֹלְכֵת בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוּף וְהַגְּלִים
עוֹלִים, כְּמִי שֶׁהוֹלֵךְ בֵּינָם בְּלִי
מְשׁוּטִים, עוֹלָה וְיוֹרֵד וְלֹא מוֹעִיל
לוֹ. בֵּא וְנִפְרַד מִכָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף,
וְאִין [לחם] קָשִׁי כְּמוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּפְרַדַּת הַרוּחַ מִהַגּוּף. כֶּף חֲזָק
הָאֶהְבֶּה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא כְּחֲזָק הַמּוֹת
בְּשְׁעָה שְׂרוּעָה הַרוּחַ לְהַפְרֵד
מִהַגּוּף.

קָשָׁה כְּשָׂאוֹל קִנְאָה, כָּל מִי
שְׂאוּהֵב וְלֹא קוֹשֵׁר עִמּוֹ קִנְאָה,
אֵין אֶהְבֵּתוֹ אֶהְבֶּה. פִּיּוּן שְׁקִנְאָה,
הָרִי הָאֶהְבֶּה הַשְׁלֵמָה. מִכָּאן
לְמַדְנוּ שְׁצָרִיךְ אָדָם לְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ
כְּדִי שִׁתְּקַשֵּׁר עִמָּה אֶהְבֶּה
שְׁלֵמָה, שֶׁהָרִי מִתּוֹךְ כֶּף לֹא יִתֵּן
עֵינוּ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. מַה זֶה קָשָׁה

כשאלו? אלא מה שאול קשה בעיני הרשעים לרדת אליו, כך קנאה קשה בעיני מי שאוהב ומקנא להפריד מאהבה.

דבר אחר קשה כשאלו קנאה - מה שאול, בשעה שמורידים אליה את הרשעים, מודיעים להם חטאיהם על מה הורידו אותם, וקשה להם, כך מי שמקנא, הוא תובע על חטאו ומחשב [וחושר] כמה מעשים, ואז נקשר בו קשר האהבה.

רשפיה רשפי אש שלהבת זה, מה זה שלהבת זה? זו שלהבת שבוצרת ויוצאת מתוך שופר שהוא מתעורר ושורף, ומיהו? השמאל. זהו שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, זה שורף שלהבת של האהבה של כנסת ישראל אל הקדוש ברוך הוא.

ורבן (שם ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. שהרי כשבא הימין שהוא מים, מוסיף שרפת האהבה, ולא נכבחה שלהבת השמאל, כמו שנאמר וימינו תחבקני, זהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן הכל כגון הזה.

עד שהיו יושבים, שמעו את קולו של רבי שמעון שהיה בא בדרך, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. התקרב למערה, יצאו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מפתלי המערה ראיתי ששכינה כאן. ישבו. אמר רבי שמעון, כמה עסקתם? אמר רבי אבא, באהבת כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא, ורבי אלעזר פרש פסוק זה בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר לו, אלעזר, באהבה עלינוה וקשר החביבות הסתפלת.

הוא, ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתפלת.

באינתו אחרא. מהו קשה כשאלו. אלא, מה שאול קשה בעינייהו דחייבין למיחת ביה, כך קנאה קשה בעינייהו דמאן דרחים וקני, לאתפרשא מרחימותא.

דבר אחר, קשה כשאלו קנאה, מה שאול, בשעתא דנחתין לון לחייבא ביה, מודיעין לון חובייהו על מה נחתין ליה, וקשה להו. כך, מאן דקני, הוא תבע על חוביה, וקשיב (נ"א וחסיד) כמה עובדין, וכדין קשורא דרחימותא אתקשר ביה.

רשפיה רשפי אש שלהבת זה. מאן שלהבת זה, דא שלהובא דאתוקדא ונפקא מגו שופר, דאיהו אתער ואוקיד, ומאן איהו, שמאלא. דא הוא דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. דא אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קדשא בריך הוא.

ובגני כך, (שיר השירים ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. דהא כד אתי ימינא דאיהו מים, אוסיף יקידו דרחימותא, ולא כבי שלהובא דשמאלא, כמא דאת אמר וימינו תחבקני, האי איהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן כלא כהאי גוונא.

עד דהוו יתבי, שמעו קליה דרבי שמעון, דהוה אתי באורחא, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. קריב למערתא, נפקו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מפותלי דמערתא חמינא דשכינתא הכא. יתבו. אמר רבי שמעון במאי עסקיתו. אמר רבי אבא, ברחימותא דכנסת ישראל לגבי קדשא בריך

הוא, ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתפלת.

שְׁתַּק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָה. אָמַר, בְּכָל מְקוֹם צְרִיף שְׁתִּיקָה, חוּץ מִשְׁתִּיקָה שֶׁל הַתּוֹרָה. גְּנִיזָה אַחַת יֵשׁ לִי גְּנִיזָה, וְאֵינִי רוֹצֵה שְׁתַּאבֵּד מִכֶּם, וְהִיא דְּבַר עֲלִיּוֹן, וּמִצְאֲתֵי אוֹתוֹ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל מְקוֹם הַזְּכָר רוֹדֵף אַחַר הַנְּקֵבָה וּמַעוֹרֵר אֵלֶיהָ אֶהְבֵּה, וְכֵאן מִצְאֵנוּ שֶׁהִיא מַעוֹרֶרֶת אֶהְבֵּה וְרוֹדֶפֶת אַחֲרָיו, וְרוֹדֵף הָעוֹלָם שְׂאִין שְׂבַח הַנְּקֵבָה לְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַזְּכָר, אֲלֹא דְּבַר נִסְתָּר הוּא, וְדְבַר עֲלִיּוֹן מִבֵּית גְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

בֹּא רְאֵה, שְׁלֹשׁ נִשְׁמוֹת הֵן, וְהֵן עוֹלוֹת בְּדִרְגוֹת עֲלִיוּנוֹת יְדוּעוֹת, וְעַל שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ - הֵן אֲרָבַע. אַחַת נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה שְׁלֹא נִתְפַּסֶּת וְלֹא מַתְעוֹרֵר בָּהּ הַגְּזֵבֵר [הַגְּזֵבֵר] שֶׁל הָאוֹצֵר הָעֲלִיּוֹן, כָּל שֶׁפֶן הַתְּחַתּוֹן. וְזוֹ נִשְׁמָה לְכָל הַנִּשְׁמוֹת, וְהִיא נִסְתָּרֶת וְלֹא נִגְלִית לְעוֹלָמִים וְלֹא נוֹדַעַת, וְכֻלָּם בָּהּ תְּלוּיוֹת.

וְזוֹ מַתְעַטֶּפֶת בְּעִטּוּף שֶׁל זֶהר הַפְּרָמֶל [שֶׁל הַבְּדוּלָה] בְּתוֹף הַזֶּהר, וְנוֹטֵף טְפוֹת טְפוֹת מְרַגְלִיּוֹת, וְנִקְשָׁרִים כָּלָם כְּאֶחָד, כְּמוֹ הַקְּשָׁרִים שֶׁל אֵיבָרֵי גוֹף אֶחָד, וְהוּא נִכְנָס לְתוֹכָם וּמְרַאֶה בָּהֶם מַעֲשָׂיו. הוּא וְהֵם אֶחָד הֵם, וְאֵין בָּהֶם הַפְּרָדָה. זוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה טְמִירָה שֶׁל הַכֹּל.

נִשְׁמָה אַחֲרַת נְקֵבָה נִסְתָּרֶת בְּתוֹף חִילוּתֶיהָ, וְהִיא נִשְׁמָה לָהֶם, וּמִהֶם אַחֲזוּ הַגּוֹף לְהִרְאוֹת בָּהֶם מַעֲשֵׂיהָ לְכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ גּוֹף שֶׁהוּא כָּלִי לְנִשְׁמָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשָׂה, וְאֵלֶּה כְּמוֹ אוֹתָם הַקְּשָׁרִים הַטְּמִירִים שֶׁלְמַעַלָּה. נִשְׁמָה אַחֲרַת הִיא נִשְׁמַת

אֲשֶׁתִּיק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָתָא. אָמַר, בְּכָל אֶתְר בְּעֵינָא שְׁתִּיקוּ, בְּר שְׁתִּיקוּ דְאוֹרֵייתָא. גְּנִיזָא חֲדָא אִית לִי גְּנִיזָא, וְלֹא בְּעֵינָא דִּיתְאָבִיד מְנִיכּוּ, וְהִיא מְלָה עֲלָאָה, וְאֲשַׁכְחָנָא לָהּ בְּסִפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סְבָא.

הָא חֲזִי, בְּכָל אֶתְר דְּכוּרָא רְדִיף בְּתַר נוֹקְבָא, וְאֲתַעֵר לְגַבְהָ רַחֲמֵימוּתָא, וְהִכָּא אֲשַׁכְחָנָא, דְּהִיא אֲתַעֲרַת רַחֲמֵימוּתָא וְרִדְפָה אֲבַתְרִיהָ, וְאוֹרְחִיהָ דְּעֲלָמָא, דְּלִית שְׂבַחָא דְּנוֹקְבָא, לְמַרְדֵּף בְּתַרֵּיהָ דְּדְכוּרָא. אֲלֹא, מְלָה סְתִימָא הִיא, וּמְלָה עֲלָאָה דְּרַבִּי גְּנִיזָא דְּמִלְפָא.

הָא חֲזִי, תְּלַת נִשְׁמַתִּין אֵינּוּן, וְאֵינּוּן סְלִקִין בְּדַרְגִין עֲלָאִין יְדִיעֵן, וְעַל דְּאֵינּוּן תְּלַתָּא אֲרַבַּע אֵינּוּן. חַד נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה דְּלֹא אֲתַפְּס, וְלֹא אֲתַעֵר בֵּיהּ גְּזַבְרָא (ס"א נ"א) דְּקַרְטִיטָאָה עֲלָאָה, כָּל שֶׁפֶן תְּתַאָה. וְהִיא נִשְׁמַתָּא לְכָל נִשְׁמַתִּין. וְהוּא סְתִים, וְלֹא אֲתַגְלִיא לְעֲלָמִין, וְלֹא אֲתִידַע, וְכֻלְהוּ בֵּיהּ תְּלִיין.

וְהִיא אֲתַעֲטֵף בְּעִטּוּפָא דְּזֶהרָא דְּכַרְמֵלָא, (נ"א דְּבְדוּלָהָא) בְּגוֹ זֶהִירוּתָא וְנִטִּיף טְפִין טְפִין מְרַגְלָאן וְאֲתַקְשְׁרוּ כְּלֵהוּ כְּחַד, כְּקִשְׁרִין דְּשִׁיפֵי דְּגוּפָא חַד. וְהוּא אֲעִיל בְּגוּוֹיֵיהוּ, וְאֲחֲזִי בְּהוּ עֲבִידְתֵּיהּ. הוּא וְאֵינּוּן חַד הוּא, וְלִית בְּהוּ פְּרִישׁוּ. הִיא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה טְמִירוּ דְּכֻלָּא.

נִשְׁמַתָּא אַחֲרָא, נוֹקְבָא דְּמִטְמָרָא בְּגוֹ חִילָהָא, וְהִיא נִשְׁמַתָּא לָהּ, וּמְנִיחֵיהּ אַחֲדָא (דף רמח ע"ב) גוּפָא, לְאַחֲזָאָה בְּהוּ עֲבִידְתָּא לְכָל עֲלָמָא. כְּגוּפָא דְּאִיהוּ מְאָנָא לְנִשְׁמַתָּא, לְמַעַבְד בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. וְאֵלִין כְּגוּוֹנָא דְּאֵינּוּן קְשִׁירִין טְמִירִין דְּלַעֲיִלָא.

נִשְׁמַתָּא אַחֲרָא, הִיא נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָא לְתַתָּא. נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָא

הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאותן נשמות עליונות, מנשמת הנקבה ומנשמת הזכר, ולכן נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אותם החילות והמחנות שלמעלה.

ואם תאמר, הרי הם עליונים משני צדדים, למה ירדו לעולם הזה ולמה הסתלקו ממנו? למלך שנולד לו בן, שלח אותו לכפר אחד לגדלו, ולגדל אותו עד שיגדל לו, וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שהרי בנו גדל והתגדל, מה עשה באהבת בנו? שולח לו את הגבירה אמו בשבילו, ומכניסו להיכלו, ושמח עמו כל היום.

כך הקדוש ברוך הוא הוליד בן מהגבירה, ומיהו? זו נשמה עליונה קדושה. שלח אותה לכפר, לעולם הזה, שתתגדל בו וילמדו אותה דרכי היכל המלך. כיון שיודע המלך שהרי בנו גדל בכפר הזה וזמן הגיע להביאו להיכלו, מה עשה באהבת בנו? שולח את הגבירה בשבילו ומכניס אותו להיכלו. הנשמה לא עולה מן העולם הזה עד שבאה הגבירה בשבילה, ומכניסה אותה להיכל המלך, ויושבת שם לעולמים.

ועם כל זה, דרך העולם שאותם בני הכפר בוכים על פרדת בן המלך מהם. פקח אחד היה שם, אמר להם, על מה אתם בוכים, וכי לא בן המלך הוא, ולא נראה יותר לדור בנייכם אלא בהיכל של אביו? כך משה, שהיה פקח, ראה בני כפר שהיו בוכים, ועל זה אמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדרו.

בא ראה, אלו היו יודעים את זה כל הצדיקים, היו שמחים אותו

אתיון מאינון נשמתין עלאין, מנשמתא דנוקבא, ומנשמתא דדכורא. ובגין כך, נשמתין דצדיקיא עלאין, על כל אינון חילין ומשריין דלעילא.

ואי תימא, הא עלאין אינון מתרין סטריין, אמאי נחתין להאי עלמא, ואמאי אסתלקו מניה. למלפא דאתיליד ליה בר, שדר ליה לחד כפר למרבה ליה, ולגדלא ליה עד דיתרבי (ליה), ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלפא. שמע מלפא דהא בר היה רב ואתרבי. מה עבד ברחימו דבריה, משדר לה למטרוניתא אמיה בגיניה, ואעיל להיכליה, וחדי עמיה כל יומא.

כך קדשא בריך הוא, אוליד בר במטרוניתא, ומאי איהו, נשמתא עלאה קדישא, שדר ליה לכפר, להאי עלמא, דיתרבי ביה, ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלפא. כיון דיודע מלפא דהא בר היה אתרבי בהאי כפר, ועידן הוא למייתי ליה להיכליה. מה עבד ברחימו דבריה, משדר למטרוניתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. נשמתא לא סלקא מהאי עלמא, עד דאתת מטרוניתא בגיניה, ואעילת לה בהיכלא דמלפא, ויתיבת תמן לעלמין.

ועם כל דא, אורחא דעלמא, דאינון בני כפר בכאן על פרישו דבריה דמלפא מנייהו. חד פקח היה תמן, אמר לון, על מה אתון בכאן, וכי לאו בר היה דמלפא איהו, ולא אתחזי למידר יתיר ביניכו, אלא בהיכלא דאבוי. כך משה, דהיה פקח, חמא בני כפר דהיה בכאן. על דא אמר, (דברים יד) בנים אתם ליי אלהיכם לא תתגדרו.

תא חזי, אילו הו' ידעין פלהו צדיקיא

יום שמגיע להם להסתלק מן העולם, וכי לא כבוד עליון הוא שהגבירה באה בשבילם, ולהוביל אותם להיכל המלך שישמח בהם המלך כל יום? שהרי הקדוש ברוך הוא לא משתעשע אלא בנשמות הצדיקים.

בא ראה, התעוררות האהבה של כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא, נשמות הצדיקים למטה מעוררים אותה, משום שהם באים מצד המלך, מצד הזכר, והתעוררות זו מגיעה לנקבה מצד של הזכר, ומתעוררת אהבה. נמצא שזכר מעורר חביבות ואהבה לנקבה, ואז הנקבה נקשרת באהבה לזכר.

כמו זה תשוקת הנקבה לשפף מים תחתונים כנגד מים עליונים אינה אלא בנשמות הצדיקים.

אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם קיימים עליונים ותחתונים, ועל זה (משלי ח) וצדיק יסוד עולם, כתוב סתם. וסוד הכל - צדיק, הוא יסוד שלמעלה, והוא יסוד למטה, וכנסת ישראל נכללת מצדיק מלמעלה וממטה. צדיק מצד זה וצדיק מצד זה יורשים אותה. זהו שכתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, יירשו ארץ ודאי.

בא ראה, צדיק יורש ארץ זו ומוריק עליה ברכות בכל יום, ונותן לה תפנוקים ועדונים בשפע עליון ששופע עליה, והרי בארנו את הדבר.

וסוד הכתוב - (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל זה דבר אחר, שכתוב (שיר ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל זה אמרה לאה,

האי הוּו חֲדָאן הֵהוּא יוֹמָא דְמִטִּי לֹון לְאִסְתְּלָקָא מֵהַאי עֲלִמָא. וְכִי לָאו יִקְרָא עֲלֵאָה הוּא, דְמִטְרוֹנִיתָא אָתַת בְּגִינִיָּהוּ, וְלֹאֻבְלָא לֹון לְהִיכְלָא לְמִלְכָא, לְמַחְדִּי בְּהוּ מִלְכָא כָל יוֹמָא, דְהָא קִדְשָא בְרִיךְ הוּא לָא אֲשְׁתַּעֲשַׁע אֵלָא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא.

הא חזי, אתערוותא דרחימו דכנסת ישראל, לגבי קדשא בריך הוא, נשמתהון דצדיקיא לתתא מתערין לה. בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא, מסטרא דדכורא, ואתערוותא דא מטי לנוקבא מסטרא דדכורא, ואתער רחימותא. אשתפח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא, וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא, לגבי דכורא.

בהאי גוונא, תיאובתא דנוקבא למשדי מיין תתאין לקבל מיין עלאין, לאו איהו אלא בנשמתהון דצדיקיא. זכאין אינון צדיקיא בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דעלייהו קיימין עלאין ותתאין. ועל דא (משלי ע) וצדיק יסוד עולם כתיב, סתם.

ורזא דכלא, צדיק, איהו יסודא דלעילא, ואיהו יסודא לתתא, וכנסת ישראל אתפלילת מצדיק, מלעילא ומתתא. צדיק מהאי סטרא, וצדיק מהאי סטרא, ירתין לה. הדא הוא דכתיב, (תהלים לו) צדיקים ירשו ארץ. ירשו ארץ ודאי.

הא חזי, צדיק אחסין לה להאי ארץ, ואריק עליה ברכאן בכל יומא, ויהיב לה תפנוקין ועדונין, בנגידו עלאה דנגיד עליה, והא אוקימנא מלה.

ורזא דכתיב (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל דא,

מלה אחרא, כמה דכתיב, (שיר השירים ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל דא אמרה

לָאָה, (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת וְכָלֵא שְׁפִיר.

וְהָא חֲזִי, מַעֲלָמָא דְאָתִי, אַתְמָשִׁיף וְנָגִיד לְהָאֵי צְדִיק, לְמִיָּהֵב תְּפִנוּקִין וְעִדּוּנִין לְהָאֵי אַרְץ, דְּאִיהוּ לְחֵם עוֹנִי, וְאַתְעֲבִיד לְחֵם פְּנַג, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלֶךְ וְדָאֵי, וְהָא אוֹקִימָנָא.

(דף רמו ע"א)

הָא חֲזִי, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ. דָּא הוּא אֶתְר דְּכָלֵא מֵאֲשֶׁרִין לִיה. וּמֵאֵי אִיהוּ, עֲלָמָא דְאָתִי. דְּעֲלָאֵי וְתַתָּאֵי מֵאֲשֶׁרִין לִיה, וּמִפְּסִין לִיה. שְׁמְנָה לְחִמּוֹ, מָאן, עַד כָּאן לֹא פְּרִישׁ מָאן הוּא אֶתְר. אֶלֵא, אֵית לְחֵם, וְאֵית לְחֵם, כְּמָה דְאֵית אֵילְנָא, וְאֵית אֵילְנָא. אֵית אֵילְנָא דְחִי, וְאֵית אֵילְנָא דְתַלְיָא בֵּיה מוֹתָא. אֵית לְחֵם דְאֶקְרִי לְחֵם עוֹנִי, וְאֵית לְחֵם דְאֶקְרִי לְחֵם פְּנַג. וּמֵאן אִיהוּ (לְחֵם). דָּא ו', וְדָא הוּא לְחִמ'ו, לְחֵם ו'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם וְדָאֵי.

וְעַל דָּא, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ, לְחֵם ו', דְּהָא מֵינִיָּה אַתְּזֵן הָאֵי אֵילְנָא, וְהוּא מְעַטְרָא לִיה, כְּדְכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ. וְכַד אִיהוּ נְקִיט, וְדָאֵי הוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלֶךְ. וּמֵאן מְלֶךְ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא מְנִיָּה אַתְּזֵנָת, וְהוּא יְהִיב לָהּ עַל יְדָא דְצְדִיק, דְּרָגָא קְדִישָׁא אֶת קְיִימָא. וּמֵהֲכָא לְשָׂאָר דְרָגִין דְלַתְתָּא, וְכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא.

בְּסַפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אָמַר הָכִי, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ, דָּא לְחֵם שְׁבַת, דְּאִיהוּ פְּנַג, עַל חַד תְּרִין. כְּדְכְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) לְקַטּוּ לְחֵם מִשְׁנֵה. מֵאֵי לְחֵם מִשְׁנֵה.

(בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, וְהַכֵּל יִפָּה.

וְכָא רָאָה, מִן הָעוֹלָם הַבָּא נִמְשָׁף וְשׁוֹפֵעַ לְצִדִּיק הַזֶּה לְתַת תְּפִנוּקִים וְעִדּוּנִים לְאַרְץ הַזֶּה, שְׁהִיא לְחֵם עוֹנִי, וְנַעֲשֶׂה לְחֵם מְעַנְג. זֶהוּ שְׁכַתוּב מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלֶךְ, וְדָאֵי, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

כָּא רָאָה, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ, זֶהוּ מְקוּם שְׁהַכֵּל מֵאֲשֶׁרִים אוֹתוֹ, וּמִיָּהוּ? הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁהָעִלְיוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים מֵאֲשֶׁרִים אוֹתוֹ וּמִשְׁתּוֹקֵקִים אֵלָיו. שְׁמְנָה לְחִמּוֹ, מִי? עַד כָּאן לֹא פְּרִישׁ מִי הוּא הַמְקוּם. אֶלֵא, יֵשׁ לְחֵם וְיֵשׁ לְחֵם, כְּמוֹ שְׁיֵשׁ אֵילָן וְיֵשׁ אֵילָן. יֵשׁ עֵץ הַחַיִּים, וְיֵשׁ עֵץ שְׁתַּלּוּי בּוֹ הַמּוֹת. יֵשׁ לְחֵם שְׁנַקְרָא לְחֵם עוֹנִי, וְיֵשׁ לְחֵם שְׁנַקְרָא לְחֵם מְעַנְג. וּמִיָּהוּ (לְחֵם)? זֶה ו', וְזֶה הוּא לְחִמ'ו, לְחֵם ו', וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוֹת טז) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם וְדָאֵי.

וְעַל זֶה, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ, לְחֵם ו', שְׁהָרִי מְמַנּוּ נִדּוּן הָעֵץ הַזֶּה, וְהוּא מְעַטֵּר אוֹתוֹ, כְּפַתּוּב (שִׁיר א) בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ. וּכְשֶׁהוּא לּוֹקֵחַ, וְדָאֵי הוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלֶךְ. וּמִי הַמְלֶךְ? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי מְמַנּוּ נִדּוּנִית, וְהוּא נוֹתֵן לָהּ עַל יַד הַצְּדִיק דְרָגָה קְדוּשָׁה אוֹת הַכְּפִירִית, וּמִכָּאן לְשָׂאָר הַדְּרָגוֹת שְׁלַמְטָה, וְכֻלָּם כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה.

בְּסַפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא הַזֶּקֶן אָמַר כֵּן: מֵאֲשֶׁר שְׁמְנָה לְחִמּוֹ - זֶה לְחֵם שְׁבַת, שֶׁהוּא מְעַנְג, עַל אֶחָד שְׁנַיִם, כְּפַתּוּב לְקַטּוּ לְחֵם מִשְׁנֵה. מֵה זֶה לְחֵם מִשְׁנֵה? אֶלֵא שְׁנֵי לְחֵם, לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם וְלְחֵם מִן הָאָרֶץ. זֶהוּ לְחֵם עֲנַג, וְזֶהוּ לְחֵם עוֹנִי. וּכְשַׁבַּת

אֶלֵא, תְּרִי לְחֵם, לְחֵם מִן

נכלל לחם הפחתון בלחם העליון, ומתברר זה משום זה, והוא לחם משנה.

ועוד היה אומר, לחם משנה של שבת לוקח משבת העליונה ששופעת ומאירה לכל, ומתחבר לחם בלחם, והוא משנה. ובכל מקום סוד של לחם נקבה היא, משום כך שמנה פתוח ולא שמן, וכתוב (בראשית ט) כי אם הלחם אשר הוא אוכל, זו אשתו.

ואם תאמר, (שמואל א-ט) והלחם אזל מפלינו, ולא כתוב אזלה? לשאר המזון קוראים לחם, והדברים ידועים מה הוא שאר המזון ומה הוא לחם ממש. לחם שלמעלה בכל מקום זכר, לחם פחתון בכל מקום נקבה. ואנו מצאנו שלפעמים פתוח זכר ולפעמים נקבה, והכל דבר אחד, זהו כמו זה, והכל יפה.

בא ראה, אשר רשום למעלה ורשום למטה בתקוני כלה, ועל כל שנים עשר השבטים היים עומד עליהם ונתקן בהם. זהו שפתוח (מלכים א-ז) והיים עליהם למעלה. וסוד הדבר - נתקן למעלה ונתקן למטה בארץ. נתקן למעלה בתקונים ידועים כמו של העולם העליון, ונתקן למטה בשנים עשר השבטים הללו כמו שלמעלה, ועל כך שכינה למעלה ושכינה למטה בשביל (בתוכם של) ישראל, ובשנים עשר שבטים (ובשני שבטים) אשר צדדים נכללת ונתקנת. אשר בתקוניה עומד כשאר השבטים. ואם לא שגלה משה - לא נודע, שפתוח (דברים לג) וטבל בשמן רגלו, להראות איפה הקשר שלו

השמים, ולחם מן הארץ. דא הוא לחם פנג, ודא הוא לחם דמספנא, ובשבת אתפליל לחם תתאה בלחם עלאה, ואתברך האי בגיני האי, ואיהו לחם משנה.

ותו הוה אמר, לחם משנה דשבת, נקיט משבת עלאה, דאיהו נגיד ואנהיר לכלא, ואתחבר לחם בלחם, ואיהו משנה. ובכל אתר, רזא דלחם, נוקבא היא. בגין כך שמנה כתיב ולא שמן. (בראשית מט) כי אם הלחם אשר הוא אוכל, דא אנתתיה.

ואי תימא (שמואל א ט) והלחם אזל מפלינו, ולא כתיב אזלת. שאר מזונא לחם קרינן ליה, ואשתמודען מליון, מאן הוא שאר מזונא, ומאן הוא לחם ממש. לחם דלעילא, בכל אתר דכר, לחם תתאה, בכל אתר נוקבא ואנן אשפחינא דזמנין פתיב דכר, ולזמנין נוקבא, וכלא חד מלה, האי כהאי, וישפיר פלא.

הא חזי, אשר, רשים לעילא ורשים לתתא, בתקוני פלה. וכלהו תריסר שבטין ימא קאים עליהו, ואתתקן בהו. הדא הוא דכתיב, (מלכים א ז) והיים עליהם מלמעלה. ורזא דמלה, אתתקן לעילא ואתתקן לתתא בארעא. אתתקן לעילא בתקונין ידיען, פגוונא דעלמא עלאה. ואתתקן לתתא בהני תריסר שבטין פגוונא דלעילא. ועל דא שכינתא לעילא ושכינתא לתתא בגינייהו (פגווייהו) דישראל, ובתריסר שבטין (נ"א ובתריין שבטין) (נ"א ובתריין סבטין) אתפלילת ואתתקנת. אשר בתקוניה קיימא, כשאר שבטין.

ואי לאו דגלי משה, לא אתיידע. דכתיב, (דברים לג) וטובל בשמן רגלו. לאחזאה אן הוא קשרא דיליה באתריה,

דאיהו נגיד ההוא משה רבות מלעילא. בגיני
כף פתיב, ברוך מבנים אשר וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר נפתלי אילה שלוחה
הנותן אמרי שפר. הא אתמר, דעלמא
עלאה עלמא דדכורא איהו, פיון דסלקא
מלה מכנסת ישראל ולעילא, פלא הוא דכר.
מנלן, מעולה, אמאי אתקרי עולה, בגין
דסלקא לעילא מן נוקבא. ובגיני כף, (ויקרא א)
עולה זכר תמים יקריבנו וגו'.

אמאי תמים, וכי פיסקי פיסקי בעינן ליה,
דאמר תמים, מהו תמים. אלא,
פדכתיב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים.
אימתי תמים, בשעתא (ס"א באתר) דאתגזר, דהא
דכורא לא הוי, ולא אשתמודע, אלא ביההוא
אתר דאקרי תמים. ומאן איהו, דא את
קיימא, דביה אשתמודע דכורא מן נוקבא.
פדכתיב, (בראשית ו) איש צדיק תמים היה. בגיני
כף זכר תמים, דאשתמודע ביה האי שייפא,
ולא יסרסון ליה.

ואי תימא, הא כתיב, (ויקרא ד) נקבה תמימה.
הכי הוא ודאי, כמה דאקרי צדיק תמים,
כף אקרי צדק תמימה. בגין דכלא, נטלא
מניה, בגיני כף, עולה דסלקא מן נוקבא
לדכורא, ומהאי אתר ולעילא, פלא הוא
דכורא. ומן נוקבא (דף רמו ע"ב) ולתתא, פלא
הוא נוקבא, והא אוקימנא.

ואי תימא, הכי נמי נוקבא דלעילא. אלא,
סיומא דגופא אחזי על כל גופא דאיהו
דכר, רישא דגופא נוקבא, עד דנחית
לסיומא, וכד סיומא אתחזי, הא עביד פלא
דכר. אבל הקא, רישא וסופא נוקבא, דהא
פל תקון גופא נוקבא.

הא חזי, חד רזא עלאה אית במלה דא,

במקומו, שהוא משפיע אותו
שמן משחה מלמעלה. משום כף
פתוב ברוך מבנים אשר וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, נפתלי
אילה שלוחה הנותן אמרי שפר.
הרי נאמר שהעולם העליון הוא
עולם של זכר. פיון שעולה דכר
מכנסת ישראל ומעלה, הכל הוא
זכר. מנין לנו? מעולה. למה
נקראת עולה? משום שעולה
מעל הנקבה, ומשום כף (ויקרא א)
עלה זכר תמים יקריבנו וגו'.

למה תמים? וכי חתיכות
חתיכות צריך אותו שאומר
תמים?! מה זה תמים? אלא
פפתוב, התהלך לפני והיה
תמים. מתי תמים? בשעה [במקום]
שנמול, שהרי הזכר אינו, ולא
נודע אלא רק באותו מקום
שנקרא תמים, ומהו? זו אות
הברית, שבה נודע הזכר מן
הנקבה, פפתוב (שם י) איש צדיק
תמים היה. משום כף זכר תמים,
שנודע בו איבר זה ולא יסרסו
אותו.

ואם תאמר, הרי פתוב (ויקרא ד)
נקבה תמימה? כף הוא ודאי.
כמו שנקרא צדיק תמים, כף
נקרא צדק תמימה, משום שהכל
נטלה ממנו. משום כף עולה,
שעולה מן הנקבה לזכר,
וממקום זה ומעלה הכל הוא
זכר, ומן הנקבה ומטה הכל הוא
נקבה, והרי בארנו.

ואם תאמר, כף גם הנקבה
שלמעלה. אלא סיום הגוף
מראה על כל הגוף שהוא זכר,
ראש הגוף נקבה, עד שיורד
לסיום, וכשהסיום נראה, הרי
עושה הכל זכר. אבל כאן ראש
וסוף נקבה, שהרי כל תקון הגוף
נקבה.

בא ראה, סוד עליון אחד יש
בדבר זה, שהרי ראינו שיעקב

ברוך את יוסף ברוך בתוך אחיו. בין שצוה הקדוש ברוך הוא ארבעה דגלים בשכינה, בשנים עשר שבטים להפתקן בהם, גרע מהם את יוסף, ושם במקומו את אפרים. מה הטעם הסתלק מהם יוסף? אם תאמר משום חטאו - לא כן, שהרי הוא צדיק.

אלא סוד הדבר - יוסף היה רשם של זכר, שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, וכתוב משם רעה אכן ישראל, משם נזונית אכן ישראל הזאת. אכן - זו כנסת ישראל, ועליה אמר דוד (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ומשום שיוסף הוא רשם של זכר, נקרא יוסף הצדיק, שהרי הוא ודאי צדיק, משם רעה אכן ישראל.

ומשום שכל תקוני השכינה הן נקבות, הסתלק יוסף משם והתמנה תחתיו אפרים, והוא נקבה לתקוניה. ומשום שהוא כן, התמנה לצד מערב, מקום ששורה הנקבה, ואותו רשם שהוא זכר הסתלק מתקוניה, משום שהוא עולם של נקבה ולא עולם של זכר, וכל תקוניה דורשים נקבות.

ומשום כן, יוסף שהוא צדיק, הסתלק מתקוניה, והתמנה אפרים תחתיו. ועל בן כל שנים עשר השבטים הם תקונים של שכינה, וכלם צריכים כמו שלמעלה, חוץ מדרגת הצדיק שהוא עושה כל האיברים זכר, ולא צריך להכחיש (אותו).

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר, הינו מה שכתוב (שיר ד) ומדברך נאנה. משום שקול מנהיג את הדבור, ואין קול בלי דבור. ואותו הקול נשלח ממקום עמק שלמעלה, ושלוה מלפניו להנהיג הדבור, שאין קול בלי

דהא חמינן דיצקב בריך ליוסף בגו אחוהי, בין דמני קדשא בריך הוא ארבע דגלים בשכינתא, בתריסר שבטין לאתתקנא בהו, גרע מנייהו ליוסף, ושוי לאפרים באתריה. מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו. אי תימא בגין חובוי, לאו הכי, דהא זכאה איהו.

אלא, רזא דמלה, יוסף רשימא דדכורא הוה, דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. וכתוב משם רעה אכן ישראל, מתמן אתון האי אכן ישראל. אכן, דא כנסת ישראל, ועלה אמר דוד (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ובגין דיוסף איהו רשימו דדכורא, אקרי יוסף הצדיק, דהא איהו צדיק ודאי, משם רעה אכן ישראל.

ובגין דכל תקוני שכינתא אינון נוקבין, אסתלק יוסף מתמן, ואתמני תחותיה אפרים, ואיהו ניקבא לתקונהא. ובגין דאיהו הכי, אתמני לסטר מערב, אתר דניקבא שריא, וההוא רשימו דאיהו דכורא, אסתלק מתקונהא, בגין דאיהו עלמא דניקבא, ולא עלמא דדכורא, וכל תקונהא בעיין נוקבי.

ובגין כן, יוסף דאיהו צדיק, אסתלק מתקונהא, ואתמני אפרים תחותיה. ועל דא, פלהו תריסר שבטין, תקוני שכינתא אינון, וכלהו בעיין פגוונא דלעילא, בר דרגא דצדיק, דאיהו עביד כל שייפין דכר, ולא בעי לאפחשא (נ"א ליה).

נפתלי אילה שלחה הנותן אמרי שפר, הינו דכתיב, (שיר השירים ד) ומדברך נאנה, בגין דקול מדבר ליה לדבור, ולית קול בלא דבור. וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא, ושליח מקמיה, לאנהגא לדבור, דהא לית קול בלא דבור, ולא דבור

דבור, ולא דבור בלי קול. וזה כלל שצריך את הפרט, ופרט שצריך את הכלל, וזה קול שיוצא מדרום ומנהיג את המערב, יורש לשני צדדים. וזהו שכתוב (דברים לג) ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה. למעלה זכר, למטה נקבה. כמו זה זכר למעלה, שכתוב הנתן אמרי שפר. הנתן כתוב, ולא הנותנת.

בא ראה, מחשבה ראשית הכל, ומשום שהיא מחשבה, היא בפנים נסתרת ולא נודעת, פאשר מתפשטת מחשבה זו יותר, באה למקום ששורה הרוח, וכשמגיעה לאותו מקום נקראת בינ"ה, וזה לא נסתר בבתחלה. ואף על גב שהוא נסתר, רוח זו מתפשטת ומוציאה קול כלול מאש מים ורוח, שהם צפון דרום ומזרח. והקול הזה כלל של כל שאר החילות, וקול זה מנהיג את הדבור, וזה נותן דבר מתקן, משום שקול נשלח ממקום הרוח, ובא להנהיג הדבור, להוציא דברים ישרים. וכשתסתכל בדרגות, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, והכל אחד. והיא היא המחשבה, ראשית הכל, ולא היה פרוה, אלא הכל אחד וקשר אחד, שהיא מחשבה ממש שנקשרה באין ולא נפרד לעולמים, וזה הוא (זכריה יד) ה' אחד ושמו אחד. ועל זה הנתן אמרי שפר כתוב, זה הגוף.

סיום הגוף, זה שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין. למה פעמים? אלא בן פרת למעלה, בן פרת למטה. ולמה אינו בן פרת למטה המלכה? משום שבנות צעדה להיות עלי שור, שצריכים בנות לתקוניה ולא בנים, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו

בלא קול. ודא כלל דצריך לפרט, ופרט דצריך לכלל. ודא קול נפקא מדרום, ומדבר למערב, ירית לתרין סטרין. ודא הוא דכתיב, (דברים לג) ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה, לעילא דכר, לתתא נוקבא, בגין כן נפתלי אילה שלוחה נוקבא לתתא. פגוונא דא דכר לעילא, דכתיב הנותן אמרי שפר, הנותן כתיב, ולא הנותנת.

הא חזי, מחשבה ראשיתא דכלא, ובגין דאיהי מחשבה, איהי לגו סתימא ולא אתידע. כד אתפשט האי מחשבה יתיר, אתיא לאתר דרוחא שריא, וכד מטי לההוא אתר אקרי בינ"ה, והא לאו סתים כדקדמיתא, ואף על גב דאיהו סתים, האי רוחא אתפשט, ואפיק קלא, כליל מאשא ומיא ורוחא, דאינון צפון ודרום ומזרח. והאי קלא, כללא דכל שאר חילין, וקלא דא מדבר לדבור, ודא יהיב מלה בתקוונא, בגין דקול אשתלח מאתר דרוחא, ואתי לדברא מלה, לאפקא מלין תריצין.

וכד תסתכל בדרגין, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, וכלא חד, והיא היא מחשבה, ראשיתא דכלא, ולא הוי פרוה, אלא כלא חד, וקשורא חד, דאיהו מחשבה ממש אתקשר באין, ולא אתפרש לעלמין, ודא הוא (זכריה יד) ה' אחד ושמו אחד. ועל דא, הנותן אמרי שפר כתיב, דא גופא סיומא דגופא דא, דכתיב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, אמאי תרי זמני. אלא בן פרת לעילא. בן פרת לתתא. ואמאי לאו איהו בן פרת לתתא, בתקוני מטרוניתא. בגין

פרת למטה בתקוני המלכה? משום שבנות צעדה להיות עלי שור, שצריכים בנות לתקוניה ולא בנים, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו

דְּבָנוּת צְעָדָה, לְמַהוּי עָלֵי שׁוּר, דְּבַעְיִן בְּנוֹת
לְתַקוּנָהָא וְלֹא בְּנִים. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (משלי לא)
רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְגו'. רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ
חֵיל, אֵלִין תְּרִיסַר שְׁבַטִין.

הָא חֲזִי, מְלֻכוּתָא קְדִישָׁא, לֹא קָבִיל
מְלֻכוּתָא קְדִישָׁא שְׁלִימָתָא, עַד
דְּאִתְחַבַּר בְּאַבְהֵן, וְכַד אִתְחַבַּר בְּאַבְהֵן,
אִתְבְּנִי בְּנֵינָא שְׁלִימָא מְעֻלְמָא (דף רמז ע"א)
עֲלָאָה, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְּדְכוּרָא, וְעֲלָמָא
עֲלָאָה אֲקָרִי שְׁבַע שְׁנִין, בְּגִין דְּכֻלְהוּ שְׁבַע
שְׁנִין בִּיה.

וְסִימְנִיד (מלכים א' 1) וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שְׁנִים, דָּא
עֲלָמָא עֲלָאָה, וְלֹא כְּתִיב בְּשְׁבַע
שְׁנִים, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (שמות לא) כִּי שִׁשֶּׁת
יָמִים עָשָׂה ה' אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְלֹא
כְּתִיב בְּשִׁשֶּׁת יָמִים, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם, בְּאַבְרָהָם.
וְאַבְרָהָם, שְׁבַע יָמִים אֲקָרִי, וּבִיה אִתְבְּנִי
עֲלָמָא עֲלָאָה, (ס"א כְּגוּוּנָא דָּא וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שְׁנִים) וְאֵלִין
אֲקָרוּן עֲלָמָא דְּדְכוּרָא (ס"א וּבִיה אִתְבְּנִי עֲלָמָא לְתַתָּא).

כְּגוּוּנָא דָּא לְתַתָּא אֵית שְׁבַע שְׁנִין, רְזָא
דְּעֲלָמָא תַתָּאָה, וְרְזָא דָּא, דְּכְתִיב,
(מלכים א' ה) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים אֲרַבְעָה
עָשָׂר יוֹם. דְּכִיּוֹן דְּאָמֵר שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת
יָמִים, לֹא יִדְעָנָא דְּאַרְבִּיסַר אֵינוֹן. אֵלָא,
לְאַחַזְאָה עֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא תַתָּאָה.
וְאֵינוֹן שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים. אֵלִין
דְּכוּרִין, וְאֵלִין נוֹקְבִין. אֵלִין נוֹקְבֵי הָאֵי
עֲלָמָא עֲלִייהוּ. דְּכְתִיב, (משלי לא) רְבוֹת בְּנוֹת
עָשׂוּ חֵיל, אֵלִין תְּרִיסַר שְׁבַטִין, דְּאֵינוֹן עָשׂוּ
חֵיל. כְּדְכְתִיב, (במדבר ב) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה
יְהוּדָה וְגו', וְכֵן כְּלָהוּ.

חֵיל, אֵלוּ שְׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים.
בָּא רָאָה, מְלָכוּת הַקְּדוּשָׁה לֹא
מְקַבְּלַת מְלָכוּת קְדוּשָׁה שְׁלֵמָה עַד
שְׁמַתְחַבְּרַת בְּאַבוֹת, וּכְשִׁמַּתְחַבְּרַת
בְּאַבוֹת, נִבְנָה בְּנִין שְׁלָם מְהֻעֻלָּם
הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא עוֹלָם הַזְּכָר, וְעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן נִקְרָא שְׁבַע שְׁנִים, כִּי כָּל
שְׁבַע הַשְּׁנִים בּוֹ.

וְסִימֵן לְדָבָר - (מלכים א' 1) וַיִּבְנֶהוּ
שְׁבַע שְׁנִים, זֶה עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְלֹא
כְּתוּב בְּשְׁבַע שְׁנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר
(שמות לא) כִּי שִׁשֶּׁת יָמִים עָשָׂה ה'
אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתוּב
בְּשִׁשֶּׁת, וְכְתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה
תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם,
בְּאַבְרָהָם. וְאַבְרָהָם נִקְרָא שְׁבַעַת
יָמִים, וְכוּ נִבְנָה עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן [כְּמוֹ
זֶה וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שְׁנִים], וְאֵלֶּה נִקְרָאִים
עוֹלָם הַזְּכָר [וְכוּ נִבְנָה עוֹלָם הַשְּׁלֵמָה].

כְּמוֹ זֶה לְמַטָּה יֵשׁ שְׁבַע שְׁנִים, סוּד
הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, וְסוּד זֶה שְׁכַתוּב
(מלכים א' ח) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת
יָמִים אֲרַבְעָה עָשָׂר יוֹם. שְׁפִיּוֹן
שְׁאָמֵר שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים,
לֹא יִדְעָנוּ שֶׁהֵם אֲרַבְעָה עָשָׂר?
אֵלָא לְהִרְאוֹת עוֹלָם עֲלִיּוֹן וְעוֹלָם
תַּחְתּוֹן, וְהֵם שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת
יָמִים. אֵלוּ זְכָרִים וְאֵלוּ נְקֻבוֹת. אֵלוּ
הַנְּקֻבוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה עֲלֵיהֶם,
שְׁכַתוּב (משלי לא) רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ
חֵיל, אֵלוּ שְׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים שֶׁהֵם
עָשׂוּ חֵיל, כְּכַתוּב (במדבר ב) כָּל
הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה יְהוּדָה וְגו', וְכֵן
כְּלָם.

וְאִם תֵּאמַר רְבוֹת, וְהָרִי הֵם שְׁנִים
עָשָׂר וְלֹא יוֹתֵר, חוּץ מֵאוֹתוֹ הַחֵיל
שְׁעָשׂוּ, מַה זֶה רְבוֹת? אֵלָא כְּמוֹ
שְׁכַתוּב (בראשית יח) זַעַקַת סָדֵם
וְעַמְרָה כִּי רָבָה, כְּמוֹ גְדֻלָּה. וְכֵן
רְבוֹת גְּדוּלוֹת, עֲלִיוֹנִים וְגְדוּלוֹת
עַל הַכָּל, וְאֵלוּ נִקְרָאִים (תהלים קד)
חַיּוֹת גְּדוּלוֹת. עָשׂוּ חֵיל - אוֹתוֹ חֵיל

וְאִי תִימָא רְבוֹת, וְהָא תְרִיסַר אֵינוֹן, וְלֹא יִתִּיר, בַּר הַהוּא חֵיל דְּעַבְדּוּ,

שעשו שסמוכים עליהם נקראים חיות קטנות עם גדולות, להתחבר באחד, לתקן בהם את המלכה, לשמח בהם עליונים ותחתונים, כמו שנאמר (שם) לויתן זה יצרת לשחק בו. משום כך רבות בנות עשו חיל. [ואת עלית על בלנה, כמו שנאמר (מלכים-א ז) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה וגו' וכתוב והים עליהם מלמעלה. הניו ואת עלית על בלנה].

ועל זה בנות צעדה עלי שור. בנות צעדה!! צועדות הנה צריף לכתב! אלא אותה העין שכתובה למעלה, ומיהו? עין משפט, והוא עומד עלי עין, והוא עין, צעדה ופוסעת לקחת בנות לתקוניה, וזהו בנות צעדה, ולא בנים. בנות צעדה, הסתפלה לתקוניה, ולא בנים. וימרוהו ורבו - בהסתפלות של אהבה אליו, ככתוב (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני. ועל זה וישטמהו בעלי חצים.

והשב באיתן קשתו, זו קשת. מה זה קשת? זו בת זוגו. באיתן - חזק הלבשה עליו, שלא נחלש פחה, שהרי ידעה שיוסף לא יסטה באותה דרגה של אות הברית שלו לימין ולשמאל.

ויפזו, מה זה ויפזו? אלא כמו שכתוב (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב, וכתוב (איוב כח) ותמורתה פלי פז. התפזרו זרועותיו במרגלית עליונה. מידי אביר יעקב - מאותם שני צדדים שהתחזק בהם יעקב. משם רעה אכן ישראל - משם נזוגית אותה אכן יקרה, כמו שאמרנו. עוד, מאותם שנים עשר צדדים נזוגית אותה אכן יקרה, שהם צפון

מאי רבות. אלא כמה דכתיב, (בראשית יח) זעקת סדום ועמורה כי רבה, כמו גדלה. וכן רבות גדולות, עלאין, ורכרבין על פלא. ואלין אקרון חיות גדולות. עשו חיל, ההוא חיל דעבדו דסמיכין עלייהו, אקרון חיות קטנות עם גדולות, לאתחברא כחדא, לאתתקנא בהו מטרוניתא, למחדי בהו עלאין ותתאין. כמה דאת אמר, (תהלים קד) לויתן זה יצרת לשחק בו, בגיני כך רבות בנות עשו חיל. (ס"א ואת עלית על בלנה כמה דאת אמר, (מלכים א ז) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה וגו' וכתוב והים עליהם מלמעלה הניו ואת עלית על בלנה).

ועל דא בנות צעדה עלי שור. בנות צעדה, צועדות מיבעי ליה, אלא ההוא עין דכתיב לעילא, ומאן איהו, עין משפט, ואיהו קאים עלי עין, ואיהו עין, צעדה, ופסעת למיטל בנות לתקוניה, והיינו בנות צעדה, ולא בנים, בנות צעדה, אסתפלת לתקוניה, ולא בנים. וימרוהו ורבו, באסתפלותא דרחימו לגביה. כדכתיב, (שיר השירים ו) הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני. ועל דא וישטמהו בעלי חצים.

והשב באיתן קשתו דא קשת. מה קשת דא בת זוגו. באיתן, תקפא אלבישת עלוי, דלא אחלשת חילא, דהא ידעת דיוסף לא יסטי בההוא דרגא, דאת קיימא דיליה, לימינא ולשמאלא.

ויפזו, מאי ויפזו. אלא כדכתיב, (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב. וכתיב, (איוב כח) ותמורתה פלי פז. אתייקרו דרועוי במרגליתא עלאה. מידי אביר יעקב, מאינון

תרין סטרין, דאתקיף בהו יעקב. משם רועה אכן ישראל, מתמן אתון ההוא אכן יקרה, כדקאמרן. תו, מאינון תריסר סטרין, אתון ההוא אכן

וְדָרוּם, וְהִיא נִתְּנָה בִּינֵיהֶם
וְהִתְבָּרְכָה מֵהֶם, וְנִזְוָנָה מֵהֶם עַל
[וְרָחֵם] יְדֵי צְדִיק.

בֹּא רֵאָה, לְיוֹסֵף נּוֹסֶפֶה בְּרֻכָּה
אַחֲרַי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מֵאֵל אָבִיךָ
וַיַּעֲזֹרְךָ וּגו'. פְּסוּקֵי זֶה קִשְׁיָה. מֵאֵל
אָבִיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ, אֵל אָבִיךָ יַעֲזֹרְךָ
צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה מֵאֵל אָבִיךָ
וְאַחֵר כִּף וַיַּעֲזֹרְךָ? וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל
שְׂדֵי צְרִיף לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב
(בְּרֵאשִׁית מ"ג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָהֶם
רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ. וַיְבָרְכֶךָ,
וַיְבָרְכֶךָ צְרִיף לְהִיּוֹת!

אֲרָא הוֹרִישׁוּ מִלְמַעְלָה וּמִטָּה.
הוֹרִישׁוּ מִלְמַעְלָה, מֵאֵל אָבִיךָ,
שֶׁהוּא יִרְשָׁה עֲלֵינוּ, מְקוֹם
שֶׁנֶּקְרָא שָׁמַיִם. וַיַּעֲזֹרְךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִחְלִיף מְקוֹם זֶה לְמְקוֹם אַחֵר,
וְשִׁפְּיֹעַזוּ יִהְיֶה מִמְּקוֹם זֶה וְלֹא
מֵאַחֵר.

וְאֵת שְׂדֵי, מַה זֶה וְאֵת שְׂדֵי? אֵלֶּא
זוֹ דְרָגָה אַחֲרַי תַּחְתּוֹנָה, שֶׁהִרִי
שְׁנִינּוּ, בְּכֹל מְקוֹם אֵת ה' - זוֹ
הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ (יִשְׁעִיָּהוּ 1) וְאָרָא אֵת
ה', אֵת לְרִבּוּת. וְאֵת - לְהַכְלִיל
יוֹם בְּלִילָה וְלִילָה בְּיוֹם, כְּפְתוּב
וְאֵת שְׂדֵי, שֶׁהִרִי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת
בְּרֻכּוֹת לְבָרְךָ אֵת הַעוֹלָמוֹת.

עוֹד, לְמַה לֹּא אָמַר וְאֵל שְׂדֵי,
שֶׁהִרִי גַם כֵּן מִשְׁמַע כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁפְּתוּב וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן
לָכֶם רַחֲמִים, הַכֹּל מְקוֹם אֶחָד
הוּא, לְמַה הַשְּׂאִיר ל' וְכָתַב ת'?
אֵלֶּא זֶהוּ סוּד, שֶׁכְּשֹׂאוֹתֶם
שְׂבִילִים יוֹצְאִים מִלְמַעְלָה, כָּלֵל
שֶׁל הַתּוֹרָה, מוֹרִישׁ אֵת הַשָּׁמַיִם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵת הַשָּׁמַיִם - כָּלֵל
שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.
וּמִכַּאֲן יוֹצְאִים לַתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה
שֶׁנֶּקְרָאֵת אֲרָץ, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ וְאֵת
הָאֲרָץ - כָּלֵל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
אוֹתִיּוֹת. וְהַשָּׁמַיִם כּוֹלְלִים הַכֹּל
כְּאֶחָד, וְאֵז מִתְעַטֶּרֶת הַלְּבָנָה
בְּכֹל יוֹשְׁבֵת בְּשִׁלְמוֹת, וְהַבְּרֻכּוֹת

יְקָרָה, דְּאֵינוֹן צְפוֹן וְדָרוּם, וְהִיא אֲתִיּוֹתָבֶת
בִּינֵיהֶם, וְאֲתִבְרָכָא מִנֵּיהֶם, וְאֲתִזְנָא מִנְהוֹן עַל
(דְּרֵא) יְדָא דְצְדִיק.

הָא חֲזִי, לְיוֹסֵף אֲתוֹסֵף לִיה בְּרֻכָּה אַחֲרָא,
כְּמָה דְאֵת אָמַר, מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ וּגו'.
הָאִי קָרָא קִשְׁיָא. מֵאֵל אָבִיךָ, אֵל אָבִיךָ יַעֲזֹרְךָ
מִיבְעֵי לִיה. מֵאִי מֵאֵל אָבִיךָ וְלִבְתֵּר יַעֲזֹרְךָ.
וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל שְׂדֵי מִיבְעֵי לִיה, כְּמָה דְכָתִיב,
(בְּרֵאשִׁית מ"ג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי
הָאִישׁ. וַיְבָרְכֶךָ, וַיְבָרְכֶךָ מִבְעֵי לִיה.

אֲרָא אַחֲסִין לִיה לְעִילָא וְתַתָּא. אַחֲסִין לִיה
לְעִילָא, מֵאֵל אָבִיךָ, דְּאִיהוּ אַחֲסִנָּא
עֲלָאָה, אֲתֵר דְּאֶקְרִי שָׁמַיִם. וַיַּעֲזֹרְךָ, בְּגִין דְּלֹא
יִחְלִיף הָאִי אֲתֵר לְאֲתֵר אַחֲרָא, וְסִיּוּעָא דִּילִיה
לִיהוּי מֵאַתֵּר דָּא, וְלֹא מֵאַחֲרָא.

וְאֵת שְׂדֵי, מַהוּ וְאֵת שְׂדֵי, אֵלֶּא, אִיהוּ דְרָגָא
אַחֲרָא תַתָּאָה, דְּהָא תַנִּינָן, בְּכֹל אֲתֵר אֵת
ה', דָּא שְׂכִינָתָא, כְּמוֹ (יִשְׁעִיָּהוּ 1) וְאָרָא אֵת ה', אֵת
לְרִבּוּת. וְאֵת לְאֶכְלָלָא יוֹם בְּלִילָה, וְלִילָה
בְּיוֹם, כְּדְכָתִיב וְאֵת שְׂדֵי, דְּהָא מִתְמָן נְפָקִין
בְּרֻכָּאֵן לְבָרְכָא עֲלֵמִין.

הֵנוּ, אֲמַאי לָא קָאֲמַר וְאֵל שְׂדֵי, דְּהָא הֲכָא
נְמִי מִשְׁמַע כְּדְקָאֲמַרְינָן. דְכָתִיב, וְאֵל
שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, כְּלֹא אֲתֵר חַד הוּא,
אֲמַאי שְׂבַק ל' וְכָתַב ת'. אֵלֶּא רְזָא אִיהוּ, דְכַד
אֵינוֹן שְׂבִילִין נְפָקִין מֵעִילָא, (דָּף רמז ע"ב) כְּלֹא
דְאוּרִייתָא, אַחֲסִין שָׁמַיִם. כְּמָה דְאֵת אָמַר אֵת
הַשָּׁמַיִם, כְּלֹא דְעֲשָׂרִין וְתַרִּין אַתּוּון. וּמִהֲכָא
נְפָקִי לַתּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה דְאֶקְרִי אֲרָץ,
כְּדְקָאֲמַרְינָן וְאֵת הָאֲרָץ, כְּלֹא דְעֲשָׂרִין וְתַרִּין
אַתּוּון. וְשָׁמַיִם כְּלִיל כְּלֹא כְחָדָא, וְכַדִּין
מִתְעַטֶּרָא סִיְהָרָא בְכֹלָא, וְיִתְבָּא בְּאֲשִׁלְמוֹתָא,
וְבְרֻכָּאֵן נְגִדִין כְּדִין מִתְמָן, וְעַל דָּא וְאֵת שְׂדֵי.

שופעות אז משם, ועל זה ואז שדי.

ויברכה, כדי שיהיה לו תמיד קיום ויתר, שהרי בכל מקום שיש בו וא"ו, יש לו תוספת וקיום. עד כאן כלל, ואחר כך עשה פרט, שכתוב ברכת שמים וגו'.

ברכת אביך גברו על ברכת הורי. ודאי שברכת אביך גברו, שהרי יעקב הוריש שבח של הכל יותר מהאבות, שהרי הוא היה שלם בכל, והכל נתן ליוסף. מה הטעם? משום שכך ראוי, שהרי צדיק נוטל הכל ויורש הכל כאחד, וכל הברכות שרויות בו. הוא מוריק ברכות מהראש למעלה, וכל איברי הגוף כלם נתקנו להוריק בו ברכות, ואז נעשה נהר שיוצא מעדן.

מה זה מעדן? אלא בכל שעה שכל האיברים יושבים בקשר אחד, והם בעדון של השתוקקות מהראש למעלה ולמטה, וכלם מעדון והשתוקקות שלהם מריקים בו, ונעשה נהר ששופע ויוצא מעדן ודאי. עוד מעדן - מחכמה עליונה שופע הכל להמשך, ועושה נהר, ונמשך עד שמגיע לדרגה הזו, ואז הכל בברכות, והכל אחד.

עד תאות גבעת עולם, [זה עד] תשוקת אותן גבעות עולם, ומי הם? שתי נקבות, אחת למעלה ואחת למטה, שכל אחת נקראת עולם. ותשוקת כל איברי הגוף באותן שתי אמהות. תשוקה לינק מהאם העליונה (בינה), ותשוקה להקשר באם התחתונה, ותשוקת הכל אחד. משום כך כלם [פראוי]. תהיין לראש יוסף וגו', להתברך אותה דרגה של צדיק ולטל הכל פראוי.

ויברכה, בגין דיהא ליה קיום תדיר ויתיר, דהא בכל אתר דאית ביה וא"ו, תוספת אית ליה, וקיומא. עד כאן כלל, ולבתר עביד פרט, דכתיב ברכות שמים וגו'.

ברכות אביך גברו על ברכות הורי. ברכות אביך גברו ודאי, דהא יעקב אחסין שבחא דכלא, ויתיר מאבהן, דהא הוא שלים הוה בכלא. וכלא יחב ליה ליוסף, מאי טעמא. בגין דהכי אתחזי, דהא צדיק פלא נטיל, ואחסין פלא כחדא, וכל ברכאן ביה שריין. הוא אריק ברכאן מרישא לעילא, וכל שייפי גופא כלהו אתתקנו, לארקא ביה ברכאן, וכדין אתעביד נהר דנפיק מעדן.

מאי מעדן, אלא, בכל שעתא דכל שייפין יתבין בקשורא חדא, ואינון בעדונוא דתיאובתא מרישא לעילא ולתתא, וכלהו מעדונוא ותיאובתא דלהון, מריקין ביה, ואתעביד נהר דנגיד ונפיק מעדן ודאי. תו מעדן מחכמה עלאה, נגיד פלא לאתמשכא, ועביד נהרא, ואתמשכא עד דמטי להאי דרגא, וכדין פלא בברכאן, וכלא חד.

עד תאות גבעות עולם, (ס"א האי עד) תיאובתא דאינון גבעות עולם. ומאי נינהו, תרי נוקבי. חד לעילא, וחד לתתא, דכל חד אקרי עולם. ותיאובתא דכל שייפי גופא, באינון תרין אמהן. תיאובתא לינקא מאמא עלאה. תיאובתא לאתקשרא באמא תתאה. ותיאובתא דכלא חד, בגין כך פלהו, (כדקא חזי). תהיין לראש יוסף וגו', לאתברכא ההוא דרגא דצדיק, ולנטלא כלא כדקא חזי.

אֲשֶׁר־י אֹתָם שְׁנֵקְרָאִים צְדִיקִים,
שְׁהָרִי צְדִיק לֹא נִקְרָא אֶלָּא מִי
שְׁשׁוּמֵר דְּרָגָה זֹו, אֹת הַבְּרִית
הַקְּדוּשָׁה הַזֹּו, אֲשֶׁר־יָהֶם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. יֵצְאוּ מִן
הַמְּעָרָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד יֹאמֵר דְּבָר, וְנִלְךָ
בְּדֶרֶךְ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פְּסוּק אַחֲרָיו,
בְּנִימִין זָאב יִטְרֵף וְגו'. בְּנִימִין
זָאב יִטְרֵף, לְמָה זָאב? אֶלָּא
מִשׁוּם שְׂכָף נִרְשָׁם בַּפֶּסָא, שְׁהָרִי
כָּל הַחַיּוֹת, קְטַנּוֹת וְגִדּוּלוֹת,
רְשׁוּמוֹת שָׁם, כְּפִתּוּב (תְּהִלִּים קד)
חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוּלוֹת, וְהַפֶּסָא
שְׁעָשָׂה שְׁלֵמָה כֶּף נִרְשָׁם, כְּמוֹ
שְׁלֵמַעְלָה.

עוֹד זָאב יִטְרֵף, שְׁהָרִי הַמְּזַבַּח
הַזֶּה בְּחֻלְקוֹ, וּמְזַבַּח הוּא זָאב.
שְׁאֵם תֹּאמַר שְׁבִנְיָמִין הוּא זָאב -
לֹא כֶּף, אֶלָּא הַמְּזַבַּח שְׁהִיהָ
בְּחֻלְקוֹ הוּא זָאב, שְׁהִיהָ אוֹכֵל
בְּשָׂר כָּל יוֹם, וּבְנִימִין הַזֶּה זֵן
אוֹתוֹ. מִשׁוּם שְׁהָרִי הִיהָ בְּחֻלְקוֹ,
כְּבִיכּוֹל הוּא מְפָרְנֵס וְזֵן אֶת הַזָּאב
הַזֶּה. עוֹד זָאב יִטְרֵף - זָאב זֵוֹן,
וּמִיָּהוּ? אֶלָּה בְּעַלִּי יְרִיבוֹת
שְׁעוּמָדִים לְמַעְלָה לְקַטְרָג, וְכֻלָּם
נִהְנוּ וְנִתְקַנּוּ מִהַקְּרָבָן, וּמַעוֹרְרִים
הַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלֵמַעְלָה.

בְּבִקְר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרֹב יִחְלַק
שְׁלָל. מַה זֶה בְּבִקְר יִחְלַק עַד?
אֶלָּא בְּבִקְר, שְׁאֲבָרְהֶם מִתְּעוֹרֵר
בְּעוֹלָם וּנְמַצָּאת שְׁעַת רְצוֹן,
הַקְּרָבָן עוֹשֶׂה הַתְּעוֹרְרוֹת וְנִתַּח
רוּחַ וְעוֹלָה עַד ע"ד, אוֹתוֹ מְקוּם
שְׁכִתּוּב (דְּבָרִים ל) וְשִׁבְתָּ עַד ה'
אֶלְהִיךָ.

עוֹד בְּבִקְר, מַה זֶה בְּבִקְר? זֶה
אַבְרָהָם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁכִתּוּב
(בְּרֵאשִׁית כב) וַיִּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בְּבִקְר.
בְּזִמָּן שְׁנִמְצָא רְצוֹן, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
לֹא הִיהָ אוֹכֵל קְרָבָן אַחַר, וּמַה
הִיהָ אוֹכֵל? אוֹתוֹ מְקוּם שְׁנֵקְרָא

זְכָאִין אֵינּוֹן דְּאֶקְרוּן צְדִיקִים, דְּהָא צְדִיק לֹא
אֶקְרִי, אֶלָּא מָאן דְּנָטִיר הָאִי דְּרָגָא,
הָאִי אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא. זְכָאִין אֵינּוֹן בְּעֵלְמָא
דִּין, וּבְעֵלְמָא דְּאֶתִי. נִפְקוּ מִן מְעַרְתָּא, אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה, וְנִיְהִיף
בְּאַרְחָא.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר קָרָא אַבְתְּרִיָּה, בְּנִימִין זָאב
יִטְרֵף וְגו'. בְּנִימִין זָאב יִטְרֵף, זָאב
אֲמַאי. אֶלָּא בְּגִין דְּהָכִי אַתְרָשִׁים בְּפִרְסִיָּא,
דְּהָא כָּל חַיּוֹן רַבְרָבִין זְעִירִין רְשִׁימִין תְּמָן.
כְּמָה דְּכִתִּיב, (תְּהִלִּים קד) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם
גְּדוּלוֹת. וּפְרִסִיָּא דְּעַבַּד שְׁלֵמָה, הָכִי
אַתְרָשִׁים, כְּגוֹנוֹנָא דְּלַעֲיָלָא.

תּוֹ זָאב יִטְרֵף, דְּהָא מְזַבַּח בְּחוּלְקִיָּה הוּא.
וּמְזַבַּח אִיהוּ זָאב. דְּאִי תִימָא בְּנִימִין
אִיהוּ זָאב, לָאוּ הָכִי. אֶלָּא מְזַבַּח דְּהוּא
בְּחוּלְקִיָּה, הוּא זָאב, דְּהוּא אֹכִיל בְּשָׂרָא כָּל
יוֹמָא וּבְנִימִין הוּא זֵן לִיָּה, בְּגִין דְּהָא
בְּחוּלְקִיָּה הוּא, כְּבִיכּוֹל אִיהוּ מְפָרְנֵס וְזֵן
לְהָאִי זָאב. תּוֹ זָאב יִטְרֵף, זָאב זֵוֹן. וּמָאן
אִיהוּ, אֵילִין מְאָרִי דְּכָבוּ, דְּאֵינּוֹן קְיִימִי
לַעֲיָלָא לְקַטְרָגָא, וְכֻלְהוּ אַתְהֵנוּ וְאַתְתְּקַנָּן
מְקַרְבְּנָא, וּמִתְעָרִי אַתְעָרוּתָא לַעֲיָלָא.

בְּבִקְר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרֹב יִחְלַק שְׁלָל. מַאי
בְּבִקְר יֹאכֵל עַד. אֶלָּא בְּצַפְרָא,
דְּאַבְרָהָם אַתְעָר בְּעֵלְמָא, וְשַׁעְתָּא דְּרַעוּא
אַשְׁתַּפַּח, קְרָבָנָא עָבִיד אַתְעָרוּתָא וְנִיְהִיָּא
וְסִלְקָא עַד ע"ד. הֵהוּא אַתְר, דְּכִתִּיב, (דְּבָרִים ל)
וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֶלְהִיךָ.

תּוֹ בְּבִקְר, מַאי בְּבִקְר, דָּא אַבְרָהָם
כְּדָקְאֲמָרָן, דְּכִתִּיב, (בְּרֵאשִׁית כב) וַיִּשְׁכֵּם
אַבְרָהָם בְּבִקְר, בְּזִמָּנָא דְּרַעוּא אַשְׁתַּפַּח,
בְּהִיָּא שַׁעְתָּא לֹא הוּא אֹכִיל קְרָבָנָא אַתְרָא,

ע"ד, והוא כפסא עליון, שהוא עדי
עד, כפכתוב עדי עד וגו'. וזמן
אכילה בבקר של ע"ד הוא,
והע"ד הזה [כד גם כן] למעלה [כד
נקרא], שכתוב (ישעיה כו) בטחו בה'
עדי עד. ובבקר, הינו קרבן לה'
ודאי. יאכל עד, ולא אחר.

עו"ה עשן, והתעוררות האהבה
נקשרת, ומתעוררת למעלה
ועומדים זה כנגד זה, ואש [וגו']
דולקת ומאירה בהתעוררות הזו
שלמטה, וכהן מתעורר, ולוים
משבחים ומראים שמחה, ואז
מתנסף היין להתקשר במים, והיין
מאיר ומראה שמחה. משום כך,
יין טוב למטה להראות שמחה
ליין אחר שלמעלה, והכל
מתעורר לקשר שמאל בימין.

ורחם שהוא סלת, מלכות
שמעוררת התעוררות, לוקחים
אותה שמאל בימין, ומקשרים
אותה בגוף, ואז שופע שמן
עליון, ולוקטת אותו על יד
הצדיק. ועל זה צריך לעשות
התעוררות של סלת בשמן, ונקשר
הכל כאחד, ואז עדון ונחת של
יחוד אחד, ולוקטים עדון ונחת
של היחוד כל אותם כתרים,
ונקשרים זה בזה, והלבנה מאירה,
ונקשרת בשמש, ויושב הכל
בעדון.

ואז קרבן לה', ולא לאחר, ועל זה
בבקר יאכל עד, ולא לאחר ושו'.
יאכל עד ויתעדן ויתקשר בקשרו
בתחלה. מתי? בבקר, שצריך
להתברך השם הקדוש בתחלה,
ואחר כך יתברכו האחרים.

ועל כך אסור לו לאדם לברך את
חברו בבקר עד שיברך את הקדוש
ברוך הוא, שהוא צריך להתברך

ומאן הוה אכיל, ההוא אתר דאקרי ע"ד,
ואיהו כרסייא עלאה, דאיהו עדי עד,
כדכתיב עדי עד וגו'. וזמן אכילה, בצפרא
דע"ד הוא, והאי עד, (הכי גמי) לעילא (הכי
אתקרי), דכתיב, (ישעיה כו) בטחו בני עדי עד.
ובבקר, היינו קרבן לה', ודאי. יאכל עד,
ולא אחרא.

התנא סליק, ואתערוותא דרחימו קשיר,
ואתער לעילא וקיימא דא לקבל דא,
(דף רמח ע"א) ונורא (ג"א ושריא) דליק, ואנהיר
בהאי אתערוותא דלתתא. וכהנא אתער,
וליואי משבחן, ואחזיין חידו, וכדין חמרא
אתנסף, לאתקשרא במיא, וחמרא נהיר
ואחזי חידו, בגיני כך, חמרא טב לתתא,
לאחזאה חידו, לחמרא אחרא דלעילא,
וכלא אתער, לאתקשרא שמאלא בימינא.

ורחם דאיהו סלת, מלכותא דאתער
אתערוותא, נקטין לה שמאלא
בימינא, ומקשרי לה בגופא, וכדין נגיד
משחא עלאה, ולקטא ליה על ידא דצדיק.
ועל דא בעי למעבד אתערוותא דסלת
במשחא, ואתקשר פלא כחדא, וכדין עדונא
ונייחין דיחודא חד, ולקטין עדונא ונייחא
דיחודא, פל אינון בתרין, ואתקשר דא בדא,
ואתנהיר סיהרא, ואתקשרא בשמשא, ויתיב
פלא בעדונא.

וכדין קרבן ליי, ולא לאחרא. ועל דא,
בבקר יאכל עד, ולא לאחרא (עד),
יאכל עד, ויתעדן ויתקשר בקשו"ה
בקדמיתא. אימתי, בבקר. דבעי לאתברכא
שמא קדישא בקדמיתא, ולבתר יתברכון
אחרנין.

ועל דא, אסיר ליה לפר נש לברכא לחבריה בצפרא, עד דיברך לקדשא

בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ בְּעֵי לְאַתְּבְּרָא בְּרִישָׁא, וְהֵינּוּ בִּבְקָר יֹאכֵל עֵד, וְאִחֵר יִתְבְּרְכוּ הָאֲחֵרִים. וְלַעֲרֵב יִחְלַק שְׁלַל, שְׁהָרֵי הַקְּרַבְנוֹת שְׁהָיוּ בִּבְקָר, הַכֹּל נִקְרַב לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִתְעוֹרְרוֹת עוֹלָה לְשֵׁם. וּמִשׁוּם שֶׁהוּא הַתְּבַרְךָ, הִיָּה קוֹשֵׁר קְשָׁרִים לְכָל שְׂאֵר הַחִילּוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וּמִחֲלַק לָהֶם בְּרֻכּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פְּרָאוּי, וְנֶאֱדָה לוֹ, וְהַעוֹלָמוֹת מִתְבַּשְׂמִים, וּמִתְבַּרְכִּים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וְהֵינּוּ סוּד הַפְּתוּב (שיר ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגו', בַּתְּחִלָּה. אַחֵר כֶּף חֶלֶק לְכֻלָּם, וְאָמַר, אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וּשְׂכְרוּ דוּדִים. מוֹרִיק בְּרֻכּוֹת לְכֻלָּם, וּמִחֲלַק לָהֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פְּרָאוּי לוֹ, וְלֹכֵן וְלַעֲרֵב יִחְלַק שְׁלַל, שְׁהָרֵי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ יִתְבַּרְךָ בַּתְּחִלָּה, וְכַעַת מִחֲלַק בְּרֻכּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת. שְׁלֵא תֹאמַר שֶׁהַקְּרַבֵּן נִקְרַב לָהֶם וְלֹא לְשׁוּם כַּח אַחֵר, אֲלֵא הַכֹּל נִקְרַב לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא מוֹרִיק בְּרֻכּוֹת וּמִחֲלַק בְּרֻכּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִשׁוּם כֶּף קְרַבֵּן לֵה', וְלֹא לְאַחֵר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּנֵי, יָפָה אִמְרַת. עוֹד, הִתְעוֹרְרוֹת אַחֲרַת שְׁל הַקְּרַבֵּן, (הכל) כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ בְּרֻכּוֹת וְלַעֲזוֹר בְּרֻכּוֹת, שִׁיתְבְּרְכוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת. בַּתְּחִלָּה קְרַבֵּן לֵה', וְלֹא לְאַחֵר. עֲכָשׁוּ תִקְרִיבוּ אֶת קְרַבְנְכֶם, שִׁיתְקַשְׁרוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּאֶחָד, וְיִתְחַבְּרוּ וְיִתְבְּרְכוּ עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו, כָּל אֱלֹהִים שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשֶׂר וְגו'. כָּל אֱלֹהִים שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל! הִיָּה צְרִיף (ככתב) אֱלֹהִים שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, מַה זֶה כָּל אֱלֹהִים? אֲלֵא לְחַבְּר [לחבר] אוֹתָם לְמָקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרֻכּוֹת מוֹרִיקִים לְשֵׁם שְׁנִים

בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ בְּעֵי לְאַתְּבְּרָא בְּרִישָׁא, וְהֵינּוּ בִּבְקָר יֹאכֵל עֵד. וְלַבְּתֵר יִתְבְּרְכוּן אַחֲרָנִין, וְלַעֲרֵב יִחְלַק שְׁלַל. דְּהָא קְרַבְנוֹת דְּהָוָה בְּרַמְשָׁא, כֹּלָּא אֲתַקְרַב לְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲתַעְרוּתָא סְלָקָא תַּמָּן. וּבְגִין דְּהָא הוּא אֲתַבְּרָךְ, הָוָה מְקַשֵּׁר קְשָׁרִין לְכָל שְׂאֵר חִילִין עֲלֵאִין, וּמְפַלֵּג לֹון בְּרַכָּאן, לְכָל חַד וְחַד פְּדָקָא חֲזִי וְיֹאוֹת לֵיה, וּמִתְבַּסְּמֵן עֲלִמִין, וְאֲתַבְּרָאן עֲלֵאִין וְתַתָּאִין.

וְהֵינּוּ רְזָא דְכְּתִיב, (שיר השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגו', בְּקַדְמִיתָא, לְבַתֵּר פְּלִיג לְכַלְהוֹ, וְאָמַר, אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וּשְׂכְרוּ דוּדִים. אָרִיק בְּרַכָּאן לְכַלְהוֹ, וּמְפַלֵּג לֹון, לְכָל חַד וְחַד פְּדָקָא חֲזִי לֵיה, וְעַל דָּא וְלַעֲרֵב יִחְלַק שְׁלַל. דְּהָא שְׁמָא קְדִישָׁא יִתְבַּרְךָ בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא פְּלִיג בְּרַכָּאן לְכַלְהוֹ עֲלִמִין. דְּלֵא תִימָא דְקְרַבְנָא מִתְקַרַב לֹון, וְלֵא לְשׁוּם חִילָא אַחֲרָא, אֲלֵא כֹּלָּא מִתְקַרַב לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אָרִיק בְּרַכָּאן, וּמְפַלֵּג בְּרַכָּאן לְכַלְהוֹ עֲלִמִין, וּבְגִין כֶּף קְרַבֵּן לֵי, וְלֵא לְאַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּרִי, שְׁפִיר קָא אִמְרַת. תּוּ אֲתַעְרוּתָא אַחֲרָא דְקְרַבְנָא, כֹּלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא בְּרַכָּאן, וְלַאֲתַעֲרָא בְּרַכָּאן, דִּיתְבְּרְכוּן כֹּלְהוֹ עֲלִמִין. בְּקַדְמִיתָא קְרַבֵּן לֵי, וְלֵא לְאַחֲרָא, הַשְׁתָּא תִקְרִיבוּ אֶת קְרַבְנְכֶם, דִּיתְקַשְׁרוּן כֹּלְהוֹ עֲלִמִין כְּחַדָּא, וְיִתְחַבְּרוּ וְיִתְבְּרְכוּן עֲלֵאִין וְתַתָּאִין.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיה, כָּל אֱלֹהִים שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשֶׂר וְגו', כָּל אֱלֹהִים שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, אֱלֹהִים שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִיבְעֵי לֵיה, מֵאִי כָּל אֱלֹהִים. אֲלֵא, לְאַחֲבָרָא

(כ"א למחמתם) לֹון, בְּאַתֵּר דְּכָל בְּרַכָּאן מוֹרִיקִין תַּמָּן. שְׁנִים עֶשֶׂר. שְׁנִים עֶשֶׂר

עָשָׂר. שְׁנַיִם עָשָׂר וּדְאִי, קְשָׁרִים
שֶׁל תְּקוּנֵי הַגְּבִירָה, וְהִיא
מִתְחַבֵּרַת עִמָּם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
שְׁנַיִם עָשָׂר. וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם
אֲבִיהֶם וַיְבָרְךָ אוֹתָם, שֶׁהָיָה
בְּמִקּוּם זֶה הַדְּבוּר שׁוֹרָה.

אֲשֶׁר דָּבַר, פֶּאֶן קְשָׁר אֶחָד
לְהִתְחַבֵּר מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה,
וּמִלְמַעְלָה לְמִטָּה. מִלְמֻטָּה בְּשָׁנִים
עָשָׂר הַשְּׁבָטִים הִלְלוּ, וְזֹאת
הִתְחַבְּרָה עִמָּם. אֲשֶׁר דָּבַר, הָרִי
חֲבוּר זָכַר וַיִּנְקְבָה קְשׁוּר לְשָׁנֵי
צְדָדִים, מִלְמֻטָּה וּמִלְמַעְלָה. לְסוֹף
קְשָׁר אוֹתָם בְּמִקּוּם שְׁלֹמְעֵלָה, זָכַר
וַיִּנְקְבָה כְּאֶחָד, זֶהוּ שְׁפָתוֹב אִישׁ
אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ וּגּוֹ'. מֵה זֶה
כְּבָרְכָתוֹ? אֵלָּא כְּבָרְכַת בֵּת זׁוּגוֹ.

אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ, שְׁנֵי־הֶם כְּאֶחָד.
פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכח) יְבָרְכֶךָ ה'
מִצִּיּוֹן וַיֵּרָא בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם וּגּוֹ'.
יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן, שְׁמַנְנוּ יוֹצְאִים
בְּרֻכּוֹת לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, וְהוּא
כּוֹלֵל כָּל הַבְּרֻכּוֹת וְנוֹתֵן לָהֶן.
וְאַחַר כֵּן וַיֵּרָא בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם,
לְהִרְאוֹת שְׁכָל הַבְּרֻכּוֹת בְּאוֹת

מִזְכָּר וַיִּנְקְבָה. כְּמוֹ זֶה (במדבר ו)
יְבָרְכֶךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ. יְבָרְכֶךָ ה' -
מִזְכָּר, וַיִּשְׁמְרֶךָ - מִנְקְבָה. יְבָרְכֶךָ
ה' - מִזְכּוֹר, וַיִּשְׁמְרֶךָ - מִשְׁמוֹר,
וְהַכֵּל דָּבַר אֶחָד, מִשּׁוּם
שְׁמִשְׁנֵיהֶם יוֹצְאוֹת בְּרֻכּוֹת
לְעוֹלָמוֹת. וְעַל זֶה, אִישׁ אֲשֶׁר
כְּבָרְכָתוֹ בִּרְךָ אוֹתָם.

רְבִי יְהוּדָה פְּתַח קָרָא וְאָמַר, וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצוּת אֶת בְּנָיו וּגּוֹ'. וַיְכַל יַעֲקֹב לְצוּת
אֶת בְּנָיו, לְצוּת, לְבָרַךְ מִיְבֵעֵי לֵיהֶן. אֵלָּא
דְּפָקִיד לֹון לְגַבֵּי שְׁכִינְתָא, לְאַתְקַשְׁרָא בְּהִדְהָ.
תּוּ, דְּפָקִיד לֹון עַל עַסְקֵי מְעַרְתָּא, דְּהִיא
קְרִיבָא לְגַן עֵדֶן, דְּתַמָּן הוּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן
קְבוּר.

תָּא חֲזִי, הֵהוּא אַתְר אַקְרִי קְרִית אַרְבַּע. מָאִי
טַעמָא. בְּגִין דְּתַמָּן אַתְקָבְרוּ אַרְבַּע

וּדְאִי, קְשָׁרִין דְּתַקוּנֵי מְטְרוֹנִיתָא, וְאִיהִי
אַתְחַבֵּרַת בְּהַדְיָיְהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב שְׁנַיִם
עָשָׂר. וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרְךָ
אוֹתָם, דְּהָא כְּאַתְר דָּא, דְּבוּר שְׁרִיָּא.

אֲשֶׁר דָּבַר, הָכָא קְשָׁרָא חַד, לְאַתְחַבְּרָא
מִתְתָּא לְעֵילָא, וּמִעֵילָא לְתַתָּא. מִתְתָּא,
בְּאַלְיָן תְּרִיסַר שְׁבָטִין, וְזֹאת, אַתְחַבְּרָא
בְּהַדְיָיְהוּ. אֲשֶׁר דָּבַר, הָא חֲבוּרָא דְכַר וְנוֹקְבָא,
קְשׁוּרָא לְתָרִין סְטָרִין, מִתְתָּא וּמִלְעֵילָא, לְסוֹף
קְשָׁר לֹון בְּאַתְר דְּלְעֵילָא, דְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ וּגּוֹ'.
מָאִי כְּבָרְכָתוֹ. אֵלָּא כְּבָרְכָתוֹ בֵּת זׁוּגוֹ. אִישׁ
אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ תְּרוּוֹיְהוּ כְּחָדָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) יְבָרְכֶךָ יי מִצִּיּוֹן וַיֵּרָא
בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם וּגּוֹ', יְבָרְכֶךָ יי מִצִּיּוֹן,
דְּמַנְיָה נְפָקִין בְּרַכָּאן, לְאַשְׁקָאָה לְגִינְתָא.
וְהוּא כָּלִיל כָּל בְּרַכָּאן, וַיְהִיב לָהֶן, וַיְלַבְתַּר
וַיֵּרָא בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם. לְאַחֲזָאָה דְכָל בְּרַכָּאן
אַתְיִין מִדְּכַר וְנוֹקְבָא. פְּגוּוֹנָא דָּא (במדבר ז)
יְבָרְכֶךָ יי וַיִּשְׁמְרֶךָ. יְבָרְכֶךָ יי מִדְּכּוּרָא.
וַיִּשְׁמְרֶךָ מִנוֹקְבָא. יְבָרְכֶךָ יי מִזְכּוֹר. וַיִּשְׁמְרֶךָ
מִשְׁמוֹר. וְכֹלָא חַד מְלָה, בְּגִין דְּמִתְרוּוֹיְהוּ
נְפָקִין בְּרַכָּאן לְעֵלְמִין. וְעַל דָּא, אִישׁ (דף רמח
ע"ב) אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בִּרְךָ אוֹתָם.

רְבִי יְהוּדָה פְּתַח קָרָא וְאָמַר, וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצוּת אֶת בְּנָיו וּגּוֹ'. וַיְכַל יַעֲקֹב לְצוּת
אֶת בְּנָיו, לְצוּת, לְבָרַךְ מִיְבֵעֵי לֵיהֶן. אֵלָּא
דְּפָקִיד לֹון לְגַבֵּי שְׁכִינְתָא, לְאַתְקַשְׁרָא בְּהִדְהָ.
תּוּ, דְּפָקִיד לֹון עַל עַסְקֵי מְעַרְתָּא, דְּהִיא
קְרִיבָא לְגַן עֵדֶן, דְּתַמָּן הוּא אָדָם הָרֵאשׁוֹן
קְבוּר.

תָּא חֲזִי, הֵהוּא אַתְר אַקְרִי קְרִית אַרְבַּע. מָאִי
טַעמָא. בְּגִין דְּתַמָּן אַתְקָבְרוּ אַרְבַּע

זוגות, אדם וחוה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה. (דף רמח ע"ב).

הא קושיא הכא, דתנינן, אבהן אינון רתיכא קדישא, ורתיכא לאו פחות מארבע, ותנינן קדשא ברין הוא אחבר למלפא דוד בהדיהו, ואתעבידו רתיכא שלימתא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים וגו'. דדוד מלפא אתחבר למהוי רתיכא שלימתא בהדיהו. אי הכי דוד בעיא (נ"א לאתקשרא) לאתקברא בגו אבהן, ויהוי קרית ארבע בהדיה, מאי טעמא לא אתקבר בהדיהו.

ארא, דוד מלכא אתר מתתקן הוה ליה פדקא יאות, ומאן הוא ציון, לאתחברא ליה פחדא. ואדם דאתקבר בגו אבהן, הא אינון אתקברו בהדיה, בגין דאיהו מלך קדמא הוה, ואתעבר מניה מלכו, ואתיהב לדוד מלפא. ומיזמוי דאדם, אתקיים דוד מלפא. דאדם אלה שנין אתגזר עלוי, ואתעברו מניה שבעין שנין, יזמוי דדוד מלפא, והוא יהיב לון. ואבהן היך יקומון עד דייתי דוד מלפא, אלא זכה לאתריה, פדקא חזי ליה, בגיני כף לא אתקבר לגבי אבהן.

הו, אבהן באתר דדכורא שריין, ודוד באתר דנוקבא, ואבהן נוקבן אתקברו בהדיהו. ודוד אתקבר ואתחבר באתר דדכורא, מלה כדקא חזי ליה.

ויאסוף רגליו אל המטה, בגין דהא איהו באתר דחיין יתיב. פד בעא לאסתלקא מעלמא, נחית רגליו לגבי מטה, ואתפניש ואסתלק מעלמא, הדא הוא דכתיב, ויגוע ויאסף אל עמיו. פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם פלטה נפשי לחצרות ה', מלה דא הא אוקמוה חבריאי.

נקברו ארבעה זוגות: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה.

הרי יש כאן קשיא, ששנינו, האבות הם מרפכה קדושה, ומרפכה לא פחות מארבעה, ושנינו שהקדוש ברוך הוא חבר את דוד המלך עמהם ונעשו מרפכה שלמה, זהו שפתיב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים וגו', שדוד המלך התחבר להיות מרפכה שלמה עמהם. אם כן, דוד צריך (להתקשר) להקבר בתוך האבות, ויהיה קרית ארבע עמו, אז מה הטעם לא נקבר עמהם? ארא, דוד המלך מקום מתקן היה לו פראוי, ומיהו? ציון, לחבר אותו פאחד. ואדם שנקבר בתוך האבות, הרי הם נקברו עמו, משום שהוא היה מלך ראשון, ונעברה ממנו המלכות ונתנה לדוד המלך, ומימיו של אדם התקיים דוד המלך, שעל אדם נגזרו אלה שנים, והעברו ממנו שבעים שנים, ימיו של דוד המלך, והוא נתן אותם, והאבות איך יקומו עד שיבא דוד המלך? אלא זכה למקומו פראוי לו, משום כף לא נקבר עם האבות. זאת ועוד, האבות שרויים במקום של זכר, ודוד במקום של נקבה, והאבות נקברו עמם הנקבות, ודוד נקבר והתחבר במקום של זכר, דבר פראוי לו. ויאסף רגליו אל המטה, משום שהרי הוא יושב במקום של חיים. כשרצה להסתלק מהעולם, הוריד רגליו אל המטה, והתפנס והסתלק מן העולם. זהו שפתיב ויגוע ויאסף אל עמיו. פתח ואמר, (שם פב) נכספה וגם פלטה נפשי לחצרות ה'. דבר זה הרי בארוהו החברים.

אָבֵר תָּא חֲזִי, אֵית מְדוֹרִין תַּתְּאִין, וְאֵית מְדוֹרִין עֲלָאִין. בְּעֲלָאִין לָאוּ (מְדוֹרִין) שְׂרִיָּין תַּמּוֹן, וּמֵאן אֵינּוֹן, אֵינּוֹן בְּתֵי גִוְאֵי, וּבְתֵי בְּרָאֵי. אֵינּוֹן אֶקְרוּן חֲצֵרוֹת ה', בְּגִין דְּאֵינּוֹן קִיָּימֵי בְּרַחֲמֵי וְתִיאוּבְתָא לְגַבֵּי נוֹקְבָא. תָּא חֲזִי, כַּד נִשְׁמַתָּא סִלְקָא אַתְעָר כַּד לָא לְגַבֵּי נוֹקְבָא, דְּהָא אֵיהִי אַתְאַחַדְתָּ בְּתִיאוּבְתָא שְׁלִימְתָא וְאַתְקַשְׂרַת בֵּיהּ.

יַעֲקֹב לָא מֵית, בְּגִין כְּדָּ לָא אַתְמַר בֵּיהּ מוֹתָא, אֲלֵא וַיִּגְוַע וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוּי. חֲמֵי מַה כְּתִיב, וַיֵּאסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה, דְּאַתְפְּנִישׁ שְׁמַשָּׁא לְגַבֵּי סִיְהָרָא, שְׁמַשָּׁא לָא מֵית, אֲלֵא אַתְפְּנִישׁ מְעַלְמָא, וְאִזִּיל לְגַבֵּי סִיְהָרָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְפְּנִישׁ יַעֲקֹב, אַתְנַהִיר סִיְהָרָא, וְתִיאוּבְתָא דְּשְׁמַשָּׁא עֲלָאָה אַתְעָר לְגַבֵּיהּ, בְּגִין דְּשְׁמַשָּׁא כַּד סָלִיק, אַתְעָר שְׁמַשָּׁא אַחְרָא, וְאַתְדַּבֵּק דָּא בְּדָא, וְאַתְנַהִיר סִיְהָרָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁפִיר קָא אַמְרַת, אָבֵל הָא אַתְמַר, דְּעֲלָאָה עֲלֵמָא דְּדְכוּרָא, אַתְקַשְׁר בְּתַתְּאָה דְּאֵיהּ עֲלֵמָא דְּנוֹקְבָא, וְתַתְּאָה אַתְקַשְׁר בְּעֲלָאָה, וְכֹלָא דָּא כְּגוֹוְנָא דָּא.

וְהָא אַתְמַר תְּרִין עֲלָמִין נִינְהוּ, כְּדִכְתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְאַף עַל גַּב דְּתְרִין נוֹקְבֵי נִינְהוּ, חַד מְתַתְּקֵן בְּדְכוּרָא, וְחַד בְּנוֹקְבָא. דָּא שְׁבַע (שְׁבַת), וְדָא בַת שְׁבַע. דָּא אַם, וְדָא אַם, דָּא אַקְרִי אַם הַבְּנִים, וְדָא אַקְרִי אַם שְׁלֵמָה. כְּדִכְתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) צְאִינְהּ וּרְאִינְהּ כְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֵמָה וְגו'. בְּמַלְךְ שְׁלֵמָה - בְּמַלְךְ שְׁכַל הַשְּׁלוֹם שְׁלוּ, זֵו אַם שְׁלֵמָה, כְּפִתּוּב (מַלְכִים-א יא) בַת שְׁבַע אַם שְׁלֵמָה.

וְכַתּוּב (שְׁמֵה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה - זֵו אַם שְׁלֵמָה, שְׁכַתּוּב (מַשְׁלֵי לֵא) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁפִיר קָא אַמְרַת, אָבֵל הָא אַתְמַר, דְּעֲלָאָה עֲלֵמָא דְּדְכוּרָא, אַתְקַשְׁר בְּתַתְּאָה דְּאֵיהּ עֲלֵמָא דְּנוֹקְבָא, וְתַתְּאָה אַתְקַשְׁר בְּעֲלָאָה, וְכֹלָא דָּא כְּגוֹוְנָא דָּא.

וְהָא אַתְמַר תְּרִין עֲלָמִין נִינְהוּ, כְּדִכְתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְאַף עַל גַּב דְּתְרִין נוֹקְבֵי נִינְהוּ, חַד מְתַתְּקֵן בְּדְכוּרָא, וְחַד בְּנוֹקְבָא. דָּא שְׁבַע (שְׁבַת), וְדָא בַת שְׁבַע. דָּא אַם, וְדָא אַם, דָּא אַקְרִי אַם הַבְּנִים, וְדָא אַקְרִי אַם שְׁלֵמָה. כְּדִכְתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) צְאִינְהּ וּרְאִינְהּ כְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֵמָה וְגו'. בְּמַלְךְ שְׁלֵמָה - בְּמַלְךְ שְׁכַל הַשְּׁלוֹם שְׁלוּ, זֵו אַם שְׁלֵמָה, כְּפִתּוּב (מַלְכִים-א יא) בַת שְׁבַע אַם שְׁלֵמָה.

וְכַתּוּב (שְׁמֵה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה - זֵו אַם שְׁלֵמָה, שְׁכַתּוּב (מַשְׁלֵי לֵא) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁפִיר קָא אַמְרַת, אָבֵל הָא אַתְמַר, דְּעֲלָאָה עֲלֵמָא דְּדְכוּרָא, אַתְקַשְׁר בְּתַתְּאָה דְּאֵיהּ עֲלֵמָא דְּנוֹקְבָא, וְתַתְּאָה אַתְקַשְׁר בְּעֲלָאָה, וְכֹלָא דָּא כְּגוֹוְנָא דָּא.

וְהָא אַתְמַר תְּרִין עֲלָמִין נִינְהוּ, כְּדִכְתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א טז) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְאַף עַל גַּב דְּתְרִין נוֹקְבֵי נִינְהוּ, חַד מְתַתְּקֵן בְּדְכוּרָא, וְחַד בְּנוֹקְבָא. דָּא שְׁבַע (שְׁבַת), וְדָא בַת שְׁבַע. דָּא אַם, וְדָא אַם, דָּא אַקְרִי אַם הַבְּנִים, וְדָא אַקְרִי אַם שְׁלֵמָה. כְּדִכְתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) צְאִינְהּ וּרְאִינְהּ כְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֵמָה וְגו'. בְּמַלְךְ שְׁלֵמָה - בְּמַלְךְ שְׁכַל הַשְּׁלוֹם שְׁלוּ, זֵו אַם שְׁלֵמָה, כְּפִתּוּב (מַלְכִים-א יא) בַת שְׁבַע אַם שְׁלֵמָה.

וְכַתּוּב (שְׁמֵה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה - זֵו אַם שְׁלֵמָה, שְׁכַתּוּב (מַשְׁלֵי לֵא) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל

וְכַתּוּב (שְׁמֵה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה - זֵו אַם שְׁלֵמָה, שְׁכַתּוּב (מַשְׁלֵי לֵא) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל

וְכַתּוּב (שְׁמֵה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה - זֵו אַם שְׁלֵמָה, שְׁכַתּוּב (מַשְׁלֵי לֵא) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל

מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ.
דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, פְּסוּק זֶה לֹא
נוֹדֵעַ מֵהוּ הַסְּתֵר שְׁלוֹ, אֶלֶּא דְבָרֵי
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ - דְּבָרִים שְׁנֵאֲמָרוּ
מִשׁוּם אֵל שֶׁהוּא מֶלֶךְ. וּמִיְהוּ?
זֶה (תהלים ז) וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם.
וְאֵל שְׂדֵי, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר. לְמוֹאֵל,
כְּמוֹ שְׁנֵאֲמָר (איוב מ) לְמוֹ פִי.
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, שֶׁהִיא בַת שְׁבַע.
מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ,
כְּשֶׁהִתְגַּלְּהָ עָלָיו בְּגִבְעוֹן בְּחִלוּם
הַלִּילָה.

בֹּא רֵאָה, יַעֲקֹב הַתְּכַנְס לְלִבָּנָה
וְעֹשֶׂה בָּהּ פְּרוֹת לְעוֹלָם, וְאֵין לָךְ
דוֹר בְּעוֹלָם שְׂאִין בּוֹ פְּרִי שֶׁל
יַעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא עוֹרֵר
הַתְּעוֹרוּרוֹת לְמַעְלָה, מִשׁוּם
שֶׁכְּתוּב וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה,
שֶׁהִיא מִטַּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וְדָאִי.
אֲשֶׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי
הַשְּׁתֵּלֵם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שֶׁכְּתוּב
(ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי
יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְגו' כִּי אֲתָךְ אָנִי. כִּי
אֲתִי אֲתָה לֹא נֵאֲמָר, אֶלֶּא כִּי אֲתָךְ
אָנִי, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּבְאוּ עַד
גֵּרֹן הָאֶטֶד וְגו', וְכְתוּב וַיִּרְא
יֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֶבֶל
בְּגֵרֹן הָאֶטֶד וְגו'. בְּפִסְוּקִים הֵלְלוּ
יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בָּהֶם, מָה אֲכַפֵּת לָנוּ
שֶׁהֵם בָּאוּ עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד? וּמָה
הַטַּעַם כִּנּוּ אֲבִלוֹת זֹו לְמַצְרַיִם,
הָרִי צָרִיף הִיָּה לְכַתֵּב אֶבֶל
יִשְׂרָאֵל, מָה הַטַּעַם לְמַצְרַיִם?
אֲרָא כֶּף אֲמָרוּ, כָּל אוֹתוֹ זְמַן
שֶׁהִיָּה יַעֲקֹב בְּמַצְרַיִם, הַתְּבָרְכָה
הָאָרֶץ בְּגִלְלוֹ, וְנִילוּס הִיָּה יוֹצֵא
וּמִשְׁקָה אֶת הָאָרֶץ. וְעוֹד, שְׁפִסַּק
הַרְעֵב בְּגִלְל יַעֲקֹב, וְעַל כֶּף
הַמַּצְרַיִם עָשׂוּ אֶבֶל, וְהַתְּכַנְּה
עָלֵיהֶם.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל
גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.
פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אֶבֶל מָה זֶה

שְׁלֹמָה, דָּא אִם שְׁלֹמָה. דְּכַתִּיב, (משלי לא) דְּבָרֵי
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. דְּבָרֵי
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, הָאִי קָרָא לָאו אֲתִיִּידַע מֵהוּ
סְתִימָא דִּילִיָּה. אֶלֶּא, דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ,
דְּבָרִים דְּאֲתִמָּר בְּגִין אֵל (דף רמט ע"א) דְּאִיְהוּ
מֶלֶךְ, וּמֵאֵן אִיְהוּ. דָּא (תהלים ז) וְאֵל זַעַם בְּכָל
יוֹם. וְאֵל שְׂדֵי. כְּמָה דְּאֲתִמָּר. לְמוֹאֵל כְּמָה
דְּאֲתִ אֲמָר, (איוב מ) לְמוֹ פִי. לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, דְּאִיְהוּ
בַת שְׁבַע. מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ, כִּד אֲתַגְּלִי
עָלוּי בְּגִבְעוֹן, בְּחִלְמָא דְּלִילָיָא.

הָא חֲזִי, יַעֲקֹב אֲתַפְּנִישׁ לְגַבֵּי סִיְהָרָא, וְעֵבִיד
בָּהּ פִּירִין לְעֵלְמָא. וְלִית לָךְ דְּרָא
בְּעֵלְמָא, דְּלֹא אִית בֵּיה אִיבָא דִּיעֵקֵב, בְּגִין
דְּהָא אִיְהוּ אֲתַעֲרוּתָא לְעִילָא, בְּגִין
דְּכַתִּיב, וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה, דְּאִיְהוּ
מִטַּתִּיה דִּיעֵקֵב וְדָאִי.

זַכָּאָה חוּלְקִיָּה דִּיעֵקֵב, דְּהָא אֲשֶׁתֵּלִים לְעִילָא
וְתַתָּא, דְּכַתִּיב, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי
יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְגו' כִּי אֲתָךְ אָנִי. כִּי אֲתִי אֲתָה
לֹא אֲתִמָּר, אֶלֶּא כִּי אֲתָךְ אָנִי, וְהָא אֲתִמָּר.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּבְאוּ עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד
וְגו', וְכַתִּיב, וַיִּרְא יֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי
אֶת הָאֶבֶל בְּגֵרֹן הָאֶטֶד וְגו'. הִנְי קָרָאִי אִית
לְאֲסִתְפְּלָא בְּהוּ, מָאִי אִיכְפַת לָן דְּאִינוּן אֲתוּ
עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד. וּמֵאִי טַעַמָא אֲתַכְּנַת אֲבִלוֹתָא
דָּא לְמַצְרַיִם, דְּהָא אֶבֶל יִשְׂרָאֵל מִיבְעִי לִיָּה,
מָאִי טַעַמָא לְמַצְרַיִם.

אֲרָא הָכִי אֲמָרוּ, כָּל הַהוּא זְמַנָּא דְּהוּה יַעֲקֹב
בְּמַצְרַיִם, אֲתַתְּבָרַךְ אֲרַעָא בְּגִינִיָּה, וְנִילוּס
הוּה נְפִיק וְאֲשְׁקִי אֲרַעָא, וְעוֹד דְּפִסַּק כְּפִנָּא
בְּגִינִיָּה דִּיעֵקֵב. וְעַל דָּא, מַצְרָאִי עֲבָדוּ
אֲבִלוֹתָא, וְאַתְּכִנִּי עָלֵיָּהוּ.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יי

ימלל? ידבר הנה צריך לכתב!
ואם תאמר שזו דרך הפתוב,
שהרי הפסוקים הם כף - לא,
שכלם באים להראות דבר, אף
כאן בא להראות דבר. מי ימלל
גבורות ה', פכתוב (דברים כג) וקטפת
מלילת. גבורות ה', משום שהם
רבים, שהרי כל גזרת הדין באה
משם, ולכן מי הוא שישלק
ויעביר גזרה אחת מאותן גבורות
שעושה הקדוש ברוך הוא?

עוד, מי ימלל וידבר, הכל אחד.
ידבר, שהרי כמה וכמה גבורות
הן שאין להם חשבון, כמה בעלי
דינים, כמה בעלי מגנים, כמה
שומרי החקים, והדבור לא יכול
לדבר להם.

ובמה ידועות? כלם בהגדה,
שיש בה סוד החכמה, שהרי
בדבור ובאמירה לא יכול לדבר
להם ולדעת אותם, אבל בהגדה
הן ידועות, פכתוב (תהלים קמה) דור
לדור ישבח מעשיך וגבורתיך
נגידו. בסוד זה יודעים, אבל
גבורתיך, שהיא גבורה תחתונה,
ידברו, שכתוב וגבורתיך ידברו.
ישמיע כל תהלתו, שרבים הם
הדינים שנודעים
ומחברים בתהלה, וכמה חילות
וכמה מחנות שמתחברים בה,
פכתוב (איוב כה) ה"ש מספר
לגודדיו, ועל זה מי יכול
להשמיע כל תהלתו?

בא ראה, המצרים כלם היו
חכמים, ומצד הגבורה יצאו,
כמה חילות וכמה מחנות וכמה
דרגות על דרגות, עד שמגיעים
לדרגות התחתונות, והמצרים
היו מכשפים וחכמים בהם,
ויודעים נסתרות העולם,
והסתפלו, שהרי שבזמן שיעקב
קים בעולם, אין עם שישלט על

ישמיע כל תהלתו, האי קרא אוקמוה. אבל
מהו ימלל, ידבר מיבעי ליה. ואי תימא
דארחיה דקרא הכי הוא, דהא קראי אינון
הכי. לא. דכלהו לאחזאה מלה קא אתיין.
אוף הקא, לאחזאה מלה קא אתיא, מי ימלל
גבורות ה', פדכתיב, (דברים כג) וקטפת מלילת.
גבורות ה', בגין דסגיאין אינון, דהא כל
גזרא דדינא, מתמן קא אתיא, ועל דא, מאן
איהו דיסלק ויעבר גזרה חדא, מאינון
גבוראן דעביד קדשא בריך הוא.

הו, מי ימלל, וידבר, כלא חד. ידבר, דהא
כמה וכמה גבוראן אינון, דלית לון
חשבנא, כמה מארי דדינין, כמה מארי
תריסין, כמה גרדיני נמוסין, ומלולא לא
יכיל למללא לון.

ובמה ידיעון, פלהו בהגדה, דאית ביה רזא
דחכמתא, דהא במלולא ובאמירה לא
יכיל למללא לון. למנדע לון, אבל בהגדה
ידיעון, כמה דכתיב, (תהלים קמה) דור לדור ישבח
מעשיך וגבורתיך נגידו, ברזא דא ידעין,
אבל גבורתיך דהיא גבורה תתאה, ידברו,
דכתיב וגבורתיך ידברו.

ישמיע כל תהלתו, דסגיאין אינון (נ"א דרזין)
דינין, דאשתמודען ומתחברן
בתהלה, וכמה חילין, וכמה משיריין
דמתחברן בה, פדכתיב, (איוב כה) ה"ש מספר
לגודדיו, ועל דא, מאן יכיל לאשתמע כל
תהלתו.

הא חזי, מצראי כלהו חכימין הוו, ומסטרטא
דגבורה קא נפקי, כמה חילין וכמה
משיריין, וכמה דרגין על דרגין, עד דמטו
לגבי דרגין תתאין, ומצראי הוו חרשיין
וחכימין בהו, וידעין סתימין דעלמא, ואסתפלו הו, דבזמנא דיעקב

קנים בעלמא, לא אית עמא דשלטא על פנוי, וידעו דהא ישתעבדו בהו בישראל זמנין סגיאין.

ביון דמית יעקב חדו, אסתפללו מה יהא בסופא, עד דמטו לגורן האטד, דאיהו גזרא דדינא שליטא, אט"ד בגימטריא יד, כמה דאת אמר, (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ביון דמטו לאתר דא, חמו גבוראן דנפקי מהאי אטד. אמאי אקרי אטד. אלא, מה אטד נפקי כובין להאי סטרא ולהאי סטרא, הכי נמי י"ד, נפקי מינה אצבעאן, להאי סטרא ולהאי סטרא, וכל אצבעא ואצבעא סליק בכמה גבוראן, בכמה דינין, ובכמה נמוסין, כדן ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד על פן קרא שמה אבל מצרים, ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחרא.

רבי שמעון פריש פרושתא. יתבו לגו מערתא. אמר חמינא דיומא דין נפול ביתא במתא, ויעדרון תרי (בי) רומאי מקטרגין. אי אנא במתא לא נפול ביתא. אהדרו לגו מערתא יתבו.

פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך, בת גלים וגו'. (דף רמט ע"ב) צהלי קולך, האי קרא לכנסת ישראל אתמר, בגין דאיהי משבחת ליה לקודשא ברין הוא, בקלא משבחה, ועל דא צהלי קולך. מהכא אולפנא, פל מאן דבעי לשבחה לקדשא ברין הוא בקלא, בעיא ליה קלא נעימותא, דיערב לאחורנין דשמעין ליה, ואי לאו, לא יקום לארמא קלא.

תא חזי, ליואי דאתין מסטרא דא, דכתיב, ישוב מצבא העבודה וגו'. מאי טעמא, בגין דקליה (ברגיה, וא) נמיה,

בניו, וידעו שהרי ישתעבדו בישראל זמנים רבים.

ביון שיעקב מת, שמחו. הסתפללו מה יהיה בסוף, עד שהגיעו לגרן האטד, שהיא גזרת הדין השולט. אט"ד בגימטריא יד, כמו שנאמר (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. ביון שהגיעו למקום זה, ראו הגבורות שיוצאות מהאטד הזה. ולמה נקרא אטד? אלא מה אטד יוצאים קוצים לצד זה ולצד זה, כף גם י"ד יוצאות ממנה אצבעות לצד זה ולצד זה, וכל אצבע ואצבע עולה בכמה גבורות, בכמה דינים, בכמה הנהגות, אז ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד על פן קרא שמה אבל מצרים. ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחר.

רבי שמעון פרוש את הפרשה. יצאו מתוך המערה. אמר, ראיתי שיום זה יפל בית בעיר, ויעדרו שני [בני] רומאים מקטרגים. אם אני בעיר, לא יפל הבית. חזרו לתוך המערה וישבו.

פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך, בת גלים וגו'. צהלי קולך, פסוק זה נאמר לכנסת ישראל, משום שהיא משבחת את הקדוש ברין הוא בקול משבח, ועל כף צהלי קולך. מכאן למדנו, פל מי שרוצה לשבח את הקדוש ברין הוא בקול, צריך לו קול נעים שיערב לאחרים ששומעים אותו, ואם לא - לא יקום להרים קול.

בא ראה, לויים שבאו מצד זה, שפתיב (במדבר ח) ומפן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה. מה הטעם? משום שקולו [נדרגתו, ואם] נמוף, ולא יערב לאזנים כשאר חבריו, אז

(במדבר ח) ומפן חמשים שנה, בגין דקליה (ברגיה, וא) נמיה,

מַעֲבִירִים מִצָּבָא הַעֲבוּדָה הַזֶּה
[מהחלים] שֶׁל מַעֲלָה, שְׁעוּמְדִים
לְנַגֵּן לְעֲבוּדָה הַזֶּה וְלִכְפֹּד אֶת
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּרֵאוּי.

הַחִילּוֹת שֶׁלמַעֲלָה, חִילּוֹת
וּמַחֲנוֹת כְּנֶגֶד הַתַּחֲתוֹנִים, לְשַׁבַּח
אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְלִזְמַר לְהֵם,
וּמִשׁוּם כֶּף יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבֹדָה.
וּמִשׁוּם שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל מִשְׁבַּחַת
אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר
הַכְּתוּב צִהְלִי קוֹלְךָ בַת גְּלִים, בַּת
הָאֲבוֹת.

עוֹד בַּת גְּלִים - הַעוֹלָם הַבָּא
נִקְרָא גְלִים, מִשׁוּם שֶׁהַפֶּל עוֹמֵד
בוֹ, וְנִכְלָל בוֹ תְּלֵי תְּלִים, וְיוֹצֵא
מִמֶּנּוּ לִפְלֵ. עוֹד בַּת גְּלִים -
כְּפֶתוּב (שִׁיר ד) גַּל נְעוּל, וְכָל אוֹתָם
גְּלִים וּמַעֲיָנוֹת, כָּלֵם יוֹצֵאִים
מִהַעוֹלָם הַבָּא, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל
הִיא בַת גְּלִים.

בֹּא רֵאָה, פְּסוּק זֶה קִשָּׁה.
בַּתְּחִלָּה כְּתוּב צִהְלִי קוֹלְךָ, שֶׁהוּא
כְּדִי לִזְמַר וְלִהְרִים קוֹל, וְאַחַר כֶּף
כְּתוּב הַקְּשִׁיבִי. אִם כֶּף, אֲזַל לְמָה
צִהְלִי קוֹלְךָ, כִּינּוֹן שְׁכַתוּב
הַקְּשִׁיבִי? אֵלָּא צִהְלִי כְּדִי לְשַׁבַּח
וְלִזְמַר.

בֹּא רֵאָה, אִם יִשְׂרָאֵל מִתְּחִילִים
לְשַׁבַּח וְלִזְמַר לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
אֲזַל כְּתוּב הַקְּשִׁיבִי, מָה הַטַּעַם?
בְּשִׁבִיל שִׁישְׂרָאֵל מִשְׁבַּחִים
וּמְזוּמָרִים בְּשִׁבִילָה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְעַל זֶה כְּתוּב צִהְלִי קוֹלְךָ,
וְכְתוּב הַקְּשִׁיבִי.

רִישָׁה - מִשׁוּם שֶׁבָּאָה מִצַּד
הַגְּבוּרָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (מִשְׁלִי ל)
לִישׁ גְּבוּר בְּבַהֲמָה. וְלִישָׁה זֹו
גְּבוּרָה, לְשִׁבֵר פְּחוֹת וְחֻזְקִים.
עֲנִיָּה עֲנֻתוֹת - מִשׁוּם שֶׁהִיא
אֶסְפֵּקְלָרְיָה שְׁלֵא מְאִירָה וְעִלְיָה,
עֲנִיָּה וְדֵאִי, אֵינן לָהּ לְלִבְנָה אוֹר
מִשָּׁל עֲצָמָה, אֵלָּא רַק מִה שְׁנוֹתָן
לָהּ הַשְּׁמֵשׁ.

עֲנֻתוֹת הוּא שְׁדָה, כְּפֹר אָחֵד,

וְלֹא יַעֲרֵב לְאוֹדְנִין, כְּשֶׁאָר חֲבֵרוּי, כְּדִין
מַעֲבָרִין לִיָּה מֵהֵאִי צָבָא הַעֲבוּדָה (מִחִילִין)
דְּלַעֲיִלָּא, דְּקִיִּימִין לְנַגְנָא לְגַבִּי הֵאִי עֲבוּדָה,
וְלִיקְרָא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי.

חִילִין לַעֲיִלָּא, חִילִין וּמִשְׁרִיין לְגַבִּי תַתָּאי,
לְשַׁבַּחָא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלִזְמַרָא לוּן.
וּבְגִינֵי כֶף יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבוּדָה. וּבְגִין דְּכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל קָא מִשְׁבַּחָא לִיָּה לְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
אָמַר קְרָא, צִהְלִי קוֹלְךָ בַת גְּלִים, בַּת אֲבָהוֹן.
תּוֹ, בַּת גְּלִים, עֲלֵמָא דְאַתִּי אֶקְרִי גְלִים, בְּגִין
דְּכֵלָּא קִיִּימָא בִיָּה, וְאַתְּכִלִּיל בִּיָּה תְּלִי
תְּלִים, וְנִפְקָא מִנִּיָּה לְכֵלָּא. תּוֹ בַת גְּלִים,
כְּדְכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) גַּל נְעוּל, וְכָל אֵינוֹן גְּלִים
וּמִבוּעִין, כְּלָהוּ נִפְקִי מֵעֲלֵמָא דְאַתִּי, וּכְנֻסַת
יִשְׂרָאֵל אִיָּה בַת גְּלִים.

תָּא חֲזִי, הֵאִי קְרָא קְשִׁיָּא, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב
צִהְלִי קוֹלְךָ, דִּהוּא בְּגִין לְזַמְרָא וְלֶאֱרַמָּא
קָלָא, וְלִבְתַּר כְּתִיב הַקְּשִׁיבִי. אִי הָכִי אֲמַאי
צִהְלִי קוֹלְךָ, כִּינּוֹן דְּכְתִיב הַקְּשִׁיבִי. אֵלָּא,
צִהְלִי, בְּגִין לְשַׁבַּחָא וְלִזְמַרָא.

תָּא חֲזִי, אִי יִשְׂרָאֵל שְׂרָאן לְשַׁבַּחָא וְלִזְמַרָא
לְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּדִין כְּתִיב הַקְּשִׁיבִי,
מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן מִשְׁבַּחָן
וּמְזוּמָרָן בְּגִינָה לְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא
כְּתִיב צִהְלִי קוֹלְךָ, וְכְתִיב הַקְּשִׁיבִי.

רִישָׁה, בְּגִין דְאַתְיָא מִסְטָרָא דְגְבוּרָה, כְּמָה
דְאַתְ אָמַר, (מִשְׁלִי ל) לִישׁ גְּבוּר בְּבַהֲמָה.
וְהֵאִי לִישָׁה, גְבוּרָה, לְתַבְרָא חִילִין וְתוּקִפִּין.
עֲנִיָּה עֲנֻתוֹת, בְּגִין דְאַיָּהִי אֶסְפֵּקְלָרְיָא דְלֹא
נְהָרָא (עֲלִי), עֲנִיָּה וְדֵאִי, לִית לָהּ נְהוּרָא
לְסִיָּהָרָא מִגְרָמָה, אֵלָּא מָה דִּיהִיב לָהּ שְׁמֵשָׁא.
עֲנֻתוֹת אִיָּהוּ חֻקֵּל, כְּפֹר חֵד, וְשְׁרִיין בִּיָּה
כְּהִנֵּי מִסְכְּנֵי דְאַהֲדָרָן עַל פְּתַחֲתִין

וְשׁוֹרִים בּוֹ כַּהֲנִים עֲנִיִּים שְׂמַחְזָרִים עַל הַפְּתָחִים וְשֵׁל הַלּוּיִם, וְאִין מִי שֵׁיִשְׁגִיחַ בָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁכָּל אוֹתָם בְּנֵי אוֹתוֹ כָּפַר [קָלִים], בְּזוּיִים הָיוּ בְּעִינֵי הָעַם, וּבֵיתָם יוֹתֵר רִיק מִכָּל הָעַם, פָּרַט לְמַה שְׁנוֹתְנִים לָהֶם, כְּמוֹ עֲנִיִּים [קָלִים] בְּזוּיֵי עַם. מִשׁוּם כִּף לְלַבְנָה אֵין אוֹר מְשָׁל עֲצָמָה, אֲלֵא בִשְׁעָה שְׂמַחְחָבֵר עֲמָה הַשְּׁמֶשׁ הִיא מְאִירָה.

בֵּא רֵאָה, שְׂכַתוֹב (מַלְכִים א-ב) וּלְאַבְיָתֵר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנַתְתָּ לָךְ עַל שְׂדִיךָ כִּי אִישׁ מוֹת אֶתָּה. וְכִי עַל שֶׁהִזְמִין אֶת אֲדוֹנֵיהוּ נִקְרָא אִישׁ מוֹת? אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁהָיָה מִמְקוֹם עֲנִי, שְׁנִדְבָקָה בּוֹ הַלְּבָנָה, שֶׁהִיא עֲנִיָּה עֲנַתוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, (שם) וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל אֲשֶׁר הִתְעַנְּהָ אֲבִי, מִשׁוּם כִּף צְדִיק שֶׁלֹּא הִרְגוּ אוֹתוֹ? אֲלֵא אֲבִיָּתֵר, מִשׁוּם שֶׁהָיָה מִמְקוֹם עֲנִי, זָכָה בּוֹ דָּוִד עַד שֶׁלֹּא עָלָה לְמַלְכוּת, כְּשֶׁהָיָה אוֹרֵב לוֹ לְשֹׂאוֹל, וְהָיָה דָּרָכּוֹ בְּעִנִּי, [אִסּוּר דָּוִד] כְּמוֹ זֶה אֲבִיָּתֵר. וְלִזְמַן שֶׁשָּׁלַט שְׁלֹמֹה, עֲמָדָה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהָיְתָה בַּחֲדוּתָהּ שֶׁל עֶשֶׂר, שֶׁהִכֵּל הָיָה לוֹ, לֹא זָכָה בְּאַבְיָתֵר.

וְדַא' שְׂדָה עֲנַתוֹת סוּד הַדְּבָר הָיָה, וְיִרְמְיָהוּ שֶׁקָּנָה אוֹתוֹ, הִכֵּל הָיָה בְּשִׁבִיל לְרֵשֶׁת סוּד עֲלִיוֹן. בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁשׁוּלְטַת הַלְּבָנָה, הִיא נִקְרָאת שְׂדָה תַּפּוּחִים. כְּשֶׁהִיא בְּעִנִּי, שְׂדָה עֲנַתוֹת. מִשׁוּם כִּף תִּשְׁבַּחַת שְׁלֹמֹה עוֹשֶׂה לָהּ עֶשֶׂר וּשְׁלֹמוֹת.

כְּמוֹ שְׂדוּד, כָּל יָמָיו הִשְׁתַּדֵּל לְעֲשׂוֹת לָהּ שְׁלֹמוֹת וּלְנַגֵּן מִיַּיִן זָמַר לְזַמֵּר וּלְשַׁבַּח לְמִטָּה, וּכְשֶׁדָּוִד הִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם, הִשְׁאִיר אוֹתָהּ בְּשִׁלְמוֹת, וּשְׁלֹמֹה לָקַח אוֹתָהּ בְּעֶשֶׂר, בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהָיָה הַלְּבָנָה יִצְאָה מִהָעִנִּי וְנִכְנְסָה לְעֶשֶׂר, שֶׁבְּעֶשֶׂר הָיָה שְׁלֹט עַל

(דְּלוּאִי), וְלִית מָאן דִּיִּשְׁגַּח בְּהוּ, בְּגִין דְּכָל אֵינוֹן בְּנֵי הַהוּא כְּפָרָא (ס"א קְלִישִׁין), קְלִישִׁין הוּוּ בְּעִינֵיהוּ דְעֲמָא, וּבֵיתֵיהוּ רִיקְנִין וְתִיר מְכָל עֲמָא, בַּר מַה דִּזְהִבִין לוֹן, כְּמִסְכְּנֵי (ס"א קְלִישִׁין) קְלִישִׁין דְעֲמָא. בְּגִין כִּף, סִיְהָרָא לִית לָהּ נַהוּרָא מְגֵרְמָה, אֲלֵא בְּשַׁעְתָּא דְאַתְחַבְּר עֲמָה שְׂמָשָׁא אֲתַנְהִיר.

הָא חֲזִי, דְכַתִּיב, (מַלְכִים א ב) וּלְאַבְיָתֵר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנַתְתָּ לָךְ עַל שְׂדִיךָ כִּי אִישׁ מוֹת אֶתָּה. וְכִי עַל דִּזְמִין לִיה אֲדוֹנֵיהוּ, אִישׁ מוֹת אֲקָרִי. אֲלֵא, בְּגִין דְּהוּה מְאֵתֵר מְסַפְנָא, דְאִידְבַּק בֵּיה סִיְהָרָא, דְאִיהִי עֲנִיָּה עֲנַתוֹת.

וְאִי תִימָא, (מַלְכִים א ב) וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל אֲשֶׁר הִתְעַנְּהָ אֲבִי, בְּגִינֵי כִף זַפְאָה דְלֵא קְטִיל לִיה. אֲלֵא אֲבִיָּתֵר, בְּגִין דְּהוּה מְאֵתֵר מְסַפְנָא, זָכָה בֵּיה דָּוִד, עַד לֵא סְלִיק לְמַלְכוּ, כִּד הוּה מְכַמָּאן לִיה שְׂאוֹל, וְהוּי אֲרַחוּי כְּמִסְפְּנָא, (לְבָתֵר) אֲבִיָּתֵר כְּגוֹוֹנָא דֵא, וּלְזִמְנָא דְשָׁלַט שְׁלֹמֹה, סִיְהָרָא קְיִימָא בְּאֲשִׁלְמוֹתָא, וְהוּה בַּחֲדוּוֹתָא דְעֵתִירוּ, דְכָלְא הוּה לִיה, לֵא זָכָה בֵּיה אֲבִיָּתֵר.

וְדַא' שְׂדָה עֲנַתוֹת, רְזָא דְמִלָּה הוּה, וְיִרְמְיָהוּ דְקָנִי לִיה, כִּלְא הוּה, בְּגִין לְאַחְסָנָא רְזָא עֲלָאָה. תָּא חֲזִי, כִּד שְׁלֹטָא סִיְהָרָא, שְׂדָה תַּפּוּחִים אֲקָרִי, כִּד אִיהוּ כְּמִסְכְּנָו, שְׂדָה עֲנַתוֹת. בְּגִינֵי כִף, תּוֹשְׁבַחְתָּא דְלְתַתָּא, עָבִיד לִיה עֲתִירוּ, וּשְׁלִימוֹתָא.

בְּמַה דְדוּד, כָּל יוֹמוֹי אֲשִׁתְּדַל לְמַעְבַּד שְׁלִימוֹ לָהּ, וּלְנַגֵּנָא זָמַרִי, לְזַמְרָא וּלְשַׁבַּחָא לְתַתָּא. וְכִד דָּוִד אֲסַתְּלִיק מִעֲלָמָא, שְׁבִיק לָהּ בְּשְׁלִימוֹ, וּשְׁלֹמֹה נָטַל לָהּ בְּעוֹתָרָא, בְּשְׁלִימוֹתָא, דְהָא סִיְהָרָא נְפָקָא מְמִסְכְּנָו, לָקַח אוֹתָהּ בְּעֶשֶׂר, בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהָיָה הַלְּבָנָה יִצְאָה מִהָעִנִּי וְנִכְנְסָה לְעֶשֶׂר, שֶׁבְּעֶשֶׂר הָיָה שְׁלֹט עַל

וְעָאלַת לְעוֹתָרָא, דְּבַהֲךָ עוֹתָרָא, שְׁלֹט עַל כָּל מַלְכֵי אַרְעָא.

כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ.
וְעָלָ זְהוּ, (שם י) אִין כְּסָף [לא] נְחֻשְׁב בִּימֵי שְׁלֹמָה. אֲלֵא הַכֹּל זָהב, שֶׁהַתְּרֻבָּה הַזֶּהב, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב (איוב כח) וְעִפְרַת זָהב לוֹ, שֶׁהָרִי עֶפְרַת שְׁלֹמֶעֱלָה הָיָה מְסַתְּפֵל בּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, וּבְהַסְתַּפְלוֹת שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ וְתַקְפּוֹ, הָעֶפְרַת נַעֲשֶׂה וּמִתְרַבֶּה הַזָּהב.

וְעָלָ דָּא (מלכים א' ו') אִין כְּסָף לֹא נְחֻשְׁב בִּימֵי שְׁלֹמָה. אֲלֵא כֹּלָא דְּהַב, דְּאִתְרַבֵּי דְּהַב, וּבְהַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (איוב כח) וְעִפְרַת זָהב לוֹ, דְּהָא עֶפְרַת דְּלַעֲיֵלָא, הָוָה מְסַתְּפֵל בֵּיהּ שְׁמֵשׁא, וּבְאִסְתַּפְלוֹתָא דְּשְׁמֵשׁא וְתוֹקְפֵיהּ, עֶפְרַת עֲבִיד וְאִסְגֵי דְּהַב.

בֹּא רְאֵה, מִן הַהָרִים שְׂכַח הַשֶּׁמֶשׁ מְאִיר שָׁם, עֶפְרַת הָאָרֶץ שְׂבִין הַהָרִים כְּלָם עוֹשִׂים זָהב, וְאֲלֵמְלֵא חֵיוֹת רַעוֹת שְׂרֻבוֹת שָׁם, לֹא הָיוּ אֲנָשִׁים עֲנִיִּים, מִשּׁוּם שֶׁתַּקְּףָהּ הַשֶּׁמֶשׁ מְרַבֶּה אֶת הַזָּהב. מִשּׁוּם כֶּף בִּימֵי שְׁלֹמָה אִין כְּסָף נְחֻשְׁב לְמֵאוֹמָה, שֶׁהָרִי תַקְּףָהּ הַשֶּׁמֶשׁ מְסַתְּפֵל בְּעֶפְרַת וּמְרַבֶּה אֶת הַזָּהב. וְעוֹד, שְׁאוֹתוֹ עֶפְרַת הוּא צַד הַדִּין. כְּשֶׁמְסַתְּפֵל בּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, נוֹטֵל תַּקְּףָהּ וּמִתְרַבֶּה זָהב. פִּיּוֹן שֶׁהַסְתַּפֵּל שְׁלֹמָה בָּהּ, שְׂבַח וְהַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפְרַת וְגו'.

הָא חֲזִי, מִטּוֹרֵי דְּנִהֲרִי, דְּתוֹקְפָא דְּשְׁמֵשׁא תַמְזָן, עֶפְרַת (דף ו' ע"א) דְּאַרְעָא בִּינֵי טּוֹרֵי, כְּלָהוּ עֲבָדֵי דְּהַב, וְאֲלֵמְלֵא חֵיוֹן בִּישִׁין דְּרַבִּיאוֹ תַמְזָן, בְּנֵי נִשְׂא לֹא הָווּ מְסַפְגֵי, בְּגִין דְּתוֹקְפָא דְּשְׁמֵשׁא אִסְגֵי דְּהַב.

וְעָלָ זְהוּ שְׁלֹמָה לֹא הִצְטַרְף לְנַגֵּן כְּמוֹ דָּוִד, אֲלֵא שִׁירָה שְׁהִיא אַהֲבָה שֶׁל עֶשֶׂר, שְׁהִיא אוֹר וְאַהֲבָה שְׁכָל הַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הָיוּ בָּהּ, הַשְּׂבַח שֶׁל הַגְּבִירָה כְּשִׁיּוֹשְׁבַת בַּפֶּסֶא כְּנָגֵד הַמֶּלֶךְ הוּא אָמַר.

בְּגִין כֶּף, בִּיּוֹמוֹי דְּשְׁלֹמָה, אִין כְּסָף נְחֻשְׁב לְמֵאוֹמָה, דְּהָא תַקִּיפָא דְּשְׁמֵשׁא אִסְתַּפֵּל בְּעֶפְרַת, וְאִסְגֵי לִיהּ דְּהַב. וְעוֹד דְּהַהוּא עֶפְרַת, סְטָרָא דְּדִינָא אִיהוּ. כִּד אִסְתַּפֵּל בֵּיהּ שְׁמֵשׁא, נָטַל תַּקְּפָא וְאִתְרַבֵּי דְּהַב. פִּיּוֹן דְּאִסְתַּפֵּל שְׁלֹמָה בָּהּ, שְׂבַח וְאִכְרִיז וְאָמַר, (קהלת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפְרַת וְגו'. וְעָלָ דָּא שְׁלֹמָה לֹא אִצְטַרְיָה לְנַגְנָא כְּדוֹד, אֲלֵא שִׁירָתָא דְּאִיהוּ רַחֲמֵי דְּעוֹתָרָא, דְּהוּא נִהֲרִי וְרַחֲמֵי דְּכָל תְּשַׁבְּחָן דְּעֵלְמָא בֵּיהּ הָווּ, תּוֹשַׁבְּחָתָא דְּמִטְרוֹנִיתָא כִּד יִתְבָּא בְּכַרְסֵיָא לְקַבְלֵיהּ דְּמֵלְכָא קְאָמַר.

כְּתוּב (מלכים א' י) וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכְּסָף בִּירוּשָׁלַם כְּפִאֲבָנִים, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הָיָה זָהב, וְהָעֶפְרַת נִקְשֵׁר בְּשִׂמְלָה בְּצַד הָאֲהֲבָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ב) שְׂמָאלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי, וְהַשֶּׁמֶשׁ נִדְבֵק עִמָּה וְלֹא זָז מִמֶּנָּה.

כְּתִיב, (מלכים א' י) וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכְּסָף בִּירוּשָׁלַם כְּפִאֲבָנִים, בְּגִין דְּכֹלָא הָוָה דְּהַב, וְעֶפְרַת אִתְקַשֵּׁר בְּשִׂמְלָא, בְּסְטָרָא דְּרַחֲמֵי. כְּמָה דְּאִתָּא אָמַר, (שיר השירים ב) שְׂמָאלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי, וְשְׁמֵשׁא אִתְדַבֵּק בְּהַדָּה, וְלֹא אִתְעִדֵי מִינָהּ.

שְׁרַמָּה טְעָה בְּזָה, שֶׁהָרִי רְאָה שֶׁהַלְבָּנָה קָרְבָה לְשֶׁמֶשׁ, וְהִזְמִין מְחַבְּקָתָהּ, וְהַשְּׂמָאל תַחַת הָרַאשׁ. פִּיּוֹן שֶׁהַתְּקַרְבּוֹ זֶה לְזוֹ, אָמַר, הָרִי

שְׁרַמָּה טְעָה בְּהֵאֵי, דְּהָא חֲמָא דְּאִתְקַרֵּיב סִיְהָרָא בְּשְׁמֵשׁא, וַיִּמְיָנָא מְחַבְּקָא, וְשְׂמָאלָא תַחַת רִישָׁא, פִּיּוֹן

התקרבו פֶּאָחַד, יְמִין מַה פֶּאָן עוֹשֶׂה, שְׁהָרִי זְמִין אֵינָה אֶלָּא פְּדִי לְקָרֵב? פִּינּוֹן שְׁקָרְבוּ זֶה בְּזוֹה, לְמַה צְרִיף? מִיָּד אֵין פֶּסֶף [לא] נְחָשֵׁב בִּימֵי שְׁלָמָה.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אַתָּה דְּחִית אֶת הַיְמִין - חֲיִיף, אַתָּה תִּצְטָרֵף לְחֶסֶד בְּנֵי אָדָם וְלֹא תִמְצָא. מִיָּד סִטָּה הַשְּׂמֵשׁ מִכְּנֶגֶד הַלְּבָנָה, וְהַלְּבָנָה הַתְּחִילָה לְהַחֲשֹׁף, וְהָיָה שְׁלָמָה מְחֻזָּר עַל הַפְּתָחִים וְאוֹמֵר (קַהֲלַת א) אֲנִי קַהֲלַת, וְלֹא הָיָה מִי שִׁיעֶשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂדִיחָה אֶת הַיְמִין וְלֹא הִחְשִׁיב אוֹתוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (מַלְכִים-א י) אֵין פֶּסֶף [לא] נְחָשֵׁב בִּימֵי שְׁלָמָה לְמֵאוּמָה.

וְרַבֵּן כָּל הַמְּרָבָה תְּשַׁבְּחוּת לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְרָבָה שְׁלוֹם לְמַעְלָה, מִשּׁוּם כֶּף (יִשְׁעִיָּה י) הַקְּשִׁיבִי לִישָׁה. כְּתוּב (אִיּוֹב ד) לִישׁ אֲבָד מִבְּלֵי טָרֶף וְגו'. לִישׁ - הֵינּוּ לִישָׁה, כְּפָתוּב חֶק חֶקָה. אֲבָד - כְּפָתוּב (יִשְׁעִיָּה כו) וְכָאוּ הָאֲבָדִים. מִבְּלֵי טָרֶף - מִשּׁוּם שְׁהִיא בְּקִשָּׁה [סְבָחָה] עֲלֶיהָ לְתַת, כְּפָתוּב (מִשְׁלֵי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ.

וּבְנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ - מִשּׁוּם שְׁכָל הַחֲזִילִים, כְּשֶׁהִיא נוֹתֶנֶת לָהֶם טָרֶף, כָּלָם מִתְחַבְּרִים כְּפֶאֱחַד וְיוֹנְקִים כְּפֶאֱחַד. וְכִשְׁהִיא יוֹשֶׁבֶת מִבְּלֵי טָרֶף, שֶׁהִגְלוֹת גּוֹרֵם, וְדַאי בְּנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ, כָּלָם נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים וְדִרְכִים פְּדִי לְמַצָּא לְעִשׂוֹת דִּין. וְלִכְּן כְּשֶׁהִקְרָבָן נַעֲשֶׂה, הַכֹּל מִתְקַנְנִים וּמִתְקָרְבִים כְּפֶאֱחַד, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ. עַכְשָׁו שְׁקָרְבָן לֹא נַעֲשֶׂה, וְדַאי שְׁבַנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ, וּמִשּׁוּם כֶּף אֵין לָנוּ יוֹם שְׁלֵא נִמְצָא בּוֹ דִין, שְׁהָרִי לֹא מִתְעוֹרְרִים עֲלִיוֹנִים וַתְּחַתּוֹנִים בְּשְׁלָמוֹת עֲלִיוֹנָה כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ.

בְּשְׁלִימוֹ עֲלָאָה כְּדִקְאָמְרֵן.

דְּאִתְקָרְבוּ דָא בְּדָא, אָמַר, הָא אִתְקָרְבוּ כְּפֶחַדָּא, יְמִינָא מַה הֶכָּא. דְּהָא יְמִינָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּגִין לְקָרְבָּא, פִּינּוֹן דְּאִתְקָרְבוּ דָא בְּדָא לְמֵאֵי אֲצִטְרִיף, מִיָּד אֵין פֶּסֶף לֹא נְחָשֵׁב בִּימֵי שְׁלָמָה.

אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַנְתָּ דְּחִית יְמִינָא, חֲיִיף, אַנְתָּ תִּצְטָרֵף לְחֶסֶד בְּנֵי נְשָׂא, וְלֹא תִשְׁכַּח. מִיָּד סִטָּא שְׂמֵשׂא מְלַקְבֵּל סִיְהָרָא, וְסִיְהָרָא שְׂרִיא לְאִתְחַשְׁכָּא, וְהָיָה שְׁלָמָה מְהֻדָּר עַל פְּתָחִין, וְאָמַר, (קַהֲלַת א) אֲנִי קַהֲלַת, וְלֹא הָיָה מָאן דִּיעֲבִיד עִמִּיהָ חֶסֶד, מָאֵי טַעֲמָא, בְּגִין דְּדָחָה יְמִינָא, וְלֹא חֲשִׁיב לִיה. הָדָא הוּא דְכִתְיִב, (מַלְכִים א י) אֵין פֶּסֶף לֹא נְחָשֵׁב בִּימֵי שְׁלָמָה לְמֵאוּמָה.

וְעַל דָּא, כָּל דְּאִסְגֵי תְּשַׁבְּחוּן לְגַבֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִסְגֵי שְׁלָמָא לְעִילָא, בְּגִינֵי כֶּף הַקְּשִׁיבִי לִישָׁה. כְּתוּב, (אִיּוֹב ו) לִישׁ אוֹבֵד מִבְּלֵי טָרֶף וְגו', לִישׁ הֵינּוּ לִישָׁה, כְּדְכִתְיִב, חֶק חֶקָה. אוֹבֵד, כְּדְכִתְיִב, (יִשְׁעִיָּה כו) וְכָאוּ הָאוֹבָדִים. מִבְּלֵי טָרֶף, בְּגִין, דְּאִיהִי תְּבַעָה (ב"א עִילָה) עֲלֶיהָ לְמִיְהִב, כְּדְכִתְיִב, (מִשְׁלֵי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ.

וּבְנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ. בְּגִין דְּכִלְהוּ חֲיִילִין, כִּד אִיהִי יְהִיבַת לְהוֹן טָרֶף, כִּלְהוּ מִתְחַבְּרֵן כְּפֶחַד, וְיִנְקִין כְּפֶחַד. וְכִד אִיהִי יִתְבָּא מִבְּלֵי טָרֶף, דְּגָרִם גְּלוּתָא, וְדַאי בְּנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ, מִתְפָּרְשֵׁן כִּלְהוּ לְכַמָּה סְטָרִין וְאַרְחִין, בְּגִין לְאִשְׁפַּחָא לְמַעְבַּד דִּינָא. וְעַל דָּא, בְּזִמְנָא דְקָרְבָּנָא אִתְעֲבִיד, כִּלְהוּ מִתְתַּקְנֵן, וּמִתְקָרְבִין כְּפֶחַדָּא כְּדִקְאָמְרֵן. הַשְּׁתָּא דְקָרְבָּנָא לֹא אִתְעֲבִיד, וְדַאי בְּנֵי לְבִיא יִתְפָּרְדוּ, וּבְגִינֵי כֶּף, לִית לָן יוֹם דְּלֹא אִשְׁתַּפַּח בֵּיה דִּינָא, דְּהָא לֹא מִתְעַרְרִין עֲלָאִין וַתְּתַאֲרִין בְּשְׁלִימוֹ עֲלָאָה כְּדִקְאָמְרֵן.

בא ראה, עכשו תפלת האדם מעוררת שלמות למעלה ולמטה, ובברכה שמברך את הקדוש ברוך הוא מתברכים עליונים ותחתונים, ולכן בתפלה של ישראל מתברכים העולמות. מי שמברך את הקדוש ברוך הוא - מתברך. מי שלא מברך את הקדוש ברוך הוא - לא מתברך. זהו שפתיוב (שמואל א-ב) פי מכבדי אכבד ובני יקלו.

רב המנונא הזקן לא נתן כוס של ברכה לאדם אחר לברך, ושריה לטל אלא הוא הקדים ונטל אותו [במין ובשמאל] בשפתי ידיו ומברך. והרי אמרנו שצריך לטל אותו במין [ולא בשמאל] ובשמאל, ואף על גב שכלם התעוררו בו - יפה הוא.

אבר כוס של ברכה כף צריך כוס, שפתיוב (תהלים קטז) כוס ישועות אשא, שהרי בכוס זו שופעות הברכות מאותן ישועות שלמעלה, והוא נוטל אותם וכוונס אותם אליו, ושם נשמר להם זין העליון ומתפנס באותו כוס, וצריכים לברך אותו במין [ובשמאל] ולא בשמאל, והיין שהוא כנוס בכוס הזאת, שיתברכו באחד, וצריכים לברך את השלחן שלא יהיה ריק מלחם זיין, הפל [אחד] כאחד.

בא ראה, פנסת ישראל נקראת כוס של ברכה, וכיון שהיא כוס של ברכה, צריך זמין ושמאל [וצריך] לטל אותה, ואותה כוס נתנת בין זמין לשמאל, וצריכה להתמלא זין בשביל זין התורה שיוצא מן העולם הבא.

ובא ראה, כוס של ברכה, [פאן] בזה התגלו דברים עליונים פאן שאנו במערה, אומר פאן נתגלה סוד המרפכה הקדושה, כוס של ברכה צריך לקבלה במין

תא חזי, השתא צלותא דבר נש, אתער שלימו לעילא ותתא, ובברכתא דבריה לקדשא בריך הוא, מתברכין עלאין ותתאין. ועל דא בצלותא דישראל מתברכאן עלמין. מאן דמברך ליה לקדשא בריך הוא, יתברך. מאן דלא בריך לקדשא בריך הוא, לא יתברך. הדא הוא דכתיב, (שמואל א ב) פי מכבדי אכבד ובני יקלו.

רב המנונא סבא, פסא דברכתא לא יהיב ליה לבר נש אחרא לברכא, (דבעי לאתנמלא) אלא איהו אקדים ונטיל ליה (בימינא ובשמאלא) בתרי ידוי ומברך. והא אמרן, דבעי לנטלא ליה בימינא (ס"א ולא בשמאלא) ובשמאלא, ואף על גב דכלא אתערו ביה, שפיר הוא.

אבר פסא דברכה הכי אצטריך כוס, דכתיב, (תהלים קטז) כוס ישועות אשא, דהא בהאי כוס, אתנגידו ברקאן מאינון ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכניש לון לגביה, ותמן אתנטיר (לון) חמרא עלאה ואתפניש בההוא כוס. ובעינן לברכא ליה בימינא, (ס"א ובשמאלא) ולא בשמאלא, וחמרא דאיהו בהאי כוס פניש, דיתברכון פחדא, ובעינן לברכא פתורא, דלא תהא ריקניא מנהמא וחמרא, פלא (חד) פחדא.

תא חזי, פנסת ישראל, כוס של ברכה אקרי, וכיון דאיהו כוס של ברכה, בעינן זמינא ושמאלא (ובעי) לנטלא ליה, וההוא כוס אתייהיב בין זמינא (דף ת ע"ב) ושמאלא, ובעי דאתמלייא חמרא, בגין חמרא דאורייתא, דאיהו נפיק מעלמא דאתי. ותא חזי, כוס של ברכה, (הכא) בהאי אתגליין מלין עלאין, הכא דאנן במערתא, אימא הכא אתגלייא רזא דרתיכא

קדישא. כוס של ברכה בעי לקבלא ליה בימינא ושמאלא, דא צפון ודרום, וכוס של ברכה דיהא נטיל ברכה מנייהו.

ובשמאל, זה צפון ודרום, וכוס של ברכה שיהיה נוטל ברכה מהם.

מי זו כוס של ברכה? זו (שיר א) מטתו שלשלמה, שצריך שתנתן בין צפון ודרום, וצריך להניחה בימין, והגוף שיתתקן עמהם, וישגיח באותה כוס של ברכה לברך אותה בארבע ברכות, משום שכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'. נמצא בכוס של ברכה סוד האמונה, צפון ודרום ומזרח ומערב, הרי מרפכה קדושה פראוי לו.

מאן כוס של ברכה, דא מטתו שלשלמה, דבעינן דאתייהב בין צפון לדרום, ובעי לאנחא לה בימינא, וגופא דיתתקן בהדייהו, וישגח ביה בההוא כוס, לברכא ליה בארבע ברכאן, בגין דכתיב, (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'. אשתפח בכוס של ברכה, רזא דמהימנותא, צפון ודרום ומזרח ומערב, הא רתיכא קדישא כדקא חזי ליה.

ושלחן בלחם, כדי שיתברך אותו לחם שלמטה ויתברך לחם עני, ויהיה לחם ענג, והרי בארנו וימצא שכנסת ישראל מתברכת בארבעת צדדי העולם, למעלה ולמטה, למעלה לחם של ברכה. וכוס של ברכה, לתבר דוד המלך באבות, ויתברך למטה, שיתברך (והשלחן בלחם משום שיתברך מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה למעלה בסוד כוס של ברכה, שיתברך דוד המלך באבות ויתברך למטה, שיתברך לחם עני ויהיה לחם ענג, והרי בארנו ויתברך) שלחנו של האדם, שימצא בו מזון תמיד.

ופתורא בנהמא, בגין דיתברכא ההוא לחם דלתתא, ויתברך לחם עוני, ויהא לחם פנג, והא אוקימינא. וישתפח דכנסת ישראל מתברכא בארבע סטרי עלמא, לעילא ותתא לעילא (בההוא נהמא של ברכה). וכוס של ברכה, לאתחברא דוד מלכא באבקהו, ויתברך לתתא, דיתברך (נ"א ופתורא בנהמא בגין דיתברך מכל סטרין מעילא ומתתא לעילא ברזא רכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבקהו ויתברך לתתא דיתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקימיה ויתברך) פתורא דבר נש, לאשתפחא ביה מזונא תדיר. קמו פלהו ונשקו ידוי, אמרו בריה רחמנא דאעילנא הכא, ושמענא מלין אלין. נפקו מן מערתא ואזלו, פד עאלו במקתא, חמו עיטרא דבני נשא דמיתו, דנפל ביתא עלייהו, יתבו וחמו דקא ספדי לאינון דמיתו, עם אינון רומאי.

קמו כלם ונשקו ידו. אמרו, ברופ הרחמן שנכנסנו לכאן ושמענו דברים אלו. יצאו מן המערה והלכו. כשנכנסו לעיר, ראו קבוצת אנשים שמתו, שנפל עליהם בית. ישבו, וראו שסופדים לאותם שמתו עם אותם הרומאים.

פתח רבי שמעון ואמר ויבאו עד גרן האטד, מה זה גרן האטד? אלא כאן רמזו שלטון מצרים שיעבר. גרן האטד - זה ממנה השלטון של מצרים שיעבר מלפני שלטון ישראל, שהרי ראו (גרו), כמו שנאמר (מלכים-א כב) מלכשים בגדים בגרן.

פתח רבי שמעון ואמר ויבאו עד גרן האטד, מה זה גרן האטד? אלא כאן רמזו שלטון מצרים שיעבר. גרן האטד - זה ממנה השלטון של מצרים שיעבר מלפני שלטון ישראל, שהרי ראו (גרו), כמו שנאמר (מלכים-א כב) מלכשים בגדים בגרן.

ועל זה ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

ע"פ פן קרא שמה אבל מצרים עד היום הנה, שנדאי הנה ממצרים. אף פאן לא של יהודים הם אלה בוכים, אף על גב שמתו בו יהודים, ואלה יהודים, שאלמלא היו יהודים לא מתו, וכיון שמתו, הקדוש ברוך הוא מכפר על עוונותיהם.

אמר רבי שמעון, בא ראה, שיעקב, אף על גב שיצאה נשמתו במצרים, לא יצאה ברשות אחרת, מה הטעם? כמו שנתבאר, מיום שנברא העולם לא היתה מטה שלמה כמו מטתו של יעקב. בשעה שהיה עולה מן העולם, נשמתו מיד נקשרה למקומה, והרי בארנו.

בא ראה, פשהיה יעקב נכנס למערה, נמצאו במערה כל הריחות של גן עדן, והמערה העלתה אור, ונר אחד דולק. וכשנכנסו האבות ליעקב למצרים להמצא עמו, עלה אור הנר. כיון שנכנס יעקב למערה, חזר הנר למקומו, ואז השתלמה המערה מפל מה שצריך.

ועד ימי העולם לא קבלה המערה איש אחר ולא תקבל, ונשמות שזוכות עוברות לפנייהם בבית המערה, כדי שיתעוררו ויראו את הזרע שהשאירו בעולם, וישמחו לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי אבא, חניטה של יעקב מה היא? אמר לו, לך שאל את הרופא.

בא ראה, פתוב ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל. התעלה על דעתך שחניטה זו היתה כמו של שאר בני אדם? אם

פמא דאת אמר, (מלכים א כב) מלובשים בגדים בגרן. ועל דא ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

ע"פ פן קרא שמה אבל מצרים עד היום הנה, דודאי ממצרים הנה, אוף הכא לאו דיודאי ניהו אלין בכיין, אף על גב דמיתו ביה יודאי, ואלין יודאי, אלמלא הוו יודאי, לא מיתו, וכיון דמיתו, קדשא בריך הוא מכפר חובייהו.

אמר רבי שמעון תא חזי, דיעקב אף על גב דנפקת נשמתיה במצרים, לאו ברשותא אחרא נפקת. מאי טעמא, פמה דאתמר, דלא הנה מיומא דאתברי עלמא ערסא שלימתא כההוא ערסא דיעקב. בשעתא דהנה סליק מעלמא נשמתיה, מיד אתקשר באתריה, והא אוקימנא.

תא חזי, פד הנה עאל יעקב במערתא, פל ריחין דגנתא דעדן אשתפח במערתא, ומערתא סלקא נהורא, ושרגא חד דליק. וכד עאלו אבהן לגבי דיעקב למצרים, לאשתפחא עמיה, אסתלק נהורא דשרגא. כיון דעאל יעקב במערתא, הדרא שרגא לאתריה, פדין אשתלים מערתא מפל מה דאצטריך.

ועד יומי עלמא, לא קבילת מערתא בר נש אחרא, ולא תקבל. ונשמתין דזכאן אעברן מקמייהו בבי מערתא, בגין דיתערוזן, וחקיין זרעא דשבקו בעלמא, ויחדו קמי קדשא בריך הוא. אמר רבי אבא, חניטא דיעקב מאי איהו, אמר ליה, זיל שאיל לאסיא.

תא חזי, פתיב ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנוט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל, סלקא דעתך פשאר בני נשא הנה

תאמר שבשכיל הדרך הוא שעשו, הרי פתוב וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים, הרי לא הלכו עמו בדרך, שהרי שם נקבר, וכתוב ויחנטו אתו?

אלא הם דרכי המלכים, פדי להעמיד את גופם חונטים אותם בשמן משחה, עליון על כל השמנים, מערב בבשמים, ושואבים אותו לגוף יום אחר יום באותו שמן טוב ארבעים יום, שכתוב וימלאו לו ארבעים יום פי כן ימלאו ימי החנטים. אחר שזה השלם, עומד הגוף שלם זמן רב. משום שכל אותה ארץ פנען וארץ מצרים מכלות ומרקיבות את הגוף בזמן קצר מכל שאר הארצות, ובשכיל לקים את הגוף עושים את זה, ועושים חניטה זו מבפנים ומבחוץ. מתוך ששמים אותו שמן על הטבור, הוא נשאב לפנים מן הטבור, ונשאב למעיו, ומעמיד את הגוף מבפנים ומבחוץ זמן רב.

ויעקב כך היה בקיום הגוף, וכך צריך, שגוף האבות הוא, והיה בקיום בגוף ונפש. כמו זה ליוסף שהיה דגמת הגוף, והוא בקיום של גוף ונפש. בקיום הגוף, שכתוב ויחנטו אתו. ובקיום הנפש, שכתוב ויישם בארון במצרים.

ושנינו, לשם מה שני יודיים? אלא יוסף שמר את הברית למטה, ושמרו אותה הברית שלמעלה. כשהסתלק מהעולם, הושם בשני ארונות, [מקום] בארון למטה ובארון למעלה. ארון שלמעלה מהו? אלא, כמו שנאמר (יהושע א) הנה ארון הברית אדון כל הארץ, שארון שלמעלה נקרא ארון

הנה ארון הברית (יהושע ו) אלא, פמה דאת אמר,

חניטא דא. אי תימא בגין אורחא הוא דעבדו, הא כתיב וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים, הא לא אזלו עמיה בארחה, דהא תמן אתקבר, וכתוב ויחנטו אותו.

אלא, ארחה דמלכין אינון, בגין לקיימא גופייהו, חנטי לון במשה רבות, עלאה על כל משחין, מעורב בבוסמין, ושאיב ליה בגופא יומא בתר יומא בההוא משחא טבא, ארבעין יומין. דכתיב, וימלאו לו ארבעים יום פי כן ימלאו ימי החנטים. בתר דאשתלים דא, קיימא גופא שלים זמנין סגיאיין.

בגין דכל ההוא ארעא דכנען, וארעא דמצרים, מכלה גופא ומרקב ליה (ד) תנא ע"א) לזמן זעיר מפל שאר ארעא, ובגין לקיימא גופא עבדי דא, ועבדי חניטא דא מגו ומברא. מגו דשוין ההוא משחא על טבורא, והוא עאל בטבורא לגו ואשתאיב במעוי, וקאים ליה לגופא מגו ומברא לזמנין סגיאיין.

ויעקב הכי הוה בקיומא דגופא, והכי אצטריך. דגופא דאבהן איהו, והוה בקיומא בגופא ונפשא. פגוונא דא ליוסף, דאיהו דוגמא דגופא, ובקיומא דגופא ונפשא הוא. בקיומא דגופא, דכתיב ויחנטו אותו, בקיומא דנפשא, דכתיב ויישם בארון במצרים.

ותנינן תרי יודיים אמאי. אלא, יוסף נטר ליה ברית לתתא, ונטיר ליה ברית דלעילא, אסתלק מעלמא, אתשוי בתרי ארוני, (אחר) בארון לתתא ובארון לעילא.

ארון דלעילא מאן איהו. אלא, פמה דאת אמר,

הַבְּרִית, שְׁהָרִי לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ
אֶלֶּא מִי שִׁשְׁמֵר בְּרִית, וּמִשּׁוֹם
שִׁיוֹסֵף שְׁמֵר אֶת הַבְּרִית, הוֹשֵׁם
בְּשָׁנֵי אַרְוֹנוֹת.

וַיִּישָׁם בְּאֶרֶץ בְּמִצְרַיִם, כִּף זֶה
וַדְּאִי. וְהַפְּסוּק מוֹכִיחַ סוּד אַחֵר,
שֶׁאֵף עַל גַּב שִׁיפְצָאָה נִשְׁמְתוֹ
בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, נִקְשֵׁר בְּשִׁכְיִנְיָה.
זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיִּישָׁם בְּאֶרֶץ,
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, מִשּׁוֹם שְׁהָיָה
צְדִיק, שְׁכַל צְדִיק יוֹרֵשׁ אֶרֶץ
הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ
אֶרֶץ נִצֵּר מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי
לְהַתְּפָאֵר. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

סְלִיק סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

אֶדוֹן כָּל הָאָרֶץ, דְּאֶרֶץ דְּלַעֲיִלָּא אֶרֶץ הַבְּרִית
אֶקְרִי, דְּהָא לָא יָרִית לִיָּה אֶלָּא מָאן דְּנִטְר
בְּרִית, וּבְגִין דִּיוֹסֵף נִטְר לִיָּה לְבְרִית, אַתְּשׁוּי
בְּתַרֵּי אַרְוֵנִי.

וַיִּישָׁם בְּאֶרֶץ בְּמִצְרַיִם, הָכִי הוּא וַדְּאִי. וְקָרָא
אוֹכַח רְזָא אַחֲרָא, דְּאֵף עַל גַּב דְּנִפְקַת
נִשְׁמְתִיָּה בְּרִשׁוֹ אַחֲרָא, אַתְּקִשֵׁר בְּשִׁכְיִנְיָתָא.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּישָׁם בְּאֶרֶץ, לְעִילָּא
וּלְתַתָּא, בְּגִין דְּהוּא צְדִיק. דְּכָל צְדִיק יָרִית
אַרְעָא קְדִישָׁא עַלְפָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה ס)
וְעַמֶּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נִצֵּר
מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהַתְּפָאֵר. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם
אָמֵן וְאָמֵן:

סְלִיק סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

השלמה מההשמטות (בין סימן מד - מה כולו מראה מקומות תמצאהו בסוף הספר)

תוספתא אמר ליה רבי אלעאי השייך לרף נ"ב ע"ב שורה ל"ב דרבי שמעון הוה יתיב תמצא בחלק השלישי דף קס"ב ע"ב

והאדם ידע וכו' וכי לא אשתמודע עד מאמר ותוסף ללדת השייך לרף נ"ד ע"א קודם מאמר והאדם ידע וכו' תמצא בתקונים תקון ס"ט מרף קי"ד ע"א עד קי"ז ע"ב.

מן ותוסף ללדת עם המאמרים הנמשכים אחריו עד מאמר ותוסף וכו' תא חזי הכל איהו הלב בתקון הנוכר לעיל מרף ק"ג ע"א עד קי"ד ע"ב.

מן ותוסף וכו' תא חזי הכל הנוכר לעיל עם מאמרים אחרים עד זה ספר תולדות אדם שם מרף קי"ז ע"א עד קי"ח ע"ב. מן זה ספר הנוכר לעיל עד תיבות בשערא בנוונין דשערא וכו' סוף תקון ע' בהגהה דף קל"ו ע"ב (עד כאן מההשמטות)

הדרן לסיום ספר בראשית מספר הזוהר

הדרן עלך ספר בראשית מספר הזוהר. והדרך עלן. דעתן עלך ספר בראשית מספר הזוהר. ודעתך עלן. לא נתנשי מנד ספר בראשית מספר הזוהר. ולא תתנשי מנן. לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ב"ב)

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל. כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. מאויבי תחכמי מצותך, כי לעולם היא לי. יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש. לעולם לא אשכח פקודיך כי גם חיינני. ברוך אתה יי למדני חקך. אמן אמן אמן סלה ועד. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, הם רצים לבאר שחת, ואנו רצים לחיי העולם הבא, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בשם שעורתי לסיים ספר בראשית. כד תעזרני להתחיל ספרים אחרים ולסייםם. ללמד וללמד מתוך הרחבה. לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים (והנביאים) ותלמידי חכמים הנזכרים בספר תקוני הזוהר, יעמד לי ולזרעי ולזרע זרעי, שלא תמוש התורה הקדושה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם. ויקים בנו מקרא שכתוב, בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמר עלך, והקיצות היא תשיחך. כי בי ירבו ימך ויוסיפו לך שנות חיים. אךך ימים בימינה, עושר וכבוד בשמאלה. יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום.

יתגדל ויתקדש שמה רבא. (א"א) בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא. ולא חתוא מתנא. ולאסקא יתהון לחיי עלמא, ולמבני קרתא דירושלם. ולשכללא הכליה בגוה. ולמעקר פולחנא נוכראה מארעה. ולא תבא פולחנא דשמיא לאתריה. וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה. ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה. (א"א) בחייכון וביומיוכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב. ואמרו אמן: (א"א) יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא. (א"א) לעלא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא. ואמרו אמן: (א"א) לעלא מן כל ברכתא. שירתא. תשבחתא ונחמתא. דאמירן בעלמא ואמרו אמן. (א"א) על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי ויהון תלמידיהון. דעסקין באורייתא קדשתא. די באתרא הדין ודי בכל אתר ואתר. יהא לנא ולכון ולהון חנא וחסדא ורחמי. מן קדם מארי שמיא וארעא ואמרו אמן. (א"א) יהא שלמא רבא מן שמיא. חיים ושבע וישועה ונחמה ושיובא ורפואה וגאלה וסליחה וכפרה ורוח והצללה. לנו ולכל עמו ישראל ואמרו אמן. (א"א) עושה שלום במרומו. הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו. ועל כל עמו ישראל ואמרו אמן. (א"א)